BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 1 | 1 JANUARI 1930 | 25 cent

De Duitsche Filmacteur CONRAD VEIDT.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

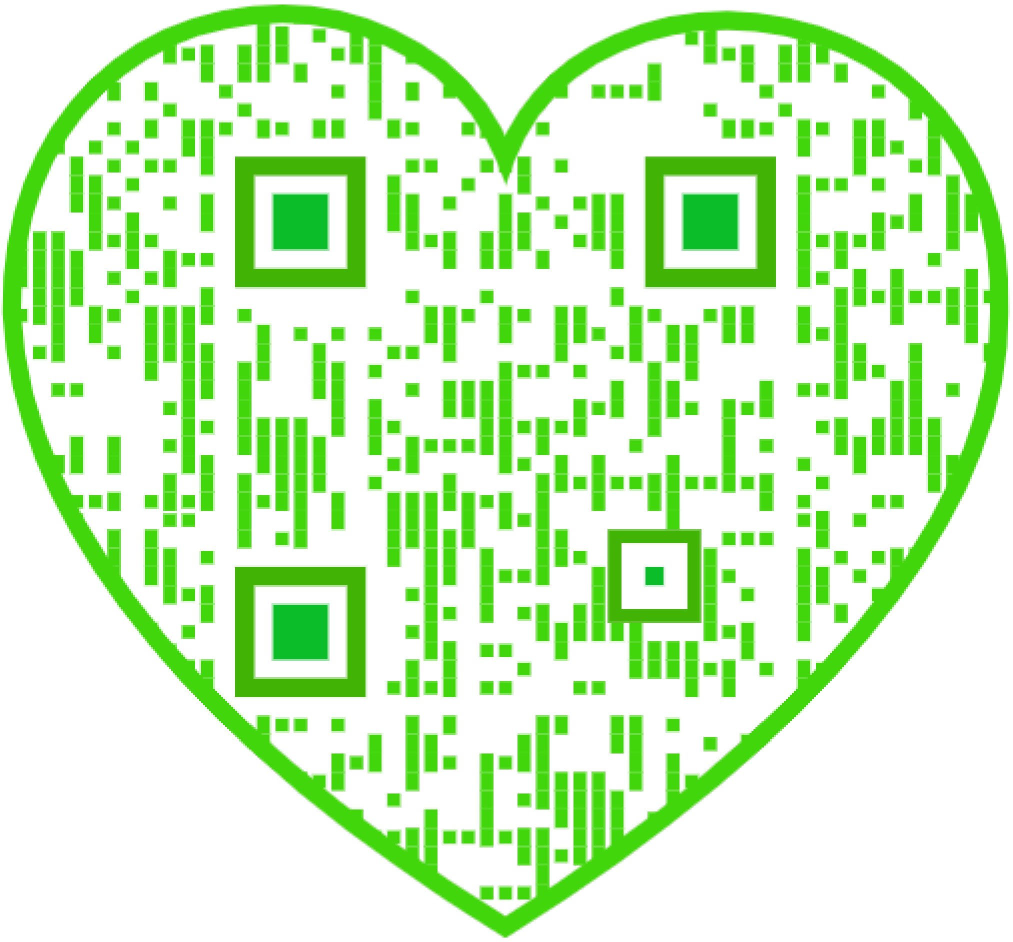

H. S. M.

Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek
voor stoelen, linnenkasten ledikanten, buffetten en tafels

H. S. M.

Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

H. Rongen, O.Cist. : . . . . *Het witte paradijs*
C Slootmans : . . . . *J. Pz Coen*
Leo Fens : . . . . *Het verloren land*
Ed A. Serrarens : . . . . . . *De God der wereld*
Kees van Hoek : . . . . . . *Mary Grace Ashton*
Dr. Raph. Kreemers : . . . *James Branch Cabell*
P. Placidus O. Cap. : . . . . *Lloyd George*
B. W. : *Het wonderbare leven van Thérèse Martin*

UIT BOEK EN BLAD :
De Gemeenschap. — De Stem.

VERSCHEIDENHEDEN :
Aan de Nederlandsche schrijvers. — Letterkundige prijzen in Frankrijk. — De Duitsche boekenproductie. — Shaw Anti-Democratisch. — Verboden lectuur in Rusland. — Letterkundige „zakelijkheid". — De literatuur der primitieve volkeren — De populariteit der Oorlogsboeken. — Fabels van Tolstoï. — Sigrid Undset — Boekverkoop des avonds te Parijs. — Hoe Polen zijn groote kunstenaars eert. — Pastoor Möller over Lectuur.

VOOR DE VRIENDEN VAN HET BOEK.
TIJDSCHRIFTENSCHOUW

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

LAMPEKAPPEN Mag. „De Duif"
ANTON STRAATMAN
Karrestraat 28 BREDA

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

TURKENBURG's
ZAADHANDEL
BODEGRAVEN.

Landbouwzaden
Groentezaden
Bloemzaden
Vraagt prijscourant.

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Voor de vrienden van het boek

Kunst en kennis.

Nederlandsche boekenproductie in het jaar 1928.

Het *Nieuwsblad voor den Boekhandel* geeft de cijfers betreffende de Nederlandsche boekenproductie in 1928.
Aan de toelichting ontleenen we:
In het jaar 1928 verschenen in Nederland 5006 nieuwe uitgaven en 1258 tijdschriften, totaal dus: 6264. In het jaar 1927 waren deze cijfers 4835 en 1268: totaal 6103. Veel verschil is er dus tusschen deze getallen niet.
De totaalcijfers der verschillende onderafdeelingen vertoonen dezelfde kleine schommelingen en laten in hun kleine stijgingen zien dat de toeneming van het totale cijfer, ook van tijdelijke, toevallige stijgingen, invloed ondergaat.
Een stijging der tooneelstukken van 156 tot 256 is immers niet zuiver, doch is een schommeling welke, dank zij andere oorzaken, zich telkens eens zal voordoen.
De eenige merkwaardige veranderingen zijn dan ook de toeneming der schoolboeken, welke blijvend schijnt te zijn; de aanhoudende schommeling in het aantal kinderboeken en de aanhoudende toeneming van het aantal romans vooral dat der vertaalde.
In 1926 verschenen 474 schoolboeken, in 1927 535, in 1928 695. Dat is dus in drie jaar tijd 25 pct. meer.
Het aantal kinderboeken bedroeg in 1924 321, in 1925 414, in 1926 370, in 1927 451, in 1928 409. Elke stijging schijnt dus hier onvermijdelijk te worden gevolgd door een daling, zonder dat men zou kunnen zeggen, welke oorzaken hiervoor bestaan.
Het aantal romans is tenslotte weer gestegen, zij het niet veel.
Het aantal romans, oorspronkelijke en vertaalde, bedroeg in 1924 resp. 285 en 379, in 1925 312 en 256, in 1926 291 en 295. in 1927 312 en 33, in 1928 317 en 347. Het geheele aantal vertalingen in 1928 verschenen, bedraagt 570, en daarvan zijn dus 347 vertaalde romans. Dat dit getal te hoog is, is reeds het vorig jaar gezegd.
Neemt men de grenzen iets ruimer, buiten wat de cijfers zeggen, dan wordt het beeld nog iets minder gunstig.
De stijging van het aantal oorspronkelijke romans beteekent immers volstrekt niet, dat het aantal werken, waarin naar letterkundige waarde wordt gestreefd, toeneemt. Integendeel, het aantal oorspronkelijke romans, welke het meest voorkomende type der vertaalde romans zooveel mogelijk nabootsen neemt steeds en aanmerkelijk toe.
De eindcijfers over de laatste vier jaren, gemaakt volgens de nieuwe indeeling der statistiek, zijn dus thans de volgende: 1924: nieuwe uitgaven 3050, herdrukken 1315, vertalingen 588, tijdschriften 1170, in 1925: resp. 3167, 1343, 576 en 1246; in 1926: resp. 2997, 1323, 502 en 1225; in 1927: resp. 3040, 1243, 552 en 1268; in 1928 resp. 3150, 1286, 570 en 1258.

VOOR ALLES

films van artistieke waarde!!

Dit is de leus van

F. I. M. - FILM

Singel 469 - A'dam

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch
Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

Een boek voor ieder die de natuur bemint!

ZON OVER HET BOSCH

door

ROBERT VAN PASSEN

Ingenaaid f 2.50. Gebonden f 3.25.

,,Wat sympathiek stemt tegenover dezen ,,jongere", is dat hij langzaam naar eenvoud en versobering toegroeit....
Ik zal niet gauw den grooten aanhef van dit boekje vergeten."
Gerard Walschap, in ,,Hooger Leven".

,,Een bundel schoone, uit innig gevoel ontstane verhalen van dieren en menschen. Gedichten in proza-vorm." *Boekenschouw,*

UITGAVE
P. N. VAN KAMPEN & ZOON
AMSTERDAM.

ZOO JUIST VERSCHENEN:

Mgr. Dr. A. H. L. HENSEN

NOVA ET VETERA

Schetsen uit den Vreemde. Met 20 illustraties.

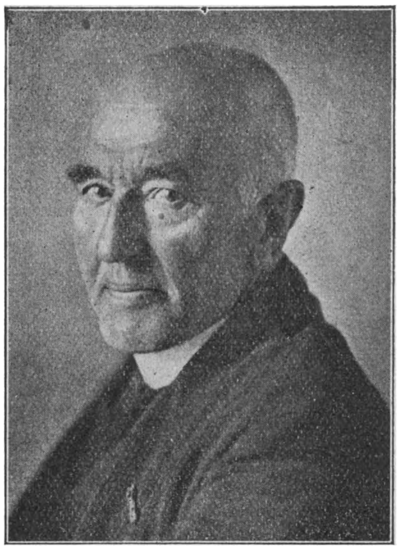

„Wie den bundel ter hand neemt, zal daarin telkens iets vinden, wat zijn belangstelling gaande maakt... Men moge er een aansporing te meer in vinden met dezen bundel opstellen kennis te maken, een bundel van groote verscheidenheid, waarin veel en velerlei te genieten is. dat ons èn als katholieken èn als Nederlanders belangstelling moet inboezemen”.

Het Centrum.

„Lettend op het tijdsgewricht, waarin we op het oogenblik leven, zouden we zonder te subjectief te zijn, ons zelf durven aanraden: Koop dit boek voor 'n vriend of 'n kennis. *Limburger Koerier.*

Ing. f 5.75. Geb. f 6.50

VENCO

de nieuwste Hollandsche Vleeschsnijmachines

Generaal-Vertegenwoordiger

Techn. Bur. H. F. Kamerbeek

Tasmanstr. 190, Tel. 32500, Den Haag

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK”
Heerlen

ROOKT

HENRI I

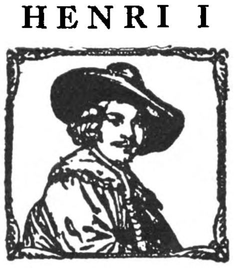

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

P. M. G. M. VAN HAAREN

Wijnhandel

GEDISTILLEERD LIKEUREN

Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

LUXE BROODBAKKERIJ

Albert J. Terstegen

St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK
TELEPHOON 23003

Spoorwegstraat 26 Arnhem

Het adres voor eerste klas

WILD EN GEVOGELTE

B. Baars, Bodegraven

levert tot concurreerende prijs

Prima Volvette Goudakaas met Rijksmerk

VICTORIA-WATER

OBERLAHNSTEIN

Ruim 40 jaren in Nederland ingevoerd.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD — GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

REDACTIE-RAAD:
PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, — PROF. DR. FERD. SASSEN, — JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

JAARGANG 1930

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS — TILBURG

HET WITTE PARADIJS.

Katholiek Nederland is enkele zeldzame menschen rijk, die wij zouden willen noemen: de vrienden van de contemplatieven. Drie namen mogen hier te prijken staan, want zij zijn niet de minsten in den lande: Pieter van der Meer de Walcheren, Willem Nieuwenhuis en Herman de Man. Misschien hebben ze deze contemplatieve vriendschap overgenomen van Fransche geestverwanten als Huysmans, Bloy of Hello. Dit doet trouwens feitelijk niets ter zake. Ze zijn er nu eenmaal en de contemplatieven waardeeren dankbaar hun vriendschap en heel de Katholieke cultuur vaart er wel bij. Het is vooral Pieter van der Meer de Walcheren, die het eerst en het meest over de contemplatieven geschreven heeft. Hij is niet bij den buitenkant van het beschouwende leven blijven staan, maar hij is doorgedrongen tot aan de bron. Hij heeft gezocht naar het groote geheim van de zielekracht en de zieleschoonheid der biddende en boetende monniken. Hij heeft het gevonden en het uitgestald voor het groote, maar half begrijpende publiek in simpelen eenvoud en roerende openhartigheid. Hij is er telkens en telkens opnieuw op teruggekomen, omdat hij dit levensideaal zoo mooi en zoo rijk vond, omdat steeds nieuwe verschieten voor hem opengingen, omdat steeds nieuwe schoonheid openbloeide bij een verder indringen in de diepste innerlijkheden van het beschouwende kloosterleven. Er moest wel door begrijpende en waardeerende buitenstaanders over de contemplatieven geschreven worden, want hun stille beschouwing maakt geen gerucht in de wereld, de vlam der liefde, die op hun gebedstoppen te branden staat, wordt door geen menschenoog waargenomen en geen uitzender brengt de biddende muziek van het nachtkoor binnen het bereik der ge-

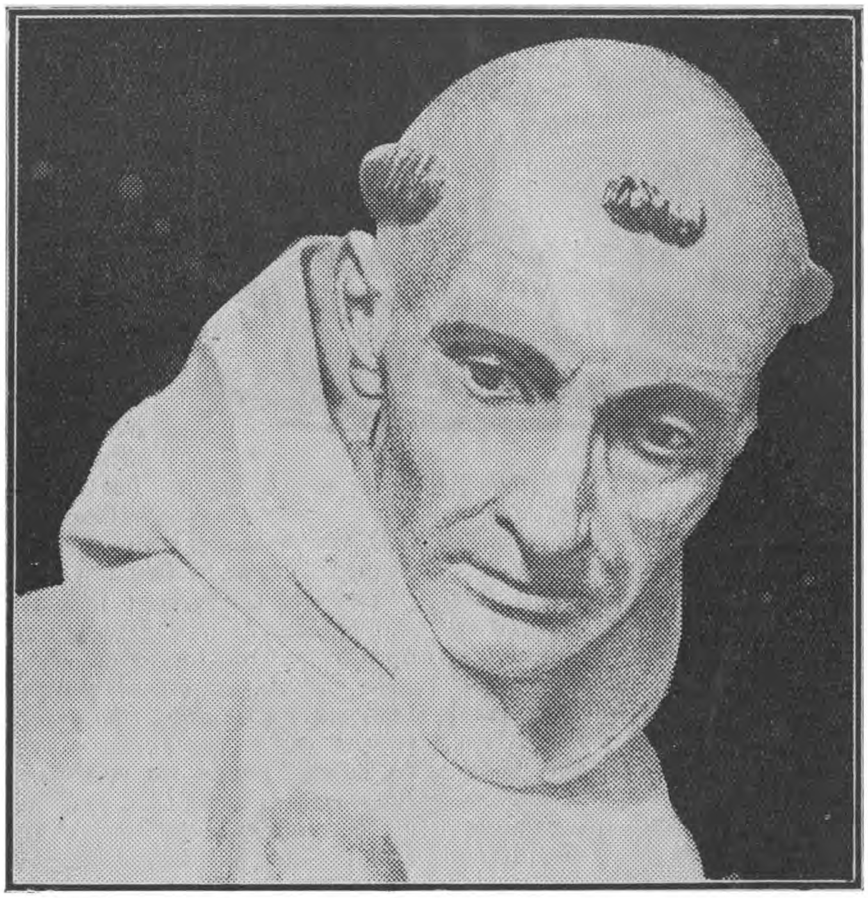

H. Bruno, stichter der Karthuizerorde.

'n Karthuizer-monnik in z'n cel.

der Karthuizers, gevolgd van een doorkijk op het zoo sobere en toch zoo grootsche, want diepe en innerlijke leven der witte monniken. Daarna komt een verrassend hoofdstuk: de Karthuizers en wij. Wat hebben wij, kinderen der luidruchtigheid uit te staan met deze zonen der Stilte? Luister.

,,Wij vliegen doelloos de wereld rond. Wij temmen de natuurkrachten, wij mechaniseeren het leven tot uiterste consequentie, wij hollen in het rond, wij jagen als bezetenen door ons eigen hart en over de aarde. We zien niets anders dan het korte leven, een bliksemlicht - oogenblik van bewustzijn tusschen twee eeuwige nachten, en we willen dat oogenblik uitpersen als een vrucht met al zijn kwade sappen en er van genieten mateloos tot op een kleinste fractie van een seconde.''

,,De mannen en vrouwen uit de kloosters bewegen niet, spreken niet; zij ontberen, terwijl wij de makkelijke weelde willen: zij hebben oogen als water zoo zuiver en een rustigen stand van hun lichaam; onze gezichten dragen lidteekens van alle zonden en wij jakkeren de dagen door. Wij begrijpen die stilte niet. Wij meenen dat het een leegte is. En het is juist de boordevolheid.''

,,Wij beschouwen die zonderlinge wereldvluchtigen als 'n soort minderwaardigen, als zwakkelingen, als laffen tegenover het leven. En zij zijn juist de heldhaftigen, de sterken, de hoogen. Bij hen is het waarachtige leven.''

,,En wij kunnen werkelijk niets beters doen dan stil ons te stellen af en toe, zoo vaak mogelijk, in den ontzaglijken gloed, die daarvan uit gaat, en iets mee te dragen van het milde geweld der liefde, waarvan zij leven, en te trachten ook binnen in ons, die te midden van het zinneloos tumult der wereld wonen, een cel te bouwen, een afgeslotenheid, waarin we ons terugtrekken om stil in vervoering van hart en geest te luis-

moedelijke huiskamer. De contemplatieven zelf schrijven niet of schrijven slecht, dor en houterig. Jan Nieuwenhuis stipt dan ook zeer geestig aan, dat hun geschriften arm zijn als hun pij en kaal als hun cel. In ons land is sinds enkele jaren de geestdrift weer opgeleefd voor het kloosterideaal van de Karthuizers. De rijpste vrucht van deze geestdrift is het onlangs verschenen boek [1]) van Pieter van der Meer de Walcheren, *Het witte Paradijs*: de indrukken van een bezoek aan de Chartreuse van Valsainte in Fransch-Zwitserland. Het meeste treft ons de gave evenwichtigheid van den schrijver. Op dit feit wees ook Jan Nieuwenhuis in zijn bespreking. ,,De bekoring is hierin gelegen, dat de verschillende elementen van de waarneming zoo harmonisch in elkaar opgaan. Indrukken van het uiterlijk en overwegingen betreffende het innerlijk leven vloeien in zijn beschouwingen in en uit elkaar over.'' De inhoud van het boek is rijk en toch is alles vergroeid tot een strakke eenheid. Eerst komen de persoonlijke indrukken van zijn bezoek, waarvan de pittoreske kleur verhoogd wordt door de zwijgende natuur van het ingesneeuwde berglandschap vol majesteitelijke schoonheid. Dan een pittige, historische schets van de woestijnvaders en Sint Bruno den stichter

teren naar de hevig-teedere fluisteringen der Liefde.''

In het laatste hoofdstuk komt een Karthuizer aan het woord. Is dit fictie of werkelijkheid? Wat er ook van zij, hier is het wondere leven van den Karthuizer tot in zijn diepste diepten gepeild: de toppen waarnaar de ziel onderweg is en de kracht, die de steun is van dezen subliemen opgang. Persoonlijke heiliging is nevendoel, verovering der zielen is ook nevendoel, want beide zijn maar al te vaak een verkapte uiting van onze eigenliefde. Het opperste doel is: alleen van God en voor God alleen te leven. Ziedaar het diepe geheim en het ware wezen van de eenzaamheid dezer monniken, die boordevol is van loutere Godsliefde.

H. Rongen, O. Cist.

---

[1]) **Pieter van der Meer de Walcheren,** HET WITTE PARADIJS. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1929. (20.5×14) 112 blz. ing. f 2.60, geb. f 3.60.

Naschrift der Redactie ;
Het clichee: Een monnik in z'n cel, naar een houtsnede van Joep Nicolas, werd ontleend aan Mr. J. W. Scholtens: *Het Karthuizerleven,* uitgave J. J. Romen & Zonen, Roermond.

J. Pz. COEN.

Kolonisatie eischt krachtige persoonlijkheden met organisatietalent en goed in bedwang gehouden ondergeschikten, om de bevelen ten uitvoer te brengen. De eerste Compagniën van Verre op 't eind der XVIe eeuw, zagen echter liever rijke retourvloten en dachten niet aan koloniseeren. Hare dienaren waren bovendien allesbehalve kolonisators. Zelfs de officiëele souvereine O.I. Cie. bestreefde slechts de stichting van „kantoren'' of factorijen in 't verre Oosten. Hare bestuurders, de Heeren Zeventien, die naar Hollandschen regentenaard zéér zuinig omsprongen met de guldens der participanten, begeerden alleen 't maken van véél winst, met zoo weinig mogelijk risico. Dat heeft zich op den duur gewroken, want haar gansche bestaan door, is de O. I. Cie. nooit geweest, hét hoofdbedrijf van den Nederlandschen handel. Zij had slechts 'n betrekkelijke bloei en haar roem steunt alleen op de hooge absolute winstcijfers. Dat Nederland toch koloniën heeft als erfgename der O. I. Cie., hebben we te danken aan het feit, dat onder de weinige flinke kerels, die in den beginne naar de kostelijke eilanden zeilden, die zich rond den evenaar slingeren, 'n man was, die aanstonds 't beginsel zijner lastheeren als 'n fout herkende, bovendien de eigenschappen en capaciteiten bezat, om 'n kolonisator te worden en die door 'n energieke wil en de ontwikkeling eener groote werkkracht ook de grondlegger van ons Indië geworden is. Die man was *Jan Pieterszoon Coen.*[1]) Nauwelijks twintig jaar, ging hij als onderkoopman naar Indië (1607). Tot dusver werkzaam op 'n groot handelskantoor in Italië, beschikte hij over een practische administratieve en groote talenkennis en was hij wel zoodanig gehard in de school des levens, dat hij temidden van de bende, die als een stelletje roofvogels op Indië neerstreek, aanstonds torenhoog uitstak en... de aandacht trok. Reeds in

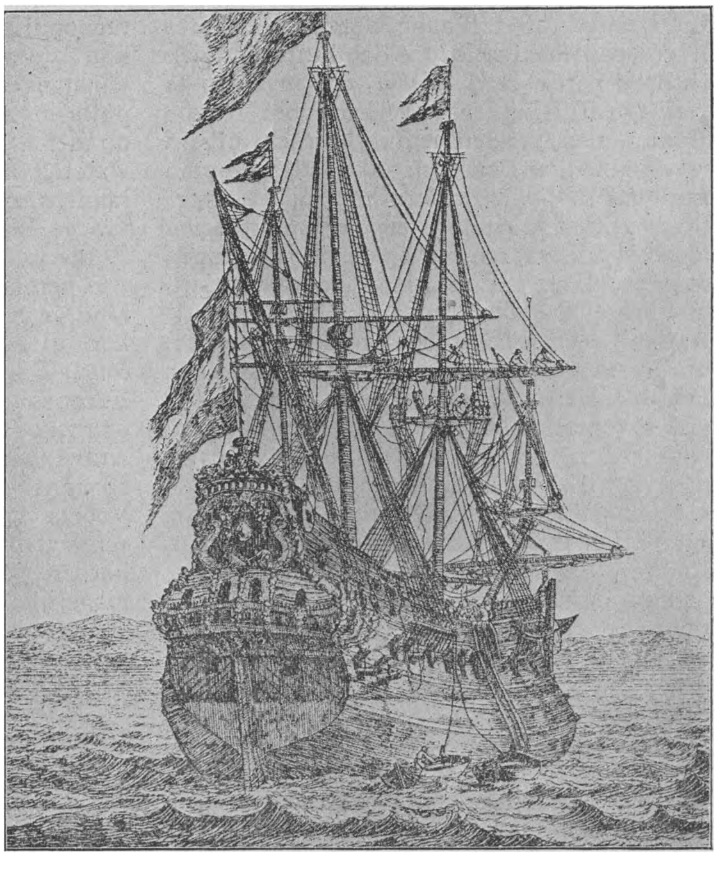

Een Oost-Indiëvaarder uit de 17e eeuw.

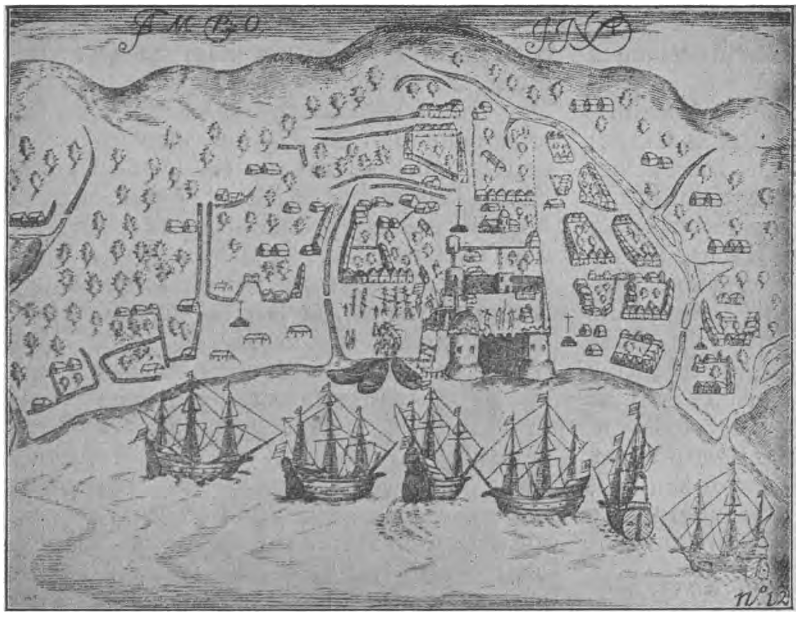

Ambon in 1621.

was en zijn woorden wel bij de hand had, documenten worden van 'n bijzondere waarde. Nog klinken ze den lezer kras in de ooren. Ook zijn principalen, wien hij zoo onbevangen de waarheid zei, is den inhoud lang niet altijd meegevallen. Maar ze hebben er in ieder geval veel uit kunnen leeren voor hun bestuursbeleid. Want Coen geeft naast critiek, altijd de aanwijzing van noodzakelijke maatregelen voor de toekomst. Daarom was Coen zoo'n eminent man, omdat hij de éénige was, die richtlijnen wist aan te geven, waarvan de waarde en den duur zijn leven zouden overtreffen. Jaren later toch blijken z'n raadgevingen nog juist.

1613 is hij directeur-generaal en bezet daarmee op 27-jarigen leeftijd, de tweede post in de beambtenhiërarchie der O. I. Cie. Dan staat Coen voor 'n geweldige taak, is hij alleen op zichzelf aangewezen zooals later Napoleon in Italië. Alle hulpmiddelen ontbreken: de H.H. XVII, die met een te klein bedrijfskapitaal werken voor 'n zoo groot gebied, zenden hem in hun schrielheid geen geld en willen toch rijke ladingen zien aankomen. De inlanders kan hij niet vertrouwen, hier moet hij 't eene rijkje uitspelen tegen 't andere, om zelf op de wip te kunnen blijven staan. Zijn eigen landgenooten, uitvaagsel en slampampers van volk grootendeels, vormden een ordelooze bende, die hij met groote energie onder den duim moest zetten. Maar hij weet, dat hij die alleen regeeren kan, als hij alléén heerscht en hij vervloekt dan ook de mallotige commissies, die hij thuisgestuurd kreeg en waarin onbruikbare elementen zaten, die 'm slechts in z'n handelingen belemmeren. En dan... de Engelschen. Coen haatte ze doodelijk, die „onverdragelijke'' natie en waar de liefde wederkeerig was, valt te begrijpen, dat er voor Coen moeilijkheden genoeg waren.

Zijn positie stelde 'm in staat rechtstreeks met H. H. XVII te correspondeeren. Met z'n heldere, nuchtere kop en scherpe kijk op de zaken zooals ze waren, niet van plan ergens doekjes om te winden, moesten de brieven van Coen, die erg rap met de pen

Coen wijst er zijn principalen op, dat de Compagnie door gebrek aan kapitaal haar monopolie niet exploiteeren kon. Zoo kon bijv. de handel op China grooter en winstgevender zijn. Hij raadt aan 't monopolie in te krimpen en alleen toe te passen op den weg naar Indië. In de Indische wateren moest men alles vrijlaten, de Inlanders zouden dan zelf aanvoeren. Voorts vraagt hij om degelijke ambachtslui en... flinke jongemeisjes en niet de slampampers van kerels en lichte vrouwen, waar't vaderland graag van af was en hij ook niets mee kon uitrichten. Een ander voorstel was rond Batavia gelegenheid te geven aan Europeanen, 'n eigen bedrijf te beginnen om zoo 'n middenstand te kweeken. Als ambtenaar doorzag Coen niet, dat dit economisch en practisch onmogelijk was. Voorts vroeg hij steeds om predikanten, een leger, flink wat munitie en geld. Zonder harden, ja bloedigen strijd was 't toen niet mogelijk in Indië te blijven. Noch voor sadistische, noch voor pacifistische naturen, zal dit levensverhaal dan ook aanbevelenswaardig of aanlokkelijk zijn.

Al zijn brieven laten duidelijk uitkomen, dat Coen allesbehalve een heilige is, maar slechts een koopman, alleen uit op de belangen zijner Compagnie, waaraan hij alles ondergeschikt maakte en die tevens

'n persoonlijk voordeel ongaarne liet glippen.
't Spreekt vanzelf, dat in zijn levensprogram voor wat betreft zaken van hoogere orde, geen plaats is. Hij voert 'n missie van negatieve waarde: voor 'n inlander voelde hij ten eenen male niets.
De verkiezing van Coen tot Gouverneur-Generaal door Heeren Zeventien, lag geheel in den lijn der dingen, maar is voor hun regententrots misschien wel 'n offertje geweest! Hoewel hij de derde functionaris was, heeft Coen toch deze positie gemaakt tot wat ze geworden is. Vreeselijk zelfstandig, kon hij met z'n meer adviseerende, dan bevelende instructie, die positie steeds sterker maken. Dan ontplooit hij zich over de geheele breedte van zijn kunnen en komt hij den tyran der Grieksche Oudheid nabij: opperstrateeg ten oorlog, gebieds- en landsbestuurder, koopman, rechter bestrijder van zedenbederf etc.... alleen als Calvinist zonder cultureele zijde. Dan sticht Coen Batavia, waaraan voorafging het plegen van 'n rooversdaad in grooten stijl, zooals menig Oostindiëvaarder 't hem in 't klein had voorgedaan. 'n Rooversdaad, waarmee 't middelpunt van het handelsterrein werd verlegd, en 't begin gelegd is voor 'n groot rijk.
In den gedachtengang der XVIIe eeuwers beschouwde men Coen niet als 'n roover, was hij de gelijke van de grootsten onder de Spanjaarden en Portugeezen, die eenige decenniën vóór Coen daar opereerden. Ook zij waren geen missionarissen! Coen kan stellig op dit gebied de vergelijking doorstaan, want met zijn beperkte hulpmiddelen heeft hij op zedelijk gebied nog heel wat bereikt.
'n Groot mensch, heeft gewoonlijk ook groote fouten. Coen bijv. was te hard en door té groote rechtvaardigheid wel 'ns hardvochtig. Hij wilde, dat de andere Nederlanders een even onberispelijk leven leidden als hij. Te hardvochtig was hij ook tegenover de Inlanders: de verovering van Banda, de moord op Ambon en enkele rechtszaken zijn echt-donkere bladzijden uit Coens leven. En zou zijn ondiplomatiek gedrag t. o. v. de Engelschen niet mede 'n factor zijn geweest dat de Engelschen onze natie zoozeer haatten de gansche zeventiende eeuw door?
De inlandsche rijken, heeft hij vooral tijdens het tweede G. G.schap gedwongen respect te hebben voor de Nederlandsche driekleur. Te midden van den overwinningsstrijd tegen Mataram is Coen gestorven, te jong nog (21 Sept. 1629). Zijn wil was nu eenmaal sterker als zijn lichaam, waarschijnlijk was hij teringlijder.
Zijn tweede G. G.schap was rustiger als 't eerste. Coen was zelf, ook niet meer zoo voortvarend. In Holland en door de practijk, had hij leeren inzien, dat zijn program niet geheel te realiseeren was. 't Teekent zijn grootheid weer, dat hij voor 'n grondig betoog, van 'n eerlijk mensch, vatbaar was.
Geerke heeft 'n mooi monument opgericht bij het derde eeuwgetij van Coens dood. Coens brieven en diverse wetenschappelijke studies heeft schr. op 'n frissche wijze verwerkt. 't Boek is populair wetenschappelijk in den besten zin van het woord. We krijgen er heel de geschiedenis van ons eerste verblijf in Indië geteekend. Zelfs het gewone dagelijksche leven dier dagen in de tropen, krijgen we te zien. Niet van ironie ontbloot zet de schr. de feiten uiteen, zonder onnoodige vechtjassen-verheerlijking. Halfgrootheden worden ter zake gesignaleerd, en veel vergeten verdienste-

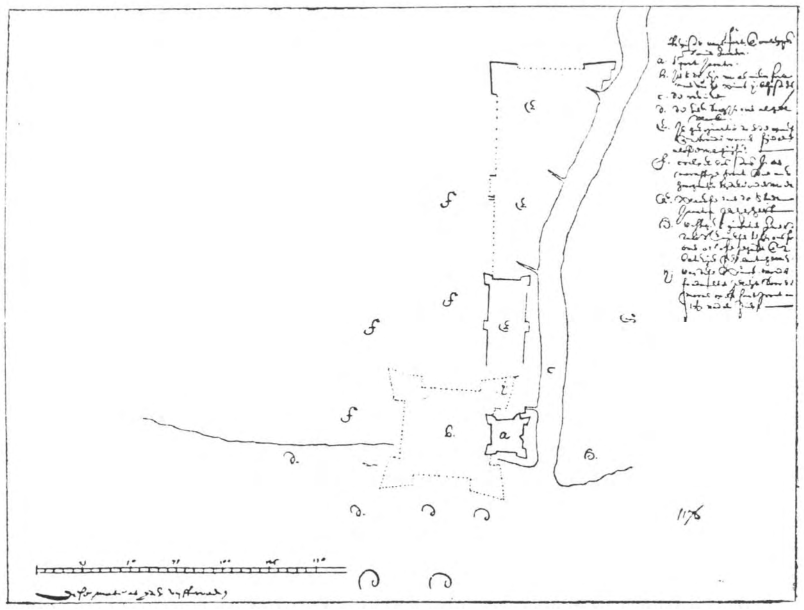
Een kaart van Batavia door J. P. Coen zelf vervaardigd.

lijke Oostindiëvaarders en ambtenaren op het juiste voetstuk gezet.
Een ding misten we: een goede historische schetskaart, op dat oude kaartje kan alleen 'n historicus wegwijs worden. Ook hadden we graag méér passende plaatjes gezien. Dank zij de kundige interpretatie en grondig nuchtere uiteenzetting zal dit boek voor ieder lezer 'n historieles zijn en blijven: Na driehonderd jaar moet 'n Hollander nog éérst practisch nut zien vcor hij geld uitgeeft en heeft hij een aangeboren onwil, om in dagen van vrede geld uit te geven voor militaire instellingen. Wat daar van worden kan, leere men uit de levensbeschrijving van hem, die een slagwoord naliet, nog heden het citeeren waard: „daer can in Indien wat groots verricht worden."

C. Slootmans.

---

[1]) **H. P. Geerke,**
JAN PIETERSZOON COEN. Geïllustreerd. *W. de Haan, Utrecht,* 1929. (22×15) 253 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

HET VERLOREN LAND.

Met grote zorg heeft Johan Koning zich beijverd 't oude en altijd-nieuwe probleem: Nederland-Indië van alle kanten te bekijken [1]). Hij konstrueert 'n veelzijdige wisselwerking tussen moederland en kolonie, we zien „blank en bruin", ieder in eigen milieu en in onderlinge verhoudingen... Maar op de laatste bladzij staan we mét de schrijver skepties tegenover de vraag, of zelfs 'n idealisties-opgevat huwelik tussen twee hoogstaande vertegenwoordigers der beide rassen, de kloof tussen Oost en West kan overbruggen. 't Ontbreekt de vrouw waarlik niet aan goede wil, maar als Westerse, geboren en getogen in 'n wereld van nuchtere techniek en kritiese wetenschappelikheid, blijft ze 'n vreemde in de fantastiese droomsfeer, waarin de Oosterling leeft. En 'n smartelike wanhoop komt over haar, als 'r man 't vlakaf zegt, dat hij 't bejammert de Westerse kultuur te hebben leren kennen, omdat 't naief geloof in de wondere mythen van z'n land niet ongerept bewaard bleef. Dat verlies kan blijkbaar niet gekompenseerd worden door de alles-gevende liefde van 'n voortreffelike vrouw.

Johan Koning.

Aan dit huwelik tussen Sosro, de Javaanse regentenzoon en Hilde, arts en dochter van 'n Twents fabrikant-in-ruste, 'n huwelik, waarvan de eindelike oplossing wordt verwacht als inpraktijk-gebracht-idealisme na de vele en lange redeneringen, die bij 'n dergelike probleemstelling passen, gaat heel wat vooraf, dat in 't kort hierop neerkomt: Na z'n eindeksamen reist Sosro, in gezelschap van 'n leraarsvrouw en haar dochter, intieme kennisen uit Soerabaja, naar Holland, om in Leiden rechten te gaan studeren. 'n Onweerstaanbare drang, om 't machtige Westen te leren kennen, dat hevig op z'n verbeelding werkt, doet hem makkelik afscheid nemen van z'n geboortegrond, van z'n vader en z'n zuster Serima, 'n dromerig en ragfijn zieltje. Maar 't moderne Holland, arm aan idealen, koud-gemechaniseerd, pervers-sensueel, grof en bruut, brengt hem 'n ontzettende desillusie. Europa moet 't over de hele linie afleggen tegen de serene rust en 't verheven godsverlangen van 't Oosten. Wij zijn a-religieus en leefhoofdig-in-onze-samenleving, banaal en gemeen in ons amusement, materialisties en berekend. De góede Hollanders, die gerepatrieerd zijn, willen zo spoedig mogelik weer terug of houden tot in hun oude dag 'n weemoedig heimwee naar de overweldigende wouden en bergen van Indië. Al erkent de auteur stilzwijgend, dat zelfs liefde en offer misschien niet in staat zijn om twee zo-heel-verschillend-aangelegde volken tot elkaar te brengen en hij dus geen oplossing geeft, toch verwerpt hij zeer beslist 't kommunistiese drijven der „Indonesiese studenten". 't Behoeft voorts nauweliks gezegd, dat hij 't Kristendom als verzoenende macht niet aanvaardt, betergezegd: negéért.
Koning schrijft 'n zeer rustig en mooi Nederlands. Waar hij de rust van 't Indiese landschap tekent, is hij buitengewoon suggestief. Ook de bootreis naar Holland is héél indringend geschreven. Maar over 't algemeen wordt er wat veel gepraat, wat wel bij 't onderwerp past, maar er kon toch wat minder in herhalingen zijn vervallen. Voor onervaren lezers zijn er enkele klippen. De overigen zullen hun voordeel doen met dit eerlike boek.

Leo Fens.

---

[1]) **Johan Koning,**
HET VERLOREN LAND. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1928. Nieuwe Romans. (19×12.5) 312 blz. ing. f 4.25.
— Bc —

DE GOD DER WERELD.

Benson is niet de eerste geweest, die op Apokalyptiese basis een fantasie gekonstrueerd heeft over 't einde der dagen. De geschiedenis verhaalt ons van sombere, gelukkig, broodetende profeten, die hun wereld geslagen hebben met huiver en beklemming, toen zij onder dreigementen de oordeelsdag aankondigden. Die voorspellingen vonden hun verklaring in de ontaarding der tijden, waarvan God naar de overtuiging dezer zieners de bestendiging niet gedogen kon. Tot deze pessimistiese toekomstzieners behoort ook Benson en hij spreekt met zoveel klem, dat hij in vroegere eeuwen stellig met veel geloof zou gehoord zijn. En dat die stem in onze tijden weer is opgegaan, behoeft ons niet te verbazen, nu ze klinkt uit 't hart van 'n apostolies mens, die met rouw de massale afval van Christus' Kerk gadeslaat.

Een stoïcijns gemoed zou in Benson's werk een aanleiding kunnen vinden om met goedkoope grap en spot te divageren, temeer waar de schrijver de wereldondergang wil zien in een vrij nabije toekomst, die onze kinderen of kindskinderen nog dreigen te zullen beleven. Men zou kunnen zeggen: man, maak je niet bezorgd, wij weten er niets van en laat dat alles maar aan O. L. Heer over. Maar dan is men toch kortzichtig en onbillik tegenover de ernst en de betekenis van dat boek. Ook zonder de minste waarde te hechten aan Benson's veronderstellingen, nopens tijd en omstandigheden van de ondergang der wereld, kan men toch eerbied hebben voor de romanschrijver, die met architektoniese knapheid deze zeer persoonlike toekomstidee vorm heeft weten te geven.

Robert Hugh Benson

Benson biedt z'n werk niet als een doctrine, hij geeft zijn persoonlike overtuiging, dat de wereld, die bestemd is om te vergaan, geestelik evolueren zal in de richting der antikristelike humaniteit, welke een algeheele afvalligheid zal bewerkstelligen, terwijl 'n schamel restje Kristenen, bewaakt door de laatste der Pausen — waarom heeft de schrijver die laatste eer tegen alle traditie in voor 'n Brit gereserveerd? — in standvastige trouw de waarheid van Christus belofte, zal waar maken. Wanneer 't eenmaal zover is — en de tijd is niet zo heel ver meer, profeteert Benson —, zal de wereld in al haar glorie verdwijnen.

De bewering dat de wereld aan de tegenstelling humaniteit-Kristendom zal te gronde gaan, is op zich zelf geen geniale vondst, omdat de hele sfeer van het leven der laatste tijden van deze tegenstelling vervuld is, maar die bewering krijgt een grotere waarde, om de profetiese nadrukkelikheid, waarmede ze wordt uitgesproken. De ruim twintig jaar die sedert 't verschijnen van de eerste editie in de Engelse taal zijn verstreken, stellen de schrijver in zoverre in 't gelijk, dat de wereld inderdaad zich in de richting door hem aangewezen, ontwikkelt, hetgeen 'n bewijs is voor 't gezond histories gevoel van de schrijver. Men mag 't zelfs merkwaardig noemen dat in Benson's werk van 1907 gesproken wordt over de toekomstige Verenigde Staten van Europa, 'n denkbeeld waar momenteel diplomaten mee rondlopen.

Maar ondanks klaarblijkelike diep- en scherpzinnigheid van de auteur blijft zijn projectie op de toekomst — 'n mens heeft nu eenmaal geen zeker inzicht in de mogelike kenteringen in 't beloop der wereld —, een zeer persoonlike fantazie, die aan zekerheidswaarde ten slotte niet rijker is dan wanneer de schrijver de ondergang over vijftigduizend jaar had laten plaats grijpen, zich daartussen talloze perioden van val en opstanding had bedacht en de wereld ten slotte had doen ondergaan in een chaos van mistiese ketterijen in plaats van rationalistiese humaniteit. Maar in dat geval zou z'n boek enkel fantasties zijn, ontbloot van elke geestelike waarde en grond. Nu echter is Benson's werk 'n indrukwekkend alarm, dat zijn rechtvaardiging vindt in de verschijnselen, de stage groei sedert eeuwen van het humanisme, waarvan de macht volgens de mening van de schrijver enkel kan gestuit worden door het einde van alles.

Deze denkbeelden heeft Benson verwerkt in een zeer sensationele roman [1]) en gezien de onzekere waarde der ideologie, heeft men dit boek ook op de eerste plaats als roman te beoordelen.

'n Machtige schoonheidsbevrediging heeft ons dit boek niet geschonken. Hoe verstandig het voornemen van de schrijver ook moge zijn, om z'n taal niet op te zwepen, we geloven toch dat dit besluit de oorzaak inhoudt van het gemis aan een grote epiese opstuwing, die men van een dergelik onderwerp verwacht te ervaren. Juist die momenten, die zo geëigend lijken tot dichterlik opstijgen, heeft de schrijver onbeschreven gelaten. We weten b.v. dat 'n leger van boven de stad zwevende volors het aloude Rome verwoest hebben, maar hoe die verwoesting heeft plaats gegrepen, vernemen we niet. Bij 't naderend einde der wereld weet de schrijver ons wel in spanning te houden, maar een machtig overrompelend gevoel van algehele vernietiging, bij dit kosmies gebeuren passend, weet de schrijver ons niet te suggereren. Wie na 't lezen van deze futuristiese roman nog eens enkele uren de grootse vizioenen van St. Jan aan z'n geest laat voorbij gaan, voelt 'n grote afstand tussen de eschatologiese vizie van deze romanschrijver en de grootse verbeeldingen van de geïnspireerde ziener van Patmos.

Voor 'n aanvaardbare uitbeelding van dit ontzaglik motief worden aan de schrijver de hoogste eisen gesteld, wil 't niet vergroeien tot 'n karika-

tuur. En dat is Benson's roman allerminst. Momenten van grote kunst zijn er stellig aanwezig. We noemen slechts het afsterven van de moeder en vrouw van Oliver Brand. Ook de karakteristiek der personen is meesterlik, al hadden we gaarne wat sterker hun menselikheid dan hun ideëen op de voorgrond zien staan. Is Percy Franklin niet meer een belichaamde gedachte dan 'n mens? We weten niet of 't andere lezers ook zo is gegaan, maar ons heeft in dit werk niets zozeer getroffen als de milde troost, welke de standvastige overblijvers in de donkere uren genieten. En de schrijver heeft dit niet propagandisties geforseerd, maar als natuurlik laten spreken.
Van dit merkwaardige boek in vele talen vertaald en herdrukt is nu bij Het Nederlandsche Boekhuis een monumentale uitgave verschenen. Benson's werk is deze mooie uitgave en een herniewde belangstelling alleszins waard. *Ed. A. Serrarens.*

[1]) **Robert Hugh Benson,**
DE GOD DER WERELD. Vertaald uit het Engelsch door Henriëtte van der Waarden. Geïllustreerd. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.* 2e druk: 1929. (28 × 20.5) 389 blz. Ing. f 6.25, geb. f 8.75. — B —

MARY GRACE ASTHON.

Het is nu al weer eenige jaren geleden, dat in een der statige zalen van het gerieflijke paleis der Aartsbisschoppen van Westminster, voor de eerste maal een bijeenkomst georganiseerd was der Katholieke Engelsche letterkundigen. Het Fransche voorbeeld der „semaines littéraires catholiques" was bevruchtend gaan werken ne ook Engeland meende een schuchtere navolging te kunnen probeeren in'n literairen „dag" voor z'n Katholieke penvoerders. Charmant onofficieel bewoog Kard. Bourne zich onder zijn gasten, auteurs zoowel als journalisten van allerhande schakeering — en Rome is deugdelijk vertegenwoordigd onder de sterren van Fleet Street, die „Street of Genius" — denk slechts aan Baring, Chesterton, Belloc e.a. — om plotseling met meer dan gewone hoffelijkheid toe te stappen op een jong, Engelsch-slank meisje, dat zich ietwat achteraf gehouden had, achter al die baarden en de grijze haren en al het embonpoint.... Zoo spontaan was de begroeting van den kardinaal, dat Miss Ashton geheel in de war.... de toegestoken hand hartelijk schudde in plaats van eerst even eerbiedig den ring te kussen, zoo als het goed gebruik dat wil!
Waarlijk was er reden voor de bijzondere onderscheiding waarmede Dr. Bourne — zelf auteur van erkende faam — deze jongste onder de Katholieke broeders en zusters scribenten welkom heette in hun kring. En toch was het toen nog pas kort geleden dat haar eerste boek verschenen was, de roman *Race.*
De simpele productie van een roman is op zich zelf waarlijk geen indrukwekkend feit onder dit boeken verslindende volk, dat elk jaar weer opnieuw, de geboorte ondergaat van zoo gemiddeld zeven duizend romans. Doch indien uit die enorme massa waar zelfs het werkelijk goede nog maar een kleine kans heeft opgemerkt te worden, dan wordt dit iets bijzonders en wel uiterst opmerkelijk, wanneer het 'n debuut blijkt te zijn van een meisje van toen nog maar nauwelijks achttien jaar.
Ras behandelt het conflict van het Christendom — en de schrijfster ziet het hier en elders steeds consequent in zijn zuiverste en volkomenste uiting: het Katholicisme —met het oude Joodsche ras in een gemengd Christelijk-Joodsch huwelijk. Dat de *Times* destijds van dit gegeven waardeerend getuigde, dat de moderne romanciers dit probleem merkwaardig weinig aangeraakt hebben, kan niet anders dan onze bewondering doen toenemen voor een debutante die met haar eerste werk zulk een geniale worp dorst te doen.
„Gelooven die niet buigen" doopte de Engelsche grootpers dit epos en prees het unaniem als een schitterend begin van wat bij voortgaande ontwikkeling een groote schrijvers-carrière kan worden.
Geen recensie trof ons echter meer dan het oordeel van een van Engeland's fijnste geesten, den Dominicanen provinciaal Bede Jarrett die in *Blackfriars* schreef: „Ik ben intens geïnteresseerd en vol bewondering; ik sta verbaasd over de diepte van gevoelens hier uitgebeeld; ik ben enthousiast over een stijl die vele malen momenten beleeft van volmaakte schoonheid."

Mary Grace Ashton.

* * *

„Les bons esprits se rencontrent." Toen we verleden jaar in de Vereenigde Staten verbleven vertelde de even kunstzinnige als erudiete Jezuiet Francis Talbot ons van de toen pas opgerichte „Katholieke Boekclub", een vereeniging van boekenliefhebbers, die zich telkens voor een jaar abonneeren op dat boek, dat door een directorium van selecte critici tot het beste Katholieke boek dier maand geproclameerd is. Pater Talbot die zich als literair redacteur van het weekblad *America* een groote naam verworven heeft, is op het punt der keuze lang niet gemakkelijk. Brave recensenten in ons vaderland die alles aanlijmen wat maar honneponnig en braaf is en alles verketteren wat niet vuurvast in de leer blijkt, kunnen zich aan

zijn durf en frischheid een voorbeeld spiegelen. We halen dit aan, wijl in Holland, wellicht door de bekrompenheid van onzen Calvinistischen inslag, onder de Katholieken wel eens aanmerkingen gemaakt zijn welke de Katholiciteit van Miss Ashton's oeuvre in twijfel zouden trekken. Miss Ashton heeft nooit bedoeld te schrijven voor Vincentiusbibliotheken of voor patronaten, hoe nuttig deze instellingen overigens ook mogen zijn. Haar werk richt zich zeer beslist tot het intellectueele publiek, dat boeken verteert en niet doorvliegt. Voor deze ontwikkelde volwassenen zet zij de levensconflicten neer zooals we ze elken dag rond ons heen zien, doch ze portretteert niet alleen, ze bemediteert de diepste levenswaarden achter al de zonden, de doodzonden zoowel als de dagelijksche van elken dag. Daar is het dat haar „sensus catholicus" spreekt, daarom vindt zij — het is hier dat de goede geesten welke we zooeven bedoelden, zich ontmoeten — naast de bewondering van den beroemden Dominicaan Jarrett uit Engeland, in de Vereenigde Staten gelijke erkenning van den bekenden Jezuiet Talbot, criticasters ten onzent ten spijt... Haar tweede roman *Shackles of the Free* werd dit voorjaar in een groote order van vier cijfers door de „Catholic Bookclub" over geheel Amerika verspreid.

Diana is de centrale persoonlijkheid van deze roman: de dertigjarige, brillante en door haar vermogen onafhankelijke society-lady die in de cynische onafhankelijkheid onzer modernste opvattingen zich tevreden stelt met een liefdesepisode zoo nu en dan, wel te onderscheiden van het meer serieuze dat Miss 1929 de „pangs of a heart affair" spot. Diana dan mengt zich in al de intiemste affaires harer vrienden, gevraagd of ongevraagd en dat niet om de roman doch om het pure genot der intrigue. Daarnaast staat John, haar broer, in kalme onzelfzuchtigheid en evenwicht van geest, het volmaakte tegenbeeld van zijn zuster, die met zijn twee vrienden Strong en Gavin, Katholiek geworden is. Deze Gavin, zoon en erfgenaam van een rijken landedelman wordt priester, tot groote ergernis van zijn vader, die speciale redenen meent te hebben om Rome te haten. Als door het plotseling overlijden van zijn vroegere vrouw deze haar anderen, in een Italiaansch klooster als novice verblijf houdenden zoon, gaat opzoeken en hem aanbiedt weer in de wereld terug te komen, studeerende naar eigen wil en in alle ruimte op zijn kosten, dan is zijn duidelijke bedoeling, oog om oog, tand om tand, van Rome in den gewezen novice Simon den zoon terug te nemen, dien hij zich in Gavin als priester ontstolen voelt. De wufte Diana zal voor de wereldsche omvorming van Simon dan wel zorg dragen.

Intusschen is in het leven van Diana's vriendin Ruth een groote verandering getreden. Ruth die in David een sportman van stralende gezondheid en kracht huwde, treft de slag, dat zich na de eerste gelukkige huwelijksjaren bij David een ruggemergontsteking begint te openbaren, die hem langzaam maar zeker langs alle afdalende trappen eener gerekte invaliditeit naar het graf sleept. Hier ligt het groote werkpunt van deze roman: Wat moet Ruth doen? Plicht gebiedt haar bij den echtgenoot te blijven doch de wereld fluistert haar toe, dat ze slechts liefde en trouw beloofde aan den krachtigen gezonden David, niet aan wat nog maar de geest is van wat eens die David was. Simon treedt in haar leven, vult de uren buiten de ziekenkamer in platonische vriendschap. Steeds sterker wordt de snakkende behoefte naar vrijheid, waarover zij in gedachten zoo gaat uitwijden dat het gelijk elke obcessie, alle natuurlijke verhoudingen dreigt te verliezen. Zij zou het tergend drukkende ziekbed wel willen ontvluchten om met Simon scheep te gaan, ver weg over den rand der wereld....

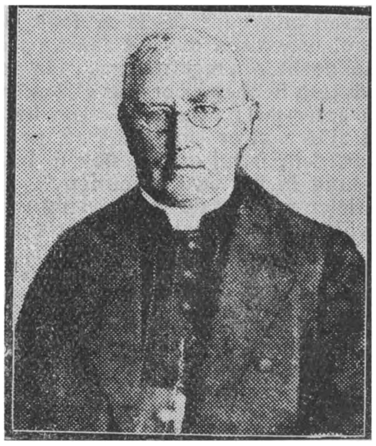

Kardinaal Bourne

Het eenige wat er op dit boek — dat we destijds elders als een „rijpende belofte" inhaalden — becritiseerd kan worden, is de om de vele herhalingen niet te rechtvaardigen lengte ervan. Miss Ashton lijdt aan 'n euvel 't welk een geestig Engelsch parlementslid bij een Iersch collega eens critiseerde als „being intoxicated with the exhuberance of one's own verbacity". Dit is te meer jammer waar haar stijl — welke zoo dikwijls aan dien van den grootmeester Galsworthy herinnert, soms markante triomfen viert in de strakke kortheid van weinige woorden. Op een avondpartij bijvoorbeeld speelt een kunstenaar Chopin, alles is doodstil, ieder luistert met de ziel nog meer dan met het oor en dan... „Someone sighed suddenly, sharply: oh God...."

In het tooneel van haar derde en jongste roman *Sons of Jacob* [1]) keert de inmiddels een-en-twintig lentes geworden schrijfster terug naar het thema van haar debuut. Laten we het er in één adem bij getuigen, dat de voorname reputatie, welke zij zich met haar beide andere boeken reeds in meerdere landen geschapen heeft, niet alleen volkomen gehandhaafd blijft doch èn in verhaal èn in stijl belangrijk verhoogd wordt.

Jacob Rosenbaum is een Duitsche Jood zooals er in Engeland zooveel door hun scherp zakenintellect en hun ongeevenaard doorzettingsvermogen tot grooten welstand zijn gekomen. De wereldoorlog doet hem uitgewezen worden, en pas na de vrede mag de oude heer terug naar John Bull's eiland.

Zijn vrouw is inmiddels overleden; zijn oudste zoon Wolfe heeft de zaak geheel naar eigen inzicht omgezet, heerscht er thans volkomen en waar bij moeders dood de homogeniteit van het huisgezin totaal verloren is geraakt, zijn de beide andere jongens, Maurice en Jay er reeds practisch uitgewerkt. Maurice is musicus, hij leeft alleen in de wereld van zijn verbeelding. Kort voor den

erugkeer zijns vaders is hij getrouwd, niet naar de familietraditie met een meisje van zijn eigen ras en van geld doch met een Christinne die bovendien nog de excentriciteit heeft arm te zijn. Zijn jongste broer Jay maakt het nog bonter. Hij is altijd ongewoon, physiek heel delicaat en in sommige mentale opzichten nooit geheel volgroeid. Rosenbaum Senior is niet alleen geldmagnaat doch ook de klare koele philosoof van het ras dat de wereld een Spinoza schonk. Hij voelt instinctief wat er veranderd is in die jaren van afwezigheid, en als hij na eenige maanden van opgekropte teleurstellingen zijn oude firma verlaat, dan weet hij zich nolens volens tot het zakeninstinct van zijn schoondochter aangetrokken. Hij moet een veiligheidsklep hebben voor zijn elders overtollig geworden activiteit; expert in elken handel, intiem met alles wat er zich toe leent in geld omgezet te worden, is hij overal, ook in Margaret's zaak „a king in his own dominion.''
Veel subtieler weer is de verandering welke zich in Jay voltrekt. Vooral Margaret's broer, de priester Bernard, ziet Jay in een licht zooals niemand der Rosenbaum's hem ooit bezag: een eigen persoonlijkheidje met een eigen recht, zooals ieder ander op zelfrespect en vrede naar hart en geest. In hem heeft de schrijfster een figuur geschapen, waarin zij tusschen de soberheid en de dikwijls ongewilde dramatiek van het verhaal, haar fijne humor kan uitvieren.
Langzaam voert het verhaal tot de omvorming van aller geluk, dat van Jay en den ouden Rosenbaum en van den droomer Maurice. Alleen de koude, cynische, berekende Wolfe worstelt nog het langste, zonder het geluksanker waarnaar ook hij in het diepste van zijn hart kwijnt. Prachtig is de op- en neergang dier liefde tusschen Ruby North en hem, als het voortdurend wederkeerende motief eener compositie door dit boek heengeweven. In den beginne is hij alles voor haar, de rots waarop haar onontwikkelde persoonlijkheid in de leegte harer agnostische levensbeschouwing bouwt. Dan komt de groote ontgoocheling en die scène waarin zij met klare oogen de onoverbrugbaarheid hunner uiteenloopende levensverhouding ziet, is van een ontroerende en doordringende bewogenheid.
Dit boek houdt sterke verlokking in, sommige der vele schoone passages onvertaald te citeeren, want knapper nog dan vroeger is Miss Ashton haar Engelsch, waarin ze de verleidelijkste accoorden kan aanslaan, gaan beheerschen. Het te veel aan bijbeschouwingen, waaronder *Shackles of the Free* laboreerde, is thans weggewerkt. Trouwens heel de vorm dezer roman is veel levendiger, de korte hoofdstukken hangen als even zoovele keurig geciseleerde schakels in de harmonieuze keten van dit voortreffelijke boek, dat weer een stap verder beteekent — en een beduidende — op het pad van verdienden roem.
In haar intiem gezellig boudoir, vlak bij de koninklijke tuinen van Kensington hebben we met Mary Grace Ashton gezellige uren mogen praten in onze behoefte om deze rijzende Katholieke ster aan Engelands literaire hemel te introduceeren bij Katholiek Holland.
Terwijl de vurige vlammen van het open haardvuur gigantische schaduwen lekten over den rustig ouderwetschen vleugel of opkropen langs de donkere wanden met hun mooie Botticelli reproducties, vertelde Miss Ashton van haar jeugd. Ze is geboren in Cairo, onder haar voorvaderen telt ze John Bunyan en Admiraal Vernon den veroveraar van Porto-Bello. Wie zal zeggen in hoewijd 't verre verleden het heden bepaalde? Als meisje bezocht zij de kloosterschool van Onze Lieve Vrouw van Sion waar zoovele dochters uit Londen's voornaamste Joodsche familieën door de religieuzen opgevoed worden — in latere jaren verlichtte zij het ziekbed van haar invaliede geworden vader door hem Dickens en Scott en Thackeray voor te lezen, voorwaar klassieke leerscholen in de moeilijke romanschrijfkunst.
Helderder dan het haardvuur flikkerde de spiritueele vlam van haar aspiraties. Dat en de stage ontwikkelingsgang van haar rijk begenadigde talenten, zal die plaats in de toekomst bevestigen, welke zij zich thans reeds voor zulk een belangrijk gedeelte veroverd heeft!

Kees van Hoek.

---

[1]) **Mary Grace Ashton,**
SONS OF JACOB. *John Murray, London W.* 1, 1929. (19.5×12.5) 352 blz. geb. Sh. 7/6.
— **Bc** —

JAMES BRANCH CABELL 1879—1929.

Evenmin als we den grooten dramaturg O'Neill een specifiek Amerikaanschen schrijver kunnen betitelen, evenmin mogen we van Cabell zeggen dat hij een echte vertegenwoordiger is van de nieuwe wereld in zijn literatuur. Zijn levensopvatting is zelfs heelemaal on-Amerikaansch en in de twee werken die we hier voor ons hebben liggen, bevestigen we nogmaals dat hij geen haar breed is afgeweken van de philosophie die van den beginne de zijne is geweest. Zoowel zijn, van een nieuwe inleiding voorzien *Something about Eve* dat reeds in 1927 verscheen doch nu prachtig geïllustreerd door Papé den 15den Nov. ll. in Engeland van de pers kwam [1]) als zijn

James Branch Cabell.

acht dagen daarna bij denzelfden uitgever verschenen laatste boek *The way of Ecben*[2]) zijn herhalingen van oude thema's; en ondanks al zijn tegenstribbelen in de inleiding karakteriseeren ze Cabell nogmaals als een onverbeterlijken verbitterden romanticus die eerder in het land van Rabelais en Anatole France thuis hoort, dan in het weinig romantische Amerika. Cabell is zoo juist 50 jaar geworden en hij vindt dat verschrikkelijk. Want zegt hij: „rond dien tijd is het onvermijdelijk, dat een schrijver ophoudt zich als dusdanig te ontwikkelen. Geen enkel van zijn faculteiten kan nog verbeterd worden na dien alles tegenhoudenden datum. Hij heeft niets nieuws te geven en ge moet dus niet meer uitzien naar verrassingen zijnerzijds." Zoo luidt het op blz. 180 van het laatst vermelde boek.
De schrijver had ons niet meer kunnen verrassen, dan juist door een verandering in zijn techniek of zijn gedachten. Nu moeten we toegeven dat, als hij de andere kunne maar zoo en zoo begrijpt, een verbazende dosis zelfkennis schijnt te bezitten. Laten we er echter al aanstonds bijvoegen, om alle misverstand te voorkomen, dat we ermee gebaat zijn dat zijn stijl althans dezelfde is gebleven. Hij is heelemaal wat we van een romantischen ironicus mogen verwachten: uit- en afgewerkt, rhythmisch en gekunsteld. Hij heeft vreemde en eigenaardige boeken gelezen en daarin esoterische gedachten gevonden en den woordenschat der oude romantiek. Hij schept behagen in oude, rare bloemen, metalen en juweelen; hij is bekoord door exotische namen die de verbeelding prikkelen. Hij zaait ze zoo dik over zijn bladzijden, dat we moe worden van al de bijbeteekenissen en ook eens een anderen esprit zouden willen dan den verst gezochten esprit gaulois. Laat zijn stijl ontegensprekelijk eentonig worden, hij is handig en fijngevoelig en het meest adequate instrument voor zijn taalmuziek. Cabell's fijngevoeligheid is echter heelemaal iets anders dan wij gewoon zijn onder dit vocabel te noemen. Wij moeten hem meer dan eens van een volslagen gebrek aan fijngevoeligheid beschuldigen. Er is haast geen bladzijde in deze twee boeken, die een gewoon normaal ontwikkeld mensch in onze streken niet het schaamrood naar de kaken jaagt. En de reserve die we moeten uitspreken over beide werken kunnen we niet te streng formuleeren. Hij staat in zijn philosophie wel regelrecht tegenover dien anderen reus Th. Dreiser, vooral in zijn kunstopvattingen. Doch we kunnen niet zeggen dat die van Cabell beter is. Op een punt kunnen ze elkaar de hand reiken. Ze hebben allebei met den zederechter te doen gehad. En laat dat gerechtshof voor openbare zedelijkheid ettelijke jaren later ook van oordeel veranderd zijn over *Jurgen*, wij vinden dat het zich bij zijn eerste opinie had moeten houden. Jurgen is niet, zooals sommigen dat met een zoetsappigen naam noemen, amoreel doch diep immoreel. En hetzelfde kunnen we nogmaals zeggen van deze twee boeken. Het is op zich zelf al zeer verdacht, dat een auteur als G. Moore voor Cabell in het harnas is gesprongen. Doch al zijn argumenten, over vrijheid van de kunst, doodsteek voor de literatuur, en dergelijke meer, zijn nevens de kwestie. Vrijheid die tot Frechheit overslaat is geen vrijheid meer, doch wordt werkelijk staatsgevaarlijk.

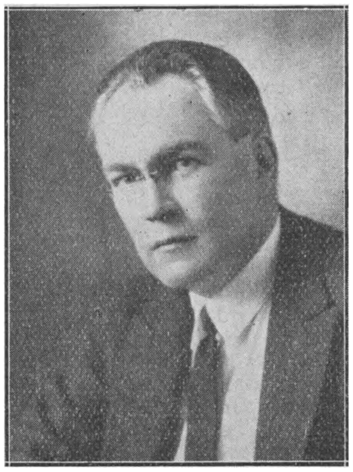
James Branch Cabell.

We behoeven heelemaal niet tot Cabell's essay's of polemische werken van een tiental jaren terug op te klimmen om zijn grondgedachten over een hoop dingen terug te vinden. Ieder van zijn werken hamert, tot vervelens toe op hetzelfde, en het ergste is nog dat het steeds op dezelfde manier gebeurt. Als er niet op andere manieren gecompenseerd werd voor dat eeuwige herhalen, zouden we ook deze twee boeken als ultra-vervelend moeten op zij leggen. Zooals de titel aangeeft gaat het (natuurlijk) weer over Eva's dochters. Cabell's cultus wordt een echte idolatrie, die echter verloopt tot een cynisch resultaat. Want volgens hem zijn de meeste van onze aandoeningen en gedachten over kunst en godsdienst, doch vooral over de liefde, heelemaal de moeite niet waard. Alles loopt bij hem fataal uit op illusies. Al trekken de meeste van zijn helden uit op avonturen, ze keeren allen, zonder onderscheid, terug om enkel van herinneringen te leven. Dat is de eenige troost dien wij menschen hebben.
Cabell drukt hier vooral sterk op in zijn laatste werk. Doch eens te meer blijkt dat voor hem „manner" heel wat voornamer is dan „matter". Zijn Credo is de eeuwige herhaling van het leven welks eenig doel is de voortplanting (doch niet die des geloofs). Dat is een cynische philosophie. Haar afgod is de schoonheid. Doch te pas en te onpas worden we eraan herinnerd dat het einde van alle schoonheid is: verval. Het is ook een materialistische philosophie. Want ze behandelt de abstracte waarheden enkel als de stuwende krachten achter een physische wereld die tot stof vergaat. Ze is ook mechanistisch, wijl ze alle hoogere evolutie uitschakelt, die alleen in metaphysische termen kon worden uitgedrukt. Ze herhaalt zich zelf eindeloos in 't hopeloos eendere gaan en komen, komen en gaan. Ze gaat niet alleen niet verder, doch sluit al het verdere uit.
Cabell's werk is volslagen subjectief. Hij durft het leven niet zien zooals het is, en daarom bouwt hij een schijnwereld op. Het is en blijft een schijn van de werkelijkheid waarin hij zich zelf eerst en vooral vermeit en daarna pas zijn lezers. Ook deze twee laatste werken wijzen niet op een moe worden van die fictie. Hij zelf is *Jurgen* en *Charteris*; hijzelf is in deze boeken Gerald en Alfgar. Hij denkt dat hij 't epos der menschheid aan het schrijven is en een cyclus van menschen. Doch in werkelijkheid pent hij alleen neer de subjectieve autobiographie van Cabell. Het is niet het leven terugkeerend

in verschillende vormen doch enkel het eindeloos herhalen van zich zelf in zich zelf. Iemand zei eens zeer juist; er zijn millioenen mogelijkheden in het bridge-spel doch er zijn maar 52 kaarten in het pak en het doel van ieder handvol is... punten maken. Dit is de tragedie van Cabell. Doch, als sommige kaartspelers, kan Cabell geen critiek verdragen en dit heeft zijn werk geen dienst bewezen. Integendeel. Hij sloot zich meer en meer op in zijn ivoren toren en verdedigde zich met het zwaard der satire en het schild der onwerkelijkheid. Zijn leven en zijn werken zijn de fabel van den vos en de druiven. Doch hij heeft zijn pogingen moedwillig opgegeven en is een dubbel ontgoochelde idealist geworden wijl zijn ontgoocheling spruit zoowel uit zijn gevoel van onmacht, als uit het besef van zijn eigen verantwoordelijkheid. Als hij er in zijn laatste boek zijn spijt over uitdrukt Abraham te hebben gezien is dit hoofdzakelijk een spijt om de schoonheid en de jeugd die voor altijd van hem weg schijnen te gaan. Hij is als Narcissus bekoord door een beeld in den poel van zijn gedachten doch hij weet niet dat het zijn eigen weerkaatsing is. Cabell heeft veel op met Wagner en het is wel eigenaardig, dat we bij hem steeds de violen van den Venusberg in tweestrijd hooren met de trombones uit het Pilgerchor.
Cabell is niet alleen zooals Shaw een opstandeling tegen heel de bestaande en vooral tegen de moreele orde. Doch hij is eerst en vooral een rebel tegen zijn eigen vleesch, en tracht zijn lezers tot dezelfde opstandigheid te verleiden. Doch al toont hij zich een andere Paulus, hij weet niets af van dat schoonste aller dingen die we niet zien kunnen, de *genade*, zonder dewelke wij niets kunnen en met welke we over heel de lijn zegevieren, waar Cabell hopeloos en eindeloos verloren gaat. Cabell is verbitterd omdat de schoonheid, die hij toch zoo hartstochtelijk zocht, hem ontsnapt. En zoo staat hij als een volslagen heiden tegenover ons die ons in het vliedende leven nog zalig voelen kunnen in het vooruitzicht van de visio beatifica.
Wij voelen in ons ook iets van Alfgar en Gerald, want we herinneren ons het latijnsche adagium: Homo sum. Doch we kunnen geen vrede hebben met dit uit verbittering geboren cynisme dat den schrijver verblindt en hem vergeten doet dat er (Goddank!) nog menschen zijn, die meer waarde hechten aan iets dat goed en mooi is in zich zelf dan aan iets wat zijn mooiheid enkel en alleen ontleent aan het mooie kleedje, waarin het gestoken wordt.
Laat het nog zoo prozaïsch klinken na het poëtische van Cabell's stijl, voor ons maken de kleeren den man niet en we zeggen hem, dat zijn vingers niet berekend zijn voor de middeleeuwen en het artificieele veel sterker is dan het artistieke.

Dr. Raph. Kreemers.

---

[1]) **James Branch Cabell,**
SOMETHING ABOUT EVE. Geïllustreerd door Frank C. Papé. *John Lane, The Bodley Head, London,* 2e druk: 1929. (24.5×16) XXIII-376 blz. geb. Sh. 25/—.
— C —

[2]) **James Branch Cabell**
THE WAY OF ECBEN. Geïllustreerd door Frank C. Papé. *Robert M. McBride & Co., New-York,* 1929. (20×13.5) 209 blz. geb. $. 2.50
— C —

LLOYD GEORGE.

Veertigjarige arbeid in 't staatkundig leven beteekent voor D. Lloyd George een veertigjarige strijd; want met geweldige energie heeft hij zich zijn levensbaan gebroken. Als liberaal afgevaardigde in het parlement, radicaal als weinigen, speelt hij weldra een invloedrijke rol in zijn partij, leidt de gewichtigste ministeries, wordt tenslotte premier op één der kritieke momenten van den wereldoorlog, als aan het Britsche Rijk eischen worden gesteld, welke tot nu haar weerga in de geschiedenis niet vonden. Een man, die Engeland in een zeer hachelijke positie behoefde. Hij had vandaar een belangrijk aandeel in de groote vraagstukken op 't gebied der

David Lloyd George.

binnen- en buitenlandsche politiek die einde 19e en begin 20e eeuw in het Britsche rijk om een oplossing vroegen. Was hij één der groote leiders der internationale politiek in de laatste periode van den wereldoorlog, al vroeger legde hij mede den grondslag voor de verdere demokratiseering van Engeland, die de Labourpartij het zelfs mogelijk maakte de partij van Lloyd George op den achtergrond te dringen. Naast zijn diplomatieke en staatkundige gaven beschikt hij over een schitterend redenaarstalent; vooral op de volksmassa maakt hij een machtigen, meesleependen indruk. Belangrijk in verband hiermede is de beschouwing van Lloyd George waarmede hij zijn staatkundige gedachten inleidt; hij zet hierin uiteen het systeem van enkele klassieke redevoeringen per jaar door de politieke leiders tot midden 19e eeuw gevolgd, en van de improvisatierede van den modernen tijd die voor alles voortdurend kontakt zoekt met het publiek, die machtige factor in het Engelsch staatkundig leven. Hiervan is vooral Lloyd George met Gladstone de gangmaker geweest. De klassieke redevoeringen hebben hun weloverwogen gedegen inhoud; ze behouden ook een letterkundige waarde, de moderne echter veelal niet. Ze raken ook politiek gemakkelijk verouderd, al hadden ze misschien meer oratorisch effect. Daarom wordt hier met instemming van Lloyd George slechts datgene geboden wat nog actueel is, b.v. wat de kwesties van den wereldoorlog raakt en de beroemde budgetredevoeringen van 1929

die de sociale en de economische wetgeving betreffen, die nog in het middelpunt der belangstelling staat. (Men denke slechts aan de geruchtmakende plannen van Lloyd George, ter bestrijding van de werkeloosheid).

Is het gesproken woord de ware kern der biographie, dan werkt Lloyd George wel krachtig mede aan den opbouw daarvan. Deze staatkundige gedachten geven ons reeds eenig inzicht in het denken en streven van dezen grooten politicus, die echter eerst het nageslacht op zijn juist waarde zal kunnen schatten. *P. Placidus.*

[1]) **Philip Guedella,** D. LLOYD GEORGE, GEDANKEN EINES STAATSMANNES. *Verlag für Kulturpolitik, Berlin W* 50, 1929. (23 × 16.5) 248 blz. ing. M. 5.50.

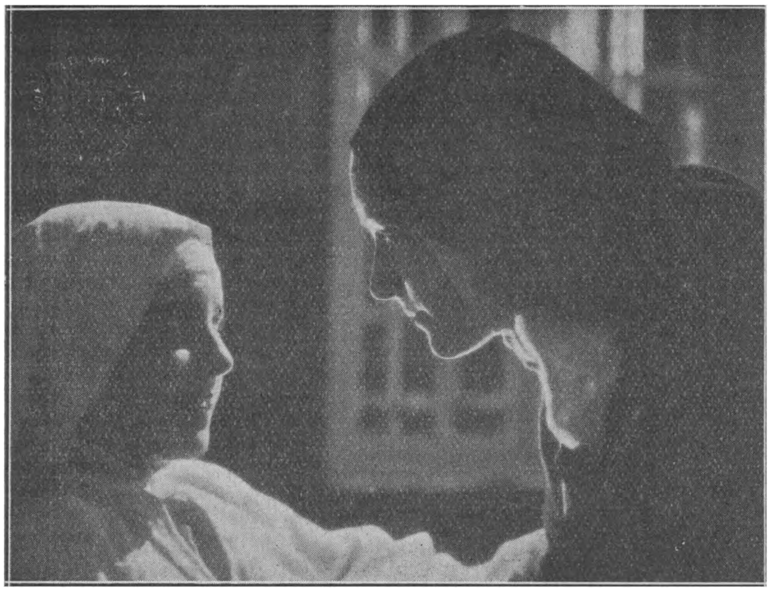

Thérèse Martin op haar ziekbed.

HET WONDERBARE LEVEN VAN THÉRÈSE MARTIN.

De Katholieke cinematografie heeft een nieuwe film geteld bij de reeks, die we reeds hadden en die... zoo tegenviel.

„Het wonderbare leven van Thérèse Martin" (de Kleine Heilige van Lisieux) is volstrekt *niet* de slechtste film die we hebben. Laten we dit even tevoren vaststellen, omdat we hierna toch ook eenige fouten zullen moeten noemen, fouten die ook deze film volstrekt den glans zullen ontnemen, die we haar zoo gaarne gelaten hadden.

Om met de goede hoedanigheden te beginnen: de film opent met een paar goede, zéér goede détailopnamen van kerken en torens, die veel goeds doen verwachten; het spel van de hoofdfiguur is sober en gedistingeerd en innig gehouden; enkele scènes uit het kloosterleven (niet de zeer slechte avondtuin) hebben voldoende stemming om mee te tellen.

De heele rest van de film is niet zoo geslaagd. Technische fouten zijn b.v. het hinderlijke in elkaar vloeien der beeldenreeksen. Een andere fout is de al te uitgebreide en te veel verklarende tekst, die een gemis aan filmische kracht beteekent.

De grootste fout van de film is echter, dat zij maar zeer gedeeltelijk film is en vrijwel nergens krachtens haar filmische werking ontroert. Het spel (behalve van de hoofdpersoon) is middelmatig en volstrekt niet op film ingesteld. De compositie is zwak: zelfs krijgt men den indruk dat de compositie als een overbodigheid over het hoofd werd gezien. Anderzijds zou men aan het herhaalde beeld van den tijdstroom zeggen dat men wel naar compositie en filmische werking heeft gestreefd, maar in dat geval dient men te constateeren, dat deze opzet mislukt is en dat het stroomende water een plagiaat is van veel betere films.

De voorgeschiedenis: het zoeken der ouders naar hun roeping wordt èn in den

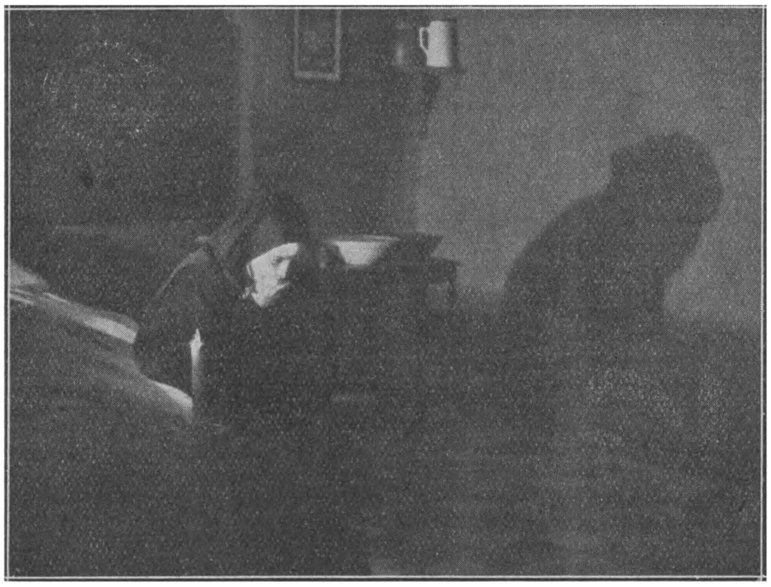

Theresia in haar stille kloostercel.

tekst èn op de film verteld. Met het leven van Theresia heeft deze dubbele geschiedenis niets te maken.
De regie is vrijwel zoek. Te veel rekent men nog met de goede bedoeling, te weinig met het bereikte resultaat. Het is nu eenmaal niet voldoende in een stichtelijke film mee te spelen, om aanspraak te kunnen maken op aesthetische waardeering. Evenmin is toewijding voldoende om een film te doen slagen. In dit geval was daarvoor in de eerste plaats noodig een suggereeren van Theresia's heiligheid. Maar het bovennatuurlijke bleef verre van alle beelden, behalve een enkele maal van den stille glimlach der Heilige...
Zoo kunnen we in dit filmwerk alleen waardeeren het spel van de Theresia-figuur.
Zou dus „Het wonderbare leven van Thérèse Martin'' te veroordeelen zijn als zooveel honderde andere films? Neen, want deze film is natuurlijk geen directe aanval op den goeden smaak, maar heeft alleen eenige negatieve waarde. Zij tracht hulde te brengen aan de H. Theresia, maar doet dit onfilmisch. In de allereerste plaats eischt dit onderwerp een aesthetisch goede film. Zoo lang die niet aanwezig is, zou het verkeerd en bedriegelijk zijn de zaken te verbloemen.

B. W.

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

Met Kard. Dubois heeft Frankrijk een harer edelste figuren verloren. Franschman in zijne hoofschheid van optreden was hij metterdaad een man van streng rechtvaardigheidsgevoel — 'n scherpzinnig doorschouwer van 's menschen handelingen. Opmerkelijk was z'n scepticisme waarmee hij de moderne charitatieve geste tegemoet trad. Naar aanleiding van deze grooten „Charaktervorzug'' schreef Dr. Grevenberg een merkwaardige beschouwing, waaraan 't volgende citaat worde ontleend:
„O, die eerlijkheid, dat is in Holland geworden een totaal van subjectieve gevoelens afhankelijk begrip: ikzelf maak uit of ik eerlijk ben en duld geen opmerking van anderen over deze kwestie. Eerlijkheid, rechtvaardigheid, het zijn beide soepele begrippen geworden, zoo soepel zelfs, dat ze kunnen schommelen tusschen den limiet, waar het strafrechterlijk terrein begint en de toepassing van den handgreep, waarmee men evenmenschen oeconomisch van kant maakt. Afwijkingen van het pad der eerlijkheid en der rechtvaardigheid zijn vervelend voor het geweten en het gemoed, ze moeten onbewust gemaakt worden door charitatieve schenkingen, dat is de beste opium voor dat vervelende geweten. Aldus wordt de christelijke charitas gesteld tot val van velen en zoo zal Mgr. Dubois het wel gevoeld hebben. De bourgeois satisfait is de vleeschelijke gestalte van het ziektebeeld, geschapen uit een groot aantal kunstmatig onbewust gemaakte oneerlijkheden; een individu, dat zich door zijn charitatieve daden nog vaak in de sympathie van moralisten mag verheugen. Hij is de eeuwige Tartuffe, die dank zij zijn eeuwigheid en alledaagschheid slechts zelden door Molières wordt uitgegeeseld en indien een geest zich daaraan waagt, dan staat er direct een leger van Bourdaloues op, om den man te laken en te nekken. En toch de invloed dier Tartuffes op de gangbare meening omtrent het begrip rechtvaardigheid en eerlijkheid is zoo groot, dat diepe overdenking daarvan welhaast tot geestverbijstering voert, in aanmerking genomen, dat zij gemeenlijk beschikken over een meer dan gewone mate van geestesarmoede. De vraagstukken, die 't brein van deze armen van geest en hart vervullen zijn dan ook dilemma's van de kracht: óf de boontjes of de sla te planten en wegens die geestesarmoede zien ze zich gedwongen de oplossing dier verheven vraagstukken afhankelijk te stellen van het aantal knoopen van hun morgenrok, hun verkalkt brein ziet geen anderen uitweg.''

De Stem.

Just Havelaar opent de jongste aflevering van dit tijdschrift, dat stadig zich voortontwikkelt in de eenmaal getraceerde richtingslijn met een merkwaardige studie over de houtsneekunstenaar Frans Masereel. Urbain van der Voorde zet zijn studie over Charles de Coster en de Vlaamsche idee voort en spijkert hierin vooral het anticlericalisme van den Vlaamschen Uylenspiegheldichter aan de paal. Gevoelige fragmenten uit een roman: Rembrandt publiceert Theun de Vries, dichter met een eigen geluid. Scherpzinnig is de beschouwing van Dirk Coster over den Roemeenschen romancier Panait Istrati naar aanleiding van een nieuw werk over Rusland — welke besloten wordt door een citaat uit dit beklemmend-zakelijke relaas over een ruchtmakend proces, waarin met een koele openhartigheid het essentieele van de ontstellende terreur, als sinds de schepping wel in geen land ter wereld ooit woedde — wordt blootgelegd.
Arabië in opstand, het jongste werk van F. E. Lawrence gaf Nico Rost een vlotte typeering in de pen over dezen grooten avonturier en Engelschen politicus, wiens hoedanigheden als mensch en literator in een helder licht komen te staan. Deze rijke aflevering bevat voorts een brief van de Venezuelaansche legatie met een redactioneel naschrift, een reeks onbeduidende aphorismen over lust, verliefdheid en liefde en de aankondiging van een critisch bulletin, dat onder redactie van den begaafden poëet Anthonie Donker in de afleveringen van den volgenden jaargang verschijnen zal en dat ten doel zal hebben meer eenheid en richting te brengen in de literaire critiek. „Het critisch bulletin'' — lezen wij — „wil door onpartijdige samenvattende en bij voorkeur opbouwende critiek, zich uitsluitend naar de kunstwaarde, d.i. de schoonheids- en levenswaarde der werken, richtende boekbeschouwing, leiding en voorlichting geven.''

VERSCHEIDENHEDEN.

Aan de Nederlandsche schrijvers.

De Vereeniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels heeft eene lijst vastgesteld van de namen van „erkende uitgevers''. De boekverkoopers mogen alleen de uitgaven, welke bij deze „erkende uitgevers'' verschenen zijn, in voorraad houden en exploiteeren.
Uitzonderingen hierop kunnen, indien de wenschelijkheid daarvan blijkt, slechts worden toegestaan bij een bijzonder besluit van het Bestuur van genoemde Vereeniging.
Deze bepalingen zijn onlangs in hare reglementen

opgenomen, omdat er herhaaldelijk misstanden voorkwamen, welke den regelmatigen boekhandel ernstige moeilijkheden berokkenden en de verspreiding van het boek ten zeerste belemmerden.
De schrijver, die zijn werk aan een uitgever wenscht toe te vertrouwen, doet dus goed zich vooraf te vergewissen, dat hij zich tot een „erkend'' uitgever richt.
Alle leden van den Nederlandsche Uitgeversbond behooren tot de „erkende'' uitgevers.
Eene ledenlijst wordt op schriftelijke aanvraag kosteloos toegezonden door het bureau van onzen Bond, Heerengracht 124-128, te Amsterdam (C.).

Letterkundige prijzen in Frankrijk.

Marcel Arland

De Prix Goncourt van 1929 werd uitgereikt aan den dertigjarigen romanschrijver Marcel Arland, die reeds een aantal boeken schreef, en dit jaar *l'Ordre* deed uitkomen. Op dit werk zullen wel nog nader terugkomen.
De Prix Fémina, die het eerst werd uitgereikt aan Joseph Delteil voor zijn *Jeanne d'Arc*, viel dit jaar te beurt aan den katholieken romanschrijver Georges Bernanos, wiens werken (*Sous le Soleil de Satan — L'Imposture* en *La Joie*) alle handelen over godsdienstige conflicten. Bernanos heeft ook in ons land veel bewonderaars, hoewel Bernanos een zwaren stijl schrijft en z'n boek overlaadt met weinig terzake doende uitweidingen en ascetische dialogen welke op den duur vervelen.

Georges Bernanos

Zijn werken, die een heel eigen visie geven op 's menschen zieleleven en onze christelijke heilsleer op een geheel eigen wijze interpreteeren hebben vele zielen uit hun zaligen sleur-dommel opgeschrikt. Overtroffen heeft hij z'n debuut in geen enkele vervolgroman, zoodat onze meening hier zich bepaalt tot eerstgenoemd werk. Den laatsten tijd zijn stemmen opgegaan welke tegen 'n blinde Bernanos-bewondering op zeer rechtmatige gronden waarschuwen.
Bernanos is een vurig aanhanger van de Action Française, ook na de veroordeeling uit Rome. Deze bekroning is niet geheel onverdiend, al had ieder verwacht dat zij toegekend was aan den veelgelezen Henri Ghéon, voor diens grondige trilogie *Les Yeux de l'Enfer et du Ciel*.
Volledigheidshalve dient opgemerkt, dat Bernanos' boeken dienen gereserveerd voor volwassenen met voldoende levenservaring.

De Duitsche Boekenproductie.

Ludwig Klages, een bekend Duitsch auteur, oordeelt aldus over de Duitsche boekenproductie: „Wij leven helaas in een tijd, in welken ieder, die op school een opstel leerde schrijven, en die genoeg ledigen tijd heeft, de roeping gevoelt, het zijne bij te dragen tot het verbruik van houtslijp, en den schrikbarenden boekenstapel nog met eenige meerdere, afkomstig uit de eigen geestesfabriek te vermeerderen. Wanneer wij een censuur bezaten, welke met evenveel juistheid als onpartijdigheid de openbaarmaking ontzegde, althans aan datgene, dat beneden het peil der middelmatigheid blijft, zouden de rond 30.000 nieuwe boeken welke jaarlijks verschijnen, wel ineenkrimpen tot 3000. Het grootste gevaar voor de boeken die de moeite waard zijn, zien we niet in het gebrek aan belangstelling bij de lezers, maar bij de stumpers, schreeuwers, en aanstellers die de boekenmarkt overstroomen met hun niets beteekenende producten. En daar er nu eenmaal geen magisch kenteeken bestaat, dat het mogelijk maakt een werk van beteekenis te onderscheiden van een bijelkaar gestolen of onbeteekenend maakwerk, kan men het niemand kwalijk nemen, dat hij zich principieel afkeert van alles wat geen onderhoudings of vaklectuur is.''

Shaw Anti-Democratisch.

Bernard Shaw

In *The Apple Cart*, het jongste stuk van Shaw, drijft de „socialistische'' schrijver, zooals men weet, den spot met de democratie. De Saksische minister van onderwijs vindt dit te erg en hij heeft bezwaar gemaakt tegen de opvoeringen in het Staatstheater te Dresden, die de volgende week zouden aanvangen.
Tegen opvoering in een particulieren schouwburg zou de minister geen bezwaar hebben, maar hij is van meening, dat een republikeinsche regeering niet kan toestaan, dat democratische beginselen in Staatstheaters belachelijk worden gemaakt.

Verboden lectuur in Rusland.

In Rusland zijn de geschriften van de Duitsche filosophen Kant, Schopenhauer en Nietzsche en van de Grieksche wijsgeer Plato verboden. De weduwe van Lenin, die het bureau voor politieke opvoeding leidt, heeft last gegeven hun geschriften te vernietigen. Mevr. Lenin heeft onlangs

ook de in de Russische openbare leesbibliotheken aanwezige exemplaren van den Bijbel, den Talmud en den Koran laten verbranden.

Letterkundige „zakelijkheid."

Mark Twain's denkbeeld eene vennootschap „Mark Twain" op te richten, tot doel hebbend den naam „Mark Twain" te exploiteeren, is, naar de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* thans meldt, verwezenlijkt:
De heer R. C. Sherriff, schrijver van *Journey's End* (De groote reis), die profiteert van de groote vraag van het oogenblik naar oorlogsboeken en dito tooneelstukken, blijkt naast letterkundig talent een zekere dosis zakeninstinct te bezitten. Menigeen zal niet zonder verbazing het bestaan vernemen van een nieuwe naamlooze vennoot-

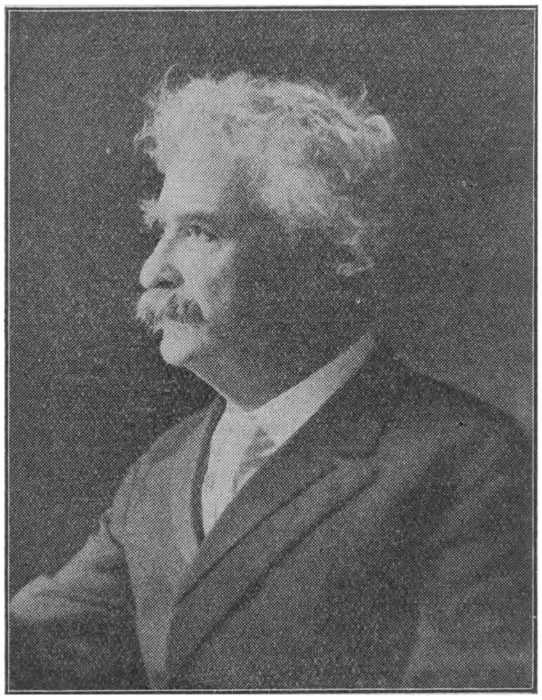

Mark Twain.

schap, de R. C. Sherriff Ltd., welker bedrijf zich ten doel stelt: „het verwerven van het auteursrecht van alle bestaande en toekomstige oorspronkelijke literaire, dramatische en andere kunstwerken van R. C. Sherriff."
De vennootschap treedt tevens op als uitgeefster, boekenverkoopster enz. Er zijn drie directeuren: de heer Sherriff zelf, zijn moeder en de heer E. Tudor Mash. Het nominale kapitaal bedraagt £ 1000. in aandeelen van £ 1.—.—. Het kantoor der naamlooze vennootschap is in de City van Londen.

De literatuur der primitieve volkeren.

Overal op de eilanden der Stille Zuidzee vindt men tegenwoordig grammophones, radio-toestellen enz. en uit Nieuw Guinea, speciaal bekend om zijn onbeschaafdheid, komt zelfs het bericht, dat de inboorlingen daar een eigen krant uitgeven! De ontdekkingsreiziger Jac. Mac. Laren, die uitstekend met de daar heerschende toestanden op de hoogte is, beweert dat 't er voor zulk een „wilden-blad" niet aan stof ontbreken zal, en dat de bijdragen in overvloed binnenkomen. Hij had op zijne reizen verschillende „wilden" aangetroffen, die zich als schrijver aan hem voorstelden. Een beetje opvoeding en ontwikkeling in een Missieschool of een inlandsche school is voor den inboorling niet zelden een aanleiding om zich op literair gebied te bewegen en zijn fantasie den vrijen loop te laten. Zoo liet een inboorling op een der Zuidzee-eilanden aan Jac. Mac. Laren een geschiedenis zien die hij zelf geschreven had en die buitengewoon belangrijk was. Zij begon met een beschrijving van een strijd tusschen twee inlanders om een vrouw, en hoe de dorpsbewoners partij kozen en het tenslotte tot een hevig gevecht kwam, waarbij knotsen en speren een groote rol speelden. Deze geschiedenis had tot slot, dat de vrouw beide minnaars versmaadde en er met een derde vandoor ging! Een ander „letterkundige" die op de Salomonseilanden thuishoorde, had getracht een heele roman te schrijven.
Hij had onderwijs genoten op de school der Missie en schreef nu zijn gedachten neer op alle mogelijke papiersnippers, die hij bij elkaar gezocht had. Het merkwaardige handschrift bestond uit een grooten hoop van zulke papieren, die in een hoek van zijn hut lagen. Hij greep er enkele stukken uit en las ze mij voor. Ik maakte er uit op, dat het de geschiedenis van een inlander was, die door een schurk, een blanke, bedrogen werd. Hij was zeer trotsch op zijn werk en als hij daar zoo op zijn mat op den ruwen vloer van zijn huis zat en in gebroken Pidgin-Engelsch afzonderlijke stukken met luider stem declameerde, leek me dit wel een der merkwaardigste gebeurtenissen, die ik in mijn leven meegemaakt had. In het dorp keek men hem echter met groot wantrouwen aan, want men geloofde algemeen, dat zijn zeldzame kennis met tooverij in verband stond en ten slotte brandde zijn huis op zeer geheimzinnige wijze af, waarbij het heele handschrift verloren ging.
Ik heb gegronde redenen om aan te nemen, dat het huis expres aangestoken was, om het werk te vernielen.

De populariteit der Oorlogsboeken.

Douglas Jerrold schreef in de *Sunday Pictorial* een beschouwing over de moderne oorlogslectuur. Over de populariteit der oorlogsromans zegt hij o.m.: „Waarom zijn die boeken dan zoo populair?" „Heel eenvoudig! Zij, die in onzen tijd boeken lezen zijn de literaire cliques, de jonge mannen, de mannen van over de vijftig en de vrouwen. Mannen, die toen de oorlog uitbrak, tusschen de 17 en 35 jaar oud waren zijn thans tusschen de 31 en de 50, en hebben 't te druk om te lezen.
Den anderen interesseert 't allerminst dat de oorlog een groot drama was, waardoor de loop der geschiedenis gewijzigd werd en dat zonder zijn offers het nieuwe tijdperk van vrede, waarvan hunne idealistische gewetens zoozeer vervuld zijn, nooit op eenige duurzame grondslag had kunnen worden gevestigd.
Zonder te kunnen begrijpen, willen zij toch mede-

voelen. De ontzetting, de vernieling van den oorlog spreken tot hen. Maar zij moeten hem zien als een tragische futuliteit, of...... in 't geheel niet. En de schrijvers weten dit.
We hebben behoefte aan de waarheid omtrent den oorlog, omdat wij zonder deze nooit zullen leeren den vrede te verzekeren. De bestaande boeken evenwel maken het probleem van oorlog en vrede tot iets simpels en sentimenteels, tot dat het probleem ten onder gaat in een dwaas superieur doen en de vier oorlogsjaren op idiote wijze voorgesteld worden als een worsteling, die zonder reden gevoerd en zonder resultaten ten einde gebracht is.
Een antwoord op de gestelde vraag kan dit betoog van Jerrold moeilijk heeten.

Fabels van Tolstoï.

Een man had drie vrienden; zijn geld, zijn vrouw en zijn goede werken.
Bij zijn doodsbed liet hij alle drie tot zich komen, om afscheid van hen te nemen.
Tot het geld sprak hij:
„Vaarwel, vriend, ik sterf!"
Het geld antwoordde hem:
„Vaarwel vriend. Wanneer je gestorven zult zijn, zal ik een kaars doen ontsteken voor de rust van je ziel."
Zijn vrouw kwam, nam afscheid van hem en beloofde hem tot het kerkhof gezelschap te zullen houden.
Eindelijk kwam de derde vriend: de goede werken.
„Ik sterf," zeide de stervende tot hem, „vaarwel!"
„Neen, niet vaarwel," antwoordde deze vriend

Tolstoï.

Sigrid Undset.

hem, „ik zal geen afscheid van je nemen. Indien je leeft, zal ik leven; indien je sterft, zal ik je volgen."
De man stierf; het geld schonk hem een kaars, de vrouw begeleidde hem tot aan het kerkhof, en zijn goede werken volgden hem in het leven en in den dood.

Een karakteristieke Tolstoï-fabel is deze:
Telken jare, wanneer het Sylvesterfeest aanbreekt, vereenigt God aan zijn disch alle Deugden. Het over en weer voorstellen der aanzittenden is overbodig, aangezien alle elkaar kennen en onderling kameraden zijn, zoodat de goddelijke gastheer deze plichtplegingen kan nalaten.
Toch zijn er twee, die elkaar schijnen te negeeren en elkaar als onbekenden aankijken.
Het zijn de Weldadigheid en de Erkentelijkheid.

Sigrid Undset.

Bij de Uitgeverij Aschehoug en Co. te Oslo verscheen dit najaar een roman van Sigrid Undset, getiteld *Gymnadenia*, waarin verschillende problemen van het hedendaagsche leven ter sprake komen. Het verhaal speelt in 'n modern Noorsch milieu met losse opvattingen; de hoofdpersoon bekeert tot het Katholicisme.
Verschillende recensenten maken de schrijfster scherpe verwijten er over, dat zij den katholieken godsdienst kennelijk voorstelt als de eenige uitkomst voor de maatschappelijke en zedelijke ellende van vandaag. Het boek verscheen tegelijkertijd in Duitsche vertaling.
Paul Brand te Hilversum bezorgde een uitgave van essays en novellen van Sigrid Undset, door Anton van Duinkerken verzameld en vertaald onder den titel *Paapsche Stoutigheden*.

Boekverkoop des avonds te Parijs.

Er bestaan in Parijs thans drie boekwinkels, welke eerst omstreeks middernacht sluiten. Eén er van is gelegen in het Quartier Latin, aan den Boulevard St. Michel, een andere is die van de

firma Flammarion, aan de Boulevard des Italiens, dichtbij de opera. Een journalist is de leider van deze avondboekwinkels gaan interviewen, en vernam het volgende over cliëntèle en verkoop:
„De cliëntèle van den avond, zoo zeide de man tot den interviewer, is van een apart soort; des avonds zien wij nooit onze cliëntèle van overdag, maar de avondklanten komen vaak den volgenden morgen terug. De avondcliëntèle bestaat voor een groot deel uit ingenieurs, bureauchefs, kunstenaars en vrouwelijke artisten der muziekzalen. Een boekhandel, welke des avonds geopend is, sluit aan bij de koortsachtige bezigheid van dezen tijd. Vele van mijne avondklanten zijn zakenlieden, industrieelen, bankiers of bekende architecten. Zij komen des avonds of des nachts bij mij, nadat zij hunne eenzame wandeling gemaakt hebben. Het zijn meerendeels oudere heeren met grijze haren. Zij doen aanzienlijke bestellingen. Voor hen beteekent mijn winkel rust en ontspanning. Ik gevoel, dat zij zich hier het oogenblik rust gunnen, dat hen in staat stelt verder te werken. Velen van hen komen, zooals ik zei, den volgenden morgen terug, springen in volle haast uit hun auto, om den koop van den vorigen avond te completeeren. Het zijn dezelfde heeren, die te drie uur, tusschen twee zaken in, in Hotel Drouot Engelsche of Japansche prenten koopen. Deze heeren zijn zonder twijfel steeds zeer vermoeid; zij weten dat, en niettemin is hun wachtwoord steeds: voorwaarts.
Niettemin gevoelen zij, dat geld niet het eenige doel is. „Ik koop boeken en prenten, welke ik nu, zonder naar hen om te zien, opstapel...... voor later", zegt een van mij. Voor later......! Hij heeft witte haren! Zal hij er ooit van genieten? Dat moge zijn hoe het wil, hij hoopt thans in een kamer van zijn huis stapels boeken op."

Hoe Polen zijn groote Kunstenaars eert.

Den 4en December l.l., vierden verjaardag van den dood van Ladislas Reymont, heeft te Warschau de ceremonie plaats gehad van het aanbrengen van de herinneringsplaat van Reymont in de kerk van het Heilig Kruis, op de plaats waar het kistje, bevattende het hart van den grooten Poolschen schrijver (o.a. van *De Boeren* dat den Nobelprijs verwierf) is ingemetseld. De President van de Republiek en vele waardigheidsbekleeders en een groot aantal vertegenwoordigers der literaire kringen met nog veel ander publiek, waren aanwezig. Na de Mis, gecelebreerd door Z. D. H. bisschop Szlagowski, is de gedenkplaat, volgens ontwerp van den beeldhouwer Otto, met de inscriptie „Hier rust het hart van Ladislas Reymont" geinaugureerd. Het hart van Reymont is ingemetseld in een der pijlers van het centrale schip, waar ook het hart rust van Chopin. Een kort gebed voor de zielerust van den gestorven schrijver heeft de ceremonie besloten.

Ladislas Reymont.

Pastoor Möller over lectuur.

De markt wordt overstroomd met boeken: boeken, waarvan het beter ware geweest, dat zij nooit het licht hadden aanschouwd, wijl zij niets dan kwaad en onheil stichten en boeken, waarvan het lezen geen nut sticht, uit welke men geen levenswijsheid put. Maar daartegenover verschijnen tal van boeken, in welke een stroom van levenswijsheid, waarin de heerlijke, Katholieke gedachten worden uitgedragen.
Een onnoemlijk aantal schrijvers hebben de priesterfiguur gemaakt tot de hoofdfiguur in hun roman. Maar dan is deze figuur al te vaak geworden tot een caricatuur. Echter zijn daarin twee uitersten van uitbeelding. Aan den eenen kant, zij, die den priester maakten tot een bespotting, hem uitbeeldden als 'n dorpspastoor, die zijn geloovigen tiranniseert, den priester met den dolk in de hand, den verdediger van de brandkast, en aan den anderen kant, den zoetelijken heilige, weliswaar zonder groote gebreken, maar waaruit alle fut is, waaraan ten slotte niets meer is, van wat des menschen is.
Gelukkig zijn daar nog die andere penvoerders die als een lichtende straal een wegwijzer zijn voor hen, die niet weten. Zij hebben den priester geplaatst in het milieu, hetwelk des priesters is. „Niets menschelijks is mij vreemd."
Ieder priesters is ook *mensch*. En evengoed en evenwel als ieder ander menschenkind heeft hij zijn feilen, zijn gebreken.

In dit verband juist haalt Möller Sheehan aan den Ierschen Kanunnik en Doctor honoris causa in de theologie. Zijn beide werken *Mijn nieuwe kapelaan* en *Luc. Delmege* verdienen de volle aandacht van ons, katholieken. En vooral in *Luc. Delmege*, beeldt Sheehan den priester uit, in al de volheid van zijn menschzijn. Dan ziet men dezen priester, komende van het seminarie. Hoe hij zijn idealen uitdraagt de wereld in en nederlaag op nederlaag lijdt. Als ieder mensch heeft hij een hoofdgebrek, — waanwijsheid, hoogmoed, zoo men wil. Maar zijn handelen is naar beste weten, naar beste kunnen en kennen. Gedesillusioneerd strijdt hij den grooten levensstrijd op den weg naar de christelijke volmaaktheid, totdat hij sterft in vollen vrede met God. Maar niet, dan na een ruwe aanklacht tegen zichzelf, dan na een begrijpen en zich in volle overgave onder deemoedige zelfbeschuldiging op de borst kloppende: mea culpa, mea maxima culpa.

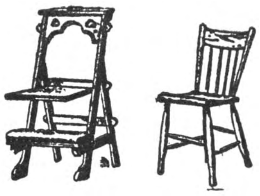

Gebr. Teurlincx · Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel 456
Cursus voor apothekers-assistenten

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No 320.

Alle soorten complete
RADIO INSTALLATIES,
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

B. J. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingscondītiën.

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is

E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

Voor VOETBAL, GYMNASTIEK en ATHLETIEK artikelen is Uw AANGEWEZEN ADRES
Antoon v. d. Dobbelsteen, v. Gilsstr. 27, Tilburg

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 Telephoon Interc. 23903

Geldersche Stoom-Wasch- en Natuurbleekerij
„DE NIJVERHEID"
FIRMA H. W. VAN NOREL
EPE (Gelderland)

Al uw Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilurbg.

TIJDSCHRIFTENSCHOUW.

Alte und Neue Welt. 2de Dezembernummer 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.10 per half jaar.
De Adventsstemming, maar vooral de Kerststemming komt in deze aflevering voor den dag. Kerstmis beschouwd Dr. J. Chr. Spann als feest van licht in de donkere dagen. Dr. Doering heeft 'n studie over Joseph Madhener, 'n schilder der Geboorte, met vijf mooie illustraties. Zoo zijn er nog vele verhalen, verzen etc. bijeengebracht, die van dit nummer een heerlijk-mooi Kerstnummer maken met diepe gedachten over Christus komst onder ons. Het gouden Priesterfeest van O. H. Vader wordt niet vergeten: 'n leek geeft z'n indrukken over dit gouden Priesterjubilaeum. Dr Doering beschrijft ons Freiburg en luistert zijn beschrijving op met zeven illustraties. De hoofdroman gaat voort met de gewone rubrieken. Aan 't slot staat 'n eenvoudig nieuw Kerstlied met begeleiding. 't Echte familieblad brengt zeker de warme Kerststemming in de huisgezinnen.

La vie catholique en France et à l'Etranger. 21 December 1929. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.
Een hulde-nummer aan Z. H. van 24 bladzijden, waaraan meegewerkt hebben Mgr. Herbigny, Georges Goyau, Mgr. Tontenelle, Zamanski, etc. Geheel dat vruchtbare en wonderbare leven van Pius XI wordt nog eens kort maar vol enthousiasme samengevat, de dertien encyclieken worden ontleed, 't werk voor de eenheid der Kerk voor de missies etc. etc. In 't bijzonder herdenkt dit nummer alles, wat deze Paus voor Frankrijk deed, wat hij als wetenschappelijk man praesteerde, zijn nieuwe stichtingen etc. Naast de magistrale studies over Pius XI wordt de verheffing van Mgr. Verdier besproken en de toespraak afgedrukt van Z. H. in Fransch teruggegeven. Een boek van veel beteekenis wordt ontleed *Le Christ Jésus, Son existence historique et Sa divinité,* door M. Lepin, 'n boek voor onzen modernen tijd. 't Vijfde eeuwfeest van Gerson werd te Lyon schitterend gevierd met 'n prachrede van den Eerw. P. Janvier.

Alom verkrijgbaar
Luxueuze Stempelbanden
voor den afgeloopen
jaargang van dit blad

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg
TIMMERFABRIEK
Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL
HAAGDIJK 104-106 - BREDA
— De drukkerij voor R.K. Periodieken —

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

Moderne Dames- en Heerenkapsalons
J. BÜSGEN, Willemstraat 10, Eindhoven
8 Aparte Damessalons.

STOOMEN L. C. ROELOFF - BREDA VERVEN
Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

A. J. VAN BOESSCHOTEN STOOP = Boschstraat 4 - Telef. 717 - BREDA
Huishoudelijke Artikelen. Glas, Porselein en Aardewerk.

Electr. Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)
Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405
Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eschen door onze vakkundge behandelng.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

Banketbakkerij H. KRASENBERG
Bovenbeekstraat 5, Telef. 26931, ARNHEM
Specialiteit in ST. NICOLAASARTIKELEN
voor scholen en vereenigingen.

Uw adres voor STOOMEN EN VERVEN is bij **De Blaauw**
Homm-weg 81 Manegestraat 11-13
ARNHEM Telefoon 22315

MORKS MAGAZIJN
het degelijke, goedkoope, groote geïllustreerde maandschrift,
bevatte in 1929 onder redactie van
H. G. CANNEGIETER, de karakterschetsen van:
Louis Saalborn, Emiel Hullebroek, Henri Dekking, J. Barendse, Dr. H. E. Greeve, P. J. de Kanter, Vera Bondam, Monsieur Maurice, J. M. van Dugteren. A. E. Labouchere, Darja Collin en Ed. G. Schürmann.
Kost per jaar slechts . . . f 15.—
met als gratis bijlage
„ZIJ"
MAANDBLAD VOOR DE VROUW
waarin de nieuw-feministische brieven van „Famke" — Mode uit Brussel — Levenslijnen van Daisy E. A. Junius, enz.
Dit keurig verzorgde Damesblad kost afzonderlijk f 3.75 per jaar.

Dordrecht C. MORKS Cz.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

OPWAARTS

LEESBOEK OVER LITERAIRE KUNST

voor Roomsch-Katholieke (M.)U.L.O.-scholen en andere inrichtingen voor voortgezet onderwijs

door

AUG. A. BOUDENS

Leeraar Nederl. Taal en Letterkunde M. O.
Hoofd R.K. M.U.L.O.-school te Vlaardingen.

Prijs, ing. f 1.40, geb. f 1.60.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De Eerbiedwaardige Moeder

Maria v. d. Menschwording

Religieuse Ursuline,
Stichteres van 't Klooster te Quebec 1599-1672.

Prijs per exemplaar f 0.50.

DE TIJD: Zulk een leven dient gekend te worden. En daartoe biedt dit boekje een goede gelegenheid.

DE MAASBODE: In onzen tijd van Missie-actie en jeugdbeweging zal dit boekje, dat met zooveel zorg werd bewerkt door schrijver, vertaler en uitgever, zeker goed ontvangen worden. En zulks verdient het ook ten volle.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen, Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant encondities

---

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

MIJNHARDT'S

Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth. en Drogisten

C. VAN DER LEE-STRATEN, TILBURG
Lange Nieuwstraat 103 Telefoon 832
SPECIAAL FIJNSTRIJKERIJ

VAN TUIJN & Co. - DONGEN

Fabrikanten van **prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, afgelapt en Good-Year Welt.**

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijen en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 2 — 15 JANUARI 1930 — 25 cent

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Nederlandsch, Fransch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . . Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Nederlandsch
Geschiedenis . . . . . Duitsch
Land- en Volkenkunde . . . . . Nederlandsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . . Nederlandsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . . Nederlandsch
Leerboeken . . . . .
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

De vijfjaarlijksche prijs van Letterkunde voor West-Vlaanderen
werd door den keurraad, bestaande uit
Prof. Dr. Jules Persijn
— Stijn Streuvels —
Prof. Dr. August Vermeylen
toegekend aan het werk

T' ONZENT IN 'T WESTLAND

door

HERWIN EECKEL

Een boek van 432 blz., compakten druk, op houtvrij papier.
Prijs ingen. f 2.90, in linnen band f 3.90.
Verkrijgbaar in iederen boekhandel en bij de uitgevers:
N. V. STANDAARD-BOEKHANDEL
Emiel Jacqmainlaan 127 — BRUSSEL

STEMPELBANDEN

Laat Uw jaargang inbinden. Een gebonden jaargang van Boekzaal der geheele wereld behoud altijd zijn waarde. Wij kunnen U leveren luxe linnen

STEMPELBANDEN

met goudopdruk voor slechts
— f 1.50 per stuk. —

Het Nederlandsche Boekhuis
TILBURG.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

TURKENBURG's
ZAADHANDEL
BODEGRAVEN.

Landbouwzaden
Groentezaden
Bloemzaden
Vraagt prijscourant.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

P. van Liebergen

NIEUWSTR.9
EINDHOVEN
TELEF. 679
Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

U doet toch ook mede aan de groote propaganda voor dit blad?

I. In het 2de Februari-nummer stellen wij voor al onze nieuwe en oude abonné(e)'s een gratis premie beschikbaar.

II. Iedere nieuwe abonné(e) die door middel van dit formulier wordt opgegeven, ontvangt gratis een voorafgaande jaargang.

III. Ieder die twee nieuwe abonné(e)'s door middel van dit formulier opgeeft, ontvangt een gratis jaarabonnement. (De nieuw toegetreden abonné(e)'s kunnen hier eveneens aan mede doen.)

IV. Voor iedere nieuwe abonné(e), die men door middel van dit formulier opgeeft, ontvangt men BOVENDIEN per abonnement één gulden of een premieboek.

V. Ieder die niet persoonlijk kan ijveren voor ons blad, maar ons minstens 15 adressen opgeeft, waarheen met kans op succes proefno's kunnen worden gezonden, ontvangt gratis en franco een premieboek.

VI. Met toezending van meerdere inteekenlijsten en proefno's staan wij eenieder gaarne gratis en franco ten dienste.

VII. Een en ander tot nader bericht en zoo lang de voorraad strekt.

Ondergeteekenden wenschen vanaf heden zich minstens voor één jaar te abonneeren op

Boekzaal der geheele wereld

van Het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg en wenschen in aanmerking te komen voor bovenvermelde voordeelen :

Naam ....
Adres ....

Naam ....
Adres ....

Naam ....
Adres ....

Naam ....
Adres ....

Naam ....
Adres ....

Bovenstaande abonné(e)'s werden aangeworven door abonné(e) :

Naam ....
Adres .... Datum ....

Proefno's en formulieren gratis en franco op aanvrage bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres
in gemaakte goederen

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

Gebr. van Roosmalen

Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaar-Bouw.
Oosterkade 21 Teleph. 2861
UTRECHT.

N.V. Provinciale IJzerhandel
Willemsplein 7-8 - ARNHEM - Tel. 831
Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.
Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied
Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

UITGAVE VAN
FOREHOLTE
TE VOORHOUT.

Sint Theresia van het Kindje Jesus

door
GAËTAN BERNOVILLE
Geïllustreerd met houtsneden van
R. VAN BERGEN O.P.
Het beste boek, dat we tot nog toe over de beroemde „kleine" Heilige lazen. De Maasbode.
Prijs ingen. f 2.50, gebonden f 3.50

Leven van den H. Carolus Borromeus

door
CESARE ORSENIGO.
Met een portret van den Heilige. Een schitterend werk, dat tot stand kwam door samenwerking van Z.H. Paus Pius XI met Mgr. Cesare Orsenigo.
Prijs ingen. f 4.50, gebonden f 5.25
VERKRIJGBAAR IN DEN BOEKHANDEL EN BIJ
Uitgeverij „FOREHOLTE"
VOORHOUT.

Vraagt geregelde gratis toezending van de
FOREHOLTE-POST

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Thomas van Aquino, **6139.**
DE GELUKZALIGHEID DES HEMELS. Vertaald door P. Jac. van de Vijvere O.P. *Geloofsverdediging, Antwerpen,* 1929. (20 × 13) 118 blz.

Voor het eerst verschenen in 1473, is dit Latijnsche werkje, ten onrechte aan St. Thomas toegeschreven, thans in een Vlaamsch kleedje gestoken. We vinden hier geen „mooie" beschrijvingen van zalen, poorten, muren, palmen, gewaden, waaronder men zich het geluk des hemel kan voorstellen, maar godgeleerde bespiegelingen over eenige waarheden, welke de theologie heeft vastgesteld of althans aanvaardbaar heeft gemaakt.

Alleen ontwikkelden zullen het met vrucht lezen, hun bevelen wij het ook ter lezing aan. Waarom dit werkje als van St. Thomas aangekondigd wordt, terwijl in de voorrede juist uitvoerig aangetoond is, dat het niet van St. Thomas kan zijn, blijft ons een raadsel.

P. M.

H. Bakker, **6140.**
STROOMINGEN EN SEKTEN VAN ONZEN TIJD. *Kemink & Zn., Utrecht,* 3e druk: 1929. (20 × 13.5) 175 blz. geb. f 1.85.

Een korte samenvatting van stroomingen en sekten, zooals die zich in den tegenwoordigen tijd op buitenkerkelijk erf bewegen. Sinds den tweeden druk in 1925 voegde Schr., predikant der Herv. Gem. te Amsterdam, aan zijn stroomingen enkele nieuwe nummers toe, n.l. de Vrij-Katholieke Kerk, Christengemeinschaft, Soefisme, Bahaïsme, Mazdaznan. Bij de geciteerde literatuur — vaak worden dezelfde werken geciteerd — wordt slechts één katholiek werk vermeld, nl. J. P. van Term, *Het ontstaan, streven en einddoel der Vrijmetselarij* — Een bruikbaar boekje voor wie spoedig iets willen weten omtrent ontstaan en bedoeling eener bepaalde buitenkerkelijke strooming en daarbij met onderscheiding kunnen lezen.

Dr. Alph. Mulders.

Henriette Campbell, **6141.**
CLAUDIUS DE LA COLOMBIÈRE S.J. Geïllustreerd. *Gebr. van Aelst, Maastricht,* 1929. (25 × 16) 71 blz. ing. f 1.25.

Claudius de la Colombière S.J. was de biechtvader van de H. Margaretha Maria Alacoque. Met haar is hij ook de groote ijveraar geweest voor de devotie tot het Heilig Hart.

Zijn leven, dat een leven van een heilige is geweest, wordt hier, al is het hoofdzakelijk slechts in zijn geschiedkundige data, op onopgesmukte en aangename wijze verhaald.

G. V.

Anicetus Cool O.F.M., **6142.**
ONS BIEKE. Geïllustreerd. *St. Franciscus Drukkerij, Mechelen,* 1929. (18 × 12.5) 232 blz. ing. f 1.—.

Het ietwat zoetelijk, maar met veel talent geschreven levensverhaal van een breisterke-op-de-fabriek, dat Claris werd en nog maar 29 jaar oud een zeer voorbeeldigen dood stierf bij de Mechelsche Clarissen, 28 Mei 1927.

Al leven er hier en daar in de kloosters nog vele „Biekes", die alleen maar een handigen biograaf noodig hebben om evenveel eerbied af te dwingen als dit, toch staat Bieke, met eere in de rei der stille heldinnen van den laatsten tijd: het kleine Treesje, Maggy, Margaretha Sinclair enz., en een keer te meer mogen we God danken, die te midden van het toenemend bederf op de rumoerige wereldmarkt, zulke mooie bloemen weet te kijk te stellen.

In kloosters vooral moet dit boekje gelezen worden; maar ook in de wereld zal het zeer veel goed doen aan allen „die van goeden wille zijn"

P. Gloudemans M.S.F.

J. A. Comenius, **6143.**
UNUM NECESSARIUM. Vertaald door R. A. B. Oosterhuis. Geïllustreerd. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1929. (21.5 × 15) 169 blz.

Deze naar ware levensverdieping en geestelijke statuur strevende protestant heeft zijn wijsheid als volgt samengevat:

Bezwaar u niet met dingen, die buiten de nooddruft van het leven vallen, maar stel u tevreden met weinige dingen, die tot uw gemak dienen en prijs God.

Ontbreekt het u aan alle geriefelijkheid, wees dan tevreden met het strikt noodige.

Wordt ook dit u ontnomen, zie dan u zelf te behouden.

Kunt ge ook uzelf niet behouden, laat u zelven dan los, maar zie toe, dat gij God vasthoudt. Wie God heeft, kan alles ontberen. Want hij bezit het hoogste goed en het eeuwige leven met God en in God voor eeuwig en altoos. En dit is van al, wat men begeeren kan, het doel en het einde.

„Zijn vurig roepen om meerdere lichamelijke en geestelijke gezondheid, om eenheid van geest, om zedelijke en maatschappelijke verbetering, om verlichting van het verstand en om honger en dorst naar de spijze van het koninkrijk der hemelen" — aldus de vertaler — maakt dat zijn werk over de eenige noodzaak zijn beteekenis in onze dagen van verwarring, gemakzucht en zedelijke verslapping nog niet verloren heeft en daarom ook vele ernstige protestanten welkom zal zijn.

Dat de werken van Comenius in het Nederlandsch vertaald worden — in 1926 verscheen zijn meesterwerk *Labyrinth der wereld en het Paradijs des harten* — is alleszins billijk, daar hij geruimen tijd in ons land leefde en er ook stierf.

Een kleine hatelijkheid van den vertaler aan het adres van de katholieke Habsburgers en de Jezuieten had gerust achterwege kunnen blijven.

H. Rongen.

Moeder Clara Fey, **6144.**
KORTE OVERWEGINGEN. Vertaald uit het Duitsch door Victor Kissels. *J. J. Romen & Zn., Roermond,* 1929. (17 × 13) Deel II: 430 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.50.

Tot de talrijke nagelaten geschriften van Moeder

Clara Fey, stichteres van de Congregatie der Zusters van het Arme Kind Jezus behooren ook „Die kleinen Betrachtungen", waarvan dit boek het vertaalde eerste gedeelte vormt.
We meenen dit boekje niet beter te kunnen aanbevelen dan met de woorden van Otto Pfülf S.J., die we lezen in de inleiding: „Deze overwegingen zijn eenvoudig en kort, zij bewegen zich meestal slechts om éene hoofd- of kern-gedachte, om de mediteerende ziel zoo diep mogelijk daarvan te doordringen en ze in een bepaalde stemming te brengen voor den dag, die gaat volgen."
Zoo is het. En de Nederlandsche vertaling heeft het boek in dezelfde stemming gehouden.

G. Vrijmoed O.F.M.

M. Jenneskens, 6145.
ONZE RIJKDOM IN CHRISTUS. *J. J. Romen & Zn., Roermond,* 1929. (15.5×12) 160 blz. ing. f 0.90, geb. f 1.40.

De geachte schrijver heeft gelijk: „Omdat de menschen hun rijkdom niet kennen, beseffen ze het groote geluk niet, dat er in onzen godsdienst gelegen is."
Dat dit boekje op een bevattelijke en altijd warmen, weldadig aandoenden toon ons dezen rijkdom voor oogen stelt, is een verdienste, waarvoor we den schrijver hartelijk dankbaar moeten zijn.

G. V.

J. F. Nuyens, 6146.
HET VATICAANSCH CONCILIE. *Uitg. Oisterwijk, Oisterwijk,* 1929. (19.5×13.5) 151 blz.

Na een kort overzicht van de verschillende Algemeene Concilies, welke de Kerk gekend heeft, en na een korte beschouwing van de persoon, het pontificaat en den tijd van paus Pius IX beschrijft de auteur de voorbereiding, de werkzaamheden van het Vaticaansch Concilie, inzonderheid de totstandkoming van het dogma der pauselijke Onfeilbaarheid, en verder de gebeurtenissen, welke het Concilie volgden. Door richting, karakter en houding van de meest op den voorgrond tredende personen duidelijk te schetsen en een aardig beeld te geven van de agitatie rondom dit Concilie verwekt weet de schrijver voor zijn in populairen trant geschreven werkje den juisten toon te vinden.
Het is uiterst geschikt om eenig inzicht te brengen aangaande de werkwijze van een Concilie en het nauw verband, dat er bestaat tusschen een dergelijk Concilie en den tijd, waarin het plaats heeft; vervolgens worden ook goed de menschelijke factoren belicht, die hier in sterke mate hun invloed uitoefenen.
Overigens kan nu juist niet gezegd worden, dat dit boek keurig is verzorgd. Het wemelt van taal- en drukfouten, het jaar van uitgave is slechts te vinden op de laatste bladzijde onder het „Imprimatur"; bij de inhoudsopgave worden de bladzijden niet aangegeven en hier en daar verraadt ook de schrijfwijze van sommige woorden de taal der daar gebruikte bron.
Deze opmerkingen doen echter niets af aan den nuttigen inhoud van het werkje.

D. v. d. Haar O.F.M.

Pater Peskens, 6147.
BLOEMEN UIT MARIA'S HOF. *Desclée de Brouwer & Cie., Brugge,* 1929. (19×12) 352 blz.

Deze bloemen behooren tot de dikke dahlia's. Sierlijk zijn ze niet, maar 't zijn toch levende bloemen. De tegenwoordige smaak verlangt fijner kleuren, maar eenvoudige menschen hebben liever de oude.
Drie en vijftig korte, eenvoudige lofspraken op Maria's leven en deugden, gevolgd door een toepassing op het leven van den lezer.
Wie van geestelijke lektuur houdt, die geen inspanning kost, en zich niet ergert aan ouderwetsche stijlsieraden, hij stichte zich in dezen Hof.

P. M.

Benedetto Pierami, Abt, 6148.
LEVEN VAN Z. H. PAUS PIUS X. Vertaald uit het Italiaansch door Alexis Paulsen. *Wilhelm van Eupen, Eindhoven,* 1929. (20×12.5) 242 blz. ing. f 1.90.

We zijn uitgever en vertaler dankbaar voor dit mooie en sobere leven van den grootsten Paus uit den modernen tijd. Zoo zal opnieuw over ons katholieke volk de geest van diepe innerlijkheid vaardig worden, die de kenschetsende ziel-eigenschap van dezen priester, bisschop en paus geweest is. Onze priesters zullen in Jozef Sarto het voorbeeld van alle priesterlijke deugden leeren kennen en de lieftalligheid, die van dit heldhaftige deugdenleven uitstraalt, zal de echt in het hart doorleefde bewondering tot ijverige navolging verruimen en verdiepen.
Deze levensschets werd in het Italiaansch gepubliceerd door de Commissie van Voorbereiding voor de Zaligverklaring van Pius X en wordt voorafgegaan door een voorwoord van Baron Ludwig von Pastor.

H. Rongen.

Raoul Plus S.J., 6149.
CONSUMMATA. Vertaald uit het Fransch door J. Meussen Pr. *C. N. Teulings, Den Bosch,* 1929. (20.5×14) 214 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.50.

De zich later noemende Consummata heette als jong meisje Marie Antoinette de Geuser. Ze werd geboren in 1889 te Hâvre en stierf den 22en Juni 1918.
Tusschen deze twee datums ligt de eene, onafgebroken levensdaad van liefde en volkomen overgave aan God, die door den bekenden Pater Plus even eenvoudig als roerend wordt weergegeven.

G. Vrijmoed O.F.M.

Jos Schrijvers C.ss.R., 6150.
DE GODDELIJKE VRIEND. Vertaald uit het Fransch door Leop. Debast C.ss.R. *St. Alfonsus Boekhandel, Leuven,* 1929. (18×11) 321 blz. ing. Bfr. 17.50.

„De gewaardeerde schrijver, naar het voorbeeld van zijn heiligen Vader Alphonsus, wil de zielen zijner lezers tot Jezus brengen, niet langs den weg der vrees, maar langs den weg van het vertrouwen, langs den breeden weg der liefde."
Deze woorden uit de inleiding van den vertaler kenschetsen het boek en dat dit boek in zijn veertig beschouwingen over tien retraite-dagen verdeeld, aan dezen opzet oprecht getrouw blijft, is de mooiste aanbeveling, die men het kan meegeven. Een alleszins aanbevelenswaardig meditatie-boek!

G. V.

Dr. Feodor Strottmann Pr., 6151.
JAHWE SCHAPHAT. Geïllustreerd. *Kruis-*

vaarders van St. Jan, Rijswijk, 1929. (21.5×15.5) 241 blz.

Dit boek, niet-volledig-afgewerkt gevonden onder de nagelaten geschriften van den jong-gestorven priester, belast met de zielzorg van de Russische emigranten te Praag, vat onder den Hebreeuwschen titel: *Jahwe Schaphat* = God is Rechter, een aantal beschouwingen samen over de bestaande Christen-verdeeldheid, en heeft daarbij hoofdzakelijk de Christelijke groepeeringen van het nabije Oosten, met name van Rusland, op het oog. Het is, zooals de inleider, een der oud-professoren van den schrijver, zegt, geboren uit heilig enthousiasme, geschreven met paulinische geestdrift en daardoor een openbaring van zijn rijke priesterziel. Wie dan ook deze los-geschreven verhandelingen over het benauwende vraagstuk der verdeeldheid aandachtig leest, zal er den weldadigen invloed van ondervinden. Moge het kloek-uitgegeven werk, dat door Joan Collette met drie platen werd verlucht, zeer velen opwekken tot daadwerkelijke deelname, vooral door gebed, aan het heerlijke Apostolaat der Hereeniging.

Dr. Alphons Mulders.

Dr. H. B. C. W. Vermeer, 6152.
HET TRACTAAT „ORTUS ET DECURSUS ORDINIS CARTUSIENSIS." *H. Veenman, Wageningen,* 1929. (24.5×16.5) 153 blz. ing. f 3.40.

Een dissertatie met veel wetenschappelijk apparaat. Het belang, dat Hendrik van Kalkar ons inboezemt, is grootendeels te danken aan zijn verhouding tot Geert Groote. Drie feiten staan min of meer vast: Hendrik van Kalkar en Geert Groote hebben elkaar gekend in hun studiejaren te Parijs; tijdens zijn prioraat te Monnikhuizen heeft de Karthuizer-monnik bij een onderhoud te Utrecht een beslissenden invloed gehad op de bekeering van Geert Groote; deze vond in Hendrik van Kalkar zijn geestelijke leidsman in de jaren zijner retraite te Monnikhuizen. Schrijfster beaamt de twee eerste feiten, maar trekt het laatste met grond in twijfel. Van een later contact tusschen beide personen is ons niets bekend.
Het voornaamste geschrift van Hendrik van Kalkar is zijn verhandeling over de geschiedenis zijner Orde, die vroeger ook buiten de Karthuizer Orde als een belangrijk werk gold en nu voor het eerst in druk verschijnt met tekst-critische aanteekeningen. Hij behandelt het ontstaan en de ontwikkeling zijner Orde niet als een zuiver historicus, maar hij vlecht er ook mooie legenden doorheen en is tevens ook nog lofredenaar en verdediger zijner kloostergemeenschap.
Buitengewoon belangrijk is het tractaat niet; de dissertatie zelf is een degelijk stuk werk.
We voegen hier nog aan toe, dat Hendrik de Kalkar een der velen is, aan wie de *Navolging Christi* werd toegeschreven.

H. Rongen.

FRANSCH.

R. P. Régis G. Gerest O.P., 6153.
VERITAS. *P. Lethielleux, Paris* 6, 1929. (19×12) 380 blz. ing. Ffr. 18.—.

Geen boek voor eenvoudige menschen. Om het geheel te genieten moet men theologie gestudeerd hebben en niet opzien tegen een flinke hersen-inspanning. Wie speculatief is aangelegd zonder theologie gestudeerd te hebben, kan het ook wagen dit boek te bestudeeren, maar niet alles zal hij eruit halen, wat erin zit.
Onder het *christelijk leven* verstaat de schr. het bovennatuurlijke leven, zooals het ontwikkeld wordt, door de beoefening van de deugden en het gebed.
In de hoogste volmaaktheid vinden wij dat leven bij de Moedermaagd, Maria. En in dat leven van Maria ziet P. Gerest als de groote drijfskracht: den geest van geloof, bestaande in het onwankelbaar en liefdevolle vertrouwen dat God zal doen, wat Hij beloofd heeft.
Zoo beziet schr. in het 1e deel den levensloop van Maria tot aan de geboorte van Christus, en behandelt hij in het 2e deel de genade, de deugden, de gaven van den H. Geest, Maria ingestort.
Als meditatieboek minder geschikt, — teveel verstandswerk, is het voor theologen vooral een solied boek voor geestelijk lezing.

M. Lamers O.F.M.

Abbé Rodolphe Hoornaert, 6154.
L'AME ARDENTE DE ST. JEAN DE LA CROIX. *Desclée de Brouwer & Cie., Paris* 7. 1929. (17×13) 130 blz. ing. Ffr. 8.—.

Dit keurig en gevoelig geschreven boekje verhaalt ons op sobere maar diep indringende wijze van het bittere en toch zoo schoone leven van Sint Jan van het Kruis. Het vertelt van zijn mooien droom: het contemplatieve ideaal van Moeder Theresia, van den strijd, die de verwezenlijking van dit ideaal uitlokte, van de zegepralende nederlaag waarmee zijn lijdensleven sloot.
Sint Jan was een minnaar van de dwaasheid des Kruises, maar meer nog een minnaar der goddelijke Liefde, een brandende vlam, een verterend vuur, en voor alles een beschouwende ziel, die opsteeg tot de verborgen toppen der Godheid. De heerlijke verzen, die hij schreef, zijn haast zoo schoon als het ontroerende leven, dat hij leidde.
Het boekje is zeer geschikt om iemand wegwijs te maken, die zich verdiepen wil in de lezing zijner mystieke werken, maar geen lectuur voor geestelijk half-ontwikkelden.

H. Rongen.

Dom Meunier, 6155.
SOUS LA GARDE DES ANGES. *P. Téqui, Paris* 6, 1929. (18.5×12) 142 blz. ing. Ffr. 5.—

Na een kort pleidooi voor een grootere vereering onzer engelbewaarders en van de engelen in het algemeen, wordt van een zestien tal heiligen de liefde en vereering jegens deze heilige geesten geschetst.
Een eenvoudig boekje, dat wel zijn doel bereiken kan, dat volgens de woorden van den schrijver geen ander is dan: door voorbeelden uit het leven der heiligen aan eenvoudige geloovigen aan te toonen, wat de engelen doen voor hen, die hen aanroepen en naar behooren vereeren.

G. V.

Paul Miterre, 6156.
SAINT BERNARD DE CLAIRVAUX. *Lannoy, Genval,* 1929. (19.5×13) 189 blz. ing. Bfr. 15.—.

Na het standaardwerk van Vacandard kan een levensschets van Bernard van Clairvaux, „le moine arbitre de l'Europe au XIIe siècle", zooals Paul Miterre, alias Kanunnik Paul Halflants, hem noemt, ons weinig nieuws meer bieden. In tegenstelling met Georges Goyau, die het ziele-

beeld van dezen grooten monnik met fijne aanvoeling ontleedde, geeft dit boek meer de uitwendige lijnen van zijn veelbewogen en rijpe leven. Als een goede noot kunnen we aanmerken, dat de schrijver Bernardus als monnik en als mensch plaatst in het monachale en sociale leven van zijn tijd, waardoor vele details aan duidelijkheid winnen. Een tweede deel, waarvan wij het verschijnen met spanning tegemoet zien, zal ons bekend maken met de voornaamste werken van dezen leeraar in de klooster-ascese, de Maria-devotie en de bruidelijke mystiek.

H. Rongen.

Dom E. Roulin, **6157.**
LINGES, INSIGNES ET VÊTEMENTS LITURGIQUES. Geïllustreerd. *P. Lethielleux, Paris* 6, 1929. (22.5×15.5) 315 blz. ing. Ffr. 45.— geb. Ffr. 55.—.

Een mooi en practisch handboek voor priesters, kunstenaars en andere belangstellenden in liturgische kleeding. De schrijver heeft jarenlang geteekend en met liefde ontworpen alles, wat kan strekken tot verfraaiing en opluistering der liturgie, zonder in overdrijving te vallen. Men vindt in dit boek een massa fijne opmerkingen tegen valschen smaak, een pleidooi voor de groote, wijde kasuifels en andere goede kleedingstukken. Het is een opvoedend boek, waarvan, naar wij hopen, een enorme invloed zal uitgaan, zoodat er heel wat rommel uit onze kerken en sacristiën zal verdwijnen.
Van geschilderde gordijnen nochtans zouden wij niets goeds gezegd hebben. Ook onzen eerw. zusters zij dit boek sterk aanbevolen.

Dr. W. Lampen.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Dr. Ad. Ferrière, **6158.**
DE OPVOEDING IN HET GEZIN. Vertaald uit het Fransch door L. Sirks-Harmeyer. *J. Ploegsma, Zeist,* 1929. (20×15) 123 blz.

Dr. Ad. Ferrière heeft alle eigenschappen om 'n populair-wetenschappelijk werk te schrijven voor de opvoeding in 't huisgezin. Huisvader van 'n talrijk gezin, is hij 'n bekend psycholoog, socioloog, paedagoog en schrijver van veel belangrijke boeken over opvoedkunde, die vooral in de richting gaan van de actieve school. Op 't oogenblik is hij privaat-docent aan de universiteit te Genève, die een der voornaamste centra's is voor kinderpsychologie en wetenschappelijke paedagogiek. In 't inleidende hoofdstuk onderstreept hij sterk den bijna-alles-omvattenden invloed van 't huisgezin voor de opvoeding; hij legt de taak der ouders uit in negatieven en positieven zin; hij bespreekt daarna de macht van 't gevoelsleven in het huisgezin. Het beginsel van Rousseau: „Het kind is van nature goed" legt Ferrière eenigszins anders uit, dan de gewone opvattingen van onze handboeken: hij vraagt verder zich twijfelend af, wie gelijk heeft, de Kerk met haar leer over de erfzonde of Rousseau met zijn beginsel. Na de algemeene inleiding omvatten vier hoofdstukken: Het kleine kind; Het schoolkind; De rijpere jeugd; Besluit; de opvoeding van 't kind in 't huisgezin. Zeer juiste en practische hoofdstukken zijn: Moet men straffen? Spelen met 't kind; Snel en goed handelen; Kinderleugens; Abnormale en moeilijke kinderen, etc. Dikwijls moet men bij 't lezen van deze voorschriften aan Ligthart denken. Bij den Nederlandschen paedagoog voelt men echter absolute afwezigheid van christelijke levensopvatting, bij Dr. Ad. Ferrière 'n gewilde onderdrukking van christelijke beginselen. En dat vinden we de zwakke zijde van dit boek, de gewilde neutraliteit van den christelijken schrijver. Over co-educatie, voorbereiding voor het huwelijk, sexueele opvoeding hebben wij katholieken daarenboven eigen opvattingen.

v. L.

L. de Paeuw, **6159.**
VOOR MEER GEZONDHEID DOOR EEN BETERE OPVOEDING. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 2e druk: 1929. (18.5×14.5) 193 blz. ing. Bfr. 16.—.

Een Amerikaansch geleerde, Dr. Irving Fisher heeft in zijn vele boeken aangetoond, dat de gemiddelde duur van 't menschenleven met vijftig jaar kon verlengd worden, zoo men de regels der gezondheidsleer trouw naleefde. Wel de moeite waard dus om eens kennis te maken met dit boekje. 't Steunt vooral op de opvattingen en practische toepassing der Amerikanen omtrent de schoolhygiëne. Eerst worden eenige verkeerde opvattingen over de gezondheidsleer op de lagere school weerlegd; daarop wordt aangegeven hoe 't wel kan gebeuren. 't Kind moet al spoedig leeren inzien, waartoe al die voorschriften over gezondheid dienen. Een goed paedagogisch hoofdstuk zet uiteen, hoe 't aanleeren van goede gezondheidsgewoonten kan bevorderd worden. Verder wordt er gehandeld over voeding, kinderziekten, verzorging der tanden, samenwerking tusschen school en huisgezin, medisch toezicht, verdeeling der stof over de verschillende leerjaren etc. Zooals 't hier wordt uitgelegd zal de gezondheidszorg niet tot een bekrompen materialisme brengen, dat de zedelijke en godsdienstige vorming uitsluit, maar 't zal omgekeerd daarvoor 'n steun zijn. Er valt uit dit boek veel te leeren voor onze onderwijzers, ofschoon men niet alles zal kunnen toepassen van wat hier gezegd wordt.

v. L.

Pol Roza, **6160.**
VOLKSOPVOEDING. *Excelsior, Brugge,* 1929. (22×16) 178 blz. ing. Bfr. 15.—.

Dit boek bestaat uit 'n dertigtal schetsen in levendig Vlaamsch over de volkschool vóór den oorlog, hare traditioneele werking in 't dorp en haar optreden in de stad. Veel realiteit ligt er ten grondslag aan deze typeeringen. 't Kinderleven wordt hier uitgeteekend met zijn genoegens en verzuchtingen (schoolinspectie, composities, prijsuitdeeling), met zijn luim en ernst, zijn vreugde en smart, gewoonlijk maar half begrepen door de school. Bijna altijd is 't kind voor de school, niet de school voor 't kind. Een paar schetsen zijn gewijd aan de verhoudingen tusschen volksschool en huisgezin, aan haar schijnopvoeding voor 't leven, aan haar lot tegenover onwetendheid en politiek. Over 't algemeen is 't de teekening van de volksschool zooals ze vroeger was om haar te vergelijken met datgene wat ze nu aan 't worden is. 't Is een gezond paedagogisch boek, typisch Vlaamsche karakters en eigenaardige schooltoestanden. *v. L.*

A. Runestam, 6161.
PSYCHO-ANALYSE EN CHRISTENDOM. *G. J. A. Ruys, Zeist,* 1929. (19.5×12.5) 158 blz. ing. f 2.20, geb. f 2.90.

De critiek op de psycho-analyse als theorie en geneesmethode, die in dit boek van Christelijk standpunt wordt uitgeoefend, lijkt in de hoofdpunten gegrond. Met recht wordt gewezen op de psychische gevaren en de ethische tekorten van de psycho-analytische therapie. Met evenveel recht echter meent de schrijver de psychoanalyse voor de practijk der zielzorg niet zonder meer te mogen verwerpen. Enkele afwijkende opvattingen over Christelijk dogma, verlossing en genade zal de ontwikkelde katholieke lezer zonder moeite corrigeeren.

Dr. Ferd. Sassen.

Dr. Antoon Vloemans, 6162.
HET LEVEN IS HEILIG. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1929. (24.5×16.5) 211 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

Dr. Vloemans is een zeer vruchtbaar auteur. Elk jaar brengt hij enkele boeken van respectabelen omvang op de markt. Hij schrijft gemakkelijk en aangenaam, gaat niet te diep op de zaken in, en eischt van den lezer geen overmatige inspanning. In dit boek, dat „een bekentenisboek" heet, komt met de taalvaardigheid van den schrijver zijn, zij 't dan ietwat dilettantische, bedrevenheid op een uitgebreid gebied van wijsbegeerte en wetenschap tot uiting. Als vakmensch is men geneigd, zich af te vragen, of voor 't vele, dat hier betoogd wordt, niet minder woorden toereikend zouden geweest zijn. Men krijgt den indruk, dat meermalen open deuren worden ingeloopen. Dat de wijsbegeerte verarmd is, sinds zij het contact met 't leven verloren heeft, en eenzijdig tot kenkritiek is geworden, niemand zal 't ontkennen. Toch zou over de taak der wijsbegeerte en haar verhouding tot de positieve wetenschappen nog met den schrijver te disputeeren zijn. Misschien hecht hij ook aan de denkende bezinning op de waarde van het leven in het geheel der wijsbegeerte te veel beteekenis. Tegen zijn verklaring van de levensverschijnselen, meer nog tegen het plaatsen van het levensdoel in 't leven zelf, tegen de ontkenning van het zelfstandig karakter van de menschelijke ziel en de loochening van de persoonlijke onsterfelijkheid moeten wij op wijsgeerige gronden ernstig bezwaar maken.

De verzekerdheid, waarmee de schrijver, na een Kantiaansche belijdenis van de onkenbaarheid van het Ding-an-sich de vraagstukken van God, de ziel, de eeuwigheid en de religie oplost, kan niet anders dan ongeloofiijk lichtvaardig heeten. Op 't gebied der Middeleeuwsche wijsbegeerte en natuurverklaring geeft hij blijk van een onkunde, die aan de donkerste jaren van de 19de eeuw doet denken. Het werk van een Denifle, een Grabmann, een Duhem en zoovele anderen is voor dezen scribent tevergeefsch geweest. Het is dringend noodzakelijk, dat de man zich beter inlicht en de zekerheid van zijn oordeel op zeer veel punten matigt, eer hij zich aan verdere publicaties schuldig maakt.

Dr. Ferd. Sassen.

Miriam van Waters, 6163.
OUDERS EN BOTSENDE JEUGD. Vertaald uit het Engelsch door C. A. Dermout-Visser. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (21×15) 319 blz. geb. f 3.90.

In dit boek richt schr. zich vooral tot de ouders. Zij heeft zitting in de kinderrechtbank te Los Angelos, waar zij te doen krijgt met allerlei kindervergrijpen. Uit die lange serie van kinderklachten, heeft zij conclusies getrokken over 't Amerikaansche gezinsleven, over middelen voor de zedelijke verbetering der ouders. Ze heeft hoofdstukken over 't doel van 't huisgezin, over de verschillende manieren, waarop ouders misdoen tegenover hun kinderen, over de slechte verhoudingen tusschen ouders en kinderen. Sommige conclusies schijnen ons heel practisch, zooals die aan 't slot van 't boek worden samengevat, maar voor 'n katholiek huisgezin zijn de meeste overbodig. Wanneer vader en moeder zich bewust zijn, welke plaats zij te vervullen hebben tegenover hun kinderen en de kinderen 't vierde gebod kennen en naleven, dan zullen toestanden, zooals ze hier geschetst worden, niet voorkomen. Zooals hier alles geschetst wordt, is 't echt Amerikaansch, alle moderne theorieën voor opvoeding aangrijpend, maar godsdienst op zij schuivend. Een der opschriften luidt: „Ouders moeten zich een weg weten te banen door de mazen van wetenschappelijke theorieën en godsdienstige dogma's" (blz. 47). Wat zij zegt over de grootere betrouwheid van de rechtbank voor kinderklachten boven den biechtstoel, zal wel niet op ondervinding berusten. Wat daar gezegd wordt, blijft voor altijd geheim, terwijl de feiten der kinderrechtbank als feiten van den dag verteld worden. Waar zal 'n kind nu geruster zijn klachten uitspreken?

v. L.

DUITSCH.

Dr. Konrad Bittner, 6164.
HERDER'S GESCHICHTSPHILOSOPHIE UND DIE SLAWEN. *Gebr. Stiepel. Reichenberg,* 1929. (24×16) 150 blz.

De inhoud van dit boek is veel rijker dan de titel zou doen vermoeden. Na een psychologisch-genetische beschrijving van Herder's Geschiedphilosophie handelt de schrijver uitvoerig over de taak, die Herder toebedeelt aan de Slavische volkeren, om door hun rustig en vredelievend karakter de menschheid in den loop der geschiedenis tot de verwerkelijking van het hooge doel der „Humanität" te brengen. Ten slotte wordt de invloed nagegaan van de Duitsche Aufklärungsphilosophie op de herleving van het nationaal bewustzijn van het Tsjechische volk. Een boek van groote waarde, waarin een schat van materiaal uit geschiedenis, literatuur en wijsbegeerte wetenschappelijk verwerkt is.

Dr. Ferd. Sassen.

Paul Häberlin, 6165.
DAS WUNDERBARE. *Schweizer Spiegel Verlag, Zürich,* 1929. (21×13) 176 blz. geb. Zfr. 6.60.

De onmacht van het rationalisme kon niet uitdrukkelijker worden erkend dan 't geschiedt in dit boek, waarin de schrijver, uitgaande van de aanvaarding van het „mysterie", een twaalftal beschouwingen houdt over godsdienstphilosophie. Van katholiek standpunt zal men echter bezwaarlijk met een daarvan kunnen instemmen.

Niet alleen, dat de verhouding van den mensch tot het Hoogere geheel aan de sfeer der kennis wordt onttrokken, maar de schrijver ontkent ook zonder meer 't bestaan van een einddoel van het menschelijk handelen, dat de mensch kan en moet bereiken: God is ook volgens hem geen opperste rechter in de zedelijke orde. Elke positieve leeropenbaring wordt verworpen. Het boek kan derhalve niet worden aanbevolen.

Dr. Ferd. Sassen.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

A. Askew,
C. Askew, **6166.**
WILDE SHEBA. Vertaald uit het Engelsch. *Stella-Editie, Amsterdam,* 1929. (19×13.5) 220 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

'n Raspaard (Wilde Sheba), 'n paar goede menschen, 'n schurk, 'n verloopen sujet, gemengd met 'n liefdeshistorie, is het recept waarmee deze roman vervaardigd is.
Ontspanningslectuur. Geen literaire pretentie.
— A — *J. E. Mulder.*

C. Astaes, **6167.**
ZOMERZEGEN. Geïllustreerd. *Exelsior, Brugge,* 1929. (22×16) 45 blz. ing. Bfr. 3.—.

Een viertal literair zeer goede schetsen, waar de eigen aard van het Vlaamsche land- en werkvolk nog eens ten voeten staat uitgeteekend. Een enkelen keer krijgen we ook hier weer den indruk, dat het hoogtepunt van een Vlaamsch volksvermaak nu eenmaal is: een overdadig gedekte tafel, met veel bier. Overigens is de toon van deze brochure over 't geheel zeer nobel gehouden.
— A — *P. Gloudemans M.S.F.*

Max Blokzijl, **6168.**
IK TROK ER OP UIT...... Geïllustreerd. *Andries Blitz, Amsterdam,* 1929. (21.5×16) 192 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Max Blokzijl, correspondent van *Het Handelsblad* te Berlijn, maar meer nog bekend als begeleider van Pisuisse heeft vooral in laatstgenoemde kwaliteit veel van de wereld gezien. Hij heeft daarover zijn mémoires geschreven, vlot en smakelijk en met het kennelijke doel de jeugd voor het schoone vak der journalistiek op te warmen. Hij zelf is aan dat bedrijf zóó gehecht, dat hij ergens de zin loslaat: „wanneer ik nog eens op de wereld verscheen, dan werd ik weer journalist.'' Deze uitroep vestigt onwillekeurig de aandacht op onzen eigen journalistieken Nachwuchs en wettigt de vraag of het oordeelkundig is een doodonschuldig boek als het onderhavige, maar waarin de journalistiek als iets nastrevenswaardigs voorgesteld wordt, in handen van onze katholieke jeugd te spelen. Zij, die op de hoogte zijn met hetgeen zooal achter de schermen van onze pers plaats heeft, zullen deze reserve begrijpen. Maar vaders of voogden, die het lot van jonge knapen in handen hebben, doen goed zich lang te bedenken, vóór zij deze op het doornige pad van de Roomsche journalistiek zetten. Een Roomsche persman heeft zulk een wrakke rechtspositie en wordt zóó slecht betaald, dat het voor een vader een roekelooze en onverantwoordelijke daad zou zijn, zijn zoon aan de pers af te geven, zoolang er nog maar een schijn of schaduw van kans is hem elders onder te brengen. In het licht daarvan is het maar raadzaam jongelui met talent, van de Roomsche pers verre te houden en deze, tot er betere tijden aangebroken zijn, en zij een dragelijke toekomst aan haar getrouwen kan aanbieden, — op afval te laten teeren.
— Bc — *G. S.*

Ina Boudier-Bakker, **6169.**
TOOVERLANTAARN. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1929. (20×14) 108 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

De archaïsties-aandoende tietel vat verrassend-juist de aard dezer vertellingen, die geen voorbijflitsende belichtingen zijn, maar rustige, weloverwogen, beschrijvingen van oude en jonge mensen. In „Verandering'', „Wijzen'', „Wedloop'' en „Het lokaas'' herkennen we de auteur van *Kinderen,* maar haar psychologie blijkt direkter geworden, haar stijl zuiverder, haar milieuschildering soberder, haar talent gaaf, puur, rijp. In „De sterke jonge jaren'' vinden twee oude vrouwen elkaar wéér, in 't gemeenschappelijk leed van zich niet meer geteld te weten, nadat ze in wrevelige afgunst op elkanders vermeend geluk de vertrouwelike lieve toon van héél vroeger niet hadden kunnen vinden. Straatorgelmuziek, wekt 't leven in 'n dienstmeisje, dat niet taalde naar 't huwelik, — wekt de wroeging in haar zieke mevrouw, die in harteloos, altijd maar nemen zonder geven, haar jonge jaren verspilde. Daarvan vertelt „Dans'': in de ziekekamer hangt 'n navrante benauwing om de wraak die 't geknotte leven neemt of die 't misvormde — daarnaast de milde toon van de vrouw, die natuurlik reageert: in háár milieu is 't mooi-menselike niet verwrongen.
— Bc — *Leo Fens.*

B. M. Bower, **6170.**
DE LACHENDE COWBOY. Vertaald uit het Engelsch door C. C. Bender. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. Pijlserie. (20×13.5) 204 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.

Een jong meisje, verweesd, is op zoek naar haar oom, ergens in het verre Westen. Na de noodige avonturen komt zij in Whisky Flat.
Daar verbrand het hotel met haar heele hebben en houden en de plots invallende barre winter isoleert de streek totaal. Bovendien maken de Indianen het de „bleekgezichten'' lastig. „De lachende cowboy'' wordt door de „Injums'' voor een duivel gehouden en hij zorgt er voor dat de schrik er in blijft. 't Komt tot vechten, er vallen dooden, maar er is ook een happy end. Een bioscoop-romannetje, vluchtig en oppervlakkig, met allerdwaaste begrippen over het door God toelaten van verdriet en tegenslag, en niet vrij van liefdeloosheden ten opzichte van de Indianen.
Wij hebben betere cowboy-romans gelezen.
— Bc — *M. v. M.*

Neil Boyton S.J., **6171.**
DE ZWARTROK VAN DE MISSISIPI. Vertaald uit het Engelsch. *De Vlaamsche Drukkerij, Leuven,* 1929. (21×15) 102 blz. ing. f 1.—.

Een romantisch missieverhaal van pater Jacques

Marquette, eerste missionaris onder de Roodhuiden van Midden-Amerika, langs de boorden der Missisipi.
Buitengewone spanningen komen er niet in voor, maar het geeft een goed beeld van de naïviteit en kinderlijkheid dezer natuurmenschen en van de moeilijkheden waarmee alle pioniers der Blijde Boodschap hebben te kampen.
Vooral voor jongere lezers interessant.
— A — *P. Gloudemans M.S.F.*

Robert Buchanan, 6172.
EEN WINTERNACHT. Vertaald uit het Engelsch door Hermannus. *J. J. Romen & Zn., Roermond,* 1929. (19.5 × 13.5) 160 blz. ing. f 0.95
Op een kasteel in Frankrijk leeft een graaf met dochter. De oorlog komt. De graaf meent te moeten gaan vechten. Doet een medaillon om. Uhlanen komen aan het kasteel. Een gewonde officier wordt daar verpleegd door de dochter. Natuurlijk, niet waar, zoo iets als liefde. De dochter wordt scheef aangezien door de Franschen, doch zij is edel. Ze hoort, dat die officier eigenlijk haar vader heeft neergehouwen. Een soort strijd. Andere Uhlanen bevrijden den officier. En...... de graaf komt op een goeden keer terug: hij was niet dood geweest. En later trouwen die twee. Onschuldig van iederen kant. Een verhaaltje uit de oude doos.
— A — *P. Quirinus O. Cap.*

Johan Fabricius, 6173.
MARIO FERRARO'S IJDELE LIEFDE. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1929. (21.5 × 15) 428 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.
Temidden van de koekoek-éénzang der Nederlandsche romanciers is dit boek een ware verrassing geworden. Het is de avontuurlijke geschiedenis van een visschersjongen uit Capri, die om een moord uit jalouzie naar Paraguay vlucht, en daar als een tragische held ondergaat aan zijn egocentrisch gerichte liefde. Zeldzaam boeiend en zuiver, met rake typeeringen en in een nuchter en klaar proza wordt deze geschiedenis verteld, en alle figuren die in dit boek voorkomen, zijn ten voeten uit geteekend: menschen in wie grootheid onmiddellijk naast kleinheid bestaat.
Verrassend is ook de kennis van zaken, waarmede Fabricius junior deze lijvige roman geschreven heeft. Hij schildert de Italiaan zonder eenige commentaar, en van het plantersleven in de Zuid-Amerikaansche republiek heeft hij meer gezien dan de oppervlakkige verschijnselen.
Het is jammer dat een aantal zeer drastische pagina's het boek slechts voor een beperkte lezerskring geschikt maken, want dit werk is een van de beste romans, die in den laatsten tijd in het Nederlandsch geschreven werden.
— C — *Albert Helman.*

Gerard Fairlie, 6174.
DE MAN DIE LACHTE. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20 × 13.5) 272 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
Een geniale boef, die zich „Octopus" noemt, kondigt zijn schurkerijen vooraf in de courant aan; ja, is zelfs zoo brutaal op onverklaarbare wijze zijn visitekaartje, waarop een octopus (inktvisch) is geteekend te deponeeren op het bureau van den commissaris in Scotland Yard. Op dat kaartje is tevens zijn plan de campagne aangegeven. En hij heeft succes! De knappe speurder Victor Caryll, een vriend en diens meisje binden een heftige strijd aan tegen dit onmenschelijk monster.
Boeiend, avontuurlijk en sensationeel, maar wel een beetje overdreven en onwaarschijnlijk.
Amusementslectuur voor volwassenen.
— B — *M. v. M.*

Anna van Gogh-Kaulbach, 6175.
DE GROOTE VIJAND. *De Tijdstroom, Huis ter Heide,* 1927. (21 × 15) 157 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.60.
De grote vijand voor mensen en dieren is de stad: in 'n stad woont de brute man, naar wie Eva, na 'n geluksroes op 'n boerderij met de salonboer Coen, ten slotte, onweerstaanbaar, wordt teruggedreven. Als Coen zich daarop zelfmoordt, komen Bles-'t-paard, Mysterie-de-Kater, Waak-de-hond, tot hun ongeluk eveneens in 'n stad terecht, weggenomen van 't platteland, waar ze mochten leven naar eigen aard. De schrijfster bezit niet de grootsche verbeeldingskracht van 'n Curwood (wél iets van diens sentimentaliteit), maar er is onmiskenbaar talent in de wijze waarop ze de vele en velerlei dieren heeft getipeerd. Ze weet zelfs onze aandacht daarmee alléén reeds voldoende vast te houden, zodat 't romantiekerige ontrouw-en-zelfmoorddrama totaal overbodig is. Hierom en om enkele biezonderheden in 't fysieke leven der dieren, is dit boek voor kinderen niet geschikt.
— Bc — *Leo Fens.*

Beatrice Harraden, 6176.
DE VOGELAAR. Vertaald uit het Engelsch door H. Hogeland. *J. J. Romen & Zonen, Roermond,* 1929. (20 × 13.5) 164 blz. ing. f 0.95.
Een ongevaarlijk boek, dat, om zijn ernstige waarschuwing aan alle blind-verliefde jonge dames, wellicht eenig nut kan stichten. Een conventioneel zelfmoordje, waarvan ergens sprake is, de trouwpartij van een gehuwd paar, dat nog niet zeker weet of de derde al dood is, en de historische nieuwigheid, dat Thomas Becket een koning was, in plaats van aartsbisschop van Canterbury, moeten waarschijnlijk wel komen op rekening van 's schrijfsters niet zoo kwaad bedoelde oppervlakkigheid.
Maar wanneer gaat ons lezend publiek nu toch eens smaak krijgen in wat anders dan in zulke min of meer geslaagde verzinsels, aardig, maar meestal licht en leeg als een zeepbel?
— B — *P. Gloudemans, M.S.F.*

Charles van' Iersel, 6177.
DE TEGENSLAGEN VAN THOMAS QUINN. *De Gulden Ster, Amsterdam,* 1929. (21.5 × 16) Deel I: 404 blz., deel II: 318 blz. Per deel: ing. f 3.90, geb. f 4.90.
Dit zijn twee deelen van een romancyclus waarvan het einde — helaas — nog niet valt te voorzien. Ze zijn geschreven in een deftige, opgetogen rhetoriek, en behandelen de erfelijke belasting en verdere levensloop van Thomas Quinn, een figuur die bij al de breedsprakigheid van deze twee lijvige deelen toch nog vaag en weinig karakteristiek is.

Hij is de afstammeling van een gedegenereerde familie, die gaarne zwaarwichtig filosofeert over zijn wandaden, welke vaak ampel en breed en met kennelijke wellust beschreven worden. Intusschen heeft heel de minutieuze wereldbeschouwing van Thomas Quinn weinig om het lijf, en is zijn „doorleving'' van het jodenprobleem al even oppervlakkig, als zijn ervaringen van een Hollander-in-Parijs-en-nou-leven-we-d'r eens-op-los belachelijk zijn.
— D — *A. H.*

Jef. Joos, 6178.
VAN MENSCHEN EN DIEREN. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 1929. (18.5×14) 166 blz. ing. Bfr. 12.—.
Een bundel schetsen welke ontstaan zijn uit de gewone copieerlust des dagelijkschen levens, beschrijvingen en genre-stukjes deels in dialect, deels in dragelijk Nederlandsch. Ze hebben niet veel om het lijf, en ontdaan van alle Vlaamsche lievigheid, die voor sommigen nog bekoring heeft, zouden het goedmoedige schoolopstellen over het boerenleven kunnen zijn, afgewisseld door een paar brave Zondagschool verhalen.
— A — *A. H.*

N. van der Ley, 6179.
DE KEGELAARS. *J. W. Boissevain & Co., Haarlem,* 1929. (21.5×16) 230 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.—.
Een bundel onbeteekenende en eenigszins irriteerende schetsen met twee tooneelstukjes van 't zelfde gehalte. Zeer onverkwikkelijke lektuur.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Hans van Mergelen, 6180.
HET TIENDE GEBOD. *J. W. Boissevain, Haarlem,* 1929. (21.5×16) 200 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.—.
De titel zegt wel wat het boek inhoudt. Twee vrienden worden verliefd op een meisje, dat met een Inlander verloofd is, maar tegen dat huwelijk erg opziet. Ze neemt dus gretig het huwelijksaanzoek van den eerste, die haar vraagt om niet naar Indië te gaan, hoewel ze feitelijk van den anderen vriend houdt. Men zou zoo zeggen niet het type vrouw waarom twee menschen dood-ongelukkig worden, maar in 't leven gebeurt dat ook wel. De geschiedenis wordt echter zeer wee en vervelend verteld. De jonge man doet alles om het meisje te vergeten, maar het komt toch tot 'n verklaring als zij reeds getrouwd is. Hij gaat in den oorlog als militair dokter, maar komt tenslotte terug wanneer de vrouw van z'n vriend stervende is. Soms komen er wel pittige bladzijden in, zooals waar Kees in de oorlog is, maar 't grootste gedeelte van 't boek is erg zwak en sentimenteel.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

L. G. Molerly, 6181.
DE STRIJD EENER VROUW. Vertaald uit het Engelsch door Mevr. De Vrij-Obreen-Breda Kleijnenberg. *J. W. Boissevain, Haarlem,* 1929. (21.5×15.5) 186 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
Eleonor Treventon wordt secretaresse bij Guy Martin, die een vrouwenhater is en geen vrouw vertrouwt. Zij doet haar werk, dat van zeer intieme aard is, echter zoo goed, dat hij haar gaat waardeeren en tenslotte verliefd op haar wordt. En daar ze ook van hem is gaan houden zullen ze maar trouwen, als hij opeens naar Afrika moet. Vandaar bereikt haar later 't bericht van z'n dood. Hoewel ze altijd aan hem blijft denken, laat zij zich overreden met een ander te huwen. Maar precies op tijd komt Martin terug.
Onschuldige treinlectuur.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

E. Phillips Oppenheim, 6182.
MICHAEL'S MISDADEN. Vertaald uit het Engelsch. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (20×13.5) 229 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.
In de verschillende hoofdstukken worden telkens door een der betrokken hoofdpersonen de misdaden van den onvindbaren Michaël verhaald. Waar deze schurkerijen zeer smakelijk worden te berde gebracht, is het veelvuldig lezen van dergelijke lectuur voor al te jeugdigen niet aan te bevelen.
— B — *A. C. de B.*

E. Phillips Oppenheim, 6183.
DE VROUWENHATER. Vertaald uit het Engelsch door C. C. Bender. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. Pijlserie. (20×13) 223 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.
Meer dan vier eeuwen waren de Strangeweys vooraanstaande personen in Cumberland. Zij waren rijke landbouwers. Verlieten zij hun geboortegrond, om naar de stad te gaan dan liep het mis. En altijd was er een vrouw in 't spel geweest. Zoodoende waren de laatste twee telgen: Stephen en zijn veel jongere broeder: John, vrouwenhaters geworden.
Een auto-panne noodzaakt hen in hun afgelegen woning een beeldschoone actrice voor een nacht gastvrijheid te verleenen. John wordt verliefd en reist haar later na. In Londen komt hij in allerlei bedenkelijke milieu's. Het boek moge dan al boeien, het is hopeloos lichtzinnig en al kunnen volwassenen met eruditie en ervaring het lezen, wij moeten een ieder de lezing ontraden.
— Bc — *M. v. M.*

Mary Roberts Rinehart, 6184.
HET WONDERE LEVEN. Vertaald uit het Engelsch door A. Vuerhard Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist.,* 1929. (20×14) 288 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.50.
Een allegaartje van mannen, die er doodgewoon andere vrouwen op nahouden, van vrouwen, die hetzelfde met mannen doen; een paar zelfmoorden. Inderdaad een wonderbaar wereldje.
Literaire waarde is er niet bij.
— C — *P. Quirinus O.Cap.*

Nino Salvaneschi, 6185.
BREVIER VAN HET GELUK. Vertaald uit het Italiaansch door Mary Robbers en Emma Beer Longo. *Elsevier, Amsterdam,* 1929. (19.5×13) 134 blz.
De Italiaansche journalist „Nino Salvaneschi,'' die in Nederland bekend is door verschillende lezingen en voordrachten welke hij hier gaf, werd eenige jaren geleden door een ongeneeslijke blindheid getroffen. Dit „brevier van geluk,'' een verzameling aphoristische notities in onderlingen samenhang, is het directe product

van die blindheid: een getuigenis hoe Salvaneschi door ingekeerdheid en verinnerlijkt leven een nieuwe harmonie heeft leeren ontdekken. Kenmerkend daarvoor is, dat hij steeds spreekt van de kleuren der muziek, en van de muziek, het rhythme der tastbaarheden. De ontdekking dezer harmonie is voor hem de ontdekking van het geluk geweest. Er zijn enkele heel mooie en ook merkwaardige pagina's tusschen die weinig nieuws en heel wat onoorspronkelijks brengen.
— B — *Albert Helman.*

Erich Scheurmann, 8186.
DE PAPALAGI. Vertaald uit het Duitsch. *De Voortganck, Amsterdam,* 1929. (23.5×16.5) 101 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.10.

Dit is het boek dat ge onmiddellijk moet lezen! Een boeiender, geestiger, diepzinniger en nuttiger boek zult ge niet licht vinden. Het zijn de verzamelde redevoeringen welke een Zuidzee-opperhoofd, vriend van Scheurmann tijdens diens veeljarig verblijf op de Samoa-eilanden, van plan was te houden over de Europeanen, die in zijn taal de Papalagi heeten. Hij blijkt een verrassend heldere en nuchtere kijk op alles te hebben, en door het ontbreken van ieder vooroordeel precies te weten wat de „beschaving" waard is. Heel geestig legt hij zijn medebroeders uit, hoe potsierlijk de hedendaagsche kleeding is, welke een oorden van verschrikking onze steden zijn, wat de krant is, en wat het geld, en wat de haast der geciviliseerden, en wat het Christendom van onzen spitsburger. En hij zegt dit alles niet hardvochtig of bijtend, maar met een kinderlijke ernst en een primitieve beeldspraak, die even grappig als schokkend is, en die ons beschaamd maakt en doet glimlachen tegelijk. In het slothoofdstuk spreekt het Zuidzee-opperhoofd woorden uit over het Christendom, die niet door de beste pagina's van Chesterton of Papini overtroffen worden.
— Bc — *Albert Helman.*

Marie Schmitz, 6187.
DE OPEN TUIN. *De Gulden Ster, Amsterdam,* 1929. (20.5×14) 116 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.50.

Een kwijnende jongeman, die schier ongemerkt beïnvloed wordt door zijn oude moeder en een jonge geestelijke, verliest langzamerhand alle wrok en wanhoop, leert berusting en innerlijk geluk en komt ten slotte tot de stille harmonie, waardoor hij in het hiernamaals ziet als in een open tuin. Dit hiernamaals ziet hij vaag en eenigszins pantheïstisch; hij is van den beginne af aan een sentimentalist geweest, en deelt deze kwaal ook mede aan de twee andere personen uit dit boek.
Het geheel is verzorgd geschreven, wel een oppervlakkige gevoeligheid en de vervaagde ethiek die bij zoovelen het positief geloof moet vervangen.
— Bc — *Albert Helman.*

F. de Sinclair, 6188.
DE BRIDGECLUB VAN OOM SORRY. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (21×15) 368 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.

Een vlotgeschreven humoristische avonturenroman, aardig geïllustreerd en rijk uitgegeven. De bridge-club maakt een vliegtochtje, maar de piloot, een Italiaansche desperado zet de heele familie ergens in Afrika midden in de rimboe...... en vlucht. De vermakelijke avonturen houden den lezer aangenaam bezig. Goede ontspanningslectuur.
— B — *M. v. M.*

Elise Soer, 6189.
HET HOOGE HUIS. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1929. (21.5×15.5) 182 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Een geschiedkundig verhaal uit den tijd van Gelre's oorlogen in de 15e eeuw. Hoofddeel is het beleg van Het Hooge Huis „De Beesd" met enkele romantische, deels door de geschiedenis aangeduide, gebeurtenissen er om- en dóórheen.
Wij zagen geschiedenis wel eens beter doorweven met 'nverhaal of omgekeerd en met deze meleering van verhaal en nu-en-dan een brokje geschiedenis, om het geheel steviger verband te geven, dwingt de schrijfster ons niet héél veel eerbied af. Dit wil niet zeggen dat 't geheel rammelt, doch vergelijkingen — en die zal iedere liefhebber van historische romans maken — stellen dit werk niet op den voorgrond.
Wèl willen wij hulde brengen aan dat gedeelte van het boek, dat des romans is. Dat verraadt een schrijfster met hoogstaanden geest en met een zuiver literair gevoel. De sfeer van het verhaal spreekt aan, want is niet overdreven. Dit alles, mét een gezonde nuchterheid, die nooit verstart of gevoelloos wordt, maakt dit werk tot een goede staal van Hollands degelijke karakters.
— B — *J. H. P. J.*

Herbert Strang, 6190.
SULTAN JIM. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (24.5×15.5) 270 blz. geb. f 2.90.

Het doet 'n tikje zonderling aan, wanneer een boek met een heele bende mooie en gezellige illustraties, voorzien is van een „voorrede" waarin de schrijver het heeft over „duurzame politieke schikkingen" „wijzigingen in de koloniale gebieden," „wereldoorlog" enz. Dat is dan ook het eenige bezwaar, dat wij tegen het boek hebben: die potsierlijke inleiding. De schrijver wil het boek niet geven voor wat het is en dat is onaardig. Het is een verhaal van een paar ontdekkingsreizigers, die een ouden stam midden in de woestijn treffen, die in pantsers en met helmen rondloopen, kortom iets héél geks: zooals bij Paul d'Ivoy. En zooiets laat zich gezellig lezen. Tempels, menschen-eters, geraamten en een beetje Engelsche gebetenheid op Duitschers. Een boeiend vertelsel voor wie van avontuurlijke verhalen houden. Maar de „voorrede" moet men niet lezen. Had de vertaler die niet kunnen weglaten?
— A — *J. H. P. J.*

Wilko Swalve, 6191.
DE HEILIGE PLICHT. *J. W. Boissevain, Haarlem,* 1929. (22×16) 181 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

De held van het verhaal heeft in drift een moord begaan, zat z'n straf uit en gaat weer naar huis. Z'n moeder is gestorven, z'n vader geeft hij de schuld van zijn verloren leven. Hij gaat op kamers wonen, maakt veel muziek, heeft 'n paar verwarrende liefdesavonturen en eindigt het boek

met een vage neiging tot socialisme en met de gelofte: „Mijn kind zal iets begrijpen van zon en menschelijkheid, hij zal het leven recht in de oogen kunnen zien; hij zal een mensch zijn." Hoe hij zelf 'n beter mensch gaat worden en wat de auteur bedoelt met „heilige plicht", is niet duidelijk.
Een zeer onsamenhangend en verward boek, overspannen en ongezond.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

P. Antonellus Verscheure O.F.M., 6192.
BERTEN BARTELS. Geïllustreerd door Joz. Tijsmans. *Secretariaat van de Derde Orde, Carmelietenstr.* 4, *Mechelen,* 1929. (20.5×17) 158 blz. ing. f 1.—.
In 't eerste „kapittel" zegt de zeereerw. schrijver wie Berten Bartels is: „een heilige, niet in pastoorssoutane of paterspij of blinkend harnas, of mooi-golvende kleuren uit vroegere eeuwen, maar een heilige op klompen en met een werkmansbroek aan en 'n gelapten kiel, zoo juist lijk een zwoegende dompelaar uit onzen harden tijd."
Berten wordt derde-ordeling, sticht de „zielenzoekersclub" raakt in den gemeenteraad en kent geen ander ideaal dan: zielen winnen voor „Ons Heer." Een onschuldig volksboek!
— B — *B.*

Georges Virres, 6193.
DE GLOEIENDE HEIDE. Vertaald uit het Fransch door Marie van den Bosch. *J. J. Romen & Zonen, Roermond,* 1929. (20×13.5) 156 blz. ing. f 0.95.
Het geheel doet erg onwaarschijnlijk aan, al mag het om de goede strekking, de uitbeelding der edele Mina, worden aanbevolen.
In de natuurschilderingen en de beschrijving der feestelijkheden, hoort ge soms een zwakke echo van Timmermans.
— B — *P. Gloudemans M.S.F.*

Edgar Wallace, 6194.
EEN HUWELIJKSREISJE. Vertaald uit het Engelsch. *Jacob van Campen, Amsterdam,* 1929. (18×11) 316 blz. geb. f 1.25.
Een jong meisje, 'n wees, trouwt uit baloorigheid met de eerste de beste man, 'n landlooper, om haar fatterige verloofde te vernederen. Zij gaat met hem zwerven, en samen beleven zij zonderlinge avonturen. Ten slotte blijkt de vagebond natuurlijk de vermomde prins uit het sprookje.
Om de lichtzinnige en geheel averechtsche opvattingen, die in dezen eigenaardige roman tot uitdrukking komen moeten wij hem bestempelen tot voorbehouden lectuur. Niet aan te bevelen.
— Bc — *M. v. M.*

Edgar Wallace, 6195.
HINDERNISSEN. Vertaald uit het Engelsch door J. van Gelder. *Nederl. Uitg. Mij., Amsterdam,* 1929. (20.5×13.5) 196 blz. ing. f 1.—.
Een geestige, vlot geschreven renbaan-roman, boeiend en pakkend.
We maken kennis met minder fraaie renbaanpraktijken, maar de bedrijvers komen er ongenadig af. Vanwege milieu en sommige opvattingen, voor volwassenen.
— B — *M. v. M.*

FRANSCH.

Jehan Cendrieux, 6169.
FRANÇOIS PHUAC. *Fasquelle, Paris,* 1929. (19×12) 186 blz. ing. Ffr. 12.—.
Deze roman beoogt de bastaarden in bescherming te nemen, die in Indo-China geboren zijn en zich Franschman voelen en toch door velen worden geminacht. François Phuac is 'n intelligente knaap die na 'n jeugd vol emotie, waarin hij z'n moeder leert kennen als 'n slechte vrouw, naar Frankrijk gaat studeeren, en nog juist voor z'n dood — tengevolge van 'n auto-ongeluk — z'n natuurlijke vader ziet, waarna hij getroost sterft.
De roman is vlot geschreven, zonder weerzinwekkende passages, wat niet wegneemt dat hij door de beschrijvingen van sommige toestanden, voor volwassenen is.
— Bc — *v. d. Gr.*

DUITSCH.

Martin Berndt, 6197.
LEIDENSCHAFT UND LIST. *Ernst Rowohlt, Berlin W* 35, 1929. (19×13) 338 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 8.—.
Een door vele uitweidingen langdradige roman van een beestmenschen-familie, voor wie geldzucht en sexualiteit de eenige drijfveeren schijnen te zijn tot de weinige goede en de vele slechte daden welke zij bedrijven. Als zeden schildering van Fransche dégeneré's en van het rosse leven in de Parijsche banlieue kan deze zwaarwichtig-Duitsche roman eenige waarde hebben. De literaire beteekenis ervan is echter uiterst gering. Het slot van het boek brengt een vechtpartij tusschen moeder en dochter, die afstootender is dan de wreedste bladzijden uit een jungle-boek, zoodat ook om aesthetische redenen deze roman geen aanbeveling verdient.
— D — *A. H.*

Alexander von Gleichen Russwurm, 6198.
IM GRUNEN SALON. *Phaidon Verlag, Wien IV,* 1928. (19×12) 173 blz. ing. M. 2.50, geb. M. 4.80.
Een bundel „galante" verhalen, smakelijk en zakelijk verteld, waarvan de meeste echter een frivole, en slechts enkele een diepere inhoud bezitten. Behalve het inleidend verhaal dat verreweg het beste is, hebben de andere alle een historische episode tot achtergrond. Ze zijn in een beknopt en verzorgd, soms alleen wat te nuchter proza geschreven, zoo goed van vorm, dat het te betreuren valt, dat een zoo knap schrijver geen belangrijker inhoud wist te geven.
— C — *A. H.*

Georg Grabenhorst, 6199.
FAHNENJUNKER VOLKENBORN. *Koehler & Amelang, Leipzig,* 1929. (18.5×13) 257 blz. geb. M. 5.50.
Toen Remarque's boek, dank zij een zeer handige reclame (zooals inbeslagneming), over de geheele wereld opgang had gemaakt, en het aftandsche, geblaseerde publiek weer iets nieuws had om zich vreeselijk over op te winden, begon bij verschillende menschen, die min of meer in verband tot den oorlog hebben gestaan, zooiets als een ontroering op te wellen en ze namen de pen ter hand om ook van die boeken te schrijven. Met die nieuwe werken ging het natuurlijk niet zoo goed.

Ramerque had het nieuwe Columbus-ei ontdekt en dat zal altijd het meest gewaardeerd blijven. We kunnen er moeilijk toe besluiten, de strekking van dergelijke werken ernstig op te vatten. Het riekt alles zoo naar „zaakjes'' al noemt men het verschijnen ervan ook wel een cultuurverschijnsel van West Europa of een andere dikdoenerigheid. Al willen wij het onbegrijpelijk noemen, het is toch ook waardeerbaar, wanneer een auteur van dit genre verhalen, ervan blijk geeft, zijn taak werkelijk ernstig te hebben opgevat — welke die ook is.

Vergelijkingen met andere werken van de soort, gaan niet op, daarvoor zijn de tendenzen, waarmee ze geschreven zijn te verscheiden: en wat ze blijkbaar willen vertellen: de geestelijke ontwrichting door oorlogsgeweld, zullen we ons toch maar liever niet door zoo'n paar schrijvers laten vertellen. Er rest dus, te beschouwen, hoe het betreffende boek: *Fahnenjunker Volkenborn*, is, als verhaal van een brave, gevoelige, dappere jongeman, die van zijn huis en zijn vaderland houdt. Hij is ook in den oorlog geweest en dat heeft hem geen goed gedaan: hij krijgt allemaal zulke gekke levensvragen en hij wordt blind. Verschillende gevechten worden er natuurlijk in beschreven, die heel erg zijn, enz.

Maar dit laatste zullen we nemen voor wat het waard is. Den auteur komt lof toe voor zijn mooie taal, voor zijn uitbeelding en voor zijn beschaafde manier van beschrijven, waar die manier ook werkelijk waarde krijgt, al komt dit niet te vaak voor en is het boek — in z'n soort — ons ook daarom te liever. Het lijkt ons bezonkener, niet zoo opgewonden. Wie eens een oorlogsroman wil lezen, bevelen wij dit boek aan. Het is niet speculatief, niet rauw en — om ook iets positiefs te zeggen — menschwaardiger beschreven, dan men geneigd schijnt te zijn geweest, met dit soort problemen te doen!

— **Bc** — *J. H. P. J.*

Isabelle Kaiser, 6200.
LETZTE GARBE. Geïllustreerd. *Eberhard Kalt-Zehnder, Zug,* 1929. (18.5×12) 242 blz. geb. Zfr. 6.50.

Afgezien van het begin, waar de schrijfster nog eens het bekende onwettige spel met de heilige wetten van liefde en trouw gaat spelen; en van het eind, waar ze in haar korte levensschets zich zelf zoo maar, mir nichts dir nichts, als een soort wereldheilige boven op het gewijde altaar des lijdens zet, onder een tamelijk uitbundigen lofzang op eigen literaire verdienste — wat natuurlijk tegenstaat — bevat dit boek wat 't belooft: een rijpe schare van letterkundige schetsen. Wie zoo genieten kan van een zingenden nachtegaal bij nacht, wie zoo precies de ziel van z'n gekozen figuren: een kunstenaar, een idioot, een kind, een ruwe schipper, een verschrompeld oudje enz. weet bloot te leggen, wie bovendien zoo lief het lijden van den armsten en kleinsten weet mee te voelen en dat alles passend weet te verwoorden als J. Kaiser, die is niet alleen een begenadigde dichter, een fijn psycholoog, maar ook *een goed mensch.*

Dat het harde leven deze schrijfster zulke diepe lijdenslijnen in het gezicht trok en door dit heele opus toch nog een soort schuwheid van het bovennatuurlijke schijnt te loopen, als een valsche draad door een kleed, verraadt bij haar geen gebrek aan hoogeren zin, maar komt wel op rekening van afkomst en omstandigheden a voelt zich het Roomsche hart bij dit tekort ook zeer onvoldaan.

Als de eerste twee, drie schetsen door wat beters werden vervangen verdiende het mooie boekje een veelvuldigen herdruk.

— **B** — *P. Glo*ꞏ*demans M.S.F.*

Hugo v. Waldeyer-Hartz, 6201.
HELDEN DER FREIHEIT. *K. F. Koehler, Leipzig,* 1929. (19.5×12.5) 335 blz. geb. M. 7.—

't Blijkt gewoonlijk 'n hachelijke onderneming door middel van 'n historische roman, een of ander tijdvak uit de geschiedenis te belichten. De historische waarheid wordt er meestal de dupe van, dank zij het feit, dat de schr. 'n zekere tendenz nastreeft.

We mogen niet zeggen, dat deze roman de historische waarheid te kort doet, meestal is het verhaal meer historie waarbij de psychologie scherp toegepast is, dan roman. 'n Intrige zit er heelemaal niet in. Werkelijk héél verdienstelijk heeft de schr. de Hollandsche Zeventiendeeeuwsche toestanden weergegeven. Een bepaalde voor onze geschiedenis gevaarlijke strekking is niet te constateeren: Hoewel hij de partijrichtingen goed aangeeft, scherp doet voelen zelfs, weet hij partijdigheid te voorkomen, door zoowel de Witt en de Ruijter als stadhouder Willem II voor te stellen als vrijheidshelden, wier uiteindelijk doel geheel hetzelfde was n.l. de vrijheid en de grootheid van het vaderland. Ieder had daarvan echter zijn eigen idee en gebruikte andere middelen om 't doel te bereiken.

De schr. begaat echter 'n andere fout: hij ziet in de Witt 'n machtswellusteling van groote innerlijke gespletenheid. Zeker toonde de Witt als regent van de partij der vrijheid allesbehalve voorbeeldige eigenschappen te bezitten, maar dat hij 'n man zou zijn van het soort van sommige Pruisische Generaals van voor den oorlog, zooals hier gesuggereerd wordt, wil er bij ons niet in. Ook de visie op Amsterdam is iets te veel 18de eeuwsch gekleurd.

— **Bc** — *C. Slootmans.*

ENGELSCH.

Isabella M. Alden, 6202.
AN INTERRUPTED NIGHT. *J. B. Lippincott & Co., London W.C. 2,* 1929. (20×12.5) 264 blz. geb. Sh. 7/6.

Mrs. Dunlap, die zich met hart en ziel wijdt aan het werk voor bescherming van jonge meisjes, is op weg naar een plaats, waar ze een lezing geven moet. In den trein ontmoet ze een jong paartje waarvan het meisje niet gelukkig schijnt. Ze wordt gedwongen, door treinvertraging, onderweg te logeeren en weet dan het vertrouwen van Daisy te winnen, die haar vertelt bang te zijn alleen te blijven met haren verloofde, Rufus Keller, dien ze den volgenden dag huwen moet. Mrs. Dunlap neemt haar bij zich en weet Rufus te dwingen haar met rust te laten. Ze vergezelt Daisy 's anderendaags tot bij haar moeder. In New York bezoekt ze dien dag een andere sociale werkster Mrs. Oliver en ze ontdekt tot haar verbazing dat Rufus niemand anders is dan Mr. Oliver, vader van twee groote dochters. In een onderhoud onder vier oogen dwingt ze Oliver een papier te teekenen belovend van Daisy voor goed af te zien. Mrs. Dunlap reist dan naar Daisy's

moeder en vertelt haar alles. Doch Daisy gelooft haar niet en beschuldigt haar van blackmail. Ze reist zelfs af naar New York om Rufus te vinden. Doch Mrs. Dunlap en moeder trekken haar achterna en ook Nelson Whitney, eenvriend van den huize, die veel van Daisy houdt. Hij vertrekt zelfs per vliegmachien. (!?) In het bureau van Oliver treffen allen samen, zonder elkaar te zien of te herkennen.(!?) En daar verneemt Daisy de droeve waarheid. Doch Nelson is er om haar te helpen. En na een korte wandeling, door Mrs. Dunlap gesuggereerd, wordt de verlovingsring gekocht en trekken allen welgezind naar huis terug.

Grace Livingston Hill, een familielid van „Pansy" (de schrijfster) leidt het verhaal in. Het is niet onaardig ineengestoken, doch de tendenz ligt er te lepeldik op. Enkele grove onwaarschijnlijkheden ontsieren zelfs het boek. Doch we hebben hier te doen met 'n Engelsche Courths-Mahler en dat zegt veel. Toch is het geschikte lectuur die een goeden invloed uitoefenen kan op de aankomende jongelui. En al wordt alles door een protestantschen bril bekeken, ook wij kennen een 6de gebod, dat dient te worden nageleefd en dit verhaal kan onervarenen verhoeden in een grove zonde ertegen te vallen.

— B — *Dr. Raph. Kreemers.*

Hilaire Belloc, 6203.

SHADOWED. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1929. British and American authors. (16.5×11.5) 272 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

1975. De moderne wereld heeft kolen en benzine verbruikt. Turandite is de nieuwe uitvinding, waarmee het vernuft de voorraden der aarde dienstbaar weet te maken aan de grote dorst van het verkeer. Eremine is het hoofdelement der nieuwe samenstelling en West-Iranië de annihilistiese republiek heeft het monopolie in een kleine mijn. De politieke onderhandelingen blijken ook in 1975 niets anders te zijn dan een timmeren aan de grote straat, nadat inmiddels een vertrouwensman de concessie heeft vergeven.

Deze vertrouwensman nu bevindt zich in Amerika en zal zich inschepen naar Londen om met de vrouwelike ministers van het anarchistiese op constitionele grondslag bestuurde Engeland een kontrakt af te sluiten.

Wie kent de geheime machten die onze schreden richten of doen afwijken van de gedachte richting? De onnozele Mallard, een Engels gevormde Cubaan begaat de onhandigheid de hut te nemen, die door genoemde vertrouwensman op het nippertje is afgezegd en door Mallard op genoemd nippertje wordt ondergehuurd..

Nog voordat hij in Engeland aankomt, wordt hij het slachtoffer der zonderlinge jacht door het Gouvernement, en twee machtige handelsgroepen naar de concessie. Als we nog vertellen, dat Mallard werkelik concessies te vergeven had — maar andere! — meenen we genoeg te hebben laten doorschemeren wat enig gegeven hier voor een satyrikus is weggelegd.

En van deze laatste kwaliteit geeft Hilaire Belloc in dit vlotgeschreven verhaal alle blijken.

— A — *Teo de Witte.*

Ford Madox Ford, 6204.

NO ENEMY. *The Macaulay Comp., New York,* 1929. (19.5×13) 302 blz. geb. $ 2.50.

Dit boek is de psychologische kroniek van een Engelschen infanterie officier, zooals de omstandigheden op hem inwerkten in den laatsten oorlog. Het is ook een waardig vervolg op de vier voorgaande oorlogsboeken van dezen schrijver die we als een evenknie van de *Forsyte Saga* mogen beschouwen. Met de trilogie van Mottram zijn de werken van F. M. Ford wel de beste die in het Engelsch geschreven werden over den oorlog. Het zijn monumentale werken, die wellicht niet de vogue hebben van andere, meer aangepast, aan de lichtzinnigheid onzer eeuw, doch voor welke voorzeker een langer leven is weggelegd dan voor deze oogenblikkelijke opflakkeringen. Mottram ook had getracht het contrast Engeland-Frankrijk uit te diepen. En hij is daar niet kwaad in geslaagd. Doch Ford is dieper. Hij heeft dit voor op zooveel anderen dat hij al een internationale bekendheid had vóór den oorlog.

Hij spreekt en schrijft vlot Duitsch en Fransch en ook dit is een streepje voor. Ford zegt trouwens zelf twee vaderlanden te bezitten: Frankrijk en Engeland. Hij is ook de schrijver van een zeer begeerden bundel oorlogsgedichten en van verschillende deelen herinneringen. Dat alles maakt hem als geen ander geschikt tot het vermengen van het practische en het ideëele van roman en biographie en dit boek is dan ook geworden de veelzijdige uiting van een veelzijdig mensch. Schrijver is wel wars van alle chauvinisme doch overal kunnen we zijn gedachten over oorlog en wat daar verband mee houdt niet deelen. Zijn satirische humor over bepaalde toestanden achter het front, zoowel in Vlaanderen als in Parijs, zijn te vaag of te bedekt, zoodat ook een andere opvatting mogelijk is die dan niet heelemaal strookt met de werkelijkheid zooals wij ze zelf gezien hebben. Ook humor, die niet goedkoop is kan te duur zijn als we beschouwen wat er op het spel kan staan door er een tweesnijdend zwaard van te maken. Het boek is geschreven in een prachtig melodieusen stijl en spannend als een roman van het begin tot het einde. Het voldoet goed aan onze veelvuldige eischen voor een mooi oorlogsboek. De Gringoire van dit boek zal blijven leven evenals de Fransche Gaspard als een mooie herinnering aan een heel leelijk verleden.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Lorna Rea, 6205.

SIX MRS GREENES. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1929. British and American Authors. (16.5×11.5) 271 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Mrs. Edith Greene's zoon is getrouwd en zal thuiskomen van de huwelijksreis. Als welkomfeestje heeft z'n moeder bedacht de zes Mrs. Greene's, die er nu in de familie zijn, op een diner te noodigen.

Natuurlijk loopen die zes Mrs. Greene's zeer uiteen in leeftijd en ook in karakter.

De schrijfster geeft ons nu zes geestige schetsen van die zes vrouwen en die zes teekeningen zijn echte juweeltjes.

Het Tauchnitz-deeltje eindigt met het *begin* van het diner. De getrouwde dochter van de gastvrouw, die *geen* Mrs. Greene is, maakt de laatste toebereidselen en voelt de familiegeest spoken rond deze bijeenkomst. „Ik ben blij, dat ik er buiten sta", denkt zij.

— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

IV. DICHTWERKEN.

ENGELSCH.

Thomas Moult, 6206.
THE BEST POEMS OF 1929. Geïllustreerd door John Austen. *Jonathan Cape, London,* 1929. (19.5×13.5) 128 blz. geb. Sh. 6/—.

Zooals de vorige jaren geeft Moult in dezen bundel weer de meest karakteristieke gedichten van Juli '28 tot Juni '29 in verschillende tijdschriften verschenen. Er werden in den laatsten tijd nog al enkele pamfletten geschreven tegen anthologen in 't algemeen. En daar valt ook werkelijk nog al het een en ander over te zeggen. Doch een bloemlezing als deze moet den liefhebbers welkom zijn in dezen overdrukken tijd. Er blijkt overduidelijk uit welke vordering de poëzie in de Angelsaksische landen maakt. Opvallend is dezen keer het groot aantal vertegenwoordigers van Amerika: 41 op de 72 gedichten. Ook zijn er veel langere gedichten opgenomen, wat erop schijnt te wijzen dat de uitgevers meer belang schijnen te stellen in de waarde zelf van het gedicht dan in het aantal regels. Het publiek is den verzamelaar nu al vijf jaar getrouw gebleven en het is te hopen, dat het nog lange jaren den compilator den noodigen steun moge blijven schenken in zijn zeer hachelijke en delicate taak. Van het hypermoderne van Sandburg, Vachel Lindsay en James Daly tot het conservatieve van E. Muir en Hoffenstein; van 't hyperexcentrieke van Root, die een koe „een wandelend sprookje noemt, in leer gebonden", tot het tamelijk onbenullige „Eros" van Le Gallienne; van de ouderen als D. Lawrence, A. Noyes en E. A. Robinson tot de allerjongsten der jongste generatie. Er is ook heel wat verschil in literair gehalte. Doch iedereen zal er iets in vinden naar zijn gading, en elkeen, zonder onderscheid zal het diepe pathos aanvoelen van H. Mullins en John Gould Fletcher.
Den liefhebbers aanbevolen.

Dr. Raph. Kreemers.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

J. L. Cohen, 6207.
DANTE IN DE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE. *H. D. Tjeenk Willink & Zn., Haarlem,* 1929. (19.5×13.5) 307 blz. ing. f 3.60, geb. f 4.50.

Bij 't beoordeelen van 'n werk moet men o.i. eigenlik op de allereerste plaats konstateeren, of 'n werk als zodanig goed is of niet. De kwestie van meer of minder zowel in 't goede als in 't niet-goede komt dus naar onze mening altijd op de tweede plaats. Het werk van de heer Cohen is goed. Het bevat twee duidelik te onderscheiden elementen n.l. 'n literair-histories en 'n literair-krities gedeelte. Het eerste gedeelte is uit den aard der zaak veel objektiever. En waar het eerste getuigt van ernstige studie, getuigt het tweede ontegenzeggelik van goede smaak. We vinden het boek van de heer Cohen zo goed, dat er van eigenlike kritiek voor ons geen spraak kan wezen. We bepalen ons dus tot enkele dingen die ons al lezend zijn opgevallen en waarbij we enkele opmerkingen meenen te kunnen maken. Hier zijn ze, wat het literair historiese gedeelte betreft.
1e. Thode van Velzen heeft de *gehele* Commedia vertaald en uitgegeven. 2e. Het boekje van Kochen *Ter Dateering van Dante's Monarchia* had o.i. vermelding verdiend. Het is n.l. iets nieuws in onze Dante-literatuur; 3e. De traditionele titel in het handschrift van Dante's politiek werkje luidt *Monarchia,* niet *De Monarchia.* Het werk van de heer Cohen is primarië bedoeld als 'n histories werk. Dus... 4e. In dit boekje bestrijdt Dante niet zonder meer de wereldlike macht van de Paus. Hij bestrijdt deze wereldlike macht als onwettig *alleen in zooverre zij 'n deel was geweest van het Imperium Romanum.* 5e. Wanneer kan men eigenlik *beslist* zeggen, dat 'n dichter, of z'n werk beinvloed zijn door Dante? Doch hiermede staan we wellicht reeds met een been in het tuintje van de literaire kritiek. Op 's heren Cohen literaire kritiek hebben we ook nog enkele dingetjes aan te merken. 1e. We zijn het niet eens met z'n appreciatie van Thode van Velzen. Al parafraseert deze dikwels in plaats van te vertalen hij geeft o.i. nu en dan wel degelik blijk van litteraire bekwaamheid. En dat is volgens onze bescheiden mening al heel wat. 2e. We zijn het niet eens met de bewering van de heer Cohen dat in de vertaling van Verwey de rijm-dwang bijna nooit hinderlik geweest is voor 't zuiver weergeven van de inhoud. Tot onze spijt moeten we zeggen dat de heer Verwey de zin van Dante vooral op filosofies en theologies terrein dikwels of in 't geheel niet, óf niet goed óf bepaald verkeerd weergeeft. En niet eens is de *rijm dwang* hier altijd de schuldige. 3e. We hebben zeer ernstig bezwaar tegen de vergelijkingsmethode van de heer Cohen en van die methode in 't algemeen, de methode n.l. om van meerdere vertalingen *'n zelfde gedeelte* ter vergelijking aan te bieden. Dat is volgens ons geen juiste maatstaf tot beoordeeling van het geheel. Vergelijking door gedeelten is o.i. altijd maar half werk als men toch met alle geweld vergelijken wil, laat men dan eerst al de vertalingen in hun geheel doorlezen (geen gekheid zo'n werkje!) en dan naast elkaar leggen die gedeelten, waarin de vertaler naar onze mening het beste is geslaagd, waar hij zijn kunnen het best openbaart. Zelfs voor deskundigen is zo'n vergelijking wel moeilijker maar ze zal 'n veel *juister* maatstaf bieden voor 'n algemene beoordeling van het geheel. Misschien zouden we nog wel enkele opmerkinkjes kunnen bijeenharken, maar de schrijver mocht eens gaan denken, dat we spijkers op laag water zoeken en dat is toch geenszins het geval. We beschouwen zijn boek als 'n zeer waardevolle aanwinst voor onze Nederlandse Dante-literatuur.

Chr. Kops O.F.M.

Lodewijk van Deyssel, 6208.
NIEUWE KRITIEKEN. Geïllustreerd. *Nederl. Uitg. Mij., Amsterdam,* 1929. (22×15.5) 180 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Wanneer in 't woelig getij der tachtiger-beweging, toen de onweersbuien over 't schrale, armtierige land onzer lieteratuur verreinigend en verfrissend losbarstten, een bezadigd en gemoedelik behoudsgezind literator de jonge titan, Van Deyssel, toen tot bedaardheid was komen manen, zou de begeesterde kritikus de goeie man zonder komplimenten aan de deur gezet hebben en met nog

meer onstuimigheid zijn revolutielied gezongen hebben.
Nu echter is de geestdrift die baankbrekers pleegt te bezielen in Van Deyssel gestorven en hij spreekt nog slechts zakelik, bezonnen, overwogen en wijs. Hij vliegt niet meer naar de keel, maar weerlegt met onverstoorbare kalmte, 'n enkele keer nog met 'n beetje grimmigheid en sarcasme zoals bij zijn gerechtvaardigde aanval op de malle beweringen van Mr. Zimmerman in *De Telegraaf*. Deze laatste kritieken, in zoverre ze zo heten mogen, spreken van een zekere verzadigdheid, 'n armoe aan geestdrift, van een neutraal rustige onbekommerdheid. Potgieter ging indertijd heen, treurend om zijn onvervulde aspiraties; Van Deyssel praat gemoedelik voort, zonder jubel, zonder wrok, zonder haat of liefde alsof er sedert jaren in onze letterkunde niets opvallends meer gebeurd was.
Deze bundel „Nieuwe Kritieken", welke tietel tot juister karakterisering van het werk diende uitgebreid te worden met „en verzamelde notities" opent voor de letterkunde als zodanig niet het minste perspektief. 't Zijn opstellen en opmerkingen — soms van 'n halve pagina — over allerlei onderwerpen. We vinden er marginalia bij Einstein's Relativiteits-theorie, Kanttekeningen bij Wagner en Verdi, herdenkingen gewijd aan Bolland, Toorop en Heyermans, feestwoorden tot Kloos en Boutens, opmerkingen naar aanleiding van schilderijen en portretten enz. 't Zijn alle overwegingen van 'n klare, rustige geest die de kunst verstaat een héél ding te karakteriseren door belichting van één aspekt. Van Deyssel schrijft eerlik, zonder pretentie, niet meeslepend, maar in de meeste gevallen overtuigend.

Ed. A. Serrarens.

Jac. van Looy, 6209.
NIEUW PROZA. *A. W. Sijthoff, Leiden*, 1929. (21.5×15.5) 236 blz. ing. f 2.90.
Ondanks 't stormachtig getij onzer laatste lieteraire beweging, die zich ook van Van Looy wilde meester maken, — we denken hier aan 'n grimmige aanval van Feber op Van Looy in *De Maasbode* destijds — gaat de schilder-dichter voort z'n impressionistiese prozaschilderijtjes zo nu en dan te exposeren.
Verklaarbaar is 't wel dat hij 'n revolterend geslacht van opgeschrokken nieuwlichters de reputatie van een rustig schilderend man als Van Looy, die onverstoorbaar voortging zich te vermeien in fijn-gestileerde miniatuurtjes, in discrediet raakte. Op diepzoekers en onrustigen werkt Van Looy's pikturaal genieten en kalmte als de rooie lap uit z'n fameuze stierengevechten. En er is in van Looy's werk een vaak prikkelende gezapigheid. Het ontbreekt aan spanning en actie. 'n Roman zou hij zeker niet kunnen schrijven. Schilderen, sfeertjes weven, dat is de kunst van Van Looy. De betekenis van zijn objekt is hem onverschillig. 't Is Van Looy enkel om het „hoe" te doen. Velen zullen niet kunnen begrijpen hoe Van Looy zich kan interesseren voor de Alexander-appel, die hij vooral mooi vindt als ie nog groen is en voor de duchesse d'Augoulème, 'n peer die nogal eens zomersproeten heeft. Z'n plasties meesterschap voor die stillevens is echter weergaloos en Van Looy zelf kan't niet helpen, dat wij wat meer en wat anders willen. Wil men Van Looy van deze bundel *Nieuw Proza* kennen, dan kan men haast volstaan met dit brokje, waarin de schilder de worsteling van spin en vlieg weergeeft: „Van den Oudentijk keek, de vlieg bedwelmd, verstilde, de Kobbe keek. Ze kromde haar bekruiste lijf, verkantelde ontwarrende de bres daar met hoekige tastingen en met de voorpooten de vlieg behandelend, spon ze in een tollend vaartje die in en om, met speekselige straling uit haar getepeld tonnetje, de prooi omscheppend zoo tot een mummetje in witte wade", enz. En zoo schildert Van Looy u met ingespannen observatie, die niets markants ontglipt, 'n kater, een merel, de hele kleine wereld der uitwendigheid. En altijd raak, altijd 't juiste woord, nooit haperend of er naast. Maar de miniatuurkunst der opmerking heeft voor 'n groot deel haar aantrekkelikheid verloren. Het getij is voor stil-levens niet bijster gunstig. Toch hebben wij vele opstellen uit deze bundel met genoegen gelezen.

Ed. A. Serrarens.

Beatrijs van Nazareth, 6210.
SEVEN MANIEREN VAN MINNEN. *Neerlandia, Antwerpen*, 1929. (25×16.5) 38 blz.
Jan van Ruysbroeck, O.C.R.S.A., 6211.
DIE CHIERHEIT DER GHEESTELICKER BRULOCHT. *Neerlandia, Antwerpen*, 1929. (25×16.5) 77 blz.
Beide uitgaven zijn vruchten van het moedige streven van 'n groep katholieke medievisten die in en om hun orgaan *Ons Geestelijk Erf* de belangstelling voor onze Middeleeuwse geestelike lieteratuur trachten levendig te maken. Eigenlik heeft 't lang geduurd, eer deze kostbare erfenis de vele rechthebbenden ten deel viel. De Nederlandse wetenschap heeft eerst gezorgd voor Ferguut en Walewein. De bloemen van ons geestelik erf stonden ootmoedig verscholen. Thans begint het er naar uit te zien, dat ook de ontwikkelde leek zich aan de geur onzer mystieke flora zal kunnen verkwikken. Zoowel Pater Stracke S.J. als zijn ordebroeder Van der Kun hebben we dankbaar te zijn voor de zorg om 't werk van Ruusbroeck en Beatrijs van Nazareth door een Nieuw-Nederlandse vertaling bij een groter lezerskring in te leiden. Meerdere uitgaven mogen op deze No. 1 en 2 volgen. We betreuren 't enkel dat de uitgave zo sober — ruig slecht papier —, is gehouden. Is deze soberheid symbool soms van mystieke onthechting of van gedwongen armoede?

Ed. A. Serrarens.

Dr. C. Tazelaar, 6212.
A. M. DE JONG'S MERIJNTJE GIJSEN-CYCLUS. *Uitg. Mij., Holland, Amsterdam*, 1929. (20×14) 74 blz.
Het was een uitstekende gedachte van Dr. Tazelaar aan de nog talrijke lezers en lezeressen van De Jong's *Merijntje Gijsen* een kritiese kommentaar te leveren. Met veel scherpzinnigheid en overtuigende objektiviteit heeft hij de befaamde cyclus ontleed, heeft eerbied voor de lieteraire eigenschappen van het boek, maar besluit met het tendentieus en gevaarlik te noemen. Hij ontmaskert de scheve ethiek die aan 't boek ten grondslag ligt en verdedigt het Kristendom tegen de misselike en geniepige oneerlikheid die de heer de Jong zich in zijn socialisties propaganda-chauvinisme ter ontbolstering van het Zuiden, veroorloofd heeft. Het boekje Van Tazelaar is

een probaat tegengif tegen de waan en misleiding Van de Jong. Wij bevelen daarom dit boekje van harte aan.
Waar *Boekzaal* zo'n gewild consultatie-bureau is voor leeszalen, zouden we de directrices van deze instellingen de raad willen geven Merijntje Gijsen, in zover aanwezig, niet uit te lenen zonder deze uitstekende leiding van Dr. Tazelaar. Jammer dat Van Duinkerken, die zich overigens niet onbetuigd heeft gelaten naar aanleiding van Merijntje Gijsen, niet op 't idee van Tazelaar is gekomen.
Als kenner van zijn eigen land, zou een dergelik gidsje van zijn hand nog effektiever zijn geweest.

Ed. A. Serrarens.

VIII. GESCHIEDENIS.

DUITSCH.

Victor Eisenmenger, 6213.
FRANZ FERDINAND. Geïllustreerd. *Amalthea Verlag, Wien IV,* 1929. (23×15) 200 blz. ing. M. 10.—, geb. M. 12.50.

We vleiden ons met de hoop, dat dit boek voor het tijdvak 1895-1914 'n even waardevolle bijdrage zou zijn als *Kaiser Karl* dat was voor de geschiedenis van Oostenrijk kort voor en tijdens den wereldoorlog. 't Is anders uitgekomen, dan we dachten.
Dit werk geeft slechts een weergave van hetgeen de lijfarts van den aan tuberculose lijdenden aartshertog constateerde, vermengd met 'n heel vlotte journalistiek over de diverse gezondheidsoorden en reizen, die hij ondernam met den aartshertog. Erg diep gaat 't dus niet. Feitelijk had 't geschrift moeten dienen als een der bronnen voor den samensteller van 'n biografie over Franz-Ferdinand n.l. Baron Bardolff, ex-chef der militaire kanselarij van den aartshertog. Als zoodanig blijft het werk voor 'n toekomstig biograaf van waarde n.l. om 'n bepaalde zijde van het karakter en het cultureel niveau van Franz-Ferdinand te belichten en te verklaren. Een enkel hoofdstukje is slechts van meer politiek belang, al brengt 't geen nieuws. De titel van het werk moeten we dan ook zéér misleidend noemen. 't Was beter geweest te spreken van „Herinneringen van den lijfarts van Franz Ferdinand". We leeren er dien dokter ook beter uit kennen dan zijn patient, en daar zal 't boek toch niet voor uitgegeven zijn?

C. Slootmans.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Jozef Cornelissen, 6214.
NEDERLANDSCHE VOLKSHUMOR. *De Sikkel, Antwerpen,* 1929. (24×16) Deel II: 352 blz. per deel ing. Bfr. 35.—.

Bij het verschijnen van het eerste deel wezen wij als volgt op de belangrijkheid van deze folkloristische uitgave: Naast de spot- en bijnamen van de steden en dorpen van Noord- en Zuid-Nederland, Fransch Vlaanderen en Zuid-Afrika, vormen de spotrijmen en spotvertelsels, spreekwoorden, zegwijzen en volksetymologie op de namen van die steden en dorpen, het voornaamste gedeelte van de door schr. behandelde stof. Daarbij komen dan: de spreuken, spreekwijze en toenamen, die betrekking hebben op vreemde landen en volken: de spotnamen, — rijmen en vertellingen, spreekwoorden en zegswijzen op Vlamingen, Hollanders, Walen en Joden, de spreekwoorden en zegswijze in verband met fictieve plaatsnamen; en de Nederlandsche spotsagen (schildburgerstreken, Oolsche grappen, kampeerstukjes en Beotania) vergelijken, voor zoover dit doenlijk is met die van andere landen en volken.
Al wie het Dietsche cultuurleven in den grond wil kennen, grijpe naar dit werk, aan welks samenstelling een liefdevolle ijver in het nasporen van de intieme trekken van volksleven en volksgeaardheid ten grondslag ligt.
Voor het tweede deel behoeven wij van ons oordeel geen letter terug te nemen — met eenzelfde klare deskundigheid worden de provincieën Oost Vlaanderen, Limburg en Luyk, Fransch Vlaanderen en Artois, alsmede Eupen en omgeving behandeld.

M.M.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

Carl Störmer, 6215.
VAN UIT DE DIEPTEN DER WERELDRUIMTE TOT IN HET BINNENSTE DER ATOMEN. Geïllustreerd. *J. A. Ruys, Zeist,* 1929. (21.5×15.5) 210 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

De schrijver heeft zich ten doel gesteld in dit werkje een populaire uiteenzetting te geven van de meest treffende resultaten van het moderne natuuronderzoek. Eerst het onderzoek van het oneindig groote: de bepalingen omtrent ver verwijderde vaste sterren daarna over de nog verder liggende sterrenhoopen. De overgang naar het oneindig kleine, den bouw van atomen en moleculen geschiedt door de beschouwing van de straling van de zon. Op heldere wijze weet de schr. de hoofdzaken in het licht te plaatsen, zoodat de aandachtige lezer — want de lectuur van dit werkje is nu juist voor den niet-vakman geen ontspanningslectuur — een goed overzicht krijgt van de reeds bereikte resultaten, maar ook van de problemen die nog op oplossing wachten. De Schr. besluit zijn werkje met een hoogst interessante bespreking van het noorderlicht. De schr. heeft uitstekend werk geleverd: dit is nu eens populaire wetenschap van de allerbeste soort, een aanwinst voor iedere bibliotheek.

Dr. J. W. J. Jacobs.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

K. I. B. A. de Coster, 6216.
HET AFBETALINGS (HUURKOOP)-SYSTEEM. *Futura, Utrecht,* 1929. (23×16) 96 blz. ing. f 1.25.

Ieder, die belang stelt in het onderwerp, hetwelk hier besproken wordt, zij de lezing dezer brochure aanbevolen. In heldere betoogtrant worden de voordeelen, maar vooral ook de nadeelen, aan het stelsel van afbetaling verbonden, besproken. Het is te hopen, dat deze brochure het hare ertoe moge bijdragen dat de tegenwoordige minister van Justitie, die reeds in zijn vorige bewinds-

periode blijk heeft gegeven niet blind te zijn voor de vele gevaren — zoowel van financieele als van moreele aard — aan dit stelsel verbonden, spoedig met een wettelijke regeling zal komen. Zij mag niet langer op zich laten wachten. Dat men ooit tot afschaffing zal komen, zooals velen willen, is niet te veronderstellen, daarvoor is 't reeds te diep in, we zouden zeggen, bijna alle lagen der bevolking ingeworteld. Een wettelijke regeling, zooals in Denemarken reeds lang bestaat zou al heel wat misbruiken den kop in kunnen drukken.

J. M. van S.

DUITSCH.

William Foster, 6217.
Waddill Catchings,
DER WEG ZUM ÜBERFLUSZ. *Paul List, Leipzig C. 1,* 1928. (21×13) 222 blz. geb. M. 3.50.

Een poging om, in theorie althans, armoede en werkeloosheid voor eeuwig van onze aarde te verbannen.
De zaak is dood-eenvoudig. Wanneer naar een artikel groote navraag bestaat, wordt de productie hooger opgevoerd, terwijl de concurrentie den prijs van het artikel doet dalen. Daardoor komt er minder geld onder de menschen, de koopkracht neemt af, terwijl de productie nog een heelen tijd door gaat. Ten slotte zijn de pakhuizen overvol, het bedrijf wordt beperkt, de arbeiders worden ontslagen en de algemeene ellende is daar. De redding is hierin gelegen, dat de Staat, wanneer de koopkracht der concurrentie dreigt te verzwakken, ingrijpt door groote openbare werken te laten uitvoeren, wat de in omloop zijnde geldmassa stabiel houdt. Deze te sobere grondlijnen zijn met vloeiende bespraaktheid in dialoogvorm uitgewerkt, waarbij de economisten van de oude Amerikaansche school, vooral Adam Smith en John Stuart erg in het gedrang komt.

H. Rongen.

XII. LEERBOEKEN.

Mr. P. A. Diepenhorst, 6218.
GRONDBEGINSELEN DER ECONOMIE. *G. J. A. Ruys, Zeist,* 4e druk: 1929. (21×15.5) 320 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

Dit boek is naast de bekende werkjes van Prof. Raaymakers en Feenstra om zijn volledigheid, maar toch niet te groote uitvoerigheid, wel het meest aanbevelenswaardige voor de studie van de hoofdlijnen der Staathuishoudkunde. Het feit, dat de nieuwe drukken elkaar in zoo kort tijdsbestek opvolgen, zegt genoeg. De nieuwe wettelijke regeling der naamlooze vennootschappen, de hervorming van de wet op de coöperatieve vereenigingen, de wijziging in de sociale verzekeringswetten werd opgenomen. Van deze herdruk is ook gebruik gemaakt om de stof anders in te deelen, hetgeen aan de overzichtelijkheid ten goede komt. Jammer dat de professor zich hier en daar niet weet los te maken van den voor de meer ingewijden wél, doch voor eerstbeginnenden minder begrijpelijke stijl van zijn „Voorlezingen". Of de beteekenis van b.v. de volgende defintie: „Het historisch-materialisme is de wijsgeerige gedachtenreeks, die de gansche marxistische leer beheerscht" wel tot den H.B.S.-leerling zal doordringen is te betwijfelen.

J. M. van Sas.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Cl. M. H. Bauer, 6219.
K. Breebaart,
EEN GELUKKIG JAAR. Geïllvstreerd. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 1929. (23.5×16) 228 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.65.

Moeder is ziek en Lize bereddert in haar plaats 't huishouden. 't Gaat alles goed, tot er een nicht komt opdagen, een snauwerige bemoeial. 't Is uit met 't vrije leventje en allen zijn blij, als ze haar biezen pakt na 't herstel van moeder. Goed geschreven — de strekking van dit neutrale meisjesboek is niet onverdienstelijk.

M. M.

R. P. Garrold, S. J., 6220.
DE ZWARTE BROEDERS. Vertaald uit het Engelsch door Frater Gobertus. Geïllustreerd. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1929. (24×15.5) 271 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.80.

Dit verhaal, dat door de vertaler zeer goed bewerkt is — zal door de jeugd gaarne worden gelezen. We zien de zwarte broeders als echte jongens, hard en toch vol gevoel, moedig in 't volbrengen van streken — en angstig wanneer 't geval tragisch gaat worden. Wat wij ouderen overdreven zouden noemen, blijkt voor de jongens „mooi" te zijn. De opvoedende factor ontbreekt niet, en is er op natuurlijke wijze in verwerkt.

v. d. Gr.

Tine Gobius, 6221.
KASPLANTJE. Geïllustreerd door Sijtje Aafjes. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 1929. (22×16) 110 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.65.

Een opvoedkundig probleem, opgelost op een wijze, welke ons maar ten halve bevredigen kan. Een meisje uit deftigen stand wordt opgenomen in een eenvoudig burgergezin, waar men haar een „echt tehuis" poogt te bieden. Een neutraal meisjesboek, met aardige passages.

M. M.

C. Joh. Kieviet, 6222.
HET KAMP IN 'T SPOOKBOSCH. Geïllustreerd door T. Leeser. *Andries Blitz, Amsterdam,* 1929. (25×18.5) 235 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90

De Amsterdamsche familie Steenenburg gaat kampeeren bij het Uddelermeer, behalve de oudste zoon, die met vriendjes gaat kampeeren in de duinen. De vier jongens hebben ieder 'n boot, waarmee ze eerst 'n watertocht maken en komen eindelijk terecht in het Spookbosch, waar ze willen blijven. 't Spookbosch hoort aan een gewezen boer, die daar alleen in 'n wildernis woont. De jongens maken met dien boer kennis en het groote dikke boek vertelt nu verder hoe ze den boer helpen naar een schat te zoeken. Ze beleven natuurlijk allerlei avonturen en hoewel de schat niet gevonden wordt, maken ze den boer toch gelukkig en vinden iets anders.
Jongens zullen zich met het verhaal geweldig amuseeren.

Alb. Steenhoff-Smulders.

ONS EIGEN BLAD

HALFMAANDELIJKSCH ORGAAN VOOR PRACTISCHE ROOMSCHE OPVOEDING

Hoofdredacteur FR. S. ROMBOUTS

Op 1 Januari begint de **Achttiende Jaargang** van dit alom zeer gunstig bekende periodiek. Is U nog niet geabonneerd? Dan mist u veel en loopt gevaar achter te geraken. De abonnementsprijs is uiterst gering! **Voor zes Hollandsche guldens** krijgt U een heelen Jaargang, keurig uitgegeven en degelijk van inhoud.

NEEMT DUS EEN ABONNEMENT!

OPVOEDKUNDIGE BROCHURENREEKS

onder leiding van FR. S. ROMBOUTS

bestaat thans **tien jaar** en bracht in dien korten tijd **50** nummers van **groote opvoedkundige waarde.** Jaarlijks dus **vijf** tot **zeven** Brochuren voor den geringen prijs van ± 6 gulden, waarop de abonné's nog 20% korting genieten. Voor **een goede 5 gulden** per jaar komt U dus langzamerhand in 't bezit van een kleine, keurige opvoedkundige Bibliotheek? **Neem een jaartje de proef** en U blijft geabonneerd, daar zijn we verzekerd van!

Beide Uitgaven bij de Drukkerij van het R.K. JONGENSWEESHUIS, TILBURG

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS

10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

Abonneert U op

Het Amusante Weekblad

bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Abonn. prijs per half jaar f 2.85 franco per post.

J. J. de Leeuw, Tilburg

Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

N.V. Van Loo's Wijnhandel, Arnhem, Tel. 24771

Oud betrouwbaar adres voor BORDEAUX-, RIJN- EN MOSELWIJNEN. — MISWIJN.

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1856
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL

ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23

VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING

IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Voor de vrienden van het boek

De tabak en de Letterkundigen.

Zoodra Paul Souday klaar was met eten, stak hij een sigaret op. Hij at eigenlijk om te kunnen rooken... Zoodra de sigaret op was, stak hij aan het peukje een tweede aan. Vervolgens een derde. Dan was het oogenblik voor een sigaar gekomen. Op de eerste volgde een tweede. Tenslotte kwam de pijp voor den dag, die hij met genot rookte. Charles de Clare heeft onlangs in „La Revue des Tabacs" de vraag gesteld of een schrijver moet rooken en welken invloed de tabak op de letteren heeft. Als de tabak geen invloed heeft op de letteren, dan heeft ze dien zeker op de letterkundigen... denzelfden als op militairen, timmerlieden, renteniers en rookende vrouwen. Er zijn groote schrijvers, die een afkeer hebben van een sigaar en er zijn krukkebeenen, die van den morgen tot den avond rooken. Sommige dichters, die verzen schrijven als Jan Alleman, bedanken feestelijk voor een sigaret en er zijn geniale kunstenaars, die den prikkel niet kunnen missen. Balzac — Lamartine schreef zijn zwarte tanden bij vergissing toe aan het rooken van sigaren — kon tabakslucht niet verdragen. Coppee verbruikte „caporal" voor een heel korps van de garde. Verlaine rookte bijna voortdurend. Claretie had een afkeer van tabak.
Boisson kwam eens bij Huysmans, bij wien hij door G. werd geïntroduceerd. Huysmans bood een sigaret aan. Boison stak er graag een op. Toen G. op Huysmans bromde en Boisson verweet, dat hij al jong rookte zegde de gastheer lachend: „Schrijvers kunnen niet buiten tabak, oude als ik niet, jonge als hij evenmin. Al hebben ze keelkanker, dan rooken ze toch!" Toen Huysmans weinige jaren de ziekte had, zal hij het rooken hebben moeten staken of de dokter zal het hebben toegestaan, omdat hij toch ten doode was opgeschreven...

Het adverteeren in vroeger tijd:

„De eerste advertentie betreffende diverse koopwaar werd gedrukt in een Hollandsche krant in 1626 en betrof den verkoop van tabak, suiker, ivoor, peper en campêche-hout, afkomstig uit buitgemaakte schepen.
„Gedurende de bekende langdurige pestperiode, die in 1664 begon en 75.000 slachtoffers eischte, kreeg men een waren zondvloed van advertenties van kwakzalvers, die allen afdoende geneesmiddelen en voorbehoedsmiddelen tegen deze vreeselijke ziekte aanprezen. Zoodra men begon met het adverteeren in kranten, werd dit als een zeer welkome gelegenheid aangegrepen door allerlei kwakzalvers. De kranten uit de zeventiende en achttiende eeuw bevatten tientallen aankondigingen van geneesmiddelen als gemalen hoorn van den eenhoorn, geneeskrachtige bekers en levenseliers. Adverteeren van vervoermiddelen in de kranten werd omstreeks het begin van de achttiende eeuw een gewoonte. Destijds betrof het natuurlijk uitsluitend advertenties van de verschillende postkoetsen en er wordt beweerd, dat de wedijver tusschen de diverse koetsen heeft geleid tot verbetering van de wegen en betere reisgelegenheden, zoodat de beschaving er zeer mede gebaat was. Het aantal advertenties in de nieuwsbladen nam gestadig toe. De Engelsche regeering vond hierin een zeer welkom middel voor het vergrooten van haar inkomsten en belastte in 1712 elke willekeurige advertentie met een bedrag van ongeveer twee gulden. Niettegenstaande vele en hevige protesten bleef deze belasting gehandhaafd tot het jaar 1832, waarna zij geheel werd afgeschaft. Het is niet onaardig te vermelden, dat een van de Londensche kranten over dat jaar 1.040.000 gulden aan belasting op haar advertenties had betaald."

De zwijgende film.

Ciné-Comoedia, de filmpagina van Comoedia, is een enquête begonnen over hetgeen de film zal zijn over 5 jaar in verband met de ingrijpende wijzigingen van het laatste jaar (de uitvinding van de sprekende film). Het eerste antwoord geeft de bekende Fransche regisseur René Clair:
Eenige jaren geleden heb ik den ondergang van de film voorspeld. Het bedoelde toen de film, die wij, wij weinigen, lief hadden om haarzelfs wil.
Nu heeft zich de juistheid van deze voorspelling bewezen en dit eerste succes als propheet moedigt mij waarlijk niet aan om verder te gaan.
Vergeef me dus, dat ik u over de naaste toekomst van de film mijn meening niet geef. Als ik u haar gaf, zou ik maar al te zeer bevreesd zijn, dat mijn voorspelling andermaal bewaarheid werd. Daar zou ik niet overheen komen.

Een bisschoppelijk woord over kunst.

De Katholieke Kerk, aldus de bisschop, heeft steeds grootelijks de christelijke kunst beschermd en bevorderd; zij doet het thans nog en zal het blijven doen in haar eigen belang.
Het is de bijzondere wensch van de Kerk, dat de christelijke kunstenaars door hun arbeid haar helpen haar groote zending te vervullen en de zielen der menschen voor God te winnen. In het ware scheppen van christelijke kunst ligt een priesterlijk element.
De Kerk kan echter geen kunst aanmoedigen, die alles wat vooraf is gegaan negeert. Evenmin echter zal zij nieuwe vormen verweren, wanneer zij de dragers zijn van een godsdienstigen geest. De Kerk wenscht en waardeert een kunst van den eigen tijd en laat deze kunst de vrijheid.
Maar in haar bezorgheid voor het heil der aan haar toevertrouwde zielen en in het eigen belang van de echte christelijke kunst zelf, zal zij steeds met haar eischen een dam opwerpen tegen willekeur en louter subjectivisme. De Kerk zal weten te wachten en zij zal wel moeten wachten, tot de kunst van den eigen tijd zich gelouterd heeft en waardig gemaakt om het heiligdom binnen te treden. Want de taak der Kerk is en blijf† voor alles een godsdienstige en geen cultureele, hoezeer deze laatste de kerk in haar verlangen naar werkelijke kunstwerken na aan het hart ligt.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 204 - 774.

Stenger-Romé - Arnhem
Lingerie-Uitverkoop

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES- EN HEERENKAPPER
Specialiteit Ondulation Marcel

CHR. EKELS
'S-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„DeKroon"
Eindhoven, Tel 1008

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN
Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, — afgelapt en Good-Year Welt. —

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK TELEPHOON 23003
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

H. N. B. T.

CHARLES BRUCE:

TROPENLIEFDE

ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Een roman van meer dan novellistische waarde, die zich zoo goed als in eigen huis, n.l. in Engelsch Borneo afspeelt, en waarin met prettig aandoende objectiviteit het leven der Engelsche kolonisten wordt beschreven en naast de minder goede ook de edele eigenschappen van den kleurling naar voren worden gebracht.

✶

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, Tilburg

J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

CONTINUOUS STORY READERS
edited by P. VAN ROSSUM

Zoo juist verschenen:

URSULA LEFORT

A HISTORICAL TALE OF THE FRENCH REVOLUTION

Adapted and annotated for Dutch R. C. Schools

by

G. J. KIENSTRA

Hoofd R.K. U. L. O. School
Leeuwarden

Prijs. . . . . f 0,45

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De Eerbiedwaardige Moeder Maria v. d. Menschwording

Religieuse Ursuline,
Stichteres van 't Klooster te Quebec 1599-1672.

Prijs per exemplaar f 0.50.

DE TIJD: Zulk een leven dient gekend te worden. En daartoe biedt dit boekje een goede gelegenheid.

DE MAASBODE: In onzen tijd van Missieactie en jeugdbeweging zal dit boekje, dat met zooveel zorg werd bewerkt door schrijver, vertaler en uitgever, zeker goed ontvangen worden. En zulks verdient het ook ten volle.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen, Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN

WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail

Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661

Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 3 | 1 FEBRUARI 1930 | 25 cent

SIGRID UNDSET.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M.

Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek
voor stoelen, linnenkasten ledikanten, buffetten en tafels

H. S. M.

Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

L. J. M. Feber : *Tolstoï Gandhi en Daan van der Zee*
P. v. d. M d. W. : . . . . . *Vernieuwingen*
J. H. P. Jacobs : . . . *Een halve eeuw brommen*
H. Rongen : . . . . . *Het land van Oltremare*
Dom J. de Vathaire O.S.B. : . . . . *Philips II*

UIT BOEK EN BLAD :

Roeping. — De Stem. — Het Tooneel.

VERSCHEIDENHEDEN :

Kerk en kerkelijke kunst.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

VOOR DE BAKKERIJ VABABI'S ARTIKELEN
NIJMEGEN — TELEF. 1203

LAMPEKAPPEN Mag. „De Duif"
ANTON STRAATMAN
Karrestraat 28 BREDA

TURKENBURG's
ZAADHANDEL
BODEGRAVEN.

Landbouwzaden
Groentezaden
Bloemzaden
Vraagt prijscourant.

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

UITGAVE VAN

FOREHOLTE

TE VOORHOUT.

Voor Gods Aanschijn

door Ds. NILS BESKOW.

3e Druk. Met portret v. d. schrijver.

Een reeks meesterlijke meditaties, waarvan de schoonheid die der „Navolging" evenaart.

Prijs ingen. f 2.40, gebonden f 3.20

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

Uitgeverij „FOREHOLTE"

VOORHOUT.

Vraagt geregelde gratis toezending van de

FOREHOLTE-POST

F. I. M. - FILM

versmaadt humbug en onwaarheid Levert goede films van hooge waarde

ZIE DE PERS

Bij Apoth. en Drogister

P. J. Looymans & Zonen

Koninklijke Boomkweekerijen

OUDENBOSCH

OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

ZOO JUIST VERSCHENEN:

Mgr. Dr. A. H. L. HENSEN

NOVA ET VETERA

Schetsen uit den Vreemde. **Met 20 illustraties.**

„Wie den bundel ter hand neemt, zal daarin telkens iets vinden, wat zijn belangstelling gaande maakt... Men moge er een aansporing te meer in vinden met dezen bundel opstellen kennis te maken, een bundel van groote verscheidenheid, waarin veel en velerlei te genieten is, dat ons èn als katholieken èn als Nederlanders belangstelling moet inboezemen".

Het Centrum.

„Lettend op het tijdsgewricht, waarin we op het oogenblik leven, zouden we zonder te subjectief te zijn, ons zelf durven aanraden: Koop dit boek voor 'n vriend of 'n kennis. *Limburger Koerier.*

Ing. f 5.75. Geb. f 6.50

Zoo even verscheen:

DE ZEER SCHOONE UREN VAN JUFFROUW SYMFOROSA

door

FELIX TIMMERMANS.

Weelde uitgave, versierd door 8 met de hand gekleurde illustraties van Jules Fonteyne, genummerd en van des schrijvers handteekening voorzien.

Prijs op Hollandsch papier, gebonden in heel linnen f 20.—, op Japansch papier, in halfleder gebonden, met een der oorspronkelijke teekeningen f 45.—

De uitgave op Hollandsch papier is beperkt tot 200 exemplaren, waarvan 100 voor Nederland bestemd zijn Van de uitgave op Japansch papier zijn 10 exemplaren verkrijgbaar.

Moeilijk kan men zich een boek voorstellen, welks inhoud het beter voor een dergelijke precieuse uitgave bestemt, dan Timmermans' kleine meesterwerk „Symforosa"!

UITGAVE

P. N. VAN KAMPEN & ZOON

AMSTERDAM.

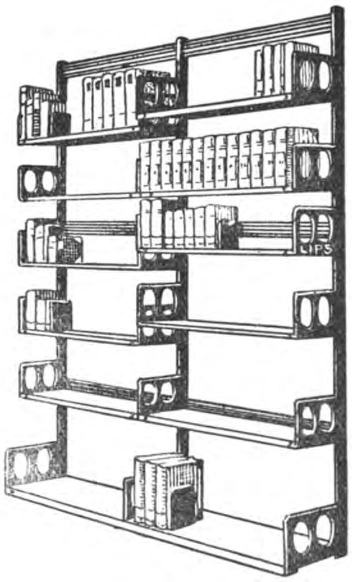

LIPS

HANDIG VERSTELBARE

BOEKENSTELLINGEN

IN ELKE LENGTE

LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

Laat Uw jaargang inbinden. Wij kunnen U begin Febuari leveren luxe linnen

STEMPELBANDEN

met goudopdruk voor slechts

— **f 1.50 per stuk.** —

Het Nederlandsche Boekhuis

TILBURG.

N.V. Melkinrichting

„DE MIJNSTREEK"

Heerlen

ROOKT

HENRI I

Gebr's van Laarhoven

's Bosch.

P. M. G. M. VAN HAAREN

Wijnhandel

GEDISTILLEERD LIKEUREN

Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

LUXE BROODBAKKERIJ

Albert J. Terstegen

St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK TELEPHOON 23003

Spoorwegstraat 26 Arnhem

Het adres voor eerste klas

WILD EN GEVOGELTE

B. Baars, Bodegraven

levert tot concurreerende prijs

Prima Volvette Goudakaas met Rijksmerk

EMS

EMSER-PASTILLES

Het afdoende middel tegen ***HOEST, VERKOUDHEID***

en alle aandoeningen der slijmvliezen.

Prijs per aluminium kokertje 60 cent.

EMS

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

TOLSTOI, GANDHI EN DAAN VAN DER ZEE.

Henri Massis.

Tolstoi et Ghandi de titel alleen is al genoeg om Massis en zijn aanhang in het harnas te jagen, hun sabels te doen slijpen tegen wat ze houden voor den geest des verderfs, voor de macht der duisternis, die de menschheid naar het leven staat, naar haar heiligste goederen — tegen het „asiatisme." Van welk asiatisme zij het domein heel erg precies zien afgebakend, uitgestrekt over zoowat heel de booze wereld tot aan den Rijn, aan welks linkeroever het rijk begint van het gezond verstand, van de eenig waarachtige cultuur, van de klaarheid van geest, van den zin voor orde op den grondslag van positieve en bezonnen beginsels. Synthetische visie is ongetwijfeld een schoone zaak en onderscheiding van verschijnselen en stroomingen volgens vaste normen niet minder. Het wil ons echter voorkomen, dat Massis, hoe uitnemende uitzichten hij ook heeft neergeschreven in zijn *Défense de l'Occident*, ze lichtelijk ziet vliegen, zoo gauw hij den blik naar het Oosten wendt; wat eigenlijk niet te verwonderen valt, daar hij het asiatisme ziet dóór het germanisme heen, met welk laatste fenomeen hij, met den schrik van den oorlog in de beenen en den roes der overwinning in het hoofd, nog lang niet in het reine is.

In den cultuurstijl van een Romain Rolland, — die niet de onze is, maar ons in ieder geval nader staat dan het westersche paganisme, dat inderdaad voor het asiatisme geen partij is — is de visie van Markovitch precies het tegendeel van die van Massis. Voor hem zijn Gandhi en Tolstoi, al aanvaardt hij ze niet zonder voorbehoud, zooveel als de profeten van een nieuwe wereldorde. Begrijpelijk is dit stellig; het ligt voor de hand, dat lieden, voor wie het Christendom een overwonnen standpunt is — tenzij dan een christendom op eigen houtje — in hun hulpeloosheid gebrand zijn op de ontmoeting van wereldleeraren en profeten, die uitkomst bieden uit den nood der tijden.

Al blijft deze vergelijkende analyse van de ontegenzeggelijk machtige fenomenen: Tolstoi en Gandhi zwevend en vaag bij gemis aan een vasten ethischen waardemeter en maatstaf, met dat al zijn deze karakteristieker en de documentatie, waarmede de wisselwerking tusschen beide figuren wordt betoogd, in hooge mate belangwekkend. Op zichzelf interessant genoeg, is het intusschen de vraag, of de auteur niet méér tracht te bewijzen, dan zijn materiaal zeker stelt. Niet dat wij de asiatische invloeden op Tolstoi's ontwikkelingsgang ontkennen; niet dat wij blind zijn voor de speciaal Boeddhistische elementen in 't tolstoiaansch ethisch-pantheïsme; niet dat, natuurlijk ook dank zij die invloeden, Gandhi geen geestesverwantschap voelde met den ouden grimbaard en barren asceet; maar hiermee is nog geenszins bewezen, wat een van de hoofdstellingen van dit boek uitmaakt en bepalend is voor de opgezette vergelijking van beide wereldfiguren, namelijk dat Gandhi zooveel als een discipel van Tolstoi zou wezen. Zelfs diens eigen getuigenissen maken deze verhouding niet waar.

Ware het christendom gesteld als centraal vergelijkingspunt, waren dus beide figuren op het absolute betrokken, licht dat de auteur de verhoudingen geheel anders had gezien. Vanuit de volstrektheid van het Christendom beschouwd, is Tolstoi ontegenzeggelijk een verwording, een oplossing, een vervaging. Hij bouwde, met den mond vol evangelieteksten, niet op het evangelie maar op zijn eigendunkelijke interpretatie daarvan. De Kerk eenmaal als leergezag overboord gegooid, geladen tegen alle dogmatiek, construeerde hij zichzelf, zoogenaamd louter en alleen ethisch, een dogmatiek in het kwadraat, die hij de menschheid opdrong met al het geweld van een dwangsysteem; tegen alle leergezag toornend, eischte hij geloof zonder voorbehoud op *zijn* gezag. Dat de Kerk de verwezenlijking is der evangelische orde in de wereld, dat met het verwerpen der Kerk de grondslagen der maatschappelijke en geestelijke orde worden geschokt, is hem ontgaan.

Romain Rolland.

Overigens is zijn haat tegen de Kerk ver-

klaarbaar; Rome kende hij niet en in het eigen land was het schisma uitgeloopen op een volslagen verdorring en verstarring. Tolstoi's ascese is evenmin geheel onverdacht als zijn angst voor de schoonheid zuiver op den ethischen graad. Met een woest leven achter den rug, had hij den schrik voor de zinnen, die óók Gods schepping zijn, levenslang te pakken. Zijn ascetische vertoogen en fulminaties tegen de schoone kunsten staan altijd in het teeken van: „si la vieille folie était encore en route." Evenwicht en zelfbeheersching, die van een wereldleeraar minstens te eischen zijn, waren nimmer zijn doel. De zuivere, stabiele verhouding tot zichzelf heeft Tolstoi nooit gevonden; zijn leven eindigde niet in een opgang maar in een breuk met zichzelf, met allen en met alles.
Keer in u zelf; het Rijk Gods is in u — aldus zijn hoogste parool. Weersta het kwaad niet. Echter was zijn leven van het moment af dat hij de kunstenaarsroem als een ijdelheid afwees, één strijd tegen ongeveer álles ter wereld. Hij was tegen alles in verzet, tegen zichzelf trouwens niet het minst — en zou Gandhi den zin der nonresistance hebben geleerd.
Onvergelijkelijk zuiver en sereen, hoog en evenwichtig rijst de figuur van den Mahatma omhoog tegenover Tolstoi in zijn verscheurdheid en nihilisme en gemis aan innerlijk evenwicht. Is Tolstoi ten opzichte van het Christendom tenslotte niet anders te verstaan dan als een degeneratie en ontkenning, Gandhi in zijn opgang vertoont het beeld van den mensch, die door het diepst ingeschapen verlangen naar inzicht wordt gedreven en zich te verheffen weet tot den hoogsten staat, waartoe 's menschen natuurlijke krachten reiken. Gandhi's ontwikkelingsgang voltrekt zich in opwaartsche richting, omhoog uit het klassieke hindoeïsme naar het toppunt van het christendom; Tolstoi's ontwikkeling is een neerwaartsche, van het positieve christendom omlaag naar de onbepaaldheid van een geestelijk nihilisme.
Niet in Tolstoi, maar tot zekere hoogte wél in Gandhi werd het evangelisch begrip van non-resistance tot werkelijkheid, tot een reëele kracht, waarvoor de grootste wereldmacht van dezen tijd zich genoodzaakt zag te wijken. Het Rijk Gods is in u — én: aan de vruchten kent men den boom. Daarom, aan de vrucht van den onvrede, van het onvermogen om met zichzelf en den evenmensch tot harmonie te komen, is het feit te kennen, dat Tolstoi's Rijk Gods een fictie was, een makelij van den eigen weerbarstigen geest. Gandhi echter keerde midden in het toerment van een weergaloos actief leven, vóór de stonden der groote beslissingen, in zichzelve en putte uit zijn inwendig leven zichtbaar ontzaglijke kracht. In Gandhi is het Rijk Gods meer werkelijkheid dan het was in Tolstoi.
Wanneer beiden dan tóch moeten worden vergeleken in de orde der wereldleeraren en profeten — welnu, dan zij, de vergelijking chargeerend tot eenzijdigheid, Ghandi tegenover Tolstoi gesteld als heiligheid zonder geweld tegenover geweld zonder heiligheid. En zooveel is zeker, dat ook hier de geweldenaar de zwakste is, dat de zachtmoedige maar sterke en onschokbare van hart de grootste macht heeft verworven over de menschheid. Tolstoi's leven is één groote zelf-vergissing; schepper van mede van de machtigste romankunst van zijn eeuw, verzaakte hij zijn grandiose creaties als geboren uit een lagere orde van zinnelijkheid voor de vervulling van een profetentaak, waartoe hij niet geroepen was. Hij beging dezelfde misvatting als ten onzent Multatuli, alleen in grooter proporties

Cliché Handelsblad.

Tolstoï.

De waan van zijn roeping is de tragiek van zijn leven geworden, van zijn leven als actieve daad. Heel zijn leer zal vergeten zijn, wanneer het latere geslacht nog in bewondering zal opzien naar de ontzaglijke tafereelen van *Oorlog en Vrede*; in deze groot-samenvattende herschepping van het leven-zelf zal het meer wijsheid vinden dan in al zijn leeringen óver het leven bij mekaar. En het eindoordeel is, dat men den grimmigen asceet en in den grond destructieven nihilist veel moet vergeven, omdat hij veel heeft liefgehad.

Gandhi heeft de menschheid en haar Oorzaak en haar Doel dieper lief en men heeft hem niets te vergeven. Omdat hij niets heeft misdaan, omdat hij tegen niets of niemand in haat en met geweld is te keer gegaan. Gandhi is volkomen gaaf, geheel evenwichtig; zijn bitterste vijanden slaan geen haat en toorn in hem los en erkennen de hoogheid van zijn smetteloze karakter.

Waar Massis hem te lijf gaat, daalt de *Défense de l'occident* tot het peil van een minderwaardig pamflet. Het is een dwaling van Gandhi, dat in het Hindoeïsme de kern zou liggen van een alomvattenden wereldgodsdienst; maar zijn goede trouw staat boven twijfel en tegenover het verheidenschte werken is zijn geloof in de religieuze roeping van zijn ras maar al te verklaarbaar.

Lenin.

Terwijl Tolstoi het synthetiseerend christendom vervormde tot een soort religie van het individualisme, vermocht Gandhi het wonder van heel zijn volk, Mohammedanen en Hindoe's, samen te vatten in één grooten opgang ter bewustwording. Terwijl de leer van Tolstoi aan de menschheid is voorbij gegaan en geen kracht der toekomst is gebleken, zou één enkel gebaar van den kleinen, stillen Hindoe voldoende zijn om vierhonderd millioen menschen te doen oprijzen tot het offer van hun leven. Aan deze macht, die misschien eenmaal van wereldschokkend gevolg zal blijken, is de kracht te kennen van Gandhi's inwendig leven.

* * *

Het boekje[1]) van den heer Daan van der Zee is een minderwaardig produkt van zooveelste-rangs propaganda. Gebonden aan de grenzen, die dit periodiek aan zijn bemoeienissen stelt, zullen wij op de politiek van water-en-melk-revolutie, die hier wordt aangepreekt met hol meetinggepraat, niet ingaan; wij hebben ons elders van deze onverkwikkelijke taak gekweten. En een herhaling lust ons niet, al zou de redactie van de *Boekzaal* daartoe tien keer de vrijheid geven.

Het is dan ook meer om aan de edele figuren van Tolstoi en Gandhi, vooral aan den laatste, extra relief te geven, dat wij deze incarnatie van den esdeapeeschen geest, van vulgaire klassenstrijderij, hier te kijk zetten. Nu staat voorop, dat hoe men dien geest ook neemt, met of zonder historisch materialisme, met of zonder poging tot wetenschappelijke fundeering — zooals dat heet — hij in ieder geval van een hopelooze vlakheid en platheid en trivialiteit is naast den hoogen, diepen geest van het oosten; voorop staat, dat hoe het ook worde gedraaid of gekeerd, het socialisme door zijn instelling op het aardsche, op het stoffelijke, een beperking, een afsterving en verdooving beteekent van den menschelijken geest, dat het van een volstrekte platheid en gelijkvloerschheid is, die te naargeestiger en triester aandoen, wanneer men ze beziet vanuit de hoogte van bijvoorbeeld Gandhi's meditatieve verheffingen en actieve humaniteit.

Maar óók is het waar, dat het socialisme als gemoedsgesteldheid iets diepers en edelers kán zijn; als stelsel en wereldbeschouwing ten doode opgeschreven, zoo dood als de doode materie zelf, die het voor den grond van alle leven houdt, is het als sentiment in het gemoed van velen de uitdrukking van een verlangen naar rechtvaardigheid te midden van een wereld vol onrecht. En daarom moet het mogelijk zijn om vanuit de sociaal-democratische overtuiging over het vraagstuk en het probleem der koloniale verhouding een edel gestemd boek te schrijven met idealistischen grondtoon — al blijft het onmogelijk om vanuit die zelfde overtuiging een licht te laten schijnen tot in

het dieper wezen dier verhoudingen, die problemen te voeren tot een oplossing, die harmonieert met den waarachtigen aard van den mensch en van de diversiteit der rassen.
De heer van der Zee echter is op een peil beland, dat onafzienbaar ver blijft beneden deze mogelijkheid, die ook voor hem open stond. De heer van der Zee heeft, zij het op grooter schaal niets anders gedaan dan wat de meest ordinaire verkiezingspamflettisten plegen te doen — een rist citaten over het papier gestrooid en de gaten gevuld, niet eens behoorlijk verband gelegd, met ronkende phrasen. Moeten wij den heer van der Zee gelooven, dan zijn wij de gemeenste bende uitbuiters, die ooit op eenig land ter wereld is neergestreken. En verder niets. Hierop komt het aan, op deze daemagogische eenzijdigheid, op dit bewust leugenachtig uitschakelen van alle objectiviteit. Voor zoover hier van een opzet sprake is, is deze duidelijk genoeg — tegen den achtergrond van het zwarte imperialistische kapitalisme komen de woord voerders der S.D.A.P. vooral in de Kamers, uit als blanke engelen, als de schutsgeesten, de eenige, van den uitgebuiten Inlander. Propagandistisch is dit soort compositie niet kwaad gezien, tenminste wanneer men bij zijn propaganda geen hinder heeft van hebbelijkheden als ridderlijkheid, objectieven zin voor pro-en-contra en dergelijke. De massa moet bewerkt worden — geschoold, noemen ze dat; en de massa houdt nu eenmaal van effecten en contrasten. Edoch, wanneer de esdeapeesche massa er met dit duister gewrocht is ingevlogen, dan is het treurig met haar gesteld; zélfs voor een massa. Haar toch wordt te gelooven voorgesteld, op gezag des heeren Daan van der Zee, niet alleen dat de burgerlijken allemaal uitbuiters en de sociaaldemocraten zonder uitzondering paladijnen voor den verdrukten en uitgezogen Inlander zijn, maar zij krijgt nog veel hachelijker voorstellingen te slikken. Het curieuse, het ongelooflijk brutale van dit geschrift toch is, dat onder dien stortvloed van citaten uit sociaaldemocratische Kamer- en Volks raadspeeches zoo goed als geen oogenblik de tegenpartij aan het woord wordt gelaten. Zoodat de bewuste klassenstrijders, die op bronnen als deze zijn aangewezen voor hun geestelijk voedsel, met de genoeglijke inbeelding rondloopen, dat de burgerlijken na zich smadelijk verzadigd te hebben aan de geneugten der koloniale uitbuiting niet anders doen dan al-maar-door zich zonder weerstand laten verpletteren onder de critische mokerslagen der sociaaldemocratische richteren. Het is zóó triest, dat het bijna van een grandiose grappigheid is. Wie van de donderende beukers en striemers tusschen politiek en propaganda en daemogagie door, in hun vrijen tijd dus, het emplooi van Indisch kapitalist beoefenden, vertelt de heer van der Zee er niet bij. De massa behoeft ook niet álles te weten; en het is bij dit soort volksontwikkeling geraden voor den bedrijver, dat hij zichzelf censureert. En dan te bedenken, dat de sociaaldemocratie voor het licht-van-Azië speelt. Aan het eind van dit giftig stuk propaganda, hebben wij gevoeld, wat er in Tagore is omgegaan, toen hij zijn weerzin uithoonde tegen den grooten hoop van onze westersche strijdschriften. En dát heeft de pretentie van het Oosten te zullen beschaven, Azië cultuur te brengen! Cultuur aan het zelfbeheerschende, meditatieve, op het eeuwige en onveranderlijke ingestelde, in zijn nonresistance onoverwinnelijke Azië met spektakel en prasen van klassenstrijd en revolutie. Daan van der Zee, die cultuur brengt aan Gandhi, aan Noto Soeroto, aan Rabindranath Tagore, aan negen op de tien Javaansche regenten......

L. J. M. Feber.

[1]) **Milan Markovitch,**
TOLSTOI ET GANDHI. *H. Champion, Paris* 6, 1929. (25.5×17) 185 blz. ing. Ffr. 30.—.
[2] **Daan van der Zee,**
DE S.D.A.P. EN INDONESIE. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (23×15) 184 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

VERNIEUWINGEN.

In dezen nieuwen verzenbundel[1]) van Henriette Roland Holst hebben we eerlijk gezegd geen enkel gaaf-mooi gedicht gevonden, een vers dat ineens als een wonder voor je geest blijft glanzen en alle geheimen wakker roept. Onder het lezen vraag je je zelfs bijwijlen af waarom zij deze „vernieuwingen" niet in eenvoudig proza opgeschreven heeft.
Het is overbodig te zeggen, dat dit werk nooit middelmatig is, hoe onschoon ook als poëzie. En ge luistert, ge moet luisteren naar deze diepe stem, met feller aandacht dan bij menig vormvolmaakt gedicht. Want voortdurend spreekt hier de stem van een groot diep mensch tot je, een mensch die

zijn geest en zijn hart verhaalt, recht-uit, met niets, noch iemand, noch zichzelf ontziende oprechtheid. En toch is haar belijdenis, in dezen verzenbundel, geen poëzie, geen zingende schoonheid geworden, geen enkele maal. Het is anders, het is minder dan poëzie, en tevens méér dan alle verskunst.
Want wat deze vrouw zegt, is zóó belangrijk, zoo tragisch-ontroerd, en van zoo oneindigen ernst, dat er als het ware een andere schoonheid ontstaan is; een sidderend menschelijk geluid dat uit de diepten stamelt en roept en klaagt en hoopt, klinkt je tegen: de zoekende stem van een mensch die rusteloos werelden is doorgetrokken op zoek van het absolute antwoord.
Deze vrouw graaft met haar werk, met haar woorden, raar den zin van het leven. Geen waan kan haar vrede geven. De Waarheid roept haar. Uit welke nabijheid, uit welke verte, van achterwelke kim klinkt die roep? De weg is lang en moeilijk. Zij weet nog niet, wat of wien zij zoekt; zij weet niet, dat zij haar eigen hart zoekt, haar eigen naakte ziel — ontdaan van „het (grauwe) stof der oude wegen" — die, geschapen naar Gods beeld en gelijkenis haar oorsprong niet vergeten kan en alleen haar volheid weervindt in de Waarheid, in God.
Hartgrondig, eerlijk tegenover zichzelve, belijdt zij haar nederlagen, haar bitterste ontgoochelingen, en telkens meent zij de nieuwe, rusteloos-gezochte, lang-verwachte zekerheid gevonden te hebben. Nimmer legt zij zich in moede tevredenheid neer bij een schijnbeeld, wanneer zij dit als zoodanig erkent. Zij heft zich weer, hoe arm en gebroken zij ook werd, immer eenzamer, door dit nieuw ontberen, en zij gaat uit op nieuwe ontdekking, hardnekkig trouw aan de drift die haar dwingt naar de Waarheid. Als zij eerlijk blijft tegenover zich zelve, dan moet zij deze wel vinden, een stil en wonder uur, wanneer alles haar ontvallen is.
Henriette Roland Holst is een der tallooze in dezen ontredderden tijd, die geen vrede hebben met een zinledigen waan, maar door

Henriette Roland Holst.

de onrust bezeten levenslang peilen naar de zekerheid, zoeken naar de parel van het verlossende lichtende woord.
„Le monde est en mal de Dieu", zegt de jonge Fransche schrijver Robert Sébastien, aan het slot van zijn onlangs verschenen roman *Bacchanales*.
En Henriette Roland Holst heeft als geen ander, die pijn en dat gemis, dat smartelijke zieke verlangen uitgezegd met diepe macht, en in volkomen eerlijkheid. Zonder het zelve te weten zoekt zij het ware gelaat van de Liefde.

...maar uw wezen had ik nog niet verstaan,
ik dacht dat ge kondt wone' in 't hart te samen
met haat, met hem in één gespan kondt gaan.

En mijn waan wierp ik in de scharen, ontzinden
zaaier gelijk, die doormengt het zaad
van ed'le tarwe met giftig gewas:

zoo zaaide ik uit vergif mèt brood, en was
trotsch op mijn werk, jammerlijk verblinde
en
werd veel zaad-van-liefde verstikt door haat.

Nog heeft zij het wezen der Liefde, der Goddelijke Charitas, niet verstaan. Haar liefde is nog al te veel van de aarde, zij weet nog niet de oneindige bron der bovennatuurlijke liefde, die in een mateloozen val van licht en vrede en geluk alles bindt. Soms nadert zij huiverend-nabij het diepe inzicht:

't Besef, dat duizenden jaren geleden
geboren werd op aarde, stille kracht,
die opdook, en ging als met stille schreden
een minnende vrouw gaat, onhoorbaar
zacht, —
Zij die geen andre wapens had dan bede en
overreding, en toch 't ruwste geslacht
zich onderwierp — die 't eerst den harten
vrede
en der menschheid mildere zeden bracht, —

het geschenk der Middelaars die verkondden
d'eenheid van al het levende, in zijn wezen
uitstraling van den Goddelijken Geest, —
die zóó den zin der levens leerden lezen
der menschen en in dien zin hen verbonden,
wij weerden 't af, het maakte ons nog
bevreesd.

Als biddend roept zij de Liefde aan:

Schenk ons Uw drank weer, schenk den on-
versneden
wijn ons weer van hartgrond'ge zekerheid!
— — — — — — — — — —
O Geest van liefde, Geest van kracht en
moed,
spoor ons aarzlenden aan met uwe zweepen,
spuit uw staal in ons bleekgeworden bloed.

De tocht van deze vrouw die ook nu nog niet het ware gelaat der liefde herkend heeft; — de tocht van deze vrouw naar God, die Liefde is; — want waar kan zij anders thuiskomen? — is het hachelijk avontuur van ontelbaar vele zielen.
Van verre volgen wij haar, met brandend hart. Het is zoo sidderend van verwachten, zoo hachelijk schoon, een ziel tastend te zien zoeken naar haar Beminde, wien zij alle namen geeft, alleen nog niet den éénen waren naam, — die plotseling, in welk helder of donker uur? als een schreeuw aan de avond van haar hart kan ontspringen.
Vanwaar komt nu de herinnering in mij aan de woorden, die Léon Bloy in een van zijn boeken voor mij schreef en die tot iedere ziel die God zoekt gericht schijnen te zijn:
„In nocte erat Petrus dormiens inter duos militos, vinctus catenis duabus."
„T'en souviens-tu, mon filleul bien-aimé, de ces deux lourdes chaînes d'ignorance et de pèché, et aussi de ces deux soldats inattentifs qui pouvaient bien être, je le suppose, ton coeur et ta pensée, de qui le trouble ne fut pas petit affirme saint Luc, lorsqu'ils s'aperçurent de ton évasion? — Moi, j'étais dans la rue, comme un vieux misérable cherchant des aventures. Je t'ai rencontré alors et, parceque ta face était lumineuse, je t'ai suivi de loin, sans faire de bruit, en pleurant d'amour." —

P. v. d. M. d. W.

[1]) **Henriette Roland Holst,**
VERNIEUWINGEN. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1929. (26×18.5) 78 blz. ing. f 1.75.

EEN HALVE EEUW BROMMEN.

Arthur Conan Doyle.

De criminologie is een van die dingen, waaromtrent de werkelijkheid kwam vertellen, in hoeverre de fictie juist was. Uit de Oostersch gekleede sfeer, uit de Reizen en Avonturen van de Drie Prinsen van Sarendip door den *Chevalier de Mailly,* via Voltaire's, waarschijnlijk op het voorgaande georiënteerde, *Zadig* en Poe's nare geschiedenissen, ontstond Conan Doyle's cyclus, die welhaast eenieder kent en die mag toegeschreven worden aan Doyle's kennis der drie voorgaanden, gesteund door de ervaringen met den Edinburgschen prof. Dr. Joseph Bell.
Van Doyle uit heeft zich de detective-literatuur ontplooid tot een zeldzamen omvang. Maar het was fictie: boekstaving van het gefingeerde doen en laten eens speurders.
Er was niet veel, dat ons kwam spreken over de werkelijkheid: Politie-archieven zijn uiteraard zeer geheim en van den jongsten tijd kan men alleen Ashton Wolfe's ervaringen en het *Honderd Jaar Politie-wezen in Nederland* als verschijningen beschouwen, die ons iets van de werkelijkheid komen vertellen. (Kranten daargelaten!)
Toen verschenen —was het een reactie? — de fictieve verhalen over een misdaad met haar gevolgen, gezien vanuit het standpunt van den

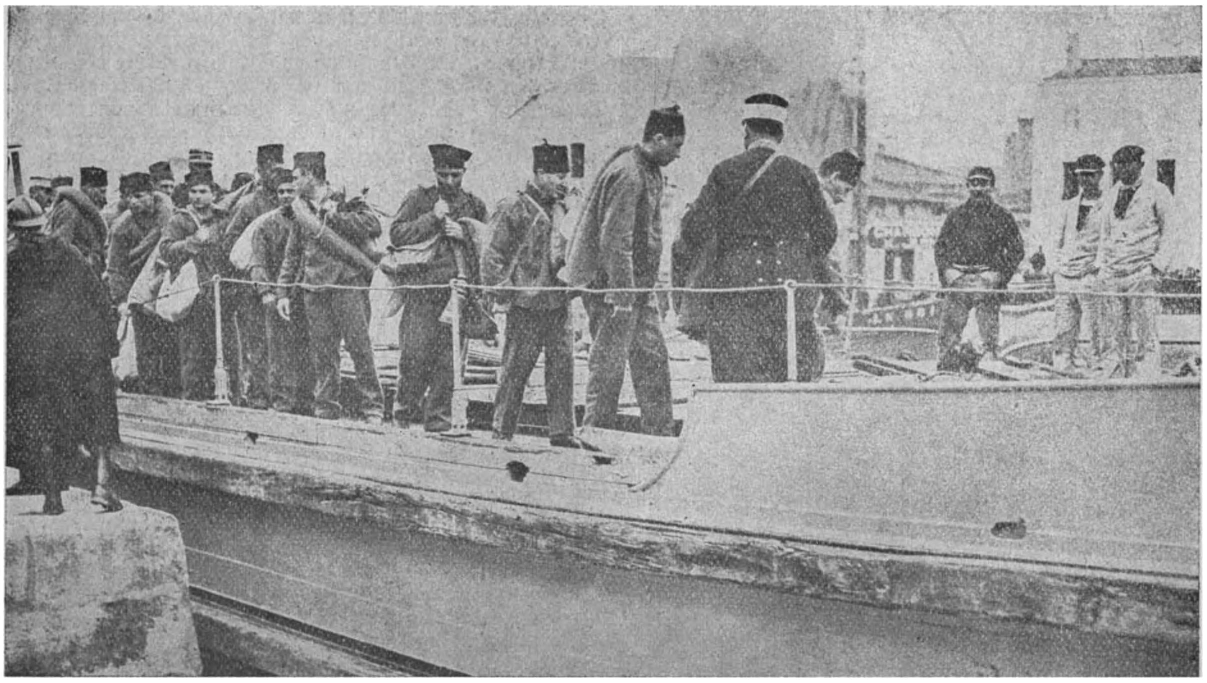

Op weg naar de Fransche Strafkolonie,
vanwaar Guérin ruim dertig jaren geleden op opzienbarende wijze wist te ontkomen.

delinquent zelve. (Eerder reeds was ook de eenigszins gelijksoortige colportage-lectuur, zooals Lord Lister e.d. aan de markt, doch daar niet van). Wij herinneren ons het eerste verhaal daarvan nog slechts vaag. Het verscheen een paar jaar geleden. Chesterton's Father-Brown-verhalen — die zoowel de eene zijde als de andere aandacht schenken: in The Hammer of God bijvoorbeeld — laten wij hier eveneens buiten beschouwing. Hij ontstijgt aan de volksche speurders-lectuur.
Ook op dit gebied nu, kon een reactie — om het verschijnsel daarvoor te blijven houden — worden verwacht. Er drong aanvankelijk ook weinig tot het publiek door van de werkelijke ontwikkeling van den gedachtengang eens misdadigers, gedurenden loop van een, of meer crimineele gevallen, en dan: een weergave van die ontwikkeling, direct aan de bron ontleend.
Eddie Guérin brengt ons in dat opzicht een werk van importantie [1]). Deze belangrijkheid weze echter alleen gezien in de omlijsting van volksche crimineele literatuur. En wanneer wij dat aanhouden, heeft het boek een andere belangstelling, dan die het meent te vinden. Het is niet, wat het bedoelt te zijn.
Zoo wordt er gezegd (op 't omslag) „It can 't pay": „Het loont de moeite niet" is de moraal van deze merkwaardige levensgeschiedenis. Maar dat is de moraal heelemaal niet ervan. Dat *is* geen moraal, en het boek *heeft* geen moraal. Van moraal is er geen sprake. De schrijver, een wijd vermaarde boef, wil aan misdadig aangelegden de waarschuwing meegeven: „doe het niet, want het levert je niets op." Het is niet eens de angst voor straf, die hem tot een conclusie leidt.
Sommige bijfiguren uit het boek zijn bovendien in tegenspraak met zijn conclusie. Velen zijner collega's stalen zich een kapitaal bijeen en vestigden zich als welgesteld. Zooals anderen, had Guérin, om in zijn terminologie te blijven, geen vaine. Doch daarmede vervalt meteen de zgn. moraal van zijn boek.
De tweede pseudo-kwalificatie, die er van het boek wordt gegeven is: „Een kreet om meer menschelijkheid, een aanklacht tegen de maatschappij, die den misdadiger van eenmaal noodzaakt op den ingeslagen weg voort te gaan."
Behoudens het recht om na te gaan of er te weinig voor de door schrijver bedoelde menschelijkheid aanwezig is, kan opgemerkt worden, dat dit tekort ook niet blijkt uit zijn boek. Deze opzet geeft lichtelijk verwarring en we zullen er daarom zoo eenvoudig mogelijk over trachten te spreken.
We zijn 't ermee eens, dat de jonge Guérin, toen hij zijn eersten diefstal beging, heel wat te verduren had. De wijze, warop hij werd behandeld, was bepaald ontactisch. Maar dit gaf hem nóg geen vrijheid om een schurk te worden. Dat hij dit toch werd, tracht hij geheel en al op rekening te stellen van de omstandigheid, dat hij in zijn jeugd in de gevangenis was gezet. Maar dat gaat immers niet aan! Wanneer het werkelijk waar zou zijn, dat hij trachtte een behoorlijk leven te leiden en hij groote moeilijkheden ondervond, toen hij trachtte vasten voet te krijgen in een behoorlijke samenleving, dan kon hij hoogstens zeggen, dat de gemeenschap wier rechten hij te na was gekomen, hem wél zwaar had gestraft.
Maar van een poging naar een behoorlijk leven, gelooven wij nog minder, dan in dat boek wordt beweerd en dat is niet eens veel. Als het er is, blijkt er een grooten angst voor politie en justitie, vlak na een ontslag uit de gevangenis, wat nogal op primitieve elementen gebouwden drang naar behoorlijkheid is.

„Chicago May", die een noodlottige rol speelde in het leven van Eddie Guérin. Zij moest in hetzelfde verband evenwel twaalf jaren gevangenis in Engeland doormaken.

Tot zijn eersten misstap tracht Guérin dus zijn heele leven terug te brengen. Maar de maatschappij is zoo onmenschelijk niet als hij wil voorstellen.
Hij spreekt later in zijn leven, verder in z'n boek, vol lof over de behandeling, die hij ondervond. En dan gaat de schrijver zich in details vergissen, wat ons zeer gereserveerd stemt.
Wanneer hij op blz. 136 tegen de Fransche rechtspleging te keer gaat, terwijl hij haar op blz. 138 evendanig coiffeert, wekt de schrijver bij ons den indruk, dat hij niet meer is dan iemand, die in de eene gevangenis dit en in de andere dat niet goedvindt. Hij vergeet ten eenemale dat een gevangenis een straf-inrichting is.
De begrippen „maatschappij" (die met te weinig menschelijkheid) en „directeur van de gevangenis genis" haspelt hij min of meer dooreen. Wanneer wij hem goed begrijpen, moest een jongeling, die iets misdoet, direct in de hoede der regeering worden genomen, in dien zin, dat hij een som gelds kreeg om zijn heele leven in een of ander lustoord bij blauwe zeeën en zonnige kusten te voleinden.
Al zijn misdaden stelt Guérin zoo vreeselijk gewoon voor. Een bank berooven is voor hem zooiets als salaris innen. Wat zijn kritiek op de behandeling van misdadigers betreft, we zullen daarvoor maar niet bij een misdadiger te rade gaan. Dat is in-zich frenetiek, grillig.
Schrijver's wijsheid kan men dus vrijelijk negeeren.
Voorts is deze publicatie min of meer uit den tijd, tenminste wanneer hij zich aandient als een aanklacht tegen de maatschappij, die den misdadiger van eenmaal noodzaakt op den ingeslagen weg voort te gaan.

De schrijver groeide op in een milieu, dat te zeer in aanleg was om hem op den verkeerden weg te brengen. De behandeling van zijn eerste strafzaak was ontactisch, om niet te zeggen barbaarsch. Maar dat gebeurde in Chicago in de zeventiger jaren, toen deze stad één groote rooversbende was. In de gevangenis ging het hardhandig toe. Guérin werd er 't slachtoffer van. Maar men vergete niet, dat dit tijden zijn, die ver achter ons liggen: nu de strafzaak van iederen delinquent beneden de 16 jaar in gesloten zitting wordt behandeld, allerlei instellingen zich het lot aantrekken van jeugdige verdoolden en de sociale omstandigheden veel en veel beter zijn geworden. Daarom heeft het feitelijk, geen zin, de huidige maatschappij om meer menschelijkheid te vragen voor gevallen, die meer dan een halve eeuw oud zijn, hoe terecht die klacht *toen* ook kon geweest zijn.
Men moet al om die verschillende dingen het werk niet tezeer ernstig nemen. Maar van den anderen kant zijn wij toch blij er kennis van genomen te hebben. Het is een stuk geschiedenis, hoe naar dan ook. En het is niet zonder onbekwaamheid geschreven. Wij hadden voor Guérin mogen wenschen, dat hij 50 jaar eerder was begonnen te schrijven.
Spannend is het verhaal uiteraard. Vooral omwille van die gevallen, die velen zich nog zullen kunnen herinneren en die uitgroeiden tot onderwerpen, waar men het in de heele wereld over had.
Zij die in de crimineele literatuur thuis zijn, vinden hier types terug als Sophie Lyon, Chicago May etc., om er van elke Oceaan-zijde eene te noemen.
Populair uitgedrukt staat er „veel in dit boek."
Guérin's vlucht van de strafkolonie in Fransch

Naar een Engelsche caricatuur.

G. K. Chesterton.

Guyana waar hij voor levenslang zat, laat zich gaarne lezen.
En zoo is er meer: jachten van de politie, vluchten van de boeven. Wij gelooven niet, dat er in het boek veel overdrevens is.
Zoo moeten wij Eddie Guérin als schrijver, lof toezwaaien. Zijn levensverhaal is goed opgebouwd, eenvoudig. En voor volwassen ontwikkelde lezers is het lectuur, die zij niet per se ongelezen behoeven te laten. Het heeft alle bekoorlijkheid van een spannenden avonturenroman: met alle fouten die sommige daarvan aankleven: wijl de schrijvers ons iets willen leeren, dat buiten hun bevoegdheid ligt. *J. H. P. Jacobs.*

[1]) **Ed ie Guérin,**
VIJFTIG JAAR GEVANGENIS. *W. de Haan, Utrecht,* 1929. (21 × 14.5) 325 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50. — Bc —

HET LAND VAN OLTREMARE.

De belangstelling, die Palestina iederen christen inboezemt, heeft in den loop der eeuwen een zeer omvangrijke reisliteratuur over het H. Land geschapen. Daar bevinden zich klassieke werken onder, die ieder ontwikkelde ten minste bij naam moet kennen. De beste aanbeveling van dit nieuwe boek over Palestina [1]) is wel, dat de schrijver absoluut pretentieloos is en zijn eigen indrukken op zeer persoonlijke wijze weergeeft. Dr. Keulers is professor in de exegese: het lag dus voor de hand, dat, wanneer hij ooit „pelgrim'' zou worden, zijn hart den pool van Christus' H. Graf zou zoeken. Een tocht door het Landvan Oltremare is een gang door ruïnen. Hun bezichtiging geeft den schrijver de volgende psychologische bemerking in de pen:
„De geleerden en degenen, die meenen, dat zij het zijn, houden zich altijd heel dicht bij den gids, kijken hem de woorden uit den mond, maken aanteekeningen, betasten met kennersblik de steenen, stellen nu en dan een vraag, die blijk geeft van diepe studie, en halen minachtend de schouders op, wanneer er gesproken wordt van tradities, die blijkbaar den toets hunner scherpe kritiek niet kunnen doorstaan. Anderen vinden het prettiger, zelf op ontdekkingen uit te gaan; zij snuffelen op hun eentje, nu eens hier dan eens daar, de reisgids in de hand, en weten naderhand allerlei dingen te vertellen, waarvan de overigen niets gezien hebben. Dan heb je nog de verzamelaars van antiquiteiten. Zij peuteren steenen uit de muren, rapen scherven van den grond op, rukken planten uit, plukken bloemen af en gaan gewoonlijk met de zakken vol merkwaardigheden naar huis. De groote hoop echter slentert een beetje achter den gids aan, luistert met een half oor, maar toont heel weinig belangstelling voor al den geleerden rimram, die nu eenmaal bij ruïnen thuis hoort. Ik mag ten slotte niet vergeten de bizonder vrome pelgrims, die enkel en alleen naar het H. Land gekomen zijn om te bidden, die geen Baedeker maar een rozenkrans in de hand hebben, die bij het bezoek aan een H. Plaats een stil hoekje opzoeken en daar blijven zitten bidden zonder zich van oude of nieuwe dingen iets aan te trekken.''
Prof. Keulers beschikt over een prettigen, vlotten verteltrant. De toon is opgewekt, vol gevoel en levendigheid. Het geheel getuigt van een scherpe opmerkingsgave en een warme, begrijpende liefde voor de schoonheid, zoowel van de natuur als van de scheppingen van het menschelijk genie. Hij bezocht het H. Land niet als een toerist, maar als een mensch met verstand en gevoel, die belang stelt in de wording en de ontwikkeling van het menschdom, die meer geboeid wordt door de gedachte dan door de stof, die oude en eerbiedwaardige herinneringen diep op zich laat inwerken. Het is geen treuzelaar, die bij elke kleinigheid op zijn langen weg van Parijs naar Rome, via Egypte, Palestina, Syrië en Griekenland, blijft stilstaan, maar zich wijselijk beperkt tot de voornaamste plaatsen, de belangrijkste feiten. Hij is zeer goed thuis in den Bijbel, hetgeen trouwens zijn plicht is als professor in de exegese; zijn relaas zit danook vol bijbelsche toespelingen,

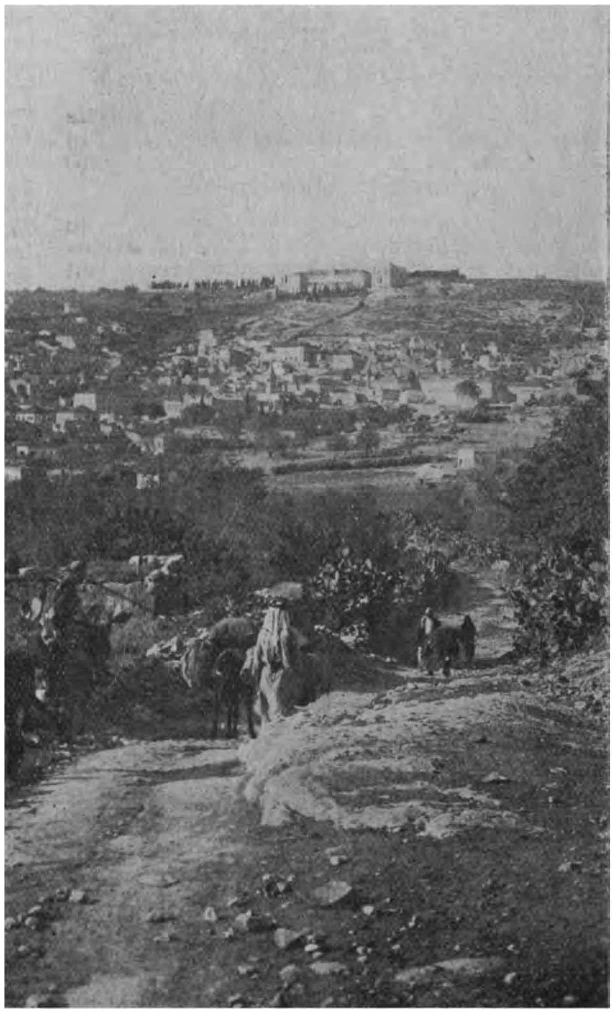

Nasareth.

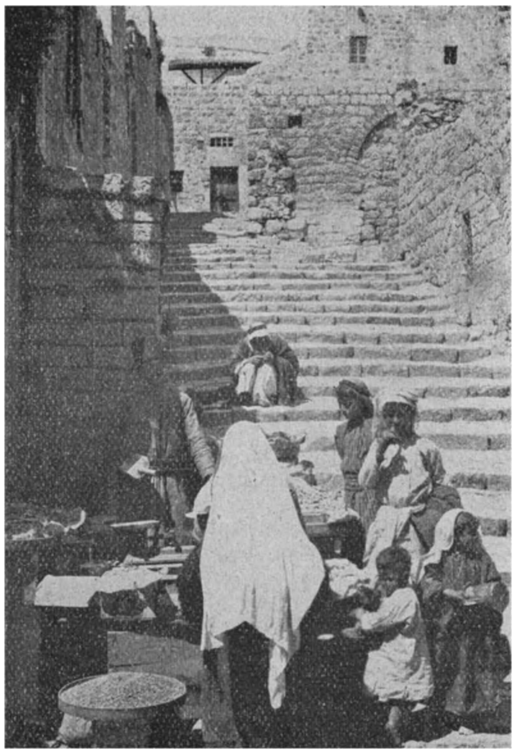

'n Straat in Jerusalem.

die vaak zeer fijn doordacht zijn en niet zelden tintelen van guitige speelschheid. Tevens laat hij niet na, wanneer het pas geeft, om de waarheid van het bijbelverhaal te staven aan de hand der jongste opgravingen, maar versmaadt evenmin de oude legenden, die een sfeer van teere schoonheid geschapen hebben om de H. Plaatsen. Met pijnlijke angstvalligheid heeft hij alle professorale geleerdheid vermeden; waarom zich ook druk gemaakt over de Fossielen-wijsheid der archaeologen en daarom mogen Dominikanen, Assumptionisten en Franciskanen voor zijn part allemaal gelijk hebben. Vaak is zijn indringen in het leven en de ziel van Christus van een ontroerende diepte en innigheid. Bij deze gezonde vroomheid misstaat geenszins de pittige zet, de fijne geestigheid. Een paar trekjes willen wij hier weergeven: *De kameel*: „wijs en bedachtzaam stapt hij voort, als hield hij een morgenmeditatie.'' *De optocht naar de kerk van het H. Graf*: „Een in den oorlog verminkt priester draagt de Fransche vlag en wij trekken als schapen achteraan, tot meerdere eer en glorie van Frankrijk.'' *De sinaasappelen*: „Dat is eigenlijk het eenige, wat je in zoo'n stad — het vuile Beirouth — met gerust hart koopen kunt, omdat zij door O. L. Heer zelf netjes zijn ingepakt.'' *Pompei*: „In de verte rijst de Vesuvius en rookt in volmaakte rust en kalmte de vredespijp, als had hij met heel het geval niets uit te staan.''

We geven nog een citaat om den verteltrant te demonstreeren: „Wij zijn in Jerusalem en op weg naar het H. Graf. Wij trekken door enge en bochtige straten, over glimmende, uitgesleten steenen, tusschen oude muren, grijs als rotsen en opgebouwd uit de puinen eener stad, die nog ouder is dan deze. Wat is Jerusalem toch een vreemde stad! Ontelbare malen verwoest en weer opgebouwd, is *zij* voor ons, moderne menschen, een raadsel geworden. Wat niet vernietigd werd — een stuk muur, een boog, een zuil — werd met het neergestorte puin voor een nieuw gebouw gebruikt. Joden, Romeinen, Grieken, Arabieren, Kruisvaarders en Turken hebben op deze plek neergehaald en opgericht, verbroken en samengeflansd, dat je er niet meer wijs uit raakt. Een mooi stuk marmer tusschen ruwe natuursteenen, een brok prachtig mozaïek in een leemen muur, een gebeeldhouwde deur voor een vervallen beestenstal, zijn hier alledaagsche dingen. Je loopt door de straten en ziet maar muren, niets dan oude, opgelapte muren, muren van-je-weet-niet-welke kleur, muren van natuursteen, van dikke keien, van leem, bepleisterde en afbrokkelende muren. En daarachter vermoed je huizen, maar je merkt er niets van. Een enkele keer is er een venster of liever een opening, getralied of met een plank dicht gespijkerd; ook wel eens een deur, die vermolmd is en vol spinnewebben, alsof er nooit iemand door in- of uitging. Als je eens gelegenheid hebt om op een binnenplaats te gluren, dan sta je weer voor dezelfde puzzle. 't Lijkt wel of de menschen heel hun bestaan met opzet versteenen en vermuren. Jerusalem is een warboel en een doolhof geworden, waarvan elke steen den oudheidkenner voor een onoplosbaar vraagstuk stelt.''

Waar Jesus leefde is een boek zoowel voor leeken als voor priesters. Deze laatsten kunnen er veel nut van hebben. Onze tijd houdt van vernieuwing, van frissche tinten, van nieuwe klanken. Met deze richting moet ook de predikant rekening houden, wil zijn woord op de volle belangstelling der hoorders kunnen rekenen. Daarvoor moeten heel veel verouderde gemeenplaatsen verdwijnen

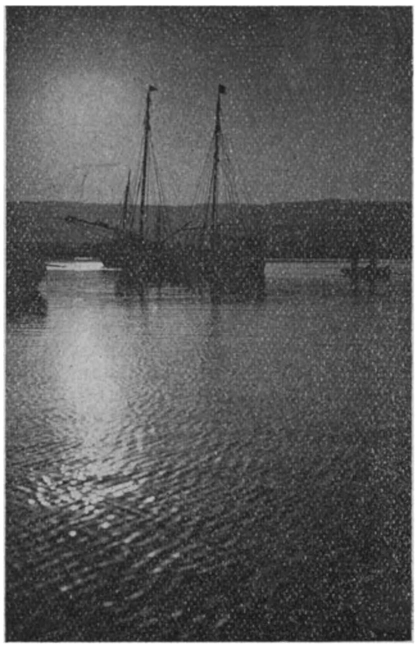

Zonsondergang aan de Doode Zee.

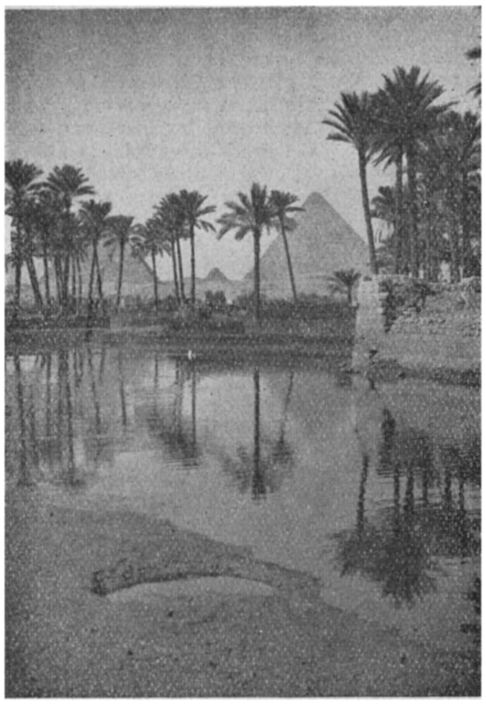

De Nijl met de Pyramiden.

om plaats te maken voor een nieuwe schildering van het Bijbelsch milieu. Een verstandige aanwending van de locale kleur zal de preek sappiger, malscher maken, meer aangepast aan den modernen tijdgeest, bovendien ook bevattelijker en aantrekkelijker, en deze lokale kleur zal men nergens zoo overvloedig, zoo fijn van tint en scherp van lijn aantreffen als in het onderhavige werk.

H. Rongen.

---

[1]) Dr. Jos. Keulers, WAAR JEZUS LEEFDE. *J. J. Romen & Zonen, Roermond,* 1929. (22×16) 312 blz. ing. f 4.75, geb. f 5.75.

•PHILIPS II.

„Men meene niet, dat ik Philips II boven alle moraal wil plaatsen. Ik wil hem, als ieder ander mensch, vanaf het standpunt der moraal, zelfs der christelijke moraal, veroordeelen. Maar ik weiger mij te voegen bij degenen, die nalaten hem in het kader van zijn tijd te plaatsen, die systematisch alle psychologie over boord werpen om dezen koning met conventioneele maten te meten, die hem à priori reeds voor schuldig houden.'' [1]) Met deze grondgedachte benadert Louis Bertrand de raadselachtige figuur van den Spaanschen koning.
Zelfs nadat we de beide boeken, die hij aan deze figuur heeft gewijd, gelezen hadden, behoudt Philips II voor mij iets onklaars en geheimzinnigs. De psychologische ontleding van Bertrand is van het begin tot het einde doordringend en vertoont geen hiaten; de helderziendheid van den historicus-psycholoog werd over het algemeen uitstekend bijgestaan en vergroot door zijn rust, zijn bezonnenheid, zijn sympathie voor het personnage; de geringste feiten, die in konden lichten over de geheime roerselen van dit leven, werden met groote zorg en intelligentie opgespeurd en werden daarna onderzocht met een ernst, waarin de behoefte, om heel de waarheid te onthullen, duidelijk bleek; daden, voorkeuren en neigingen werden geconfronteerd met de groote christelijke beginselen, waarop de strenge monarch zich beriep: door al deze dingen zien wij Philips II in edeler en grootscher gedaante. Maar hij komt niet geheel en al in het licht en sommige tegenstrijdigheden in zijn gedrag, die zich den beschouwer noodzakelijkerwijze opdringen blijven ongerechtvaardigd. Wij meenen, dat deze tegenstrijdigheden belangrijk zijn en dat het portret van Philips geretoucheerd zou moeten worden. Niet, dat wij het den schrijver kwalijk willen nemen. Den koning in zijn geheel in het Escuriaal weervinden — hoezeer zij beiden elkander verklaren [2]) — zou een overdreven eisch zijn. De duistere zaak van Antonio Perez tot in zijn duisterste schuilhoeken aan het licht brengen, en daaruit gefundeerde conclusie's trekken voor héél de regeering van Philips, zou even onmogelijk blijken. Philips II zal voortdurend ons onderzoek verijdelen en Bertrand ontkent dat niet.
Maar er bestaan wel meer kwaadsprekende legende's, die op een goeden dag onwaar blijken. Wanneer zooveel historische processen aan een revisie onderworpen zijn — niet zoolang geleden nog dat van Lodewijk XIV, door Bertrand zelf — waarom zou Philips II dan altijd in staat van beschuldiging moeten blijven? Tot nu toe zagen de minst bevooroordeelde beschouwers in hem een maniak van het absolutisme, een soort Lenin, die zonder hartstocht en met een kille onmeedoogendheid, ondanks bloed vergieten en terechtstellingen, zijn program ten uitvoer brengt: een intellectueele fanaticus. Voor de anderen is hij een monster: hebzuchtig, eerzuchtig, jaloersch, van een sadistische en tegelijkertijd devote wreedheid, die zich uitstortte in vergiftigingen en

Louis Bertrand.

moorden. Stemt dit beeld overeen met de werkelijkheid? Want, après tout, kan men spreken over het belang van den Staat en over de zeden van dien tijd: wat in onze dagen hypocrisie of wreedheid is, dat was het ook in de zestiende eeuw. Verder: de politieke consequentie's van deze regeering, die langer dan veertig jaren duurde, doen zich nog in de wereld van onze dagen voelen. Zou het te veel gezegd zijn, dat deze vorstelijke figuur, ondanks alle gegronde verwijten, een der meest origineele, der meest passioneerende, — der meest ernstige — van de geschiedenis is?

Wat onze nieuwsgierigheid nog grooter maakt, is niet alleen zijn geheimzinnigheid (door opvoeding, uit berekening, door karakter), maar ook, dat wij hem alleen kennen uit slecht geschifte en onvolledige gegevens (hoe talrijk de documenten ook zijn), in een conventioneele pose, omgeven door afschuwelijkheden... Bertrand zal ons zeggen, dat hij een der groote verdedigers van het Westen was, die ten tweeden male Europa van den Islam redde, die tegenover de Reformatie de intellectueele, aesthetische en religieuze traditie's der Romaansche beschaving heeft staande gehouden. We zouden niet graag zonder eenige reserve een zoo ruim oordeel onderschrijven en evenmin de schijn willen dragen, dat we latiniteit en catholicisme identiek verklaren, met uitsluiting van elk germaansch element. Daarom zeggen wij „romaansch" waar Bertrand „latijnsch" gebruikt. Wij zijn overigens van meening, dat de verschrikkelijke vervolgingen van Philips II

Philips II.

tegen de ketterijen minder voorkwamen uit zijn karakter van latijn, die zich weerde tegen het individualisme, het veroveringswapen der Reformatie in de Germaansche landen, dan wel uit zijn besef een monarch van Godswege te zijn, doordrongen van het groote beginsel van de eenheid der Kerk. Daardoor werd hij een der krachtdadigste contrarevolutionnairen, die de geschiedenis ooit zag; één van hen, die aantoonen, dat hooghartig gehandhaafd gezag aan elke revolutie den weg versperren kan. Hooghartig, zeggen wij; en moesten er aan toe kunnen voegen: beleidvol. En hier raken wij de meest onloochenbare zwakte van dit bronzen pantser. Wij moeten Philips eerbiedigen om de ernstige wijze, waarop hij zocht te zijn „een goed werkman voor de christelijke beschaving", om zijn hooge opvatting van de souvereine waardigheid en van de plichten, die zij meebracht. Maar heeft hij niet met een strengheid, die aan koppigheid, met een nauwgezetheid, die aan bekrompenheid grensde, de wegen begaan, waarlangs hij het best tot zijn ideaal meende te komen? Om ons volledig uit te drukken: wij nemen aan, met Bertrand, dat hij tegenover God loyaal was — zelfs al toonde hij meermalen symptomen van een agressief gallicanisme; — wij nemen aan, dat hij de rechtvaardigheid verlangd heeft en — hoewel hij niet altijd de juiste wegen koos — haar met een nietsontziende hardnekkigheid gezocht heeft; wij nemen aan tenslotte, dat hij de grootheid van zijn rijk, de ongereptheid van het domein van zijn geloof en het werkelijke belang — hoewel te uitsluitend Spaansch gezien — van al zijn zoozeer verschillende volkeren, heeft willen combineeren. Maar, nog eens, sluit dat alle, zelfs onbewuste, hartstocht uit, alle onhandigheid, alle onbegrip voor moeilijke gevallen, die hij op te lossen kreeg en die hij niet zonder uitzondering gelukkig heeft opgelost. Bertrand laat ons Philips op het Escuriaal zien: gewetensvol, angstvallig tot het scrupuleuze toe, met ziekelijke nadrukkelijkheid zich bezighoudend met griezelige en geheel onbeduidende kleinigheden. Hij laat hem andermaal zien, in de zaak van A. Perez, „den duistersten der menschen". Mogen wij uit deze psychologische waarnemingen (wij konden ook zeggen *pathologische*; en daar ligt, naar het ons schijnt, de kern van het probleem) dan niet de conclusie trekken, dat Philips II in staat was tot gevaarlijke klein-

Het beroemde Escuriaal.

zieligheden en tot blinde hardnekkigheid? Zoo zou men ook willen vragen, of zijn houding tegenover Willem van Oranje wel vrij was van kleingeestigheid en verholen jalouzie. Men vraagt ook — om bij het boek van Bertrand te blijven — of hij tegenover A. Perez recht-door-zee of sluw lankmoedig of wraakzuchtig handelde.

Wel spreekt vanzelf, dat wij niet mee willen doen aan de gewone lasterpraat, die berust op het pleidooi, waarmee Perez zelf geantwoord heeft op de officieele beschuldigingen voor de Madridsche rechtbank en later. Wij zijn overtuigd, dat de koning niet aan zijn secretaris, op een andere wijze bevolen heeft om Escavedo, den secretaris van Don Juan van Oostenrijk te vermoorden, uit haat en afgunst tegen dezen laatste. Maar waarom heeft dan Philips zich beijverd om „altijd aarzelend", in zulk een politieroman, verwarrende onverklaarbaarheden te laten?

Dit is, in het kort, de geschiedenis, waarom het gaat. Perez, een verfijnde dandy, die, ondanks zijn vrij duistere afkomst een aangeboren elegantie bezit, een onweerstaanbaar verleider, eerzuchtig en zonder eenige moreele bedenkingen, heeft de vriendschap en het vertrouwen van zijn meester gewonnen. Hij is zijn particulier secretaris. Verder weet heel Madrid, dat hij de minnaar is van prinses d'Eboli, de weduwe van een der grootste Spaansche heeren: éénoogig, een sluwe intrigante, moeder van tien kinderen. Het is die buitensporige hertogin van Pastrana, die aan de H. Theresia zooveel ongemak bezorgde. Haar standsbewustzijn is grenzenloos hoogmoedig. Zij kent geen gewetensbezwaren en onderhoudt op eigen kosten gewapende rooverbenden. Maar het is een vrouw uit de hoogste adel en haar fortuin en sociale positie doen den koning nadenken. Escavedo, secretaris van den romantischen Don Juan en vroegere vertrouweling van den overleden man der prinses — misschien was hij of kon hij worden de mededinger van Perez? — komt uit Vlaanderen naar Spanje en Perez stelt het aan Philips voor, alsof hij deel uitmaakt van een complot, dat den koning wil ombrengen ten bate van Don Juan.

Het schijnt inderdaad, dat Escavedo gezonden werd om verslag uit te brengen over de ommekeer in de politieke verhouding met den gouverneur der Vlaamsche gewesten, waarvan Perez het geheim verried. — Laten wij zelfs aannemen, dat Philips gewaarschuwd is tegen Escavedo en diens meester. Wat doet hij? Perez zal ons later vertellen, dat hij opdracht heeft gekregen, den eersten te laten vermoorden — hetgeen, na enkele vergeefsche pogingen, gelukte — en den tweeden te vergiftigen, hetgeen ook geschiedde. Hoe is het dan te verklaren, dat de koning Escavedo heeft ontvangen, hem blijken van zijn gunst heeft gegeven, hem gevraagd heeft na te gaan, wat Perez bij de prinses d'Eboli deed. Dan, nadat Perez den ander uit den weg heeft geruimd, hoe verklaart men, dat de koning een aarzelende houding aanneemt, dat hij zijn vertrouwen schijnt te schenken aan Perez, die door iedereen met den vinger wordt nagewezen, dat hij vervolgens tracht de zaak te smoren en tenslotte besluit de arrestatie van zijn secretaris te gelasten? Perez ontvlucht, de prinses wordt in hechtenis gesteld. Philips wil nu Perez aan de Inquisitie overleveren en hem als weerspannig ketter doen vonnissen. Hoe dit alles te verklaren?

Bertrand moge in zijn pleidooi een opmerkelijke knapheid toonen; hij moge ons de acteurs van dit spel van zéér nabij doen zien; hij moge alles, wat verklaarbaar is, verklaren: het blijft ons moeilijk, aan te nemen dat Philips II „een zachtmoedige was, die alle wettelijke middelen gebruikte vóór hij zijn toevlucht nam tot geweld", die „zich slechts de schijn gaf, een persoonlijke wraak na te jagen" omdat hij „meer de gewetensvolle koelheid van den bureaucraat bezat, dan de schitterende deugden van een ridder." Het is weer de tegenspraak, waarop men ieder oogenblik bij de lectuur van dit boek blijft stuiten: gewetensvol, als een bureaucraat en gekweld door de zorg voor de orde, maar zonder waarlijke edelmoedigheid, zonder soepelheid en breeden kijk, onverbiddelijk zelfs. Het is een karakter vol raadsels! Bertrand observeert het, dringt er diep in door; hij wil het verklaren — maar —dit moet ons van het hart — zijn historische wetenschap is niet zoo omvattend als zijn psychologie verfijnd. Wij, voor ons, verkiezen de lessen van het Escuriaal, waar men een zeer nobelen kant van den koning ziet, boven die van deze zaak Perez, waar zijn houding al te problematisch blijft.

Het Escuriaal, het is het typische werk den monarch bij Gods genade. Een witte steenmassa temidden van de woeste hoogvlakte, ter eere van Spanje's martelaar, ter eere van zijn geloof. De groote lijnen van het gebouw; de scherpe contrasten tusschen het paleis en de wilde natuur rondom, verscherpt door het heftige zonlicht; de bijna verpletterende indruk, die het gebouw als geheel maakt: dit alles beschrijft Bertrand ons met de zekerheid, den schrijver van ***Pépète*** en van *L'infante* eigen. Wij zien de bouw van jaar tot jaar vorderen. Wij leven mee met de kloosterlingen, die Philips, bijna tegen hun zin, binnen het enorme paleis haalt. Het is tegelijkertijd een schrijn van relieken, een necropool, een

Paul de Mont.

kloester. Heel het karakter van Philips II spreekt er zich in uit: de zucht naar grootheid, de hang naar het massieve en soliede, de hartstocht voor het wonderbaarlijke, de voortdurende beklemming van den dood.
Men moet het hoofdstuk lezen, dat getiteld is „Comment il conçut l'Escorial" om de strenge, maar zuivere schoonheid van dit werk te begrijpen. En men moet ook lezen dat andere stuk over „La vie du Roi à l'Escorial", om, onder de soms kinderachtige eentonigheid van het uiterlijk de diepe zin van dit leven te ontdekken.
Ongetwijfeld vormen deze bladzijden een prachtige les in moreele grootheid — maar tegelijkertijd wij moeten het zeggen, wekken zij een heimelijke twijfel op. Waarom, sire Philips, naast zoo een schoone zorg voor uw werklieden, voor de zieken en ook voor alle uitingen der artistieke schoonheid, waarom zooveel maniakale neigingen en een zoo hinderlijke aandacht voor geringe détails? Waarom zooveel ongerustheid voor de koninklijke cadavers, in navolging van Karel de Vijfde en van zooveel anderen uit zijn geslacht, voor hem en na hem? Waarom deze bemoeiingen met de interne aangelegenheden der monniken? Is dat het werk van een koning?
Bertrand zegt ons —en wij gelooven, dat hij gelijk heeft — „zijn taak als koning vervult hij gewetensvol, maar *hij* beschouwt haar als iets minderwaardigs." Zijn plicht is: te besturen; daarop richt hij zijn wil. Hij begeeft zich er in, zou men zeggen, met gesloten oogen. Zijn geluk echter is: deel te nemen aan de liturgische plechtigheden, waar de vorstelijke majesteit zich zonder valsche schaamte vernederen, vernietigen kan voor de goddelijke majesteit. Daarin stort hij geheel zijn hart uit. Het leven op het Escuriaal is samengesteld uit regelmaat, stilzwijgen, eenvoudige genoegens. Kan dat in overeenstemming worden gebracht met een zeker gebrek aan evenwicht, die de sleutel tot heel veel raadsels zou wezen? Men vertelt het ons niet. Wij moeten er aan denken.
De dood van den koning, op het Escuriaal, zal omgeven zijn door gebeden en evenzeer door majesteit. Tot het laatste oogenblik duurt de inspanning van zijn krampachtigen wil om de natuur te beheerschen en om de souvereine waardigheid stralende te houden te midden van het verschrikkelijke, onverdragelijke verval, waarin de ziekte zijn lichaam gebracht heeft. Deze langzame dood is schoon geweest. Minder dan bij Lodewijk XIV ziet men de nederigheid en de duldzaamheid: men blijft aldoor den autoritairen alleenheerscher voelen. Maar welk geloof, welke liefde tot het lijden en tenslotte, welk een onderwerping aan God, welke vrede tegenover het panorama van zijn geheele leven, dat de koning in zijn laatste, volkomen heldere dagen vóór zich moet hebben gezien! Dit stemt ons meer tot nadenken dan alle psychologische ontledingen. Men kan niet alles ontwarren in dit gecompliceerde leven, maar staande voor deze kalme en schoone dood, kan men niet weigeren te erkennen, dat Philips II zich bewust is geweest als een waar Christen geleefd te hebben.

Fragment uit de Jeanne d'Arc-film.

---

[1]) Louis Bertrand,
PHILIPPE II, UNE TÉNÉBREUX AFFAIRE. *Bern. Grasset, Paris* 6, 1929. (19 × 12) ing. fr. 12.—.
[2]) Louis Bertrand,
PHILIPPE II, A L'ESCORIAL. *Artisan du Livre, Paris*, 1929. (19×12) ing. fr. 15.—.

Gerard Knuvelder.

UIT BOEK EN BLAD.

Roeping.

De jongste aflevering opent met een gedicht van Willem ten Berge „Het Gulden Vlies" en brengt het derde bedrijf van het belangwekkende tooneelstuk van Paul de Mont: „Het Yacht Utopia". Intusschen geeft dit nummer opvallende blijken van de wijzigingen welke de inhoud sinds eenigen tijd onderging. Sterk staat de aandacht gekeerd naar de actueele stroomingen en ideeën op sociaal en politiek terrein. Vooral de redacteur Knuvelder toont zich hier van z'n veelzijdigst kunnen — een veelzijdigheid die eenigsins beangstigend aandoet. Veelvuldig is hij aan 't woord: uitvoerig belicht hij de verhouding Nederland-Vlaanderen-België, waarbij aansluit een beschouwing over het hart van Brabant, welke nogal vluchtig en haastig is uitgevallen. Hoe merkwaardig ook bepaalde verhoudingen gezien en getypeerd werden vraagt men zich af, of meteen meer bezonken en geargumenteerde

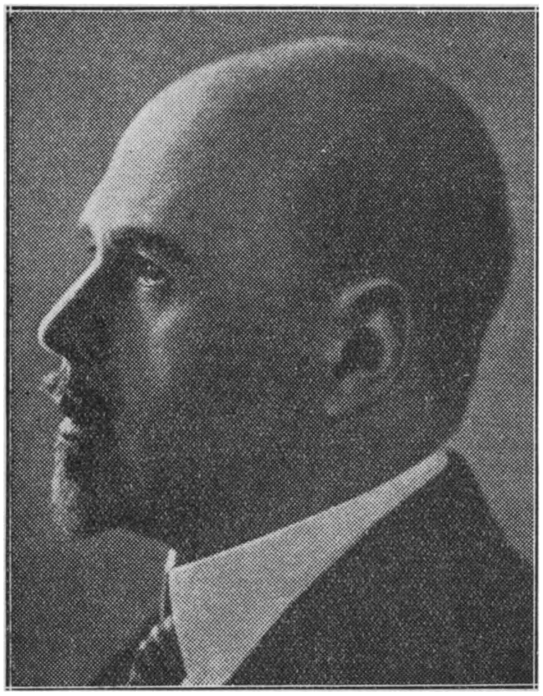

Walther Rathenau.

publicatie dit belangrijk vraagstuk niet beter gediend ware?
Van welgekozen verluchting voorzien is z'n typeering van de jonge teekenares Elsa Rubbens, wier talent ons niet bijzonder rijk en sterk toelijkt — hetgeen door genoemde reproducties duidelijk wordt geaccentueerd.
Dreyer's Jeanne d'Arc gaf Bruning een diepgaande bespiegeling in de pen over de filmkunst: zooals vele van Brunings essay's een opmerkelijk amalgaan van snedige typeeringen naast *zeer* willekeurige en eenzijdige opmerkingen. Prof. Veraart besluit deze aflevering met z'n maandelijksche politieke kroniek, terwijl Knuvelder en P. Molenaar tot slot eenige boeken bespreken.

De Stem.

Het critisch bulletin van voormeld blad, door ons in ons vorig nummer met zekere verwachting aangekondigd, dat zou moeten leiden „tot saneering en concentratie van onze verwarde letterkundige critiek", blijkt bij z'n eerste verschijnen reeds een diepe teleurstelling. We hadden een richtingwijzend orgaan verwacht, doch vonden niets dan een reeks recensies van boeken door auteurs van naam. Dezer reputate moge als auteur gevestigd zijn — in hoever zij leiding kunnen geven is een open vraag, waarop we in deze aflevering vergeefs 't antwoord zoeken. Een hachelijke proef van deze wijze van bespreken is o.m. Frans Coenen's beschouwing over Helman: *Hart zonder Land.*
Roel Hoewink wijdt enkele bladzijden van vereerende herdenking aan de figuur van Rathenau. Dirk Coster herdenkt Karel van de Woestijne en keert zich fel tegen „De profeten van het bommenwerpen": de intellectueelen die, ook in de Nederlandsche literatuur, het oorlogsgeweld dialectisch trachten te rechtvaardigen. Hij eindigt met deze verzuchting:

„Wij voelen ons sceptisch ten opzichte van verlossingen. Doch om één verlossing smeeken wij: de hemel verlosse ons van de masochistische intellectueelen die in wellustige zelfhaat razen tegen de kern van hun eigen intelligentie: het gezonde menschelijke verstand, en dit hun masochisme de wereld willen opdringen als verlossing der menschheid. De hemel verlosse ons van de tijdspest der anti-intellectueele intellectueelen, die de gevaarlijkste menschen op deze aarde zijn."

Het Tooneel.

Het Januari-nummer bevat als gebruikelijk een groot aantal foto's uit de stukken, die in de afgeloopen maand voor het voetlicht kwamen. Op de „Korte Kroniek van de Maand" volgt een uitvoerig artikel van Henri van Wermeskerken, getiteld: „Waaraan sterft 't Nederlandsche Tooneel?"
„Het Tooneel", zoo schrijft hij, „dat werkelijk de ziel van het volk is, heeft men laten ondergaan of machteloos blootgesteld aan invloeden van buiten. En daaruit is geboren die weinige belangstelling in de Nederlandsche taal, in het Nederlandsche lied, de Nederlandsche literatuur en het Nederlandsche nationale tooneel."
Gelukkig meent hij echter reeds een kentering te mogen constateeren.
Verder geeft 't blad mededeelingen over het a.s. Tooneelcongres in September 1930 te Den Haag te houden. Edmond Visser beantwoordt de vraag of een regisseur al of niet een despoot moet zijn in zooverre bevestigend, dat hij van een verlicht despoot alleen heil verwacht.

Karel van de Woestijne.

VERSCHEIDENHEDEN.

Kerk en kerkelijke kunst.

In den Dom van München heeft Kardinaal Faulhaber over bovenstaand onderwerp dezer dagen

o.m. het volgende gezegd: „Het was geest van Gods geest, dat de Kerk, als de behoedster der openbarings-waarheden, tegelijk de moeder van de schoone kunsten is geworden. Reeds in de catacomben heeft ze haar geloof en haar hoop op de muren en zolderingen van deze verborgen kapellen geschilderd. En toen later de eerste kerken in het licht der zon mochten worden gebouwd, is dit van het begin af aan gebeurd met een fijn gevoel voor kunst. Naast de heidensche theaters, bad-inrichtingen en graven, heeft de Kerk een nieuwe cultuur in het leven geroepen. De kinderen van den nieuwsten tijd hebben een dikke scheidings-lijn achter het verleden getrokken en het zoo barsch mogelijk uitgesproken: We kondigen een nieuwen tijd aan: we zingen een ander lied: we maken alles nieuw. We teekenen, schilderen, vormen en bouwen alles volgens een nieuwen stijl: onze stations en warenhuizen, onze banken en fabrieken, onze bruggehoofden en schildwachthuisjes. Reeds heeft deze nieuwe kunst met haar vuist tegen de poorten van het Heiligdom geslagen en gesproken: Gij moet geopend worden over-oude poorten! Ik verhef nu mijn stem, om de wetten der kerkelijke kunst te verkondigen en grenzen te trekken voor de willekeur in de kunst. Ik spreek hier met moderne „zakelijkheid" van de kerkelijke kunst, niet van de kerkelijke kunstenaars.

Kardinaal Faulhaber.

De eerste en opperste wet voor de kerkelijke kunst luidt: Gij moet u aan de kerkelijke overlevering houden! Toen de beeldenstorm in de 8ste eeuw in het Morgenland alle beelden, ook de Christusbeelden, had verwoest, heeft de Kerk op het 7de algemeene concilium van Nicea in 787 de beeldencultus en beelden-kunst in haar bescherming genomen. Op dat oogenblik heeft de Kerk de kunst van den ondergang gered en reeds in dien tijd hebben de vaders van het concilium zich uitdrukkelijk beroepen op „de traditie van de Heilige Katholieke Kerk."

Het nieuwe Kerkelijke wetboek spreekt van „wetten der sacrale kunst en van overleverde kunstvormen," en verlangt, dat deze wetten en kunstvormen bij den bouw van nieuwe kerken worden toegepast en dat ook de kleine kunst in den godsdienst zich houdt aan het gebruik van de Kerk en aan de traditie. Daarom is voorgeschreven: De ontwerpen voor den bouw van nieuwe kerken en de schetsen voor de inrichting van de binnenruimte, onverschillig of het altaarbeelden, muur-schilderijen of glasschilderingen zijn, moeten eerst aan het kerkbestuur worden voorgelegd.

De tweede wet der kerkelijke kunst: Ge moet in de taal van uw tijd spreken! De christelijke kunst heeft in de verschillende tijden verschillende talen gesproken en altijd weer een nieuwen vorm gevonden voor haar innerlijke zien. De moderne kerkkunst is op zoek naar nieuwe vormen, om haar geest uit te drukken, maar tot nu toe heeft ze geen nieuwen stijl kunnen vinden. De juiste oplossing zal zijn, als ze het midden weet te houden tusschen de eerste wet, „Ge moet u aan de kerkelijke traditie houden" en de tweede wet „Ge moet in de taal van uw tijd spreken." Dit laatste mag en moet de kerkelijke kunst doen. Ze mag gerust inplaats van den rondboog en spitsen boog, de loodrechte en horizontale lijn kiezen, maar ze mag niet geheel en al breken met de traditie van het verleden. Of een kerktoren naar boven toe verjongd wordt of niet, doet er niet toe, als de beschouwer van een kerk maar van uit de verte al duidelijk ziet, of hij een watertoren of wel een kerktoren voor zich heeft. Als ze iets beters weet, dan mag de moderne kerkkunst boven Raphael, Michelangelo en de Nazarenenschool uitgaan. Maar ze zal haar richting altijd weer bij den geest der kerkelijke traditie moeten halen en niet een band slaken, zonder welke al het menschelijke scheppen mettertijd moet ontaarden.

De derde wet der kerkelijke kunst: Ge moet het godsdienstige karakter behouden! Maar het religieuze karakter kan bij een bouwwerk er niet van buiten en pas naderhand als een merk worden opgeplakt. Het moet van het begin af aan voortvloeien uit dogma en liturgie. De kerkelijke kunstenaar moet zelf een godsdienstig karakter hebben en in zijn ziel verwant zijn met zijn werk. Kerkelijke geest beteekent nog niet geest voor Kerkelijke kunst, maar ook dit is waar: Kerkelijke kunst bestaat niet zonder kerkelijke kunstenaars.

De vierde wet der kerkelijke kunst: Ge moet godsdienst scheppen! Uit de algemeene wetten van de kerkelijke kunst kunnen gemakkelijk enkele geboden voor de afzonderlijke kunsten worden afgeleid. De kerkelijke bouwkunst moet aan haar werken het karakter van een heiligdom geven. Er bestaat een nieuwe kerk, die, behalve het venster boven den ingang, een vesting in het dal van Tessino zou kunnen zijn. De bouwstijl voor een postkantoor of een magazijn voor goederen kan recht hebben op moderniteit, maar de bouwstijl voor een kerk niet. Het kan ook niet het doel der kerkelijke bouwkunst zijn, haar werken te voegen naar den bouw der steden, of naar de omgeving. Kerken moeten verkondigen: Er is nog een ander leven, er is nog een ander licht, er is nog een ander brood! Kerken moeten dus boven hun omgeving uitsteken en de menschen mee omhoog nemen.

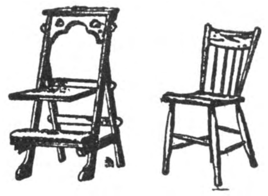

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 29
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No. 320.

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

Alle soorten complete
RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

B. J. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingsconditiën.

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is

E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS — BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

Voor VOETBAL, GYMNASTIEK en ATHLETIEK artikelen is Uw AANGEWEZEN ADRES
Antoon v. d. Dobbelsteen, v. Gilsstr. 27, Tilburg

N.V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1855
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309

Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen.
Vraagt Reizigersbezoek.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
ansstraat 21 — Telephoon Interc. 23903

P. BARTEN - BREDA
Bredascheweg 53 - Telefoon 1695
Groothandel in Aardappelen
en Brandstoffen

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

HET SCHILD
APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS
10.000 ABONNÉ'S
Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.
— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM
Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL
HAAGDIJK 104-106 - BREDA
— De drukkerij voor R.K. Periodieken —

Moderne Dames- en Heerenkapsalons
J. BÜSGEN, Willemstraat 10, Eindhoven
8 Aparte Damessalons.

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg
TIMMERFABRIEK
Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

100 GRAM
EVERLASTING
4 THREADS KNITTING
DE ALTIJD DURENDE BREIKATOEN VERKRIJGBAAR IN ALLE KLEUREN

VRAAGT UWEN WINKELIER DIT MERK. GEEN ANDER GEEFT DEZELFDE VOLDOENING OOK IN ONGEBLEEKT VERKRIJGBAAR.

ADRESSEN VAN WINKELIERS VERSTREKT OP VERZOEK, DE FABRIKANTE N. V. STOOMBANDFABRIEK VAN ENGELEN EN EVERS HEEZE (N.-B.)

STOOMEN **L. C. ROELOFF - BREDA** VERVEN
Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

A. J. VAN BOESSCHOTEN-STOOP - Boschstraat 4 - Telef. 717 - BREDA
Huishoudelijke Artikelen. Glas, Porselein en Aardewerk.

Electr Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)
Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 3 EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405

Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eschen door onze vakkundge behandelng.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

Banketbakkerij H. KRASENBERG
Bovenbeekstraat 5, Telef. 26931, ARNHEM
Specialiteit in ST. NICOLAASARTIKELEN voor scholen en vereenigingen.

Uw adres voor STOOMEN EN VERVEN is bij **De Blaauw**
Homm-weg 81 Manegestraat 11-13
ARNHEM Telefoon 22315

VERSCHENEN:

MOOI VOLK

VERTELSELS VAN 'T HOOGELAND
deur JAN BOS, rentnair en ôlderling.
Pries iennaaid f 2.25. Bonden f 2.90

Beste Vrunden en Vijanden!

Ie harren zeker ook nooit docht, dat ôl Jan Bos, rentnair en ôlderling, nog ais boukeschriever worden zol 't Is aiglieks ook wel wat te min veur 'n boer, moar komt zoo'n pak larrie aan maart, dat 't neudig tied worde veur 'n deeglieke bouk. En woar bringt zinkens joe nait toe. As ie haile winter met pien ien hoes zitten, wordt ie op 'n duur tiepelzinnig. Paiterke, minn nei hoesholderske, zee al gedurig: „tou, leest ais wat, of smook 'n piepke. Ie worden raor van dei prakkezoatzies. Of schrieft ais wat op van joen herinners. Ie hebben jà zoeveul beleefd!" „Wicht," zee 'k, „doar zegst wat Hoal mie inkflesch moar ais vol, en veur twei cent pennen, en 'n paor schriften bie meester. Ik zel ais opschrieven wat ik nog altemaol van domie Moelwiek wait. En dan komt doar vanzulfs wel wat van andern bie".

Zoo zai ie, woar zinkens en hoesholderskes al goud veur binnen en hou dizze bouk ien wereld kommen is Doar het datmal wief, vrouw Hobbel, ons boaker, nou ais niks mit te moaken, Zai het bouk nait ien pak stoken heurt! Dat het boekedrokker oet Amsterdam doan.

Moar nou wil hai bouken noatuurliek ook wel weer kwiet. Ie koopen ja vast altemaoal ain?

Groutnis van JAN BOS

OVERAL TE KOOP.

Oetgave U. M. HOLLAND
Heerengracht 151 — AMSTERDAM

MORKS MAGAZIJN

het degelijke, goedkoope, groote geïllustreerde maandschrift,

bevatte in 1929 onder redactie van
H. G. CANNEGIETER, de karakterschetsen van: Louis Saalborn, Emiel Hullebroek, Henr Dekking, J. Barendse, Dr. H. E. Greeve, P. J. de Kanter, Vera Bondam, Monsieur Maurice, J. M. van Dugteren, A. E. Labouchere, Darja Collin en Ed. G. Schürmann.

Kost per jaar slechts . . . f 15.—

met als gratis bijlage

„ZIJ"

MAANDBLAD VOOR DE VROUW
waarin de nieuw-feministische brieven van „Famke" — Mode uit Brussel — Levenslijnen van Daisy E. A. Junius, enz.

Dit keurig verzorgde Damesblad kost afzonderlijk f 3.75 per jaar.

Dordrecht C. MORKS Cz.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Zoo juist verschenen:

VAN TOEN WIJ VRIJ WERDEN

Eenige hoofdstukken uit de Geschiedenis der Katholieke Kerk in Nederland sedert 1795

door

AUG. C. J. COMMISSARIS

Leeraar aan het Seminarie „Den IJpelaer" te Ginneken.

EERSTE DEEL

Van Schuilkerk tot Kathedraal 1795 tot 1853

DERDE DRUK — GEILLUSTREERD

Prijs, ing. f 1.90, geb. f 2 25

De derde druk is uitgebreid met een hoofdstuk over Limburg in den Franschen Tijd, 1794-1815.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De vijfjaarlijksche prijs van Letterkunde voor West-Vlaanderen

werd door den keurraad, bestaande uit

Prof. Dr. Jules Persijn
— Stijn Streuvels —
Prof. Dr. August Vermeylen

toegekend aan het werk

T' ONZENT IN 'T WESTLAND

door

HERWIN EECKEL

Een boek van 432 blz., compakten druk, op houtvrij papier

Prijs ingen. f 2.90, in linnen band f 3.90.

Verkrijgbaar in iederen boekhandel en bij de uitgevers:

N. V. STANDAARD-BOEKHANDEL
Emiel Jacqmainlaan 127 — BRUSSEL

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.

Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Modelslagerij G. BANNENBERG

Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325

Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant enconditie s

Mooie, Gezonde Huid

Alle ruwheid en roodheid, pukkeltjes en uitslag, worden weggenomen door

PUROL

Doos 30-60. Tube 80 ct.
Bij Apoth. en Drogisten

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Doelmatige publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor Uw onderneming.

P. W. DERKS
Nieuwemarkt 37, Nijmegen
AFRASTERINGEN EN TOEBEHOOREN.
Zeer concurreerend.

C. VAN DER LEE-STRATEN, TILBURG
Lange Nieuwstraat 103 Telefoon 832
SPECIAAL FIJNSTRIJKERIJ

VAN TUIJN & Co. - DONGEN

Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend,
— afgelapt en Good-Year Welt. —

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER. DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.

Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 4 **15 FEBRUARI 1930** **25 cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Kunst . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Geschiedenis . . . . Duitsch
Land- en Volkenkunde . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch, Duitsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!

f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601

COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG

Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

De vijfjaarlijksche prijs van Letterkunde voor West-Vlaanderen

werd door den keurraad, bestaande uit

Prof. Dr. Jules Persijn
— Stijn Streuvels —
Prof. Dr. August Vermeylen

toegekend aan het werk

T' ONZENT IN 'T WESTLAND

door

HERWIN EECKEL

Een boek van 432 blz., compakten druk, op houtvrij papier

Prijs ingen. f 2.90, in linnen band f 3.90.

Verkrijgbaar in iederen boekhandel en bij de uitgevers:

N. V. STANDAARD-BOEKHANDEL

Emiel Jacqmainlaan 127 — BRUSSEL

STEMPELBANDEN

Laat Uw jaargang inbinden. Een gebonden jaargang van Boekzaal der geheele wereld behoud altijd zijn waarde. Wij kunnen U leveren luxe linnen

STEMPELBANDEN

met goudopdruk voor slechts

— f 1.50 per stuk. —

Het Nederlandsche Boekhuis
TILBURG.

P. J. Looymans & Zonen

Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. Pelser - Nijmegen

Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759

Schoenen — Kousen in bijpassende kleuren.

TURKENBURG's

ZAADHANDEL
BODEGRAVEN.

Landbouwzaden
Groentezaden
Bloemzaden

Vraagt prijscourant.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN

Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460

is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.

— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf

Graafscheweg 132 — Telefoon 1005
NIJMEGEN.

Centrale Kaashal

EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.

EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — **EN DETAIL**

P. van Liebergen

NIEUWSTR. 9
EINDHOVEN
TELEF. 679

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren

Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN

Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Gratis premie voor al onze abonné(e)'s

Tegen vergoeding van de kosten voor porto, verpakking en administratie, kunt U één van onderstaande boeken, zoolang de voorraad strekt, gratis en franco in huis krijgen, mits U van Uw recht als abonné(e) binnen 8 dagen gebruik maakt en gelijktijdig, hetzij in postzegels of per giro de achter het door U gewenschte boek vermelde onkosten overmaakt.
Over deze aangelegenheid kan geen correspondentie worden gevoerd. U gelieve aan ons zoo duidelijk en beknopt mogelijk te schrijven, b.v. „Als abonné(e) op

Boekzaal der geheele Wereld

door tusschenkomst van Boekhandel*)............

....

gelieve U mij gratis en franco te zenden**)

....

.... cent aan postzegels gaat hierbij.

Beschikbare boeken:

BIBLIOGRAPHIE:

Jaarlijksche Boekenschouw deel II (f 2.50) gratis en franco tegen inzending van f 0.35.
Jaarlijksche Boekenschouw deel IV (f 2.50) gratis en franco tegen inzending van f 0.35.
Jaarlijksche Boekenschouw deel V (f 3.75) gratis en franco tegen inzending van f 0.35.
Jaarlijksche Boekenschouw deel VI (f 3.75) gratis en franco tegen inzending van f 0.25.

ROMANS:

Magda Scharlau Alberti: Maarten Augustinus (f 1.10) gratis en franco tegen inzending van f 0.25.
Henry Bordeaux: Het Gouden Stilzwijgen (f 1.25) gratis en franco tegen inzending van f 0.25.
William Holt: Het Drama van Schillerhorst (f 1.—) gratis en franco tegen inzending van f 0.25.
R. H. Benson: Een Gevoelsmensch (f 1.50) gratis en franco tegen inzending van f 0.25.

PIEUZE LECTUUR:

Zr. M. de Loyola: Johannes Eudes (f 2.50) gratis en franco tegen inzending van f 0.35.
Bas van Kesteren: De Christelijke Jongeling (f 1.50) gratis en franco tegen inzending van f 0.25.
Bas van Kesteren: Het Gebed des Heeren (f 1.50) gratis en franco tegen inzending van f 0.25.

* Alleen invullen, indien men het blad via den boekhandel ontvangt.
** Titel van één van bovengenoemde boeken invullen.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
TILBURG GIRO 31583

Voor de vrienden van het boek

Richard Strauss en de groote trom.

Richard Strauss, die onlangs zijn nieuwe woning in den tuin van het bovenste Belvedere-slot betrokken heeft en zich daar reeds zeer goed thuis gevoelt, ligt met de officieele muziekwereld van Weenen over hoop. Vooral heeft het Schalk, de directeur der staatsopera, die vroeger zijn mededirecteur was, bij hem verbruid. Zoolang deze in den schouwburg gebiedt, betreedt Strauss de staatsopera niet, zelfs niet bij jubilee-opvoeringen zijner werken, zooals onlangs bij de 150ste opvoering van *Der Rosenkavalier*. In Weenen dirigeert hij zelfs niet eens. Voor eenigen tijd is hij echter voor de Radio opgetreden, terwijl hij eenige zijner liederen op de piano begeleidde. Dit geschiedde tijdens een orchestconcert en zoo luisterde Strauss naar een gedeelte van de Es-Dur-Symphonie van Mozart. Plotseling stond hij op, ging op den paukenist toe en vroeg fluisterend hem zijn plaats af te staan. En de meester sloeg de trom, de pauzen op de vingers aftellend. Het ging tamelijk goed; hij bracht de boel niet in de war en het orchest bracht zelfs een „hoera" op hem uit. De paukenist bromde in zijn eigen: „Ja, ja, Mozart, dat zal nog wel gaan, maar hoe hij er bij *Tod und Verklärung* doorheen rollen zal, mag de lieve God weten." Een ander meende, dat Strauss het steeds uitmuntend verstaan had de groote trom te roeren!

Een origineel geïllustreerd blad.

Pater Anton Hodgius, een jeugdig Amerikaansch Missionaris van de Orde van Maryknoll was de eerste katholieke priester, die zich in het jaar 1921 in Chiklung vestigde. Hij was een stoere werker en het gelukte hem een kern van goede katholieken te vormen, maar de omstandigheden waarin hij gedwongen was te leven, waren zóó primitief, zóó slecht, dat Pater Hodgius ziek werd en stierf. Wegens gebrek aan Missionarissen was het in de eerstvolgende jaren niet mogelijk om een priester naar Chiklung te zenden. Eindelijk vertrok eenige maanden geleden Pater George Bauer naar die verlaten missiepost. Hij had het genoegen een groot aantal Christenen, die door Pater Hodgius bekeerd waren, wederom de H. Sacramenten te mogen toedienen.
Pater Bauer constateerde, dat een der beste middelen om de christenen en ook de heidenen te interesseeren bestond in het verspreiden van berichten over de kerk en de katholieke wereld. Daarom begon hij al de berichten, die hij aantrof in katholieke bladen, welke hem door vrienden uit Amerika werden toegestuurd, te vertalen. Bovendien knipte hij er de illustraties uit, zette er een Chineesch onderschrift bij en plaatste ze zoo in het blad, dat hij uitgeeft en dat door iedereen, van huis tot huis gelezen wordt en goede resultaten oplevert. Op deze manier leeren de Chineesche katholieken de katholieke kerk en hare werken kennen en zij zijn er trotsch op dat ze lid mogen zijn van die groote kerk. Langzamerhand gaan ook de heidenen begrijpen, wat de missionarissen eigenlijk beteekenen en wat een geestelijke macht achter hen staat!

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres
in gemaakte goederen

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Gebr. van Roosmalen

Edelsmederij
van
Kerkelijke
Kunst en
Altaar-Bouw.

Oosterkade 21 Teleph. 2861
UTRECHT.

UITGAVE VAN
FOREHOLTE
TE VOORHOUT.

GEESTELIJKE ZIELELEIDING
van ST. IGNATIUS VAN LOYOLA
door IS. VOGELS S.J.

Een standaardwerk over de „Exercities" van den H. Ignatius, voor priesters, kloosterlingen en leeken.

Prijs, ing. f 3.50, geb. f 4.50

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

Uitgeverij „FOREHOLTE"
VOORHOUT

Vraagt geregelde gratis toezending van de
FOREHOLTE-POST

Te koop gevraagd

OUDE jaargangen
van de tijdschriften

Taal en Letteren

Historisch Tijdschrift

Zielkunde
en Opvoedingsleer

Aanbiedingen aan de uitgevers

Drukkerij Henri Bergmans & Cie.
Langestraat 35 TILBURG

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Lambert Bijnen Pr., 6223.
DE LITURGIE IN HAAR WEZEN EN BETEEKENIS. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1929. (19.5×13.5) 96 blz. ing. f 0.90.

Een voortreffelijke handleiding, die op prijzenswaardige wijze in beknopten maar duidelijken vorm behandelt alles wat wij van de H. Liturgie weten moeten! Voorzeker zullen de leerlingen van Mulo en Lycea het met vrucht gebruiken. Wij bevelen het echter ook van harte aan allen aan, die trouw 's Pausen wensch willen opvolgen om meer daadwerkelijk met de Liturgie der H. Kerk mee te leven. Wel verre van een droge verhandeling is het doordrongen van een echt godsdienstigen geest en in prettigen toon geschreven. Met genoegen zagen we, dat de juiste definitie werd gegeven van wat Liturgie eigenlijk is, maar wij verwonderden ons, dat verzuimd werd hierbij de Constitutie „Divini cultus" van Pius XI te vermelden! Nog een enkele opmerking. Mogen we wel spreken van een „oude geest der Kerk" (blz. 43)? Zijn de zangers niet meer voorgangers dan vertegenwoordigers van het volk en behoort hun plaats niet veeleer tusschen koor en kerkschip te zijn, zooals oudtijds de gewoonte was (blz. 46). En zou bij de opsomming der Sacramenten (blz. 28) de H. Eucharistie niet meer in het centrum dienen te worden geplaatst?

Dom A. Beekman. O.S.B.

FRANSCH.

Eug. Duplessy, 6224.
HISTOIRE D'UN DÉFI. *P. Téqui, Paris* 6, 1929. (19×12) 152 blz. ing. Ffr. 5.—.

Niet alleen om de fijne polemiek, maar ook om een kijkje te hebben in den anti-clericalen strijd van Fransche bladen en personen is het boek de moeite van het lezen overwaard. *G. V.*

R. P. Lacombe S. J., 6225.
RAO SAHIB MAHADEVA AIYER. Vertaald uit het Engelsch door R. P. Garnier S. J. Geïllustreerd. *Desclée de Brouwer & Cie, Paris.* 1929. (20.5×14.5) 167 blz.

'n Bekeringsgeschiedenis schrijven is uiterst moeilik en geeft gewoonlik 'n onbevredigend resultaat. Zo ook deze geschiedenis van den jongen Brahmaan Mahadeva Aiyer, geboren in 1869, gestorven in 1922.

Er zijn vele interessante gegevens over de zeden en gebruiken der Brahmanen en er zit spanning in de tegenwerkingen en wederwaardigheden die Mahadeva moet doorstaan, alvorens z'n volledig doel, de bekering van hemzelf en z'n vrouw, is bereikt, maar de kern waar 't om gaat, 't zoeken naar God en de eindelike rust in Hem is maar vaag aangeduid. 't Helderst krijgen we er nog 'n kijk op in de brieven van den bekeerling zelf, maar jammer genoeg zijn deze weinig in getal en onvolledig.

Naast de levens der heiligen moest de levensgeschiedenis van 'n bekeerling tot de schoonste boeken behoren en ze zijn 't helaas zo zelden.

J. van B.

DUITSCH.

Prof. Dr. Anton Baumstark, 6226.
MISSALE ROMANUM. *Wilhelm van Eupen, Eindhoven.* 1929. (19.5×13.5) 238 blz. ing. f 2.70.

Dit werkje, dat getuigt van omvangrijke kennis der bronnen, is eene populaire uiteenzetting van Prof. Baumstark's nieuwe theorieën omtrent de ontwikkeling van het Missaal. Deze waren eerst als zuiver wetenschappelijke studie toegevoegd aan Dom Mohlberg's uitgave van het sacramentarium van Padua, waarmee beide geleerden meenen het Misboek van den H. Gregorius (anno 595) ongeveer in zijn oorspronkelijke gedaante te hebben weergegeven. Van de nieuwe theorieën van Prof. Baumstark zijn de voornaamste punten: vóór het misboek van den H. Gregorius *Gr.*, heeft Rome geen officieel, eensluidend misboek gekend.

Met name de oude gelasiaansche „sacramentaria" *Ge*, vertegenwoordigen *niet* één type; 't beste Hs. (Vat. Reg. 316) is wat zijn indeeling in boeken betreft, opgesteld in Frankrijk uit hoofdzakelijk Romeinsch materiaal. Het nieuwe gelasiaansche misboek *Ge* VIII, zou niet in Frankrijk (8ste eeuw), doch in Wessex (Engeland, 7de eeuw) zijn ontstaan uit eene versmelting van hoofdzakelijk *Ge* en *Gr* De H. Bonifacius zou dit misboek van zijn geboorteland in Frankrijk hebben verspreid enz. Verschillende bezwaren zijn gemaakt tegen deze theorieën, vooral door Prof. Andrieu (Straatsburg) Het oude *Ge* geeft wel degelijk een kijk op de oude Romeinsche Vastenliturgie der 6de eeuw. Alles pleit voor de Frankische oorsprong van het nieuwe *Ge* VIII, dat wel Fransche, geen Engelsche heiligenfeesten geeft. Verder is *ons* misboek hoofdzakelijke voortgekomen uit 't missaal door paus Hadrianus aan Karel den Groote gezonden, versmolten met 't aanhangsel van Alcuinus, dat 't volledig maakte. en niet uit 't nieuwe *Ge* VIII. De nieuwe theorie van Baumstark is bijna 't omgekeerde van wat tot nu toe werd aangenomen. Slechts nieuw onderzoek kan zekerheid brengen.

Dom C. Coebergh O.S.B.

Rudolf Lämmel, 6227.
GALILEO GALILEI. Geïllustreerd. *Paul Franke, Berlin S. W.* 11, 1929. (21×13) 285 blz. geb. M. 6.—.

Al is de leugen nog zoo snel, de waarheid achterhaalt ze wel: wanneer dit spreekwoord ooit opging, dan zeker bij dit nieuwe boek over een oude koe. Het zijn niet meer de priesters, die tegen Galilei „den beroemdsten van alle wetenschappelijke martelaars" ageerden, maar wel de wijsgeeren, de Katholieke wijsgeeren natuurlijk, die in hem hun doodsvijand zagen.

Ofschoon de schrijver in het „geheim" Archief van het Vatikaan — dat echter sinds Leo XIII voor de mannen der wetenschap toegankelijk is — met ultra-stralen gewerkt heeft, is heel de door hem ontdekte falsificatie der gerechtelijke oorkonden een zeepbel gebleken. Zooals we reeds eerder in dit tijdschrift hebben kunnen lezen, is de nieuwe Galilei-legende van Rudolf Lämmel aanstonds en afdoende weerlegd. Wie zich voor de Galilei-kwestie interesseert, kan met veel vrucht Pastor naslaan, die ook in het geheim Archief van het Vatikaan gewerkt heeft.

H. Rongen.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Dr. C. H. Ketner, 6228.
MENSCH EN WERELD. *Van Loghum Slaterus, Arnhem,* 1929. (20×14) 118 blz. ing. f 1.95 geb. f 2.75.

Dit boekje is, naar het voorbericht mededeelt, een verkorte en populaire bewerking van Heymans' *Einführung in die Metaphysik.* Het is dus niet voor vakphilosophen geschreven. Maar wie met het psychisch monisme wil kennismaken, vindt hier de hoofdgedachten van dat stelsel op de meest heldere en overzichtelijke wijze uiteengezet. De behandeling van de moeilijkste problemen is waarlijk meesterlijk van eenvoud; zij kan enkel uit diep wijsgeerig en psychologisch inzicht geboren zijn. Men zou wenschen, voor het critisch realisme een dergelijke inleiding te mogen bezitten.

Dr. Ferd. Sassen.

Franz Blei, 6229.
HET BOEK VAN LIEFDE EN HUWELIJK. Vertaald uit het Duitsch door Matty Vigelius. *Em. Querido, Amsterdam,* 1929. (19×12) 270 blz. ing. f 3.75, geb. f 4.50.

Een boek, waaruit elke hoogere, zedelijke opvatting in de verhouding der geslachten is geweerd en dat den mensch beschouwt als 'n soort dierlijk mechanisme. Een boek bovendien, dat elke ethische opvatting afbreekt en lacht met praktijken, die steunen op de gezonde ethiek. Bijna elke bladzijde getuigt 't . Het boek noemt o.a. „voluptas" een scholastieke abstractie, beschouwt dit als „sexueele mecaniek" enz.

P. Constantinus O.Cap.

Dr. Jac. van Dael, 6230.
GESCHIEDENIS DER EMPIRISCHE PSYCHOLOGIE. *J. Ploegsma, Zeist,* 1929. (20.5×25) 187 blz.

Een zeer goed geslaagd boek, dat met aandrang wordt aanbevolen aan allen, die met de beschrijving der psychische verschijnselen en de methoden der positieve zielkunde reeds eenigszins bekend zijn.

De nieuwste geschiedenis van deze jonge wetenschap is zonder twijfel 't belangrijkst. De schrijver heeft daarom terecht aan de hedendaagsche stroomingen de meeste aandacht besteed. Een behandeling van de psychotechniek en haar resultaten zou hier zeker ook op haar plaats geweest zijn. Het boek munt uit door helderheid en overzichtelijkheid, en is voor zelfstudie zeer geschikt.

Dr. Ferd. Sassen.

I. C. van Houte, 6231.
G. J. Vos,
MOEILIJKE KINDEREN. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1929. (21.5×15.5) 186 blz.

't Boek over lastige kinderen, met 'n korte inleiding van Prof. Kohnstamm, wil op de eerste plaats aangeven, hoe fouten en vergroeiingen bij de opvoeding kunnen voorkomen worden: vervolgens wil het de juiste behandeling aangeven als er kleinere moeilijkheden zich voordoen: tenslotte toont het boek aan, dat bij meer ingewikkelde gevallen de mogelijkheid blijft bestaan, om karakterfouten weg te nemen, als maar tijdig deskundig advies wordt ingewonnen. 't Boek heeft vooral waarde wegens den schat van practische ervaring, waarover de schrijvers beschikken. Over zes hoofdstukken, ieder nog in kleinere hoofdstukken onderverdeeld, is geheel de stof verdeeld; 't Algemeen gedeelte: De zuigelingenleeftijd; De schoolleeftijd; De Rijpingsjaren; Neuropathische constituties; Slotwoord (Paedagogische samenvatting en consultatiebureaux voor moeilijke kinderen), alles samen 40 kleinere hoofdstukken. Veel der besproken feiten zijn wel bekend, o.a. de gevallen der puberteitsjaren, maar hier wordt er wat dieper op ingegaan en we krijgen dikwijls een meer juisten kijk op de genezingsmiddelen. In 't theoretisch gedeelte komt nog al veel bewondering voor den dag voor Freud en zijn theorieën, die wij niet deelen. Ons dunkt, dan Jean Bodin in zijn boek *Contra Freud* de onhoudbaarheid van de psychologie van 't onbewuste voldoende heeft aangetoond. Daarenboven zouden wij voor de vorming van't karakter en de verbetering meer onzen steun gaan zoeken in 't bovennatuurlijke, ofschoon we deze natuurlijke hulpmiddelen niet versmaden.

v. L.

Joh Dewey, 6232.
SCHOOL EN MAATSCHAPPIJ. Vertaald door Dr. Tj. de Boer. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (19.5×13.5) 218 blz. geb. f 2.50.

Joh Dewey is dé pionier van de nieuwe opvoeding, van de werkschool, de levensschool. *School and Society* is zijn meest gelezen werk, dat vrijwel geregeld elk jaar in Amerika een nieuwe oplaag beleeft.

De Nederlandse vertaling is vlot en wordt voorafgegaan door een inleiding van ruim 60 pagina's, deskundig, degelik, goed geschreven, die een overzicht geeft van Dewey's leven, van zijn filosofie en van zijn pedagogiek. Uiteraard ineengedrongen en zwaar op de hand. Wij vrezen, dat het menig hoofdakte-kandidaat — voor de hoofdakte kandidaten schijnt de uitgaaf allereerst bedoeld — vóór hij de eerste 40 blz. heeft doorworsteld, zal gaan schemeren en hij het boek moedeloos ter zijde zal leggen. Bovendien heeft de vertaler-inleider zich van alle kritiek onthouden, ofschoon er van kristelik standpunt op Dewey's naturalisme, evolutionisme en pragmatisme, heel wat te zeggen valt. Voor zelfstudie kan het boek aan wijsgerig ongeschoolde katolieken dan ook niet worden aanbevolen.

Fr. S. R.

FRANSCH.

Régis Jolivet, 6233.
LA NOTION DE SUBSTANCE. *Gabr. Beauchesne, Paris,* 1929. (23×14.5) 335 blz. ing. Ffr. 50.—

Een moeilijk probleem uit de metaphysiek wordt hier met diep wijsgeerig inzicht en echten historischen zin scherp en duidelijk behandeld. De innerlijke samenhang van gedachten van het Scotisme en Nominalisme van de Laatscholastiek eenerzijds over Suarez, met het moderne antisubstantialisme anderzijds wordt door den schrijver met onverbiddelijke logica aangewezen. Tevens vestigt hij de aandacht erop, hoe in het Thomistische zelfstandigheidsbegrip, waarin „concretezza" en abstractie gelijkelijk tot hun

recht komen, dat van Aristoteles fundamenteel is gewijzigd. Het boek is vanzelfsprekend enkel voor vakmenschen bestemd.

Dr. Ferd. Sassen.

Franc-Nohain, 6234.
L'ART DE VIVRE. *Spes, Paris,* 5, 1929. (19×12) 272 blz.

De bekende Parijsche dagbladschrijver Franc-Nohain heeft een aantrekkelijk boekje geschreven over de levenskunst. In enkele maanden tijds zijn verscheiden tienduizendtallen ervan verkocht in Frankrijk en daarbuiten. Voor een werk, dat heelemaal niet pikant is, beteekent de snelle stijging van het oplaagcijfer een algemeene ernstige waardeering.
„Leven is kiezen; gelukkig leven is weten te kiezen; het geluk hangt af van onze keuze," zegt de schrijver. Deze stelling heeft hij in vijftien hoofdstukken uitgewerkt op de vlotte, boeiende wijze, die den Franschen journalist eigen is.
Franc-Nohain heeft geen last van somberheid of knorrigheid. Vroolijk en geestig zegt hij zijn meeningen. Hij redemeestert op innemende wijze. Een wijsgeer zou alles plechtiger en zwaarder zeggen. Maar in plechtigheid en zwaarte ligt niet de kracht. Zeer ernstige menschen hebben dit boekje niet noodig. Het is bestemd voor degenen, die het leven gaarne héél licht zouden opnemen. Deze zullen de prettige stem van Franc-Nohain het best verstaan. Anderen, die als leiders optreden, zullen hun nut kunnen doen met de ervaringen van den schrijver.

Vincent Cleerdin.

DUITSCH.

D. Ammon, 6235.
ICH KENNE DICH. Geïllustreerd. *Schwabachersche Verlagsbuchhandlung, Berlin,* 1928. (19×13) 205 blz. geb. M. 4.—.

Damel Ammon is 'n grapholoog, die in dit boek zijn ondervindingen opteekent van 'n vijf entwintig jarigen praxis en daaraan z'n bespiegelingen vastknoopt. Hij meent uit de juiste bestudeering van 't handschrift, 't karakter, 't temperament te kunnen aangeven. Aan 't slot geeft hij 'n kort overzicht over karaktereigenschappen met de hun eigene graphologische kenteekenen. Hij zegt daar b.v.: „Unwahrheit." Alle U-Zeichen geschlossen, Schrift fadenförmig."; Wohlwollen: Unten runde Buchstaben" etc.
't Is wel een suggestief boek met keurige proeven van handschriften, met veel juiste opmerkingen, maar 'n overtuigend boek is het niet. Laat 't zijn, dat dit of dat karakter zoo schrijft, dan volgt daaruit toch niet, dat iedereen, met zoo'n bepaald handschrift weer juist zoo'n karakter heeft. Ons schrijven hangt zooveel af van de eerste inoefening. Heeft men in 't later leven 'n ontoonbaar handschrift, dan neemt men nog eens les: 't schrift verandert dan wel, maar 't karakter of 't temperament niet. De schrijver van dit boek meent zoo zeker te zijn van zijn beschouwingen, dat hij zich aanbiedt uit 't schrift van iemand z'n karakter juist aan te geven, ja voor huwelijksaangelegenheden 'n veilige gids denkt te zijn.

v. L.

Erich Przywara, 6236.
DAS GEHEIMNIS KIERKEGAARDS. *R. Oldenbourg, München,* 1929. (20×15) XII—176 blz. ing. M. 6.50, geb. M. 8.50.

Dat de Deensche wijsgeer-theoloog Sören Kierkegaard een eenigszins raadselachtige, maar ook op idëeel gebied geweldige verschijning was, leert ons reeds de rijke literatuur, die rond zijn persoon en zijn werk de laatste jaren verschijnt. Beide, het raadselachtige en het geweldige, wortelen in zijn fijne diepzinnigheid, zijn veelzijdige geheimzinnigheid.
Naar het Kierkegaard-geheim gaat ook Pater Przywara speuren: eerst naar het geheim van den stijl, vol paradoxen en tegenstellingen, om den schrijver te verduidelijken; daarna, om den denker te begrijpen, naar het mysterie van zijn werk, zijn „Existenz"-leer, die vanzelf perspektieven opent naar de Duitsche phenomenologie en psychoanalyse, en op theologisch gebied naar Karl Barth en Tillich eenerzijds, naar het Katholicisme anderzijds; ten slotte, om de persoonlijkheid open te leggen, naar het geheim van zijn ziel, dat vooral teruggrijpt in zijn levensdrama: de verhouding tot zijn verloofde, Regine Olsen.
Of de ontleding dier geheimzinnigheden meer helderheid brengt? Wie in Przywara's zegtrant ingeleefd is, zal ongetwijfeld bevestigend, maar de minder-ingewijden misschien ontkennend antwoorden.

Dr. Aug. Hendriks M.S.C.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

C. Astaes, 6237.
HERFSTGENOEGENS. Geïllustreerd. *Excelsior, Brugge,* 1929. (22×16) 46 blz.

Vier heel eenvoudige schetsjes van genoeglijk dorpsleven, in Vlaamschen trant en met Vlaamsche kleur.
— A — *Vincent Cleerdin.*

Ruby M. Ayres, 6238.
LANGS EEN OMWEG. Vertaald uit het Engelsch door Hera. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5×13.5) 256 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Sheila Rorley's vader was beneden z'n stand getrouwd. Wanneer hij in Amerika sterft, gaat Sheila naar haar grootvader in Londen. Een nieuw leven voor haar, maar 't sombere groote huis met de lange rij geportretteerde voorvaderen staat haar tegen en zij loopt weg. Ontmoet een garagehouder en een lap van een Lord, die een „leven" achter den rug heeft.
Zij vindt den garagehouder aardig, maar wordt verliefd op den Lord. De Lord stelt haar teleur, zij loopt terug naar huis, ontmoet den Lord weer in haar eigen kringen, is „stands"-halve de aangewezen echtgenoote van een Lord, dus van dezen Lord, maar zij houdt niet van hem. Wél van den garagehouder. die doet alsof hij niet van háár houdt, omdat zij in stand zoo hoog boven hem staat. Achtereenvolgens tracht de schrijver den lezer in spanning te brengen, inzake de omstandigheid of Sheila nu met den garagehouder of met den Lord zal trouwen. Natuurlijk trouwt ze met den garagehouder, anders had 't boek geen bestaansrecht en zou de titel niet kloppen. Dit laatste spel, die gedurige veranderingen van „waarschijnlijke aanstaande", moet iets nieuws

verbeelden in dit roman-genre. Een gewone vrijage met een huwelijk is veel te sensatieloos. Het heele geval is vrij sentimenteel en geen buitengewone aandacht waard. Wanneer het levensecht was, zou men de compositie knap kunnen noemen, maar 't is onwaarschijnlijk, dat Sheila maar met een paar menschen in aanraking komt. Liefhebbers kunnen er misschien voldoening in vinden. De vertaling voldoet goed.
— Bc — *J. H. P. J.*

Ruby M. Ayres, 6239.
DE ROMAN VAN EEN LEELIJKEN MAN. Vertaald uit het Engelsch door Henriette van Rappard. *Uitg. Mij., De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20×14) 194 blz. ing. f 2.25.

Wij zouden kunnen volstaan met den titel te wijzigen in „De leelijke roman van een leelijke man", maar wij willen er toch even bij vermelden, dat het een verhaal is, dat zijn oplossing vindt in een zelfmoord en ook daarom dus al minder gewenscht is. Voor degenen, waarvoor men boeken met zelfmoorden voorbehoudt, zal dat verhaal weinig belangwekkends kunnen bieden.
De inhoud bevat een van die fantasietjes, die in een paar honderd treinromannetjes al uitgewerkt zijn, met hier en daar een nieuw vindinkje, of hier en daar een goed uitgeteekende persoon. Maar in de groote lijn is het een onbelangrijk boek.
— Bc — *J. H. P. J.*

Lettige U. Cooper, 6240.
DAER SLAE GHELUCK TOE. Vertaald uit het Engelsch. *Van Holkema & Warendorf Amsterdam.* 1929. (19.5×13) 365 blz.

Dit is een verhaal uit den zeer romantischen tijd van den tachtigjarigen oorlog. Een Graaf heeft zich aan Spaansche zijde geschaard en helpt zoodoende mee: te strijden tegen zijn eigen vaderland. Naast deze patriottische romantiek komt nog de romantiek van familie-omstandigheden en verwikkelingen. Politiek met huwelijkssluitingen zijn ten zeerste saamgeweven. De optredende personen zijn scherp beschreven en het geheel staat in vlotten boeienden stijl. Hier en daar komt wel eens iets uit den hoek, dat kennelijk van niet-katholieke zijde stamt, maar daarvoor is eenige critische zin reeds voldoende. Voor volwassenen biedt dit verhaal dan ook voldoende spanning, om het een boek te vinden, waarover men in z'n schik is.
— Bc — *J. H. P. J.*

Ethel M. Dell, 6241.
DE WEDLOOP MET HINDERNISSEN. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1929. (19.5×14) 328 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

De wedloop gaat natuurlijk den kant van het huwelijk op, en de hindernissen liggen in particuliere levens vóór dien tijd en van geheimen die in beide levens bestaan. Een dame uit het hooge en wilde leven, staat op punt te trouwen, leest een boek, dat haar de oogen openscheurt, vlucht en gaat aan een stil strand wonen. Daar ontmoet ze een eenvoudig onderwijzer. 't Is al dadelijk „aan." Ze heeft een goed hart: de ongelukkige broer van dien dorpsmijnheer boeit haar, trekt haar. De mijnheer van het kasteel in voortdurende twisten met zijn vrouw, wil haar voor juffrouw van gezelschap. Ze blijkt een verbazend wereldwijze dame, die doodgewone juffer, zooals ze zich voordoet. De romantische geschiedenis loopt, zooals ze loopen moet, tot dat er vroegere kennissen als kapers op de kust komen. Dit geeft aanleiding tot verwijdering: de geheimen komen los, maar ze krijgen elkaar voor goed. Het geheel is niet zonder spanning geschreven. Ook alleen iets voor verloren uren van ontspanning. En dan nog voor menschen van wat koelbloedigen aard. De vertaling kunnen we hier en daar nog proeven.
— Bc — *P. Quirinus O. Cap.*

Constant Eeckels, 6242.
DE MAALSTROOM. *Excelsior, Brugge,* 1929. (22×26) 205 blz. ing. Bfr. 20.—.

Als volksboek kan deze Katholieke roman, met zijn nobele tendenzen, aanbeveling verdienen, letterkundige waarde evenwel bezit hij hoogstens zeer sporadisch.
De auteur schrijft te vlot en zoo, te veel. Hij kent de plebejers en hun taaltje evengoed als de beursspeculanten en hun gedoé, maar, om die *literair* te typeeren, moeten er alvast 90% minder woorden aan verbruikt worden.
Verder zal de lezer er verstoord over staan, hoe de hoofdpersoon, die zoo practisch-flink is in den organisatiestrijd, zijn toekomst bouwen wil op een, wat men vrij mag noemen, idiote liefde.
— B — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Octave Feuillet, 6243.
GEKNECHTE ADEL. Vertaald uit het Fransch door M. G. C. *J. J. Romen & Zn., Roermond,* 1929. (20×13.5) 159 blz. ing. f 0.95.

Een verhaal uit verre tijden: de schrijver trouwens zegt alles. Een gravenzoon wordt plotseling arm, begaat de heldhaftige daad een dagboek aan te leggen; schrijft daarin hoe arm hij is, hoe hij komt te midden van andere adellijke personen. Hij heeft zijn grootheid verborgen zullen we zeggen. Natuurlijk komt de liefde in 't spel. Maar het geld en de adel, niet waar. Een andere rare dame krijgt onverhoopt een erfenis uit Spanje, gaat gauw dood, vermaakt alles aan dien zaakwaarnemer, het huwelijk is er en het boek is uit.
— B — *P. Quirinus O. Cap.*

Kristian Haugen, 6244.
DE ZEVEN RAADSELS. Vertaald uit het Duitsch door P. J. Aerssens. Geïllustreerd door G. J. van Overbeek. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1929. Romans van avontuur. (19×13.5) 127 blz. ing. f 0.80, geb. f 1.30.

Sir Richard Kenton, wordt zonder dat hij er de reden van kan vermoeden, vervolgd door een dubbel stel vijanden, die het op bij hem onvindbare documenten en zelfs op zijn leven gemunt hebben. Dit lokt hem in een aantal avonturen, waarin ook eene bekoorlijke Lady Evelyn haar rol speelt, totdat ten slotte blijkt, dat er een persoonsverwisseling in het spel is en de 7 raadsels hun oplossing vinden in een blij einde.
— A — *C. R. Vullings.*

Headon Hill, 6245.
HET HUISJE IN HET RAVIJN. Vertaald uit het Engelsch. *Stella Editie, Amsterdam,* 1929. (19×13.5) 222 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

Terwijl Hector Yeldham, verbonden aan de „Daily Lynx" op vacantie gaat, weet hij dat tot zijn terugkomst blijven liggen: het onderzoek naar een smokkelaarsaffaire en een dito naar den omloop van valsche effecten. Door 'n samenloop van omstandigheden brengt hij beide zaken nog voor z'n vacantie om is, tot 'n einde.
Ontspanningslectuur voor 't gewone volk.
— A — *J. E. Mulder.*

Headon Hill, 6246.
ACHTER EEN MASKER. Vertaald uit het Engelsch. *Stella Editie, Amsterdam,* 1929. (19 × 13.5) 218 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

'n Misdadiger, 'n onnoozele jongedame, 'n kleptomaan — verder niet na te vertellen.
Ontspanningslectuur zonder literaire verdienste.
— A — *J. E. Mulder.*

G. van Hulzen, 6247.
DE ZWARTE WAGEN. Geïllustreerd. *Ned. Uitg.-Mij., Amsterdam,* 1929. (25 × 18) 247 blz.

De zwarte wagen behoort aan twee stakkers van zwervers, die een van hun mede-zwervers onrechtvaardig lieten veroordeelen, en nu onder de voortdurende angst leven dat hij zich zal wreken. Het ellendige en miezerige leven van deze menschen wordt in een ouderwetsch naturalisme met veel breedsprakigheid verteld, en het is vreemd hoe van Hulzen's toch betrekkelijk eenvoudige verteltrant nu al uit-den-tijd blijkt. De grijze monotonie van zijn stijl geeft hier toevalligerwijze een ongewilde illustratie van de grijze monotonie van het leven dezer zwervers.
— A — *Albert Helman.*

Heinrich Mann, 6248.
MOEDER MARIA. Vertaald uit het Duitsch door Betsy Kater. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1929. (21.5 × 15.5) 209 blz.

Een niet geheel begrijpelijke en in ieder geval verwarde roman. Het verhaal speelt in hoogere, mondaine kringen, er is een generaalszoon die misschien vondeling is en misschien niet, en die zijn mogelijke moeder leert kennen als een verleidster. Deze generaalszoon is verloofd met een arme, edoch idiote prinses. Etcetera. De verleidster loutert zich in een katholiek retraitehuis, en retireert daarna voorgoed.
— C — *A. H.*

E. Phillips Oppenheim, 6249.
GEHEIMZINNIGHEDEN IN DE RIVIERA. Vertaald uit het Engelsch door E. H. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. Pijlserie. (20 × 13.5) 227 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.

Kolonel Green maakt in de Riviera kennis met den Amerikaan Edmund Martin, een jonge reus, met een naif uiterlijk doch een gezond stel hersenen en een onverwoestbaar goed humeur.
Tesamen beleven zij verschillende avonturen en slagen er steeds in de bedriegers te bedriegen en de belaagde onschuld te redden.
Wegens verschillende verkeerde verhoudingen voorbehouden voor volwassenen. Overigens erg onwaarschijnlijk en zwak van samenstelling, staat dit boek bij vele van schrijver's werken achter
— Bc — *A. C. de B.*

J. Oterdahl, 6250.
EEN UIT VELEN. Vertaald uit het Zweedsch door N. Basenau-Goemans. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1929. (21 × 16) 261 blz.

Het verhaal van een vrouw over een vrouw, zoo diep en innig doorleefd, dat het een autobiographie schijnt, meer nog een lyrisch gedicht, ook door z'n bouw: deze zuiver volgehouden dooreenmenging van heden en verleden, herinnering en hoop. Waardevol door een psychologie die de teerste roerselen ontdekt van de ontwakende en groeiende vrouwenziel. Een dichterlijk en religieus boek, door zijn steeds pure atmosfeer en zijn illusie, zijn verheffing naar de hoogere rust der zelfvergeten naastenliefde, het reinste menschengeluk, dat deze Eva Colbjornson, het kind van onbekende ouders, de vrouw die ongehuwd blijft door veel bittere verlatenheid en bitterste teleurstelling heen, voor zich zelf en tot zegen van velen verovert.
— B — *M. K.*

André Schillings, 6251.
HET VLUCHTELINGSKE. *Boosten & Stols, Maastricht,* 1929. (19.5 × 13.5) 86 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.40.

Dit boekje is het, bijna vanzelf sprekende, vervolg op *Jelleke,* dat een paar jaren geleden verscheen. Men heeft het den schrijver toen ook verweten, dat hij z'n boekje eindigde met het indienstgaan van Tonius en dat het dan punt en uit was. Compositorisch bereikt Schillings in *Het Vluchtelingske* geen geweldige hoogten, 't is heel gewoontjes. Maar hij zal 't ook wel nooit anders bedoeld hebben.
André Schillings is een Limburger en zijn verhaaltje speelt kennelijk in 't Limburgsche, daarom is het een beetje vreemd, dat hij zich zoozeer oriënteert op het Vlaamsch van Timmermans, Claes enz. Maar die oriëntatie valt gelukkig uit. Als vriendelijk gezellig verhaaltje, voldoet dit boekje dat de verdere avontuurtjes van Jelleke beschrijft, heel goed.
— B — *J. H. P.J.*

Wouter van Riesen, 6252.
MINIATUUR. *G. J. A. Ruys, Zeist,* 1929. (17 × 12) 111 blz. ing. f 1.20.

Wie dweept met het milieu van „Freulekes," vindt ook genot in deze even gracieus uitgegeven als delicaat geschreven historische schets.
„Het historische" ervan (speciaal het Zwolsche en Haagsche milieu en het tijd-gebeuren tusschen 1740-1780) is van interessante bekoorlijkheid, *„de histoire"* zelf van den reëelen, maar, onder een gefingeerden naam, voorgestelden hoofdpersoon, is daarenboven van een diepe tragiek, wijl ze spelen kan in *alle* tijden, als levensverhaal van den uit een mésalliance gesproten, ouderloozen jongeman, die onbegrepen en vereenzaamd in de wereld staat.
— Bc — *P. C. Krüter C.ss.R.*

W. B. Seabrook, 6253.
AVONTUREN IN ARABIE. Vertaald uit het Engelsch door Carolus Verhulst. *Servire, 's Gravenhage,* 1929. (23.5 × 15.5) 358 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.

De schrijver van dit boek houdt er blijkbaar geen geloof op na. Dat blijkt al direct uit verschillende sarcastische opmerkingen in 't boek. Wat trouwens de eenige manier is, waarop deze soort onzer medemenschen hun houding kunnen redden. Inmiddels had de auteur mogen beden-

ken, dat het ons niet interesseert, dat hij ongeloovig is, althans niet in zoo hevige mate, dat wij zijn boek niet zouden hebben kunnen lezen, wanneer deze mededeeling er niet ten volle in was uitgedrukt.
Een prettig boek om eenige uren mee zoek te brengen.
De schrijver heeft veel gereisd en... interessant gereisd. Interessant reizen is een bijzondere genade, dat overkomt niet iedereen. Om zoo kennis te maken met land en volk, dat men er werkelijk boeiend en naar waarheid veel over spreken kan, verdient volstrekte waardeering, zoodra al deze ervaringen geboekstaafd zijn. Het is daarom jammer, dat het werk terwille van enkele passages en enkele illustraties — welke laatste overigens zeer rijk en goed uitgevoerd zijn — moet worden voorbehouden voor jongeren. Maar niettemin blijft er toch genoeg van de waarde van het werk over, om het voor ontwikkelde volwassenen goed dienst te laten doen, als korte weergave — hoe dik het boek ook is: het land is nog te rijker — van wat er omgaat in Arabië: bij de Bedouïnen, de Drusen, de Derwishen (dansende en huilende), onder de Yezidees enz.
— Bc — *J. H. P.J.*

Antoon Thiry, **6254.**
IZEGRIM. *Em. Querido, Amsterdam,* 1929. (17.5 × 10.5) 130 blz. ing. f 1.50.
't Is wel een erg zot vertelselke, dat Anton Thiry ons hier verhaald heeft, maar 't is een aardig brokje stadsfolklore van het fantastiese hier, waarvan de schrijver ons een zeer genoeglike weergave heeft gegeven. We weten niet hoe groot de historiese kern is, die aan dat sprookjesachtige verhaal ten grondslag ligt, maar dat komt er ook weinig op aan. De Izegrim is een karikatuur die we gaarne ontdoen van 't groteske, om een mens te zien van welke soort er maar weinig zijn, maar die inderdaad bestaan en zo krijgt dit wonderbaarlike verhaal van Thiry een glimp van echtheid. De Izengrim is de onmogelikste vent, die U zich denken kunt. Reeds aan z'n wiegje stond geen vriendelike fee, maar 'n feeks, die 't borelingske reeds tot 'n kwelling maakte. Altijd anders dan anderen. De jonge Izengrim heeft 'n overzadigbaar genoegen melkflessen tegen de vloer te keilen, als schoolvlerk de katten de strot dicht te knijpen, honden ketels aan de staart te binden, vuurwerk in brievenbussen te moffelen. Hij groeit op tot een fenomeen van misselikheid. Hij wordt 'n judas, 'n mispunt, 'n hartvreter, 'n draadnagel, een bullebak en kribbebijter; denk U 'm zich zo beroerd mogelik en U is er nog niet. Maar op 't eind van 't verhaal komt 'n keer. Hij is grootvader geworden en de aanminnigheid van z'n petekindje weet den ouwe te vernederen. Hij herleeft, hij wordt getemd. Hij leeft enkel voor dat kleine jong, de hele andere wereld lapt hij aan z'n laars. 't Ventje, dat echter teveel van de kwaje streken van de ouwe deugniet heeft geleerd, verongelukt en dit grijpt de Izengrim zoo geweldig aan, dat hij spoorloos verdwijnt. Voor jonge lui een verhaal om te watertanden.
— A — *Ed. A Serrarens.*

Dr. H. Waning, **6255.**
DE DOODSBLOEM. *A. W. Bruna, Utrecht,* 1929. (20 × 13.5) 239 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
De auteur: Dr. H. Waning verhaalt hier van zijn avonturen als medicus-detective.
Bij zijn vriend Offermans in Wassenaar gebeuren vreemde dingen. Eerst verdwijnt zijn zoontje. Verdronken, denkt men. Dan worden zijn beide dochtertjes dood-ziek en zijn gezonde kalme vrouw lijkt ten slotte zenuwoverspannen...
Dr Waning met zijn vriend Stroedel weet het mysterie te onthullen en erger te voorkomen.
Doodgewone, maar boeiende amusementslectuur. 't Gegeven is wel wat erg bizar en onwaarschijnlijk!
— B — *M. v. M.*

Carolyn Wells, **6256.**
DE MISDAAD IN DEN GRAFKELDER. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. v. d. Bovenkamp Jr. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (20 × 13.5) 262 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Een detective-roman voor niet al te zeer getrainde lezers. De auteur is geen groot talent, maar toch weet hij onderhoudend te vertellen.
In het voorlaatste hoofdstuk, treedt de beroemde detective Fleming Stone op, die de bedreven misdaden opheldert en de schuldige (een veteraan heeft hem bij hoofdstuk 2 al in de gaten!) overlevert aan het gerecht.
Amusementslectuur voor volwassenen.
— B — *M. v. M.*

Arnold Zweig, **6257.**
DE STRIJD OM DEN SERGEANT GRISCHA. Vertaald uit het Duitsch door M. J. Molanus-Stamperius. *Koloniale Boekcentrale, Amsterdam,* 1929. (19 × 13.5) 510 blz. ing. f 4.25, geb. f 4.90.
Geen oorlogsepos! Het boek wil niet meer geven dan de titel aanduidt, de strijd om Grischa, 'n sergeant, 'n „luizen-Ruszki", die door de Duitschers gevangen genomen en ter dood veroordeeld...
Een strijd om het recht ontspint zich met Grischa als middelpunt.
Veel laat dit werk ons zien, veel van de ellende en degenereerende invloed die de oorlog bracht... Door zijn suggestieve eenvoud en oprechtheid weet het boek te ontroeren, maar het is uiteraard voorbehouden lectuur. Alléén voor intellectueele volwassenen, met de noodige levenservaring.
— Bc — *M. v. M.*

FRANSCH.

Pierre Bellevales, **6258.**
LE JEUNE HOMME AUX CHEVEUX BLANCS *Editions du Fauconnier, Paris.* (18 × 12) 105 blz. ing. Ffr. 8.—.
Deze oorlogsvertelling is het lezen waard. Eenvoudig en bondig verhaalt Pierre Bellevales de lotgevallen van Yvon Laënnec, den politieman, die na een eerste ontmoeting met de Uhlanen zich weet te verstoppen, na allerlei omzwervingen gegrepen wordt, in een Duitsche gevangenis geworpen, ter dood veroordeeld maar niet ter dood gebracht, daar droomt van zijn lang Bretagne en zijn verloofde Anne, naar Frankrijk teruggezonden bij het begin van der wapenstilstand. In de eerste spiegelruit van zijn treinwagen ontdekt hij, dat hij spierwit geworden is. Zijn ouders schrikken bij zijn terugkeer: zij waanden hem dood. Anne gaat trouwen met een ander. Wanhoop dreigt Yvon te overmeesteren. Maar het leven herneemt zijn rechten. Een andere vrouw helpt hem, zijn evenwicht te herstellen.

't Rustige verhaal heeft iets eigens, dat aantrekkelijk is.
— A — *Vincent Cleerdin.*

Alfred Chapuis, 6259.
L'HOMME DANS LA LUNE. *Victor Attinger, Paris,* (19×14) 219 blz.
Roman is dit boek door den schrijver genoemd: waarschijnlijk omdat een liefdesgeschiedenisje erin verwerkt is. Maar dit is niet de hoofdzaak. Dichterlijke ontboezemingen over de maan en wetenschappelijke gegevens met veronderstellingen zijn door elkaar gewerkt tot een leesbaar geheel. De jongste filmwerken, waarin de maan betrokken is (Thea von Harbou, Fritz Lang), krijgen een beurt; de firma Fokker wordt vereerd met de opdracht van een maanschip. Alles samen haalt de vertelling toch niet bij de knappe fantasie, waarmee Jules Verne onze jeugd verrijkt heeft: de reis naar de maan.
— A — *Vincent Cleerdin.*

Maurice d'Hartoy, 6260.
DIEU NOUS VOIT. *La Vraie France, Paris.* 1929. (19×12) 255 blz.
Henri Lavedan kondigt deze roman in zijn voorwoord aan als een proefje van *de* katolieke roman. Voorwaar: dat is te veel gevergd van onze welwillendheid. Op de eerste plaats is de roman als roman maar slapjes — erg slapjes. En dan: — *katolieke* roman! Zeker, er staat niets in wat tegen het katolicisme in gaat; er worden zelfs enige positieve katolieke dingen gezegd en (matigjes!) uitgebeeld. Maar als er in den schrijver werkelik een katoliek besef geleefd had en als hij waarlik romancier was, dan had hij zijn held niet alléén in het klooster laten vluchten na al zijn morele beproevingen en zijn diepe val en zo netjes achter deze daad het deurtje dicht gedaan. Hij had dan heel deze roman de *inleiding* genomen tot deze vlucht in het klooster, en dan als hoofdmoment de strijd om de zelfbeheersing en de vrede uitgebeeld. Nu krijgen we enkel de neergang te zien en eindigen we het boek zéér onbevredigd en met een massa vraagtekens over wat er nu wel volgen moet na deze rare en overhaaste vlucht.
— Bc — *Ton Kerssemakers.*

Alice de Payer, 6261.
ELISE ET ANTOINETTE. *La Vraie France, Paris,* 1929. (19×12) 335 blz.
Deze historiese roman speelt in den tijd van Marie Antoinette.
Elise en Antoinette zijn twee adellike vriendinnen en de laatste is de meest geliefde hofdame van de koningin.
't Boek moet als katholieke roman gelden en bovendien is 't bestemd „pour la jeunesse de 16, 17 ou 18 ans." Hoe men hiertoe kan komen met 'n inhoud als volgt, blijft 'n raadsel.
Antoinette's man, de Markies de Clairey wordt na 'n gevecht als dood opgegeven zodat Antoinette zich vrij voelt om met haar „werkelike liefde" te trouwen. Doch — de Markies keert terug en besluit in „heroiese zelfopoffering" z'n vrouw haar geluk te laten. Na 'n tijdje sterft de twede echtgenoot en komt de Markies weer doodgewoontjes z'n rechten opeisen zonder wroeging of schuldbesef.
't Geval met Elise is al even mooi. Zij trouwt 'n jongen uit 't volk die evenwel den rang van kapitein behaald heeft en ze trouwt 'm op z'n sterfbed; maar — als de jonge kapitein herleeft, komt 'r adeltrots boven, verenigd met de belofte, gedaan aan 'r gestorven broer, en zo laat ze haar wettigen man achter en gaat heel braaf in 'n klooster en dat onder 'r eigen adellike meisjesnaam.
— Bc — *J. van B.*

DUITSCH.

Franz Lüdtke, 6262.
MENSCHEN UM ACHTZEHN. *Aussaat-Verlag Barmen,* 1930. (20×14) 256 blz.
Het moeilijke en zeer ingewikkelde vraagstuk der voorlichting van de rijpende jeugd is al meer in verhalenden vorm behandeld. Dit boek is een nieuwe poging om een deugdelijke oplossing aan de hand te doen.
Het verhaal, waar de strekking wel zeer dik op ligt, speelt in Berlijn. Hiermee is meteen het karakter ervan aangeduid: toestanden in een wereldstad zijn anders dan die op het platteland. Bovendien weet ieder die wat leest, dat Babel aan de Spree niet uitmunt door kuischheid. Fr. Lüdtke heeft de hoofdpersonen van zijn roman met grooten ernst geteekend. Wolfgang Oldenbringk, een kunstschilder, en zijn gezin hebben de leiding in het verhaal: edelmoedige menschen, offervaardig en gedreven door christelijke naastenliefde. Tegenover hen staat de familie Berg: vader en moeder ziek, dochter en zoon erfelijk belast. Verder enkele boemelaars, lichtzinnige meisjes, — en wat verder tot de stoffeering van deze waarschuwingen behoort. De les, die Lüdtke geeft, komt hierop neer, dat tijdige voorlichting tevens ten goede komt aan gezondheid en levenskracht. De schrijver kent ook aan het geloof groote kracht toe.
Als roman kan het boek niet volkomen geslaagd worden genoemd. Hier en daar lijdt het aan overgevoeligheid. Het bevat echter verscheidene uitmuntende bladzijden. Aan opvoeders en jongelui die de wereld in moeten, kan het diensten bewijzen.
— Bc — *Vincent Cleerdin.*

Arthur Maximilian Miller, 6263.
JUNGFER JOSEPHE UND MEISTER BALTHASAR DEGENHART. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i. Br.,* 1929. (29.5×11.5) 301 blz.
De twee brave en rührselige vertellingen van de aanminnige jonkvrouw Josephe en den kunstzinnigen meester Balthasar zijn beide echte producten van ouderwetsch-goedmoedige Duitsche romantiek; maar het tweede verhaal is aanmerkelijk beter dan het eerste.
Balthasar schrijft een kerstspel, en het geheele stadje Mindelsheim neemt daaraan deel, al weet het niet hoe Balthasar zijn vrome inspiratie bij een aardsche jonkvrouw Maria vindt. Het geheel is zoet en idyllisch, maar zuiver en eerlijk weergegeven.
Het eerste verhaal, van Josephe, is nogal gezocht. Drie gezellen van het kleermakersgilde willen zonder dat zij het van elkander weten, de hand van éénzelfde jonkvrouw winnen. De handigste van de drie helpt de beide andere, maar het meisje bemerkt toch waar die hulp vandaan komt, en de jonkvrouw Josephe wordt dan ook het bezit van den knapsten der drie.
— A — *A. H.*

Barbara Ring, 6264.
PEIK. Vertaald uit het Noorsch door Franck Zöchner. *Georg Müller, München,* 1929. (19×13) 184 blz. ing. R.M. 2.—.
Peik's vader is in 'n storm op zee omgekomen en nu moet hij alleen de reis maken naar 'n oude oom die verder voor z'n opvoeding zal zorgen. Z'n toch al zo eenzame jeugd dreigt nog eenzamer te worden, nu hij z'n enkele vrienden waaronder de oude koetsier Ondursen, moet verlaten voor 'n geheel vreemde omgeving.
Maar door z'n grappige invallen maakt hij al gauw nieuwe vrienden en zelfs de oude professor raakt verzoend met z'n lastige aanwezigheid en wordt later zelfs z'n beste vriend.
De hele geschiedenis is zeer eenvoudig, zonder grote gebeurlikheden en daarom misschien juist zo aantrekkelik. '
't Boekje is opgesierd met verscheidene originele tekeningetjes over de personen en dingen uit Peik's omgeving, van de hand van de kleine held zelf en deze maken 't verhaal nog vermakeliker.
— A — *J. van B.*

Wilhelm Engelke, 6265.
THEODOR OBERMEYER. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1929. (18.5×12) 513 blz. geb. M. 10.—.
Wie het eerste hoofdstuk van dezen lijvigen industrie-roman doorworstelt, loopt gevaar den bangen twijfel in zich te laten opkomen: „Zouden de resteerende 482 bladzijden alle van eenzelfde „degelijkheid" zijn?" Wil men direct „verhaal", dan beginne men op blz. 32, en, al zal men de „degelijkheid" niet geheel ontvluchten kunnen (de stof brengt ze mee) de spanning zal groot genoeg blijken om tot aan het einde te boeien. De figuur Theodor Obermeyer is in dit boek een geïncarneerd symbool geworden van de Duitsche energie, welke alles opoffert, rust, genot, liefde enz., om de nationale industrie, door alle tijds- en levenscrisissen heen, op te voeren tot haar culminatie-punt.
De incarnatie is daarbij zóó levens-warm, zóó tragisch van verloop, dat voor den lezer, het symbool verdwijnt voor den persoon en hij met zijn held meeleeft tot het droevig maar nobel einde.
— Bc — *P. C. Krüter.*

Jassy Torrund, 6266.
DIE VIER MÄDEL VOM HIMMELHOF. *Bergland Verlag, Elberfeld,* 1929. (19×12.5) 439 blz.
Een rijke pachtersfamilie Rainer die „Himmelhof" bewoont.
Maria en Eva bereiden met haar vriendin Bettona een groote reis naar Zwitserland voor. In de zomervacantie worden de plannen verwezenlijkt. De beschrijving van de reis, ofschoon hier en daar wat langdradig, is niettemin interessant. Zeer goed slaagt de schrijver in het schetsen van de avontuurtjes, die de meisjes beleven. Das Ende dieser Philosophie is natuurlijk dat Marie en Eva op reis den ridder hunner droomen ontmoeten.
Het laatste gedeelte van den roman, dat ons Himmelhof laat zien, weerstraald door de zon op 't geluk of in de donkere schaduwen van den tegenspoed is spannend en met bijzonder talent geschreven.
Een boek, dat gerust aan eenieder in handen gegeven kan worden.
— A — *E. K.*

Gustav Schröer, 6267.
HEIMAT WIDER HEIMAT. *G. Bertelsmann, Gütersloh,* 1929. (20.5×13.5) 306 blz. geb. M. 5.—.
Er wordt in dit kostelijke boek, met zijn rijkdom aan edele stemmingen, gezonden humor en „Luthersche" vroomheid, tot twee keer terloops de naam Spitzweg genoemd.
Welnu, ieder die dezen curieusen schilder kent, uit platen en afbeeldingen, zal aanstonds toegeven: Spitzweg was het, die den auteur inspireerde én voor het milieu én voor menige typeering.
Niet zoo voor het thema, dat is Schröer's onbeperkt bezit.
Heinrich Pimpsel, ofschoon in Noord-Duitschland geboren, voelt zich ten volle zoon van zijn overleden Zuid-Duitschen vader, en zijn Noord-Duitsche moeder, met haar sterke passie voor de stoere, bonkige visscherij der stormende Noordzee. Zij moet in haar strijd tegen Heinrichs zucht naar het romantische, gemoedelijke Zuiden, met zijn bergen en wouden en gevoeliger menschen, de zege volstrekt prijsgeven.
Ware de schrijver katholiek het godsdienstig element zou den lezer nog tien keer dieper treffen. Ook nu werkt het verheffend, maar dán was het gaaf en af geweest.
— Bc — *P. C. Krüter.*

Jacob Wassermann, 6268.
GOLOWIN. Geïllustreerd. *S. Fischer, Berlin,* 1929. (17×11) 134 blz.
Deze novelle is een van de beste dingen die Wassermann schreef; beknopt en scherp gezien, snel en flitsend. Het is 't verhaal van een adellijke vluchtelinge met haar drie kinderen in den omwentelingstijd in Rusland, adembenemend en beklemmend totdat Golowin verschijnt, de bolsjewistische matroos die praat met een wereld van cultuur en bewustwording achter zich. Hier zit de moeilijkheid: Golowin is een onbestaanbaar ideaal en zijn geestelijke overwinning van Maria was slechts mogelijk in Wassermann's fantasie. Maar het zijn prachtige bladzijden, die van hun ontmoeting; en met een ongewone directheid raakt de schrijver daar de diepte der dingen. 't Is een van die boeken welke de ervaren lezer niet slechts één keer leest.
— C — *A. H.*

Ernst Zahn, 6269.
GEWALT ÜBER IHNEN. *Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart,* 1929. (18.5×12.5) 334 blz. geb. M. 7.—.
De oer-krachtige Zahn, die voor geen enkel probleem schijnt stil te staan, heeft in zijn markanten stijl, en, met onverbiddelijke ziels-ontleding, den roman geschreven van den energieken durver en werker, die het geweld van den komenden leeftijd ontvluchten wil in het geweld van een nieuwe, jonge liefde, om ten slotte toch aan beide te bezwijken.
Veel in beschrijving en karakteriseering enz., valt in dit boek te prijzen, slechts de moraal moet het katholiek geweten onvoorwaardelijk afkeuren.
— C — *P. C. Krüter.*

ENGELSCH.

Frank Harris, 6270.
UNPATH'D WATERS. *Bernard Tauchnitz, Leipzig,* 1929. Britisch and American Authors. (16.5 × 11.5) 270 blz. ing. f 1.80, geb. f 2.50.

De titel van dit boek geeft, evenmin als die van de 9 verhalen die het bevat, uitleg over zijn inhoud. En een andere reden waarom we verwonderd waren na het te hebben doorgelezen lag in een studie over Harris geschreven door Schmalhausen, waarin deze criticus geweldig van leer trekt tegen den auteur van het onderhavige werk. Het is een vernietigende kritiek. Als we alleen dit boek van Harris in aanmerking nemen, is bovenvermelde beoordeeling niet alleen onrechtvaardig, doch totaal niet ter zake. Al wordt hier alles door een Joodschen bril bekeken, er is meer dan een verhaal dat niet alleen voor Roomschen goed leesbaar is, doch ze zelfs zal stichten. Zoo b.v. het eerste verhaal over de bekeeringen die de H. Paulus bewerkt met zijn prediking; het volgende over een heilige in Rusland en het derde in tooneelvorm, over Simon van Cyrene die Kristus zijn kruis hielp dragen. Het langste: „An English Saint'' is het beste van den bundel doch het maakt ook voor het heele boek een voorbehoud noodzakelijk. Een goede karakterizeering van den Jood als dusdanig, zijn levensopvattingen en zijn manieren zijn: „Mr. Jacob's philosophy'', „The Ring'' en „The spider and the spy.'' Een pessimistische toon klinkt door in „The irony of chance'' en „The magic glasses''. Al is dit boek 17 jaar geleden geschreven en al heeft de short story heel wat weg afgelegd sindsdien, deze verhalen mogen er zijn, juist om hun simpliciteit en ze slaan geen slecht figuur naast de allermodernste prestaties.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

W. B. Maxwell, 6271.
HIMSELF AND Mr. RAIKES. *Bernard Tauchnitz, Leipzig,* 1929. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 295 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Van de vier boeken die we van dezen schrijver recenseerden is dit alleszins het mooiste. 't Is Maxwell op zijn best. Raikes is een self-made-man die door eigen kracht en inspanning van den laagsten trap tot den hoogsten welstand opklimt. Doch geen self-made-man in de gewone beteekenis van 't woord. Hij voelt zich zelf zwak van natuur en gaat op in de bewondering voor de heldhaftigheid van anderen. Dat is een kolfje naar de hand van den grooten psycholoog. Want hier kan hij een zielsconflict uitdiepen. Raikes ziet het geluk alleen in het denken aan anderen; meer in het beleven van andermans bestaan dan dat van zijn eigen. Hij is een „Master of pretence''. Doch de gewoonte van deugd schept bij hem de deugd en hij doet iedereen bewonderend op zijn gedragingen nederblikken. Het resultaat is wel goed bij Maxwell doch zijn uitleg strookt niet altijd met het tractaat: „De Virtutis''. Zijn eigen hart, „himself'' is en blijft onvoldaan. Zoowel in den laatsten oorlog, waarin hij zich onderscheidt, als wanneer de bekoring in hem opkomt, na het huwelijk van zijn dochter, om zijn vrouw in den steek te laten, en hij zelfs den eersten stap heeft gezet, treedt hij terug in zijn binnenste, en zijn beter ik, de vergelijking makend met het ideëele goede en mooie, behoudt dan ten slotte de bovenhand.

Heel zijn leven heeft hij werkelijk gedwongen en bedwongen door een ideaal model dat hij voor zich plaatste en nabootste. Hij bewonderde dingen in anderen die hij zelf niet had en pretendeerde dan die dingen te bezitten. En mettertijd verdween die pretentie en werd hij werkelijk wat hij voorwendde te zijn. En de eindoverwinning over zich zelf is van een pakkende schoonheid. Het is een prachtboek, doch waarin naast zeer mooie ook zeer aanvechtbare dingen voorkomen en dat we ook om het moeilijk gegeven op zich zelf voor volwassenen moeten voorbehouden.

— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Kathleen Millay, 6272.
AGAINST THE WALL. *The Macaulay Comp., New-York,* 1929. (19.5 × 13) 441 blz. geb. $. 2.50

K.Millay wil ons een idee geven, van het leven in een van de grootste meisjeskostscholen in Amerika. Zeer scherp en dikwijls erg overdreven, schildert zij het „Matthew College'', waar de menschen worden opgeleid tot afgestompte machines en niet tot verstandige wezens van vleesch en bloed. Al hun gedachten en gevoelens moeten conventioneel zijn en zich aanpassen aan het alles-overheerschende reglement.

Het karakter van Rebecca Brewters is goed volgehouden. Haar eenig ideaal is de studie; alhoewel zeer begaafd en goedhartig van nature, heeft zij geen enkele hoogere gedachte,wat voor een deel te wijten is aan hare opvoeding. Toch zou de schrijfster er in geslaagd zijn, onze sympathie voor hare heldin te veroveren, zonder de gewild-platte uitdrukkingen, die zij haar in den mond legt; deze stootende taal is voor den loop der geschiedenis geheel overbodig, en herinnert ons te veel aan het materialistisch milieu, waarin zij is opgegroeid.

De stijl van het boek is, uitgezonderd eenige origineele passages, over het algemeen langdradig; de gedachtengang soms moeilijk te volgen.

— D — *E. Haeren.*

William Salisbury, 6273.
THE SQUAREHEADS. *Independent Publishing Co., New Rochelle (N.Y.),* 1929. (19 × 12.5) 168 blz. $. 1.—.

Wat het excentrieke betreft toont dit boekje veel overeenkomst met Conan Doyle's: *The Maracot Deep.* Hier wordt een wereld ontdekt ergens in de lucht, daar in het diepste der zeeën. Conan Doyle zoekt sensatie te verwekken en Salisbury een satire te schrijven over bestaande toestanden. Er wordt niet met even zooveel woorden gezegd, wie hier over den hekel wordt gehaald, doch tusschen de lijntjes zien we overal steken onder water tegen Amerika, vooral tegen zijn standardisatie. Elders *kan* de bestaande maatschappij verloopen tot een utopie zooals hier wordt voorgesteld. Doch in Amerika zien we het groteske, dat hier gegeven wordt al een tamelijk herkenbaren vorm aannemen. Daarom kunnen we geen oogenblik twijfelen aan de bedoeling van den schrijver. De vlieger, die hier in de lucht bewusteloos wordt en een paar eeuwen later in een nieuwe wereld ontwaakt doet ook denken aan W. Irving's: *Rip van Winkle.* De parodie slaat niet alleen vaak den spijker op den kop doch is ook kostelijk. Schr. heeft het over kunst enz. in dien nieuwen gesocialiseerden staat: Usoferma. Een passage als de volgende laat,

wat de duidelijke toepasselijkheid betreft, niets te wenschen over: „Ze waren als het oude Carthago dat een kant en klare taal en literatuur erfde en ze namen niets ernstig op tenzij business. Ze waren gewoon schilderijen, standbeelden, muziek en andere scheppingen te koopen van andere landen en huurden mechaniciens, om de geïmporteerde modellen na te bootsen. Ze konden ze niet begrijpen, doch waar nationalisme is met kunst verbonden en waar ze ontbreekt is nationalisme een hol ding. Zoo leerde het volk dat de materieele dingen de eenige waardevolle zaken waren.'' enz.

Het gebrek aan individualiteit: de gouddorst en de omkoopkracht van 't goud; de invloed en de aanmatiging van de massa; het onderdrukken van alles wat niet officieel als goed of wenschelijk geacht wordt; het ontduiken van de wetten (vooral op den alkohol); het luid roepen over vergrijpen van anderen opdat men zijn eigen daden niet aan de kaak zou gesteld zien; het uitschakelen van al 't bovennatuurlijke om zich alleen te laten leiden door een materialistische philosophie, al deze eigenaardigheden van het Amerikaansche volk worden beurteling over den hekel gehaald.

— **Bc** — *Dr. Raph. Kreemers.*

Rex Stout, 6274.
HOW LIKE A GOD. *The Vanguard Press, New-York,* 1929. (19 × 12.5) 313 blz. geb. $. 2.50.

Met den revolver in de hand beklimt William Sydney de trap naar de vertrekken zijner maîtresse om haar te dooden. Telkens blijft hij stilstaan en slaat dan een terugblik op de verschillende phasen van zijn leven; een koelen, objectieven terugblik, waarin hij zichzelven ziet, zooals hij is: als een intelligenten maar fut- en energieloozen wellusteling.

Het leven van dezen man is een aaneenschakeling van verboden liefdesavonturen. Bijna elke persoon, waarmee wij kennis maken, is een materialist, die enkel denkt aan geld en zingenot.

Verschillende aan het pornografische grenzende tooneelen, maken het boek ongeschikt voor iedereen.

— **D** — *E. Haeren.*

Temple Thurston, 6275.
PORTRAIT OF A SPY. *Bernard Tauchnitz, Leipzig,* 1929. (16.5 × 11.5) 286 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Dit is de geschiedenis van een danseres Liane Sorel, die, van Marseille naar Parijs overgewaaid, een internationale spion wordt. Het is eerder de wordingsgeschiedenis van een verrader dan een eigenlijk relaas van wat ze doet, om Frankrijk te verraden in den laatsten oorlog. De thesis lijkt ons echter tamelijk zwak. Het is wel wat veel van onze verbeelding eischen het gedrag van een afgevallen priester tegenover Liane als reden en laatste instantie te zien aanwenden voor dit ellendig verloop van een niet minder ellendig leven. En dit te meer als we daarnaast zien, dat ze zich ook met een Engelschman ophoudt. Doch hij is Ier van geboorte en dat lijkt voor Thurston een heel verschil te maken. Zou Casement hem misschien voor den geest hebben gestaan? We kunnen geen vrede hebben met deze onuitgesproken tendens vooral als we weten dat de Engelschen ten opzichte van Erin rouwmoedig op hun borst moeten slaan. Wie wereldschokkende revelaties verwacht en inlichtingen over de oorlogsgeheimen der bondgenooten late dit boek ongelezen. Er zijn zoovele andere in alle talen die hem hier betere waar zullen geven voor zijn geld. Wel komen er zedelijk erg schokkende dingen in voor en daarom moeten we het boek, ondanks zijn mooie psychologische passages en het pathetische einde der heldin, streng reserveeren.

— **C** — *Dr. Raph. Kreemers.*

Stanley Wrench, 6276.
MORE STORIES OF FAMOUS OPERAS, Geïllustreerd door T. Peddie. *C. Arthur Pearson. London W.C.* 2, 1929. (18.5 × 12) 192 blz. geb. Sh. 3/6.

In dit tweede deel gaat Mrs. Wrench door met ons in 't kort den inhoud te geven van de voornaamste opera's. Had Duitschland in 't eerste deel het leeuwendeel met Richard Wagner, hier is vooral Italië bedacht met Mascagni, Rossini, Donizetti, Verdi, Bellini en Puccini. Duitschland is vertegenwoordigd door R. Wagner, Mozart, Straus en Humperdinck. Frankrijk door Saint Saëns en Thomas, en Engeland door „The Bootswain's Mate'' van Smyth en „The perfect Fool'' van Holst. Deze twee laatste opera's zijn minder bekend en daarom zal een verkorte geschiedenis ervan velen welkom zijn. Ieder résumé is voorafgegaan door een korte nota over den komponist, jaar van verschijnen van zijn werk enz. wat de waarde van het boekje nog verhoogt. De illustraties passen zich aan een van de beroemdste passages aan. De stijl van de schrijfster blijft heelemaal in den toon van het gegeven, wat vooral bij Humperdinck en Mascagni aangenaam aandoet. Don Giovanni, Samson en Dalila en Der Rosenkavalier zijn geen schouwspel voor kinderen. En in dien geest moet ook heel het boek worden beschouwd.

Wie de opera's bijwoonde, zal ook veel genoegen beleven aan 't lezen van deze zeer suggestief geschreven verhaaltjes.

— **Bc** — *Dr. Raph. Kreemers.*

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Just Havelaar, 6277.
HILDO KROP. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1929. (21 × 15) 15 + XVI blz. ing f 1.50.

Just Havelaar als gewoon. Dat is dus een iets te veel prekend, veel te veel socialiseerend en veel te weinig kunstenaar. Juist datgene wat de kritikus aan kunstenaar in hem hebben moet, is bij Havelaar ingenomen door de moderne moralist.

Zijn oordeel raakt dies meestal kant noch wal. Hildo Krop heeft dingen gemaakt die zeer zeker verdienstelik zijn — maar is niet een beeldhouwer, die men onverminderd aanvaarden kan en zeker geen Westerse *dus* Latijnse geest. Veel van zijn werk schuift af naar het sur-realisme dat uit zijn aard anti-Westers, anti-katoliek en dus anti-creatief is. De stemming is er zoo goed als altijd — zeker — de intensiteit is aanwezig maar deze is op zich niet voldoende: haar richting is negatief, zij vervloeit en komt slechts zelden

tot wat men werkelik een creatieve daad noemen kan.

Ton Kerssemakers.

Willem Pijper, 6278.
DE QUINTENCIRKEL. *Em. Querido, Amsterdam,* 1929. (21 × 14.5) 160 blz. ing. f 3.25, geb. f 3.90.

Waar zoo weinig in ons land over muziek wordt geschreven, en dat weinige zoo uitermate zelden iets als vorm en schrijfkunst te beteekenen heeft, kunnen wij niet anders dan verheugd zijn over het verschijnen van een 14-tal muziekopstellen van Willem Pijper in een aantrekkelijken bundel. Ze vertegenwoordigen het muzikale credo — en meer nog de muzikale condemnaties — van een der scherpste geesten op dit gebied, iemand wiens meeningen lang niet altijd onaanvechtbaar of gevaarloos zijn, maar naar wien het altijd de moeite waard is te luisteren. Scepticus en analyst als Pijper is, hebben zijn critieken meestal grootere waarde dan zijn pogingen tot synthese. Alleen zijn groote Beethoven-studie uit deze bundel vormt een uitzondering: het is een voortreffelijke poging om het Bengaalsch vuur rondom deze figuur eens te vervangen door scherpen direct zonlicht. Dat daarbij de Beethovenmaniakken in het zonnetje gezet worden, schept hilariteit. Tezamen met Vermeulen's „klankbord" is deze bundel van documentaire waarde voor de op-één-na-jongste muzikanten-generatie in Holland.

Lou Lichtveld.

Edward Léonard, 6279.
BOUWEN IN HET DORP EN OP HET LAND. Geïllustreerd. *De Sikkel, Antwerpen,* 1929. (28 × 22) 96 blz.

In Holland heeft de architect H. van der Kloot-Meyburg verdienstelijk werk gedaan met de publicatie van zijn bekende boek *Bouwkunst in de stad en op het land.* Zijn Belgische collega Edward Léonard zet dit pionierswerk voort. Met medewerking van den Belgischen Boerenbond en den Vlaamschen Toeristenbond brengt hij een keurig verzorgd boek op de markt, met ongeveer tachtig goedgekozen afbeeldingen verlucht, waartusschen fraaie kleurendrukken.
Hij wil met zijn boek den weg wijzen naar een betere meer gekende ontwikkeling van ons landelijk schoon. Het richt zich tot de aannemers en bouwers, die hun nut kunnen doen met de practische opmerkingen en die kunnen leeren van de vele voorbeelden en tegenvoorbeelden. Doch ook voor anderen hetzij leek of vakman kan dit werk groot nut hebben.
Want veel zijn de wanbegrippen, welke in België nog meer dan in ons land, oorzaak zijn dat 't land overdekt wordt met wanstaltige, karakterlooze bouwsels. Op een prettige manier weet de schrijver deze wanbegrippen te bestrijden. Zijn boek verdient den steun van de genoemde bonden en zal indien het ruim verbreid wordt, veel nut kunnen stichten. Bij de afbeeldingen verhoogt de reproductie van eenige details van ramen en deuren de waarde voor den vakman.

G. Th.

DUITSCH.

Adolf Johanesson, 6280.
LEITFADEN FÜR SPRECHCHÖRE. *Arbeiter Jugend Verlag, Berlin S.W.* 61, 1929. (20 × 13.5) 77 blz. gec. M. 1.80.

Bij de socialistische arbeidersjeugdbeweging is het uitvoeren van spreekkoren sinds eenigen tijd weer in zwang gekomen, en thans, nu men zich niet alleen tot spreken beperkt, maar ook tracht een gestyleerd rhythmisch acteeren aan de declamatie te verbinden, met waarlijk verrassende resultaten. En het is jammer dat hier buiten de socialistische kringen de spreekkoren nog zoo weinig daadwerkelijke belangstelling vonden. Het spreekkoor toch, is een rustig en nuttig overgangsgenre naar koorzang en dilletantentooneel.
De leidraad van Johanesson geeft menige nuttige wenk aan hen, die bij het instudeeren van spreekkoren leiding wenschen te geven. Hoewel voor de socialistische jeugdleiders bedoeld, zijn zijn opmerkingen ook voor ons leerzaam en behartigenswaardig. Welk patronaat begint ermee?

Lou Lichtveld.

ENGELSCH.

Robert Byron, 6281.
THE STATION. Geïllustreerd. *Gerold Duckworth & Co., London W.C.,* 1928. (22 × 14) 392 blz. geb. Sh. 18/—.

Het relaas van een bezoek aan de Grieksche en Slavische kloosters op den berg Athos. Zwaar Engelsch en daardoor moeilijk te lezen. Schrijver ignoreert het geestelijk leven in deze kloosters volkomen, hetgeen een der beste zijden van zijn boek is. Hij houdt zich daarentegen diepgaand met de kunst bezig, welke er vrij bedaard bloeit en over dit thema vertelt hij lezenswaardige dingen zooals trouwens ook over het dagelijksch leven der monniken. Een paar goede foto's, maar geen kaart versieren den tekst.

G. S.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

J. Petri, 6282.
LITERATUUR EN LEVENSVERDIEPING. *Uitg.-M'ij., Holland, Amsterdam,* 1929. (19.5 × 13.5) 48 blz. ing. f 1.50.

Een aanklacht bedoelt dit kleine boekske tegen de vervlakking en dorheid van onze verzakelikte tijd, die niet weet stil te staan bij de dingen, maar aan 't diepe leven zinloos voorbijholt en een pleidooi tevens voor de goede literatuur, die tot de levenskern wil doordringen, waar de ziel zich hervinden kan en de mens weer mens wordt. We kunnen bijna alles wat de schrijver ons leert over de levenswaarde der literaire kunst onderschrijven, maar waar hij ons de verrijkende uitwerking der literaire kunst wil illustreren met de levensverbeeldingen van Robbers en Ina Boudier-Bakker, daar weigeren we te geloven. Het wijsgerig pessimisme dat de grondslag was waarop de naturalistiese school verrees kan niet meer dan 'n fletse liefde voor 't leven suggereren. Een krachtig stuwend en leidend principe was vreemd aan deze kunst uit een tijdperk van decadentie en de kultuurwaarde ervan achten wij grotendeels denkbeeldig.

Ed. A. Serrarens.

Dr. H. Schulte Jr., 6283.
HET BYRONIANISME IN NEDERLAND. *Kemink & Zoon, Utrecht.* 1929. (24×17) 211 blz.

Deze natuurlik „zeer verdienstelike dissertatie'' heeft even weinig met kunst of cultuurgeschiedenis te maken, als een veilingcatalogus met beeldende *kunst*. Dit boek vraagt dan ook uitdrukkelik gelezen te worden met een stofmasker voor en met insectenwerende tabak in de pijp.

Ton Kerssemakers.

FRANSCH.

P. Barrière, 6284.
BALZAC ET LA TRADITION LITTÉRAIRE CLASSIQUE. *Librairie Hachette, Paris* 6, 1929. (25×17) 273 blz. ing. Ffr. 12.—.

Balzac en alle schrijvers en schrijvertjes rond hem heen tot moleculaire deeltjes versneden en samengepeuterd tot een zinneloos geheel: ziedaar het karakter van deze studie.

Geen synthese, geen verhelderende openbaringen, peuterwerk en nog eens peuterwerk zonder enige levende idee.

Ton Kerssemakers.

Joseph Bollery, 6285.
LEON BLOY. Geïllustreerd. *Librairie Py otlet, La Rochelle,* 1929. (19 × 14) 140 blz. ing. Ffr. 15.—

Joseph Bollery, de redacteur van „Les cahiers Léon Bloy'' heeft eindelik, de tweede druk van z'n lezing *Un grand écrivain Français méconnu Léon Bloy* laten verschijnen.

Dit werkje is niet genoeg aan te bevelen aan hen die Bloy niet of slechts oppervlakkig kennen. Zij kunnen hierin een goed opstel over het leven en het karakter van het werk van dezen schrijver vinden, dat niet te uitvoerig is maar veel wezenlike dingen aanraakt. Verder vinden zij er een goede bibliografie in van de werken van Bloy die tot heden is bijgewerkt, alsmede 16 onuitgegeven brieven. Dit laatste maakt dit werkje ook voor hen belangrijk, die Bloy reeds dieper kennen.

Ton Kerssemakers.

H. J. A. M. Stein, 6286.
BOILEAU EN HOLLANDE. *Dekker & v. d. Vegt & J. W. van Leeuwen, Utrecht,* 1929. (25×16.5) 245 blz.

Iedereen die, zij 't ook slechts in grote trekken, de geschiedenis van de Nederlandse letteren gevolgd heeft, herinnert zich dat de invloed van Boileau, de wetgever van de Parnas, op onze 14e eeuwse en eind 17e eeuwse letterkunde, altijd als 'n soort obsessie is voorgesteld. De afhankelikheid van het Nederlands poetendom uit de pruikentijd van Boileau's esthetiese wetgeving, was een histories feit, waaraan geen mens twijfelde. 't Stond immers in de beste boeken, bij Kalff en Te Winkel. En alle grieven die we hadden tegenover overdreven versverzorging, tegen likken en schaven, richtten we tegen de persoon van Boileau, wiens boze geest in al onze poëten van die tijd gevaren was.

En nu komt Dr. Stein ons verhalen, dat die invloed meer schijn dan werkelikheid is geweest en dat niet enkel bij ons, maar overal in heel West-Europa. Slechts zeer vaag is de invloed van Boileau's „Art Poètique'' te bespeuren. Zo is 't resultaat van Dr. Stein's onderzoek grotendeels negatief, maar daarom is deze enquête niet minder verdienstelik. We zijn immers nu bevrijd van 'n waan, 'n bevrijding die de wetenschap ten goede komt.

Ed. A. Serrarens.

DUITSCH.

Frans Mehring, 6287.
ZUR LITERATURGESCHICHTE VON CALDERON BIS HEINE. *Soziologische Verlagsanstalt, Berlin,* 1929. (23×15.5) 415 blz.

Deze letterkundige opstellen zijn eigenlik een vorm van kommunistiese propaganda onder het intellectueel proletariaat. En de voortreffelike eenvoud van Mehring's stijl beantwoordt geheel aan dat doel. In de inleiding van dit dikke boek staat een briefje afgedrukt van Mehring's bewonderaarster en vriendin, Rosa Luxemburg, dat het karakter van Mehring's werk goed typeert. De martelares van 't kommunisme schreef Mehring bij zijn 70ste verjaardag: „Wenn nach Marx und Engels das deutsche Proletariat der historische Erbe der klassischen deutschen Philosophie ist, so sind Sie der Vollstrecker dieses Vermächtnisses gewesen. Sie haben aus dem Lager der Bourgeoisie gerettet und zu uns ins Lager der social Enterbten gebracht, was noch an goldenen Schätzen der einstigen geistigen Kultur der Bourgeoisie übriggeblieben ist.''

Mehring heeft heel zijn lieteratuurbeschouwing dienstbaar gemaakt aan de klassenstrijd en schrijft dan ook met de eenzijdigheid, partijdigheid en oppervlakkigheid die noodzakelik uit zijn apriorisme resulteren. Een dieper peilen en begrijpen van kunst en beschaving uit een door hem veroordeeld tijdperk dat voor hem ligt, is hem door een histories-materialistiese esthetiek tenenenmale onmogelik gemaakt. De historiese waarheid wordt door zijn eenzijdigheid herhaaldelik verminkt. Calderon interesseert hem niet als „mystischer Mönch'' maar alleen als soldaat en theaterdirecteur. Z'n wantrouwen in de kapitalistiese bourgeoisie speelt hem parten bij de verklaring van historiese feiten.

Z'n werk is niet veel meer dan een onderzoek naar die elementen bij de letterkundige grootheden van het ancien régime, die mogelik de maatschappelike idealen van het kommunisme en klassenstrijd kunnen schragen. In die geest behandelt hij 't werk en leven van Schiller, Goethe, Klopstock, Voltaire, Molière, Calderon en zovele anderen. In Klopstock bewondert hij niet de dichter der Messiade, maar diens begeestering voor de Franse revolutie en Voltaire is vooral dankbaar om de grote geloofsvernietiging, die deze slippendrager der vorsten heeft aangericht. Mehring's letterkundig onderzoek is een bedenkelijk soort geschiedenis en geenszins ongevaarlik.

Ed. A. Serrarens.

VIII. GESCHIEDENIS.

DUITSCH.

Dr. Hugo Th. Heyman, 6288.
UNTERSUCHUNGEN ÜBER DIE PRAEMONSTRATENSER-GEWOHNHEITEN. *Praemonstratenser Abdij, Tongerloo,* 1929. (25.5×16.5) 138 blz. ing. M. 4.—.

Deze onderzoekingen over de oude kloostergebruiken en de bestuursorganisatie van de Orde van Praemonstreit, die met veel liefde en degelijke wetenschap geboekstaafd zijn, brengen de volgende conclusies.
Van de kloostergebruiken tijdens het leven van den stichter Sint Norbertus is ons geen tekst bewaard gebleven; de oudste tekst, dien wij bezitten, heeft zeer veel overgenomen uit de capitulaire besluiten en de carta caritatis van de cisterciënsers en uit de consuetudines of usus der Benedictijner Congregatie van Hirsan. Hierdoor kregen de koorheeren van Sint Norbertus gedeeltelijk een monachaal karakter; bij het princiep der kloosterlijke zelfheiliging werd echter een nieuw element gevoegd: de uitoefening van de zielzorg, wat een van de Benedictijnen en Cisterciënsers afwijkende hiërarchische organisatie van de Orde als gemeenschap noodzakelijk maakte.
Het boek is een waardevolle bijdrage voor de geschiedenis der oude kloosterorden, die ook in ons land eens op zoo'n hoogtepunt van bloei hebben gestaan. Door de vele citaten uit de primitieve consuetudines krijgen we tevens een belangrijke doorkijk op het middeleeuwsche kloosterleven aan den binnenkant der zwijgende slotmuren.

H. Rongen.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Leo de Raedt, 6289.
DE RONDE VAN DE MIDDELLANDSCHE ZEE. Geïllustreerd. *Reislust, Antwerpen,* 1929. (24×15.5) 95 blz. ing. Bfr. 20.—.

Bij al zijn vluchtigheid typeert dit boek zeer goed de bezochte landen en volken, terwijl het niet vermoeit, door diepzinnige redeneeringen. Een reisbeschrijving van de landen rondom de Middelzee, bezoeken aan de Grieksche eilanden en Griekenland zelf, de merkwaardige eilanden Kreta en Malta, het zonnige Tunis en het Moorenland. De Raedt brengt afwisseling in de visie door zijne reisgenooten mede te laten spreken en hunne reismanier te bespreken. Met Vlaamsche openhartigheid vertelt hij soms dingen van de Oostersche onzindelijkheid, die een Hollander verzwijgt, volgens het stelsel, dat de waarheid ook wel eens een kleedje aantrekt. Over het geheel genomen, leest het reisboekje gemakkelijk, is aan te bevelen. Het is voorzien van aardige foto's, zelfs van het portret van den schrijver.

F. A. van Beurden.

Tula di Vista, 6290.
IN HET LAND DER BOSCHNEGERS EN DE MAGIERS. Geïllustreerd. *Wed. P. van Waesberge & Zn., Rotterdam,* 1929. (23×16) 192 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.50.

Afrika is „het land, waar de zon des zomers stijgt tot 52° en 42° in de schaduw." „De neger is dikwijls zeer onbetrouwbaar en diefachtig." Verlangt men nog eenige banaliteiten en oppervlakkigheden meer, dan sla men Tula di Vistas boek open, waar men ze met bosjes vinden kan. Gezegde dame heeft geenszins een reis door Suriname gemaakt, zooals de eigennaam „Boschnegers" zou doen gelooven, maar een tocht van Benguela naar Transvaal. Ze heeft het noodig gevonden daarover een boek te schrijven, waarin ze ook nog wat griezeligheden vertelt over, wat ze magiers noemt, terwijl ze veel bewondering koestert voor de maskers, die haar „boschnegers" bij het dansen dragen. De veel omstreden vraag of een paard in doodsangst schreeuwen kan bevestigt zij, maar haar meening is hier toch onder voorbehoud te aanvaarden, daar ze op het gewichtig moment waarop ze dat geluid vernamen erg over stuur geweest moet zijn.

G. S.

DUITSCH.

Engelbert Krebs, 6291.
UM DIE ERDE. Geïllustreerd. *Bonifacius Druckerei, Paderborn,* 1928. (21×15) 620 blz.

Een tamelijk omvangrijk werk maar dat een paar kloeke opstellen bevat over het godsdienstig leven in Amerika, alsmede over dat in het Verre Oosten, welke laatsten ons het missievraagstuk aldaar nader brengen. Schrijver, die professor in de godgeleerdheid aan de hoogeschool van Freiburg is, maakte zijn reis rond de wereldbol om aan universiteiten, enz., voordrachten te houden, kwam daardoor met veel geestelijke élite in aanraking en geeft zijn waarnemingen vlot en fiksch weer.

G. S.

Erich Scheurmann, 6292.
DIE LICHTBRINGER. *Maien-Verlag, Oberhof,* 1929. (19.5×14) 236 blz. ing. M. 2.50, geb. M. 3.50.

De schrijver wil in de „Lichtbringer" den ondergang schilderen van een natuurvolk. Het is in een twintig schetsjes eene voortdurende aanklacht tegen de missionarissen van elke richting, welke in een schijnvorm van dichterlijkheid gestoken voor goede munt het lezende publiek geboden wordt. Overal komt dit einddoel te voorschijn. De schrijver handelt volgens een vaste methode. De inboorlingen van een vergeten Zuidzeeeiland zijn poëtisch aangelegde, edeldenkende bravelingen; de missionarissen hebzuchtige, koelberekenende drijvers. Hier en daar komt de Duitsche koloniale politiek van vóór den wereldoorlog nog om den hoek kijken. Het boekje wordt geopend met een filosofische beschouwing over het scheppingsverhaal met een omhoogschroeven van de inzichten der wilden en het vervlakken van het Bijbelverhaal. — De Schrijver geeft in de volgende artikelen blijk de oude Zuidzee romans, die voor een halve eeuw in zwang waren en waarin der blanken uitvindingen met de stoomschepen naar de eilanden kwamen, in zijne schetsen trouw verwerkt te hebben in zoetsappige woordkunst en vergat niet de door de missionarissen uitgegeven woordenregisters te raadplegen en de handelende personen aldus in hun eigen dialect te doen spreken, om aan het geheel een schijn van realiteit bij te zetten. Maar hoe ook gewend en gekeerd, zijne wilden worden weer wilden en de door hem voorgestelde missionarissen onwaarachtige leugenaars en bedriegers. Die voorstelling is blijkbaar onwaar en een beleediging voor die tallooze mannen en vrouwen, die als heilsbode wegtrekken naar de uiterste eilanden en de verst verwijderde landstreken. Verder in bijzonderheden willen wij niet afdalen maar merken omtrent den inhoud van 't boekje op,

dat het hoofdstuk „het ware licht" het verhaal is van een onbeschaamden aanval op de eerbaarheid en een moordpartij, een ander kapittel eene evangelieprediking, die eindigt met het vernielen van de kerk, eene derde met de beschrijving, maar ook de bespotting van den doop, een volgende met leugens over de Broeders en de paters van 't Heilig Woord. Zoo gaat 't door het geheele boekje spottend, beleedigend voort. Het geheel is onwaarachtig onchristelijk, verwrongen en smakeloos. Een dergelijk literatuurproduct, behoort niet in onze leeszalen thuis ook al niet om het onkiesche beeld op de omslag.

A. F. van Beurden.

ENGELSCH.

James Norman Hall, 6293.
UNDER THE SOUTH. *Chapman & Hall, London W.C. 2,* 1928. (23 × 14) 244 blz. geb. Sh. 15/—.

Hall heeft wat in de Stille Zuidzee rondgezworven en zijn tijd hoofdzakelijk verbracht in paradijselijk Haïti of in schoeners, die handel op de Lage Eilanden drijven. Dit deel der wereld is nog maar weinig bekend en het zou schrijver niet moeilijk gevallen zijn er een massa nieuws over te vertellen. Zijn neigingen gaan echter meer naar de schoonheden der letterkunde dan naar de ekonomie, de etnografie of de koloniale staatkunde uit met het gevolg, dat zijn boek in artisticiteit ongeveer evenveel bezit als het in zakelijkheid derft. Het eenige probleem, dat hij entameert is dat der evangeliseering en hoewel hij misschien gelijk hebben mag in de dingen, die hij tegen de Zending in het veld brengt, zoo schiet zijn oordeel toch te kort, daar hij deze niet van de Missie weet te differentieeren, maar beiden te veel over één kam scheert.

G. S.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

M. Zwalf, 6294.
DE SOCIALISTISCHE ARBEIDERS-BEWEGING IN NEDERLAND. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (20.5 × 15) 42 blz. ing. f 0.65.

In dit brochuurtje vertelt Zwalf de geschiedenis van de Socialistische Arbeidersbeweging in Nederland, van 1869 af tot 1927. Het boekje gaat niet diep, maar het geeft een beknopte opsomming van de feiten, soms wel eens wat al te beknopt en te droog: hoogtepunten in de geschiedenis der Socialistische Arbeidersbeweging, bijv. de spoorwegstaking en de „revolutie" worden wel besproken, doch uiterst sober. Als sociaal-politiek geschiedenisboekje kan het zijn nut hebben.

Mr. G. Kropman.

FRANSCH.

(Zonder naam), 6295.
COMMENT ACQUÉRIR LA MAITRISE DE SOI-MÊME. *Aubanel Fréres, Avignon.* 1929. (19 × 12) 83 blz.

Ja, dat mankeerde nog aan onze glorie: Dalmeyer verkatoliseert en uitgegeven onder het gezag van een doctor in de teologie. „De weg tot succes in zaken" bedauwd met de wijwaterkwast!
De zondvloed over deze modderpoel!

Ton Kerssemakers.

DUITSCH.

Prof. R. P. van Calcar, 6296.
DIE URSACHE DES CARCINOMS. *Leidsche Uitgevers Mij., Leiden,* 1928. (24.5 × 15.5) 29 blz. ing. f 1.50.

Eene brochure, waarin de meening verdedigd wordt, dat kanker zou worden veroorzaakt door een parasitensoort, de kolpoden, die o.a. op graansoorten voorkomen. Daarbij is bovendien het bestaan van een praecancereuzen-toestand van het lichaam noodig. De meening van den schrijver vindt bij de meeste onderzoekers geen geloof.

Dr. Spoorenberg.

Prof. Dr. Med. A. Grotjahn, 6297.
ÄRZTE ALS PATIENTEN. *George Thieme, Leipzig,* 1929. (23.5 × 16) 274 blz. ing. M. 14.—, geb. M. 16.—.

Een eigenaardig boek. Geschreven voor medici. Voor leeken ongenietbaar.
De bedoeling is er op aan te dringen dat bij de behandeling van zieken meer aandacht zal worden geschonken aan de subjectieve gevoelens van de patienten en niet alleen het objectief onderzoek leidraad zij bij de behandeling.
Er worden in 't geheel 138 ziektegeschiedenissen medegedeeld van medici en medicae, ingedeeld in drie groepen:
1e. subjectieve ziektegeschiedenissen uit autobiographien: 60 in getal.
2e. subjectieve ziektegeschiedenissen uit de casuistische literatuur, 41 in aantal.
3e. Subjectieve ziektegeschiedenissen naar aanleiding van gezonden vragenlijsten. Dit zijn er 35.
En als men dit alles heeft doorgeworsteld dan weet men nog niet veel. Grotjahn wil dat medici als zij ziek zijn, hunne subjectieve gewaarwordingen zullen te blad stellen. Misschien heeft men er wat aan, maar 't lijkt uiterst problematisch. Wat zal men voor behandeling van zijn patient er aan hebben of men b.v. weet wat de arts A. heeft gevoeld toen hij zijn bovenarm brak, of wat vrouwelijke arts C. ondervond bij eene bevalling? Laat elke geneesheer trachten zich in te denken in den toestand van zijn patient, die hij behandelt onder bepaalde omstandigheden. Geen boek voor 't publiek.

Dr. C. Meuleman.

E. J. Gumbel, 6298.
VERRÄTER VERFALLEN DER FEME. *Malik-Verlag, Berlin,* 1929. (19 × 13) 400 blz. ing. M. 4.—, geb. M. 6.—.

Het is allesbehalve prettige lectuur, deze beschrijving van een reeks politieke en veem-moorden in Duitschland, sedert 1918. De schrijver heeft zich beperkt tot die moorden, welke door een strafproces zijn gevolgd wat hij daarvan aan de hand van officieele gegevens meedeelt is verbijsterend, niet alleen om de wreedheid, waarmee de moorden zijn gepleegd doch nog veel meer om de ongelooflijk partijdige houding van justitie en politie. De eerste jaren na 1918 zijn wel de zwartste uit

de geschiedenis van het Duitsche volk en het is niet te ontkennen, dat moorden van de zijde van de nationalen uitgaande een andere behandeling ondervonden dan die door de republikeinen werden uitgelokt. Dit alles geschiedde in een tijdperk, dat eerst langen tijd na het einde van den oorlog werd afgesloten en waarin dus de oorlogspsychose alreeds was afgenomen. Dit geeft te denken — van een land waar de theorie van het Strafrecht altijd zéér ernstig werd beoefend! De schrijver behoort blijkbaar tot de uiterst-linksche richting, wat ten deze echter aan de beteekenis van het werk niet afdoet.

Mr. K.

ENGELSCH.

Tait Morley, 6299.
WANTED AN ARISTOCRACY. *A. & C. Black, London W.* 4, 1928. (23×14) 216 blz. geb. Sh. 7/6.
Engeland wordt geteisterd door na-oorlogsche problemen, welke de heele natie omwoelen. Om uit den socialen en ekonomischen chaos te geraken, waarin het land dreigt te verzakken heeft het leiders noodig. Tait Morley roept om zülke leiders, juist gelijk zekere kringen in Duitschland om Führer en zelfs om een Retter jammeren. Evenals die Duitsche kringen meent Tait Morley dat deze redders uit de aristokratie moesten opstaan. Kan deze ze echter niet voortbrengen, dan is het zaak eene nieuwe aristocratie vol verantwoordelijkheids- en sociaal gevoel te scheppen en het land onder leiding daarvan te stellen.

G. S.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

W. van Eindhoven, 6300.
BERNADETTE. Geïllustreerd door Aug. v. d. Linde. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1929. (19.5×13) 62 blz, ing. f 0.65.
Schrijver heeft blijkbaar de bedoeling gehad het grootsche gebeuren te Lourdes te vertellen aan onze allerkleinsten. O.i. is hij daar schitterend in geslaagd. *Kr.*

Paul Kiroul, 6301.
HOE KLAAS ROGGEBROOD KONING WERD VAN HET ZONNELAND. *Excelsior, Brugge,* 1929. (21.5×16) 45 blz. ing. Ffr. 5.—.
Klaas Roggebrood, een boerenknecht, leert in een wonder helderen maannacht van een mooie prinses de kunst om alles naar zich toe te tooveren wat hij wenscht. Hij maakt van zijn kunst zoolang gebruik tot hij de prinses zelf in zijn armen toovert; dat spreekt vanzelf. Hij trouwt met haar en wordt koning in het zonneland, wel duizend uren ver weg, waar hij de prinses, zich zelf en al zijn onderdanen gelukkig maakt. Een goed jongensverhaal, waar geen haartje kwaad in zit.
Maar die afgezaagde oplossing-in-de-liefde heeft voor kinderen geen zin.

P. Glaudemans, M.S.F.

Hubert Kraft, 6302.
DE HELD VAN HEILIGERBERG *R. K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1929. (25×16.5) 261 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.
Een aangrijpende vertelling uit den tijd van den Kulturkampf in Duitschland onder het kanseliersbewind van Bismarck. Zeer juist gezien om ook de jeugd vertrouwd te maken met de tijden van vervolging en smaad, welke onze geloofsgenooten moesten doormaken.

H. H.

A. C. Kuiper, 6303.
HET GEHEIME KAMERTJE. Geïllustreerd door A. Ch. Bergman Rolandus. *Hollandia, Baarn,* 1929. (20×14) 139 blz. ing. f 1.40, geb. f 1.90.
Heleentje, Jannete en Elsje hebben een broertje gekregen en gaan bij nicht Sophie logeeren. Nicht Sophie houdt veel van grapjes en ze kan verbazend goed met kinderen spelen. Ze heeft een geheimen-kamertje vol grappige dingen, ze heeft allerlei geheimpjes en — wat het beste is — ze leert de kinderen hoe ze „Mijnheer Slecht Humeur'' buiten de deur moeten houden. Hoe de zusjes het poppenfeest vieren en wat er allemaal in het geheimen-kamertje gebeurt, zullen de lezeresjes met veel plezier lezen.
'n Kinderboek met goede strekking.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Tine Langerhorst, 6304.
DE AVONTUURLIJKE JAREN VAN KEES MELDERS. Geïllustreerd door Jan Post. *Wed. P. van Waesberge & Zn., Rotterdam,* 1929. Na Les en Spel. (21×15) 146 blz. ing. f 0.90, geb. f 1.50.
Kees Melders, die met z'n zusje Leentje het thuis niet al te best heeft, daar z'n vader drinkt, probeert zich op eigen beenen een weg door de wereld te banen, dat hem dank zij z'n goed humeur en z'n eerlijkheid goed gelukt. Na eerst jongste bediende, filmartist, liftboy etc., etc. te zijn geweest wordt Kees door 'n vriendelijke oude heer in z'n zaak opgenomen, die hij later geheel overneemt. 'n Mooie les voor onze jongens, die meteen wat „Ausdauer'' aanleeren en zien kunnen hoe ver men het met eerlijkheid kan brengen.

L. B.

Max, 6305.
GIOVANNI. Geïllustreerd door P. van Geldorp. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1929. (25×16.5) 201 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.75.
Giovanni is een Grieksche jongen, wiens moeder dood is; de vader was uit droefheid somber geworden en in een overval van zeeroovers, die zijn kasteel verwoesten, verdreven. Giovanni wordt op Malta, bij de ridders van Sint Jan opgevoed. Giovanni maakt dan, in zoo'n bewogen tijd levend, heel wat avonturen mee, hij is op 't kasteel als de Turken komen, ontdekt een moordenaar en spion, wordt met pater Remigio, zijn leermeester, door de Turken gevangen genomen en vindt na veel zwerven zijn vader terug. Er wordt wel wat erg veel gevochten in dit jeugdboek.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Jos Meyboom-Italiaander, 6306.
DE GEVONDEN SCHAT. Geïllustreerd door Paul Dom. *De Gulden Ster, Amsterdam,* 1929. (25.5×17) 231 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.
De oude heer Nivard woont op een kasteel in de Vendeé. Bij hem in woont zijn zoon met vrouw en kinderen.
Op zekeren dag bracht de postbode een brief op

„de Torentjes" uit Japan. Een zoon van Nivard was op zee gegaan en in Japan getrouwd. Zijn vrouw was gestorven en toen hij ook zijn einde voelde naderen had hij de Fransche gezant verzocht zijn dochtertje naar de familie in de Vendée te zenden. Grootvader was er niet mee gediend en wilde aanvankelijk het kind niet ontvangen. Ze moest maar naar een kostschool. Op aandrang van de andere mocht ze dan komen, maar de ontvangst bij grootvader was niet hartelijk, wat Mimosa zeer bedroefde.
Dicht bij de Torentjes lag een groote ruïne het Roofslot geheeten, waaronder veel onderaardsche gangen. Tukuno, een Japanner die Mimosa gebracht had, pleegde inbraak in de brandkast van den heer Nivard. Mimosa liet een brief op tafel liggen waarin ze schreef, dat ze in de gangen van het Roofslot den dief ging zoeken, dan zou vader wel veel van haar houden. De volgende dag werden de gangen afgezocht, men vond het kind en ook den dief. Grootvader noemde het kind „de gevonden schat." 'n Mooi neutraal boek.

F.

Karin Michaëlis, 6307.
BIBI. Vertaald uit het Zweedsch door G. W. Elberts. Geïllustreerd door Hedoy Colvin. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1929. (21 × 15.5) 352 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.90.

Een eenvoudig kinderverhaal van alledaagsche gebeurtenissen, gekruid met pittigen humor. Schrijfster verplaatst zich in de ideologie van een schrander meisje, dat een geheel origineelen kijk heeft op menschen en dingen. Schokkende gebeurtenissen hebben er niet plaats, maar 't boek boeit door de ongedwongen opeenvolging van alledaagsche lotgevallen, zooals die in 't kinderleven zich voordoen. 'n Heel bijzonder kinderboek, geschreven in een vloeiend proza.

H. H.

A. Pleysier, 6308.
DE REUZE MIDVOOR. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (21 × 15) 224 blz. ing. f 1.30, geb. f 1.90.

Dit jongensboek gaat heelemaal over voetbal en over niets anders. 't Goede in 't boek staat op de laatste bladzijde: sport moet uitspanning blijven... een middel om je boddy op een aangename manier sterk en gezond te houden. Maar als dat gewedstrijd eten en drinken voor je wordt... dan raakt er meer bedorven dan je maag alleen."

Alb. Steenhoff-Smulders.

H. Schroo, 6309.
DAPAT DE MEESTER VAN DE WONDERZWAAN. Geïllustreerd door Tjeerd Bottema. *Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (21.5 × 15.5) 230 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Een jeugdboek? Ja, maar in alle geval voor de opgroeiende jeugd, een kinderboek is het niet. Dapat, de meester van de wonderzwaan, is als kind in Indië te vondeling gelegd. Na een treurige verwaarloosde jeugd — en tot hiertoe is het boek reëel — ontmoet hij een ouden man, die hem vraagt naar een eiland te zwemmen waar een tooverfluitje moet liggen. Hij doet het, met behulp van een wonderstok, die de oude man hem geeft. Dit eiland is een soort betooverd paradijs, waar alleen 'n zwaan woont met 'n menigte apen. Dapat vindt het fluitje, dat hem meester van de zwaan maakt en tegelijk verdedigt hem de tooverstok voor alle gevaar. Dapat krijgt nu de avonturen uit Hauff's Oostersche sprookjes, behalve dat Dapat een gewoon jongmensch en hij in den tegenwoordigen tijd leeft. Dat maakt het geheel 'n beetje verwarrend. Dapat trouwt tenslotte met een echt meisje.

Alb. Steenhoff-Smulders.

C. Turkenburg, 6310.
DE AVONTUREN VAN WIMPIE WEGLOOP. Geïllustreerd. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1929. (19 × 17) Deel I: 59 blz., deel II: 43 blz., deel III: 59 blz., deel IV: 61 blz., deel V: 63 blz. Per deel ing. f 0.50, geb. f 0.75.

Wie voor z'n kind dat 7 of 8 jaar wordt, 'n mooi prentenboek wenscht in het genre Prikkebeen, enz. koopt voor hem het eerste deel van Wimpie Wegloop, *De Streken van een deugniet.* En als het St. Nicolaas is koope hij het tweede deel, *De kabouters zinnen op wraak.* En als hij weer een jaartje ouder wordt, als 't niet eer is, koopt men voor hem het derde deel *Onder de kabouters.* Dan komt men er vanzelf toe de serie te completeeren met het 4e en 5e deel.

J. E. Mulder.

Marion St. John Webb, 6311.
HET LEEGSTAANDE HUIS. Vertaald uit het Engelsch door Lily van Oyen. Geïllustreerd door Frank Rogers. *Hollandia, Baarn,* 1929. (20 × 14) 128 blz.

Joselito's vader en moeder zijn in Indië, hij woont buiten bij z'n grootvader, die 'n geleerde is. Joselito is een erg eenzaam jongetje tot er een nichtje komt logeeren van zijn jaren, die de leiding neemt. Samen ondernemen zij een onderzoekingstocht naar een leegstaand huis in de buurt en dat wordt het begin van een lang avontuur.
Een heel plezierig kinderboek, vlot geschreven en goed vertaald.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Ina Weeren, 6312.
VIOOLTJE. Geïllustreerd door Aug. v. d. Linde, *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1929. (22 × 15.5) 124 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.
De levensgeschiedenis van het eenige kind van een professor, dat tegen den wil van haar vader in, Roomsch wordt opgevoed en tenslotte door haar opofferend gebed de bekeering van haar libertijnschen vader bewerkt. 'n Goed Roomsch kinderboek

H. H.

DUITSCH.

Ernst Drouven S. J., 6313.
MANUA'OS SCHWUR. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i. Br.,* 1929. (20 × 12.5) 130 blz. geb. M. 2.80.

Een boeiend verhaal voor jongens en meisjes, die Duitsch kunnen lezen. Het speelt in Samoa bij een opstand der inboorlingen. De zoon van een hoofd wil zich niet laten doopen en komt onder invloed van een boosaardigen blanke, die hem gebruikt voor z'n eigen doeleinden. Daardoor wordt ook de jongen schuld aan de dood van vele zijner stamgenooten. Tot inkeer gekomen wordt hij Christen en sterft een heldendood bij het redden van anderen.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Katholieke Pedagogen

Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden

Reeds verschenen:

H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:

Leidraad voor Katholieke Scholen

Vertaling en inleiding van Pr. WOLTERS

In soepel kartonnen band .... f 2.25

BERN. OVERBERG.

Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht

Vertaling van L. KNUVELDER

Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS

In soepel kartonnen band .... f 3.50

Thans verkrijgbaar:

LUDWIG AUER:

Nieuwe wegen naar 't oude doel

„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".

Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS

In soepel kartonnen band .... f 2.25

Uitgaven:

Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg

Ook in iederen degelijken Boekhandel

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS

10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —

PROPAGANDA-SECRETARIAAT

POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

N.V. Provinciale IJzerhandel

Willemsplein 7-8 - ARNHEM - Tel. 831

Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.

Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied

Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

J. J. de Leeuw, Tilburg

Groot- en Commissiehandel in:

BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK

TUINSTRAAT 59, Telef. 241

Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

N.V. Van Loo's Wijnhandel, Arnhem, Tel. 24771

Oud betrouwbaar adres voor BORDEAUX-, RIJN- EN MOSELWIJNEN. — MISWIJN.

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

N V. JORDAENS, v.h. F. v. Gardinge - Eindhoven.

DE KONINGIN DER SIGAREN

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL

ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**

VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING

IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw

Hooger Leven, Geïllustreerd Weekblad. 5 Januari 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

Het Vlaamsche *Hooger Leven* is 'n vol weekblad, met de volgende goedvoorziene rubrieken: Hoofdartikel, „Hoe de wereld draait'' met 'n bespreking van 't boek van Dr. Boris Raptschinsky over de Russische revolutie. „Uit de Katholieke wereld'', met 'n juiste vertaling van de Encycliek van Z.H.Pius XI, over de geestelijke oefeningen, „Leer en Leven'', met 'n studie over 't communisme, Padvinderij, „Voor de Vrouwen'', met 'n artikel over dienstmeisjes, over 't gezonde en zieke kind, „Wetten en Recht'' „Kunst en Letteren'', „Tooneel'', „Geldwezen, Handel en Nijverheid'', „Wereldhumor, Raadsels en Puzzles.'' Bij iedere afdeeling nog een macht van boekenbesprekingen. Dus teekent dit weekblad wel af, wat er in Vlaanderen voorvalt.

La vie catholique en France et à l'Etranger. 18 Januari 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

De keurige vertaling, der Pauselijke Encycliek en de beschouwingen over de christelijke opvoeding der jeugd is de hoofdzaak van dit nummer. 't Artikel van François Veuillot over 't optimisme van Kardinaal Verdier is wel teekenend voor de mentaliteit van Frankrijk. 't Nieuwe leven van Franciscus van Sales door Mgr. Julien, dat hier ontleed wordt, is 'n aanwinst in de serie „Grands Coeurs'' „La vie artistique'' spreekt over 't nieuwe werk van Bertault over „Balzac et la musique religieuse'' en over nieuwe kunstwerken in verschillende kerken. Een nieuw werk over den H. Johannes van 't Kruis en de hervorming van den Carmel wordt ontleed en wegens z'n degelijke leer aanbevolen. „La vie Sociale'' heeft 'n paar merkwaardige artikelen over vakvereenigingen en de opvattingen daarover van Mgr. Feltin.

Hooger Leven. Geïllustreerd Weekblad. 19 Januari Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

't Sterartikel beschrijft 't sterven van den dichter Albert Giraud, den man met rijke gaven, maar arm naar ziel: 't goed onledende artikel eindigt met de woorden: arme, arme dichter! De rubriek „Hoe de wereld draait'' heeft twee hoogstaande studies: over wereldvrede en 't nieuwe kabinet van Pilsudski. Daarop volgt wel 't voornaamste stuk van dit nummer de beschouwingen, n.l. van Dr. Valvekens over St. Paulus, naar aanleiding van 't Boek van Prof. Pieper. Iets over de inwijding van den nieuwen Carmel te Nijmegen toont, dat *Hooger Leven* kennis neemt van 't Roomsche leven in Holland. Het artikel over 't communisme wordt door Paul Segers weer voortgezet, duidelijk en eenvoudig. Onder de rubriek „Voor de Vrouwen'' wordt 't huwelijk in Sovjet-Rusland beschreven. Nora de Vries schrijft practische dingen voor Huismoeders. Al de rubrieken „Wetten en Recht'', „Kunst en Letteren'', „Tooneel'', „Geldwezen'', „Wereldhumor'', etc., zijn rijk voorzien. 't Moderne amusement ontbreekt niet. En 'n macht van boekenbesprekingen. 'n Vol en ontwikkelend weekblad.

La vie catholique en France et à l'Etranger. 11 Januari 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 4.50 per jaar.

De hoofdtoon van dit nummer is de blijheid van 't Fransche volk over hun Kardinaal Verdier. Belangrijk is zonder twijfel de doctoraalthesis over Lamartine als romanschrijver en socioloog, die G. Bardy ontleedt. Vreugde brengt in Frankrijk de benoeming van den Eerw. P. Duchaussois tot „docteur ès lettres'' aan de universiteit te Ottowa. In 'n breed artikel vertelt Henri Bremond nieuws over den H. Benedictus. Over de benoeming van den generaal Weygand, wat veel stof opjoeg, geeft Fr. Veuillot een explicatie. 't Beginartikel luidt: Pie XI et les jeunes de France.

Tijdschrift voor R. K. Ouders en Opvoeders. 5 Januari 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 5.45 per jaar.

Hoogst-belangrijke bijzonderheden over Rusland's godsdienstig en cultureel leven, afkomstig van Mgr. d'Herbigny, worden meegedeeld vóór 't eigenlijk verhaal begint, dat 't werkelijke Rusland zal laten zien. Daarna volgt een korte aansporing van den hoofdredacteur om 't afgeloopen jaar eens te overzien — voor 't tijdschrift 'n jaar van groei. Echt leuk beschrijft de permanenteheer op kamers, wat voor taal er al gesproken wordt in 't huisgezin, die zeker niet opvoedend werkt. Theo Bosman wijst op de waarde en mogelijkheid van de muzikale opvoeding in 't gezin. Een breed artikel over „Montessori en den Godsdienst'' laat ons zien, hoe er voor dit onderwijs zoo veel te bereiken is voor de godsdienstige vorming van 't kind. Verder weder een mooi kinderverhaal van Anny Hulsmans. Ouders, beseft uw verantwoordelijke positie. Laat een goed opvoedkundig blad u helpen bij uw eerste en moeielijkste taak, waarmede het wel en wee gemoeid is van uw kinderen én naar ziel én naar lichaam!

Ontvangen kalenders.

Van de Maatschappij tot Exploitatie van de Victoriabron te Oberlahnstein ontvingen wij ook dit jaar weder een zeer practischen maandkalender, versierd met eenige aardige penteekeningen, betrekking hebbende op het gebruik van het zoo bekende Victoriawater, alsmede eenige afbeeldingen van het bedrijf en een practischen weekkalender, versiert met een penteekening. Eveneens worden kleine zakalmanakjes verspreid, ter aanbeveling van hare bekende geneesmiddelen als Emser-water, Emser-pastilles en Emser-zout.
Deze goed uitgevoerde kalenders zullen ongetwijfeld in elk huisgezin gaarne worden geplaatst.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562

Steyger-Romé - Arnhem
Roggestraat 16
voor Huwelijksuitzetten

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES-
EN HEERENKAPPER
Specialiteit Ondulation Marcel

CHR EKELS
's-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„DeKroon"
Eindhoven, Tel 1008

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN
Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, — afgelapt en Good-Year Welt. —

Abonneert U op
Het Amusante Weekblad
bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg
Abonn. prijs per half jaar f 2.50 franco per post

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

H. N. B. T.

CHR. HAUGEN:

DE REIS NAAR DE PLANEET „KEN"

Ing. f 0.75. geb. f 1.25.

Onder de vele belangrijke lectuur welke in den laatsten tijd bij het Nederlandsche Boekhuis te Tilburg van de pers kwam, verdient een der minst omvangrijke (en dus minst kostbare) een bijzondere vermelding om den belangwekkenden inhoud. De schrijver gaat van de veronderstelling uit, dat de groeiende techniek het eenmaal mogelijk zal maken, met een machtig rakettenvliegtuig buiten de aantrekkingskracht der aarde te geraken en met behulp van meegenomen zuurstof een planeet van een ander zonnestelsel te bereiken, die hij „Ken" noemt. Ken heeft een dampkring en hoogst ontwikkelde inwoners, welke laatsten — pacifisten sinds eeuwen — niet over wapens beschikken om zich te weren tegen voorwere'dlijke monsters, die al wat leeft, dreigen te verdelgen Twee aardbewoners voeren geschut mee en redden de bevolking van Ken. Het fantastisch verhaal is in den trant van Jules Verne's: „De reis naar de maan" maar grootscher van opzet. 't Interessante ervan is de schijnbaar-wetenschappelijke, haast aannemelijke mogelijkheid der hypothetische middelen, waarmee de uitvoering van de inter-planetaire reis wordt geschetst. Voor ontwikkelde lezers een boek om te water tanden. *Limburger Koerier*

Verkrijgbaar in den boekhandel en bij de uitgevers:

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS

Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Zoo juist verschenen:

VAN TOEN WIJ VRIJ WERDEN

Eenige hoofdstukken uit de Geschiedenis der Katholieke Kerk in Nederland sedert 1795

door

AUG. C. J. COMMISSARIS

Leeraar aan het Seminarie „Den IJpelaer" te Ginneken.

EERSTE DEEL

Van Schuilkerk tot Kathedraal 1795 tot 1853

DERDE DRUK — GEILLUSTREERD

Prijs, ing. f 1.90, geb. f 2.25

De derde druk is uitgebreid met een hoofdstuk over Limburg in den Franschen Tijd, 1794-1815.

UITGAVEN VAN J. B. WOLTERS

GRONINGEN — DEN HAAG

De Eerbiedwaardige Moeder Maria v. d. Menschwording

Religieuse Ursuline,

Stichteres van 't Klooster te Quebec 1599-1672.

Prijs per exemplaar f 0.50.

DE TIJD: Zulk een leven dient gekend te worden. En daartoe biedt dit boekje een goede gelegenheid.

DE MAASBODE: In onzen tijd van Missie-actie en jeugdbeweging zal dit boekje, dat met zooveel zorg werd bewerkt door schrijver, vertaler en uitgever, zeker goed ontvangen worden. En zulks verdient het ook ten volle.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

J. J. Romen & Zonen, Roermond

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094

Kelders:

O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.

Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

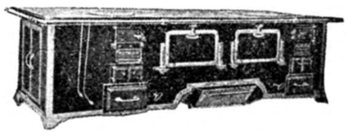

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN

WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5

Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770

FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29

En Gros BREDA En Detail

Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661

Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met – en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 5 | 1 MAART 1930 | 25 cent

ELLEN FOREST IN HAAR WERKKAMER.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M. **Speciaal ingerichte Stoel-en Meubelfabriek** H. S. M.
voor stoelen, linnenkasten ledikanten, buffetten en tafels
Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

F. X. P. Duijnstee OESA : *Augustinus' weg naar 't Christendom.*

M. M.: *Een „moderne" roman van Sigrid Undset*

Dr. Raph. Kreemers: *Van het land der Chrysanten en het hemelsche rijk*

Herluf van Merlet: . . . . *De Film „Atlantic"*

H.: . . . . . *Kardinaal Pacelli als Publicist*

UIT BOEK EN BLAD:

De Gemeenschap. — Roeping.

VERSCHEIDENHEDEN:

Een nieuw drama van Bernard Shaw. — Index of Censuur? — Een nieuw werk van Giovanni Papini. — Roswitha 930–1930. — H. G. Wells als artist. — De roman en het ei. — G. B. Shaw en een van zijn actricen. — Poezie of Proza. — Arme Sophocles — De vlugge detective-schrijver.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

VOOR DE BAKKERIJ VABABI'S ARTIKELEN
NIJMEGEN — TELEF. 1203

LAMPEKAPPEN Mag. „De Duif"
ANTON STRAATMAN
Karrestraat 28 BREDA

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Verschenen: bij G. Mosmans Zoon,
Pauselijk Uitgever te 's-Hertogenbosch en
bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar.

HET H. HART VAN JEZUS,
beschouwd in de Katholieke Overlevering

I. Verklaring van de Litanie van het H. Hart f 1.25.
II. Verlangens en Beloften van het H. Hart f 1.25.
III. De Godsvrucht tot het H. Hart van Jezus in de vroegere Staten der Nederlanden (12e tot 17e eeuw) f 1.25, door G. KANTERS, Priester van het H. Hart, Doctor in de Theologie.

Elk deel vormt een geheel en kan ook afzonderlijk geleverd worden. De boeken zijn fraai verlucht met oude gravures en aanbevolen door tal van Kardinalen, Bisschoppen en Katholieke Bladen.

HET SCHILD
APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS
10.000 ABONNÉ'S
Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.
— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM
Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003
Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven 's Bosch.

— WAT IS F.I.M.-FILM?

F I M
FILM IMPORT MAATSCHAPPIJ
„FIM" importeert uitsluitend de kunstfilms der wereldmarkt

a thing of beauty is a joy for ever.
MAISON TEPE
NIJMEGEN
Stikke Hezelstraat 3
Specialiteit in:
Deux pieces, Pullovers, wollen en zijden Shawls, Handschoenen en allerlei leuke Fransche Nouveauté's, die een dame van smaak, op prijs stelt te bezitten.

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

UITGAVE VAN
FOREHOLTE
TE VOORHOUT.

Manete in Didectione Mea
Meditaties over het H. Hart van Jesus voor priesters
„Het is zoo mooi, zoo dieptreffend en opwekkend, dat ik allen moet uitnoodigen het te lezen en te herlezen." Mgr. Hopmans.
Prijs ingen. f 1.50; geb. in linnen f 2.25 en f 2.75; in leder f 4.50.
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
Uitgeverij „FOREHOLTE"
VOORHOUT.
Vraagt geregelde gratis toezending van de
FOREHOLTE-POST

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Naar aanleiding van het jubileum van den dichter

P. C. BOUTENS

hebt gij dezer dagen veel **over** dezen kunstenaar gelezen. Wat laast gij **van** hem?

Bij ons verschenen de volgende bundels:

STEMMEN. 5e druk. Ingenaaid f 1.50, gebonden f 2.50.

PRAELUDIËN. 2e druk. Ingenaaid f 1.50, gebonden f 2.50.

CARMINA. 4e druk. Ingenaaid f 1.50, gebonden f 2.50.

VERZEN. 5e druk. Ingenaaid f 1.50, gebonden f 2.50.

SONNETTEN. Ingenaaid f 2.90, gebonden f 3.90.

ZOMERWOLKEN. Ingenaaid f 3.50 gebonden f 4.50.

P. N. VAN KAMPEN & ZOON

UITGEVERS AMSTERDAM

Verschenen het wereldberoemde werk:

Het lijden van Christus

Gedachten en gevoelens over Jezus' lijden voor iederen dag van het jaar

door

P. Cajetanus Maria van Bergamo, O.M.Cap.

Naar het Italiaansch door

P. Dr. Silverius van Vechel, O. M. Cap.

Novicenmeester der Hollandsche Capucijnen

Z. H. Paus Benedictus XIV zeide van de boeken van Pater Cajetanus van Bergamo:

„Zijne geschriften hebben de zeldzame eigenschap, dat zij èn verstand èn hart voldoen; de degelijke leer doet geen afbreuk aan de teedere godsvrucht en de teedere godsvrucht neemt de degelijkheid der leer niet weg."

Z. E. Kardinaal Vaughan zeide:

„'t Is geen overdrijving hem te vergelijken met S. Franciscus van Sales of S. Alphonsus."

Ingenaaid f 4.50 Ingebonden f 5.25.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

J. J. Romen & Zonen, Roermond

Nerveus en Overspannen
Onrustig en Slapeloos

Gebruik hiertegen de Zenuwstillende en Zenuwsterkende

MIJNHARDT'S ZENUWTABLETTEN

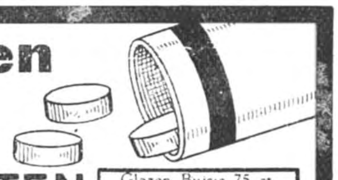

Glazen Buisje 75 ct.
Bij Apoth en Drogisten

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

TE KOOP GEVRAAGD: OUDE JAARGANGEN

Boekzaal der geheele wereld

n.l. Jaargang 1925, 1926, 1927, 1928

Prijsopgave aan

Het Nederlandsche Boekhuis — Tilburg

VICTORIA-WATER

OBERLAHNSTEIN

Bij geregeld gebruik digestie bevorderend.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

AUGUSTINUS' WEG NAAR 'T CHRISTENDOM.

Dit werk[1]) over Augustinus' geestesomkeer is de kennismaking overwaard. De schrijver, een leerling van Harnack, heeft zich niet door de meeningen van zijn leermeester laten verleiden, door Augustinus' bekeering meer een Neo-Platonisch, dan een zuiver Christelijke te doen zijn. In 1888 waren het Boissier in Frankrijk en Harnack in Duitschland die, brekend met de oude opvatting, in de eerste jaren der bekeering meer in hem een Plotinus, dan een Paulus bespeurden. Verschillende geleerden volgden gretig dit voorbeeld onder wie vooral genoemd moet worden Alfarie.

Naar een oude houtgravure.
Sint Augustinus.

Het is begrijpelijk, dat deze meening een smet werpt op het zuivere, oprechte en volledige bekeeringswerk van dien beroemden Kerkvader. Van katholieke zijde, vooral Batiffol en Boyer, heeft men de oude opvatting gehandhaafd en dat met deugdelijke, afdoende bewijzen.
Daarom treft het ons, dat Jens Nörregaard, na degelijk onderzoek, niet geaarzeld heeft de zijde der katholieke geleerden te kiezen.
Onomwonden verklaart hij, dat Augustinus reeds katholiek dacht, vóórdat hij kennis maakte met de geschriften der Neo-Platonisten. Over Augustinus verhouding tot St. Ambrosius schrijft Nörregaard: „De kerk van zulk een man kon maar niet een vereeniging zijn van bijgeloovige menschen, wier leer in duigen viel, zoodra men er met de vinger naar wees. Misschien was het tenslotte toch wel juist, als er gewicht gehecht werd aan het gezag der kerk. In iedere verhouding bouwde men immers op gezag ook in de verhouding tot menschen. Het verstand scheen de levensraadselen niet op te kunnen lossen, in elk geval waren er velen, die meenden, dat men langs dien weg niet verder kwam dan tot een sceptische houding. Was het dan niet veel beter om in de belangrijkste vragen op een gezag af te gaan, dat met God in verbinding scheen te staan? Stond de Kerk, met haar heilige geschriften, die onder bijna alle volkeren verbreid waren, niet als een rots temidden van de woelige zee van twijfel? Veel sprak er voor, dat het Gods wil was, langs dezen weg gezocht en geloofd te worden... Alles scheen meer en meer in de richting der kerk en haar gezag te wijzen: daar toch lag de weg, die tot de waarheid moest leiden. Maar nog durfde hij er zich niet bij scharen; het was een mogelijkheid, maar zekerheid had hij niet. Voorloopig wilde hij echter catechumeen zijn, tot hij op een of andere manier tot klaarheid zou komen." (blz. 96-97).
Nörregaard constateert hier zijn voorloopige overgave aan de kerk en dit had plaats vóór de lezing van Plotinus. Wel gaven de Platonisten hem 'n duidelijker beeld van God en het „Woord" maar de volle waarheid ging hem eerst op, toen hij de brieven van Paulus gelezen had. Tegenover Harnack c.s. verklaart Nörregaard het volgende: „De studie van de brieven van Paulus liet Augustinus zien, dat er toch iets in het Christendom was, wat het Neo-Platonisme niet bezat.
In de *Belijdenissen* vat Augustinus dit hierin samen, dat het Christendom geheel anders spreekt over de genade. Het Platonisme doet een beroep op eens menschen hoogste streven; maar spreekt er niet van, dat dit alleen bereikt wordt met Gods hulp, aangeboden door Christus, die voor de menschen den dood inging... De God van het Christendom is in geheel anderen zin persoonlijk dan het hoogste levensprinciep van het Neo-Platonisme... Wij kunnen dit hiermee bewijzen, dat hij in de allervroegste geschriften hier op een dergelijke manier van de neo-platonische opvatting afwijkt, dat hij er niet onwetend van kan zijn geweest. Men kan dit zoo uitdrukken, dat

de God van het Neo-Platonisme een God is, die door de menschen moet gezocht worden, terwijl de God van het Christendom een God is, die verlossen wil. Christus is daarom niet alleen de hemelsche logos, die leeft in zijn goddelijke heerlijkheid, hij is de geïncarneerde...'' (blz. 122-123).

Harnack c.s. meenen ook, dat Augustinus zelfs nog later, b.v. in Cassiacum meer Neo-Platonist dan katholiek was. Nörregaard accepteert ook dit niet als hij schrijft: „Maar men kan nog een stap verder gaan. Als men alles onderzoekt, wat Augustinus in zijn jeugdwerken zegt aangaande God en de verhouding der menschen tot Hem — dan blijkt het, dat zelfs al is er in dit alles veel wat direct is overgenomen van neoplatonische denkwijze er toch een beslissend verschil is, hetgeen bewijst, dat christelijke gedachten aangaande God en de verhouding tot Hem, hem op een dergelijke manier beïnvloeden, dat men onmogelijk kan zeggen, dat hij werkelijk Neo-Platonicus is.''

Wij kunnen hiermede volstaan. Nörregaards boek is zuiver objectief, vrij van alle vooroordeelen. Wij zouden nog op meer kunnen wijzen b.v. zijn hoogachting voor de waarde der *Belijdenissen* (blz. 25), zijn pracht-uiteenzetting van het Manicheïsme, de juiste motieven, waarom Augustinus tot deze sectie overging, doch sluiten wij deze bespreking met den wensch, dat én katholieken en niet-katholieken gaarne naar dit werk zullen grijpen, want het verdient 't ten volle.

F. X. P. Duijnstee O.E.S.A.

---

1) Jens Nörregaard,
AUGUSTINUS WEG TOT HET CHRISTENDOM. Vertaald uit Deensch door H. Ledeboer. *Ruys, Zeist,* 1930. (19×13) 275 blz. ing. f 2 90, geb. 3.60.

EEN „MODERNE" ROMAN VAN SIGRID UNDSET.

Als schrijfster van romans, spelend in het hedendaagsche leven, genoot de Noorsche Nobel-Prijs-winnares voor haar bekeering een zekere reputatie.

Wij herinneren slechts aan *Jenny, Lente* en *De Tooverspiegel*: zedebeelden uit het leven in het Noorsche heden, een schat biedend van Noorsch familieleven. Doch de gevoelens, welke zij in deze tranches de vie vertolkte, waren van een naakte natuurlijkheid. De sfeer van deze levensromans was mistroostig en droef, ondanks de tooverpracht der Noorsche natuur, welke zij met zulk een macht van plastiek te schilderen wist. Eerst na haar bekeering ontplooide Sigrid Undset haar grootsche talenten: *Kristine Lavransdochter*: een historische visie op de Noorsche middeleeuwen binnen het kader van een smartelijke liefdeshistorie werd waarlijk de volle openbaring van haar grootmachtig schrijverskunnen.

Met eenige spanning werd daarom haar literaire terugkeer tot het moderne levensprobleem tegemoetgezien. Zou men in haar behandeling der Noorsche levensvragen die epische vaart, die diepe tragiek van Christine en Olav (uit *Olav Audunszoon*) terugvinden, waarmee zij zich een aanhankelijke lezerskring verwierf over geheel West-Europa?

Het mag intusschen met vreugde geconstateerd, dat haar nieuwe roman *Gymnadenia* de hooggespannen verwachtingen niet heeft teleurgesteld: want in geheel de opzet en uitwerking van dit hedendaagsche zieleproces tusschen Paul en Lucy herkennen we de onfeilbare meesterhand van Sigrid Undset.

Naar den inhoud is het de levensweg van Paul Selmer getraceerd door het Noorwegen van voor den wereldoorlog.

Paul is de zoon van een beschaafde familie, waarin de godsdienst als iets overbodigs wordt beschouwd. Z'n vader leeft gescheiden van z'n moeder en huldigt de vrije liefde en de vooruitgang. Paul heeft 'n zekere afkeer van z'n vader, welke neiging in de hand gewerkt wordt door z'n moeder. Een zeer nuchtere kijk op menschen en dingen is hem eigen en op de universiteit roemt men beurtelings z'n wetenschappelijke zin en z'n practisch levensinzicht. Een prachtige positie in de geleerden-wereld lacht hem toe — doch plotseling kruist z'n levensplan een teer en simpel meisje. „Lucy", 'n bloemenverkoopster, die van huis is weggeloopen en hem tot geheel andere gedachten brengt. Zij wordt z'n bruid, doch aan 'n huwelijk kan de onvolgroeide student nog niet denken. Zorgen van geestelijken en financieelen aard maken van hem spoedig een onbevredigd mijmeraar. Een bitse ontevredenheid bekruipt hem — hij keert zich af van al de halfslachtige antwoorden, welke wijze vrienden en raadgevers hem geven op z'n kwellende ziele-vragen. Door 'n vriend komt hij in relatie met een priester, wien hij al z'n kwellingen en moreele zorgen (vooral de betrekking tot Lucy) voorlegt. Deze stelt hem voor 't alternatief: „alle

connecties met Lucie afbreken, of terstond huwen!'' Dit beslissend antwoord maakt op den weifelenden rationalist 'n grooten indruk. Intusschen biedt een vriend hem een betrekking aan als assistent op z'n architecten-kantoor. Terwille van Lucy, maar tot groote teleurstelling van z'n moeder laat hij z'n studies varen en neemt de positie aan.

Na lange jaren keert hij uit Trondjem terug, als handelsman gerijpt in leeftijd en ervaring. Lucy heeft intusschen haar levenslot verbonden met een handelsagent, met wien zij vroeger reeds intieme relaties onderhield.

Dit is Paul's eerste levensontgoocheling. Doch gedane gebeurtenissen keeren niet weer en tot z'n groote verwondering schikt hij zich spoedig geheel in 't onvermijdelijke, waarbij hij 't geluk smaakt, dat z'n zaken floreeren en z'n leven een zekere beteekenis en relief geven.

Jaren vergaan. Een vluchtige ontmoeting met een eenvoudig burgerkind Björg Berge groeit uit tot een innig wederzijdsch verkeer.

Als handelsman heeft hij meermalen 't profijt van snel en afdoend handelen geleerd en zoo maken we spoedig kennis met Paul als eerzaam huisvader en kindervriend. Een handelsrelatie roept hem in 't voorjaar 1914 naar Parijs, waarheen z'n vrouw hem volgt. Hij leert daar 'n schoolvriendin kennen, die schitterende studiën afgelegd heeft en weldra als non een leven van ontzegging en boete zal beginnen. Langzaam daagt in den rationalistischen Paul 't besef, dat een leven van offer en boete, met doel en inhoud, toch rijker en dieper moet zijn dan een behagelijk bestaan, zorgeloos en satisfait zonder hooger streven en levensplan.

Dan voltrekt zich door de moord van Serajewo over geheel Europa plots een onverwachte ommekeer — ook Paul's levenskansen zijn gekeerd: z'n zakenleven is lamgelegd door de oorlogstroebelen. Zorgen drukken op het eens welvarende gezin: Paul torst ze met een bovenzinnelijk inzicht, doch z'n vrouw toont zich 'n schaamtelooze egoïste — die den weifelzieken Paul met bittere verwijten overstelpt. Een stille strijd ontketent zich tusschen de beiden gelieven: met welke diepe tragiek (Paul's tweede bittere levensteleurstelling) dit lijvige deel eindigt, dat, bedriegen wij ons niet, nog door 'n tweede deel zal gevolgd worden.

Dit boek is geen bekeeringsroman, doch 't geheele werk door zien we den opgang van een vrijzinnig christen langs mystieke wegen naar het Katholicisme.

Het Katholicisme, hoewel slechts terloops ter sprake gebracht door enkele figuren, domineert in dit boek niet, doch is overal voelbaar en bespeurlijk. Wel wordt het protestantisme in z'n verdeeldheid en vrijzinnige uitwassen scherp gehekeld, doch

Sigrid Undset in haar werkkamer.

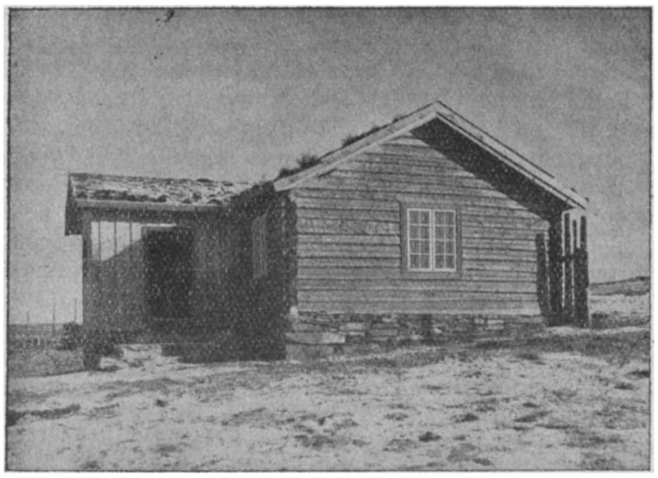

Het huisje in het hooge Noorden, waar Undset haar werk schreef.

't geschiedt niet in dier voege, dat men dit boek als 'n roman à thèse van 'n katholiek publicist zou kunnen typeeren. De hoofdpersoon, in wie de anima naturaliter christiana sterk spreekt, heeft 'n onverholen sympathie voor 't Katholicisme, doch in de practijk is hij alles behalve katholiek. De eenige katholieke figuur: Randi, blijft bijna geheel op den achtergrond — haar intrede in 't klooster is geen ziele-omkeer, doch de eenige consequentie van haar bewuste levensovertuiging. Paul heeft 'n vage eerbied voor haar „stap", maar hij is dermate met geest en ziel in levens-beslommering en bekommernis verstrikt, dat z'n bewondering voor Randi niets diepers in hem wakker roept. Om haar in een of ander opzicht, overeenkomstig z'n levensstaat, na te volgen denkt hij niet....

Doch van uit de godsdienstige basis waarop Sigrid Undset dezen roman bouwde, worden de vergankelijkheid van een materieele vooruitgang en de moderne geestesverdwazing van 't vooroorlogsch geslacht schril belicht. Het levenslot van Paul, die te midden eener op vooruitgang en atheisme gespitste eeuw radeloos staat en naar een uitweg zoekt is hier heel belangrijk, omdat zijn figuur door dien weifelmoed, door dien Godsdrang, tot een symbool werd van geheel een generatie.

De belangrijkheid van deze symbolische figuur heeft schrijfster uitstekend gehandhaafd, nergens gaat deze verloren in de soms warrige veelheid der overige figuren. Dateerend in een rationalistischen tijd, die het op 't stuk van moraal en religie voortdurend op compromissen had afgezien, moest schrijfster volledigheidshalve ook de geestelijke uitwassen en afwijkingen beschrijven, vandaar blijve dit boek uit handen van onvolgroeiden, die niet onbevangen staan tegenover 's levensontwrichting.

Volwassenen zij het echter om de ontroerende en aangrijpende psychologie als om de literaire kwaliteiten aanbevolen. Want al blijft dit boek o.i. beneden 't beste, dat Undset ons in haar middeleeuwsche trilogie schonk en zien wij haar liever schrijven over het Noorsche land der twaalfde, als dat der twintigste eeuw — toch is 't een roman, die boven honderdtallen uitsteekt — een boek met ruggegraat, van 'n sterke verhaalkracht, 'n werk van 'n hechte concentreering en levensverdieping.

M. M.

---

[1]) **Sigrid Undset.**
GYMNADENIA. *Rutten & Loening, Frankfurt a. Main* 1930 (20 × 12) 481 blz. ing. M. 7.50. geb. M. 10.—.
— C —

VAN HET LAND DER CHRYSANTEN EN HET HEMELSCHE RIJK.

Wanneer we even een blik werpen op de massa literatuur, die in den laatsten tijd over het Verre Oosten is verschenen, lijkt het wel of we ons aan een Sisyphus-arbeid gaan zetten met een overzicht te geven van enkele publicaties over Japan en China verschenen. Doch er heerschen ook ten onzent, ondanks werken, als die van Van Kol en J. Verbruggen ook voor ons zeer interessante streken, dat we toch niet hebben geaarzeld dit zevental boeken te doorloopen. En we doen dit met des te meer genoegen, wijl we van elk in 't bijzonder en van alle samen zeggen mogen, dat ze onze belangstelling tot het einde hebben gaande gehouden en ons hebben ingelicht over een hoop dingen waar we, ofwel een verkeerd ofwel een onvolkomen begrip van hadden.

Niet alleen als reisbeschrijving, doch ook als een zeer juist relaas van de feiten verdient het boek van Harold en Alice Foght [1]) eene eereplaats. Dr. Foght en zijn vrouw hebben een studiereis gemaakt door Japan en hebben ter plaatse de landbouwtoestanden bestudeerd. Dit was wel het hoofddoel van hun reis, doch ze hebben ook een open oog en oor voor allerhande andere dingen. Die worden echter niet als bijkomstigheden behandeld doch door den tekst geweven, zoodat het geheel uiterst aangenaam leest en niet verstart tot onmogelijke droogstoppeligheid. Veel van hun Amerikaansche landgenooten kunnen hier een puntje aan zuigen.

Menschen, die in het onderwijs zijn, zullen uit dit boek heel wat wetenswaardigs leeren over de toestanden in het Land van den Lotus. Ze zullen

er o.a. hooren, dat zij die zich voorbereiden voor het onderwijs in Japan geen schoolgeld betalen moeten en met de meeste voorkomendheid worden behandeld. Nog meer, ze worden, terwijl ze nog studeeren, al betaald op de een of andere manier. En dat alles omdat ze later toch niet te best zullen worden beloond voor den toch zoo beschavenden invloed, die van het onderwijs uitgaan moet. Doch ook alle anderen vinden hier iets naar hun gading. Het hoofdstuk b.v. dat over Formosa handelt toont ons overduidelijk, welke groote beschavers de Japanners zijn. We vernemen ook, dat we de koppensnellers niet alleen in Nieuw-Guinea moeten zoeken. Trouwens heel het boek staat vol wetenswaardigheden, die op zoo'n aangename manier worden opgedischt, dat we gerust zeggen mogen lang niet meer zoo'n boeiend werk te hebben gelezen. En Dr. Foght, en zijn vrouw eveneens, zijn dichterlijk aangelegd en weten al het wondervolle, dat ze meemaakten ook op een wonderlijk goed aangepaste manier weer te geven.
Een goede aanvulling op het voorgaande boek is wel het werk[2]) van Lord Redesdale. Het is wel al lang geleden geschreven, doch nu in de Caravan Library opnieuw uitgegeven. En het heeft niets van zijn actualiteit verloren. Schrijver heeft lang in Japan vertoeft en is ooggetuige geweest van een heele hoop dingen, die hij beschrijft. Zijn boek is tevens geïllustreerd door een Japanschen artist, die beter dan wie ook al het geheimzinnige en symbolische van de Oostersche wereld heeft weten uit te beelden. We krijgen hier een achttal langere verhalen, in het genre van de werken van Chrisman en Bramah. Doch daarnaast krijgen we een negental sprookjes, die veelvuldig en uiterst suggestief zijn geïllustreerd. Dan nog een zestal verhalen over superstitie en drie sermoenen. Hier krijgen we zeer wetenswaardige bijzonderheden over Hara-Kiri, de huwelijksplechtigheden, de geboorte en het grootbrengen van kinderen en het ritueel van de begrafenis. Doch vóór of na ieder verhaal en ook in talrijke voetnota's wordt uitleg gegeven, die trouwens onmisbaar is om den tekst te verstaan en die dus voor den oningewijden lezer zeer welkom moet zijn. We krijgen b.v. iets over de Ronins, de tijdrekening, het huwelijksleven met Otodokate, het theaterleven, voetbal, worstelen, de Eta's, kerkhoven, publieke vrouwen, de tempels en godsdienstige plechtigheden, enz. enz.
De sprookjes en superstitie-verhalen waren juist iets voor onze jeugd. Doch er komen in het boek ook andere dingen voor, die we hun niet graag zouden opdisschen: gruwelverhalen en aberraties, die we enkel voor meer gevorderden moeten reserveeren.
De moderne lezer, die niet vertrekt van een kunsthistorisch standpunt, is waarschijnlijk meer verwonderd over de grootheid van het moderne dan over die van het oude Japan. Hij moet dan het werk van den gewezen redacteur van de *Japan Chronicle* ter hand nemen en zal het geheim van al dien voorspoed vinden die Europa het woord „gele gevaar'' in den mond heeft gegeven.
Young heeft op journalistisch gebied zijn sporen verdiend. Eerst in Indië waar hij verbonden was aan een Indisch blad. Dan van 1912-1918 als hulp-redacteur en na Robert Young's dood in 1922 als hoofdredacteur van bovengenoemde krant. In 1921 was hij correspondent van de *Manchester Guardian* en *Daily Mail*.
Anglophoben zullen ons misschien aanwrijven dat we hier het doopceel van den auteur lichten. Dit is echter niet het geval. We hebben het boek van Young[3]) over 't algemeen genomen erg objectief en zakelijk gevonden. De periode van Taisho Tenno is ten voeten uit geteekend en we begrijpen tenvolle, hoe met zoo'n bewind Japan de derde zeemacht ter wereld is kunnen worden; geld heeft kunnen leenen aan Rusland, Frankrijk en Engeland; hoe zijn vertegenwoordigers in Versailles hun wil hebben kunnen opdringen aan een tegenspartelend Europa; hoe zijn fabrikanten de wereldmarkt hebben veroverd; hoe Amerika, bang voor die groeiende macht getracht heeft ze te beperken van den overkant. Na het lezen van deze 40 hoofd-

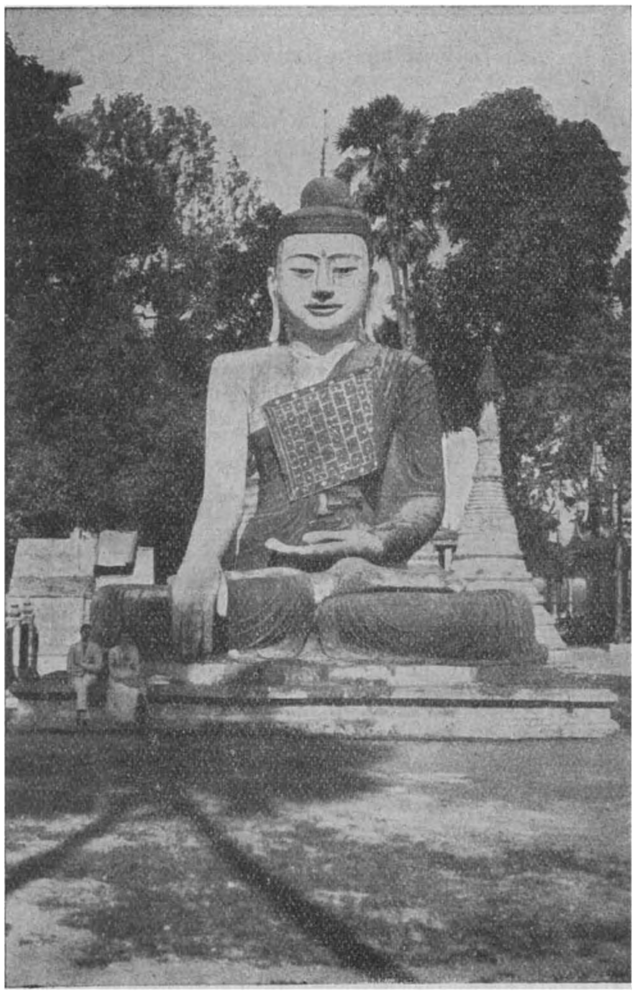

Boeddha mijmerend gezeten op zijn troon.

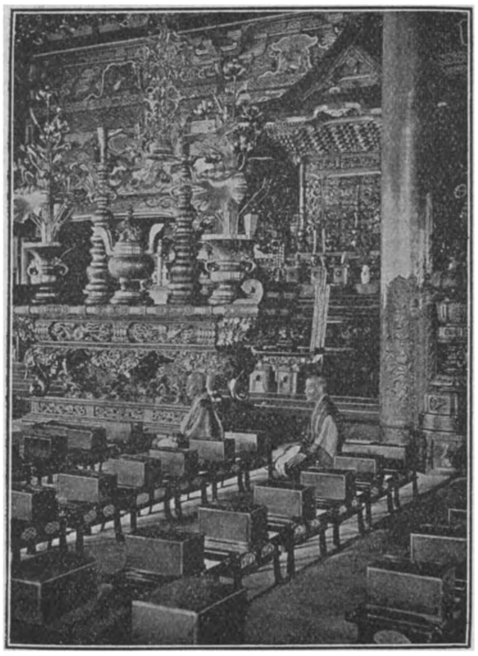

'n Boeddhisten-tempel.

stukken begrijpen we beter, hoe 'n land dat 80 jaar terug nog in een feodaal tijdperk verkeerde veel gauwer dan zulks het geval was, in Frankrijk met Lodewijk XI of in Engeland met de Tudors tot de modernste periode is kunnen overgaan. Ook Japan had zijn Renaissance. Doch waar wij zoeken moesten in de literatuur en de monumenten van een dood Grieksch en Romeinsch verleden, had Japan slechts de levende voorbeelden eener moderner beschaving te copieeren. Japan kende ook de godsdienstoorlogen en de twisten niet, die bij ons op de Reformatie volgden. En er was nog een derde reden voor dien snellen bloei. Europa zelf namelijk. Want Japan zag, dat, als het zelf niet den voorsprong nam, 't in den wereldstrijd zou ten onder gaan. En deze gedachte breidelde alle oppositie.
Als we dit voor oogen houden, zegt Explorer in *Everyman* zal ons het beeld van den snel opgerezen paddestoel niet voor den geest komen en zullen we ook niet twijfelen aan de werkelijkheid en de bestendigheid van dit vlugge gebeuren. Als we dit boek vergelijken met dat van Bunker, dat we hierna zullen bespreken, zien we, dat de lijn die de moderne expansie van Japan volgt, heelemaal dezelfde is als die, welke het in zijn vroegere historie gevolgd heeft. Zoowel het scheppen van een sterke vloot als de verovering van Korea en de contrôle in Mandchoerije zijn maar opflakkeringen van een oude politiek. De gemakkelijke Europeanizatie van nu doet aan den tijd denken, toen de Jezuieten er haast in waren geslaagd van Japan een christen staat te maken. Men heeft wel eens beweerd, dat de Japanners een nabootsend volk zijn. En we moeten toegeven dat vóór het europeaniseeren Japan heel veel o.a. van China heeft overgenomen. Zijn geschrift, zijn literatuur en zijn kunst zijn nabootsingen van de oude Chineesche beschaving. Doch het Japansche karakter, zoo wijd als we het in de geschiedenis naspeuren kunnen, heeft altijd erg van het Chineesche verschild. In de Chineesche traditie is de soldaat een ik-zuchtige soldenier en speelt de geldzucht de grootste rol. Doch in Japan is de handelaar geminacht en de soldaat geacht. We zijn besliste antimilitaristen. Doch we moeten bekennen, dat het militarisme in Japan veel deugden heeft aangekweekt die anders moeilijk zouden te bereiken zijn geweest. En het kontrast tusschen het moderne China met al zijn troebelen en het moderne Japan met zijn hegemonie bewijst dit nog meer. De persoonlijk Japansche getrouwheid aan vorst en regeering maken niet alleen alle bolschewisme haast onmogelijk, doch dringt de vergelijking op met de periode van Frederik den Grooten in Duitschland. De toekomst is erg rooskleurig voor Japan. Er is maar één twijfelachtig element, n.l. zijn toekomstige innerlijke ontwikkeling.
Frank F. Bunker [4]) begint met een gezegde van Confucius: „Tusschen de vier zeeën zijn alle menschen broeders." Wijl we dus door de banden des bloeds verbonden zijn, gaat hij verder, moeten we elkander goed kennen en elkaars eigenaardigheden en gewoonten eerbiedigen. Daarom is hij voor schoolgebruik een serie werken begonnen getiteld: „Lands and People Series" waarin

Chopstics, een Chineesche Lazaroni.

te voren reeds een werk over Hawai en de Philippijnen verscheen en nu dit over China en Japan het licht ziet. De school is een machtige factor

voor het behoud en 't verstevigen van vredelievende betrekkingen tusschen de volkeren. Zijn hoofddoel is dan ook de school te helpen in het verbreiden van „vrede op aarde voor de menschen die van goeden wille zijn." En dit doel wil hij bereiken door een beter begrijpen. Het is hem natuurlijk niet mogelijk in een, voor de school bestemd boek, alles te geven wat wetenswaardig is. Doch hij is er desniettegenstaande in geslaagd, in een kort bestek voor China en even zooveel voor Japan, een juisten en volledigen kijk te geven op den maatschappelijken, historischen en geographischen achtergrond dezer twee volkeren.
Zijn stijl is aangepast aan zijn publiek: de leerlingen der lagere en middelbare scholen. En wanneer we, zoowel wat den stijl als de indeeling van dit werk betreft, Bunker's boek vergelijken met sommige „handboeken", die ten onzent de jeugd in handen worden gegeven, moeten we hem onbetwist den palm toekennen. Voor China behandelt hij in vier hfdst.: de oude beschaving; de concentratie der bevolking; de natuurlijke voortbrengselen en de veranderde moderne periode. Voor Japan ongeveer dezelfde verdeeling. Hier vervangt de industrie natuurlijk den landbouw en het contact met het Westen moest hier van zelf meer worden uitgediept, omdat het meer dan bij China een algeheele omwenteling in alles heeft teweeg gebracht.
Vragen we ons eens eerlijk af, wat we af weten van dit millioenenland; wat weten we van zijn beschaving en huiselijk leven? Van de grondslagen der Chineesche philosophie; zijn begrippen over God en de wereld; zijn kunst, literatuur en wetenschap; de leerlingen van zijn „wijze mannen", of zelfs maar van zijn geschiedenis? Indien we dit boekje doorlezen, vinden we in het eerste begin al al die sporen van de zedelijke levensbeschouwing, die zoo karakteristiek is in de codes, die de familie en de sociale verhoudingen regelen. We hoorden al zeggen hierboven, dat de Japanner naäpers en de Chineezen origineel zijn. Doch wie kan er een juiste omschrijving geven van die Chineesche oorspronkelijkheid? Wat hebben de Chineezen uitgevonden? Hier zullen we vernemen, dat hun moet worden toegeschreven de uitvinding van het kanonpoeder, het kompas, het vuurwerk, het papier, de boekdrukkunst enz. We loopen zoo hoog weg met Gutenberg (die haast in ieder land een anderen naam krijgt) en we vergeten, dat Pi Sheng in de 11de eeuw al aan het drukken was. Daar mag wel eens de nadruk op gelegd worden. En zoo zijn er nog zooveel andere dingen. Bunker zal ons leiden. Laten we hem volgen, om ze te vinden.
Hun die zich wagen willen op het terrein der „mogelijkheden": de politiek, en die zich bekommerd afvragen, waar het heen moet met den Chineeschen warboel van het oogenblik, raden we het werk aan van T.C. Woo.[5]) Hij is nog maar 36 jaar oud, doch heeft alle kwaliteiten om een vertrouwbare gids te zijn. Na zijn studies aan de Boone Universiteit trok hij met een reisbeurs, in 1917 naar Amerika waar hij graden haalde in de Universiteiten van Illinois en Harvard. Na de splitsing in de Kuomintang in 1927 vertrok hij met Mevr. San Yat-Sen, Chen e.a. naar Rusland. Hij wilde zijn leven niet offeren voor een communisme, waarin hij niet geloofde en wou ook de beginselen waarop

Japansche Geisha's.

de Kuomintang gebaseerd was niet prijsgeven. Van Moskou trok Woo naar Berlijn en daarna naar Parijs, waar hij nu aan de Sorbonne wetenschappelijke naspeuringen doet. We hadden in de Vereenigde Staten gelegenheid veel Chineesche wetenschappelijke vorschers aan het werk te zien, en met hen over intellectueelen arbeid te spreken. En we hebben de grootste achting voor den ernst en de doordrijvende hardnekkigheid, waarmee ze elk werk aanvatten en doorzetten. Hun enthousiasme, vrij van alle chauvinisme, is niets minder dan bewonderenswaardig en we begroeten ook in Woo een zoon van dat groote volk, dat naar een oplossing zoekt van problemen, waar wij in onze dwergstaatjes maar een flauw begrip van hebben. De Kuomintang (de partij van het volk) is het levenswerk van Dr. Sun-Yat-Sen. En heel dit boek is dan ook hoofdzakelijk een relaas van zijn leven en streven ten bate van zijn volk, met de allerlaatste evoluties na zijn te vroegtijdig verscheiden. We kunnen de Chineesche revolutie vergelijken met de Russische en met elke andere. Want al had de eerste oogenschijnlijk een oogenblikkelijk succes, we mogen niet vergeten dat iedere omwenteling (en de Russische maakt geen uitzondering op dien algemeenen regel) een lange voorbereidingsperiode vergt. Laat ons zeggen een eeuw. Iedere revolutie is een fundamenteel herbouwen van de maatschappij op nieuwere en betere sociale en economische theorieën. En bouwen veronderstelt plan, energie en macht. Er zijn beginselen mee gemoeid en een zekere tijd, om ze in werkelijkheden om te zetten. Iedere revolutie moet haar eigen beginselen formuleeren, haar eigen werktuigen smeden en haar eigen redding verwezenlijken. En daarom is het proces langzaam en de taak hard. Doch Dr. Sun heeft zich met weergaloozen ijver voor die taak gespannen en ze tot een goed einde gevoerd. En al is hij van het strijdtooneel ver-

Een Boeddhistisch Abt.

dwenen, zijn geest blijft de leidende hand in de onvolbrachte taak, die hij heeft nagelaten. Doch Yat-Sen heeft ook moeten ondervinden, wat anderen vóór hem ondervonden. Niemand is profeet in zijn eigen land. In plaats van zijn werken te bestudeeren, die aan duidelijkheid niets te wenschen over laten, heeft men de eene gedachte na de andere uit haar verband gerukt; men heeft zijn leering „out-of-date" geheeten; men heeft zijn theorieën verwaterd en meer dan een vooraanstaand man in China vraagt zich bekommerd af, of de Kuomintang het Chineesche staatsschip niet aanstuurt op de rotsen. Doch niet alleen binnen het land, ook buiten zijn grenzen heerscht verwarring over Sun's streven. Het heeft er allen schijn van, of sommige Europeesche Staten er een duivelsch plezier in vinden beroering te scheppen, waar zoo gemakkelijk helderheid ware te bereiken. En de moord op de laatste missionarissen in China heeft ons deze sensationeele revelatie gebracht, dat men in sommige kringen in zijn vuistje lachtte en in zijn handen wreef. Want dat vergoten bloed was het geld voor nieuwe eischen. Al die troebelwatervisschers moesten dit werk van Woo lezen. Doch zij zullen denkelijk de eersten zijn, om het ongelezen te laten. Laten de anderen het dan doen die een stokje willen steken voor de bedilzucht van menschen, die spelen met vreeselijke verantwoordelijkheden. We willen dit overzicht besluiten met twee werken die meer aanspraak maken op literatuur dan op strenge historische wetenschappelijkheid. Het eerste is van een protestantsche zendelinge in China. Ze schrijft in een eenvoudigen stijl over een hoop dingen, die vooral het jongere volkje interesseeren. Het gaat hoofdzakelijk over het kinderleven in China en alles wat daarmee verband houdt. De stijl is wondergoed aangepast aan het gegeven en ook de onderwerpen zijn goed gekozen. Er worden veel zaken vermeld, die wellicht om haar alledaagschheid geen plaats vonden in de meer ernstige werken boven besproken. Doch ze zijn er niet minder interessant om. En Conington[6]) die al heel wat vulgarisatielectuur over China op haar actief heeft, weet dit ook nog op zeer interessante manier te vertellen. De talrijke illustraties van H. Jacobs maken den tekst nog aantrekkelijker. Als we het woord Bijbel door een voor ons eerbiediger woord vervangen, is dit ook een zeer goed en l esbaar boek voor onze Roomsche jeugd. Onder alle deze publicaties zouden we een eereplaats willen aan het zoo even van de pers gekomen missieverhaal van Filip De Pillecijn.

De schrijver van *Pieter Fardé*: de roman van een minderbroeder keert zich dezen keer naar Scheut. Hij vertelt van Bermijn, zegt P. De Smedt in de inleiding, boeiend en eenvoudig, zooals deze zelf vertelde en schreef en brengt hem voor onze oogen, altijd en onvermoeibaar werkend voor de Chineezen en Mongoleezen, die hij zóó liefhad, dat hij het overbodig achtte, om die liefde in pralende ontboezemingen uit te drukken, en zoo de mindere kanten van zijn volk kon laten uitkomen, zonder dat het hem ten kwade kon worden geduid. We moeten in dit boek niet verwachten een overzichtelijk relaas van heel China als missiecentrum. Het gaat er enkel om een arme grensstreek en niet over de rest van China, waar de toestanden over 't algemeen beter zijn. Men verwachte ook geen relaas van tegenwoordige gebeurtenissen. Het verhaal heeft plaats vijf en twintig jaar terug en er is veel veranderd sedertdien. Ook in Ortos waar Mgr. Bermijn arbeidde. Op het einde van 't verhaal komt even de satiricus De Pillecijn[7]) om 't hoekje kijken. Doch ook hier moeten we hem gelijk geven. „Monster ze te samen, in hun schoonste staatsie en met hun beste argumenten, al wat klinkt in dit land, wat over het lot van duizenden beslist, brood geeft en brood rooft, de kultuur in banken concentreert en de ziel van het volk doet rhythmeeren op de golvingen van den wisselkoers. Zet ze allemaal te zamen, onze glories van nu, de welgedane en welgezinde, de tevredenen over zich zelf en de mistevredenen over Vlaanderen, en laat Bermijn in hun midden vooruittreden, met zijn groenen, uitgerafelden cingel, met zijn zwart-ijzeren bril, met zijn groote handen, waar het rheumatisme zijn knoopen heeft ingelegd. Wat is werkelijke glorie werkelijke schoonheid, werkelijkheid? Het Kristi-kruis of de decoratie?" Een boek als dit van De Pillecijn zet ons hoofd wellicht minder aan 't denken dan boven vermelde; doch het doet ons hart warmer kloppen voor dat Hemelsche Rijk. Te midden van die Chineezen komen er menschen voor dat Hemelsche Rijk. Te midden van die Chineezen komen er menschen voor ons staan „die onszelf terugsmijten in de kleinheid van ons eigen leven. Die het hoogste hebben geprobeerd en het hoogste zijn nabijgekomen; die de eindeloosheden hebben getrotseerd van Mongolië en de tropenlanden, die sterven, gemarteld werden, geknakt in hun lichaam en het einde van hun vlug-uitgebrande jeugd hebben gevonden op de plaats zelf van hun offerande. Dan wordt ge beter door hen, beter Vlaming door dit Vlaamsche heimwee naar het offer, beter christen door die christelijke liefde, die niet in de schaduw ligt van het dagelijksch sofisme."

Dr. Raph Kreemers.

---

[1]) **Harold Foght,**
Alice Foght,
UNFATHOMED JAPAN. *The Macmillan Comp.,*

London, 1928. (22×15) 438 blz. geb. Sh. 21-—.
[2]) **Lord Redesdale,**
TALES OF OLD JAPAN. Geïllustreerd. *Macmillan & Co., London.* 1928. (17.5×11) 302 blz. geb. Sh. 7/6.
[3]) **A. Morgan Young,**
JAPAN UNDER TAISHO TENNO 1912-1926. *G. Allen & Unwin, London,* 1928. (22×14) 347 blz. geb. Sh. 12/6.
[4]) **Francis F. Bunker Ph. D.,**
CHINA AND JAPAN. Geïllustreerd. *J. B. Lippincott, London,* 1928. (19×12.5) 253 blz. geb. 6-—.
[5]) **T. C. Woo,**
THE KUOMINTANG AND THE FUTURE OF THE CHINESE REVOLUTION. *G. Allen & Unwin, London W. C. 1.,* 1928. (21.5×14) 278 blz. geb. Sh. 15-—.
[6]) **F. I. Conington,**
CHOPSTICKS. Geïllustreerd door Helen Jacobs e.a. *Society for promoting Christian Knowledge, London W. C.,* 2, 1929. (21.5×16.5) 154 blz. geb. Sh. 2-6.
[7]) **Dr. Filip de Pillecijn,**
MONSEIGNEUR BERMIJN. Geïllustreerd. *Het Davidsfonds, Leuven,* 1929. (20×13.5) 160 blz. ing. Bfr. 12.—.

DE FILM „ATLANTIC".

Een opera is gewoonlijk een combinatie van slecht tooneel met goede muziek of van goed tooneel met slechte muziek. Zelden is ze, wat zij feitelijk moet zijn, n.l. een gave twee-eenheid van goed tooneel met goede muziek. Maar zelfs wanneer zij dit is, blijft zij nog altijd uitermate riskant en in een labiel evenwicht, dat door een kleinigheid hopeloos kan worden verstoord. De mengvormen in de kunst behooren tot de hachelijkheden, waaraan alleen de allergrootsten zich straffeloos kunnen wagen.

Het heeft heel wat jaren geduurd, vóórdat de zwijgende film zich ging los maken van het gefotografeerde tooneel en bewees, dat zij tot een geheel zelfstandige visueele kunstvorm kon worden opgevoerd. Maar nauwelijks was zij zóó ver gekomen, of daar deed de sprekende, zingende en musiceerende film haar wereldveroverende intrede en scheen alle artistieke winst

Franz Lederer als Peter.

met één slag teniet te willen doen. Men scheen zóó kinderlijk blij met de nieuwe vinding, dat men alles aan het geluid ging opofferen. De pas veroverde essentiëele filmwaarden als rhythme, dynamiek, continuïteit en suggestieve visualiteit werden eenvoudig genegeerd ten bate van het geluidselement. Zoo ontstonden er een reeks succesvolle wanproducten als „The Singing Fool", „Broadway Melody", e.a., welke noch met film, noch met tooneel, noch met muziek voldoende te maken hadden, om ze bij een dezer categoriën zonder gewetensbezwaar te kunnen indeelen. De artistieke mogelijkheden van de nieuwe mengvorm schenen nihil, en de allergrootsten in de filmkunst waagden zich er niet aan.

De bekende Duitsch filmregisseur E. A. Dupont, die in verschillende zwijgende films, o.a. in „Huwelijksspel" voortreffelijk werk praesteerde, heeft de stoute schoenen aangetrokken en het met voetangels en klemmen bezaaide terrein der niet alleen zichtbare, maar tevens ook hoorbare film betreden. Hij stelde zich niet tevreden met een aarzelende poging, maar stapte kordaat recht op de allergevaarlijkste

Het afscheid bij 't verlaten der gondels.

plek af, die hij vinden kon, n.l. de „talkie". Hij schiep „Atlantic", en bewees daarmee op de eerste plaats, dat hij een groot kunstenaar is en een moedig pionier, wiens naam in de filmhistorie bekend zal blijven nog lang, nadat zijn werk door anderen zal zijn overtroffen.
Want „Atlantic", opgenomen met Amerikaansche toestellen, moge al geen zuiver filmisch kunstwerk zijn, het is in ieder geval een eerbied afdwingende praestatie, welke voor eens en voor altijd afrekent met de stelling, dat eruit de geluidsfilm niets goeds en waardevols zou kunnen groeien.
Dupont begreep, dat de synchronisatie van beeld en geluid niet de eenige uitkomst bood. Hij zag in, dat het geluid ook een aanvullende functie heeft te verrichten. Zoo hoort men verschillende malen in deze film stemmen doorspreken en klanken voortklinken, ook nadat de daarmee correspondeerende beelden reeds verdwenen zijn. Het geluid wordt daar van een buitengewoon suggestieve werking. De moeilijkheid, dat het tweedimensionale filmbeeld optisch minder reëel is, dan 't wel-is-waar mechanisch gereproduceerde maar auditief volwaardige geluid, wordt in deze momenten geheel opgeheven.
Atlantic, geïnspireerd op een tooneelstuk, dat op zijn beurt weer zijn stof ontleende aan de historische catastrophe van de „Titanic", doet ons met oog en oor en hart meebeleven de verbijsterende tragiek van een verzinkende Oceaanstoomer. Wel toont Dupont ons naar verhouding te weinig van het zeekasteel zelf en te veel van een handjevol eerste klasse passagiers, zoodat de vertwijfeling en de zelfbeheersching van enkele individuen ons doorgaans dieper treft dan de ondergang van de drijvende stad als een wonderlijk samengestelde, maar door eenheid van belangen hecht aaneengesloten gemeenschap. Maar toch domineert het groote, aangrijpende gebeuren innerlijk deze film voldoende, om het geen oogenblik te kunnen vergeten.
De scènes in de rooksalon, waar de half verlamde philosophische cynicus Heinrich Thomas met zijn gespannen geestkracht allen opbeurt en bemoedigt, waar de op sensatiebeluste dandy Poldi zijn zenuwen óverzingt met een navrant levensliedje, de epicurist Holz troost zoekt in de whisky, en de van zijn jonge vrouw beroofde Peter van smart waanzinnig wordt en in onmacht valt, leven zoowel door de praegnante, diep menschelijk gesproken dialoog als door de mimische karakteristiek. En toch kan men deze gedeelten geen zuivere film noemen. Zij zijn voor meer dan drie kwart gefotographeerd tooneel, maar tooneel van een geweldige inwendige spanning en uiterlijke expressiviteit en strenger beheerscht dan welke speelscène van Emil Jannings ook. De tafereelen echter, waarin wij de worsteling bij de railing, het volstroomen der machinekamers en het neerlaten en volladen der reddingsbooten aanschouwen behooren volkomen tot het gebied der filmkunst.
Dupont balanceert als een koorddanser voortdurend op de scheidingslijn tusschen deze twee gebieden en hij doet het zóó voortreffelijk, dat men eerst achteraf gewaar wordt, hoe hachelijk zijn kunststuk eigenlijk is geweest. Zóó hachelijk, dat maar weinigen op gelijke wijze het hem na zullen kunnen doen.
Maar dit alles neemt niet weg, dat zijn film als geheel een overweldigenden indruk maakt. Wij zien, hoe de in hun verschillende eigenbelangetjes verstrikte reizigers, met hun kleine en geheime liefhebberijen, deugden en ondeugden langzaam versmelten tot een machtelooze eensgezinde groep

De schrijver Heinrich Thomas spreekt Peter moed in.

levenden tegenover de groeiende en tenslotte niet meer te betwijfelen zekerheid van den dood in de zwarte golven der oceaan. Het slot met de het Onze Vader biddende en snikkende schare is van een aangrijpende verhevenheid, waarbij de typische kleinheden der realiteit niet in theatraliteit worden verdoezeld, maar scherp geaccentueerd blijven tot het einde toe. Het is een erkenning van de menschelijke onmacht tegenover de Almacht Gods, een overgave aan de Voorzienigheid, zooals wij nog nimmer in een film hebben aanschouwd. Dit slot heft heel deze rolprent tot een boven het accidenteele uitstijgende hoogte en verleent haar een zinrijke ethische beteekenis. Maar dát zij deze beteekenis kreeg is uitsluitend te danken aan het meesterschap, waarmee Dupont zijn grootsche conceptie realiseerde. Had dit hem ook maar één moment in den steek gelaten de finale zou van een larmoyante paskwillerigheid zijn geworden. Met opzet leggen wij hier den nadruk op, omdat er nog altijd menschen zijn, die schijnen te meenen, dat het aesthetische element niet tot het wezen van een goede film behoort. Het ethisch meest superbe gegeven zal niet het minste resultaat afwerpen, indien het niet op een aesthetisch verantwoorde wijze wordt gerealiseerd. Het is dan ook daarom, dat wij in ethisch opzicht Dupont's „Atlantic" veel belangrijker achten dan de meeste der tot nu toe verfilmde heiligenlevens. En wij raden iederen volwassenen die daartoe in de gelegenheid is, met aandrang aan deze film te gaan zien. Zij zal hem bijblijven als een diepe ervaring, waardoor hij innerlijk verrijkt wordt.

Herluf van Merlet.

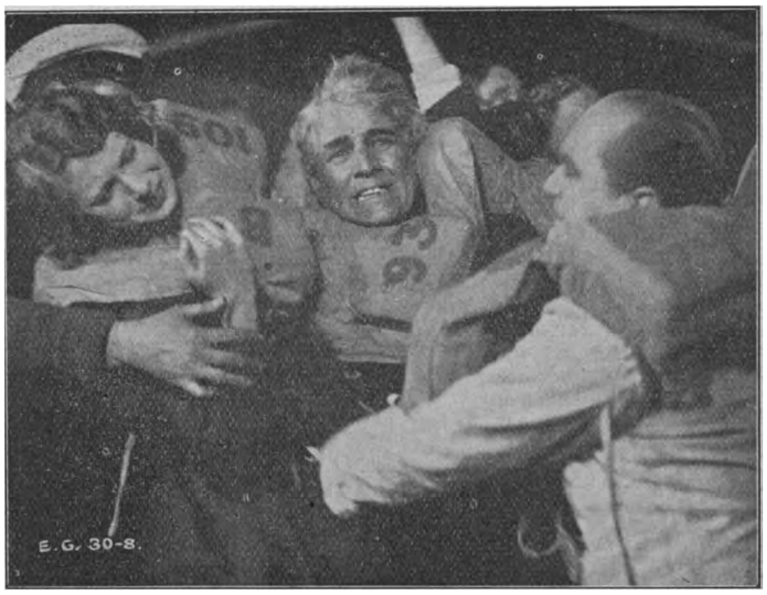

De verwoede strijd bij de reddingsbooten.

KARDINAAL PACELLI ALS PUBLICIST.

Het leven van dezen gevierden diplomaat-priester bewoog zich vooral in de laatste weken in steeds stijgende lijn. Thans na zijn benoeming tot staats-secretaris van Paus Pius XI heeft hij een der zwaarste en meest verantwoordelijke ambten in de pauselijke curie bereikt.
In Duitschland heeft Kard. Pacelli twaalf jaar gewerkt in de pauselijke diplomatie, aan het leven aldaar nam hij een levendig aandeel. Op geen katholiekendag ontbrak hij. Zijn vurig woord sleepte de massa mee. Algemeen bewonderd ook in andersdenkende kringen waren z'n prachtige redevoeringen, in vloeiend Duitsch, rijk aan diepe gedachten en gedragen van stijl. Het was daarom een prijzenswaardige gedachte van prelaat Kaas deze meesterstukken van katholieke welsprekendheid te verzamelen en aldus voor 't nageslacht vast te leggen. Ten einde de lezer vertrouwd te maken met de aanleiding en beweegreden dezer afzonderlijke redevoeringen heeft de uitgever door bondige notities telkenmale 't verband met tijd en omstandigheden aangegeven.
Terecht is deze publicatie door de Duitsche pers van allerlei richting als een literair evenement aangekondigd. Want er verscheen bij onze Oosterburen de laatste jaren geen werk, dat zoo diep ingaat op de sociale, religieuze en historische problemen van dezen tijd en deze vanuit zulk een stellig principieel standpunt beschouwt.
Hoe boeiend worden hier diepe gedachten voorgedragen in een gespannen taal. Leest slechts z'n vermanend woord op de katholiekendag van Maagdenburg en z'n ontroerende bespiegelingen bij het apostelengraf te Trier. Men kan ze herhaaldelijk lezen, men zal telkens weer nieuwe facetten van een lichtende geest aantreffen. Hoe juist wordt 't samengaan van publicist en staatsman in 't publieke leven niet belicht?
De misgreep van een staatsleider, in wiens leidende hand de politieke lotgevallen van een volk zijn gegeven, beteekent tragiek en leed, ongeluk en ondergang voor de massa's, die achter hem staan. Maar ook de man van de pen en het woord, op wiens woorden op 't gebied van wereldbeschouwing en politiek honderdduizenden en millioenen wachten, omdat, wat hij schrijvend predikt, tot levende gestalte te doen worden in goed en kwaad, in dwaling en waarheid, is geestelijke medewerker van het lotgeval, van het geluk en ongeluk van zijn volk.
Zal de pers in dienst treden der verzoening of van den haat? Zal zij oorlog uitlokken of vrede stichten? Zal zij den steppenbrand van oproer en vernietiging onder de massa's werpen of zal zij de verheven bergpredikatie van den socialen vrede verkondigen en de blijde boodschap der sociale rechtvaardigheid?
De geestelijke macht, die den journalist ter beschikking staat, verheft hem — hij moge zich dan lid voelen van een „vrij beroep" — tot mededragen van openbare verantwoordelijkheden. Uit dit bewustzijn ontstaat voor hem beroepstrots.

Hij voelt zich vrij — alleen dienstbaar aan de waarheid.
Zij is de moederbodem en het doel van zijn werken. Het is de adelbrief van zijn zwaar beroep. Voor haar strijdt hij, voor haar lijdt hij. De waarheid prijsgegeven, is voor hem ontrouw en ontrouw aan zich zelf.
Deze ridderdienst aan de waarheid is een essentieel deel van de hooge en koninklijke wet der menschenliefde en broederschap, die de grenzen van rassen en naties niet meer kent en niet meer weet, dat de zin der wereld en der ontwikkeling der menschheid geen haat en scheiding, maar verzoening en vrede is. „Lex veritas, regina caritas, finis aeternitas." Deze Augustijnsche gedachte moge de ster zijn voor den journalist, de ster, die drievoudig is."
In de inleiding wordt een voortreffelijk levensbeeld geschetst van den priester-diplomaat, die in de troebelen van het na-oorlogsche Duitschland zulk een zwaren levensweg te gaan had. Gerechtigheid en liefde waren de twee genieën, die hem op dezen weg vergezelden en waarmee hij de haat en leugen te lijf ging, welke dit land vergiftigden.
Dit werk is de waardevolle nalatenschap, een piëteitsvolle herinnering aan de edele figuur en de zegenrijke activiteit van den Kerkvorst — een verheffende lectuur voor priesters en leeken. *H.*

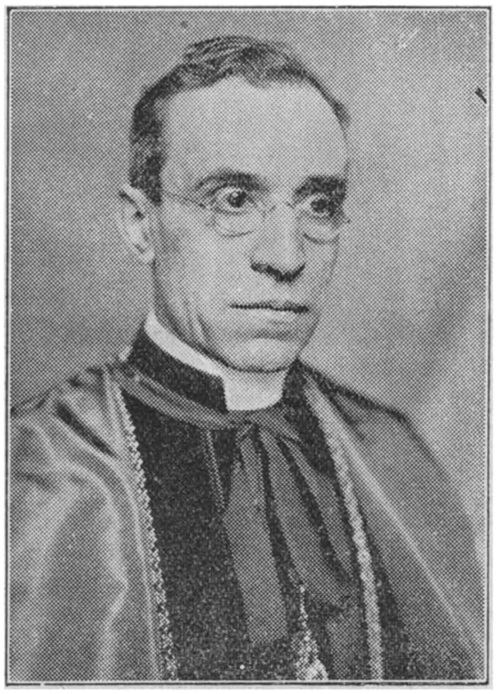

Kardinaal-Secretaris Pacelli.

---

[1]) **Dr. L. Kaas,**
DIE DEUTSCHEN REDEN DES NUNZIUS PACELLI, *Germania-Verlag, Berlin S.W.* 48, 1930. 190 blz. geb. M. 6.50.

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

Oude gewoonte getrouw geeft voornoemd tijdschrift in haar eerste nummer de gebruikelijke Verantwoording, waarin de wijziging, welke de positie van het blad geleidelijk aan onderging, duidelijk belicht wordt.
„Van een hoofdzaak polemische activiteit kon het afzien ten gunst van een positief leidende weldadigheid.
Welke artistieke ideeën dit jaar de leiders als richtsnoer zullen dienen wordt in 't volgende nader ontwikkeld.
„Inzake het probleem eener katholieke kunst verschillen wij van meening met hen, die beweren, dat de katholieke kunstenaar — minimaal gesproken — tot méér verplicht zou zijn dan tot de nakoming der bepalingen zijner zedenleer. Het is ons met andere woorden niet mogelijk in te zien, dat de katholiek, die kunstenaar is, daardoor uitsluitend geroepen zou zijn tot de propaganda van zijn godsdienstige of wijsgeerige gedachten. Wij beweren hiermede geenszins, dat de katholieke overtuiging geen inspiratiebron tot kunst zou mogen zijn, wij wenschen alleen vast te stellen, dat zij het niet verplichtenderwijs *moet* zijn.
Kwalijk kunnen wij dan ook deelen de opvatting van hen, die het heil der Nederlandsche dichtkunst geheel afhankelijk stellen van de mate der religieuze getourmenteerdheid bij de dichters. Het komt ons eerder voor, dat de exploitatie van het persoonlijk godsdienstig conflict tegenstrijdig is met de geheele katholieke levensbeschouwing, dan dat zij door de zedenleer der Kerk zou worden aanbevolen.
In de letterkundige kritiek van ons tijdschrift laten wij ons door deze inzichten leiden. Kunst beoordeelend, zullen wij ons onthouden van een misplaatste levenskritiek. Sprekend over menschelijke handelingen zullen wij integendeel niet schromen, om ons te blijven verzetten tegen persoonlijkheden, wier daden onzes inziens geheel in strijd zijn met de waarachtige belangen der gemeenschap. De rubriek „Hagel" zal niet uit ons tijdschrift verdwijnen.
Maakten wij het vorige jaar een noodzakelijk onderscheid tusschen deze rubriek en onze kroniek, dit jaar hopen wij de laatste uit te breiden door een breeder aandacht voor sommige verschijnselen, die tot heden vaak te zeer verwaarloosd werden. Wij bedoelen hiermee op de eerste plaats de belangrijke gebeurtenissen op tooneel- en filmgebied. Ook aandacht-vragende publicaties zullen wij in deze kroniek uitvoeriger beschouwen dan de „boekbespreking" toelaat."

Roeping.

Het Februarinummer begint met een geharnast artikeltje over Ernest Michel, de van theosofist-fascist tot katholicist bekeerde neo-van Deyssel in zijn geniale scheldpartijen *Anti-Homo.*
„Met E.Michel is er 'n factor in het spel gekomen die hem essentiëel (en onvergefelijk misschien) scheidt en onderscheidt van de vroegere jongeren — die van plus-minus 1920.
Zijn Anti-Homo is, om één reden, meer en beter dan al het werk der thans scheppende katholieke jongeren, en het is, in één opzicht, ook kompleter dan dat van G. Bruning. Want Michel heeft

H. Bruning.

het hart, het groote rijke hart van het katholicisme bereikt.

Michel is de eerste dichter in Holland in wien het Katholicisme zelf, door een hartochtelijk bezielde overtuigdheid, scheppend werd. Dit is de eenige en onloochenbare beteekenis van dit pamflet. Het katholicisme in Holland kreeg 'n *Anti Homo* stem. Doch de mummies zullen nu wel weer gaan mummelen dat hier de „sensus catholicus" ontbreekt. Maar wij weten beter, dan gij (o, broeders!) „wat katholiek, wat liefde en wat sensus catholicus is."

Dr. Victor Leemans bespreekt Nicolai Berdjajef in verband met Dostojefsky's *Groot-Inkwisiteur*. Hans van Zijl dicht van de filmactrice Greta Garbo.

In de kroniek bespreekt Th. Platenburg *Hedendaagsche Ketterijen*, waarbij hij tot de opmerkelijke (o.i. in z'n algemeenheid minder juiste) conclusie komt, dat Van Duinkerken bij zijn tijd ten achter is, op 't oogenblik, dat hij zich zijn tijd vooruit waande.

VERSCHEIDENHEDEN.

Een nieuw drama van Bernard Shaw.

Aan een Amerikaansch journalist heeft Shaw medegedeeld, dat hij aan een nieuw stuk begonnen is, dat sterk van zijn vorige werk afwijkt. Zijn nieuwe stuk is een oorlogsstuk, dat de monsterachtigheid van de jaren 1914-1918 evenzoo getrouw ten tooneele zal brengen als Remarque haar in zijn roman bracht. Tegelijk zal het een utopisch toekomstdrama zijn. De oorlog zal daarin in den vorm van een historischen terugblik ten tooneele worden gevoerd. Tot plaats van 't gebeuren heeft Shaw Londen gekozen, en wel in 't jaar 2030.

In de 1e acte houdt een historicus een lezing over den oorlog en dat wat hij spreekt wordt voor den toehoorder in korte tafereelen levend zichtbaar. In de 2e acte wordt de lezing herhaald. Ditmaal echter is de spreker geen Engelschman, maar een Duitscher, en de plaats der handeling is nu niet meer Londen, maar Berlijn. En weer kan men in korte tafereelen zien en hooren waarover wordt gelezen. Het onderscheid tusschen beide lezingen ligt niet enkel in de verschillende nationale gezichtspunten, maar ook het feit, dat een spreker het historische idealisme, de ander het historische materialisme huldigt. Dat Shaw niet verzuimen zal een caricatuur van de wereld van 2030 te maken ligt voor de hand.

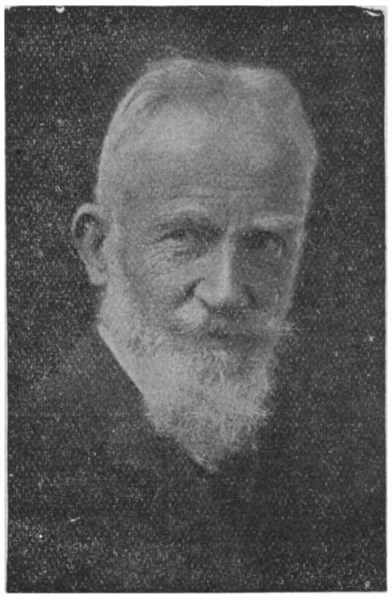

Bernard Shaw.

De technische fantasieën van heden, die Shaw in 2030 als bestaande feiten geeft, b.v. het vuurpijlschip, bezoek aan de planeten en de radiummachine, die monsterachtige massa's energie opstapelt, zullen in het toekomststuk een groote rol spelen. De moraal van 't stuk is de oude wijsheid, dat de mensch immer dezelfde blijft.

Index of Censuur?

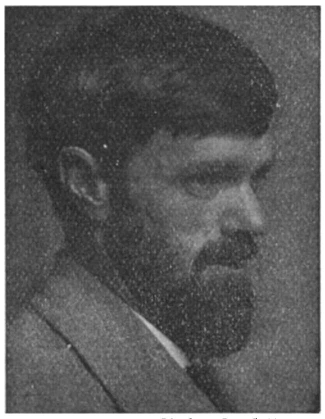

Cliché Insel-Verlag

D. Lawrence.

Een boekhandelaar in Cambridge heeft een boete van 100 pond moeten betalen en werd veroordeeld tot een maand gevangenisstraf, omdat hij een exemplaar verkocht had van den roman van D. H. Lawrence *Lady Chatterley's Lover*. Dit is voor *Everyman* een gelegenheid om weer eens luidkeels af te geven op de „New England Watch and Ward Socie-

Watch and Ward Society" van welke deze veroordeeling uitgaat. Deze revue heeft het niet zoozeer tegen de veroordeeling zelf.
Ze vindt de uitspraak zelfs niets ongewoons, want dit boek zou automatisch verboden worden in elk Engelsch sprekend land. Doch ze levert nog al commentaar op de manier, waarop men is te werk gegaan. Cambridge is een voorstad van Boston, dat in de laatste jaren bekend is geworden door zijn censuur. Het bovengenoemd genootschap geeft jaarlijks een lijst uit van boeken die het niet geschikt acht voor uitgave en slaagt er zelfs in zijn wil op te dringen aan de boekhandelaars in Boston. Onder andere werden afgekeurd S. Lewis' Boek: *Elmer Gantry* en Wells' boek: *World of William Clissold*. Veel inwoners van Boston kochten daarom „gecensureerde" boeken in het nabije Cambridge. Het genootschap gebruikte dezen keer een „agent provocateur" om een exemplaar van 't bewuste boek van Lawrence te bestellen bij een boekhandel in Cambridge en toen het werk werd geleverd werd een vervolging ingeleid. De advokaat van de beschuldigde partij verklaarde dat indien zoo'n geval zich nogmaals voordeed hij een proces inspannen zou tegen het genootschap dat hij beschuldigen zou van „criminal conspiracy". Everyman betreurt dat hij zulks niet aanstonds heeft gedaan. Want zegt hij: „sommige van die Amerikaansche anti-vice" genootschappen hebben een haast ongelooflijken invloed op uitgevers en boekhandelaars." Vroeger wezen we er reeds op, dat in Engeland een hoop moderne Fransche boeken werden verboden. Ook in Amerika schijnt men met den grooten schoonmaak te beginnen. En die zoo hatelijk geachte Roomsche Index wordt dus nogmaals in het gelijk gesteld.

Een nieuw werk van Giovanni Papini.

Papini als kruisridder.

Giovanni Papini heeft een nieuw boek geschreven: *Sant Agostino* (uitgave Vallecchi, Firenze). Dit werk over den Kerkleeraar is het eerste groote boek dat na de *Storia di Christo* verschenen is.
Tusschenin publiceerde Papini in die negen jaren alleen enkele bundels verzen en studies. De levensgeschiedenis van den heilige is weergegeven als relaas van het zielegebeuren. Het dualiteitsconflict in Augustinus' wezen wordt grondig bestudeerd en alle invloeden in verband met dit conflict nauwkeurig onderzocht. De diverse ketterijen en gedachtenstroomingen alsmede de verschillende figuren als Monica, Ambrosius, paus Siricius, Sint Antonius, Manni, Auleius enz. worden allen met betrekking tot het innerlijk gebeuren behandeld. Deze analyse geschiedt met groote klaarheid en helderheid, de stijl van Papini is veel soberder geworden, zijn geest bezonkener.
De Italiaansche pers roemt dit boek als het grootste succes van de boekenmarkt van dit jaar. Ook dit werk zal evenals de Christus in vele talen worden overgezet, o.m. in het Nederlandsch.

Roswitha 930-1930.

Een tooneelschrijfster van duizend jaar terug.

Roswitha van Gandersheim.

Den 9den Februari werd te Gandersheim, in den Harz, de duizendste verjaardag gevierd der oudste Duitsche dichteres: de Benedictijner-zuster Roswitha, schrijfster van gedichten en drama's.
Een plechtige dienst werd te harer eere gecelebreerd in de ouderwetsche kathedraal en er had een congres plaats van Duitsche schrijfsters in de oude keizerlijke zaal. Het werd besloten met de opvoering van een der werken van Roswitha.
Onder haar gedichten dient vooral vermeld haar *Theophilus*, dat in dien tijd niet alleen gansch nieuw was, doch tevens het eerste experiment, ten minste wat het Westen aangaat, in een eindelooze reeks, die handelt over 't erg gecompliceerde probleem van godsdienst,philosophie en literatuur. In *Faustus* heeft dit gegeven later een onsterfelijke incarnatie gevonden. Wat haar drama's betreft, die in het Latijn werden geschreven en Terentius als voorbeeld namen, al haar gegevens worden geput uit de hagiographie der Grieksche Kerk en al zijn ze misschien niet in den smaak van onzen tijd, toch zijn ze delicaat behandeld. In een van die stukken *Paphnutius* wordt het gekende geval van Thais behandeld en Chesterton aarzelt niet Roswitha den palm toe te kennen boven den meest gekenden schrijver over dit onderwerp: Anatole France.
De karakteruitbeelding en de hartstochtelijke taal die hier te vinden zijn, verbazen ons nog in dezen tijd. En toch is het werk van 1000 jaar terug. In de geschiedenis van het drama, als we tenminste niet van een eng nationalistisch standpunt uitgaan, komt de allereerste eereplaats toe aan deze non. Zij is de schakel tusschen de laatste blijspelen uit de klassieke oudheid en de eerste mirakelspelen, die zoo bloeiden in de 12de en 16de eeuw. Ondanks haar tekortkomingen hebben de werken van Roswitha recht op een zeer voorname plaats in de middeleeuwsche literatuur en voldoen ruimschoots, om het gelief-

woord van de Roomsche tegenstrevers „The Dark Ages" schouderophalend te bejegenen. Ze doen alle eer aan haar geslacht, den tijd waarin ze leefde en de roeping, die ze volgde.

H. G. Wells als artist.

In *The Harrap Mercury* vraagt men zich af, of H. G. Wells, zoo hij geen schrijver was geworden, zich niet tot een artist zou hebben ontwikkeld. En deze vraag wordt opgeworpen naar aanleiding van enkele belangrijke onthullingen, gebracht door Dr. H. Hick, voor wiens dochter, Marjory Wells zijn *The adventures of Tommy* schreef en illustreerde en dat hij nu met zijn verlof door Harrap heeft gepubliceerd. Dr. Hick beschrijft hoe Wells hem een prachtigen draak toonde, dien hij in gekleurd krijt op de muren van zijn oranjerie had geteekend in zijn Surrey verblijf. In 1888, na een winter-uitstapje naar Italië met G. Gissing en E. W. Hornung, werd Wells ziek; en na een gedeeltelijk herstel vertrokken hij en zijn vrouw per fiets naar Seaford. Doch het rijwiel van Mevr. Wells raakte defect en het einde van de reis werd per trein afgelegd. Den volgenden dag werd hij weer ziek en telegrafeerde naar Dr. Hick: „Ik kom. Ik ben erg ziek." Ofschoon het huis van den dokter vol was, werd er toch 'n plaats ingeruimd voor Wells, en hij werd te bed gelegd. Toen hij een beetje beter was en beweerde zich te vervelen, kwamen „twee stoere mannen" zooals Wells zelf zegt, om zijn bed te verhuizen naar het venster. Een spiegel werd aangebracht, zoodat de schrijver op straat kon zien. Doch op een half uur kwam er alleen één hond over de straat. Dan vroeg Mevr. Wells aan Mevr. Hick, iets voor haar man om zich te amuseeren.
Men ging naar de kinderkamer en daar vond Mevr. Wells een verfdoos en zei: „Dat is juist wat hij hebben moet; daar kan hij zich eindeloos mee amuseeren." Ze bracht hem de doos en binnen een paar dagen maakte hij het verhaal van Tommy Bates en gaf het manuscript aan Miss Hick. Het volgende Kerstfeest kregen al de Hick-kinderen dieren ten geschenke vol zoeternijen en op een olifant was een etiket aangebracht met de woorden: „Tommy Bates, Breekbaar". Wells suggereerde in dien tijd 'n nieuwe methode, om de kinderen geschiedenis aan te leeren. Hij gaf Dr. Hick den raad bij een manufacturier een rol papier te halen en na er deelen van beschilderd hebben voor de verschillende eeuwen, ze tegen de muur te hangen en van tijd tot tijd de voornaamste gebeurtenissen voor elke eeuw in te lasschen. Hier lag de kiem voor wat later worden zou *The Outline of History*. Wells stuurde geregeld kleine schetsen aan de kinderen en Dr. Hick is van meening dat er genoeg zijn om een groot boek te vullen.

Marjory Hick, waarvoor H. G. Wells schreef: The Adventures of Tommy.

De roman en het ei.

Op zekeren dag ontving Tristan Bernard van een dame een omvangrijk roman-manuscript met het verzoek zijn meening daaromtrent kenbaar te willen maken.
De dichter zond het manuscript na acht dagen met een weinig zeggend briefje terug. Toen ontving hij 'n woedenden brief:
— U hebt den roman heelemaal niet gelezen. Ik heb met opzet eenige bladzijden op elkaar geplakt.
Bernard antwoordde: Als ik een bedorven ei open breek, merk ik terstond, dat het voor den vuilnisbak bestemd is, zonder het eerst te moeten opeten.

Tristan Bernard.

G. B. Shaw en een van zijn actricen.

Miss Gladys Evan Morris, zoo lezen we in *The Harrap Mercury*, die zoo juist het boek *Tales from Bernard Shaw, told in the Jungle* heeft uitgegeven, werd actrice toen ze 16 jaar oud was als gevolg van 't lezen van *Mrs. Warrenijs Profession*. Ze had een copie van dat boek bij haar thuis gevonden. Het karakter van Vivie bracht haar tot het kiezen van haar eigen carrière. Ze zag enkele van de Vedrenne en Barker vertooningen van Shaw's spelen en schreef naar Vedrenne om een interview. Ze zei hem, dat ze ambitie had de rol van Louka te spelen in *Arms and the Man*. Hij had er vrede mee haar een kans te gunnen, als Shaw zijn toestemming gaf want deze had de gewoonte zelf zijn rollen uit te kiezen, voor de repetities begonnen. Ze werd dus uitgenoodigd bij een repetitie tegenwoordig te zijn en wel bij een voorlezing van *You can never tell* met H. Ainley in de tegenrol, en in de tegenwoordigheid van Shaw en Barker. Zoo begon ze haar loopbaan op de planken. Ze maakte deel uit van Frank Benson's Shakespeare

Gladys Evan Morris.

troep en maakte een rondreis door Indië en West-Indië. Ze stak den Oceaan over om een leidende rol te spelen in de Amerikaansche voorstelling van *Milestones* en verbleef 8 jaar in de Vereenigde Staten. Ze speelde daar al de hoofdrollen in Shaw's tooneelstukken, die te Boston werden opgevoerd en werd daardoor zeer beroemd. Shaw schreef haar eens: „Ik ben zeer verheugd te vernemen, dat ge mijn leidende rol zijt; en dit zoowel voor u als voor mij." Toen kwam ze op de gedachte een boek te schrijven, waarin ze de verschillende stukken van Shaw als sprookjes zou opdisschen en zoo hun bedoeling meer zou verduidelijken. Doch ze moest zeven jaar wachten op Shaw's toestemming. Ten slotte heeft hij toch toegegeven en zoo juist is het boek bij Harrap verschenen.

Poezie of Proza?

„Our disillusioned poets" heet een hoofdstuk in het boek „Our changing human nature" van Schmalhausen. „What is wrong with English poetry" is de titel van een artikel van R. Aldington in Everyman van 16 Jan. ll. „La mort du Rève" heeft het in Frankrijk. Waar gaat het heen met de poëzie en met de dichtkunst op onze dagen. Overal stijgen klachten op over het verdwijnen van de „himmlische Gabe".
In Amerika ook klaagt men fel over het „Moneytheism" van de jongste generatie, doch vooral in Engeland schijnt het geval bedenkelijk te worden. Men heeft er dan ook Aldington een dubbel verwijt van gemaakt, dat hij een jaarlijkschen prijs heeft toegekend aan den meest verdienstelijken Amerikaanschen dichter terwijl er in zijn eigen land nog zooveel te doen valt voor de rehabilitatie van de dichtkunst. Het is alleszins zeer merkwaardig, dat er in den laatsten tijd niet minder dan vier werken in proza verschenen zijn van bekende dichters. Rich. Hughes schreef: „A High Wind in Jamaica"; Rob. Graves: „Good-bye to All That"; Rich. Aldington: „Death of a Hero" en Rich. Church: „Oliver's Daugther". Ze volgen allemaal het voetspoor van dien anderen dichter Sassoon die het bekende „Diary of a Fox-hunting-Man" schreef. Opvallend is, dat al die boeken een erg vleiende kritiek hadden, een betere zelfs dan bekende prozaïsten. Opvallend ook is, dat verschillende van hen Engeland hebben verlaten, en al luchten ze van uit den vreemde hun ontevredenheid over hun vaderland, ze worden toch in hun land graag gelezen. De verstandsproblemen schijnen harder te zijn om op te lossen dan de verlokkingen der wereld. Doch het blijft een erg bedenkelijk geval...

Arme Sophocles

Schokkend nieuws komt uit Athene, via Rotterdam. Wij lezen nl. in de N.R.Ct.:

> Sophokles. Een manuscript teruggezonden? Uit Athene komt het opzienbarende, slechts onder voorbehoud te aanvaarden bericht, dat bij opgravingen aan den voet van den berg Hymettus het manuscript zou zijn gevonden van Sophokles' onbekende trilogie *Telephos*. Hoogleeraren van de universiteit te Athene zijn op het bericht naar de plaats der opgraving vertrokken.

Nieuw dichterleed! Na zooveel eeuwen zijn manuscript nog onuitgegeven terug te moeten ontvangen — ja, wij nemen het onder alle voorbehoud aan. En nog pas heeft de heer Weiss in den Amsterdamschen gemeenteraad den man beleedigd, door te verzekeren, dat de „Grieksche wijsgeer Sophocles" zou hebben gezegd: „Wien Jupiter wil verderven......" enz.
O Solkes, o Solkes, niemand meer gelukkig na zijnen dood...!

De vlugge detective-schrijver.

Edgar Wallace is een bijzonder vlug schrijver. Zoo wist hij in drie weken tijds drie nieuwe tooneelstukken uit te geven. In dien tijd werd hij een aan de telefoon geroepen:
— Het spijt me, antwoordde zijn secretaresse, mijnheer Wallace is niet te spreken. Hij is juist aan een nieuw stuk begonnen en ik mag hem niet storen.
Daarop de stem: — O, ik kan misschien wel even wachten, tot hij klaar is!

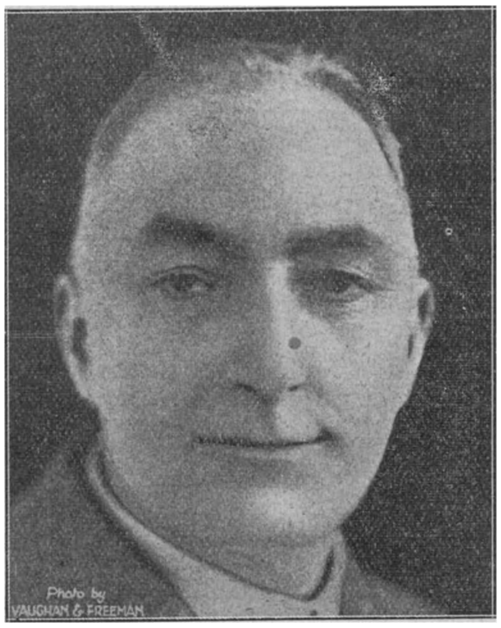

Edgar Wallace.

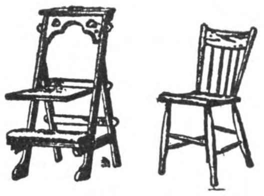

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalenenz.
Neigens goedkooper of solider
Minzaam aanbev

M. BAKKER N
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No. 320.

Alle soorten complete
RADIO INSTALLATIES,
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

B. J. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingsconditiën.

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is.
E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS — BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

Voor VOETBAL, GYMNASTIEK en ATHLETIEK artikelen is Uw AANGEWEZEN ADRES
Antoon v. d. Dobbelsteen, v. Gilsstr. 27, Tilburg

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

B. Baars, Bodegraven
levert tot concurreerende prijs
Prima Volvette Goudakaas met Rijksmerk

Optiek
Foto
Projectie
Anno 1856
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — **UTRECHT**

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen
Vraagt Reizigersbezoek.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 — Telephoon Interc. 23903

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD — LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Een boekwerk dat in geen enkele bibliotheek mag ontbreken is

NEERLANDS INDIË

LAND EN VOLK — GESCHIEDENIS EN BESTUUR — BEDRIJF EN SAMENLEVING

Door erkende deskundigen, onder leiding van

PROF. D. G. STIBBE

met een voorwoord van

H. COLIJN

Twee deelen, ruim 700 pag., met ruim 500 illustraties.

In afl. f 8.— per deel, geb. f 10.— per deel.

Van de schrijvers noemen wij o.a.: Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, Jos. v. d. Kolk M.S.C., Prof. T. J. Bezemer, Prof. Dr. N. J. Krom, Prof. Mr. J. C. Heeres, Prof. Dr. I. A. Nederburgh, Prof. Ir. H. van Breen, L. Noë, C. J. Hasselman.

N.V. UITGEVERS-MIJ. „ELSEVIER" - AMSTERDAM

Abonneert U op

Het Amusante Weekblad

bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Abonn. prijs per half jaar f 2.50 franco per post.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL

HAAGDIJK 104-106 - BREDA

— De drukkerij voor R.K. Periodieken —

Moderne Dames- en Heerenkapsalons

J. BÜSGEN, Willemstraat 10, Eindhoven

8 Aparte Damessalons.

STOOMEN **L. C. ROELOFF - BREDA** VERVEN

Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

A. J. VAN BOESSCHOTEN-STOOP = Boschstraat 4 - Telef. 717 - BREDA

Huishoudelijke Artikelen. Glas, Porselein en Aardewerk.

Electr. Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN **HERMANS Sigarenhandel** Stratumseind 36 A EINDHOVEN

VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405
Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895. Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

Banketbakkerij H. KRASENBERG
Bovenbeekstraat 5, Telef. 26931, ARNHEM
Specialiteit in ST. NICOLAASARTIKELEN
voor scholen en vereenigingen.

Uw adres voor STOOMEN EN VERVEN is bij De Blauuw
Homm-weg 81 Manegestraat 11-13
ARNHEM Telefoon 22315

VERSCHENEN:
MOOI VOLK
VERTELSELS VAN 'T HOOGELAND
deur JAN BOS, rentnair en ôlderling.
Pries iennaaid f 2.25. Bonden f 2.90
Aan haile geslacht dei ik boakerd heb!
Jonge, wat is dei bouk van ôl Bos mooi! Wat het hai mie dudelk oet geschilderd. Bouk smoakt krekt zoo lekker as branwien. Tou, ie mouten hom altemoal koopen! Trientje Droad en zoo'n halfgebakken meester laiten druppen venien op Bos vallen krekt as spin op kikker!
Moar ik zee: „Steurt jou d'r nait aan, Bos! Ol boaker zel joe wel troosten." Ik wol, dat ik joe boakerd har! Den was bouk nog veul mooier worden!
En wel bouk nou nait kocht, krigt 'n veeg mit paraplu, heurt!
Joen ôl boaker,
Vrouw HOBBEL.
OVERAL TE KOOP.
Oetgave U. M. HOLLAND
Heerengracht 151 — AMSTERDAM

MORKS MAGAZIJN
het degelijke, goedkoope, groote geïllustreerde maandschrift,
bevatte in 1929 onder redactie van H. G. CANNEGIETER, de karakterschetsen van: Louis Saalborn, Emiel Hullebroek, Henr Dekking, J. Barendse, Dr. H. E. Greeve, P. J. de Kanter, Vera Bondam, Monsieur Maurice, J. M. van Dugteren, A. E. Labouchere, Darja Collin en Ed. G Schürmann.
Kost per jaar slechts . . . f 15.—
met als gratis bijlage
„ZIJ"
MAANDBLAD VOOR DE VROUW
waarin de nieuw-feministische brieven van „Famke" — Mode uit Brussel — Leveaslijnen van Daisy E. A. Jurius, enz.
Dit keurig verzorgde Damesblad kost afzonderlijk f 3.75 per jaar.
Dordrecht C. MORKS Cz.

Zoo juist verschenen:

VAN TOEN WIJ VRIJ WERDEN

Eenige hoofdstukken uit de Geschiedenis der Katholieke Kerk in Nederland sedert 1795

door

AUG. C. J. COMMISSARIS

Leeraar aan het Seminarie „Den IJpelaer" te Ginneken.

EERSTE DEEL

Van Schuilkerk tot Kathedraal 1795 tot 1853

DERDE DRUK — GEILLUSTREERD

Prijs, ing. f 1.90, geb. f 2.25

De derde druk is uitgebreid met een hoofdstuk over Limburg in den Franschen Tijd, 1794-1815.

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN DEN HAAG

De vijfjaarlijksche prijs van Letterkunde voor West-Vlaanderen

werd door den keurraad, bestaande uit

Prof. Dr. Jules Persijn — Stijn Streuvels — Prof. Dr. August Vermeylen

toegekend aan het werk

T' ONZENT IN 'T WESTLAND

door

HERWIN EECKEL

Een boek van 432 blz., compakten druk, op houtvrij papier

Prijs ingen. f 2.90, in linnen band f 3.90.

Verkrijgbaar in iederen boekhandel en bij de uitgevers:

N. V. STANDAARD-BOEKHANDEL
Emiel Jacqmainlaan 127 — BRUSSEL

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**

Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.

Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Modelslagerij G. BANNENBERG

Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325

Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities

---

Wasch Uw haar

eens met Purolzeep. U zult dan zien hoe mooi, zacht en roosvrij uw haar wordt.

Purolzeep is evenals Purol verkrijgbaar bij Apoth en Drogisten.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Doelmatige publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor Uw onderneming.

P. W. DERKS

Nieuwemarkt 37, Nijmegen

AFRASTERINGEN EN TOEBEHOOREN.

Zeer concurreerend.

C. VAN DER LEE-STRATEN, TILBURG

Lange Nieuwstraat 103 Telefoon 832

SPECIAAL FIJNSTRIJKERIJ

VAN TUIJN & Co. - DONGEN

Fabrikanten van **prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, — afgelapt en Good-Year Welt. —**

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers.

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 cent voor Nederland en 75 cent voor het buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen — worden opgezegd vóór den aanvang van den nieuwen jaargang. —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., JR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL,
MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J.,
FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 6 **15 MAART 1930** **25 cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Fransch, Duitsch, Latijn
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Latijn
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Tooneel . . . . . Fransch
Kunst . . . . . Nederlandsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Fransch, Duitsch
Geschiedenis . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Land- en Volkenkunde . . . . . Fransch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . . Nederlandsch
Spel en Sport . . . . . Nederlandsch
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch, Duitsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

De vijfjaarlijksche prijs van Letterkunde voor West-Vlaanderen

werd door den keurraad, bestaande uit

Prof. Dr. Jules Persijn
— Stijn Streuvels —
Prof. Dr. August Vermeylen

toegekend aan het werk

T' ONZENT IN 'T WESTLAND

door

HERWIN EECKEL

Een boek van 432 blz., compakten druk, op houtvrij papier

Prijs ingen. f 2.90, in linnen band f 3.90.

Verkrijgbaar in iederen boekhandel en bij de uitgevers:

N. V. STANDAARD-BOEKHANDEL

Emiel Jacqmainlaan 127 — BRUSSEL

General der Infanterie v. Kuhl
Der Weltkrieg
1914-1918
Dem deutschen Volke dargestellt

2 Bde mit über 1200 Seiten und 31 Karten skizzen in Ganzleinen RM. 45.—, in Halbleder RM. 55 — in Ganzleder RM. 65.—.

Munchener Neueste Nachrichten : Ein Volksbuch! Ein Buch das von jedem von uns berichtet und für jeden von uns geschrieben wurde. Wegweisend für die kommende Zeit! Möchten viele ihren Glauben stärken, ihr Vertrauen erneuern und Zuversicht gewinnen aus diesem.

SCHICKSALSBUCH DES DEUTSCHEN VOLKES!

Verlag Tradition Wilh. Kolk. Berlin S.W. 48.

Verschenen: bij G. Mosmans Zoon,
Pauselijk Uitgever te 's-Hertogenbosch en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar.

HET H. HART VAN JEZUS,
beschouwd in de Katholieke Overlevering

I. Verklaring van de Litanie van het H. Hart f 1.25.
II. Verlangens en Beloften van het H. Hart f 1.25.
III. De Godsvrucht tot het H. Hart van Jezus in de vroegere Staten der Nederlanden (12e tot 17e eeuw) f 1.25, door G. KANTERS, Priester van het H. Hart, Doctor in de Theologie.

Elk deel vormt een geheel en kan ook afzonderlijk geleverd worden. De boeken zijn fraai verlucht met oude gravures en aanbevolen door tal van Kardinalen, Bisschoppen en Katholieke Bladen.

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 — Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

Doet uwe inkoopen bij hen, die in dit blad adverteeren,

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

SENNELAGER

DRIE JAAR IN 'N DUITSCH CONCENTRATIEKAMP

Oorspronkelijke Roman door

V. L. VAN RUMBEKE

„Het Huisgezin":

V. L. van Rumbeke heeft ons onder genoemden titel een oorlogsboek gebracht, dat een goede plaats verdient onder de goede oorlogslitteratuur, die voor den vrede pleit. Niet alleen aan het front is geleden, maar ook in de concentratie-kampen, van welk verkropte leed de schrijver verhaalt: eenvoudig, zonder iets aan te dikken, zoo zelfs, dat men wel eens den indruk krijgt, dat het dan toch niet zoo erg was. Wat vooral hier weder karakteristiek was, en wat het boek gemeen heeft met soortgelijke litteratuur der laatste maanden, is het mede-lijden ook met het volk, dat binnen de Duitsche rijksgrenzen leed van den honger, dat onmenschelijke wapen, dat een geslacht vernielt tot in zijn nakomelingschap, dat niet onderscheidt de combattanten van de niet-combattanten, dat treft de vrouwen, de kinderen en de armen: dat wurgende wapen, dat den vijand op de knieën dwong.

Een boek, dat alle aanbeveling verdient, hoewel het niet meedoogenloos fel is en hevig als de frontverhalen der oudstrijders, niet zulk een menschheidsaanklacht tegen den bloedigen moord, maar tegen den wurgenden hongerdood.

„De Nieuwe Eeuw":

't Is de verdienste van Rumbeke, dat hij ons die beklemming doet gevoelen en medeleven in dit relaas van drie jaren gevangenschap. Ook hier huiveren we voor de degeneratie, die zelfs de besten dreigt aan te tasten, ook hier wordt onze verbeelding door elkaar geschud door angsten en vertwijfeling, welke onbestaanbaar en onduldbaar leken voor een klein menschenhart. Maar de vonken van menschelijkheid worden toch niet geheel gedoofd Père Dessain staat als zorgzame waker over het heiligste en allesbeslissende, hij weet zelfs een godslasteraar van de poorten der hel weg te sleepen. Dat is wel een van de mooiste fragmenten in dit boek, het sterfbed van dien grommenden, egoistischen rattenverslinder Bidau.

„Nieuwe Haarlemsche Courant":

Of 't zijn nut heeft, thans, na elf jaar, al deze ellende in al haar schrilheid nog weer eens op te halen?

Daarop antwoorden wij volmondig: ja!

Want in deze elfjarige periode is de wereld van oorlog niet bevrijd geweest. Hij woedt in deze dagen nog. Dat is de nuttige zijde van dit boek: afschrik wekken, voorzoover deze nog niet voldoende afwezig is, voor den geesel van den oorlog. Alleen om deze reden is het verschijnen van dit boek — nog meer het lezen — een vruchtbare en zegenrijke daad.

Het werk is 256 pagina's groot, op zeer goed papier gedrukt, en fraai gebonden.

PRIJS INGENAAID f 3.25.
GEBONDEN . . f 3.90.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij:

STELLA-EDITIE

AMSTERDAM

Heerengracht 287 - Telefoon 31787

VERSCHENEN:

Dr. L. DE JONGE S.J.

De Orde der Jezuïeten

DEEL II
STRIJD EN ONDERGANG 1661-1773
Formaat 20×17; 344 pag.
geïllustreerd met 30 portretten.
Prijs ingenaaid f 2.25, gebonden f 2.75.

DEEL I
STRIJD EN ZEGE 1539-1661
Prijs f 2.— ingenaaid; f 2.50 gebonden.
(Verscheen in 1928.)

Verkrijgbaar in Boekhandel en bij den Uitgever
H. J. DIEBEN — WASSENAAR

UITGAVE VAN HET MISSIEHUIS VAN DEN H. GEEST — WEERT

DE HEILIGE PINKSTERGAVE

door MORITZ MESCHLER S.J.
Uit het Duitsch vertaald door:
JULIUS TEERNSTRA C.S.SP.

450 blz. Prijs: ing. f 3.—. Fr. p. p. f 3.75.

Een boek te schrijven over den H. Geest, waarlijk geen gemakkelijke taak! En toch is Pater Meschler geslaagd in zijn opzet. Pater Teernstra heeft van het werk een vloeiende vertaling gegeven, hetgeen des te moeilijker was, daar onze taal zich voor het theologisch betoog niet zoo gemakkelijk leent.

J. B. de Glas, O.S.B. in *Boekzaal.*

Ook verkrijgbaar in den R.K. Boekhandel

A. HAM Jr. — NIJMEGEN

Machinefabriek — Constructie-Werkplaats
Electrisch Laschbedrijf — Stoomketelmakerij
Waalbanddijk 7, Tel 1553, Weurtscheweg 58

ABONNEERT U OP

HET AMUSANTE WEEKBLAD

BIJ HET NEDERLANSCHE BOEKHUIS - TILBURG

ABONN. PRIJS PER HALF JAAR f 2.50 FRANCO PER POST

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres in gemaakte goederen

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice **B. H. v. d. Snee.**

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Gebr. van Roosmalen

Edelsmederij van Kerkelijke Kunst en Altaar-Bouw.

Oosterkade 21 Teleph. 2861
UTRECHT.

Centrale Kaashal — **EINDHOVEN** **Kleine Berg 18B** **TEL. 715.**
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — **EN DETAIL**

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

UITGAVE VAN
FOREHOLTE
TE VOORHOUT.

Een heldhaftig bruidje van Jesus:
ANNIE DE GUIGNE
door Et. Marie Lajeunie O.P.
Met 2 foto's op kunstdruk
De uitgebreide levensbeschrijving van Annie de Guigné, die op 11-jarigen leeftijd in geur van heiligheid stierf.
Prijs ing. f 2.—; gebonden f 2.90.
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
Uitgeverij „FOREHOLTE"
VOORHOUT.

Vraagt geregelde gratis toezending van de
FOREHOLTE-POST

KARDINAAL DUBOIS - Aartsbisschop van Parijs
DE H. JOSEPH
Voor Nederland bewerkt door **Theo Sinnige R K.Pr.**
Uitgevoerd op opdikkend papier. Omslag in twee kleuren naar een teekening van **Joan Collette.**
Ingenaaid f 1.20. Ingebonden f 1 95.

INHOUD: Aan den Lezer — Toestemming en Zegenwensch van den Kardinaal. — Een woord vooraf — **Hoofdstuk I.** St. Joseph in het Oude Testament. — **Hoofdstuk II.** Afkomst van den H. Joseph. Zijn familie. Zijn leven vóór zijn huwelijk met Maria. — **Hoofdstuk III.** Verloving en Huwelijk van St. Joseph met de H. Maagd. De voornaamste gebeurtenissen, die de geboorte van Christus voorafgaan. — **Hoofdstuk IV.** De reis naar Bethlehem. Christus' geboorte De besnijdenis. Maria's zuivering. De aanbidding der Wijzen. De vlucht naar Egypte. — **Hoofdstuk V.** Terug naar Galilea. Het verborgen leven in Nazareth. Jesus in den tempel teruggevonden. — **Hoofdstuk VI.** Dood van den H. Joseph. Is Joseph met ziel en lichaam in den hemel opgenomen? — **Hoofdstuk VII.** St. Joseph in de Theologie — **Hoofdstuk VIII.** Deugden van den H. Joseph. — **Hoofdstuk IX.** De vereering van St. Joseph in den loop der eeuwen. A. Algemeen overzicht. B. Broederschappen ter eere van St. Joseph. C. Religieuze Congregaties. D. Gebeden ter eere van St. Joseph. E. De Lof van St. Joseph in woord en geschrift. F. Afbeeldingen van St. Joseph. — Een woord tot slot.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. Romen & Zonen, Roermond

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

FRANSCH.

Millot, 6314.
CE QUE C'EST QU'UNE ÉGLISE. *P. Téqui, Paris* 6, 1929. (19×12) 316 blz. ing. Ffr. 10.—.
Een verzameling preeken en toespraken van bekende Fransche redenaars als Mgr. Gibier, Mgr. Treppel, Mgr. Amette en andere, gehouden bij gelegenheid van de inwijding van een kerk, een orgel of van klokken.
Een mooie gelegenheid derhalve om kennis te maken met de moderne Fransche gewijde welsprekendheid.

G. V.

Francois Pilet S.M.M., 6315.
LE SECRET MARIAL DE LA SAINTETÉ. *P. Téqui, Paris* 6, 1929. (18.5×12) 252 blz. ing. Ffr. 9.—.
Door Maria tot Jesus is de echt katholieke grondslag van de Maria-vereering.
Niets anders wil de schrijver van dit boek, dat ons aan de hand van den Gelukzaligen Pater de Montfort Maria beter wil laten kennen en daarom ook haar vuriger beminnen.

G. V.

DUITSCH.

Dr. Maria Louise Lascar, 6316.
HILDEGARD VON BINGEN DER WEG DER WELT. *R. Oldenbourg, München,* 1929. (22×14) 168 blz.
Sint Hildegard's eeuwfeest in September van het vorig jaar te Bingen gevierd heeft een hernieuwde belangstelling gewekt voor haar levensgeschiedenis en haar werken, zoowel bij katholieken als andersdenkenden. Zoo verscheen naast een volledige Duitsche vertaling van haar hoofdwerk *Scivias* door de Benediktinessen van Erbingen, het door S. Hildegard zelf gestichte dochterklooster van Bingen, ook nog een eveneens in het Duitsch overgezette bloemlezing, waarbij Alois Dempf een inleiding schreef. Hij ziet in S. Hildegard de hoofdvertegenwoordigster van een in de 12e eeuw bloeiende philosophisch-religieuze wereldbeschouwing: het symbolisme, dat in al het geschapene een spoor ziet van den Schepper, een direkte vingerwijzing naar de eeuwigheid; een denkwijze, die in reactie tegen het individualisme meer haar rechten herwint en zoo de overigens vaak duistere geschriften der Rijnsche Sibylle ook voor onzen tijd weer meer toegankelijk maakt.
De vertaalster geeft de 23 Visioenen van de Scivias nagenoeg geheel weer, maar bekort de dikwijls zeer lange uitleggingen, die er op volgen, om alleen het idee der wereldgeschiedenis, den weg, waarlangs God Zijn schepping tot Zijn kennis en zoo tot haar uiteindelijke volmaaktheid brengt, tot zijn recht te doen komen.
Dit typographisch ook wel verzorgd boek zal allen, die met St. Hildegard's gedachten nader willen kennis maken, van nut zijn; moge het in hen het verlangen wekken ook den onverkorten tekst, welke nog veel schoons bevat, te lezen.

Dom. H. Lindeman O.S.B.

Franz Strunz, 6317.
JOHANNES HUS. Geïllustreerd. *O. W. Barth, München-Planegg,* 1928. (23×14.5) 143 blz. gecart. M. 6.—, geb. M. 7.50.
Johannes Hus, priester en hoogleeraar te Praag, werd door het Concilie van Constance van ketterij overtuigd en op bevel van den Koning van Bohemen verbrand.
Hij was een bezielend verspreider van de leerstellingen van Johannes Wiclif, waarvan wij de hoofdlijnen hier even uitstippelen: beeldendienst, aflaat, te absolute sleutelmacht, de onverstaanbare taal van de liturgie, overdreven rijkdom tegenover de armoede van het oerchristendom — ziedaar enkele grieven; de Bijbel is de eenige kenbron voor geloof en zalig leven; waar de zuivere wet van Christus is, daar is ook de Kerk; de uitwendige gemeenschap met de Kerk is waardeloos; de Kerk wordt gevormd alleen door de uitverkorenen, de praedestinati; er bestaat geen ander priesterschap dan het algemeene priesterschap der geloovigen — ziedaar enkele stellingen.
Dat Hus in zijn vaderland tegenwoordig meer in de mode komt, is alleszins verklaarbaar, daar vele Tsjechen zich na den oorlog van de Moeder-Kerk hebben afgescheiden, om een eigen nationale Kerk los van Rome te stichten.
Schrijver tracht ons den mensch te toonen met zijn bloedend, flakkerend, troosteloos weenend en verheerlijkt hart en laat Hus zijn leer voordragen in enkele fragmenten uit zijn preeken.
Een psychologische studie volgens Duitsch recept van een vurig bewonderaar.

Hier. Rongen.

Theodor Zahn, 6318.
GRUNDRISZ DER GESCHICHTE DES APOSTOLISCHEN ZEITALTERS. *A. Deichert, Leipzig,* 1928. (24×15) 74 blz. ing. M. 3.30, geb. M. 4.70.
Dit werkje van Theodor Zahn is een document voor de theologie in de Evangelische Kerk. Men meene evenwel niet, dat bij het doorbladeren men op elke bladzijde op onaannemelijke uitspraken zal stooten. Er bevinden zich vele mooie passages in deze verhandeling. Wat natuurlijk een Katholiek onmiddellijk opvalt, is, dat de schrijver strikt vasthoudt aan de H. Schrift, die hij als eenige bron erkent en er geen enkel woord in wordt aangehaald van een Kerkvader. Ook is het moeilijk leesbaar hier en daar om de eigen Protestantsche termen. Zoo is het haast niet uit te maken, wat Zahn nu eigenlijk beweert over het H. Avondmaal. Hij ziet er een offermaal in en neemt onvoorwaardelijk de Transsubstantiatie aan, toen Jezus zelf over het brood en de Kelk de heilige woorden had uitgesproken, maar als hij spreekt over Cor. X-16, dan is het geenszins duidelijk of volgens hem deze ook plaats vindt, als de Apostel dezelfde handeling doet. Het onwaardig nuttigen toch stelt hij gelijk met gedachteloos nuttigen.
In de leer van de rechtvaardigmaking verwerpt hij ten eenenmale de verdiensten der goede werken. De uitspraken van Paulus en Jacobus toovert hij met elkaar in overeenstemming, om te komen tot de stelling, dat het geloof alleen zalig maakt en de werken geen andere waarde hebben dan

als bewijs, dat het geloof aanwezig is. En dit is een bewijs, dat de philosophie aan de studie der theologie dient vooraf te gaan!

Dom. A. Beekman O.S.B.

LATIJN.

B. Lydsman, C.ss.R., 6319.
INTRODUCTIO IN JUS CANONICUM. *Paul Brand, Hilversum,* 1929. (24×16) Deel II: 165-448 blz., ing. f 6.75, geb. f 8.—.

Het gebeurt niet iederen dag, dat men op het gebied van het Kerkelijk Recht de verschijning van werken kan begroeten als het hier bedoelde. Hoe dikwijls moet de lezer zich niet tevreden stellen met benaderingen, met zonder contrôle overgenomen beweringen enz. Pater Lijdsman blijft met dit 2e stuk van zijn *Introductio in Jus canonicum* geheel op de wetenschappelijke hoogte van het 1e stuk. Alles is even nauwkeurig onderzocht en nagespeurd. De hier behandelde stof: de geschiedenis der kenbronnen van het Kanonieke Recht van Gratianus tot den nieuwen Codex, leende zich trouwens bij uitstek voor deze werkwijze. Het Corpus Iuris canonici neemt, als billijk, de voornaamste plaats in; met bijzondere zorg werd het *Decretum Gratiani* behandeld. Zeer terecht wijst de schrijver er nog eens op, dat zelfs sinds den nieuwen Codex het Decretum Gratiani groote waarde voor de kennis van het huidige recht behoudt. — Wij zien met belangstelling het derde en laatste stuk van dit eerbiedafdwingend werk tegemoet.

Dom. J. B. de Glas O.S.B.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Dr. Frans de Hovre, 6320.
'T KATHOLICISME, ZIJN PAEDAGOGEN EN PAEDAGOGIEK. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1929. (25×16.5) 448 blz. ing. f 3.90.

Twee pracht-hoofdstukken gaan voorop als inleiding: Het organisch verband tusschen levensbeschouwing en opvoedingsleer en de hoofdlijnen der Katholieke Levensbeschouwing. 't Bekende motto haalt schr. aan van Kardinaal Newman: „De Kerk alleen is er in geslaagd 't verkeerde te weren zonder 't goede op te offeren en dingen tot eenheid te brengen, die in alle andere scholen als onvereenigbaar gelden.'' Na die twee hoofdstukken volgen de voorname typen van katholieke paedagogen: de Amerikaan Mgr. J. L. Spalding, Mgr. Dupanloup, Kardinaal Newman, Kardinaal Mercier en de Duitscher Otto Willmann. Aan Newman zijn 136 bladzijden gewijd, aan Willmann 114, aan Dupanloup 47, aan Spalding 34 en Mercier 11. De Hovre weet altijd helder de opvattingen dier groote denkers aan te geven, de waarde van hun denkbeelden te belichten. Zijn bewijzen zijn altijd diep, altijd met vuur voorgedragen. Hij is 'n enthousiaste schrijver over de katholieke paedagogiek. 't Laatste hoofdstuk geeft de hoofdlijnen van de katholieke opvoedingstheorie aan. De thesis, die daar wordt verdedigd is deze: „Die vóór-Katholieke opvoedingssystemen komen voor ons te staan als voorbereidselen, als voorafbeeldingen, als tastende proeven, de moderne daarentegen als tegensystemen, namaaksels, ressentimenttheoriën, gezonde of ongezonde uitbouwsels, eenzijdige uitloopers van den eeuwenouden boomstam der kath. paedagogiek. Aldus beschouwd is de kath. paedagogiek niet alleen 'n stelsel, maar het Prototype, de Platonische idee, het wezenskenmerk van alle echt paedagogisch denken, de bedding der echt paedagogische traditie, de moedertaal der opvoedingswijsheid, de heraut der paedagogische wereld.'' (blz. 306) In dit laatste hoofdstuk toont de Hovre zijn hoogste kracht als schrijver over paedagogiek: hij doorschouwt de theoriën, weet ze helder uiteen te zetten in zijn eigen terminologie en systematisch samen te vatten. Jammer dat er niet wat meer op taal en uitdrukking gelet is in zoo'n schitterend en overtuigend boek. Bij 'n tweede uitgaaf zal dat zeker wel gebeuren. De werken van Dr. de Hovre zijn 'n eer en vooruitgang voor onze wetenschap.

v. L.

Fr. Sigm. Rombouts, 6321.
DON BOSCO ALS OPVOEDER. *R. K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1929. Opvoedkundige Brochurenreeks. (20.5×14) 94 blz. ing. f 1.20.

Dit is de derde brochure van Fr. Rombouts over Don Bosco; eerst schreef hij 'n levensschets over Don Bosco's moeder, daarna over Don Bosco zelf en in deze derde brochure worden nog apart de paedagogische beginselen behandeld. Misschien vloeit dat alles wel eens samen tot één groot werk. 'n Wetenschappelijk gevormde opvoeder volgens onze moderne opvattingen was Don Bosco niet. Hij was priester-paedagoog, die de kracht voor zijn arbeid ontleende aan zijn zielenijver. Hij was 'n hartstochtelijk werker, 'n heilig werker voor de jeugd. De ziel redden van de kinderen aan z'n zorgen toevertrouwd, door arbeid en lijden, door gebed en vernedering, door boetvaardigheid en zelfvergetenheid, dat was 't, wat hij zocht. Uit dat ideaal vloeide al zijn methodiek voort. „Wat baat 't den mensch, zoo hij schade lijdt aan zijne ziel'', dat was 't groote paedagogische beginsel. En de middelen om voor eeuwig gered te worden, zocht hij in de H. Sacramenten, in de oprechte Biecht, en vurige H. Communie. Natuurlijke middelen neemt hij te baat; hij zoekt naar de beste methodes, maar altijd ondergeschikt aan 't eenig doel van de redding der ziel. Fr. Rombouts teekent apostolische werken voor de zielen der kinderen met veel sympathie. Ja wat 'n beschamend voorbeeld voor vele opvoeders onzer tijden. Zooals de andere brochures over Don Bosco, zal ook deze wel veel verspreid worden en veel goed stichten

v. L.

Dr. F. A. A. Schweigman, O. P., 6322.
DE EIGENDOMSPHILOSOPHIE VAN HUGO DE GROOT. *De Gelderlander, Nijmegen,* 1929. (24.5×16) XVIII-215 blz. ing. f 3.50.

Alhoewel de Nederlandsche rechtsgeleerde, Hugo de Groot, z'n wereldnaam hoofdzakelijk te danken heeft aan zijn rechts- en staatswijsbegeerte, toch deelt zijn eigendomsphilosophie mee in dien roem, vooral wanneer zij — zooals dr. F. Schweigman O. P. zulks doet — in verband wordt gebracht met de theorie van het oorspronkelijk communisme.

Daarmee heeft Schweigman z'n proefschrift over een oud thema midden in de actualiteit gezet en mee onmisbaar gemaakt voor allen, die met

het openbare leven in aanraking komen en daarbij herhaaldelijk botsen op het hedendaagsche communisme in de droeve praktijk.
Deze vlot geschreven, maar vooral diepzinnig uitgewerkte studie over dezen bij uitstek vaderlandschen geleerde moge verbreid en alom verspreid worden ter bestrijding van de zoo diepingrijpende verkeerde eigendomsopvattingen van onzen tijd.

Th. Platenburg.

P. C. van der Wolk, **6323.**
DOODENDANS. *Steghgers, Apeldoorn,* 1929. (19 × 12) 188 blz. geb. f 2.75.

„Evenwicht is afgewogenheid van krachten in elkaar weerstrevenden, in tegengestelden zin. Harmonie is een solidair opgaan van krachten in denzelfden zin.'' Al de rigoureus uitgesproken stellingen in dit boekje zijn overwegingen naar aanleiding van dit 't hele leven beheersend dualisme. De Kosmos wil evenwicht, het menselik denken harmonie. De mens denkt en de wereldorde denkt niet. Dat is de oorzaak van alle strijd, alle tragiek, alle ellende. 'n Hopeloze strijd van de mens, want de overwinning is altijd aan het evenwicht, aan de geheimzinnige kosmiese krachten. 't Denken is oorzaak van alle ellende. De intuïtie is alles. De dood is het heilige evenwicht. De wereldorde wil den dood. We maken voor dit boekje, dat het troebele bezinksel is van zoveel jaren moderne fiolosofie, het grootste voorbehoud; 't cynisme en pessimisme waartoe 't leiden moet, dwingen er toe.

E. S.

DUITSCH.

Dr. Th. Kurze, **6324.**
DIE METAPHYSIK DES SAMUEL CLARKE. *Ferd. Schöningh, Paderborn,* 1929. (23.5 × 15.5) 55 blz. ing. M. 4.—.

Op de basis van het onmiddellijk-intuïtief gewonnen inzicht als eerste kenbron en de overeenstemming van alle menschen als criterium der waarheid bouwt Clarke (1675-1729) een realistische metaphysiek en een objectivistische ethiek. Het bestaan van God tracht hij a priori te bewijzen, maar feitelijk is zijn bewijsvoering met argumenten a posteriori vermengd. Zijn denken staat onder invloed van de Platoonsche school te Cambridge en van de mathematische methode van Descartes en Spinoza. Clarke sluit zich aan bij de natuurphilosophie van Newton. De zwakheid van zijn stelsel is die van elk rationalistisch systeem, dat al te gemakkelijk van denkinhouden tot overeenstemming met de werkelijkheid wordt besloten.
In dit proefschrift is een en ander verdienstelijk uiteengezet.

Dr. Ferd. Sassen.

Dr. Otto Rank, **6325.**
WAHRHEIT UND WIRKLICHKEIT. *Franz Deuticke, Leipzig,* 1929. (24.5 × 16) 112 blz. ing. M. 7.—, geb. M. 9.—.

Een constructieve theorie van het zieleleven, met doorloopende kritiek op de psycho-analytische hypothese, waarbij de psychische verschijnselen gegroepeerd worden rond het bewuste willen, en het waarheids- en werkelijkheidsprobleem voluntaristisch wordt opgelost. De gedachte van de beïnvloeding en omvorming van het milieu door het individu treedt op den voorgrond. Ook hier plaatst de schrijver zich tegenover Freud, bij wien de individueele pychische verschijnselen als reacties op invloeden van buiten of op biologische instincten verklaard worden. Op het gebied van de ethische waardebepaling proclameert de schrijver een ideaal van „zelfontwikkeling'', onafhankelijk van algemeen-geldende normen.
Het boek is uiteraard enkel voor vakmenschen, en zeer moeilijk leesbaar.

Dr. Ferd. Sassen.

LATIJN.

Alexander Spesz, **6326.**
SUMMARIUM PHILOSOPHIAE CHRISTIANAE. *E. Marietti, Turijn* 118, 1929. (20 × 13) 371 blz. ing. L. 12.50.

Een summiere wijsbegeerte uit Tchecho-Slowakije. Om den nood der tijden, die daarginds dwingt de seminaristen in één jaar de hoofdzaken der scholastieke wijsbegeerte bij te brengen, is heel de stof in een kort bestek saamgedrongen. Als overzicht en repetitorium heeft het boek zijn waarde. Als zoodanig is het goed gemaakt en helder geschreven. In omstreden vragen kiest de auteur wat weifelend de Thomistische oplossing. Van eigen Thomasstudie blijkt niets.

Dr. B. v. Benthem, O.P.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

J. Anker Larsen, **6327.**
HEILIGING. Vertaald uit het Deensch door G. J. Risselada-Garrer. *Elsevier, Amsterdam,* 1929. (20 × 13.5) 314 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.

De geschiedenis van een boerenjongen, die als kind een droomer is, en die na zijn steedsche studies in het geboortedorp terug komt, om er jong te sterven; volgens sommigen aan tuberculose, volgens anderen door zelfsuggestie, volgens hemzelf tot heil van zijn dorpsgenooten. Het magere gegeven dient als ruggegraat voor heel wat theosofisch en pantheïstisch geteem, waaraan de Scandinavische literatuur zoo rijk is, en waarvan Anker Larsen de goedkoopste productie levert. Half-zacht, kettersch waar het niet onbegrijpelijk is; in ieder geval ongeschikt.

— D — *A. H.*

Alice Askew, **6328.**
Claude Askew,
NIET BEWEZEN. Vertaald uit het Engelsch door J. van de Sluijs. *Uitg. Mij Helmond, Helmond,* 1929. (19 × 13.5) 218 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

Violet Bonowdale, pleegzuster van Robert en Angus Redley, weet Robert over te halen zich met z'n broer Angus, die hem verweten had, dat hij z'n vrouw Lady Julia Capel, weduwe van een rijke Schot om haar geld getrouwd had, te verzoenen. Robert vertelt aan Violet dat Lady Julia, die ziekelijk is zoo juist haar testament maakte, waarin ze alles aan hem naliet. Oliver Hawtome een jonge bloedverwant werd daarbij geheel onterfd. Robert zou nu een der rijksten

der wereld worden, te meer omdat zijn oom hem gedurende z'n wittebroodsweken met Lady Julia groote rijkdommen naliet. Violet maakt ook kennis met Spencer Lake, secretaris van Robert. Deze Spencer Lake maakt op haar een ongunstigen indruk. Als Violet naar huis gaat, ontmoet zij Angus, die haar mededeelde, dat hij ieder oogenblik een cheque van L. 200 verwacht, opbrengst van zijn laatste schilderij. Het grootste deel dezer som heeft hij echter ergens opgenomen om eene arme vrouw te helpen. Onderweg ontvangt hij telegrafisch bericht, dat de kooper failliet is, Angus zit dus in moeilijkheden. Hij heeft echter nog een prachtigen dolk, die hij in Londen verkoopen wil. Violet weet hem over te halen naar z'n broer te gaan, wat hij doet. Hij ontvangt van Robert een cheque van $ 200, doch krijgt wederom ruzie met hem, en verlaat verbouwereerd het huis van z'n broer, cheque en dolk achterlatend. Dan komt plotseling het bericht, dat Lady Julia overleden is en Robert Ridley vermoord.
Alle feiten wijzen er op, dat Angus de dader is. Zeer spannend is alles geschreven en het talent der auteurs weet de spanning zoo ver op te drijven, dat de geheel onverwachte ontknooping tot de laatste bladzijde wordt uitgesteld.
— A — *J. E. Mulder.*

Ruby M. Ayres, **6329.**
BEDORVEN MUZIEK. Vertaald uit het Engelsch door Henriette v. Rappard. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20.5×14) 226 blz. ing. f 2.-, geb. f 2.75.
Het vervelende oude liedje. De rijke Nicholas ontmoet de arme Jennifer. Zij worden verliefd. Hij huwt een ander en zij wacht onder vele zuchten. Zij ontmoeten elkaar, nadat hij gehuwd is. 't Loopt natuurlijk mis. Later wordt Jennifer rijk.
Ze ontmoeten elkaar weer en 't loopt natuurlijk weer mis. Zoo gaat het door tot het Nicholas' vrouw belieft te sterven. Daarna huwen zij, juist 227 bladzijden te laat.
Blijkbaar om het nog fraaier te maken, wordt de mondaine wereld er ook nog bijgesleept, bestaande uit flirtende of gescheiden vrouwen, veel drank en sigaretten.
Huwelijkstrouw of moraal, absoluut afwezig. Een heel werk, om dat langdradige geteem over willooze half-gare individuen, door te worstelen.
— C — *A. C. de B.*

Bruno Carra, **6330.**
SANYA. Vertaald uit het Italiaansch door Ellen Forest. *S. W. Melchior, Amersfoort,* 1929. (22×16) 208 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
Het verschil tusschen de Oostersche en Westersche beschaving is al in heel wat romans en essays verwerkt. Het pleit voor dit nieuwe boek, dat het desondanks de belangstelling weet te wekken; boeiend is 't in hooge mate.
Het is een roman en tevens een schildering van 't uiterlijk en innerlijk leven eener Egyptische, die, gehuwd met een Engelschman en opgevoed in een Europeesche omgeving in schijn geheel een Europeesche vrouw geworden is. — Het ontwaken van de Oosterlinge in haar, die niets anders verlangt dan rust, alles aanvaardt, zooals 't is en in slaafsche onderdanigheid de eenig ware roeping der vrouw ziet, brengt 't conflict in dit werk, dat én als roman én als zedenschildering betrekkelijk geslaagd is.
— Bc — *F. A. Brunklaus.*

Maurits Dekker, **6331.**
DE AARDE SPLIJT. Geïllustreerd. *Nederl. Uitg. Mij., Amsterdam,* 1930. (21.5×15.5) 212 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
Eindelijk eens een Hollandsche Jules Verne! Dit aanbevelenswaardige specimen van amusementslectuur bezit al de goede eigenschappen van Verne's werk: het is geestig, boeiend, avontuurlijk, en het bevat een achter sarcasmen verborgen vleugje van weemoed, waardoor men voor deze „aardige onzin'' ook nog een beetje dankbaarheid overhoudt.
Een geheimzinnige professor wil als pacifist aan alle oorlogskrakeel een eind maken, door eenvoudig de wereld in twee helften te splijten. Hij gebruikt daartoe de hulp van een aardigen avonturier, die de beste persoon van dit boek is en een levend getuigenis van het talent dat Maurits Dekker heeft om ook eens een „serieuzen'' schelmenroman te schrijven.
Zoowel een slaapgas-experiment als de ondergrondsche splijterij mislukken, en als winst boekt de avonturier alleen een aardig vrouwtje. Wat naar we hopen, het wereldkrakeel niet vermeerderd zal hebben.
— Bc — *Albert Helman.*

Jackson Gregory, **6332.**
WOESTIJNKIND. Vertaald uit het Engelsch door Teo de Witte. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (21×15) 328 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Aan de in een half beschaafd Wild-West-milieu tot een knap meisje opgegroeide wees, Camilla, valt het moeilijk de mannen op een afstand te houden.
Hierin slaagt zij, dank zij de pootige hulp van Lasalle, die aanvankelijk van moord verdacht, zich later gerehabiliteerd ziet.
Het boek, dat, ofschoon er wel eenige fiksche klappen in worden uitgedeeld, niet al te ruw is, zal vooral in het laatste gedeelte den lezer ongetwijfeld boeien.
Daar bordeelen nog al eens ter sprake komen, zij eenige voorzichtigheid geboden.
— Bc — *A. C. de B.*

Zane Grey, **6333.**
DE VERBORGEN STAD. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1928. (18×11) 320 blz. gecart. f 1.25.
De dwaze moderne mode en het rookende, dansende, drinkende en flirtende moderne meisje, kunnen blijkbaar en terecht in schrijver's oog geen genade vinden.
Een exemplaar van het laatste soort wordt door haar vader naar Arizona gevoerd. Daar past hij een middel op haar toe, even gevaarlijk als de kwaal, n.l. hij doet haar door een op haar verliefd jongmensch ontvoeren naar de wildernis, waar zij een primitief leven moet leiden.
Vele tragische en humoristische verwikkelingen zijn hiervan het gevolg, maar ten slotte komt alles op zijn pootjes terecht.
Voor ouderen en liefst wat koelbloedige.
— Bc — *A. C. de B.*

Knut Hamsun, 6334.
DE LAATSTE VREUGDE. Vertaald uit het Noorsch door Siegfried van Praag. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (21 × 14.5) 279 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

De schrijver verhaalt van eene voetreis door de bergen van Noorwegen, van zijn verblijf in een touristen-oord en van de menschen, die hij er ontmoet. De karakters zijn goed geteekend. Het verblijf te samen in het touristenhotel wordt aanleiding tot tragische voorvallen, doch ook tot verhoudingen, die het boek niet geschikt maken voor andere dan rijpe lezers. De sfeer van het landschap, de natuurbeschrijving, is buitengewoon goed getroffen. De vertaling is goed. Als vele zijner landgenooten is de schrijver ietwat zwaar op de hand. Ook zijn de personen in zijn boek wel wat erg eigenaardig. Toch is dit werk spannend, wanneer men het met aandacht leest. Het is niets om er doorheen te vliegen.
— **Bc** — *Dr. D. Sassen.*

Thea von Harbou, 6335.
DE MAANGODIN. Vertaald door Maurits J. Vles. Geïllustreerd. *Nederl. Uitg. Mij., Amsterdam,* 1929. (19 × 13.5) 217 blz.

'n Wonderlijke vlucht naar de maan, vermengd met 'n geheime speurdersgeschiedenis, waarin als helden de ontdekker en samensteller van het aetherschip, Wolfgang Helius en de verloofde van diens assistent, de groote rol spelen. Prof. Manveldt als passagier en Helius' assistent Windegger vergezellen hen. Maar bij terugkeer naar de aarde, wordt Helius, ondanks z'n maatregelen, genoodzaakt op de maan te blijven met Frieda, die voor hem,z'n wilskracht bewonderend, 'n groote liefde heeft opgevat. Vlotgeschreven ontspanningslectuur.
— **Bc** — *L. B.*

Diet Kramer, 6336.
KLEINE LEVENS. *Holland, Amsterdam,* 1929. (20 × 14) 163 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

Indien de volgorde dezer verhalen de vrucht is van scherp-keurend overleg, dan getuigt ze van ongewone zelfkennis bij de auteur: de tastende beginneling proeft ge in 't eerste historietje van kleinzielig hofjesleven: er is 'n tevéél aan beeldende woorden, de dialoog is soms gechargeerd, maar 'n scherp waarnemen en 'n mild gemoed houden beloften in van beter. Dat betere is er al dadelijk in „Bloemen''. Sober en fijn gevoeld geeft Diet Kramer groot leed en kleine vreugde van stakkertjes bij moeder-in-'t-ziekenhuis...... Sterker weer, zich hoe langer hoe meer afwendend van 'n hang naar 't sentimentele is „Het bezoek'': de kinderen zijn bij de gescheiden vader hun middag wezen doorbrengen en komen nu weer bij hun moeder terug: hoe reageeren ze, elk voor zich, op deze gebeurtenis? Tegen de schets „Kyrie Eleyson'' op zich zelf zouden we geen bezwaar hebben, wanneer ze geen symptoom betekende van 'n zich opmerkelijk-veelvuldig voordoende neiging, de barende vrouw te zien als martelares, die in 't kraambed sterft. Ongewild-misschien zijn zulke triestige gevallen 'n sterke propaganda voor 't kwaad der kinderbeperking. De bundel eindigt met 'n Tesselse geschiedenis, zeer knap geschreven in 't dialekt van 't eiland. Voortreffelik heeft de schrijfster de volksaard getipeerd in de zwoeger Wannes-Jan, die in 't end z'n kind verliest, juist als z'n levenswerk zal bekroond worden. We vinden dit wel 't beste van de vier, ook al omdat de auteur dat stugge mensenslag heeft kunnen zien in z'n edelste karaktertrekken.
— **Bc** — *Leo Fens.*

L. G. Moberly, 6337.
ZIJN KLEINE MEISJE. Vertaald uit het Engelsch door P. P. T. *Uitg. Mij Helmond, Helmond,* 1928. (19 × 13.5) 218 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

Een auto-ongeluk op een der witte wegen van Savoye vormt het uitgangspunt van een zeer spannende intrigue. Een buitengewoon aantrekkelijk verhaal met meesterlijk geteekende karakters, in hooge mate boeiend, van het beste genre ontspanningslectuur.
— **A** — *J. E. Mulder.*

G. van Nes-Uilkens, 6338.
MARETAKKEN. *Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. (21.5 × 16) 258 blz. ing. f 3.25, geb. f 3.90.

't Grote domineesgezin met veel zorgen, de zonnige blijmoedigheid, waarmee die zorgen worden genegeerd, waarmee 't leven wordt aanvaard zoals 't is, door 'n geestig stel intelligente oude en jonge mensen — 't herinnert alles aan *De jonge jaren van de Bergmannetjes,* 'n eersteling vol mooie beloften. *Maretakken* is werk van 'n rijper talent, al bleef de schrijfster zich in haar goede eigenschappen gelijk. Laten we nu niet vallen over de gezochtheid van de titel, of liever van de familienaam: van der Maar, bedacht om de woordspeling, met al den aankleve van dien. Laten we maar ineens zeggen, dat de schrijfster ons met dit weldadige boek onvoorwaardelik heeft ingepalmd en dat ze dit met verreweg haar meeste lezers doen zal. En was 't niet om wéér zoo'n slechte bevalling — dit tema van de moderne sentimentaliteit — we zouden geen reserve laten gelden.
Er zijn zeven „Maretakken''. Maar de meeste aandacht vraagt de auteur toch voor Ton, met haar „gulle goedheid'' en „trouwhartige liefde''. We volgen haar door de jaren van haar zonnige jeugd — ze gaat naar 'n kweekschool, wordt onderwijzeres. Haar zuster Liesbeth sterft in 't kraambed, maar de spoedig-getrooste Roelof loopt bij „non-Ton'' 'n blauwtje. Terug in de pastorie krijgt ze moeder te verzorgen tot haar dood; ze dient haar vader uit — om verwende zusje Noortje slaat ze 'n aanzoek af en Noortje neemt de plaats in, die Ton om harentwil weigerde... Als Roelof ten tweden male weduwnaar is en z'n vraag herhaalt, moet Ton opnieuw weigeren, omdat 'n onherstelbare ziekte haar laatste krachten bezig was te slopen.
Haar leven was één groot offer: op haar grafsteen kwam dit opschrift: „Haar leven was geven''. Als alle Maretakken een voor een afbreken van de oude stam, blijft zij op haar post: „Ton is thuis'', ze blijft als 't simbool van de band, die tenslotte toch al die verschillend-geaarde kinderen aan elkaar en aan huis bindt.
Maar ook de andere jongens en meisjes zijn ons sympathiek, om dat trouw-blijven aan 't beginsel van karaktervastheid, 'n mooie traditie in de van der Maars; misschien wel 't meest-sympathiek echter, om de fijne en milde humor waarmee

de auteur dit groepje van strevende en vaak botsende jongelevens bekeek.
— B — *Leo Fens.*

E. Phillips Oppenheim, 6339.
DE VALSCHE GETUIGENIS. Vertaald uit het Engelsch door C. C. Bender. *Seyffardt, Amsterdam,* 1930. (20×13) 228 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.
Herbert Devereux, officier in actieve dienst, wordt in oorlogstijd beschuldigd van lafheid. Zijn halfbroeder Rupert, doet een valsche eed om de dappere Herbert te onteeren en ongelukkig te maken en om zoodoende in de rechten te treden van zijn oudere broer. Aldus geschiedt, hun vader, Kolonel Sir Francis Devereux verstoot Herbert. Diens zoon beschouwt eerherstel van vaders naam als een levenstaak en op vaak ontroerende wijze weet Oppenheim deze kinderlijke liefde te schetsen. Het is een boeiend, heerlijk verhaal met edele strekking. Goede amusementslectuur. Alleen enkele uitlatingen over het beschikken over zijn eigen of andermans leven, nopen tot voorbehoud aan volwassenen.
— B — *M. v. M.*

Daillie Reynolds, 6340.
HET VERLATEN KASTEEL. Vertaald uit het Engelsch door Cath. Dermout-Visser. *Wed. P. van Waesberge & Zn., Rotterdam,* 1929. (21×15.5) 341 blz.
Een geheimzinnig kasteel, geheime vertrekken, deuren en trappen, een verborgen gehouden vrouw, een vermomd edelman, draken in grotten, waarzeggerij, een verbrande heks, voorspellende droomen en meer dergelijke griezelige dingen, vormen de omlijsting, waarbinnen drie paren elkaar krijgen en gelukkig zijn en tevens het geheim van het spoorloos verdwijnen van toeristen wordt opgelost. Lichte ontspanningslectuur voor hen, die van geheimzinnige griezeligheid houden.
— B — *A. C. de B.*

Kathlyn Rhodes, 6341.
DE MEEDOOGENLOOZE WOESTIJN. Vertaald uit het Engelsch door H. Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1928. (19.5×13.5) 426 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Kathlyn Rhodes borduurt op haar oude thema verder. Phillida Gordon trouw per vergissing met Owen en zij bedoelde Oliver en dat komt allemaal, doordat zij een briefje stuurde aan O. Cassilis zonder meer in antwoord op een briefje van dien afzender. En zij dacht stellig, dat het Oliver was en het is Owen; en als ze op de afgesproken plaats bij elkaar komen durft zij niet zeggen, dat ze hem niet bedoeld, maar zijn broer. Ja, 't kan gek loopen. Nou, ze trouwen dan en gaan natuurlijk naar de woestijn. En nadat de auteur herhaaldelijk over zons-op- en neer-gangen in het zand gesproken heeft, om u toch maar duidelijk te maken, dat 't heusch allemaal in de woestijn gebeurd is, dan gaat Phillida aan 't flirten met een Egyptenaar en 't komt zoo ver dat ze met hem naar zijn villa gaat in de woestijn en daar...... hm. Maar juist op 't kantje af, zegt hij: „Ik moet even gaan zien, dat in mijn huis alles in orde is, dat geen verraders binnen de poorten sluipen..." en dan weet zij te vluchten. Nu hoefde die Egyptenaar heelemaal niet te gaan kijken naar verraders of naar de poorten, maar de auteur wist geen raad meer met 't gegeven, dat nu toch wel wat al te bar werd en daarom moest een dergelijke aan een heel ouden Lord Lister ontleenden truc toegepast worden, om een geloofwaardige oplossing te vinden. Nou, en de menschen die zulke boeken zonder walg lezen tot 't zoover is, gelooven dergelijke dingen heel graag, misschien betreuren zij ze wel.
Dan zet de auteur weer een masker van deugdzaamheid op en laat toch een goed einde komen, maar wij hebben haar te lang zonder masker gezien, om haar schrijfmethode anders te qualificeeren, dan geraffineerde veelschrijverij.
— D — *J. H. P. J.*

E. W. Savi, 6342.
WIJ ALLEN ZIJN ZONDAARS. Vertaald uit het Engelsch door W. H. C. Boellaard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (20×13) 328 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Dit is vlotte lectuur voor volwassenen, maar ook niet meer dan dat. De deelen van het verhaal, die in Indië spelen, konden even goed in Engeland hun tooneel vinden, terwijl de deelen, die in Engeland voorvallen, juist zoo goed in Indië konden spelen. Overigens wordt de intrige telkens verwikkeld, maar telkens te gemakkelijk weer opgelost. Dat neemt echter niet weg, dat de optredende personen sympathiek zijn, zelfs in hun fouten. De vader van den hoofdpersoon heeft zijn stiefdochtertje verstooten en met haar geld zijn groot fortuin opgebouwd. Stervend doet hij zijn zoon beloven de fout te herstellen. De zoon spoort het meisje op en natuurlijk trouwt hij er mee, maar zonder haar te zeggen, wat er aan de hand is. Als dit later toch uitkomt, krijgt men verwikkelingen, die door dik en dun naar een heel goed einde leiden. Dit is geen kinderboek, maar rijpere lezers kunnen het zonder bezwaar genieten.
— Bc — *Dr. D. Sassen.*

W. Schippers, 6343.
OOG OM OOG. Geïllustreerd. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1928. (20×13.5) 159 blz. geb. f 1.25.
Een om zijn inhoud hoogstaande roman van een diepvoelende christelijk-denkende auteur. Schrijver behandelt de strijd der Spanjaarden en Geuzen in 1573. Schippers staat op protestantsch standpunt en ziet natuurlijk dit tijdperk alleen door eigen bril. Toch weet hij grootheid bij een katholieke „vijand" op prijs te stellen. Een jonge man ziet door de Spanjolen, ouders en pleegouders gedood worden, haat vervult hem en hij wreekt zich verschrikkelijk De in het verhaal voorkomende vrouwen zijn allen nobel geteekend en zij bewerken, dat de wreker in 't vervolg niet kwaad met kwaad, weet te vergelden. De dappere koewachter heeft een mooie ziel in zijn leelijk lichaam. Een goed volksboek in ouderwetsche trant geschreven. Om zijn eenzijdigheid alleen voor volwassenen geschikt.
— B — *W. S, J.*

Seamark, 6344.
DE WRAAK VAN DAMON GREY. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. van den Bovenkamp Jr. *Uitg. Mij Helmond, Helmond,* 1929. (19×13.5) 271 blz. geb. f 2.25.
Damon Grey, lid van The Silent Six-bende is bij een der ondernemingen gewond gevangen genomen. Zonder z'n medeleden der bende te verraden, laat hij zich veroordeelen tot achttien

jaar gevangenisstraf. Ook Kann, een ander lid der bende, was eens gevangen genomen. De bende had voor z'n vrouw en kinderen gezorgd door een zesde deel der „verdiensten" op de bankrekening van de vrouw te storten.
Damon Grey heeft z'n achttien jaar uitgezeten. Hij weet, dat de bende nog bestaat. Recedivisten hebben hem verteld van prachtig opgezette oplichtingen en beroovingen, waarin hij de hand van z'n oude kameraads heeft gezien. En nu hij terugkomt, is zijn vrouw van armoede gestorven, geen penny is op zijn rekening bijgeschreven, dan alleen de intrest. Dan vervult hem 'n verschrikkelijke wraak. Hoe hij zich wreekt op de andere bendeleden is zonder literair talent vlot en volksch verteld.
— A — *J. E. Mulder.*

Spit, 6345.
DE ERKERKAMER. A. *W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (18×11) 288 blz. geb. f 1.25.
In deze, in prettigen stijl geschreven, oorspronkelijke novelle worden we stap voor stap op de hoogte gebracht van het wel en wee van een reserve-officier, die gedurende de mobilisatie verdacht wordt van spionnage, doch wiens onschuld door een collega, 'n burger politie-inspecteur wordt bewezen.
De ware schuldige bekomt zijn straf en de valsch betichte zijn meisje.
In gemoedelijken trant geschreven, blijft dit verhaal toch tot het einde onze belangstelling vragen. Waarom dit werkelijk aardige, volkomen behoorlijk gehouden boek te ontsieren met zulk een bijzonder zinneprikkelenden omslag?
— B — *A. C. de B.*

R. L. Stevenson, 6346.
EEN BROEDERVEETE. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (20×14) 274 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
Het onderwerp zegt ons heel weinig; de letterkundige vorm, ofschoon niet onverzorgd, is verouderd.
Het verhaal speelt in de achttiende eeuw en doet ons de avonturen zien van een aanzienlijke Schotsche familie. Inderdaad zien. Humor en sarcasme ontbreken daarin niet. Nu en dan is de toon zeer hard.
— B — *Vincent Cleerdin.*

Mr. Benno J. Stokvis, 6347.
DE ROOIE. Geïllustreerd door J. H. Persijn. *Nederl. Uitg. Mij., Amsterdam,* 1930. (20.5×13.5) 150 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
Al luidt de onderitel van dit boekje, een „roman uit het misdadigersleven", het is en blijft een min of meer vluchtige schets van ongure typen, zeedijk kroegen, e.d. Uit menige bladzijde blijkt het talent van den auteur, maar het boek is meer een verzameling van vlotte journalistieke instantané-tjes dan een goed gecomponeerd verhaal. Het leven van de verschoppelingen, de paria's der maatschappij moge dan al ons medelijden opwekken, wij moeten voor dit boek vanwege de rauwe inhoud een zeer sterke reserve maken.
— C — *M. v. M.*

Cheng Tcheng, 6348.
MIJN MOEDER. Vertaald uit het Fransch door Henri Borel. *Servire, Den Haag,* 1929. (19×12.5) 164 blz.
Cheng Tcheng is geen schrijver of een keurig stilist; hij is een Chinees van gewone afkomst, die zich in Europa eenige Westersche beschaving eigen maakte, en die toen de behoefte gevoelde om de Westerlingen een eerlijke, onbevangen blik te doen slaan in de binnenkamers van zijn land. Dit, zijn eerste boek nu, handelt over zijn familie-leven, over de lessen van zijn moeder, over de Chineesche vrouw, die hij ons, in een taal welke recht uit het hart komt, weet af te schilderen in even heroische als ontroerende proporties. Daardoor heeft dit boekje voor ons ook een documentaire waarde, die bovendien nog wordt aangetoond in Paul Valéry's prachtige voorrede.
De vertaling is matig, en werd voorzien van een aantal arrogante voetnoten van Henri Borel, onze „eenige" Chinakenner!
— A — *Albert Helman.*

Louis Tracy, 5349.
HET RAD DER FORTUIN. Vertaald uit het Engelsch door Mr. M. A. Kwitser. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1928. (19×13.5) 220 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.
Richard Royson, bijgenaamd King Dick is „aux abois". Toen draaide de Fortuin haar rad. Richard verhindert dat een rijtuigje omvalt en maakt aldus kennis met Miss Fenshawe en Baron Franz von Kerber. Hij accepteert onder den naam van Richard King het aanbod van Von Kerber, waarbij hij aangesteld wordt als tweede stuurman op de Aphrodite. In het opgestelde contract wordt de Aphrodite omschreven als het eigendom van Hiram Fenshawe Esq. terwijl Von Kerber daarin genoemd wordt als deskundig hoofd der expeditie. Echter bevat het contract een ongewone clausule: Ondergeteekende belooft hierbij de bestemming of zending van het schip niet ruchtbaar te maken; indien een van deze of beide hem bekend zou worden — geen inlichtingen te geven enz.
En zoo begint voor Richard Royson een reeks van avonturen waarin bovengenoemde personen de hoofdrollen spelen, zoo spannend en boeiend geschreven, dat men het boek in één adem zou willen uitlezen.
— A — *J. E. Mulder.*

Edgar Wallace, 6350.
ROODE AZEN. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (20×13.5) 260 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
Drie novellen en evenveel heldenfeiten van den ietwat zonderlingen detective J. G. Reeder: „Roode Azen", „Kennedy, de schijnheilige" en „Het mysterie van Joe Attymer. Boeiende amusementslectuur voor volwassenen.
— B — *M. v. M.*

Emma Jane Worboise, 6351.
LADY CLARISSA. Vertaald uit het Engelsch door J. Claes. *C. Blommendaal, Den Haag,* 1929. (20×14.5) 491 blz. ing. f 2.40, geb. f 3.—.
De graaf van Orwell is in z'n tweede huwelijk met Clarissa Grey niet gelukkiger dan in zijn eerste en is teleurgesteld, dat ook deze vrouw hem door den dood ontrukt wordt, zonder hem een stamhouder te hebben geschonken. En met zijn dochter Clarissa heeft hij niets op. Zijn derde vrouw, een Shrowberry van lage afkomst, voldoet hem meer, dan hem lief is in zijn verlangen naar

mannelijk kroost. Ze redt hem ook uit een hachelijken finantieelen toestand, doch ze is niet van zijn stand en er heerscht veelal oneenigheid. Vooral als de graaf zich ten slotte naar Clarissa keert en zijn ander kroost nog meer verwaarloost, om haar in wie de adel van afkomst werkelijk doorstraalt. De graaf verongelukt en heeft Clarissa niet testamentair kunnen bedenken. Ze vindt wel troost bij Susan, een dochter van den eersten man der gravin, doch het leven op het slot wordt haar met den dag ondragelijker en eindelijk ontvalt haar ook de vriendin, die aan een hartkwaal leed, en die haar ook onbemiddeld moet achterlaten, wijl ze aan geen beschikking heeft kunnen denken. Clarissa is dan aan de willekeur der gravin overgelaten, die haar niet alleen als een gedienstige behandelt doch haar met den onmogelijken huisleeraar Chatters wil doen trouwen. Clarissa vlucht dan naar Londen bij een vroegere meid en als ze meerderjarig is, krijgt ze geld dat voor haar bij den advokaat Hadfield was uitgezet en komt in den huiselijken kring van de Ridley's, waar haar moeder vroeger goevernante was geweest. Ze huwt dan met een officier, die dominee wordt en eindelijk komt 'n rijke oom uit Amerika, die haar ook de finantieele basis geeft voor een nog gelukkiger leven.

Deze uitstekend vertaalde roman zit goed in elkaar. Doch hij zondigt door te veel van het goede. Er wordt veel te veel in gepreekt; zoo zelfs dat een paar hfdst. gerust konden vervallen. Er wordt ook te veel goeds opgestapeld langs de eene zijde en te veel kwaads aan de andere. Al wat pro Clarissa is wordt er met de haren bijgesleurd, doch tevens alles wat contra gravin is. Dat overdadige schaadt aan het geheel te meer wijl het voor een goed verloop van het verhaal absoluut niet noodig is, dat dus gerust tot op de helft kon worden ingekort. Ieder stuk op zich zelf is daarom niet kwaad. Integendeel: er zijn werkelijk mooie passages bij da. vertollige. Doch 't werkt storend. De dominees in dit boek preeken nooit en zij van wie we dat 't minst verwachten, b.v. een kapitein op een boot, doen het ten overvloede. Voor een ontwikkelden Roomschen lezer is er niets stootends in al zal ook hij liever wat minder hooren over predestinatie, wedergeboorte enz. Een stichtende romantische roman vooral voor protestanten.

— B — *Dr. R. K.*

FRANSCH.

Andre Bruyere, **6352.**
LE CONVIVE OUBLIE. *Gautier & Languereau, Paris* 6, 1928. (18.5 × 11.5) 318 blz. ing. Ffr. 8.50, geb. Ffr.12.—.

Geschreven in een even sierlijken, als klaren stijl, verhaalt dit boek de levenstragedie van een moderne Asschepoester, aan wie zelfs de schoon „prins" voorbijgaat. De jeugd van de wees Madonnette, tesamen opgevoed met haar grillig, verwend en plaagziek nichtje Sabine, is een voortdurend leven in de schaduw, een taai volgehouden achteruitzetting. Met haar teer en lijdzaam karakter verdraagt het meisje dit alles, berust er in, dat Sabine de vrouw wordt van hem, wiens liefde zij verworven dacht te hebben. En zij weet, als een onverwachte wending der omstandigheden haar het lot van allen, die haar verdrukten, in handen geeft, de finale act van zelfverloochening te stellen, maakt van de haar gegeven macht slechts gebruik ten hunne voordeele.

Fijn, met vol begrip werd de groei dezer subtiele meisjesziel geteekend, en ook het eigendunkelijk karakter harer overheerschers werd met keurig gekozen trekjes raak neergezet.

Hoewel als meisjesboek bedoeld, zal toch dit werk slechts door ouderen met volle waardeering kunnen worden genoten tot welken lezerskring het tevens om enkele details dient beperkt.

— B — *F. A. Brunklaus.*

A. Chollier, **6353.**
H. Lesbros,
LE FIEL DU CALICE. *La Vraie France, Paris,* 6, 1927. (19 × 12) 223 blz. ing. Ffr. 12.—, gecart. Ffr. 13.50.

Een door en door katholiek boek. De tragedie van een priesterleven. Een jongen uit klein burgerlijk gezin als er honderdduizenden zijn, dien God roept tot het Priesterschap. 't Is een jongen als een ander uit hetzelfde alledaagsche, laag bij de grondsche millieu, die alle alledaagsche kleine onaangenaamheden en moeilijkheden heeft te doorstaan als ieder ander. Priester, met vurig hard en verheven idealisme, wordt hij Pastoor op een verloren en verwaarloosd dorpje in 't gebergte der Provence. Al wat hij onderneemt, lijdt schipbreuk of wordt niet eens begrepen, door de barre, vergroofde boerenbevolking, die vanwege de moeilijke strijd om het bestaan vervreemd is van kerk en godsdienst. Een toeval brengt een dankbaarder werkzaamheid in zijn priesterleven: het redden van een door smart tot wanhoop en opstand gedreven vrouwenziel. Hij redt haar, en zonder het te weten, daardoor, zij hem. Maar de ergernis en achterklap doen de rondte. Het botte, gemeene boeren-instinct is ontwaakt: de laster spreidt hare vlerken, tot ginds in het bisschopelijk paleis te Grenoble. De jonge priester wordt gedaagd. Men gelooft hem, maar hij, die zich van niets bewust was, is als verslagen. Het gebeurde vreet zich als een dwang voorstelling in zijn geest, ten slotte meent hij zelf, niet geheel vrij te zijn van alle schuld. Strenge vasten en kastijding, eindeloos gebed, zwaar werk, niets kan hem helpen De vrouw heeft hij moeten heenzenden, met verzoek niet dan in de biechtstoel tot hem te komen. Zij weet van niets en meent dat het is omdat zij niet meer geholpen kan worden en dreigt nog dieper te hervallen, dan zij vroeger ooit was gevallen. Op een nacht wordt hij geroepen bij een oude vrouw verweg in het hoog-gebergte. Een sneeuwstorm overvalt hem en hij blijft erin. Des anderen daags vindt men zijn lijk in de sneeuw: dood-gevoren.

— Bc — *A. v. d. B.*

Jean d'Esme, **6354.**
L'HOMME DES SABLES. *La Nouvelle Revue Critique, Paris,* 1930. (19 × 12) 253 blz. ing. Ffr. 12.—.

'n Roman uit Fransch Somaliland, die de lezers van 't begin tot 't eind in spanning houdt omtrent het verloop.

Ofschoon de karakterteekening niet is uitgewerkt, en de geheele verhouding slechts schetsmatig is aangegeven, kan het verhaal toch voldoen om de sfeer van liefde en eerlijkheid.

En 't is de liefde die overwint, wanneer hij zijn vrouw pas volledig kan verklaren wat duister

was in zijn daden, die tot doel hadden het „groote" vaderland te dienen.
— B — *W. v. d. Griendt.*

Marcelle Ferry, 6355.
POUR ELLE. *Argo, Paris* 6, 1929. (19×12) 121 blz. ing. Ffr. 8.—.

Elle is la France, waarvoor alles wordt opgeofferd en gewaagd.
In gelatenheid heeft de moeder al haar kinderen gegeven.
Voor Frankrijks welzijn valt de laatste zoon onder sluipmoordenaars handen maar hij herstelt van zijn wonden door bloedtransfusie die z'n vrouw toestaat om Frankrijk te redden.
Later doet hij nogmaals 'n groot offer als hij haar vrijwillig verlaat voor 't vaderland.
Te chauvinistisch, maar kan ieder in handen worden gegeven; gevaar voor besmetting zal voor onze nuchtere Hollandsche jongens niet groot zijn.
— A — *W. v. d. Gr.*

Paul Serres, 6356.
LE DON SUPRÊME. *La Vraie France, Paris* 6, 1927. (18.5×12) IV-242 blz. ing. Ffr. 12.—. gecart. Ffr. 13.50.

Geschreven in een kristal-helderen, klassiek-soberen stijl, verhaalt deze roman de vlucht van Oliver Brive uit een door bandeloosheid vergiftigde omgeving. 'n Ontmoeting met één der brancandiers der Nationale Bedevaart leidt tot een bezoek aan Lourdes, waar de in materialisme onder te gaan dreigende jongeman weer voor 't eerst na lange jaren in z'n ziel de werking der Genade bewust ondergaat. Medelijden met 'n dood-ziek meisje, Monique, noopt hem voor haar genezing te bidden, tesaam met de schare. En 't wonder, dat haar geneest, voert hem nader tot God. De invloed van Monique, die hij bemint, doet hem de beslissende stap doen, z'n zonden in een rouwmoedige biecht te belijden. Hij bekeert zich tot een nieuw, rein leven, dat z'n liefde verpuurt, zoodat hij om 's meisjes plan, zich geheel aan God te wijden geen droefheid meer gevoelt.
De intensiteit, waarmee de schrijver doordringt tot de geheime hoeken dezer tot God stijgende menschenziel, de wijze, waarop hij 't genade-oord, Lourdes, beschrijft, bezien, niet door de oogen van den toerist, maar door die van den pelgrim, de klaarheid, waarmee hij de problemen schetst, die 't geslacht van heden obsedeeren, maken dit boek tot één der zeldzame romans, die èn schoon, èn door en door Katholiek, èn geheel van onzen zijn tijd zijn.
't Ongemotiveerd verwijt echter, dat op blz. 62 aan „Israël" gedaan wordt, die „de vernieler" zijn zou van „twintig eeuwen christelijke beschaving", doet even onaangenaam aan.
De nobele inleiding van Emile Baumann geeft, aan de hand van een brief van Paul Serres, zelf bekeerling, 't verband aan tusschen 't leven van den schrijver en dat van den hoofdpersoon uit z'n roman.
— B — *F. A. Brunklaus.*

DUITSCH.

Louis Couperus, 6357.
DER VERLIEBTE ESEL. Vertaald door Else Otten. *Philipp Reclam, Leipzig,* 1927. Universal-Bibliothek. (14.5×9.5) 201 blz. ing. M. 1.20, geb. M. 2.—.

Else Ottens vertaling liet aan Couperus' antieke avonturen-roman alle recht wedervaren. 't Is 't overbekende, herhaaldelik-bewerkte gegeven door Couperus, blijkens z'n voorwoord, ontleend aan Apulepis' „Gouden Ezel" van de heetbloedige jongeling, die hier Charmides heet en die door toverkunst telkens, als hij 't waagt verliefd te worden, verandert in 'n ezel. Staring noemde in de aantekening op „Marco" 't oorspronkelike Grieks verhaal „schaamteloos", ondanks speels vernuft en mooie taal bleef 't bij Couperus op z'n zachtst gezegd wat... luchtig, waarom we sterk voorbehoud maken.
— C — *Leo Fens.*

Joseph Delmont, 6358.
KRÖSUS VAGABUND. *Wilh. Grunow, Leipzig,* 1929. (19×13) 413 blz. gecart. M. 5.—. geb. M. 7.—.

Deze „internationale", of liever „interregionale" roman, met het hartstochtelijk beminde Weenen telkens tot middelpunt, zou niet minder spannend zijn geweest, als het eerste gedeelte eenige tientallen pagina's minder telde.
De algemeen als globe-trotter en ras-echt verteller bekende auteur heeft er overigens slag van de avonturen van zijn held, in hemzelf bekende landen, landschappen, milieu's en situaties te laten gebeuren, ook al speelt de fantasie daarbij wel eens wat stout met de realiteit der mogelijkheden.
Ignaz Gürtler, later alleen bekend onder den naam Ignaz Frost (het best te vertalen, vanwege de symboliek, door: *de Kille*) is zich van jongsaf-aan bewust wat het zeggen wil proleet te zijn en proleet gescholden te worden. Het maakt hem stug en wraakzuchtig en als tegenslag op tegenslag hem komt verbitteren, maar vooral als de adellijke jongedame, wier zinnenroes hij voor liefde aanzag, hem van zich afstoot, met alweer dat brandmerkend verwijt: „Proleet!" wordt het zijn energisch, heroïsch verlangen wraak te nemen op al zijn verdrukkers, op allen die zich aan hem of anderen vergrepen.
Als *vagebond* jagen ze hem door de wereld, maar hij voorvoelt het, en anderen voorspellen het hem: éèns zal hij een *Croesus* zijn, en wee dan allen, die den plethamer van zijn proleten-wraak op zich zullen voelen!
Gelukkig is er echter mede de zich zelfvergetende de alles-gevende, ook de zwijgzame ook de boetende liefde, zoodat, als Ignaz, na vele genoten wraakoefeningen, onvoldaan en uitgeput, komt tot verstandsverbijstering en door dien toestand tot een voor hem levensgevaarlijke vlucht, vele warme harten het ijs van „den Kille" doen ontdooien. En zij, die hem éèns afwees, redt den proleet van weleer door een transfusie van adellijk bloed, zoodat Ignaz voor die *ware* liefde den smaad der vroegere valsche liefde vergeet, en haar straks op zijn huwelijks-boot zal voeren, dat een jacht is, met den veelbelovenden naam „Hapiness", uitgedacht door Harry Dingwall, een der ontelbare sympathieke bijfiguren.
Jammer maar, dat de nu en dan zelfs onlogische moraal van den toch uit een katholieke familie voortgekomen Ignaz, voor ons allesbehalve safe is, en dat menige al te gepassioneerde passage van een ongezond naturalisme getuigenis geeft.
— C — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Franziska Hager, 6359.
DIE SCHULMEISTERKINDER. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, München,* 1929. (20×11.5) 207 blz. geb. M. 5.—.
Met dit echt dichterlijke boek heeft de auteur een liefelijk monument gezet, met alleen aan de nagedachtenis van haar vader, een leerling van den bekenden musicus Anton Bruckner, maar ook aan die van haar niet minder muzikale, vrome, altijd-practische, altijd-uitzuinigende, verstandige moeder, en heel speciaal aan die van haar vervlogen jeugdjaren in het onderwijzers-huis van een Chiemgauer-dorpje, waar haar vele broers en zusters, de natuur, de menschen-typen enz. voor een bonte afwisseling in haar jongemeisjes-leven zorgden.
Wie houdt van fijnen humor, geestige of inhoudrijke opmerkingen, poëtische stemmingen en kostelijke figuren op het schouwtooneel eener kleine dorps-wereld, zal van dit keurig gestyleerde boek genieten en hèr-genieten.
— B — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Enrico Larreta, 6360.
VERSUCHUNGEN DES DON RAMIRO. *J.P. Bachem, Koln,* 1929. (20.5×11.5) 343 blz. ing. M. 6.50.
Deze roman van een hedendaagsch Argentijnsch auteur, die reputatie door zijn precieuze stijl en goede documentatie geniet, kon uit de school van Flaubert gekomen zijn. Zij is zwaar en compact, vol diepe, donkere kleuren, soms dreigend en geheimzinnig, soms van ontstellenden eenvoud.
Het verhaal begint in Avila, de stad der heiligen, tentijde van Filips II. De hoofdpersoon, schijnbaar een dier strakke, uitgevaste hidalgo's zooals El Greco ze ons schilderde, is in werkelijkheid een halfbloed. Zijn vader is een moresco, en daaruit spruiten al de conflicten van den jongen Ramiro voort.
Hij kan met de Spaansche rigiditeit, met de mystiek van Teresa's tijd niet overweg, en stort zich in allerlei meer of minder geheimzinnige avonturen. Zijn ondergang wordt een noodlot, een afstammingstragedie.
Alle misverstand omtrent Inquisitie e.d. wordt te niet gedaan door de uitstekende voorrede, waarmede dr. J. Froberger deze vertaling voorzag. Doch de soms zwoele schildering van Ramiro's wandaden maakt het boek slechts voor ervaren lezers geschikt.
— Bc — *Albert Helman.*

Fr. Lehne, 6361.
EIN FRÜHLINGSTRAUM. *Paul Enghardt, Chemnitz,* 1929. (18.5×12) 273 blz. geb. M. 4.—.
Is dit een boek van dezen tijd? Het kan dertig, veertig jaar geleden geschreven zijn. Een vaal nabloeiertje van de romantiek, — akelig-sentimenteel en overladen met kerkhof-gedachten. 't Verhaal geeft de ervaringen van drie volwassenen en een kind. Jonker Wolf von Wolfsburg is de hoofdpersoon, verliefd op een modistje, dat alle deugden van den catechismus bezit en mirakel-knap is, — maar Wolf trouwt wegens een geldgeschiedenis met de wereldsche Gabriele, een tang van een vrouw. Hun kind sterft, — het modistje, later pleegzuster, sterft, — en jonkheer Wolf blaast een kogel in zijn hoofd.
Deze geschiedenis, banaal in opzet en uitwerking, wordt opgedischt in gesuikerden vorm, met goedkoope feuilleton-gesprekken. Zij begint op een kerkhof en zij eindigt op een kerkhof: 't is eigenlijk jammer, dat het heele boek daar niet onder een zerk is blijven liggen. De „lentedroom" lijkt wel een nachtmerrie.
— Bc — *Vincent Cleerdin.*

Karl Linzen, 6362.
DER SPIEGEL DES HERRN VON AICHDA. *Verlag der Buchgemeinde, Bonn,* 1929. (19.5×12) 341 blz. geb. M. 4.50.
Zwaar van verwikkelingen is deze roman niet. De hoofdpersoon Hans Asperger, student in de rechts- en staatswetenschappen, lijdt aan de gewone jeugdkwaal van jongeren, die politieke strevingen erop na houden: hij wil de gansche wereld hervormen. Zijn vader, apotheker uit een Zwabisch dorp, is bij Verdun gevallen: hieraan ontleent de zoon een eigen kijk op den oorlog. Hans is zeer ernstig, zeer arm en zeer ijverig. Het fortuin brengt hem in een museum van München in aanraking met den rijken baron Von Aichda uit Meran (Tyrol). Deze praat wat met den jongen man en toont belangstelling in den demagogischen, tot opstand geneigden geest van den student. Hij noodigt dezen uit, wat te komen arbeiden als bibliothecaris op het slot Aichda, waar een antieke spiegel, een zwarte obsidiaan, aanwezig is. Asperger neemt de uitnoodiging aan, geniet van de heerlijkheden, van kasteel en omgeving, komt tot zelfinkeer vóór den ouden spiegel, begint te schrijven, hoort veel over de politiek van Mussolini, krijgt zelf ruzie met een Italiaanschen graaf. Voor freule Loni is hij ook niet ongevoelig, — maar hiervan verklappen wij niets.
In het verhaal is het thema „de jongeren en de politiek", wijsgeerig en romantisch behandeld. De strijd tusschen den germaanschen geest en den latijnschen geest kon fijner aangeduid zijn.
— B — *Vincent Cleerdin.*

Ludwig Mathar, 6363.
DIE RACHE DER CHERARDESCA. *Benziger & Co., Einsiedeln,* 1929. (19×12) 365 blz. geb. M. 7.50.
'n Historischen roman, welke speelt in de middeleeuwen (einde van de 13de eeuw) op het trotsche wraakzuchtige Sardinië.
Aan een lapidairen stijl paart zich een lapidaire constructie: daarenboven, en dit moet even sterk geapprecieerd worden, geeft de gave compositie een waarlijk gelukkige combinatie van het klassicisme, de romantiek en het realisme.
De inhoud? De stad Pisa heeft den tyran Ugolino (Dante heeft het aangrijpend geschilderd) den hongerdood doen sterven. Daarover zullen zijn zonen, de Cherardesca's (het volk noemt ze: de zeven hoofdzonden) bloedig wraak nemen. En zij, die hen daarbij heroïsch bezielt, is „de Moeder van Sardinië" Adalasia von Torres (weduwe van den laatsten der Hohenstaufen), door de bloedwraak opgeschrikt en weggeroepen uit haar rust en eenzaamheid. Er volgen gruwzame episoden van zonden en liefelijke idyllen van deugden, tot de triomf der Pisanen uit komt schreeuwen over de aarde, wat in den hemel door God verordend is: „Mij alleen is de wrake!"
— Bc — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Clara Viebig, 6364.
CHARLOTTE VON WEISZ. *Ullstein, Berlin,* 1930. (20.5×14) 282 blz.

Ligt aan dezen boeienden maar verwerpelijken roman een historisch gegeven ten grondslag? Men zou het haast denken.
Of wilde de schrijfster meer in het algemeen de psychologie geven eener gifmengster?
Hoe het zij, iedereen zal moeten toegeven, dat ze èn het bijzonder-pathologische (Charlotte von Weisz, die haar man, een minnaar en haar tante door vergif ombracht en den bediende Benjamin Klein bijna, is in den grond toch een hysterica) èn het algemeen-raadselachtige in de menschelijke natuur, bij haar „heldin'' met echt raffinement aannemelijk heeft weten te maken. — Viebig is blijkbaar stevig thuis in Freud's theorieën, maar daarom hoeft ze er practisch nog geen school voor te maken. Of is dat soort naturalisme up-to-date? Hoort dit bij den modernen „Schlager?''
— C — *P. C. Krüter C.ss.R.*

ENGELSCH.

L. A. Cunningham, **6365.**
THIS THING CALLED LOVE. *Louis Carrier & Co., New York,* 1929. (20×12.5) 311 blz. geb. $. 2.50.

Een héél merkwaardig boek is dit. Het is bijzonder mooi van taal en knap van constructie. Het lijkt heel zuiver filosofisch en is toch ontstellend verwarrend. Twee typen van het jonge Amerika, die — jongen en meisje — zóó vrij met elkaar omgaan en zoo vrij alles bepraten, dat het voor ons vrij ergerlijk is en die toch 'n paar brave menschenkinderen zijn.
Maar 't geheele boek draait om deze valsche stelling: 'n goede vrouw, 'n slechte vrouw, dat hangt slechts af van de omstandigheden. Starr, de jonge held heeft eerbied en voelt zich aangetrokken tot het reine jonge meisje, dat hij toch feitelijk niet lief heeft; hij bemint de slechte vrouw, waarvan hij 'n afschuw heeft. En als de geschiedenis z'n loop heeft gehad, dan heeft de slechte jonge vrouw door 'n zuivere aardsche liefde zich gereinigd en staat als 'n type van deugd en het onschuldige jonge meisje vervalt in het kwaad, tenminste met de wil.
Dat de bekeerde zondares in haar ontgoocheling zelfmoord doet, wordt haar niet zoo zwaar aangerekend! Het ontlast haar mededingster van het zelfverwijt een moord te hebben begaan. Daar is 'n glimp in dit boek van 't begrijpen van moreele schoonheid, maar deugd en zonde zijn zelfs voor den goeden predikant, die alles 'n beetje in orde maakt, ouderwetsche woorden.
En dat maakt'n boek, dat mooi had kunnen zijn zoo hopeloos verwarrend.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Harvey Fergusson, **6366.**
IN THOSE DAYS. *A. A. Knopf, London W. C.* 1. 1928. (19.5×13) 267 blz. geb. Sh. 7/6.

Deze roman doet in meer dan een opzicht denken aan De Voto's: *The house of the Sun-goes-down,* dat we hier vroeger bespraken. Het boek van Fergusson gaat alleen wat dieper in op de conflicten van de eerste landverhuizers in de „covered wagon days'' met de apachen b.v. Het moet er nog al ruw toegegaan zijn in die dagen en de eerbied voor de vrouw was erg zoek. Doch als we de historische rapporten over die periode er naast leggen, kunnen we niet zeggen, dat hier overdreven wordt. Het gegeven wordt er enkel een beetje onverkwikkelijker door, want gelukzoekers zijn gewoonlijk geen menschen met een diepgaande cultuur en een stevige beschaving. Ook de Robert uit dezen roman is geen uitzondering op dezen regel. Zijn verloofde Elizabeth die hij achterlaat is hij al gauw vergeten in zijn nieuw desparaat milieu in allerhande gewaagde avonturen, waarin hij echter veel het lijdende voorwerp is. Als hij haar dan later trouwen gaat en met haar naar een nieuwen werkkring trekt, sterft zij. Doch hij vindt weer een andere vrouw waarmee hij gelukkig is. Zijn kinderen overvleugelen hem al gauw en hij die toch zelf zooveel heeft meegemaakt, weet geen heelmiddelen tegen deze onverwachte moderne emancipatie.
Het heele boek is eerder een karakteruitbeelding van een bepaalde periode uit de Amerikaansche geschiedenis beginnend met de Indianen en eindigend met de autovogue. En al worden veel dingen verklaard als noodgedwongen spruitend uit de nieuwe omstandigheden, waartegen de menschen niet waren opgewassen, we kunnen ze daarom nog niet goedkeuren. Het gaat nog al veel langs het kantje af. Als historisch document verkiezen we dit boek, doch als roman is het werk van De Voto beter. Voor ervaren volwassenen met veel levensondervinding kan het een paar uurtjes aangename ontspanningslectuur bezorgen.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

C. H. B. Kitchin, **6367.**
DEATH OF MY AUNT. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1930. British and American Authors. (16.5×11.5) 271 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Een handige detective geschiedenis waarin de detective geen hoofdrol speelt.
Malcolm Warren krijgt 'n uitnoodiging van z'n tante die ziek is, om haar te komen bezoeken en over zaken te praten. Zij wil haar geldzaken gedeeltelijk aan hem toevertrouwen en terwijl hij bij haar bed zit en zij 'n geneesmiddel neemt, dat hij voor haar uit 'n lade heeft gehaald, wordt zij plotseling onwel en sterft.
Haar tweede man en haar neef Malcolm Warren, zijn onder verdenking. Om zich zelf te redden begint Malcolm langzaam z'n onderzoek naar den dader. En ten slotte wordt ook de schuldige ontdekt, dáár, waar hij absoluut niet gedacht heeft de bewijzen te zullen vinden.
Amusante en ook boeiende lectuur.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Sylvia Thompson, **6368.**
CHARIOT WHEELS. *William Heineman, London W. C.* 2, 1929. (19.5×12.5) 316 blz. geb. Sh. 7/6.

Sylvia Thompson heeft meer talent dan genie. Talent vooral in het schetsen van typen. Maar ze mist het genie om een karakter te scheppen of een intrigue psychologies te verdiepen.
De geschiedenis van Lester Midge, de uit een eenvoudig milieu stammende beroemde schrijver, en Cressida Hobart, een bescheiden meisje uit de Engelse upper ten, dat zich door zijn talent laat verlokken tot een huwelik zonder liefde, krijgt pas relief tegen het tragiese einde, waar met een Strindbergse fataliteit het geluk van drie mensen aan scherven wordt geslagen.
Wat heeft Sylvia Thompson met dit boek willen beweren? De onhoudbaarheid van Midge's stelling

dat liefde niet afhankelik is van de conventionele opvattingen omtrent kuisheid en trouw. Men is geneigd het te geloven uit het grote medelijden, dat ze over de gedesillusineerde zestiger komt spreiden. Of moet de beloofde lunch aan de jonge Amerikaanse vlak na de dood van zijn vrouw de stelling rechtvaardigen, dat de man geboren monomaan is. Het boek is doordesemd van een godloze cyniese levensopvatting, die in de overigens oppervlakkige karakteristiek van de plotseling modern geworden dochter sterker wordt geaccentueerd.
'n Heel zwakke noot is de onthulling der verboden liefde tussen Cressida en de nobele Robert na jaren van hoge vriendschap.
Dit geeft de geduchte knauw aan beider ideele levensopvatting.
Doch wellicht past dit failliet in het kader van dit materialistiese boek?
De stijl is vooral in de dialogen zeer te genieten en vaak heel geestig.
— Bc — *Teo de Witte.*

V. TOONEEL.

FRANSCH.

Leonie Villard, 6369.
LE THÉATRE AMÉRICAIN. *Boivin & Cie, Paris* 6, 1929. (19.5 × 14.5) 202 blz. ing. Ffr. 12.-

Wie het fijne van het Amerikaansche theaterleven weten wil, doet 't beste een van de volumineuse werken na te slaan die in de bibliographie op het einde van het onderhavige boekje vermeld worden. De bedoeling van den schrijver is niet alles te geven. En het is best zoo want het komt zijn werk wezenlijk ten goede. Hij vervalt niet in een loutere nomenclatuur, hij maakt geen compilatiewerk doch een goed beredeneerd en overzichtelijk geheel. Een deel behandelt het tooneel vóór 1914. En daar concentreert zich alles rond de groote figuren van Evans, Tyler, Dunlap, Barker, Payne, Bird, Mowatt, Boucicault, Fitch, Mackaye en Moody. Het andere gedeelte gaat tot op onze dagen en de leidende figuren zijn hier: Glaspell, Dreiser, Cohan, Green, Langner en O'Neill. En ofschoon deze laatste al heel wat bladzijden in beslag heeft genomen, krijgt hij op't einde nog een afzonderlijk hoofdstuk. Met een uiterst zekere hand wordt de evolutielijn geteekend, en vooral aan de inleidingen en besluiten van deze 13 hoofdstukken hebben we meer dan ons in langere werken wordt gegeven. Want al is het boek klein in omvang, het geeft de quintessence; de analyse der vele stukken is meesterlijk, de vergelijkingen, ook met 't tooneel ten onzent, zijn helder, er wordt niet te veel bekend verondersteld enz.
Kortom een werkje, zooals we het ons droomden. Doch het is jammer dat het in zoo'n sjofel pakje is gestoken, want zijn uiterlijk getuigt heelemaal niet van zijn innerlijke waarde.
Dr. Raph. Kreemers.

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Ant. Averkamp, 6370.
GROOTMEESTERS DER TOONKUNST. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (25 × 18) 336 blz. ing. f 6.50, geb. f 8.—.

Uitweidingen bij een leerboek der muziekgeschiedenis kunnen deze verzamelde studietjes over een zestigtal beroemde componisten genoemd worden. Zoo wel hun persoon als hun werken worden beknopt maar overzichtelijk behandeld, en terwijl de auteur bij het opkomend individualisme in de muziek — bij het aanbreken van de 16de eeuw — begint, loopt zijn belangstelling tot aan de eerste na-oorlogsche generatie.
Hoewel echter Averkamp's deskundigheid speciaal het gedeelte over de oude Nederlanders hoogstwaardevol en lezenswaardig maakt, is hij veel minder georienteerd en daardoor ook zeer onzeker ten opzichte van de 20ste-eeuwers. Hier is hij dan ook niet altijd even betrouwbaar in zijn gegevens. („Le coq et l'arlequin'' bijvoorbeeld, is geen artikel, maar een bundel aphorismen!) Het geheel is echter aangenaam en boeiend geschreven, en voor leeken vooral zeer geschikt. Het boek werd bovendien met tal van karakteristieke en uitstekend gereproduceerde portretten geïllustreerd.
Lou Lichtveld.

Fritz Lange, 6371.
JOHANN STRAUSZ DE WALSKONING. Vertaald uit het Duitsch door J. L. J. F. Ezerman. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (21 × 14) 274 blz. ing. f 3.90.

Dit is een levensbeschrijving van den meester der Wienerwalzer, en van zijn vader en beide broeders. Op populaire en vaak eenigszins platte wijze worden de artistieke heldendaden en de huiselijke belevingen der onderscheiden walskoningen ons voorgezet. Wel geeft dit boek een goed beeld van den invloed, welke deze walzen hebben gehad en van den grooten indruk, dien zij op het Weensche volk en ook elders maakten, maar aan de galante avonturen der heeren Strauss die „zoo verwend en verafgood, geen zinnelijke verleidingen konden weerstaan'', wordt nog meer aandacht besteed. Sympathiek en groot zijn de karakters niet, en de werkelijke muzikaliteit van deze familie is dan ook haar eenige verdienste.
L. L.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Marcel Coulon, 6372.
VERLAINE, POÈTE SATURNIEN. *B. Grasset, Paris* 6, 1929. (19 × 12) 250 blz. ing. Ffr. 12.—.

Dit boek is het achtste uit de Serie: „La vie de Bohème'' onder redactie van Francis Carco uitgegeven. De aanleiding tot zijn verschijnen zal denkelijk wel dezelfde zijn als voor het boek van Delarue-Mardrus. Het vorig jaar publiceerde schr. een werk over Rimbaud waaruit verschillende brokstukken hierin terugkeeren. Er wordt ons weinig nieuws verteld over het ellendig leven van den ongelukkigen „pauvre Lelian'', al moet ook hieruit blijken, dat (Rimbaud daargelaten) geen dichter zoo jong een verbazende zelfkennis heeft gehad en zoo oprecht en zeker over zich zelf heeft gesproken als Verlaine. Jammer dat hij die kennis niet in daden wist om te zetten en dat zijn leven van het begin tot het einde één aaneenschakeling is geweest van allerhande diepe ellende. Schr. heeft goed gedaan enkele dwaze beweringen van onverantwoordelijke biografen recht te zetten o.a. die van Séché en Bertaut. Want het mag niet

geduld worden dat men, hoe ongelukkig het slachtoffer ook weze, er een valsch medelijden voor opwekke door allerhande bijzonderheden, die de waarheid den nek omwringen en dus zeker niet een man als Verlaine b.v. kunnen ten goede komen. Er worden in dit boek ook verschillende onuitgegeven documenten en nota's gegeven die voor het goed begrijpen van dit „vie de Bohème" bij uitstek volstrekt noodzakelijk zijn. Schr. geeft ook een paar gedichten die in de gewone uitgaven niet te vinden zijn. Ze zijn beslist zoo mooi dat het hard noodig wordt dat er eens voor een goede en volledige uitgave van Verlaine's werk gezorgd wordt. Het gedicht „London Bridge" dat hier gegeven wordt mag naast het mooiste uit „La bonne Chanson" worden gelegd en moest beslist als tegenhanger gegeven worden van het mooie „Birds in the Night."
We betreuren het verschijnen van dit boek echter niet zoo erg als dat van het voorgaande, omdat het veel nieuws geeft en tevens als kritisch document, werken als het bovengenoemde en ook dat van Pelletier naar hun juiste waarde zal weten te schatten, en hier meer nog dan in 't andere medelijden wordt opgewekt voor den armen dichter, die zijn mooiste verzen schreef tusschen twee glazen absinthe.

Dr. Raph. Kreemers.

DUITSCH.

A. Rotter, 6373.
DER ARBEITERROMAN IN ENGLAND SEIT 1880. *Gebr. Stiepel, Reichenberg,* 1929. (24×17) 126 blz.

Een boek als 't onderhavige moet welkom zijn in een tijd, waarin de sociale kwestie meer en meer op het voorplan treedt ook in de literatuur. En zelfs voor het goed begrijpen van het einde en het begin der tegenwoordige eeuw in Engeland is 't een kostbare aanwinst. Er werd over 't algemeen te veel verwezen naar Dickens als een argument voor den ellendigen toestand der arbeidende klasse overal in Engeland doch vooral in Londen. Hier wordt eer gegeven aan wien eere toekomt. In de jaren 80 aan W. Bessant en G. Gissing en in de jaren 90 aan Morrison, Somerset, Maugham, Ostlere, St. John Adcock, e.a. En in onze eeuw komen achtereenvolgens aan de beurt Whiteing, Brighouse, Kennedy, Ressall, J. Welsh, H. G. Vachell enz. Uit de lezing blijkt vooral welke machtige invloed is uitgegaan van Kingsley's: *Alton Locke*. De wisselwerking van den eenen schrijver op den anderen en de weerkaatsing van den socialen nood van allerlei klassen in de letterkunde zijn goed bestudeerd en de conclusies, die de schrijver trekt, zijn steeds met teksten gefundeerd. We hebben den schr. geen enkelen keer op vooringenomenheid betrapt, al is het een hachelijk gegeven, en overal hebben we zijn gezond oordeel en zijn diep inzicht in allerhande problemen bewonderd. Doch de pagina's zijn een beetje massaal voor aangename lektuur en graag hadden we een alphabetische inhoudstafel gezien op't einde, voor het gemak van het naslaan na de lectuur. Dit ware des te interessanter geweest, wijl in een werk als dit hetwelk over allerhande invloeden handelt, zoo wel in 't begin als in het midden en op het einde fataal veel dezelfde namen moeten terugkeeren, en dan hadden we een globaal overzicht van den een of anderen naam zelf kunnen opmaken. De bibliographie is goed verzorgd en de slotbeschouwing is een klein meesterstuk van bevattelijk overzicht van een erg gecompliceerde periode in de Engelsche literatuur. We zien met verlangen de contraststudie Gissing-Swinnerton tegemoet die schr. in het vooruitzicht stelt. Men kan overal in dit werk zien dat schrijvers verblijf ter plaatse in Toynbee Hall goede vruchten heeft gedragen, waar hij de literatuur toetst aan de feiten. Voor de geïnteresseerden een onmisbaar boek.

Dr. Raph. Kreemers.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

L. de Jonge, S.J., 6374.
DE ORDE DER JEZUIETEN. *H. J. Dieben, Wassenaar,* 1929. (19.5×13) 344 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.75.

Dit tweede deeltje van de *Orde der Jezuiten* loopt van 1661-1773: 't is betiteld: *„Strijd en Ondergang."* Voor een lid der orde zelf was 't een moeilijke stof, die hier moest behandeld worden. Want in dit tijdvak vallen er veel pijnlijke geschiedenissen voor, zooals wetenschappelijke oneenigheden, 't verschil van opvatting over missioneering in China, tusschen Fransche en Portugeesche Paters, de handelsrelaties van een of andere Pater en ten slotte de opheffing der orde zelf. Pater de Jonge vertelt dat alles objectief, ja zelfs al de verontschuldigingen, die uit verschil van temperament, karakter, gebruiken en opvattingen konden aangehaald worden, gaat hij voorbij. 'n Heel persoonlijk cachet drukt dat op zijn werk en 't schept vertrouwen voor de rest van 't boek. Persoonlijk zijn ook de langere ascetische beschouwingen, dan men in deze korte geschiedenis zou verwachten. Waar 't collegieleven ter sprake komt laat hij goed voelen, wat hij in die tijden bewondert, maar wat wat nu moeten missen. „Niet de overheid, maar de school." zoo zegt hij op blz. 108 „maar de school bepaalde èn de leervakken èn de eischen van 't getuigschrift." Zoo was 't overigens niet alleen in Frankrijk en Spanje. „Wetenschap en kunsten ondervonden geen nadeel van een methode die meer de oorspronkelijkheid der leerlingen ontwikkelde dan vele parate kennis bijbracht, en de karaktervorming had er niets dan voordeel van." De stof van dit tijdvak werd samen gevat in deze negen hoofdstukken: Een nieuwe opdracht; Pijnlijke geschillen: Nieuwe bloei (1682-1730); Tegenslagen in Azië (1661-1758); In America (1661-1758); Stilte voor den storm (1730-1759); Het voorspel in Portugal en Frankrijk (1750-1758); Door den Paus gesteund (1758-1769); Door den Paus ontbonden (1769-1773). 't Is 'n warm en sympathiek boek met kennis van zaken geschreven. Bij 'n tweede uitgaaf zullen de drukfouten wel verdwijnen, die hier in deze eerste editie nog al veel zijn ingeslopen.

v. L.

DUITSCH.

P. Elisaeus Mc Kenna, 6375.
HET GRAFELIJKE GESLACHT HUYN VAN AMSTENRADE EN GELEEN. *De Limburger, Sittard,* 1929. (21.5×15) 100 blz.

Of het allemaal juist is, wat de schr. ons hier mededeelt over het onderhavige geslacht, zullen

slechts zeer weinigen kunnen zeggen. Uit den aard der zaak is 'n dergelijke studie in haar geheel lastig te controleeren. Genoeg zij het hier te constateeren, dat het werkje alleszins de sporen draagt van 'n zeer nauwgezet — en ondanks de tegenvallers — met wilskracht jarenlang volgehouden onderzoek, waarvoor we alle waardeering en bewondering hebben, terwijl de synthese helder en overzichtelijk is opgebouwd. Gewoonlijk komen slechts weinigen en dan nog slechts zij, die rechtstreeks met het onderwerp te maken hebben tot de lezing of bestudeering van 'n dergelijk werkje. Zij zullen er o.i. 'n goede gids aan hebben. Toch zouden we dit boekje 'n uitgebreider debiet toewenschen, want 't is niet allemaal droge genealogie. 't Is juist het verrassende, dat de schr. zoodra zich in zijn synthese de gelegenheid voordoet, de luiken verder opengooit, 't perspectief verruimt en interessante zaken publiceert, betreffende beteekenisvolle feiten uit de vaderlandsche, ja algemeene geschiedenis.

C. Slootmans.

Gen. von Kuhl, 6376.
DER WELTKRIEG. Geïllustreerd. *Wilhelm Kolk, Berlin S. W.* 48, 1930. 1200 blz. (28×19) geb. Mk. 45.—.

Generaal von Kuhl is een autoriteit op het gebied der krijgshistorie. Geheel den oorlog maakte hij strijdend mee aan alle fronten en kreeg aldus een open kijk op alle toenmalige gebeurtenissen. Dit werk is een gang door de historische gebeurtenissen van 1914 tot het verdrag van Versailles. Schrijver blijkt even zeer op de hoogte van de krijgsverrichtingen aan eigen front als aan de zijde van den vijand. Dit maakt dit werk zoo buitengewoon interessant, omdat men alle spelers op 't strijdtournooi gelijktijdig in de kaarten kan zien. Er spreekt uit dit standaardwerk wel is waar een groote begeestering voor het oude Duitsche armee, en niettemin is 't van een prijzenswaardige objectiviteit in 't beoordeelen van gebeurtenissen, die zich in den loop der jaren als feitelijkheden hebben bewezen.
Daarenboven is 't spannend beschreven en leest 't als een roman. Aanbevolen aan geschiedvorschers en allen, die een blijvend document wenschen over de grootste en droefste gebeurtenis van onze eeuw.

M. M.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

FRANSCH.

Pierre Termier, 6377.
LA VOCATION DE SAVANT. *Desclée de Brouwer & Cie, Paris* 7, 1929. (20.5×13.5) 267 blz. ing. Ffr. 18.—.

De heer Termier is, ondanks het klimmen der jaren een enthousiast gebleven voor zijn vak, de geologie, en een enthousiast voor de belangelooze wetenschap in dezen tijd van utilitarisme. De wetenschap is schoon en geeft een groot stuk menschengeluk en de aardkunde met haar veelzijdig begrijpen en haar historisch inzicht in de aardvorming is haast de mooiste menschelijke wetenschap. „O menschelijke wetenschap, zoo beperkt en toch zoo groot, ik heb veel van je gehouden!"
Het boek is een nobele oproep tot jongelui hun leven te wijden aan het onderzoek en — wat de titel niet doet vermoeden — voor driekwart een uitstallen van de schoone resultaten der geologie. Conferenties voor geleerde genootschappen en studies van een gelukkig geleerde en diep geloovig man.

Dr. B. v. Benthem O.P.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

Dr. H. Berlage, Jr., 6378.
HET ONTSTAAN EN VERGAAN DER WERELDEN. Geïllustreerd. *Goede & Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1930. (18×12) 312 blz. ing. f 3.75.

De rijke inhoud van het boek is verdeeld in twee deelen: de evolutie der vaste sterren en de evolutie der planeten. De schrijver geeft een duidelijke uiteenzetting van de theorieen die zijn uitgedacht om ons een beeld te geven, van de evolutie, het verleden en de toekomst van de sterrenwereld. De schrijver moet er in het geheel geen berouw over hebben, dat hij „niet over moeilijkheden heenstapt" en den lezer in dit opzicht niets spaart: het is een verdienste dat de schrijver ervoor zorgt dat de lezer niet in den waan wordt gebracht dat de wetenschap de oplossing van het wereldraadsel nabij zou zijn. Wie het werkje wil genieten moet het niet *lezen,* maar *bestudeeren;* voor hen die belang stellen in de cosmogonie en er studie voor over hebben, zij dit werkje warm aanbevolen.

Dr. W. Jacobs.

XIV. SPEL EN SPORT.

NEDERLANDSCH.

D. Hans, 6379.
HET N.V.B. BOEK. Geïllustreerd. *N.V.B., Den Haag,* 1929. (27×19.5) 337 blz.

Bij gelegenheid van het 40 jarig bestaan van den Nederlandschen voetbalbond (1889-1929) heeft deze een gedenkboek *Het N.V.B.-boek* uitgegeven, dat er wezen mag.
De rijke inhoud hier weergeven, zou zeker veel te veel plaatsruimte vergen en we moeten daarom volstaan met de mededeeling, dat dit werk U inlicht omtrent alle belangrijke gebeurtenissen op (algemeen) voetbalgebied, met uitslagen, beschrijvingen, foto's, teekeningen, caricaturen enz. Verschillende autoriteiten, ministers en oud-ministers, burgemeesters, militaire kopstukken, sporthelden, journalisten, bestuurderen van de N.V.B. enz. enz. leverden bijdragen.
Het is een pracht-uitgave, een boek om te bezitten, om oude herinneringen op te halen, om te genieten van de leuke plaatjes en geestige voetbal-anecdoten.
Koopt het, U zult er géén spijt van hebben.

M. v. M.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

J. J. C. Bockling, 6380.
DE RIDDER VAN DEN EIKENHORST. Geïllustreerd door O. Verhagen. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 1929. (22.5×15) 190 blz. geb. f 2.75.

Van de zes boeken, die door het R.K. Centr Bureau voor Jeugdlektuur werden bekroond, is naar onze smaak dit de minste. Hoewel 't in Holland speelt is de huishouding van den baron wel erg Duitsch-feodaal geschetst. Alles is ridderlijk en jonkheerlijk. 'n Gewone vriendelijkheid tegenover 'n ziek broertje wordt 'n helden daad en 't flauw gedoe van 'n troepje brooddronken jongens buitengewoon geestig gevonden. De latere geschiedenis van Koenraad, die priester missionaris wordt is heel mooi, maar 't boek zou veel gewonnen hebben wanneer de jeugd van den held, die onder de melaatschen z'n leven geeft, wat natuurlijker was beschreven.

Alb. Steenhoff-Smulders.

J. Cornelissen, 6381.
J. B. Vervliet,
HEKEL- EN SPOT-VERTELSELS. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 1929. (24.5 × 19.5) 103 blz. ing. Bfr. 7.50.

'n Vijftigtal verhaaltjes die voortleven onder het Vlaamsche volk en de mentaliteit van vertellers en luisteraars typeeren.

B.

Pater Emonts, 6382.
DE GEEST DER VERSCHRIKKING. *Priesters van het H. Hart, Liesbosch-Princenhage,* 1928. (17.5 × 12.5) 159 blz. ing. f 0.75.

Een missionaris maakt een begin met de bekeering van twee wilde van oudsher vijandige volksstammen uit zijn missiegebied. 't Is de eerste strijd tusschen het ruwe heidendom en de christelijke liefde. Schrijver heeft van z'n verhaal een wezenlijke missieroman gemaakt, die 't gemoed aangrijpt, het gevoel in spanning houdt, door de dramatische werkelijkheid van het wreede heidensche stamleven en het moedige liefde volle pogen van den „goeden missionaris." 't Boek boeit van de eerste tot de laatste bladzijde.

Kr.

T. Jager-Meursing, 6383.
DE 52 ZONDAGEN. Geïllustreerd door Ella Riemersma en Pierre Pinot. *Hollandia, Baarn,* 1929. (25.5 × 16) 263 blz.

Deze eerste bundel bevat er 26. Zes en twintig verhaaltjes om de kinderen voor te lezen of te vertellen!
En ze zijn goed ook hoor! Alleraardigst! Echt in kinderlijke trant en altijd met een goede tendenz. De kinderen nemen er iets van mee. Het boek is „neutraal." Voor onze Roomsche jeugd te neutraal. Paschen met Paaschhaasjes en dergelijke aardigheden, 't is allemaal goed en wel, maar wij willen onze kinderen, zeker op zulke dagen, wel iets anders bijbrengen.
Ook de 24ste Zondag (over vloeken) waar Neptunus wordt bijgehaald lijkt ons niet bijster gelukkig. Dat alles neemt niet weg, dat wij het boek aanbevelen. De sprookjes zijn goed. De kinderen zullen er van genieten. En Roomsche ouders zorgen wel, dat hun kinderen wat meer krijgen.

M. v. M.

M. Kramer, 6384.
FERNANDO MALINI. Geïllustreerd. *G. B. van Goor & Zonen, Den Haag,* 1929. (23 × 16) 190 blz. ing. f 2.75.

M. Kramer heeft voor z'n jong publiek 'n avontuurlijke geschiedenis bedoeld, die toch niet avontuurlijk is geworden. Teo is 'n jongen uit 'n woonwagen, die heel mooi op de occarino kan spelen, 'n braaf ventje, dat bij z'n dronken vader 'n akelig leven heeft. Later blijkt dat de dronkaard z'n vader niet is, maar dat hij de zoon is van 'n Italiaan van wien hij z'n groote muzikaliteit heeft geëerfd. Teo heeft allerlei avonturen en wordt 'n beroemd man. Prettig en boeiend geschreven lijkt het verhaal vrij waarschijnlijk, omdat het op 't Amsterdamsch woonwagenveld speelt met 't katholieke kerkje en in den Amsterdamschen polder.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Hust. Lamerant Pr., 6385.
VLAAMSCHE WONDERVERTELLINGEN. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 1929. (25.5 × 19.5) 104 blz. ing. Bfr. 8.50.

Dertien Vlaamsche wonderverhalen, die ons te hooren geven wat er in Vlaanderenland rond den haard aan kinderen en graag luisterend publiek verteld wordt.

Juul van Lantschoot, 6386.
VERTELSELS UIT HET MEETJESLAND. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 1929. (24.5 × 19.5) 55 blz. ing. Bfr. 4.50.

'n Verzameling van 13 volksvertelsels en 4 fabels typeerend voor de streek, waar ze verzameld zijn.

B.

Madjoe, 6387.
JONGE JAREN. Geïllustreerd door Miep de Feyter. *G. B. van Goor & Zonen, Den Haag,* 1929. (22.5 × 15) 207 blz. ing. f 2.75.

„Jonge Jaren" kreeg de tweede prijs in de prijsvraag, uitgeschreven door R.K. Centraal Bureau voor Jeugdlektuur; het staat een eind achter de eerste prijs van To Hölscher, zoowel door compositie als door stijl. Toch is 't een aardig, frisch meisjesboek en verdient absoluut z'n plaatsje onder de jeugdboeken. Wies, de heldin van 't verhaal, is 'n prettig eenvoudig type en heel haar meisjesleventje wordt aardig, maar 'n beetje ondiep verteld. 't Laatste gedeelte van het boek zakt erg, de toon wordt geforceerd. Wies' liefdesgeschiedenis is onnatuurlijk bekeken.
Madjoe moet nog eens revanche nemen met 'n tweede meisjesboek.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Max Martien, 6388.
HOE KONING KAREL DE SAKSEN OVERWON. Geïllustreerd. *R.K. Boekcentrale, Amsterdam,* 1929. (21 × 16) 114 blz. ing. f 1.— geb. f 1.50.

Dit aardige boekje is een bewerking van: *Koning Karel en Widukind,* of beter gezegd, een klein verhaal samengesteld uit elementen uit die roman. 't Heeft daarbij de verdienste, dat 't in goed hedendaagsch Nederland is verteld en verschillende kleine anachronismen, die bij v. d. Lans omtrent de geschiedenis der materieele cultuur voorkwamen, zijn verbeterd. We bevelen 't boekje warm aan.

Kr.

Nelly Schellekens, 6389.
IN HET LAND VAN DEN VREDE. Geïllustreerd. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 1929. (23×16) 175 blz. ing. f 2.75.

'n Boek zonder stempel van de Keurraad, maar goedgekeurd door 'n Katholieke jury.
't Vertelt van de gebeurtenissen in een rustig Hollandsch dorp tijdens de oorlogsjaren. Eerst het uitbreken van den oorlog, de angst en zorg, later de inkwartiering der Duitsche kinderen en de lotgevallen van 'n Hongaarsch meisje dat in Holland wordt opgekweekt. 't Is voor de kinderen van nu, voor wie dat alles weer zoo ver in 't verleden ligt, heel aardig om daarover te hooren en Nelly Schellekens vertelt het eenvoudig en prettig.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Frits van Vlijmen, 6390.
DE CLUB VAN 4 EN 5. Geïllustreerd. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 1929. (23×16) 190 blz. ing. f 2.75.

'n Aardig jongensboek, dat begint met 'n langdradige en ouderwetsche inleiding, maar dat later veel beter wordt. De jongens zullen wel plezier hebben in de avonturen van de club. Ze doen wel eens minder mooie dingen ook, maar 't komt gelukkig alles goed terecht.

Alb. Steenhoff-Smulders.

P. de Zeeuw, J. Gzn., 6391.
DE VAL VAN HET ROOFSLOT. *J. van Bleek, Den Haag,* 1929. (25×16.5) 192 blz.

Bisschop Jan van Arkel besloot het roofslot van Zweden van Voorst te veroveren en de inwoners van Zwolle en omstreken van deze plaag te bevrijden. Een edelman met eenige landsknechten bestelde bij een smid te Zwolle veel wapentuig en eenige donderbussen en gaf hem als voorschot een beurs met 100 ponden Vlaamsch. Toen de smid den edelman uitgeleide deed naar de poort beval hij zijn zoon Gelein op de smidse en het geld te passen. Niet ver van de smederij zag de jongen een potsenmaker zijn grappen vertoonen, hij ging even kijken, maar bij zijn terugkomst was het geld weg. De jongen liep weg de poort uit en trok met een gezelschap verder. Het gezelschap werd door mannen uit Voorst overvallen en naar het kasteel gesleept en opgesloten. Een dier mannen had het geld gestolen. Gelein vond het en wist het goed te verbergen. Toen hij verlost werd kon hij vader de beurs teruggeven. Het kasteel viel en werd verwoest. Een mooi boek.

F.

DUITSCH.

Franz Hoffmann, 6392.
NEUER DEUTSCHER JUGENDFREUND. Geïllustreerd, *Schmidt & Spring, Leipzig,* 1929. (22.5×16.5) 240 blz.

Niet alleen 'n jongensboek, maar ook terdege een jongemannenboek. Met z'n rijke inhoud op allerlei gebied, voor de liefhebbers: prachtverhalen, voor de toekomstige ingenieurs, 't technische gedeelte, o.m. belangrijke dingen op luchtvaartgebied, spoorwegverkeer, energieleer etc. etc., voor sportliefhebbers aanwijzingen voor bijna elke soort sport, voor knutselaars, leuke knutselkarweitjes, aanwijzingen hoe 'n rekengenie te worden, vermengd met goede raadgevingen, zal dit boek ongetwijfeld z'n plaats wel vinden.

L. B.

Isidora Newman, 6393.
ELFENBLÜTEN. Vertaald uit het Engelsch door Max. Prinz zu Löwenstein. Geïllustreerd door Willy Pogany. *Arthur Wolf, Wien,* 1928. (24.5×19) 142 blz. geb. M. 9.—.

Volstrekt ongeschikt èn wat tekst èn wat illustratie èn wat randversiering hier en daar betreft.

D.

Wilhelm Matthieszen, 6394.
DAS ENGELKIND. Geïllustreerd door Ernst Riesz. *Herder & Co., Freiburg i Br.* 1928. (27×19) 39 blz.

Een goed prentenboek moet rekening houden met de psychologische instelling van het kind, dat houdt van sterke kleuren en felle contrasten. Het Engelenkind beantwoordt ten volle aan deze voorwaarden, maar... en dat gebrek is groot... de Engeltjes verschijnen er te veel in een kleedje van poppetjes uit een étalage-kast, die men naar den kelder doet verhuizen, in plaats van ze openlijk ten toon te stellen. Daarom voor onze jeugd *ongeschikt.*

D.

Johannes Thiel, 6395.
DER KLEINE AUTOHELD. Geïllustreerd. *Jos. Kosel & Fried. Pustet, München,* 1928. (27×19) 36 blz. gecart. M. 3.—.

Voor onze jeugd om te watertanden zoo'n avontuurlijke autotocht door 't land der kabouters, waar nog niemand geweest is. De eene verrassing volgt op de andere, en al komt onze held in nog zoo moeilijke positie, hij weet er zich telkens wel uit te scharrelen. 't Verhaal in dichtmaat zal onze jonge lezers en lezeresjes verscheiden prettige uren bezorgen, ze soms doen schudden van 't lachen

D.

Johannes Thiel, 6396.
DIE TANZENDE UHR. Geïllustreerd. *Jos Kösel & Fried. Pustet, München,* 1928. (29×19) 52 blz. gecart. M. 6.—.

Peterken is een brave jongen: altijd welgemoed en vroolijk, is hij moeders lieveling.
Maar Peterken krijgt mazelen en moet binnenblijven en naar bed. Gelukkig is hij spoedig weer gezond, maar mag zijn bedje nog niet uit, en daarom slaapt hij maar en... droomt; ja droomt allerlei mooie droomen. De klok gaat open en een heele massa seconde-manntjes komen er uit en beginnen te dansen. 't Gaat zoo mooi, dat de minuutmannetjes 't voorbeeld volgen, dan de uurmannetjes, de nummers van de wijzerplaat, de slingers, de heele klokkekast. Bezem, kachel, potten en pannen, kortom alles in de kamer doet mee. Ze worden niet moe en dansen den heelen nacht. En als moe hem 's morgens komt wekken, staat Peterken eerst schreiend, dan lachend op en is genezen.

D.

Katholieke Pedagogen

Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden.

Reeds verschenen:

H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:
Leidraad voor Katholieke Scholen
Vertaling en inleiding van Pr. WOLTERS
In soepel kartonnen band .... f 2.25

BERN. OVERBERG.
Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht
Vertaling van L· KNUVELDER
Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 3.50

Thans verkrijgbaar:

LUDWIG AUER:
Nieuwe wegen naar 't oude doel
„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".
Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 2.25

Uitgaven:
Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg
Ook in iederen degelijken Boekhandel

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS
10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

N.V. Provinciale IJzerhandel

Willemsplein 7-8 - ARNHEM - Tel. 831

Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.

Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied

Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

J. J. de Leeuw, Tilburg

Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

N.V. Van Loo's Wijnhandel, Arnhem, Tel. 24771

Oud betrouwbaar adres voor BORDEAUX-, RIJN- EN MOSELWIJNEN. — MISWIJN.

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Optiek
Foto
Projectie

Anno 1865
Hofleverancier
P. W. HIELE
L. Jansstr. 27 — UTRECHT

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL

ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**

VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING

IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 20 Februari 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

De hoofdredacteur waarschuwt tegen vijanden binnen de muren: waken over vrienden, lectuur, over radio etc. Nooit dus moeten we halve of verkapte vrienden toelaten in ons huisgezin. De-heer-op-kamers vertelt weer over echte realiteit in de huisgezinnen, de lessen en waarschuwingen in zoo'n verhaal zijn allerduidelijkst. Annie Hulsmans legt de voorwaarden uit om opgeleid te worden voor leeszaal-directrice, zeker 'n mooie toekomst voor de meisjes met eenige ontwikkeling. De rubriek „Kleine Kunst" voor inrichting van eigen huis, gaat door. Nog veel uit andere bladen- en 'n schets over 'n misverstand tusschen de generaties, uit 't Bretonsch vertaald.

Hooger Leven. Geïllustreerd Weekblad. 23 Februari 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Deze aflevering heeft 'n mooie bespreking over de vredesactie van Pius XI voor Rusland: veel cijfers en feiten worden bijeengebracht om de actie van Z. H. te rechtvaardigen. P. Bangha uit Budapest roept de Katholieken der geheele wereld op om het jubeljaar 1930 ter eere van St. Emericus mee te vieren. 't Zal 'n onvergetelijke betooging van Katholieke overtuiging worden. Belangrijk is de geschiedenis der Brabantsche stadzegels. Over levenswijze en ontwikkeling van fossiele mierengasten worden nieuwe ontdekkingen verteld, volgens Pater Wasmann S.J. De duidelijke critiek op 't communisme door Robert de Man wordt voortgezet. 'n Paedagogisch stuk over den oorsprong van kwade gewoonten bij kinderen geeft den juisten oorsprong onomwonden aan. 'n Belangrijk artikel over de geschiedenis en verandering der familienamen met 'n paar wettelijke uitspraken over dit punt. Gerard Walschap heeft een en ander af te dingen op 't bekroonde werk *'t Onzent in 't Westland* van Herwin Eeckel. Eerst kunst, zegt hij en dan mag 't West-Vlaamsch zijn. Over tooneel nog veel lezenswaardige aanmerkingen. 'n Volle rubriek over Geld, Handel en Nijverheid, veel boekbesprekingen, alles altijd even actueel.

Hooger Leven. Geïllustreerd Weekblad. 2 Maart 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 4.50 per jaar.

Het hoofdartikel bespreekt de macht der Pers: er worden er duizenden door vergiftigd, maar ook opgeheven. De politieke redacteur behandelt de talenquaestie in België en 't Fransche kabinet: twee uiterst ingewikkelde vraagstukken. Een historische beschouwing over den vastentijd, die ons laat zien, hoe mild de Kerk nu is. 't Vervolg van 'n bekeeringsdagboek en de lezing van Huib Luns over de uitbeelding van de Christusfiguur volgen daarop. Een derde artikel over de inrichting der padvinders in België. De critiek over 't communisme wordt vervolgd: met veel sprekende getallen wordt de onhoudbaarheid getoond. Over de houtsnijkunst te Oberammergau met z'n zeer mooie teekenschool worden aardige bijzonderheden verteld. De Hongaarsche letterkundige Scabo Maria en de vertalingen van haar hoogstaande werken worden besproken. Wetten en Rechten behandelt de practische vraag over vermindering van registratierechten op goedkoope woningen. Jules Persijn geeft 'n uitgebreide beschouwing over Vondel's tweede Deensche reis. Een algemeene beschouwing over Noorsche letterkunde teekent goed 't karakter der Noorsche volkeren. Nog veel nieuws over 't tooneel, over schrijvers die in de maand Februari werden gehuldigd. Veel tamelijk uitgebreide boekenrecensies.

Alte und Neue Welt. 1ste Maart-aflevering 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.10 per half jaar.

De studie van Dr. Leo Koszella over 't contrast van den Vastentijd en Carnaval in de „Romaansche poëzie" met vijf typische illustraties, waaronder de schilderij van Pieter Breughel, trekken onmiddellijk de aandacht. De prachtige zoölogische beschouwing met zes illustraties is zeer belangrijk. Wat voor vreemde dieren leven er nog in Amerika! „De Tyrolsche hal" met zes illustraties en „Schoone bronnen" met vijf zijn mooie cultuurstudies. De groote roman van Annie Hruschka gaat door. 't Geheel heeft 55 illustraties en een kunstplaat, met volle rubrieken over boeken, voor de vrouwen, etc.

Voor de vrienden van het boek.

Kunst und Essen.

Met Essen wordt hier niet het eten bedoeld, maar de stad Krupp. We hadden ook een anderen titel kunnen kiezen, bijv. „Boek en theater." De stad Essen heeft n.l. besloten een literatuurprijs beschikbaar te stellen voor een roman, die het Roergebied, de menschen, het landschap en de industrie tot onderwerp heeft.
In Essen wordt veel aan kunst gedaan, het theaterbudget bedraag 22 millioen Mark, terwijl voor muzikale experimenten de operadirecties 60.000 M. ter beschikking staan. En nu heeft men besloten ook wat voor het boek te doen en voor het beste literaire werk vastgesteld een prijs van...... drie duizend mark!
Arm boek en nog armer auteurs!

Rabindranath Tagore.

Het „Neues Wiener Journal" publiceert een bericht uit Calcutta, dat Tagore's nieuwe drama Tapati daar is opgevoerd, waarbij de hoofdrol, die van een oud-Indischen koning, door den dichter zelf werd gespeeld. Het stuk is reeds door eenige Engelsche en Amerikaansche theaterdirecties voor dit seizoen aangenomen en zal ook spoedig op het Duitsche tooneel verschijnen. In Tagore's woning en school Shanti Niketau in Bengalen worden dikwijls door zijn leerlingen Tagore's spelen opgevoerd en dikwijls speelt hij dan zelf mede.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT· Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers/
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen
Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562

Steyger-Romé - Arnhem
Roggestraat 16
Bedspreien.

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES- EN HEERENKAPPER
Specialitei Ondulation Marcel

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„DeKroon"
Eindhoven, Tel 1008

CHR. EKELS
's-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN
Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, — afgelapt en Good-Year Welt. —

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Firma Wilhelm van Eupen

R. K. Boekhandel & Uitgeverij
EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie
BLOEIEND LEVEN No. 1 2 en 3
voor het 1e leerjaar door
Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar
door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes:

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar
door **M. C van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.

door **H. H. Stroy,**
Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal)
40 cent.

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal)
50 cent.

Beleefd aanbevelend,
Firma Wilhelm van Eupen.

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

S. VAN MILLIGEN

ONTWIKKELINGSGANG DER MUZIEK VAN DE OUDHEID TOT ONZEN TIJD

Met medewerking van
SEM DRESDEN

DERDE DRUK

Prijs, gebonden in heel linnen f 12,90
in half leer f 2.00 hooger

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

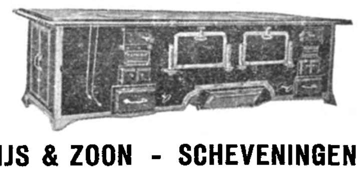

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN
WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5
Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770
FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 7 | 1 APRIL 1930 | 25 cent

Naar een teekening van Eugen Yoors.

FREDERIK VAN EEDEN ALS PELGRIM.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M.
Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek
voor stoelen, linnenkasten ledikanten, buffetten en tafels
H. S. M.
Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrif berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden

Dom. J. Huijben O.S.B.:
De Theresia der nieuwe wereld

P. v. d M d. W.:
Een kosmisch drama van Paul Claudel

Ed. A. Serrarens: . *Herfsttij van Willem Kloos*

C. Slootmans: . . . . *Keizer Karel*

Russische Redacteur:
Russische Emigranten-literatuur

Dr. J. B L. Hol:
Een vacantiereis van 23000 kilometer

UIT BOEK EN BLAD:

Dietsche Warande en Belfort. — Leven en Werken. — De Paal.

VERSCHEIDENHEDEN:

Het nieuwe boek van Trotzky.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

VOOR DE BAKKERIJ VABABI'S ARTIKELEN
NIJMEGEN — TELEF. 1203

LAMPEKAPPEN Mag. „De Duif"
ANTON STRAATMAN
Karrestraat 28 BREDA

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT·
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

SENNELAGER

DRIE JAAR IN 'N DUITSCH CONCENTRATIEKAMP

Oorspronkelijke Roman door

V. L. VAN RUMBEKE

„Het Huisgezin":

V. L. van Rumbeke heeft ons onder genoemden titel een oorlogsboek gebracht, dat een goede plaats verdient onder de goede oorlogslitteratuur, die voor den vrede pleit. Niet alleen aan het front is geleden, maar ook in de concentratie-kampen, van welk verkropte leed de schrijver verhaalt: eenvoudig, zonder iets aan te dikken, zoo zelfs, dat men wel eens den indruk krijgt, dat het dan toch niet zoo erg was. Wat vooral hier weder karakteristiek was, en wat het boek gemeen heeft met soortgelijke litteratuur der laatste maanden, is het mede-lijden ook met het volk, dat binnen de Duitsche rijksgrenzen leed van den honger, dat onmenschelijke wapen, dat een geslacht vernielt tot in zijn nakomelingschap, dat niet onderscheidt de combattanten van de niet-combattanten, dat treft de vrouwen, de kinderen en de armen; dat wurgende wapen, dat den vijand op de knieën dwong

Een boek, dat alle aanbeveling verdient, hoewel het niet meedoogenloos fel is en hevig als de frontverhalen der oudstrijders, niet zulk een menschheidsaanklacht tegen den bloedigen moord, maar tegen den wurgenden hongerdood.

„De Nieuwe Eeuw":

't Is de verdienste van Rumbeke, dat hij ons die beklemming doet gevoelen en medeleven in dit relaas van drie jaren gevangenschap. Ook hier huiveren we voor de degeneratie, die zelfs de besten dreigt aan te tasten, ook hier wordt onze verbeelding door elkaar geschud door angsten en vertwijfeling, welke onbestaanbaar en onduldbaar leken voor een klein menschenhart. Maar de vonken van menschelijkheid worden toch niet geheel gedoofd Père Dessain staat als zorgzame waker over het heiligste en allesbeslissende, hij weet zelfs een godslasteraar van de poorten der hel weg te sleepen. Dat is wel een van de mooiste fragmenten in dit boek, het sterfbed van dien grommenden, egoistischen rattenverslinder Bidau.

„Nieuwe Haarlemsche Courant":

Of 't zijn nut heeft, thans, na elf jaar, al deze ellende in al haar schrilheid nog weer eens op te halen?

Daarop antwoorden wij volmondig: ja!

Want in deze elfjarige periode is de wereld van oorlog niet bevrijd geweest Hij woedt in deze dagen nog. Dat is de nuttige zijde van dit boek: afschrik wekken, voorzoover deze nog niet voldoende afwezig is, voor den geesel van den oorlog. Alleen om deze reden is het verschijnen van dit boek — nog meer het lezen — een vruchtbare en zegenrijke daad.

Het werk is 256 pagina's groot, op zeer goed papier gedrukt, en fraai gebonden.

PRIJS INGENAAID f 3.25.
GEBONDEN . . f 3.90.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij:

STELLA-EDITIE
AMSTERDAM
Heerengracht 287 - Telefoon 31787

„DE KENNEMER"

INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

UITGAVE VAN
FOREHOLTE
TE VOORHOUT.

Ware Helden

door ETHA FLES.

St. Franciscus, St. Clara en St. Antonius voor de jeugd verteld op nieuwe, zeer aantrekkelijke wijze, waarbij alle sentimentaliteit vermeden is. Met stempel van den Keurraad.

Prijs in driekleurigen omslag f 0.75.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

Uitgeverij „FOREHOLTE"
VOORHOUT.

Vraagt geregelde gratis toezending van de
FOREHOLTE-POST

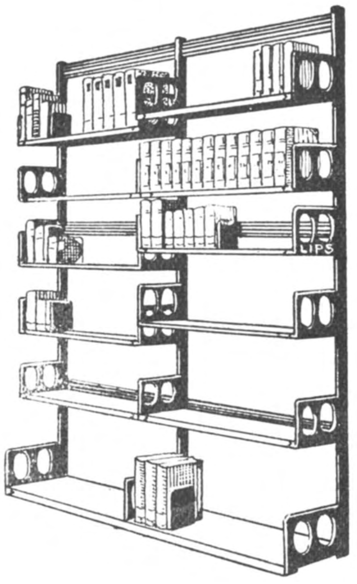

LIPS HANDIG VERSTELBARE

BOEKENSTELLINGEN

IN ELKE LENGTE

LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

GRAZIA DELEDDA

DAS GEHEIMNIS

ins Deutsche übertragen von

THEODOR LÜCKE

Broschiert RM. 4.—,
in Ballonleinen gebunden RM. 5.50

Oesterreichische Monatshefte:
Der Name der Verfasserin wird den Literaturfreunden nicht unbekannt sein. Grazia Deledda ist die Nobelpreisträgerin 1927, und damit ist eigentlich alles, wahrlich alles gesagt.
Selten wird eine dichterische Gestaltungskraft die Akkorde seelischer Empfindungen in so hinreissender Melodie anstimmen, wie wir sie aus dem Buche: „Das Geheimnis" erklingen hören. Die feinfühlende Diktion der Dichterin, mit der der fesselnde Stoff der Erzählung uns vor Augen, geführt wird, ist bewunderungswürdig. Der Seele Leid und Lust sind tief empfunden und psychologisch rein gestaltet. Möge das Buch viele Freunde finden, denn diese Architektur heiszt Mitempfinden und Mitverstehen!

Verlag J. P. Bachem G.m.b.H. Köln

Abonneert U op

Het Amusante Weekblad

bij Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg

Abonn. prijs per half jaar f 2.50 franco per post.

Pijnloos scheren

zonder dat Uw huid stukgaat of naschrijnt, ook al is Uw baard nog zoo zwaar en hard, indien U maar vóór het inzeepen de baardoppervlakte inwrijft met een weinig Purol.
Doozen 30-60 en 90 ct. Tube 80 ct. Bij Apoth. en Drogisten.

100 GRAM

4 THREADS

EVERLASTING

KNITTING

DE ALTIJD DURENDE BREIKATOEN

VERKRIJGBAAR IN ALLE KLEUREN

VRAAGT UWEN WINKELIER DIT MERK. GEEN ANDER GEEFT DEZELFDE VOLDOENING OOK IN ONGEBLEEKT VERKRIJGBAAR.

ADRES VAN WINKELIERS VERSTREKT OP VERZOEK, DE FABRIKANTE N. V. STOOMBANDFABRIEK VAN ENGELEN EN EVERS HEEZE (N.-B.)

EMS

HET NATUURLIJK EMSER-ZOUT

is alleen verkrijgbaar in

vierkante glazen flacons.

PRIJS PER FLACON f 1.20.

EMS

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

DE THERESIA DER NIEUWE WERELD.

In de lange rij van hoog begenadigde zielen, die het katholieke Frankrijk in de eerste helft der zeventiende eeuw voortbracht, neemt Maria van de Menschwording een eereplaats in. Geboren te Tours in 1599, stichtte zij in 1639 het eerste Ursulinenklooster te Quebec in Canada; daar heeft zij gedurende drie-en-dertig jaren, door haar apostolaat als missie-zuster, maar meer nog door den verborgen invloed van haar heiligheid, krachtig medegewerkt aan den geestelijken opbouw van het wordende Nieuw-Frankrijk (Canada). Om de buitengewone gaven waarmede de hemel haar ziel verrijkte en waarvan men in haar geschriften den zuiveren weerklank vindt, werd zij door haar tijdgenooten „de Theresia der Nieuwe Wereld'' genoemd.

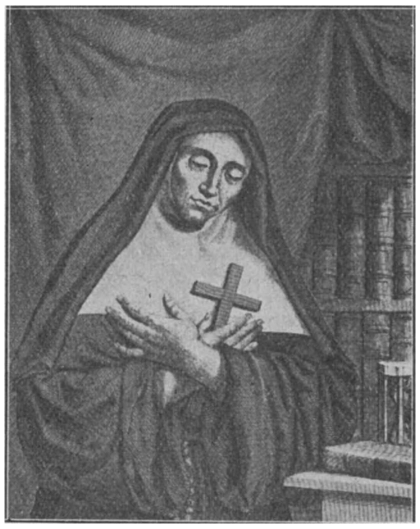

Moeder Maria van de Menschwording

Van die geschriften kon Bossuet getuigen: „alles is er bewonderenswaardig in.'' Door hun rijkdom aan gegevens en hun doorzichtigheid vormen zij inderdaad een document van zeldzame waarde voor de psychologische en theologische studie van wat er in de ziel onzer groote contemplatieven omgaat.

Maria van de Menschwording geeft ons het meest ongekunsteld verhaal van de talrijke en uitgelezen genaden, die zij bijna onophoudelijk ontving. Zoo simpel en zoo klaar heeft wel nooit een mystieke haar zieletoestand beschreven. Anderen mogen dieper op de zaak ingaan of een hoogere vlucht nemen: zij halen het niet bij de heldere klaarheid van haar directe getuigenis.

Dom Claude Martin, de eerste uitgever harer geschriften, merkte het reeds op; hij bewonderde bij haar „een niet alledaagsche duidelijkheid van uitdrukking en een merkwaardig gemak om de ingewikkeldste dingen eenvoudig voor te stellen. Wanneer zij over de mystiek handelt, doet ze dat zoo helder en zoo bevattelijk, dat nadere toelichting overbodig is. Voor de verhevenheid der ontvangen genaden heeft men haar met de H. Theresia kunnen vergelijken; maar wat de duidelijkheid betreft, heeft zij haars gelijke niet.''

Die duidelijkheid dankt zij op de allereerste plaats aan haar ingeboren zin voor maat. Bemerkt ze, dat ze geen woorden zal kunnen vinden om haar gedachten weer te geven, dan houdt ze zich terstond in; ze breekt liever in eens af, dan alles te vervagen en door een opeenstapeling van onjuiste zegswijzen onduidelijk te maken. „Ik zou best hierover in den breede kunnen uitweiden, zegt ze ergens, maar ik zou alles bederven in zoo'n teere zaak als deze.''

Zij weet zich tevreden te stellen met hetgeen haar van boven getoond wordt; verderop te zoeken, daar voelt zij zelfs geen behoefte aan; heilige vrees en eerbied houden haar liefderijk tegen. Aan haar zoon, die haar voortdurend met zijn vragen lastig valt, antwoordt zij kortweg: „Duidelijker kan ik het niet zeggen, en ik wensch er ook niet verder op in te gaan; ja, een zekere vrees uit nieuwsgierigheid te handelen maakt er mij eerder afkeerig van. Ik laat alles over aan het oordeel van hem, die bij mij de plaats van God inneemt, anders zou mijn aandacht te veel van het eenig noodzakelijke afdwalen, wat den Goddelijken Meester ten zeerste zou mishagen.''

Die wijze bescheidenheid, vrucht harer oprechte nederigheid en zelfverloochening, bevrijdt haar van nuttelooze verstrooiingen en houdt haar ziel in een rustig evenwicht; want de nieuwsgierigheid, „die in den aanvang zoo aanlokkelijk schijnt, vertroebelt de zielevermogens en zet alles ondersteboven, zoodat men de natuur niet meer van de genade kan onderscheiden.''

't Is wonderbaar hoe keurig zij alles ontwart. Zonder de minste moeite, als instinctmatig, doorschouwt en doordringt zij wat er in 't diepste van de ziel plaats grijpt. Zij vindt het heel gemakkelijk te onderscheiden of de ziel uit zich zelf handelt, of onder inwerking van den H. Geest: „als ze uit zich zelf te werk gaat, dan heeft

ze haar inzicht en haar plannen, ze beoogt iets; maar in den verheven toestand waarvan ik spreek, vloeit haar zielewerkzaamheid uit de opperste bron, en de ziel, die in vergelijking daarmee slechts een druppel water is, verliest zich geheel in die bron, vanwaar al haar werken uitgaat."

Zeker, deze helderziendheid in zaken, die de ziel betreffen is grootendeels van bovennatuurlijken oorsprong. Die waarheden kent zij meer door ondervinding dan door overpeinzing; zij ervaart en beleeft ze; 't is de werkelijkheid zelf, die zich aan haar opdringt door den indruk dien zij tot in het diepste van de ziel teweegbracht. Sprekende van de mysteriën van het geloof, zegt zij: „de ziel aanschouwt daarin zooveel waarheden, zij vindt er zooveel zekerheid en heiligheid, dat zij in 't geheel geen redenen of overwegingen meer noodig heeft, om er nog iets meer van te weten, want vereenigd zijnde met den Persoon zelf van het Woord, is zij aan en in de bron die haar alle waarheid indrukt en die haar door zijn goddelijk inwerken doet leven. Aldus ontvangt de ziel het leven in Hem en van Hem, en zulks op een verrukkelijke wijze, beter te ondervinden dan weer te geven.

Maar we mogen hierbij haar natuurlijke gaven niet over 't hoofd zien, haar levendig en klaar verstand, haar juist oordeel, noch haar zoo merkwaardig observatie-vermogen, dat nog verfijnd werd door de langdurige gewoonte om aan haar leidsman nauwkeurig rekenschap te geven over haar zieletoestanden. In de eerste jaren van haar inwendig leven wist ze niet eens wat leiding was. Zoodra ze er echter de weldaden van begrepen had, onderwierp ze zich daaraan met standvastige getrouwheid en kinderlijken eenvoud. „Zoo ik raad mocht geven, schrijft zij, aan zielen die God tot een inniger geestelijk leven roept, dan zou die zijn om getrouw aan hun zieleleider verslag te geven over alles wat er in de ziel omgaat; want de openhartigheid verlamt de nieuwsgierigheid en maakt de ziel eenvoudig."

Zelf maakt zij er ons opmerkzaam op, dat het haar heel gemakkelijk viel, om haar geweten bloot te leggen en de dingen juist voor te stellen zooals ze waren. Dat gemak vermeerderde echter met de jaren. Men behoeft slechts haar schriftelijk verslag van 1634 met dat van 1654 te vergelijken: overduidelijk merkt men een belangrijken vooruitgang in de fijnheid der ontleding, die zelfs de meest verborgen bewegingen van den wil ontwart.

Wat tenslotte aan haar beschrijvingen dat cachet van lichtende doorzichtigheid geeft, is het zuiver intellectueel gehalte van haar mystieke ervaringen. Bij haar — en dat is wel de meest merkwaardige zijde van haar geestelijk leven — is het zinlijke als 't ware uitgeschakeld. Behalve geheel in 't begin komen bij haar noch verschijningen voor, noch visioenen der verbeelding, noch psychopathische verschijnselen; ook geen extazen, of, zoo deze zich voordoen, dan zijn ze niet vergezeld van die lichamelijke inzinking, die er gewoonlijk de losprijs van is. Alles speelt zich af in het rijk van den geest. 't Is die sfeer van zuivere geestelijkheid, die de geschriften van Maria van de Menschwording zoo aantrekkelijk maakt door 't helder licht dat zij in den geest verspreiden, zoo leerzaam voor de studie, omdat de mystieke ervaringen er zoo onvermengd en onvervalscht in te voorschijn komen, zoo weldadig voor de ziel, die zij ver van de begoocheling der verbeelding en der zinnen verwijderd houden.

Dom J. Huijben, O.S.B.

---

[1]) **Dom Claude Martin,**
MARIE DE L'INCARNATION, *Desclée-De Brouwer et Cie, Paris,* 1930. (25×16), Deel I 424 blz., deel II 512 blz.

EEN KOSMISCH DRAMA VAN PAUL CLAUDEL.

Met denkers en dichters als Maritain, Claudel, Bloy, is het katholicisme, het Christendom dus, de diepe geestelijke waarde gebleven van het Fransche cultuurleven. Zij spreken en scheppen vanuit den onmetelijken overvloed van het zichtbare en het onzienlijke heelal, overvloed die buiten hen is en tevens als een Wezen — de Drieëenheid — inwendiger aan hen is dan hun eigen-ik. Zij omvatten de gansche werkelijkheid. En naast hetgeen zij geven en reeds gegeven hebben, krijgt al het andere wat onze aandacht vraagt, om vorm-volmaaktheid en het feilloos-peilen van het kwaad, — het werk van Gide, Cocteau, Jouhandeau e. a. — een verschrompeld aanschijn van stumperige kleinheid en halve leugenachtigheid.

Evenals deze auteurs, werpen ook zij, maar met welk eene zekerheid, zoeklichten in het wilde donkere hart van een mensch; zij kennen ook de wanorde der zonde; zij zien en grijpen de aarde — „qu'on me donne toute la terre et pour aucun autre usage

sinon pour que je danse dessus!'' (Claudel, Les Muses), — maar zij wéten, — omdat zij tot in het merg van hun geest Christen zijn en met de Waarheid trachten te leven: God, de Engelen en den Val der Engelen, het verloren Paradijs en het Kruis, — dat het leven geen afgesloten, zinloos drama maar dat van deze tragedie het heil of het verloren-gaan van een ziel de inzet is. Terwijl Maritain de Wijsheid peilt en haar in heldere woorden, liefdevol openbaart aan allen die luisteren willen; terwijl Bloy met biddende intuïtie de geheimen duidt der goddelijke openbaringen, is Paul Claudel de dichter, die in levende gestalte herschept wat hij gezien heeft van het schouwspel der schepping: het kleine maar oneindige hart der menschen en tegelijkertijd de schrikbarende verschuivingen der wereldhistorie, de geheime wisselwerkingen van de zielen onderling, van heiligen en zondaars, van verworpenen, veroveraars, minnaars en schoolmeesters, alle hartstochten; de dichter die niets verklaart, maar door wien alle dingen voor ons verklaarbaar worden.

Vollediger dan ooit te voren in zijn bekende drama's en in zijn schoonste gedichten heeft Claudel de synthese van de christelijke wereld- en levensvisie, in scheppende vrijheid vermogen te bereiken in het grootopgezette, onlangs in boekvorm verschenen drama: *Le Soulier de satin.*

Deze ,,handeling'' geeft een beeld van de

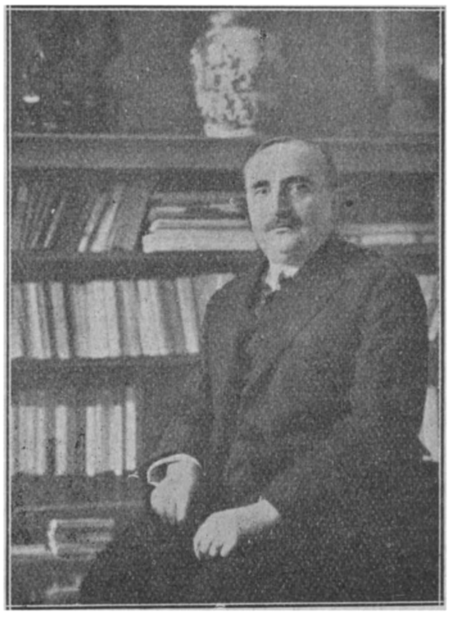

Paul Claudel

Léon Bloy

schepping, in hoogte, breedte en diepte, zooals we nooit nog gevonden hebben in de litteratuur. Het is grootsch-menschelijk in al zijn geledingen. Het slaat je met de stilte der verslagenheid om zoo iets omvattend-groots; het ontroert als de aanblik van een nacht met al zijn sterren, van een berg aan den horizon, van den machtigen groei van een boom. En het is dieper, schooner dan alle vergelijkingen kunnen doen vermoeden; want het is tevens en bovenal het drama van de menschelijke ziel, in diepsten eenvoud van haar tragisch verlangen naar het verloren Paradijs. Het is een zee, of een vasteland, zoo reëel en onvermijdelijk-noodwendig.

Alle kritiek is volstrekt overbodig en een dwaasheid. Wat doet het er toe, dat Claudel wanneer hij komisch is of wil zijn, doet denken aan een dansenden olifant, een mammouth die poogt te lachen! Aanmerkingen maken op dit of dat onderdeel is even onnoozel, als om het b.v. oneens te zijn met een oerwoud of met de vorm van de kustlijn van het Aziatische continent of met het sterrenstof van den Melkweg! Naast dit wonderbaarlijk drama lijkt al Claudel's voorafgaand werk een fragmentarisch praeludeeren, een zeer zeker magistraal, maar dan toch slechts een zichoefenen, om éénmaal — nu bereikt — dit kosmische, diepe, breede levensspel te kunnen scheppen. ,,De satijnen schoen'' is het centrale werk van Claudel's leven (tot heden).

Heel Claudel in de rustige rijpheid van scheppend vermogen vinden wij en herkennen wij hier: zijn kennis vol mededoogen van het menschenhart in rusteloos-roepend oneindig verlangen; zijn alles-omvattende zienersblik, die den kosmos der natuur en den kosmos der zielen ziet, niet in een

redelooze verstrooiïng, maar als een schriftuur van God. Hij ordent de scherven der werkelijkheid tot een spiegel, waarin de Waarheid tot een beeld gestold ligt, als een eiland in den oceaan. En hij wijst het onnaspeurlijk verborgen verband van de draden van het weefsel, dat de goddelijke wever spon tusschen de zielen in ondoorgrondelijk geheim: de gemeenschap der heiligen. Alles, alles is in dit drama. *Etiam peccata*. — „Voor degenen die God liefhebben, werkt alles mede ten goede'' zegt Paulus. „Zelfs de zonden'' voegt Augustinus erbij. — God is overal. „En het is niet zoo makkelijk aan U te ontkomen'', bidt de missionaris-Jezuïet die den marteldood sterft, vastgebonden aan de mast van het uitgemoorde schip......

„Alleen het kwaad, om de waarheid te zeggen, eischt een inspanning, omdat het tegen de werkelijkheid in gaat: zich onttrekken aan die gestadige groote krachten die van alle kanten ons aannemen en ons binden.''

Wat nu volgt is als een diepe duiding van heel het drama:

...... „En nu ziehier het laatste gebed van deze mis welke ik, reeds met den dood vermengd, opdraag door middel van mijzelf: Mijn God, ik bid tot U voor mijn broer Rodrigue! Mijn God, ik smeek tot U voor mijn zoon Rodrigue! Ik heb geen ander kind, o mijn God, en hij weet wel dat hij geen anderen broer zal hebben.

......Hij verbeeldt zich dat hij U den rug toekeert, in de meening dat het niet zijn zaak is te wachten, maar te veroveren en te bezitten wat hij kan, alsof er iets ware dat U niet toebehoort en alsof hij elders kon zijn dan waar Gij zijt.

Jacques Maritain.

Maar, Heer, het is niet zoo makkelijk aan U te ontkomen, en zoo hij niet tot U gaat daar wat helder in hem is, dat hij dan tot U ga door wat duister in hèm is;... en niet door wat eenvoudig in hem is, dat hij dan tot U ga door wat talloos, en moeizaam en verward in hem is.

En zoo hij het kwade begeert, laat het dan een zoodanig kwaad zijn, dat het slechts vereenbaar is met het goede.

En als hij de wanorde verlangt, een zoodanige wanorde dat zij de wankeling en het splijten onderstelt van die muren rond hem die hem het heil versperren...

En Gij hebt hem reeds het verlangen geleerd, maar hij vermoedt nog niet wat het is om begeerd te worden.

Leer hem dat Gij niet de eenige zijt die vermoogt afwezig te zijn! Bind hem door het gewicht van dat andere wezen dat hem roept dwars door de tusschenruimte! Maak van hem een gewond man, omdat hij éénmaal in dit leven de gedaante van een engel gezien heeft!......

En wat hij jammerlijk zal pogen te zeggen op aarde, ik ben daar om het vertolken in den Hemel.''

Dit hooge gebed is de proloog van 't drama van Don Rodrigue's wild en tragisch leven van veroveraar van werelddeelen. Want het is waarlijk een groot menschenleven, het onmetelijk avontuur van dezen man die altijd verder verlangt dan zijn verlangen reikt, in de oneindigheid meent te tuimelen, als hij zich aan het eindig geschapene poogt te bevredigen, dat hem gestadig ontsnapt en onthouden wordt. Het groote diepe menschenhart dat in Don Rodrigue onverzadiglijk donkert als een afgrond, dat hart met al zijn droomen en machtige verbeeldingen, meent buiten God te kunnen bestaan. De man temt continenten en zijn hart schreeuwt door de ruimten, in alles verslindende liefde, naar de éene vrouw, die de alpha en de omega van zijn leven is, maar waarvan God hem gescheiden houdt met een onverbreeklijken slagboom. Het lijden loutert hem niet. Hij is een man die gebroken moet worden, die den diepsten bodem der verworpenheid moet raken, weerloos gemaakt door een Machtigere dan hij, tot een oud verminkt man in boeien geslagen, een waardeloos menschelijk vod, voorwerp van makkelijken hoon, iets dat onherkenbaar niets is, en tenslotte met wat lompen en scherven weggegeven wordt aan een bedelnon. Als hij waarachtig niéts is, wordt hij vrij. Alles is hem ontnomen. God is nabij. Het offer-gebed van zijn broer den missionaris is verhoord.

Ik hou hevig van dit drama van Claudel. Ik ben er vol van, al dagen lang. Telkens herlees ik heele tafereelen, een bladzijde, een paar regels. Zulk werk is het, dat ik verwachtte, werk waarvan het katholicisme de scheppende kracht is; geen voorzichtig eromheen-gepraat, maar een groot hartstochtelijk uitspreken, in machtige gestalten en beelden, van de geheimen van God, van de geheimen van alles wat zij doen en laten, wat zij in zich dragen en buiten zich zetten in woorden of plastischen vorm, vindt zijn oorsprong in de verloren wereld van den overtuigden haat, — zoo is Claudel boordevol bezield van God; hij ziet het algebeuren in het mysterieus-heldere licht van de Liefde, — *etiam peccata*. En in dit licht wordt alles klaar en doorzichtig van zin. Dit drama is een groote gelijkenis, een spiegelbeeld in raadselen, afbeeldingen van menschen (hoe geweldig levend) en van de natuur. Er is niet anders te spreken over de diepste duiding der wereld. Het directe zien is stilte.

Maar wat in poëzie met macht en zuiver tastend overmoedig gezegd kan worden; wat ontsluierd kan worden aan 't mysterieus verband in God's Kerk, van menschen en dingen, de aarde, een engelbewaarder, een mensch; van het lijden en het dolle levensspel en van de duisternis dier volken die God niet kennen, — dat heeft Claudel verwezenlijkt in dit ontzaglijk drama, en wel op zóó groote wijze, dat we hem het plompe pogen om kluchtig te zijn, hetgeen hem trouwens bijster slecht lukt, niet kwalijk nemen. Want onmiddellijk daarna buigt hij onze aandacht weer tot bewondering voor de stille macht, waarmee hij de horizonnen der diepste raadselen verzet of openbreekt met wondere woorden: — „Hij draagt genoeg zonde met zich mee om hun duisternis te begrijpen. God heeft hem genoeg vreugde getoond, opdat hij hun wanhoop begrijpe."

Ook dit drama gaat als alle grootsche verbeeldingen van Claudel, van God uit, en brengt ons weer tot God. De eenige tragedie, de diepste kern van zijn gesublimeerd-realistische spelen — Claudel is *realist*: „les deux pieds solidement assurés sur la base inébranlable de la Foi" — gaat om het heil van de menschelijke ziel. Waarheen gaat zij dolende? Waarhéen ziet de katholieke dichter haar gaan? Zal zij te loor loopen, zich ontrukkend aan de wacht van haar Engelbewaarder? de ziel, welke het zooveel moeite gekost heeft te maken en los te koopen? Of zal zij ondanks zichzelve en haar afdwaling gered worden en mee vieren de matelooze octaaf der Schepping? mee zingen het algeheele Credo van de zichtbare en de onzichtbare dingen, hetwelk de dichter in zich neemt met een katholiek hart. Want de dichter ontvangt geen les van de natuur, maar hij legt haar zijn orde op.

Claudel de dichter ziet in reëele visioenen den mensch in den kosmos, die volgens wetten zich beweegt. Alleen de mensch verbreekt de wetten, verwoest de orde, en dan vangt de tragedie aan, die duurt, die duurt... Alleen de dood en de zelfvergetelheid, de diepste neergang (of opgang) tot vernedering, tot vernietiging, tot het gelijken-gelijkvormig worden met den lijdenden Christus, brengt de orde weer. Wat is dat alles diep van zin en helder, en lichtend en omvattend-groot.

Maar dit fel-wetende geloof, dit katholicisme is geen belemmering voor Claudel's kunst. Levend, van een ontstellend rijk leven zijn de menschen van zijn drama's, vooral van dit nieuwe spel *Le Soulier de satin*. Ge mocht soms vreezen dat zij abstracties waren, prekende argumenten van den maker. Doch wie kent beter den mensch dan de Kerk en de waarachtig katholieke dichter?

Zoo is deze „Handeling in vier dagen" tot een machtig, kosmisch poëem van bezield katholicisme gegroeid, een drama te hevig zeker, en te ver-reikend voor de talloozen, die totaal zijn vergeten wat het beteekent mensch te zijn.

Een groote stem als die van Paul Claudel kan wellicht, door haar kracht en schoonheid, een echo wakker roepen in hun doffe harten, in alle of in enkele harten — wat doet het aantal ertoe? —

Claudel heeft met dit nieuwe drama een heel het leven, heel de schepping omvattend werk gegeven, grootsch en prachtig: de tragedie van het rusteloos verlangend menschenhart, dat in zijn diepst en donker dwalen, in zijn verheffingen van liefde en ontbering, van geluk en smart, vanuit den nacht der zonde, het eeuwig gelaat van God zoekt. Want aan God en Zijn liefde is niet te ontkomen.

P. v. d. M. d. W.

---

[1]) Paul Claudel,
LE SOULIER DE SATIN, *Nouvelle, Revue Française, Paris*, 1929. 445 blz. ing. Ffr. 45.—.

HERFSTTIJ VAN WILLEM KLOOS.

Voor de zoveelste maal ligt voor ons een bundel *Letterkundige Inzichten en Vergezichten* [1]) van Willem Kloos en voor de zoveelste maal ook hebben we gelezen, wat we min of meer anders geformuleerd reeds lang als Kloos' mening en overtuiging wisten.
Kloos treedt niet meer buiten de grenzen, die hij reeds lang geleden als denker over metafysiese en poëtiese problemen voor zich zelf heeft getrokken. Alleen lijkt zijn belangstelling voor het wijsgerige op 't ogenblik nog groter dan voor de poëzie. Meer dan ooit verliest hij zich in metafysiese bespiegelingen, zó zelfs dat de lieteraire kritikus zijn l'art-pour-l'art dogmatiek komt te verloochenen en zich van van Collem's *Opstandige Liederen* afmaakt met een vrij goedkope bestrijding van de socialistiese ethiek.
Hardnekkig eenzijdig blijft Kloos ten opzichte van onze jongste poësie en waar hij zich slechts beperkt tot luttele insinuatie's, weten we tot nu toe nog steeds niet, hoe Kloos over deze laatste faze in de geschiedenis onzer letterkunde denkt. En toch zou dit geslacht, dat nog steeds de weldaden van Kloos voor de vernieuwing onzer letteren dankbaar te gedenken heeft, het waarschijnlijk zeer op prijs stellen uit de mond van hun vroeger orakel te vernemen, hoe hij thans over al dat nieuwe denkt. Of betekent zijn zwijgen een doodvonnis? In een mooi opstel in deze bundel, waarin Kloos ridderlik Helène Swarth tegen vele blaffertjes in bescherming neemt, doet hij ons voor de jongere generatie niet veel goeds vermoeden. Toen Kloos' kritieken zelf nog lieteratuur waren, had zijn stem het geluid van een machtige klok, maar toen de bezinning van de denker bij de dichter binnentrad en hij voortaan alleen nog maar professoraal over lieteratuur en wijsbegeerte zou leraren, sloeg de klepel met tam gerucht tegen 't gebarsten brons. Toch luisteren we nog wel eens, wijl we weten dat deze veteraan, die z'n leven lang in de trouwste vazalliteit zijn meesteres gediend heeft, ogenblikken heeft, waarin hij met grote helderheid poëtiese problemen weet te behandelen.

Willem Kloos

We weten, dat Willem Kloos in Den Haag woont, maar wie dat niet weet, zou zich Kloos' verblijf kunnen denken in een Renaissancisties buiten met ranke Korinthiese zuiltjes en boven zijn portiek een timpaan met een rustig-verheven konterfeitsel der Muze, milde bezielster zijner dagen. Daar denkt en mijmert hij, procul negotiis, over de verholenheden der Achterwereld, duikt bijwijlen in de diepzee der grondeloze en wijde Onbewustheid, luistert de stille geluiden van zijn „aller-allerdiepste psychiese Zijn'' en belacht in Olympiese rust en onverstoorbaarheid het gedaas en de potsierlike pogingen van levensonrustige hervormers, die tegendraads de onwrikbare strakheid van de Wereldwil ongedwee en ongelaten, dom te worstelen slaan. Daar zetelt Kloos temidden van de luister van zijn oude trofeëen, gelauwerd door 't voorgeslacht, gebarricadeerd en beveiligd door de waan dat hij, afgezien dan van het Onoplosbare Raadsel des Aanzijns, waarmee hij een bevredigend kompromis heeft weten te sluiten, het nu wel allemaal zeker weet en dat geen macht ter wereld in staat zal zijn hem de verkregen zekerheid en gemoedsrust te ontnemen.
Daar leeft de dichter zijn lieteratuur-leven uit zonder enige druk van binnen of van buiten en de zacht-zwatelende kruinen van vredige popels zingen om zijn klassieke huizing van rust en stilte.
De timpaan is de symboliese begrenzing van zijn denken en voelen. Zijn artistieke en wijsgerige waardering valt binnen de klassieke driehoek. Wat de negentiende-eeuwse filosofie gezegd heeft is voor hem de beaming en verheldering van de oude wijsgerige ideologie en de Griekse lyrici met Pindaros aan de spits zijn de prototypen van zijn eigen dichterschap.
Minder nog dan Multatuli is Kloos evangelies geweest en zijn hooghartigheid en gemeenschapsafzijdigheid tegenover de grote deernis van H. Roland-Holst berust in haar diepste grond op de water-en-vuur-tegenstelling van Heidendom en Kristendom.
„Anderen mogen buigen en bidden in bangheid en hoop.'' Deze reeds jong uitgesproken smaad aan 't adres van smekers en hunkeraars is Kloos bijgebleven. Kloos heeft zo weinig oog voor het geheel van menselik strijden en worstelen, dat hij 't in de zonneschijn der schoonheid als enige wereldbewoner best zou uitgehouden hebben.
Is het wonder dat deze lyricus nooit 'n drama, nooit 'n roman, nooit ook 'n epos in groter conceptie dan 't zijne, heeft weten te schrijven. Kloos is het ontgaan, dat de jongere generatie door de wild zich opdringende werkelikheid immuun is geworden voor de lieteratuur-sensatie zonder meer, dat zijn eigen strijdbaarheid teloor ging in de ingepreekte zekerheid, die zijn passieve houding bepaalde en zijn vitaliteit knakte. A. Roland-Holst, die anders wil en wiens strijdbare weemoed hem, de onverstoorbare prikkelt, roept hij met een testamenties gebaar toe: „Ik zeg u, houd op om gebukt te gaan onder het vooruitzicht van de nadering eener U onafwendbaar lijkende wereldramp. Denk, ofschoon gij, wat gij liefhebt, volstrekt niet kunt verloochenen, maar het nog te sterker gaat aanhangen, U zelven toch heelemaal weg. Wat

betekent uw eigen persoonlikheid, wat kollektieve individualiteiten, die gemeenschap heten, welke in hogere betekenis niet „bestaan", maar willoze werktuigen zijn van de Wereldwil, die alleenheerschappijen, adelregeringen en demokratieën in bonte afwisseling elkaar als seizoenen doet opvolgen en de strevingen van de dwazelik zich Entiteiten wanende mensen aan z'n laars lapt. Nog hinderliker is hem Van Collem's arrivisme. Kloos vraagt zich af hoe de arbeiders, die toch waarachtig goed geld verdienen, nog maar steeds kunnen blijven aanhouden. Zou 't zijn wijl ze niet tevreden zijn met hun gestampte pot en hun bioscoopje? Ja dat is 't! De proletariërs willen de bordjes verhangen en in een equipage met een gegalloneerde koetsier naar de opera rijden. En tegelijkertijd huivert de door de Wereldwil bezadigde voor 'n overrompeling van Oost-Europa, waardoor de grote rijkdommen van de Westerse — lees antieke — beschaving zouden kunnen vernietigd worden.

Kloos is nog steeds Kloos. We behoeven niet verder uit te weiden over deze bundel. De ingewijde lezer, die weet dát Kloos het heeft over Shelley, Noto Soeroto, Boutens, Antigone, over Helène Swarth, over het Raadsel des Aanzijns en zo waar ook over Middeleeuwse poëzie — waarbij we hem de illuzie naar aanleiding van de interpretatie van het mooie „Egidius" ook nog zouden moeten ontnemen, — die weet ook onderhand wel wát Kloos daarover heeft te vertellen.

Hélène Swarth

Kloos is volledig gepensionneerd. Zijn oud kapitaal is groot genoeg, om met tevredenheid zijn eigen betekenis voor de Ned. Letterkunde te overwegen.

Maar nu boeit hij niet meer. De man die eens 't hart hoog droeg om de moderniteit van zijn gebaar, is konservatief geworden, 'n hoofdig theoreticus, die geen enkel van zijn tachtiger dekreten vallen laat, maar wiens houding meewarig begint aan te doen, naarmate zij in vorstelikheid toeneemt en aan fascinatie inboet. De waan zijner kritiese onfeilbaarheid is in deze bundel hinderliker dan ooit. Kloos is overtuigd dat hij zich in de loop der jaren wel heeft weten te verbreden, maar behoeft „toch geen enkelen kritischen proza-zin van vroeger te weerspreken, omdat alles wat ik schreef en schrijf op ernstig haarfijn weten en streng-juist denken berust." Ook zijn stijl is er niet beter op geworden. Aan het eind van zijn mooi opstel over Alphons Diepenbrock besluit hij: „Alphons Diepenbrock heeft nu den vrede, en wij danken Hem, voor alles wat hij gedaan, zoowel als voor het feit, dat Hij hier op aarde heeft bestaan. R.I.P."

Ed. A. Serrarens.

---

[1]) **Willem Kloos**, LETTERKUNDIGE INZICHTEN EN VERGEZICHTEN. *Luctor et Emergo, Den Haag,* 1929. (21 × 15) XIV-254 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

KEIZER KAREL.

Reeds vóór den Wereldoorlog, was de Donaumonarchie tengevolge van onjuiste politieke ideeën bij de oplossing der nationale en staatsrechterlijke problemen, rijp voor het verval. De kiem der doodelijke ziekte, waaraan het Habsburgsche rijk moest ten ondergaan, was onbewust gelegd door Maria Theresia, toen deze centrale bestuursmaatregelen invoerde (1749). Dit verbrak het evenwicht der Habsburgsche huismacht: 't verwarde samenstel van hier federatief, en daar centraal bestuur der diverse volken, was 'n verhouding, die voeren moest, tot haat en nijd der bestuurde volken onderling. Enkele keeren werd naar 'n middel gestreefd, om uit dit moeras te geraken. De Hongaren verzetten zich daar steeds krampachtig tegen. 't Is dan ook 'n feit, dat de sleutel voor de oplossing der nationaliteitskwestie, niet in Oostenrijk, maar in Hongarije moest gezocht worden.

De Oostenrijksche politici, die trachtten haar te vinden, waren te voren haast zeker van 'n fiasco omdat hun iedere inmenging in Hongaarsche aangelegenheden verboden was. Hongarije was daarbij 'n staat, waarin door de achterlijke verhoudingen, alleen de Magyaren de leiding hadden der politiek. Stikkend van ijdelheid en vol egoisme voerden hun leiders die politiek zóó, dat ze onvereenigbaar was met de vitale belangen der Donau monarchie. Een minister Graaf Tisza, die wel de incarnatie dier Magyaarsche politiek mag heeten, heeft deze zelfs volgehouden tot het bittere einde toe. De latere keizer Karel, die goed bestudeerd was en 'n helder oordeel had over personen en zaken, welke hij bovendien zeer critisch bekeek, zag reeds in 1908, de toestand donker in. In datzelfde jaar, sprak hij zich onomwonden uit voor 'n federalistisch geregeerde Donaumonarchie. Niet hij echter, maar Franz Ferdinand was troonopvolger, en een die zich zeer zorgvuldig prepareerde voor zijn a.s. taak. Van hem zoo bleek later, was 'n oplossing in denzelfden geest te verwachten: Hij wilde 'n nationale federatieve Donaumonarchie met ruime democratische maatregelen. Intusschen drong de tijd... Franz Joseph bleef leven en de leidende Oostenrijksche politici... lieten alles bij het oude, ze voerden struisvogelpolitiek. In 'n tijd, toen concentratie van alle krachten noodzakelijk was, sliep Oostenrijk. Van die schoone gelegenheid hebben zekere Duitsche en Hongaarsche personen gebruik gemaakt — 't is ongelooflijk maar waar — om samen de leiding

te nemen... tegen Oostenrijk. De uiterste elementen onder hen begonnen tevens 'n smaadcampagne tegen genoemd land.
In die omstandigheden valt 't dan ook niet te verwonderen, dat de Serajewotragedie meerderen welkom was. De oorlog heeft die situatie voor Oostenrijk steeds ongunstiger gemaakt: iedere overwinning bracht het land in grooter afhankelijkheid van Duitschland. En alsof dat nog niet genoeg was, heeft de eigen militaire justitie, door onrechtvaardige en onbillijke vonnissen tegenover politieke leiders, Tsjechen, Slaven en Polen nog extra tegen Oostenrijk opgezet (bijv. Kramar proces).
't Is zeker geen geringe verdienste van Graf Polzer, dat hij in zijn boek overmatig duidelijk en betrouwbaar heeft geschetst, hoe de monarchie er zelf aan toe was, op het moment, dat Keizer Karel er het bewind in handen nam (Nov. 1916). Van die situatie toch, hangt 't grootendeels af, hoe wij moeten oordeelen over dezen jongen keizer, die zeker op een der méést kritieke momenten der wereldgeschiedenis, de regeering aanvaardde.
Als 'n zaak van het allerhoogste gewicht, had de vermoorde troonopvolger met zorg zijn eerste bestuursmaatregelen geprepareerd. Karel had dit door den oorlog niet kunnen doen. Daarvan is door Tisza misbruik gemaakt, de opvolger te bewegen zich ten spoedigste als koning van Hongarije te laten kronen. Juist omdat de a.s. keizer een spoedige nationale verzoening binnen de monarchie, als zijn voornaamste plicht beschouwde, was dit noodlottig. De Hongaarsche Kroningseed toch was in zich al een struikelblok voor 'n goede oplossing. Tegenstanders van die verzoeningspolitiek waren ook de nieuwe ministers, wier keuze geenszins een gelukkige was. De meest droevige figuur onder hen maakt zeker wel de minister van buitenlandsche zaken von Czernin. Deze man wist niet, wat hij wilde, leed hevig aan zelfoverschatting en miste de ervaring en wetenschap zoo broodnoodig voor zijn gewichtig ambt. Men kon werkelijk geen slechter man nemen in dezen moeilijken tijd. In het Parlement een buitengewoon criticus, bleek hij heelemaal geen opbouwer. Reeds aanstonds stond hij onder invloed van de fascineerende en ijdele Tisza. Politiek werd von Czernin daardoor onbetrouwbaar. De Keizer kon dan ook spoedig niet meer met hem overweg: Ongetwijfeld was de Keizer knapper dan zijn minister, die in zijn arrogantie zich vermat den keizer les te geven. Dat is Karel noodlottig geworden. Door die ministerieele verkeerde voorlichting werd de Keizer beroofd van het zelfvertrouwen en de zekerheid, die hij stellig bezat. Die zelfde invloed deed de binnenlandsche politiek voeren naar de wenk van buitenlandsche zaken. Dat is fataal geworden o.a. voor de moeilijke Zuid-Slavische kwestie, die Karel bereid was op te lossen.
Bij de gebeurtenissen, die den Wereldoorlog deden ontbranden, was Karel absoluut niet betrokken. Zoodra hij zelf de regeering aanvaard had, heeft hij vanaf den eersten dag er ernstig naar gestreefd een einde te maken aan dit bloedbad. De gebeurtenissen waren 'm echter geenszins ter wille: Duitschland kondigde 31 Jan. 1917 den onbeperkten duikbootoorlog aan. Karel was daar sterk tegen. Een minister von Czernin was echter tegenover een man als Ludendorff ten eenen male geen partij. De laatste had zoodoende met dien willoozen minister vrij spel en zoo stond Karel voor 'n besliste zaak. In het kamp der Al-Duitschers kwam men door indiscreties te weten, dat Karel tegenstander was van dezen onmenschelijken maatregel. 't Gevolg was een helsche perscampagne tegen den persoon van keizer Karel, die niet meer opgehouden heeft. Ja, die campagne is nog verergerd toen in diezelfde kringen het vredesstreven van Karel bekend werd. Dat was in 1918. Werkelijk heeft de Keizer begin 1917 vredesonderhandelingen op zeer solieden grondslag geprobeerd door bemiddeling van zijn zwager Prins Sixtus van Bourbon-Parma. Karel was zoo goed op de hoogte van de ellende die zijn volk leed, andere berichten, die 'm bereikten, wezen duidelijk aan, dat de revolutie naderde. Het verdrag met Duitschland kon z. i. niet eischen dat Oostenrijk trouw bleef om ten onder te gaan.
Vandaar dat hij zijn voorstellen Poincaré en Briand deed toekomen, die ze als 'n zuivere basis erkenden, en ook wilden aanvaarden. Czernin en Tisza zagen echter niets: zij doorkruisten het plan, geholpen door de Duitsche overwinningsgeneraals. Een indiscretie van Ribot deed de heele onderneming mislukken. Als men dit alles napluist, wordt het nóg begrijpelijker dat de Pauselijke vredesactie, van even daarna (zomer 1917) geen succes hebben kon. Italië was de struikelblok. In diezelfde dagen verklaarde Amerika den oorlog aan de Centralen. ,,Nu moeten we 't zeker verliezen" verklaarde Karel en dat was juist.
Die vredesactie des Keizers is later door von Czernin gebruikt om den Keizer te vernederen. Hij dwong n.l. den Keizer zijn eer in zijne handen te stellen. Aan de geschiedenis is echter het oordeel voorbehouden over 'n Keizer, die stellig alles waagde en opofferde voor het welzijn van z'n volk en tevens over diens raadsman, die zijn Keizer later nog 'n ezelstrap nagaf. Ieder die 'n beetje menschenkennis heeft, begrijpt bovendien, welke een bittere dagen de Keizer toen doorgemaakt heeft.

Nu in het buitenland niets te bereiken was, probeerde de Keizer 'n voorziening *in* het rijk tot stand te brengen. Zijn volken wilde hij autonomie verleenen. Hoewel er revolutie was in Rusland, Wilhelm zijn Paaschboodschap gaf, durfde von Czernin het democratische pad niet op. Wel kwam de Rijksraad weer bijeen en werd 'n commissie voor grondwetsherziening ingesteld, maar succes was ook nu uitgesloten, omdat Tisza en zijn Magyaren er zich tegen verzetten. Karel heeft toen geprobeerd buiten de ministers om te handelen: een eerste stap in de richting der binnenlandsche verzoening was de amnestie, die hij 2 Juli 1917 verleende voor politieke misdrijven. Deze poging is door de Nortcliffe-pers glad verkeerd uitgelegd, zoodat de Keizer nog verder van huis raakte. In deze dagen begint von Czernin echter de toestand donker in te zien, ja hij wil zoowaar de eenig-goede weg op, tot... de overwinningsbulletins van het Isonzofront binnenkwamen. Dat maakte hem met de militaire leiders overwinningsziek, maar dat was ook tevens de besliste ondergang der monarchie, waar Karel weerloos tegenover stond.
Het laatste steunpunt is Karel ontvallen, toen hij na den val van von Czernin, het beruchte kanonnen telegram aan Wilhelm zond. Die

daad sneed voorgoed alle verbindingen zelfs met de vrienden door. Was in Januari 1918 nog op de trouw der Tsjechen te rekenen, na dit telegram niet meer. De radicale oplossing bracht het Manifest van 17 Oct. 1918. De volkeren der Donau-monarchie, die al zoo lang gewacht hadden op bevrijding, wilden de autonomie niet meer aanvaarden uit de handen van dezen Habsburger, nu ze die zelf maken konden.'t Doel der infernale propaganda tegen het huis Habsburg was bereikt. Het heeft er waarachtig alles van, of door de kleinsteedsche politiek van de raadslieden der kroon, de Revolutie van boven af geholpen is. Karel kreeg tenslotte de straf voor de daden der verantwoordelijke ministers!

Over dit alles en nog veel meer — alleen niet over de Pauselijke vredesbemiddeling — vindt men in dit boek gedocumenteerde en kritische uiteenzettingen. Maakt de schr. den indruk van 'n goed bestudeerd politicus z'n werk heeft de erfelijk-Duitsche kwaal, te grundlegend te zijn. Hoe logisch het boek in elkaar moge zitten en de juiste apparaten aanwendt, de draad moet met zorg nagespeurd worden. Het valt echter niet te ontkennen, dat hier 'n ooggetuige aan het woord is, wiens lijvige bijdrage voor de geschiedenis van den Wereldoorlog zoover ze — ruim genomen — betrekking heeft op Oostenrijk-Hongarije, slecht te missen is en die met zijn werk bovendien 'n gedenkteeken heeft opgericht voor zijn vorst, wiens dood op de tijdgenooten 'n indruk maakte, alsof een geweldige poort met dreunenden smak achter hem in het slot viel.

C. Slootmans.

[1]) **Graf Polzer Hoditz,**
KAISER KARL. Aus der Geheimmappe seines Kabinett-Chefs. Geïllustreerd. *Amalthea-Verlag, Wien,* 1929. (22.5×15) 652 blz.

RUSSISCHE EMIGRANTEN-LITERATUUR.

(*Van onzen Russischen Redacteur.*)

Het zwaartepunt van de Russische emigrantenlitteratuur ligt in de *politieke geschriften.* Men kan zich de wereld der Russische émigrés gemakkelijk voorstellen zonder hun proza en poëzie, maar zeer bezwaarlijk zonder die politieke publicatie's. Wij willen hiermede natuurlijk niet zeggen, dat het proza en de poëzie der emigranten overbodig zouden zijn. In zooverre deze kunst zijn, is dit nooit het geval. Maar *slechts zelden* zijn zij *een uitbeelding van die emigrantenlevens* met al zijn problemen en nooden. Zij wortelen veeleer in het verleden en voeden zich met de sappen van den verren Russischen grond. Met dat al heeft dit heimwee naar Rusland nog tot geen enkel belangrijk kunstwerk geïnspireerd en geen verbannen dichter is, als eertijds Turgenjew, door de verwijdering van zijn land in sterke mate bevrucht. (Misschien was het bij Turgenjew trouwens minder de verwijdering van Rusland dan de nabijheid van de zangeres Polina Viardo, die een inspireerende werking uitoefende).

Een vorige maal hebben wij reeds gesproken over de philosophisch-politieke beweging der *Eurasiërs.* Zij is, zooals men kon verwachten, langzamerhand gedaald tot het niveau der dagelijksche politiek. Het grootsch-opgezette tijdschrift maakte plaats voor een krant. Aangezien echter het Eurasisme voor een praktisch-politieke beweging geheel ongeschikt is, zal het nu wel gaandeweg verloopen. Toch heeft het hen, die Rusland eens weer zullen opbouwen, veel waardevolle gedachten aan de hand gedaan.

De volle aandacht verdient een tijdschrift, waaraan men den naam van *Tijdboek* heeft gegeven, dat geheel vrij is van bijzondere bedoelingen en niemands belangen tracht te behartigen. Het heeft zich tot taak gesteld, de schatten der Russische cultuur bijeen te brengen, te vergrooten en te beschermen. M. Ossorgin, de bekende schrijver, die in Parijs verblijft, vertelt daarin het een en ander over de lotgevallen van het Russische boek tijdens de revolutie. Hij verhaalt de geschiedenis van een boekhandel, die door de vervolgde dichters, schrijvers en wijsgeeren werd opgericht. Naast talrijke andere interessante opstellen, bevat het boek ook een album van O. Koslowa. Onder de 134 bijdragen, door allerlei Russische en buitenlandsche beroemdheden geschonken, vinden wij ook deze reeds van Dostojewski:

M. Ossorgin

„Voor mij is iedere herinnering pijnlijk; en mijn pijn is zelfs dieper, naarmate het oogenblik, dat ik mij herinner, gelukkiger is geweest. Tegelijkertijd bemin ik, ondanks alle verliezen, het leven zeer innig. Ik heb het leven lief om het leven en — in allen ernst — ik wil nog altijd het leven van vooraf beginnen. Spoedig zal ik vijftig jaar zijn en ik weet nog altijd niet of dit het einde van mijn leven is of dat ik nu pas goed begin.''

Wanneer men tusschen allerlei conventioneele ontboezemingen deze regels leest, voelt men een groot medelijden met den mensch Dostojewski, die de ongebondenheid en de kinderlijke deemoed van den Rus in zoo sterk vergroote mate in zich droeg.

Boris Saizew, van wien wij in onze vorige kroniek de novelle *Awdotja-de-dood* vermeldden, publiceerde

Boris Saizew

in de *Annales Contemporaines* een andere novelle *Anna*. Saizew schildert bijzondere naturen, ongewone vrouwenfiguren, sterke karakters die een innerlijk conflict doormaken. Zij zijn sterk in het lijden, maar zij ondergaan dit niet louter passief. Anna, de hoofdfiguur van deze novelle, is de pleegdochter van een varkensfokker (merkwaardig, dat bij Saizew de personen door geen ordinaire bezigheden gedegradeerd worden!) Zij leidt een werkzaam, eentonig leven, verdeeld tusschen stille voorgevoelens en heftig uitbrekende hartstochten. Zij heeft liefde opgevat voor een gewezen grondeigenaar, voor een „gewezen mensch'' dus, want het verhaal speelt in de heftigste periode der revolutie. Deze man is ziek, doodziek. Zij weet het echter niet en wil het, in de nabijheid van dit sterke meisje, ook niet beseffen. Anna verlaat haar pleegvader en past den zieke op, geloovend aan een wonderlijke genezing, terwijl rondom de revolutie en de vernietiging woedt. Het wonder gebeurt echter niet. Zij trekt de consequentie en doodt zich *niet*. Zij blijft gelooven aan haar zending, aan een hoogere roeping. En niet tevergeefs. Het huis van haar pleegvader verdedigt zij tegen de woedende en hebzuchtige bolschewisten en valt in dezen strijd. Een menschenleven, dat, ondanks de leegheid en eentonigheid van het bestaan, grootsch en heldhaftig weet te zijn. De taal van Saizew is helder en eenvoudig. Toch bereikt hij hier niet geheel en al de meesterlijke expressiviteit van *Awdotja*

Georgi Iwanoff

De jonge dichter Georgi Iwanoff debuteerde met *Petersburgsche Winters*. Hij benadeelt zijn talent door zijn ziekelijke snobismen. Zijn tafereelen uit de Petersburgsche winters van 1920-22 kunnen wij niet beschouwen als ontsprongen aan een reëele atmosfeer, die dan door de kunst verhevigd werd. Voor ons gevoel is dit werk zeer kunstmatig gekweekt. Toch blijft het een belangwekkend boek en een buitenstaander zal het met groote verbazing lezen. Bij een Rus, die Petersburg kent, zal deze gewaarwording uit den aard der zaak minder sterk opkomen. Wij geven ter typeering een dialoog:

„Hoe bent u gisteren thuis gekomen na het ballet?''

„Dank u; het ging nog al. Zij hebben mijn bont niet gestolen. Overigens moest ik buiten een half uur wachten. Er werd huiszoeking gedaan en niemand mocht binnen.''

„Hebben zij iemand meegenomen?''

„Den jongen Perfiljew en een student, die bij hem logeerde.''

„Zij zullen zeker wel doodgeschoten worden?''

„Waarschijnlijk wel.''

„Spessiwsewas was toch verrukkelijk!''

„Zeker, maar ze kan niet halen bij Zarssawina.''

Komische en groteske situatie's ontbreken in dit boek niet. We denken vooral aan de geschiedenis van den bekenden volksdichter Kljuew.

A. Remisoff

Alexej Remisoff publiceerde een reeks *Moskousche lievelingslegenden*, waarin wij verblijd worden door het diepe religieuze gedachte- en gevoelsleven van het Russische volk. Hij vertelt o.m. de legende van den pelgrim Nikolaus, Deze heeft zich in de woestijn teruggetrokken en daar ziet hij in een visioen den jongeling Ammoni, dien hij uit den dood heeft opgewekt. Ammoni roept hem toe, dat hij terug moet keeren in de wereld. Wij zien dan, hoe hij als een vreemdeling onder de menschen rondgaat en allerlei beproevingen en bekoringen doorstaat. Hij is zwijgzaam en arm: „Wat kan er hooger zijn dan het woord. En toch, hoe licht en leeg zijn woorden. Het glinsterend licht van een oppervlakkig woord — het is onkruid. Pas uit zwijgen wordt het woord geboren......''

„Hij bad zonder op te houden. Hij bezat de gave om zijn hart sterk te maken en om den rusteloozen mensch den vrede te geven......''

Na drie jaren van zwerven — toen Nikolaus God bedankte, omdat Hij hem los had gemaakt uit alle aardsche boeien — werd hij, de zwaarbeproefde, tot bisschop benoemd.

De jonge prozaïst Georgi Ewangulow vertelt in de novelle: *De vier dagen* de lijdensgeschiedenis van een jongen emigrant in Parijs, wiens leven een voortdurende jacht is op brood, brood, brood. Hij wordt voortdurend achtervolgd door ongelukken en lijdt in alles échec. Hoewel hij doodziek is van honger, blijft hij onwrikbaar gelooven

aan het wonder, dat hem redden zal. Hij krijgt een brief van zijn oude moeder, die in Rusland verblijft en die hem aanspoort om te lijden en den moed niet op te geven. Bij deze aansporing, die afkomstig was uit Rusland — het land waar al de achtergeblevenen, ieder op zijn eigen wijze, martelaren zijn en overwinnaars — voelt hij een onbeschrijfelijke blijdschap in zich opkomen.

Georgi Ewangulow

Na *Honger* van Hamsun dachten wij, dat een werk met dit thema ons moeilijk meer zou kunnen treffen. Ewangulow's novelle heeft dit echter zonder twijfel gedaan. Hier kon een mensch „uitspreken wat hij te lijden heeft."

De roman *Koning, dame, knaap* van W. Sirin levert duidelijk het bewijs, dat de jonge Russische schrijvers, die buiten Rusland leven, hun stof moeten zoeken in het milieu zelf, waarin zij leven. Buiten taal, afkomst en jeugdherinneringen kennen zij geen band met het oude Rusland. De Sovjetstaat is hen geheel en al vreemd. Deze roman speelt in het Berlijnsche leven, onder Duitschers. Sirin verbluft ons door zijn diep inzicht in den aard van het hem vreemde volk, maar zijn eigenaardige charme krijgt dit boek door de visie van den schrijver op Berlijn. Hij ziet het ongeveer, op dezelfde wijze, waarop Dostojewski Petersburg zag. De handeling van den roman is niet bijzonder gecompliceerd. Het is het oude thema: een man, zijn ontrouwe vrouw en een derde. Maar het bijzondere van deze roman ligt in de wijze van behandeling, in de poging om het ziellooze, automatische leven van den mensch in de moderne grootstad uit te beelden. In de vaak al te gemakkelijke opbouw van het boek verraadt zich nog de onvolgroeidheid van den schrijver. Misschien is de moderne mensch wel een mechanisme; zoo ongecompliceerd en schematisch als Sirin het voorstelt is hij toch zeker niet en het leven van de groote steden is ook allesbehalve eenvoudig. Een meester is Sirin ongetwijfeld in de scherpe observatie der détails en de weergave daarvan. Wij kunnen hem met recht een „zakelijk" schrijver noemen.

Het degelijke tijdschrift *Les Annales Contemporaines* publiceerde een reeks vertellingen van jonge schrijvers. Men verwacht van een publicatie op deze plaats onwillekeurig iets bijzonders, maar menigmaal stelt het werk toch wel teleur. Een vermelding verdient *De intellectueel* van Nikolai Roschtschin. Witte officieren nemen soldaten uit het roode leger gevangen en zullen hen gaan doodschieten. Sommigen van de officieren hebben daar maar weinig lust in en worden door een kameraad daarom berispt. Hij meent dat „edele ideeën" in deze omstandigheden verwerpelijk zijn. De meeste officieren, en vooral de jonge Zweginzew, komen daartegen op. Hoe zou hij dien eenvoudigen, geloovigen boer, dien mensch, op zoek naar de waarheid, van het leven kunnen berooven? (Men denkt onwillekeurig aan den Mongool in de film *Storm over Azië*, die ook in Holland succes had). Het mag niet gebeuren; en Sweginzew redt den boer. Hier uitte zich een intellectueel, een vertegenwoordiger van de klasse, die in Rusland, als voortbrengster van kultureele en geestelijke waarden, ook in de toekomst een leidende rol zal spelen.

We willen ook gewagen over *Het huis Roschdestwenskaja* van Timjrjasew. In de geschiedenis van dit huis weerspiegelt zich de Russische geschiedenis vanaf den wereldoorlog tot heden. De eerste bewoners zijn goede burgers van het tsarenrijk en tenslotte wordt er in het huis een speelgelegenheid voor kinderen gevestigd, die den naam draagt van een communistischen held, de zoon van de bekende Thekla Baltschusz. Deze vrouw geldt als degene, die het signaal tot de revolutie heeft gegeven. Zij liep aan het hoofd van een groote hongeroptocht en was de eerste, die de glazen van de bakkerswinkel van Piskarew insloeg. Door aan het speel-tehuis van de kinderen den naam Baltschusz te geven, eeren de communisten hun helden. Jammer, dat slechts weinig kinderen het huis bezoeken; de

N. Roschtschin

verwaarloosde jeugd heeft meer behoefte aan een opvoedingsgesticht.

De dood van Prof. Julius Eichenwald, die door een Berlijnsche tramwagen werd overreden, is voor de Russische litteratuur een zware slag. Hij, de beste Russische criticus, was een wegwijzer, ook voor de schrijvers in Sovjet-Rusland. Zijn roem werd vooral gevestigd door de *Silhouetten van Russische schrijvers*. De titel van dit boek typeert reeds de bescheiden en voorname geest, die Eichenwald was. Het zou ook een onrecht zijn, hem te beschouwen als een criticus zonder

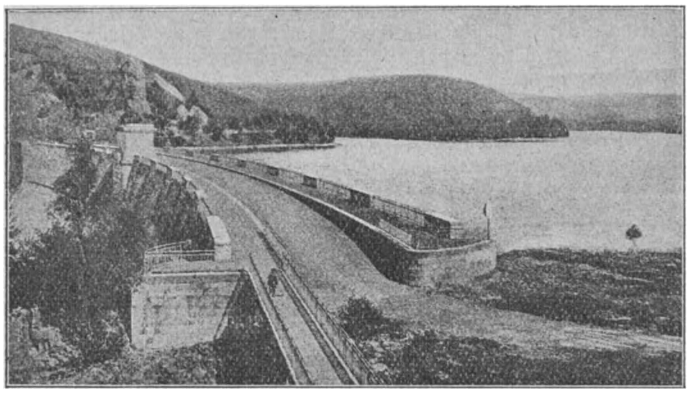

Passage de la Gileppe in de Ardennen

meer, want bij dezen denker en geestelijken leider werd de kritiek vaak tot creatieve litteratuur. De pracht van zijn taal zal slechts een Rus kunnen bewonderen. Met Eichenwald is waarlijk een edel ridder van het woord heengegaan.

EEN VACANTIEREIS VAN 23000 KILOMETER.

Als we de juistheid aanvaarden van Ellen Forest's uitspraak: „Reizen is een groote kunst en reizen is een criterium", welnu, dan mogen we na de lezing van haar *Vacantiereis van* 23000 *Kilometer per Hudson door Europa*, Ellen Forest een kunstenares noemen. In deze beschrijving met haar uitmuntende illustraties van de lange autotocht uit zich een diepvoelende vrouw, die juist en raak haar impressies weet weer te geven. Dit boek werkt opvoedend, al zouden we het om enkele ietwat realistische passages de jeugd *niet* in handen willen geven; maar is niet ook voor ons, ouderen, opvoeding het heele leven door noodig en ondergaan we die niet met graagte, wanneer slechts de juiste toon wordt aangeslagen? Bovendien moet ons volk niet in breede lagen nog léeren reizen? (Helaas, niet alléén óns volk!) Niet op hen wordt hier gedoeld, die onder de vleugelen van Reisvereeniging of Reisbureau of gezelschapsreizen uitzwermen; dezen toch moeten we beklagen. Nooit voelden zij de emotie van het onverwachte, van het door eigen initiatief bereikte, nooit de vreugde van eigen ontdekking, van het alleen-, of in intiemen kring rondzwerven door Gods heerlijke natuur in onbekende streken. Juist dit alleen-zijn met de natuur, het verheft boven het alledaagsche, het wekt tot dieper inzicht van het leven, tot eenvoudige, kinderlijke overgave van heel ons leven in de handen van Hem, Die zooveel schoons ons schiep. Dit alles derft hij, die met een groot gezelschap op pad gaat. Maar ook van de anderen; hoevelen zouden er zijn, die thuiskomende wel kunnen vertellen, wat zij gezien hebben, maar niet hoe *zij* het zagen. Immers:

„Reizen is: lezen in het boek van de wereld. De reiziger zet zijn eigen notities in de marge. Dat is de verbeeldingrijke reiziger — de ander houdt het boek schoon. Die aanteekeningen aan de kanten zijn meestal veel interessanter dan het boek zelf, want ze zijn de expressie van een ziel. Het is een onschatbaar bezit, die mogelijkheid de materieele wereld om te tooveren in een serie eeuwig wisselende sensaties en verrukkingen." En elders: „Om prettig te reizen, moet men alles aandurven, voor alles openstaan......"

Ellen Forest leert ons, hoe dat te bereiken, niet alleen door telkens met een enkel woord aan te geven, waar men prettig en goed logeert, of waar men heerlijk of wel waar men goedkoop kan dineeren, of wel door op te sommen het belangrijkste, wat men in een bepaalde stad zien moet, of door de boeken te noemen, welke men vooraf moet lezen, om de sfeer van een stad aan te voelen. Neen, meer dan door dit alles voedt zij ons op tot reizen, doordat zij zelve zoo heerlijk wijd voor alles, voor alle indrukken van mensch en band openstaat, en haar impressies en emoties zoo weet neer te schrijven, dat we als vanzelf meegetrokken worden binnen haar interessensfeer en haar belangstelling ook de onze wordt.

Vanaf de eerste bladzijde is de lezer er „in":

„Wij kochten tóch de Hudson en twee dagen later, stevig geladen met tenten, veldbed, lunchmand en kleeren, die er tegen konden, begon de tocht. Achterop een koffer „evening wear"... one never knows.

Een vast plan hadden we niet.

„We waren uit om sagen te zoeken en wonder." En deze vonden ze ook, Ellen Forest en haar man op hun autotocht 7 maanden lang door Midden-Europa. Is de wereld niet vol van sagen en wonder voor wie hooren wil en zien?

Daarna volgen we haar door de Ardennen en Luxemburg, langs Nancy la belle, en dan door Elzas-Lotharingen en Zwitserland naar Innsbruck, en via het Salzkammergut naar Weenen. Een korte beschrijving dus slechts, maar vol pittige opmerkingen, die ons bijblijven. Zoo, over Weenen:

„Weenen heeft nooit langdurige rust gekend. Ze was zoo mooi, dat allen haar begeerden...... Toen ze ouder werd, kwam er meer rust, tot deze in 1914 allerwreedst verstoord werd. Nu is ze convaliseerde, 'n beetje bloedeloos, een beetje moe, al tracht ze wel te pronken met wat haar nog rest."

Dan trekt Hongarije. Op den langen, langen weg van de grens naar Budapest, een weg zoo vol gaten, dat ze als een protest is tegen alle modern verkeer, maar zoo vol schoonheid met haar dorpjes als uit sprookjes en tusschen oeroude moerbei- of kerseboomen door, op dien weg ondervonden zij een der weinige „avonturen" van hun reis, de ontmoeting met een zigeunerbende, waaraan slechts door losse schoten in de lucht en door het toewerpen van klein geld ontkomen werd. — Wanneer de nu zoo slechte wegen eenmaal hersteld zullen zijn, dan zal Hongarije een der schoonste landen voor toerisme worden.

Budapest! De twee zustersteden door de Donau gescheiden: het statige Buda met zijn prachtig gouvernementsgebouw, zijn ministeries en paleizen der magnaten — en Pest, waar het Semitische ras leeft, wroet, werkt en vooral schachert. En dan gaat de tocht weer verder over Wiener Neustadt en Klagenfurt door het Pusterdal naar

Inniehen aan de tegenwoordige Italiaansche grens. Nu begint pas het echte! De Dolomieten! Nu moet op de hooge passen de wagen toonen, wat hij kan. En hij houdt zich prachtig! De Dolomieten zijn een ideaal land voor autotoeren. De nieuwe Dolomitenstrasze, waar alleen de stof van de lange files auto's recht hinderlijk kan zijn, biedt de heerlijkste vergezichten en Cortina d'Ampezzo is een uitmuntend middelpunt, waar men prachtige wandelingen met autotochten kan afwisselen.

Langs de Zwitsersche meren

Na vier heerlijke weken werd weer verder getrokken. In Bozen begon in dien warme zomer van 1928 de hitte ondragelijk te worden. De vlucht werd genomen naar het hooggelegen Sulda en dan over Trafoi en het Stilfser Joch naar Pontresina,waar gekampeerd werd, om de mondaine omgeving te ontgaan, door Zwitserland, naar Gletsch aan den voet van den Rhône-gletscher. Maar in de nauwe Zwitsersche dalen hangt de hitte drukkend, verpletterend. De toppen vreezen zij om het vacantie-publiek. En dan begint de race naar de koelte. Bretagne, de zee! Daar zal ze te vinden zijn. In één dag van Gletsch naar Dyon!

Nu langs de Loire. In dit prachtige land vol oude kasteelen en historische herinneringen is de schrijfster eerst recht in haar element. Maar de ontzaggelijke hitte drijft voort tot Bretagne, in de vacantie echter overstroomd door Amerikanen en Engelschen.

Sympathieke woorden wijdt de schrijfster aan Botrel, den ook in ons land zoo bekenden chansonnier, die Bretagne bekend gemaakt heeft tot ver over de grenzen van zijn vaderland. Hij wilde de Bretonsche geest doen herleven, het nationale Bretonsche gevoel opwerken. Gelukkig heeft hij niet meer beleefd, hoe juist de door hem opgeroepen vreemdelingenstroom het Bretonsch gevoel dreigt te dooden.

Interessant is de beschrijving van het „pardon" van St. Ronan.

Dan zoeken onze reizigers de droomerige rust van St. Malo. Dit was echter tijdelijk in bezit van een schare Yankees en zoo werd gevlucht naar Sèvres, omdaar in de onmiddellijke nabijheid van Parijs het einde van de „Augustus-Völkerwanderung" af te wachten.

Maar begin September vangt de tocht opnieuw aan: naar Italië!

Reeds vooraf kan men voorspellen, dat Italië een temperamentvolle persoonlijkheid als Ellen Forest, klassiek geschoold en met een fijn aangeboren gevoel voor kunst en historie, zal moeten boeien en gevangen houden.

De hoofdstukken over Italië zijn dan ook wel de beste van haar werk. En wie daarheen gaat, zal goed doen het als gids mee te nemen, al heeft het dan ook in niets den vorm of inhoud van een Baedeker. De oude steden met hun kunstschatten en rijk verleden worden voor ons levend onder haar bezielde beschrijving en weer pleit zij voor lectuur vooraf om tot dieper inzicht te komen.

„Gaat niet naar Florence, vóór ge iets van haar geschiedenis weet. Naar Roma, dat gaat nog, daar is het nieuwe leven fel genoeg, om U bezig te houden, maar Florence wil lang en ernstig gekend zijn, eer ze U een vreugde wil worden."

Op welk een origineele wijze en hoe fijn aanvoelende heel het klassieke verleden en de steeds actueele beteekenis van Rome als centrum der Katholieke Christenheid leidt zij U in Rome rond: in het Rome der oud-

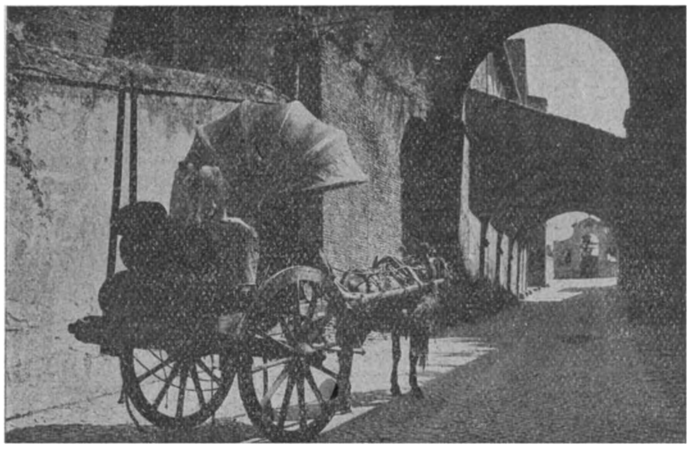

'n Oud poortje in Rome

heid, in het Rome der Christenen vooral, „want wat zou Rome zijn, wát zou er van over zijn en wat zou het relief geven, als niet het Christendom de oudheid, waardigheid en waarde had verleend?"

Een bezoek bij Kardinaal van Rossum, een particuliere audiëntie bij Mussolini, het bezoek van de 60.000 Italiaansche boeren aan Rome, al deze levendig weergegeven herinneringen verleenen een bizondere charme aan dit werk.

Zoo, over Kardinaal van Rossum: „De werkelijk grooten zijn altijd eenvoudig. We stonden hier tegenover een eerwaardig, oud man. Ik denk me de aartsvaderen zoo. Een met wijsheid omglansd voorhoofd, oogen vol goedheid en begrip, een mond waarom vergeving en berustig zweemt. Een ferme, zachte, duidelijke stem en die fijne manier van luisteren, die U zelf doet gelooven in de belangrijkheid der dingen, die ge zegt."

En over Mussolini, van wien een portret met onderschrift gereproduceerd wordt: „Toen ik opkeek, bereid tot registreeren van den eersten indruk, stond daar op dat open gelaat, sterker dan al het andere: „goedheid."

.........Wat in dezen mensch domineert, is goedheid. Daarnaast staan kracht en teederheid. Met deze twee heeft Hij zijn land lief, die stellen hem in staat zichzelf geheel te offeren, alles te geven, niets te eischen."

De terugtocht: Perugia, Revenna, om den nevel niet naar Venetië, Genua, door de Zeealpen naar Avignon, Arles, Grenoble, Parijs! Eenige zéér eigen beschouwingen! Zooals zoo talloos velen werd ook Ellen Forest getroffen door de majestuositeit, de hooge witheid van de Sacré Coeur, die Parijs domineert. Zij ziet haar omzwermd door duiven, spierwitte duiven spelend en duikelend om de koepels.

„Sprookjesdieren, witgevlerkt, die vrede brengen aan wie onder dien koepel bidden, de Vrede van den veeren Hemel, waaruit ze schijnen neer te dalen, waarnaar ze schijnen op te stijgen."

En dan naar huis. Zwaar werk voor de Hudson door het door overstroomingen geteisterde België, maar de trouwe, beproefde vriend houdt vol to the bitter end, legt het pas af in Baarn vóór de autogarage.

Dr. J. B. L. Hol.

Ellen Forest,
EEN VACANTIEREIS VAN 23000 KILOMETER PER HUDSON DOOR EUROPA. Geïllustreerd. *S. W. Melchior, Amersfoort.* (26 × 19) 159 blz. ing. f 4.80, geb. f 6.95.

UIT BOEK EN BLAD.

Dietsche Warande en Belfort.

Na Remarque's merkwaardig oorlogsboek hebben talrijke hun krachten beproefd aan de uitbeelding van de onuitsprekelijke tragedie van het vuur. Doch geen hunner heeft in zulk een sterke en gevoelige mate zijn walg en zijn onmacht kunnen overwinnen en het onzegbare tastbaar maken als de schrijver van *Im Westen nicht Neues.* Ook Renn niet in z'n beeld van de oorlogsgewoelen aan het westelijk front —

Renn, aldus een leerzaam artikel in bovengenoemd tijdschrift, beschrijft het leven in de loopgraven en de offensieven van Campagne, de Somme en Maart 1918 en hij heeft tusschen in de smart der verwonding en het leven in de hospitalen leeren kennen; en hij stapt nog naast zijn mannen, wanneer na de ineenstorting van het duitsche front, het leger weer de grenzen overtrekt. En toch: op géén moment krijgt zijn verhaal over ons hart de macht van E. Remarque's boek. Het verhaal van Renn verbrokkelt in veel heid van details. Renn heeft gepoogd het onuitspreekbare uit te spreken; wat hij niet uitbeelden kon heeft Remarque voelbaar gemaakt achter de woorden. Dat was de eenige weg."

Een werk van een suggestieve kracht, dat een diepen indruk achterlaat omtrent de gruwelen aan de Russische leger-etappen is het boek van Dwinger.

Remarque heeft de tragedie geschreven van het Westerfront; Edwin Erich Dwinger de roemlooze tragedie van de twee miljoen krijgsgevangenen, die in de Siberische kampen lijk dieren bijeengedreven werden achter prikkeldraad, en moesten ondergaan in den gruwel van ellende en ziekten en barbaarschheid. Wie zijn leven uit deze hallucineerende duivelarij en massamoord nog redden kon, voelde zijn menschwaardigheid ten lange leste zonder houvast verzinken in een broeienden poel van verderf en onnatuur.

Het Siberische dagboek van E. Dwinger is misschien het gruwelijkste getuigenis uit heel den gruwel van den wereldoorlog.

Edwin Erich Dwinger

Daar is in Dante's Hel géén bladzijde, van zulke bovenmenschelijke ontzetting als Dwinger's relaas van het leven — indien dit leven heeten mag — in de aardbarakken van Totskoje, waar in enkele maanden tijds zeventien duizend gevangenen stierven aan vlektyphus, en de dooden tot bergen werden opgestapeld naast hunne holen van ontzetting, tot de lente de aarde weer ontdooien zou. Er is geen resumeeren aan dit dagboek. En alle kritiek verstomt erbij. De held van Remarque is gesneuveld op een dag dat het Duitsche legercommuniqué van het westelijk front niets te melden had. Maar dat ginder in de Russische steppen en woestenijen meer dan vijf honderd duizend gevangenen den dood vonden, heeft zelfs niets een lakonisch legerbericht laten vermoeden.

Edwin Frich Dwinger,
DIE ARMEE HINTER STACHELDRAHT. *Eugen Diederichs, Jena,* 1930. (19 × 13) 306 blz. ing. M. 4.50. — Bc —

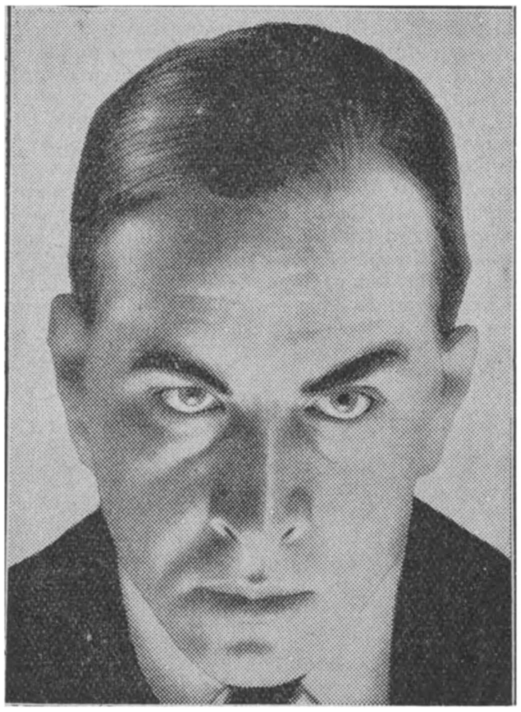

E. M. Remarque

Leven en werken.

Annie Salomons maakt in bovengenoemd blad eenige opmerkingen over de kunst van Vertalen en schrijft o.a.:

„Volgens mijn opvatting moet de goede vertaler meer hebben van een regisseur; hij herschept; hij past het werk aan anderen landaard, andere cultuur; hij brengt niet automatisch over, woord voor woord, zin voor zin; maar met gespannen intellect, met zijn speurend taalgevoel, met zijn ontroerde hart tracht hij er zich in te denken, hoe de kunstenaar, wiens werk hij onder handen heeft, deze zelfde passage geschreven zou hebben, als hij een Hollander was geweest.

Want geen vertaling is goed, als men er nog aan merken kan, in welke taal het oorspronkelijke was geschreven. De zinnen moeten zóó zeer „van vreemde smetten vrij zijn", moeten zoo natuurlijk, zuiver Hollandsch aandoen, dat, onder 't lezen, niemand meer aan de mogelijkheid denkt, dat de geschiedenis ooit op andere wijze is verteld dan in deze, als onvervangbare woorden. Maar voor 't zoover is, voordat men deze „herschepping", die, in onderdeelen, wel wat van het origineel verschillen kan, heeft bereikt, moet men eerst heel wat stadia van minutieuse bestudeering en overweging hebben doorloopen. Wie maar in eens, geniaal, voor 't vaderland weg, aan 't „herscheppen" zou willen gaan, zou nooit iets méér bereiken dan het ten-naastenbije. Eerst wanneer men zich grondig van elk woord rekenschap heeft gegeven; als men de wóórdelijke vertaling op het papier heeft gebracht en over geen enkele beteekenis ook maar eenigszins in het onzekere verkeert, — kan men beginnen van het geheel „goed Nederlandsch" te maken en hier en daar een detail te offeren, om den zuiveren indruk van het geheel te behouden. Woordelijk vertalen is niet moeilijk; met behulp van een dictionaire speelt iedereen het klaar; maar een „woordelijke vertaling" laat het oorspronkelijke werk geenszins tot zijn recht komen, omdat ze niet aangenaam leest; omdat ze niet op-zich-zelf goed is. Eigenlijk kan alleen hij goed vertalen, die zelf schrijven kan; die zijn taal beheerscht; wiens proza ritme heeft.

Dan moet hij trachten in de huid van den oorspronkelijken schrijver te kruipen, zijn rompstand, zijn levenscadans over te nemen, en dan al zijn bewondering voor het kunstwerk neerleggen in de zuivere zinnen, waarin hij het vertolkt.

De Paal.

Zou men de bloei onzer literatuur willen meten naar het aantal periodieken, zoo kwam men stellig tot een verblijdend resultaat. Immers geen jaar gaat voorbij, zonder dat een nieuw tijdschrift 't licht ziet.

Zoo verscheen thans het eenige maanden geleden aangekondigde maandschrift van bovengenoemden naam. Het is een gewrocht van Ton Kerssemakers, die niet alleen de oprichter, doch ook de geheele „maker" van het periodiek is. Deze actieve publicist pretendeert de ideeën van den te vroeg gestorven Gerard Bruning voor te staan en beschouwt het als z'n levenstaak deze hoog te heffen tegenover de andere groepen van jongeren (*De Gemeenschap* en *Roeping*) en te grondvesten als 'n paal boven water.

Na lezing van dit eerste nummer echter, dat bijna op iedere bladzijde van des redacteurs verknochtheid aan Bruning's geest spreekt, vragen we ons af, of het ten slotte wel Bruning's geest geweest is, welke schrijver tot al de hier verzamelde uitspraken en invectieven heeft geinspireerd. Die uitspraken van Kerssemakers geestelijken vader worden althans zoo

Cliché J. B. Wolters, Groningen.

Annie Salomons.

zonderling gehanteerd, dat 't geheel een verwarden indruk maakt. Ook de methoden van Bruning worden geenszins met diens talent toegepast, terwijl van diens stijl niet veel meer dan een slap overblijfseltje te bespeuren is. Kortom 't geheel maakt den indruk te haastig, te onberaden te zijn samengesteld. De strekking is doorloopend negatief en destructief, terwijl men van een geestverwant van Bloy en Bruning toch waarlijk iets positiefs had mogen verwachten. Want dat Kerssemakers tot iets anders en beters in staat is hebben talrijke bijdragen van z'n hand bewezen, vooral toen hij de letterkundige rubriek van *De Morgen* verzorgde.

Nu wat den inhoud betreft: het begint met eenige redactioneele mededeelingen, die 't overnemen waar zijn.

„De redaksie behoudt zich volledige vrijheid van handelen voor *met alle ongevraagd gezonden stukken.* Zij erkent dienaangaande geen enkele der bestaande convenances. Zij kan al naar het haar goeddunkt: een stuk in zijn geheel plaatsen; een goed en bruikbaar fragment uitlichten en plaatsen waar het haar het beste lijkt en de rest in haar prullemand deponeren: het stuk op haar plee hangen etc. (alles natuurlijk met eerbiediging van de volledige auteursrechten.) Zij verplicht zich niet tot antwoord. Zij plaatst alléén vereenvoudigde spelling en zal eventueel zo veel als doenlik, sitaten en stukken naar haar spelling vereenvoudigen."

Daarna volgt een gedicht en eenige hekeldichten van den hoofdredacteur, Martien Bruyns draagt een hekeldicht bij en eenige alexandrijnen, waarvan een zich richt tegen Max van Poll.

A. de Knöppel behandelt *Herstel in Christus* van Max van Poll, 'n ernstige uiteenzetting, doch niet overal helder van gedachten en eindigend met een uitspraak van Bruning. Dan begint de algemeene stormloop van de heeren Pfahl en Knöppel tegen de Gemeenschap-groep; 't eerst wordt „onder handen genomen" Kuyle, die een bloemlezing krijgt voorgelegd van alwat anderen ten nadeele van zijn werk hebben geschreven.

Het tweede paaltje richt zich tegen Anton van Duinkerken. Een uitlating van dezen criticus, in Februari 1929 gericht tegen den „Maasbode"-redacteur wordt door Ton Kerssemakers geïnterpreteerd als een uitlating tegen den „Morgen"-redacteur en smalend weerlegd. Jan Engelman wordt geschilderd als „het seniele huisknechtje, dat iedere week in *De Nieuwe Eeuw* de literaire pots-de-chambre blinkend op mag poetsen." Het laatste „Paaltje" beschouwt de „Gemeenschap"-redactie als een Olymp.

Ten slotte vallen nog te memoreeren een boekbespreking omtrent Leon Bloy en een merkwaardige geslaagde vertaling van *Celle qui pleurt* van Leon Bloy.

VERSCHEIDENHEDEN.

Het nieuwe boek van Trotzsky.

De Russische medewerker van het Hbl. schrijft: Het nieuwe boek van Trotsky, waarin de gewezen volkscommissaris van buitenlandsche zaken en defensie een vernietigende beschrijving geeft van Stalin en zijn tegenwoordige helpers, heeft te Moskou onder de bolsjewistische leiders veel opzien gebaard. Het boek mag natuurlijk in Rusland niet ingevoerd worden en de grensautoriteiten hebben een streng bevel gekregen al het mogelijke te doen om het binnensmokkelen van dat boek te beletten, en toch circuleeren te Moskou veel exemplaren er van. Het wordt in het geheim aan vrienden uitgeleend en gretig gelezen en besproken. Wie het boek persoonlijk niet kon bemachtigen, weet toch in welken geest Trotsky over den tegenwoordigen ongekroonden heerscher van Rusland schrijft en zelfs in welke bewoordingen hij dat doet, omdat de pikante passages fluisterend verspreid worden.

De toestand doet sterk denken aan hetgeen in het begin van de XXe eeuw in Rusland is gebeurd.

Trotzky.

De journalist Amfiteitrow heeft toen een verhaal geschreven, getiteld „Het gezin Obmanow" (van obman — bedrog). Iedereen begreep dadelijk, dat in plaats van Obmanow-Romanow gelezen moest worden. Het blad, waarin de eerste hoofdstukken van dat verhaal waren verschenen, werd verboden, de journalist zelf werd verbannen, en de politie maakte jacht op de verkochte exemplaren van het blad. Het werd in het geheim verkocht en er werden groote bedragen voor betaald. Alle hooge ambtenaren lazen dat verhaal en vertelden elkaar fluisterend de pikante bijzonderheden. Sommige hovelingen gingen zelfs zoo ver, dat zij op het hofbal elkaar het blad lieten lezen en over „de familie Obmanow" fluisterden. Stalin is natuurlijk woedend. De haat tegen Trotsky, die ook voordien onder de Stalintsen zeer groot was, heeft nu een pathologischen vorm aangenomen. Door dit boek heeft Trotsky voorgoed elke mogelijkheid van een verzoening met Stalin vernietigd. Trotsky wordt nu door den dictator nog sterker gehaat dan Miljoekow en Kerensky.

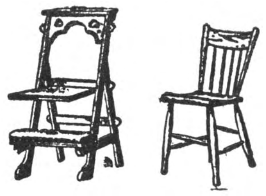

Gebr. Teurlinck - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev.

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No. 320.

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

Alle soorten complete
RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

B. J. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingsconditiën.

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is.
E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt. korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGAREN EN VERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

Voor VOETBAL, GYMNASTIEK en ATHLETIEK artikelen is Uw AANGEWEZEN ADRES
Antoon v. d. Dobbelsteen, v. Gilsstr. 27, Tilburg

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

DE KONINGIN DER SIGAREN

P. BARTEN - BREDA
Bredascheweg 53 - Telefoon 1695
Groothandel in Aardappelen en Brandstoffen

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen
Vraagt Reizigersbezoek.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 Telephoon Interc. 23903

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405
Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

Banketbakkerij H. KRASENBERG
Bovenbeekstraat 5, Telef. 26931, ARNHEM
Specialiteit in ST. NICOLAASARTIKELEN voor scholen en vereenigingen.

Uw adres voor STOOMEN EN VERVEN is bij De Blaauw
Homm-weg 81 Manegestraat 11-13
ARNHEM Telefoon 22315

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL
HAAGDIJK 104-106 - BREDA
— De drukkerij voor R.K. Periodieken —

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg
TIMMERFABRIEK
Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

Moderne Dames- en Heerenkapsalons
J.BÜSGEN, Willemstraat 10, Eindhoven
8 Aparte Damessalons.

STOOMEN L. C. ROELOFF - BREDA VERVEN
Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

A. J. VAN BOESSCHOTEN STOOP - Boschstraat 4 - Telef. 717 - BREDA
Huishoudelijke Artikelen. Glas, Porselein en Aardewerk.

Electr. Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)
Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

Firma Wilhelm van Eupen

R. K. Boekhandel & Uitgeverij

EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie **BLOEIEND LEVEN** No. 1 2 en 3 voor het 1e leerjaar door

Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes:

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar

door **M. C. van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.

door **H. H. Stroy,**

Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal)
40 cent.

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal)
50 cent.

Beleefd aanbevelend,

Firma Wilhelm van Eupen.

VERSCHENEN:

Dr. L. DE JONGE S.J.

De Orde der Jezuïeten

DEEL II

STRIJD EN ONDERGANG 1661-1773

Formaat 20×17; 344 pag.
geïllustreerd met 30 portretten.

Prijs ingenaaid f 2.25, gebonden f 2.75.

DEEL I

STRIJD EN ZEGE 1539-1661

Prijs f 2.— ingenaaid; f 2.50 gebonden.
(Verscheen in 1928.)

Verkrijgbaar in Boekhandel en bij den Uitgever

H. J. DIEBEN — WASSENAAR

UITGAVE VAN HET MISSIEHUIS VAN DEN H. GEEST — WEERT

DE HEILIGE PINKSTERGAVE

door MORITZ MESCHLER S.J.

Uit het Duitsch vertaald door:

JULIUS TEERNSTRA C.S.SP.

450 blz. Prijs: ing. f 3.—. Fr. p. p. f 3.75.

Een boek te schrijven over den H. Geest, waarlijk geen gemakkelijke taak! En toch is Pater Meschler geslaagd in zijn opzet. Pater Teernstra heeft van het werk een vloeiende vertaling gegeven, hetgeen des te moeilijker was, daar onze taal zich voor het theologisch betoog niet zoo gemakkelijk leent.

J. B. de Glas, O.S.B. in *Boekzaal.*

Ook verkrijgbaar in den R.K. Boekhandel

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS

10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —

PROPAGANDA-SECRETARIAAT

POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

Voor Kindervoorstellingen

MOROSCO, DE IJSKONING

Een prachtig Russisch Sprookje

F. I. M.-FILM

Singel 469, Amsterdam

Doelmatige publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor Uw onderneming.

ABONNEERT U op dit Tijdschrift.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

WOORDENBOEKEN NIEUWE TALEN

Elk deel afzonderlijk verkrijgbaar

M. J. KOENEN — Dr. J. ENDEPOLS
NEDERLANDSCH ZESTIENDE DRUK
In één deel . . . . f 5.60

K. R. GALLAS EN C. R. C. HERKENRATH
FRANSCH
Twee deelen, in twee banden . . . . . . f 7.50
Elk deel afzonderlijk . . . . f 3.75
Dit Fransch Woordenboek geeft bij ieder woord de uitspraak phonetisch aan.

I. VAN GELDEREN
DUITSCH ZESDE DRUK
Twee deelen, in twee banden . . . . . . f 7.50
Elk deel afzonderlijk . . . . f 3.75

K. TEN BRUGGENKATE — A. BROERS
ENGELSCH ELFDE DRUK
Twee deelen, in twee banden . . . . . . f 7.50
Elk deel afzonderlijk. . . . . f 3.75

Prijs per 4 woordenboeken, Nieuwe Talen per stel besteld . . . . f 27.00

WERKT VOOR UW FINANTIEELE ONAFHANKELIJKHEID

EN SLUIT EEN FLINKE LEVENSVERZEKERING MET WINSTAANDEEL
——— BIJ DE ———

HAVBANK

SCHIEDAM.

Vraagt onze lage tarieven en brochure inzake onze hooge winstuitkeeringen.

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Modelslagerij G. BANNENBERG

Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325

Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant enconditie s

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

MIJNHARDT'S
Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth.en Drogisten.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

C. VAN DER LEE-STRATEN, TILBURG

Lange Nieuwstraat 103 Telefoon 832

SPECIAAL FIJNSTRIJKERIJ

VAN TUIJN & Co. - DONGEN

Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, afgelapt en Good-Year Welt.

Al uwe Nederlandsche boeken levert U Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER. DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 8 — 15 APRIL 1930 — 25 cent

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Fransch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . . Engelsch
Tooneel . . . . . Engelsch
Kunst . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Geschiedenis . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Land- en Volkenkunde . . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . . Nederlandsch
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING — BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

Een boekwerk dat in geen enkele bibliotheek mag ontbreken is

NEERLANDS INDIË

LAND EN VOLK — GESCHIEDENIS EN BESTUUR — BEDRIJF EN SAMENLEVING

Door erkende deskundigen, onder leiding van

PROF. D. G. STIBBE

met een voorwoord van

H. COLIJN

Twee deelen, ruim 700 pag., met ruim 500 illustraties.

In afl. f 8.— per deel, geb. f 10.— per deel.

Van de schrijvers noemen wij o a.: Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, Jos. v. d. Kolk M.S.C., Prof. T. J. Bezemer, Prof. Dr. N. J. Krom, Prof. Mr. J. C. Heeres, Prof. Dr. I. A. Nederburgh, Prof. Ir. H. van Breen, L. Noë, C. J. Hasselman.

N.V. UITGEVERS-MIJ. „ELSEVIER" - AMSTERDAM

VERSCHENEN:
Dr. L. DE JONGE S.J.

De Orde der Jezuïeten

DEEL II
STRIJD EN ONDERGANG 1661-1773
Formaat 20×17; 344 pag.
geïllustreerd met 30 portretten.
Prijs ingenaaid f 2.25, gebonden f 2.75.
DEEL I
STRIJD EN ZEGE 1539-1661
Prijs f 2.— ingenaaid; f 2.50 gebonden.
(Verscheen in 1928.)
Verkrijgbaar in Boekhandel en bij den Uitgever
H. J. DIEBEN — WASSENAAR

W. Pelser Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

Artistiek Drukwerk levert U
DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE.
Langestraat 35 TILBURG

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten,
enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

P. van Liebergen
NIEUWSTR.9
EINDHOVEN
TELEF.679
Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

SENNELAGER

DRIE JAAR IN 'N DUITSCH CONCENTRATIEKAMP

Oorspronkelijke Roman door

V. L. VAN RUMBEKE

,,Het Huisgezin":

V. L. van Rumbeke heeft ons onder genoemden titel een oorlogsboek gebracht, dat een goede plaats verdient onder de goede oorlogslitteratuur, die voor den vrede pleit. Niet alleen aan het front is geleden, maar ook in de concentratie-kampen, van welk verkropte leed de schrijver verhaalt: eenvoudig, zonder iets aan te dikken, zoo zelfs, dat men wel eens den indruk krijgt, dat het dan toch niet zoo erg was. Wat vooral hier weder karakteristiek was, en wat het boek gemeen heeft met soortgelijke litteratuur der laatste maanden, is het mede-lijden ook met het volk, dat binnen de Duitsche rijksgrenzen leed van den honger, dat onmenschelijke wapen, dat een geslacht vernielt tot in zijn nakomelingschap, dat niet onderscheidt de combattanten van de niet-combattanten, dat treft de vrouwen, de kinderen en de armen; dat wurgende wapen, dat den vijand op de knieën dwong

Een boek, dat alle aanbeveling verdient, hoewel het niet meedoogenloos fel is en hevig als de frontverhalen der oudstrijders, niet zulk een menschheidsaanklacht tegen den bloedigen moord, maar tegen den wurgenden hongerdood.

,,De Nieuwe Eeuw":

't Is de verdienste van Rumbeke, dat hij ons die beklemming doet gevoelen en medeleven in dit relaas van drie jaren gevangenschap. Ook hier huiveren we voor de degeneratie, die zelfs de besten dreigt aan te tasten, ook hier wordt onze verbeelding door elkaar geschud door angsten en vertwijfeling, welke onbestaanbaar en onduldbaar leken voor een klein menschenhart. Maar de vonken van menschelijkheid worden toch niet geheel gedoofd Père Dessain staat als zorgzame waker over het heiligste en allesbeslissende, hij weet zelfs een godslasteraar van de poorten der hel weg te sleepen. Dat is wel een van de mooiste fragmenten in dit boek, het sterfbed van dien grommenden, egoistischen rattenverslinder Bidau

,,Nieuwe Haarlemsche Courant":

Of 't zijn nut heeft, thans, na elf jaar, al deze ellende in al haar schrilheid nog weer eens op te halen?

Daarop antwoorden wij volmondig: ja!

Want in deze elfjarige periode is de wereld van oorlog niet bevrijd geweest. Hij woedt in deze dagen nog. Dat is de nuttige zijde van dit boek: afschrik wekken, voorzoover deze nog niet voldoende afwezig is, voor den geesel van den oorlog. Alleen om deze reden is het verschijnen van dit boek — nog meer het lezen — een vruchtbare en zegenrijke daad.

Het werk is 256 pagina's groot, op zeer goed papier gedrukt, en fraai gebonden.

PRIJS INGENAAID f 3.25.
GEBONDEN . . f 3.90.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij:

STELLA-EDITIE
AMSTERDAM

Heerengracht 287 - Telefoon 31787

Zoo juist verschenen:

JOHN. RUSKIN

zijn leven en zijn werken
zijn opvoedkundige beginselen
en zijn invloed.

Met een algemeene bijgewerkte bibliographie door

Dr. Raph. Kreemers

Leeraar a.h. Kon. Atheneum en de Sted. Handelsschool te Verviers.
Late Graduate-Fellow: The University of Chicago.

Over een uittreksel uit dit werk verschenen de volgende recensies:

Boekzaal: Dr. Kreemers laat wel duidelijk de groote machtige ideeën van Ruskin over opvoeding zien. Ze zijn goed bestudeerd en becritiseerd.

Boekengids: ,,Een synthese die stevig ineenzit en echt weldadig aandoet."

Hooger Leven: ,,Deze verhandeling, ten zeerste aanbevolen, zou haar plaats mogen vinden in elke onderwijzersbibliotheek".

L'Athénée: ,,Een verhandeling die om haar diepgang en stijlhoedanigheden een plaatsje verdient in de wetenschappelijke Ruskin-bijdragen"

Formaat 25x16. Bldz: 256. Papier: dik.
Prijs: ingen. f 4.50. Geb. f 5.25. Dikte 5 à 6 c.M.

Met een portret van Ruskin.

Uitgeverij ,,OISTERWIJK"
TE OISTERWIJK

Bij P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam, is verschenen:

CHNUMHOTEP,
DE SCHATBEWAARDER

Een vertelling uit het oude Egypte, door

L. H. VAN LENNEP

met 3 illustraties in kleuren, 5 zwarte buiten en verscheidene in den tekst.

Ingen. f 2.90, gebonden f 3 90

Met groote kennis en met veel smaak heeft de schrijver het verhaal verteld van Chnumhotep, wien Koning Amenemhat uitzond op een expeditie naar het zuiden, ten einde het roze graniet uit den berg Teser bij Job en den zandsteen uit de bergen bij Chem te halen, welke materialen de Koning noodig had om in Apet een tempel voor Amon te bouwen.

Meer dan eenig hedendaagsch auteur zou kunnen bereiken met nauwgezette beschrijving van toestanden en gebeurtenissen uit de jaren 2000 voor Christus heeft Van Lennep bereikt met den vorm, waarin deze avonturen zijn beschreven.

Nieuwe Rotterd. Courant.

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

DE KONINGIN DER SIGAREN

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres in gemaakte goederen

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

t Ochtendvoer.. Gemengd Graan van de C.V.A.
Nieuwstr 33-35 Tel. 471 APELDOORN

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Centrale Kaashal — **EINDHOVEN** — **Kleine Berg 18 B** — TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — **EN DETAIL**

„DE KENNEMER"

INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

UITGAVE VAN
FOREHOLTE
TE VOORHOUT.

KUNST EN HEILIGHEID

door Fr Mart. Vreeswijk o.f.m.

Een reeks frisssche schetsen over diverse onderwerpen van dezen bekenden stijlist.

Prijs ingen. f 2 — ; geb. f 2.90.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

Uitgeverij „FOREHOLTE"
VOORHOUT.

Vraagt geregelde gratis toezending van de
FOREHOLTE-POST

Eucharistie en Leven

Eucharistie
Offer en Sacrament
Bron van ons bovennatuurlijk leven
door M. JENNESKENS,
Rector der Zusters Franciscanessen te Mook.

2e herziene druk. 6e tot 10e duizendtal.

Binnen tien maanden werden 5000 exemplaren van dit werkje verkocht. Dit was na de verschijning aanstonds te verwachten, wijl de geheele Pers dit boekje prees als een allerbeste handleiding voor de vorming van het godsdienstig leven.

Sint Maarten: Voor hen, die door de veelvuldige of dagelijksche communie het bovennatuurlijk leven in zich tot ontwikkeling en vollen wasdom willen voeren, kan het boek een machtige stuwkracht zijn bij dit heilzaam pogen.

De Amstelbode: Een prachtig en voorbeeldig boekje, onmisbaar voor wie de zaak zijner ziel warm ter harte gaat.

Het Huisgezin: Eenieder die dit bovennatuurlijk leven eens wat nader wil gaan bezien, maar vooral dat leven in zich meer wil gaan uitleven, zal in dit boekje een gezochte leiding vinden

Ingenaaid f 0.90, Ingebonden f 1.40.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & Zonen, Roermond

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Thomas a Kempis. 6397.
IT NEIFOLGJEN FEN CHRISTUS. Vertaald uit het Latijn door A. H. de Vries. *A. J. Osinga, Boalsert.* 1929. (20×15) XV-199 blz.

Er bestond tot heden nog geen Friesche vertaling van Thomas à Kempis: *Navolging van Christus.* Voor de Friezen wordt door deze uitgave dus werkelijk een leemte aangevuld. De vertaling is het werk van een Protestant; doch ook voor katholieken verdient zij alleszins te worden aanbevolen; niet alleen werd het vierde Boek, over de H. Communie, dat in zoovele protestantsche uitgaven wordt weggelaten, ook in de vertaling opgenomen, maar de vertaling zelf werd regel voor regel door Prof. Brandsma op den oorspronkelijken tekst gecontroleerd. Een beteren waarborg kan men niet wenschen.

D. J. H.

FRANSCH.

Emile van der Velde, 6398.
LE PAYS D'ISRAEL. *Rieder & Cie., Paris,* 1929. (19×12) 259 blz. ing. Ffr. 15.—.

Hoe is 't mogelijk, dat een zoo critisch aangelegd man als schr., die nog twijfelt aan de geschiedkundige waarde van het Evangelie, welke geen enkel ernstig geleerde meer durft ontkennen, met zoo'n groote naïviteit alles opslikt, wat de eerste de beste hem opdischt. Wat is dan het geval? De Belgische minister Vandervelden heeft op uitnoodiging van het Zionistisch uitvoerend comité een tocht gemaakt door Palestina, om de voortgang der werkzaamheden daar in oogenschouw te nemen en er een onpartijdige getuigenis van af te leggen. Men heeft hem verschillende reeds bereikte resultaten getoond, vooral veel toespraken gehouden, hoopvolle statistieken in handen geduwd, ook wel van de nog te overwinnen moeilijkheden gerept. En de anders zoo wantrouwende man, wien de meest degelijke bewijzen niet voldoen, schijnt ditmaal er niet aan gedacht te hebben, dat men alle reden er voor had hem de zaken zoo rooskleurig mogelijk voor te stellen. Grifweg heeft hij alles aangenomen, en zijn relaas is vol sympathie en hoop voor het werk der Zionisten, zooals trouwens ook de wellevendheid tegenover zijn vriendelijke gastheeren het vereischte.
Maar voor een weldenkend mensch is het Zionisme in het geheel niet sympathiek, zelfs niet gelijk schr. het voorstelt. Als men soms denkt, dat een godsdienstig beginsel aan de beweging ten grondslag ligt, vergist men zich deerlijk, tenminste niet in de gezegende milieus, welke schr. bezocht heeft. Daar heeft men afgedaan met God en godsdienst, en met bijzondere voorliefde heeft schr. alle uitingen van ongeloof, om niet erger te zeggen, opgehaald. Hun ideaal is de aarde, niet de hemel. Wat men zoekt, is een vrij Joodsch volk in een vrij land en met ijver wordt er gewerkt aan de wederopbloei van het Jodendom. Landbouw, handel, wetenschap, alles moet zoo spoedig mogelijk omhoog. Zelfs op Paschen nog kan men „meisjes in rok of broek met de metselaars mee zien werken aan de bouw van de bibliotheek der toekomstige Universiteit." Overigens is het boek, waarin schr. zijn oppervlakkig onderzoek mededeelt, een voortdurende reclame van Marxistische beginselen en ongeloof, en daarom geheel af te raden.

Dom. G. Sloet, O.S.B.

DUITSCH.

P. Konstantin Rosch, O.M.Cap., 6399.
DAS NEUE TESTAMENT. Geïllustreerd. *Ferd. Schöningh, Paderborn,* 1928. 588 blz. geb. M. 2.—.

Een vertaling in den trant van ons Nieuwe Testament der Apologetische vereeniging, met inleidingen, korte aanteekeningen, aan den voet der bladzijden, een lijst der Zondagsepistels en evangelies, en een uitvoerig register, dat helaas aan ons Hollandsche bijbeltje ontbreekt. De stijl is natuurlijk, de vertaling zeer getrouw en niet te vrij.

Dom. A. Beekman, O.S.B.

Gustav Schlipköter, 6400.
Albert Böhme,
DER KAMPF UM DIE EHE. *G. Bertelsmann, Gütersloh,* 1929. (24×16) 320 blz. geb. M.10 .-.

Dit boek wil opkomen tegen de ontaarding van het huwelijk in onzen modernen tijd. Met deze edele bedoeling en de doorgaans verheven beschouwingen over 't huwelijk van Christelijk standpunt hebben de verschillende schrijvers een goed werk gedaan. Daar echter 't huwelijk wel van christelijk-Luthersch, niet van katholiek standpunt wordt beschouwd, wordt er de sakramenteele waarde en totaal onontbindbare hoedanigheid van de katholieke opvatting in gemist en zal deze Luthersche beschouwing, hoe edel ook bedoeld, niet dat bereiken, wat de katholieke levens- en huwelijksopvatting bereikt bij hen, die deze veel hoogere doctrien met de katholieke kerk belijden.

P. Constantinus, O.Cap.

Theodor Zahn, 6401.
GRUNDRISZ DER EINLEITUNG IN DAS NEUE TESTAMENT. *A. Deichert, Leipzig,* 1928. (24×15) 120 blz. ing. M. 5.—, geb. M. 6.50.

We mogen niet verwachten, dat alles, wat in dit geschrift is neergelegd, door ons katholieken kan worden onderschreven. Zoo noemt schr. de H. Jacobus een broeder des Heeren naar het vleesch! Maar in het geheel genomen hebben deze kanteekeningen wetenschappelijke waarde. Zahn gelooft aan Christus' Godheid en Diens goddelijke zending. Over de inspiratie van de H. Schrift spreekt hij zich niet uit. In korte hoofdstukken bespreekt hij wie de schrijvers zijn van de evangeliën en der brieven en tot wie zij zijn gericht en met welke bedoeling.

Dom. A. Beekman, O.S.B.

ENGELSCH.

W. E. Garrison, 6402.
CATHOLICISM AND THE AMERICAN MIND. *Willett, Clark & Colby, Chicago,* 1928. (20×14) 267 blz. geb. $. 2.50.

Schr. zegt van zich zelf dat hij protestant is; dat hij veel kath. vrienden heeft; dat hij vaak de kath. ceremonieën bijwoonde, Lourdes, Einsiedeln en Guadeloupe bezocht, verschillende maanden te Rome doorbracht en door een Franschen bisschop gezegend werd. Zijn doel is niet een anti-kath. boek te schrijven of een geschiedkundig werk. De uitbreiding, die het Katholicisme in Amerika heeft genomen en de groote plaats, die 't inneemt in de Westersche beschaving maken een grooter belangstelling noodzakelijk.
De kath. geschiedenis is zoo vermengd met de algemeene beschaving van Europa en Amerika dat ze niet gescheiden kunnen worden. Daarom heeft schr. het op zich genomen het katholicisme te doen kennen en een hoop vooroordeelen uit den weg te ruimen, die bij protestanten heerschen tegenover de sterkste godsdienstige groep in Amerika. Schr. heeft goed vooruitgezien, want de heele laatste verkiezingscampagne verliep tot een spiritueel conflict. Hij ziet geen contradictie tusschen kath. overtuiging en Amerikaansche vaderlandsliefde. Hij is ook gekant tegen open vijandschap met Rome: per se anti Ku-Klux-Klan dus. Het besluit van zijn boek is veelbeteekend: geen gemeenschap tusschen de kath. en de andere kerken doch wel individueele samenwerking.
De uiteenzetting van de kath. leer is heel wat beter dan b.v. in Newman's: *Manual of Church History*. De terminologie van de schr. stoot ons nu en dan wel een beetje, o.a. waar hij 't heeft over de „adoration of the Virgin Mary". Doch over 't algemeen moeten we respect hebben voor zijn rechtzinnigheid. Er worden een 20-tal kath. werken aangehaald, die een goeden naam hebben. Er wordt wat veel nadruk gelegd op 't gezag in de kath. kerk en vergeten dat wij haar eerst en vooral noemen: Onze Moeder de H. Kerk. Schr. heeft geen tijd en geen moeite gespaard om zich alzijdig te oriënteeren en zijn waarschijnlijkheidsgrond te verstevigen. Doch de werkelijkheid moest niet zooveel theoretisch worden ontzenuwd, en er worden wel eens conclusies getrokken, in ons voordeel, die niet in de premissen liggen opgesloten. De bedoeling is natuurlijk uitstekend, doch zoo'n verregaande welwillendheid hebben we niet noodig. De kath. waarheid is niet gediend met sophismen. We bevelen dit werk aan de protestanten aan, want ze zullen na lezing den schrijver dankbaar zijn eens „outspoken" veel scheeve voorstellingen te hebben recht gezet.

Dr. R. K.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

FRANSCH.

A. d'Agnel, **6403.**
Dr. d'Espiney,
LE SCRUPULE. *P. Téqui, Paris* 6, 1929. (19×12) 300 blz. ing. Ffr. 15.—.

Dit werk is geschreven voor geestelijke leiders, ouders en opvoeders. Uit het feit, dat naast de naam van een priester, die van een geneeskundige op het titelblad genoemd wordt, mag men niet besluiten, dat dit boek geneeskundig georiënteerd zou zijn. Het is dit maar in zeer beperkte mate. Uit den tekst blijkt herhaaldelijk — en soms nadrukkelijk — dat de priester alléén aan het woord is.
Uit dit werkje zou men leeren, dat „le scrupule" een ziekte op zichzelf is, althans toch geheel kan worden afgescheiden van min of meer daaraan verwante ziektetoestanden. De afwijking zou haar oorzaak vinden in zielkundige afwijkingen, b.v. in een foutieve aanleg van het karakter. Men blijft in zijn betoog steunen op de begrippen der bespiegelende zielkunde.
Op deze wijze wordt het vraagstuk niet van den grond af behandeld. Zonder eenige twijfel is de ziektetoestand, die wij angstvalligheid of scrupuleusheid noemen, een der verschijningsvormen van den algemeen zenuwuitputtingstoestand, de neurathenie of psychasthenie, en de oorzaak van dezen ziektetoestand is primair steeds in een — hetzij aangeboren of verkregen — afwijking van het lichaam, misschien van het zenuwstelsel in engeren zin, meer waarschijnlijk van nog geheel andere orgaansystemen, te zoeken. Dit laatste wordt in dit boek niet ontkend, maar men laat dit inzicht bij de verdere beschouwingen vrijwel rusten.
Bij de bestudeering van dit werk dient men te beseffen, dat hierin niet de meest diepgaande beschouwing van het vraagstuk gegeven wordt en dat men de kern ervan niet benadert.
Bepaalde aspecten van het probleem worden erg uitgebreid behandeld en voor den niet ingewijde heeft het den schijn, dat daarin de kern wel moet zitten.
De geneeskunde gaat bij de beschouwing der ziekte uit van elementaire, nauwkeurig te omgrenzen physiologische begrippen.
De schrijvers hier werken met psychologische eenheden, die lang niet altijd nauwkeurig begrensd worden. Zoo wordt gesproken over het onderbewuste, verlegenheid, droefheid, onrust in hun verhouding tot de angstvalligheid, maar dikwijls zijn deze termen zoo vaag, dat men zonder meer het geschrevene niet aanvaarden kan. Dat de schrijver een onbevangen kijk op de psychiatrie mist, blijkt op blz. 29, waar hij tegen de „naam" *folie du doute* bezwaar maakt. Dit ligt echter aan het Fransche systeem, waarin deze naam gebruikt wordt voor een ziektebeeld, dat met „folie", dit is waanzin, niets te maken heeft, wat aanstonds ook uit den naam blijkt, die het ziektebeeld in andere (Duitsche, Nederlandsche) psychiatrische systemen gekregen heeft. Het feit, dat de scrupuleuze lijdt aan de aandoening, die valt onder het ziektebeeld, dat de Fransche met den naam „folie du doute" aanduiden, blijft niettemin juist.
Voor menschen, die over scrupuleusheid iets weten moeten, kan dit boek wel dienen, mits zij er van andere zijde ook nog eens van hooren en zij ook de psychologische beschouwingen kritisch bekijken. Een werkelijk vol inzicht geeft het zeker niet.

Dr. H. A. J. M. Spoorenberg.

DUITSCH.

Dr. J. Finch, **6404.**
DIE NERVÖSITAT. *Otto Gmelin, M nchen,* 1929. (24×16) 77 blz. ing. M. 2.80, geb. M. 3.80.

Een goed boekje voor ouders en opvoeders, neutraal, maar een goed overzicht gevende, over de nervositeit en hoe ten opzichte daarvan bij kinderen te handelen.
In een eerste gedeelte wordt behandeld de nervositeit en hare oorzaken. Gewezen wordt eerst op de groote beteekenis van de aangeboren oorzaken en dan op de uitwendige oorzaken. Schr. behan-

delt de opvoeding in huis en school en in de ontwikkelingsjaren en geeft daarbij blijk een goeden kijk te hebben op kinderen. Tal van wenken over de dagelijksche bezigheden en levensomstandigheden prettig voorgesteld, maken de lezing aangenaam.
In een tweede gedeelte wordt geschreven over de behandeling van de nervositeit.
't Is geschikte lectuur voor ontwikkelde menschen.
Dr. C. Meuleman

Felix Mieszkis-Czerski, 6405.
DER DÄMON DES KRIEGES. Vertaald uit het Poolsch door J. M. Schubert. *Carolus Druckerei, Frankfurt a.M.*, 1929. (22.5 × 15) 109 blz.
Een reeks min of meer wijsgeerige beschouwingen over oorlog en vrede en daarmee samenhangende problemen. Vaak moeilijk te begrijpen en altijd somber en gedrukt. Veel goeds is voor de toekomst niet te verhopen; steeds gruwzamer oorlogen zullen volgen, totdat voorgoed het einde komt. Een somber boek.
Mr. D. Beaufort O.F.M.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Fr. Crolls, Pr., 6406.
HET WONDER DER APPELEN. *L. Opdebeek, Antwerpen*, 1929. (23 × 16.5) 31 blz. ing. f 0.50.
De bijzonderheden van deze uitgave vertellen eigenlijk genoeg over de kwaliteit van 't boekje. Alleen kan er nog bij gezegd worden, dat Fr. Crols' stijl naar minitieuse zuiverheid streeft. Daardoor heeft menige beschrijving iets aarzelends en iets gerekts gekregen. Maar daarnaast staat dan ook, dat de heele reeks verhaaltjes suggestief geteekend zijn. De titel van het boekje, is die van 't eerste vertelsel, een heerlijke legende, kalm en zonder al te groote uitweiding verteld. En daarna volgen nog een negental verhaaltjes, sommige van legendarischen oorsprong, andere „verdichtsel." 't Een en ander speelt in de Kempen, wat de bekoorlijkheid bijzonder kleurt.
— A — *J. H. P. J.*

Ridgwell Cullum, 6407.
DE NOODLOTTIGE OVEREENKOMST. Vertaald uit het Engelsch door Henriette Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag*, 1930. (20 × 13.5) 308 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
De noodlottige overeenkomst waartoe Ferman Elwood, de held van het verhaal, Guy Chalmer dwingt, bestaat hierin, dat, Mary, Elwood's wettige echtgenoote, zal hebben te kiezen binnen een jaar tusschen haar man (Elwood), die ze zonder liefde heeft getrouwd, zooals hij vooruit wist, en haar doodgewaande vroegere verloofde, Chalmer. Wie niet slaagt van hen beiden, heeft zich te zelfmoorden!
Het verhaal speelt in Zuid-Afrika en de auteur laat zich zeer onsympathiek uit ten opzichte van de Boeren; sommige gedeelten zijn wel spannend, maar het geheel boeit niet en deugt niet.
Voorbehouden vanwege levensopvattingen en uitlatingen, die niet door den beugel kunnen.
— Bc — *M. v. M.*

Jackson Gregory, 6408.
TOCH OVERWINNAAR. Vertaald uit het Engelsch door Henriette Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag*, 1930. (20 × 13.5) 288 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Gevolg gevende aan een gril, verlaat de millionnairszoon Griek Couniston de luxueuze Pullmanexpres aan een onbeduidend stationnetje ergens op de eindelooze prairiën, om een onbekend jong meisje te volgen, dat een geweldigen indruk op hem had gemaakt. Hij krijgt gauw zijn bekomst van het primitieve leven, maar daar hij kwestie met zijn vader heeft, die hem geen geld meer wil zenden en zijn laatste beetje contanten nog verliest, besluit hij te gaan werken op de ranch van het meisje zijner droomen. Hij weet door zijn energie en kunde, gestaald in een harde leerschool, het vertrouwen van haar vader te winnen en klimt op tot bedrijfsleider bij groote irrigatie- en ontginningswerken, die contractueel op een bepaalden datum gereed moeten zijn. Hij heeft te kampen met tegenslag en tegenwerking, verraad en nijd, maar tenslotte wint hij de groote prijs van zijn leven.
Goede romantiek van krachtige kerels en stoere werkers, heldenmoed, opoffering en vrouwenliefde. Uit den aard der materie, hier en daar wat ruw. Men moet iets voor Wild-West-romans voelen; maar dan leest men zoo'n roman gaarne achtereen uit. Wij voor ons hebben liever met Gregory's bonkige helden te doen, dan met de salonfähige lichtmissen der meeste moderne producten.
— B — *M. v. M.*

Mr. L. J. H. Lamberts Hurrelbrinck, 6409.
RUZIES IN HET DORP. *Boosten & Stols, Maastricht*, 1929. (22 × 16) 213 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.40.
De terugkomst van een Oostganger, de splitsing in een dorp, een door de bevolking bekostigde priesteropleiding, het in dienst gaan der jongelingschap, het binnenhalen van den oogst, de wrok tegen een adellijken buurman, de verkiezing van een nieuw gemeenteraadslid, een watersnood, het inhalen van een priester, de oprichting van een schutterij en van een zangvereeniging, een bezoek van het vorstenpaar, en tenslotte — de verzoening der twee dorpsdeelen: de wijze waarop de schrijver dit alles heeft tezaamgevoegd, mag als een voorbeeld gelden van een rustig uitgevoerde compositie-techniek. Niets wekt den indruk geforceerd te zijn en 't heele verhaal, waar geen speld tusschen is te krijgen, loopt kalm en spannend tegelijk naar een blijmoedig, Limburgs gevierd einde. Er kan bezwaar gemaakt worden tegen het halfbloed zoontje van den Oostganger, waar dat zoo vlot een reeks scheldwoorden opzegt, die menigen Limburgschen jongen op zijn twaalfde jaar niet kent. Want niet wil zeggen, dat hij er geen kent: maar mogelijk is, dat de schrijver zoo'n type ontmoet heeft; want hij maakt een indruk van nauwkeurigheid en weloverwogenheid.
— Bc — *J. H. P. J.*

Aage Madelung, 6410.
HET LANDGOED OP DE MAAN. Vertaald uit het Deensch door Dr. Annie Posthumus. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam*, 1929. (21.5 × 16) 295 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.
Hendrik Ungau komt als vlieger-officier uit den oorlog en erft een landgoed in Zweden, waar hij

een Robinsonade beleeft. Het boek levert een mooie taal, maar de inhoud is erg vreemd. Soms komen er gewone menschen en dingen in voor, zooals men daarover leest in een krant, maar die steken dan zoo scherp af, dat men die gewone dingen juist heel dwaas zou gaan vinden. Ungau leidt op zijn landgoed een eigenaardig leven en hij heeft rare ideeën. Hij doet vaak denken aan een bevroren Pallieter. Er komen heele brokken in voor, die erg mystisch aan doen. Soms zijn die niet christelijk, soms onverstaanbaar en dan staat de schrijfster gewoon, oneerbiedig maar duidelijk uitgedrukt, te bazelen.
Fantasie en voorstellingsvermogen zijn niet gescheiden en deze twee soms ook niet van de werkelijkheid, zoodat men gewoonweg niet kan uitmaken of er iets gebeurt, of dat er iets wordt gedacht. Dat is niet goed te keuren. Wanneer men op die manier schrijft over een landgoed op de maan, dan moet men het daar ook maar eens probeeren uit te geven, maar niet in Europa. Er wordt hier waarachtig al genoeg bespiegeld. Dat hebben wij tegen dit werk. Overigens is het mooi geschreven en keurig vertaald, voorbeeldig. Het beschrijvend proza, dat er in voorkomt is van 'n onconventioneele visie.
— Bc — *J. Jacobs.*

Francis Reeding, **6411.**
DE ZES. *Jacob van Campen, Amsterdam,* 1929. (18×11) 394 blz. geb. f 1.25.
Deze boeiende detective roman, doet soms in zijn details aan Oppenheim denken. — Een korte inhoud van het boek zou de belangstelling en het genoegen van den lezer kunnen verminderen, daar juist de spanning over den uitslag der verschillende avonturen, die soms wel een beetje gezocht zijn, een der grootste attracties is.... Overal, waar de valsche Caramac, het hoofd der „Zes Trotsche Wandelaars", met zijn aanhangers zijn strikken spant, weet de vroolijke, onvermoeide Granby ze meesterlijk te ontknoopen. Zoodoende redt hij eerst Carroll; en met vereende krachten weten zij Caffarelli aan den dood, en daardoor Italië aan een zekeren ondergang te ontrukken. De hoofdpersonen: Caramac, Granby, Carroll en Diana zijn goed getypeerd, terwijl de groote figuur van Caffarelli als het ware het geheele boek domineert.
De schrijver weet steeds de ongelooflijkste verwikkelingen tot een goed einde te brengen. Dit systeem van „den reddenden engel op het laatste oogenblik" geeft wel iets kunstmatigs aan het verhaal; het over-het-hoofd-zien van de medemenschen en figuranten, iets onnatuurlijks; zoo doende bewegen de helden zich in een engen kring, waarin ze steeds weer elkander ontmoeten en als het ware op elkander zijn aangewezen.
Uitgezonderd eenige Anglicismen is de vertaling goed en vloeiend, het boek aangenaam en vooral geschikt als ontspanningslectuur.
— B — *E. Haeren.*

Kathlyn Rhodes, **6412.**
HAAR LIEFDESSTRIJD. Vertaald uit het Engelsch door Henriette Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (20×13.5) 299 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Een weinig verkwikkelijk verhaal hoe een meisje, uit armoede, met een gehuwden man gaat samenleven en dezen weer ontvlucht, nadat zij een erfenis heeft gekregen. Als zij later gehuwd is, komt deze episode haar man ter oore. Hierna scheiding en hereeniging.
Twee andere geschiedenissen, waarbij natuurlijk een Oostersche, die ieder een afzonderlijke roman hadden kunnen vormen, worden er met de haren bijgesleept.
Godsvertrouwen en noodlot, waarzeggerij, occultisme en geloof worden raar dooreen gehaspeld. Het, in het einde, geschetste optreden van een katholiek priester, ofschoon blijkbaar door de schrijfster goed bedoeld, doet vreemd aan, terwijl het boek ook overigens met de christelijke moraal op gespannen voet staat.
— C — *A. C. de B.*

Rafael Sabatini, **6413.**
EEN SPEELBAL DER FORTUIN. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. v. d. Bovenkamp Jr. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (20×13.5) 235 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Sabatini is een meesterlijk verteller.
De avonturen van kolonel Holles in Engeland nadat Monk koning Stuart wederom op den troon had geplaatst, houden de aandacht geheel gevangen. Met den auteur als historicus kan men het niet altijd eens zijn, terwijl opvattingen en situaties in zijn romans, even zoo in dit boek, deze aan volwassenen moeten voorbehouden.
— B — *M. v. M.*

Maurits Sabbe, **6414.**
'T KWARTER DER JACOBIJNEN. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 2e druk: 1928. (22×15.5) 274 blz. ing. f 3.25.
Wie van Maurits Sabbe *Het Pastorke* heeft gelezen en *De Filozoof van 't Sashuis* zal best naar andere werken van hem verlangen. Dit jongste werk *'t Kwartet der Jacobijnen* is bij die andere werken vergeleken een groote achteruitgang. Weliswaar is Sabbe in geen enkel werk een bouwer van karakters of intrigues en munt hij hoofdzakelijk uit door een teere verteltrant en bespiegelingen, maar ook deze eigenschappen zijn in z'n laatste werk slechts schaars aanwezig. Het boek is wat slap, wat eentoonig en wat uit den tijd, hoewel het zich aangenaam laat lezen. Opgemerkt worde, dat Sabbe blijkbaar meer voelt voor de schoone gedachte, dan voor de zuivere waarheid.
— B — *B. W.*

Willy Wood, **6415.**
BLAUW BLOED. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1929. (19.5×13.5) 200 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.
De oude Graaf de Verd' Ile stierf arm. Zijn oudste zoon had hem totaal geruïneerd. De jongste, George, gaat onder 'n aangenomen naam als chauffeur naar Holland bij baron d'Hainquart. De verschillende avonturen die bij dan beleeft zijn in dit boek kleurig beschreven.
Amusementslectuur van 't bekende kaliber.
— A — *J. E. Mulders.*

J. P. Zoomers-Vermeer, **6416.**
DE VERLOREN DROOM. *Van Holkema & Warendorf Amsterdam,* 1929. (21.5×16) 326 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.
Mevrouw Zoomers-Vermeer werkt hard en ze werkt makkelik, dus stuurt ze om 'n haverklap 'n nieuw boek de wereld in. Maar niet altoos betekent dat „'n gebeurtenis", al loopt 'r wel 'ns wat goeds onder door, zooals *Het Molenhuis.*

In 't onderhavige werk treffen we al de gebreken aan eigen aan 'n auteur, die er haar hand niet voor omdraait, even 'n verhaal, 'n lijvig verhaal in elkaar te draaien: 'n irriterende wijdlopigheid, die schade doet aan de hoofdidee, vlakheid van stijl, 'n aarzelend tasten om op dreef te komen, waardoor de lezer bijkomstigheden voorlopig voor hoofdzaken verslijt... Dit laatste bezwaar motiveren we even, door te wijzen op de al-te-gedetailleerde ontleding van 't „geval-Tiny", waaruit wij de ladykiller Gerard al dadelik „door" moeten krijgen, waar z'n meisje natuurlik ziende blind blijft. Met *Het Molenhuis* leek de schrijfster los te komen van 'n fantasieloos realisme — ze heeft haar belofte niet gehouden. 'n Motief, dat op fantasie lijkt, 't geval-Reinhart, de vrouwenhater, „kapotgemaakt door de vrouwen", is weinig-oorspronkelik, wat Ibsen- of Strindberg-achtig bizar. Zoo kon dit boek 'n twintig, dertig jaar geleden geschreven wezen... Overigens kunnen we 't met de bedoeling van deze roman wel eens zijn: 't is als neemt de ene vrouw de partij op van haar bedrogen zuster tegenover 't mannelik egoisme, verpersoonlikt in Gerard, die, 't zij even opgemerkt, 'n veel te zoete naam heeft voor zoo'n Don Juan. 't Is eigelik de oude geschiedenis, telkens weer nieuw, misschien in onze tijd aktuéler dan ooit. 'n Meisje, onervaren en verliefd op 'n mooie jongen, idealizeert 'm, tegen de ernst van belangloze, waarschuwende liefde in. Ze trouwt 'm en al héél spoedig is ze haar droom verloren: na drie jaren keert ze lichamelik en geestelik ontredderd, met twee kindertjes bij haar vader terug... De poenige meneer kan z'n vrijgezellenbestaan weer opvatten, of voortzetten al naar je 't neemt... Ongetwijfeld heeft de schrijfster dit wrang stuk vrouwenleven op de daad betrapt — ook in de schildering van de kennissen van 't jonge paar blijkt ze op de hoogte van de trieste degeneratie van ons gezelschapsleven. Mildere aksenten wist ze te plaatsen in de tekening van Frida's vader en zusje... Maar over 't geheel heerst onbarmhartig 't noodlot en in eties opzicht scheiden hier onze wegen dus. Bezwaar hebben we verder tegen de steeds meer in zwang komende en ook hier zeer ver doorgevoerde uitbuiting van 'n bevalling. Men kan van mening zijn, dat zo'n „Aufklärung" voor onze jonge meisjes noodzakelik is: zonder de ernst der wetenschappelike uiteenzetting wordt zoo'n passage voor de meeste jongelui 'n ongezonde sensatie, al blijkt de auteur de heiligheid van 't moederschap in de nobele figuur van Frida, wel te eerbiedigen. Zeer rijpe lezers alleen kunnen dit boek ongestraft in handen nemen.

— Bc — *Leo Fens*.

FRANSCH.

Ivan Goll, 6417.
SODOME ET BERLIN. *Emile Paul, Paris* 6, 1929. (19×12) ing. Ffr. 12.—.

Ivan Goll, die ooit het prachtige *Le microble de l'or* schreef, maakte met *Sodome et Berlin* een verhaaltje, dat zeker als feuilleton in een of andere krant heeft gestaan. Het heeft er ten minste de akelig-rommelige verwikkeling van; de goedkoope symbolische vlucht naar een paradijselijk eiland; de overdreven, ridicuul aandoende titel enzoovoort.
Sodome et Berlin. Het is de titel voor een twintigste-eeuwsch apocolyptisch visioen — en werd hier de titel voor een typisten-babbeltje!
— Bc — *Ton Kerssemakers*.

Andre Lamande, 6418.
LES LEVIERS DE COMMANDE. *Bernard Grasset, Paris*, 1930. (19×12) 247 blz. Bfr. 13.50.
Een goed geschreven, handig-in elkaar gezette, vriendelijke roman, poëtisch en stichtend. Een jonge man, Claude, natuurlijk gefortuneerd en eigenaar van een snelle auto, zoekt vergetelheid voor zijn onrust, deze moderne „ziekte der eeuw" (ooka! weer een mode geworden voor de snobs die niet behoeven te werken voor het harde dagel sch brood), geestelijk en moreel verzwakt en bedorven door de boeken van een verderfelijk schrijver (blijkbaar is André Gide bedoeld); die rijke jongeling, na een liefdesavontuur dat tragisch eindigt, rijdt en rost in zijn auto door Frankrijk en komt op zijn doellooze omzwervingen toevallig in Rocamadour, een prachtig oud stadje in midden-Frankrijk. En in dat stadje ontmoet hij een frisch jong meisje, dat met franciscaansche liefde van het leven houdt. U begrijpt al, wat er gebeuren zal. We krijgen de niet onpoëtische geschiedenis te lezen van de liefde van het zuivere kordate jonge meisje Suzal met haar bloemen en duiven, voor den nog al volgens het bekende recept geblaseerden, getourmenteerde, en tragisch-doenden jongen man, die zich uit zijn zeer litterairgetinten „onrust" laat verlossen door de jonge flinke maagd. De ontmoetingen, gesprekken en de nogal onbelangrijke gebeurtenissen hebben plaats in het met smaak en gevoel beschreven décor van het oudste romantische rots-stadje. Maar heel de opzet valt niet vrij te pleiten van een zekere moreele tendenz en van heel veel „litteratuur." Eigenlijk is het allemaal nogal goedkoop. Het is waar, niet iedereen kan of behoeft boeken te schrijven die den lezer overrompelen door hun macht en hen diepe wijze hevigheid. Dit was ook trouwens heelemaal de bedoeling niet van den heer André Lamande. Een aangenaam vertelsel is toch ook iets van beteekenis — al houden wij er zelf volstrekt niet van. Lamande's werk is van een niet ongenoegelijke middelmaat, heeft als zoodanig een zeker belang en voorziet blijkbaar in een behoefte. Meer dan ontspanningslectuur is dit verhaal van den handigen romancier allerminst. „Ca ne casse rien" zeggen de Franschen van zoo'n romannetje dat je ongetwijfeld leest maar al lezende weer vergeet. De eenige geslaagde figuur uit dit zeer moreele verhaal is Suzal; zij leeft, we zien haar, hooren haar; het is werkelijk niet onverdienstelijk, hoe Lamandé dit jonge meisje tot een levend wezen heeft weten te maken. De getousmenteerde jongeling daarentegen is niet gelukt als roman-figuur; de figuur heeft adem noch ziel, al klimt hij de trappen af, rijdt met overdreven snelheid langs de steile wegen en paseert, met vervelende tirades over haar somber verwoest leven. Desondanks komt het tot een huwelijk tusschen die levende meisjes-figuur en de litteraire schim. „L'orde règne de nouveau à Rocamadour!" — Maar al zou de heer Lamande de Fransche litteratuur verrijkt hebben met dezen (wel ietwat pretentieuzen) roman, ontkennen we beslist. Dit verhaal behoort tot het soort boeken die te goed zijn om naar de prullaria verwezen te worden, maar die te prulachtig zijn om goed genoemd te worden.
— Bc — *P. v. d. M. d. W.*

Paul Morand, 6419.
DE LA VITESSE. *Simon Kra, Paris,* 1929. (19×12) 68 blz.

Dit essay beschouwt meer geestig dan diepzinnig het bij uitstek moderne verschijnsel der snelheid, zoals zich dat heden ten dage als een der meest karakteristieke exponenten van het leven voor doet. De betekenis van de moderne snelheid mag niet onderschat worden, meent de auteur, integendeel, het is een waardeerbaar goed, mits wij *in ons* een tegenwicht hebben. Wij moeten snel kunnen zijn, mits wij ook langzaam kunnen zijn als wij dat willen, — kortom: beheersing der snelheid.

— Bc — *Gerard Knuvelder.*

Edouard Peisson, 6420.
HANS LE MARIN. *Bernard Grasset, Paris,* 1930. (19×12) 240 blz. ing. Bfr. 12.50.
Hans le marin is een roman, zooals er in ons land zelden een geschreven wordt.

Het is geen uitgepuurd sentimentje, geen sabbelen op het psychologisch speentje. Het is het sterke, forsche, mannelijke, harde *beelden,* het scherpe rhytmeeren, het ranke mijmeren soms. Het is wezenlijk een creatieve daad. Een gespannen boog, een strakke veer.
Maar... de veer knapt. Plotseling. En alles wordt leeg om ons heen, alles waar we zoo veel van verwachtten; de geheele prachtige bouw van dit leven stort in een in een vlucht, in een sprong in de vage ruimte. Sterk nog wel — en altijd en ver verheven boven al het gewone literaire geteem, maar donker, volkomen donker. Heidensch. In deze laatste daad, in deze vlucht zakt de creatieve gespannenheid, valt het geheel neer, loopt het leeg, omdat hier plotseling het realisme, de levende, scherp omlijnde mensch met een slag verdwijnt. Hij zet niet door, zooals hij volgens de hooge logica van zijn leven had dóór moeten zetten tot het bittere of tot het witte einde toe. Thans werd dit werk een geweldige sprong, die in zijn culminatiepunt plotseling afgebroken wordt en is het, om zijn knapheid, zijn plastische scherpte zéér gevaarlijk. Het gooit den lezer in een modderpoel (maar besmeurt hem niet!) — *laat hem er midden in zitten.* Wie zich uit zulk een geval zelf niet kan redden, zij gewaarschuwd.

— C — *Ton Kerssemakers.*

DUITSCH.

D. Hohlfeld, 6421.
DAS KIND DES TOLLEN ARNHEIM. *Ferd. Schöningh, Paderborn,* 1929. (19×12.5) 317 blz. geb. M. 6.50.
Hoe dit met velerlei lofprijzingen beetiquette boek, bij een katholieken uitgever uit kon komen, is ons, eerlijk gezegd, een raadsel.
Zeker, er zit in dit boek iets van „Droste" en ook van Frenssen, het mag er zijn prima stijl-kwaliteiten, fijn-genuanceerde stemmingen, teere natuurbeschrijvingen, sterke typeeringen enz. doch, dat iedereen hem zoo maar lezen zal als een modern „Tristan en Isolde" b.v.b., wagen we hard te betwijfelen.
Maar, als dat *niet* gegarandeerd kan worden, moet dit vreemde liefdessprookje (het is er een met meerdere liefdes), niet het minst nog om zijn eigenaardige charme, een beslist verkeerden invloed uitoefenen.
Josepha, de katholieke dochter van den Lutherschen geschiedvorscher von Arnheim (door de bijgeloovige omwoners, wegens vermoedelijken omgang met Satan „das Tigertier" genoemd) is, na een bitter-liefdes-avontuur in haar jeugd, eindelijk getrouwd met den eveneens atholieken Alex Münnich. Het is bij haar geen ware liefde, deze geeft ze, als ze reeds moeder is van drie kinderen aan den beeldhouwer, Willibald Weisz, natuurlijk in alle onschuld. Alex komt het te weten en jaagt haar weg.
Dan komt ze te Weenen, weer met den klassieken heiden, Willibald, samen, trouwt met hem voor de wet en reist naar Rome, waar ze, zwelgend van devotie, alle moeite doet, om (hoeveel katholieke vraagteekens moeten hier staan?) van den Paus dispensatie te krijgen, ofschoon Alex nog leeft. Willebald sterft, en Josepha, gaat samen wonen met haar gelijk-geäarden broer Winfried, een befaamd tooneelspeler, door zijn familie en later ook door zijn vrouw verstooten.
Als ze dan reeds in de veertig is komt de Lutheraan, Klaus Alhus, haar zijn late liefde aanbieden. Maar Josepha, teer als haar vroeg gestorven moeder, is dan al tuberculeus en moet in de Tyroler-bergen, bij haar vroegere, altijd trouwgebleven speelgenoote, Siska, genezing voor haar kwaal gaan zoeken.
Ze wil Klaus toebehooren, maar eerst moet er weer dispensatie komen uit Rome. Maar, dat de *eigenlijke* dispensatie, (Alex is nog steeds in leven) absoluut hopeloos is, daar schijnt de toch katholieke Josepha niet het flauwste vermoeden van te hebben. Gelukkig nadert de bleeke Dood met de algeheele dispensatie; doch wil Josepha dan de „Engel" *worden,* welke ze voor de schrijfster *is,* zoo zal er toch eerst nog iets dienen te gebeuren daar is een beelden-knikje niet toereikend voor.

— C — *P. C. Krüter C.ss.R.*

A. E. Johann, 6422.
DIE INNERE KÜHLE. *Universitas, Berlin,* 1929. (18.5×10.5) 218 blz. ing. M. 3.20. geb. M. 4.80.

Deze roman behandelt Duitsche na-oorlogs-jeugd in Amerika; het zoeken van vijf menschen naar nieuwe waarden, naar een reëeler leven, en het falen van deze menschen door de onbekendheid met hun eigen hart. Amerika als milieu komt daarbij nauwelijks ter sprake. Het gaat hier om een psychologische liefdesgeschiedenis, helder en duidelijk geanalyseerd en in rustige, klare taal geschreven.
Alleen is het pessimisme van deze menschen, die zoeken naar de innerlijke verkoeling zonder deze te vinden, even fataal als de wetteloosheid, waarmede zij zich naar elkander toe en van elkander af bewegen.

— C — *Albert Helman.*

Jack London, 6423.
DES MONDTAL. *Universitas, Berlin,* 1929, (19×12) 275 blz. geb. M. 4.80.
Deze lijvige Amerikaansche volksroman in drie boeken, geeft ons de eerst wat tragische en dan volop idyllische levenshistorie van den koetsierbokser Billy Roberts en zijn levens-lustig en levensdapper vrouwtje, Saxon Brown.
Beiden, afstammelingen der eerste kolonisten, moeten ze eerst al de ellende van het groote stads-leven meemaken, om dan voorgoed terug te keeren naar het mooie, vruchtbare land der

vaderen, dat reeds voor een groot gedeelte ingepalmd is door een leger van Portugeezen, Italianen, Japanners en Chineezen.
Er zit dus tendenz in dit boeiend boek, en het getuigt van London's vlotte vertel-kunst, dat de Californische landbouwkwesties het interesse van zijn lezers voor geen half procent benadeelen.
Vooral het derde en grootste boek is als één lange variatie-volle vacantiereis, door een aardsch Eden naar de ideale plek, welke aan heel den roman den liefelijken titel geeft: *Het Maan-dal.*
Jammer dat het godsdienstig element door den auteur tamelijk veel genegeerd wordt en sommige zijner uitgesproken moraal-beginselen, onmogelijk de onze kunnen zijn. Dan prefereeren we zijn kostelijken humor.
— Bc — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Theodor Plivier, **6424.**
DES KAISERS KULIS. *Malik-Verlag, Berl'n W.* 50, 1929. (19×11.5) 398 blz. gecart. M. 3.20, geb. M. 5.—.
„Roman der Duitsche oorlogsvloot" luidt de weidsche ondertitel van dit onverbiddelijk critisch, naturalistisch-ruw en tevens vreemd-boeiend, in revolutie-stijl geschreven, maar niet overal (speciaal op het eind) even gaaf gecomponeerde boek. Eerlijkheidshalve dienen we intusschen te vermelden, dat de auteur, bij het begin van het achtste- en laatste hoofdstuk verklaart: „Hier ist kein Roman. Hier ist ein Dokument!" Blijkbaar is het koelie-spelen hem dan persoonlijk te machtig geworden en is de revolutie-geest dan reeds alom de dwingende resultante van heerschende tirannie, admiraals-hoogmoed, vlootminderwaardigheid, vernietigingsverdwazing en meer van die componenten. In groote, losse tafereelen zien we de varieerende phasen van den grooten zee-oorlog aan onzen geest voorbijgaan, waarbij bepaalde, telkens terugkeerende typen zorgen voor het „mogelijk" roman-verband. Niets wordt ons door den schrijver gespaard, nóch het matrozen-jargon, nóch de matrozenmoraal (theoretisch en practisch) nóch de matrozentrivialiteiten. Ook doet een en ander de vraag oprijzen: „Is de censuur in het Duitsche Rijk aan het verslappen? Of kent de Marine een nieuwen geest?"
— C — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Hans Richter, **6425.**
DER SPRINGER VON PONTRESINA. *Ernst Keils Nachf., Berlin,* 1930. (18.5×12.5) 200 blz. ing. M. 3.50, geb. M. 5.—.
Deze roman geeft ons 'n beeld van 'n bepaald soort sportbeoefening onder de Duitsche jeugd, onder de studenten en studentinnen der Hoogescholen nl. het skiloopen. Het toont den weergaloozen ijver, dien sommigen aan den dag leggen hierin „ein Meister zu werden." Helaas, wel wat te veel met verwaarloozing hunner studieplichten. En ofschoon er wel veel goeds in 'n gezonde training zit, zoo wordt dit goede hier toch wel wat al te veel gereduceerd door de flirtsfeer, die er heerscht onder deze sportbeoefenaars(sters). Dat in sommige kringen van het Duitsche volk de meening heerscht als zou „die Körperkultur" het hoogste zijn op deze wereld, is nu en dan door de regels heen wel te lezen. 'n Toespeling op wat vrije liefdesverhouding maakt het er niet beter op. Wel waait ons de gezonde hooggebergtelucht aangenaam tegen en wordt er met 'n aangename kameraadschappelijkheid elkaar kleine diensten bewezen, 'n bevrediging schenkt het boek ons echter niet, daar de eind-ontwikkeling van den roman wel wat zwak aandoet. Voor het overige 'n boek, dat ter tijdpasseering aangename diensten kan bewijzen.
— Bc — *P. Patricius O. Cap.*

Jakob Stab, **6426.**
VERSUCHUNGEN DES PRIESTERS ANTON BERG. *Carolus Druckerei, Frankfurt a.M.,* 1929. (19.5×12) 133 blz. geb. M. 4.80.
Een ietwat geheimzinnig maar overigens goed geschreven boek over de gruwelen van den modernen oorlog. Maar de moeilijkheid hoe ze te rijmen met Gods Voorzienigheid wordt hier zoo scherp gesteld en de oplossing eerst op het einde en dan nog zoo vaag gegeven, dat we dit boek slechts onder reserve kunnen aanbevelen.
— Bc — *Mr. D. Beaufort O.F.M.*

Magda Trott, **6427.**
SCHACH DEM TODE. *Herbert Fischer, Niedersedlitz,* 1930. (19×13) 245 blz.
Magda Trott behandelt in haar roman de roekelooze en grenzelooze hoogmoed der moderne wetenschap, die meent den dood overwonnen te hebben door een chemische berekening — en laat haar hoofdpersoon sterven aan zijn duistere waan. We zeiden met opzet, dat zij dit gegeven *behandelt* in haar roman. Want het is te bedacht, te opzettelijk berekend om van een groei, een zien te kunnen spreken. *Schach dem Tode* is dus een gezellig-luguber feuilletonnetje, dat den nek brak door de pretenties van een probleem van leven en dood te willen „behandelen."
— Bc — *T. K.*

ENGELSCH.

Carl Heinrich, **6428.**
ORPHAN OF ETERNITY. *Louis Carrier & Co., New York,* 1929. (22.5×15) 303 blz. geb. $ 2.50.
In de Engelsche en vooral in de Amerikaansche litteratuur ziet men telkens dat de schrijvers, die alle godsdienst en moraal over boord hebben geworpen, zich toch telkens met de godsdienst bezig houden. Dikwijls is 't een eerlijk zoeken naar iets beters dan materialisme en ongebondenheid, maar ook dikwijls 'n grove aanval.
Dit laatste is het boek van Carl Heinrich. De duivel-Lucifer Satan — is hier de hoofdpersoon; hij wordt uit de hel gejaagd, zwerft over de aarde en komt eindelijk in den hemel. 't Is een naar, godslasterlijk boek en de schrijver heeft z'n geestigheid gezocht in telkens de woorden van het Oude Testament in het Evangelie te parodieeren, Christus en de heiligen belachelijk te maken en daartusschen wat aardigheden te lanceeren over geschiedenis en politiek.
't Lijkt ons zonderling dat men, als men met godsdienst en moraal heeft gebroken, zich nog zóó warm maakt over hemel en hel, dat men er een boek van 300 bldz. over schrijft!
— D — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

John Masefield, **6429.**
THE HAWBUCKS. *Wm. Heinemann, London W.C.* 2, 1930. (19×12) 322 blz. geb. Sh. 7/6.
In dezen roman keert de schrijver al het exotische

van zijn vorig werk: *Odtaa, Sard Harker* enz. den rug toe en keert zich tot het Engelsche plattelandsleven. En al beteekent dit voor hem een volledigen ommekeer in zijn gedachten, hij heeft zich in dit werk meesterlijk uit den slag getrokken. De verschillende jonge mannen die hier het hof maken aan de schoone Miss Harridew, zijn ten voeten uitgeteekend. En al zijn er zes of zeven. de geschiedenis zelf wordt er niet langdradig om; al zijn er allerhande karakters tusschen, het eene is niet ten nadeele van het andere geëxploiteerd. Ieder is de verpersoonlijking van een heel bijzonderen kijk op het leven en uit de verschillende opvattingen van al deze typen treedt de wereldbeschouwing van den schrijver duidelijk op het voorplan. Er is hier iets naar elks gading: van den heetgebakerden Vaughan, tot den verliefden dominee en den nog erger verslingerden jongen dichter. Zonder Masefield cynisch te noemen, mogen we toch zeggen, dat de ontgoochelde dichter meer dan eens aan het woord komt. Waar hij den dominee schildert tegenover Miss Harridew ontbreekt ook de humoristische kant niet, al meenen we toch dat zijn figuur een beetje gechargeerd is. Schitterend zijn vooral in dit boek het relaas van de vossenjacht, de tocht door de sneeuwstorm en de paardenwedren, die aan Mary Webb doen denken. Hier is de schrijver één met het leven en staat hij naast de besten in het vak. Zijn natuurbeschrijvingen zijn steeds zoo uitgewerkt, dat ze met het verhaal één lezend geheel vormen. Mensch en natuur staan in voortdurende wisselwerking met elkaar. En dan om te eindigen een huwelijk, dat niemand aldus had verwacht. De spanning is er tot het einde in gehouden. Kortom een prachtboek. En het is geen alledaagsch gebeuren, dat iemand op zijn 55ste jaar, na meesterwerken te hebben geschreven zoowel op poëtisch als op dramatisch gebied, ten slotte nog een meesterlijken roman erbij op zijn actief neemt.

— Bc — *Dr. R. K.*

Hug Marshall Hole, **6430.**
LOBENGULA. *Philip Allan, London W.C.* 1, 1929. (23×14) 211 blz. Sh. 10/6.

De schrijver verhaalt ons de geschiedenis van een wilden volkstam, ontstaan, doordat eenige ontevredenen zich scharen rond een man, die door zijn vorstelijke afkomst en door zijn lichamelijke eigenschappen als aangewezen is om hun aanvoerder te zijn. Dan komt de bloei-periode, waarin alles voor den koning der Matabelen, Mziligazi moet buigen. Als hij sterft, zal zijn zoon hem als opperhoofd opvolgen. Deze is opgevoed door toovenaars en door een witte slavin, Sara, een buit uit den Boerenoorlog. In zijn karakter vinden wij twee tegenstrijdige trekken; van den eenen een kant de wilde kracht van den natuurmensch; en van den anderen kant de eerste kiem der meest elementaire beschaving, die hem dikwijls brengt tot een zeker vaag nadenken, waardoor hij bij de beschouwing der dingen niet geheel aan de oppervlakte blijft, maar wat dieper weet door te dringen; natuurlijk speelt ook het bijgeloof een groote rol in zijn beslissingen. Alhoewel dit laatste hem wel eens tot gruweldaden doet overgaan, is hij toch van nature niet wreed. Deze drie eigenschappen samen genomen gaven hem een weifelend karakter; slechts vrienden en de op goud beluste Europeanen, die een handig gebruik weten te maken van hun hoogere ontwikkeling, zullen eindelijk langzamerhand den ondergang van den stam bewerken en ook den dood van Lobengula. De geschiedenis is een zeer oppervlakkig beeld der wildernis; hier en daar een paar goedgeslaagde tafereelen, maar voor de rest doet het boek meer denken aan een tooneelstuk in een begrensde zaal, dan aan een brok leven in de vrije natuur.
Het boek is in gemakkelijk Engelsch geschreven met hier en daar het aardige dialect der Transvaalsche Boeren, dat ons aan hun Hollandsche afkomst herinnert.

— B — *E. Haeren.*

Clifford Orr, **6431.**
THE DARTMOUTH MURDERS. *Farrar and Rinehart, New York,* 1929. (19×12.5) 285 blz. geb. $ 2.—.

Dit vloeiend en spannend geschreven boek is een eigenaardige detective-roman. Eigenaardig, speciaal door de plaats der handeling, n.l. een Amerikaansche hoogere jongenskostschool.
In het begin reeds, nadat wij amper kennis hebben gemaakt met de hoofdpersonen, heeft de eerste moord plaats; daarna de jacht op den moordenaar geleid door den geimproviseerden amateur-detective, Joe Harris, den vader en Kenneth, Byronsvriend en kamergenoot. Daarna de tweede moord, even geheimzinnig, in de kerk ditmaal, op den persoon, die verklaard had, nadere aanwijzingen aangaande den eersten moord te kunnen geven. Nog steeds tast men in het duister aangaande den dader, die eerst heel op het einde, door een toevallige herkenning wordt ontmaskerd, nadat hij nog eerst zijn natuurlijken zoon, John Mesereaux, heeft dood geschoten. De ontknooping komt zeer overwacht, daar deze persoon, waarmede wij in het begin even hadden kennis gemaakt, voor ons gedurende de geschiedenis geen actieve rol meer speelt.
Er zijn misschien eenige gezochte toevalligheden, maar overigens is de loop der geschiedenis zeer logisch en niet onwaarschijnlijk. Over het algemeen beschouwen de betrokken personen de misdaad op hun vriend en bloedverwant gepleegd, misschien een beetje nuchter, ja zelfs harteloos. — Harris, Kenneth en Charley Penlon zijn goed getypeerd; Miss Case, Jean's chaperone, heeft weinig te beteekenen; Jean, Byron's zuster, kon iets minder zakelijk zijn, iets gevoeliger; terwijl Mrs. Coates, Byron's moeder doet denken aan een min of meer hysterische vrouw, met het verstand van een kind.
Het boek is prettig en vlot geschreven, in gemakkelijk Engelsch en geschikt als ontspanningslectuur. *E. Haeren:*

— Bc —

Sax Rohmer, **6432.**
THE EMPEROR OF AMERICA. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1930. British and American Authors (16.5×11.5) 288 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
Een reusachtig complot is tegen de Vereenigde Staten gesmeed en het gansche land verdeeld in zones, waar de modernst geoutilleerde samenzweerders hun snoode plannen volvoeren, onder leiding van een onbekend centraal hoofd, dat telefonisch, door radio en nog vernuftig-wetenschappelijker met alle leden in verbinding staat. De politie is radeloos tegen het super-vernuft dat het geheel leidt, tot Captain Roscoe op het tooneel verschijnt en den strijd aanbindt tegen deze geheimzinnige machten.

Een boek van spanning, met schichtig wisselende tooneelen als een razende film. Voor liefhebbers van sensatie, om van te smullen.
— B — *C. R. Vullings.*

Berta Ruck, 6433.
ONE OF THE CHORUS. *Bern. Tauchnitz. Leipzig,* 1929. Britisch and American Authors. (16.5×11.5) 287 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
In Holland kunnen we er niet goed inkomen, dat de dochter van een kolonel, die in de Londensche voorsteden op 'n villa woont, 'n betrekking zoekt in de „Varieté" met toestemming der gansche familie. Maar in Engeland schijnt zoo iets gewoon te zijn, als we Berta Ruck willen gelooven.
Melody Wynne, die 'n aardigen jongen ingenieur kan trouwen, al is hij dan niet verbazend rijk, gaat liever als „one of the Chorus" mee naar Parijs. De jonge ingenieur gaat intusschen naar Indië en heeft veel op haar plan tegen. Melody heeft natuurlijk geweldige avonturen, niet allemaal even plezierig, waar ze zeldzaam onbedorven doorheen komt. Juist als 't gevaarlijk en akelig begint te worden komt Keith als reddende engel met een goede betrekking en neemt Melody eenvoudig mee.
En zij leven daarna zeer gelukkig. 't Wordt plezierig verteld zonder literair talent.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Sapper, 6434.
TEMPLE TOWER. *Hodder & Stoughton, London E. C.* 4, 1929. (18.5×12) 320 blz. geb. Sh. 7/6.
Captain Drummond is een dier beproefde Engelse sportsmen, die voor hun genoegen booswichten ontmaskeren.
De buitengewone kracht van Sapper is wel, dat hij afwijkend van het gewone genre toch aan alle faktoren van een speurders roman recht heeft gedaan.
Zodat we tot op het bittere einde van Le Vosser masqué steeds maar niet weten waar we de origine hebben te zoeken van deze kunstenaar-booswicht, die echter evenals de beste breister een steekje laat vallen, wat door genoemde Drummond wordt ontdekt.
Dit soort verhalen laat zich niet navertellen.
Wallace zal in Sapper 'n geducht concurrent ontdekken.
— A — *Theo de Witte.*

Sylvia Towsend Warner, 6435.
LOLLY WILLOWES. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1930. British and American Authors. (16.5×11.5) 272 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
Lolly Willowes is eene oude tante, onontbeerlijk huismeubel bij hare getrouwde broers en familie, maar die ten slotte toch ook een zelfstandig leven wil leiden en dan naar het platteland vlucht om van natuurschoon en het landelijke leven te genieten. Dat natuurleven is voor haar een Pan, die haar ziel gevangen houdt, haar ontrukt aan haar eigen sociale omgeving. Die macht der natuur is haast iets diabolisch, die de oude Tante tot een mild soort „witch" maakt en dit diabolisch motief is op eigenaardige wijze in het geheele boek ingeweven.
Voor natuurliefhebbers wellicht interessant om de liefde voor de landelijke schoonheid waarmede dit werk geschreven is. Anders even onemotioneel als het leven der oude juffrouw zelve en tevens raadselachtig.
— B — *C. R. V.*

IV. DICHTWERKEN.

ENGELSCH.

Gertrude Laughlin Joerissen, 6436.
THE LOST FLUTE AND OTHER CHINESE LYRIES. *The Elf, New York,* 1929. (22×15) 185 blz. geb. $ 3.50.
Hoewel deze bundel de vertaling van eene vertaling is, demonstreert ze in de eerste plaats de onverwoestbare schoonheid van het Chineesche gedicht, dat zelfs in deze, ten opzichte van het origineel veel wijdloopiger vorm, een machtige bekoring vermag uit te oefenen. Door een meestal zeer eenvoudige rhyhtmisch proza werd alle gekunsteldheid vermeden, en kon de gedachteninhoud van deze 150 verzen van oudere en nieuwere dichters goed worden weergegeven. Voor Toussaints meesterlijke primaire vertaling behoeft deze tweede ook nauwelijks onder te doen.
De uitgave is een typisch voorbeeld van Amerikaansche bibliophilie; naast veel goeds konden enkele smakeloosheden niet worden vermeden.
Albert Helman.

V. TOONEEL.

ENGELSCH.

Ashley H. Thorndike, 6437.
ENGLISH COMEDY. *The Macmillan Co., New York,* 1929. (22.5×14.5) 635 blz. geb. Sh. 18.—.
Dit standaardwerk van den bekenden professor der Columbia Universiteit is de evenknie van 't boek van Prof. Nicoll, dat we hier onlangs bespraken. Thorndike is erin geslaagd de continuiteit van vier eeuwen Engelsch blijspel aan te toonen. Aan een scherp doorzicht in allerhande personen, scholen en perioden paart hij een vaardige pen om bevattelijk en sober elk op zijn beurt te schetsen en de wisselwerking van 't een op 't ander aan te geven. Als men een werk als dit ernstig heeft doorgewerkt, blijkt 't zoo duidelijk, dat we heel wat minder ver afstaan op onze dagen, zelfs van een Shakespeare en andere groote figuren dan men gemeenlijk aangeeft. Evenals bij Nicoll komt hier duidelijk uit welke perioden uit de literatuur den schrijver het nauwst aan 't hart liggen en waarin hij ook 't best thuis is. Niet dat we dit werk onevenwichtigheid moeten aanwrijven tot aan de 19de eeuw. Maar als we b.v. de behandeling vergelijken van een Jonson, een Beaumont of een Congreve begrijpt men gauw wat we zeggen willen. Die studies zijn af: het zijn magistrale uiteenzettingen en werkelijk modellen van geconcentreerde, en toch duidelijke allesomvattende studies. Zoo'n behandeling hadden we voor een paar andere schrijvers ook gewenscht. Nicoll houdt zich nog al eens aan algemeene formuleeringen. Thorndike gaat er dieper op in. Zijn bespreking b.v. van de University Wits is veel beter voor wat de weergave van hun werkelijk grooten invloed en zijn verre draagkracht aangaat. In het verband leggen tusschen de oudere en de nieuwere perioden, van den anderen kant verkiezen we dikwijls Nicoll. Voor de moderne periode hadden we wat meer

plaats gewenscht. Aanhalingen komen niet veel voor, hoogstens een paar dozijn en dan zijn ze nog niet erg lang. Meer dan 150 stukken worden zeer uitvoerig besproken met een korte inhoudsopgave. Zoo wat alles wat eenigszins belang heeft wordt vermeld. Waardevol zijn ook de 20 bldz. bibliographie volgens de hfdst. verdeeld en de alphabetische inhoudstafel is uiterst verzorgd en vergemakkelijkt het naslaan. Schr. is ook polemisch, waar het pas geeft en meer dan een van zijn opmerkingen, b.v. over de beruchte 16de eeuw kunnen we ten volle onderschrijven. Kortom een standaardwerk, dat in geen enkele tooneel-bibliotheek mag ontbreken.

Dr. R. K.

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

L. Stabanejew, 6438.
RUSSISCHE MUZIEK EN COMPONISTEN. Vertaald uit het Russisch door Hugo van Dalen. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1929. (24.5 × 16) 159 blz. ing. f 2.75, geb. f 3.75.

Tot nu toe bestond er nog geen bruikbaar werk over de Russische muziek in het Nederlandsch. Met deze bewerking echter zijn wij een in bijna alle opzichten voortreffelijk boek rijk geworden, dat een onschatbare collectie wetenswaardigheden bevat binnen de omvang van nog geen tien vel druks. Dat komt, doordat de schrijver van dit boek, de criticus Stabanejew, zoowel als diens Duitschen bewerker dr. von Riesemann beiden uitstekende kenners zijn van de oude en nieuwe Russische muziek. Bovendien geven zij een persoonlijke kijk op de dingen, en het is, merkwaardig hoe gangbare Sovjet-opvattingen (bijvoorbeeld omtrent de „burgerlijkheid" van een toch zoo ruige en volksche figuur als Moenorgsky) zelfs in deze bewerking van een bewerking bleven bestaan. Het boek is goed geïllustreerd, en stellig een van de beste deelen uit de serie „beroemde musici."

L. L.

Justine Ward, 6439.
DE GREGORIAANSCHE ZANG. Geïllustreerd *Desclee & Cie., Doornik,* 1929. (21.5 × 16) 267 blz.

Dit handboek voor de school voor ziet stellig in een groote behoefte; het is immers geen gemakkelijke taak de gecompliceerde techniek en aesthetica van het Gregoriaansch pasklaar te maken voor de jeugd, terwijl het toch zeker is, dat men bij de jeugd moet beginnen om eenmaal het ideaal van een Gregoriaansche volkszang te kunnen verwerkelijken.
In muziek-paedagogisch opzicht nu heeft de methode van mrs. Ward, waarvan dit boek als het ware de „Oberstufe" behandelt, talrijke verdiensten. Om de breede opzet en de degelijke uitvoering kunnen wij dit werk dan ook slechts aanbevelen.
Alleen moge er op gewezen zijn, dat de leer van dom Mocquereau, welke de grondslag van deze methode vormt. aesthetisch licht en wetenschappelijk zonder twijfel aanvechtbaar is. Dientengevolge behandelt mrs. Ward ook een aantal moeilijkheden die eigenlijk geen bestaansrecht hebben, en waarop men te eeniger tijd zeker zal terugkomen

L. L.

DUITSCH.

Reinhold von Walter, 6440.
ERNST BARLACH. Geïllustreerd. *Furche-Verlag, Berlin N. W.* 7, 1930. (18 × 24) 48 blz.
Ernst von Barlach is een beeldhouwer, die zich de moderne plastische middelen heeft eigen gemaakt, maar die nóóit heenkomt over een vaardig hanteeren dezer *techniek*. Zijn werk is geen resultaat van een vizie; het is 'n product van wil en hersens. Het is niet de plastische vertolking van het schoone zien, waarin alles samenvloeit tot het *beeld*, maar een vaardig spelen. Een ernstig — maar zinneloos en onbeduidend spel.
Het resultaat: het is alsof zijn menschen en dieren in een bepaald, opdringerig en gewild gebaar verstard zijn; of zij midden in een handeling of een beweging verstarden. En dat onfeilbaar even vóór of na het moment, dat estetisch het goede zou zijn.
Zijn werk krijgt daardoor iets lachwekkends. Houten poppen lijken het, met overdreven veel aanstellerige drukte.
En zooals meer voorkomt, schiet Reinhold von Walter in zijn inleiding kilometers hoog over deze poppetjes heen.

Ton Kerssemakers.

ENGELSCH.

Leonid Stabanejew, 6441.
MODERN RUSSIAN COMPOSERS. *Martin Lawrence, London W.C.* 1. (21 × 13.5) 253 blz. geb. Sh. 10.-.—.

Stabanejew is stellig een der belangrijkste der huidige publicisten over Russische muziek. En met dit orienteerende boek over zijn tijdgenooten, dat speciaal tot de niet-russen gericht is, heeft hij zich bizonder verdienstelijk gemaakt. Hij heeft niet alleen zeer lezenswaardige uiteenzettingen en onpartijdige beoordeelingen van niet-bolsjewistische componisten, maar vooral zijn pogingen tot synthese zijn zeer verhelderd. Ook voor dezen tijd neemt hij een Moskousche groep van conservatieven en een Leningradsche groep van vooruitstrevenden aan; maar daarenboven vermeldt hij nog de Amerikaansch- en de Parijsch-russische scholen. Zijn slotbemerkingen over de revolutie zijn onpartijdig en frappant.
En zeer aanbevelenswaardig werk.

L. L.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Gerard Knuvelder, 6442.
ZWERVERS. *H. Gianotten, Tilburg,* 1929. (21 × 14) 93 blz. ing. f 2.50.
Een zestal opstellen heeft Gerard Knuvelder in dit bundeltje *Zwervers* verzameld over auteurs, die de dragers mogen genoemd worden van wereldbeschouwingen, die in hun heterogeniteit duidelik het grote en het zich steeds verwijdende konflikt der moderne mensheid voelbaar maken. Daar is Hamsun en Unamuno, Henriette Roland-Holst en Dirk Coster, Benson en Sigrid Undset.
Zoals de schrijver in zijn inleiding zegt, zijn deze opstellen alle ethies georienteerd. Knuvelders kritiek is levenskritiek, kultuurkritiek, die enkel haar objekten zoekt in de lieteratuur, in de roman, het gedicht, het lieterair essay.

Dit standpunt bepaalt ook haar waarde: ze is apostolies en apologeties, waar zij 't ontbindend pessimisme, het utopies en verbijsterend kommunisme en 't feilloze, bouwende Katholicisme konfronteert.
Knuvelder's beschouwingen zijn hecht gefundeerd in de grond van 't Katholicisme en met strenge konsekwentie worden alle lieteratuurverschijnselen aan deze levensleer getoetst. Bedoeld als levenskritiek vindt zij haar kracht in een noodzakelike eenzijdigheid, noodzakelik omdat de enkelvoudige waarheid geen enkele vorm van compromis duldt. In haar onverbiddelikheid is zij echter nooit rigoreus of stotend, maar altijd mild en begrijpend.
Knuvelder's essay mist de bekoorlike stijloorspronkelikheid — vergissen we ons wanneer we menen herhaaldelik aan de gang van Feber herinnerd te worden? — mist de glans van van Duinkerken's geestigheid, de fascinatie van Gerard Bruning's onstuimigheid, maar is weldadig om haar scherpzinnigheid, soliditeit en trefzekerheid.
Voor de lezers van de in deze bundel besproken auteurs, bevelen we Knuvelder's boekje met aandrang aan. Ze lezen dan veiliger en met meer vrucht.

Ed. A. Serrarens.

FRANSCH.

Leon Daudet, **6443.**
FLAMMES. *Bernard Grasset, Paris,* 1930. (19×12) 241 blz. ing. Ffr. 18.50.

De inleiding van de reeks studies welke Léon Daudet gewijd heeft, onder den verzamel-titel *„Flammes"*, aan Proudhon, Victor Hugo (de dichter van *„Les Châtiments"*, een geduchte geeseling aan Napoleon III), Rochefort en Vallès, Clemenceau en Léon Bloy, is in het bijzonder voor Hollandsche lezers buitengewoon leerzaam. De schrijver zet daar namelijk heel kalm uiteen, hoe een polemist, een hekeldichter, een pamfletschrijver (Léon Daudet kan het weten!) te werk gaat en wat hem drijft om zoo fel uit te varen tegen denkbeelden en opvattingen die minderwaardig, verkeerd of gewoonweg onbenullig zijn, en den verkondiger van die denkbeelden en opvattingen met woorden af te straffen.
Na onwederlegbaar aangetoond te hebben dat de hevigheid van een polemist, hekeldichter of pamfletschrijver voortkomt uit liefde en verontwaardiging, zegt Léon Daudet: „Het is een welbekende dooddoener, te verklaren dat men nooit persoonlijk moet zijn in een polemiek. Dit nu is volkomen onjuist. De Catelaansche mystieke schrijver Balmes, auteur van een prachtig boek over *El Critero*, beweert kalmweg, dat men niets bereikt tegen de denkbeelden, zoo men niet tevoren de personen onschadelijk heeft gemaakt, die deze denkbeelden in zich dragen. Alle groote polemisten hebben een bepaald aantal „koppen van Jut" aangenomen, die zij ongenadiglijk bespoken en verwoed uitschelden. Want het is eveneens een kletspraatje, te beweren dat de polemist gematigd moet zijn in zijn hevigheid en zijn geweld-plegende taal. De hevigheid en het geweld zijn onmisbaar voor dezen vorm van rechten, zooals de warmte voor het lichaam... Indien er enkel slechts de kalme, bezadigde, idyllisch-glimlachende, academische, officieele, wereldsche litteratuur bestond, dan zou de ongerechtigheid veel driester en cynischer telkenmale het hoofd opsteken.
De polemist fungeert als een veiligheidsklep. Neem b.v. eens een begaafd schrijver, die grootelijks gevoelig is in zake medelijden en rechtvaardigheid, en kwets hem nu eens in deze allesvervullende en trillende zielsgesteldheid; onmiddellijk springt hij op als een strijder. De verontwaardiging is veelal niet anders dan een bepaalde toestand van liefde.
In zake polemiek moet men niets en niemand ontzien. Als men iemand uitscheldt of hekelt, is het absoluut noodig excessief te zijn, want juist de overdrijving en de buitensporigheid geven aan het smaadschrift of hekeldicht zijn vleugels, zijn vaart, zijn kleur en zijn worp...
Zekere omstandigheden maken deze heldere uiteenzetting en heel den bundel trouwens tot een zéér actueel boek. Van al de opstellen bevalt ons dat over Bloy natuurlijk het best, want bij dezen grooten Franschen schrijver richt de satyre en de pamflet-toon zich regelrecht tegen de middelmatigen en de lauwen. Hij verdedigt altijd God, met heel de hevigheid van zijn hart vol liefde. En dit heeft Léon Daudet prachtig begrepen en vol edelmoedigheid uitgesproken. Hier zijn wij het ganschelijk eens met de bewondering van Léon Daudet, omdat de richting en het doelwit van de hekeling voluit katholiek is. Hetgeen, allen polemischen talent ten spijt, geenszins het geval is met andere door Daudet behandelde polemisten.
Het is dan ook vooral om dit laatste artikel en om de inleiding, dat we dit boek aan velen die zich een helder begrip willen vormen (wat noodzakelijk schijnt te zijn) eener katholieke polemiek, ten stelligste aanbevelen.

P. v. d. M. d. W.

Lucie Delarue-Mardrus, **6444.**
LES AMOURS D'OSCAR WILDE. *E. Flammarion, Paris* 6, 1929. (18×12) 169 blz. ing. Ffr. 10.—.

In de inleiding op den laatsten *Jaarlijkschen Boekenschouw* werd in enkele trekken gewezen op het diep treurig verschijnsel van de literatuur over tegen-natuurlijke neigingen in Engeland. Het geval schijnt zich niet tot Engeland te willen blijven beperken. Ook in Frankrijk schijnt men in den laatsten tijd een voorkeur te hebben voor literateurs die in hun leven zelf aan die onnoemelijkheden hebben gedaan. Als de literatuur over dat punt succes heeft moet ook de biographie gegeerd worden schijnt men zich zelf wijs te maken.
Dit boek van de bekende Fransche schrijfster is al 't 35ste in de collectie „Leurs Amours". Het is niet erg lang en dan is nog meer dan een derde ervan citaten uit de groote werken van Rob. Ros, H. Davray, F. Harris en Sherard. Dit laatste hebben we hier vroeger al gerecenseerd. Evenals Wilde's intieme vrienden maakt schr. er Engeland een verwijt van als een man tegen dezen enkeling te zijn opgetreden, terwijl het toch zelf grootelijks verantwoordelijk was voor hetgeen Wilde was overkomen. Het zelfde Janhagel dat tegen Wilde als argument werd aangevoerd danste van vreugde, onder het wakende oog der politie, den avond van Wilde's veroordeeling. „Des catins ont dansé le cancan dans la rue." Doch in tegenstelling met de houding van Wilde's vrienden maakt Schr. er Wilde een verwijt van dat hij de onnoem-

lijke lafheid heeft begaan in het gevang een vreeselijke beschuldigingsakte te hebben opgesteld tegen Lord. Douglas en zonder hem iets daarvan te zeggen ten slotte terug betrekkingen met hem heeft aangeknoopt. Dit mocht werkelijk wel eens met even zooveel woorden worden gezegd. „On ne comprend pas pourquoi, parmi ses biographes, pas un seul n'ait marqué, même d'un simple mot, l'horreur de cette immense lacheté."
Evenmin als Sherard wordt hier het beruchte proces in bijzonderheden gegeven. Daarvoor wordt, zooals zoowat overal elders naar het boek van Harris verwezen.
Het boekje is overigens mooi geschreven en uitgegeven doch het kan den schrijver Wilde niet ten goede komen en als mensch komt hij nog verminderd uit de bladzijden te voorschijn. Daarom had het beter ongeschreven kunnen blijven. Met aan de vogue van den dag toe te geven benadeelt de eene uitgever den anderen; want waar bewezen wordt, dat we geen respect moeten hebben met een schrijver worden meteen de ruiten van den uitgever dier werken ingeworpen.

Dr. Raph. Kreemers.

DUITSCH.

M. Ninck, **6445.**
HÖLDERIN-EICHENDORFF. *Niels Kampmann, Celle bei Hannover,* 1928. (19.5 × 14) 152 blz. ing. M. 5.50, geb. M. 7.—.

We hebben zelden iets voortreffelikers over 't wezen der klassieke en romantiese stroming gelezen dan deze studie over Hölderlin en Richendorff. Hier wordt niet gegoocheld met data en historiese wetenswaardigheidjes, maar Ninck streeft naar de verklaring van 't wezen der tegengestelde stromingen van 't klassieke en 't romantiese. In tegenstelling met de weifelende houding der vroegere lieteratuurhistorici, die niet wisten of ze Hölderlin in romantiese of klassieke omgeving moesten plaatsen, neemt Ninck een zeker standpunt in.
Wie in 't klassieke en in 't romantiese een psychiese eenheid ziet van denken en voelen, ieder met zijn markante trekken, zal niet aarzelen Hölderlin als de laatste, grote bloei van 't klassieke in Duitschland aan te zien.
Ninck's studie heeft eigenlik iets onevenwichtigs. De titel van zijn boek is misleidend, immers z'n hoofdstukje over Hölderlin is niets anders dan 'n inleiding tot z'n brede en diepgaande studie over Eichendorff en tot zijn ontraadseling van de min of meer verholen tendenzen van 't romantisme.
Met Hölderlin's klare bezinning, strengheid, drang naar daad en strijd, licht en overwinning kontrarieert zeer sterk Eichendorff's droomverlorenheid, z'n neiging tot het diepe en grenzeloze, z'n hang naar de verste kimmen. In z'n voortreffelike studie heeft Ninck ons dat alles duidelik gemaakt. Het is de grote verdienste van zijn werk niet te konstateren, maar histories en vooral psychies te verklaren. Bij z'n verklaring van het histories-georienteerd zijn der romantiek lijkt hij ons echter te eenzijdig. De revocatie van 't verleden door de romantiek ontstond volgens Ninck niet uit „Gegenwartsehen" maar uit 'n streven naar samenhang met 't-verleden, die de romantiek nodig had om organies te bouwen. Was er dan geen „Gegenwartsehen"?! De schrijver scheidt hier, wat oorzakelik in elkaar greep. 't Duitse volk van de tijd van Novalis, Thiek en Brentano greep naar 't verleden ook, om daar weer z'n eigenwaarde terug te vinden, waaraan 't door het Napoleonties geringeloor een gerechte twijfel koesterde.

Ed. A. Serrarens.

Dr. Lotte Simon-Baumann, **6446.**
DIE DARSTELLUNG DER CHARAKTERE IN GEORGE ELIOTS ROMANEN. *Bern. Tauchnitz, Leipzig.* (24 × 16.5) 251 blz. ing. M. 12.—.

Welke middelen gebruikte George Eliot, de grote Engelse romancière tot 't zielkundig uitbeelden van haar karakter? De beantwoording dezer vraag vormt de inhoud van dit met grote toewijding en zorg geschreven boek.
De schrijfster onderscheidt bij Eliot drie soorten karakteristiek.
1o. Karakteristiek door de romanschrijfster zelf. (Direct objektieve beschrijving en indirect, b.v. de manier, waarop de handelenden denken, te werk gaan enz.).
2o. Karakteristiek door medehandelende personen.
3o. Zelfkarakteristiek van de uit te beelden personen.
De schrijfster gaat hierbij diep op de zaken in, maar blijft klaar en overzichtelik.
Zeer belangwekkend, schoon wel eenzijdig Duits, is de behandeling van het probleem, of en in hoeverre 'n romancier gerechtigd is, zich zelf in een verhaal te mengen met uitweidingen, zedelessen enz.
In haar vroegere romans toont Eliot in dat opzicht meer evenwicht en zelfbeheersing te bezitten dan later.
Niettegenstaande haar grote bewondering en sympathie voor Mary Ann Evans alias George Eliot — en wie heeft die niet? — is de schrijfster van dit werk allerminst blind voor de feilen van de componiste van kunstwerken als *Adam Bede, Silas Marner, The Mill on the Floss, Romola,* enz. Dit werk spreekt van ernstige, diepe studie. De schrijfster dringt nergens haar conclusies op, maar zij slaagt er toch in haar zienswijze met een rijkdom van inwendige argumenten geldend te maken.

Ed. A. Serrarens.

ENGELSCH.

F. J. Harvey Darton, **6447.**
WRITERS OF THE DAY. *Nisbet & Co., London W.* 1, 1928. (17 × 11.5) 127 blz. geb. Sh. 2.-.—.

Barrie is een van de weinige dichters in Engeland, die zich verheugen mag in sympathie van hoog tot laag. Enkele jaren terug was hij zelfs met Hardy de eenige literator die de Order of Merit had ontvangen. De Universiteit van Edinburgh gaf hem den titel van Doctor honoris causa in de rechten, hij werd baron in 1913, rector van St. Andrews in 1919. Als schrijver van *Peter Pan* en het meesterwerk *Mary Rose* is hem een onvergankelijke plaats aangeduid in Engelands Hall of Fame. Als een eerste kennismaking met den man en den auteur Barrie is dit een aangenaam geschreven boekje. Doch 't mist diepgang en, al is het erg sympathiek opgesteld, het doet, onzes inziens, het schitterend talent van Barrie als dramaturg niet tot zijn volle recht komen.

Dr. Raph Kreemers.

J. M. Manly, **6448.**
Edith Rickert,
CONTEMPORARY AMERICAN LITERATURE! *G. G. Harrap & Co., London,* 1929. (18.5×12.5) 378 blz. geb. Sh. 7/6.

Om te weten wat we er in deze herdruk qualitatief is gewonnen, vergelijke men b.v. namen als Björkman, Bercovici en Rodenheim in de oude en de nieuwe editie. Manly is zeer bescheiden over zijn nieuwen medewerker Fred. Millett die een algemeene inleiding schreef van 100 blz. over de nieuwste Amerikaansche literatuur. Die mag er zijn evengoed als het werk van zijn collega Boynton aan dezelfde Universiteit, die zijn sporen al verdiend heeft op 't bibliographisch veld en die hier maar terloops wordt geciteerd. De bibliographie van sommige schrijvers werd ingekort, om plaats te winnen, en er wordt verwezen naar „*Who's Who*?" Dit is een bezwaar voor Europeesche gebruikers, die zich dure, voortdurend gewijzigde volumes niet aanschaffen kunnen en die dus goed doen de oude editie van dit werk niet ter zijde te leggen, omdat ze aanvullend helpen kan. De oude garde is naar de algemeene inleiding verhuisd en een 140 tal nieuwe namen worden vermeld. Daartegenover staat dan weer dat een 80 namen uit de oude editie zijn verdwenen in deze. Namen als Van Vechten, Ostenso, Wilder, Woodward, Canby e.a. mochten niet meer ontbreken en dit tekort is dan ook aangevuld. Doch van den anderen kant kunnen we ons niet goed de afwezigheid verklaren van anderen b.v. Lester Cohen, Riesenberg om maar deze twee te noemen en we vragen ons af, waarom Stephen Leacock, professor aan de McGill Universiteit in Canada hier een plaats moest krijgen, als hij toch al uitvoerig was gerangschikt in de Engelsche afdeeling. Waardebepaling van levende auteurs is een hachelijk iets. Doch in 't algemeen genomen heeft schr. die klip goed omzeild. Hij heeft gelijk populaire doch triviale schrijvers te verwaarloozen voor minder bekende, doch wier werk een zekere distinctie heeft.

Dr. Raph. Kreemers.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Sixma van Heemstra-Schimmelpenninck, **6449.**
UIT HET GRIJS VERLEDEN. Geïllustreerd. *W. J. Thieme & Cie, Zutphen,* 1929. (22×15) 264 blz. ing. f 3.50, geb. f 4.50.

Op een zeer beschaafde en waar 't pas geeft, uiterst behoedzame, kiesche wijze, heeft mevrouw A. Sixma van Heemstra-Schimmelpenninck een groot aantal sagen en legenden naverteld. Stuk voor stuk zijn 't boeiende verhalen geworden, die den lezer een duidelijk, fleurig beeld geven van de felle, droeve of zoete avonturen der groote helden uit Europa's „grijs verleden", een beeld, dat hij anders slechts door lange, naarstige en moeilijke studie in vele zware folianten zelf zou moeten reconstrueeren.

Om hier en daar een kleine onjuistheid in de voorstelling en om den inhoud sommiger legenden lijkt dit boek ons niet geschikt voor de jeugd, waarvoor de schrijfster haar werk juist bleek te willen bestemmen. Toch kan het ook voor de jeugd zijn waarde hebben, als 't namelijk met hier en daar een toelichting, of weglating door een tactvol lezer aan jeugdige luisteraars wordt voorgelezen.

F. A. Brunklaus.

W. Nolst, **6450.**
Dr. G. C. Gorris S. J.,
DE ALKMAARSCHE MARTELAREN. *Paul Brand, Hilversum,* 1929. (25×16) 63 blz. ing. f 1.35.

Prof. Nolet bewijst geschiedkundig dat de zes Minderbroeders van Alkmaar een geweldadigen dood zijn gestorven; Dr. Gorris trekt de gewettigde conclusie, dat ze dien geweldadigen dood ondergingen als martelaren. Beiden hebben hun onderwerp methodisch, met groote nauwgezetheid en onpartijdigheid behandeld. Al heeft Dr. Lampen hier voorarbeid verricht, toch heeft Prof. Nolet zich heel wat bronnen onderzoek en bronnenstudie moeten getroosten.

Het is een mooie bijdrage, die op deskundige wijze de waarheid van dit „martyrium" in een juist licht plaatst en tegelijk loyaal blijft in de beoordeeling van niet-katholieke landgenooten.

P. Placidus.

DUITSCH.

N. Jorga, **6451.**
GESCHICHTE DER RUMÄNEN UND IHRER KULTUR. *Krafft & Drotleff, Hermannstadt-Sibiu,* 1929. (23.5×16) 375 blz. geb. M. 10.—.

Een geschiedenis der Roemenen en hun kultuur lijkt wel een waagstuk, als men het gemis aan geographische eenheid des lands en den staalkaart der volkeren met hun eigen beschaving beziet, die door den tegenwoordigen staat der Roemenen omsloten worden.

Daarom schijnt ons de methode van den schrijver hier wel geëigend, om de vorming van staat en kultuur van dit land als een organisch geheel voor te stellen, want aldus wordt het overzicht en het inzicht in de lotgevallen van dit volk zeer vergemakkelijkt.

Niettemin blijft geschiedenis en beschaving van dezen staat ingewikkeld, waarin elementen van allerlei volken met hun eigen kultuur zich nederzetten, op elkander botsen, met wisselend succes op elkander inwerken, waaruit dan ten slotte éene, zij het dan gemengde kultuur ontstaat. Geschiedenis en kultuur van zoo'n staat stellen aan den historicus hooge eischen, aan deze echter voldoet prof. Jorga uitstekend. Hij is een deskundige op 't gebied der Roemeensche geschiedenis als geen ander. Men behoeft de litteratuurlijst achter in dit boek maar in te zien, alle belangrijke onderdeelen der Roemeensche geschiedenis heeft hij met zijn scherp verstand doorvorscht, en daarover na rijp oordeel zijn goed gedocumenteerde meening vastgelegd. Wat zijn waarde als historicus in Oost-Europa en op den Balkan nog verhoogt, is dat hij boven chauvinisme verheven is. Prof. Jorga is mild in zijn beoordeeling van de Roemeensche minderheden, en gunt hun de volle maat van hunne nationale kultuur. Nog aan belangrijkheid wint deze geschiedenis, omdat Roemenie voor Oost-Europa het doorgangsland is naar den Balkan en naar het Nabije Oosten, omdat het de groote riviermonden van den Donau beheerscht, een positie, die veel overeen komt met die van Holland in België in West-Europa.

Het is niet alleen echt leerzaam, maar ook een genot dit boek te bestudeeren; het is in zijn opzet

helder en beknopt een veilige gids in de geschiedenis en kultuur der Roemenen.
Het goed begrijpen van den tegenstander is reeds op zich zelf een groote schrede op den weg der verzoening, en daarom kan deze degelijke, objectieve behandeling der Roemeensche geschiedenis mede veel bijdragen om een solieden grondslag te leggen voor vreedzame verhoudingen tusschen de Staten van den Balkan en van Oost-Europa.

P. Placidus O.M. Cap.

ENGELSCH.

Margaret Goldsmith, **6452.**
FREDERICK THE GREAT. Geïllustreerd. *Ch. Boni, New York,* 1929. (18.5×12.5) 128 blz. ing. $ 0.75.

Carlyle werkte van 1851-1865 aan zijn boek over Frederik den Grooten en deed zelfs verscheidene reizen naar Duitschland, om zich te documenteeren. Men zegt tegenwoordig wel, dat zijn boek niet de geconcentreerde intensiteit heeft van zijn andere werken, doch men geeft tevens te verstaan dat hij zoo wat het laatste woord zou gezegd hebben op dit punt. Het onderhavige werk van de vrouw van den bekenden Berlijnschen correspondent van den *Manchester Guardian*: Fred. Voigt, heeft bewezen dat men nog interessant over een groot man schrijven kan, al maakt men geen levenswerk van die taak. Gelukkig is het geen „vie romancée" geworden à la Maurois. Schrijfster bewijst haar onderwerp ook wetenschappelijk onder de knie te hebben. Ze geeft ons de feiten, niet als bloote informatie, doch als een deel van de menschelijke ondervinding en ze doet tevens een beroep op ons gemoedsleven. Worden de feiten al eens gesacrifieerd, dan is 't alleen omdat ze zoodoende haar vertolking intenser maakt en meer sympathie wekt voor haar held. Het boek is met zijn vijf deelen geen louter relaas van biographische gegevens geworden of een breede karakterschets, doch ook kritisch naast verhalend en de stijl van de goede romanschrijfster is hier niet zoek. Waardevol zijn in dit boekje de illustraties van den bekenden Duitschen artist van Poolsche afkomst Chodowiecki, dien men den „Duitschen Hogarth" heeft bijgenaamd. Frederik de Groote was zijn beschermer en zijn vriend en meer illustratie-materiaal kon dus niet passend worden gekozen.

Dr. R. K.

Louis Guichard, **6453.**
THE NAVAL BLOCKADE. *Philip Allan & Co., London W.C.* 1, 1930. (24×15) 324 blz. geb. Sh. 15.—.

Ter gelegenheid van de groote vlootconferentie te Londen, verscheen dit Fransch werk in Engelsche vertaling. Het eerste gedeelte behandelt de oorlogvoerenden die direkt bij den duikbootenoorlog betrokken waren; het tweede gedeelte die Staten, die indirekt door het optreden der duikbooten werden getroffen; o.a. hoe Nederland allerlei maatregelen nam, om de gevolgen van dezen oorlog voor zich te verzachten. Dan volgt een overzicht van den toestand van den handel, industrie en de voedselvoorziening in Duitschland; tenslotte een uitgebreide bibliographie uit verschillende oorlogvoerende staten. Behalve over deze literatuur heeft Guichard ook nog de beschikking gehad over de archieven van het Fransche ministerie van marine. Het werk is zeer helder, klaar van opzet en onpartijdig; kritieke oogenblikken tusschen Engeland en Frankrijk zijn met groote omzichtigheid behandeld. Vergeleken met de werken, die reeds op dit gebied verschenen zijn, kan het als zeer geslaagd beschouwd worden. De Engelsche uitgave is zeer goed verzorgd; kloeke letter en stevig papier; wat de studie van dit geheele onderwerp nog aantrekkelijker maakt.

P. Placidus O.Cap.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Dr. A. Blonk, **6454.**
FABRIEKEN EN MENSCHEN. Geïllustreerd. *M. J. van der Loeff, Enschede,* 1929. (24.5×16) IX-431 blz. ing. f 5.—, geb. f 6.—.

„Een sociografie van Enschede" luidt de ondertitel, d.w.z. een studie over de bevolking van Enschede in haar denken, voelen en handelen, haar streven en werken, niet alleen in de productie van haar levensonderhoud, maar ook in haar nationaal bewustzijn, haar beschaving en haar geestesleven — aldus naar de omschrijving, welke prof. Steinmetz van de sociografie in de voorrede geeft.
Is de schrijver erin geslaagd aan die veelomvattende taak te beantwoorden?
Wanneer men het lijvige boek werk doorleest, moet men ongetwijfeld erkennen, dat hij zoo volledig mogelijk aan zijn opgave heeft beantwoord, niet alleen wat de materieele feitenverzameling betreft, maar ook betreffende objectieve beoordeeling ervan.
Geen vak is wellicht zóó gevaarlijk, om aan subjectieve vooroordeelen èn liefhebberijen toe te geven als de sociografie en daarom is schrijver's verdienste dubbel groot, nu hij blijk heeft gegeven z'n gegevens objectief te beoordeelen naar een algemeene redemaatstaf.
Dat bij zulk een maatstaf een leerrijke en interessante sociografie van Enschede is te schrijven, behoeven we hier niet te betoogen, daar juist Enschede längs een grootsche geschiedenis tot het groote heden gekomen is.

Th. Platenburg.

FRANSCH.

Fernand Corcos, **6455.**
L'AMÉRIQUE... UN PARADIS? *Montaigne, Paris* 6, 2e druk: 1929. (18.5×12) 189 blz. ing. Ffr. 10.—.

Schrijver is lid van het Centraal Comitee van den Bond voor de Rechten van den Mensch. We weten dus meteen uit welken hoek de wind waait. Hier komt ook meer de Franschman uit den mouw dan bij Morand. Doch hij heeft in even groote mate een dosis scherpzinnigheid die u meer dan eens doet zeggen: „goed gezien, knap opgemerkt". Hier en daar worden echter nog als eens conclusies getrokken, die er niet door kunnen. Sprekend b.v. over het beruchte proces tegen den leeraar, die de theorie van Darwin voorstond in de klas, zegt schr. dat de veroordeeling van dien man een uitvloeisel is van den Amerikaanschen trots die niet toegeven wil op dit punt. Want moest de mensch van den aap kunnen afstammen dan zou ook de neger gerechtigd zijn te beweren dat hij wit wil worden. „Qui nimis probat, nihil probat". Het beste

is de schrijver waar hij de Rechten van den Mensch (met twee hoofdletters) in zijn zak houdt; als hij op den Michigan Boulevard wandelt in Chicago, aan den Niagara staat en vooral wanneer hij in Quebec rondwandelt, waar hij het diepe katholieke geloofsleven bewonderd heeft.
Amerika is geen paradijs voor hem, vooral niet wat den arbeider betreft, doch hij troost zijn overzeesche broeders met de gedachte: „nul pays est exempt de soucis".
Een goed boekje in populairen trant, dat veel misverstand ophelderen kan, dat aangenaam leest en waarin ook de humor, al is hij wel eens van verdacht allooi, niet ontbreekt.

Dr. Raph. Kreemers.

Marcelle Vioux, 6456.
AU SAHARA. *Fasquelle, Paris* 7, 1930. (19.5×14) 188 blz. ing. Ffr. 12.—.
Een rondrit van Algiers uit: eerst per trein tot Beni Dunif, dan per auto rond de Groote Erg, de Westelijke Algerijnsche zandwoestijn langs de woestijn-neerzettingen: Beni-Abbes, nog vol van herinneringen aan den heiligen eremiet van de Sahara Père Charles de Foucauld, El Golea, Ghardaïa, Laghouat! Wel heeft de geheimzinnige aantrekkingskracht van de Sahara, van de Erg, de groote roode zandwoestijn, de schrijfster gepakt. Die fascineerende werking der grootsche eenzaamheid weet zij te doen trillen door heel haar boek. De woestijn met haar oneindige verten schildert zij ons in poëtische taal, maar ook de hoogheid én de zonde zijner bewoners. De lezing van dit boek laat in onze herinnering het beeld van een exotische droomwereld, van de eenzaamheid in het zonnegoud, van onbeschrijfelijke zonsondergangen en nachten vol verrukking, van de groote, alles beheerschende stilte.

Dr. J. B. L. Hol.

ENGELSCH.

R. Thurston Hopkins, 6457.
THE LURE OF LONDON. *Cecil Palmer, London W.C.* 2, 1929. (19×11) 290 blz. geb. 3/6 sh.
London is zoo enorm uitgegroeid, zegt de auteur, dat het niet langer mogelijk is om het in één vogelvlucht te overzien; en dus moeten we het in stukjes en beetjes doen. De lezer krijgt dan ook ruimschoots zijn portie van „Londen in Nibbles". Dit is het gemummel van een aftandsch houwen en herkouwen der meest onmogelijke en onbeteekende stukjes en brokjes. Hoewel ik in Londen als mijn woonstad uiteraard sterker geïnteresseerd ben dan de groote massa van elders wonende belangstellenden, heb ik het onmogelijk verder kunnen brengen, dan hier en daar enkele der bijna 300 fraaie pagina's te doorworstelen, te doorgeeuwen ware nog juister uitgedrukt. Over Londen, over de onvergelijkelijke charme van 's werelds grootste en tegelijk schilderachtigste metropolis ware een epos te dichten of een relaas te schrijven, dat in één gespannen ruk zou kunnen worden uitgelezen. Dit boekje is een saaie catalogus van sommige wijken, een langdradige ontleding van enkele boomen welke het bosch omneveld laat. Ik hoop dat niemand z'n belangstelling voor Londen door dit boekje in gevaar van verliezen zal stellen; men blijft dan tevens de stuntelige „illustraties" gespaard!

K. v. H.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

M. Kramer, 6458.
HET WEIDEBEDRIJF. Geïllustreerd. *Leiter-Nypels, Maastricht*, 1929. (24×15) 175 blz. ing. f 2.—.
Men moet altijd voorzichtig zijn met een beoordeeling van eigen werk. De kundige schrijver meent een leerboek te hebben geschreven voor landbouwscholen onder meer en voor boeren. Als leerboek is dit werk, hoe knap het moge zijn, door de haast ontelbare germanismen en andere „-ismen" in de taal haast onbruikbaar en voor de boeren is een betoog, waarin het wemelt van woorden als controleeren, verticaal, onegaal, conserveeren, concentreeren, profiteeren, mineraal, reserve, enz., nu niet bepaald gesneden koek, althans niet voor zoodanige boeren, als die zich de opmerking over het ontbreken van gierputten behoeven aan te trekken.
Overigens moeten we zeggen, dat het boek hoogst nuttige gegevens bevat, dat het in handen van een landbouwonderwijzer een kostbaar bezit kan zijn, al staat er hier en daar wel iets dat verre van voor algemeene toepassing geschikt is.

Rietsema.

Prof. Dr. H. Blink, 6459.
WOESTE GRONDEN, ONTGINNING EN BEBOSSCHING IN NEDERLAND VOORMAALS EN THANS. Geïllustreerd. *Mouton & Co., Den Haag*, 1929. (24.5×16) 244 blz. ing. f 3.50.
Wanneer iemand van gaven zich eenige tientallen van jaren met een zaak bezig houdt, krijgt hij, dat is haast onvermijdelijk, een bezonken en verfijnde wetenschap omtrent het onderwerp van zijn onderzoek en geschriften. Dat is te merken, wanneer Prof. Blink het over den landbouw in Nederland heeft. Hij schetst ons thans de verhouding van onze voorzaten en van ons zelf ten opzichte van de wildernissen, die eenmaal het menschelijk leven hier te lande beheerschte en welker verdwijnen thans reeds wordt betreurd. Het boek is zeer zakelijk, misschien voor sommige lezers wel eens te zakelijk, hoe het echter ook zij, het geeft een groote menigte van gegevens, belangwekkend voor den natuurminnaar, over den geschiedkundige, voor den landbouwkundige en voor menigen leek.

Rietsema.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Valery Carrick, 6460.
TARAKAN. Geïllustreerd door den schrijver. *R. J. Goddard, Den Haag*, 1929. (26.5×19) 52 blz. geb. f 1.75.
'n Bundel van allerlei Noorsche kindervertelsels meest over dieren. De geschiedenis van „Vischje, vischje Timpeté", vinden we ook hier onder een anderen vorm weer terug.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Jan Feith, 6461.
HET INDISCHE MONSTER. Geïllustreerd door den schrijver. *R. J. Goddard, Den Haag*, 1929. (25.5×17) 419 blz. ing. f 2.60, geb. f 3.50

Dit geweldig dikke jongensboek met aardige illustraties — wat 'n heerlijk geschenk voor 'n jongen — is het vervolg op *Het voorwereldlijk monster*, hoewel men 't ook zeer goed kan genieten zonder dit gelezen te hebben. Pim, 't neefje van een wereldreiziger en natuuronderzoeker, heeft vroeger 't ei van een vóórhistorisch reuzendier mee naar Holland genomen. waar 't is uitgekomen en tot 'n geweldig monster opgroeit, dat tot 'n schrik voor den omtrek wordt, maar den jongen gehoorzaam is als 'n hondje. En 't is, even als 'n hond, gehecht aan z'n jongen meester, want nadat Pim het naar de Noordzee heeft gebracht, komt het telkens hem weer opzoeken.
Vreeselijke beroering geeft dit in 't land en Pim gaat met z'n oom 'n reis naar Indië maken, maar de Bronsautaurus gaat mee! De avonturen, die ze met het dier beleven zijn vol van de allerstoutmoedigste fantasie. Menige schooljongen zal in de klas droomen van een speelkameraad als „Bront". De vermakelijke onmogelijkheden worden goed volgehouden. 'n Dwaas, maar plezierig jeugdboek, waaraan we hier en daar wel 'n paar zinnetjes zouden willen schrappen.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Jan Feith, **6462.**
DE GEHEIMZINNIGE UITVINDING. Geïllustreerd door Willy Sluyter. *Scheltens & Giltay, Amsterdam,* 3e druk: 1929. (24×15) 256 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.90.

Jan Feith, **6463.**
DE LEVENDE MUMMIE. Geïllustreerd door Willy Sluyter. *Scheltens & Giltay, Amsterdam,* 3e druk: 1929. (24×15) 256 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.90.

Jan Feith, **6464.**
DE REIS OM DE WERELD IN VEERTIG DAGEN. Geïllustreerd door Willy Sluyter. *Scheltens & Giltay, Amsterdam,* 6e druk: 1929. (24×15) 249 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.90.
De jongensboeken van Jan Feith, amusant en fantastisch zijn 'n geliefde lektuur geworden, dat bewijst wel de groote afname.
De Geheimzinnige Uitvinding en *De Levende Mummie* beleefden een derde druk, de *Reis om de wereld in veertig dagen* reeds een zesde! Toch is dit laatste o.i. niet het beste jeugdboek van den schrijver, misschien omdat het al te veel imitatie is van Jules Verne en het talent van dezen fantast en romanticus zooveel grooter is als dat van Feith. Nu al de vernuftige bedenksels van Verne werkelijkheid zijn geworden blijven z'n jongensboeken nóg frisch. Wat véél zegt. *De Levende Mummie* is 'n allervermakelijkst boek, even goed als *De geheimzinnige Uitvinding,* waarvan vooral het eerste gedeelte vol is van heerlijke humor.

Alb. Steenhoff-Smulders.

G. K. Meyer, **6465.**
DE WATERWOLF. *Kemink & Zoon, Utrecht,* 1929. (20×13.5) 127 blz. geb. f 1.25.
Een mooi, fijn afgewerkt boekje, waarin we in keurige taal beschreven vinden een dijkbreuk tijdens een stormachtigen nacht. In zes hoofdstukken geeft de schrijver het voorspel, de catastrophe der doorbraak en de naweeën van den vreeselijken aanval, dien de Waterwolf op de arme bewoners van een dorpje aan zee heeft gepleegd. Prachtig is 't gedrag van het schoolhoofd, die schoollokalen en eigen woning beschikbaar stelt voor de slachtoffers en zich afslooft, om 't hun allen zoo draaglijk mogelijk te maken. Wakker, langs 't roekelooze af, is 't gedrag van zijn zoontje Jo met diens makker Jan, die er het leven bijna bij inschieten. Jo brengt het er goed af; van Jan krijgen we, jammer niets meer te hooren. Gelukkig, dat die godloochenaar Sjoerd tot betere gedachten komt.
Het boekje is niet katholiek: de spreuken, gezegden en bidwijzen die schoolhoofd, huisvaders en kinderen wel wat kwistig in den mond worden gelegd, zijn van sterk sprekend protestantsch karakter en ontleend aan huis- of rijmbijbel. 't Doet bovendien aan 't geheel geen kwaad, daar alles in oprechten eenvoud geschiedt.

D.

H. W. Plomp, **6466.**
DE BEUKENHOF. *Kemink & Zoon, Utrecht,* 1929. (20×13.5) 101 blz. geb. f 1.10.
Een vertelling uit de tijden van kasteelheer en hofkoningen. De heer van den Beukenhof is een wreed meester en doet de hoorigen zwaar en onverdiend lijden. Er komt opstand en de Beukenhof wordt verbrand. Een jongen heeft in de gansche geschiedenis door allerlei toevallige omstandigheden mee deel. Als historisch gegeven is 't boekje niet veel waard. Er zit weinig locale kleur in en de stijl is eenigzins verward.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Mevr. H. Stuten van Ysselstein, **6467.**
DROOMPRINSESJE. Geïllustreerd door E. M. ten Harmsen van der Beek. *Scheltema & Holkema, Amsterdam,* 2e druk: 1929. (20.5×15.5) 126 blz., geb. f 1.75.
Droomprinsesje, 'n bundel met kinderverhalen en sprookjes, kwam in 2e druk uit. 't Zijn meestal heel bondige verhaaltjes, die de kinderen ook iets goeds geven. Van deze bundel zouden we „het Japansche masker" liever willen missen. 't Is te gewild, 'n beetje Andersen nagedaan, maar dan niet goed en 't slecht geteekende Boeddha-beeldje past nu heelemaal niet in 'n prentenboek. *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Mevr. H. Stuten-van Ysselstein, **6468.**
HET BRUINE BOONTJE. Geïllustreerd door E. M. Ten Harmsen van der Beek. *Scheltema & Holkema, Amsterdam.* 3e druk 1929. (20.5×15.5) 114 blz. geb. f 1.75.
Het is al de derde druk van dit aardige en mooie geïllustreerde kinderboekje. 't Zijn vriendelijke, vroolijke vertelsels, sprookjes waarin lachend 'n preekje wordt gegeven. Neutrale kinderlektuur, maar goede.

Alb. Steenhoff-Smulders.

M. Wibaut, **6469.**
L. Tilanus,
EEN ZONNIG THUIS. Geïllustreerd door Rie Kooyman. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (26×19.5) 157 blz. ing. f 2.—, geb. f 2.90.
Een mooi uitgevoerd en zeer goed geïllustreerd boek, waarin verhalen staan, die reeds opgenomen werden in „De Proletarische Huisvrouw". Het zijn goed geschreven vertellingen voor kinderen van verschillende leeftijd. Af en toe komt de socialistische tendenz flink om 't hoekje kijken.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Katholieke Pedagogen

Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden.

Reeds verschenen:

H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:
Leidraad voor Katholieke Scholen
Vertaling en inleiding van Pr. WOLTERS
In soepel kartonnen band .... f 2.25

BERN. OVERBERG.
Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht
Vertaling van L. KNUVELDER
Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 3.50

Thans verkrijgbaar:

LUDWIG AUER:
Nieuwe wegen naar 't oude doel
„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".
Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 2.25

Uitgaven:
Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg
Ook in iederen degelijken Boekhandel

Moederschapszorg

ONDER REDACTIE VAN
Dr. C. MEULEMAN
MET MEDEWERKING VAN
BEKENDE SPECIALISTEN.

TWEE-MAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT VOOR DE VERZORGING VAN JONGE MOEDERS EN ZUIGELINGEN

PRIJS PER JAAR Fl. 5.—

PROEFNUMMERS EN ABONNEMENTEN VERKRIJGBAAR IN DEN BOEKHANDEL EN BIJ
J. J. ROMEN & ZONEN
UITGEVERS - ROERMOND

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS
10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

N.V. Provinciale IJzerhandel

Willemsplein 7-8 - Arnhem - Tel. 23598
Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.
Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied
Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

J. J. de Leeuw, Tilburg

Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL

ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**

VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING

IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

VOOR DE MEIMAAND

zal de ware Maria-vereerder meer dan ooit gebruik maken van het gebeden- en meditatieboek

Thomas van Kempen over de H. Maagd

door **Joannes Mercator Pr.** met medewerking van **P. Hilarion Thans O.F.M.** met een aanbeveling van **Prof. Mr. Dr. Ch. Raaymakers S.J.**

„Ik ben overtuigd dat dit werk, als meditatieboek of als gebedenboek, bij uitstek geschikt is om de devotie tot Maria te verlevendigen en te verdiepen. Zonder twijfel zal het ieder stichten door zijn zalving, zijn eenvoud, zijn innige godsvrucht".

„'t Is een heerlijk boekje voor iedereen."
„De Bazuin."

„'n Aantrekkelijk uiterlijk en een handig formaat".
„Het Huisgezin."

„Ik moet eerlijk bekennen nooit mooier boekje over Maria gelezen te hebben; moge het vele lezers vinden ja moge het voor Nederlands Katholieken *het* Handboek worden voor de Mariavereering".
Pastoor D. Huurdeman in „Het Centrum."

„'t Is een waar genot dit boekje te mogen bespreken. 't Is alles zoo mooi, zoo stichtend, zoo warm, zoo tot bidden en bepeinzen dwingend. Wie moeilijkheden mocht ondervinden met mediteeren, neme dit gulden boekje ter hand: hij mediteert van zelf."
Pater Mulders S.J.
in het „Directeurentijdschrift der Maria Congr."

„Dit boekje zal echter door duizenden en duizenden gelezen worden, overwogen en nagebeden, want heel anders dan vele van zulke verzamelboekjes plegen te doen: het boeit en trekt en houdt U vast. En dat is de verdienste van Thomas' zacht en enthousiast karakter. De bewerker heeft bovendien de uitstekende gedachte gehad, zijn stof in te deelen volgens de tijden van het kerkelijk jaar."
Prof. Dr. Jac. van Ginneken, S.J.
in „De Nieuwe Eeuw"

Gebonden in zwart, paars of bruin linnen band f 1.90

ABONNEERT U OP HET TIJDSCHRIFT

Zielkunde en Opvoedingsleer

Abonnementsprijs f 8.75 per jaar fr. p. p.

Uitgave van:

DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & Cie.
Langestraat 35 TILBURG

Dezer dagen is het groote werk van Pater Dr. G. Kanters

Het Hart van Jezus beschouwd in de Katholieke Overlevering

compleet in drie deelen in de Nederlandsche taal verschenen bij G. MOSMANS ZOON, Pauselijk Uitgever te 's-Hertogenbosch en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar gesteld
De drie deelen vormen elk een compleet werk en kunnen dus ook afzonderlijk geleverd worden.
Het eerste boek is getiteld: **Verklaring van de Litanie van het H. Hart.**
Het tweede boek: **Verlangens en beloften van het H. Hart.**
Het derde boek: **De Godsvrucht tot het H. Hart in de vroegere Staten der Nederlanden (12e-17e eeuw).**

De prijs van elk deel is slechts f 1.25

Een standaardwerk van den eersten rang door de katholieke pers ten zeerste geprezen en aanbevolen.

Bij bestellingen gelieve men duidelijk op te geven of deel 1, 2, 3, of wel het compleete werk verlangd wordt.

H. N. B. T.

F. J. A. L. CORDENS:

DE SLAPENDE BOEDDHA

Ing. f 3.90. geb. f 4.90.

De heer Cordens heeft met dezen avonturenroman weer een genoeglijk boek geleverd. Als gij een paar bladzijden op weg zijt, gaat ge nog wat lekkerder zitten, in den gemakkelijksten stoel van het huis, en dra zijt ge dan volkomen in de lectuur verdiept; vergeet ge antwoord te geven als u wat gevraagd wordt, laat ge uw thee koud worden en gedraagt gij u, kortom, uitermate ongezellig voor de huisgenooten. Hier en daar verslapt de schrijver, doch wij komen door de inzinkingen heen, lezen verder en.... gaan pas naar bed als wij het uit hebben.
Het boek schijnt al in het Duitsch vertaald te zijn; andere vertalingen zullen volgen en een filmmaatschappij moet opdracht hebben gegeven er een scenario van te maken. Wij gunnen den heer Cordens dit succes van harte, want hij is in zijn genre een goed schrijver, iemand die weet wat hij kan en er geen pretenties op nahoudt.
Nieuwe Rotterdamsche Courant.

Verkrijgbaar in den boekhandel en bij de uitgevers:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562.

Steyger-Romé - Arnhem
Roggestraat 16
Deux pieces Costuumpjes.

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES- EN HEERENKAPPER
Specialitei Ondulation Marcel

CHR. EKELS
's-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„DeKroon"
Eindhoven, Tel. 1008

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN
Fabrikanten van **prima Heeren- en Damesschoeisel** merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, afgelapt en Good-Year Welt.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

Firma Wilhelm van Eupen

R. K. Boekhandel & Uitgeverij

EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie **BLOEIEND LEVEN** No. 1 2 en 3 voor het 1e leerjaar door **Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans**

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes:

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar door **M. C. van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.

door **H. H. Stroy,**

Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal) **40 cent.**

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal) **50 cent.**

Beleefd aanbevelend,

Firma Wilhelm van Eupen.

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

WOORDENBOEKEN NIEUWE TALEN

Elk deel afzonderlijk verkrijgbaar

M. J. KOENEN — Dr. J. ENDEPOLS

NEDERLANDSCH — ZESTIENDE DRUK

In één deel . . . . f 5.60

K. R. GALLAS EN C. R. C. HERKENRATH

FRANSCH

Twee deelen, in twee banden . . . . . . f 7.50
Elk deel afzonderlijk . . . . f 3.75

Dit Fransch Woordenboek geeft bij ieder woord de uitspraak phonetisch aan.

I. VAN GELDEREN

DUITSCH — ZESDE DRUK

Twee deelen, in twee banden . . . . . . f 7.50
Elk deel afzonderlijk . . . . f 3.75

K. TEN BRUGGENKATE — A. BROERS

ENGELSCH — ELFDE DRUK

Twee deelen, in twee banden . . . . . . f 7.50
Elk deel afzonderlijk. . . . . f 3.75

Prijs per 4 woordenboeken, Nieuwe Talen per stel besteld . . . . f 27.00

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**

Kelders:

O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.

Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Hofleverancier

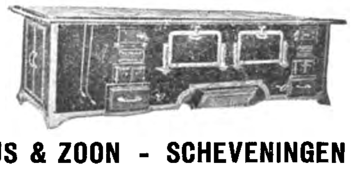

FIRMA P. J. MEIJS & ZOON - SCHEVENINGEN

WASSENAARSCHESTRAAT 1—3—5

Telefoon Interc. Scheveningen 50654. Opgericht Anno 1770

FORNUIZEN enz. voor Hôtels, Ziekenhuizen en Gestichten.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29

En Gros — BREDA — En Detail

Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661

Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

No 9 1 MEI 1930 25 cent

GUIDO GEZELLE.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M.

Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek
voor stoelen, linnenkasten ledikanten, buffetten en tafels

H. S. M.

Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

D. H. v. d. Mark: . . . . . . *Guido Gezelle*

Dr. Raph. Kreemers: . . . *Engelsche Kroniek*

Van Term: . . . . *De Vrijmetselarij*

P. Placidus O.Cap.: . *Tusschen twee revolutiën*

F. A. Brunklaus: . . . *Het onzichtbare Rusland*

UIT BOEK EN BLAD:

De Gemeenschap. — De Paal. — Deutsche Kunst und Dekoration.

VERSCHEIDENHEDEN:

Muriel Harris. — Byron — Maxim Gorki. — Miguel de Unamuno en de hond — Andersen de sprookjesdichter. — Een welverdiende onderscheiding. — G. B. Shaw als briefschrijver en minnedichter. — De Vlaamsche en de Hollandsche eigenwaarde.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF 1203

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch
Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

SENNELAGER

DRIE JAAR IN 'N DUITSCH CONCENTRATIEKAMP

Oorspronkelijke Roman door

V. L. VAN RUMBEKE

„Het Huisgezin":

V. L. van Rumbeke heeft ons onder genoemden titel een oorlogsboek gebracht, dat een goede plaats verdient onder de goede oorlogslitteratuur, die voor den vrede pleit. Niet alleen aan het front is geleden, maar ook in de concentratie-kampen, van welk verkropte leed de schrijver verhaalt: eenvoudig, zonder iets aan te dikken, zoo zelfs, dat men wel eens den indruk krijgt, dat het dan toch niet zoo erg was. Wat vooral hier weder karakteristiek was, en wat het boek gemeen heeft met soortgelijke litteratuur der laatste maanden, is het mede-lijden ook met het volk, dat binnen de Duitsche rijksgrenzen leed van den honger, dat onmenschelijke wapen, dat een geslacht verniełt tot in zijn nakomelingschap, dat niet onderscheidt de combattanten van de niet-combattanten, dat treft de vrouwen, de kinderen en de armen; dat wurgende wapen, dat den vijand op de knieën dwong

Een boek, dat alle aanbeveling verdient, hoewel het niet meedoogenloos fel is en hevig als de frontverhalen der oudstrijders, niet zulk een menschheidsaanklacht tegen den bloedigen moord, maar tegen den wurgenden hongerdood.

„De Nieuwe Eeuw":

't Is de verdienste van Rumbeke, dat bij ons die beklemming doet gevoelen en medeleven in dit relaas van drie jaren gevangenschap. Ook hier huiveren we voor de degeneratie, die zelfs de besten dreigt aan te tasten, ook hier wordt onze verbeelding door elkaar geschud door angsten en vertwijfeling, welke onbestaanbaar en onduldbaar leken voor een klein menschenhart. Maar de vonken van menschelijkheid worden toch niet geheel gedoofd Père Dessain staat als zorgzame waker over het heiligste en allesbeslissende, hij weet zelfs een godslasteraar van de poorten der hel weg te sleepen. Dat is wel een van de mooiste fragmenten in dit boek, het sterfbed van dien grommenden, egoistischen rattenverslinder Bidau.

„Nieuwe Haarlemsche Courant":

Of 't zijn nut heeft, thans, na elf jaar, al deze ellende in al haar schrilheid nog weer eens op te halen?

Daarop antwoorden wij volmondig: ja!

Want in deze elfjarige periode is de wereld van oorlog niet bevrijd geweest Hij woedt in deze dagen nog. Dat is de nuttige zijde van dit boek: afschrik wekken, voorzoover deze nog niet voldoende afwezig is, voor den geesel van den oorlog. Alleen om deze reden is het verschijnen van dit boek — nog meer het lezen -- een vruchtbare en zegenrijke daad.

Het werk is 256 pagina's groot, op zeer goed papier gedrukt, en fraai gebonden.

PRIJS INGENAAID f 3.25.
GEBONDEN . . f 3.90.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij:

STELLA-EDITIE
AMSTERDAM

Heerengracht 287 - Telefoon 31787

„DE KENNEMER"

INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN

HAARLEM

WESTERHOUTPARK 18

TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Zoo juist verschenen bij Uitg. „Foreholte", Voorhout

DOKTER EN PUBLIEK

Een reeks actueele vraagstukken
door Dr. W. B. HUDDLESTON SLATER

ONZE TIJD WEMELT VAN KWAKZALVERS en kwakzalversmiddelen, en fabrieken bereiden in 't groot — en even duur — de geneesmiddelen die eertijds uitsluitend de apotheker bereidde, met als resultaat dat tegenwoordig velen „verstand" hebben van ziekten zooals zij verstand hebben van naaien en breien. Het aantal zieken is er echter niet minder om en nog immer zwaait de dood zijn scepter!

Tal van doktoren zagen dan ook in, dat **VOORLICHTING AAN HET PUBLIEK** niet alleen **GOED** en **NUTTIG** maar in de tegenwoordige omstandigheden zelfs **DRINGEND NOODZAKELIJK** was.

Dr. HUDDLESTON SLATER, de welbekende en populaire Rotterdamsche geneesheer, behandelt nu in het hierboven aangekondigde boek in 33 hoofdstukken, die bijna 200 bladzijden vormen, tal van actueele vraagstukken o.a:

De terreur van den kok. Te frissche en te onfrissche kleeding. Lichaamscultuur. Massage en sport Natuurgenot en eerbied voor de natuur. De hygiëne van de straat. Wat is vies? Zwijgen over de geheime ziekten? Handel in vrouwen. De vrees vóór het huwelijk. De vrees in het huwelijk. Het Nieuw-Malthusianisme. De toegeknepen oogen van het publiek. Ziekenfondsen. Stand ophouden. Dure dokters. De apotheker. Ziekenhuizen enz. enz.

Over al deze en nog heel veel andere zaken wordt door dezen bij uitstek bekwamen, en in de practijk van zijn vak getrainden medicus buitengewoon rake dingen gezegd

En bij dat alles geen preutschheid of goedpraterij, want wie **Dr. HUDDLESTON SLATER** kent, weet dat deze auteur niet gewoon is een blad voor den mond te nemen. Hij spaart dan ook niets of niemand als het geldt de waarheid omtrent een of andere ingekankerde gewoonte of een volks-vermoordend misbruik.

Ingenaaid slechts f 2.50. Geb. in prachtband f 3.25
Verkrijgbaar in den boekhandel en bij
Uitgeverij „Foreholte" te Voorhout

Voor de Meimaand
zal de ware Maria-vereerder meer dan ooit gebruik maken van het gebeden- en meditatieboek

Thomas van Kempen over de H. Maagd

door JOANNES MERCATOR Pr. m. medewerking van P. HILARION THANS O.F.M, met een aanbeveling van Prof. Mr. Dr. CH. RAAYMAKERS S.J.

Gebonden in zwart, paars of bruin linnen band f 1.90

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij de Uitgevers: DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE
Langestraat 35 — Tilburg

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt. korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg
TIMMERFABRIEK
Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

STOOMEN **L. C. ROELOFF - BREDA** VERVEN
Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

A. J. VAN BOESSCHOTEN STOOP = Boschstraat 4 - Telef. 717 - BREDA
Huishoudelijke Artikelen. Glas, Porselein en Aardewerk.

Electr. Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)
Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN **HERMANS Sigarenhandel** Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
In Literschroefflesschen voor huishoudelijk gebruik.

GUIDO GEZELLE.

De Noordstar loofde een prijs van 10000 francs uit voor het beste Gezelleboek, dat in het herdenkingsjaar van het eerste eeuwfeest der geboorte van den grootmeester der Vlaamsche dichtkunst zou verschijnen. De jury, bestaande uit Cyriel Verschaeve, Emmanuel de Bom, Jozef Muls en Herman Robbers stelde de eischen vast, waaraan dit Gezelle-boek moest beantwoorden: geen philologische uitrafeling, geen vulgariseerende toelichting, spontaan, krachtvol, pittig, grondig, doorkeken, trillend van levenswaarheid. Zonder eenige voorafspraak zijn de vier juryleden het volkomen eens gebleken, om den prijs toe te kennen aan het werk van Bernard Verhoeven. „Het is hét Gezelle-boek, een voortreffelijk geschenk aan ons volk bij het eeuwfeest van den grooten dichter.'' We weten niet of bij de uitspraak „l'embarras du choix'' zich deed gevoelen, maar wel weten wij, dat het boek van Verhoeven aan alle gestelde eischen op meesterlijke wijze voldoet.

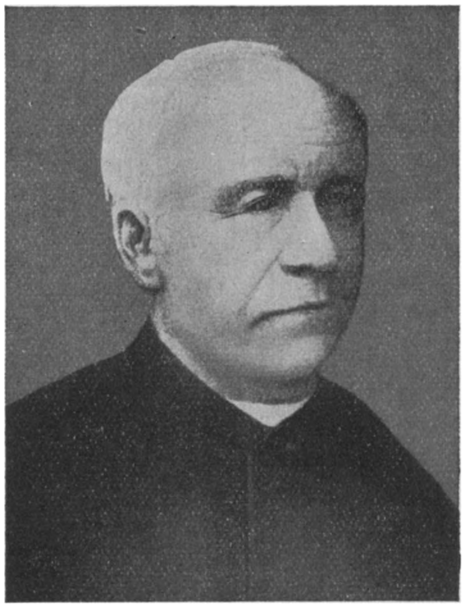

Guido Gezelle.

Het is een zeldzaam genot dit heldere, pittige proza te lezen. Daar zijn zulke heerlijke taal-vondsten, zulke scherpe vergelijkingen, zulke diepe perspectieven.

Het aantal bladzijden is niet groot, maar wat een gecondenseerde rijkdom van inhoud, van zin en beteekenis! Met een wonderbare scherpzinnigheid van ontleding teekent Verhoeven Gezelle's levensgang, den groei van zijn dichterziel, de bronnen zijner bezieling, de krachten zijner taaie vasthoudendheid, de centrale zijner inspiratie. Wat een woorden van diepe levenservaring heeft hij in zijn vlugge pen, als hij den strijd te Roesselaere schetst en de pijnlijke nederlaag van den dichter, de straf zijner geestelijke overheid, de mededeelzaamheid van dit jonge leven met zijn liefde voor de schoonheid, met zijn hunker naar de genegenheid zijner kinderen, met zijn haat voor den schoolmeesterssleur. Heel zijn leven is „doorkeken'': niet alleen de dichter, maar ook de priester, de mensch' de hartstochtelijke minnaar der natuur, de voortrekker der Vlaamsche beweging, want het Vlamingschap zat diep in z'n ziel geworteld met onverzettelijken groei. Wij vinden hier Gezelle als mensch, die in z'n veelbewogen en werkdadig leven zijn deugden doet glanzen en zijn karakterfouten niet verborgen laat. De menschelijkheden van Gezelle zijn Verhoeven niet ontgaan, hij stelde deze in 't juiste licht ondanks z'n diepe bewondering en milde beschouwingswijze, waarvan ook in dit deel iedere bladzijde gewaagt.

Wij treffen hier ook den priester Gezelle — dat was hij in hart en ziel al ging 't parochiewerk, naar de „dienstliche'' zijde, hem niet altijd te goed af — in z'n moeilijken levensgang. Z'n studiejaren in Rousselaere, waar hij als portierke z'n eerste verzen schreef en in 't mystieke Brugge, z'n leeraarsfunctie in 't ernstige seminarie, z'n taak als onderpastor in 't welvarende Kortrijk en z'n laatste levensjaren als rector van 't Engelsche klooster in Brugge. Doch 't beste is Verhoeven op dreef in z'n beschrijving van Gezelle als dichter. Hier ervaren we de visie van een dichter op een bewonderden leermeester, die in heel de variante rijkdom van z'n poetische uitingen God zocht en openbaarde.

Al de biographische mededeelingen zijn hier doorvlochten met verzen, die in 't kader, waarin ze ontstonden, in hun karakter wonder-helder uitkomen. Geheel oorspronkelijk is Verhoeven in de wijze, waarop hij ons Gezelle doet kennen als religieus dichter, die met een kinderlijk-oprechte innigheid, z'n eerbiedige aanhankelijkheid tot zijn schepper wist te uiten — dat gevoel, dat hem bezielde elke stonde van z'n leven, hetzij hij den ouden brevier bad in

den lommer der boomen, of traagzaam de witte wagen volgde, waarin een zijner leerlingen ten grave werd gedragen of 't meezen-nestje beschouwde in den blinkenden bongerd of gebogen over het watervlak het krinkelende, winkelende waterding met 't zwarte kabotseken aan bespiedde in zijn ongedurige beweging en vaart......

Dit boek is waarlijk gegroeid tot een strak geheel, tot een synthetische samenvatting van dit veelzijdige, smartelijke en toch zoo rijke leven. Hiervoor moge een klein citaat getuigenis afleggen: „Gezelle had, ook in het Oneindige, behoefte aan een vertrouwelijke toevlucht. Met de kinderlijkheid van een middeleeuwer vond hij, tusschen de afgronden der geheimen, ontelbare huisgenooten. In een huiskamer van het Heelal vergat hij elke ruimtevrees. Mysteriën verontrustten hem niet, want met een onmetelijk vertrouwen en een gevoel van veiligheid sloot hij de oogen en verschool zich in den Schoot van God."

Er is reeds heel wat over Guido Gezelle geschreven en al wat over deze rijke figuur gezegd wordt is waardevol en belangrijk, maar nooit is iemand in zoo'n broederlijk contact met zijn ziel getreden als Bernard Verhoeven. Met kennis en begrip, doch ook met piëteit en bewondering is Verhoeven den grooten Vlaming en rijken dichter genaderd. Hij besefte dat Gezelle als Dichter groot was omdat hij als kind groot was. Zijn ootmoedige dienstbaarheid, zijn doorloopende offerande werd zijn glorie. Omdat ze Gods glorie werd.

„Dood, blijft hij levend, gestorven, onsterfelijk. Zijn werk is blijvend, opgenomen in den ononderbroken golfstroom van de generaties. Want zijn verzen liet hij achter als een lichtend voetspoor naar de Eeuwige schoonheid, van wie hij de heraut op aarde was.

„Hij werd geboren in Vlaanderen, Vlaanderen werd in hem herboren.

Hij werd gekruisigd in Vlaanderen, Vlaanderen werd in hem verheerlijkt.

Hij is gebalsemd in onsterfelijkheid."

Als een krachtige en diepe apotheose klinkt dit slot van z'n aantrekkelijk relaas. Een gaaf en compact levensbeeld te schetsen was Verhoeven's doelwit, een opzet, dien hij schitterend heeft volbracht, waarvoor hem de genegen erkentelijkheid toekomt van alle Gezelle-minnaars, wier kring door deze publicatie overvloedig moge groeien. Doch niet alleen een boeiend en vertrouwbare beschrijving van Gezelle's wisselenden levensgang is z'n boek tevens een toegewijde en waardige hulde aan den Dichter, bij de eeuwherdenking van z'n geboorte.

Dr. H. v. d. Mark.

---

[1] **Bernard Verhoeven.**
GUIDO GEZELLE. *De Gemeenschap, Utrecht.* 1930. (21×14.5) 121 blz. ing. f 1.90.

ENGELSCHE KRONIEK.

Van de verschillende schrijvers, die dezen keer een beurt krijgen in onze kroniek is er wellicht geen, die zoozeer de openbare meening in beslag neemt op het oogenblik als de onlangs gestorven D. H. Lawrence.

Hij is de zoon van een mijnwerker in 1885 geboren in het grensland tusschen Hottinghamshire en Derbyshire. Hij is veel verplicht aan zijn buitengewoon begaafde moeder, die hem aanmoedigde in het werk. Hij kreeg dan ook een studiebeurs in de middelbare school van Nottingham en was op 16-jarigen leeftijd tevens leerling en leeraar en vervolledigde zijn studies met het hoofd der school buiten de klasuren. Van zijn 21ste tot zijn 23ste jaar studeerde hij in een kweekschool. Daarna onderwees hij in Londen. Hij was ook mijnwerker vroeger en heeft veel gereisd. Dit alles gaf hem de inspiratie voor zijn talrijke romans waaronder *Sons and Lovers* [1]) algemeen als zijn meesterwerk beschouwd wordt. Buiten dezen roman schreef hij een tiental andere en acht bundels gedichten. De laatste was *Pansies* (1929) waarin hij zijn gedachten openbaart op een poëtische en gansch conventielooze manier en die met veel lof in de pers besproken werd. Daarnaast verschenen van zijn hand drie tooneelstukken, vijf bundels korte verhalen, waarvan *The woman who rode away* [2]) de laatst verschenen is.

De bundel *England My England* hadden we reeds gelegenheid hier te bespreken (No. 5128); vier bundels essay's, waartusschen vooral zijn studies over het onbewuste belangrijk zijn, zoowel op zich zelf als voor het begrijpen van zijn literair werk.

Onlangs heeft zich de politie gemoeid met zijn werk. Want Lawrence is niet alleen romanschrijver en dichter, doch ook schilder. Er werd in Londen een tentoonstelling gehouden van zijn schilderwerken. Van de 25 doeken werden 13 als zedeloos beschouwd door de politie. De zaak kwam voor de rechtbank en de tusschenkomst der politie werd scherp gehekeld. De oplossing was het aannemen van het voorstel van den tentoonsteller Mr. Trotter: deze verbond zich, de gelaakte werken niet meer aan het publiek te laten zien. We weten niet, of Lawrence zich daarbij heeft neergelegd.

In *Sons and Lovers* ligt waarschijnlijk veel autobiographisch materiaal verwerkt; de moeder die hier wordt uitgebeeld heeft denkelijk veel overeenkomst met de zijne en de omgeving komt heelemaal overeen met het milieu zijner jeugd. De Morells wonen in het Nottinghamsche mijndistrict in een volksbuurt. Zij is van vrij goeden huize en hij verdient zijn brood in de mijn. Het gaat er nog al ruw toe in het huis-

houden en door te veel te trachten haar man op een hooger peil te brengen, waarvoor hij niet bestemd lijkt, stuwt ze hem heel verkeerde banen op. Ze hebben drie kinderen, waarvan de oudste, Arthur, jong sterft, juist op het oogenblik dat de toekomst rooskleurig wordt voor hem en hij de echte liefde meent te hebben gevonden. Lawrence doet het echter voorkomen, dat voor hem die dood werkelijk een bevrijding is, wijl hij zich allerhande illusies had gemaakt. De eenige dochter Annie huwt kort daarop en verdwijnt haast totaal voor de rest van 't boek. De overblijvende Paul krijgt dan de uitsluitende belangstelling van den romancier, en rond hem draait dan verder het heele boek. Eerst is hij verliefd op een eenvoudig meisje, Miriam. Doch hij blijft steeds ,,moeders kindje''. En als hij ziet dat het niet haar wensch is, dat hij verkeert, breekt hij af. Doch hij wordt dan verliefd op een getrouwde vrouw: Clara. Zijn omgang met haar is bedenkelijk vrij. Doch op zekeren dag krijgt hij het aan den stok met den vroegeren echtgenoot. En van dan af begint zijn liefde te tanen. Clara keert naar haar eerste liefde terug en Paul komt weer in betrekking met Miriam, die alles in het werk stelt om hem weer voor zich te winnen. Dit lukt echter niet, want hij denkt enkel aan zijn doode moeder en de leegte door haar heengaan in hem gekomen. Die kan door haar niet gevuld worden.

Frank Swinnerton.

Het is een lange doch geen langdradige roman, waarin zooals in Rebecca West's: *The Judge* en Frank Swinnerton's: *Young Felix* de verhouding der ouders tot hun kinderen wordt uitgediept. Ofschoon nu pas in deze collectie uitgegeven verscheen de roman toch al in 1913 en er is duidelijk in merkbaar hoe de wetenschap en vooral de psychoanalyse van Freud in het begin dezer eeuw hoogtij vierden in de literatuur. Er blijkt ook uit, hoe Lawrence, evenals J. Joyce en Dorothy Richardson onder den invloed stonden van het Fransche naturalisme. Het is een illustratie van de nieuwste technische uitvindingen op literair gebied: het in de plaats stellen van impressionisme voor de loutere opsommingsmanie, het geven van esoterische waarde aan allerhande details door het symbolisme en vooral de psychologische ontleding. Doch al die bezorgdheid om het allermodernste doet Lawrence vergeten, dat er ook een zedelijke wet bestaat, die aan geen tijd is gebonden en door geen -ismen kan worden vervangen. Er valt op zedelijk gebied heel wat af te keuren in dezen roman. En wel des te meer wijl een heele hoop dingen, die niet voor den beugel kunnen, met een wetenschappelijk vernisje worden overstreken, dat heel wat onervaren lezers beet zou nemen.

Met Bottomley, Flecker en Turner heeft Lawrence er het meest toe bijgedragen het exotische in de moderne Engelsche letterkunde in te voeren. Deze karaktertrek vinden we wel in haast ieder boek van hem terug. Doch de bundel *The woman who rode away* illustreert hem zeer duidelijk. Want de tien verhalen, die hier gegeven worden, spelen er weliswaar vijf in Engeland, doch de helft heeft het buitenland tot achtergrond. Het mooiste verhaal is wel, dat hetwelk den titel heeft gegeven aan het boek. Een vrouw laat haar man in den steek. Haar romantische droomerijen drijven haar tot een persoonlijk contact nemen met een Indianenstam in Mexico. Ze valt echter in de handen van fanatieke Indianen die haar slachtofferen om de vervolgen goden gunstig voor hen te stemmen. De analyse der gevoelens en heel het onderbewuste leven der heldin zijn meesterlijk weergegeven. Of schrijver verkeert in het mijnwerkersmilieu in Engeland of het meest desparate milieu in het buitenland, overal toont hij zijn onderwerp ten volle te bezitten. Mexico blijkt hij niet alleen doorreist te hebben doch grondig begrepen. En ook in ,,The border line'' wijst alles er op dat hij geen alledaagsche Amerikaansche globe-trotter is doch iemand met een verbazend scherpe opmerkingsgave en een diep internationaal begrijpen. Bij hem geen pose; allerhande kleine bijzonderheden wijzen er op dat hij zijn onderwerp beheerscht.

Zoo b.v. waar hij een Duitschen en een Franschen sjouwer vergelijkt of waar hij in een hospitaal in Italië van de eene zuster zegt dat ze een Ligurisch gelaat heeft en de andere een Etruskischen glimlach. Sommige verhalen zijn niets minder dan wansmakelijk en vervallen in het grofste naturalisme. Andere zijn erger dan godslasterlijk. Overal trouwens worden beelden gebruikt uit onzen godsdienst, die er op wijzen dat de vage kennis die hij erover heeft voor niets anders dienen kan dan voor de grofste profanatie.

Joseph Hergesheimer en Sinclair Lewis zijn twee van de vooraanstaande Amerikaansche auteurs, wier literair debuut samenviel met het begin van den grooten oorlog. In 1880 in Philadelphia geboren kreeg hij zijn opvoeding in een Quaker school van zijn vaderstad, waar hij ook de Academie van Schoone Kunsten bezocht.

Hij stamt af van een Hollandsche familie die in Pennsylvania was gevestigd en had een erg ziekelijke jeugd. Van zijn studies bracht hij maar weinig terecht en toen hij 21 jaar werd, kreeg hij een aardig fortuintje door een erfenis. Doch

in plaats van het te doen rendeeren, maakte hij een reis naar Italië en kwam terug toen zijn geld op was. Hij leidde in Venetië, zooals hij zelf getuigt in een artikel in *Bookman*, 'n tamelijk ongebonden leven. Doch hij was dat gauw beu en vertrok op een rondreis. Hij was proeflezer voor een schrijfster en zijn antipathie voor dit vak bracht hem tot het schrijven. Zijn eerste werk was een mislukking. Doch hij zette hardnekkig door, trok zich terug in een dorpje in Virginia en herschreef een verhaal 20 keeren. Sommige verhalen kwamen zelfs 100 keeren terug onder de pen. En 14 jaar later kwam *zijn* eerste pennevrucht van de pers. Sindsdien werkt hij gestadig door. Hij bewoont met zijn vrouw een oud huis in West Chester (Pensylvania) van waaruit hij een prachtig uitzicht heeft op de mooie natuur.

Joseph Hergesheimer

Hergesheimer's zeer bijzonder arbeidsveld is de periode-roman en dit heeft hij dan ook met een verbazend succes bewerkt. Hij lijkt van antiquair en interieur-schilder romancier te zijn geworden. Hij heeft een nimmer tanende passie voor het decoratieve en het is natuurlijk, dat het leven in zijn romans van tijd tot tijd met snuisterijen overstelpd wordt. Hij wil het leven weergeven in al zijn geuren, kleuren en gewaarwordingen, doch hij begraaft het inwendige onder het uitwendige. Zijn aandacht wordt te veel gaande gemaakt door de lijn van een gebaar, om de bedoeling ervan te kunnen vatten.

Onder de 10 romans die hij al op zijn actief heeft zijn *Java Head* en *The three black pennies* de meest karakteristieke.

En het is wel opmerkenswaardig dat het ook zijn eerste werken zijn. De twee volgende romans waren niets dan doode schoonheid of een grotenske liefdesgeschiedenis. Het onder No. 5184 besproken *Quiet Cities* was wel zijn beste werk sedert de eerstvermelde. Naast deze romans en den zoo juist vermelden bundel korte verhalen gaf hij nog twee andere bundels verhalen, één kritische studie over Hugh Walpole, één reisboek en twee autobiographische schetsen.

Sinclair Lewis

Swords and Boses[3]), luidt een nieuw genre, het historische, in. Zooals hij in *Quiet Cities* in elk der negen novellen een der groote steden van Amerika beschreef, geeft hij ons hier in tien hoofdstukken verschillende aspecten van den burgeroorlog in Amerika, vooral van den kant der Zuiderlingen bekeken. Doch het begin zal menig lezer tegenvallen. Schr. had een ander begin moeten kiezen of althans 'n hoop dingen moeten laten vervallen. Nu heeft het er allen schijn van of hij een veeldeelige geschiedenis van den burgeroorlog heeft doorgewerkt om zich te orienteeren, veel nota's heeft genomen die hem dienstig konden zijn en dan met zijn stof geen raad meer wist.

Hugh Walpole

En nu heeft hij er niets beter op gevonden dan die geconcentreerde massa nog eens te condenseeren. We krijgen soms 50 eigennamen op één blz. Het is allersaaiste kost en gewoonweg onleesbaar. De bladzijden in Pease en Caldwell, die toch maar gewone geschiedschrijvers zijn, bevallen ons veel beter dan deze van den literator Hergesheimer. Waar hij het over de tegenstelling Noord-Zuid heeft, is hij interessant om te volgen, doch hij had uit dit eerste hfdst. het historisch materiaal moeten weglaten. Nu krijgen we het daarna nog eens als een herhaling van iets dat geen al te besten indruk had gelaten. En dat is jammer. Want de rest van het boek gaat niet mank aan hetzelfde euvel. Al de personen die schr. typeert zijn de moeite waard om het aandeel dat ze hadden in de geschiedenis. De krijgshaftige figuren zijn goed uitgebeeld en gecontrasteerd. De gebeurtenissen op zee worden beschreven in *Shadows of the Sea*.

Vooral het ultra-avontuurlijke leven van John Maffitt is hier uiterst interessant. Twee andere generaals en hun militaire carrière worden uitgebeeld in *The good Fighter* (Gen. Forrest) en *Gold Spurs* (Gen. Stewart). De vrouwelijke spion Belle Boyd, die zoo'n verderfelijken invloed uitoefende in alle sferen, krijgt ook haar part en ook de gewone soldaat, die wel het meest tot de overwinning heeft bijgedragen en dien schrijver typeert in Johan Worsham.

Ook dit boek draagt de sporen van Hergesheimer's voorliefde voor het rococo. Meer dan een verhaal is overdreven schilderachtig. Ze doen denken aan een uitdragerswinkel waaruit het stof ons komt toegewaaid.

Doch de stijl is oorspronkelijk, en al is hij niet

klassiek, een aangenaam intermezzo tusschen het al te egale dat tegenwoordig wordt opgedischt. Al vinden we den naam van Felix Riesenberg nog niet vermeld in de jongste literatuurgeschiedenissen, hij verdient toch tusschen de allerbesten van den laatsten tijd te worden gerangschikt. Hij had een zeer avontuurlijk bestaan en oefende tal van ambachten uit. Doch vóór alles is hij een man van de zee, die zijn training kreeg op die zeilschepen die nu haast van den oceaan zijn verdwenen. Zijn eerste reis duurde tien maanden. Hij omzeilde toen Kaap Hoorn in den klipper „Fuller". Later was hij officier op de St. Louis van een Amerikaansche scheepmaatschappij. Hij voerde het bevel over den bestuurbaren ballon „America" in de Wellman Poolexpeditie. Met de andere leden der bemanning bracht hij een bitter harden winter door op Dane eiland (Spitzbergen). En dit alles vóór hij 28 jaar oud was. Geruimen tijd liet hij zijn avontuurlijk leven varen, om lessen te volgen in de Columbia Universiteit. Doch de zee riep hem terug en hij ging weer scheep op de „Newport" voor 2 jaar. Op 47-jarigen leeftijd heeft hij zich aan het schrijven gezet en inspireert zich natuurlijk aan het avontuurlijke, doch werkelijk leven dat hij meegemaakt heeft.

Felix Riesenberg

East side West side [4]) waar we vroeger reeds gelegenheid hadden op te wijzen, doch dat we nog geen kans vonden uitvoerig te bespreken zooals het werkelijk verdient, is naast zooveel molshoopen in de Amerikaansche literatuur werlijk een „reuzenberg". Maar jammer genoeg is er ook een steile helling. Naast de volle ontplooing van den held van dezen roman, gezien van het standpunt uit van „efficiency" en succes, treft ons jammer genoeg een leegte aan zedelijke grootheid gemeten met den maatstaf der eeuwige onveranderlijke waarheid. En voor den zooveelsten keer sedert de boot ons wegvoerde uit de Nieuwe Wereld, voelen we opwellen naar de keel, wat ons op's harten grond lag toen de luchtkrabbers opdoemden in de morgenschemering: „Wat baat het den mensch de heele wereld te winnen als hij schade lijdt aan zijn ziel."

Riesenberg, voormalig kapitein van het Amerikaansche schoolschip is een man met verbazend scherpe visie. En uit den doolhof van verleden, heden en toekomst leidt hij ons als een ervaren gids, met open oog voor de werkelijkheid, zonder vooringenomenheid of chauvinisme, naar hetgeen was, is en zijn zal.

John Breen in dit boek is het type van zooveel Amerikanen, die, gestuwd door een machtigen wil, zonder vrees of blaam zijn gang gaat, om, als een pakkend contrast met de leege laagte vanwaar hij uit vertrok, hoog op te rijzen op den bergvan het ideaal dat hij zich droomde in jeugdigen overmoed en dat hem onveranderd en onverminderd is bijgebleven door alle duisternis en duizeling der alledaagsche wederwaardigheden, die zijn opvaart wel in den weg stonden doch nooit stuitten. Hoeveel keeren zouden wij Europeanen in die spanne tijds niet zelfbehagelijk achteruit hebben geblikt op den afgelegden weg en ons hebben verlustigd in ons Capua. We zouden het langzame vergif der behagelijke luiheid op ons hebben laten inwerken en den boog van ons willen hebben ontspannen, vergetend, dat ons wezen werkdadigheid is, om futloos en zielloos over ons zelven in slaap te vallen, vol droomen over 't verleden, zonder gedachte aan de toekomst en de eindelijke zegepraal. In John zit de Amerikaansche „spirit" of zooals Dr. van Mourik-Broukman zegt: „energie, durf, jovialiteit, en royaliteit, gezondheid en opgewektheid. Wie spirit heeft is geen suf mensch; hij zit niet bij de pakken neer bij moeilijkheden (althans niet voor lang) maar gaat spoedig met een ruk weer voort; hij is iemand die vooruit ziet en telkens mogelijkheden ontdekt, waar hij onmiddellijk op af gaat."

In een 10-tal hfdst. schetst Riesenberg ons de hortende doch stijgende lijn van Johns bestaan, van de eene illusie in de andere tot de late bekroning van zijn intellectueel betrachten. John is niet alleen een knap ingenieur, doch ook een groot man, al staat zijn zedelijk leven wel wat in omgekeerde verhouding tot zijn andere grootheden. En dat is jammer in dit boek dat zoo'n prachtboek ware geweest voor onze jeugd, waaruit ze zooveel durf en werkkrachten leeren kon, zooveel zelfbeheersching en zooveel moed. Nu moeten we het als een kostbaar psychologisch en ook historisch werk voor meer gevorderden reserveeren.

Een poosje geleden schreef iemand naar aanleiding van een der laatste werken van Conan Doyle dat hij hartgrondig hoopte, dat het 't laatste zou zijn van den beroemden Sherlock Holmes auteur. En hier hebben we nogmaals een vrucht van z'n onvermoeibare pen. Ze zal aan zijn roem niet schaden, doch hem ook geen grijntje aandikken. De bundel bevat een lang verhaal, dat ook den naam gegeven heeft aan het geheel: *The Maracot Deep* [5]) en de laatste 100 blz. worden gevuld met drie andere kortere verhalen. Het eerste beschrijft de expeditie van Professor Maracot die zich in een stalen kist in den oceaan zinken laat om de dieren- en plantenwereld op groote diepte te gaan bestudeeren. Een reuzenvisch breekt de kabel en hij en zijn helper zinken in een afgrond, waar ze een heel onbekende wereld ontdekken. Hun bevindingen schrijven ze op, en opdat de rest van de wereld ervan genieten

Conan Doyle

kunne, laten ze die documenten in luchtledig gemaakte bollen naar de oppervlakte rijzen waar ze natuurlijk worden opgevischt en later door schr. gepubliceerd. Het phantastische van Holmes in 't kwadraat! En toch is het relaas zoo goed ineengestoken en zoo spannend verteld, dat we het in één adem uitlezen. Van de drie andere verhalen deelen er twee het phantastische van 't eerste en het andere is meer in het genre van de gewone short stories. Doch ze reiken geen van allen boven het peil van de allergewoonste amusementslectuur, waarmee de markt van heden overstelpt wordt. Ontspanningslectuur zonder literaire pretentie.

Een echte detective-roman is het nieuwe boek van Walter Brown: *The Second Guess.* [6])

Mason, een zeer geheimzinnige persoonlijkheid, doch vooral bekend in de speelclubs, is vermoord geworden. De speurder Harper slaagt er na lang zoeken in de hand te leggen op den moordenaar. Doch als hij zijn pogingen met succes bekroond ziet, bemerkt hij tevens, dat hij nog maar halverwege de waarheid is en dat er een ander complot bestaat rond dit geheimzinnig verdwijnen. Twee van Mason's handlangers schijnen in 't geval betrokken te zijn. Met stukken en brokken komt de waarheid aan het licht. Er was jaloerschheid in 't spel tusschen die twee en een zekeren Bell, die de hoofdschuldige is en die het gemunt had op de schatten van een zekeren Charlton. Bell doet zich voor Charlton doorgaan. Doch als hij zijn slag meent te slaan, na eerst Charlton onschadelijk te hebben gemaakt en zijn twee handlagers om den tuin te hebben geleid, treedt Harper nogmaals op en heel het spel mislukt, deels door schrander gissen van den detective, deels door verraad van een der booswichten, die er niet goed overheen kan dat gewelddadige middelen tegen Charlton werden gebruikt. Het schijnt dat een jaar na het verschijnen van dit boek een soortgelijk geval zich in werkelijkheid in New York heeft voorgedaan.

Walter Brown

Het wijst er in alle geval op, dat Brown den echten toon te pakken heeft. En we moeten toegeven, dat dit verhaal ons werkelijk van het begin tot het einde geboeid heeft en dat niet zoo tegen de waarschijnlijkheid wordt gezondigd, dat we het als onmogelijk zouden op zij leggen.

Als ontspanningslectuur kunnen we het dan ook zonder voorbehoud aanbevelen.

Het satirische genre telt niet zoo bar veel specimens tegenwoordig en daarom was ons dit laatste boek van E. F. Benson: *Paying Guests* [7]) zeer welkom. Het speelt in een van de fashionable hotels van Bolton, het Engelsche Spa, Wentworth, waar de gasten met den naam van betalende logees worden betiteld. Benson geeft ons een kostelijk beeld van de verschillende pensionbewoners. Het zijn allemaal typen waarin hij verschillende klassen van de Engelsche maatschappij over den hekel haalt. Mrs. Oxney, de eigenares, en alle gasten, zoo mannelijke als vrouwelijke staan onder den knoet van den hoofdheld, den gepensioneerde kolonel Chase. Miss Howard, en al de anderen, door haar voorbeeld aangestoken, nemen het tegen hem op en weten hem in een zeer belachelijk daglicht te plaatsen. Zij had al een beetje opgeschept over een buitenverblijf, dat ze bezitten zou. Doch als ze merkt dat de kolonel haar, ondanks alles, niet onsympathiek vindt, begint ze nog erger te overdrijven, om hem voor goed in het aas te doen bijten. En Chase bijt werkelijk toe, doch zij weigert op zijn huwelijksaanzoek in te gaan. Ze vertrekt dan met haar vriendin en leest in de krant dat Mrs. Oxney haar plaats voor goed in het hart van den kolonel heeft ingenomen.

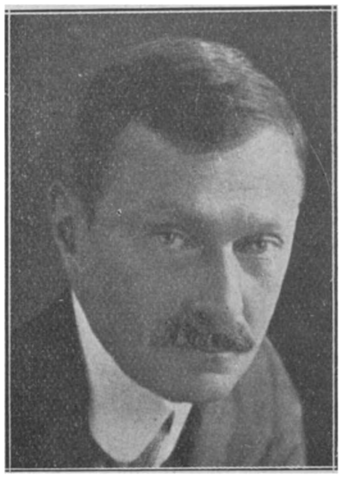

E. F. Benson

Het boek is een onmeedoogende satire op Faith Healing of Mind Cure of hoe men ook dit Surrogaat voor „het levendmakend geloof" betitelen wil. Op dit gebied is het de evenknie van het hier onlangs door ons besproken boekje van Dr. Sadler: *The truth about mind cure.* Doch ook de puzzle manie moet eraan gelooven.

Doch het is een fijne satire op den koop toe. De liefdeshistorie begint echter wat laat en het begin is wat al te erg uitgerafeld. De teekeningen op zich zelf, b.v. van de kaartpartijtjes, de gezellige onderonsjes in 't hotel, de liefdadigheidsvoorstellingen in het hospitaal en andere zijn kleine meesterstukjes van vertelkunst en goed uit- en afgewerkt. Doch het verband met de rest wordt niet genoeg in acht genomen. Ondanks die kleine gebreken, worden we tot verder lezen gedwongen, want de humor van den schrijver laat ons niet los.

Fijnproevers bevelen we dit boekje van harte aan. Zoo geeft onze kroniek a.h.w. een overzicht van al de verschillende genres die de literatuur van heden behandelt. Het detectiveverhaal bij Brown, het historische bij Hergesheimer, het phantastische bij Conan Doyle, het satirische bij Benson, het dithyrambische bij Riesenberg en het analytische en psychologische bij Lawrence. Er is iets voor ieders gading, al is er op zedelijk gebied nog al eenig voorbehoud te maken.

Dr. Raph. Kreemers.

1) **D. H. Laurence,**
SONS AND LOVERS. *Bernard Tauchnitz, Leipzig,* 1929. (16.5×11.5). Deel I 262 blz. en deel II 255 blz. ing. M. 3.60.
— C —

2) **D. H. Laurence,**
THE WOMAN WHO RODE AWAY, AND OTHER STORIES. *Bernard Tauchnitz, Leipzig,* 1929. (16.5×11.5) 287 blz. ing. M. 1.80.
— D —

3) **Joseph Hergesheimer,**
SWORDS AND ROSES. *A. Knopf, New York,* 4e druk: 1929. (22×14.5) 327 blz. geb. S 3.50.
— Bc —

4) **Flix Riesenberg,**
EAST SIDE WEST SIDE. *Harcourt Brace & Co., New York,* 1929. (19×13) 415 blz. geb. S 2.50.
— Bc —

5) **A. Conan Doyle,**
THE MARACOT DEEP AND OTHER STORIES. *Bernard Tauchnitz, Leipzig,* 1929. (16.5×11.5) 272 blz. ing. M. 1.80.
— B —

6) **Walter C. Brown,**
THE SECOND GUESS. *J. B. Lippincott Co., London,* 2e druk: 1929. (19×12.5) 304 blz. geb. Sh. 7/6.
— B —

7) **E. F. Benson,**
PAYING GUESTS. *Bernard Tauchnitz, Leipzig,* 1929. (16.5×11.5) 295 blz. ing. M. 1.80.
— B —

DE VRIJMETSELARIJ.

Over het algemeen zijn boeken, die door Vrijmetselaren over Vrijmetselaren geschreven worden en voor de buitenwereld bestemd zijn, van weinig waarde: ze putten zich uit in ethische en pathetische beschouwingen, waarvan het irreëele en langwijlige direct evenredig pleegt te zijn aan het practisch nietszeggende van den inhoud.

Het bovengenoemde boek van Lennhoff maakt een gunstige uitzondering op dezen regel. Het is eensdeels een historische schets van de Vrijmetselaarsorde, anderdeels een apologie van het genootschap, waartoe de schrijver behoort, — die de bijzonderheid onvermeld laat, dat hij de leider is der „Internationale Geschäftsstelle" te Weenen van de Algemeene Vrijmetselaars-Liga (Universala Framasona Ligo), die in 1913 gegrondvest werd.

Lennhoff schrijft met een vrijmoedigheid, die men niet altijd in voor de „profanen" bestemde boeken van maçonnieke herkomst aantreft; getuige zijne beschrijving, op blz. 26, van het inwendige van een maçonnieken „tempel", getuige ook de beslistheid, waarmee hij een hier en daar in maçonnieke kringen nog loopende oude fabel verloochent, door de op een zijner platen voorkomende afbeelding van „le frère Mastai Ferretti" in Pauselijk gewaad, overkruist met een breede maçonnieke sjerp, te voorzien van het duidelijke onderschrift: „Pius IX fälschlich als Freimaurer dargestellt".

De geschiedbeschrijving van de Orde heeft dit voor, dat ze tot op vrijwel den jongsten tijd (de onderdrukking ervan door Mussolini in Italië) is bijgewerkt; ze heeft dit tegen, dat aan de lotgevallen der Vrijmetselarij in Duitschland en Oostenrijk, die nu niet precies het meest belangrijke deel dier historie vormen, een nogal onevenredig deel der ruimte besteed wordt.

Een ander zwak punt in de compositie van dit toch wel opmerkelijk boek is de afgezaagde poging om het ontmaskerde bedrog van Taxil, Bataille en Margiotta weer te doen voorkomen als een knotsslag, aan de anti-maçonnieke beweging toegebracht. Waar Br. Lennhoff zelf erkent, dat Mgr. Gratzfeld, Dr. Baumgartner, Pater Gruber tijdig tegen die mystificatie waarschuwden, had zijne conclusie ten deze anders dienen te zijn. Maar een werk als dit is uiteraard tendentieus en kan ook moeilijk iets anders zijn. Zuiver objectief te werk gaande, zou een bekwaam man als Lennhoff de onloochenbare talrijke Loge-lidmaatschappen van priesters en kanunniken in de 18de eeuw niet hebben trachten uit te buiten ten gunste van de Loge. Hij weet toch, dat in de periode der laatste Bourbons de geest onder den Franschen clerus niet onberispelijk was, blijkens de vele „salon-abbés" vóór en de vele „constitutioneele" priesters ná de Revolutie. Waar Paus Clemens XII reeds op 28 April 1738 door zijne Bulle „In eminenti" de Vrijmetselarij veroordeeld en het lidmaatschap ervan op zware straffen verboden had, daar is de poging van den Weenschen schrijver, om priesters, die niettemin tot de Loges toetraden, als voorbeeldige voor te stellen, wel wat ijdel te achten.

En welke reden brengt Lennhoff ertoe, het feit, dat de Vrijmetselarij de hand gehad heeft in de Fransche Revolutie van 1789, met een spottend gebaar (blz. 414) aan zijn landgenoot Wichtl als een loos praatje in de schoenen te schuiven? Hem kan toch niet onbekend wezen, wat op het internationaal maçonniek Congres in 1889 te Parijs gehouden ter herdenking van het eeuwfeest der Revolutie, door de officiëele feestredenaars werd gezegd en erkend?

Zoo stuit men bij het lezen van Lennhoff's boek telkens op bedenkelijke passages. Hij tracht nagenoeg doorloopend de Vrijmetselaarsorde voor te stellen als onpolitiek, tolerant, zuiver humaan, waartegenover vooral de Katholieke Kerk zich een onverdraagzame vervolgster heeft getoond, die immers in haar midden „unsere schlimmsten und unversöhnlichsten Feinde, die Jesuiten", huisvest (blz. 379). Waarom laat hij hierbij geheel in de schaduw, dat zoovele Loge-verbanden, met name van Latijnschen landaard, verbeten antikerkelijk zijn, zoodat de leiding van den Schotschen ritus in Frankrijk den 15en Februari 1904 in een „Circulaire du Conseil de l'Ordre" proclameeren kon: „Notre Ordre est essentiellement une Contre-Eglise".

De Jesuïeten — we hebben, behoudens dan, dat een paar der knapste anti-maçonnieke schrijvers tot hunne Societeit behoorden, nooit veel van hun speciale actie tegen de Vrijmetselarij gemerkt — liggen Lennhoff, evenals elken rechtgeaarden Vrijmetselaar, zwaar op de maag; zoozeer, dat hij in Brauweiler ook al een Jesuïet ziet (blz. 399). Misschien kan 't Lennhoff tot verlichting strekken, als hij weet, dat Heinz Brauweiler, de schrijver van een paar kleinere, verdienstelijke studies over de Vrijmetselarij, doctor Juris te Keulen en redacteur van de „Köln. Ztg" was. Nu weten we wel, dat de Vrijmetselaren over 't algemeen niet aannemen, dat er in de leekenwereld geen (geheime) Jesuïeten zijn, maar hij moet die verzekering, welke hem door elken kenner van het canoniek recht

zal bevestigd worden, toch inderdaad maar eens trachten te gelooven.
Waarom hebben anti-maçonnieke schrijvers niet de minste moeite met het aannemen der ook door Lennhoff herhaaldelijk betoogde daadzaak, dat de Vrijmetselaarsorde niet onder één centraal wereldgezag staat, de AMI (Association Maçonnique Internationale) niet slagen wil, en de Grootverbanden der verschillende landen 't lang niet altijd met elkaar vinden kunnen? Omdat zij zich getroosten, hun onderwerp te bestudeeren, en dan tot dezelfde bevinding komen.

Dit ook schijnt ons een zwakke zijde in Lennhoff's betoog: dat hij 't wil doen voorkomen, alsof de Katholieken tweehonderd jaar niet anders dan met verguizing en verdachtmaking tegen de Vrijmetselarij gestreden hebben, en nu eerst in de laatste jaren een verandering ten goede is ingetreden, waaruit hij opmaakt, dat er een meer verdraagzame houding van de Kerk tegenover de Vrijmetselarij te verwachten is. Praemisse en conclusie zijn evenzeer fout. Zeer zeker is er op anti-maçonniek gebied heel wat propagandalectuur uitgegeven — met name in Frankrijk — die, hoe goed bedoeld ook, — beter ongeschreven ware gebleven, daar ze zich baseerde op onkunde en vaak op geheel verkeerde voorstellingen; maar er zijn te allen tijde sinds de vestiging der stichting van 1717 schrijvers geweest, die het onderwerp degelijk en deskundig behandelden: te beginnen met Lefranc, den abt der Eudisten van Caën, die zijn hoofd onder de guillotine der Revolutie moest laten, tot over de 19d'eeuwers Edouard Haus, Amand Neut, Auguste Onclair, Francis Wyndham, Pachtler (deze laatste inderdaad 'n Jesuïet) e.a. Deze allen hebben, evenals de Protestantsche advocaat Eckert (zelfde eeuw), hun betoogen geleverd zonder veldgeschreeuw maar met wetenschappelijke documentatie. Het is een illusie — die op het oogenblik door vele mede-Brs. van Lennhoff gedeeld wordt — te meenen, dat, omdat de polemiek tusschen beide kampen zich thans vooral op leerstellig en filosofisch gebied beweegt, ook maar eenige verandering in de houding van Rome tegenover het veroordeelde genootschap valt tegemoet te zien. Het was te voorspellen, dat in een werk als dit de veldtocht van Ludendorff tegen de Loge niet onbesproken kon blijven. Die campagne, waarbij de oud-generaal Joden, Jesuïeten en Vrijmetselaars in één pannetje doet, om ze gezamenlijk te roosteren, wordt door ons niet in bescherming genomen; ze is vaak belachelijk. Dit neemt echter niet weg, dat Lennhoff zich wat al te gemakkelijk van de zaak afmaakt, als hij zelfs geen poging aanwendt om het feit te verklaren, dat in alle oorspronkelijke ritualen en ceremoniën der Vrijmetselarij een onmiskenbare en sterke Joodsch-kabbalistische inslag (de Hiram-legende, de vereering van Salomon, de herinnering aan den bouw van den Joodschen tempel, het wapenschild der Engelsche Vrijmetselaarsorde), valt waar te nemen. We kunnen niet doorgaan met alle punten op te rakelen, waartegen bemerkingen zijn te maken. Er zijn meerdere feitelijke onjuistheden bij. Dit alleen reeds maakt het boek van Lennhoff, hoewel op vele andere punten een knappe samenvatting, ongeschikt als handboek voor ter zake niet-gespecialiseerden, die nu eens uit eigen werk der Vrijmetselaars een inzicht in het vraagstuk willen bekomen. Daargelaten, dat dit werk, hoewel niet opzettelijk tegen de katholieke leer gericht, uit den aard zijner strekking valt onder de algemeene Kerkelijke bepalingen, die voor Katholieken het lezen van boeken als deze zonder afzonderlijk verkregen verlof verbieden. *van Term.*

---

[1]) **Eugen Lennhoff,**
DIE FREIMAURER. Geïllustreerd. *Amalthea Verlag, Wien IV,* 1929. (21.5×15) 473 blz. ing. M. 14.—, geb. M. 17.—.

TUSSCHEN TWEE REVOLUTIËN.

Deze uitgave is onafscheidelijk met *Der Schinkelzeit,* het voorgaande werkje van den schrijver, verbonden. Ook Duitschland werd ná 1848 door den machtigen golfslag van dien tijd: de nationale beweging in Europa, voortgestuwd; en daarmee vermengen zich nieuwe godsdienstige, sociale en kultureele stroomingen. Eerst laat de schrijver de schitterende uitvindingen op technisch gebied, de reusachtige uitbreiding van handel, mijnbouw en industrie in vogelvlucht de revue passeeren; als op een lijstversiering, om des te levendiger en te scherper daarin het beeld van den strijd om de groote levenskwesties voor het Duitsche volk te markeeren. Er komt teekening in dezen strijd als Bismarck op het juiste oogenblik in de nationale en politieke constellatie van het Duitsche volk het stuur gegrepen heeft; ondanks langdurige en een machtige oppositie zoowel binnen als buiten Duitschland, brengt hij geniaal en niet minder doortastend de Duitsche eenheid tot stand op den grondslag van Pruisen, volgens Pruisische geest en snit. Hierop steunende trachtte deze „realpoliticus'' de andere stroomingen in het Rijk te grijpen en

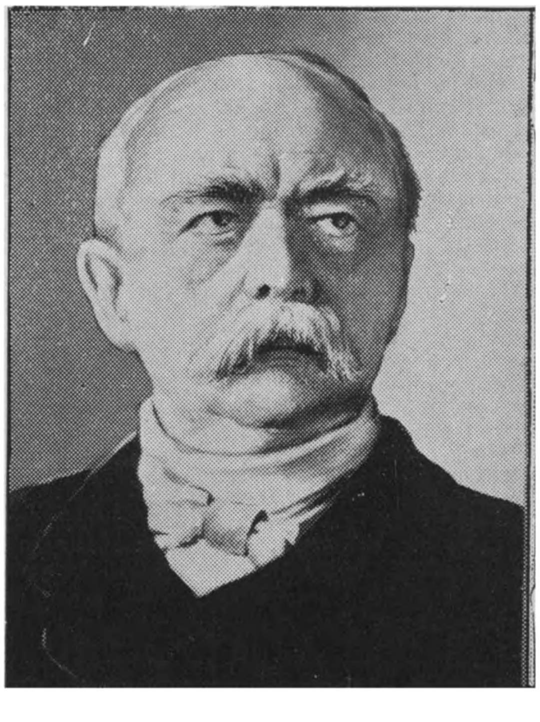

Bismarck

te leiden. Staat nu de buitenlandsche politiek van Bismarck vrijwel onaangevochten, men kan dit juist niet zeggen van zijn binnenlandsche staatkunde. Zijn breedopgezet stel van sociale wetten bracht immers den socialen vrede niet; steeds breeder werden de rijen der socialisten die het volk op hun materialistisch en atheïstisch program bleven aantrekken. Is het niet omdat Bismarck bij de oplossing der staatrechterlijke, sociale en onderwijskwesties de groote waarden van het Christendom miskende? Heftig bestreed hij in dezen bij Centrum en conservatieven den kerkelijken invloed.
Aan het Christendom deed eveneens afbreuk in breede kringen, dat de Pruisische koning, Duitsch keizer geworden, als hoofd der Evangelische Kerk het Christendom aan zijn autocratie en aan het militairisme dienstbaar maakte. De overheersching van het militairisme en de bureaucratie, de strijd tegen de Christelijke levensbeschouwing en het socialisme heeft in den nieuwen Duitschen Staat de gezonde, organische ontwikkeling van groote volksdeelen in het politieke leven tegengehouden. Worden in dit werkje niet eenige oorzaken van de catastrophe van 1918 zijdeling belicht?
Want dat katholieken als „Fremdkörper" en de socialisten als landsvijanden behandeld blijven, verdraagt zich op den duur niet. Wat echter beide partijen voor het Duitsche vaderland beteekenen kunnen, is bij de ontreddering van het land in 1918 en daarna voldoende gebleken.
Gelijk in *Der Schinkelzeit* teekent de schrijver in deze periode in levendige kleuren de psychologie van het kleed: zoowel van den pronkenden officier en van den gewichtigdoenden ambtenaar, als van de vrouw die van „bourgeoise" zich naar de Parijsche mode oriënteert, heerscheresse wordt in haar omgeving, en ná 1870 representatief en niet zelden zeer invloedrijk in de politiek optreedt; een ontwikkeling, die de waardigheid der vrouw niet heeft verhoogd, gelijk in „Wandlungen der Venus" en „Frauentypen" en elders scherp geïllustreerd wordt.
Nog vestigt de schrijver[1]) de aandacht op het teveel intellectueelen in Duitschland en laat een waarschuwend woord hooren, dat de Duitsche geest aan te hoog opgevoerd intellectualisme dreigt ten onder te gaan.
Gelijk het voorgaande is ook dit werkje voor de Duitsche geschiedenis zeer instructief, en schenkt ons een verrassenden kijk in het beschavingsleven van „Der Bismarckzeit".
In *Der Schinkelzeit* (1789-1848) werd het Duitsche volk vooral in de Napoleontische periode, tot in zijn diepste lagen geschokt. Vele krachten woelen dan in het Duitsche volk dooreen. Door de nieuwe ideeën en het krachtige vaderlandsche gevoel dat door de verdrukking van Napoleon isontwaakt, moet de „Biedermeierzeit" (Duitsche pruikentijd) wijken voor den modernen tijd; voor het vrouwenideaal met zijn sobere eenvoudige levensopvatting komt de moderne vrouw „das kind des Luxus und des Reichtums"; er ontstaan een nieuwe krachtige opleving in het Protestantisme en het Katholicisme met twee tegenovergestelde culturen in het Noorden (Berlijn) en het Zuiden (Weenen). Wat vóór dezen tijd onaantastbaar leek, is wankel geworden; zoo werd o.a. het koningschap bij Gods genade sterk ondermijnd. Met deze gebeurtenissen en toestanden op den achtergrond, wordt de politieke moord, de opkomst van 't socialisme en tenslotte de revolutie van 1848 verklaarbaar.
Als wekkers van dit machtige nieuwe leven in Duitschland noemt de schrijver: Fichte, Hegel, Heine, en vooral Schleiermacher en Goethe; bij de personen van dit reveil had de schrijver echter den katholiek Von Görris eveneens een plaats kunnen geven. Het is vooral K. F. Schinkel (1781-1841) die als architekt der klassieke monumentale gebouwen binnen en buiten Berlijn tot de komende geslachten de stem van dien tijd blijft spreken; hij heeft de ideeën van Goethe uitgebeeld. Met de Berlijnsche bouwakademie

Joseph von Görres.

als centrum kenmerkt zich de Schinkelperiode als de vereeniging van heidendom en Christendom, Hellenistische en vaderlandsche, klassieke en romantische idealen, d.i. Goethe's Erlebenis in steen verwezenlijkt en vereeuwigd.
Dit boekje, met groote eruditie geschreven, is zeer nuttig, om beter en op veelzijdige wijze de wording van den Duitschen eenheidsstaat te begrijpen, en het verrassend voortschrijden van het Duitsche volk in het ekonomisch en kultureel leven der menschheid. *P. Placidus O. Cap.*

---

[1]) **Ernst Heilborn,**
ZWISCHEN ZWEI REVOLUTIONEN. *Otto Elsner, Berlin.* 1929 (19.5×12) Deel I: 317 blz. deel II: 320 blz. Per deel ing. M. 5.—.

HET ONZICHTBARE RUSLAND.

Steeds duidelijker komt in ons besef te staan 't feit, dat er een Rusland in Europa leeft; een, Rusland van ballingen, die zich voorbereiden om, als ze den tijd gekomen achten, de grenzen

Sergey von Markow
in de uniform van slaapwagenconducteur.

van hun verre vaderland te overschrijden en een eind te maken aan toestanden, die in heel veel Russen de suggestie wekken van een barren, bangen droom, waarop toch eindelijk wel ééns — maar hoe lang nog? — een blij ontwaken volgen zal.
De verdwijning van generaal Koetjepoff, heeft allerlei geheimzinnige commentaren, toespelingen en vermoedens gewekt; maar ook weer de aandacht gebracht op het onzichtbare: Rusland in Europa, — een volk van ontevredenen met 't Sovjet-regiem lost zich schijnbaar op in de volken aan gene zijde van de Russische grenzen, maar in feite bleef 't één geheel; één groote, schoon verspreide groep van vernederden, gehoonden, beroofden; één leger van hongerenden naar weerwraak, naar vergelding.
En vreest Europa voor een toekomstige Sovjetoverheersching; — de leiders van den heilstaat aan de Wolga, die meer onheil, dan heil stichten en steeds meer ontevredenen kweeken, zullen evenzeer op hun tellen moeten passen, als 't verbannen Rusland zijn geschonden vaderland komt terugeischen.

Deze gedachten gaf ons de lezing in de pen van de inleiding, die Dr. Heinrich Studer aan Sergey von Markow's memoires doet voorafgaan. Deze inleiding is verreweg 't belangrijkste deel van 't heele boek. In die voorbeschouwing dan verhaalt Dr. Studer zijn ontmoeting in den slaapwagen van een sneltrein met een slaapwagen-conducteur. Het blijkt een luitenant te zijn van 't lijfgarde-ulanenregiment der Czarina, Sergey von Markow. Uit een gesprek met dien jongen oud-militair blijkt dan welk een felle geest van verzet tegen 't huidige, Russische regiem er heerscht onder de in fabrieken werkende prinsen, militairen en voormalige grootgrondbezitters, onder de adelijke dames, wier droeve lotgevallen een succesnummer vormen van cabaret- en theater-programma's; onder zoovele eenvoudige Russen, die gezond en vredig leefden van den landbouw en nu moeten slaven in mijnen en fabrieken; onder die talrijke slachtoffers van een schrikbewind, dat hun vaderland in een hel deed verkeeren.
Een aanhaling:
,,U vermoedt in 't geheel niet, mijnheer'', aldus Markow tot Dr. Stüder, ,,dat hier midden in West-Europa, zonder dat U er iets van bespeurt, uit smaad en verdriet een nieuw Rusland opgroeit. Ja, een heel volk, vele honderdduizenden bont door elkaar gegooid, bisschoppen, generaals en studenten, ministers en kunstenaars, tsaristen en revolutionnairen — een natie van verbannenen en verdrevenen leeft, worstelt en lijdt hier te midden van uw Europa.''

Het eigenlijke verhaal van Sergey von Markow[1]) *Hoe ik de Czarina wilde bevrijden*, is een zeer beschamend document voor de aanhangers van 't tsaren-huis; zeer beschamend, — niet 't minst voor den schrijver.
't Is ons een raadsel, hoe iemand zijn eigen onbenulligheid in meer dan 250 bladzijden uit kan schrijven, zonder ook maar in één zin, in één woord te doen blijken, dat hij bloosde onder 't schrijven!
Elk van de 21 hoofdstukken begint met een nieuw plan en als 't 21ste schijnt te gelukken, blijkt alles reeds te laat.
't Boek wemelt van zinnen, als: ,,Al deze overwegingen brachten ons tot 't besluit, dat...... *echter......*'', enz. En hoe vaak de schrijver iets zal doen, maar *voorloopig* besluit iets anders uit te voeren, of *voorloopig* te wachten, weten we al niet meer.
Al de mooie plannen om de tsarina te redden, verloopen vanwege de voorloopigheid.
Wie gewoon is, de Russen te beschouwen in 't licht van Dostojewsky's geweldige verbeelding en brandende liefde voor zijn volk, zal hier vaak zijn walging voor zooveel willoosheid en pietluttigheid niet kunnen onderdrukken. In dit boek is een Rus van 't tweede plan aan 't woord,

De troonopvolger en zijn ezelwagentje

De Czarina met den zieken troonopvolger

die veel heeft meegemaakt, zonder dat hij er zelf veel aan kon doen, dat hij dat allemaal meemaakte.

Een leesbaar boek is 't echter in alle geval. We zien de feiten nu weer eens onder een andere belichting en wie zich om de laksheid van den schrijver, die ondanks alles echter een goed verteller is, driftig heeft gemaakt, vindt in den vertaler, J. L. J. F. Ezerman, die in een nawoord den schrijver eens flink onderhanden neemt, een bekwamen tolk voor zijn ergernis.

F. A. Brunklaus.

---

[1]) **Sergey von Markow,**
HOE IK DE CZARINA WILDE BEVRIJDEN.
Vertaald uit het Duitsch door J. L. J. F. Ezerman. Geïllustreerd. *J. Philip Kruseman, Den Haag.* (21.5 × 16) 302 blz. ing. f 4.50.
— **Bc** —

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

De redactie deed bij minder gelukkige uitweidingen in haar laatste nummer een gelukkigen greep door Close Up tot haar permanenten filmcriticus te adopteeren. Ziehier z'n maidenspeech, waarin hij beknopt en zuiver de beteekenis van den Nederlandschen cineast in 't kader van diens werken belicht. We ontleenen daaraan 't volgende:

„Er zijn twee zeer onderscheiden soorten films van Ivens: die hij zélf maakte en die hij in samenwerking met anderen volbracht. Knap zijn ze alle. Bezield zijn alleen de laatste, zelfs de meest mislukte: *Branding*. Men ondergaat bij het zien van Ivens' films steeds de pijnlijke verwachting van de groote verrassing, van de gespannenheid, van de bewogenheid, van de treffende beweging, die plotseling film creëert. En even zooveel malen ondergaat men de teleurstelling, weliswaar met een stellige hoop, dat zijn volgende film de teleurstelling zal wegnemen. Zijn eersteling *De Brug* was als inzet zeer hoopvol doch ik betwijfel — nu ik zijn andere films ken — of hij deze eerste geheel zelfstandig gemaakt heeft. Er zijn enkele luchtige accenten in *De Brug*, die men destijds natuurlijk op zijn rekening kon schrijven, maar die nu wat vreemd aandoen en moeilijk met Ivens' stuggen geest in verband te brengen zijn. Ook *Branding* is een voorbeeld. Het is waar, dat het beste deel van *Branding* Ivens' werk is, maar ook dat dit gedeelte een zekere charme verkrijgt door zijn verbinding met een scenario, hoe ongelukkig dit scenario ook was. *Regen* tenslotte is in z'n geheel 'n zeer mooie film met een suggestieve atmosfeer en geestige overgangen, maar ook deze film is niet van Ivens alleen.

Hetgeen volstrekt niet zeggen wil, dat men Ivens' zijn (benijdenswaardig) talent als cameraman, als filmvakman mag ontzeggen. De zekerheid, waarmee hij objecten ziet en opneemt, maken hem juist tot een filmfotograaf, van buitengewoone beteekenis, die zijn leermeesters in Rusland in zoo sterke mate bezitten. Ivens is zwaarmoedig, ernstig. Hij kent niet de verrukking, wel de toegewijde aandacht. Hij keert zich naar de donkere aarde en zelden naar de open luchten. Naar het doode voorwerp, niet naar de „Sichtbare Mensch.'' Hij verdient niet, nogmaals, dat men hem eigenschappen toekent, die zijn werkelijke, uitstekende hoedanigheden zouden verdringen. Het zou een verwarring zijn, die de Nederlandsche filmkunst geen goed kan doen.''

De Paal.

Bij onze bespreking van 't eerste nummer van dit nieuwe periodiek (waarvan 't bestaan blijkens de jongste redactioneele mededeeling reeds verzekerd is) gaven we als voornaamste kenmerken aan 't negatieve van de opzet en 't vage der beweringen.

Het tweede nummer is echter op den ingeslagen weg niet voortgegaan. Vooreerst zijn met een revolutionair gebaar alle knuppels en palen en hellebaarden van de redactioneele vlakte gevaagd. Alleen de redacteur en 'n homo novus E. Michel zijn op 't strijdveld gebleven en ageeren er „unverfroren'' op los. Zij 't niet meer zoo in 't holle en vage als voorheen. Hun toon is vooralsnog verbitterd en hun bittere toorn richt zich tegen zoowat geheel het literaire, sociale, politieke en economische leven. Doch vanuit hun verbittering geven zij — zij het nog hoofdzakelijk op negatieve wijze, — blijk van een drang naar het geestelijke, naar het waarachtige.

Joris Ivens

In hun essay's hebben ze duidelijk uitgesproken waar 't hun omgaat. Onder den invloed van Bloy's absolutisme willen ze terug naar een intregaal Katholicisme, een Katholicisme waarin finaliteit en intensiteit samenvallen. Het absolute beginsel willen ze in de hedendaagsche samenleving zien verwerkelijkt volgens volstrekte normen.
Vanuit deze geestes-richting wordt b.v. ook het boek van Van Duinkerken *Hedendaagsche Ketterijen* beoordeeld. We ontleenen daaraan 't volgende citaat, dat, geschreven met een zuiver temperament, bovengenoemde geestesrichting met een practisch voorbeeld completeert. Met de conclusie van Kerssemakers omtrent 't geincrimineerde boek zijn we 't overigens niet eens.
„Alles vloeit samen in God en stroomt uit Hem weer uit. Alles richt zich naar Hem en ontspringt uit Hem. Het leven ordent zich in éene richting en handhaaft zich in deze éene richting, wat men ook onderneme. Zoo is een Katholieke aesthetiek de schoonheidsleer, die als praemisse God vooropstelt en uit deze praemisse lééft. Voor haar heeft alleen het *goed gerichte* intensiteit. Zij zal nooit door de overzijde volkomen begrepen kunnen worden en nooit zal een Katholiek dichter door heidenen of ketters *volkomen* gewaardeerd kunnen worden. In hem komt een element, de genade, dat voor allen die haar niet bezitten, een met zeven zegelen versloten gebied is.
Daar heeft alleen het goed gerichte, het integrale, intensiteit, spanning.
En dat alleen al, omdat een zonde tegen de moraal, indruischt tegen denzelfden God, waartegen een zonde tegen de Schoonheid en de Waarheid indruischen. Zij zijn alle drie een zonde tegen het éene Kosmische Rhytme, het Rhytme waarop God de sterrenhemelen door de Ruimten kaatst, het Rhytme waarop het Heilige Bloed neerstroomde op den Berg van Calvarieën, het Rhytme waarop de Cherubijnen en Serafijnen zingen voor Gods Troon en waarvan de dichter enkele verloren klanken opvangt in zijn werk. Het Rhytme waarop de Kerk bidt en de heiligen schreien. Het Rhytme, dat brandt en schreyt en zingt en klaagt over de geheele aarde. Het Rhytme, O van Duinkerken, waarop uw intensiteit- en finaliteits-begrippen samenklinken moeten, aleer gij iets schrijven zult, dat Katholiek is naar den geest, naar inzicht en naar uiting."

Deutsche Kunst und Dekoration.

Er wordt den laatsten tijd druk geexperimenteerd om een uitgesproken „ziellooze" muziek, een „ziellooze" kunst in 't leven te roepen. „Seele, die ein Eigendasein führt" zegt een modern publicist, „ist leerlaufendes Leben." De ziel treedt daar te voorschijn, waar de werkelijkheid te zwak, ontoereikend is om den geheelen mensch te bevatten.
Ziel en bezielde kunst zijn dus volgens deze opvatting niets dan een soort aanvulsels van gebrekkige levenswerkelijkheid. Waar een werkelijk vol en sterk leven is, daar is geen ziel, die ongebonden boven de werkelijkheid uitrijst. In deze opvatting ligt een tweevoudige dwaling. Valsch is de voorstelling, dat de mensch zich ooit volledig in een werkelijkheid op z'n plaats kan voelen. Zelfs in den meest krassen materialist leeft nog iets, dat onvoldoende zich bevredigt voelt bij de uitoefening van z'n beroep. Slechts zoo hij dier was, kon hij zich in zijn werkelijkheid volledig ontplooien.
Vervolgens ontstaat kunst, als de ziel, uit de volle rijkdom des levens, niet uit beperktheid en armoede, alleen een sterk en gezonde menschelijkheid heeft ten allen tijde bezielde levensblijde kunst 't aanschijn gegeven.
In dezen „bedenkelijken" zin uit zich 't jongste nummer van dit kunsttijdschrift, dat o.m. een fraai geïllustreerd essay bevat over den Franschen schilder Coubine en z'n Weenschen geestverwant Faistauer. Rijk verlucht is de bespreking van de beeldhouwkunst-expositie inde Berliner-Sezession, terwijl Bruno Paul 'n merkwaardigen kijk geeft op de nieuwe architectuur in het hedendaagsche Duitschland.
Kortom een tijdschrift (uitgave Koch in Darmstadt) dat een schat van bijzonderheden bevat omtrent het kunstleven in Duitschland.

VERSCHEIDENHEDEN.

Muriel Harris.

Deze schrijfster heeft den prijs van £ 1.000 gewonnen, uitgeschreven door Harper & Bros en J. Cape. Al is dit de eerste roman van Harris, ze had als schrijfster toch al eenigszins naam gemaakt. Ze werd geboren in de omstreken van Oxford en was op 17-jarigen ouderdom al op zich zelf aangewezen, om in haar bestaan te voorzien. Ze was de gezellin van Prof. Trevelyan's dochter. Ze schreef korte verhalen, waarvan sommige een groote belofte voor de toekomst inhielden. Ze verliet de Trevelyans en werkte voor Prof. Hobhouse en deed heel wat aan wetenschappelijk onderzoek buiten haar ambtsplichten als secretaresse. Rond 1906 werkte ze onafhan-

kelijk eerst in de redactie van de Times, dan onder de directie van Sir Philip Gibbs. Toen de tribune viel moest ze weer van meet af aan beginnen. Eerst was ze „wilde" journaliste en kwam later bij *The Manchester Guardian*. Ze gaf rapporten over kunst-tentoonstellingen, con-

Muriel Harris.

certen en mode. Onder den oorlog hield ze zich bezig met liefdadige doeleinden en arbeidde daarna met Dr. Graham ter ondersteuning van de Eurasiërs. Op 't oogenblik is Miss Harris wederom in de redactie van den *Manchester Guardian*. Ze is correspondente voor de afdeeling kunst en specialiseert in de moderne beweging in de Fransche kunt en toiletten, zoodat ze meestentijds in Parijs verblijft.

Byron.

Zoowel het verschijnen van het laatste werk van A. Maurois als verschillende geruchten, die in den laatsten tijd de ronde deden over Newstead Abbey, brengen den naam van dezen grooten Engelschen schrijver weer op het voorplan. Men heeft gezegd, dat Newstead Abbey, heel de wereld door bekend als het

Byron.

ouderlijke huis van de Byrons verkocht was door den huidigen bezitter. Vanaf den tijd, dat de laatste abt van Newstead op bevel van Hendrik VIII verjaagd werd in 1539 en het klooster door den koning verkocht werd voor S 800 aan Sir John Byron, bijgenaamd „little Sir John with the great beard", geloofde het volk uit Nottinghamshire dat de bezitter vervloekt was. De Heilige Thomas à Becket, zegt *New and Then*, ter eere van wien dit klooster door Hendrik II gesticht werd, zou voorzeker deze verandering van eigenaar goedkeuren.
Over het boek van Maurois over Byron zegt hetzelfde tijdschrift: „De literaire faam van Byron's laatsten biograaf berust nu op een internationale basis. Ofschoon Maurois verkiest in 't Fransch te schrijven, is hij toch evengoed thuis in de Engelsche taal. Hij is zeer gelukkig geweest in de keus van Hamish Miles voor zijn medewerker in het vertalen van zijn boek. De Engelsche uitgave, met haar aanhalingen uit Byron's gedichten in de oorspronkelijke taal, doet nog duidelijker dan het origineel schrijvers' bedoeling uitkomen."

Maxim Gorki.

Bij den uitgever Jonathan Cape is zoo juist verschenen een nieuw boek van Maxim Gorki: *Bystander*. Het is 't eerste deel van een trilogie, waarin de geschiedenis van Rusland wordt behandeld vanaf de vermoording van Alexander II,

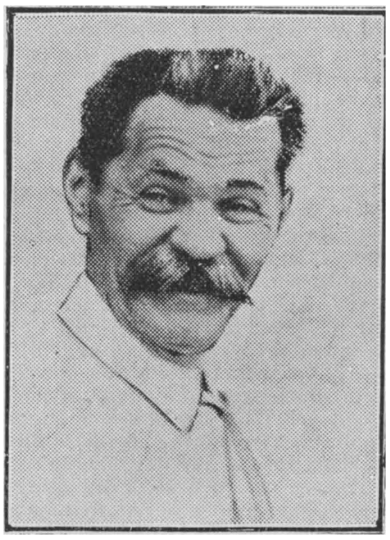

Maxim Gorki

gezien door de oogen van iemand, die toendertijd maar een kind was. Gorki's eigenlijke naam is Alexei Maximovitch Peshkov. Hij werd in 1868 te Nisni Novgorod geboren. Zijn vader was stoffeerder en stierf toen de knaap 5 jaar oud was, en enkele jaren nadien hertrouwde zijn moeder. De jongen werd groot gebracht in de familie van zijn grootvader van moeders kant. Op negenjarigen ouderdom moest hij al in zijn eigen levensonderhoud voorzien en hij oefende dan ook heel wat ambachten uit in de 15 jaar, die volgden. Hij beschilderde beelden, werkte aan de

haven, was bakker, koorzanger, journalist, enz. Hij zwierf over heel Oost- en Zuid-Rusland, van Nisni tot den Kaukasus, op zoek naar werk. Toen hij 18 jaar was, arbeidde hij in Kazan bij een bakker, Ramass genaamd, die den grootsten invloed uitoefende op Gorki's jongelingsjaren. Ramass was bijna 15 jaar ouder dan Gorki en oogenschijnlijk een man met een zacht karakter en groot verstand. Hier maakte Gorki voor 't eerst kennis met de revolutionnaire beweging; want Ramass was de leider van een oproerige groep (geen terroristen) die's nachts vergaderden in de bakkerij, waar de nachtelijke bezigheid van de bakkers en de steeds brandende ovens de geheime politie op een dwaalspoor moesten brengen. Het volgende jaar had Gorki een avontuur, dat zijn van nature sterk gestel schokte en zijn nadeelige gevolgen heel zijn verder leven zou doen gevoelen. Toen hij op zekeren dag, van dorp tot dorp trekkend in Zuid-Rusland, in een stad kwam, waar ettelijke boeren bezig waren een ongetrouwde vrouw te bestraffen, volgens de gebruikelijke wreede methoden,en zich gereed maakten om haar met het haar aan een kar te binden, om ze dan naar de andere stad te sleuren, wilde Gorki, heel alleen, die vrouw redden. Doch het heele dorp keerde zich tegen hem, twee à driehonderd man en hij werd onbarmhartig geslagen en voor dood in een gracht geworpen. Zijn ribben en de twee kaaksbeenderen waren gebroken en hij liep een longaandoening op, die hem bijna ten grave sleepte. Den volgenden morgen werd hij gevonden en naar een hopitaal gebracht, waar hij ten deele herstelde. Doch de tering, waaraan hij dikwerf leed op verschillende perioden, dateert van dien tijd. Later begon Gorki's vriendschap met Chaliapin. Zij waren samen koorzangers in een theater te Kazan. Gorki was als zanger niet erg begaafd,doch hij nam dien stiel omdat hij zonder geld was. In dien tijd werd Gorki ook geëcommuniceerd uit de Russische kerk, wegens een van zijn geschriften tegen den godsdienst. Zijn veroordeeling verliep in 1897 en denzelfden dag huwde Gorki voor de kerk. Sinds 1899 is Gorki verscheidene malen in de gevangenis geworpen, om verdachte daden doch dit vermeerderde slechts zijn populariteit. In Petersburg hield hij zich meer en meer op met de socialistische revolutionnaire beweging en de Narodovoltzi die de noodzakelijkheid verkondigden voor de intellectueelen zich onder het volk te mengen. Toen kwam 1905 en de bewuste nacht waarin de agent provocateur, Bisschop Glapon, de werklieden naar het Winter Paleis leidde. In de algemeen razzia die volgde werd Gorki aangehouden. Zijn naam werd geschrapt vande lijst der Academie, op bijzonder bevel van den tsaar. Hij werd meer dan een jaar gevangen gehouden in de Peter en Paul gevangenis te Petersburg. Op het einde van 1906 verliet hij Rusland, niet onder dwangbevel; doch wijl het hem tegenstond voortdurend onder de bewaking van de politie te staan. Vergezeld van Mad. Andreyvna, een actrice in het Moskou-Theater, trok hij naar Amerika, met het doel daar geld te verzamelen voor de revolutie. Het gevolg was: schandaal en alarm. De zeven volgende jaren trok hij zich terug op Capri. Toen de oorlog begon in 1914 en de algemeene amnestie werd uitgeroepen in Rusland, ging Gorki terug. Hij verliet het land pas in 1921 voor gezondheidsredenen op aandringen van Lenin Een korten tijd verbleef hij in Finland, en dan, na een verblijf van drie of vier maanden in een sanatorium in het Zwarte Woud en in Marienbad, vertrok hij naar Capo di Sorrento, waar hij tot aan zijn benoeming onlangs tot volkscommissaris verbleef."

Miguel de Unamuno en de hond.

Prof. Miguel de Unamuno werd onlangs, terwijl hij op bezoek ging bij den chef der Republikeinsche partij aangevallen door een hond, waardoor hij kwam te vallen en zijn twee polsen brak.
Als het leven altijd iemand z'n streken thuis stuurt, dan is dit wederom aan den beroemden Prof. Miguel de Unamuno gebleken, den Spaanschen schrijver, wiens boeken ook in katholieke leesbibliotheken circuleeren en die van den val van dictator Primo de Rivera destijds gebruik maakt om weer naar Spanje terug te keeren. Prof. Miguel de Unamuno is nu in zijn geliefd Spanje aangevallen door een hond.
Wat hem voorloopig zal beletten om te schrijven, en den hond als zoodanig te stellen boven den mensch.
In een van zijn boeken geeft de professor toch de lotgevallen van een mensch en een hond, waarbij hij het cynisme heeft om den hond boven den mensch te stellen.

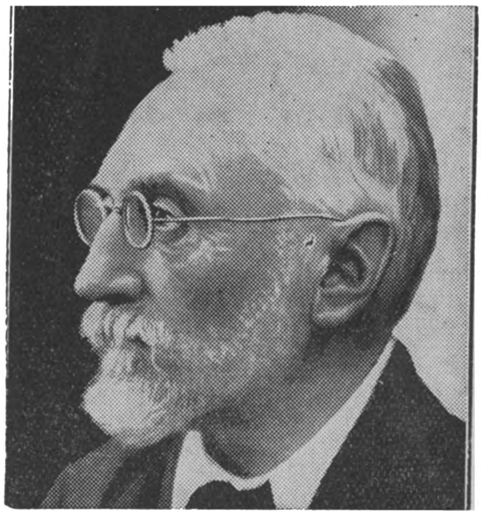

Miguel De Unamuno

Als de held van zijn geschiedenis gestorven is, dan laat hij den hond een epiloog op zijn meester houden. En dan hooren wij o.m. deze levensfilosophie:
„De mensch", aldus redeneert Unamuno's hond, „is een ziek dier, daar is geen twijfel aan. Altijd is hij ziek! Alleen als hij slaapt, schijnt hij tot zekere hoogte gezond en niet eens altijd, want soms praat hij zelfs in zijn slaap! En daarmee heeft hij ons ook aangestoken. Hij heeft ons met zooveel aangestoken!"
Wat er dan verder in deze beschouwing volgt, durven wij hier niet afschrijven, maar genoeg is, als Unamuno's hond tot de conclusie komt: „zij, de menschen, hebben ons honden slecht gemaakt, hebben ons hondsch, cynisch gemaakt, wat onze huichelarij is. Want het cynisme is

bij den hond huichelarij, evenals bij den mensch de huichelarij cynisme is. Wij hebben elkaar aangestoken."
De hond heeft zijn singulieren apologeet bij zijn terugkeer in Spanje zeker niet herkend, hij heeft de theorie van Unamuno op den man zelf toegepast, en in hem blijkbaar een minder dierlijk wezen gezien, dat hij niet had te ontzien. De hond heeft Prof. Unamuno zelf ten onderste boven geloopen en hem beide polsen doen breken om hem te beletten nog verder over menschen en honden te schrijven.

Andersen de sprookjesdichter.

Deze bekende sprookjesschrijver was de zoon van een armen schoenmaker, zoodat hij in zijn jeugd maar hoogst gebrekkig onderwijs kreeg op een armenschool. Na den dood van zijn vader werden de omstandigheden nóg bekrompener en men zond hem naar een fabriek, waar hij het wegens de ruwe wijze, waarop men hem bejegende, niet kon uithouden. Hij ging toen op 14-jarigen leeftijd naar Kopenhagen, om daar zijn geluk te beproeven. Vruchteloos waren zijn pogingen, om bij het tooneel geplaatst te worden, zoodat hij toen uit nood als knecht bij een draaier in dienst trad. Ook hier hield hij het niet lang uit en na tal van

Andersen

wederwaardigheden vond hij eindelijk beschermers in de musici Siboni en Weyse, in den dichter Guldberg en in Collin, een zeer vermogend man. De eerste twee gaven den jongen Andersen zangles, de derde onderwees hem in de Deensche en Duitsche taal en op kosten van den vierde genoot hij onderwijs aan de Latijnsche school te Slagelse. Later werd hij in de gelegenheid gesteld aan de universiteit te studeeren en vele reizen te maken. Zoo heeft hij in 1831 door Noord-Duitschland gereisd en de indrukken van dien tocht heeft hij in zijn „Schaduwbeelden" geschilderd.
Intusschen had Andersen al heel wat geschreven; reeds als schooljongen had hij *Het stervende kind* gedicht dat in vele talen — zelfs in het Groenlandsch — is vertaald. Ook vond een letterkundige satire *Voetreis naar Amak* zooveel bijval, dat zij een jaar later reeds driemaal was uitgegeven.
Na zijn *Vignetten naar Deensche dichters* en zijn *Twaalf maanden des jaars* verschafte de regeering hem de middelen om verder te studeeren en buitenlandsche reizen te ondernemen. Hij ging toen naar Parijs, Zwitserland en Rome, waar hij zeer bevriend werd met Thorwaldsen, en de vrucht van zijn verblijf in Italië was de roman: *Improvisatoren*, waarin hij het bonte, kleurige Italiaansche leven in boeiende woorden schilderde. In zijn roman *Kun en Spillemand* (Het was maar een speelman)" schetste Andersen waarschijnlijk zijn eigen leven. Zijn werken werden soms aan een scherpe critiek onderworpen, vooral door Hertz en Heiberg, wat den schrijver neerslachtig maakte en wat hem nogmaals een reis naar Italië en naar het Oosten deed ondernemen, welken tocht hij toen met poëtischen gloed heeft beschreven in *De bazar eens dichters*.
Ook hierna heeft Andersen nog zeer veel gereisd en zeer veel geschreven. Het meest bekend zijn wel zijn *Eventry og Historier*, zijn *Sprookjes* en *Nieuwe Sprookjes*; zijn dramatisch sprookje *De geluksbloem* en *Het sprookje mijns levens*. Zijn gezamenlijke werken verscheen het eerst te Kopenhagen in 33 deelen als *Samlede Vaerker* en tegelijkertijd in het Duitsch in 50 deelen te Leipzig. In de meeste talen van Europa zijn veel van z'n werken vertaald.
Deze dichter en romanschrijver onderscheidde zich door een diep en fijn gevoel en door een ongemeene gemoedelijkheid. Vooral ook in zijn fantastisch-poëtische sprookjes openbaarde zich het eigenaardige van zijn dichterlijke gave; Andersen wist hier den naïeven verteltrant voor kinderen te vatten en er tegelijkertijd een fijnen humor in te brengen. Daar hij veel uit zijn eigen leven en lijden vertelt, weet hij steeds ook de rechte snaar aan te slaan om anderen te roeren. Van zijn werken, die wij nog niet noemden, moet zeker nog zijn fantastisch verhaal vermeld worden *Fra Holmens kanal til Ostpynten Amagar*.

Een welverdiende onderscheiding.

Zoo even bereikt ons het bericht, dat de bekende schrijver Gordon Bottomley door de Universiteit te Aberdeen tot Doctor honoris causa in de Rechten is gepromoveerd.
Hij werd in 1874 te Keighley geboren, waar hij zijn eerste opvoeding kreeg.
Hem werd in 1923 de Parijsche Femina-Prijs toegekend en in 1925 kreeg hij de Benson

Gordon Bottomley

Medal van de Royal Society of Literature. Zoowel als dichter als dramaturg heeft Bottomley naam gemaakt. Van hem verschenen een 6-tal bundels gedichten en even zooveel tooneelspelen. Met Masefield, Barrie en Dunsany behoort hij tot de school van het romantische drama, dat vooral een reactie was tegen de realistische behandeling van het alledaagsche leven. Met Drinkwater, Stephen Phillips, J. E. Flecker en Lascelles Abercrombie vertegenwoordigt hij het symbolische en poëtische drama in Engeland. Zijn verbeelding en zijn suggestieve kracht zijn wonderbaar en hij zal vooral bekend blijven om zijn interpretatieve stukken van Shakespeare: *King Lear's Wife* en *Gruach*. In het eerste wordt het bekende Shakespeare-thema herwerkt en in het andere behandelt hij een gegeven uit Macbeth. Al klinkt uit beide een erg verbitterde toon, het kan niet worden ontkend dat de karakteruitbeelding meesterlijk is en dat het thema frisch en origineel is behandeld. Als dichter behoort Bottomley tot de school der „Imagisten". Bottomley's bundel *Chambers of Imagery* verscheen vooraleer de eigenlijke school tot stand kwam. De theorien werden vooral uiteengezet door Ezra Pound, Flint en Rich. Aldington. De eerste bundel imagistische poëzie droeg den Franschen titel *Des Imagistes*. Zoowel Engelsch als Amerikaansch werk was erin opgenomen. Doch sedert den oorlog zijn geen kenmerkende bundels meer verschenen. Bottomley haalt zijn inspiratie hoofdzakelijk uit literaire bronnen. Zijn toekomstige faam zal vooral gemaakt worden door zijn dramatisch werk, waarvoor men de hoogste verwachtingen koestert. Het moderne poëtische drama in Engeland is Bottomley veel verschuldigd en zijn stukken behooren tot de mooiste in verzen geschreven tooneelspelen van den modernen tijd.

G. B. Shaw als briefschrijver en minnedichter

Mrs. Patrick Campbell.

Al was de carrière van Mrs. Patrick Campbell niet zoo verbluffend dat we haar haast 'n Sarah Bernhardt e.a. kunnen plaatsen, ze was zoo alomvattend in haar literaire relaties dat het wel de moeite waard is even bij haar stil te staan vooral in verband met G. B. Shaw. In haar levensbeschrijving geeft ze ons aardige inzichten zoowel in het leven als in het werk van allerhande groote schrijvers, o.m. Pinero, J. Barrie, O. Wilde, Yeats.
Van Shaw zegt ze o.a.:
„Er was maar een man die wellicht door zijn verstandelijk begrijpend genie, iets begreep van de zenuwkwaal die me zoo deed lijden. Alleen zij die dit begrijpen kunnen, kunnen de vriendschap van Shaw voor mij beseffen, terwijl ik op mijn ziekbed gekluisterd lag, de dwaze brieven die hij me schreef en zijn ingebeelde liefde voor mij." Die brieven vooral in Oct. 1912 en ze zijn werkelijk vermakelijk. In een daarvan lezen we: „I kiss your hands and praise creation for you, and hope you are well, as this leaves me at present, thank God for it." En in een anderen brief luidt het: „O, brave, high-souled lady and cleanser and inspirer of my trampled spirit, I would the post were in hell, since it will not wait another moment." Shaw bezocht haar dan later en las haar *Androcles and the Lion* voor. Doch ze was veel te ziek, om te luisteren en die lectuur deed haar meer kwaad dan goed. De schrijfster zegt dat ze de allerdwaaste van die brieven niet heeft gepubliceerd. We kunnen die naieve reserve bewonderen, doch meer dan een lezer zal het met ons betreuren. Misschien het eenigste gedicht dat van Shaw verscheen heeft ook betrekking op Mrs. Campbell, die Shaw steeds met *dear Stella* betitelde:

Who mashed Stella?
In a nice Irish voice,
I that rejoice
In a nice Irish voice,
I mashed Stella.

Who made her smile?
Dis very chile,
With my winks and my wile,
I made her smile.

Who'll be her man?
Why, he that can,
Apollo or Pan,
I'll be her man.

Het gansche boek van Mrs. Campbell is in dien aard geschreven en we wijzen er met genoegen naar als een minder bekend, doch onmisbaar document voor allerhande Shawiana.

De Vlaamsche en de Hollandsche eigenwaarde.

„Wij lezen in de bladen, aldus Dr. A. C. B. Arts in de *Nieuwe Tilburgsche Courant*, dat de gemeenteraad van Turnhout, op het voetspoor van zeer veel andere gemeenten in Vlaanderenland, — wel zestig in getal — een motie heeft aangenomen om uit te drukken, dat de Vlamingen niet kunnen deelnemen aan het eeuwfeest van België en aan de tentoonstelling van Antwerpen.
In deze met algemeene stemmen aanvaarde motie wordt gezegd, dat slechts wanneer de Vlamingen gelijkberechtigd waren met de Walen er van meevieren sprake zou kunnen zijn. Als dus het Vlaamsche vraagstuk ondertusschen in het parlement volledig zou zijn opgelost.
Tegenover zulke besliste houding van onze Nederlandsche broeders vlak over de grens komt de Hollandsche houding, die schatten over heeft om mee te doen aan de glorificatie van de Groot-Nederlandsche nederlaag en de vernedering van 1830 toch wel in armzalige belichting. De Hollandsche sjachergeest deinst voor niet veel terug, dat is sinds de vertrapping van het kruisbeeld op Decima (om handelsmogelijkheid te verkrijgen) dikwijls gebleken. Den eigen nationalen stamgeest vertrappen is feitelijk heel wat onschuldiger, dat is zeker."
Wij willen hier alleen maar aan toevoegen, dat het ons spijt, dat de Nederlandsche Uitgeversbond officieel meedoet, al hebben dan ook meerdere uitgeversleden uit principe zich afzijdig gehouden.

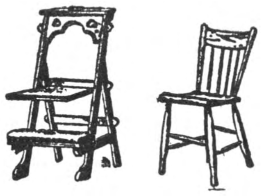

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev.

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No. 320.

Alle soorten complete
RADIO INSTALLATIES.
Radio Dekker
Willemsweg 98
NIJMEGEN.

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 **NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23**
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

B. J. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingscondítiën.

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is.
E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

Voor VOETBAL, GYMNASTIEK en ATHLETIEK artikelen is Uw AANGEWEZEN ADRES
Antoon v. d. Dobbelsteen, v. Gilsstr. 27, Tilburg

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

Uw adres voor STOOMEN EN VERVEN is bij **De Blaauw**
Homm-weg 81 — Manegestraat 11-13
ARNHEM — Telefoon 22315

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

DE KONINGIN DER SIGAREN

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen
Vraagt Reizigersbezoek.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 — Telephoon Interc. 23903

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD — LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 5 April 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Na de roman „Uit het land der Sovjets", 'n beeld gevend van Rusland, krijgen we 'n paedagogische beschouwing over gemakzucht der ouders, die hun kinderen zonder eenige reden aan de zorg van anderen overlaten. 'n Sympathiek stukje predikt vol geloof „Eerbied voor het groote gezin." Zou men armoe lijden om 'n mondje meer? 'n Vervolg over muzikale opvoeding in 't huisgezin zet uiteen, hoe 't rhythmisch gevoel moet bevorderd worden bij 't kind. 'n Klein verhaaltje vertelt over paedagogiek in de werkplaats. Een flinke uiteenzetting legt de gronden bloot, waarom er samenwerking moet zijn tusschen school en huisgezin; onderwijzers en ouders moeten één van gevoel zijn. 't Begin van 'n studie over 't probleem der Bijbelsche geschiedenis legt in 't algemeen uiteen, hoe deze moet behandeld worden. Nog 'n keurig verhaaltje van Anny Hulsmans, en een overzicht van verschillende tijdschriften.

Voor de vrienden van het boek.

De wraak van een schrijver.

Een van de sterkste talenten der Hongaarsche letteren na den oorlog, schrijft de *Pester Lloyd*, was de Zevenberger *Derso Szabo*, wiens eerste roman geweldig opzien verwekte. Over het boek ontbrandde een heftige strijd, waarbij niemand echter de groote talenten van den schrijver ontkende. Met dit succes was deze echter geenszins tevreden. Integendeel, hij viel een ieder, die ook maar betwijfelde, dat hij de primus onder de jonge Hongaarsche schrijvers was, op de heftigste en hatelijkste manier aan. Het gevolg hiervan waren tegenaanvallen en ten slotte, dat hij geheel alleen kwam te staan.

Hierdoor is Szabo zoo verbitterd geraakt, dat hij, naar hij aan een Hongaarschen journalist te Zevenbergen vertelde, Hongarije verlaat, naar Roemenië verhuist en er daar met alle krachten naar wil streven, zich aan de mentaliteit van een nieuw vaderland aan te passen en deszelfs cultuur te dienen. Hij heeft reeds Roemeensch geleerd en is van plan, den Roemeenschen naam Georghe Mille aan te nemen. Ik offer mij op, zoo besloot hij, opdat men in Hongarije tot het inzicht kome, dat een volk plichten tegenover zijn schrijvers heeft. Misschien zal mijn landverraad anderen tot voordeel strekken.

H. N. B. T.

Zoojuist verschenen: *Overal verkrijgbaar*

LISBETH BURGER,

ALS DE OOIEVAAR KOMT

INGENAAID f 3.25 GEBONDEN f 4.25

Van bovenstaande uitgave hebben wij nog slechts een zeer beperkte voorraad.

EEN ONGEVRAAGD ATTEST.

Een der koopers schreef ons spontaan het volgende: „Ontvang mijne meening over Uwe uitgave „Als de Ooievaar komt".

De Maasbode schrijft: „Het is een teer onderwerp maar teer behandeld". Ik zou daar aan willen toevoegen — onbeschrijfelijk kiesch behandeld. Vele boeken heb ik gelezen maar nooit een waarvan den inhoud mij meer getroffen heeft, en ben het dan ook roerend eens met Schildberger Buchhandlung, Berlijn, dat het ieder jong meisje maar ook vooral jonge mannen naast den bijbel gelegd moest worden. In een woord ik vind het een pracht werk!

Verkrijgbaar in den boekhandel en bij

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS

Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Onze Rijkdom in Christus

door M. JENNESKENS,

Rector der Zusters Franciscanessen te Mook.

Deze uitgave sluit aan bij het mooie „Eucharistie en Leven" van denzelfden schrijver.

„Onze Rijkdom in Christus" werd in de pers met veel lof begroet.

DE MAASBODE: Niet alleen priesters en kloosterlingen zullen er uren van genot en van geestelijke verheffing in vinden; ook leeken, heel veel leeken in onzen tijd, mannen en vrouwen, gehuwden en ongehuwden, die meer moeten weten van de diepere beteekenis van hun leven als katholiek, en dat ook graag willen. Het is zoo moeilijk meestal voor hen een geschikt werkje te vinden. Hier hebben ze er een, dat zeker wat inspanning vereischt, maar die inspanning ruim beloont met een schat van kennis, een schat van bewondering, een schat van waardeering voor hetgeen ze bezitten.

Ingenaaid f 0,90, ingebonden f 1.40

Getallenprijs voor „Eucharistie en Leven" en „Onze Rijkdom in Christus": Bij afname van 10 exemplaren f 0.85 en f 1.35 — van 25 expl. f 0.80 en f 1.30 — van 50 expl. f 0.75 en f 1.25 — van 100 en meer expl. f 0.70 en f 1.20 per exemplaar.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij J. J. ROMEN & ZONEN. ROERMOND

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405

Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

Firma Wilhelm van Eupen

R. K. Boekhandel & Uitgeverij

EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie **BLOEIEND LEVEN** No. 1 2 en 3 voor het 1e leerjaar door **Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans**

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes:

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar

door **M. C. van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.

door **H. H. Stroy,**

Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal) **40 cent.**

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal) **50 cent.**

Beleefd aanbevelend,

Firma Wilhelm van Eupen.

De meeste R.K. Boekhandelaren hebben voorhanden de nieuwe (vierde) druk van het

pracht-kerkboek „BIJ JEZUS"

Communie- en Gebedenboekje voor de jeugd,
door C. COOPMAN S.J.

Dit werkje is vooral bestemd voor kinderen van 11—14 jaar, doch ook ouderen, zelfs volwassenen, zullen er gaarne uit bidden. Men zal het blijven gebruiken, als men er in z'n jeugd mee begonnen is.

„BIJ JEZUS" is verkrijgbaar in de volgende banden:

I	Linnen band, roode snee	f 0.90
II	Linnen band, vergulde snee	„ 1.10
III	Imitatie-gekleurd leder, vergulde snee	„ 1.35
IV	Echt leder effen, vergulde snee	„ 1.75
V	Gewatteerd leer, vergulde snee	„ 1.90

De Uitgever: G. MOSMANS ZOON, Den Bosch

GEZELLE PLAAT

PRACHTUITGAVE (25×17 cmt.)

Prijs: 6.50 fr. (verzendingsk. inbegrepen) te storten op het postcheckrek. 123408 van het

Grafisch Bureau C. DE RECHTER

DELINSTRAAT ANTWERPEN

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën

Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën

Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS

10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

Voor Kindervoorstellingen

MOROSCO, DE IJSKONING

Een prachtig Russisch Sprookje

F. I. M.-FILM

Singel 469, Amsterdam

ROOKT

HENRI I

Gebrs van Laarhoven 's Bosch.

UITGAVE VAN J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

WOORDENBOEKEN
NIEUWE TALEN
Elk deel afzonderlijk verkrijgbaar

M. J. KOENEN — Dr. J. ENDEPOLS
NEDERLANDSCH ZESTIENDE DRUK
In één deel . . . . f 5.60

K. R. GALLAS EN C. R. C. HERKENRATH
FRANSCH
Twee deelen, in twee banden . . . . . . f 7.50
Elk deel afzonderlijk . . . . f 3.75
Dit Fransch Woordenboek geeft bij ieder woord de uitspraak phonetisch aan.

I. VAN GELDEREN
DUITSCH ZESDE DRUK
Twee deelen, in twee banden . . . . . . f 7.50
Elk deel afzonderlijk . . . . f 3.75

K. TEN BRUGGENKATE — A. BROERS
ENGELSCH ELFDE DRUK
Twee deelen, in twee banden . . . . . . f 7.50
Elk deel afzonderlijk. . . . . f 3.75
Prijs per 4 woordenboeken, Nieuwe Talen per stel besteld . . . . f 27.00

WERKT VOOR UW FINANTIEELE ONAFHANKELIJKHEID

EN SLUIT EEN FLINKE LEVENSVERZEKERING MET WINSTAANDEEL
—— BIJ DE ——

HAVBANK
SCHIEDAM.

Vraagt onze lage tarieven en brochure inzake onze hooge winstuitkeeringen.

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.
MAASTRICHT.
Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 325
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant encondities

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL
HAAGDIJK 104-106 - BREDA
— De drukkerij voor R.K. Periodieken —

C. VAN DER LEE-STRATEN, TILBURG
Lange Nieuwstraat 103 Telefoon 832
SPECIAAL FIJNSTRIJKERIJ

VAN TUIJN & Co. - DONGEN
Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend,
— afgelapt en Good-Year Welt. —

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.

Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 10 **15 MEI 1930** **25 cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch, Latijn
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . . Nederlandsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Tooneel . . . . . . Engelsch
Kunst . . . . . . Nederlandsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Geschiedenis . . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Land- en Volkenkunde . . . . . . Duitsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Leerboeken . . . . . .
Voor de Jeugd . . . . . . Nederlandsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. N. B. T.

LISBETH BURGER,

ALS DE OOIEVAAR KOMT

INGENAAID f 3.25 GEBONDEN f 4.25

Overal verkrijgbaar.

Van bovenstaande uitgave hebben wij nog slechts een zeer beperkte voorraad.

EEN ONGEVRAAGD ATTEST.

Een der koopers schreef ons spontaan het volgende: „Ontvang mijne meening over Uwe uitgave *Als de Ooievaar komt* De Maasbode schrijft: Het is een teer onderwerp maar teer behandeld. Ik zou daar aan willen toevoegen onbeschrijfelijk kiesch behandeld. Vele boeken heb ik gelezen maar nooit een waarvan de inhoud mij meer getroffen heeft, en ben het dan ook roerend eens met Schildberger Buchhandlung, Berlijn, dat het ieder jong meisje maar ook vooral jonge mannen naast den bijbel gelegd moest worden. In een woord ik vind het een pracht werk!"

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

DE GROOTE VERGISSING

ONZE EERSTE HISTORISCHE ROMAN VAN DEN KATHOLIEKEN SCHRIJVER J. C. W. DUNCKER IS

EEN GROOT SUCCES

HET IS EEN BOEK DAT IEDER INTELLECTUEEL, IEDER NEDERLANDSCH SPREKENDE LEZEN MOET.

VRAAG HET UW BOEKHANDELAAR

HIJ ZAL U DIRECT EEN UITVOERIG PROSPECTUS TER HAND STELLEN —

ING. f 1.60. GEB f 2.75.

N.V. Uitgeverij P. D. BOLLE
TE ROTTERDAM.

TE KOOP GEVRAAGD:
Oude jaargangen van de Tijdschriften

Taal en Letteren
Historisch Tijdschrift

Aanbiedingen aan de uitgevers
Drukkerij Henri Bergmans & Cie,
Langestraat 35 TILBURG

N. V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten,
enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

Artistiek Drukwerk levert U
DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE.
Langestraat 35 TILBURG

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 — NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

SENNELAGER

DRIE JAAR IN 'N DUITSCH CONCENTRATIEKAMP

Oorspronkelijke Roman door

V. L. VAN RUMBEKE

„Het Huisgezin":

V. L. van Rumbeke heeft ons onder genoemden titel een oorlogsboek gebracht, dat een goede plaats verdient onder de goede oorlogslitteratuur, die voor den vrede pleit. Niet alleen aan het front is geleden, maar ook in de concentratie-kampen, van welk verkropte leed de schrijver verhaalt: eenvoudig, zonder iets aan te dikken, zoo zelfs, dat men wel eens den indruk krijgt, dat het dan toch niet zoo erg was. Wat vooral hier weder karakteristiek was, en wat het boek gemeen heeft met soortgelijke litteratuur der laatste maanden, is het mede-lijden ook met het volk, dat binnen de Duitsche rijksgrenzen leed van den honger, dat onmenschelijke wapen, dat een geslacht vernielt tot in zijn nakomelingschap, dat niet onderscheidt de combattanten van de niet-combattanten, dat treft de vrouwen, de kinderen en de armen; dat wurgende wapen, dat den vijand op de knieën dwong

Een boek, dat alle aanbeveling verdient, hoewel het niet meedoogenloos fel is en hevig als de frontverhalen der oudstrijders, niet zulk een menschheidsaanklacht tegen den bloedigen moord, maar tegen den wurgenden hongerdood.

„De Nieuwe Eeuw":

't Is de verdienste van Rumbeke, dat hij ons die beklemming doet gevoelen en medeleven in dit relaas van drie jaren gevangenschap. Ook hier huiveren we voor de degeneratie, die zelfs de besten dreigt aan te tasten, ook hier wordt onze verbeelding door elkaar geschud door angsten en vertwijfeling, welke onbestaanbaar en onduldbaar leken voor een klein menschenhart. Maar de vonken van menschelijkheid worden toch niet geheel gedoofd Père Dessain staat als zorgzame waker over het heiligste en allesbeslissende, hij weet zelfs een godslasteraar van de poorten der hel weg te sleepen. Dat is wel een van de mooiste fragmenten in dit boek, het sterfbed van dien grommenden, egoistischen rattenverslinder Bidau

„Nieuwe Haarlemsche Courant":

Of 't zijn nut heeft, thans, na elf jaar, al deze ellende in al haar schrilheid nog weer eens op te halen? Daarop antwoorden wij volmondig: ja!

Want in deze elfjarige periode is de wereld van oorlog niet bevrijd geweest Hij woedt in deze dagen nog. Dat is de nuttige zijde van dit boek: afschrik wekken, voorzoover deze nog niet voldoende afwezig is, voor den geesel van den oorlog. Alleen om deze reden is het verschijnen van dit boek — nog meer het lezen — een vruchtbare en zegenrijke daad.

Het werk is 256 pagina's groot, op zeer goed papier gedrukt, en fraai gebonden.

PRIJS INGENAAID f 3.25.
GEBONDEN . . f 3.90.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij:

STELLA-EDITIE
AMSTERDAM

Heerengracht 287 - Telefoon 31787

FILMGIDS

OFFICIEEL ORGAAN
DER KATHOLIEKE
FILMCENTRALE

onder Hoofdredactie van Pater
HYACINTH HERMANS

Dit tijdschrift dat interessante en geïllustreerde artikelen bevat van onze beste Katholieke Filmkenners en beoordeelingen geeft over de nieuwste uitgaven op Filmgebied, durft ook op de medewerking der Katholieken rekenen. ¶

Na de Pers en de Radio beschermd te hebben voor verkeerde invloeden zullen de katholieken nu samenwerken om de film te beschermen. Abonneert U daarom in groote getale op dit fraai uitgegeven tijdschrift.

De prijs is f 2.15 per half jaar, f 4.25 p. jaar

Proefnummers kan men verkrijgen bij de Administratie:

Drukkerij Henri Bergmans & Cie.
LANGESTRAAT 35
TILBURG - TEL. 301

Ondergeteekende wenscht

zich te abonneeren op / proefnummer te ontvangen van „de FILMGIDS",
Officieel Orgaan der Katholieke Filmcentrale,
á f 2.15 per half jaar.
á f 4.25 per jaar.

Naam ....

Adres ....

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES-
EN HEERENKAPPER
Specialitei Ondulation Marcel

CHR. EKELS
's-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres
in gemaakte goederen

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS
KLOOSTERS EN GESTICHTEN
SPECIALE CONDITIES.
EN DETAIL

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN
GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

Zoo juist verschenen bij Uitg. „Foreholte", Voorhout
DOKTER EN PUBLIEK
Een reeks actueele vraagstukken
door Dr. W. B. HUDDLESTON SLATER

ONZE TIJD WEMELT VAN KWAKZALVERS en kwakzalversmiddelen, en fabrieken bereiden in 't groot — en even duur — de geneesmiddelen die eertijds uitsluitend de apotheker bereidde, met als resultaat dat tegenwoordig velen „verstand" hebben van ziekten zooals zij verstand hebben van naaien en breien. Het aantal zieken is er echter niet minder om en nog immer zwaait de dood zijn scepter!

Tal van doktoren zagen dan ook in, dat **VOORLICHTING AAN HET PUBLIEK** niet alleen **GOED** en **NUTTIG** maar in de tegenwoordige omstandigheden zelfs **DRINGEND NOODZAKELIJK** was.

Dr. HUDDLESTON SLATER, de welbekende en populaire Rotterdamsche geneesheer, behandelt nu in het hierboven aangekondigde boek in 33 hoofdstukken, die bijna 200 bladzijden vormen, tal van actueele vraagstukken o.a.:

De terreur van den kok. Te frissche en te onfrissche kleeding. Lichaamscultuur. Massage en sport. Natuurgenot en eerbied voor de natuur. De hygiëne van de straat. Wat is vies? Zwijgen over de geheime ziekten? Handel in vrouwen. De vrees vóór het huwelijk. De vrees in het huwelijk. Het Nieuw-Malthusianisme. De toegeknepen oogen van het publiek. Ziekenfondsen. Stand ophouden. Dure dokters. De apotheker. Ziekenhuizen enz. enz.

Over al deze en nog heel veel andere zaken wordt door dezen bij uitstek bekwamen, en in de practijk van zijn vak getrainden medicus buitengewoon rake dingen gezegd.

En bij dat alles geen preutschheid of goedpraterij, want wie **Dr. HUDDLESTON SLATER** kent, weet dat deze auteur niet gewoon is een blad voor den mond te nemen. Hij spaart dan ook niets of niemand als het geldt de waarheid omtrent een of andere ingekankerde gewoonte of een volks-vermoordend misbruik.

Ingenaaid slechts f 2.50. Geb. in prachtband f 3.25
Verkrijgbaar in den boekhandel en bij
Uitgeverij „Foreholte" te Voorhout

ONZE ZWAANTJES
MOOIE GOEDKOOPE ROMANS

DE VOGELAAR,
door BEATRICE HARRADEN.

Geestig en rijk aan humor, niet het minst door de figuren, welke de beide hoofdpersonen omgeven, is deze roman feitelijk per ende een aanklacht tegen te groote vrijheid in de opvoeding en den geest, die wat van oude menschen komt niet meer up to date acht.
Men blijft tot het laatst benieuwd welk het lot van den Vogelaar zal zijn.

Ingenaaid f 0.95.

EEN WINTERNACHT,
door ROBERT BUCHANAN.

Van het begin tot het einde spannend bevat deze roman hevig emotioneerende gedeelten, vooral betrekking hebbende op de ijlende bekentenissen van den in doodsgevaar verkeerende zieke, waaruit de dochter-verpleegster moet opmaken, dat haar eigen vader, de kolonel, door den Duitschen officier gedood was.
Een strijd tusschen liefde en plicht met alleszins bevredigende ontknooping.

Ingenaaid f 0.95.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Prof. Dr. W. J. Aalders, **6470.**
VAN GODSDIENST EN LEVEN. *J. Ploegsma, Zeist,* 1929. (21.5×15.5) 252 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Opstellen over godsdienstige vragen, zooals: wat is godsdienst? De majesteit Gods; het gebed; de Sacramenten; Gemeenschap der heiligen; de ware vrijheid enz.
Zooals eigenlijk van zelf spreekt, zijn de beschouwingen ontsproten aan een protestantsche mentaliteit, hetgeen niet belet, dat ook de katholieke lezer er veel, heel veel in vindt, dat hem uit het hart geschreven is en dat ook daar, waar hij het niet met den schrijver eens zal zijn, elk woord van kleingeestige polemiek zorgvuldig vermeden is. Slechts terloops komt hier en daar de katholieke opvatting ter sprake. Of de schrijver, ondanks den blijkbaar goeden wil, deze opvatting altijd juist begrepen heeft, betwijfelen we.

G. Vrijmoed O.F.M.

V. Geerebaert, C.ss.R., **6471.**
DE GOD-MENSCH. *St. Alfonsus Boekhandel, Leuven,* 1928. (20.5×14) Deel I: 579 blz. ing. Bfr. 21.50.

Een boek, met de verklaring van 28 parabels uit de Evangeliën, daarbij een zaak register. en een lijst van aangehaalde schriftuurplaatsen. Voor hen, die de parabels moeten behandelen of dieper in hun beteekenis willen doordringen, bevat dit boek een menigte gewoonten en gebruiken uit Christus' tijd, die zeker heel dienstig zijn om de parabels in hun kleur en geur ten volle te kunnen proeven. Nochtans hadden we gaarne hier en daar bij de toepassing en de lessen die in de parabels besloten zijn, wat minder uitgebreidheid gezien; ten gebruike van geloovige menschen liever een zuivere weergave van de beste verklaring, dan daarbij ook nog de beredeneerde verwerping van verklaringen die den schrijver minder aanstaan.

K. v. K.

S. Karg, **6472.**
IN DE SCHOOL VAN JEZUS. Vertaald uit het Duitsch door P. M. v. Vortum. *Kruisvaarders v. St. Jan, Rijswijk,* 1929. (19.5×13.5) 72 blz.

Dit boekje dient zich aan als 'n cursus voor 't inwendig, 't geestelijk leven, met andere woorden, 't wil inzicht geven en practische beoefening van 't geestelijk leven. 't Meest wordt gesproken over 't klein geheim van 't geestelijk leven, d.i. de herhaling van een of andere spreuk, die volkomen past bij ons en onze innerlijke gevoelens 't best uitdrukt, die in diepe overtuiging en krachtig verlangen naar zelfheiliging telkens wordt uitgesproken, om zoo 't zieleleven te beheerschen. 't Is een geduldswerk, 'n echte zielestrijd van langen duur. Maar veel troostende voorbeelden van verandering van zieletoestanden worden hier verteld. De echt-christelijke levensgeest ontwaakt, geeft kracht aan de ziel om op te klimmen tot 't hoogste, tot de liefde Gods. Tot dat hoogste in 't geestelijk leven kan dat boekje zeker veel bijdragen: dus moet 't verspreid worden bij honderdtallen onder degenen, die uit onwetendheid of onverschilligheid maar weinig werk maken van hun geestelijk leven.

v. L.

FRANSCH.

Victor Giraud, **6473.**
SAINTE JEANNE DE CHANTAL. *E. Flammarion, Paris,* 1929. (19.5×13) 221 blz. ing. Ffr. 12.—.

Weer een heilige, ons nader gebracht; een heldendicht, maar dat bezingt de glorieuze liefde van een ziel voor haren God. Een groot en sterk vrouwenhart, dat zich 't bovenmenschelijke oplegt om alleen voor Jezus te kunnen leven; tegelijk de lieve, bekoorlijke en krachtige vrouw die alle harten onweerstaanbaar aantrekt. Wonderbare bloei van liefde, die alle bitterheid van lijden en opoffering zoet maakt als honig. Hoe jammer, dat zoo'n groote liefde die met z'n hevigheid een heel menschenleven in beslag neemt, toch ook hier weer, met z'n nasleep van leed, een moeilijk-te benaderen feit blijkt, waar we slechts van buiten tegen aan blijven kijken. Jeanne de Chantal zijn we nader gekomen; maar men ziet te weinig van haren Grooten Geliefde, met Zijn voor veel menschen onbegrijpelijke eischen.

K. v. K.

ENGELSCH.

Sibyl Wilbur, **6474.**
THE LIFE OF MARY BAKER EDDY. Geïllustreerd. *The Christian Science Publishing Society, Boston (Mass)* 1929. (22.5×14.5) 406 blz. geb. $ 3.—.

Dit lange boek is sympathiek geschreven en hier en daar ook nog al polemisch, wat niet te verwonderen is, als we aan den strijd denken, die zich in verschillende kringen rond Mrs. Eddy heeft ontsponnen. Ze is immers de stichtster van de heden ten dage zeer verspreide Christian Science en de schrijfster van het evangelie dier kerk „Science and Health''. Haar godsdienst is gebaseerd op het volstrektste optimisme en de systematische ontkenning van het kwaad, de ziekte en den geneesheer. Ze heeft dezen laatsten vervangen door de zgn. „mind-readers'' en naar het schijnt bevinden veel zieken zich daar erg goed bij. Met heel wat geloof en niet minder centen belooft de Christian Science het geluk in deze wereld en het hiernamaals. Na de Mormonen kregen we 't Zionisme en vervolgens deze nieuwe uitvinding. Wat voor een surrogaat voor het „Eenig-Zaligmakend-Geloof'' zullen de Amerikanen hierna nog uitvinden? Het doet vreemd aan, ook in dit werk, voortdurend te hooren gewagen van „wonderbare genezing'' enz. Een gevolg waarschijnlijk van het „wonderful'' dat de Yankees à tort et à travers weten te benutten zelfs voor de onbenulligste dingen. Al dit spiritueel gedoe is een reactie tegen de materialistische strekkingen in de utilitaristische Amerikaansche wereld. Doch de grenzen worden wel eens overschreden. En al kunnen we het „ont-

kennende element" in dezen nieuwen vorm van godsdienst waardeeren, waar het pas geeft, we vinden het toch een beetje bespottelijk deze methode bona fide aan te wenden voor het genezen van organische en physische euvels. Ze is een werkelijke remedie voor een ingebeelde kwaal, doch zal steeds een ingebeelde remedie blijven voor een werkelijk euvel.

Dr. Raph. Kreemers.

LATIJN.

Mattheus Conte a Cornata O.C. 6475

INSTITUTIONES JURIS CANONICI, *P. Marietti, Turijn,* 1930. (22×14.5) Deel I. 954 blz. L. 50.—.

De schrijver heeft zijn voordeel weten te doen met de publicatie's zijner voorgangers, en ofschoon nieuwheid in kerkelijke zaken niet altijd een gunstig kenmerk is, doet het bescheiden-oorspronkelijk karakter dezer handleiding aangenaam aan. De professor laat het niet bij een oppervlakkige uiteenzetting van het heerschende recht, maar gaat gaarne in op theoretische kwesties. Het meest trof ons, van dat standpunt, de verhandeling over de moreele persoonlijkheid Wij hebben hier een belangwekkend vertoog over deze moeilijke zaak. Misschien had schrijver wat meer den nadruk kunnen leggen op het diepe verschil tusschen natuurlijke en bovennatuurlijke moreele persoonlijkheid, vooral met betrekking tot den aard van den rol dien de publieke macht heeft te vervullen. Er doet zich bij schrijver ook de neiging voor het onderscheid tusschen *persona moralis collegialis* en *non-collegialis* te verkleinen in dezen zin dat de *p.m. non-collegialis* tot de *p.m. collegialis* min of meer herleid wordt. Ook met de uitdrukkelijk aangeduide restrictie's lijkt ons dit evenwel in het kerkelijk recht minder juist. Deze opmerkingen willen echter geenszins afbreuk doen aan de onbetwistbare waarde dezer degelijke handleiding, welke ook practisch uitstekende diensten zal bewijzen.

Dom. J. B. Glas O.S.B.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH

Aristoteles, 6476.

OVER DE VRIENDSCHAP. Vertaald uit het Grieksch door Dr. P. V. Sormani. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1929. (20.5×14) Deel I: 54 blz. deel II: 65 blz. Tezamen ing. f 1.60.

Dit werkje is de vertaling van de boeken VIII en IX van de Nicomacheïsche Ethiek van Aristoteles.

In een tweede boekje „Verklaringen" wordt het verband en de draad aangegeven en worden ook enkele afzonderlijke dingen verklaard.

Zijn waarde moet het ontleenen aan de vertaling als zoodanig. De inhoud immers wordt geacht te stammen van den wijsgeerigen grootmeester Aristoteles.

Het boekje werd elders nogal geprezen. Maar dan zal toch wel vooral bedoeld zijn geweest: het prijzen van de poging om Aristoteles op een dergelijke wijze meer populair te maken. Want de vertaling als vertaling schijnt dien lof niet te verdienen. Dit wil niet zeggen, dat er niets goeds aan zou zijn. Maar de fijne Aristoteles verdient en vraagt ook: een veel nauwkeuriger, veel scherper, veel fijner weergave in het Nederlandsch.

Dr. P. C. de Brouwer.

Dr. Fritz Künkel, 6477.

OPVOEDING TOT PERSOONLIJKHEID. *Goede & Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1930. (18.5×12) 103 blz. ing. f 1.25, geb. f 2.—.

Dit boek behandelt zeer kort de hoofdzaken van de „Indivualpsychologie" (waarom overal de Duitsche term gebruikt), waarvan de Weensche geneesheer Dr. Alfred Adler de stichter is. Deze psychologie onderzoekt niet de onderdeelen, niet de elementen van 't zieleleven, maar 't geheel, waarvan deze deelen de uiting zijn, namelijk den mensch, die wil, voelt en denkt. 't Is de psychologie van 't individu, van de persoonlijkheid. In 't eerste gedeelte van 't boekje (het practisch gedeelte) wordt gesproken over de eenheid van het individu, het doel, waarop alles moet gericht, minderwaardigheidsgevoel, streven om zich te doen gelden, etc. 'n Meer theoretisch gedeelte behandelt: fijngevoeligheid, prikkelbaarheid, ervaring en ondervinding. Het tweede gedeelte bevat eenige algemeene beginselen over de opvoeding, spreekt over moeilijke kinderen en wijst nog op eenige practische punten. De vele voorbeelden in 't boek zijn wel 't beste en 't leerzaamste. Geheel de gedachtensfeer staat buiten den godsdienst. Vreemd doen ons daarom sommige definities aan en sommige gezegden: b.v. „Opvoeden is in 't kind de mogelijkheid voorbereiden om op de vragen des levens te antwoorden, om aan de cultuur niet slechts passief, maar actief deel te nemen etc. Wij meenen met onze opvoeding iets ander te beoogen.

v. L.

ENGELSCH.

Samuel D. Schmalhausen, 6478.

OUR CHANGING HUMAN NATURE. *The Macaulay Co., New York,* 1929. (21.5×14) 510 blz. geb. $ 3.50.

In dit boek zijn gedeelten,die er nog al door zouden kunnen als we niet wisten dat de schr. uit het land komt van Mencken, Havelock Ellis en andere utopisten. Doch er zijn er ook andere die zoo'n schaamtelooze onzedelijkheid en haat voor al wat christelijk is uitbraken, dat we ons afvragen hoe het mogelijk is zoo iets zelfs aan het geduldige papier toe te vertrouwen. Schr. wil doorgaan voor een sexueelen hervormer. Maar laat hij den bestaanden toestand op sexueel gebied nog zoo zwart voorstellen, hij zou nog te verkiezen zijn boven dien welken we krijgen zouden als de theoriën die hier vervat liggen, in praktijk werden gebracht. Het is eigenaardig dat die would-be psychologen van tegenwoordig urenlang gebogen kunnen liggen over de menschelijke natuur en te pas en te onpas het ontleedmes hanteeren over die arme menschelijke natuur en toch blind kunnen zijn voor het mooiste wat er in is; dat ze zich blind staren op allerhande kleinigheden en dat ze den vinger Gods niet zien kunnen, die hun toch de oogen moest uitsteken; dat ze den mond vol hebben over immoraliteit en niet beseffen kunnen, dat een van de immoreelste dingen, die ze doen kunnen is zoo'n klinkklaren onzin

voor wetenschappelijkheid de wereld in te sturen en argelooze lezers het hoofd op hol brengen met dingen, waaraan hun gezonde menschelijke natuur anders nooit zou gedacht hebben.
„Is civilization going insane?" vraagt schr. zich in een der 17 hfdst. af. Wie dit boek gelezen heeft zou het haast gaan gelooven. Het tweede deel waarin schr. het over literatuur heeft en de Amerikaansche dichters en essayisten behandelt, staat jammer genoeg verloren in dezen chaos. Als schr. die drie hfdst. er uit wou halen en afzonderlijk wou uitgeven, zou hij zich zelf en ons een goeden dienst bewijzen.

Dr. Raph. Kreemers.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Max. Brand, 6479.
DAN BARRY DE ONTEMBARE. Vertaald uit het Engelsch door J. C. H. van den Bovenkamp Jr. *De Combinatie, Rotterdam,* 1929. (20×14) 232 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Een Wild-West-roman. Knallende revolvers, steigerende paarden. Roovers en moordenaars, cowranchers en menschenjagers. Zoetelijke romantiek. Bovennatuurlijke knappe, verstandige heroïeke figuren: Dan Barry, de held, de ontembare... zijn paard, Satan en... zijn hond Bont. Begrippen van plicht, recht, rechtvaardigheid zijn hopeloos zoek.
Een volwassen intellectueel lezer kan het boek ter hand nemen, hij zal zich ergeren en het terzijde leggen.

— Bc — *M. v. M.*

Fr. Crols, Pr., 6480.
HEEROOM'S NICHTJE EN HAAR GEZIN. *Leeslust, Antwerpen,* 1930. (15.6×12) 159 blz. ing. Bfr. 16.—.

Een serie lieve en aardig geschreven brieven van twee zusters, die elkaars huwelijksleven, steeds meer wilden veraangenamen door elkander hunne bevindingen en opmerkingen mede te deelen. 't Zou voor vele huisgezinnen een groote verbetering zijn, wanneer men, na dit mooie boekje gelezen te hebben, dit probeerde in practijk te brengen, om elkaar in het huwelijksleven steeds meer en meer te waardeeren, om de goede orde en regelmaat te houden, die in het huwelijksleven, toch zoo zeer te pas komt. Voor aanstaande moedertjes is dit boekje 'n goede richtlijn en wie zich daaraan houdt, zal zich veel verdriet besparen.
'n Diepgeloovig boek, dat echter geen literaire bekoring bezit.

— B — *L. B.*

Herwin Eeckel, 6481.
'T ONZENT IN 'T WESTLAND. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 1930. (22×17.5) 429 blz. ing. Bfr. 35.—, geb. Bfr. 50.—.

Met grote liefde voor zijn volk en met veel talent is hier 't Vlaamse platteland van voor vijf en twintig jaar geschilderd. 't Is zelfs als een waardevol dokument te beschouwen voor de kennis van 't rijke en eenvoudige volksleven omstreeks 1900.
Op de hem eigen wijze verhaalt de schrijver ons zelf, hoe zijn boek ontstaan is in 't woelige Antwerpen, onder de toren van St. Jacob, hoe daar in de stille avonden van mijmeren en terugblikken de „beelden zijner kinderjaren" aan zijn geest voorbijtrokken, hoe heel die kleine wereld, heel dat rijke volle leven van "'t Onzent in 't Westland" herleefde.
In een sfeer van vrome verering voor de oude goede tijd en romanties terugverlangen, zijn deze talrijke opstellen geschreven; over mens en dier over man en vrouw, over oud en jong, over Kerk en kroegje, over wijs en onwijs, over morgen en avond, zomer en winter, en dat alles in de zoete, overrijke en schilderachtige taal van Gezelle en Verriest, met Vlaamse humor en gemoedelikheid.
Ondanks de milde blijheid, die als een zachte Meizon boven deze tafereleu te stralen hangt, horen we door dit met 't hart geschreven boek, een romanties-elegiese toon gaan, een weemoed om wat verloren ging en verminkt werd in de ongerepte volksziel van 't Vlaamse platteland bij het kenteren der tijden. Mogelik is de vooroorlogse tijd te idyllies, te romanties en te gevoelsmatig gezien en is Eeckel onbillik en eenzijdig. Z'n liefde voor zijn Oud Vlaanderen maakt hem blind voor de noodzakelike aanpassing aan nieuwere tijden, die 't oudere nu eenmaal meedogenloos plegen weg te wentelen. Alle noviteiten op 't gebied van geestelik beheer ener parochie wijst hij af.
Pastorke Vermote wist vaderlik te herderen zonder geleerdheid, zonder bonden en „maatschappijen en er was meer vreugde en vrede in de boerenwoningen dan nu. Alsof 't niet alles anders moet!
Maar Eeckel's boek is een poëties boek, geen sociale verhandeling. Laat ons daarom niet kibbelen. We zijn hem dankbaar voor al die zonnigheid, die ons oneindig veel liever is en ook reëler dan de grauwe taferelen, die de meesters uit de naturalistiese school ons van 't Vlaamse land hebben achtergelaten.

— B — *Ed. A. Serrarens.*

Fritz Franken, 6482.
DE BLIJDE KRUISVAART. *Nederlandsche Uitg. Mij., Amsterdam,* 1929. (21.5×15) 221 blz.

Dit oorlogsverhaal is geschreven in de loopgraven aan 't Yzerfront in de jaren 1915-1917. 'n Reeks episoden zijn hier tot een geheel aaneengerijgd. Wie meent in dit boek geslagen te zullen worden door een grootse taferelenschildering van dat ontzagwekkend gebeuren, vergist zich. Frits Francken heeft in *De Blijde Kruisvaart* de moed erin gehouden. Over het donkere, infernale oorlogsbedrijf lacht onverstoorbaar het zonnetje van de Vlaamse humor. Indrukwekkend zijn de episodes maar heel zelden; vaak zelf leven we in de sfeer der anecdotes. Van wijsgerige bespiegelingen en sentimentele reacties op die onmenselikheden is geen sprake, waar de Rik,-Vodden-en-beenen, de Drupneus, de Bloedpens, 't Zwierken, sooi Ajuin en andere ruige sinjoren van de Antwerpse schipperskwartieren de dramatis personae zijn.
Deze piotten zijn afgestompte wezens, het Yzerfront een abattoir waar dagelijks zoveel mensen afgeslacht worden, waar de overblijvenden, geestelik afsterven en verdierliken. Langzamerhand gaan hun verlangens niet verder meer dan een sigaret en een fles cognac.

't Boek van Francken imponeert helemaal niet en mist alle epiese verheffing. De suggestie van een gruwzaam groots gebeuren weet de schrijver niet te wekken en de humor die de onverwoestbare blijmoedigheid der Vlaamse soldaten moet illustreren is vlak en onaandoenlik.
Een godsdienstig reflekteren op al die barheden is dit boek helemaal vreemd. 't Zijn lolletjes in een slagersbedrijf.

— Bc — *Ed. A. Serrarens.*

Fannie Hurst, **6483.**
DE ROMAN VAN EEN AMERIKAANSCH MEISJE. Vertaald uit het Engelsch door Jeanne van Schaik-Welling. *H. P. Leopold, 's Gravenhage,* 1929. (22×15) 383 blz. ing. f 2.90.

Het groote bezwaar, dat we tegen dit en gelijksoortige verhalen hebben, is, dat ze hun doel voorbij streven. In 't onderhavige geval zou het doel kunnen zijn, aan te toonen, dat iemand met veel wilskracht iets grootsch kan bereiken. Accoord. Maar de persoon met veel wilskracht in dit geval, haalt zoo veel dwaze dingen uit, dat men de goede resultaten met graagte aan het groote geduld van papier toeschrijft. Zij doet geen behoorlijke dingen. Maar niettemin bereikt zij succes.
Derhalve, zoo zeggen dit en andere boeken: derhalve, bereikt iedereen die zich onbehoorlijk aanstelt, succes.
Ziedaar wat deze soort lectuur wil beweren. Zeer geavanceerde ideeën over het huwelijk, die tegenwoordig bij herhaling worden gesignaleerd, worden met ijver verkondigd. En dan om de vrijheid en de flinkheid der vrouw te vergeten. Deze bestaat hierin, dat ze allemaal no. 1 willen zijn, en als dat niet lukt plegen ze zelfmoord. Dat is de wereld op haar kop zetten. Vrouwen hebben iets anders te doen, dan aan zoo'n wedloop mee te doen.
't Is ten slotte niet moeilijk, almaar te schelden op de „platte alledaagschheid" van thee- en naaikransjes. Maar wat komt er voor in de plaats? Dat wordt niet verteld. Een beetje gefraseer over 'n bijzondere soort opvoeding, die de heldin van 't verhaal haar dochter aandoet, maar waarover we maar bitter weinig hooren. 't Kind schijnt als 'n onaardsch wezen geboren te zijn, maar groeit op tot 'n vreeselijk wicht, hoe beroemd dan ook en hoe zeer ze de frases van haar moeder ook over-zegt. Niettemin houdt de moeder ook dezen uil voor een valk; dank zij haar voorbeeldige opvoeding, waarover wijselijk niets gezegd wordt. Met verbijsterend gemak wordt 't kind achttien jaar en dan... wel, dan is ze een volmaakt schepsel.
Zoodat we dit verhaal — met misprijzen voor de veel nonsens, die erin voorkomt — maar onder „zooveel" verhalen zullen rangschikken. Wilt U de inhoud nog?: Lilly trouwt, wil aan de opera, loopt weg, dochter komt, opera gaat niet door, opvoeding van dochter (zie boven) dochter wel aan de opera, plus een ris pikante passagetjes. Wat overigens 't literaire aangaat: 't verhaal is knap geschreven, sterke bouw, en 'n extra pluimpje verdient de vertaalster.
Om passages en dwaze tendenzen, voorbehouden voor volwassenen met rijpere ervaring.

— C — *J. Jacobs.*

C. Haden Guest, **6484.**
KINDEREN VAN DE MIST. *N. V. de Arbeiderspers, Amsterdam,* 1930.)19.5×14) 333 blz.

Het verhaal speelt grootendeels in een Londensche achterbuurt, ettelijke decennia geleden. De armoede, die daar heerschte is in dit boek verdienstelijk, zij iets opzettelijks, geteekend. Men hoort er nergens, b.v. van den een of anderen zieleherder op huisbezoek, om maar iets te noemen. De schrijver doet, of dergelijke menschen niet bestaan. Wel loopt er 'n soort socialist rond, maar met dit alles wordt de toestand er natuurlijk geen zier beter op.
Deze schrijver schijnt van het principe uit te gaan, dat een verhaal voor arbeiders-in-den-ruimsten-zin-des-woords, geschreven dient te zijn in een taaltje, in een geestelijke sfeer, die berekend moet zijn voor alle arbeiders, die dus ook bevattelijk moet zijn voor het minste soort arbeider. Maar men vergeet dat er ook arbeiders bestaan met zóóveel betamelijkheidsgevoel, dat zij een dergelijk rauw boek nooit zouden willen lezen. Wat nu socialistischen arbeiders betreft, valt het te bezien of zij door zoo'n boek uit een staat van geestelijke ongelijkheid-met-anderen worden opgeheven.
Voor zeer ontwikkelde volwassenen, is dit boek een staaltje van deze zijde van socialistische propaganda voor klassenstrijd. De inhoud is de levensloop van een natuurlijk kind, dat later wordt verwikkeld in een amor concupiscentiae en daarmede haar „leven" afsluit.
— C — *J. Jacobs.*

Ivans **6485.**
DUBBEL SPEL. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (20×13) 191 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Ivans blijft een vlot verteller, zoo ook in deze avonturenroman, waarin wel is waar 'n chantagepleger, oplichters en dergelijke ongure gezellen een rol spelen, maar geen „beroemde detective" de hoofdfiguur vormt. Toch missen wij er de gezellige, nuchtere Mr. Hendriks en zijn vriend Geoffrey Gill.
— B — *M. v. M.*

André Lichtenberger, **6486.**
MEVROUWTJE. Vertaald uit het Fransch door Th. Wulterkens. Geïllustreerd. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht.* (20.5×15.5) 254 blz. ing. f 1.75.

Het eerste jaar van een jong getrouwd paartje, en hoe vooral een jong meisje van den buiten zich ontwikkelt tot een heusch Parijsch mevrouwtje. Of ook: hoe ten slotte uit die nog altijd egoistische jonge liefde langzamerhand, vooral bij de geboorte van het kind, de sterkere liefde groeit van het huisgezin.
De roman behelst niets dan de gewoonste niemendalletjes van een jong huisgezin; maar luchtigjes, geestig en charmant bekeuveld zooals de Franschman dat kan.
— B — *K. v. K.*

P. H. van Moerken, **6487.**
JAN VAN DEN DOM. Bandversiering van Prof. R. N. Roland Holst. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1930. (15×10.5) 50 blz.

In schoon, ritmies proza vertelt Van Moerkerken de legende van de bouwmeesters van de Utrechtse dom: hoe hij geboren in 'n schamele hut onder de Kromstaf toog naar Doornik, en er de liefde

ener aanvallige poortersdochter versmaadde, om wille van z'n trotse levensdroom: 't bouwen van 'n toren, hoog, tot in de wolken. Als die droom bijna is verwezenlikt, verneemt hij 't vrome afsterven van z'n liefste, die al die jaren op hem wachtte. Als 'n andere Faust ziet Jan, hoe armzalig z'n ijdele zucht naar aardse roem was, in vergelijking met wat hij versmaadde: 'n gelukkige jeugd van leven en lieven. Hij trekt terug naar Doornik en beweent in 'n klooster z'n verloren jeugd, zich toewijdend aan God in vrome deemoed. Als hij hoort, dat de toren z'n voltooiing nadert, reist hij terug naar 't Sticht, waar niemand hem herkent en waar hij als de minste der minsten nog meewerkt aan de voleinding van z'n levenswerk. Op de dag der wijding sterft hij en eerbiedig staat de stoet om z'n dode lichaam... de oudsten herkennen in de afgeleefde grijsaard ,,Jan van den Dom.''

— B — *Leo Fens.*

L. Noel, 6488.
HET EILAND DER ONSCHULD. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. C. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (19.5 × 14) 278 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

John Londor, een half gekke zonderling, neemt Clive Dovenham, een Adonis en de lieveling van alle vrouwen, mede op zijn jacht en laat hem, zeer tegen diens zin, op een ,,onbewoond'' eiland in de Zuidzee achter. Clive ontmoet daar een verwilderd blank meisje, wat leidt tot precaire situaties. Beiden komen ten slotte weer in de beschaafde wereld terecht, maar Clive's hart balanceert niet entre deux, doch laatstelijk entre trois. 't Is hier en daar wel eens spannend, maar over het algemeen is de geschiedenis vrij vervelend en gerekt, en geenszins onbedenkelijk: scheeve en lichtzinnige opvattingen en uitlatingen, bijgeloovigheden en prikkelende bijzonderheden, kortom de geheele levenssfeer van al die menschen noopt tot ernstig voorbehoud.

— Bc — *M. v. M.*

E. Phillips Oppenheim, 6489.
DE REPUBLIEK SAN MARINO. Vertaald uit het Engelsch door N. B. Elvé. *Seyffardt, Amsterdam,* 1930. (19.5 × 13.5) 232 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.

In de operette-republiek San Marino gaat het raar toe. Eigenlijk kan men dat zeggen van alle optredende personen! De president knoeit, de vrijheidsheld is 'n doldriftige, die krankzinnig wordt, de pionier Dene is niet al te standvastig in zijn liefde.

't Is zeer boeiende amusementslectuur, doch voor volwassenen.

— Bc — *M. v. M.*

E. Phillips Oppenheim, 6490.
DEGEHEIMZINNIGE MOORD VAN GLENLITTEN. Vertaald uit het Engelsch door Dicky Wafelbakker. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (20 × 13) 224 blz. ing. f 1.— geb. f 1.50.

Wanneer men in aanmerking neemt, dat ook deze ,,Oppenheim'' de noodige reserve vereischt, én vanwege de gebeurtenissen, alsmede de manier waarop deze worden voorgesteld, én vanwege de heele heidensche, mondaine sfeer, dan moet men van den anderen kant toegeven, dat volwassen lezers van eruditie er niet ontbloot van levenservaring eenige uren van de uiterst spannende intrige kunnen genieten.

Een halssnoer van zeer groote waarde, tevens een familiestuk, wordt gestolen uit de slaapkamer van Lady Glenlitten, terwijl deze lag te slapen. Men vindt één harer gasten vermoord voor haar deur liggen, een inbreker moet haar kamer door middel van een ladder hebben bereikt. Deze kon echter de gast niet gedood hebben. Er zijn vermoedens, dat nog een derde man in de kamer was. Wat deed die daar? Was die ook op roof uit? Wat kwam de gast doen? Snelde hij ter hulp? Als de inbreker gevat wordt ontstaat een felle strijd om zijn leven en de eer van de meesteres van Glenlitten, totdat aan het slot nadere verklaringen worden gegeven.

— B — *M. v M.*

D. J. D'Orbaix, 6491.
DE TIJD DER KOLLEBLOEMEN, *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1928. (8.5 × 11.5) 184 blz.

Alleen de bijzondere sfeer, die er hangt over het Fransche gezin van het platteland, kenmerkt van dit boek de Fransche afkomst. De rest is Stijn Streuvels zelf, die de Vlaamsche uitgave dan ook bewerkte *naar* de Fransche.

Het hollebloemen-motief heeft hier een gelijksoortige waarde als de bekende bloeiende weisze Flieder elders. Alleen schijnen de kollebloemen een in mineur-betoonde actie met zich te brengen. Na dit zuivere verhaal voegt Streuvels nog een viertal verhaaltjes — kollebloemen noemt hij ze — aan 't werkje toe.

Als kort-verhaal vallen deze op de eerste plaats te prijzen; en bovendien — om datgene wat ze weergeven — doen ze even denken aan de groote onbeduidendheid der ,,oorlogsromans'', die de wereld in luttel tijds overzwermd hebben.

— B — *J. Jacobs.*

Mrs. Baillie Reynolds, 6492.
HET DUBBELE LEVEN VAN AVRIL EDEN. Vertaald uit het Engelsch door Th. J. J. B. *Wed. P. van Waesberge & Zoon, Rotterdam,* 1930. (21 × 14.5) 251 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.85.

Professor Kenrick keert na een tienjarig verblijf in de provincie naar Londen terug en staat dus eenigszins vreemd tegenover het society-leven. Het ontbreekt niet aan liefhebsters om hem ,,op te voeden''. Betty Lebreton, een coquet weeuwtje tracht hem te verstrikken, te vergeefs. Maar de onverstoorbare professor leert toch tenslotte de liefde kennen.

Deze boeiende vlot geschreven familie-roman, gaat zeer zeker boven het gemiddelde genre amusementslectuur uit. De karakters zijn goed getypeerd en de uitbeelding van de waarachtige, opofferende liefde van een jonge vrouw, doet weldadig aan. Een goed staal van volkslectuur.

— A — *M. v. M.*

Jan Schepens, 6493.
DE HELLETOCHT. Geïllustreerd door Berten Schepens, *Excelsior, Brugge* 1930 (21 × 15) 106 blz. ing. Bfrs. 10.—.

Dit boek te lezen is eenigszins een kruis, zoo moeizaam breekt zich de beteekenis en het doel door de gebloemde taal en de symbolen heen. Gelijk de strijd zelf, — de helletocht van den jongen dichter door het leven, — eenzelvig en ingekeerd volstreden wordt, even eenzelvig en

onklaar is de verwoording. Waarom niet zooveel literatuur-materiaal en moeite met grooter eenvoud, en directer gebruikt? De bedoeling schijnt te zijn, een zin te vinden voor z'n leven en z'n jonge dichterziel. — Hij vindt die niet in de begeerlijkheid des vleesches; ook niet in ijdele dichtersliefde zonder meer voor den zwaren arbeid en het harde levenslot zijner medemenschen; ook niet in vrienden en vriendinnen, waar ten slotte ook veelal de begoocheling der jonge zinnen een rol in speelt; maar wel ten slotte in een onbaatzuchtigen, sterke liefde, ook al is het leven kort, voor Vlaanderland: zijn woord zal voortaan voor Vlaanderen zijn.

— **Bc** — *K. v. K.*

Joan Sutherland, 6494.
OMDAT VADER MISDEED. Vertaald uit het Engelsch door Cath. A. Dermout-Visser. *Wed. P. van Waesberge & Zoon, Rotterdam,* 1930. (21 × 15) 366 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.85.

Anthony Colin Goring, secretaris van het Britsche departement van koloniën heeft zich vergrepen en weet de schuld zijn zoon Colin in de schoenen te schuiven. Deze, een groot ontdekkingsreiziger, laat zijn verloofde en zijn geluk in de steek, en — om vader naam te redden, — vlucht hij naar Afrika, waar hij zich weer geheel wil wijden aan de practische bestrijding van de vreeselijke slaapziekte.
Een happy end ontbreekt natuurlijk niet, maar vóór het zoo ver is heeft de lezer menig spannend avontuur beleefd.
Toch is het verhaal hier en daar gerekt, het boek leest niet vlot en de schrijftrant, de uitbeelding is beneden het middelmatige.
Ook doet dat dooreen haspelen van „abt", „witte broeders", die verderop weer „priesters" heeten, e.d. den katholiek onprettig aan. Waarom oriënteert men zich niet eerst. Wij spreken (laat staan: schrijven) toch ook niet over een „dominé-kardinaal" en dergelijke nonsens.
Volkslectuur voor volwassenen, zonder literaire waarde.

— **B** — *M. v. M.*

William Patterson White, 6495.
DE COWBOY-DEDECTIVE. Vertaald uit het Engelsch door Henriëtte v. Rappard. *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20 × 14) 206 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Wie genoeg heeft van detective- óf van Cowboyverhalen, kan nu zijn geluk eens beproeven met een boek, waarin een Cowboy als detective optreedt. Die cowboy is natuurlijk heel schrander en lost geweldig ingewikkelde gevallen op, zóó ingewikkeld, dat menig lezer het verloop misschien niet eens te volgen weet; maar 't zal wel kloppen. Naast deze spanning, treedt ook het cowboy-element sterk op den voorgrond. Ongeveer vijftien dooden en tachtig revolverschoten... o, zoo thrilling.
Maar met dat al is 't leesvoer en de vertaling niet in den haak. Amoureuse fragmenten zijn wel een beetje, met te groote toewijding bewerkt. Daarom, waar 't pas geeft, eenig voorbehoud te maken.

— **Bc** — *J. Jacobs.*

FRANSCH.

Florian Parmentier, 6496.
L'OURAGAN. *P. Fasquelle, Paris.* 1930. (19 × 12) 253 blz. Ffr. 12.50.
Florian Parmentier geeft in dit verhaal een verslag van „toite la guerre du coté français 1914-1919". Het is een weinig aanlokkelijk, droog-verhalend relaas van allerlei detailgebeurtenissen.
— **Bc** — *T. K.*

Norah James, 6497.
LA VAINE ÉQUIPE. Vertaald uit het Engelsch. *Stock, Paris.* 1930. (19 × 12) 211 blz. ing. Ffr. 12.—.
De na-oorlogsche psychologie: een beetje navrant, een beetje opleen, een beetje sentimenteel, een beetje gecompliceerd, ach, ach, allemaal dingen waarover Edmond Jaloux natuurlijk een voorwoord schrijven *moest.*
Maar een *roman* is wat anders dan een psychologische uiteenrafeling — en daar spreekt Edmond Jaloux niet over. Wij ook niet thans, waar dit boek daartoe geen enkele aanleiding geeft.
— **Bc** — *T. K.*

Jean Nesmy, 6498.
A L'OMBRE DES CHATAIGNIERS. *Spes, Paris.* 1930. (19 × 12) 245 blz. Ffr. 12.—.
A l'ombre des chataîgniers is een heele brave, katholieke roman, geschikt voor alle brave menschen. Men vindt er wat brave stoutigheidjes in, wat brave jongensstreken, wat brave groote menschen. Gewoonweg griezelig van bravigheid. De literaire waarde? Deze is óók braaf. Netjes in het gareel van de middelmaat, gezellig, kneuterig en knus.
— **B** — *T. K.*

Paul Wenz, 6499.
IL ÉTAIT UNE FOIS UN GOSSE. *La Vraie France, Paris.* 1930. (19 × 12) 236 blz. ing. Ffr. 12.—.
Paul Wenz leidt zijn roman *Il était une fois un gosse* in, met een verhaaltje van een zieke man, die in zijn zieken-verveling plotseling ontdekt dat zijn leven een heele auto-biografie was. Deze man zet zich dan aan het schrijven en er ontstond *Il était une fois un gosse.*
Weinig menschen zullen geen biographie in zich hebben zooals Paul Wenz hier beschrijft — en duizenden zullen er een hebben die rijker, spannender, poëtischer — van gehalte en karakter is al deze. Zij is zoo burgerlijk-gewoon, zoo alledaags en gelijkvloers, zoo geheel en al leeg van creatieve exponenten, dat geen mensch deze berg-van verveling eenige waarde toekennen kan.
— **B** — *J. v. B.*

DUITSCH.

Gutti Alsen, 6500.
REQUIEM. *Horen-Verlag, Berlin,* 1930. (19 × 14) 207 blz.
Gutti Alsen stort in deze „roman" haar hart uit. Zij stort meer dan twee honderd pagina's lang haar vrouwelijk hart uit, dat voorzeker erge dingen heeft meegemaakt, maar dat *niets* van dat alles op *dat* plan brengen kan, waar het als *literaire mededeeling* van belang wordt. Het is goedkoop en gemakkelijk — nergens diep.
— **Bc** — *J. v. B.*

Marie Theres Bauer, **6501.**
DAS HANNELE VOM HERRENHAUS. *Tyrolia-Verlag, Innsbruck,* 1929. (18.5×12.5) 336 blz. geb. M. 5.—.
Vijf fijn-gestyleerde vertellingen, waarvan de lelie-blanke titel-novelle — blijkbaar houdt de dichteres zelf haar voor de mooiste — door een paar andere zeker geëvenaard, zoo niet overtroffen wordt. „Die Hollerhof-Prinzessin" b.v. en „Die heiligen drei Köningen von Gauselfingen", met de pendant „Die sieben Höllriegel" bieden den lezer zooveel typen, zooveel humor en „Wanderfahrt-poëzie," dat zijn hart er wellicht meer naar uit gaat dan naar de ietwat gewilde tragiek van „Das Hannele vom Herrenhaus".
— B — *P. C. Krüter.*

Olga Heydecker-Langer, **6502.**
LEBENSREISE IM KOMÖDIANTENWAGEN *Georg Müller, München,* 1929. (21×14) 216 blz. geb. M. 10.—.
Indien de schrijfster dit boek mee kon nemen naar het „Bizonder Oordeel", hoefde ze O. L. Heer alleen maar te zeggen: „Goede God ik heb alles over me zelf zoo nauwkeurig mogelijk opgeteekend, controleer eens even of alles klopt!" zóó over-oprecht zijn deze „Herinneringen eener tooneelspeelster" geschreven.
We zijn alleen maar bang dat haar zorgeloos vertrouwen in eigen katholiciteit, op hetzelfde moment, diep geschokt zou worden, daar de Goede God haar toch minstens terloops zou moeten opmerken: „Mooi, u heeft trouw op uw vele reizen, de kerken en kerkhoven bezocht en in den Kerstnacht de traditioneele liederen meegezongen, maar... hoe zit dat met uw socialistische confessie op blz. zooveel en zooveel en hoe heldert u uw twee huwelijken op, alleen voor de wet gesloten, om van andere kleinigheden niet eens te spreken?"
Overigens vindt men in deze komische en tragische bekentenissen ontmoetingen met en anecdoten over allerlei, vaak nog levende, beroemdheden, benevens een uitgebreide collectie gezonde opmerkingen over diverse levens-themata, alles in zeer charmanten stijl.
— C — *P. C. Krüter C.ss.R.*

Ludwig Huna, **6503.**
DER GOLDSCHMIED VON SEGOVIA. *Grethlein & Co., Leipzig,* 1930. (19×13) 389 blz. geb. M. 8.50.
De inhoud: de satanische wraak van den goudsmid van Segovia op baron Florens de Montigny, stadhouder van Doornik onder Philips II, door hem, met behulp van tooverij verliefd te maken op... zijn eigen zuster, onzalig geboren, ter aflossing eener speelschuld, uit de rampzalige vrouw van Descamino, den edelsmid.
Daar baron de Montigny een broeder is van den graaf van Hoorn en heel de tragedie zich afspeelt in Spanje, ten dage der eerste onlusten en opstanden in de Nederlanden, is er veel in dezen boeienden roman, dat ons speciaal interesseert, jammer dus van de historiciteit en moraliteit welke een „veto" voor velen noodig maken.
— C — *P. K.*

A. H. Kober, **6504.**
RUND UM DIE MANEGE. Geïllustreerd. *Julius Hoffmann, Stuttgart,* 1929. (23×16) 152 blz. ing. M. 6.50, geb. M. 8.50.
Dr. Kober, de bekende circus-journalist is een der weinige buitenstaanders welke geheel zijn ingewijd in de intimiteiten van het circus-leven. Hij heeft daar reeds menig onderhoudend boek over geschreven, maar geen zoo boeiend en breed als dit goed-geïllustreerde werk. Hij vertelt daarin eerstens van zijn eigen fatum, dat hem tot „den" Kober van clowns en circusmenschen gemaakt heeft, en dan over al die wonderlijke, tragicomische wezens uit de tentenstad, die meer menschelijkheid dan anderen schijnen te bezitten, omdat hun leven gevaarvoller en gespannener is. En Kober spreekt niet alleen van menschen, maar ook van dieren; zonder sentimentaliteit, maar met de eerlijke hartelijkheid van hen, die in dagelijks nuchter verkeer een nieuwe kameraadschappelijkheid gaan voelen, zelfs tegenover de levenlooze dingen uit hun omgeving.
Het is een prettig en boeiend boek.
— B — *Albert Helman.*

Marie Koenen, **6505.**
DER WILDE JÄGER. *Ferd. Schoenigh, Paderborn,* 1929. (18×12.5) 400 blz. geb. M. 6.50.
Dit is schrijfster's meest karakteristiek werk. Een historische roman, modern van structuur en uitingswijze. 'n Edel en verheffend verhaal uit den tijd der contra-reformatie in het Geldersche. Weldoende mengeling van droomerige romantiek en realistische werkelijkheid,
Moge 't boek bij onze Oosterburen een even dankbare lezerskring vinden als ten onzent. De vertaling is van een blanke eenvoud en klaarheid.
— B — *M. M.*

Barbara Ring, **6506.**
PETRA. *George Müller, München,* 1930. (19×12) 295 blz. M. 3.—.
Bij *Petra* van Barbara Ring vlogen onze gedachten telkens naar het hier eveneens besproken *Meta Gragert* van Mina Falk.
De natuurdrang van het onbedorven jonge meisje naar 'n gezond moederschap.
Maar wat verschil in behandeling. Bij de Duitse schrijfster die wetenschappelike betoogtrant voor 'n gezuiverde levensopvatting, en 'n haast bestiale hoofdfiguur, wier lichaam in alle atomen om 'n man vraagt, om de conceptie van het in haar wachtende leven.
Bij de Noorse 'n evenwichtig en gezond meisje, dat even sterk bezield is met de moederidee, doch dat in weergaloze heerlikheid en onschuld van de idee, die lichtte als 'n lentestraal in 'n vijver, op klom naar de ervaring, die als 'n warme douche over haar jong vrouwenziel kwam stromen.
Bij de Duitse 'n zware bewuste taal, 'n zware bewuste gang der feiten. Bij de Noorse 'n speels vermaak in de natuur, en 'n heerlik losgeworpen mozaiek van gebeurtenissen, fris en wisselend.
D'r zijn wat leemten in dit boek. 'n Monotoon zijn de herhaalde ski-tochten van Petra, die trouwens wat meer aandacht hadden verdiend, 'n monotonie is er ook in de natuurbeschrijving als uitgangspunt voor ieder hoofdstuk.
Maar voor dat tintelende meisjeskind, voor de gevarieerde en vaak spannende avontuur van haar onverdorven jeugd, voor haar monterheid en moede diepe kinderliefde, willen we het andere vergeten.
— B — *Teo de Witte.*

Carl Tinhofer, 6507.
LUKAS HAIN. *Tyrolia, Innsbruck,* 1930. (18.5 × 12.5) 558 blz. geb. M. 7.—.

Er zit in dit boek veel spontaneïteit en sans-gêne, maar ook aardig wat overtolligs en geriskeerds. Hoofdfiguur uit het arbeidersgezin Hain, en held uit het arbeiders milieu eener fabrieksstad, is de begaafde maar hoogmoedige Lucas Hain, wiens sociale en godsdienstige „Sturm-und-Drang"-periode we meemaken tot het bitter en toch heilvol einde toe.

Om hem heen groepeeren zich de andere leden van het gezin en van de groote arbeiderswereld, met als prachtige bijfiguur de jonge, teringachtige Kapelaan Schrötter, door de hoogere Overheid geremd in zijn fel verzet tegen de kapitalistische verdrukking der hem dierbare proleten. Alles te zamen een prachtboek voor onze Katholieke arbeiders uit de groote steden, al zal de vertaler wellicht huiveren heel de openhartigheid van den schrijver voor zijn rekening te nemen.

— Bc — *P. C. Krüter C.ss.R.*

ENGELSCH.

Vernon Barlett, 6508.
NO MAN'S LAND. *George Allen & Unwin, London,* 1930. (19 × 13) 329 blz. geb. Sh. 7/6.

De anti-oorlogsboeken volgen elkaar op. Gelukkig want in de Engelsche en Duitsche amusementslectuur vindt men nog altijd de oude glorieschijn om het hoofd van den Moloch en in 'n Fransch devotie-boek lezen we de woorden: „In den oorlog toen alles *groot* was...." Ja, ook de zonde, de wreedheid, de modderpoelen van bederf... In *No Man's land* wordt ironisch behandeld de eer gegeven aan „den onbekenden soldaat", 'n eer, die toch slechts weer dienen moet om het militairisme te verheerlijken. Pete Stevenson is de zoon van een niet-geslaagd schrijver, z'n moeder hoopt voor hem op de eer en den invloed, die haar man zijn voorbijgegaan. Een zigeunerin voorspelt hem in z'n jeugd, dat „de grooten der aarde voor hem zullen buigen"... Hij wordt de „onbekende soldaat" en z'n dood is even tragisch als gansch de oorlogstoestanden. In niemands land gewond achtergelaten, kruipt hij met onbegrijpelijke inspanning van de eigen loopgraven terug... roept met zwakke stem, dat ze niet zullen schieten. 'n Schildwacht hoort iets, ziet iets bewegen, de paniek voor 'n overval grijpt de compagnie aan... snelvuur... en er leeft niets meer in *No man's land.*

Het boek sluit met 'n uittreksel uit *The Times* over de eer gebracht aan den onbekenden soldaat. Hij, in z'n doodsangst als hij naar de loopgraaf kruipt, denkt hoe hij *tegen* den oorlog zal vechten en aldus het woord van de zigeunerin zal vervuld worden!

— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Joan Conquest, 6509.
THE SALE. *T. Werner Laurie, London E.C. 4,* 1929 (19 × 12) 254 blz. geb. Sh. 7/6.

Op Malacca in Achter-Indië woont 'n Engelsch planter met z'n vrouw op 'n eenzamen voorpost. Ze hebben 'n hard leven, maar 'n paar jaar goede oogst kan uitkomst geven; Robert Still heeft heel z'n klein fortuin opgeofferd om het vruchtbare eiland te koopen, waar hij droomt van rubberplantages. In den nacht dat een vreeselijke tyfoon de aanplantingen verwoest en Still zwaar verwond, krijgt z'n vrouw 'n tweeling. Er zijn drie menschen bij haar: 'n inboorlinge, 'n protestantsche zendeling en Mr. Lowth, 'n schatrijk kinderloos man. Deze laatste maakt gebruik van Mrs. Still's hopelooze toestand hij zal de kostbare operatie van haar man betalen, de plantages dadelijk doen herstellen en haar nog 'n groote som geven, wanneer ze hem een der kinderen afstaat. In radeloosheid stemt zij toe. De zendeling heeft beide kinderen gezien, maar als hij terugkomt, is, zooals de moeder vertelt, één der kinderen, de jongen gestorven en Mr. Lowth heeft het, dicht bij 't huis begraven. Still geneest, zij komen tot groote rijkdom, maar 't leven der moeder is verbitterd, ze haat de overgeblevene dochter en deze voelt voortdurend smartelijk het gemis van den tweelingbroer.

De tweeling-psychologie wordt heel breed uitgesponnen. Ten slotte, als vader en moeder gestorven zijn is Miss Still heerscheres over 't eiland en schatrijk. En de zoon van den millionair Lowth, die door z'n vader steeds ver van Achter-Indië is gehouden, komt na diens dood er heen. Broer en zuster worden op elkaar verliefd. Te laat wordt het geheim ontdekt van hun geboorte door den ouden zendeling. En dan eindigt het verhaal met 'n tweevoudigen zelfmoord.

Joan Conquest schrijft boeiend en wordt veel gelezen. Toch is dit werk niets méér dan 'n moderne draak. Er is nog 'n heeleboel narigheid meer bij gehaald om 't lezend publiek danig te doen griezelen. En daarbij 'n semi-religieuse achtergrond.

— C — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Cuey-na-Gael, 6510.
AN IRISHMAN'S DIFFICULTIES WITH THE DUTCH LANGUAGE. *J. M. Bredee, Rotterdam,* 8e druk: 1928. (20.5 × 15) 125 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

De Eerw. Dr. J. Irwin Brown, Ier van Geboorte, verhaalt ons in dit kostelijke boekje zijn wederwaardigheden in Holland, die het gevolg waren van zijn onverstoorbaren ijver, om Hollandsch te willen spreken. Het doet ons van het begin tot 't einde schaterlachen, omdat de honderden bokken die erin geschoten worden en die onze lachspieren voortdurend in beweging houden. Toch moeten we achteraf even glimlachen met den auteur, die ouderwetsche boeken ter hand neemt, om in onzen modernen tijd een vreemde taal aan te leeren. Het resultaat moet dan fataal lijken op de pennevruchten van sommige leerlingen die op onze dagen gebruik maken van het materiaal, dat in de vorige eeuw al door hun repectievelijke oude lui werd benut. Toch zit 't boekje goed in elkaar. Hier en daar is er wel wat met de haren bijgesleept. Doch dat wordt dan wel door iets heel origineels vergoed. Aanbevolen aan onze jongelui, die Engelsch leeren en het nuttige met het aangename willen mengen.

— A — *Dr. Raph Kreemers.*

Jacques Dorey, 6511.
THREE AND THE MOON. Geïllustreerd door Boris Artzybasheff. *A. A. Knopf, New York,* 1929. (26 × 18.5) 103 blz. geb. $ 3.50.

Het sierlijk uitgegeven en prachtig geïllustreerde boek maakt den indruk van 'n sprookjesboek. De inhoud is echter absoluut niet voor kinderen. 't Zijn oude legenden uit Bretagne en Normandië,

'n stuk van de „Vos Reinaerde" en 'n curieuze heiligen-legende. Ook de moderne Russische illustraties zijn niet voor kinderen bestemd. Het is geschreven in bijzonder mooie taal en heeft als uitgave reeds waarde.
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Lloyd C. Douglas, 6512.
MAGNIFICENT OBSESSION. *Willet & Clark & Colby, Chicago,* 1929. (20×13.5) 330 blz. geb. $ 2.50.

Het is wonderlijk te zien, hoe door veel werken van zeer onchristelijk voelende auteurs tegenwoordig draden loopen van christelijke gedachten. De leer van het geweldige geloof „dat bergen kan verzetten", van het gebed dat „vraagt en verkrijgt", van de waarde der christelijke naasteliefde, waarbij „de linkerhand niet mag weten, wat de rechter doet", — ze vormen feitelijk den ondergrond van dit mysterieuse verhaal.
Doctor Hudson, beroemd operateur heeft 'n angst voor 't water en dwingt zich daarom juist tot zwemmen. In z'n zomerhuisje bij 't meer heeft z'n vertrouwde knecht 'n zuurstof-apparaat wanneer hem iets mocht overkomen, maar *als* dit werkelijke gebeurt, is 't apparaat gehaald voor 'n jongmensch dat dronken is gaan roeien. De doctor bezwijkt en de jonge man wordt gered, hoort in 't hospitaal hoe men 't hem kwalijk neemt, dat hij, de rijke deugniet, leeft ten koste van Hudson. Hij besluit Hudson's plaats in te nemen, te studeeren en zich te specialiseeren in zijn vak. En hij komt er.
Maar 't wonderlijke is, dat Hudson verbazend veel goed had gedaan, talloozen had geholpen, zonder er ooit voor gedankt te willen worden. Bobby Merrick ontcijfert 'n geheimboek, waaruit blijkt, dat Dr. Hudson 'n hoogeren „Geest" alles vroeg en tegelijk om 't gevraagde te verkrijgen iets goeds deed. En Bobby volgt datzelfde recept ...met goed gevolg.
„Maar Bobby, je bent godsdienstig", zegt de grootvader, „je bent een Christen."
„Ik weet het niet", zegt de jongen, die 'n geweldige uitvinding gedaan heeft. Maar van alles wat op „kerk" lijkt moet hij niets hebben. Toch 'n boek, dat vele moderne heidenen iets geeft om over te denken.
— C — *A. S.*

John Easton, 6513.
RED SAP. *G. P. Putnam.s Sons, London W.C.* 2, 1930 (20×13) 317 blz. geb. Sh. 7/6.

Zij, die van avonturen-verhalen houden zullen genieten van dezen sensatieroman. Humbug is 't niet, want de schrijver reisde jaren lang door Thibet en langs de Chineesche grens, waarvan hij ons de gruwelen vertelt.
Z'n fantasie heeft de romantiek van 't onbekende land aangevuld. Een sinister genootschap in het Lama-klooster van Manghan, waarvan een uitgever in Londen het hoofd is, deze opzet is zeker fantastisch genoeg! Gevaarvolle reizen, geheimzinnige moorden,de gruwelen van het Lama-klooster, en 'n gelukkig paar aan het einde van het boek, dat zich, ook al weer niet alledaagsch aan de voet van het Chisopanigebergte terugvindt!
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Irene Forbes-Mosse, 6514.
DON JUAN'S DAUGHTERS. *John Lane the Bodley Head, London,* 1929. (19×13(330 blz. geb. Sh. 7/6.

De schrijfster van dit boek is een kleindochter van Bettina van Arnim, die zoo aardig fantaseerde over haar vriendschap met Goethe. Deze drie novellen, hier verzameld zijn geschreven met charme en talent. De eerste is een geestige fantasie over de drie dochters van Don Juan, niet de historische, maar de tooneel-Don Juan; Dina Anna (welbekend uit de opera) brengt de arme meisjes, die een treurig leventje hebben, tot geluk en welvaart. Aardig en amusant is de fantasie volgehouden en opgebouwd tot 'n realiteit. De tweede novelle is de tragische en ontroerende geschiedenis van 'n vrouw, die heel haar leven naar kinderen verlangde, en eenzaam sterft aan de kanker. Er is 'n weemoedige troosteloosheid, óók in het weergeven van dit gebeuren. De derde schets is weer geheel anders. Realistisch en toch zeer fijn is de schets van het verarmde adelijke meisje,dat hulpe wordt bij de nieuw rijken.
Het talent van Irene Forbes-Mosse is veelzijdig, haar lichte humor en fijnen geest zijn bijna- on-Duitsch.
— Bc — *A. S.*

Kathleen Norris, 6515.
RED SILENCE. *John Murray, London W.* 1, 1929. (19.5×12) 336 blz. geb. Sh. 7/6.

Little Ships van dezelfde schrijfster speelt geheel in katholieke kringen. Uit dit boek kan men het Katholicisme der schrijfster zoo goed als niet bespeuren.
Ze teekent hier een dier moderne artiesten kringen in New York, waar de absolute vrijheid der jongelui veel op losbandigheid gaat gelijken. Dory Garrison, die 'n beetje aan 't tooneel is geweest en 'n beetje heeft geschreven, die de lieveling is van 't heele troepje krijgt zoetjes aan genoeg van dit leven. Ze houdt van Bruce Macgowan, maar deze kan haar niet trouwen; hij heeft 'n vrouw, die krankzinnig is en die genezen kan. Wanneer Dory meent dat hij niets meer om haar geeft en 'n ander meisje het hof maakt, gaat ze, in plaats van 'n verpleegster naar Californië, om 'n verwend jongetje naar z'n familie te brengen. In Californië komt ze voor 't eerst van haar leven in een prettig familieleven, 'n mooi huis, 'n heerlijke tuin, 'n woning vol vroolijke menschen en kinderen. Ze vergeet al de New Yorksche herrie in deze pure atmosfeer. Ze trouwt met den oudsten zoon, 'n waarachtig gelukkig huwelijk. Maar dan komt als de slang in het Paradijs, een van haar oude kennissen, 'n tooneelspeler, die haar geld afperst, omdat hij vermoedt, dat tusschen haar en Bruce méér is geweest dan vriendschap. Dory is in doodsangst dat zijn onthullingen zullen beduiden: verlies van haar man, haar kind, haar geluk. Dan komt Bruce in Californië, hij vraagt haar met hem mee te gaan, maar ze weigert en besluit alles zelf aan haar man te vertellen. Deze troost haar met de verklaring,dat hij alles reeds lang vermoed had, wanneer de onthulling nu komt zal 't alleen hard zijn voor de familie; ze zullen 't samen dapper dragen. Maar Bruce neemt den schilder mee in z'n auto en laat hem verongelukken, waarbij hij zelf ook sterft... uit liefde voor Dory.

n Mooi boek, al zouden we 't slot 'n beetje anders wenschen.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

J. B. Priestley, 6516.
THE GOOD COMPANIONS. *Bernard Tauchnitz, Leipzig,* 1930. British and American Authors. (16.5 × 11.5) Deel I: 302 blz. deel II: 320 blz. Per deel ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Allerlei menschen uit verschillende levensomstandigheden gaan gelijktijdig op avontuur: 'n jonge vrouw, die 'n klein fortuintje krijgt, 'n timmerman, die het thuis niet kan uithouden, 'n onderwijzer, die z'n baantje kwijt raakt. Ze komen allen terecht bij 'n reizende troep tooneelspelers en vormen met elkaar het gezelschap van „the good companions." En dan beleven ze natuurlijk avonturen genoeg! Tot het gezelschap weer door 'n noodlottig toeval uiteenspat, maar dan zijn de hoofdpersonen ook op weg naar de gelukkige haven. Miss Trant trouwt haar Schotschen dokter, de timmerman gaat naar z'n dochter in Australië, Inigo wordt 'n beroemd tooneelschrijver en zal misschien nog wel 't meisje van z'n hart veroveren. De heele geschiedenis is geestig en boeiend beschreven. 'n Prettig, amusant boek.
— Bc — *A. S.*

Beatrice Kean Seymour, 6517.
FALSE SPRING. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1930 British and American Authors. (16.5 × 11.5) 326 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Een lente die bloem en vrucht beloofde, was Virginia's eerste liefde, toen zij 't huis harer tyranische tante ontvluchte,om zich in de armen te werpen van een gehuwd romanschrijver. Maar 't was een valsche lente, die geen bloemen bracht, en vrucht zette. Die liefde was een vergissing, maar de wereld is onbarmhartig voor zulke vergissingen. Virginia strijdt moedig tegen conventies, begrijpt dat het leven niet uitsluitend zijn waarde en beteekenis ontleent aan de liefde. Zij vindt toch nog haar geluk en wordt in hare begrijpende levenswijsheid een schakel tusschen de oude conventioneele generatie en het na-oorlogsch geslacht. Jammer dat de auteur geen onderscheid weet te maken tusschen maatschappelijke conventie en de grondpeilers zelve waarop de maatschappij berust. Zoo wordt haar sloopingsarbeid van willekeurige conventie tot een omverwerpen van blijvende waarde. Alleen voor rijpere lezers.
— Bc — *C. R. V.*

Lynd Ward, 6518.
GOD'S MAN. Geïllustreerd. *Jonathan Cape, London,* 1929. (22 × 14) geb. Sh. 7-6.

Een lied zonder woorden of liever een niet-sprekende film. In een reeks prachtige houtsneden wil de teekenaar een geschiedenis vertellen zonder een woord toelichting.
De kijkende lezer of de lezende kijker moet dan met z'n fantasie maar zelf meehelpen. 'n Heel prettige geschiedenis is 't niet, van den jongen die van den duivel of van den dood zijn talent (het penseel) ontvangt, maar daarvoor ook 'n contract onderteekent. Wanneer hij na veel ellende, verleiding en misdaad zich veilig in de haven van een huiselijk leven voelt, komt de duivel of de dood z'n prooi opeischen. Waarom is niet erg duidelijk. 't Is een prachtig uitgegeven boek — niet voor de huiskamer!
— C — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Thornton Wilder, 6519.
THE WOMAN OF ANDROS. *Longmans, Green en Co., London,* 1930. (22 × 17) 162 blz. ing. $ 2.50.

The Woman of Andros van Thornton Wilder is een zeer eenvoudige, maar buitengewoon goed geschreven roman van een meer dan zuiver psychologische, van een symbolische beteekenis, want in deze weinige bladzijden wordt niet alleen den omkeer naar een nieuwere levensbeschouwing in enkele personen behandeld, maar tevens den omkeer van een geheele cultuur aangeduid. In de hoofdpersoon, de hetaire Chrysis, in den jongen priester van Aesculapius, in Pamphilus, en later ook in zijn ouders en zijn zuster zien we het inzicht ontwaken van een diepere levensbeteekenis, die een geheel nieuwe, tot dusver onvermoede naastenliefde met zich brengt. Het is een heengaan van de Helleensche en een overgang naar de Christelijke cultuur en de eenvoudigheid van het gegeven doet de wonderlijkheid van dit gebeuren nog meer uitkomen.
Het was een gevaarlijk boek, om te schrijven, de grootschheid van bedoeling in de bescheidenheid van den opzet, de uitzonderlijkheid der karakters, de historische omgeving bemoeilijkten het welslagen, maar het bizondere talent van den schrijver van *The Bridge of San Luis Rey* wist de moeilijkheden te overwinnen en hij schiep in een oogenschijnlijk haast alledaagsch voorval een onvergetelijk tijdbeeld.
— Bc — *Jos. Panhuijsen.*

V. TOONEEL.

ENGELSCH.

Hallie Flanagan, 6520.
SHIFTING SCENES OF THE MODERN EUROPEAN THEATRE. Geïllustreerd. *G. G. Harrap & Co., London,* 1929. (21.5 × 14) 280 blz. geb. Sh. 10/6.

Het succes van een boek als 't onderhavige in Engeland wijst er op, dat men er het tooneel minder van den lichten kant aan 't beschouwen is en dat het een grooter aandeel in het alledaagsche leven van het volk gaat innemen, dan dit tot nog toe het geval was. Het afgezonderde eiland lijkt zich meer met wat er op het vasteland gebeurt te gaan bezighouden, en dan heeft het in deze schrijfster een goeden gids. Het is alleen maar jammer, dat de reis niet geleid heeft over Vlaanderen. Want daar had ze zeker zoo'n interessante stroomingen kunnen opmerken als ze elders heeft nagegaan. Ze leidt ons eerst naar Londen en dan naar Ierland met zijn Abbey Theatre en Lady Gregory. Dit is werkelijk een zeer belangrijk hoofdstuk. Dan gaat het naar Oslo en het Scandinaafsche tooneel. Een afzonderlijk hfdst. wordt dan gewijd aan den grooten innovator Gordon Craig. Dan belanden we in Rusland met het Sovjet-tooneel. We krijgen hier zeer wetenswaardige bijzonderheden over Stanislavsky en opvoeringen van Teckhov's werk, dat ook in Engeland zoo'n bijval geniet. Een afzonderlijk hfdst. behandelt de twee leidende theaters in Moskou en Leningrad en dejongste producties.

Haast 100 blz. worden dus aan Rusland besteed en we krijgen een volledig en klaar overzicht over de machtige factoren, die hier aan het werk zijn en die de evenknie zijn van wat er op filmgebied wordt tot stand gebracht. De schrijfster reist dan naar Riga, Berlijn, Praag, Weenen, Budapest en Italië waar ze achtereenvolgens Firenze, Menezia en Roma bezoekt en ze besluit met Frankrijk en Parijs. Voor wie een helder overzicht hebben wil over de allermodernste stroomingen op tooneelgebied over heel Europa, is dit het aangewezen boek, en we zouden haast zeggen het eenige up to date werk, dat we den liefhebbers warm aanbevelen.

Dr. Raph. Kreemers.

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Albert Hahn, Sr., 6521.
SCHOONHEID EN SAMENLEVING. *N.V. Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (22×17) 151 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.75.

De opstellen van den bekenden socialistischen teekenaar en caricaturist Albert Hahn zullen lang niet zoo populair geweest zijn in de vooroorlogsche jaren als zijn grafisch werk. Zij zijn echter misschien toch belangrijker, omdat zij minder actueel, maar veel meer algemeen-menschelijk en van blijvende waarde zijn.
Het zijn de reflecties van een sociaal-democratischen kunstenaar uit de opkomst-periode van deze partij; de reflecties van een gevoelig en scherp-ziend mensch, die aan zijn minder-begaafde tijd- en partij-genooten een sociale aesthetiek poogde bij te brengen. Voorzoover het de schoonheidsleer betreft, met plausibele meeningen; voorzoover de sociale achtergrond daarvan wordt besproken, met de noodige Marxistische dwalingen.
Over veel van wat voor Hahn een brandende kwestie was, zijn wij — juist in en na de moeilijke oorlogsjaren — genoegzaam tot klaarheid gekomen. Het bundelen van deze opstellen was dan ook in de eerste plaats een daad van piëteit, waarvan zich de zoon van den auteur hoogst eervol gekweten heeft.

A. H.

Dr. Frans M. Olbrechts, 6522.
KUNST VAN VROEG EN VAN VERRE. Geïllustreerd. *Excelsior, Brugge,* 1929. (20×16) 181 blz. ing. Bfr. 15.—.

Dr. Frans Olbrechts, een Vlaamsche leerling van den beroemden Indianen-kenner Franz Boas, heeft in dit boek eenige synthetische studies gebundeld, welke gedeeltelijk over de beeldende kunst der Indianen, gedeeltelijk over die der voorhistorische menschen handelen. Hij blijkt daarin een waardig leerling van zijn grooten meester te zijn, en tevens iemand wiens belangstelling breeder dan die van een specialist is. Vaak immers betrekt hij in zijn beschouwingen ook de Afrikaansche en Oceanische kunst.
De studies zijn helder en overzichtelijk geschreven, en soms wordt ook het terrein der plastische beelding verlaten, voor veel wetenswaardigs over de poëzie, de muziek en den dans bij de primitieve volkeren.
Een zeer lezenswaardige bloemlezing en een goede reeks illustraties besluiten dit frissche, wetenschappelijke boek.

L. L.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. A. J. de Jong, 6523.
VAN VONDELS DOOD TOT BILDERDIJK. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1930. (17×12) 148 blz. ing. f 1.25.

De periode van Vondels dood tot Bilderdijk geldt algemeen als het tijdperk van verval in de Nederlandse Letteren en ondanks alle welwillende pogingen van eerherstellers en daden van eenvoudige rechtvaardigheid zal de waardering 't wel niet veel verder brengen. Voor groot dichterschap was de grond te schraal en te dor in die tijden. Wie echter deze bundel van Dr. de Jong met de nodige aandacht en toewijding heeft gelezen, zal tot de overtuiging komen, dat er in deze woestijn ook wel oasen zijn geweest van een vriendelike schoonheid en de samensteller van deze bloemlezing heeft goed gedaan daar nog eens op te wijzen.

Ed. A. Serrarens.

FRANSCH.

Pierre Lasserre, 6524.
TRENTE ANNÉES DE VIE LITTÉRAIRE. *Promethée, Paris,* 1929. (19×12) 300 blz. ing. Ffr. 15.—.

Als criticus fungeert Lasserre bovenal als de medogenloze en eenzijdige hater en afbreker van 't romantisme, dat de hierarchie der grote geestelike waarden heeft omvergegooid, dat de hegemonie van intelligentie en rede geusurpeerd heeft ter wille van gevoel en verbeelding en zo 'n verminking is geworden van de menselike natuur. Chateaubriand, die 'n deel van zijn leven heeft verdaan met languissante dromerijen en gelukscontructie in maanverlichte eenzaamheden. De Musset, de Vigny en Lamartine, worden met deze maat gemeten en veroordeeld. Van historiese bezonnenheid, die eerst zoekt te verklaren en in de romantiek 'n reactie ziet tegen een te veel aan verstandelike inslag en een te weinig aan 't eveneens menselike gevoel, is bij Lasserre geen sprake, wijl hij enkel de negatieve zijde van de romantiek als kultuurstroming wil zien.
In de filosofiese afdeling van dèze *Pages Choisis* doet ie o.a. 'n Franse aanval op de Duitse filosofie, meer biezonder op Kant en zijn adepten. Kant „détruit le charme de la religion et trouble la limpidité de la raison". Al tast hij Kant in z'n zwak aan, toch doet deze aanval een anti-Germaanse tendenz veronderstellen, temeer waar hij Kant en 't hele Duitse folosofendom der 19e eeuw bij Renan in 't niet doet zinken.
Voor zijn eigen opvatting aangaande God en wereldorde, menen we te mogen volstaan met deze uitspraak: „On croit a Dieu en vertu de ce qu'on aime, bien plutot qu'en vertu de cequ'on sait."
Er zit ongetwijfeld stijl zowel in de persoon als in 't werk van Lasserre, maar de positieve waarde van zijn persoonlikheid is uiterst gering.

Ed. A. Serrarens.

André Levinson, 6525.
FIGURES AMÉRICAINES. *Victor Attinger, Paris,* 1929. (20×13) 200 blz. ing. Ffr. 15.—.

Schrijver zegt in zijn inleiding dat hij nooit in Amerika is geweest en dat hem dus de lichtzinnigheid niet kan worden aangewreven van hen, die na een verblijf van een paar maanden op enkele haastig geschreven pagina's hun oordeel over dat land meenen te moeten uitspreken. Het heele boekje van Levinson is door zijn lectuur geïnspireerd. Het zijn allerhande recensies over Amerikaansche schrijvers soms al lang geleden geschreven in *Le Temps, Comoedia, Les nouvelles littéraires,* enz. We betwijfelen ten zeerste of het niet veel beter ware geweest ze te laten waar ze waren. Want die studies missen meestal het contact met de werkelijkheid. Ware de schrijver even naar den lande van overzee overgewaaid, hij zou zich tweemaal bedacht hebben alvorens die oude koeien uit de gracht te halen. Laat een studie over Anita Loos of Thornton Wilder ook in 1930 nog genietbaar zijn, andere stukken zijn beslist verouderd, al zegt schr. dat ze zijn bijgewerkt. Een klein bezoek aan New York zou Levinson geleerd hebben, dat wat hij eerste rangssterren denkt, al lang vallende sterren zijn geworden. Ze leven „over there'' heel wat vlugger dan in het Quartier Latin. Er zijn veel te veel gemeenplaatsen en wijl het boekje nog geen 200 blz. lang is, schiet er op slot van rekening niet veel over, dat een afzonderlijke uitgave rechtvaardigde.

Dr. R. K.

Henry Mencken, 6526.
PRÉJUGES. Vertaald uit het Engelsch door Régis Michaud. *Boivin & Cie., Paris,* 1929. (19.5×14.5) 296 blz. ing. Ffr. 15.—.

Mencken is geweldig anti-Amerikaansch doch hij legt ons tevens uit waarom hij niet uit dat land vlucht. Zijn redenen zijn niet erg nobel doch erg opportunistisch. Negen van de hier vertaalde hoofdstukken zijn genomen uit *Prejudices,* twee uit *A book of prefaces,* een uit *Notes on democracy* en een uit *In defence of Women.* Over het laatste hebben we hier vroeger al een afkeurend woordje gezegd, en we moeten dat herhalen voor de meeste stukken van moreel standpunt uit beschouwd. Mencken is een echte beeldstormer op allerlei gebied, een utopist die van een betere wereld droomt, doch zijn Duitsche afkomst achter geen stoelen of banken steekt. Hij maakt het tegenover de bondgenooten van den laatsten oorlog zelfs zoo bont,dat de vertaler een voetnota meent te moeten plaatsen. Ten opzichte van België b.v. is schr. niets minder dan walgelijk onrechtvaardig. De mooiste hoofdstukken zijn die over Dreiser, Beethoven en de democratie. Doch voor heel de rest moeten we een strenge reserve formuleeren,wijl nog al eens vaak gelachen en gespot wordt met dingen die ons heilig ijn.

Dr. R. K.

DUITSCH.

Eduard Hartl, 6527.
DIE TEXTGESCHICHTE DES WOLFRAMSCHEN PARZIVAL. *Walter de Gruyter & Co., Berlin,* 1928. (21×15.5) 213 blz.

Een der schoonste middelhoogduitsche gedichten is de Parzival van Wolfram von Eschenbach. Het is vertaald, verlucht, verklaard en dit epos te kennen in zijn juisten vorm werd de taak van vele philologen. Dit laatste is ook het doel, dat Eduard Hartl zich gesteld heeft.

Den vorm terug te vinden, waarin Wolfram zijn werk aan de latere geslachten overleverde, is echter niet gemakkelijk. Van zijn gedicht bestaan zeventien volledige handschriften en vijf en vijftig fragmenten en deze hs. en fragmenten verschillen onderling. Dus moet een keus gedaan en de geleerden willen met deze keuze treffen, hetgeen Wolfram zelf schreef of dicteerde. Reeds vóór Hartl trachtte Lachman een juisten tekst vast te stellen, maar deze tekst bevredigde latere philologen niet en het verlangen naar een nieuwe bewerking der handschriften deed zich voelen.

Dit verlangen dreeg Hartl en hij geeft in bovenstaand werk de resultaten van zijn onderzoek over een gedeelte der jongere G.-hs. en wel de Wiener Mischhandschriften gruppe W.

Dr. A. Greebe.

Franz Mehring, 6528.
ZUR LITERATURGESCHICHTE VON HEBEL BIS GORKI. *Soziologische Verlagsanstalt, Berlin W.* 50, 1929. (23.5×16) 398 blz.

Als 2e deel van Mehring's verzamelde werken is nu verschenen zijn litteratuuroverzicht van Hebbel tot Gorki, dat wil dus in hoofdzaak zeggen de periode van 't naturalisme en de neoromantiek.

We hebben reeds in *Boekzaal* van Februari gewezen op de fundamentele dwaling, waarop Mehring's lieteratuurbeschouwing steunt. Hoe meer we echter in 't werk van deze auteur doordringen, hoe dieper we overtuigd raken dat hier een man aan 't woord is van ongemene gaven. Er zit in dit werk stijl en perspektief en een onverbiddelijkheid van konsekwentie, die fascinerend moet werken op de kommunistiese idealisten, die geroepen zijn de strijdleuzen van Marx c.s. in werkelikheid om te zetten.

Met lieteratuurgeschiedenis in engere zin heeft dit werk niets te maken, het is enkel kultuuronderzoek, dat zijn objekten zoekt in de wereld van dicht- en romankunst. De eigenlike esthetiek deert hem niet, daarvoor is Mehring te zeer vervuld van de ethiese waarden, die de toekomstmaatschappij moeten konstitueren.

De grote kracht van dit boek is de zekerheid, de rotsvaste overtuiging van de betrouwbaarheid van zijn basis. Hier spreekt zich bladzijde voor bladzijde een beginsel uit, dat de auteur nooit verloochent.

Mehring ziet in de geschiedenis iets anders dan de moeizame opgang van de mensheid uit de woestijn van feodalisme en kapitalisties imperialisme naar de lusthoven van een kommunisties paradijs. En elk dichter en elk denker, die de hunkerende massa op die lange lijdensweg getroost en bemoedigd heeft, brengt hij hulde en verering, maar met hoon onthaalt hij de philisters en scribentjes, die het begeerde bereiken van het geluksland hebben vertraagd. In hoofdzaak is dit werk een aanklacht tegen 't naturalisme, welks tekort hij op geniale wijze heeft gezien, terwijl hij niet blind is geweest voor de grote verdiensten, welke Zola en andere coriphëen uit de naturalistiese school zijn richting bewezen hebben. Zola's verdienste was 't, de sluiers van een ontaarde kapitalistiese gemeenschap opmeenschap opgelicht te hebben, maar zijn fout

was 't in 't verval te blijven snuffelen en te walgen zonder uitweg te weten. Mehring is optimist, Zola doolt in 't donkerste pessimisme. 't Toekomstvertrouwen is de grote kracht van dit boek. Alleen een Kristen met oneindig veel sterker, want reëler toekomstverwachtingen kan Mehring tegemoet treden. Al de rest moet voor zijn konsekwenties bezwijken.

E. A. Serrarens.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

P. Emil. Valvekens, O.P., **6529.**
DE ZUIDNEDERLANDSCHE NORBERTIJNER ABDIJEN EN DE OPSTAND TEGEN SPANJE. *Abdij Averbode, Averbode,* 1929. (26.5×17.5) 285 blz.

De eerste jaren van onzen opstand tegen Spanje mogen zich blijven verheugen in een groote belangstelling der historici. Legio publicaties zijn hiervan het gevolg, en zij doen ons iederen keer zien, dat we er nog lang niet alles van weten, al denken sommigen van wel. De royale bronnenpublicaties der laatste jaren hebben wel de staatkundige zijde van den opstand grootendeels voor ons blootgelegd, maar nog altijd hangt een floers over de economische en godsdienstige zijde van de geschiedenis dier onrustige en beteekenisvolle jaren. Maar ook op dat terrein is men aan het delven gegaan en 't zijn waarlijk niet de minste uit het gilde der geschiedkundigen, die hieraan al hun ijver en talent wijden. Onder de recente werken, die de godsdienstige zijde belichten neemt deze dissertatie 'n zeer eervolle plaats in. De meeste Zuid-Nederlandsche premonstratenzer abten en abdijen, zijn een tijdlang partijgangers geweest in den opstand tegen Spanje en wel omdat verschillende dezer abdijen om financieele redenen bij de nieuwe bisdommen zouden worden ingelijfd. Dat wisten we reeds. Schr. bewijst echter grondig, dat tengevolge van dit verzet hun rol en beteekenis inden opstand véél grooter zijn geweest, dan men tot nu toe wist of erkende. De abten bleven rebelsch, tegen de bisschoppen in, om dezelfde reden, en ook wel, omdat zij geparenteerd waren aan de meest-invloederijke adellijke families, die eveneens 'n rol speelden in den opstand. Met die ongehoorzaamheid zoowel aan Paus als aan Koning werd echter de rechtzinnigheid hunner geloofsleer niet gemoeid. Toen ze ver genoeg doorgehold waren op hun weg van politieke rebellie, zonder nochtans tot eenig dieper inzicht gekomen te zijn omtrent de bedoelingen hunner vrienden en politicis, kwamen ze op een goeden dag op den tweesprong en ze moesten kiezen: óf de rebellie of den katholieken eeredienst. Hun keuze: den katholieken eeredienst komt voort uit hun orthodoxie. Het gevolg was echter, dat ze zich ook volledig aan den koning zouden moeten onderwerpen. Dat de abten ook diens zwaren weg zijn opgegaan en de volle consequentie van hun keuze hebben aanvaard verdient onze hoogachting.
Voor de abdijen zijn de jaren van den opstand natuurlijk jaren van achteruitgang geweest. Toch bewijst ons de schr. — en ook dit is nieuw — dat de besluiten van 't Concilie van Trente, reeds vóór 1572 hier in de premonstratenzer abdijen al flink werden nageleefd. Voor de premonstratenzer geschiedenis is dit feit lang niet van belang ontbloot.
Voor den gewonen lezer bevat dit boek te veel details om genietbaar te blijven tot het einde toe. Daarentegen zal de vakman hier veel wetenswaardigs en leerzaams in vinden, ja 't zal voor hem onmisbaar zijn.

C. Slootmans.

DUITSCH.

Prof. Dr. Ludwig Berg, **6530.**
WAS SAGT SOVJET RUSLAND VOOR SICH SELBST. *Volksvereins-verlag, M. Gladbach, N.V. Lecturis, Eindhoven.* 1930. (22×15) 220 blz. ing. M. 2.—.

De auteur van dit ontstellende relaas over het huidige Sovjet-Rusland heeft persoonlijk een reis naar dit land van terreur en verval ondernomen en schetst een duidelijk beeld van de werkelijke verhoudingen in het roode rijk zoowel in sociaal, ethisch als cultureel opzicht. Wie zich te orienteeren wenscht omtrent het land der bolschewisten en vertrouwbare documentatie zoekt, vindt hier alles ruimschoots voor handen. Want Sovjet-Rusland spreekt zelf tot ons z'n ontstellende taal omtrent zijn successen en débacles, omtrent zijn program en werkzaamheid ten opzichte van kerk en samenleving, huwelijk, gezinsleven en religie.

H. H.

ENGELSCH.

James Langland, **6531.**
THE CHICAGO DAILY NEWS ALMANAC AND YEAR-BOOK FOR 1930. *The Chicago Daily News, Chicago,* 1930. (19×13) 992 blz. ing. $ 0.60.

Voor de 46ste maal verschijnt dit reuzenwerk voor een spotprijs. De allernieuwste gegevens zijn er natuurlijk in aangebracht en het loopt werkelijk tot het einde van 1929. De getallen zijn hier en daar alleen maar bijgewerkt zoodat ze nog meestal overeenkomen met die van twee jaar terug. Wie echter iets weten wil „de omni re scibili et de quibusdam aliis'' schaffe zich dit goedkoope werk, aan dat hem zelden in den steek zal laten vooral over dingen, waar we elders zoo dikwijls vergeefs naar zoeken.

Dr. Raph. Kreemers.

Dom. Patrick Nolan, O.S.B., **6532.**
A MONETARY HISTORY OF IRELAND. *P. S. King & Son, Westminster,* 1928. (19×12) Deel I: 219 blz., deel II: XL-213 blz. Per deel geb. Sh. 5-—.

De opzet dezer studie: de geschiedenis van het Iersche geldwezen was eerst afgebakend: van af de invallen der Noormannen in Ierland tot den huidigen dag. Maar al stof verzamelende zag de schrijver (gelijk dat meer gebeurt) zich gedwongen de inleiding op deze studie als een afzonderlijk deeltje te laten verschijnen onder den titel van „Ancient Ireland.'' En dit is in het geheel niet jammer, want daardoor laat hij ons op aanschouwelijke wijze de ontwikkeling van het geldwezen in Oud-Ierland zien, dat reeds vroeg onder den invloed van het Christendom gekomen, daarop spoedig binnen den kring van het ekonomisch leven getrokken werd, al lag dit eiland afgezonderd op de Westgrens van Europa. Het tweede deel dat met de invallen der Noor-

mannen begint, eindigt met de regeering van Elisabeth, we hebben dus nog een vervolg op de studie van Dom Nolan te verwachten. Het is uit den aard der zaak een onderwerp voor een beperkte kring van belangstellenden, maar het is toch een welkome bijdrage voor de geschiedenis van het krachtige Iersche ras en om beter de cultuur van dit opwaarts strevend volk te begrijpen.

P. Placidus O.Cap.

Charles J. Rosebault, 6533.
SALADIN. *R. M. Mc. Bride & Comp. New York*, 1930. (22×14.5) 305 blz. $ 3.50.

Het enthousiasme, waarmee in de middeleeuwen duizenden en nog eens duizenden met den kreet „God wil het" op de lippen, zijn opgetrokken naar het H. Land, heeft geen blijvende resultaten opgeleverd in dien zin, dat daar definitief een christelijk rijk is blijven bestaan. De onderlinge oneenigheid der Christenen is de oorzaak geweest, dat ondanks de vele mooie successen, de resultaten van één der meest grootsche bewegingen uit de wereldgeschiedenis tot een minimum zijn teruggebracht.

Deze biografie van Saladijn, maakt het ons al zéér duidelijk, waarom het mis moet loopen. Immers juist als Saladijn optreedt, worden de gevolgen van de wereldsche tendenz, waarmee vele ridders den tweeden Kruistocht ondernomen hadden, duidelijk zichtbaar. Hun bot egoisme en hun geldzucht voerden tot onderlinge jalouzie en verdeeldheid, terwijl hun onridderlijk gedrag, dat zich uitte in ontrouw aan de Kerk, losse zeden, bandieten streken en het zich willoos overleveren aan de verweekeling van het Oosten, de kracht van de aanvoerders der strijdende Christenscharen tot in het merg hadden aangevreten.

Saladijn daartegenover wist — hoewel met veel moeite — juist de potenties van den Islam te concentreeren en het smeulende vuur tot den heiligen oorlog zijner Moslim strijders hoog te doen opvlammen, zoodoende kon hij bereiken, dat de christenen, allengs werden teruggedrongen. Dat is een eenige heldenstrijd geweest, zoowel voor Arabieren als Christenen, een krijg, waarin de overwinnende Saladijn gelegenheid kreeg zich van zijn beste zijde te laten zien. Ongetwijfeld was deze sultan niet alleen een flink aanvoerder in den oorlog, een idealist in zijn plannen, beschermer van kunst en wetenschap, vurig Mohammedaan, en een arbeidzaam bestuurder van den kant der Mohammedanen. Neen, voor iedereen — en Saladijn stelde dáár juist een eer in en dat teekent zijn karaktergrootheid — was hij eerlijk en edelmoedig, toonde hij zich een beschermer der verdrukten en was hij trouw aan zijn eenmaal gegeven woord. Hij had ook een afkeer van de ruwheid dier tijden. Is het wonder, dat de groote mannen en schrijvers dier dagen hem teekenen met dat ééne woord: *een ridder*? Een, die ten voorbeeld kon gesteld worden, aan menig Christen ridder!

De waarde van dit werk is vooral gelegen in het feit, dat de schr. met zorg de Arabische bronnen heeft bestudeerd, al zijn de Christelijke niet vergeten. Dat lag in de lijn van zijn onderwerp. Wij zijn hem er dankbaar voor: het kan slechts bijdragen tot een betere kijk op de gebeurtenissen tusschen den 2en en 3den Kruistocht. Het totaalbeeld is overtuigend en boeiend neergeschreven.

C. Slootmans.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

DUITSCH.

C. Jung, 6534.
DAS GEHEIMNIS DER GOLDENEN BLÜTE. *Dorn Verlag, München*, 1929. (24×17) 161 blz. ing. M. 10.—, geb. M. 12.—.

Dit is de vertaling van een Chineesch tractaat over Taoïstische methoden om tot concentratie en zielerust te geraken. Er zijn ook andere, zelfs tal van Christelijke gedachten in verwerkt; het tractaat zelf is echter duister, fragmentair en niet zeer gewichtig. De inleider C. G. Jung, de beroemde psychiater, heeft getracht de methode op Freudistische wijze te analyseeren. Zonder twijfel zijn er goede vondsten door hem verwerkt, maar noch de vertaler, noch de inleider schijnen overal deskundig genoeg om hetzij de theorie, hetzij de practijk van dit „Levensboek" duidelijk en klaar uiteen te zetten. Veel overtollige geleerdheid wordt er bovendien bij gesleept, zoodat het geheel niet zoo bijster belangrijk is geworden.

A. H.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Dr. G. Schamelhout, 6535.
DE VOLKEREN VAN EUROPA EN DE STRIJD DER NATIONALITEITEN. *Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam*, 1929. (18.5×12) Deel II: 472 blz. ing. f 4.25.

Het eerste deel van dit werk (1925) handelde over Littauers, Letten, Esten en Finnen. In het pas verschenen tweede deel krijgen de West-Slaven in Duitschland, Psjechen en Slovaken alsook de Polen 'n beurt, Achtereenvolgens worden dan in de verschillende hoofdstukken beschreven de anthropologische kenmerken en de ethnologische staatkundige, sociale, religieuse en cultureele geschiedenis der genoemde volken, welke zeker typische voorbeelden van bevrijde minderheden zijn. Met de grootste zorg, heeft dr. S. zijn gegevens verzameld. Welk een uiteenloopend soort materiaal dat was — meestal niet tot de meest bezonkene behoorend — leeren ons de talrijke voetnoten het best. Daaruit heeft hij dan na een — en dit dient met nadruk geconstateerd — zorgvuldig overwegen zijn synthese en zijn oordeel opgebouwd.

Het boek, dat werkelijk encyclopedisch is in zijn gegevens, is daardoor wat zwaar en moeizaam te lezen geworden, de zinnen zijn ook erg beknopt gebouwd en doen wel eens onnederlandsch aan.

Toonde de schr. in het eerste deel 'n onmiskenbare sympathie voor de Letten, in dit boek gaat die voorkeur voornamelijk uit naar de Tsjechen. Hier en daar dreigt die gevaarlijk te worden. Het werk dat de sporen draagt de vrucht te zijn van 'n nuchtere en klare studie en overvloedig getuigenis aflegt een onpartijdig oordeel te willen vellen, neemt dan wel er 'ns de schijn a n zekere tendenz na te streven door de Tsjechen aan de Vlamingen ten voorbeeld te stellen. Zeker is de vergelijking van beider lotgevallen

leerzaam, maar we betwijfelen toch of de schr. de Vlamingen op den goeden weg helpt. Men vergeet daar de les der geschiedenis niet: de Vlamingen beseffen meeren deels nog even goed als in 1579, dat met de kwestie ook de zuiverheid van hun Katholiek geloof wel eens gemoeid kon zijn. En de Tsjechen zijn daar, om het te bewijzen! De schr. gaat ons dan ook te ver met zijn verheerlijking van Hus.
Al wil de schr. 't ook blijkbaar anders, wat hij ons over de Tsjechen vertelt, doet niet bepaald sympathiek aan. In werkelijkheid zijn ze dat ook niet.
't Best geslaagd lijkt ons het hoofdstuk over de Polen. De beoordeeling van dit volk lijkt ons hier heel wat billijker dan de Schr. in het eerste deel gewoon was. Jammer blijft nog de spaarzame schimpscheut op R.K. geestelijken.
Voor het vraagstuk der nationaliteiten en minderheden zal dit werk een onmisbare bron zijn, die aan zal zetten tot nog verdere studie.
Bovendien is dit boek voor ons Nederlanders nog van bijzonder belang, wijl het bij verschillende onzer een beter begrip kan bijbrengen omtrent het uiteenvallen der Donaumonarchie e.a. gebeurtenissen van voor, tijdens en na den oorlog.
De losse kaartjes vergemakkelijken de oriënteering zeer.

C. Slootmans.

DUITSCH.

Dr. Med. Karl Zehner, 6536.
ZUR AUFKLÄRUNG. *Otto Gmelin, München,* 1929. (24 × 16) 60 blz. ing. M. 1.20, geb. M. 1.80.

Een goed boekje over de beteekenis en de bestrijding der tuberculose, duidelijk geschreven en voor eenigzins ontwikkelde lezers een bevattelijk beeld gevend van het tuberculose vraagstuk. Het is beschouwd van zuiver geneeskundig standpunt en daarom hier en daar wat eenzijdig. Zoo bij het hoofdstuk: huwelijksvragen." De schrijver geeft op de vragen alleen antwoord: „in rassenhygienischer Beziehung." Zooals gezegd, voor ontwikkelden een aanbevelenswaardig boekje.

M.

XII. LEERBOEKEN.

H. L. C. Kok, 6537.
MODELLEN EN FORMULIEREN. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (29.5 × 12) Deel I: 196 blz. geb. f 10.—, deel II: 322 blz. geb. f 15.—.

Omdat de formulieren in den handel gebruikelijk niet gevoeglijk in den tekst op te nemen waren, is een afzonderlijk modellenboek uitgegeven. Zooals de schrijver terecht in het voorbericht van het 3e deel van zijn Leerboek *Handelsrekenen* opmerkt, is het handelsrekenen levende werkelijkheid en kan alleen een heldere voorstelling van de onderlinge verhouding der partijen en de onderlinge samenhang der transacties den weg geven tot de oplossing van meer ingewikkelde vraagstukken. Doordat nu degene die deel II van het leerboek handelsrekenen van denzelfden schrijver gebruikt, gedwongen wordt de formulieren te raadplegen, komt voor hem het handelsrekenen in het juiste licht te staan. Dit is de verdienste van dit modellenboek.

J. E. Mulders.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Daan Bernardsz, 6538.
JOOST DIRCKSZ ONDER DE VRIJBUITERS. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1930. (21 × 15) 138 blz. ing. f 1.30, geb. f 1.90.
Bij Tollens lezen we:
„Reeds grijpt van Noort het roer en stuurt z'n ranke vloot
Door Magelana's straat en om de wereldkloot."
Hier lezen we dat die roemruchte van Noort een herbergier van Rotterdam was en 'n echte zeeroover en vrijbuiter. De grootvader van Jacob Dircksz, die als scheepsjongen de tocht meemaakte, vertelt alles aan z'n kleinzoon. En zoo hooren onze jongens de waarheid over die oude zeevaarders, die wel wakkere lui maar meest ook groote schavuiten waren. Van Noort werd om z'n stoute reis maar weinig geëerd. De „Magelhaansche Compagnie" wilde — toen ook al — winst maken, en de eer kon hen bitter weinig schelen. Ze betaalden geen eens de gage van de schepelingen, die drie jaar op zee waren geweest!

Alb. Steenhoff-Smulders.

J. Cornelissen, 6539.
J. B. Vervliet,
GRAPPIGE VERTELSELS. *Standaard Boekhandel, Brussel,* 1939. (25.5 × 19.5) 104 blz. ing. Bfr. 8.50.
'n Een en dertig Vlaamsche volksvertelsels die waarde hebben op folkloristisch gebied.

B.

Karel Gieber, 6540.
HET BOOZE OOG. Geïllustreerd door W. Heskes. *P. D. Bolle, Rotterdam,* 1930. (23.5 × 15.5) 180 blz., geb. f 2.90.
Meneer Sparrendaal, 'n graanhandelaar, heeft zich om wille van de gezondheid zijner vrouw, gevestigd in 't Veluwse dorp Sleedoorn. Hij bedient z'n klanten eerlik en komt zo in konflikt met Zwarte Peter, 'n boswachter, 'n brute kerel, die 't in de graanhandel met z'n geweten nooit zo nauw genomen heeft. Om z'n nieuwe konkurrent er uit te werken, koopt hij 'n bedelende dronkaard om, 'n gedegenereerd type, die zich aan allerlei misdaden schuldig maakt, waarvan de heer Sparrendaal bij de domme dorpelingen de schuld krijgt: Zwarte Peter heeft n.l. rondgestrooid, dat z'n rivaal 'n boos oog heeft. De familie Sparrendaal lijdt vreeselik onder die laster, maar tenslotte wordt de misdadiger ontmaskerd en 't geluk schijnt weer over 't zwaarbeproefde gezin. Dat is voor 'n groot deel te danken aan 'n sympathieke buurman, Bartensen en z'n zoon. Dit is de korte inhoud, maar er spelen nog meer menschen 'n rol in en 't geheel is buitengewoon spannend, zoodat in dit opzicht onze kinderen krijgen, wat ze graag hebben. Uit pedagogies oogpunt hebben we niets aan te merken en veel te waarderen. Zo ongemerkt worden verschillende deugden ten voorbeeld gesteld: Godsvertrouwen, verdraagzaamheid, eerlikheid, minzaamheid voor mensen van mindere stand. trouwe vriendschap, ideale huiselijke verhoudingen, liefde voor dieren, zodat we dit boek hartelik durven aanbevelen, temeer omdat er ook heel wat nuttige kennis in ligt verwerkt. *Leo Fens.*

C. M. van Hille-Gaerthé, 6541.
KOOL EN ROZEN. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1929. (21.5×16) 214 blz. ing. f 3.—, geb. f 3.90.

Wanneer je veel en critisch moet lezen, zijn de boeken van C. M. v. Hille-Gaerthé meestal 'n verademing. Alsof er 'n venster opengaat en de zon en de wind binnenkomt. Geen kunst die je met bewondering en verbijstering slaat, maar die je verheugt en wel doet. De beste boeken, die men meisjes, vanaf zestien jaar, kan geven. *Kool en rozen* is 'n vervolg van de serie meisjesboeken, welke met *Onder het stroodak* begint, maar 't kan ook afzonderlijk genoten worden. Ruut, 't meisje van de zeven vreugden, die zoo dapper haar teleurgestelde jeugdliefde overwon, is nu onderwijzeres, eerst in 't dorp, later in 'n stad. Door 'n toeval komt ze weer in aanraking met het mooie burgemeestersdochtertje, dat ze eens onder het stroodak zoo bewonderde. Het weeldemeisje is met 'n kweeker getrouwd en maakt heel moeielijke jaren door. Haar eerste huwelijkstijd was in 'n paradijsje toen haar man bloemkweeker was. Maar de na-oorlogstijd verbande hen van de rozen naar de kool en het kunstlievende vrouwtje woont in 'n arbeidershuisje tusschen de broeikassen. Hoe dat prachtig span er zich doorheen slaat is fijn geteekend, niet minder Ruut's tweede liefdesdrama met z'n blij-eindend slot.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Truida Kok, 6542.
DE VLIERKAMP. Geïllustreerd door Miep de Feyter. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1930. (22.5×15.5) 202 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.50.

'n Aardig stelletje, die kinderen van de Vlierkamp, die over een flinke dosis gezonden humor beschikken en deze ook rijkelijk weten uit te deelen. Al moeten ze het oude, deftige rechtershuis in de stad verlaten, door terugslag in vader's zaken en hun nieuwe home vestigen op hun buiten de Vlierkamp, ze berusten er allemaal in, behalve het nuffige Elsje, die zich de koningin van het huis waant. Haar eischen worden echter niet in aanmerking genomen.
De prettigste figuur is wel Roze-Marie, die overal en met iedereen weet op te schieten en door haar Ausdauer over de moeilijkste momenten weet heen te komen en tenslotte gelukkig verloofd geraakt met de rechte man.
'n Neutraal leesboek voor niet te jonge meisjes.

L. B.

C. E. de Lille Hogerwaard, 6543.
IN EN OM DE BOERDERIJ. Geïllustreerd door Han Krug. *R. J. Goddard, Den Haag,* 1929. (26.5×19) 44 blz. geb. f 1.65.

Voor de kinderen wordt hier aardig verteld van alles wat er op de boerderij te zien is: de geschiedenis van het koren, dat brood wordt; de lammetjes, de kippen en de kuikentjes.
'n Aardig boek vol platen.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Otto van Laar, 6545.
BOUTJE. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1930, (22×15) 143 blz. geb. f 1.35.

P. J. J. Nuyens, 6546.
DE RAKKER. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1930. (22×15) 170 blz. geb. f 1.35.

't Is of de samenstellers eens wilden laten zien hoe hetzelfde thema van 'n jongensboek niet en hoe het wel moet behandeld worden. Bij beiden is de held 'n echte jolige Hollandsche jongen, alle twee zijn uit 'n braaf Roomsch gezin en alle twee worden missionaris. Maar bij *Boutje* gaat alles zoo heel, heel natuurlijk — hoe prachtig is z'n houding op de neutrale school geteekend en hoe heerlijk humoristisch dat bezoek aan den protestantschen jongen in het missiehuis! En bij *De Rakker* is de godsdienst er weer zoo extra dik opgesmeerd en er wordt zooveel gepreekt, dat een jongen er droomerig van moet worden. De moeder is een heilige, de lichtzinnige en ongeloovige zus wordt in een handomdraaien kloosterzuster.
Beide jongens zeggen hun besluit om priester te worden — een jongensbesluit nog — aan moeder. De moeder van *De Rakker* zegt: „O, Koos, dat is het grootste geluk, dat je me geven kan. Nu... nu is alles goed, m'n jongen. Ik weet, dat dit 'n offer, 'n heel groot offer van je hart is en daarom zal de goede God ons wel verder zegenen... met onze Annie... O, nu zal ik weer spoedig beter worden, want ik wil er bij zijn, als je later zult vertrekken."
En bij *Boutje* terwijl hij van de sla smult.
„Zeg moe."
„Ja vent!"
„Zeg moe, misschien zal ik priester worden."
Het was een oogenblik doodstil in de keuken. Moe's hand beefde, zij wilde op Boutje toeloopen en hem tegen zich aandrukken, maar zij bedwong zich en zei alleen maar: „O zoo."
Boutje's verstandige moeder zal geen geestelijke hoogmoed in haar jongen kweeken!

Alb. Steenhoff-Smulders.

Agni van der Torre, 6547.
BAKVISCHLAND. Geïllustreerd door Marijke Povel. *J. van Bleek, Den Haag,* 1929. (25×16) 199 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

'n Amusant boek, waarin we Juut met haar kornuiten getypeerd zien als de grootste belhamels van haar klas, die de zaak steeds aan den gang houden en de gevreesde repetities weten op te vroolijken door een of andere ondeugende bakvisschenstreek. Met de nieuwe dokter, die in 't dorp zeer bemind is, loopt het, zeer tot tevredenheid van Juut goed af, daar deze zich verlooft met Rita, de dochter van den ouden dokter, die volgens Juut, de eenige was, die goed bij hem paste. Geschikt voor oudere meisjes. Neutraal.

L. B.

Ina Weeren, 6548.
SPARRENHEUVEL. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1930. (22.5×14.5) 143 blz. geb. f 1.35.

'n Mooie beschrijving van een ècht godsdienstig doktershuisgezin, waarvan Wiesje, de liefste bengel, maar ook tevens de achterlijkste leerlinge is. Aan haar nauwgezette waarheidsliefde, kan menig jokstertje 'n voorbeeld nemen. Eindelijk dan, na bewezen te hebben, dat ze heelemaal niet geschikt is voor studeeren, komt haar hartewensch in vervulling, naar de huishoudschool te mogen gaan en ziet ze haar ideaal, moeder in de huishouding te kunnen helpen, verwezenlijkt.

L. B.

Katholieke Pedagogen

Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden.

Reeds verschenen:

H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:

Leidraad voor Katholieke Scholen

Vertaling en inleiding van Pr. WOLTERS

In soepel kartonnen band .... f 2.25

BERN. OVERBERG.

Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht

Vertaling van L. KNUVELDER

Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS

In soepel kartonnen band .... f 3.50

Thans verkrijgbaar:

LUDWIG AUER:

Nieuwe wegen naar 't oude doel

„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".

Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS

In soepel kartonnen band .... f 2.25

Uitgaven:

Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg

Ook in iederen degelijken Boekhandel

Zoo juist verschenen:

JOHN. RUSKIN

zijn leven en zijn werken
zijn opvoedkundige beginselen
en zijn invloed.

Met een algemeene bijgewerkte bibliographie door

Dr. Raph. Kreemers

Leeraar a.h. Kon. Atheneum en de Sted. Handelsschool te Verviers.
Late Graduate-Fellow: The University of Chicago.

Over een uittreksel uit dit werk verschenen de volgende recensies:

Boekzaal: Dr. Kreemers laat wel duidelijk de groote machtige ideëen van Ruskin over opvoeding zien. Ze zijn goed bestudeerd en becritiseerd.

Boekengids: „Een synthese die stevig ineenzit en echt weldadig aandoet."

Hooger Leven: „Deze verhandeling, ten zeerste aanbevolen, zou haar plaats mogen vinden in elke onderwijzersbibliotheek".

L'Athénée: „Een verhandeling die om haar diepgang en stijlhoedanigheden een plaatsje verdient in de wetenschappelijke Ruskin-bijdragen."

Formaat: 25x16. Bldz: 256. Papier: dik
Prijs: ingen. f 4.50. Geb. f 5.50. Dikte 5 à 6 c.M

Met een portret van Ruskin.

Uitgeverij „OISTERWIJK"
TE OISTERWIJK

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS

10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

N.V. Provinciale IJzerhandel
Willemsplein 7-8 - Arnhem - Tel. 23598

Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.

Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied

Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

J. J. de Leeuw, Tilburg

Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

N.V. Van Loo's Wijnhandel, Arnhem, Tel. 24771

Oud betrouwbaar adres voor BORDEAUX-, RIJN- EN MOSELWIJNEN. — MISWIJN.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN

Derne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
Alle mode lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. 20 April 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Na de roman over 't land der Sovjets volgt 'n korte paedagogische beschouwing over 't Paasch feest: de redacteur legt uit, hoe men van dit feest gebruik moet maken voor de Roomsche opvoeding, hoe Paaschcommunie en Biecht hier moeten besproken worden. Hierbij sluit zich 'n mooi stukje aan over Paschen, in de herinnering, hoe iemand meegeleefd heeft in de liturgie van den H. Vasten en Paschen. Uit Chesterton is 'n stuk vertaald over meisjesopvoeding, waarin bij wat overdrijving veel waars ligt. De permanente heer op kamers vertelt weer 'n paar rake gevallen over lezen van pornografische boeken en gebrek aan waakzaamheid der ouders. Theo Bosman legt verder de muzikale opvoeding in het gezin uit. 't Slot van de bespreking over 't onderwijs in de Bijbelsche geschiedenis is 'n zeer belangrijk stuk. A. Hulsmans vertelt verder voor de kinderen over de Paaschklokken.

Voor de vrienden van het boek.

„The Prince of Storytellers" te Soerabaja geinterviewd.

Het *Soer. Hbld.* heeft den bekenden schrijver Phillips Oppenheim tijdens zijn verblijf te Soerabaja geïnterviewd. Wij ontleenen er het volgende aan:

„Mijn reis met dit toeristenjacht is natuurlijk een combinatie van ontspanning en nuttig bezig zijn. Ik zoek naar nieuwe „karakters", nieuwe, typeerende figuren voor romans, en wensch die te zien in de couleur locale. In den modernen tijd ziet men het zeer vaak, dat de Westersche novellist op reis gaat naar die deelen van de wereld, waar door den Westerling koloniseerende arbeid wordt verricht, omdat er zoo veel romantiek schuilt in dat leven van den Westerling in die verre nederzettingen te midden van volkeren van heel andere levensopvattingen, cultuur etc. En het genre lectuur dat daardoor kan ontstaan, blijkt zeer vaak voor den auteur in de Oude Wereld, die naar nieuwe stof om te schrijven zoekt, een voldoening gevende arbeid te zijn.

China en Afrika zijn momenteel wat dit betreft ook nog al „in de mode." Ik herinner b.v. aan de reis naar het Verre Oosten van Somerset Maugham, die een paar romans en eenige korte verhalen schreef als vrucht van die reizen, welke zeer goed werden ontvangen. En ook af en toe Ned. Indië, meer speciaal Java, Sumatra of Borneo, blijkt in de moderne fiction te worden genoemd, terwijl er in de groote Engelsche en Amerikaansche magazines inderdaad reeds korte verhalen verschenen, welke de schrijver hier liet afspelen. Als ik gedurende mijn verblijf hier toevallig ook enkele „karakters" voor een roman vind, zal ik er ongetwijfeld gebruik van maken. Maar ik moet dan onmiddellijk er aan toevoegen, dat hetgeen wat ik van Ned.-Indië heb gezien, mij de overtuiging heeft gegeven, dat ons toeristenverblijf hier en daar veel te kort is om een min of meer volledig beeld van het leven hier te krijgen. Het is geen Europeesche nederzetting welke men wel ongeveer kan leeren kennen door alleen een vluchtig bezoek aan den rand, zij het ook, dat voor het doel van den romanschrijver vaak ook alleen vluchtige impressie voldoende kan zijn. Alleen om Batavia goed te leeren kennen, acht ik zelfs een bezoek van verscheidene dagen niet voldoende."

Het blad vroeg den heer Oppenheim nog naar diens jongste werken.

„*The Million Pound Deposit*, dat reeds verscheen als serieverhaal in de *Saturday Evening Post*, is mijn jongste publicatie, vertelde hij. Het verschijnt gelijktijdig in de Vereen. Staten en in Engeland. Met de daarvóór verschenen *The Glenlitten Murder* en *The Treasure House of Martin Hens* heb ik ook groot succes geoogst. Laatstgenoemd boek is op een na het meest verkochte boek van mij. De „best seller" is *The Great Impersonation*.

Ik woon tegenwoordig in Zuid-Frankrijk, in Cognes niet ver van Nice en Somerset Maugham, met wien ik zeer bevriend ben, heeft zijn villa te Cape Ferrat; dat is ook in de buurt."

Tot zoover het *Soer. Hbld.* Men weet het nu: indien er dezer dagen dus nieuwe boeken verschijnen met als titel: *Het stille drama onder den waringin* en *De bloedvlek op den Kratonmuur*, is de lezer gewaarschuwd.

Domprijs voor proza.

Na rijp en lang beraad, waardoor haar conclusies belangrijk vertraging ondervonden, heeft de jury voor den Domprijs voor Proza besloten, den prijs voor 1929 niet toe te kennen.

Het tiental inzendingen, dat voor een beoordeeling in aanmerking kwam, was, aldus het rapport van de jury, niet alleen van zoo geringe beteekenis, dat geen enkele daarvan voor een bekroning in aanmerking kon komen, maar bijna alle inzendingen, op één na (hoewel ook deze tot geen bekroning aanleiding gaf) waren zelfs beneden de thans geldende literaire middelmaat.

De jury spreekt de oprechte hoop uit, dat de inzendingen voor 1930 van dien aard zullen zijn, dat tot een bekroning kan worden overgegaan. De samenstelling van de jury voor dit jaar zal nader worden bekend gemaakt.

Dirk Coster,
Chr. de Graaff.
Albert Helman.

INSELMINI & CIOLINA — ROTTERDAM
FIRMA P. A. ZANINI & MAGGETTI
AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
Kantoor: Molensteeg 32b, Telephoon 15915 Woonhuis: Noordsingel 81, Telephoon 43827

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562.

Steyger-Romé - Arnhem
Roggestraat 16
Deux pieces Costuumpjes.

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„DeKroon"
Eindhoven, Tel 1008

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle - merk.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN
Fabrikanten van **prima Heeren- en Damesschoeisel** merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, — afgelapt en Good-Year Welt. —

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

Firma Wilhelm van Eupen

R. K. Boekhandel & Uitgeverij

EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie **BLOEIEND LEVEN** No. 1 2 en 3 voor het 1e leerjaar door

Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes:

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar

door **M. C. van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.

door **H. H. Stroy,**

Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal)
40 cent.

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal)
50 cent.

Beleefd aanbevelend,

Firma Wilhelm van Eupen.

Zoo juist verschenen:

DAS VOLKSLIED

IN DEUTSCHLAND, FRANKREICH, BELGIEN UND HOLLAND

Untersuchungen über die Auffassung des Begriffes; über die traditionellen Zeilen, die Zahlen-, Blumen- und Farbensymbolik

door **Dr. C. BROUWER**

Met 3 buitentekstplaten en 7 bijlagen

Prijs, gebonden f 5.90.

Het eerste deel van dit werk tracht vast te stellen, welke beteekenis men in de 19e en 20e eeuw aan het volkslied toekende. Het tweede deel bewijst, hoe nauw de volksliederen in de besproken landen verwant zijn.

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.
Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN
Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

GEZELLE PLAAT

PRACHTUITGAVE (25×17 cmt.)
Prijs: 6.50 fr. (verzendingsk. inbegrepen) te storten op het postcheckrek. 123408 van het
Grafisch Bureau C. DE RECHTER
DELINSTRAAT ANTWERPEN

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

No 11 1 JUNI 1930 25 cent

FRIEDRICH VON SCHILLER
wiens honderd vijf en twintigste sterfdag onlangs werd gevierd.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M. **Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek** H. S. M.
voor stoelen, linnenkasten ledikanten, buffetten en tafels
Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

Hein Hoeben: . . . . *Eenige Duitsche jongeren*

Anton van Duinkerken: . *Kroniek der Dichtkunst*

M. M: . . . . *Sagen van Brabant*

G. de Van der Schueren: . . . . *Naar de Pool*

J. Jacobs: . . . . *Bij de Indianen*

UIT BOEK EN BLAD:

Der Kunstwanderer. — Dietsche Warande en Belfort.

VERSCHEIDENHEDEN:

Domprijs voor poëzie 1930. — De hoogste lof. — Paul Claudel. — Een Fransche Radio-comedie. — Een nieuw drama van Bernard Shaw. — Robert-Seymour Bridges. — Hoe men boeken verkoopt.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

VIJFTIG JAAR GEVANGENIS

DOOR

EDDIE GUÉRIN

ING. f 3.50, GEB. f 4.50.

Een bijzonder spannend en interessant boek over het leven van een der grootste misdadigers van onzen tijd — door hem zelf geschreven.

... Zoo moeten wij Eddie Guérin als schrijver lof toezwaaien. Zijn levensverhaal is goed opgebouwd.... Het heeft alle bekoorlijkheid van een spannenden avonturenroman ....

Boekzaal der Geheele Wereld.

W. DE HAAN - UTRECHT

„DE KENNEMER"

INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN

HAARLEM

WESTERHOUTPARK 18

TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

DE GROOTE VERGISSING

ONZE EERSTE HISTORISCHE ROMAN VAN DEN KATHOLIEKEN SCHRIJVER J. C. W. DUNCKER IS

EEN GROOT SUCCES

HET IS EEN BOEK DAT IEDER INTELLECTUEEL, IEDER NEDERLANDSCH SPREKENDE LEZEN MOET.

VRAAG HET UW BOEKHANDELAAR

HIJ ZAL U DIRECT EEN UITVOERIG PROSPECTUS TER HAND STELLEN —

ING. f 1.60. GEB. f 2.75.

N.V. Uitgeverij P. D. BOLLE
TE ROTTERDAM.

UW JONGEN IS IN GEVAAR!

Van alle kanten legt men het er op aan, zijn jong, pas opgaand dierbaar leven te vernietigen, nog vóór het in volle schoonheid openbloeit.
In woord, in geschrift, in prent en boek op straat, op school, bij vriendjes en speelmakkers, overal beloert de onkuischheid Uw nog reinen jongen.
Wat doet gij? Blijft gij lijdelijk toezien? Neen, nietwaar! Geef Uw jongen het ideaal van een rein leven! Hoe gij dat doen kunt? Hier is Pater Schilgen, een Jesuiet, een uiterst bekwaam leider van jeugdige zielen. Hij zal Uw jongen leeren niet terug te schrikken voor het heldendom van een kuisch leven. Hij zal van Uw jongens maken

JONGE HELDEN.

Luister wat Prof. F. van de Loo, de bij uitstek bevoegde Professor in de Normaal-Theologie aan het Seminarie „Rijsenburg" in het voorwoord van dit boekje schrijft:

> „Het kan niet anders, of de lectuur van dit werkje zal de jeugd, in wier handen het past, de jonge mannen, in hun „Sturm und Drangperiode", tot dappere strijders vormen en zelfs menigen jongen man, die reeds viel, uit zijn val weer oprichten en de deugd van kuischheid doen herwinnen. Ouders en opvoeddrs, grijpt daarom begeerig naar dit boekje en bestudeert het vlijtig, om zijn frisschen, gezonden geest in de harten uwer beschermelingen over te storten en het aan de zoo even genoemde jonge mannen zelf in handen te geven. Zij zoowel als gij zullen den schrijver hartgrondigen dank weten voor dit kostbaar kleinood."

Wacht niet tot het te laat is! Wacht niet tot Uw jongen verloren is!

Koop nog heden dit prachtboekje, dat zoo juist verschenen is. De prijs speelt geen rol, slechts f 1.—

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij

Uitgeverij „Foreholte" te Voorhout

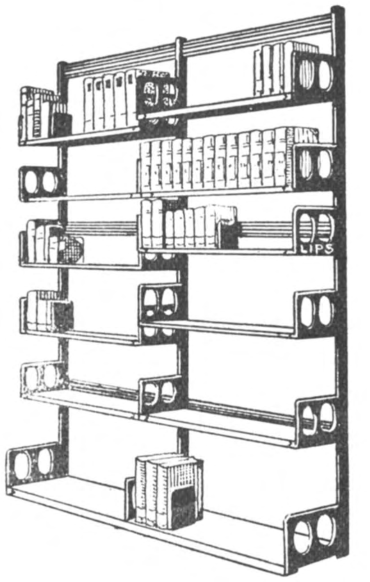

LIPS

HANDIG VERSTELBARE

BOEKENSTELLINGEN

IN ELKE LENGTE

LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

Neemt proef met ons

Nieuw Seriemerk „Corona"

van 8 — 10 — 12 ct.

IETS APARTS BIJZONDER FIJN

Proefpakket van ieder 50 stuks

Franco huis met 20 pCt korting

Aanbevelend,

Firma A. Rooymans-Müller

SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.

N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting

Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

N V. „Jacobine-Hollandia"

v/h MERKX & BOERBOOM

NIJMEGEN

Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.

Vraagt kosteloos plan en prijsopgave

Fa. Vermeulen & Bloem

Waalsteenfabrikanten

te Beuningen bij Nijmegen.

Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg

TIMMERFABRIEK

Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237

GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

STOOMEN **L. C. ROELOFF - BREDA** VERVEN

Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

A. J. VAN BOESSCHOTEN-STOOP = Boschstraat 4 - Telef. 717 - BREDA

Huishoudelijke Artikelen. Glas, Porselein en Aardewerk.

Electr. Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

---

GOEDKOOP ROOKEN **HERMANS Sigarenhandel** Stratumseind 36 A EINDHOVEN

VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

VICTORIA-WATER

OBERLAHNSTEIN

Heeft gunstigen invloed op de spijsverteering.

EENIGE DUITSCHE JONGEREN.

Het meeste werk van de schrijvende naoorlogsche jongeren in Europa is uiting van eenzelfde geestesgesteldheid: richtingloosheid en pijnlijke verwarring. Met een meer of minder hevigen drang de bange tegenstrijdigheden die in hen ontketend zijn door de katastrofale, leven-ontwrichtende en alles opnieuw te vraag stellende gebeurtenis van den wereldoorlog, te verzoenen. Het blijkt uit romans, essays, gedichten, biechten, dat het de jongste generatie moeilijk, zoo niet onmogelijk is geweest haar geestelijk evenwicht te bewaren of te herstellen tijdens en na het mateloos schrikbewind dat vier lange jaren duurde. We spreken nu niet over de enkelen, die helderder dan ooit de kracht der waarheid bezitten, of deze plotseling ontdekken en eenvoudig, van uit de volle hevige rust, met sterke wetende liefde hun werk verrichten. Wij denken aan de anderen, de tallooze te-loor-geloopenen. Zij zijn geboren op een kentering der tijden, in een uur van den nacht wanneer men niet weet of het nog gisteren of reeds de dag van morgen is. En die ongewisheid werd hun een martelende onrust. Alle vroegere waarden en zekerheden schenen weggevaagd. Zij gingen het leven in — te vaak werden zij er in gewórpen — met leege handen, met een oud hart, en een geest die moe was en zich niets meer herinnerde van wat het edelste bezit der menschheid is. Is het dan te verwonderen, dat zij zich laten meesleuren door de instincten en de driften van hun lichaam en hun oneindigheidshonger — het onbewuste verlangen van hun ziel — trachten te stillen door een wreed en ijdel spel met het geschapene, dat hen nimmer de volheid der diepe algeheele bevrediging van heel hun wezen kan geven.

Otto Heuschele

We vermoeden dat het 't zelfde gesteld is met het werk van de jonge Duitsche schrijvers, te oordeelen naar eenige boeken — méér dan merkwaardig kunnen we ze niet vinden — o.a. *Der Weg wider den Tod,*[1]) door Otto Heuschele. Het is het levensverhaal van een mensch, die door de tragedie van den wereldoorlog uit zijn evenwicht gerukt is en rusteloos zoekt uit de innerlijke verwarring los te komen naar een bevrijdende oplossing en levensbeschouwing. De grondgedachte is universeel, de uitwerking specifiek Duitsch: troebel, sentimenteel, diepzinnig-symbolisch, fijngevoelig-sensueel, poëtisch, met een pantheïstischen inslag van overdreven natuurgevoeligheid, bezinksel van slechte romantiek... „Ich bin, zoo lezen we op blz. 78 en 79: „Ich bin mit den Blumen vertraut geworden... Ich gehe häufig stundenlang durch die Wiesen, sie zu beobachten, mit ihnen zu sein; auch kenne ich einen alten Gärtner, einen sehr alten Mann, bei dem ich viel verkehre, in dessen Gewächshäusern ich mit den Blüten vertraut zu werden versuche. Ich weiss nun vieles über der Blumen Geheimnis. Dann sind die Tiere und die kleinen Vögel im besonderen, die mit mir sind in der Einsamkeit, auch habe ich eine junge, sehr zierliche Katze, der ich viel Kameradschaft schenke, und weisst du, nun ist meine Liebe zu den toten Dingen des Lebens plötzlich erwacht..."

Er is natuurlijk véél sprake in dit verhaal van „Heimweh", van onderdrukte tranen, van het dwalen door een woud, van de slechte menschheid en de goede natuur (we zijn het volkomen eens, maar de romantische gemeenplaatsigheid van deze meening!) van edele vrouwenharten, van allerzonderlingste opvattingen betreffende de moraal, en dat alles eindigt met: „dem stillen Genuss der Natur (und) der Pflege

eines seltenen und schönen Gartens am südlichen Meer''.

Heel deze levensbiecht van een mensch (of is het 't sprookje van een dichter?) beweegt zich in een sfeer waar alle contouren vervagen. Telkens ontmoet deze dichterlijke mensch een andere mysterieuze jonge vrouw, die hem voor een tijdje ,,verlost'' (De ,,Erlösung'' door de vrouw uit Wagner's muziekdrama's? waarmee Nietzsche zoo gespot heeft). Wel wordt er veel gesproken over goed en kwaad, maar de grenzen vloeien ineen, en als de ,,Ich'' die in deze biecht aan het woord is opeens in later jaren constateert: ,,Man muss sich reinigen durch Sünde und muss die Sünde wieder überwinden, dass ist Frömmigkeit,'' dan weet je waarachtig niet hoe je het hebt met dezen melancholischen dichter, die onmiddellijk daarop noteert: ,, in den Augenblicken, da ich solches erfuhr, umfing mich eine Lust, wie ich sie nie kannte. Er drängte mich, meinen Leib auf die Erde zu werfen, mich in das Gras zu pressen, das seine Wurzeln in Tiefen versenken konnte.''

We vermoeden, dat de gedachte waaruit dit boek van den jongen Duitscher Otto Heuschele geboren is, mateloos goed bedoeld is, maar het raakt eigenlijk kant noch wal. De geestelijke verwarring is ontstellend; groote woorden vallen als steenen in een leegte: ,,Der Anfang des Seins der Welt heisst die Mutter der Welt.'' (Moet dit soms een tegenhanger vormen van het ,,Initium Sancti Evangelii secundum Joanem: In principio erat Verbum. Et Verbum erat apud Deum?''... En heel deze vage, al te dikwijls redelooze gedachtenwereld vindt een adaequate, dus zwakke uiting in het vaag-dichterlijke, (soms toch niet on-eenvoudige), al te weeke proza van den schrijver. We houden oneindig meer van het rauwe, bittere brood van Remarque's proza dan van deze zachte koek, lichtelijk gepeperd met oer-machten en tijdelooze symbolen en sentimenteele zondigheid.

En toch is *Der Weg wider der Tod* merkwaardig als dokument om den geest van gansch een groep Duitsche jongeren te leeren kennen.

De vraag is echter gewettigd of men Heuschele en zijn literaire vrienden Klaus Mann, Ebermayer, Heinrich Hauser e.a. wel tot ,,een'' groep moet rekenen? Gemeten althans naar het karakter en de literaire beteekenis van hun werken, welke wij hier vluchtig zullen signaleeren is hun groepeering in de serie ,,Junge Deutsche'' eerder toevallig.

Want van één wil, een gemeenschappelijk ideaal of aesthetisch beginsel valt er weinig te bespeuren. Wat zij gemeen hebben is hun geestelijke verwarring, hun amoraliteit, hun bandeloosheid van geesteshouding. Hetgeen b.v. Heuschele kenmerkt met de jongere Franschen als Marcel Arland (*L'Ordre*) en Daniel Rops: het zich-zelf zoeken in felle, niets en niemand onziende zelfzucht (Gide's geest is hen wel zeer vertrouwd) is b.v. bij Klaus Mann moeilijk te onderkennen. Hem, den zoon van den grooten Thomas Mann is 't voldoende zoo hij slechts een gegeven (of 't oorspronkelijk is, doet er niet toe!) vindt om te schrijven in een broddelig taaltje over de hedendaagsche verwildering, mitsgaders over bedenkelijke avonturen en erotische experimenten in nachtcafé's, haven-kroegen, etc.

Hetgeen bij Heuschele nog sympathiek aandoet, n.l. de klare oprechtheid waarmee hij 't mislukte leven van zijn helden biecht, is bij Mann 'n gewichtigdoenerig snoeven met dubieuze avonturen. Lees slechts z'n novellen-bundel *Abenteuer* [2]); maar liefst drie avontuurlijke levens worden ons hier verhaald.

Klaus Mann

In de eerste vertelling ,,Abenteuer des Brautpaars'' is een jonge man van goeden huize het slachtoffer. Deze, secretaris van een communistische jeugdcentrale, raakt in de gecompliceerde netten van een demi-mondaine verstrikt. Eenmaal beland in dit milieu van gedegeneerden weet hij zich er niet meer aan te ontrukken en raakt in schulden. Tenslotte licht hij de kas van zijn kameraden en neemt per vliegtuig de wijk naar Tunis.

Van 't streven der jeugdige communisten vernemen we nagenoeg niets, des te meer uitgesponnen zijn de gewaagde beschrijvingen van de wilde bachanalien in 't huis van z'n amie — waarbij Mann dan herhaaldelijk pogingen doet om zich te vereenzelvigen met z'n held, hetgeen hem in bijna ieder détail gelukt — doch 't ver-

haal als zoodanig nog armelijker maakt. Beter is de tweede novelle, al speelt zijn pedanterie hem hier niet minder parten. Deze begint aldus:
„Sein Vorrecht hiess: Jugend.
Seine einzige Uberzeugung war, dass ihm nichts unmöglich sein könne. Er war zwanzig Jahre alt und hiess Peter Brockmann. Er war nicht begabter als andere. Was ihn auszeichnete war der Enthusiasmus seines Selbstvertrauens. Er verliess sich felsenfest auf den Glanz seiner blaugrauen Augen, seines Lächelns. Er hielt es für unwiderstehlich, wenn er trotzig den Kopf in den Nacken warf, die blonde Mähne siegesgewiss schüttelnd. Er wusste sich blendend gewachsen und von einer schmissigen, burschenhaften Eleganz.
In dezen trant gaat 't nog even door, al ondervinden we spoedig met den droeven ridder van 't verhaal, dat men met „Selbstvertrauen'' en „burschenhaften Eleganz'' in Hollywood ten slotte bitter weinig kan aanvangen.
Het wordt een triest geval. Zijn literaire geesteshouding getrouw laat Mann den veelbelovenden acteur allengs aan ontgoocheling bezwijken — een griezelige neusoperatie, die z'n gelaat schent maakt diens filmcarrière volkomen illusoir — echter in den stijl der Hollywoodsche productie niet zonder 'n happy end:
„Peter spürte mit Jubel, dasz seine Kräfte unverbraucht waren.
Gegenüber lag China. Und man konnte Schiffsjunge werden''.
Het derde verhaal: Das Leben der Suzanne Corbière is de magere levenshistorie van een levenslustig weeuwtje, dat haar man in den oórlog verloren heeft en zich in de maalstroom werpt van 't obscure nachtleven. Doch weldra kunnen Parijs' orgïeen haar niet meer voldoen en dus laat Klaus Mann haar naar nieuwe oorden van avontuur vertrekken. In New York richt ze een tijdschrift op, verslingert zich aan een negerdanser uit Samoa, treedt met haar troep cabaret-girls in een haven-kroeg te Honolulu op en wordt in een woeste matrozen-knock door haar mededinger gedood.

Frisscher en met dieper genegenheid tegenover het leven staat Erich Ebermayer. Deze heeft althans nog iets te zeggen — al is z'n stofkeuze niet rijk en z'n onbevangenheid tegenover z'n onderwerp bijwijlen slechts relatief.
Zelf is hij de jeugd nog niet lang gepasseerd en verkwikkend is z'n terug-verlangen naar die jaren van prille argeloosheid. Niet genoeg kan hij verhalen van de lotgevallen van z'n kameraden-gymnasiasten op St. Odilienberg, wier natuur en geest nog onbedorven is en onvertroebeld en wier zielen nog geen bedwelming zoeken in vergetelheid of gevaarlijk genot.
En hij doet 't met talent en gevoel. Met smaak en inzicht wordt de sfeer heel juist gesuggereerd. Zijn helden en heldinnen worden niet gekweld door hemel-schokkende problemen — wel en wee wisselen in hun bont leventje elkaar af in boeiende variatie. Doch ook Ebermayer kon in z'n verhaal de

Erich Ebermayer

verzoeking niet weerstaan deze frissche jeugd 't middelpunt te maken van een hachelijk avontuur. Als 't schooljaar op St. Odilienberg is afgeloopen laat hij drie studenten hun vacantie doorbrengen bij een gemeenschappelijk vriend in Polen. 't Is de eerste maal, dat deze 't vreemde land bezoeken en tijdens een gala-voorstelling besluiten zij Warschau bij nacht te gaan inspecteeren. Zij raken verzeild in een obscure nachtgelegenheid. Doch hun ongerepte aard doet hen alle verleiding weerstaan, al moeten ze tot hun ontsteltenis beleven, hoe een hunner min of meer 't slachtoffer wordt van hun ongezonde nieuwsgierigheid — een heel gedurfde situatie, welke Ebermayer hier te baat nam, om de drie Odilienbergers afdoend van hun avonturiersallures te genezen. En al is ook dit gedeelte niet vrij van decadente trekken — Ebermayer geeft zich te onbevangen over aan een gevaarlijk woordenspel van fijngevoelige sensualiteit

— hoe geheel anders zou Klaus Mann dit gegeven gehanteerd hebben, literair en moreel — Ebermayer keert zich walgend af van dit verdorven milieu en rekt niet noodeloos z'n bedenkelijke relaas van uitspatting en verval. Vol weemoed over de in deze nacht bedreigde jeugd eindigt *Nacht in Warschau*[3]), dat intusschen voor volwassenen blijve voorbehouden.

Minder pralerig-brutaal dan Mann en literair minder-verfijnd dan Ebermayer is Heinrich Hauser in z'n zeemansroman: *Brachwasser*[4]). In forsche beelden wordt ons 't ruwe leven op een zeeboot geschetst binnen 't kader van een ontwakende minnehistorie tusschen den matroos Glen en 'n meisje, dat hij uit Amerika mee voert naar Europa. Blijkbaar geschreven door iemand, die beter de scheepskwast dan de pen hanteerde, bevat 't boek wel suggestieve beschrijvingen van 't sloopend leven aan boord en 't wilde brassen in tropische havenwijken — al dringt zich bij den lezer zeer sterk de indruk op, dat Hauser hier nog niet den noodigen afstand tot z'n onderwerp gewonnen heeft. Of 't werk ten slotte een belofte voor de toekomst inhoudt — zal nader werk van dezen auteur ons moeten leeren.

Van een geheel andere geaardheid is 't werk van Martin Beheim Schwarzbach. Gemeenzaam met z'n collega's in de serie Junge-Deutsche heeft deze de afkeer van 't expressionisme, op welks ruïnen zij allen zich willen verheffen in hun streven naar een literairen nieuwbouw.

„Neue Sachlichkeit'' is hun literair vormdevies, doch vooralsnog is bij de meesten de stijl even futloos als hun geestesrichting spoorloos.

Die Runen Gottes[5]) is daarenboven realistisch noch romantisch — het dient zich aan als een soort Westersche diepzinnigheid. Schrijver is z'n toevlucht gaan zoeken in 't rijk der sagen en legenden, van magie en wondergeloof, van waaruit hij de geheimen Gods tracht te beleven „want deze geheel te ontraadselen is den menschen niet gegeven.''

Hij voert den lezer mee naar de Germaansche oerwouden, naar de nevelgestalten van sprookjes-koningen en ijsvorsten, van waarzeggende vogels en raadgevende winden — naar wezens, wier levens doorkruist worden door orakelspreuken en bijgeloovige voorteekenen. We lezen van een jongen man, die van een sprookjesvorst vleugels ontving en sindsdien boven de oneindigheden der natuur zweeft. Eens dat hij sliep verborg z'n vrouw in stilte de vleugels, want het alleen-zijn viel haar zwaar. Nu kon

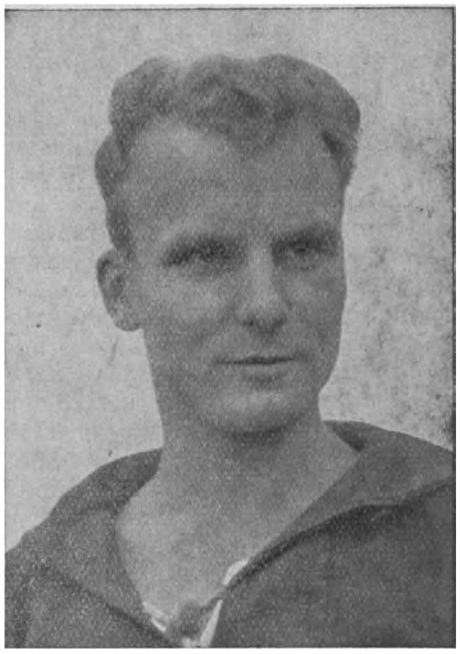

Heinrich Hauser

hij niet meer op z'n vluchten vorschen naar de „runen, welke God in zijn schepping schreef.'' De herfstwind heeft de veeren meegevoerd naar z'n tochtig hol en geeft ze haar tenslotte terug, in ruil voor haar schoonheid. Vogels en dieren spelen een rol in dit avontuur en staan de menschen bij. 't Is al zoo vreemd en onbelangrijk, al die figuren welke schr. ons teekent — ze zijn ons verre, raadselachtig als sfinxen staan ze voor ons.

Deze novellen zijn een zonderlinge mengeling van quasi-diepzinnigheid en vage phantastiek — beide gebaseerd op een onaardsche onwerkelijkheid, welke door Beheim evenmin levendig gezien als vlot gebeeld werd. We weten niet wat aan te vangen met deze vage symboliek, dit duister gestamel over daemonie en magie...

* * *

Hoe merkwaardig ook als document tot begrip der geestesgesteltenis van vele Duitsche jongeren, lijken deze boeken ons geen verrijking van de overigens met literatuur genoegzaam overstelpte wereld. Ze zijn in doorsnee van een bedroevende medioeriteit, waarbij de inhoudswaarde evenredig is aan de literaire beteekenis. Zon-

dert men eenige gedeelten van fragmentarische schoonheid uit, dan resteert slechts een nogal oudachtig gemummel over onbelangrijke onderwerpen, zooals men dagelijks in zijn lijfblad kan lezen en met eigen verbeelding stellig tot levendiger spanning kan opvoeren.

Was Duitschland anderzijds niet 't onberekenbare land der literaire verrassingen (denk aan Remarque en Ludwig) en zorgden schrijvers als Mann, Werfel en Neumann niet regelmatig voor werk van sterke leeskracht en schooner diepgang — gemeten aan 't werk der junge Deutsche zou men waarlijk aan de literaire toekomst onzer oosterburen gaan vertwijfelen......

Hein Hoeben.

[1]) **Otto Heuschele,**
DER WEG WIDER DEN TOD. *Philip Reclam, Leipzig,* 1930. (16.5×11) 206 blz. geb. M. 4.50.
— **C** —

[2]) **Klaus Mann,**
ABENTEUER. *Philip Reclam, Leipzig,* 1930. (16.5×11) 163 blz. geb. M. 4.00.
— **C** —

[3]) **Erich Ebermayer,**
NACHT IN WARSCHAU. *Philip Reclam, Leipzig,* 1930. (16.5×11) 141 blz. geb. M. 4.00.
— **C** —

[4]) **Heinrich Hauser,**
BRACHWASSER. *Philip Reclam, Leipzig,* 1930. (16.5×11) 219 blz. geb. M. 4.80.
— **C** —

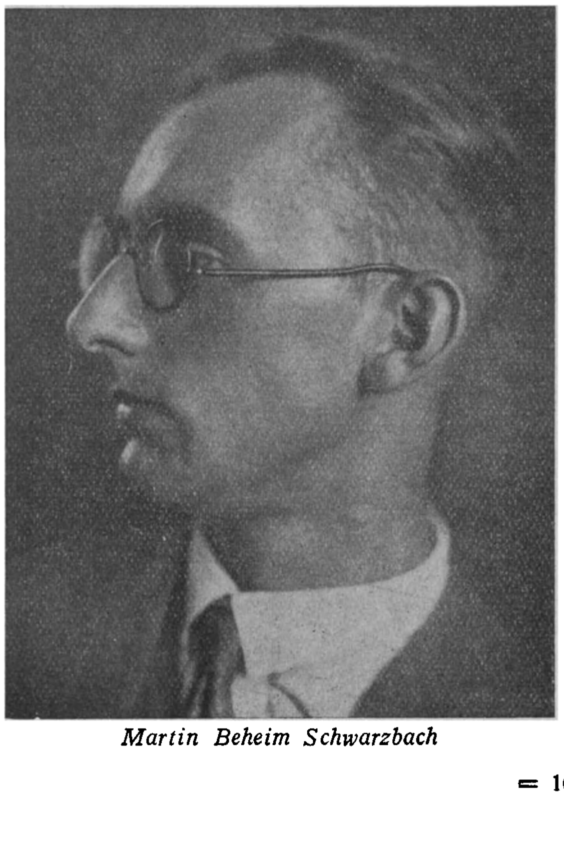

Martin Beheim Schwarzbach

[5]) **Martin Beheim, Schwarzbach,**
DIE RUNEN GOTTES. *Philip Reclam, Leipzig,* 1930. (16.5×11) 298 blz. geb. M. 6.80.
— **Bc** —

KRONIEK DER DICHTKUNST.

Opstandigen.

Henriëtte Roland Holst heeft een bloemlezing ingeleid uit 't werk van vier jongere socialistische dichters, Jan W. Jacobs, Jef Last, Freek van Leeuwen en Garmt Stuiverling. Hun verzen zouden *Tijdsignalen* [1]) zijn, belooft de titel van het boekje. Indien dit waarheid is, kan onze gevolgtrekking niet gunstig heeten voor de hedendaagsche bezielings-macht des sociaal-democratische gedachte. Want in alle vier deze dichters strijdt een betrekkelijk zwakke, maar spontane zangersnatuur tegen de moedwillige opzettelijkheid der on-lyrische motieven, die zij zich kozen. Daardoor heeft deze bloemlezing iets van een school-cahier, waarin opdrachten werden uitgevoerd. Men zegt dan ter verontschuldiging van zulk een verschijnsel, dat het werk weliswaar niet heel sterk is, maar dat de jongens dan ook „gebonden" waren „aan hun onderwerp." Hier is het ook zoo. De maatschappelijke opstandigheid van deze dichters kan grootendeels volkomen gerechtvaardigd zijn; — zij laat niet voelen, dat zij dat is. Integendeel. Zij maakt den indruk, dat zij stelselmatig moest worden vooropgezet.

De bundel begint reeds onmiddellijk met een gedicht van Jan W. Jacobs, dat dezelfde gebreken heeft als het „Wien Neerlands Bloed" van Tollens en in dezelfde mate. Het is van een gezwollen pathetiek, die er van uitgaat, dat de lezers wel groote gevoelens zullen krijgen als de dichters maar groote woorden gebruiken. Luister zelf naar den aanhef en gij zult toegeven dat deze hymne aan de eenheid minder ontroert dan galmt:

> Eenheid, kreet van machtig weten,
> wek de strijders tot hun plicht,
> dat zij hun getwist vergeten,
> roep hun harten tot het licht.
> Door den tijd groeit uw gedachte,
> die de schoone daadkracht wekt,
> die den opmarsch der geslachten
> met haar lichtend vaandel dekt.

Wij hebben ook zulke liederen, nietwaar? B.v. „Roomschen dat zijn wij met ziel en met harte." Best! Maar het is te hopen, dat er geen bloemlezing uit wordt gemaakt om tijdsignalen over den stand der katholieke kerk in Nederland te verspreiden.

Drie kwart van de bloemlezing is van dit aftandsch gehalte; de rest bestaat uit levensliedjes zooals onze vroolijke conférenciers die maken. Het maatschappelijk medelijden, dat een oogenblik sterk bezielde, herwint zijn braaf-Hollandsch karakter van „de lach en de traan." En het herwint dat nog maar zeer gematigd in deze poëzie. Want er zit tenslotte meer emotioneele kracht in het Amsterdamsche straatlied over „Harmonika Jim" dan in een gedicht van Jef Last, dat „De Moordenaar" heet en eindigt met het navolgend couplet:

Want menigeen vent langs de huizen
te midden der drukte: alleen.
En geen weet, hoe 't hart hem kan bruisen,
maar ieder kan zeggen: gemeen.

Garmt Stuiverling is onder deze jongeren het jongste en, zoover dit uit zijn begin-werk te beoordeelen valt, ook het sterkste talent. Maar het overweldigt niet. Henriëtte Roland-Holst deed dit wél en doet het nog. Indien dit „tijd-signalen" zijn, heeft het socialisme zijn besten tijd gehad tusschen 1900 en 1914.

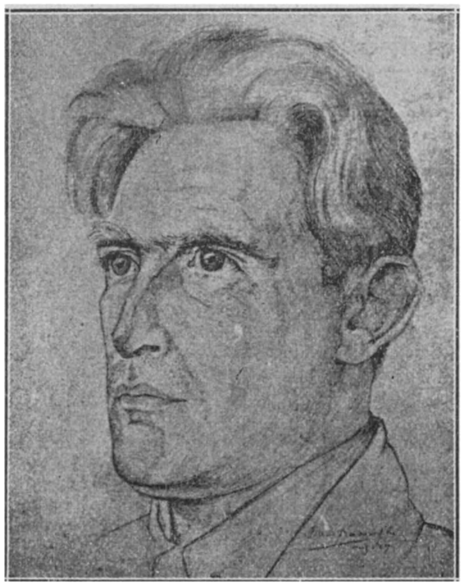

Martien Beversluis

Denzelfden indruk krijgt men uit de *Liederen van den Arbeid,* [2]) die Martien Beversluis uitgaf. „Zij danken (waarschuwt de dichter) hun ontstaan aan het verzoek der V.A.R.A. om op den avond van 30 April en den morgen van 1 Mei 1929 eenige liederen voor te dragen, die in overeenstemming waren met het karakter van deze socialistische wijdings-uren." Deze gedichten bezingen typen van arbeiders, die symbolisch de socialistische gedachte vertegenwoordigen. Bijvoorbeeld het gedicht over „De Bouwers" eindigt met deze strofe:

Zoo staan wij allen om die plek.
Zoo gaan wij om dit klein bestek
des Tijds, die ons voorbij glijdt.
Maar weten ons geduldig sterk
Als bouwers aan een prachtig werk,
dat opklimt naar het open zwerk,
het zwerk van onze vrijheid.

Dit lijkt niet op Tollens, maar dit lijkt op ten Kate. Het is de vraag, wat erger is! Doch hier is het betreurenswaardig, dat een dichter, die herhaaldelijk blijk gaf van een diepe en warme bezieling, zich door een opdracht liet verleiden tot glijdend maakwerk, dat met de wetten van het metrum klopt, doch met de vrijheid van het hart in strijd is. Beversluis heeft nu bewezen, dat hij evenals J. J. L. ten Kate ieder thema kan berijmen op een maathoudende, verstaanbare grammatisch en syntactische onbespreekbare manier; — laat hij spoedig aantoonen, dat hij het niet uit armoede bewees. Dit boekje zegt niets over zijn eigenlijk dichterschap en het zegt nog minder over de bezielingsmacht van 't socialisme. De Vlaamsche dichter Daan Boens, die kort na den oorlog een bundeltje loopgraaf-gedichten uitgaf, waaruit een hartstochtelijke opstandigheid sprak, gaf nu twee verzenboeken uit, die onderling weliswaar sterk van elkaar verschillen, maar die toch allebei een abdicatie van de opstandigheid beteekenen. Deze dichter is ingekeerd tot zichzelf en zoekt in de persoonlijke ervaring klaarblijkelijk een nieuwe grondslag voor de maatschappelijke hervorming, waarnaar hij vroeger opstandig streefde. Zoo schrijft hij in het eerste gedicht van zijn bundel: *De Schoone Reis* [3])

Nooit heb ik op mijn reis het harte van de menschen
in 't harte van de steden luider hooren kloppen,
dan toen ik steeg ten kruin der Himalaya-toppen
van het geluk...

In dit boek roept hij nog:

Ik zing den strijd van Arbeid tegen Kapitaal.
De ontferming der zwoegers wordt het signaal,

maar de beste gedichten eruit zeggen eigenlijk al, dat het niet meer heelemaal waar is. Want deze beste gedichten zingen niet „den strijd van Arbeid tegen Kapitaal", maar de liefdevolle toenadering van den man tot de vrouw en het

Daan Boens

kind. Zijn vers is breed en zwellend, vaak tot gezwollenheid toe. Het heeft altijd een zeker litanisch karakter door zijn lange, op den duur monotone opsommingen. Het meest lijkt het op de verzen van Achilles Mussche, maar deze zijn krachtiger gebouwd en mannelijker van accent. Daan Boens is vaak een stille droomer, die optreedt als worstelaar en dan aan iedereen duidelijk maakt, hoe hoog hij zijn kracht overschat. Alleen wanneer hij werkelijk walgt, kan hij dat pakkend zeggen, zooals hij het deed in de loopgraaf-gedichten. Zijn verdere opstandige lyriek is veel zwakker dan zijn persoonlijke liederen.

In *De Late Passagier* [4]) zijn deze vooral gebundeld. Zij geven een ontgoocheling te kennen door het leven. De dichter voelt het aan hem voorbij gaan als de zee aan een varende boot. Maar deze emotie was klaarblijkelijk sterker in hem dan zijn zeggingskracht. Soms voelt men haar onder den dreun van de regels, die steeds met dezelfde beginwoorden aanvangen en bijna altijd het motief van hun onmiddellijke voorgangers hervatten. Ook in dezen bundel komt het eentonig-litanisch karakter der verzen van Daan Boens sterk uit. Zijn woorden zeggen weinig direct en wat zij indirect meedeelen is niet altijd bijster belangrijk. Een typeerend voorbeeld van zijn verskunst leveren deze regels:

Geef mij de schoonheid der aarde in de ogen,
geef mij de reinheid der hemelbogen,
geef mij de zoetheid van mist op 't land,
de goedheid der bomen aan waterkant.

Urbain van de Voorde

Dan leef ik in sterren en dicht er van sterren,
dan ril ik als dauw op de appelaren
dan voel ik het bloed der werelden varen
door het bloed mijner aderen, als sterren.

De maatschappelijke opstandigheid wijkt bij dezen dichter regelmatig voor de behoefte van den droomer naar een hevige verrukking. Hij wil hymnisch de wereld en zelfs den heelen cosmos omvatten, maar blijft halverwege dit gebaar dikwijls steken, omdat zijn armen niet langgenoeg zijn tot zulk een omhelzing.

Urbain van de Voorde heeft uit zijn vroegere bundels *De Haard der ziel* en *Diepere Krachten* een bloemlezing samengesteld, die hij *Per Umbram Vitae* [5]) noemde.

Dit boekje bevat grootendeels zwaarmoedige sonnetten van een vermoeiend cerebraal maaksel, maar die soms een zwaren twijfel aan den zin van het bestaan verraden. Hun schrijver is een geteisterde door zijn gedachten. Op dit oogenblik is hij de sterkste gedachten-lyricus van Vlaanderen. Zijn vers komt voort uit het geplaagde intellect en spreekt alleen diegenen aan, die de intellectueele ontroering kennen. Hier is van geen muzische verruktheid sprake, maar van een dieper, teleurgestelden ,,amor intellectualis'', die zijn beste dichtregels schrijft als hij zijn pijn het nauwkeurigst ontleedt en de ontleding formuleert. Meesleepend als poëzie is deze bundel niet, maar in sommige fragmenten eruit is de grootsche allure der ziels-klacht van een eenzaam-lijdend mensch. De opstandigheid van Urbain van de Voorde is niet sociaal, maar metaphysisch gericht. Zij culmineert in een hartstochtelijke twijfelzucht ten opzichte van alles en in een zwartgallige afwending van het leven naar den metaphysischen droom van het alles-verachtend begrip.

In een nieuwen bundel van denzelfden dichter *Het Donker Vuur* [6]) is de toon milder geworden en daardoor werd het vers meteen poëtischer. Van de Voorde blijkt hier vooral een leerling van Prosper van Langendonck vanwie hij zelfs geliefdkoosde werkwoorden als ,,prangen'', ,,tanen'', ,,tarten'' overneemt. Zijn *Endymion* herinnert aan *Beatrice* van Van Langendonck en zijn groot gedicht op ,,Groenendael'' zou zeker nooit geschreven zijn in den toon, dien het nu heeft, wanneer Van Langendonck niet ,,Het Woud'' had bezongen. In dit gedicht zoekt Van de Voorde zich een bevrediging in de ,,Communie met het Al'', waardoor de ,,tweespalt der wereld'', zou ophouden zich aan hem te doen gelden. Hij deelt dat mee in moeilijke versregels, die bijna alle muzicaliteit missen en een enkele maal door syntactische verwrongenheid of door ontijdige enjambementen nog bovenmatig verduisterd worden, maar die als gedachte-constructie soms knap zijn. Het geheel van dit lange gedicht is vooral merkwaardig, omdat we hier te doen hebben met een bewuste verstands-compositie. Dit vers is ,,gebouwd'' en vertegenwoordigt daardoor (zij het heel eenzijdig) een schoonheids-element, dat men vergeefsch zal zoeken bij veel moderne lyriek, die overigens alle hoedanigheden vóór heeft op de dichtkunst van Urbain van de Voorde.

Of men Nine van der Schaaf een opstandige kan noemen, zou het onderwerp kunnen zijn van een leerrijk debat ten huize van Albert Verwey, maar is met het oog op haar laatst verschenen bundel *Naar het Oneindige* [7]) niet bepaald de belangrijkste quaestie, die in de hedendaagsche

letterkunde van ons land aan de orde is. De inspiratie van Nine van der Schaaf is op zichzelf voorzeker sterk opstandig. Zij komt voort uit een denkkracht, die door geziene realiteiten wordt aangedaan, en van een particuliere waarneming overgaat tot een abstracte formule, waarin een besliste ontevredenheid over de algemeenmenschelijke bestaanscondities wordt vastgelegd. Maar deze inspiratie wordt altijd geremd op het oogenblik der conceptie. De aandoening wordt geen vers, zij wordt iets anders: een tot den dood bedwongen stuk denkkracht. Geen stroomende

Nine van der Schaaf

en ruischende uitspraak, maar gestold hartebloed, verstarde bezieling. Deze lyriek herinnert aan het Grieksche beeld van den Discuswerper, die tot den worp gekroond, met afgeknotte armen staat. De houding is er, maar de beweging ontbreekt. Er staat niets in den bundel, wat geen gedicht had kunnen zijn, er staat ook niets in, wat waarlijk gedicht is. Een enkel voorbeeld volsta uit de vele:

De hemel is licht, doorzichtig, van droom geweven,
De aarde, in nachtpracht, ligt stil en waar onze voeten treden,
Overal op de aarde ligt teederheid verborgen,
Wijl de geduchte daden opsteken als wanden, als bergpunten,
Wijl wij het vruchtbare land in zielsdroomen zacht overschrijden.

Dit zelfde zou te zeggen zijn met een accent, dat onmiddellijk overtuigde van de persoonlijke doorvoeldheid dier woorden. Maar dat is niet gebeurd. En dat is nergens gebeurd. De poëtische substraten van Nine van der Schaaf zijn in hun diepste wezen waarlijk schoon, maar ze blijven steeds substraten, die de poëzie niet dragen.

Anton van Duinkerken.

[1]) **(Zonder naam),**
TIJDSIGNALEN. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. 112 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

[2]) **Martien Beversluis,**
LIEDEREN VAN DEN ARBEID. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. 64 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

[3]) **Daan F. Boens,**
DE SCHOONE REIS. *De Sikkel, Antwerpen,* 1928. 66 blz.

[4]) **Daan F. Boens,**
DE LATE PASSAGIER. *C. A. Mees, Santpoort,* 1929. 67 blz.

[5]) **Urbain van de Voorde,**
PER UMBRAM VITAE. *C. A. Mees, Santpoort,* 1929. 60 blz.

[6]) **Urbain van de Voorde,**
HET DONKER VUUR. *C. A. Mees, Santpoort,* 1929. 66 blz.

[7]) **Nine van der Schaaf,**
NAAR HET ONZICHTBARE. *C. A. Mees, Santpoort,* 1929. 89 blz.

Naschrift der Redactie:
Het cliché Urbain van de Voorde is ontleend aan de bundel *Erts*, uitgave A. J. C. Strengholt, Amsterdam.

SAGEN VAN BRABANT.

Vincent Cleerdin heeft enkele Brabantsche sagen gebundeld, die door J. Franken Pzn. met zeer gevoelige houtsneden werden verlucht. Met veel liefde heeft Cleerdin geluisterd, zooals hij zelf zegt, „naar de boeren van Brabant en naar zijn eigen hart.'' Iets bijzonders kunnen we van deze sagen echter niet zeggen. De keuze der der onderwerpen, de muziek van de taal, het licht op het zielkundige gebeuren zijn van een gave middelmatigheid: goed, maar niet buitengewoon, de gemoedelijke trant van een novelle of een

Vincent Cleerdin

schets, die alleen om haar inhoud „sage" gedoopt werd. En dan is het sage-element in enkele schetsen vrij zwak en het hart van Brabant spreekt er ook niet zijn sterkste, zuiverste taal. Al zijn deze sagen dan ook niet buitengewoon, ze mogen er toch zijn om hun rustigen, stillen verteltrant, hun sobere zegging, hun warme mede-voelen; daarom geven we ook gaarne een korte ontleding van hun zevental.
De rust bij den boer is een Kerst-legende. De H. Familie rust op haar vlucht naar Egypte bij een boer uit van den moeizamen tocht. Den morgen na hun vertrek bezaait de boer het veld om zijn huis met paden en al; het winterkoe^n groeit zienderoogen en bedekt in den namiddag voor Herodes' speurders het vluchtpad der ballingen.
Het Wiel van Heusden is een heraldieke sage van een teere en fijne gevoeligheid. Het oude wapen der stad Heusden „bij de vale Maas en de groene weiden" — een rood wiel op een gouden veld — verhaalt ons van de trouwe aanhankelijkheid der Engelsche koningsdochter van het land, dat haar was toevertrouwd door Boudewijn van Heusden haar heer en gemaal.
Het geheim van den bouwmeester, *De Kasteelheer en de student* en *De gravin en haar boomen* zijn ofwel algemeen bekend, ofwel minder karakteristiek. Maar er is nog een spookgeschiedenis en een duivelsverhaal.
Laurens de voerman heeft op de heide tusschen Ginneken en Rijsbergen een ijzeren kistje met geld verloren; Toon de scheper heeft het gevonden en het in den grond begraven. Maar Laurens verdenkt den scheper en zegt hem dit met evenveel woorden. „Als ik dat kistje heb, vloekt de scheper, dan mag ik lijden, dat ik mijn heele leven in vuur en vlam over de hei moet kuieren." En meteen is hij omringd van vuur en vlammen. Jaren en jaren hebben voerlui en reizigers op de hei tusschen Ginneken en Rijsbergen dien brandenden scheper gezien bij avond of nacht.
Kees de jager krijgt van een vreemdsoortig heerschap — meneer de bokspoot — drie tooverkogels, maar moet ze over zeven jaar teruggeven. Hij maakt echter deze afspraak: wanneer hij op dien dag iets ziet, dat hij niet kan onderscheiden, dan moet de andere hem zeggen, wat het is. Kan hij dat niet, dan houdt Kees de kogels. Kees was weldra de beste jager uit heel de Baronie en maakte goede sier. Als de zeven jaren om zijn, verklapt hij zijn geheim aan zijn vrouw Stien; deze besluit haar man te redden, maar 't is een heel karwei. Ze smeert zich eerst heelemaal vol met stroop, rolt zich dan door de pluimen van kiekens, eenden en fazanten en huppelt zoo over den weg, voor haar man en zijn onguren gezel uit. Daar de duivel met deze witte, ranke, gepluimde verschijning geen raad weet, blaast hij een overhaasten aftocht.
Al is onze lof ook niet uitbundig geweest, toch begroeten wij met blijde instemming deze nieuwe uitgave, omdat we nooit genoeg boeken rijk zijn, die we open en bloot op de huistafelkunnen laten liggen.

M. M.

---

[1]) **Vincent Cleerdin,**
SAGEN VAN BRABANT. Geïllustreerd door J. Franken Pzn. *W. L. &J. Brusse, Rotterdam,* 1929. (21.5×17) 90 blz. ing. f 2.90, geb. f 4.75.
— **B** —

NAAR DE POOL.

Men wil ons den oorlog afnemen en men heeft gelijk want de krijg is in een vieze en onwelriekende aangelegenheid ontaard. Maar men kan ons, den blanken man, toch niet den zin voor het heldhaftige doen prijsgeven. De tendenz om ook dat te doen is aanwezig en valt b.v. zeer goed waar te nemen in zekere bladen, die tot de grootsten van Duitschland behooren maar sterk onder aziatischen invloed staan. In deze bladen worden constantelijk mijnen aangebracht onder de uitstekende kwaliteiten van den West Europeaan en wordt op voorzichtige wijze alles omlaag gehoond, wat de sier en de kracht uitmaakte van het karakter onzer voorzaten. Dat deze bladen in hun kampagne eenig veld winnen kan kwalijk ontkend worden, maar ze zijn toch nog een enorm stuk van hun einddoel verwijderd. Want de Duitscher heeft, evenals zijn buren, nog bewondering overgehouden voor doodsverachting, voor opoffering, voor plichtsbetrachting, voor dapperheid enz.
Dat is een buitenkansje voor de uitgevers, die altijd zeker kunnen zijn, dat boeken, welke die richting ingaan, een goed afzetgebied vinden. Echter is die richting tegenwoordig erg geblokkeerd, want geoorloogd wordt er niet meer en voor ontdekkingsreizen biedt de wereld nauwelijks nog plaats. Deze beide aanvoerkanalen voor de onderhavige litteratuur zijn dus vrijwel verstopt met uitzondering van het laatste, dat van tijd tot tijd nog wat over de arktische gebieden door laat sijpelen.
Daarom hebben zich aan de uitmonding van dit kanaal een groot aantal uitgevers opgesteld en vangen er wat ze krijgen kunnen. De poolstreken immers zijn momenteel zoowat de eenige gebieden, waar de mensch nog „singlehanded" tegenover een ontembare natuur staat, en waar alle verdere condities vervuld zijn, noodig om een man in de gelegenheid te stellen te toonen uit wat bij-

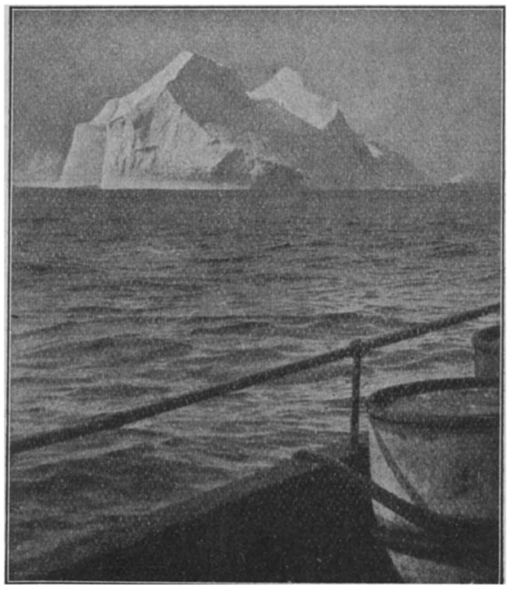

(Ufa.)

'n Massale ijsberg in de omgeving van Groenland

zonder soort hout hij gesneden is. En dat verlangt de massa der Europeanen te zien.
Aldus wordt de markt als het ware met boeken over de arktische gewesten overstroomd. Wanneer er niets actueels aangeboden kan worden grijpt men naar het verleden terug, zooals het eerste [1]) der beiden boven genoemde werken aantoont, dat eene reis in Spitsbergen behandelt, die al zestien jaar terug ligt. Deze veroudering hindert echter niet want de binnenlanden van genoemde archipel zien er vandaag nog precies uit als duizend jaar geleden en de moeilijkheden, die een van Dongen er in 1928 moest overwinnen, vond ook Villinger er in 1913 op zijn pad uitgestrooid.

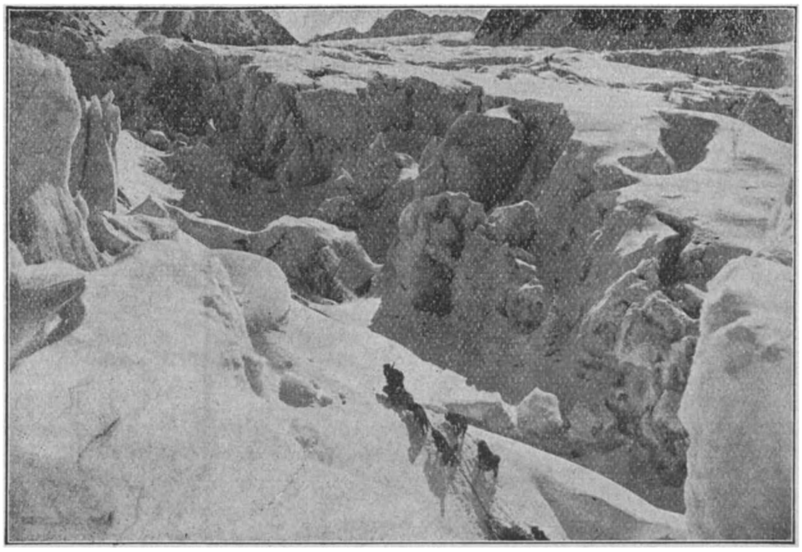

'n Moeilijke klimtocht in 't gebied der eeuwige gletschers.

Villinger ging uit om de Schröder Stranz expeditie te redden. Schröder Stranz was een luitenant in het Kolbergsche grenadierregiment No. 9 en kreeg te zijner tijd zijn bekomst van het leven „in einer kleinen Garnison.'' Hij wilde dus Noordpoolreiziger worden en daar hij van dat metier niets hoegenaamd verstond, ging hij eerst een proefreisje naar Spitsbergen maken, waar hij in alle gevallen een prima sledetocht dwars door Noordoostland tot stand bracht. Maar eerlang werd de expeditie door het geweld der natuur uit elkaar geslagen en zagen sportliefhebbers thuis hierin eene mooie verontschuldiging om ook — maar dit maal ter redding, — naar het hooge Noorden te stevenen.
Van een aldus uitgezonden hulpkorps maakte de jonge Villinger deel uit. De man wist wel is waar ook niemendal van de arktische gebieden, maar hij was een skilooper van zulk formaat, dat hij al eens uitgekozen was om de Duitsche kleuren op een internationale wedstrijd in Holmenkollen te verdedigen. Hetgeen hij succesvol deed.
De herinneringen aan deze tocht heeft hij nu te boek gesteld en uit den aard der zaak wordt het geval er voornamelijk van uit het standpunt des enthousiasten skiloopers in bekeken. Later liet de schrijver zich nogmaals naar Spitsbergen zenden en naar Groenland, maar nu als leider van een filmexpeditie. Of zijn films goed geslaagd zijn is best mogelijk, maar in alle gevallen bevat zijn boek meerdere goede foto's. Afgezien hiervan is het niet oninteressant te lezen, hoe een filmexpeditie zich door de regionen van het eeuwige ijs heen slaat. Een afzonderlijk hoofdstuk wordt nog aan de Groenlandeskimos gewijd. Villinger vertoefde in de Koningsbaai ten tijde, dat Byrd en Amundsen elkaar daar als vinnige concurrenten ontmoetten.
Uit hetgeen hij daarover vertelt, krijgt men geen al te besten indruk over de sportieve kwaliteiten van de Noren.

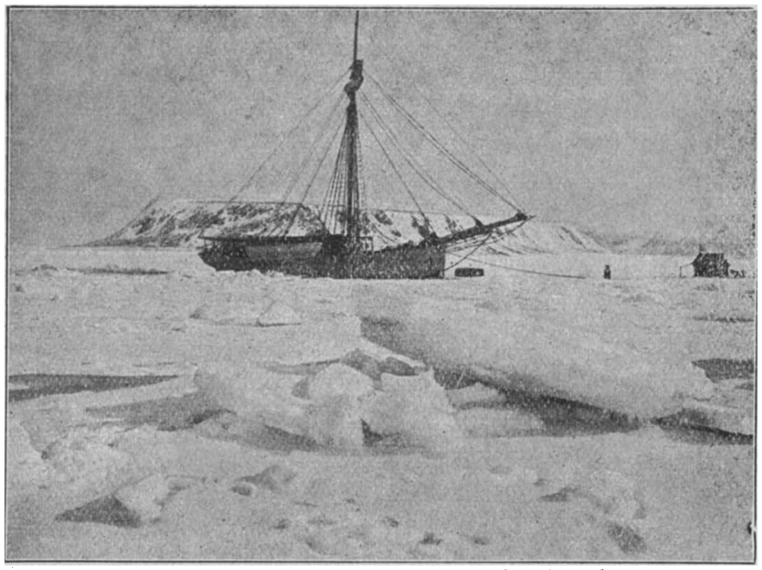

De Lövenskjöld aan de Noordkaap door het Poolijs ingesloten. (Villinger).

Het tweede [2]) van de boven genoemde boeken werd geheel op uitgeverskommando geschreven. Het is een zeer omvangrijk relaas van de redding van Nobile door kapitein Einar Lundborg en van niets dan deze redding. Al wat n.l. dit evenement niet in het meest direkte verband staat, werd niet aangeraakt. Gelukkig is kapitein Lundborg echter een vlot schrijver, zoodat men zonder moeilijkheden door zijn relaas heenkomt. De kwestie Nobile is weer een weinig akuut geworden daar de ongelukkige generaal zich veel moeite geeft

zich te rehabilliteeren. A propos van de tegen hem gevoerde campagne noemt Lundberg hem „a fine and noble man" en hij vindt het onmenschelijk en wreed den generaal te kritiseeren omdat hij zich het eerst redden liet.
Echter vaart Lundberg hier met Nobile in het zelfde schuitje, want toen het er op aan kwam, liet de Zweedsche hopman ook den doodzieken Biagi en Cecioni met zijn gebroken been maar aan hun lot over, om zelf als eerste en eenige plaats te nemen in het reddend vliegtuig van Schijberg.
Ook tijdens zijn korte gevangenschap op de ijsschollen bij de Italianen gaf de Zweed geen blijken van groote geestkracht en sabbelde hij wat erg veel over zijn vrouw, over een achter gebleven ransel met cognac en cigaretten, enz.
Maar plezierig moet zijn situatie ook niet geweest zijn in een kletsnatte tent met een beetje ijsberenvleesch als eenig voedsel en in gezelschap van overprikkelde lieden, met welke hij zich door taalbezwaren niet onderhouden kon.
Ook uit Lundbergs relaas is op te maken, dat de Noren geen al te prettige meesters van Spitsbergen zijn en dat hun houding tegenover Nobile niet precies van ridderlijkheid overliep. Maar Nobile wist hen met Italiaansche munt terug te betalen. Toen zijn schip bv. in een Noorsche haven aanliep, waar een trein gereed stond om hem door Zweden heen naar het Zuiden te brengen liet hij van de valreep naar zijn coupé planken aanbrengen, zoodat zijn voet geen Noorschen bodem behoefde aante raken!

G. de Van der Schueren.

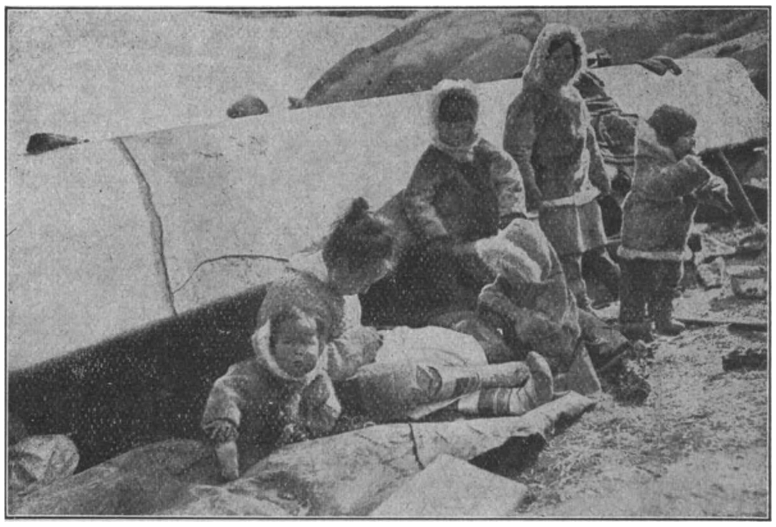
'n Omgekeerde boot dient de Eskimo-familie tot nachtleger. (Ufa)

Naschrift der redactie.
De clichees welke dit artikel verluchten werden ontleend aan het besproken werk *Die Arctis Ruft* en ons door de uitgevers Herder & Co., Freiburg im Breisgau welwillend in bruikleen afgestaan.

[1]) **Dr. Bernhard Villinger,**
DIE ARKTIS RUFT. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i.Br.* 1930. (23×15) 142 blz.

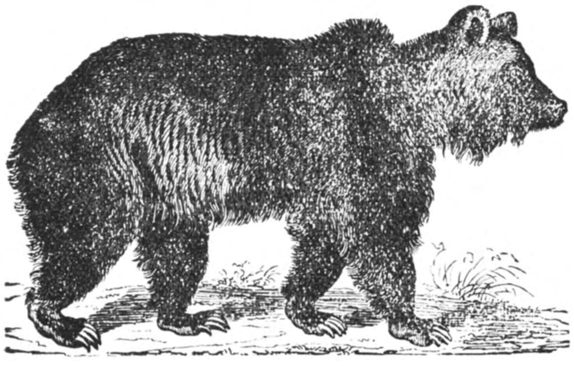
Een trouw bezoeker van de eenzame Pool.

[2]) **Einar Lundborg,**
THE ARCTIC RESCUE. Geïllustreerd. *The Viking Press, New York,* 1929. (22×16) 221 blz. geb. $ 3.—.

BIJ DE INDIANEN.

„Makmeseve: me naam is Janse; — Pieters, — aangenaam."
De Indiaan is bij 'n kennismaking veel bescheidener. Hij zal zijn eigen naam niet noemen, maar vraagt aan 'n ander om den belangstellende even te vertellen hoe hij heet. Dat komt doordat de naam van een Indiaan iets zegt. Onze namen zeggen niets. Alleen geven sommige namen een geur van de een of andere uitmuntende eigenschap door zeldzaamheid. Vandaar ook schuilnamen. Wanneer zekere Jansen een uitvinding doet, zal niemand spreken over: „het systeem Jansen", tenzij hij de uitvinding om de een of andere reden een kwaad hart toedraagt. De Indianen droegen namen, waaruit men kon opmaken, wat zij waard waren. Menige Europeaan zal wel blij te moede zijn, dat onze beschaving dat gebruik niet huldigt.
We komen daar zoo over te praten, in verband met een boek van het Opperhoofd Langspeer. [2]) 't Is natuurlijk eenigermate blameerend dat boek mooi te vinden, want 't gaat zoowaar over Indianen. En 't is nog wel geschreven door een Indiaan. Misschien was 't nog wel beter, te zeggen: dat we door het boek zijn aangedaan, al klinkt het wat gek. Maar mooi is het boek toch ook: alhoewel het niet „mooi genoeg geschreven" is, om te vermoeden, dat er iets in zou staan, wat bezijden de waarheid is.
Het Opperhoofd Langspeer is een oud Indianenopperhoofd, die in dit boek de geschiedenis beschrijft van zijn stam. Dat is de stam der Zwartvoeten.
Deze beheerschte tot voor 'n veertigtal jaren nog, het Noord-Weestelijk deel van Amerika. Tot daar kwamen de bleekgezichten niet zoo spoedig doorgedrongen als meer Zuidelijk. Maar ze vonden toch ook daar hun weg. Het is waar, dat sommige boeken over Indianen, harde dingen

Indianen-familie voor hun hut.

zeggen over de wijze, waarop de beschaving daar is gebracht. Gewoonlijk geeft men die boeken aan de jeugd ter lezing, blijkbaar op grond van de een of andere opvoedkundige overweging. Misschien ook wel, omdat ouderen, die sinds de invoering der leerplichtwet allemaal litterairen aanleg moeten hebben, ze niet mogen lezen, wat de schrijvers van die boeken in staat stelt, de verhalen slecht genoeg te kunnen schrijven, om ze de jeugd te laten genieten.
Het is niet na te gaan,wat er in die boeken allemaal is gefantaseerd: maar in ieder geval kan men dat stuk geschiedenis beter met matglas afdekken.
De Indianenstam, die in dit boek wordt beschreven is lang niet de vurige Indiaan van Amerika's midden: die „wilder" genoemd worden Het schijnen volgens Langspeer allemaal heel nuchtere menschen te zijn geweest, die hun leven doorbrachten met jagen, reizen en heldendaden verrichten.
Wat de schrijver zelf betreft: deze heeft een zeer intensen ontwikkelingsgang doorleeft. Dat moet men tenminste veronderstellen van iemand, die z'n oom nog om 'n vuur heeft zien dansen: vol verf en geluiden uitstootend, niet melodieuser dan „tam-tam" en later een boek schrijft als dit, en vertelt, hoe hij telegrammetjes krijgt en stuurt, alsof hij geboren bankier ware!
Buffelkind Langspeer wenscht in dit werk veeleer de geschiedenis van zijn stam te vertellen dan zijn eigen leven. Hij slaagt daar uitstekend in. Het leven van den Indiaan was ook voor hen een reis naar 't eeuwige en dat eeuwige was zóó'n gelukkige omgeving als maar kan: jachtvelden. 't Is natuurlijk een kwestie van smaak, maar 'n Indiaan was nu eenmaal door niets zoozeer gecharmeerd dan door een jachtveld en 'n eeuwig jachtveld...... kijk, dat is een-en-al-zaligheid. Maar ook voor hen is 't niet gemakkelijk die opperste zaligheid te bereiken. Daar waren een hoop dingen voor noodig: die men kort zou kunnen samenvatten onder: moed, beleid en trouw.
Het Opperhoofd Langspeer vertelt in nuchteren trant over de opvoeding van den Indiaan, van kind af aan. Die was niet zuinig. De veel-geprezen Spartaansche methode was daarbij vergeleken een schoothondjes cultuur. Hoe zich een dergelijke doorslaande opvoeding later liet gelden, blijkt hier, bijvoorbeeld, uit de taaie vasthoudendheid waarmede de Almachtige Stem zijn goed recht van vrij-man verdedigt tegen de bleekgezichten: tot zijn dood toe, met een koelbloedigheid, die voor ons niet meer denkbaar is in 'n strijd.
Het boek is doorkruid met verschillende verhalen, voorbeelden, toelichtingen en alles tezamen is het een brok stamgeschiedenis geworden, zooals we die van iederen Europeeschen stam nog wel zouden willen wenschen.
Laat Langspeer het dan ook al gemakkelijk gehad hebben, wijl zijn object zoo primitief was, hij getuigt toch van een rustigen geest: een bedaarden verhaaltrant en 'n goede indeeling: zelfs de wijze, waarop hij den twintigste-eeuwschen Europeesche lezer moet interesseeren door bontheid en afwisseling, is hem niet vreemd.
Bovendien is hij een wijs man: de oude wijsheid van de Indianen, die we uit onze jonge jaren kennen: waar op 't eind van een boek een Indiaan zooiets zei als: „Wie weet", met een plaatje erbij.
„Het is onze taak", zoo besluit hij zijn mooie werk, „te probeeren ons aan de nieuwe maatschappelijke orde aan te passen, die de Groote Geest voor Noord-Amerika heeft weggelegd. En daar zullen we ook toe in staat zijn. Want steeds werden wij geleid door het oude Zwartvoeten-spraakwoord: Kokojit-ki-ackamimat: wees wijs en houd vol."

De hoofden van den stam in Indianen-tenu.

Al zal een dergelijke veelbelovende zin ons niet suggereeren, dat het Indiaansche ras in de nieuwe wereld nog ooit in jongen vorm „den kop zal opsteken", er blijkt toch uit, dat daar 'n ras uitsterft, waarvoor men respect mocht hebben. Al waren er zonderlinge dingen, — die zonderlinge dingen waren géén inbreuk op hun eigen maatschappelijke orde, cultuur en zeden. Bij ons laat dit not wel eens iets te wenschen over. *Häuptling Langspeer* is 'n interessant boek met mooie en spannende facetten. Het zij iederen volwassene gaarne aanbevolen ter vulling van leege uren.

J. Jacobs.

1) **Hauptling Büffelkind Langspeer,** LANGSPEER. Vertaald door Hans Rudolf Hauptman-Rieder. Geïllustreerd. *Paul List, Leipzig,* 1929. (21×13 c.M.) 268 blz.
2) **H. R. Hauptmann-Rieder,** BUFFELKIND LANGSPEER. *Scheltens & Giltay, Amsterdam,* 1930.

UIT BOEK EN BLAD.

Der Kunstwanderer.

Er is op de kunstmarkt zooveel bedrog dat men zeker met belangstelling kennis zal nemen van een middel om de echtheid (en valschheid!) van schilderijen aan te toonen door middel van Röntgenstralen, dat Friedrich Marle voorstelt in een der laatste nummers van dit blad.

De schrijver betoogt, dat de doordringbaarheid van stoffen door Röntgenstralen afhangt van het atoomgewicht; daardoor laat lood Röntgenstralen zoo goed als niet door; verf met lood er in dus ook veel minder dan andere. In den ouden tijd nu gebruikten de schilders voor plamuur op hun doeken of paneelen witte verf, die betrekkelijk doordringbaar is; thans zit er in witte verf bijna uitsluitend lood- of zinkwit, dat minder transparant is. Zoo is het ook met de verf zelf van het schilderij; sommige soorten zijn veel doordringbaarder dan andere. Daarmee heeft men kans te ontdekken of een stuk oud of nieuw is. Men kan dikwijls ook restaureeringen ontdekken. Zoo is er, volgens den schrijver, in het Louvre een schilderij, voorstellend een biddenden koningszoon, waarvan men door Röntgenstralen heeft aangetoond dat de achtergrond overgeschilderd is; het zwart van dien achtergrond, beter doordringbaar dan lichtere kleuren, liet stralen door die daaronder op lichtere verf stuitten. En een zoogenaamde Van Ostade met een paar boeren erop gaf, met Röntgenstralen verlicht, twee pauwen, twee eenden en twee kippen te zien. De verf van het boerenpaar is zeer transparant, is zeker van later tijd dan het vogelstuk. Het is mogelijk, dat Röntgenbestraling een middel is om oude verf van nieuwe te onderscheiden. Maar hoelang? Zullen de vervalschers niet spoedig zich ook tegen dit middel om hun bedrijf op het spoor te komen, weten te wapenen, en ook doordringbare verf gaan gebruiken?

Dietsche Warande en Belfort.

In het merkwaardige Italië-nummer, dat een rijk-genuanceerd beeld geeft van de artistieke bedrijvigheid op 't gebied van 't boek, het tooneel, muziek en kunst in 't land van Mussolini troffen we een scherpe analyse van Pirandello, waaraan wij 't volgende ontleenen:

„Pirandello, de klank van zijn naam heeft voor

den Nederlander een uitheemsche bekoring: er is iets zwierigs in, iets van het flitsen van een rapier en het golven van een scharlaken rooden mantel. En tegelijkertijd heeft het aanstemmen van den klank iets clownesk, iets van een pirouette, met een donsje van melancholie er over: verwant

Italiaansche caricatuur.

Pirandello.

aan pias en pièrrot. En nu is 't merkwaardige wel dit, dat we in het werk van Luigi Pirandello niets van dit alles terugvinden. Er is soms een trillende spanning in zijn tooneel, doch die spanning is toch overwegend van verstandelijk gehalte. Er is geen keerzij in dit werk, wij zoeken vergeefs naar de gulden bizarrerie en het schuimen der opgetogenheid. Er is ook niets in dit tooneel, dat aan de Latijnen herinnert: niets van hun gulden hemel, niets van het klare en doorzichtige van hun genie, niets van het rijk-lokkende weefsel van purper-blauw en zonlicht, met al het edele vurige, het bestendige en koppige van wijn. Wanneer wij zoeken naar iemand, die met Pirandello zou zijn te vergelijken, dan doemt uit nevelen en tusschen barsche wolken het gelaat van Henrik Ibsen op...
De groote Noor vond, door alle problemen en probleemstellingen heen, altoos iets van het leven terug. Pirandello schijnt meer en meer alle leven weg te blazen uit zijn abstracties. Zijn menschen redeneeren zich zelf en de mogelijkheden tot leven, tot geluk stuk en wanneer zooals aan het slot van *Il piacera del oneste* en hier en daar elders, het leven met al zijn potenties even doorbreekt, dan gevoelen wij nooit den jubel van den morgen met zang van den leeuwerik, we zien een mat avondrood, het eenige verzoenende accoord bij Pirandello is de berusting, nooit de levensaanvaarding. En ook die berusting is zulk een wankel bezit, dat voor ieder mensch van vleesch en bloed en spieren deze oplossingen zoo broos, zoo onwezenlijk blijven. Wij kunnen ze niet geloofwaardig achten en de menschelijkheid van Pirandello is niet groot genoeg, om door het struweel van alle verstandelijke redeneeringen heen te breken, tot waar het hart ook het ongeloofwaardige aanvaardt: „le coeur a ses raisons."

VERSCHEIDENHEDEN.

Domprijs voor poezie 1930.

De jury van den Domprijs voor Poëzie 1930 — bestaande uit de Heeren Mr. J. C. Bloem, Anton van Duinkerken en Mr. H. Marsman — maakt bekend dat van het 35-tal inzendingen dat haar bereikte, de volgende voor bekroning in aanmerking komen: J. J. v. Geuns (zonder titel); Halbo C. Kool: *De liefde der zon* en Theun de Vries: *Westersche Nachten.*
De jury stelt zich voor reeds spoedig een beslissing te kunnen nemen.

De hoogste lof.

Emil Ludwig, de bekende Duitsche schrijver, komt laat in den avond in New-York in zijn hotel en gaat naar de lift. De liftboy is diep verzonken in een boek. Hij hoort en ziet den laten bezoeker heelemaal niet en schrikt eerst op, als Ludwig hem een tikje op den schouder geeft.
Het ventje krijgt een kleur, springt overeind, staat in de houding, tikt aan zijn mutsje.

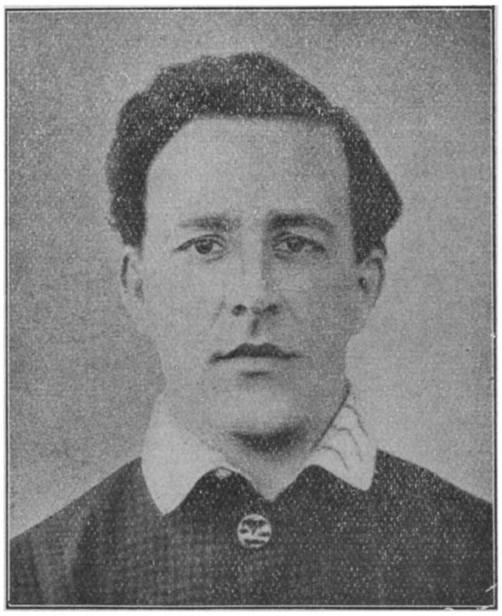

Emil Ludwig.

„Wat las jij daar wel?" vraagt de schrijver lachend.
„*Napoleon*, sir", antwoordt de knaap en toont met een stralend gezicht het boek, dat Ludwig herkent als door hem zelf te zijn geschreven.
„Zoo, en hoe bevalt het je?" vraagt de auteur, tóch wel een beetje trotsch voor dit compliment van een Amerikaanschen jongen.
„Prachtig, sir! Gewoonweg éénig en reuze!"
Dan, als de schrijver zwijgt, voegt de kleine liftboy aan zijn uitbundige loftuiting toe: „Weet u, meneer, waarom ik 't zoo mooi vin? Ik vind, dat die Napoleon reuze veel op mij lijkt!"

Paul Claudel.

De auteur Paul Claudel, de dichter, vermoedelijk een oogenblik vergetende, dat hij ook Son Excellence Paul Claudel, ambassadeur, is, heeft zich tegenover Jacques Brissac uitgelaten, dat hij zijn (met muziek van Milhaud uitgevoerd) opera *Christophe Colomb* (intusschen gevallen te Berlijn) niet in Frankrijk wil laten opvoeren, omdat het Fransche publiek minder er op aangelegd is om noviteiten te apprecieeren, maar wèl in België, waar er goede koren voor zijn, die er in Frankrijk niet zijn.

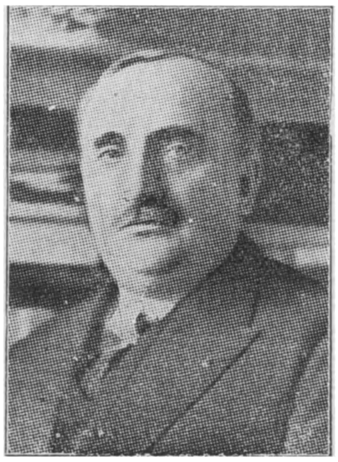

Paul Claudel.

Men begrijpt, dat deze onpatriottische uitlating in Frankrijk opzien heeft gebaard. J. P. L. schrijft in *Comoedia*: „Kortom, Mr. Paul Claudel, ambassadeur de France te Washington is niet heelemaal enthousiast van Parijs. Zonderlinge mentaliteit voor een diplomaat, wiens woorden tegen ons geëxploiteerd zullen worden met de gebruikelijke kwade trouw die zekere oprechtheden ontmoeten van de andere zijde van den Rijn en elders."

Een Fransche Radio-comedie.

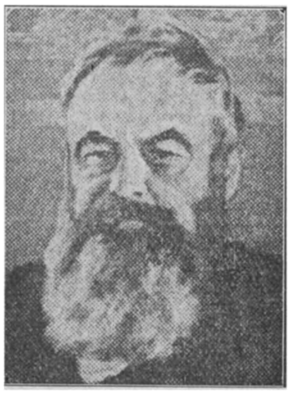

Tristan Bernard.

Tristan Bernard, de bekende comedieschrijver, boos, dat de radio een van zijn tooneelstukken verhaspelde, werd door de T.S.F. uitgenoodigd, zelf een stuk voor radio te schrijven.
De grijze acteur voldeed graag aan dezen wensch en zoo werd er pas een blinde generale repetitie gehouden van zijn comedie: „Het Slaapmiddel". De decors worden er niet verklaard door den regisseur, doch heel handig door den text aangeduid. Wij zien als het ware de dieven binnenkomen, het oude dametje bedwelmen en berooven om bij het ochtendkrieken, als het slachtoffer ontwaakt, haar niet te hooren klagen over haar verdwenen bezit, maar over het weldoende slaapmiddel, dat haar na drie jaren eindelijk een uitstekenden nacht bezorgde.

Een nieuw drama van Bernard Shaw.

Aan een Amerikaansch journalist heeft Shaw medegedeeld, dat hij aan een nieuw stuk begonnen is, dat sterk van zijn vorige werk afwijkt. Zijn nieuwe stuk is een oorlogsstuk, dat de monsterachtigheid van de jaren 1914-1928 evenzoo getrouw ten tooneele zal brengen als Remarque haar in zijn roman bracht. Tegelijk zal het een utopisch toekomstdrama zijn. De oorlog zal daarin in den vorm van een historischen terugblik ten tooneele worden gevoerd. Tot plaats van 't gebeuren heeft Shaw Londen gekozen, en wel in 't jaar 2030.
In de 1e acte houdt een historicus een lezing over den oorlog en dat wat hij spreekt wordt voor den toehoorder in korte tafereelen levend zichtbaar. In de 2e acte wordt de lezing herhaald. Ditmaal echter is de spreker geen Engelschman, maar een Duitscher, en de plaats der handeling is nu niet meer Londen maar Berlijn. En weer kan men in korte tafereelen zien en hooren waarover wordt gelezen. Het onderscheid tusschen beide lezingen ligt niet enkel in de verschillende nationale gezichtspunten, maar ook het feit, dat een spreker het historische idealisme, de andere het historische materialisme huldigt. Dat Shaw niet verzuimen zal een caricatuur van de wereld van 2030 te maken ligt voor de hand. De technische fantasieën van heden, die Shaw in 2030 als bestaande feiten geeft, b.v. het vuurpijlschip, bezoek aan de planeten en de radiummachine, die monsterachtige massa's energie opstapelt, zullen in het toekomststuk een groote rol spelen. De moraal van 't stuk is de oude wijsheid, dat de mensch immer dezelfde blijft.

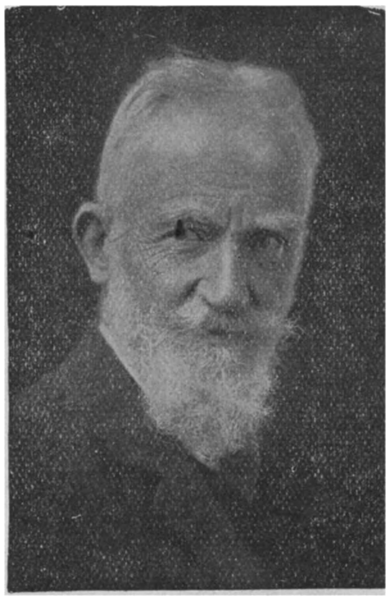

Bernard Shaw.

Robert Seymour Bridges. 1844-1930.

Het is alleszins merkwaardig dat van de drie dichters die de redacteur van *Everyman* onlangs aanhaalde als de meest representatieve van het vorig jaar reeds twee het tijdelijke met het eeuwige hebben verwisseld dit jaar. Eerst hadden we den dood te betreuren van D. H. Lawrence wiens *Pansies* waarin hij zijn gedachten openbaart op een poëtische en geheel conventielooze wijze, met veel lof besproken werd. En nu ontvalt Engeland de man die in 1913 door den koning tot „poet laureate'' werd uitverkozen en wiens laatste bundel gedichten *The Testament or Beauty* algemeen aangezien werd als een blijvende bijdrage tot de schoone letteren. R. Bridges, in 1844 geboren studeerde in Eton en Corpus Christi College in Oxford. Hij was lange jaren geneesheer in de voornaamste hospitalen van Londen doch

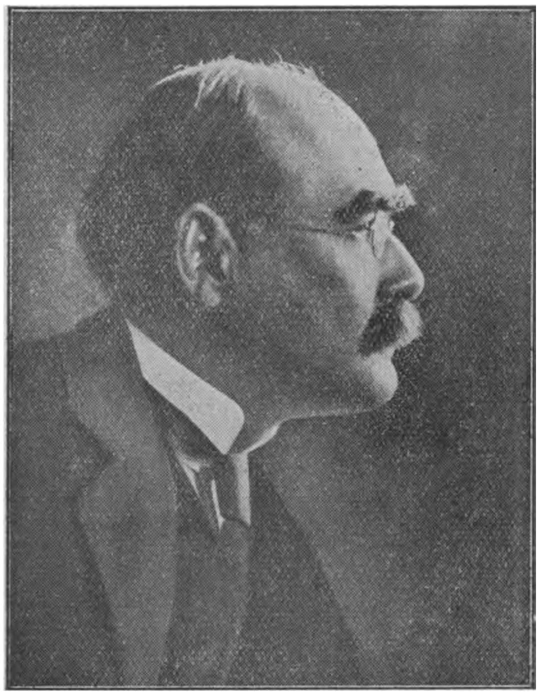

Rudyard Kipling.

wijdde zich van af 1882 uitsluitend aan de literatuur. Hij was gehuwd met een dochter van den bekenden schilder Waterhouse en leefde in de omgeving van zijn oude universiteitstad. Bridges is wel hoofdzakelijk als dichter bekend. Doch voornaam zijn ook zijn kritische werken over Keats en Milton. In een appendix van het laatst vernoemde vinden we zijn theorie geresumeerd die niet alleen belangrijk is op zich zelf doch noodig tot het goed verstaan van zijn eigen werk. Hij schreef ook een 8-tal tooneelstukken waarvan echter geen enkel beroemd is geworden. Zijn grootste faam zal blijven zich dichterlijk oeuvre. Bridges wordt gemeenlijk geklasseerd in de „Edwardian Poets'' waartusschen, naast de patriotische balladen dichters Kipling en Newbolt en de zeer belangrijke groep Iersche dichters met Yeats, A. E.; P. Colum e.a. vooral hij en zijn mededinger naar het „laureateship'': Sir W. Watson uitblonken. Er waren voor de troonbestijging van Joris V dichters genoeg doch er bestonden geen sterk omlijnde dichterlijke scholen. In de engelsche kritiek muntte Bridges uit door zijn nieuwe methodes in de anlyse van het engelsche rhytme en het moet ons dan ook niet verwonderen dat naast zijn uiterst delicate beschrijvingen van het engelsche landschap juist zijn vaardigheid in het hanteeren van de meest verschillende rhytmen het voornaamste kenmerk is van zijn poëtisch werk. Zijn eerste bundel *The Growth of Love* verscheen in 1876, in 1885 gevolgd door *Eros and Psyche*. Dan kwamen van 1890-'94 vier deelen *Shorter Poems*. Enkele jaren nadien verschenen zijn volledige werken. In 1919 gaf hij *Britannia Victrix*, in 1920 *October*, in 1926 een bundel nieuwe verzen en eindelijk 't vorig jaar het bovenvernoemde werk.

Meer nog dan vroeger vinden we ook in dit allerlaatste al de fijnste eigenschappen van zijn dichterlijken geest. Doch het is geen gemakkelijke lectuur. En we durven ons zelfs afvragen hoevelen van degenen die dezen bundel aanschaften hem ten einde uit hebben gelezen. Bridges heeft nooit geaasd op populariteit en zijn werk is evenmin als dat van Browning populair te noemen, in de gewone beteekenis van het woord. Doch met hem is een grootheid heengegaan van den ouden stempel waarvoor niet zoo gauw in de poëzielooze angelsaksische wereld een plaatsvervanger zal gevonden worden.

Hoe men boeken verkoopt.

„Geef mij een goeden titel, en ik verkoop uw boek goed'' zeggen de uitgevers.

A Chinn heeft in de *Mercure de France* een aantal merkwaardige voorbeelden gegeven van welke beteekenis die woorden zijn in Amerika. Théophile Gautier's *Gouden Vlies* werd te New York in Engelsche vertaling uitgegeven. De omzet bleef beperkt tot zesduizend exemplaren per jaar. De uitgever wist raad: een nieuwe druk verscheen onder den titel „Op zoek naar een blonde geliefde'', en het volgend jaar waren er 50.000 koopers.

Guy d'Maupassant's *Boule de Suif* werd vertaald en gepubliceerd onder zijn normalen titel „Slechts'' 15.000 exemplaren werden verkocht. Het jaar daarna verschijnt het als „liefde en andere vertellingen.'' De verkoop stijgt met 37.000 exemplaren. De uitgever heeft nu bloed geroken en het derde jaar heeft *Boule de Suif* een nog verlokkender titel: „Het offer van een vrouw van slechten levenswandel.'' Vijftigduizend Amerikanen leggen er hun dollar voor neer.

„Geef me een regel die waard is onsterfelijk te zijn, en ik maak je onsterfelijk'' heeft Flaubert eens aan de Maupassant geschreven. „Geef mij een titel...'' zegt de Amerikaansche uitgever tegen zijn boekenregisseur.

Gautier en de Maupassant zijn in goed gezelschap Molière, Molière's *Les Précieuses ridicules* konden den Amerikaanschen lezer niet bekoren. Wat is een „précieuse'' voor een Amerikaan? De oplage bleef in het magazijn van den uitgever liggen. Een nieuwe band: de précieuse heette voortaan *Les Femmes Ridicules* en Molière's roem in Amerika is weer verzekerd: 15.000 koopers in het eerste jaar......

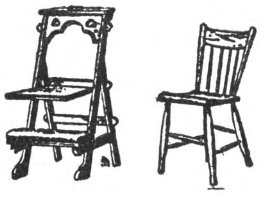

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev.

EDUARD VAN WEES
R.K. Boekhandel
Boekdrukkerij
BREDA.

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No. 320.

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

ST. LAURENS BOEK- EN KUNSTHANDEL
ROTTERDAM, Eendrachtsstraat 99 NIJMEGEN, Kelfkensbosch 23
VRAAGT ONZE CATALOGI en GEREGELDE PROSPECTUSZENDING
IN ONZE TOONKAMERS EEN GEHEEL EENIGE COLLECTIE
RELIGIEUZE KUNSTVOORWERPEN — VRIJE TOEGANG

100 GRAM
EVERLASTING
THREADS KNITTING
DE ALTIJD DURENDE BREIKATOEN VERKRIJGBAAR IN ALLE KLEUREN

VRAAGT UWEN WINKELIER DIT MERK. GEEN ANDER GEEFT DEZELFDE VOLDOENING OOK IN ONGEBLEEKT VERKRIJGBAAR.

ADRES VAN WINKELIERS VERSTREKT OP VERZOEK, DE FABRIKANTE N. V. STOOMBANDFABRIEK VAN ENGELEN EN EVERS HEEZE (N.-B.)

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is.
E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen
Vraagt Reizigersbezoek.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 Telephoon Interc. 23903

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Verschenen:

De Russische Ziel

door Pater CONSTANTINUS O.Cap.

INHOUD:

1. De Russische Ziel van het standpunt der volkerenkunde en zielkunde.
2. De Russische Ziel en de godsdienst.
3. De Russische Ziel en de staat.
4. De Russische Ziel en het Katholiek internationalisme.

Het werkje is 60 pagina's groot.
Prijs gebrocheerd f 0.75, franco per post f 0.80.

Uitgave Drukkerij „Helmond"
TE HELMOND.
Alom verkrijgbaar in den Boekhandel.

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders, No. 9, 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Voorop 'n Meistukje, vooral aan 't adres der weinig nadenkende ouders. Een sympathieke beschrijving over 'n ziekenhuis, waar alles wordt verzonnen om 't leven te bewaren is de inleiding voor meerdere bijdragen over zieke huisgenooten. Een kort paedagogisch verhaal vertelt ons, hoe moeilijk het is kinderen te leeren bidden. Twee moeilijke problemen worden nog even aangeraakt; de verhouding van moeder en haar groote dochter, en de verhouding tusschen school en huisgezin. Verder nog veel bijeengebracht uit verschillende tijdschriften.

De Bijenkorf Ginnekenstraat 38 Tel. 652 - BREDA
Porselein — Aardewerk — Tafelserviezen — Theeserviezen — Speelgoederen — Luxe artikelen — Lederwaren.
Groote sorteering. Billijke prijzen.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

J. B. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingscondities.

H. N. B. T.

LISBETH BURGER,

ALS DE OOIEVAAR KOMT

INGENAAID f 3.25 GEBONDEN f 4.25

Overal verkrijgbaar.

Van bovenstaande uitgave hebben wij nog slechts een zeer beperkte voorraad.

EEN ONGEVRAAGD ATTEST.

Een der koopers schreef ons spontaan het volgende: „Ontvang mijne meening over Uwe uitgave *Als de Ooievaar komt*. De Maasbode schrijft: Het is een teer onderwerp maar teer behandeld. Ik zou daar aan willen toevoegen — onbeschrijfelijk kiesch behandeld. Vele boeken heb ik gelezen maar nooit een waarvan de inhoud mij meer getroffen heeft, en ben het dan ook roerend eens met Schildberger Buchhandlung, Berlijn, dat het ieder jong meisje maar ook vooral jonge mannen naast den bijbel gelegd moest worden. In een woord ik vind het een pracht werk!"

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

DE GLOEIENDE HEIDE,
door GEORGES VIRRES.

Deze geschiedenis speelt in het Kempenland, waar de hartstocht oplaait en de liefde lijdt, tegen den achtergrond van laag wroeten en onder de intrige van dorpelijke belangen en strevingen. Dit is nu een boek om in éëns uit te lezen en er des nachts van te droomen.
Ingenaaid f 0.95.

HAAR GEHEIM,
door F. MARION CRAWFORD.

Milieu van naastenliefde en goedhartigheid en eene heldin met violenoogen van teederernstige pathetische uitdrukking. De ellende van het leven — schrijnend, afzichtelijk — haar welbewaard geheim. Spannend, boeiend tot het laatste. Een mooi boek.
Ingenaaid f 0.95.

Deze boeken bevatten inderdaad spannende, goede, prettig leesbare lectuur.

Ieder jaar zullen 10 romans verschijnen, uitgevoerd op opdikkend papier, in driekleurendrukomslag, bevattende 10 vel druks of 160 bladzijden.
De prijs bedraagt f 0.95.
Bij abonnement van 10 deelen is de prijs f 8.—. betaalbaar in 1 termijnen.

Deze romans zijn geschikt voor groote verspreiding.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405

Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

Firma Wilhelm van Eupen

R. K Boekhandel & Uitgeverij

EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie **BLOEIEND LEVEN** No. 1 2 en 3 voor het 1e leerjaar door

Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes:

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar door **M. C van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.

door **H. H. Stroy,**

Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal) **40 cent.**

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal) **50 cent.**

Beleefd aanbevelend,

Firma Wilhelm van Eupen.

RADIOBIBLIOTHEEK

Een reeks practische werken over draadlooze, die voor den beginneling en liefhebber, evengoed als voor den technieker een bron van gegevens en inlichtingen bevatten.

Zijn reeds verschenen:

Nr 1: **Storingen in Radiotoestellen**, door P. H. Brans. 56 blz. Met 15 Fig. f 0.60.
Nr. 2: **Energiebronnen voor Radiotoestellen** (Deel I) door P. H. Brans. (Droge cellen en Accu's). 144 blz. met 107 fig. f 1.50.
Nr. 3: **Energiebronnen voor Radiotoestellen** (Deel II) door P. H. Brans (Filters voor Anode en gloeidraad. (Wisselstroomvoeding). f 1.75.
Nr. 4: **Zes goede ontvangschakelingen** met volledige constructieteekeningen op ware grootte, schema's en foto's door J. Luyckx f 1.50.
Nr. 5. **Schakelingen voor Ultra korte golf-ontvangst**, met volledige constructieteekeningen, door J. Luyckx. f 0 75.

In voorbereiding:

De Neutrodyne. De Superheterodyne. Antennes voor Radio.

UITGEVERIJ „DE TECHNIEK"

Amerikalei 195 ANTWERPEN

GEZELLE PLAAT

PRACHTUITGAVE (25×17 cmt.)

Prijs: 6.50 fr. (verzendingsk. inbegrepen) te storten op het postcheckrek 123408 van het

Grafisch Bureau C DE RECHTER

DELINSTRAAT ANTWERPEN

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën

Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën

Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS

10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL

HAAGDIJK 104-106 - BREDA

— **De drukkerij voor R.K. Periodieken** —

Doelmatige publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor Uw onderneming.

Zoo juist verschenen:

L. BOT

EIN DEUTSCHES PLAUDERSTÜNDCHEN

IN HOLLÄNDISCHEN KATHOLISCHEN SCHULEN —

IDIOMATISCHES IN GESPRÄCHSVORM

PRIJS, ING. . f1.20
GEBONDEN . f1.40

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

WERKT VOOR UW FINANTIEELE ONAFHANKELIJKHEID

EN SLUIT EEN FLINKE LEVENSVERZEKERING MET WINSTAANDEEL
——— BIJ DE ———

HAVBANK

SCHIEDAM.

Vraagt onze lage tarieven en brochure inzake onze hooge winstuitkeeringen.

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: Eksterstraat 1, Tel. 1094
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.
Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

Modelslagerij G. BANNENBERG

Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 352

Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie' door het geheele land. - Vraagt prijscourant encondities

Gebr. van Campen, Nijmegen

Broerstraat 63 — Telef. 1866

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzellen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

P. BARTEN - BREDA

Bredascheweg 53 - Telefoon 1695
Groothandel in Aardappelen en Brandstoffen

VAN TUIJN & Co. - DONGEN

Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, afgelapt en Good-Year Welt.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER. DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS. FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 12 — 15 JUNI 1930 — 25 cent

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Latijn
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Kunst . . . . . Fransch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Nederlandsch Fransch, Duitsch
Geschiedenis . . . . . Fransch
Land- en Volkenkunde . . . . . Fransch, Engelsch
Sociale en Aanverwante Wetenschap . . . . . Nederlandsch, Engelsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . . Nederlandsch
Leerboeken . . . . .
Spel en Sport . . . . . Nederlandsch
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING — BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. N. B. T.

LISBETH BURGER,

ALS DE OOIEVAAR KOMT

INGENAAID f 3.25 GEBONDEN f 4.25

Overal verkrijgbaar.

Van bovenstaande uitgave hebben wij nog slechts een zeer beperkte voorraad.

EEN ONGEVRAAGD ATTEST.

Een der koopers schreef ons spontaan het volgende:

„Ontvang mijne meening over Uwe uitgave *Als de Ooievaar komt*. De Maasbode schrijft: Het is een teer onderwerp maar teer behandeld. Ik zou daar aan willen toevoegen — onbeschrijfelijk kiesch behandeld. Vele boeken heb ik gelezen maar nooit een waarvan de inhoud mij meer getroffen heeft, en ben het dan ook roerend eens met Schildberger Buchhandlung, Berlijn, dat het ieder jong meisje maar ook vooral jonge mannen naast den bijbel gelegd moest worden. In een woord ik vind het een pracht werk!"

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

DE GROOTE VERGISSING

ONZE EERSTE HISTORISCHE ROMAN VAN DEN KATHOLIEKEN SCHRIJVER J. C. W. DUNCKER IS

EEN GROOT SUCCES

HET IS EEN BOEK DAT IEDER INTELLECTUEEL, IEDER NEDERLANDSCH SPREKENDE LEZEN MOET.

VRAAG HET UW BOEKHANDELAAR

HIJ ZAL U DIRECT EEN UITVOERIG PROSPECTUS TER HAND STELLEN —

ING. f 1.60. GEB. f 2.75.

N.V. Uitgeverij P. D. BOLLE
TE ROTTERDAM.

Verschenen:

De Russische Ziel

door Pater CONSTANTINUS O.Cap.

INHOUD:

1. De Russische Ziel van het standpunt der volkerenkunde en zielkunde.
2. De Russische Ziel en de godsdienst.
3. De Russische Ziel en de staat.
4. De Russische Ziel en het Katholiek internationalisme.

Het werkje is 60 pagina's groot.

Prijs gebrocheerd f 0.75, franco per post f 0.80.

Uitgave Drukkerij „Helmond"
TE HELMOND.

Alom verkrijgbaar in den Boekhandel.

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. M. M. VAN DEN GOORBERGH
Teteringenstraat 40 - BREDA - Tel. 761
Groothandel in Verfwaren.
Japanlakken en Vernissen.
Speciaal adres voor Kloosters en Gestichten.

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

„DE KEMPEN”
Centrale R.K. Boekhandel van 't Zuiden
UITGEVERIJ TILBURG

Verschenen:

V. S. in 't geweer!

door

Drs. L. C. MICHELS
Docent aan de R.K. Leergangen.

De spellingstrijd opnieuw ontbrand. De vereenvoudigde spelling in 't geweer tegen Dr. van Gorkom.

'n Verweer fel als 'n degenstoot.

PRIJS f 0.95.

JAN PIETERSZOON COEN

DOOR

H. P. GEERKE

ING. f 2.90, GEB. f 3.90.

Dit boek geeft de levensgeschiedenis van J. P. Coen, de groote Nederlandsche Kolonisator niet alleen, doch ook een man-uit-één-stuk, waar ieder bewondering voor heeft en waar jong en oud graag over leest.

Dat Nederland toch koloniën heeft als erfgename der O. I. Cie., hebben we te danken aan het feit, dat onder de weinige flinke kerels, die in den beginne naar de kostelijke eilanden zeilden, die zich rond den evenaar slingeren, 'n man was, die aanstonds 't beginsel zijner lastheeren als 'n fout herkende, bovendien de eigenschappen en capaciteiten bezat om 'n kolonisator te worden en die door 'n energieke wil en de ontwikkeling eener groote werkkracht ook de grondlegger van ons Indië geworden is, Die man was *Jan Pieterszoon Coen.*

Boekzaal der Geheele Wereld.

W. DE HAAN - UTRECHT

De ware Maria-vereerder
meer dan ooit gebruik maken van het gebeden- en meditatieboek

Thomas van Kempen over de H. Maagd

door **JOANNES MERCATOR** Pr. m. medewerking van **P. HILARION THANS O.F.M**, met een aanbeveling van **Prof. Mr. Dr. CH. RAAYMAKERS S.J.**

Gebonden in zwart, paars of bruin linnen band f 1.90

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij de Uitgevers: **DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE**
Langestraat 35 — Tilburg

Zoo juist verschenen:

JOHN. RUSKIN

zijn leven en zijn werken
zijn opvoedkundige beginselen
en zijn invloed.

Met een algemeene bijgewerkte bibliographie door

Dr. Raph. Kreemers

Leeraar a.h. Kon. Atheneum en de Sted. Handelsschool te Verviers.
Late Graduate-Fellow: The University of Chicago.

Over een uittreksel uit dit werk verschenen de volgende recensies:

Boekzaal: Dr. Kreemers laat wel duidelijk de groote machtige ideeën van Ruskin over opvoeding zien. Ze zijn goed bestudeerd en becritiseerd.
Boekengids: „Een synthese die stevig ineenzit en echt weldadig aandoet.”
Hooger Leven: „Deze verhandeling, ten zeerste aanbevolen, zou haar plaats mogen vinden in elke onderwijzersbibliotheek”.
L'Athénée: „Een verhandeling die om haar diepgang en stijlhoedanigheden een plaatsje verdient in de wetenschappelijke Ruskin-bijdragen.”

Op mooi opdikkend papier, groot 8°, 256 bldz.
Prijs: ingen. f 4.50. Geb. f 5.25.
Met een portret van Ruskin.

Uitgeverij „OISTERWIJK”
TE OISTERWIJK

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES-
EN HEERENKAPPER
Specialitei Ondulation Marcel

CHR EKELS
s-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

A. HAM Jr. — NIJMEGEN
Machinefabriek — Constructie-Werkplaats
Electrisch Laschbedrijf — Stoomketelmakerij
Waalbanddijk 7, Tel 1553, Weurtscheweg 58

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres
in gemaakte goederen

MODEVAKSCHOOL.
Opleiding voor
Leerares, Coupeuse, Costumière, en Lingerie Coupeuse
AMERSFOORT
Van Kampenstraat 11
Directrice B. H. v. d. Snee.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS
KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES.
EN DETAIL

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN
GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

UITGAVE VAN
FOREHOLTE
TE VOORHOUT.

De Katholieke vrouw van de daad
door Gabr. Palau S.J.
„Goudkorrels van echte levenswijsheid" (De Maasbode) voor onze katholieke vrouwen en meisjes.
Prijs ingenaaid f 0 60.
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
Uitgeverij „FOREHOLTE"
VOORHOUT.

Vraagt geregelde gratis toezending van de
FOREHOLTE-POST

De Leer der Kuischheid
door
Prof. Mr. W. J. A. J. Duynstee C.s.s.R.
Derde herziene druk.
11e tot 15e duizendtal.

Een uitvoerige voor leeken zoowel als voor geestelijken bestemde uiteenzetting van het zesde en negende gebod De zoo spoedig op elkaar gevolgde herdrukken van dit zoo verdienstelijke boek bewijzen, dat het publiek het werk van dezen schrijver op prijs weet te stellen.

Dit boek werd uitgegeven in samenwerking met het Centraal-Bureau van „Voor Eer en Deugd".

HET SCHILD: We kunnen, zonder te overdrijven, zeggen, dat dit werk een volledig handboek is over de kuischheid en een handleiding voor ons gedrag, om onze deugd temidden van een wufte maatschappij veilig te bewaren.

Ingenaaid f1.30.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Prof. Albert Schweitzer, **6549.**
HET CHRISTENDOM EN DE WERELD-GODSDIENSTEN. Vertaald uit het Duitsch door Henriette Crommelin. *H. D. Tjeenk-Willink & Zoon, Haarlem,* 2e druk: 1930. (21.5 × 14.5) 96 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.90.

Prof. Albert Schweitzer is 'n buitengewoon begaafd geleerde, die als theoloog en musicus wereldnaam heeft en in 1913 de graad van doctor in de geneeskunde behaalde, om zich naar'n afgelegen zendingsstation te begeven te Lambarence, waar hij zijn ziekehuizen stichtte. In dit boek wil hij de unieke en bijzondere diepte van 't Christendom aantonen. Eerst gaat hij na de oorsprong van 't Christendom — niet is 't ontstaan uit de vroomheid van de Grieksche-Romeinsche wereld, maar van Jezus zelf. „Hoe is 't mogelijk", zoo zegt hij, „dat ernstigdenkende menschen dat kunnen meenen." Daarna stelt hij 't Christendom tegenover de wereldgodsdiensten, die heden ten dage strijden om de heerschappij over de geesten, tegenover 't Brahmanisme, 't Boedhisme, het Hindoeïsme en den Chineeschen godsdienst. Een vergelijking met den godsdienst van Zarathoesa laat hij na, omdat deze geen rol meer speelt in de wereld. In ieder geval zijn deze lezingen hoogst belangrijk en er is veel studiemateriaal in christelijken geest heel populair bewerkt.

v. L.

DUITSCH.

Franz Joseph Peters, **6550.**
IM REICHE CHRISTI, Geïllustreerd. *Peter Hanstein, Bonn,* 1930. (23.5 × 15.5) 462 blz. geb. M. 10.—.

Deze beknopte, en toch vrij volledige verklaring der Roomsche godsdienstleer voor ontwikkelde Katholieken kunnen we van ganscher harte aanbevelen, ook om de juiste verwijzing naar de beste bronnen, die men voor dieper bestudeering der onderdeelen kan naslaan. Het is treffend te zien, hoe telkens verwezen wordt naar de jongste stroomingen en resultaten der nieuwere wetenschappen, ook van psychologie en paedagogie om dat alles dienstbaar te maken aan de verheven Godsopenbaring, zooals die in Geloofs- en Zedenleer is neergelegd. Het met zorg samengestelde werk is bovendien verrijkt met meerdere kunstbijlagen. Een werk van blijvende waarde voor elken ontwikkelden Katholiek, speciaal voor ontwikkelde bekeerlingen, die uiteraard dieper wenschen door te dringen in de supernatureele schoonheden van ons H. Geloof.

P. Constantinus, O.Cap.

Theodor Zahn, **6551.**
GRUNDRISZ DER GESCHICHTE DES APOSTOLISCHEN ZEITALTERS. *Werner Scholl, Leipzig,* 1929. (23 × 15) 74 blz. ing. M. 3.20.

Zahn plaatst het begin der Kerk niet bij 's Heeren Opstanding, maar bij Pinksteren en deelt de eerste periode in vieren, aangeduid door den dood van den H. Stephanus, de vervolging van Herodes, de gevangenneming van den H. Paulus te Jeruzalem en den dood van den laatsten Apostel. Dan neemt hij een tweede gevangenneming van den H. Paulus aan en plaatst de werkzaamheid van den H. Petrus te Rome gedurende het verblijf van den H. Paulus in Spanje en hij verdedigt de opvatting, dat beider marteldood te Rome onder Nero heeft plaats gehad.

Dom A. Beekman, O.S.B.

LATIJN.

P. Dr. Willibrordus Lampen, O.F.M. **6552.**
B. JOHANNES DUNS SCOTUS ET SANCTA SEDES. *Ad Claras Aquas, Florentiae,* 1929. (19 × 13) 57 blz.

Eigenlijk is het treurig, dat zulk een boekje verschijnen moet. Is het dan waardeloos? Integendeel, het is van veel waarde. Maar jammer blijft het, dat zulk een betoog noodig is. Want nu moet het noodzakelijk een defensief karakter dragen en daardoor weer gemakkelijk den indruk maken, dat het éénzijdig is. En toch is dit werkje veel kalmer — en daardoor degelijker — dan men wellicht verwachten zou. Ook afgezien van de waarde tegenover geheel verkeerde opvattingen van Sextus' leer. Zijn bedoeling en standpunt is dit boekje nuttig. Er steekt in de Inleiding heel wat studie. We noemen als voorbeeld: de uiteenzetting over de uitspraak van de Congregatie der Kardinalen (op gezag van P. Paulus V) over de werken van Scotus: de als echt bewezene kunnen zonder meer worden gedrukt, verder over de lotgevallen van Scotus en zijn partij-kiezen vóór den Paus tegen Philips den Schoone in Frankrijk, weshalve hij werd uitgewezen.
In een appendix worden pauselijke uitspraken gegeven, die betrekking hebben op de franciskaansche school. Waaruit de breedheid van inzicht bij de Pausen duidelijk blijkt.

Dr. F. v. d. B. O.F.M.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Lisbeth Burger, **6553.**
ALS DE OOIEVAAR KOMT. Vertaald uit het Duitsch. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1930. (22 × 15) 206 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

De jonge mensch die uit Lisbeth Burgers herinneringen z'n wijsheid betreffende het sexueele vraagstuk opdoet, kan moeilijk beter terecht, is van de lectuur in geen geval onrustig, zeker niet bedorven geworden en heeft er zulke ideale en in katholiek opzicht zulke absoluut zuivere opvattingen omtrent 't samenleven tusschen de geslachten uit over gehouden, dat z'n ouders hem met 'n gerust hart kunnen laten gaan, onder hun veilige schutse vandaan.
Daar de schrijfster 'n Duitsche is, vertelt ze natuurlijk van toestanden, zooals die vóór, tijdens en na den oorlog in haar vaderland voorkwamen.
Stuk voor stuk kan men de tragische histories, die ze heeft beleefd, terugvinden in onze eigen samenleving. En dàt vinden we zoo prachtig

in deze eenvoudige, wijze vrouw, die haar leven heeft gesteld in dienst van de barende moeder en haar kindje, dat onder 't licht, waarmee zij de ingewikkelde vraagstukken der moderne maatschappij ziet, alles zoo simpel en zoo klaar wordt. Ze zegt daarenboven de dingen, zooals ze zijn, niet enkel ten opzichte van 't geen direct met haar beroep samenhangt, maar ook in 't aanwijzen van de sociale misstanden en onrechtvaardigheden, die zoo vaak de oorzaak zijn van veel ellende op zedelijk gebied.
Legio zijn de gevallen, waarin Lisbeth Burger moest ondervinden, hoe de sociale onrechtvaardigheid 't zwaarst wordt gevoeld in de dagen rond 'n bevalling. Maar nimmer laat ze zich verleiden tot 'n opstandige toon: ze blijft de beheerschte flinke vrouw, die boven alle tijdelijke beproevingen en menschelijke zwakheden uit, ziet de eeuwige Macht, die alles leidt, de eeuwige bestemming, waartoe de mensch werd geschapen. Mogen vele ouders hun voordeel met dit boek doen en dat niet enkel voor zich zelf, maar vooral in 't belang hunner kinderen.

F.

M. van Vortum O.Cap., 6554.
HET LAND VAN GELUK. *Kruisvaarders van St. Jan, Rijswijk,* 1930. (20×14) 62 blz. ing. f 0.35.

'n Eenvoudige brochure zonder eenige pretentie om 't huisgezin om te scheppen tot een land van geluk. De grondslag van 'n gelukkig huisgezin is 't levend geloof, 't practisch geloof, dat zich in alles uitspreekt. Beheerscht 't geloof alles, dan zal er gebeden worden, dan zal er vrede en eensgezindheid heerschen, dan zal er vreugde en blijheid zijn, dan wordt 't huisgezin een gemakkelijke weg naar den hemel.

v. L.

Hardy Schilgen, S.J., 6555.
JONGE HELDEN. *Foreholte, Voorhout,* 1930. (19×12.5) VI-198 blz. ing. f 1.—.

Schr. gaat van 't onbestrijdbare standpunt uit, dat opvoeding tot reinheid iets anders is, dan verstandelijke voorlichting alleen. De sterke wil speelt in dezen jeugdstrijd 'n veel voornamere rol. Den wil stalen door allerlei beschouwingen is 't overal-vastgehouden doel van den ondervindingrijken practicus. Daarvoor zoekt hij allerlei argumenten bijeen, en alles, wat hij zegt wordt pakkend en meesleepend voorgesteld. Opwekkingen om helden der kuischheid teworden, gaat hij zoeken in de hoogheid van onze goddelijke afstamming, in de vreugde der zelfoverwinning, in de schande der nederlaag, in de voornaamheid, kracht en vrijheid der kuischheid. Hij geeft de voorwaarden aan om te overwinnen, de stemming in den strijd, de natuurlijke en bovennatuurlijke hulpmiddelen. Frisch en levendig is de taal waarin alles wordt behandeld, iets, wat de opgroeiende jeugd zoo waardeert. Waar 't noodig blijkt worden ook de noodige inlichtingen gegeven, maar de hoofdzaak is wilssterking. 't Dunkt ons, dat er veel kunnen gered worden door de ernstige, mediteerende lezing van dit boek.

v. L.

Maura Philippi, 6556.
DE PAROCHIEELE VROUWELIJKE HULP. *Paul Brand, Hilversum,* 1930. (19.5×13.5) 96 blz. ing. f 1.25.

Dit werkje bevat vele praktische wenken voor 't vrouwelijk leekenapostolaat bij de moderne zielzorg. Om deze praktische actualiteit in een gewichtig modern pastoreel-vraagstuk is het boekje ten zeerste aan te bevelen.
De bewerker, die schuilgaat achter de initialen L. V. en dien we kennen uit meerdere opstellen van zijn hand (zoo we ons niet vergissen) ,heeft hiermede zeker een nuttig werk verricht. Toch veronderstelt 't boekje teveel het bestaan van een bepaalde instelling en organisatie voor dat vrouwelijk leekenapostolaat. In ons land echter komt zulks slechts voor bij enkele instellingen met geheel eigen terrein. Gewenscht ware daarom b.v. een breed uitgewerkt plan van zulk een ideale organisatie „der parochieele vrouwelijke hulp." Dan zou dit boekje aanleiding kunnen zijn voor de systematische organiseering, ook in ons land, dezer edele, parochieele vrouwenactie en zou 't effekt van 't boekje meer doeltreffend geweest zijn.

P. Constantinus O.Cap.

DUITSCH.

E. Gilson, 6557.
Ph. Bohner, O.F.M.,
DER HEILIGE BONAVENTURA. *Jakob Hegner, Hellerau,* 1929 (19×10.5) 958 blz.

Om verschillende redenen is de Duitsche vertaling van Gilson's Bonaventura-monografie toe te juichen. Zoo zal meer bekendheid worden gegeven aan de zeer belangrijke meening van den auteur: dat Bonaventura een wel-doordacht systeem vóórstond waarin hij zich — niet uit conservatisme, maar om diepere gronden — gereserveerd toonde tegenover de geestdrift voor Aristoteles. Daarenboven is deze vertaling een aanvulling (niet alléén in de goed bijgehouden bibliografie en de toevoeging van een Register) zooals de auteur zelf verklaart in een slotwoord, waarin hij het aandeel van den vertaler in dezen dankbaar erkent.
De vloeiende taal vergemakkelijkt de opname van den rijken inhoud van dit boek, wil tegemoet komen aan een geestesrichting, die vooral de synthese zoekt en naast het verstand ook den wil bijzondere aandacht schenkt. Streng-wetenschappelijk in opbouw, is deze studie toch aan een zekere populariseering aangepast en daarom werden de verwijzingen verplaatst naar het einde (zeker een last voor de studie, maar toch begrijpelijk door het bijkomstig doel, wijder kringen te bereiken).

Dr. Fid. v. d. Borne O.F.M.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Tom Ajam, 6558.
DE VROUWELIJKE SPION. *A. W. Bruna & Zn, Utrecht,* 1930. (17×11) 323 blz. gecart. f 1.25.

Avonturen van Duitsche spionnen in Engeland gedurende den grooten oorlog. 'n Romannetje, niet bijster geslaagd, ook niet als amusementslectuur, anti-Duitsch en vanwege diverse opvattingen en uitlatingen voorbehouden.

— Bc — *M. v. M.*

Ruby M. Ayres, 6559.
DE TWEEDE HUWELIJKSREIS. Vertaald uit het Engelsch door A. Vuerhard-Berkhout. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (17×11) 324 blz. geb. f 1.25.

Een jongeman, verloofd met een actrice, krijgt van deze den bons. Uit baloorigheid huwt hij een vriendinnetje uit zijn jeugd.
Reeds op den huwelijksdag beginnen de oneenigheden, waarna het jonge vrouwtje afleiding zoekt in een lang niet onschuldige flirtpartij. Aan het einde verzoening en eeuwige trouw. Een niemendalletje, dat zich vlot laat lezen.
— **Bc** — *A. C. de B.*

Ruby M. Ayres, 6560.
ZIJ DIE MET LIEFDE SPELEN. Vertaald uit het Engelsch door Jkvr. Henriette Rappard. *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20.5×13.5) 235 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Het aantal romans, tot onderwerp hebbend de laag-bij de-grondsche afgezaagde driehoeksverhouding is weer met een vermeerderd.
Giles verbreekt zijn verhouding met George, George huwt uit wanhoop Rutland. Giles bemerkt dan verliefd te zijn op Georgie, doch verlooft zich hals over kop met Nelly en blijft in verstandhouding met Georgie.
Twee pogingen tot moord, een zelfmoord, en Georgie en Giles hebben elkaar.
Jammer dan de schrijfster haar productief talent niet beproeft op minder vervelende onderwerpen van beter gehalte.
— **Bc** — *A. C. de B.*

Earl Derr Biggers, 6561.
EN EEN VROUW VERDWIJNT. *Andries Blitz, Amsterdam,* 1930. (20×14) 245 blz. ing, f 1.90, geb. f 2.50.

Geheimzinnige verdwijningen en opzienbarende moorden zijn wel voorvallen die de beste detectives tot actie en bedrijvigheid prikkelen.
Charlie Chan, sergeant speurder van de politie in Honolulu bleef er heel bedaard onder en wilde naar huis stoomen, waar een blijde gebeurtenis had plaats gevonden. Maar men laat hem niet gaan en hij weet de raadselen ten slotte op te lossen.
Het is een boeiend, geestig boek. Alleen het taaltje van den Chinees is onnoodig hinderlijk gebroken. De vertaling vertoont hier en daar sporen van haast, zoo ook de spelling. Vijfmaal troffen we aan „fronsent", ook „vlijen" i.p.v. vleien; „staande stond" herinnert aan „de profeet sprak terwijl hij zeide." De zelfmoord aan het slot noopt tot voorbehoud voor volwassenen.
— **B** — *M. v. M.*

Henriette Brey, 6562.
VAN EEUWIGE LIEFDE. Vertaald uit het Duitsch door A. R. J. v. Keeken M.S.C. *Missiehuis, Kaatsheuvel,* 1930. (16.5×13) 198 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Een goede vertaling stelt heel wat eischen waaraan lang niet altijd wordt voldaan. Den een schort het aan voldoende kennis der vreemde taal, een ander beheerscht zijn moedertaal niet, een derde voelt geen twee talen tegelijk, zoodat hij telkens zonder erg onder den invloed raakt van het vreemde element, enz. Zonder veel routine of een apart talent vraagt iedere goede omzetting veel geschrijf en daarvoor missen velen alweer het noodige geduld.
Van al deze bezwaren merkt men in dit mooie werkje niets. Het maakt den indruk of het zoo, kersversch uit een Hollandsche pen is gevloeid, wat de lectuur dezer literair-mystiek eucharistische schetsen van de bekende schrijfster dubbel aangenaam maakt.
Dat de toon van het boekje meer dan eens een echo werd uit de ziel der schrijfster zelf, die veel heeft geleden, en dus nogal 'ns subjectief aandoet, verhoogt slechts z'n waarde, want in de meeste menschen leeft de geheime paradox, dat ze zich vaak getrokken voelen door datgene, wat hen van nature afschrikt: het lijden.
— **A** — *P. v. d. Bosch.*

F. Marion Crawford, 6563.
HAAR GEHEIM. Vertaald uit het Engelsch door C.H. van Heeren. *J. J. Romen & Zonen, Roermond,* 1929. (20×13.5) 159 blz. ing. f 0.75.

Behalve sommige te groote griezeligheden, wellicht voor zeer gevoelige menschen, een best boek in z'n soort, dat ook de nuchterste met spanning zal lezen.
— **B** — *P. Gloudemans M.S.F.*

Andre Demaison, 6564.
DIEREN DIE MEN „WILD" NOEMT. *De Voortganck, Amsterdam,* 1930. (21×15.5) 154 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.25.

Andre Demaison verzamelde in deze bundel een reeks vertellingen over de wilde dieren, die met al hun wildheid en ontembaarheid bij de menschen komen en door één meester worden beheerscht, als uit instinct. Hij heeft zijn stof zeer afwisselend gekozen en op een prachtige wijze verwerkt.
— **B** — *M. M.*

Marie Diers, 6565.
DE KINDEREN VAN HECKEDAM. Vertaald uit het Duitsch door Christine Oudemans. *A. G. Schoonderbeek, Laren,* 1929. (21.5×15.5) 228 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

Uit 't huwelik van de bon-vivant ritmeester Dönninger en z'n potige vrouw, die zich alzo alleen belasten moet met 't beheer van de boerderij Heckendam, 'n zorgelik bezit overigens, worden vier kinderen geboren, twee jongens en twee meisjes. De schrijfster volgt hen, nadat de moeder, die als weduwe 'n wanhopige strijd gevochten had tegen de dreigende ontreddering van 't landgoed en er ten slotte aan ten ondergegaan was, op hun verdere levensweg. Duidelik dragen ze in hun karakter de erfenis mee van vader of moeder en de konflikten, die uit deze verschillende geaardheid voortkomen heeft Diers meesterlik gekonstrueerd en in 't eind 'n oplossing laten vinden in de onuitroeibare gehechtheid aan 't ouderhuis, 'n band, die hen ondanks alles bijeen hield. 'n Goed en 'n mild boek, hier en daar wat erg „Duits", maar van grote opvoedende waarde. Om 'n enkel, overigens kies behandeld détail, is enige reserve geboden.
— **B** — *Leo Fens,*

Willem van Dreest, 6566.
HET STUWENDE LEVEN. *Uitg. Mij., Holland, Amsterdam,* 1930. (21×15.5) 228 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

De geschiedenis van iemand, die het licht zoekt en het vindt, door het lijden van een ander. Een verhaal van schilders-onder-elkaar, waarbij Karel de bezonkene is, de dieper tastende dan het uiterlijke plezier-leventje der collega's en, thuis zijnde, dan het enkel materiëel belang, voor zijn broers nagesukkeld, van den tijd al, dóór hun vader stierf. Het geheel is een algemeen christelijk boek, waarin dat zoeken naar een rust, naar een zekerheid voor den Katholiek wellicht moeilijk te begrijpen is. Daardoor ook zal het eind-resultaat hem maar matig kunnen bevredigen: het zegt hem zoo weinig. De protestant zal het met genoegen lezen: zeker bevat een dergelijk verhaal wel eenige stichting, maar of een zoeker er nu wel iets aan hebben zal?
Wij willen aannemen, dat dit ook heelemaal de bedoeling van den schrijver niet is geweest. Dan rest het verhaal te bezien naar andere waarden. Het is niet onverdienstelijk geschreven: maar wat gejaagd soms, iets nerveus en over het geheel een indruk van ál te haastig werk leverend, zooals Karel dat ergens bepeinst van een schilderij. Toch stemt die nervositeit, die nu en dan opduikt van uit een gezond, stevig Nederlandsch, sympathiek. Men voelt er een leven onder, een bewegend leven, dat wil, iets wil, goed wil. Daarom is het een boek dat zeker niet ongelezen hoeft te blijven.
— **Bc** — *J. H. P. J.*

Ilja Ehrenburg, **6567.**
DE STEEG AAN DE MOSKWA. Vertaald uit het Russisch door J. L. van Wageningen. *W. de Haan, Utrecht,* 1930. (20 × 14) 311 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.
Het ontstellend verhaal van een troepje ontwortelden en verarmden, die samenhokken in een nachtasyl, in een luguber stadje aan de oevers van de Moskwa. Met een ongewoon meesterschap en een sterk invoelingsvermogen zijn de deerniswekkende personages geteekend: de verloopen studente, de verarmde barones, de straatventer, de „rechter." Edoch de atmosfeer is verstikkend in dit troostelooze milieu. Er gaat van dit boek dan ook een beklemming uit als van een angstgezicht in zwoelen zomernacht — geen uitzicht wordt deze samenhokkende verschoppelingen geopend op een beter en gelukkiger bestaan!
— **C** — *Dr. H. v. d. Mark.*

Constantin Fedin, **6568.**
STEDEN EN JAREN. Vertaald uit het Russisch door Sonja Franken. *J. W. Ploegsma, Zeist,* 1930. (21 × 15) 440 blz.
Voor nadere bespreking van dit boek verwijzen we naar recensie No. 4368, met welk oordeel we ook voor deze vertaling accoord gaan.
— **Bc** — *M. M.*

Ivans, **6569.**
HET MASKER. Geïllustreerd. *A.W. Bruna & Zn. Utrecht,* 1930. (19.5 × 13.5) 288 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
Niet Geoffry Gill, maar diens zoon: Willy Gill, is de held van dit boek, dat wij meer een avonturen- dan een detective-roman zouden willen noemen.
Willy raakt verstrikt in de netten van de Bolsjewieken, en Ivans doet er een goed en nuttig werk mede deze heeren aan den haak te slaan, al valt het didactische en betoogende misschien hier en daar wel wat buiten den trant van vlotte amusementslectuur. Maar Ivans kan zich wat permitteeren, want hij is een uitstekend verteller. Daarom hooren wij hem ook liever in de eerste persoon spreken, dan zichzelf in den derde persoon beschrijven. Dat gaat hem ook nog niet te best af. „Mevrouw Maud" (i.p.v. gewoon „Mevrouw Hendriks) klinkt ook wat vreemd. Er zijn echter een paar bezwaren: de auteur mocht wel wat *sterker* laten uitkomen, dat op de lectuur van de jeugd, toezicht gehouden móét worden en dat zelfmoord altijd afkeurenswaardig is en zondig. Daarom vooral, niet voor ál te jonge lezers.
— **B** — *M. v. M.*

Alma de Mea, **6570.**
LEVENSDRANG. *Allert de Lange, Amsterdam,* 2e druk: 1928. (20.5 × 14) 427 blz. ing. f 2.90.
We erkennen gaarne, dat de sitaten op de omslag, voor zover die 'n literaire waardering inhouden, waarheid bevatten. Inderdaad is Alma de Mea, ofschoon haar kunst 'n late bloei uit Couperus' school lijkt, 'n schrijfster, aan wie meer dan gewone kwaliteiten niet kunnen worden ontzegd. Toch betreuren we deze herdruk hevig! Want *Levensdrang* is 'n „ars amandi" van 'n ergerlike immoraliteit en dat nu niet zo zeer, omdat 't zich te buiten zou gaan aan direktperverse uitbeeldingen. De ganse opzet is ontstellend-demoralisérend! 't Boek is 'n slag in 't gezicht van ernstig-werkende mensen, voor wie 't leven nu eenmaal geen wuft spelletje is, zoals voor deze rijke nietsnutters, wier enige levensdoel is 'n geraffineerde perfektionéring van hun sensualiteit, waarin voor hen de betekenis en de waarde van 't huwelik is gelegen. Deze „const van minnen" is als 'n geile schaterlach in 'n kerk, 'n wulpse uitdaging aan de verbeten strijders voor hogere geestelike en stoffelike waarden. 'n Aristokratie, die haar rotheid zo openlik getuigt, is mede schuldig aan 't kommunisme. Maar ze zal zich om de zondvloed niet bekommeren, die na haar over haar gammele lijken zal spoelen. Wie de 18de eeuwse Franse aristokratie zag ondergaan in de grote Revolutie, wie de vernietiging van de Russiese high life volkomen zag worden, die moest zich er voor wachten de degeneratie van de Westerse adel met zulk 'n welgevallen uit te pluizen. Zoals 'n Amerikaans flodderig film„drama" staat tegenover „De Moeder" of „Potemkin", zo verhoudt dit produkt van seksuéle overprikkeldheid zich ten opzichte van de strijd, die 't hedendaags proletariaat van idealistiese intellektuélen en arbeiders voert tegen 't moderne kapitalisme.
— **D** — *Leo Fens.*

E. Phillips Oppenheim, **6571.**
PETER RUFF, DE KONING DER DETECTIVES. Vertaald uit het Engelsch door C. C. Bender. *Seyffardt, Amsterdam,* 1930. (19.5 × 13.5) 225 blz. ing. f 1.20, geb. f 1.75.
In de diverse hoofdstukken worden ons de min of meer amusante avonturen van den tot detective bekeerden misdadiger Peter Ruff verhaald. Zwak van samenstelling en nogal gezocht.
— **Bc** — *A. C. de B.*

Theodor Plivier, 6572.
'S KEIZERS KOELIES. *W. de Haan, Utrecht,* 1930. (20×14.5) 266 blz. ing. f 3.50.

Voor nadere bespreking verwijzen we naar recensie No. 6424, met welk oordeel we ook voor deze vertaling accoord gaan.

— C — *M. M.*

Margaret Pedler, 6573.
ZOOLANG DE ASCH NOG GLOEIT. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (19×13) 336 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

'n Vlotte, goed geschreven, spannende society-roman. 'n Jongeman, chirurg, plotseling teleurgesteld in de liefde, gaat met zijn vrienden 'n nacht fuiven en komt dronken thuis. Hij wordt dan onverwacht gesteld voor een geval, waarbij chirurgisch ingrijpen vereischte is. Hij faalt vanwege zijn toestand, de patiënt sterft. Als een vloek vervolgt hem dit in zijn verdere leven. Hij wordt een eenzelvig mensch, een zonderling, die uit boete alle omgang schuwt.

Dan klopt opnieuw de liefde aan zijn hart, dat arme jonge hart, dat hunkert naar geluk, maar dat gepantserd is met afstootende stugheid! Als amusementslectuur 'n mooi boek, maar verschillende uitlatingen en opvattingen nopen tot voorbehoud. Wel jammer, want met een paar kleine wijzigingen hier en daar ware alles verholpen.

— Bc — *M. v. M.*

Olive Wadsley, 6574.
TWEESTRIJD. Vertaald uit het Engelsch door M. Servaas. *De Combinatie. Rotterdam* 1930. (20.5×13.5) 255 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Een akelig lang gerekt verhaal over een banale vrijage (en wat dies meer zij) tusschen een weduwnaar en een gehuwde vrouw.

Als de weduwnaar in de gevangenis belandt, zal de vrouw, die inmiddels weduwe is geworden, op hem wachten.

Een taai geheel, waarin echtscheidingen schering en inslag zijn, met hier en daar een idioterietje over Katholicisme.

— C — *A. C. de B.*

Edgar Wallace, 6575.
DOODSVIJANDEN. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. v. d. Bovenkamp. Jr., *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20.5×13.5) 207 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Een excentrieke grijsaard, die zijn rijkdom heeft verworven met niet navolgenswaardige praktijken, laat zijn vermogen na aan de dochter van een zijner slachtoffers en aan drie zijner trawanten, welke hij onderling tot een heeten strijd om de buit noopt.

Een spannende detective-roman zooals we deze van den schrijver gewoon zijn. Als toegift een aardige short story „De Bokser."

— Bc — *A. C. de B.*

Wallex, 6576.
DE MOORD OM HET DOCUMENT. *P. D. Bolle, Rotterdam,* 1930. (20×13.5) 183 blz.

Een moord, geheime stukken, knappe misdadigers en een nog knappere detective, geheimschrift, verscholen kroegen, alle ingrediënten zijn aanwezig. Goede volkslectuur, maar Wallex is nog geen Wallace!

— B — *M. v. M.*

Willy Wood, 6577.
DE BLANKE INLANDER. *Stella Editie, Amsterdam,* 1929. (19.5×13.5) 206 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

Fusilier Krous van het N.O.I. leger deserteert en komt terecht bij de Atjehers. Daar ontmoet hij Tjarma, ook een Hollander, die uit wraak tegen de blanken zich met de Atjehers verbonden heeft.

Hoe hij er toe gekomen is de Hollanders te haten en hoe hij z'n wraak uitoefent weet de auteur op spannende wijze te vertolken.

Daarbij is het 'n boek dat grootendeels in Indië speelt. Als volkslectuur bedoeld is het boek wel geslaagd.

— A — *J. E. Mulder.*

FRANSCH.

Dr. Marthe Bertheaume, 6578.
L'AGE MYSTIQUE. *La Vraie France, Paris* 6, 1929. (18.5×12) 222 blz. ing. Ffr. 12.—, geb. Ffr. 13.50.

Een psychologische roman geschreven door een dokter! Door iemand die alles wéét, maar niets ziet, niets hoort, niets voelt, door iemand die over alles en nog wat redekavelt maar in dit heele boek geen enkele zin geschreven heeft die iets oproept of losslaat.

— Bc — *Ton Kerssemakers.*

Tristan Derême, 6579.
PATACHOU, PETIT GARÇON. *Emile-Paul frères, Paris* 6, 1930. (18.5×12) 240 blz. ing. Ffr. 12.—.

Wij leven in „de eeuw van het kind", zoo zegt men, nietwaar? Het kind in de belangstelling der politici, der geleerden, der pedaigogen, der revolutionairen, der fascisten, der literatoren etc. Wordt men misschien een beetje „kindsch"?? Wat er van het kind in de literatuur gegeven wordt, rechtvaardigt deze vraag ten volle. We hebben het doffe, calvijnsch-vervelende Jaapje; de naar een militair-hospitaal ruikende Jaap; de zoo kriebelig-lekkere Kleine Trott; de... weet ik veel wat voor oude-heeren geleuter; maar er is ons geen enkel boek bekend, waarin de jeugd, de vroegste jeugd van iedere mensch lééft en zingt en joelt en schreit.

Tristan Derême heeft met zijn *Patachou, petit garçon,* weer de afdeeling dominees-preekjes met een exemplaar uitgebreid. Een oude heer zeurt en zemelt melig-wijs over het leven van een kleine jongen; hij ginnegapt „Nee maar, zie nou toch eens" bij iedere echte jongensstreek en glimlacht verheven bij de wijze zotheden en zotte wijsheden van *Patachou.*

Het is in den grond een zielig boek. Die arme aftandsche, oude heer, die in een enfantile bui naar het kind is weggedoken is in den grond een stumper. Zijn „literatuur" is het toppunt van stumperachtigheid: een grijze, duffe vermoeienoe en zemelende praatavond.

— B — *Ton Kerssemakers.*

DUITSCH.

Heinrich Federer, 6580.
VON HEILIGEN, RÄUBERN UND VON DER GERECHTIGKEIT. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1929. (18.5×11), 182 blz., gecart. M. 3.60, geb. M. 4.60.

De gemoedelijke, eenvoudige, oprechte verteltrant van Federer heeft aan zijn arbeid een bijzondere aantrekkelijkheid verleend. Zijn boeken en boekjes worden gelezen door menschen van alle slag. De zwakke peinzer met zijn sterke ziel had inderdaad aan iedereen iets te zeggen.
Dit boekje bevat zuivere gedachten over Frans van Assisi, Frans van Sales, bisschop Ketteler, en anderen, versierd met litteratuur van de goede soort: bondige beschrijvingen, teekenende anecdoten, gevoelige en treffende aanduidingen van zonderlinge toestanden.
— A — *Vincent Cleerdin.*

Robert Heymann, 6581.
PANIK IN CHIKAGO. *Hugo Wille, Berlin,* 1930. (19×13) 237 blz. geb. M. 3.75.

Dit boek behoort tot de serie „Romane, die das Leben schrieb" en in een voorrede doet de auteur ons inderdaad gelooven, dat deze roman eigenlijk een getrouw verslag is van het leven in Chicago. Er wordt ons in geteekend de strijd tusschen twee benden, die zich toeleggen op alcoholsmokkelarij. Een liefdesgeschiedenis met een diep in het leven der beide benden grijpende verwikkeling maakt er 'n hecht geheel van.
Veel spanning, filmische verhaaltrant en veel moordpartijen, alsmede een enkele maal pikant gekleurd.
— Bc — *J. H. P. J.*

Rudolf Kinau, 6582.
SCHREBEN SCHRIFT. *Quickborn Verlag, Hamburg,* 1930. (19.5×13) 158 blz. geb. M. 3.80.

Twee plat-duitsche, protestantsche verhalen, waarvan het eerste „Tief Tohm Sand" bijna het heele boek inneemt.
Het is de tragische historie eener onteigening, door den ouden zeerob per brief verteld van een afwezigen zoon, op de ontknooping na, want het droevig einde van Joochen Loop, moet Matten-Bruer vernemen uit het schrijven van een der andere zoons.
„Söben Sieten Kroonik" verhaalt van een dominé, die gaat bedanken en het zoo treurig vindt, dat de Kerk-kronijken, tegen vroeger, niets bizonders meer te melden hebben. Eén avond brengt hem dan opeens stof voor zeven bladzijden.
De quasi-eenvoudige en eentonige stijl is van geweldig effect, hij werkt in de diepte.
— B — *P. C. Kruter C.ss.R.*

Aleksis Kivi, 6583.
DIE SIEBEN BRÜDER. *Heinrich Winden, Dresden-Blasewitz,* 1930. (20×13.5) 323 blz. ing. M. 7.50, geb. M. 10.—.

Een roman noemt de schrijver dit vreemde boek, dat naar tooneelspel-aard geschreven is, onderbroken alleen door brokken proza — van den auteur zelf, om zoo te zeggen — als door den „lezer" in sommige tooneelspelen.
Het is een omvangrijk werk, dat de avonturen van zeven verweesde broeders van een landgoed vertelt: de Jukola-broeders.
Hun geschiedenis is vaak humoristisch, vaak vroom, vaak spookachtig, maar alles is toch gehuld in het min of meer mysterieuse waas, die alle Noorsche of zeer Oosterlijk-europeesche werken kenmerkt: een andere psyche dan de onze, wier reacties te vernemen, voor ons vaak een bijzonder genot kan zijn.
De Duitsche vertaling van prof. Schmidt staat niet op hoog peil.
Een boek, waarvan niet velen met groote overgave zullen profiteeren; maar hen, die nog in de lectuur van een boek diep verzonken kunnen zijn, zal dit verhaal zonder twijfel veel vreugde verschaffen.
— B — *J. H. P. J.*

Klabund, 6584.
BORGIA. *Phaidon-Verlag, Wien,* 1929. (19×12) 242 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 5.—.

Onmiddelijkheid en geladenheid van spanning zijn de kenmerken van Klabund's stijl; alles is van een uiterste soberheid van expressie, van een strakheid van spanning, die bij 't lezen vermoeit. In een luttel tal bladzijden wordt heel het rijke en variante leven van de Borgia's en hun tijd, waarin een Maciavelli, een Michel-Angelo, een Paus Alexander leefden, geschetst en tot een boeiend geheel samengevat. Doch deze samenvatting geschiedt op een voor katholieken zoo verregaand beleedigende en cynische wijze, dat we 't boek ongeacht de hier gesignaleerde literaire kwaliteiten moeten rangschikken onder de obscoene literatuur welke een zich-zelf-respecteerend lezer niet ter hand neemt. We herroepen daarom onze moreele qualificatie in de J.B. 1929 en rangschikken het werk evenals z'n vertaling welke bij E. M. Querido te A'dam het licht zag, onder de strikt-verboden lectuur.
— D — *Dr. H. v. d. M.*

Ole Edward Rölvaag, 6585.
PEDER DER SIEGER. *Grethlein & Co., Leipzig,* 1929. (20×13) 374 blz. geb. M. 7.50.

Ole Edward Rölvaag is door de Universiteit van Wisconsin tot eere-doctor benoemd wegens zijn verdiensten voor de groot-Amerikaansche gedachte, zouden wij mogen zeggen.
In dezen historischen roman toont hij den groei van het individualisme naar de volks- en staatsgemeenschap.
Een sterke vrouw van Noorsche afkomst, Beret Holm, wordt geteekend als de beste farmer van de streek in den Staat Dakota. De schrijver schetst de kerkelijke verwikkelingen en scheuringen onder de Noren, die naar Amerika verhuisd zijn. Als zinnebeeld van den triomf der Amerikaansche gemeenschaps-gedachte toont hij het huwelijk van Beret's jongsten zoon Peder den Lutheraan met de katholieke Suzie Doheny, van Iersche familie.
Het verhaal is zwaar van redeneeringen over Kerk en Bijbel. Toch is het als roman boeiend en kleurig geschreven. Kenners van Amerika zullen het wellicht aantrekkelijker vinden dan iemand die de Nieuwe wereld nooit bezocht heeft.
— Bc — *Vincent Cleerdin.*

(Zonder naam), 6586.
GABRIELE. *Benziger& Co., Einsiedeln,* 1929, (18.5×12) 266 blz.

Een edel boek over een edele vrouw, een boek dat we niet alleen aanbevelen aan alle „zoekenden", onder onze andersdenkende broeders en zusters, maar ook aan de eigen geloofsgenooten, die, uit deze ideale op-worsteling naar het goudstralen hoogtepunt van den Verlossings-overvloed, met een duizeling van verantwoordelijkheidsgevoel, tot de bezinning zullen komen van

de genadeweelde, hun, zonder eenige verdienste, door Gods mildheid toebedeeld. We zullen geen analyse geven van Gabriele's bekeerings-proces, dat moet niet beschreven maar meegeleefd worden, we stippen alleen aan, dat wat door het Kruis verdiend is, gewoonlijk, en daarom ook hier, door het Kruis gebracht wordt.
— B — *P. C. Krüter C.ss.R.*

ENGELSCH.

Michael Arlen, 6587.
LILY CHRISTINE. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1930. British and American Authors. (16.5×11.5) 295 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Dit romannetje wil weer eens 'n pleidooi zijn voor de bewering dat wij de speelbal zijn der omstandigheden en ons geluk, onze deugd zelfs afhangt van het noodlot.
Lily Christine, rijk jong vrouwtje uit goede familie logeert een nacht in het buitenhuisje van Mr. Harvey, terwijl z'n vrouw juist weg is. Lily Christine heeft 'n panne en de situatie is dus eenvoudig en onschuldig. Maar het is de aanleiding tot de echtscheiding van Lily Christine en tot slotte tot haar zelfmoord.
In werkelijkheid is het niet dit onschuldig gebeuren, maar 'n reeks onvoorzichtigheden van het vrouwtje, dat als 'n vlekkelooze heilige wordt gepenseeld. Ze heeft haar eigen moeilijkheden met haar lichtzinnigen en oppervlakkigen man 'n zeer intieme vriendschap met 'n paar andere mannen is nu weer niet den juisten weg tot bevordering van huwelijksgeluk. Het is een van die moderne psychologische romans, die o.i. zeer verkeerd zijn.
— C — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Kathleen Coyle, 6588.
A FLOCK OF BIRDS *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1930. British and American Authors. (16.5× 11.5) 288 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

A Flock of Birds is een boek van bizondere beteekenis. Drie dagen uit het leven van een vrouw worden hier tot in bizonderheden, soms schijnbaar onbelangrijke bizonderheden gevolgd. Haar zoon, die aan een politieke moord mede schuldig is, kan misschien nog gratie worden verleend, anders zal hij worden ter dood gebracht. De angstige spanning, de luciede opmerkzaamheid voor de meest gewone dingen, de ongewone scherpte waarmede ze haar verleden beziet in deze vreemde oogenblikken, zijn met een angstige nauwkeurigheid weergegeven. Een enkele uitspraak nu en dan bijvoorbeeld over birth-control maakt eenig voorbehoud noodzakelijk, maar zij, die dit boek, dat zich niet gemakkelijk leest, tot het einde toe kunnen volgen, zullen ook wel in staat zijn tegenover deze uitspraken stelling te nemen.
— Bc — *Jos. Panhuijsen.*

E. M. Delafield, 6589.
TURN BACK THE LEAVES *Macmillan & Co., London,* 1930. (19×13) 328 blz. geb. Sh. 7/6.
Turn Back the Leaves werd volgens de schrijfster niet als een propaganda voor of tegen de Roomsche Kerk bedoeld. Het is best mogelijk, maar de wijze waarop deze menschen, deze Roomsche menschen zijn weergegeven, de keuze, die ze zich bij het scheppen van haar figuren maakte, is niet bepaald gelukkig te noemen. Dit boek kan in Engeland een ernstig gevaar opleveren, minder in ons land, hoewel het ook hier andersdenkenden geen bepaald goed en ook geen waar denkbeeld van de Katholieke kerk zal vermogen te geven. Er staan enkele absurditeiten in, maar het is vooral de voorstelling van uitzonderlijke toestanden en uitzonderlijke karakters, die de eenzijdigheid van beschouwing heeft. Het is een boek van Roomschen die afvallen om psychologisch niet sterk verantwoorde redenen. Bovendien al is het niet slecht geschreven deelt dit boek meer mee, dan dat het werkelijk beeldend weergeeft. Voor katholieke bibliotheken lijkt het ons geen geschikt boek. In elk geval is een streng voorbehoud noodzakelijk.
— C — *Jos. Panhuijsen.*

Muriel Harris, 6590.
THE SEVENTH GATE. *Jonathan Cape, London W.C.* 1, 1930. (19.5×12.5) 352 blz. geb. Sh. 7-6.

Messrs. Jonathan en Messrs. Harper & Brothers loofden een prijs van $ 1000 uit voor den besten roman geschreven door een auteur van Engelsche nationaliteit en de jury, bestaande uit Sheila Kaye-Smith, Hugh Walpole en Frank Swinnerton kende den prijs toe aan Muriel Harris voor dit merkwaardige boek. Het is de geschiedenis van een vrouw van middelbaren leeftijd, die door een zeer zeker zonderlinge toevalligheid, schijnt te veranderen, jonger te worden, ze vertoont plotseling een zeer waardeerbaar talent en wordt zangeres. Bij het bereiken van haar grootste succes sterft ze echter. Uit deze verwikkeling blijkt reeds dat de roman eigenschappen vertoont, die sterk aan ontspanningslectuur doen denken, maar vooral in de bijfiguren is Muriel Harris er nu en dan in geslaagd uitnemende, fijn genuanceerde en geestige typeeringen te geven, zoodat sommige fragmenten in haar werk van een beduidende litteraire waarde zijn en haar doen kennen als een zeer oorspronkelijk talent.
— Bc — *Jos. Panhuijsen.*

Otto Peitsch, 6591.
THE DEVIL'S NETS. *Cecil Palmer, London W. .C.* 2, 1929. (18.5×12) 306 blz. geb. Sh. 7/6.

„......but remember that Russian life is often more fabulous than the most preposterous fairy story......"
Deze Groot-hertogelijke woorden mogen wij wel voor oogen houden bij 't lezen van alles wat naar Rusland riekt. Wanneer men veel van dat „fabulous life" heeft gelezen, raakt men er wel in. Men beheerscht een bepaald fond, een entourage, waartegen en waarin men de gebeurtenissen niet meer zoo grillig ziet afsteken. Men moet gewend zijn aan de algemeene eigenschappen, de locale kleur van een Russischen feestavond, wil men dien feestavond plus het optreden van de danseres Solataja niet een spookgeschiedenis vinden.
Dit alles heeft met *The Devils Net* in zooverre iets uitstaande als dit boek een verdienstelijk overzicht geeft van wat er in de Russische kringen waar Yoesopoff en Rasputin elkander troffen, plaats greep, te beginnen met het eerste bericht van den vorstenmoord, vlak voor den wereldoorlog, tot en met de publicatie van Isolwski's geheime documenten.
Het boek is opmerkelijk rustig geschreven voor

zoover dit bij jongste op historisch gebied verschenen publicaties te controleeren is, geeft het eveneens een aantrekkelijk overzicht van een deel der Europeesche geschiedenis van de laatste twintig jaar.
Alleen ontwikkelde volwassenen zullen er natuurlijk iets aan hebben.
— **Bc** — *J. Jacobs.*

Edgar Wallace, 6592.
THE SQUEAKER. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1929. British and American Authors. (16.5×11.5) 270 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
Edgar Wallace bezit ongetwijfeld de gave om sfeer te scheppen tenminste de sfeer van geheimzinnigheid, welke in een avonturenboek past. Bovendien bezitten zijn figuren genoegzame waarschijnlijkheid, zoodat deze geschiedenis van liefde en twijfel en ontstellende geraffineerdheid zich aangenaam leest. Het zou verkeerd zijn om het verhaal te vertellen en te verraden wie de Squaeker de groote verklikker was, men moet dit zelf zien te achterhalen en waarschijnlijk achterhaald men het niet voor de roman uit is.
— **B** — *Jos. Panhuijsen.*

VI. KUNST.

FRANSCH.

P. D. Hurn, 6593.
W. L. Root,
LA VÉRITÉ SUR WAGNER. *Stock, Paris,* 1930. (19×12) 249 blz. ing. Ffr. 12.—.
Dit boek is een echt staaltje der humbug van twee op sensatie beluste Amerikanen. Zij baseeren hun „vondsten" op een autobiografie van Wagner uit de collectie Burrel, *die zij niet gezien hebben.* Al hetgeen er trouwens is te vinden in de bewuste autobiografie welke Wagner voor zijn intiemste vrienden schreef, werd reeds vroeger gepubliceerd. Voorzoover de beide Amerikanen in dit boek dan ook *de waarheid* over Wagner spreken, brengen zij oud nieuws. Hun overige beweringen werden reeds afdoende ontzenuwd door den Wagner-kenner dr. Richard Kapp, die van Siegfried Wagner's meesters zoon, inzage heeft gehad van alle betrokken stukken.
Als staaltje van wat er rond de vrouwen-vriend Wagner nog steeds te doen is, mag dit uiteraard niet altijd smakelijke boek er wezen. Als afschrikwekkend voorbeeld althans!
L. L.

Emile Gavelle, 6594.
L'ÉCOLE DE PEINTURE DE LEYDE ET LE ROMANTISME HOLLANDAIS AU DÉBUT DE LA RENAISSANCE: CORNELIS ENGEBRECHTSZ. Geïllustreerd. *Emile Raoust, Lille,* 1930. 502 blz. ing. Ffr. 60.
Deze uitvoerige, grondig-gedocumenteerde studie van Emile Gavelle, directeur van de School voor Beeldende Kunsten te Lille, is van bijzonder belang voor de kennis van den Hollandschen schilder Cornelis Engebrechtsz., wiens naam ten onrechte al te zeer in de vergetelheid geraakt is, ten voordeele van zijn voornaamsten leerling Lucas van Leiden. Wanneer ge dit boek gelezen hebt, beter gezegd doorgewerkt, want het is een stevig studie-boek, dan moet ge wel voor goed een helder inzicht hebben gekregen in den romantischen geest die in de Hollandsche schilderkunst heerschte in het begin der Renaissance, een romantiek waarvan de schilderijen van Cornelis Engebrechtsz. de plastische getuigen zijn. Niet alleen om de specifiek'-kunsthistorische gegevens bevelen wij dit boek van Emile Gavelle met nadruk aan, doch ook om de breed-opgezette, cultuur historische beschouwingen, welke dit werk lezenswaard maken voor een ieder die belangstelt in de wording van de westersche cultuur. Doch in de allereerste plaats is het een boek voor ons, Hollanders, en de schrijver, die lang in Holland studeerde en daar vele goede vrienden heeft, zou het zeer op prijs stellen, als zijn werk aan onze landgenooten beviel. Waaraan we niet twijfelen gezien de wetenschappelijke degelijkheid van dit boek en des schrijvers groote liefde voor zijn onderwerp.
P. v. d. M. d. W.

Paul Lambotte, 6595.
LA PEINTURE ANGLAISE. Geïllustreerd. *Desclée de Brouwer & Cie, Paris,* 1929. (25×16) 95-XVI blz.
De Engelsche schilderkunst karakteriseert zich door haar middelmatigheid. Een heel enkel modern portret vertoont een verrassend accent; een heel enkel modern landschap is op een wijdscher ritme geschilderd — maar (zooals gewoonlijk) de jongere schilders zijn niet eens in deze kunstgeschiedenis genoemd.
Ton Kerssemakers.

Jacques Maritain, 6596.
GINO SEVERINE. Geïllustreerd. *La Nouvelle Revue Française, Paris,* 1929. 40 blz. ing. Bfr.7.50
Een kort, voortreffelijk artikel van Jacques Maritain, den Franschen thomist, schrijver van *Art et Scolastique,* over het werk van den Italiaanschen schilder Gino Severini, ex-futurist, een kunstenaar die nimmer doodgeloopen is in de een of andere theoretische slop. Helder, sierlijk, met den wil tot volmaaktheid, tot voldedigheid van expressie, zal het werk van Severini (in zekeren zin minder geniaal dan dat van Picasso) blijvender blijken te zijn doordat het gedragen wordt door een rijker, dieper levensinzicht, hetwelk zich meer en meer openbaart in de zuivere ordening van plastieke ontroerdheid, vooral bloeiend in de stillevens en figuur-schilderingen van de laatste jaren, als ook in de fresco's die Severini schilderde in twee Katholieke kerken in Zwitserland. De 24 reproducties geven een vrij goed overzicht van de uiterlijke en innerlijke evolutie van Severini's werk. Dit boekje is zekerlijk een der best-geslaagde deeltjes van deze interessante reeks beknopte studies over de hedendaagsche schilders.
P. v. d. M. d. W.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

G. W. Wolthuis, 6597.
HET DRAMA IN DE MIDDELEEUWEN. Geïllustreerd. *J. M. Meulenhoff, Amsterdam,* 1929. (17.5×11) 201 blz.
Totdat de heer Wolthuis dit handige werkje in 't licht zond, was 't materiaal betreffende het drama in de Middeleeuwen her en der verspreid. Want literatuur bestaat er voldoende over.

Daar is de schrijver goed van op de hoogte en we achten 't de voornaamste verdienste van z'n boek, dat 't in onderhoudende vorm, rijk verlucht, uit die overvloed van gegevens, juist dàt geeft, wat 'n niet-vakman, die nochtans belangstelt in de maatschappelijke en geestelike verschijningsvormen van ons volksbestaan, van 't begin tot 't eind boeien kan. We hopen, dat intellektueel Nederland de verdienstelike arbeid van de schrijver, die koos en smaakvol keurde, niet zal versmaden. In elk geval is de voor-hoofdakte-studerende onderwijzer er zeker dankbaar voor, want hij kwam 'n samenvattende inleiding met bloemlezing juist te kort.
Met bijzondere voldoening tekenen we even aan, dat de heer Wolthuis, die niet katholiek is, zich degelik op de hoogte heeft gesteld van de katholieke opvattingen en terminologie, die uit den aard der zaak in deze materie geregeld aan de orde zijn.

Leo Fens.

Jozef Muls, 6598.
MELANCHOLIA. Geïllustreerd. *Excelsior, Brugge*, 1930. (19.5×15.5) 154 blz.
De titel van dit boekje zal niet vreemd meer aandoen, wanneer men weet dat de schrijver hier met weemoedige pieteit een veertiental voortrekkers herdenkt, ongelijksoortig van waarde weliswaar, maar die de Vlaamse zaak toch allen onschatbare verdiensten hebben bewezen. 't Moet ons telkens wel treffen hoe dankbaar de Vlamingen hun pioniers gedenken. Erkentelikheid voor gedane strijd spreekt ook uit dit bundeltje opstellen van Muls.
Muls heeft het voorrecht gehad de beschreven persoonlikheden bijna allen van heel dichtbij te kennen en zo zijn deze opstellen geworden tot bondige karakteristieken, die voor de kennis en 't werk van deze grootheden van betrouwbare betekenis zijn. Hij weet beslag te leggen op 't markante, het wezenlik typerende zodat de geestelike fysionomie ons werkelik duidelik voor de geest staat. Zo is het betrekkelik korte opstel over Karel van den Oever een bijna volledige biografie.
Muls lijdt niet aan artistieke vooroordelen. Hij weet heen te zien over de engte der contemporaine genres en dat behoedt hem ook voor een bedenkelike superioriteitswaan. Zijn maatstaf is ook niet enkel lieterair. Van Beers en Benoit en Van Oye zal hij zijn eerbiedige hulde niet weigeren. Van de andere kant durft hij alleen te staan tegenover de Vlaamse orakels uit de school van tachtig, die niet-begrijpend het mooie en sterke talent van Paul van Ostayen weigerden te bemoedigen. Daarom lijkt 't ons ook zo vreemd dat de schrijver zo onwillig en kregel stond tegenover de religieuze inslag, die zich na de verbijsterende ontreddering, die de wereldoorlog was, in de poëzie van zijn onstuimige vriend Van den Oever en anderen openbaarde. Dat alles was toch waarachtig wat meer dan 't komediantachtig kamer-anarchisme van de jaren '90.
Intussen hebben we alle reden Jozef Muls voor deze artistieke profielen dankbaar te zijn. Talrijke foto's verhogen de karakteristieke waarde.

Ed. A. Serrarens.

D. A. Stracke, S.J., 6599.
DE DOORNENKROON VAN ONZEN HEER. *Neerlandia, Antwerpen,* 1930. (24×16) 53 blz.
In allerlei toonaarden en vormen openbaart zich in de Kristelike en wel biezonder in de Middeleeuws-Kristelike kunst de heilige deernis om Christus' lijden. De Middeleeuwse letterkunde bezit een schat van passieverhalen en meditaties over de heilige wonden.
In dezelfde eeuw dat Franciscus gestigmatiseerd werd, schreef Maerlant naar 'n Latijns model zijn strofies gedicht,,Van Ons Heren Wonden." Het innigst waren de overwegingen van de heilige zijdewonde en het met doornen gekroonde hoofd van de Zaligmaker.
Als deel vier van ,,Bloemen van ons Geestelijk Erf" heeft Pater Stracke een korter en een langer traktaatje uitgegeven over *Die dorne Croene ons Heren*. Voor de leek heeft hij naast de oorspronkelike tekst een nieuw-nederlandse vertaling gegeven.
Bloemen van grote schoonheid vinden we lijdensbeschouwingen niet. We hebben eerbied voor het liefdevol en geestdriftig geloof, het heilig mede-lijden dat er zich in uitspreekt, maar slechts heel zelden worden we dieper geraakt. Er is in deze laat-middeleeuwse uitingen een overladenheid aan realistiese foltering-beschrijving, een zucht naar charge en opeenstapeling van gruwelikheden, 'n rumoer dat de sfeer der diepere verzonkenheid in de goddelike grootheid van Christus lijden onbereikbaar maakt.

Ed. A. Serrarens.

Urbain van de Voorde, 6600.
CRITIEK EN BESCHOUWING. *De Sikkel, Antwerpen,* 1930. (23.5×15.5) 148 blz. ing. Bfr. 25.—.
Urb. van de Voorde is ongetwijfeld een schrijver van ongewone gaven en een eerlike wil de grote geestelike waarden en problemen te benaderen met volstrekte objektiviteit. De voor ons liggende opstellen getuigen van een allesomvademende belangstelling van kultuur en leven en we moeten bekennen vaak getroffen te zijn geworden door exposés, die 't wondere proces der geestelike evoluties scherp belichten en verhelderen. Zijn opstel ,,De Kunst als spiegel der ziel" b.v. is in vele opzichten een magistrale synthese.
De opstellen, hier verzameld, heten *Critiek en Beschouwing*. Beter ware de orde omgekeerd. Immers zijn kritiek is niets anders dan de emanatie van 'n wereldbeschouwing, die de hele letterkundige werkzaamheid van de schrijver beheerst en de bron is van een reeks bedenksels, die in laatste instantie genealogies tot Freud zijn terug te voeren. Herhaaldelik geeft dit eroties kriterium aanleiding tot konsekwenties, die wij allerminst aanvaarden kunnen. Men leze slechts zijn beschouwingen over de ondergang der Middeleeuwen, die niet enkel getuigen van een barre eenzijdigheid, maar ook in strijd zijn met het evidente verloop der historie.

Ed. A. Serrarens.

FRANSCH. 6601
LE ROMAN AMÉRICAIN D'AUJOURD'HUI. *Boivin & Co., Paris,* 6e, 1930. (19.5×14) XI-248 blz. ing. Ffr. 15.—.
Een boek over den Amerikaanschen roman voor Franschen geschreven gaat natuurlijk uit van een heel ander standpunt dan dat van hetwelk

b.v. Boynton, Overton of Van Doren uitgaan. Doch we aarzelen niet dit boek te plaatsen naast het beste dat van amerikaansche zijde op dit gebied werd gepresteerd. Het is zelfs voor meer dan een ervan een flinke aanvulling. Evenmin als in 't werk van Villard over het amerikaansche tooneel wordt hier gegoocheld met namen. Wie er meer begeert sla een boek van Manly & Rickert e.a. open. Hier gaat het hoofdzakelijk over stroomingen en over karakterizeerende schrijvers. En de schrijver had overschot van gelijk zijn werk zoo in te richten. Het is veel interessanter te meer wijl er haast geen uitkomen aan is al de verschillende typen te catalogiseeren. In een „patchwork" land als Amerika op literair gebied is dat zelfs onbegonnen werk. Wat Michaud neerschrijft is gewikt en gewogen en herschreven; het is de quitessens en al de rest kan daar gemakkelijk rondom heen worden gegroepeerd.
Na een inleidend hfdst. over het puritanisme en zijn critici handelt schr. over Hawthorne en den psychologischen roman. Dan komen H. James, E. Wharton en W. D. Howells aan de beurt. Twee hfdst. worden gewijd aan Th. Dreiser. Het zijn de beste van het heele boek, al zijn de studies over Sherwood Anderson, Sinclair Lewis en J. Branch Cabell niet minder diepgaand. Van de lateren behandelt schr. enkel W. Cather, Zona Gale, Floyd Dell, J. Hergesheimer, W. Frank, en de estheten en de neo-freudianen. Dit zal wellicht niet naar den zin zijn van een paar Amerikanen, die nog al naam-gek zijn. Doch we kunnen er Michaud geen verwijt van maken. Zijn keus is heel goed uitgevallen en het zou niet de eerste maal zijn dat menschen, die in Amerika niet erg in de mode zijn,doch door Europa als geniaal worden aangezien, later in hun eigen land ook de eer krijgen die hun toekomt. Dit werk is een standaardwerk, dat naast het beste van overzee op dit gebied kan gelegd worden. We vinden het alleen maar jammer dat het, zooals de andere werken van dezen uitgever, in zoo'n sjofel pakje is gestoken en ook dat er geen alphabetische inhoudstafel is in aangebracht. We betwijfelen niet of dit werk zal spoedig een Engelsche vertaling beleven. Ze is ten volle verdiend. En de Amerikaan die niet al te veel pocht op het 100% zal Michaud gelijk geven de zaken bij hem niet al te rooskleurig te hebben gezien. Want de illusie, waarin hij nu leeft, is de voorbode van een nieuwe en glorievoller toekomst.

Dr. Raph. Kreemers.

Victor Poucel, 6602.
L'ESPRIT D'ANDRÉ GIDE. *l'Art Catholique, Paris,* 1930. (16×12.5). 75 blz. ing. Ffr. 6.—.

Victor Poucel is een pater Jezuiet, die in het bekende tijdschrift *Etudes* een uitvoerige studie gewijd heeft — het is reeds eenigen tijd geleden — aan André Gide en zijn werk. Men begrijpt van zelf dat, met alle waardeering voor het schrijverstalent van Gide (Poucel bewondert *la Symphonie pastorale* als het werk van een groot kunstenaar) het oordeel van den kriticus zeer streng was. Doch dat oordeel doet hier niet veel ter zake bij de bespreking van deze brochure. Dit boekje is interessant vanwege de briefwisseling tusschen Gide en Poucel, die het bevat: twee brieven van Gide, een van Poucel. Merkwaardig, die twee brieven van Gide. Gansch de geest die in dezen mensch huist, openbaart zich hier in enkele bladzijden. (Gide heeft ze trouwens reeds, zonder den brief van Poucel en zonder eenige aanduiding waarom hij die twee epistels schreef, gepubliceerd in de Nouvelle Revue française). Het wordt wederom allerduidelijkst, dat er niet te discussieeren valt met Gide. Het is absoluut nutteloos. Hij *wil niet* begrijpen. En dat nietwillen weet hij in een subtiele vervluchtiging te hullen van sierlijke woord-wendingen, waarin hijzelf nog het meest behagen schept. Het geval Gide is een geestelijk abces. Wat wordt er in onzen tijd niet gedaan tegen alle kwade ziekten die het menschelijk lichaam zouden kunnen deeren. Tegen de geestelijke besmettingen, welke heel wat ernstiger gevolgen hebben, doordat ze de menschelijke ziel in doodsgevaar brengen, — en wat doet Gide anders? — blijft men inert. Die twee brieven van Gide kunnen misschien homoeopathisch werken op sommige geesten.
— **Bc** — *P. v. d. M. d W.*

DUITSCH.

Dr. Alfred Klotz, 6603.
GESCHICHTEN DER RÖMISCHEN LITERATUR. *Velhagen & Klasing, Bielefeld,* 1930. (23.5×15.5) IX-434 blz. ing. M. 14.—, geb. M. 16.—.

Deze letterkunde-geschiedenis is uitgegeven in Studium der alten und neueren Sprachen, von Prof. Dr. Th. Engwer, Berlin." Het heeft dan ook de voor- en nadeelen van dergelijke serieboeken. Geen bronnen worden aangegeven: alleen in 't algemeen. Wel geeft 't een uitgebreide inhoud van de werken, maar niet genoeg over 't karakter, beteekenis en invloed van de schrijvers: zeker niet van de Christelijke schrijvers. Het is een boek, dat 't midden houdt tusschen de kleine Latijnsche letterkunde van Dr. Enk en de uitgebreide werken van Schanz, Teufel e.a. Zeer bruikbaar dus voor de klassieke studenten in de eerste Universiteitsjaren en voor leeraren ter vlugge en goede orientatie.

L. Z.

VIII. GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Georges Goyau, 6604.
LE CARDINAL MERCIER. *E. Flammarion, Paris,* 1930. (19×12) 199 blz. ing. Ffr. 12.—

In de collectie „Les grands coeurs" was een levensbeschrijving van Kard. Mercier zonder twijfel op haar plaats. Goyau heeft er een vlot leesbaar boek van gemaakt, een bewerking en uitbreiding van de brochure, die hij reeds in 1918 aan den grooten Kardinaal van Mechelen gewijd had. Voor de beschrijving van de houding van Mgr. Mercier in den oorlog, die hier misschien wat te veel plaats inneemt, heeft hij van de correspondentie tusschen den Kardinaal en de bezettingsoverheid gebruik kunnen maken. Een zeer interessant hoofdstuk handelt over de „Besprekingen van Mechelen." Over de hardnekkige miskenning van de Vlaamsche volksrechten door den Bisschop wordt hier niet gesproken. Zonder een vermelding daarvan moest echter het portret van den Kardinaal zijn volledige gelijkenis missen.

Dr. Ferd. Sassen.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

FRANSCH.

Regis Michaud, 6605.
CE QU'IL FAUT CONNAITRE DE L'ÂME AMERICAINE. *Boivin & Co., Paris* 6, 1929. (19×12) 158 blz., ing. Ffr. 8.—.
Michaud kent Amerika als niet een en we aarzelen niet dit kleine doch zoo voorname boekje een meesterwerk te noemen van bevattelijk en overzichtelijk geheel van een zeer gecompliceerde beschaving. Wat een verschil met de boeken door Amerikanen over ons en onze beschaving neergepend. Hier is geen overhaasting, geen nervositeit; alles is wel gewikt en gewogen en niets dat eenigszins belangrijk is, om ons een klaren kijk te geven op zaken, waarover al zoo veel onzin de wereld is ingestuurd, ontgaat zijn scherpen blik. Geen nuttelooze steken onder water, geen overdrijvingen, geen sophismen, doch de nuchtere waarheid zonder aanzien des persoons zooals het den waren geschiedschrijver past. In 4 hfdst. behandelt hij achtereenvolgens den historischen achtergrond, het land en zijn bewoners, het sociale en moreele wezen en ten slotte de basis van de amerikaansche ziel. Het boek is overigens schitterend up-to-date. Het allernieuwste vindt hier een plaats en het is dus tevens een kostbare aanwinst voor andere werken, die fataal ten achter moeten blijven bij een beschaving, die met zoo'n reuzenschreden vooruitgaat.
We recommandeeren dit werk dan ook als een van de beste, die we over Amerika hebben gelezen in den laatsten tijd.

Dr. Raph. Kreemers.

ENGELSCH.

Andrew Farrell, 6606.
JOHN CAMERON'S ODYSSEY. Geïllustreerd. *Macmillan & Co., London,* 1929. (22.5×14.5) 460 blz. geb. Sh. 8-.—.
John Cameron is een oude Schot, die het in den loop zijns levens van matroos tot schipper gebracht heeft. Hij maakte de overgang mee van het zeilschip naar de stoomboot, maar bleef hoofd zakelijk zijn brikken en schoeners getrouw. Hij diende voornamelijk in de Stille Zuidzee en dat niet alleen als kapitein maar ook als handelaar, slavenhaler, enz. In deze kwaliteiten kwam hij veel met de inboorlingen van de eindelooze archipels, die de Stille Zuidzee bespikkelen, in aanraking, maakte de dekadentie van de opperhoofden aldaar mee en hun geleidelijke vervanging door den blanke man. Over alle deze, zijne bevindingen hield hij aanteekeningen, welke na zijn dood door Farrell gesorteerd en in boekvorm uitgegeven werden. Hij, die zich voor het lot van Melanesïe, Polynesïe, en Mikronesïe interesseert, voor de historische ontwikkeling ervan en voor het schandalige huishouden van dronken avonturiers, die hier vóór de komst van officieele, koloniale ambtenaren de lakens zoo ongeveer uitdeelden, is dit vlot geschreven boek zeer aan te bevelen.

G. S.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

E. Robinson, 6607.
DE KORTE GOLF. Vertaald uit het Engelsch door E. J. Haalmeyer en P. Geervliet. Geïllustreerd. *De Gulden Ster, Amsterdam,* 1929. (20×14) 159 blz. geb. f 2.25.
Dit radio-technisch boek behoort eigenlijk tot de verboden lectuur. Er worden hierin n.m. verschillende aanwijzingen gegeven hoe men, korte en ultra korte golven kan uitzenden, iets dat hier in Nederland verboden is. Daarnaast is echter voldoende ruimte gelaten voor de ontvangst dezer radio golven. Uitvoerig worden sommige bouw schema's behandeld, tegelijk met de constructie der benoodigde onderdeelen. Vooral in de beschrijving van die apparaten, welke de schrijver zelf bouwde en uitprobeerde is hij, de redacteur van de *Wirelers Magazine,* goed geslaagd. Overigens zal een behoorlijke kennis van lange golf ontvangst noodzakelijk zijn om dit boek te kunnen volgen en dan nog blijft veel onduidelijk. Dit boek, dat zuiver praktische kennis tracht bij te brengen, is dan ook alleen geschikt voor die korte golf enthousiasten, welke reeds een behoorlijke kennis op hun gebied bezitten

Ir. Kurris.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Dr. W. R. Huddleston Slater, 6608.
DOKTER EN PUBLIEK. *Foreholte, Voorhout,* 1930. (25×16) 186 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.25.
Aan de hand van dit boek kan men zich zelf en ook z'n evenmensch, die in ziekte of ongemak verkeert waardevolle gegevens verschaffen, die men weten moet, om in tijd van ziekte en gezondheid den juisten weg te kiezen ten einde zijn zedelijke en stoffelijke belangen te bevorderen. Achtereenvolgens passeeren in deze boeiende en bezielend-geschreven betoogen het eten en de kleeding, de charleston- bioscoop en coctail maatschappij, de „lichaamscultuur" de revue. Dan volgen enkele vlotte hoofdstukken over massage, reinheid, baden, honden, koken, een ernstige beschouwing over de gevolgen van de zonde tegen het zesde gebod in en tegen het huwelijk en een felle tirade tegen het euvel der kwakzalverij in hare verschillende gedaanten.
Een *noodzakelijk* boek, krachtig, klaar met journalistieke flair geschreven, dat onverpoosd moge geraadpleegd worden.

Dr. H.

Dr. C. J. Honig, 6609.
Dr. G. Tazelaar.
HET HUWELIJKSPROBLEEM. *Uitg. Mij., Holland, Amsterdam,* 1930. (21×15.5) 242 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
Dit werk dankt gelukkig zijn ontstaan aan een eerlijke, geloovige overtuiging van gereformeerd standpunt en daarom is dit boek voor dezen een flink houvast in de moderne huwelijksproblemen van onzen tijd. Van katholiek standpunt echter kunnen wij 't niet aanvaarden, omdat er zooveel principieele verschillen zijn in de opvattingen omtrent huwelijksvraagstukken tusschen geloovig protestanten en katholieken. Sporadisch wijst 't boek ook op deze veruiteenloopende verschilpunten.
Dit oordeel moge echter niet den indruk wekken, alsof we niet tenzeerste het werk van de schrijvers

waardeeren. Het is een fijn, kloek, eerlijk werk, waarvan we hopen, dat gereformeerde kringen het in breede lagen zullen lezen en praktizeeren. Het werk neemt eerlijk stelling tegen de verderfelijke modernere huwelijksbegrippen, met name de vrije liefde en stelt daartegenover de heerlijke karakteristiek van het edele „Offer"-leven in het huwelijk en 't Paulinisch ideaal der liefde van Christus tot de Kerk.
Na de wijsgeerige godgeleerde grondslagen, beschouwd door Dr. C. Honig, bespreekt Dr. C. Tazelaar de meest bekende moderne roman, die 't zoogenaamde „huwelijksprobleem" raken n.l. „de driehoekconstellatie" of de invloed van een derde in de huwelijksverhoudingen; dan 't motief der moeilijke keuze met haar gevolgen; en eindelijk „de vrije liefde." Dr. Tazelaar zet naast deze problemen in 't licht de beginselen der huwelijksgebondenheid met 't recht van den mensch op geluk, maar toont duidelijk en vernietigend aan, dat het „moderne" huwelijksprobleem niet ligt in 't huwelijk zelf, maar in 't verwringen van een zinnelijke neiging tot liefde. Kort samenvattend kunnen we zeggen: „Een eerlijk boek, dat we van harte wenschen in alle Protestantsche, speciaal gereformeerde Kringen. De schrijvers hebben van hun standpunt uit een prachtwerk verricht."

P. Constantinus O.Cap.

ENGELSCH.

Bertrand Russell, 6610.
MARRIAGE AND MORALS. *G. Allen & Unwin Ltd., London,* 1930. (19×13) 254 blz. geb. Sh. 7/6.

Toen we dit werk lazen, dachten we onwillekeurig aan deze woorden van Hilaire Belloc in *the Universe* van 25 April: „I have read in the last three days pieces of popular writing, so characteristic of the crazy times in which we live that I am moved to take them for a text." Het geannonceerde werk zouden we met hem kunnen aanduiden als een boek van „a mathematician on Marriage." Doch zelfs de Mathematiek wordt in dit boek niet gerespecteerd, en zeker niet de Katholieke, Christelijke of algemeen menschelijke principepen der Moraal. De Katholieke leer is natuurlijk „extreme." In 't algemeen kunnen we 't boek typeeren als een droeve poging, om de vrijere opvattingen omtrent huwelijk en geslachtelijk verkeer tot systeem te verwerken. Het valt „zeker" onder de boeken, die door den Index getroffen worden.

P. Constantinus O. Cap.

William J. Rolfe, 6611.
A SATCHEL GUIDE TO EUROPE. with maps. *George Allen & Unwin Ltd. Museum Street,* London 1929. (17×12) 596 blz.

Dit werk is niet bedoeld als een gewone reisgids, maar als een orienteerende gids voor den Amerikaanschen toerist, die in 3 of 4 maanden het belangrijkste van Europa wil leeren kennen. Vandaar dat ook slechts één doorgaande route beschreven wordt, waarop bij een minimum reizen een maximum bezienswaardigs bezocht wordt. Verschillende steekproeven gaven ons de overtuiging, dat de schrijver in dezen opzet wel geslaagd is, al mogen in de details ook fouten geslopen zijn, zoo b.v. dat de Utrechtsche Domkerk de Bisschopskerk der Oud-Katholieken zou zijn. *Dr. J. B. L. Hol.*

XII. LEERBOEKEN.

H. L. C. Kok, 6612.
HANDELSREKENEN VOOR HET STAATSPRAKTIJK DIPLOMA. *J. B. Wolters, Groningen,* 1929. (24×15.5) deel I: 294 blz. ing. f 3.50, geb. f 3.90, deel I: 524 blz. geb. f .7.90, deel II: 803 blz. geb. f 12.50.

Dit leerboek is uitsluitend geschikt voor studeerenden voor het Staatspraktijkdiploma. Buitendien komen er gedeelten in voor, die ook degenen interesseeren zullen, die belangstelling hebben in het Handelsrekenen. O.a. komen voor: de afleiding der contante-waardeformule volgens Prof. Bleicher, de rekening-courant volgens de keerpostenmethode van Lambert, waarbij de progessieve methode ook geschikt is voor het geval dat de rentestand in debet en credit verschilt, en het hoofdstuk over Grafische Voorstellingen. Dit werk verdient het alleszins.
In dit deel worden besproken: munten en muntstelsels, de handel in vele metalen, wissels, credieten, de goederenhandel inclusief e xpeditie en opslag, termijnaffaires, verzekering en diverse calculaties.
Vooral het hoofdstuk bedrijfscalculaties is iets nieuws wat tot nu toe in Nederlandsche boeken voor het Handelsrekenen niet voorkwam, en waardoor het boek zeker aan waarde gewonnen heeft, ook voor degenen, die niet studeeren voor diverse examens.
Studeerenden voor het Staatspraktijkdiploma en de Acte M.O. Boekhouden kunnen we ook dit werk ten zeerste aanbevelen.
Op meesterlijke wijze wordt een inzicht gegeven in de verhoudingen tusschen beursleden aan de New-Yorksche Effectenbeurs onderling en tusschen beursleden en publiek. Ook de bespreking van de relaties tusschen New-York en Amsterdam is zeer belangwekkend. Dit alles vindt men ook besproken omtrent de groote Europeesche Effectenbeurzen.
Het gaat in dit boek niet zoozeer om het geven van usanties en formaliteiten, dan wel om een goed begrip van de samenhang daarvan met het karakter der verschillende fondsen en de gebruikelijke contractvormen aan een bepaalde beurs. Uitvoerig zijn het clearing-systeem en de rente abritrage besproken. O.i. is het een werk waarvan de waarde zeker een flink eind boven de examenstudie uitgaat, een vraagbaak ook voor hen, die een en ander van vreemde beurzen moeten weten.

J. E. Mulders.

XIV. SPEL EN SPORT.

NEDERLANDSCH.

Mr. J. B. Kan, 6613.
SPORT ALS LEVENSGELUK. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1930. (19×11) 34 blz. ing. f 1.25.

Niemand minder dan onze populaire oud Minister Mr. J. B. Kan is bereid gevonden om in de serie „Geniet het Leven" te schrijven over het levensgeluk der sport. Laten we beginnen met vooropte zetten, dat dit boekske een allersmakelijkste en allerprettigste causerie geworden is, waar het echte Kan-stempel op ligt.
Het boekje is geschreven smakelijk, prettig, geestig dikwerf, maar tevens met groote liefde voor de

sport; de echte gezonde sport, die hardt, opbeurt, verkwikt, doet vergeten en kracht schenkt voor nieuwe daden. Voor sport welke harmonie schept tusschen geest en lichaam.
Wie maar even ingewijde is, weet, dat deze oud-minister bij alle ernstig werk — en dat weet hij enorm veel te verzetten — immer tijd wist te vinden voor sport. Kan is oud-voetballer, hockeyspeler, verwoed tennisser, zeiler, schaatsenrijder en dunkt ons ook visscher, maar alles uit zuivere liefde tot sport en natuur, dit alles om kracht te putten tot hooger arbeid, dit alles om ongezond piekeren tegen te gaan. En als zulk een man zoo echt vaderlijk praat over zijn sporten, dan moet zijn woord waardevol, autoritair zijn.
Daarom bevelen wij dit keurig, uitgeven boekje gaarne ieder ter lezing aan, 't zal slechts nut stichten.

G. O.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Agatha, 6614.
FRIDA EN HAAR NICHTJES. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. Tip-Top-serie. (19.5×13.5) 172 blz. geb. f 1.—.

'n Beetje uit den tijd dit meisjesboek, dat in Duitschland speelt en wel uit 't Duitsch vertaald lijkt zoo romantisch mogelijk met 'n redding en 'n prinses, 'n betooverend kunstenaar en 'n heel eiland met 'n burcht als huwelijkscadeau. Onschuldige lektuur, maar waarom worden deze boeken nog eens opnieuw uitgegeven? Voor zulk soort neutrale lektuur behoeven we zeker eigen Katholiek werk niet voorbij te gaan! —

Alb. Steenhoff-Smulders.

Suze Andriessen, 6615.
AUGUSTA. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. Tip-Top-serie. (19×13.5) 212 blz. geb. f 1.—.

Augusta is het aangenomen kind van 'n oude dame, die haar huisdokter vertelt dat zij per testament haar fortuin verdeeld heeft tusschen haar zeer hebzuchtigen neef en dit kind. Zij wil hem ook juist de afkomst van het meisje verklaren als hij bij een patiënt wordt geroepen. Denzelfden dag sterft de oude dame en haar notaris verdrinkt door een ongeluk. De neef ziet kans het testament te verduisteren. Het meisje wordt liefderijk opgenomen en het bedrog komt later uit.
Voor niet al te jonge meisjes. *A. S.*

Suze Andriessen, 6616
CONSTANCE DE WILD. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. Tip-Top-Serie. (19.5×13.5) 169 blz. geb. f 1.—.

De geschiedenis van Constance de Wild, die op kostschool zijnde, eensklaps het bericht krijgt, dat haar moeder, die op 'n zeereis was, is verdwenen, toen er op 't schip brand uitbrak. Ze wordt dan door haar vader, die door dit gebeuren in overspannen toestand is geraakt naar huis genomen, waar ze de plaats van haar moeder zal innemen. Dit valt begrijpelijk voor 'n jong meisje zonder ervaring, niet mee en haar vader, heelemaal overstuur door 't verlies van moeder, de foutjes, nu dubbel ziende van 't kleine huishoudstertje, kan haar niet meer uitstaan. Wanneer ze in haar goedheid naar 'n arme vrouw is geweest, hoort ze te laat, dat er in dat huis de roodvonk heerscht. Ze besluit dit maar stil te houden, met 't gevolg, dat haar kleine broertje er door wordt aangetast. Nu is 't thuis heelemaal 'n hel voor haar, en besluit ze naar 'n betrekking om te zien, die zij al heel gauw krijgt en in 'n milieu, waar ze zich heel gauw thuis gevoelt. Na heel veel teleurstellingen ondervindt haar vader ten laatste, dat z'n Constance de beste was en heel gelukkig komt ze weer thuis om 't huishouden verder te leiden. 'n Mooi boek.

L. B.

Joh. H. Been, 6617.
TWEE JONKERS. Geïllustreerd door Tjeerd Bottema. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1930. (24×16) 296 blz. ing. f 2.50 geb. f 3.50.

Een dezer twee jonkers is geboren uit een mesalliance, de andere heeft een adelijke vader en moeder. Valsche geruchten dragen het hunne er toe bij om den eerste als een bastaard te beschouwen. Deze geboorte-geschiedenis is met overbodige breedvoerigheid beschreven en zeker niet geschikt om onze spes patriae van 10-16 jaar te worden voorgelegd. Hetgeen we betreuren, want 't verdere verloop van de lotgevallen der twee jonkers is met levendige spanning geteekend, zooals we dat van den historiograaf en jeugdauteur Been gewoon zijn — hoewel we 't gegeven wel wat te klein en beperkt vinden voor een boek van 'n dergelijken omvang. De avonturen van de beide jonkers zijn overigens velerlei. Een intendant weet allereerst den lichtzinnigen „echten" jonker uit den weg te ruimen,die bij een mislukten zee-aanval van De Ruyter op Martinique sterft, terwijl de „bastaard" om z'n gevierde krijgsverrichtingen ter zee na allerlei tegenslag en hachelijke avonturen wordt gepromoveerd tot Jonker Hans Peter von Scharloo.
'n Boeiend, leerzaam jeugdboek, doch niet geschikt voor den leeftijd, waarvoor de uitgever het bestemde.

Dr. H. v. d. Mark.

Cor Bruijn, 6618.
KETELTJE IN DE LORZIE. Geïllustreerd door J. H. Isings. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 4e druk: 1930. (25×16.5) 188 blz.

De vierde druk van het welbekende jeugdboek. Onder de neutrale jeugdschrijvers is Cor Bruijn er een, die we ongaarne zouden buitensluiten. Z'n „keteltje" heeft al lang ieders hart gewonnen, maar 't is *niet* van jonge kinderen. Opgroeiende jeugd en ook ouderen zullen er van genieten.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Daniel Defoe, 6619.
ROBINSON CRUSOË. Vertaald uit het Engelsch door S. Gruys-Kruseman. Geïllustreerd door David Tomkins. *P. D. Bolle, Rotterdam,* 1929. (23×15) 173 blz.

Tussen de rijk-bloeiende oogst van hedendaagse jeugdlektuur blijven enkele „oude getrouwen" hun plaats behouden. Zo ook Robinson Crusoë... Wij hebben 't in onze tijd met de bewerking van Louwerse gedaan. Die begon nu wel wat archaisties aan te doen en Mevr. Gruys-Kruseman deed goed werk met 't boek te moderniseren.

„Goed werk", want ook voor onze jeugd heeft de Robinson grote waarde. Niet alleen, dat deze avontuurlike gebeurtenissen zich tot 't eind met spanning laten lezen, maar de strekking van 't 18de eeuwse werk kan ook bij onze kinderen nog steeds 'n goede invloed hebben. De pedagogiese waarde van 't boeiende verhaal die ligt saamgevat in de slotalinea: „......hoe ik door ontbering en eenzaamheid leerde zelf te arbeiden en op God te vertrouwen" is door de jaren nog niets verminderd. Deze nieuwe uitgave zal haar weg wel weer vinden. *Leo Fens.*

E. M. van Diffelen, **6620.**
SPEEL JE MEE? Met een voorwoord van Dr. C. P. Gunning. Geïllustreerd door Marius Richters. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1930.

Dit boekje zal werkelijk door velen, die aan jeugdwerk doen, die met de kinderen naar buiten trekken bij schoolreisjes, in vacantie-kolonies, op wandelingen, maar ook door vele ouders, met vreugde worden begroet. Er is nu geen enkele reden meer, om met de handen in 't haar te zitten, want de verzamelaar heeft 'n groote hoeveelheid spelen bij elkaar gebracht, berekend voor allerlei omstandigheden, waaronder 't spel plaats kan hebben: binnenshuis, buiten, rond 't kampvuur. Verder is er rijk materiaal om 'n gezelschap te amuseeren met allerlei kunstjes en proeven. *L. F.*

G. A. Henty, **6621.**
DOOR DE RUSSISCHE SNEEUWVELDEN. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. (19 × 13.5) 206 blz. geb. f 1.—.

Julian en Frank, twee jongens, die reeds vroeg hun vader en moeder verloren hebben, worden uitbesteed en opgevoed door hun tante Troutbeck, die vooral met Julian veel last heeft, daar deze er altijd op uit is, avonturen te zoeken. Aan deze zucht wordt goed voldaan, daar er in dien tijd aan de Engelsche kust veel gesmokkeld werd. Het toppunt van z'n avonturen wordt bereikt, wanneer hij de moordenaar op rechter Faulker achtervolgt en ongemerkt in een smokkelaarsnest verzeild geraakt. Deze brengen hem over naar een Fransche gevangenis. Hier krijgt hij de keus óf gevangen blijven óf meevechten. Hij kiest het laatste en vecht mee in den oorlog met Rusland en weet zich door zijn dapperheid het kruis van het Legioen van Eer te behalen. Door zijn goedhartigheid redt hij nog 'n kind, dat door den oorlog alleen is achtergebleven. Later blijkt, dat dit kind 't eenigste dochtertje is van 'n zeer rijke graaf, die hem als belooning 'n schitterend landgoed aanbiedt, waarop hij zijn nieuwe tehuis vestigt.
Goede jongenslectuur.

L. B.

Mr. J. Kist, **6622.**
DE ONDERGANG VAN HET RIJK VAN MONTEZUMA. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. Tip-Top-serie. (19.5 × 13.5) 214 blz. geb. f 1.—.

De romantische geschiedenis van het oude Mexico, de landing van Cortez in het rijke onbekende land, de uitvoering en ondergang der oude volken wordt hier in verhaalvorm, boeiend en goed verteld.
De jongens zullen met belangstelling zich verdiepen in de geschiedenis van dit wonderbare, sprookjesachtige land; de schrijver weet goed de onrechtvaardigheid der vreemde overheerschers te doen zien, ofschoon Cortez nog niet de wreedste der „Tjoeles" was. Maar ook de oude Mexicanen worden niet geheel als onschuldige slachtoffers geteekend. Ook hun schuld wordt in het licht gesteld.
Een goed en boeiend jongensboek.

Dr. A. D. Korff, **6623.**
EEN VACANTIEREISJE NAAR JAVA. Geïllustreerd. *Van Holtema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. Tip-Top-serie. (19.5 × 13.5) 178 blz. geb. f 1.—.

Piet van Huizen gaat met z'n vader 'n reisje naar Java maken en behalve al het vreemde dat hij ziet, beleeft hij ook allerlei avonturen: hij valt in een ravijn, maakt 'n overval bij 'n administrateur mee, enz., enz. Die avonturen zijn wel 'n beetje gezocht en onze Piet is wel wat onwaarschijnlijk heldhaftig. Verder is 't een aardig, leerzaam boek.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Johanna E. Kuiper, **6624.**
REUZO EN LUCIA. Geïllustreerd door E. Midderigh-Bokhorst. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1930. (26 × 15) 256 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.50.

Het gegeven van deze jeugdhistorie van minne en trouw in de 17de eeuw werd ontleend aan Manzoni's beroemde roman *I promessi Sposi.* De uitwerking is met talent en begrip van de leesbehoeften van onze vrouwelijke jeugd beschreven. 'n Geschikt jeugdboek, dat vooral protestantsche lezeressen zal vinden.

M. M.

Jan Lamers, **6625.**
HET GEHEIM VAN EEMDAELE. Geïllustreerd door Kees Meys. *P. D. Bolle, Rotterdam,* 1930. (23.5 × 15.5) 198 blz. geb. f 2.90.

Van Lem, een rijk koopman, heeft het oude riddergoed Eemdaele gekocht waar zijn zoon Kees alleen met een vriend Albert natuurkundige in den dop, te samen met een ouden knecht Dirk een zonderling type, een soort ridderfiguur uit de middeleeuwen, zijn vacantie doorbrengt. Op een avond vertelt Dirk van de lotgevallen van het slot en zoo levendig en waarachtig voor de verbeelding der beide jongelui, dat deze zich gemetamorphoseerd wanen in middeleeuwsche pages in dienst van den knecht, die zich Diederik de laatste ridder van Eemdaele noemt. — Deze, lid van de bloedridders blijkt op zoek naar een geheime schat, die gestolen werd door een roofridder, die troont op een ongenaakbare burcht. — Levendig en spannend wordt nu verhaald, hoe de beide jongens met de hulpmiddelen van onze eeuw het geheim achterhalen, hetgeen tot allerlei grappige situaties aanleiding geeft. — Motorfiets en auto en zaklantaarn doen in dezen strijd dienst naast degen en harnas. Zelfs een electromagneet komt er bij te pas, om den roofridder in zijn stalen kuras onschadelijk te maken. —
In den beginne dachten wij met een kostelijke parodie op het ridderwezen in aloude tijden te doen te hebben, zoo onwaarschijnlijk en verbluffend is de gang der spannende gebeurtenissen op Eemdaele, doch al lezend komt men onder de bekoring van het ingenieuze denkbeeld van den

schrijver, om een ridderverhaal op te bouwen met moderne motieven, in welke poging hij wonderwel geslaagd is.
Zelden lazen wij zulk een boeiend en in alle deelen gelukkig en oorspronkelijk leesboek voor onze jongens, zoodat een hartelijk aanbeveling hier wel op zijn plaats is.

Dr. H. v. d. Mark.

A. A. Milne, 6626.
WINNIE-DE-POEH. Geïllustreerd door E. H. Sheppard. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1929. (20×14) 177 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Een van die amusante kinderverhalen zooals men ze nog alléén in Engeland schrijft: een hoop dwaasheid die met veel ernst verteld wordt. Kinderen zijn dol op dat soort vertelsels, Hollandsche kinderen óók, en daarom was 't een goed idee het aardige boekje te vertalen. Het is geestig geïllustreerd.

Alb. Steenhoff-Smulders.

E. Molt, 6627.
DE KLUIZENAAR. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. Tip-Top-serie. (19.5×13.5) 189 blz. geb. f 1.—.

De kluizenaar in het woud van Glenchon is een bedrieger, die zich eerst voor 'n vroom man uitgeeft en later beweert, dat hij de gesneuvelden Boudewijn van Vlaanderen, keizer van Constantinopel is. De schrijver vertelt aan de jeugd de geschiedenis van z'n bedrog, z'n kortstondige glorie en z'n val. We kunnen niet zeggen, dat de historische toon goed getroffen is en van de godsdienst der middeleeuwsche christenen heeft E. Molt 'n vrij zonderling begrip.

Alb. Steenhoff-Smulders.

E. de Pressensé, 6628.
HUISHOUDSTERTJE. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. Tip-Top-serie. (19.5×13.5) 178 blz. geb. f 1.—.

Lucile, het twaalfjarig oudste kindje van de familie Deval, ziet zich ondanks haar jeugdige leeftijd aan 't hoofd van 't huisgezin geplaatst. Haar broertjes en zusjes maken het haar niet gemakkelijk, daar deze niet willen inzien, dat zij moeder's plaats inneemt. De waarschuwingen, die Mevrouw Blach uitdeelt, vallen begrijpelijk geheel op verkeerde aarde, daar deze zelf nooit kinderen gehad heeft en toch meent 'n goede opvoedster te zijn. Dan is nicht Marie 'n geheel andere persoonlijkheid, die den juisten weg naar de harten van de kinderen vindt en daardoor ten gunste van Lucile, heel wat meer te bereiken weet.
'n Aardig boek voor onze jongere meisjes. Neutraal.

L. B.

Kees Spierings, 6629.
DE STER VAN BLAUW-WIT. Geïllustreerd door E. M. ten Harmsen van der Beek. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1929. (25×16.5) 179 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Niet zóó buitengewoon geslaagd als *De 6e van Mijnheer Fransen* behoort dit boek van Kees Spierings toch ook tot de allerbeste jongenslectuur, die we bezitten. Er bestaan veel boeken over de voetbal-sport, doch héél weinigen, die het spel en z'n invloed op de jongens zóó goed behandelen. 'n Boek dat vanzelfsprekend Katholiek is, omdat de schrijver heelemaal katholiek denkt en voelt, maar waarop de vroomheid niet extra dik gestreken is, we zouden haast zeggen „met voorbedachte rade". 'n Boek dat de jongens wat gééft,omdat Spierings van jongens houdt en 'n goed opvoeder is. We krijgen zoetjes aan 'n keurige collectie jeugdlectuur en ook uitstekende vrome boeken. Laat men voortgaan om de prullectuur, vooral op 't laatste gebied, te weren!

Alb. Steenhoff-Smulders.

Mevr. H. Stuten van Ysselstein, 6630.
LAPPENKONING. Geïllustreerd door E. M. Ten Harmsen van der Beek. *Scheltema & Holkema, Amsterdam,* 2e druk: 1929. (20.5×15.5) 124 blz. geb. f 1.75.

„Lappenkoning" is genoemd naar één der vertelseltjes uit den bundel,die voor de 2e maal werd uitgegeven. 't Is ook wel een der beste verhaaltjes. 't Kleine jongetje dat z'n mooie harlekijn heeft gegeven aan 'n ziek kindje, maar er zoo bedroefd over is, dat moeder hem 't speelgoed weer teruggeeft. Als hij met zus 't zieke kindje gaat bezoeken, krijgt hij zoo'n medelijden, dat hij de lievelingspop toch afstaat.
Al de verhaaltjes zijn in goeden kindertoon geschreven. *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Jòn Svensson, 6631.
DE STAD AAN DE ZEE. Vertaald uit het Duitsch door Fr. Hendr. Westenend. Geïllustreerd. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1930. Roomsche Reeks. (24×15.5) 196 blz. ing. f 1.90, geb. f 1.90.

Weer 'n frisch boek van onzen bekenden Nonni, die vanuit IJsland naar Kopenhagen is overgekomen om te studeeren, en de eerste dagen in Kopenhagen al veel avontuurtjes beleefd, waarvan onze jongens ongetwijfeld zullen genieten.

L. B.

Greet Terlingen, 6632.
KLEINE FRITSJE UIT 'T SLOPJE. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1930. (19×13) 64 blz. ing. f 0.65.

Frits van Vlijmen, 6633
BELOONDE EDELMOEDIGHEID. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1930. (19×13) 64 blz. ing. f 0.65.

Twee kinderboekies (leeftijd 7-9 jaar) die met 'n beetje meer critischen zin moesten bekeken worden door de raad, die de scepter zwaait over de jeugdlectuur.
Ze zijn *niet* goed genoeg geschreven voor kinderlectuur, te zoet en te onwaar.
Het jodenjongetje, dat leefde toen Christus geboren werd, was al meer dan genoeg beloond, doordat hij bij de kribbe mocht komen en gelooven in het Kind. Die verschijning later is veel te dik er op gelegd. En Samuel had 'n levend Jodenrakkertje moeten zijn met 'n goed hart en niet zoo'n fondant-ventje als hier geteekend wordt.
Waarom toch het kind nog altijd dit suikerwater gegeven in plaats van levend bronwater?
Kleine Frits is ook al zoo'n modeljongetje. Vraag eens aan de Reinilda's of de boefjes uit de groote stad zóó zijn. En de door-door-vrome moeder, die altijd maar tevreden is en zoo'n „heldere vrouw" is, terwijl Fritsje nooit gekamd of gewasschen wordt!

Alb. Steenhoff-Smulders.

A. C. C. de Vletter, 6634.
DE LANGE MIDVOOR VAN T.T.T. *Gebr. Kluitman,* 1930. (24×16) 192 blz. geb. f 2.00.

Wyn is door z'n lang postuur uitnemend geschikt als voetballer en in iedere partij speelt hij de midvoor. Doch minder mooi is dat hij er z'n studie voor in den steek laat en 'n weinig ijverig scholier zich toont. Op zekeren dag krijgt hij tijding dat z'n ouders uit Indië repatrieeren. 'n Ongewone studieijver grijpt hem aan en door stevig blokken weet hij z'n schade weer in te halen. 'n Neutraal leesboek voor den leeftijd van 14-16 jaar. *M. M.*

Frans J. Wahlen, 6635.
AUGUSTINUS OP ZOEK NAAR DE WAARHEID. Geïllustreerd door J. Franke Pzn. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1930. (21.5×16), 151 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.25.

In een reeks boeiende schetsen wordt ons 't wondere leven verhaald van Sint. Augustinus voor de rijpere jeugd. Het geheel is gehouden in een eenvoudigen stijl, niet zonder humor soms, doch steeds amusant en onderhoudend. Alleen hetgeen de geest der jongere lezers kan dragen, werd vermeld, al het andere werd voorbijgegaan. Ook op ingewikkelde wijsgeerige kwesties werd slechts ingegaan, zoover dit voor een totaalbegrip van Augustinus levensbeschouwing noodzakelijk en nuttig was.
Deze „kleine Bertrand" is een waardig pendant van z'n grooten voorganger en moge door de „rijpere" jeugd veel gelezen worden. *M. M.*

J. P. Zoomers-Vermeer, 6636.
REINTJE VAN DEN WATERMOLEN. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf. Amsterdam.* 1930. Tip-Top-serie (19.5×13.5) 202 blz. geb. f 1.—.

Reintje, 't eenvoudig kind van de boerderij, krijgt door den omgang met de fijne stadskindjes, hoogere ideeën, die gelukkig echter bijtijds door haar moedertje worden weggevaagd. Deze omgang had haar al veel verdriet gedaan. Als ze met de stadskinderen gespeeld had en ze keerde dan weer terug in haar wereldje op de kleine boerderij, waar alles veel anders was. De trotsche Hilda doet haar menig verdriet aan, maar alles loopt op 't eind goed af, als Reintje Hilda van den dood redt. Dan komt er bijna ongemerkt 'n verzoening tusschen deze twee en alles loopt tot tevredenheid van Reintje af, als ze eindelijk 'n kogelfleschje limonade leegdrinken mag, wat haar door Hilda, 'n paar dagen voor 't ongeluk gebeurde, geweigerd werd.
Leuke lectuur voor meisjes tot de vijftien jaar. Neutraal. *L. B.*

DUITSCH.

Wilhelm Matthieszen, 6637.
DAS ENGELKIND. Geïllustreerd door Ernst Riesz. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1929. (27×20) 40 blz. geb. M. 4.60.

'n Grappig prentenboek, dat van 'n klein kindje vertelt dat dood gaat en in den Hemel komt! Daar wordt het een Engeltje en zoekt allereerst voor z'n moeder op aarde in de Hemel een nieuw kindje uit, dat het met den Bewaarengel naar de aarde gaat brengen.
Wat de engelkindertjes in den Hemel allemaal te doen krijgen wordt heel naief verteld en er is nog naiever bij geteekend. Wel 'n beetje erg Duitsch, maar we geloven toch wel, dat de kinderen er veel plezier in zullen hebben.
Waarschijnlijk zou 't hier wel de keus niet doorkomen, want de Engelkindertjes hebben niet altijd hun jurkjes aan, b.v. niet als ze inhet regenstortbad zitten, en misschien werd ook de school voor Bewaarengelen wel oneerbiedig gevonden. In Duitschland schijnt men dat niet zoo erg te vinden. *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Else von Steinkeller, 6638.
HERZBLÄTTCHENS ZEITVERTREIB. Geïllustreerd. *Schmidt & Spring, Leipzig,* 1929. (22.5×17) 144 blz.

Een kinder-jaarboek met vertellingen, versjes, tooneelstukjes, kunstjes, spelletjes en handwerk. 'nAardig boek, keurig uitgegeven, mooi geillustreerd en met aantrekkelijke bandversiering. *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Else von Steinkeller, 6639.
TÖCHTER ALBUM. Geïllustreerd. *Schmidt & Spring, Leipzig,* 1929. (22×16) 236 blz.

Geen enkel meisje zal wel op 't denkbeeld komen, dit fraai boek met z'n variante inhoud, saai te vinden. In werkelijken zin 'n ontspanningsboek, met hier en daar eenige goede raadgevingen, die wij ieder meisje gerust aanbevelen kunnen. *L. B.*

ENGELSCH.

Jean Murdoch Peedie, 6640.
DONALD IN NUMBERLAND. Geïllustreerd door Berta and Elmer Hader. *Rae D. Henkle Comp., New York,* 1929. (21.5×15) 64 blz. geb. $ 1.—.

Een heerlijk kinderboek met allerliefste plaatjes, dat alle moeders aanschaffen moesten voor haar kinderen, die met rekenen niet goed overweg kunnen. De vier hoofdbewerkingen en de breuken worden zoo interessant in een eenvoudig verhaal geweven, dat ze werkelijk kinderspel worden. Ieder cijfer is een persoon en speelt zijn rol. Een enkel staaltje ter illustratie: Zeven en Twee zitten op een wipplank. Zeven zou omhoog willen doch kan niet. Twee roept zijn maat Vijf ter hulp en terstond raakt de plank waterpas en kan 't plezier van het schommelen volgen. Zoo staat heel het boekje vol aardige vondsten, zoo bevattelijk mogelijk geschreven en geteekend. Een juweeltje dat we de Amerikanen benijden evenals hun in duizenden stukken gezaagde kaarten op hout geplakt en waarmee ze de kleinen aardrijkskunde leeren en zooveel andere fijne vondsten waarmee ze allerhande moeilijkheden voor 't kleine volkje oplossen. *Dr. R. K.*

Emma L. Brock, 6641.
THE RUNAWAY SARDINE. Geïllustreerd door de schrijfster. *A. A. Knopf, New York,* 1929. (20.5×22) geb. $. 2.—.

Een buitengewoon aardig prentenboek en verbazend mooi geïllustreerd en uitgegeven. De teekeningen zijn in zwart, blauw en geel krijt, de groote sierlijke letter is heel gemakkelijk en ook de expressie der teekeningen is zóó, dat ieder kind er dadelijk plezier in krijgt. 't Is een leuk boek voor kinderen, die juist 'n beetje Engelsch kunnen lezen, maar als prentenboek om de kleintjes al verhalende te vertellen is 't óók eenig. *Dr. R. K.*

Katholieke Pedagogen

Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden.

Reeds verschenen:

H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:
Leidraad voor Katholieke Scholen
Vertaling en inleiding van Pr. WOLTERS
In soepel kartonnen band .... f 2.25

BERN. OVERBERG.
Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht
Vertaling van L. KNUVELDER
Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 3.50

Thans verkrijgbaar:

LUDWIG AUER:
Nieuwe wegen naar 't oude doel
„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".
Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 2.25

Uitgaven:
Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg
Ook in iederen degelijken Boekhandel

RADIOBIBLIOTHEEK

Een reeks practische werken over draadlooze, die voor den beginneling en liefhebber, evengoed als voor den technieker een bron van gegevens en inlichtingen bevatten.

Zijn reeds verschenen:

Nr 1: **Storingen in Radiotoestellen**, door P. H. Brans. 56 blz. Met 15 Fig. f 0.60.
Nr. 2: **Energiebronnen voor Radiotoestellen** (Deel I) door P. H. Brans. (Droge cellen en Accu's). 144 blz. met 107 fig. f 1.50.
Nr. 3: **Energiebronnen voor Radiotoestellen** (Deel II) door P. H. Brans (Filters voor Anode en gloeidraad. (Wisselstroomvoeding). f 1.75.
Nr. 4: **Zes goede ontvangschakelingen** met volledige constructieteekeningen op ware grootte, schema's en foto's door J. Luyckx f 1.50.
Nr. 5. **Schakelingen voor Ultra-korte golf-ontvangst**, met volledige constructieteekeningen, door J. Luyckx. f 0 75.

In voorbereiding:

De Neutrodyne. De Superheterodyne.
Antennes voor Radio.

UITGEVERIJ „DE TECHNIEK"
Amerikalei 195 ANTWERPEN

Doorzitten
Zonnebrand en Stukloopen van Huid en Voeten
PUROL
verzacht en geneest
Doos 30. Tube 80 ct. Bij Apoth. & Drogisten

Fa. C F SLOOTMANS - BREDA
SPORTARTIKELEN VEEMARKT 43
Kloosters en gestichten extra korting.

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS
10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

N.V. Provinciale IJzerhandel

Willemsplein 7-8 - Arnhem - Tel. 23598
Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.
Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied
Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

J. J. de Leeuw, Tilburg

Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Derne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
Alle mode lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. No. 10. 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Voordat den permanenten-heer-op-kamers aan 't woord komt, worden eenige veelgelezen opvoedkundige boeken besproken en er is juist aangegeven, in hoever ze opvoedkundige waarde hebben en in hoe ver niet, b.v. 't boek van Ina Boudier-Bakker *Kinderen.* De commensaal vertelt van 'n verlovingsfeest, waar 't alles behalve fatsoenlijk toegaat en dat wel onder de oogen der ouders. Een stuk uit Chesterton is vertaald over wat aan de opvoeding voorafgaat. De lange bespreking over 't boek *Als de ooievaar komt* door Lisbeth Burger is zeker goed op z'n plaats. Sarcastisch-waar zijn de leuke plaatjes van Peter Lutz over opvoeding. Theo Bosman schrijft goed over muzikale opvoeding in het gezin: hij geeft 'n paar aardige liedjes. Nog stukken over samenwerking tusschen school en huisgezin, over de behandeling der zieken, etc.

Voor de vrienden van het boek.

De bijbel van Henri Ford.

„Wat 'n mens baie selden aantref."

We lezen in „Die Volksblad"; 'n Bijbel in die private kantoor van 'n sakeman, is iets wat 'n mens baie selde aantref — misschien een uit 'n duisend gevalle. Henry Ford is die een uit 'n duisend. In sy kantoor é daor 'n Bijbel wat hij vir geen geld ter wereld zal verkoop nie. Toen hij nog 'n ou arm secintjie was, het sy sondagskoolonderwijser dit aan hem present gegee. Onlangs nog het tij 'n niwe band daar laat aansit. „Nooit sal ik daar die dae vergeet niet", sé hij van sijn sondagskooldae, „dit was gelukkige dae; vol plesier en betekenis, en so anders as die ander dae van die week."

FILMGIDS

OFFICIEEL ORGAAN DER KATHOLIEKE FILMCENTRALE

onder Hoofdredactie van Pater HYACINTH HERMANS

Dit tijdschrift dat interessante en geïllustreerde artikelen bevat van onze beste Katholieke Filmkenners en beoordeelingen geeft over de nieuwste uitgaven op Filmgebied, durft ook op de medewerking der Katholieken rekenen. ¶

De prijs is f 2.15 per half jaar, f 4.25 p. jaar

Proefnummers kan men verkrijgen bij de Administratie:

Drukkerij Henri Bergmans & Cie.

LANGESTRAAT 35
TILBURG - TEL. 301

Ondergeteekende wenscht

zich te abonneeren op / proefnummer te ontvangen van „de FILMGIDS",

Officieel Orgaan der Katholieke Filmcentrale,

á f 2.15 per half jaar.
á f 4.25 per jaar.

Naam ....

Adres ....

S. MENHEERE-DUSEE - TILBURG BOUWMATERIALEN, WAND- EN VLOERTEGELS, SANITAIREN
Kantoor : Molenstraat 144 - Telefoon 1058 Magazijnen : Besterdstraat 3 - Rosmolenplein 36

H. VAN HOUTUM - Wijnhandel - Gedistilleerd en Likeuren
Driesprong-Teteringen POST BREDA - TELEFOON No. 865 - POST-GIRO No. 127511

Fa. GEBR. KEMKES, Nijverstraat 14-20, Tilburg, Tel. Int. 1229
Speciaal in Kerkmeubelen.

LIEBRAND'S KWALITEITS LIMONADES
P. F. LIEBRAND — DEN BOSCH — ST. JOSEPHSTRAAT 11

J. LIGTHART-BERKEL - Tilburg - Leonardstraat No. 5
Groothandel in vleeschwaren, Speciaal levering aan kloosters en gestichten.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562.

Steyger-Romé - Arnhem
Roggestraat 16
Deux pieces Costuumpjes.

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

WUESTEMANN
NIJMEGEN
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

P. van Liebergen

NIEUWSTR. 9
EINDHOVEN
TELEF. 679
Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„DeKroon"
Eindhoven, Tel 1008

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN
Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, afgelapt en Good-Year Welt.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

Firma Wilhelm van Eupen

R. K. Boekhandel & Uitgeverij
EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie **BLOEIEND LEVEN** No. 1 2 en 3 voor het 1e leerjaar door

Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes:

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar

door **M. C. van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.

door **H. H. Stroy,**

Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal)
40 cent.

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal)
50 cent.

Beleefd aanbevelend,

Firma Wilhelm van Eupen.

Zoo juist verschenen:

K. R. GALLAS
C. R. C. HERCKENRATH

FRANSCH WOORDENBOEK

TWEEDE DEEL
NEDERLANDSCH—FRANSCH

Prijs, gebonden . . . . gld. 3,75

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

WIJNHANDEL

N.V. Ch. Hollman Fils & H. van de Laar Fzn.

MAASTRICHT.

Kantoor en Magazijn: **Eksterstraat 1, Tel. 1094**
Kelders:
O. L. Vr. Kade-Bouillonstraat-Havenstraat.

Vertrouwd adres voor prima belegen BORDEAUX- en BOURGOGNE WIJNEN

Concurreerend in Binnen- en Buitenlandsch Gedistilleerd, Likeuren en Limonades.

Vraagt Prijscourant. Vraagt Reizigersbezoek

GEZELLE PLAAT

PRACHTUITGAVE (25×17 cmt.)

Prijs: 6.50 fr. (verzendingsk. inbegrepen) te storten op het postcheckrek. 123408 van het

Grafisch Bureau C. DE RECHTER
DELINSTRAAT ANTWERPEN

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail

Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661

Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

No 13 1 JULI 1930 25 cent

DE DUITSCHE SCHRIJFSTER HELENE VOIGT DIEDERICHS

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. S. M.
Speciaal ingerichte Stoel- en Meubelfabriek
voor stoelen, linnenkasten ledikanten, buffetten en tafels
H. S. M.
Hollandsche Stoel- en Meubelindustrie — OIRSCHOT (N.-Br.)
Specialiteit in Kerkstoelen.

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

L. J. M. Feber: . . . . *Byron*

Dr. H. v. d. M: . *Een roman uit den inflatietijd*

P. v. d. M. de W.: . . . . . *Fransche romans*

Dr. Raph Kreemers: . *Vrouwen in de literatuur*

Kees Spierings: . . . . *Antoon Coolen*

P. v. d. M. de W. . . . *Vingt-neuv mois d'exil*

UIT BOEK EN BLAD:

Aristo. — De Stem.

VERSCHEIDENHEDEN:

Luis de Camoëns. — Paul Robeson — William J. Locke. — Nieuwe uitgaven.

VOOR DE BAKKERIJ **VABABI'S ARTIKELEN**
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

SPORT-STORE
J. H. Veldhoven
v. Broeckhuijsenstraat 44 — NIJMEGEN
Levering aan Gestichten.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No. 320.

Doelmatige publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor Uw onderneming.

Coöp. Stoomzuivelfabriek „ST LAMBERTUS"
GEMONDE
Levering van
prima Roomboter
aan concurreerende prijzen.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringovens, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers,
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

HET HELLEND VLAK

DOOR

W. E. SÜSKIND

ING. f 2.50, GEB. f 3.50.

Dit boek is een belangrijk tijdsdocument, 't beschrijft ons de jeugdgeneratie in Duitschland onmiddellijk na den oorlog en door de beschrijvingen gaat een frissche stroom van krachtig jeugd-idealisme en echte studententrouw.
Een prettig leesbaar boek en overal speurt men de zekere hand van den schrijver, die treffend juist de sfeer van het kostschoolleven aanvoelt en de nerveuze spanning van de inflatie-tijd bij onze Oosterburen feilloos te suggereeren wist
...dan verdient dit boek als waardevol tijdsdocument stellig een aanbeveling, welke wij van harte neerschrijven.

Boekzaal der Geheele Wereld.

W. DE HAAN - UTRECHT

„DE KENNEMER"

INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN

HAARLEM

WESTERHOUTPARK 18

TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Zooeven verschenen :

DE MYSTERIEUSE APACHE

door

N. LUCAS

ING. f 2.50. GEB. f 3.25

Dit is een weergaloos boeiend verhaal, dat mag worden ingedeeld bij de allerbeste, meest-gezonde ontspanningslectuur, welke ooit verschenen. De schrijver verplaatst de(n) lezer(es) met bonte afwisseling van de hoogste kringen der Parijsche uitgaande wereld, naar de vunzige schuilhoeken der apachen.

N.V. Uitgeverij P. D. BOLLE
ROTTERDAM.

Door ons wordt NIET aan particulieren geleverd. Men koope het boek dus bij zijnen boekhandelaar.

Prospectus gratis op aanvraag.

UITGAVE VAN
FOREHOLTE
TE VOORHOUT.

H. HART-SCHILDEN

Een typografisch prachtig-verzorgde wandversiering met beeltenis van het H. Hart en de Twaalf Beloften aan de H. Margareta Maria.

Prijs per stuk f 0.15.
Bij aant. reductie.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij

Uitgeverij „FOREHOLTE"
VOORHOUT.

Vraagt geregelde gratis toezending van de
FOREHOLTE-POST

H. N. B. T.

ANTOON COOLEN:

LENTEBLOESEM

INGENAAID f 2.00 GEBONDEN f 2.75

Overal verkrijgbaar.

Dit is de de kracht van Coolen: het zorgvuldig en fijntjes beschrijven van smalle luitjes bij hun doen en denken. In het naaistertje uit „De Fabriek" in het oude moedertje uit „Opgebracht" en in enkele andere figuren is zijn werk op z'n best.
De Maasbode.

De karakters zijn geschilderd met frissche toewijding; een jeugdig idealisme dat weldadig aandoet. *Limburgsch Dagblad.*

Als ge iets moois wilt hebben schaf U dan dit boek aan. *Het Offer.*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg
TIMMERFABRIEK
Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

STOOMEN **L. C. ROELOFF - BREDA** VERVEN
Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

A. J. VAN BOESSCHOTEN-STOOP = Boschstraat 4 - Telef. 717 - BREDA
Huishoudelijke Artikelen. Glas, Porselein en Aardewerk.

Electr. Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)
Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Opwekkend en gezond Natuurlijk Bronwater

BYRON.

Byron

Op critisch gezuiverde gegevens gefundeerd, is deze biografie, zooals die van Shelley, geconcipieerd en uitgewerkt in den stijl van een roman. Deze beschrijving van Byron's levensgang is inderdaad de herschepping van het geheel der feiten in hun voortschrijdende ontwikkeling, tot een tweede werkelijkheid. Er wordt hier niet geschreven over Byron — zoo min als Maurois in *Ariël* schreef óver Shelley; hij schrijft Shelley en Byron tot een plastisch, zelfsprekend leven.

Vanzelf komt bij dezen vorm van biografie de nadruk te liggen op de levende, handelende persoonlijkheid, méér dan op cultureele beschouwingen, die het nageslacht, retrospectief met meer of minder recht en reden, aan die persoonlijkheid en haar werk gelieft vast te knoopen. Bedriegen wij ons niet, dan ontwikkelt het biografisch essay zich zichtbaar in deze richting; meer en meer laat men de zwaarwichtige, en toch altijd ten deele subjectieve beschouwing-achteraf-en-over varen voor het levende beeld, voor de handelende projectie in den levensroman. Waarbij dan het beschouwen en bespiegelen, het vaststellen van den zin en de beteekenis van het verbeelde leven als uitdrukking van een bepaalde phase der menschheid, als resultante van zekere cultureele krachten, aan den zelf-werkzamen lezer wordt overgelaten. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat deze stijl-ontwikkeling ons, althans voor zoover het de biografie betreft, uit de dorre woestenijen van het essay bevrijdend zal binnenvoeren in de meer geneugelijke landouwen van den levenden roman. Hetgeen ontegenzeggelijk een gewin kan beteekenen aan schoonheids-vreugde, zonder dat onze inzichten aan toegespitste fijnheid en machtige diepte er bij behoeven in te boeten. Er is genoeg geschreven — en gemeierd — over allerlei phenomenen; de tijd is daar, om ze in artistieke herschepping te laten leven.

* * *

Er wordt dus in dezen roman van een dichterleven weinig gesproken en nog minder geredeneerd over levensbeschouwing, levenshouding, cultuur en dergelijke; ook wordt het litteraire werk ternauwernood genoemd. Dit boek van Maurois is, gelijk dat over Shelley, geen essay, maar werkelijk een roman. Er valt voor en tegen deze methode zwaar-op-de-hands te bespiegelen; beperken wij ons tot de opmerking, dat het levensbeeld er vitaler en sprankelender door wordt, dat de werkelijkheid van 's dichters menschelijke bestaan aldus niet verdoken en verdoezeld raakt onder beschouwingen over dat bestaan. Van welke beschouwingen altijd te raden blijft, hoeveel zij verklaren. Voor wat ten slotte het verstaan van den mensch en diens werk betreft, de verklaring van het oeuvre uit diens leven, is de suggestieve kracht van dezen stijl van biografie niet gering, daar hij geen enkele opvatting en uitdrukking opdringt, maar drijft tot verdieping van inzicht door eigen werkzaamheid.

Dat cultuurbeschouwingen, ter verklaring van levensgang en poetische ontwikkeling op den achtergrond worden gehouden, sluit volkomen overigens op den aard van den luguberen held van dezen roman. Byron was niet alleen geen groote geest, maar zelfs haast heelemaal geen geest, ongeveer louter zinnen en temperament en, om het kind bij zijn naam te noemen, wulpschheid. Het verhaal van zijn liefden wordt al gauw niet alleen eentonig en onstichtelijk, maar bepaald degoutant. Een paar stuurlooze vaderlandsche essayisten hebben hiervoor indertijd — het gold Goethe — de phrase „moreele luiheid" gevonden. Maar door allen schijn heen gekeken, moet, althans ten opzichte van den edelen lord, het nuchtere oordeel eruit, dat de hoofdzaak van zijn leven, waaraan hij driekwart van zijn activiteit verdeed, op een tamelijk ordinair en vulgair zwabberen en pierewaaien neerkwam.

His Lordship had de grootst mogelijke verachting voor het vrouwelijk geslacht en viel van het eene paar armen in het andere. Geen vrouw was veilig voor hem, zelfs zijn zuster niet. Maar wat méér beteekent

voor het begrip van zijn wezen, hij was veilig voor geen enkele vrouw.
Terwijl hij speelde voor vrijheidsheld, rebel en weet ik wat al meer, leed hij altijd de nederlaag tegen zichzelf, zoo gauw hij maar een rok in de gaten kreeg. Hij had den schijn van den veroveraar en het wezen van den eeuwig overwonnene; niet voor niets projecteerde hij zich in de verbeelding van Don Juan. Hij doorzag de identiteit, maar niet het wezen, den waren aard, de lafheid en halfheid van den ignobelen Don, die alles aandurft, die niets ontziet, maar immer en altijd terugdeinst voor zich zelf, als de dood zoo benauwd is voor de consequenties zijner euvele werken. De romanticus Byron, die als in een donderwolk gehuld, door het leven vaart, die de samenleving denkt te slaan en splijten en schokken met de bliksems van zijn toornende verachting, is ten slotte de grootst mogelijke onwaarachtigheid, een infame leugen. Hij is het type van den gebonden mensch, gebonden aan zichzelf, aan de zinnen, aan den evenmensch, aan de samenleving. Van de romantiek had hij den zin voor tegenstelling en uiterste; razend en tierend tegen traditie en conventie, teerde hij op den tegenstand van een wereld, die hij had geergerd — niet met geweld van geestelijke bestorming, maar met zoo triest mogelijk gezwabber. Hij haatte den evenmensch en leefde van diens haat. De bekoring van het kwade lag voor hem vooral in de ergernis, in het schandaal; de kwaadsprekende wereld eenmaal erover uitgepraat, raakten zijn amourettes als stroovuur uitgebrand.
Zijn menschenhaat bewijst, dat hij géén groote ziel was; want het wezen van den haat is ontkenning; hij is het veege teeken der machtelooze gebondenheid. In Byron was bitter weinig van een heiligen haat; in zijn onvrijheid was hij daartoe onmachtig. Wie waarachtig vrij is, ziet het leven in zijn wezenlijke verhoudingen van goed en kwaad, van bevestiging en ontkenning; hij voelt het als zijn roeping, al het wezenlijk bestaande te voeren tot de groote afferinatie van zijn doel en oorsprong. Hij oordeelt in vrijheid boven de kleinheid van den evenmensch uit, boven zichzelf uit, onafhankelijk van de kleine ergernissen der menschelijke gemeenschap. Hij heeft het bittere woord verleerd voor het wekkende woord der liefde; waar hij vonnist in zijn uitspraak onontkoombaar. Men zie, onder dit opzicht, Byron naast Dante; de danteske vonnissen en vervloekingen veroordeelen en vernietigen tot aan het eind der dagen; de rebellie van Byron, zijn opstand tegen de hypocriete samenleving van zijn tijd en zijn land, komt vooral neer op spektakel over schandaal. Dante vonniste volgens eenige wet, Byron sputterde volgens de grillen van een rusteloosgrillig temperament.

Shelley

De avontuurlijke en loszinnige lord vond er behagen in voor een halven duivel te worden gehouden, de bourgois te overduvelen, deze schuchtere zielen de stuipen aan te jagen. Hij wentelde zich in de lust van ergernis, maar was niet sterk genoeg om de uitstooting uit de samenleving te verdragen. Wat zijn uitbanning betreft — dit boek vertelt ervan in fijne analyse — voelde hij het zwaarst de boycot door een beau monde, die hem als een held had vereerd. Veel grootheid is hieraan inderdaad niet te bekennen. Zijn kinderen waren hem zooveel als een onaangename verrassing, een allerongelukkigst toeval op den weg van zijn avonturen. Hij liet na, van de onwettigheid althans iets goed te maken door de natuur van den vader recht te doen; als zoodanig was zijn houding beneden alle denkbare peil. Maurois spaart hem niet; hij schrijft de analyse dezer onwaardigheid uit met een niets ontziend cynisme. De hond van den heer van Newstead kreeg echter een roerend grafschrift van zijn gevoeligen romantischen baas — met natuurlijk een houw op het menschdom.
Wie het kwaad als kwaad neemt en het doorschouwt in zijn leegen put van ontkenning, wie de zonde niet idealiseert, ook al voltrekt zij zich met daverend geweld, in vervoerend vuur en met een allure van grootheid, ziet in dit leven geen spoor van heldendom, geen schijn van waarachtige vrijheid. Behalve misschien in de allerlaatste periode, toen de stuurlooze avonturier, de onverzadigde wellusteling

voor zijn vitaliteit een zekere bevrediging begon te vinden in de daad. En wel in de daad van organisatie eener hulpactie in den Griekschen vrijheidsoorlog. Mogelijk dat bij langer leven hartstocht en drang tot expansie in de offerende daad harmonisch waren uitgevloeid.

André Maurois

Tusschen de booze bedrijven en kwalijke amusementen door was de gevallen engel, zooals hij zich graag noemde en liet noemen door de ontstelde èn geïnteresseerde wereld, een grootmachtig dichter. Ook nu nog kan het oordeel over zijn poetisch werk niet ànders luiden, al zijn wij de romantiek, naar wij tenminste beweren, tienmaal te boven. Het werk van den grooten egoïst, den hopeloos gebondene aan zich zelf is echter geteekend met het Kaïnsteeken van het karakter van zijn maker. Hij was als lyricus beperkt, omdat hij van zichzelf niet vrij kon worden; hij bleef lyricus tot in zijn epische en dramatische gewrochten, Manfred, Caïn, Childe Harold, hun dramatiek is niet anders dan het onuitgevochten conflict van hun schepper met God, met zichzelf en met den evenmensch. Het was hem een welbehagen, zijn verbouwereerde tijdgenooten te suggereeren, dat de donkere zielen zijner helden waren geschapen naar het beeld en de gelijkenis van hem, den dolenden ridder der zonde.
Childe Harold met een wereldvisie naar zijn, aan contracten, aan het tragisch spel van der menschheid op- en ondergangen verslingerden lust — Childe Harold, de verwilderde loot aan den edelen stam, die diep in de aloude feodaliteit geworteld staat en nog in dezen laten tijd daaruit opzuigt zekere sentimenten van hoogmoed en toomelooze zelfbewustheid — Childe Harold, in wien hooge idealiteit en lage lust elkaar slag leveren — in dezen vereenzaamde en uitgestootene, in het geheim van donkere zonde gehulden banneling moge de lezer naar 's dichters hartewensch, het evenbeeld begroeten van den uit alle banden gesprongen bard der wereldsmart.
Maar sterker nog dan in Childe Harold herschiep Byron zichzelf in het beeld van Manfred. Het gedicht *Manfred* is ontegenzeggelijk van een geweldigen bouw, van een wijdsche ontvouwing en uitweging van motieven. Maar een drama is het niet; Manfred is Byron en het gedicht lyriek. die niet boven zichzelf uitkomt. Manfred is niet anders dan Byron voor den spiegel zijner zelfbewustheid, in den laaienden gloed der hartstochten, of bij het bliksemlichten der al te kortstondige, flitsende vermoedens. Het is het drama van den voor immer verloren paradijsstaat, van een val uit den hemel op een aarde zonder hoop of uitkomst, van den eeuwigen onvrede en donkeren wanhoop na den roes der luister.
Nu de romantiek voor de zakelijkheid, natuurlijk de hóógere zakelijkheid, wordt verzaakt, nu aan alle onwerkelijkheid voor eens en voor altijd de dood is gezworen, nu dringt zich de vraag op, hoeveel realiteit en hoeveel houding en parade er steekt in Byron's figuur en levensgang. Zooveel is zeker — Maurois' inleidende hoofdstukken wijzen dit klaar en bondig na — dat het avontuur hem in den geest, de vleeschelijke hartstocht in het bloed zat. Deze baarlijke boekanier op de stormachtige zeeën der erotiek was zijn voorvaderen waardig. Zijn tuchtelooze leven is tot zekere hoogte te zien als de bandelooze zelfstandigheid van den ouden landadel, traditioneel in de familie, uitgevierd in een tijd, die achter alle goddelijke en menschelijke wetten een vraagteeken zette. Ook heeft een zware, bittere jeugd hem al dadelijk uit zijn evenwicht geschokt, tegen alles en allen in het harnas gejaagd, alleen hem niet sterk gesteld tegen zichzelf.
In zooverre beleefde hij een motief der romantiek als een werkelijkheid, dat hij begon met een ongelukkige liefde; en nimmer zou hij in de lust vinden, wat de liefde

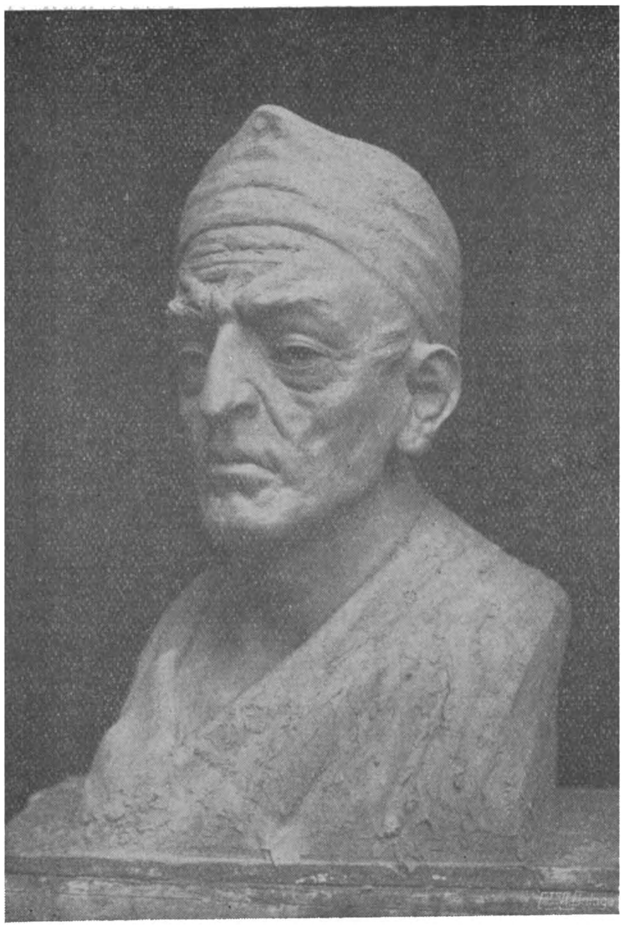

Dante

hem niet gegeven had. Eenmaal gebroken, was hij geen natuur, die zich in berusting herstelt en herwint; het conflict met het leven beteekende voor hem volslagen opstandigheid. In oogenblikken van bittersten onvrede, onbevredigd na de verzadiging der zinnen, kon hij weemoedig bepeinzen wat zijn leven had kunnen zijn. Het was in zoo'n moment, dat hij over Manfred's verscheurde wezen mediteerde:

,,This should have been a noble creature; he
Hath all the energy which would have made
A goodly frame of glorious elements
Had they been wisely mingled; as it is,
It is an awful chaos— light and darkness —
And mind and dust — and passions and pure thoughts —
Mix'd, and contending without end or order,
All dormant or destructive.''

Aldus zag Byron zichzelf, vol groote potenties, maar een chaos, waarboven geen wijsheid en zelftucht licht en donker scheidden. Zelfbeheersching en evenwicht waren hem vreemd; van een spanning tusschen uitersten van hoogheid en laagheid was weinig sprake, waar hij zich al te gereedelijk en laks liet gaan op den drift van zijn temperament. Zijn kunst was vulkanisch, geweldig èn ephemeer. Zijn romantiek van contrasten weerspiegelt zijn innerlijke disharmonie; zij brengt zoo min oplossingen, als dat hij zelf ooit evenwicht en vrijheid vond. De faam van den dichter was gróót in zijn tijd gesteund ook door den kwaden naam van den mensch; zijn invloed op het geslacht van nu, honderd jaar later, is echter tennaastenbij nul.

Het tanen van zijn roem is te verklaren uit den aard van zijn kunst, die was als zijn natuur — louter op sentiment en hartstochten gestemd. Naast de profetische figuur van Shelley, den ziener, doet Byron bepaald minderwaardig aan, al had de brave Shelley voor zijn vriend, zoo brillant voor zeker soort wereld, een bewondering, die achteraf alleronmogelijkst aandoet. Intusschen is Byron's oeuvre niet gering te schatten. Geen poeet van dit oogenblik, die het in breedte en rijkdom evenaart — wij zeggen niet: in diepte en in hoogheid.

Dit moge te denken geven; het geval Byron levert het zooveelste experimenteele bewijs dat de schoonheidscreatie niet is een zaak van wijsheid en deugd zonder meer, maar bovenal van vitaliteit. En of die vitaliteit het aanschijn geeft aan deze schoonheid van de allerhoogste orde, aan eene ontbloeiing van wijsheid en bewogenheid, dan wel aan niet meer dan een hartstochtelijke belijdenis van innerlijke verscheurdheid, dat is een zaak van tucht en deugd, van zelfbevrijding. Maar zonder die vitaliteit, gepaard aan zakelijk artistiek vermogen heeft de mensch als dichter, in het algemeen als schepper van schoonheid, geen kans — al zijn alle deugd en tucht, bezinning en wijsheid zijn deel.*)

L. J. M. Feber.

---

*) Deze beschouwing naar aanleiding van het boek van Maurois moge op zichzelf duidelijk

genoeg waarschuwen, dat de lezing van dit leven van Byron voor onvolwassenen uit den booze zou zijn.

[1]) **André Maurois,**
BYRON. *Bern. Grasset, Paris* 6, 1929. (19×12) Deel I: 363 blz., deel II: 361 blz. Per deel ing. Ffr. 15.—.

EEN ROMAN UIT DEN INFLATIE-TIJD.

Dit boek [1]) is een belangrijk tijdsdocument. 't beschrijft ons de jeugdgeneratie in Duitschland, onmiddellijk na den oorlog.
Door die beschrijvingen gaat een frissche stroom van krachtig jeugd-idealisme, en echte studententrouw.
Deze 18 - jarigen worden gekweld door zware ernstige problemen die naar een oplossing vragen. 't Is een bont wereldje bijeen, artisten in den dop, nuchtere practici, droomers en daadmenschen; de een overtroeft de ander met z'n radicale opinies. —
Zoover 't eerste deel van het boek, waarover een sfeer hangt van onrust en jachtend zoeken, zooals de jeugd eigen is. —
In het 2e deel zijn de oud-gymnasiasten opgeslorpt door het harde leven van alledag.
't Is de tijd van inflatie, van moreel en financieel verval — de tijd van dwaas genieten, dansen boven een vulkaan — van verwoed speculeeren. De dollar stijgt in de milliarden — een rit met een tram kost een paar slordige millioenen marken; voor een brood geeft men een acte-tasch vol papiergeld. —
Verwoestend werkt deze tijd op hun jonge idealen en ieder tracht te verdienen en zooveel mogelijk te genieten van zijn geld, want morgen kan het waardeloos zijn. —
Ook de dichter Fleming, in zijn studenten tijd een heftig anti-kapitalist, wordt meegesleept door de roes van speculeeren en profiteeren. —
Het is alsof een dolle waanzin het heele Duitsche volk heeft aangetast, tot op eens de mark wordt gestabiliseerd en er een onverwachte stilte intreedt.
Allengs tracht nu de overstag geslagen jeugd zich in de nieuwe toestand te verplaatsen, hetgeen na veel moeilijkheden hen gelukt, zooals Süszkind ons schildert in zijn verhaal van de lotgevallen der oud-gymnasiasten: de dichter Fleming, de practicus Meyer en de kunstzinnige Frank.

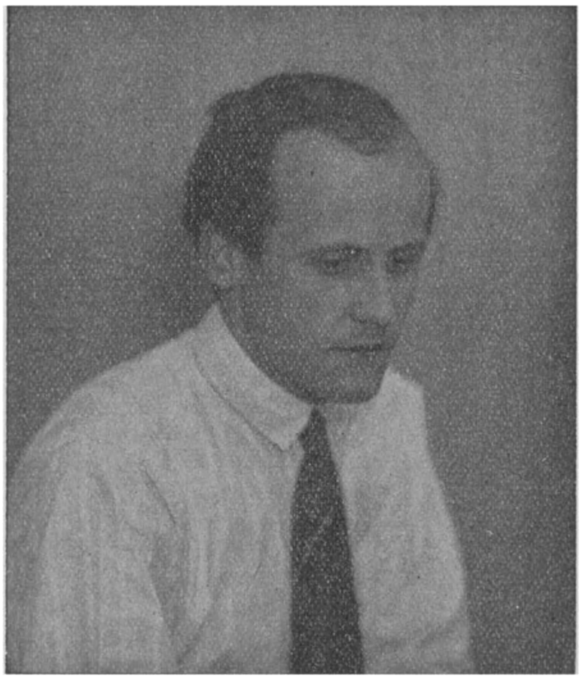
W. E. Süszkind

Een prettig leesbaar boek, in kalmen verhaaltrant waarin de gebeurtenissen in volkomen evenwicht in elkander overgaan.
Verbluffende litteraire kracht heeft het niet, doch overal speurt men de zekere hand van den schrijver, die treffend juist de sfeer van het kostschool-leven aanvoelt en de nerveuze spanning van de inflatietijd bij onze oosterburen feilloos te suggereeren wist.
Neemt men hierbij de omstandigheid dat alle erotiek in de beschrijving vermeden is, dan verdient dit boek als waardevol tijdsdocument voor ervaren lezers stellig een aanbeveling, welke wij van harte neerschrijven.

Dr. H. v. d. M.

[1]) **W. E. Süszkind,**
HET HELLENDE VLAK. *W. de Haan, Utrecht,* 1930 (22.5×16.5) 322 blz. — **Bc** —
W. E. Süszkind,
JUGEND. *Deutsche Verlagsanstalt Stuttgart,* 1930. 415 blz. geb. M. 7.50.

FRANSCHE ROMANS.

Het Oneindige vindt nooit ende nimmer zijn rust in het eindige. Deze eeuwig-menschelijke hunkering, die altijd de bron is geweest van de tragische schoonheid van litteratuur en alle kunst, en nu meer dan ooit de be-

zielende adem is van het werk der jongeren in Europa, vindt ge terug, in allerlei schakeeringen en gestalten, met meer of minder talent tot levenden vorm gebracht, in romans en verhalen van de nieuwe generatie.

André Gide

In de jongste Fransche literatuur noemen we u: *L'Ame Obscure* [1]) van Daniel Rops, *Bacchanale* [2]) van Robert Sébastien, *Le Carnaval des Vendanges* [3]) van Lucien Marsaux, *L'Ordre,* [4]) den drie-deeligen, met den Goncourt-prijs bekroonden roman van Marcel Arland. Hoe verscheiden ook van aard, van visie, van conceptie en uitwerking,

Lucien Marsaux

al deze boeken vertoonen eenzelfde geestelijke verwantschap; eenzelfde radelooze onrust, een pijnlijk-wreeden lust in het opzettelijk vernielen van het geluk, en onvermogen en een onwil om gelukkig te zijn en eenvoudig als de kinderen van het licht. De kerngedachte in de romans der jeugdige Fransche schrijvers, is het negatieve beginsel der onrust. Scherp-lineair, beheerscht en toch verbeten van hartstochtelijkheid zijn in genoemde jonge begaafde werken de uitwerking van het gegeven: de amaraliteit, de bandeloosheid van ,,alles is geoorloofd'', én de beelding der personen. Het algemeene merkteeken van de hoofdfiguren dezer romans, jonge menschen uit onzen tijd, is: zichzelf zoeken in felle, niets- en niemand-ontziende zelfzucht. Naar eigen aard en creëerend vermogen geeft elk dezer schrijvers gestalte aan zijn geesteshouding en levensopvatting.

Daniel Rops laat zijn hoofdpersoon ,,faire gratuitement le mal''. Blaise, zoo heet de jonge man, voelt zich ongelukkig om alles wat hij gedaan heeft, maar hij heeft er geen berouw over. Hij wil niet. In diepste wezen is er weigering van het geluk, van den innerlijken vrede, de trotsche opstandigheid van den engel en de gecompliceerde lust in het lijden der verdoemden. Hij verkiest de vrijheid (dat wat hun vrijheid schijnt) en de wanhoop, boven de zuiverheid. Want de zonde tegen de zuiverheid is aan het begin van alle neergangen en alle ontbinding.

— ,,De zuiverheid'', zegt de Trappist, de heldere figuur in dit boek, — ,,is niet alleen de deugd die ons kracht geeft de bekoringen van het vleesch te bevechten, zij is ook nog, ik weet niet welk verlangen naar God en een instinctieve weigering van het kwaad. In dezen zin heeft Jezus het koninkrijk Gods beloofd aan de kinderen en de eenvoudigen van geest, omdat zij zuiver zijn......''

Maar Blaise wil niet, — ,,vrij en wanhopig vervolgde hij zijn weg.'' —

Denzelfden geest, in zwakker uiting, vinden we in: *Le Carnaval des Vendanges,* van Lucien Marsaux, een jongen Zwitserschen schrijver, die nog niet lang geleden in het Klooster in de bergen ,,het Witte Paradijs'', den innerlijken vrede mocht vinden en de diepe vreugde van het geloof.

De roman, welke wij hier bespreken, werd geschreven en uitgegeven vóór zijn bekeering, maar gansch het verhaal van zondige bandeloosheid is reeds het resultaat van de gedachte, dat alles geoorloofd is,

Robert Sébastien

indien God niet bestaat. Of zooals het, eigenlijk ònjuiste, motto van Daniel Rops' roman verkondigt (het is een citaat uit Arnauld):,,Lorsque Dieu nous abandonne à nous-mêmes et à la perversité de notre coeur, il n'est point d'excès où nous ne puissions nous porter, même en les détestant.'' (We zeggen: onjuist, omdat niet God ons verlaat, maar wij God verlaten).

Marcel Arland

Lucien Marsaux (pseudoniem van Marcel Hofer), van wien binnenkort de *Revue Universelle* een nieuwe roman gaat publiceeren en die zoo juist het manuscript beëindigd heeft van het levensverhaal van de raadselachtige figuur Karel den Stoute (Charles le Téméraire) heeft nu de eenige oplossing gevonden, die het hart en den geest van den mensch bevredigt met de volheid van het begrijpen. En de eenvoud van het geloof zal ook wel zijn terugslag hebben op het ietwat gemaniëreerde, het al te litteraire (in ongunstige beteekenis) van zijn stijl.

Ook Marcel Arland brengt een oplossing in zijn met den prix-Goncourt bekroonden roman: *L'Ordre*. Maar niet de bloeiende oplossing van het geloof. Het gegeven van zijn uitvoerig, zeer uitgesponnen verhaal is vrijwel hetzelfde als dat van de reeds besproken boeken: de geschiedenis van het leven, van de jeugd tot zijn vroegen dood, van een na-oorlogsche jongen mensch, die geen normen meer erkent en roekeloos er op los leeft, enkel zichzelf zoekt en gretig gehoor geeft aan zijn driften en kwade neigingen. Tegenover deze tuchteloosheid stelt de schrijver de orde, de gewone inhoudlooze, burgerlijke orde; de orde dus der Farizeëers, der gepleisterde graven, der brave lauwen, uitgespogen en verworpen door Jesus. Deze orde kan geen genezing brengen aan de zieke moderne menschheid. In het boek van Arland is wel een vermoeden van een andere orde: de orde der liefde. En hij heeft haar weten te incarneeren in een vrouwenfiguur, in Renée, ,,la douceur du monde'', en waar hij de liefde van deze vrouw opvoert tot het offer (in het laatste hoofdstuk van den omvangrijken roman), daar is Arland ook op zijn best.

Want eerlijk gezegd, de heeren van de Académie Goncourt hebben geen buitengewone ontdekking gedaan, noch der litteratuur een belangrijken dienst bewezen, door dezen driedeeligen roman te bekronen. Het is ongetwijfeld eerlijk, ernstig werk. In bepaalde gedeelten bijzonder knap, is het boek toch niet geworden, wat de schrijver naar den grootschen opzet te oordeelen, bedoeld had te geven. Het doet onwillekeurig denken aan Dostojewski's *Een Jongeling*. Maar wat een verschil; — welk een rijkdom van leven, welke een diepe visie op het leven van zoo'n jonge ziel, met al haar wilde, troebele verlangens, haar wankelingen, haar wreedheden, haar buitensporigheid en haar onverzadiglijke zucht naar teederheid en liefde.

Daarnaast doet Arland's roman dor (enkele fragmenten uitgezonderd, vooral het groote, ontroerende laatste hoofdstuk) aan. Dit boek is niet onvermijdelijk noodwendig. Het is niet ontstaan uit een scheppingsdrift, welke aan sommige boeken en kunstwerken het wezen van het dwingend-noodzakelijke, — als het ware natuur-noodwendige — geeft. *L'Ordre* is gemaakt, talentvol, talentvol, zeer zeker; — maar het heeft iets van een voortreffelijk opstel, van een zorgvuldig uitgevoerde taak. Er ontbreekt, dunkt ons, de vrijheid der schepping en de innerlijke, onuitputtelijke overdaad van leven.

Hetgeen we wél meenen gevonden te hebben, al is zijn talent zwakker, broozer, delicater, in den nieuwen roman van Robert Sébastien:

Marcel Aymé

Bacchanales. Er is daar een stille wijsheid in, een mededoogen, een diep gevoel, dat mij ontsprongen lijkt uit het katholieke inzicht van den schrijver op het leven. Hij ook beeldt de intellectueele en zinnelijke wanorde van onzen tijd; hij ziet ook de diepe conflicten, de rustelooze onrust in de zielen, die bedwelming zoeken en vergetelheid en voortjagen en wild spelen. Maar hij weet de grondoorzaak; hij weet de volledige werkelijkheid en dat er maar éène verzoening mogelijk is: „Le monde désaxé est en mal de Dieu, je vous dis, et l'Enfant étèrnel va naître."
Hoevelen weten het zelve niet wat zij vragen met hun rusteloos roepen naar vreugde, naar de waarachtige vreugde, welke alleen gegeven wordt, overdadig, door den eenvoud van het levende geloof. Helaas, er zijn er ook die liever ziek zijn dan genezen en gezond, liever zoeken dan vinden. Dat blijft een duister geheim. Laten degenen die weten, voortgaan met aan allen „het ware gelaat der Liefde te toonen", — de Liefde, de eenige macht die alle onrust plotseling doet verkeeren in de bovennatuurlijke rust van een kracht, die ons levend ingestort wordt tot ons en veler heil.

P. v. d. M. d. W.

---

[1]) **Daniel Rops**, L'ÂME OBSCURE. *Plon Nourrit & Cie., Paris* 1929. 232 blz. ing. Ffr. 15.—.
[2]) **Marcel Arland**, L'ORDRE. *Nouv. Revue Française, Paris*, 1929. 413 blz. ing. Ffr. 39.—.
[3]) **Lucien Marsaux**, LE CARNAVAL DES VENDANGES. *Plon Nourrit & Cie., Paris*, 1929. 214 blz. ing. Ffr. 12.—
[4]) **Robert Sébastien**, BACCHANALES. *A. Michel, Paris*, 1929. 193 blz. ing. Ffr. 12.—.

VROUWEN IN DE LITERATUUR.

Er is een tijd geweest in de Fransche literatuur, dat een paar vrouwen het hooge woord voerden, al was dit een uitzonderlijk geval. Mme. de Staël en Mme. de Sévigné hebben zoo wat dezelfde vogue gekend als Mrs. Montagu en Hannah More in Engeland. Doch die tijden zijn al lang voorbij en tegenover de oorlogen van Napoleon, die van de vrouw eerder een amusement of een moeder van kinderen maakten, staat daar de moderne periode, waarin de rechten van de vrouw het leeuwenaandeel aan het opeischen zijn in de „rechten van den mensch". Jane Austen en George Eliot waren phenomenen, die een heel afzonderlijke plaats innamen in de literatuur. Daar tegenover staat tegenwoordig een legioen van andere, die niet maar in een aanhangsel kunnen behandeld worden, doch die een eersterangs plaats opeischen te midden van de allerbesten. Als we de leidende romanschrijvers in Engeland nagaan, komen we tot het besluit, dat minstens een derde vrouwen zijn. En als we hetzelfde doen voor Amerika en ons lijstje van de laatste vijftien jaren tot tien herleiden, kunnen we het haast niet van ons verkrijgen om namen als die van W. Cather, E. Wharton, Z. Gale, A. Douglas Sedgwick, E. Ferber, G. Atherton of E. Wylie uit te sluiten. We zitten volop in de periode van het feminisme in de literatuur. Op die vooraanstaande generatie is een tweede gevolgd en het gaat hier net als met de „vagues d'assaut" in de laatsten oorlog: daar achter komen er nog die zoetjes aan opdringen en naar de eereplaatsen willen. Al de schrijfsters die we dezen keer te behandelen krijgen wijzen erop, dat, wat de mannen ook mogen doen, de vrouwen met een stijgende energie het verloren terrein wenschen te heroveren en de toestand is over het heele front in haar voordeel. Oogenschijnlijk zijn poëzie en drama, die zoo'n ernstige discipline vereischen, het verklarende proza met zijn logische basis, de orde en de lenigheid van den literairen stijl, geen vrouwenwerk. Al moeten we toegeven, dat verschillende velden van literaire bedrijvigheid nog tamelijk verlaten blijven liggen, in den roman en de gevoelsliteratuur, waar vooral vrouwelijke hoedanigheden van belang zijn, waar intuïtie essentieel is, de verbeelding hoogtij viert, de stijl ietwat minder belangrijk is, de problemen van den opbouw minder vereischen en het zuivere denken na waarneming en vinding komt, begint de vrouw den man heelemaal op het achterplan te duwen. De vrouwen hebben nu al zoo dikwijls de gelegenheid gehad te zien hoe en wat de mannen over haar denken in de literatuur. De bordjes zijn verhangen en de man zal op zijn beurt even kunnen nagaan, in hoever hij de inspiratie en de stuwkracht zijn kan in de vrouwelijke fantasie. En we denken wel dat de Engelschman het hier van zijn overzeesche buren winnen zal. Want algemeen klagen de vrouwelijke schrijfsters er ginder over, dat de „business-man" zoo'n ondankbaar sujet is voor vrouwelijke verbeelding. Het stijgend aantal romans, waarin Europeanen de eerste viool spelen in vrouwelijke romans, schijnt daar ook al eenigszins op te wijzen. Doch laten we onzen tijd niet vooruit loopen en voorzichtig de kat uit den boom kijken. Want verrassingen zijn ook op dit gebied niet uitgesloten.

Betty May

Van de twee autobiographische werken die we te vermelden hebben: Betty May *Tiger Woman* [1]) en Peggy Hopkins Joyce *Men, marriage and me* [2]) is ons het eerste het liefste. Joyce voert ons in

een milieu, dat op sociaal en alle andere gebied hooger staat dan het andere, oogenschijnlijk althans, doch ze poseert te veel en haar grenzeloos cynisme ontneemt alle sympathiek gevoelen voor hare persoonlijkheid. Daarbij komt dan nog dat haar stijl, die hier en daar al te gewild en storend naïef is, het ook tegen de directe visie en weergave van May afleggen moet. Beiden hebben een zeer avontuurlijk bestaan gehad; de laatste zelfs van dien aard dat E. Glyn haar, in het hierna vermelde boek citeert als 't moderne voorbeeld van een Grieksche courtisane uit vroeger tijd.
May doet ons kennis maken met een hoop interessante typen, die we in 't Londensche „Greenwich Village" heelemaal niet dachten te ontmoeten. Doch er is geen pose mee gemoeid. Erg realistisch is de aanvang doch spannend is vooral de volgende periode, toen ze in Parijs, bij een beruchten „gang" haar bijnaam verdiende. Boeiend is ook haar kennismaking met den Thelemite Cult op Sicilië in een oude abdij. Haar leven verloopt tusschen 't Londensche East End, de Parijsche Onderwereld, het havenkwartier van Bordeaux, vervelende buitenplaatsjes in Engeland tot de zwarte kunst en geheimzinnige riten op Sicilië. Ze heeft geposeerd voor heel wat artisten, Epstein e.a. van wier tableaux er een 7-tal het boek illustreeren. Een paar daarvan zijn nog al naar de Paradijsche mode. Ook daarom moeten we het boek voor meer volwassenen reserveeren. Van Joyce verwondert het ons niet te vernemen, dat ze meer met Frankrijk opheeft dan met Amerika. In dat land ligt immers de „Ville Lumière" die synoniem geworden is voor een hoop dingen die hier beter verzwegen worden en die dan nog maar een flauw idee geven van het gruwelijkste immoreele cynisme, dat hier wordt geëtaleerd. Ze was nog geen 15 jaar toen ze al getrouwd was. Iets wat toch heelemaal niet aan haar milieu was toe te schrijven. En dan gaat het van de eene echtscheiding naar de andere. Van schoenen en van mannen veranderen, dat gaat bij haar even gemakkelijk. We tellen even op: vier maal hertrouwd na echtscheiding, soms zelfs heel kort erop en dan tusschendoor nog vijf keer heel langs het kantje geflirt, zelfs met menschen uit de „Haut monde". En een van haar slachtoffers meent in zelfmoord nog een betere oplossing te vinden. En dat alles wordt dan besloten met een 34ste hoofdstuk dat als titel draagt: „C'est la Vie!" Het is er dan ook naar. Een „succès de scandale" kan dit boek wel hebben. En tallooze onnoozele menschen (in de andere beteekenis van 't woord) zullen zich laten beetnemen door een massa goedkoope sophismen, die te hooi en te gras verspreid liggen. Doch daar zal het voor haar, literair gesproken, wel bij blijven, al is dat op zich zelf al erg genoeg. Voor 't overige betreuren we, dat een menschenkind zoo weinig zelfrespect hebben kan, om zijn intiemste dingen (en welke dan nog), zoo maar voor Jan Publiek te pronk te hangen. De omslag op dit boek vermeldt dat het privaat leven van Joyce „het voorwerp is geweest van meer nieuwsgierigheid dan dat van welke andere vrouw ook." Die zin, en vooral het woord „nieuwsgierigheid" spreekt boekdeelen. Zelfs „ongezonde" nieuwsgierigheid is voor dit boek volslagen misplaatst.
Toen we destijds den eersten roman recenseerden van Jean Devanny: *The Butcher Shop*, wezen we erop, dat de niet onverdienstelijke beschrijvingen van het ranch leven in Nieuw Zeeland in de schaduw werden gesteld door den immoreelen inhoud van het boek. *Bushman Burke* [3]) is de 4de roman sedertdien van haar verschenen en we moeten toegeven, dat hij op 't gebied van beschrijving der wondere schoonheid van dezelfde streek de schrijfster nog heel wat vorderingen heeft gemaakt. De stijl is nog pakkender en de verschillende personen leven met hun milieu mee, vormen er één geheel mee en zijn er zonder haast niet denkbaar. Zedelijk ook hebben we er heel wat aan gewonnen. Al is het gegeven niet van de hoogste tragiek, het is meesterlijk en sober behandeld. Taipo, de held, werkt in een houtzagerij in 't binnenland, waar hij op zekeren dag tijding ontvangt van een onverwachte en groote erfenis. Hij trekt dan naar de stad om bij een advokaat bezit te nemen van zijn goed, doch hij ontmoet er diens dochter Flo die, ondanks zijn minder gunstig voorkomen, alles doen zal om hem voor zich te winnen. Het „beschaafd" milieu werkt ontzenuwend op Taipo, den boschman, en hij laat zich dan ook overhalen, om met haar te huwen. Doch pas dan vertoont zich Flo onder haar ware en ongunstige gedaante. Ze is een echte flirt, die voor niets anders leeft dan voor ontspanningen en uitspattingen. Taipo heeft er gauw genoeg van en trekt terug naar zijn eerste milieu. Hij had tegenover Flo de waarde van de inlandsche vrouwen opgehemeld, en deels uit wroeging, deels uit jaloerschheid besluit zij hem in zijn zwak aan te pakken en trekt hem achterna. Ze leeft als een eenvoudig meisje, doch Taipo koestert argwaan over haar bedoelingen. Die blijken tenslotte zuiverder te zijn dan hij gedacht had en de verzoening volgt na een poosje.

Jean Devanny

Alban Grier, de hoofdpersoon van Saltoun's *After*, [4]) is op een van zijn tochten verongelukt en in 't hiernamaals herleeft hij heel zijn vorig 40-jarig bestaan. Hij heeft op aarde nog al wat meegemaakt, doch het zijn niet zoozeer de feiten dan wel de logische en moreele conclusies die hij eruit trekt welke hier van belang zijn. Ondanks al haar twintigste eeuwsche karaktertrekken lijkt de hel waarin hij terecht komt veel op die van Dante. Doch de waarde van dit boek ligt niet in de minutieuse beschrijving van een verbeeld iets, doch in de weergave van het langzaam ontwaken van Alban's zedelijk bewustzijn. Al de verschillende eigenschappen en karaktertrekken als liefde, moed, verlangen en vrees worden tot in hun diepste wezen ontleed. De samenspraken met den duivel Perdus en den kluizenaar Cyrus zijn niet alleen dramatisch, doch ook uiterst scherp gesteld. Alban komt dan tot de con-

clusie, dat hij dwaas is geweest zoo weinig belang te hebben gehecht aan het leven. Want, wat baat het den mensch, zegt hij, heel de wereld te winnen, als hij schade lijdt aan zijn ziel. En noodgedwongen moet hij toegeven, dat zijn zaligmaking zijn eigen werk had kunnen en moeten zijn, en dat, wat hem nu overkomt, niets minder is dan rechtvaardig.
Dit is niet alleen een ongewoon diepzinnig doch ook een scherpzinnig boek. Al kunnen we niet instemmen met de premissen, de gevolgtrekkingen kunnen we best aanvaarden. Doch zoowel om de gewaagdheid van de eerste als om de ingewikkeldheid van de laatste moeten we het boek voor meer gevorderden voorbehouden.

Barbara Cartland

Heel wat minder bevredigend, zoowel literair als moreel gesproken, is het einde van Barbara Cartland's derden roman: *If the tree is saved.* [5]) Ferguc Mc Spean verliest het leven bij de ontplofing van den stoomketel op zijn trawler en laat zijn hevig gekwetste dochter Tain als wees achter. Een tante in Londen trekt zich haar lot aan en het herstelde meisje gaat bij haar wonen. Ze krijgt kennis met Jimmy Oakley, waarmee ze niet lang nadien trouwt. Jim is een verstokte dronkaard, die na een periode van beterschap weer in 't oude euvel hervalt. Hij wordt zelfs, op vacantie bij een tante, ziek daardoor en de dokter zegt dat Tain alleen hem redden kan. In dat huis leert zij echter Ian kennen, een vliegenier en neef van haar man, die van stonde af aan op haar verliefd wordt. Ze vecht tegen die neiging omwille van Jimmy doch het baat haar niets. Het leven is voor beiden een illusie geweest en dat gemeenschappelijk gevoelen trekt hen onweerstaanbaar aan. Zij geeft dan als laatsten troef Ian den raad te trouwen. Hetgeen hij dan ook doet. Doch den eersten avond van hun huwelijksleven vertelt hem zijn Amerikaansche vrouw al dat ze geen kinderen hebben kan, omdat ze negerbloed heeft. Evenals voor Tain was voor Ian het vorig leven van de andere partij een geheim gebleven, dat te goeder trouw als goed was aanvaard. Ontnuchterd vlucht Ian naar Tain, die hij treft in haar geboortedorp. En voor het altaar in een oude kerk maakt zij het besluit Ian gelukkig te maken door hem een stamhouder te schenken voor zijn uitstervende familie. Tegen dat het kind moet geboren worden, weet ze Ian en Jim op reis te sturen. Ze trekken beiden naar Parijs waar ze later de gebeurtenis vernemen. Ze vliegen samen terug doch Ian weet geen andere of betere oplossing, dan zich in 't Kanaal te laten vallen en Jimmy met hem te verdrinken.
Die zelfmoord en moord zijn wel het fatale einde voor menschen, die van meet af aan bekennen geen geloof te hebben en er zelfs geen noodig te hebben, doch ze zijn een onwaardig besluit voor dit overigens mooi geschreven boek. Mayfair en zijn milieu doch vooral het Schotsche buitenleven zijn levendig geteekend. Cartland is een schrijfster, die we voortaan met belangstelling zullen volgen. Doch ze moet haar sophismen, vooral over het huwelijksleven, vervangen door gezonde redeneeringen. We hebben ook een bezwaar tegen de zeer juiste doch bij een Schotsch visschersmeisje misplaatste hooge opvattingen over adelijken familietrots en de consequenties die daaruit te trekken zijn. Van zedelijk standpunt uit beschouwd, moeten we het boek streng reserveeren.
Het laatste werk van E. Glyn: *The Flirt and the Flapper* [6]) brengt nogmaals het probleem van het „flapperisme'' te berde. Het gaat er hier niet om een detail- of een contraststudie te leveren over wat dit vroeger was en wat het nu is. De schrijfster stelt zich tevreden met in den mond van een oudere dame het vocabularium te leggen van vroeger en daarop door iemand uit de jongste generatie te laten antwoorden. Zoo komen we natuurlijk tot de onmogelijkste dingen en de meest komische verwarringen, die ons doen schaterlachen. De spanning is er echter goed in gehouden, zoodat het geheel geen nomenclatuur wordt of een aanvullende woordenlijst op de laatste uitgave van Ten Bruggencate's woordenboek. Zoowel de oude garde als de jongste generatie zijn uitstekend getypeerd en er is geen woordje misplaatst, geen anachronisme te bespeuren. Doch wijl we veel van de hier opgenomen woorden en uitdrukkingen niet alleen hier of bij heel jonge Amerikaansche schrijvers en schrijfsters hebben gevonden, doch ook bij vele andere, blijkt er ten overvloede uit dat men vroeger wat gauw is geweest met het flapperisme dood te verklaren. Het moge waar zijn, dat de flapper, per se, niet zoo „bad, sad, en mad'' was, als hij zich voorgaf te zijn en dat we de heele beweging louter te beschouwen hebben als een gloeiend protest tegen het Victorianisme. Het is er niet minder waar om dat de smaak van het publiek veranderd erdoor is geworden en dat meer dan een broodschrijver, en ook zelfs anderen, meenden de bordjes te moeten verhangen en te aanbidden wat ze vroeger verketterd hadden.

Elinor Glyn

Als een historisch taaldocument heeft dit kleine boekje dan ook nog een uitzonderlijke waarde en ieder, die zich interesseert voor leven en literatuur in Amerika, doet goed het zich aan te schaffen en zorgvuldig te bestudeeren om een uitleg te vinden voor anders onoverkomelijke moeilijkheden.

Het is geen klein compliment voor de schrijfster van *The narrow World* [7]) als we zeggen moeten dat deze 314 blz., die op den keper beschouwd, als relaas van de gebeurlijkheden in een meisjespensionaat, voor ons weinig interesse hebben, ons hebben geboeid van het begin tot het einde. Niet zoozeer om de geschiedenis zelf. Die is er haast geen, want het zijn allemaal losse episodes, doch om de zeer zuivere teekening van het milieu en de fijne karakterteekening.

Priscilla Johnston

We zijn niet bang, dat verstandige ouders die dit boek lezen, tot de conclusie zouden komen: „Als het er in die scholen zoo toegaat als hier beschreven wordt, zullen we ons tweemaal moeten bedenken vooraleer we er onze dochters naar toe sturen.'' Het is allemaal tamelijk onschuldig en de jeugdige fantasie van de schrijfster zal het hier en daar wel wat hebben aangedikt. Die nachtelijke ontsnapping b.v. waarbij Joyce en haar vriendin het venster uitklimmen en dan midden in den nacht met twee Romeo's naar een bal trekken in de nabije stad. om dan weer lang de dakgoot terug in bed te komen, is wel erg realistisch beschreven, doch lijkt ons een beetje boeken-inspiratie. In Engeland tenminste. In Amerika, waar het conservatisme bij de jeugd al lang en volledig heeft afgedaan, zou het ons minder onwaarschijnlijk hebben geleken. Zeer goed geteekend zijn in dit boek ook de kleine intriges tusschen vriendinnetjes, de schoolroutine, het self-government systeem en vooral het karakter van Nita, die maar 16 jaar oud is doch levenswijsheid genoeg heeft, om er onze meisjes, die heel wat ouder zijn, beschaamd mee te maken. Het vampire-achtige van haar karakter wordt goed weergegeven en het is tenslotte een heele verlichting als Joyce haar den rug toekeert om tot haar oude, vriendin Alix terug te komen. Als studie van den zeer sensitieven geest der schooljeugd in Engeland is dit een ongewoon sterk boek, dat tevens uitmunt door grooten eenvoud, gave waarachtigheid, lossen verhaaltrant en ongemeen meesterschap in den dialoog. Allemaal eigenschappen, die de groote schrijfster verraden en ons dus voor Johnston een succesvolle toekomst doen verwachten. Ze moet zich hier en daar nog weten te beperken en elders een karakter beter en zuiverder weten te omlijnen, doch ze moet de zuivere en levendige taal van dit boek behouden.

Zwaarder van stof, doch taalkundig heel wat minder zuiver is het boek van een andere heel jonge schrijfster Inez Holden *Sweet Charlatan* [8]) dat voor den literairen medewerker van *The Observer* een werkelijke revelatie is geweest. Ze maakt een overdadig gebruik van sommige adverbiale en adjectivale uitgangen en maakt te veel opeenhoopingen van verleden en tegenwoordige deelwoorden. De volgende zin is daar een eigenaardig voorbeeld van. Let eens op de i-klanken: „Although Cedric's anaemic eyelashes modestly veiled his eyes, he was in reality fully aware of Jacques' enthusiastic desire to photograph him soon; for, thriving on flattery, he was extremely sensitive to the presence of its soo thing rays near him.'' Men voelt, dat een machtige idee schuilt onder de woorden doch met horten en stooten en eerder tastend komt ze te voorschijn. Wie blz. 39-43 op dit gebied even onder de loupe nemen wil, zal verrassende resultaten bereiken. En als we dan dit eindeloos relaas van trouwen en divorceeren, recepties en feesten, excursies en disputen hebben doorworsteld denken we aan „the tired sadness of one who approaches the end of this story.'' (222). We zeiden hierboven dat dit boek zwaarder van stof was dan het voorgaande. Doch het is ook oneindig zwaarder van stijl. De schrijfster zegt ergens (171) dat iemand van een woord schijnt te houden, omdat hij het verschillende keeren herhaalt. Dien zin kunnen we ook op haar toepassen.

Dat is nu juist niet geschikt om de lectuur van dit boek aangenaam te maken. Toch is het jammer. Want er komen zoo talrijke mooie gedachten in voor, dat er een bloemlezing zou zijn van te maken. Haar karakterteekening is vaak zeer scherp en juist en de humor ontbreekt ook niet. Schrijfster toont ook een groote belezenheid.

Inez Holden

Vooral Shakespeare kent ze op haar duimpje. Ze is er in geslaagd een weinig sympathiek beeld te scheppen van een deel der maatschappij, dat zich erg voornaam acht en dat niet merkt, dat het door den wassenden vloed der democratie haast ongemerkt zal worden weggevaagd.

Er komen ook enkele dingen in voor die voor Roomsche lezers stootend zijn. Zoo spreekt ze in weinig fatsoenlijke woorden over een pauselijke nuntius. Daarom moeten we het boek reserveeren voor volwassenen die, na het voorgaande, nog den moed bezitten dit gewrocht aante pakken. Er valt op zedelijk gebied bij de vrouwelijke schrijvers van vandaag in Engeland nog al wat af te keuren. We hebben bij sommigen met voldoening geconstateerd, dat er op dit gebied vordering werd gemaakt op vroeger werk en hopen ook dat de andere, die hier voor het eerst werden vermeld, tot een juister begrip zullen komen van de verhouding: zedelijkheid-literatuur.

Dr. Raph. Kreemers.

---

1) **Betty May,**
TIGER-WOMAN. *G. Duckworth, London W.C.2,* 1929. (22×14) 232 blz. geb. Sh. 10/6.
— Bc —

2) **Peggy Hopkins Joyce,**
MEN, MARRIAGE AND ME. *The Macaulay*

Press, New-York, 3e druk, 1930. (19.5×13) 286 blz. geb. $. 2.50.
— D —

[3]) **Jean Devanny,**
BUSHMAN BURKE. *G. Duckworth, London W.C.* 2, 1930. (19×12.5) 320 blz. geb. Sh. 7/6.
— Bc —

[4]) **M. Saltoun,**
AFTER. *G. Duckworth, London, W.C.* 2, 1929. (19×12.5) 192 blz. geb. Sh. 5.—.
— Bc —

[5]) **Barbara Cartland,**
IF THE TREE IS SAVED. *G. Duckworth, London, W.C.* 2, 1929. (19×12.5) 286 blz. geb. Sh. 7/6.
— C —

[6]) **Elinor Glyn,**
THE FLIRT AND THE FLAPPER. *G. Duckworth, London, W.C.* 2, 1930. (19×12.5) 136 blz. geb. Sh. 5.—.
— Bc —

[7]) **Priscilla Johnston,**
THE NARROW WORLD. *G. Duckworth, London W.C.* 2, 1930. (19×12) 314 blz. geb. Sh. 7/6
— B —

[8]) **Inez Holden,**
SWEET CHARLATAN. *G. Duckworth, London, W.C.* 2, 1929. (19×12.5) 223 blz. geb. Sh. 7/6.
— Bc —

ANTOON COOLEN.

De herauten der Katholieke literatuur — en wij denken hier aan P. v. d. Meer de Walcheren en Dr. H. Moller heel bijzonder — kunnen met voldoening terugzien op het leger hunner volgelingen. Zoo héél lang is 't nog niet geleden, dat zij hun tocht door het cultuurleven vol moed en vertrouwen begonnen om 'n jonge armée op te roepen, dat de rijkdommen van het Katholieke leven zou moeten verdedigen en heroveren en zie: reeds nù is er schoon, absoluut resultaat. De Katholieke literatuur is geconfronteerd voor het hooggerecht der Ned. Mij. voor Letterkunde en verwierf de bekroning, die eigenlijk en eindelijk burgerrecht verschaft in dit land van officieele erkenningen en diploma's. Drie schrijvers stonden op de voordracht voor dezen jaarprijs en twee van hen waren Katholieke „jongeren": Albert Helman en Antoon Coolen.

Op den laatste is de keus gevallen en dit schenkt, behalve 'n algemeene verheugenis voor Katholiek Nederland, en zeer bijzonder aan dat deel van ons volk, welk leeft uit de eeuwenoude traditie en levensverhoudingen van 'n onverwoestbaar en onverspleten maatschappelijke geloofsbelijdenis: voor Brabant en Limburg. Moller heeft niet vergeefs vertrouwd op de cultuurkrachten, die sluimerden in den schoot van 't Brabantsche volk.

Is 't niet als 'n glorieuse bekroning op Moller's Réveil, dat de éérste Katholieke schrijver (als zóódanig) die bekroond wordt, 'n Brabanter is; één die schrijft over Brabant, in 'n idioom, afgestemd op 't dialect dier streek, en die schrijft van uit de warmte en mildheid van z'n eigen, verduldig volk? Wij hebben groot vertrouwen in de toekomst van het Katholieke beschavingsleven, maar dat de eerste officieele overwinning op letterkundig terrein 'n Brabantsche is, geeft ons 'n heel *apart* geluk, dat toch niets afdoet aan de algemeenheid onzer Kerk. Het is geen particularisme, zoomin als de regionale kunst van Coolen dat is. En hiermee raken we aan 'n veelompraat en becommentaard punt van Coolen's werk.

Hem is de aanmerking, om niet te zeggen, het verwijt gemaakt, dat z'n oeuvre te eng van leven en visie was, en met dat verwijt zou tegelijk de kunst van Streuvels, Herman de Man, Ernst Zahn, Turgeniew en... Dostojewski vallen, want ook zij schenken regionale romans. Ook Sigrid Undset en Wladislaw Reymont, zouden tevens in den artistieken ban geslagen zijn, zóó die opmerking gerechtvaardigd was. 'n Mensch, of hij Peelwerker is of cosmopoliet, bezit 'n ziel die lijdt of gelukkig is, 'n hart dat beeft of trilt, 'n schepsel Gods met zorg en verdriet en hunkering. En of hij gekleed gaat in plus fours en maar bankchéques te teekenen heeft, om alle comfort te genieten, óf dat hij ruikt naar de klot en z'n brood-op-de-week-haalt in 'n petroleum-en-kaas-en ellenwinkeltje, 't hart blijft 't hart. En dát heeft de kunstenaar te treffen om kunstenaar te zijn. Slechts hij, die z'n volk zeer bemint, z'n noode en zorgen en vreugden kent, kan de schoone levensvervullingen of tragische levensmislukkingen beelden, zóó dat het hernieuwde, ontroerende werkelijkheid wordt.

Coolen kent de Peel. Z'n gansche jeugd ligt daar; op 't dorp, waar hij geboren is (Deurne); in de krotten der turfstekers; in de kerk waar ze Zondags hun troost zoeken, in de kroegjes waar ze wat materiëel geluk koopen; in de kuilen waar ze hun zure loon winnen; en in de hutten waar ze 's winters verkommeren. Hun bedrijf kent hij, hun huishoudens en hun zorgen, hun kinderrijkdom en hun geldarmoed, hun zonden en hun deugden, hun taal en hun geloof. Met 'n warme menschenliefde heeft hij onder hen verkeerd en hun levens bewonderd door alle

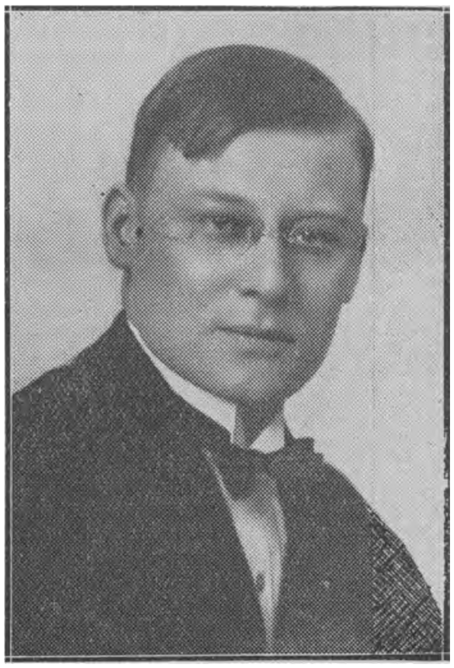

Antoon Coolen

uiterlijke vervallenheid en onbeduidendheid heen. En zijn werk getuigt van die oprechte liefde en eerbied, het trilt van deernis en goedheid.
Zijn laatste roman vooral heeft die bijzondere accenten van 't waarlijke kunstenaarschap. *Het Donkere Licht* [1]) waarmee hij den aanmoedigingsprijs der Mij. voor Ned. Letterkunde verwierf, is in de ontwikkeling van Coolen's talent 'n vordering.
In ± 1920 debuteerde Coolen (geboren 1896) met 'n bundel korte verhalen *Lentebloesem*, welke zeer bemoedigende critieken verwierf. In *Roeping* (nog onder Mollers leiding) maakte Coolen echter z'n joyeuse entrée in de Ned. letteren, toen hij in z'n derden jaargang (1924-1925) die allergaafste, zuivere vertelling plaatste van *Jantje de schoenlapper en zijn Weensch Kiendje*, die we een der fijnste houden uit heel onze literatuur. Hieraan was voorafgegaan 'n korte novelle *Van het zegenende geluk*. merkwaardig om 't motief, dat in later werk weerkeert. Dezelfde jaargang publiceerde nog *Dat sprookje van het feodale kasteel*. Coolens geboorte en doop als schrijver kunnen we dus gevoegelijk plaatsen in 't jaar 1924 en dan Moller beschouwen als zijn peter. In 5 jaren tijds (1924-1929) verschenen toen van Coolen *Peerke, dat manneke*, eveneens 'n novelle, waarna hij aan de roman begint. Eerst *De rauwe grond*, dan *Hun grond verwaait*, 't jaar daarop *Kinderen van ons volk*, dat zoo'n grooten opgang maakte en nóg maakt, en 1929 gaf *Het donkere licht*. Voor 1930 ligt alweer klaar 'n nieuwe roman *Peelwerkers*, die in 't najaar bij Nijgh & Van Ditmar te Rotterdam verschijnen zal.
Het Donkere Licht is de droeve, aangrijpende ondergang van 'n Peelkind, in de verrotte, verdorven atmosfeer der groote fabriek, waar getrouwde vrouwen aan de jonge meisjes dingen openbaren, die te zwaar zijn voor haar teere zielen, waar de kinderen onderling elkander dringen in 'n leven van luxe en gemak, dat afvoert van de familiekring, en waar jonge heertjes profiteeren van de ongezonde verlangens dier uit 't verband gerukte en van eigen voedbodem geduwde kinderen. Zij loopt de zonde in en het ongeluk naar ziel en lichaam, nog verergerd door de God-vergeten raadgevingen der verleiders, die haar naar Amsterdam weten te voeren. Onttakeld naar ziel en lichaam, gansch het wezen verminkt, komt ze op 'n sneeuwennacht terug naar de Peel en zakt ineen bij 't huisje van Jan Olie, den filosoof uit 't dorpje. Deze neemt haar liefderijk op en zorgt dat ze naar 't Ziekenhuis komt (want Jan Olie heeft wat geld, dat hij graag offert voor het arme meisje). en aan 't witte bed vindt Marietje weer 't geloof in 't leven terug, ook de liefde van haar ouders, want „boven haar hangt de kruislievenheer, de voeten naar de aarde, het hoofd naar den hemel. Twee armen gestrekt naar de uiteinden van de wereld, gestrekt tot wegen naar het midden van de barmhartigheid."
In Jezus vindt Marie, vindt haar vader, vindt gansch dat wurmende, tobbende armoedvolk den troost en de kracht om te leven, te zorgen en te lijden. In Hem weten zij zich rijk, geduldig en liefdevol, vinden zij doel en zin van hun leven. *Het Donkere Licht* is als roman 'n groei. Het is van strakker eenheid, van bedwongener verloop dan b.v. *Kinderen van ons Volk*, hoe hoog we dit ook waardeeren. Maar dit is meer vertelling van dorpsche conflicten en toestanden, terwijl *Het Donkere Licht* zuiverder roman is in groei, verwikkeling en oplossing. Wij moeten ook dit met groote voldoening constateeren, omdat het bewijst, dat Coolen nog voortschrijdende is naar de volle ontplooiing zijner prachtige gaven en milde menschelijkheid. Bescherme God deze heerlijke talenten en geve Hij hem nog vele werkzame jaren van arbeid in schoonheid, goedheid en geloof.

Kees Spierings.

---

[1]) **Antoon Coolen**,
HET DONKERE LICHT. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam*, 1929. 184 blz. ing. f 2.90. geb. f 3.90.
— **Bc** —

VINGT-NEUF MOIS D'EXIL.

Men herinnert zich nog wel, vermoeden we, de kostelijke geschiedenis van de ontvoering van den gevangene Léon Daudet, door enkele zijner partijgenooten, uit de Parijsche gevangenis La Santé. Per telefoon ontvangt de directeur der gevangenis het bevel, den heer Léon Daudet onmiddellijk in vrijheid te stellen. Hetgeen de directeur doet. En Daudet, in de volle overtuiging dat alles volgens de nauwgezetste wettigheid geschiedt, neemt plaats in een taxi, welks chauffeur een partijgenoot is en waarin een paar Camelots du Roi zich genesteld hebben. En de tocht begint, — die te Brussel eindigt, waar Léon Daudet in ballingschap leeft gedurende 29 maanden, totdat hij officieel vergunning krijgt terug te keeren naar zijn vaderland.
Léon Daudet vertelt nu in dit nieuwe boek op uiterst genoegelijke manier van zijn ballingschap, die, te oordeelen naar dit relaas, nog wel uit te houden is geweest. Hij beschrijft zijn dagelijksch leven in de ruime woning bij de Avenue

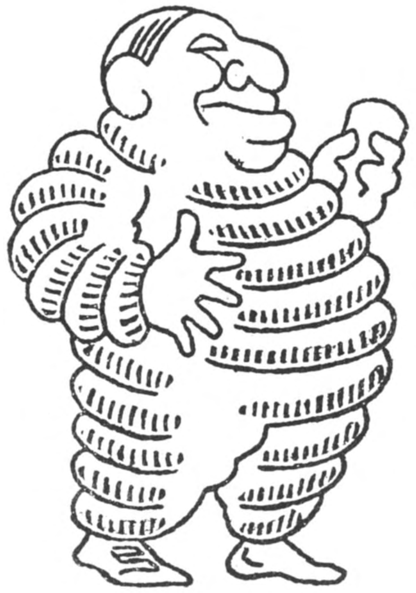

Fransche caricatuur.

Léon Daudet

Tervueren in de Brusselsche voorstad Etterbeek; hij noteert zijn indrukken van Brussel en de bevolking, en de genoegelijke vlotheid waarmee deze anders zoo felle pamflettist den lezer rondleidt door de straten en wijken bij boekhandelaars en restaurants, evenaart de gladde oppervlakkigheid. Léon Daudet heeft, wat men noemt, een gelukkige natuur. Hij causeert inderdaad schitterend op papier (we hebben hem nooit als redenaar gehoord), en is vol herinneringen. Boeiender dan dit toch wel erg vlotte boek over zijn ballingschap, lijken ons de herinneringen die hij nu publiceert in vervolgen in het Parijsch weekblad *Candide*, over de Linker-oever van Parijs. Daar vertelt hij van zijn studententijd, van al de bekende personen die hij ontmoet heeft bij zijn vader; zoo ongeveer alle historische figuren uit de laatste 40 jaar passeeren de revue, geleerden, politici, schrijvers, diplomaten, tooneelspeelsters enz. enz. En we verzekeren u, dat het sappig en geestig geschreven is, dit eerste deel van Léon Daudet's gedenkschriften. Het relaas van zijn ballingschap bekoort ons veel minder. Het is wel een beetje onbelangrijk, al vinden we hier en daar zeer wetenswaardige, of kostelijke, of ontroerende details. Maar het geheel is rommelig, en oppervlakkig. — Over de eigenlijke Action Française-kwestie wordt vrij wel niets gezegd, behalve een paar goedkoope afgezaagde gemeenplaatsen die een halve bladzijde vullen (blz. 217), en die nu niet precies het bewijs leveren van het diepe inzicht van Léon Daudet. Maar men neemt het hem niet kwalijk. Hij heeft zoo'n goedaardig, hartelijk humeur, hij is zoo rondborstig, zonder de minste kwaadaardigheid, dat men zelf al een „verlegen" zuurpruim moet zijn om eenigen aanstoot te nemen aan deze genoegelijke, zelfgenoegzame, onnoozele en heel oppervlakkige openhartigheid.

P. v. d. M. d. W.

---

[1]) **Léon Daudet,**
VINGT-NEUF MOIS D'EXIL. *Bern. Grasset, Paris,* 1930. 294 blz. ing. Ffr. 15.—.
— **Bc** —

UIT BOEK EN BLAD.

Aristo.

De politiek, die zeer in de belangstelling van onze Katholieke dichtergeneratie staat, biedt ook het nieuwste periodiek stof tot uitwerking van eenige ideeën. We ontleenen aan het artikel van Aug. Kuypers, over wien de geest van Joseph de Maîstre en de groote Fransche contra-revolutionairen vaardig schijnt, eenige o.i. merkwaardige gedachten:

„Wil de politiek waarlijk het geluk van het algemeen dienen, dan dient zij niet te manoeuvreeren met demoraliseerende illusies (medezeggenschap; en liefst naar de bedrijven georganiseerd; d.w.z. een nieuw parlementje van ijdele bonzen die in Den Haag met dikke sigaren en roomkoffie enzoovoorts worden zoetgehouden; gelijk men op de Russische films fabrikanten pleegt te zien — doch dan zonder hun verantwoordelijkheid!) Dan dient zij niet afhankelijk te zijn van de wispelturige en hebzuchtig-gemaakte volksgunst. Dan dient zij niet toe te laten, dat de zaaiers van het doodelijk kwaad der ontevredenheid vrijelijk de massa kunnen vergiftigen. Dan dient zij paal en perk te stellen aan de behoeften-scheppende reclame en aan de vertooning van zedelooze en door hun infantiele voorstelling van le bonheur d'être riche voor de kinderlijke massa verderfelijke films; dan dient zij eerder den leerplicht af te schaffen (de mensch kan nu eenmaal... praten, heel veel onzin praten; de tong is een onbedwingelijk kwaad;... maar dat nu zoovele dwazen óók nog hebben geleerd, die onzin met lettertjes op papier te zetten en te laten vermenigvuldigen!...), eerder dan een voetbreed te wijken in de hooge eischen van de intellectueele vorming der jeugd. Dan dient zij wat ons volk nog gemeenschappelijk kan zijn te bewaren en te beschermen; dan dient zij, krachtig tegenover de redelooze impulsen des volks en waakzaam tegen de zuigkracht der ploutocratie, nooit en nergens een anderen maatstaf te nemen dan dien van het belang der collectiviteit!

Geluk scheppen kan de politiek niet. Doch zij vermag de omstandigheden, waarin het geluk kan opbloeien, mede te bevorderen. Zij vermag het niet alleen, het is haar duurste en schoonste plicht."

De Stem.

De Juni-aflevering van dit tijdschrift is een gedenkboek, gewijd aan de nagedachtenis van den onlangs overleden redacteur Just Havelaar. De aflevering, die tot een omvangrijk boekdeel uitgegroeid is, bevat vele portretten van Havelaar, ook uit zijn prille jeugd en zijn jongelingsjaren. De indeeling der verschillende bijdragen is geschied volgens een vast systeem. De eerste reeks behandelt de jeugd „Van kind en man", de tweede luidt „Just Havelaar als denker en kunstenaar", de derde bestaat uit „Persoonlijke herinneringen" 'n afzonderlijke reeks beschouwingen is gewijd aan Havelaar's verblijf in Barchem, terwijl deze Havelaar-monographie besluit met eenige citaten uit nagelaten papieren en bibliographie. Over de juistheid der medewerkers-keuze valt hier moeilijk te oordeelen; vast staat dat niet alle veel belangrijks ons mee te deelen hadden over Havelaar's werk en wezen. Zoo komt ondanks de veelheid der belichting deze figuur niet in een zeer scherp licht te staan. Doorloopend zijn de bijdragen afgestemd op een toon van bewondering en vereering — waardoor geen samenvattend afgerond objectief beeld ontstond, — hetgeen deze monographie voor ons waardevoller en onmisbaar had doen zijn.

Zoo missen we b.v. noode een Pieter van der Meer en een Van Duinkerken, die eertijds zoo juist z'n beteekenis als moralist gemarkeerd hebben in meerdere publicaties.

Thans bevat 't nummer een reeks, zeer zeker niet te onderschatten documenten, die tot juister begrip van deze merkwaardige gestalte in onze Nederlandsche literatuur veel zullen bijdragen. Uit elk der bijdragen iets te citeeren zou bezwaarlijk gaan — we volstaan dus met vermelding van het slot van Prof. Bierens-de Haan's beschouwing, dat tevens als kenschetsing van het geheel moge dienen.

„Havelaar is een figuur die afstamt van Rousseau, met wien hij meer gemeen heeft dan alleen het moderne profeetschap. Ook Rousseau is kunstenaar en moralist en wel een kunstenaar, die moralist werd. Beide zijn romantische, niet klassieke persoonlijkheden, met een overvloed

van sentiment begiftigd en vrij van de behoefte aan constructieven begripsbouw, hoewel hun het speculatieve niet ontbreekt, doch aan het spontane ondergeschikt is. Beider welsprekendheid is die van het geschreven woord, dat regelrecht uit het gemoed stamt — religieus zijn zij in den zin der religieuze humaniteit en beider werk steunt op een diep geloof aan de fundamenteele goedheid van het menschelijke, terwijl zij in de actueele historische constellatie deze goedheid miskend zien en verduisterd. Tegenover de officieele instelling der samenleving verkondigen zij de betere toekomst.
In de tegenwoordige crisis der cultuur heeft Havelaar een schoon en verheffend woord gesproken, dat tot veler gemoed is ingedrongen en zijn arbeid, die niet zeer vele jaren omspant, heeft tallooze zoekende geesten in een idealistisch optimisme gesterkt."

VERSCHEIDENHEDEN.

Luis de Camoëns.

Deze dichter heeft zijn jeugd doorgebracht te Coïmbra, aan de oevers van de rivier de Mondego, die hij in zijn eerste liederen dikwijls bezingt. Reeds op 17-jarigen leeftijd echter ging hij naar Lissabon, waar hij veel in hofkringen vertoefde, die hem 'n groot aantal schertsende en ernstige gedichten ontlokten, de z.g. „redondilhas." Daar neemt een hofdame van de koningin — de „Natercia" van zijn gedichten — zijn geheelen persoon in beslag. Doch de tegenstand, dien hij van vijanden en benijders ondervindt, de moeilijkheden, die hij op zijn levensweg ontmoet, brengen den jongen dichter in een staat van overprikkeldheid. Hij treedt onbezonnen en woest op en wordt ten slotte van het hof verwijderd. Hij strijdt dan twee jaar in Afrika, maar bij zijn terugkeer vindt hij géén erkenning voor zijn moed, géén vergeving voor zijn oude zonden, geen belooning voor zijn zangen en niet den prijs van zijn liefde. Dan komt zijn ziel in opstand tegen de al te zware straf voor de misslagen van zijn jeugd en hij wordt een vechtersbaas die zijn dagen en nachten doorbrengt in hoogst bedenkelijk gezelschap. Tenslotte komt hij in de gevangenis terecht en kan deze slechts verlaten op voorwaarde, dat hij als wapenknecht van den koning naar Indië zal gaan. Hij vertrekt dan nog diezelfde maand als gemeen soldaat. Na afloop van de drie verplichte jaren keert Camoëns niet naar Europa terug, maar hij blijft in Goa met een bitter heimwee en een vurig verlangen naar zijn geliefde. Ook daar ondervindt hij heel wat strijd en moeilijkheden; hij wordt gevangen gezet doch spoedig weer losgelaten.
Dank zij de hulp van edelmoedige vrienden komt de dichter eindelijk na zestien jaar in Lissabon terug en hij treft daar het beloofde land, waar hij zóó naar verlangd heeft, in een allertreurigsten toestand aan.
Toch laat Camoëns zijn heldendicht *Os Lusiadas* drukken en hij draagt het in kloeke bewoordingen aan zijn vorst op. In dit gedicht heeft hij in 8816 verzen de geheele Portugeesche geschiedenis verwerkt.
De laatste levensjaren van den dichter zijn droevig, zoodat hij nog maar weinig dicht. Den 10den Juni 1580 sterft hij, vermoedelijk weggerukt door de heerschende pest-epidemie.
De poëzie van Luis de Camoëns is zeer melodieus en daarbij krachtig en klaar. Zijn muzikale verzen hebben een zwaren gedachteninhoud en deze dichter kan beschrijven met een wetenschappelijke nauwkeurigheid. Zelfs stelden zijn vereerders zijn werk boven Ilias en Aeneis!
Camoëns is wel de laatste vertegenwoordiger van den bloeitijd der Portugeesche poëzie.

Luis de Camoëns

Paul Robeson.

Naar aanleiding van het manifest door Engelsche huisvaders naar den minister van Onderwijs gestuurd als protest tegen de slechte uitspraak van het Engelsch in de Amerikaansche „talkies" is het interessant hier te vermelden, dat de Engelsche bladen zeer weg loopen met een Amerikaanschen neger Paul Robeson die de rol speelt van Othello in de Shakespeare vertooningen. Men beweert zelfs dat echte Engelsche acteurs het op gebied van zuivere uitspraak der O's en lange A's tegen dezen neger moeten afleggen en geen van de acteurs uit New York kan het bij de uitspraak van dezen neger halen. Robeson heeft in een interview meegedeeld, dat het hem ontzaggelijk veel moeite gekost heeft om het zoover te brengen. We kunnen niet anders dan onze bewondering uitdrukken over zoo'n prestatie. We hadden vroeger reeds de gelegenheid de aandacht te vestigen op Robeson als zanger, wiens mooie Negro-spirituals, met orkestbegeleiding, door His Master's Voice werden geënregistreerd. Daags na zijn eerste optreden in de Othello rol werd door zijn vrouw Eslanda Goode Robeson een boek uitgegeven in Engeland *Paul Robeson, Negro*, waarin een massa bijzonderheden en wetenswaardigheden over zijn zeer bewogen leven worden meegedeeld. De critische lezer zal wel zeggen, dat er te veel huiselijke tafereeltjes worden opgehangen, doch hij zal toch ook moeten toegeven, dat de verhouding tot zijn tijd en zijn ras goed is uitgewerkt en dat er nog genoeg lezenswaardige stof overblijft, die door talrijke en mooie foto's wordt geëncadreerd.
Paul Robeson werd in 1899 geboren te Princeton

in New Jersey. Zijn moeder was onderwijzeres en stamde van een oude Philadelphische negerfamilie. Zijn vader is de Eerw. William Robeson, een presbyteriaansche dominee. Hij is van het zuiverste Bantu negerras, die op 15-jarigen ouderdom uit de slavernij ontsnapte en de Lincoln Universiteit volgde. Paul is de jongste van een talrijk gezin. In 1919 eindigde hij Rutgers College na reeds in zijn derde jaar tot de Phi Beta Kappa te zijn gekozen, een eer die de meesten pas na

Paul Robeson

hun vierde jaar te beurt valt. Doch hij was een eerste rangs sportman die zelfs in 1917 en 1918 deel uitmaakte van 't All American Rugby Team. Van Rutgers trok Paul naar de wereldberoemde Columbia Universiteit waar hij zijn titel van Doctor in de Rechten haalde. Doch hij heeft nooit gepractiseerd. Want hij meende dat de Amerikaansche antipathie voor de negers hem in den weg staan zou, om zijn doel te bereiken als wetgeleerde. Daarom verkoos hij het tooneel. En hier heeft hij een bewonderenswaardig talent aan den dag gelegd en zijn prachtige stem, die men met die van Chaliapin vergelijkt, heeft hem niet weinig geholpen tot zijn groot succes. Na in zijn vaderland verschillende titelrollen gehad te hebben in stukken van O'Neill e.a. is hij eindelijk in Engeland beland waar met uitbundigen lof gesproken wordt over de vertolking van de Othello-rol.

William J. Locke.

Op zeven en zestig jarigen ouderdom overleed den 15den Mei na een lange en pijnlijke ziekte de bekende Engelsche schrijver William J. Locke. Vele jaren had hij doorgebracht in zijn zonnige villa te Cannes in 't Zuiden van Frankrijk, waar zoovelen zijn gastvrijheid hebben genoten.
Hij was geboren op het zonnige Barbados en heeft altijd de zon bemint die voor hem een werkelijke levensbehoefte was geworden. Toen hij 18 jaar was werd hij naar Cambridge gezonden, waar hij eervol slaagde in de wiskunde. Dan werd hij een tijdje leeraar, doch kreeg al gauw een geweldigen afkeer van dat vak. In 1897 werd hij secretaris benoemd van 't Royal Institute of British Architects, een post dien hij lang en eervol en tot veler genoegen bekleedde. Hij huwde met een dochter van Th. Heath die hem nu, in 't gezelschap van een aangenomen dochter, overleeft. Locke begon al te schrijven, toen hij in Cambridge was in de jaren '80 doch zijn eerste roman *At the gate of Samaria* verscheen pas in 1895. Aanvankelijk vond hij tusschen zijn drukke bezigheden weinig tijd om aan literatuur te doen. Doch van 1895 af werkte hij gestadig aan het opbouwen van een reputatie, die hem nog lang zal bijblijven. Al zijn boeken hebben hetzelfde aangename romanticisme met hier en daar een tikje pathos. Zijn boek *The morals of Marcus Ordeyne* gaf hem in 1905 den eere rang van den besten amusements-auteur in de Engelsche letterkunde.
En zijn, het jaar daarop verschenen *The beloved Vagabond* maakte hem zoowel in Amerika als in Engeland beroemd. Het boek had een reuzensucces in alle rangen van de maatschappij, doch vooral in Amerika waar Locke meer geeerd is dan in zijn eigen vaderland. De bijzonderste verdienste van Locke zal blijven een typisch karakter te hebben geteekend, dat zeker even bekend is als Peter Pan. Al zijn helden zijn maar licht gewijzigde voorstellingen van dezelfde persoonlijkheid. Het zijn allemaal Hamlets, het tragische daargelaten. Marcus Ordeyne, Simon the Jester, Septimus, Aristide Pujol en zooveel anderen zijn tragisch in den dop, doch ze verkiezen het spel aan de oppervlakte boven het diepgaande zoeken. Locke was een oprechte optimist wiens oorlogsboeken zelfs afweken van den realistischen kijk die toen schering en inslag was. Hij is een schrijver die veel goed gedaan heeft aan de Engelsche literatuur door een tegenvergif te geven voor het ongezonde naturalisme, dat hoogtij wilde vieren. Hoe eigenaardig zijn karakters ook zijn mogen nu en dan, hoe fantastisch zijn gegevens ook mogen wezen, overal ligt toch een diepe werkelijkheid ten grondslag aan al zijn pogen. Hij weet zijn lezers uit het alledaagsche op te heffen naar iets hoogers en beters.
Van zijn verschillende werken die in *Boekzaal* of *Jaarlijksche Boekenschouw* werden gerecenseerd vermelden we ter recapitulatie de volgende: *Moordius & Co.* (Bc.), *Stella Maris* (A), *Jasper Villacot* (A), *Simon de Nar* (B), *De blanke duif* (B), *Waar liefde woont* (Bc), *Wrakhout* (Bc), *Pension Boccard* (*Bc.*), *Terug in het leven* (Bc.), *Liefde's Zegepraal* (Bc), *Eindelijk geland* (B). *The glory of Clementina Wing* (Bc), *The great Pandolfo* (Bc), *The house of Balthazar, The coming of Amos* (Bc), *The golden Journey of Mr. Paradyne*(Bc).

Nieuwe uitgaven.

Een nieuwe roman van Mevrouw Jo van Ammers-Küller wordt door Meulenhoff's Uitgeverij aangekondigd. Het werk is getiteld: *„Vrouwenkruistocht*, en vormt een vervolg of aanvulling op *De Opstandigen*. De kleindochter van professor David, uit den laatstgenoemden roman, is de hoofdpersoon van het nieuwe werk, dat haar lotgevallen in verband met de actieve vrouwenbeweging beschrijft.

Gebr. Teurlinck - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK TELEPHOON 23003.
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

Het Voortplantingsleven van den Mensch
door H. J. SCHIM VAN DER LOEFF,
Geneesheer-Directeur van het St. Anna-gesticht voor vrouwelijke krankzinnigen te Venraij.
Met een voorwoord van
Prof. Mr. W. J. A. J. DUYNSTEE C.s.s.R.
2e druk. 11e tot 20e duizendtal.

Op heldere, bevattelijke, voor niemand aanstootgevende wijze, geeft deze geneesheer een uiteenzetting van het voorplantingsleven van den mensch. Dit boekje is bijzonder geschikt voor geestelijken, ouders en opvoeders, die aan jongelui, over deze teere punten verklaringen moeten geven. Ook dient het in handen te komen van jongelui, die het volle leven ingaan en vooral van hen, die zich voor een huwelijk voorbereiden.

Dit boek werd uitgegeven in samenwerking met het Centraal-Bureau van „Voor Eer en Deugd".

SANCTA MARIA: Het is een zeer goed boek, niet voor kinderen of bakvischjes, maar voor velen, die aan andere sexueele voorlichting moeten geven of zelf deze voorlichting noodig hebben, omdat ze b.v. het volle leven met zijn dreigende gevaren moeten ingaan.

Ingenaaid f 0.90, ingebonden f 1.50.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is.
E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

Fa. GEBR. DANIELS
Lederhandel - Nijmegen - Tel. 309
Het aangewezen adres voor reparatieleder ten dienste van kloosters en grootere inrichtingen
Vraagt Reizigersbezoek.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 Telephoon Interc. 23903

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

FILMGIDS

OFFICIEEL ORGAAN
DER KATHOLIEKE
FILMGENTRALE

onder Hoofdredactie van Pater
HYACINTH HERMANS

Dit tijdschrift dat interessante en geïllustreerde artikelen bevat van onze beste Katholieke Filmkenners en beoordeelingen geeft over de nieuwste uitgaven op Filmgebied, durft ook op de medewerking der Katholieken rekenen. ¶

De prijs is f 2.15 per half jaar, f 4.25 p. jaar

Proefnummers kan men verkrijgen bij de Administratie:

Drukkerij Henri Bergmans & Cie.
LANGESTRAAT 35
TILBURG - TEL. 301

Ondergeteekende wenscht

zich te abonneeren op
proefnummer te ontvangen van „de FILMGIDS", Officieel Orgaan der Katholieke Filmcentrale,

á f 2.15 per half jaar.
á f 4.25 per jaar.

Naam ....

Adres ....

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. No. 11, 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Voorop 'n paedagogisch opstelletje over de oorzaak van zenuwachtigheid in 't huisgezin, echt waar wat gezegd wordt: ouders kunnen hun stemmingen niet bedwingen, controleeren zich niet voldoende. De enquête van Maria Zillig over 't liegen der kinderen is belangrijk: 't is duidelijk, dat daar, waar op school te veel gewerkt wordt op eerzucht, waar te streng wordt optreden 'r legio van gelegenheden ontstaat voor onwaarheid. De brief van de commensaal is weer over feiten, zoo echt uit 't leven. Schulden maken, te groot doen, 'n weelde leven leiden zonder aan de gevolgen te denken. 't Is te hopen dat deze brieven veel gelezen worden. 'n Aardig stukje over 't beschermen der vogels: de nestjes moeten niet alleen beschermd worden door de politie, maar om andere argumenten. Anny Hulsmans legt de voordeelen uit en zet 't program uiteen van de R.K. School voor Maatschappelijk werk te Sittard: verder schrijft ze haar vertelsel voor kleinere kinderen. De aflevering is versierd met leuke plaatjes.

F. H. BOSHOUWERS — BREDA
GROOTHANDEL IN TABAKSFABRIKATEN
„DE BARONIE"
Boschstraat 67 Telefoon 617

P. M. G. M. VAN HAAREN
Wijnhandel
GEDISTILLEERD LIKEUREN
Jansplaats 32 en 33 - Arnhem - Tel. 2038

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33. EINDHOVEN Telefoon Int. 352
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant encondities

Firma Alph. van Laarhoven - Het aangewezen adres voor goud, zilver, doublé, alpacca. - Klokken, Horloges, Luxe Klokjes. - Eigen reparatie-inrichting.
VISCHMARKT 8 BREDA

J. B. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingsconditiën.

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405
Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

Firma Wilhelm van Eupen

R. K. Boekhandel & Uitgeverij

EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie **BLOEIEND LEVEN** No. 1 2 en 3 voor het 1e leerjaar door **Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans**

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes :

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar door **M. C. van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.

door **H. H. Stroy,**

Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal) **40 cent.**

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal) **50 cent.**

Beleefd aanbevelend,

Firma Wilhelm van Eupen.

RADIOBIBLIOTHEEK

Een reeks practische werken over draadlooze, die voor den beginneling en liefhebber, evengoed als voor den technieker een bron van gegevens en inlichtingen bevatten.

Zijn reeds verschenen:

Nr. 1: **Storingen in Radiotoestellen**, door P. H. Brans. 56 blz. Met 15 Fig. f 0.60.
Nr. 2: **Energiebronnen voor Radiotoestellen** (Deel I) door P. H. Brans. (Droge cellen en Accu's). 144 blz. met 107 fig. f 1.50.
Nr. 3: **Energiebronnen voor Radiotoestellen** (Deel II) door P. H. Brans. (Filters voor Anode en gloeidraad. (Wisselstroomvoeding). f 1.75.
Nr. 4: **Zes goede ontvangschakelingen** met volledige constructieteekeningen op ware grootte, schema's en foto's door J. Luyckx f 1.50.
Nr. 5. **Schakelingen voor Ultra-kortegolf-ontvangst**, met volledige constructieteekeningen, door J. Luyckx. f 0.75

In voorbereiding:

De Neutrodyne. De Superheterodyne. Antennes voor Radio.

UITGEVERIJ „DE TECHNIEK"

Amerikalei 195 ANTWERPEN

De Bijenkorf

Ginnekenstraat 38
Tel. 652 - BREDA

Porselein — Aardewerk — Tafelserviezen — Theeserviezen — Speelgoederen — Luxe artikelen — Lederwaren.

Groote sorteering. Billijke prijzen.

Fa. H. Latour

Brandstoffenhandel

Eindhoven

Eindje 56 - Telef. 3614

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën

Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën

Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS

10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL

HAAGDIJK 104-106 - BREDA

— **De drukkerij voor R.K. Periodieken** —

Zoo juist verschenen:

K. R. GALLAS
C. R. C. HERCKENRATH

FRANSCH WOORDENBOEK

TWEEDE DEEL
NEDERLANDSCH—FRANSCH

Prijs, gebonden . . . . . gld. 3,75

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

WERKT VOOR UW FINANTIEELE ONAFHANKELIJKHEID

EN SLUIT EEN FLINKE
LEVENSVERZEKERING
MET WINSTAANDEEL
——— BIJ DE ———

HAVBANK

SCHIEDAM.

Vraagt onze lage tarieven en brochure inzake onze hooge winstuitkeeringen.

Gebr. van Campen, Nijmegen

Broerstraat 63 — Telef. 1866

▼

Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Doelmatige Publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor uw onderneming.

Verschenen:

De Russische Ziel

door Pater CONSTANTINUS O.Cap.

INHOUD:

1. De Russische Ziel van het standpunt der volkerenkunde en zielkunde.
2. De Russische Ziel en de godsdienst.
3. De Russische Ziel en de staat.
4. De Russische Ziel en het Katholiek internationalisme.

Het werkje is 60 pagina's groot.

Prijs gebrocheerd f 0.75, franco per post f 0.80.

Uitgave Drukkerij „Helmond"

TE HELMOND.

Alom verkrijgbaar in den Boekhandel.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN

Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, — afgelapt en Good-Year Welt. —

// BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 14 **15 JULI 1930** **25 cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch, Latijn
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Tooneel . . . . Engelsch
Kunst . . . . Nederlandsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Fransch
Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Land- en Volkenkunde . . . . Fra.sch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . Nederlandsch
Leerboeken . . . .
Spel en Sport . . . . Nederlandsch
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. N. B. T.

ANTOON COOLEN:

LENTEBLOESEM

INGENAAID f 2.00 GEBONDEN f 2.75

Overal verkrijgbaar.

Dit is de de kracht van Coolen: het zorgvuldig en fijntjes beschrijven van smalle luitjes bij hun doen en denken. In het naaistertje uit „De Fabriek" in het oude moedertje uit „Opgebracht" en in enkele andere figuren is zijn werk op z'n best.
De Maasbode.

De karakters zijn geschilderd met frissche toewijding; een jeugdig idealisme dat weldadig aandoet. *Limburgsch Dagblad.*

Als ge iets moois wilt hebben schaf U dan dit boek aan. *Het Offer.*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS

Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Zooeven verschenen:

BOLLE'S DETECTIVE ROMAN-SERIE No 1

Prijs eenvoudig gebonden **f 1.50**

Ziehier een oorspronkelijke misdadigersroman, welke door een ieder die hem ter hand neemt, met graagte zal worden gelezen. Een boek, dat in geen enkele Katholieke Volksbibliotheek ontbreken mag. Uitgave van **N.V. UITGEVERIJ P. D. BOLLE - R'DAM** door wie NIET aan particulieren wordt geleverd.
Men koope het boek dus bij zijnen boekhandelaar.

VERSCHENEN

De dreiging van het Bolsjewisme

DOOR MAX VAN POLL, journalist en lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Dit boek is **een bazuinstoot over Nederland**, om de slapenden wakker te roepen tot de erkenning van de groote werkelijkheid: **de dreiging van het Bolsjewisme voor de cultuurstaten van Europa.**
In geen ontwikkeld gezin mag dit boek ontbreken.
Wie het tegenwoordige Rusland wil leeren kennen en de dreigende schaduw wil zien, welke het over Midden- en West-Europa werpt, moet dit boek van Max van Poll lezen. Hij zal de berichten uit Rusland met beter inzicht kunnen volgen en op de geheele internationale situatie van Europa een helderder kijk krijgen.

Het boek is 200 pagina's groot, octavo
PRIJS INGENAAID f 2.25
Verkrijgbaar bij den Boekhandel en den Uitgever STELLA-EDITIE
Amsterdam Heerengracht 287

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf

Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen

Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. M. M. VAN DEN GOORBERGH

Teteringenstraat 40 - BREDA - Tel. 761
Groothandel in Verfwaren.
Japanlakken en Vernissen.
Speciaal adres voor Kloosters en Gestichten.

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM

— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —

AANNEMER EN BOUWKUNDIGE

MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders, No. 12, 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 5.45 per jaar.

't Eerste stukje over „aftroggelen van spelers" heeft 'n algemeene beteekenis, n.l. 't weglokken van Katholieken uit het verband der H. Kerk, 'n erg realistisch en waar stuk, met 't Malieveld van Den Haag als middelpunt. 't Zeer moeilijke dienstbodenvraagstuk wordt bekeken in 'n zeer treurig concreet geval; 't besluit van den schrijver luidt: geen dienstbode meer in 't huis zonder voorafgaand doktersonderzoek. Een tweede causerie over de zorg voor de zieken: 'n bovennatuurlijke beschouwing. De beschouwingen over samenwerking tusschen school en huisgezin worden voortgezet — hier vooral over 't motief „de teugels strak", niet toegeven, als 't niet kan of mag — hoe er ook gedwongen wordt. Theo Bosman gaat door met z'n muzikale opvoeding in het gezin: leuke rijmpjes en muziek erbij. Over vacantie-paedagogiek in 't steegje, verwende kinderen, etc., nog mooie stukjes, naast 't gebruikelijke sprookje. 't Tijdschrift groeit in zijn bijdragen.

Voor de vrienden van het boek.

Trotski's eerste jeugd.

Trotski's autobiografie *Mijn leven* (Uitgave E. M. Querido, Amsterdam) is in het begin niet belangrijker, dan die van u of mij, lezer. Toch vindt de ex-dictator het van belang ons in bijzonderheden te vertellen:

Dikwijls meende ik mij te herinneren, hoe ik aan de borst mijner moeder lag en dronk. Maar wij moeten aannemen dat ik op mezelf overdroeg, wat ik de jongere broertjes en zusjes zag doen. Ik heb verwarde herinneringen aan een of ander tooneeltje onder een appelboom in een tuin, dat zich afspeelde toen ik ongeveer anderhalf jaar was. Maar ook deze herinnering is niet betrouwbaar. Beter bleef het volgende voorval in mijn geheugen bewaard: ik ben met mijn moeder in Brobrinez bij de familie Z., die een meisje van twee of drie jaar heeft. Men noemt mij bruidegom, het meisje bruid. De kinderen spelen in een zaal met een geverfden vloer, dan verdwijnt het meisje en de kleine jongen staat alleen bij een kastje; hij doorleeft een oogenblik van verstijving als in een droom. Mijn moeder komt binnen met de vrouw des huizes. De moeder kijkt naar den jongen dan naar de plas naast hem, dan weer naar den jongen, schudt verwijtend het hoofd en zegt: „Schaam je je niet?"... De jongen kijkt naar de moeder; naar zichzelf en dan naar den plas, als naar iets wat geheel buiten hem omgaat. „'t Is niets, 't is niets", zegt de vrouw des huizes, „de kinderen waren zoo verdiept in hun spel." De kleine jongen voelt schaamte noch berouw. Hoe oud was hij toen? Twee jaar, misschien drie.

In dienzelfden tijd had ik een ontmoeting met een slang, toen ik met het kindermeisje in den tuin wandelde. „Kijk eens, Ljowa", zei het

(*Vervolg op pag. VI.*)

„DE KEMPEN"
Centrale R.K. Boekhandel van 't Zuiden
UITGEVERIJ TILBURG

Verschenen:

V. S. in 't geweer!

door

Drs. L. C. MICHELS

Docent aan de R.K. Leergangen.

De spellingstrijd opnieuw ontbrand. De vereenvoudigde spelling in 't geweer tegen Dr. van Gorkom.

'n Verweer fel als 'n degenstoot.

PRIJS f 0.95.

Zoo juist verschenen:

JOHN. RUSKIN

zijn leven en zijn werken
zijn opvoedkundige beginselen
en zijn invloed.

Met een algemeene bijgewerkte bibliographie door

Dr. Raph. Kreemers

Leeraar a.h. Kon. Atheneum en de Sted. Handelsschool te Verviers.
Late Graduate-Fellow: The University of Chicago.

Over een uittreksel uit dit werk verschenen de volgende recensies:
Boekzaal: Dr. Kreemers laat wel duidelijk de groote machtige ideeën van Ruskin over opvoeding zien. Ze zijn goed bestudeerd en becritiseerd.
Boekengids: „Een synthese die stevig ineenzit en echt weldadig aandoet."
Hooger Leven: „Deze verhandeling, ten zeerste aanbevolen, zou haar plaats mogen vinden in elke onderwijzersbibliotheek".
L'Athénée: „Een verhandeling die om haar diepgang en stijlhoedanigheden een plaatsje verdient in de wetenschappelijke Ruskin-bijdragen."

Op mooi opdikkend papier, groot 8°, 256 bldz.
Prijs: ingen. f 4.50. Geb. f 5.25.
Met een portret van Ruskin.

Uitgeverij „OISTERWIJK"
TE OISTERWIJK

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES-
EN HEERENKAPPER
Specialiteit Ondulation Marcel

CHR. EKELS
s-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres
in gemaakte goederen

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

FABRIEK VAN MACHINALE HOUTBEWERKING
„DE MARK"
JACQ. VAN GROENENDAEL — BREDA
Alle timmerwerken, speciaal
kerkbanken, kerkstoelen, schoolbanken enz.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. EN DETAIL

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN
GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

UW JONGEN IS IN GEVAAR!

Van alle kanten legt men het er op aan, zijn jong, pas opgaand dierbaar leven te vernietigen, nog vóór het in volle schoonheid openbloeit.
In woord, in geschrift, in prent en boek op straat, op school, bij vriendjes en speelmakkers, overal beloert de onkuischheid Uw nog reinen jongen.
Wat doet gij? Blijft gij lijdelijk toezien? Neen, nietwaar! Geef Uw jongen het ideaal van een rein leven! Hoe gij dat doen kunt? Hier is Pater Schilgen, een Jesuiet, een uiterst bekwaam leider van jeugdige zielen. Hij zal Uw jongen leeren niet terug te schrikken voor het heldendom van een kuisch leven. Hij zal van Uw jongens maken

JONGE HELDEN.

Luister wat Prof. F. van de Loo, de bij uitstek bevoegde Professor in de Normaal-Theologie aan het Seminarie „Rijsenburg" in het voorwoord van dit boekje schrijft:
„Het kan niet anders, of de lectuur van dit werkje zal de jeugd, in wier handen het past, de jonge mannen, in hun „Sturm und Drangperiode", tot dappere strijders vormen en zelfs menigen jongen man, die reeds viel, uit zijn val weer oprichten en de deugd van kuischheid doen herwinnen. Ouders en opvoeddrs, grijpt daarom begeerig naar dit boekje en bestudeert het vlijtig, om zijn frisschen, gezonden geest in de harten uwer beschermelingen over te storten en het aan de zoo even genoemde jonge mannen zelf in handen te geven. Zij zoowel als gij zullen den schrijver hartgrondigen dank weten voor dit kostbaar kleinood."

Wacht niet tot het te laat is! Wacht niet tot Uw jongen verloren is!

Koop nog heden dit prachtboekje, dat zoo juist verschenen is. De prijs speelt geen rol, slechts f 1.—
Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij
Uitgeverij „Foreholte" te Voorhout

DE DEUGD VOOR IEDEREEN
Hedendaagsche Zelfbeheersching
door JAC. J. ZEIJ S.J.
3e druk. 11e tot 15e duizendtal

Een boek van circa 375 bladzijden, dat voor iedereen een richtsnoer is door het leven. Het geeft geen overdreven, maar practische levenswijsheid, die mannen en vrouwen van karakter vormt. In den loop der jaren zijn reeds 10.000 exemplaren van dit werk verspreid.
De Katholieke Pers prees deze uitgave als een boek dat ontzaglijk veel nut kan stichten, veel levensgeluk kan bevorderen en deugd doen opbloeien.
ONZE MISSIONARISSEN: De waarde van dit boek is o.m. gelegen in de volledigheid der behandelde stof en den pittigen, helder-logischen schrijftrant. We ontmoeten er raak-mooie ,vergelijkingen treffende verhalen. enz.
Een werk, dat na kennismaking, niet éens, maar herhaalde malen zal gelezen worden. Moge het in handen komen van velen, zeer velen!

Ingenaaid f 1.25, ingeb. f 2.—.
Verkrijgbaar in den boekhandel en bij
J. J. ROMEN & Zonen, ROERMOND

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Hilaire Belloc, **6642.**
OVERSCHOT EN AANVOER. Vertaald uit het Engelsch door Jos. Theeuwes. *Paul Brand, Hilversum,* 1930. (21×15.5) 247 blz. ing. 2.90, geb. f 3.90.

Overschot, dat zijn de verdwijnende tegenwerpingen tegen het katholiek gelooven. Aanvoer, dat zijn de nieuwere tegenwerpingen in de mentaliteit van den modernen mensch, die nog in kracht zullen winnen. Daartusschen beweegt zich de „gangbare tegenstand" die het complex is van een mentaliteit welke op dit oogenblik in strijd leeft met de katholieke Kerk. Uit dezen kijk op de geschiedenis der Kerk is, zonder het uitdrukkelijk te zeggen, een machtige apologie gegroeid van het Katholicisme. Dit boek zou een parafrase kunnen genoemd worden van 250 bladzijden op het woord van Christus: en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen.

G. Vrijmoed, O.F.M.

H. H. F. Blanken, C.ss.R., **6643.**
ROOMSCHE LITURGIE VOOR SCHOOL EN HUISGEZIN. *J. J. Romen & Zn., Roermond,* 1930. (19×13.5) 94 blz.

De titel zegt duidelijk genoeg, voor wie dit handige en practische boekje bestemd is. De vier hoofdstukken: het kerkgebouw, liturgische voorwerpen, liturgische plechtigheden en het Kerkelijk jaar, zijn klaar en helder van behandeling. De mooie illustraties maken het vooral geschikt voor onze jeugd, die nooit vroeg genoeg in het volle, heerlijke leven der Kerk kan ingewijd worden. *H. Rongen.*

P. Dr. Hubertus van Groessen, **6644.**
LEIDDRAAD VOOR BESTUURDERS VAN LEDEN DER III O. V. ST. FRANCISCUS. *Lecturis, Eindhoven,* 1930. (17×11.5) 143 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Het boekje is duidelijk, beknopt, volledig en een zeer betrouwbare gids voor allen, die als Directeur, als lid of als belangstellende in eenig verband staan met deze zoo aktueele instelling van den H. Franciscus. Behalve wat strikt bij de Derde Orde behoort, bevat 't boekje alles, wat betrekking heeft op de Franciskaansche devoties.

P. Constantinus, O.Cap.

Dr. J. Klug, **6645.**
INKEER. Vertaald uit het Duitsch door E. H. A. Quartier. *Onze Jeugd, Hoogstraat 39, Gent,* 1930. (21.5×14.5) 220 blz. ing. Bfr. 9.—.

Een boek, waardoor zoowel de rijpere jeugd, als de volwassen leeftijd komen zal tot „Inkeer", d.w.z. tot een hooge, ideale opvatting van zichzelf in verband met de levenstaak en levensernst, die men van den Christen verwacht in onzen tijd van halfheid en oppervlakkigheid. Zelfkennis en levenskennis, en dan 't volle, overtuigde zichgeven aan zijn hooggestemde Christenplicht is 't doel van dit kostelijk boek. En 't is geschreven in een vorm, die jongeren en ouderen bezielt voor ons hoog Christelijk ideaal.

P. Constantinus, O.Cap.

Dr. Martin Kreuser, **6646.**
JEZUS, DE HEILAND DER VROUW. Vertaald uit het Duitsch door A. Postel en L. Schoenmakers. *Missiehuis, Uden,* 1930. (17.5×12) 163 blz. geb. f 1.—.

Schrijver heeft een boek van bemoediging willen schrijven voor de edele vrouwenzielen, die streven naar de volmaaktheid en een boek van beleering voor allen, die de waarde van de vrouw miskennen. Deze opzet is wonderwel geslaagd, omdat hij de vrouw geplaatst heeft naast de licht-gestalte van Christus.

Na eerst in het algemeen Christus, den Zoon der Maagd, te hebben beschouwd in Zijn omgang met de vrouwen van zijn tijd en de beteekenis te hebben aangegeven, die zij in Zijn Kerk zouden verkrijgen, behandelt hij in keurig uitgewerkte schetsen de verschillende ontmoetingen, die het bijbelverhaal ons overgeleverd heeft — Maria Magdalena, Maria en Martha, de Samaritaansche vrouw, de overspelige vrouw, de schoonmoeder van Petrus, de moeder van Jacobus en Joannes, de weduwe van Naïm — om te besluiten met een practische verklaring van de verschillende Evangelie-teksten over de vrouw. Deze ontmoetingen worden verhaald met een groote oorspronkelijkheid van gedachte en een diepe aanvoeling van het gebeuren, zoodat de onzegbaar teere ziel van Christus, den Heiland der vrouw, vaak in een heel nieuw licht komt te staan.

De beide vertaalsters hebben met deze daad een goed en apostolisch werk verricht, want geen tijd heeft zoo'n behoefte gehad aan diepe, ridderlijke en begrijpende waardeering voor de vrouw als de onze.

H. Rongen.

P. Dr. Willibrordus Lampen, O.F.M. **6647.**
EUCHARISTICA. Geïllustreerd. *Van Putten & Oortmeyer, Alkmaar,* 1930. (18×11) 139 blz. ing. f 1.25.

In dit keurig uitgegeven bundeltje heeft Dr. Willibrord Lampen O.F.M. een schat van lofzangen op het Allerheiligste Sakrament bijeengebracht. 't Is als een grootsche wereldhulde, die alle windstreken, alle tijden en alle volkeren rondom den Troon der genade schaart en ze vereenigt in een machtige hymne den Christus Eucharisticus ter eere. Die eenheid van inspiratie te midden van die bonte verscheidenheid in uitdrukking, is op zichzelf reeds een aangrijpend schouwspel, dat de universaliteit der Katholieke Kerk helder in het licht stelt en aan het wonder van Pinksteren herinnert, toen „ieder in zijn eigen landtaal Gods lof hoorde verkondigen." Doch niet minder treffend is het, te zien hoe al die schrijvers zich als 't ware uitputten om de schoonheid te bezingen van dit nooit volprezen kunstwerk van Gods genade. In dit boekje leert men werkelijk op schoonheid bidden.

Dom. J. Huijben, O.S.B.

P. Pauwels, O.P. e.a., **6648.**
VERANTWOORDELIJKHEDEN. *Geloofsver-*

dediging, Antwerpen, 1930. (22 × 14.5) 148 blz. ing. f 1.50.

Een reeks van veertien geestelijke voordrachten die onder den gemeenschappelijken titel van: Verantwoordelijkheden, gehouden werden van Advent tot Paschen 1929-1930 in de Carolus-kerk te Antwerpen.

Verantwoordelijkheid op verschillend gebied: van den werkman, den werkgever, den onderwijzer, den advokaat, den geneesheer, van de rijken, van intellectueelen, van den kunstenaar, den journalist, van de ouders, van openbare lichamen en van liefdadige instellingen. En dit alles voorafgegaan door een beschouwing over verantwoordelijkheid in het algemeen en over algemeene ontwikkeling en specialisatie.

Aan wien de namen der voordrachtgevers nog geen voldoende waarborg zouden schenken, zal zeker de lezing dezer voordrachten de overtuiging geven dat hier op een mooien schaal goede waar geboden wordt.

G. Vrijmoed O.F.M.

Sadhoe Soendar Singh, **6649.**
MET EN ZONDER CHRISTUS. Geïllustreerd. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1930. (19.5 × 13.5) 128 blz.

Zooals aan kinderen een boterham bij tante altijd lekkerder smaakt dan thuis, zoo schijnt het bij ons, groote menschen, veelal te zijn met boeken, die uit Indië of in het algemeen uit het Oosten komen. Er hangt iets geheimzinnigs om, of hoe moet men dat noemen, maar dat onnoembare schijnt voldoende te zijn om een doodgewonen schrijver tot een soort profeet te maken.

Dit boek van Soendar Singh brengt althans geen openbaringen. En toch denkt men ieder oogenblik, dat er heel iets komen zal. Maar er komt niets anders dan een protestantsch, zwevend en alleen op innerlijke ervaring berustend Christendom. Waarmee niet gezegd is, dat het boek geen mooie en goede gedachten bevat. Maar die behoeven we niet uit Indië te halen.

G. Vrijmoed, O.F.M.

Jac. J. Zey, S.J., **6650.**
CLAUDIUS DE LA COLOMBIÈRE. *H. J. Dieben, Wassenaar,* 1930. (19.5 × 13.5) 224 blz. ing. f 1.75.

P. Claudius de la Colombière in 1687 gestorven heeft veel ascetische geschriften nagelaten: preeken, schetsen, retraitegedachten en brieven voor zieleleiding. Zijn geschriften zijn nog genietbaar op 't oogenblik en blijven even waar. P. Zey S.J. deed dus 'n goed werk met deze bloemlezing. Hij heeft door de rangschikking van verschillende hoofdstukken gezorgd, dat het 'n geheel is geworden. Eerst allerlei gedachten bijeengezet, die betrekking hebben op de zuivering van 't geweten, dan vier hoofdstukken over de navolging van Christus, ten slotte zes hoofdstukken over de vereeniging met God. Zóó bijeengevoegd is dit boekje 'n beknopte leer geworden over de volmaaktheid.

P. v. L.

DUITSCH.

Dr. Tharcisius Paffrath, O.F.M., **6651.**
GOTT, HERR UND VATER. *Bonifacius-Druckerei, Paderborn,* 1930. (21 × 14.5) 725 blz.

Schrijver wil in dit boek bewijzen, dat er geen innerlijke tegenstrijdigheid bestaat tusschen het Oude en het Nieuwe Testament, dat de God, die Christus Zijn Vader noemt, de bijbelsche Jahwe is. Dit bereikt hij door de Oud-Testamentische wegen der goddelijke genade in de geschiedenis onzer verlossing uit te teekenen en ons een uitvoerig beeld te ontwerpen van Jahwe als Schepper, als God van liefde en als Vader. Zoo wordt het Nieuwe Testament slechts de natuurlijke en van-zelf-sprekende aanvulling van het Oude.

Op deze wijze krijgt het boek een hooge apologetische waarde, omdat reeds in de tweede eeuw de godsdienstige revolutionnair Marcion de tegenstrijdigheid tusschen het Oude en het Nieuwe Testament verdedigde en omdat de Oud-Testamentische Godsgedachte door vele modernen beschouwd wordt als het kunstproduct eener barbaarsche en despotische verbeelding.

Voor velen zal dit boek met zijn keurig vertaalde Bijbelcitaten een openbaring zijn van de wondere en diepe schoonheid van het Oude Testament.

H. Rongen.

Prof. Dr. Norbert Peters, **6652.**
UNSERE BIBEL. *Bonifacius-Druckerei, Paderborn,* 1929. (21 × 14.5) 528 blz.

Dit vlot en fleurig geschreven boek is een inleiding op de H. Schrift. Volgens de bedoeling van den schrijver is het niet alleen voor den priester bestemd, maar ook voor den ontwikkelden leek. Zijn opzet is: belangstelling te wekken voor Gods woord en velen te brengen tot de lezing er van. In de conclusie spoort hij de geestelijkheid aan om 's Zondags naast het Evangelie ook het Epistel in de landstaal van den kansel voor te lezen. De klacht, die hij uit over het gemis eener handige en leesbare vertaling van het Nieuwe Testament is voor ons land gelukkig niet meer van toepassing.

Voor alles moeten wij de rijke veelzijdigheid van den inhoud roemen. Het overvloedige materiaal der gewone Introductiones in sacram Scripturam wordt volgens geheel eigen gezichtspunten — de Bijbel en de Kerk, de Bijbel en de kultuur, de Bijbel en het geloof — met een praegnante beknoptheid behandeld, welke een zeer groote eruditie veronderstelt, die met alle moderne Bijbel-vraagstukken volkomen vertrouwd is. Maar het zijn vooral de twee laatste deelen: die religiöse Kraft der Bibel en der religiöse Trost der Bibel, die ons inzicht in de ware levensbronnen en de diepe menschelijkheid van de H. Schrift op voortreffelijke wijze verdiepen: hier leeren wij den Bijbel kennen als het eeuwige boek der menschheid.

Professor en predikant zullen ook in ons land dit boek met vreugde begroeten.

H. Rongen.

Dom. Eugen Vandeur, **6653.**
DAS HEILIGE MESZOPFER. *Jos. Kösel & Fr. Pustet, Regensburg,* 1930. (18.5 × 11) 310 blz. geb. M. 5.70.

De bedoeling van dit boek is niet alleen leeren kennen wat de H. Mis is, maar de H. Mis leeren beleven, de ziel verlichten door 't licht des geloofs, ze opvoeren tot de zuiverste liefde voor Jezus, ze tot eerlijke zelfkennis brengen en tot diep-gevoeld berouw over eigen zonden, m.a.w. de ziel opvoeren tot heiligheid. Om dat doel te

bereiken is 'n wetenschappelijke verklaring niet voldoende: even min deel voor deel uit te leggen, de geschiedenis van haar ceremonies en haar ritus. Dat alles kan helpen maar er is meer noodig: de ascetische en mystieke macht moet men zelf doorvoelen, door inwendig gebed doorschouwen. Zoo kan door 't beleven van deze gave Gods de ziel het tot hooge heiligheid brengen. Hier worden op hoog-ascetische wijze de vaststaande deelen van de H. Mis zoo uitgelegd, die tot een sterk geestelijk leven kunnen geleiden en de ziel door oefening van zelfopoffering en zelfvernietiging tot een innige vereeniging brengen met God. De gedachten zijn frisch, niet te lang uitgewerkt. Ze dringen altijd naar 'n duidelijk voornemen om eigen leven tot 'n offer te maken, tot 'n tweede Eucharistie, tot een tweede dankgebed.

v. L.

ENGELSCH.

Ronald A. Knox, **6654.**
CALIBAN IN GRUB STRAAT. *Sheed & Ward, London E.C.* 4, 1930. (20 × 12.5) XII-222 blz. geb. Sh. 7/6.

Een nieuw werkje van den R.K. priester Ronald Knox, weleer clergyman der Anglicaansche Kerk, wiens verdiensten op het gebied der geloofsverdediging voldoende bekend zijn. Het is misschien juist aan het verzwakken van den godsdienstzin te wijten, dat er over de religieuse vraagstukken zooveel geschreven wordt. In de niet-katholieke en niet-orthodoxe Engelsche pers van de laatste jaren heeft men een religieuze rubriek ingevoerd, waar, onder een pakkenden titel: b.v. „Als ik dood ben", „God in onzen tijd" verschillende moderne, van allen dogmatischen dwang afkeerige auteurs, hunne inzichten verklaren omtrent de godsdienstproblemen. Op echt-geestige, nuchtere en sprekende wijze worden al deze pseudo-wijsgeeren en godsdienstpraters aan den tand gevoeld en vooral gewezen op het begripledige hunner beweringen. Wat hen allen karakteriseert is een uitgesproken wantrouwen ten opzichte van den rol van het menschelijk verstand in godsdienstkwestie's en een gebrek aan nauwkeurige denkbeelden omtrent het Christendom dat zij bestrijden. De schrijver heeft de apologetische litteratuur ten zeerste verrijkt met deze bijdrage.

Dom. J. B. de Glas, O.S.A.

LATIJN.

Ger. M. Paris, O.P., **6655.**
TRACTATUS DE ECCLESIA CHRISTI. *E. Marrietti, Turin,* 1929. (22 × 14.5) VIII-253 blz. ing. L. 12.—.

Met dit werk bedoelde Schr. een verkorte uitgave van de „magistrale en zeer mooie *Summa Apologetica*", door Prof. J. V. de Groot O.P. In dezen opzet heete schr. alleszins geslaagd. De bezwaren, die wel eens tegen het genoemde werk van den Amsterdamschen hoogleeraar werden gemaakt (de uitgebreidheid van het werk en het zware Latijn) blijken hier zooveelmogelijk ondervangen. Een aanwinst is de rijke litteratuuropgave en de behandeling van actueele kwesties. Doch de grootste verdienste van dit boek lijkt ons de korte, maar krachtige en klare behandeling der stof, waaruit reeds aanstonds blijkt, dat Schr. zijn stof totaal beheerscht. Ook de gangbare moeilijkheden worden scherp opgesteld en afdoende weerlegd. Korte schematische samenvattingen geven een scherp-omlijnd visueelbeeld van de te behandelen stof, van verschillende stelsels en andere indeelingen, hetgeen niet slechts het geheel overzichtelijker en inzichtelijker maakt, doch ook het geheugenwerk, het onthouden ten zeerste vergemakkelijkt. In een kort bestek wordt veel en dit vele wordt fundamenteel verwerkt. Als handboek lijkt dit werk is dan ook zeer geschikt. Van harte wenschen wij het een zeer ruime verspreiding toe.

Lr. Th. de Valk, O.P.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

P. Gervasius O.M.C., **6656.**
OPVOEDING TOT RECHTVAARDIGHEID EN GODSDIENST. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1930. Opvoedkundige Brochurenreeks. (20.5 13.5) 101 blz. ing. f 1.25.

In 't eerste gedeelte van deze uiteenzettingen wordt de wetenschappelijke verklaring gegeven der deugden met eenige voor-de-hand-liggende toepassingen; daarna, de opvoeding tot die deugden. Zoo wordt begrip en soort van rechtvaardigheid voorop besproken volgens de leer van St. Thomas en daarna de opvoeding tot de verdeelende rechtvaardigheid en tot de ruilrechtvaardigheid. In 't tweede gedeelte daalt de schrijver tot in kleinere practische gevallen af voor de vorming tot rechtvaardigheid volgens onze Roomsche moraalboeken. Hij waarschuwt ten slotte, dat bij de opvoeding tot rechtvaardigheid 't Sacrament der Biecht veel kan steunen. Een wat breedere verklaring van restitutie was zeker hier op z'n plaats geweest. Wie is tot restitutie verplicht, wat moet gerestitueerd worden, aan wien, hoe moet het in verschillende gevallen gebeuren. De jeugd heeft er dikwijls niet het minste idee van. 't Tweede gedeelte der brochure behandelt eerst weer 't theoretisch gedeelte van de deugd van godsdienstigheid en vroomheid met practische toepassingen voor 't leven. Daarna worden de middelen besproken om godsdienst en vroomheid aan te kweeken. 't Voorbeeld der ouders zal altijd wel 't machtigste middel zijn in de eerste levensjaren. De laatste drie hoofdstukken geven inzicht in 't gebed en de opvoeding tot 'n gebedsleven. Over 't algemeen 'n verdienstelijke brochure. Ofschoon we de theoretische uiteenzetting hier en daar wat eenzijdig vinden.

v. L.

Dr. I. Zeehandelaar, **6657.**
GEESTELIJKE HYGIËNE. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1930. (21 × 14.5) 172 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Een merkwaardig boek over de hygiëne van den geest door 'n medicus met veel practische ondervinding. In de gewone handboeken der geneeskunde wordt weinig of niets gezegd over de zenuwachtigen, de onevenwichtigen, over candidaten voor zenuwziekten en zielsziekten. En toch zal de geestelijke hygiëne langzamerhand een der belangrijkste vraagstukken worden van de geneeskunde. De schrijver van dit boek wil de denkbeelden, die de nieuwe geneeskundige psychologie leert, in breederen kring bekend maken. Hij behandelt daarom de geestelijke

hygiene in de verschillende levensperioden; zuigeling, eerste levensjaar, kleuterleeftijd, schoolleeftijd, puberteit en volwassen leeftijd. Met nadruk wijst de schrijver er vooral op, dat de macht der erfelijkheid sterk is overdreven, veel meer moet worden toegeschreven aan de omgeving, aan gewoonten, aan voorbeelden, aan straffen. Wat de quaestie van sexueele voorlichting betreft gaan wij Katholieken niet mee; 'n algemeene, 'n soort klassikale inlichting aan kinderen op nog jeugdigen leeftijd zullen wij nooit geven. 'n Sexueele voorlichting is maar 'n klein gedeelte van de sexueele opvoeding. Dat het daarenboven al te laat is, als men op Gymnasium of H.B.S. komt, betwijfelen wij. Zeer waar is wat gezegd wordt over de school: deze maakt beslist veel zenuwpatienten door ontactisch optreden, door volstoppen voor examens, door gebrek aan succes, etc. Invloed van bioscoop en sport worden hier goed doorzocht. Er is veel te leeren uit dit boek van 'n medicus-paedagoog met zeer veel ondervinding; alles is even populair voorgesteld.

v. L.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

E. D. Biggers, **6658.**
DE ZEVEN SLEUTELS VAN BALDPATE. Vertaald uit het Engelsch door L. van Leeuwen. Boomkamp-Belinfante. *A. Blitz, Amsterdam,* 1929. (20 × 14) 224 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

De zeven sleutels van Baldpate is goede ontspanningslectuur, de humor is er niet bepaald subtiel, maar hij vermag herhaaldelijk te doen lachen, de spanning is nu en dan vrij groot en de situaties zijn werkelijk verrassend. Is het niet verrassend als zeven verschillende, elkaar onbekende menschen, met zeven verschillende sleutels, om zeven verschillende redenen, langs zeven verschillende wegen naar eenzelfde onbewoond hotel kunnen om er de eenzaamheid te zoeken? Ze vinden er veel wat ze niet verwachten, liefde, misdaad, geheimzinnigheid, maar de eenzaamheid vinden ze er niet. Het is een boek voor hen, die zoowel van de idylle als van het avontuur houden en voor hen, die van humor houden zonder al te hooge eischen te stellen.
— B — *Jos. Panhuijsen.*

Leo Bittremieux, **6659.**
WIT EN ZWART. Geïllustreerd. *De Vlaamsche Drukkerij, Leuven,* 1930. (21 × 15.5) 113 blz. ing. f 1.—.

Ongekunsteldheid, oprecht gevoel, 'n zekere mate van taal-plastiek maken deze schetsen prettig te lezen, terwijl de inhoud zoowel stichting als kennis van de Congoleesche bevolking bijbrengt.
— A — *P. C. K.*

R. Blijstra, **6660.**
GRAPHISCHE VOORSTELLING. *P. H. Vermeulen, Grimburgwal* 13, *Amsterfdam,* 1930. (22 × 15.5) 95 blz.

De vele prozastukken welke deze *Grafische Voorstelling* vormen, zijn een zwakke poging om tot een Nederlandsche sur-realisme te komen. Overigens met afstand-doen van de pornografische kenmerken, welke dit „isme" in Frankrijk zijn geboorteland, bezit.
Bizonder talentvol zijn deze stukken niet, noch door hun vorm, noch door hun inhoud. Ze beschrijven meestal uitzonderlijke, en ietwat pathologische zielstoestanden op een nuchtere en kwasi-ironische manier. Het meest genietbaar zijn de drie spelen, welke men als zeer beknopte eenacters zou kunnen beschouwen. Ze hebben iets bitters en troosteloos; jalouzie is hun hoofdthema. „Grafische voorstelling" is beter dan Blystra's debuut *IJzeren vlinders,* zoodat er toch kans bestaat dat wij nog winnen aan dezen auteur, wanneer hij den een of anderen dag zijn modieus cynisme te boven gekomen is.
— C — *A. H.*

Laurids Bruun, **6661.**
EEN MERKWAARDIGE NACHT. Vertaald uit het Deensch door K. L. *De Arbeiderspers, Amsterdam,* 1930. (19.5 × 13.5) 196 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

„Een roman over 4 uren."
Het merkwaardige in deze vier uren is, dat de vrouw van den districtsrechter haar vroegeren minnaar ontmoet, dat een rijke oom van dezen laatste wordt vermoord, dat gevreesd wordt, dat het kind van den rechter gevaarlijk ziek zal worden, dat tenslotte des rechter's vrouw er met haar vroegeren minnaar vandoor gaat onder het motto „ze is 'n natuurlijk mensch geworden" en „leve de bevrijdende zondeval", terwijl zij met een blij hart haar kind achterlaat.
Als de vrouw haar besluit aan haar man mededeelt en van haar bijzondere fijngevoeligheid blijk geeft, door zich in zijn bijzijn door haar aangenomen minnaar het hof te laten maken, ontdekt de rechter bij zich zelf een ontwakende belangstelling in hun juffrouw voor de huishouding. Al dat merkwaardigs gewrocht zijnde, komt er een eveneens merkwaardige dokter en zegt opgewekt „Moge God jullie allemaal zegenen." Van het huwelijk wordt een paskwil gemaakt en met een beroep op de „natuur" en het „instinkt" wordt een ongebondenheid als van de dieren opgeeischt. Maar laten de door natuur en instinkt geleide dieren soms ook hun hulpbehoevende jongen in densteek, zooals deze vrouw haar kind? Ook voor het geluk in arbeidersgezinnen behooren huwelijkstrouw en kinderliefde tot de eerste vereischten, zelfs al wil men geen godsdienstige overwegingen laten gelden.
Ondanks het mooie litteraire kleed, waarin deze verschillende goed getroffen passages bevattende, roman gestoken is, behoort hij wegens de verderfelijke tendenz tot de verwerpelijke lectuur.
— C — *A. C. de B.*

Willy Corsari, **6662.**
CHIMAERA. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1930. (18 × 13.5) 240 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Een roman uit het kunstenaarsleven, spelend in Berlijn. Alwin is een jong publicist met zeer artistiekerige allures, doch weinig talent. Meermalen debuteert hij, doch telkens zonder succes. Z'n vriend heeft een roman nagelaten *Chimaera* en Alwin berust na diens dood er in, dat het boek onder zijn naam verschijnt. Het werk heeft een ongekend succes, hetwelk Alwin zich eerst laat aanleunen. Ten slotte „triomfeert z'n beter ik" en deelt hij z'n misdaad mee aan vrienden en belangstellenden.

't Gevolg is, dat hij verguisd wordt — doch dit euvel blijkt van belang voor z'n werk — want nu eerst breekt voor hem een periode aan van straffe werkdadigheid.
Dit boek is een speelsche causerie, ondanks de tragiek van deze levens, die allen een chimaera najagen en... falen. Geschreven is 't met een vlotheid, die verderfelijk is voor de literaire waarde en meermalen neigt naar 't oppervlakkige en vluchtige.
— C — *Dr. H. v. d. M.*

H. Courths-Mahler, 6663.
LIEFDE EN PLICHT. Vertaald uit 't Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (20×13) 238 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.
Mona Lersen, de chef van de groote reedersfirma Lersen & Co, heeft dit ambt gekregen doordat haar broer armoede boven rijkdom verkoos en filmacteur is geworden. Dit zeer tegen den zin van z'n vader, die hem tot z'n opvolger bestemd had. Op 't laatste oogenblik voor z'n dood echter, vergeeft hij z'n zoon en gaat Mone op stap om haar broer George terug te vinden. Ze vindt hem eindelijk vervallen en ziek terug. Hij is natuurlijk getrouwd met 'n heel knappe vrouw, die er steeds op uit is avontuurtjes mee te maken en zich niet om haar dochtertje Otto bekommert. De liefdesuitingen, die deze aan den dag legt voor Lothar Brenken, 'n stille aanbidder van Mona, zijn wel wat ongerijmd en vormen 't bewijs, dat zij heelemaal geen fatsoenlijke vrouw is, ook al beweert ze zelf, dat ze 't wél is. Na veel moeite, kwaadsprekerij, 't onderscheppen van brieven etc., krijgen Lothar en Mona, wat trouwens heel goed te voorzien was, elkaar en geraken zeer tot hun vreugde, Tilly, die filmactrice wordt, kwijt. 'n Boek, dat menschen van 't Courths-Mahler-genre wel zal bevallen.
— Bc — *L. B.*

J. C. W. Duncker, 6664.
DE GROOTE VERGISSING. *P. D. Bolle, Rotterdam,* 1930. 200 blz. geb. f 2.75.
De auteur van dezen roman, die waarlijk niet van temperament en schrijftalent is gespeend — is der meening toegedaan, dat de Nederlandsche regeering een groote vergissing beging door met de Waalsche provinciëen ook de Vlaamsche los te laten. Op dit gegeven heeft hij een historische roman gebouwd, waarin amusant en aantrekkelijk de gebeurtenissen uit dien woeligen tijd te boek gesteld worden en aldus Duncker gelegenheid krijgt bij monde van een volbloed Vlaming, zijn ideëen uit een te zetten.
Voortdurend wordt de aandacht in spanning gehouden voor 't verhaal van de kloeke Hollandsche vrouw Myndechema, die door deze woelige landen reist, om haar man te zoeken, die naar zij vermoedt, in Fransche krijgsgevangenisschap toeft, daarbij trouw vergezeld van Gaston Blookx, een Vlaamsche cavalier — die ten slotte, wanneer haar man gestorven blijkt, haar permanente gezelsman wordt op de levensreis per huwelijksboot.
— B — *Dr. H. v. d. M.*

Piet Kloppers, 6665.
MIDDERNACHT. *A. J. G. Strengholt, Amsterdam,* 1930, (18×13) 188 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
Middernacht is de bijnaam voor een rasecht Amsterdamsch detective: Norman Ray en heeft de gewoonte niet voor 24 uur op speurderstocht te gaan. Op een van deze avonden ontdekt hij ongeregeldheden in een perceel aan de Keizersgracht, ongewild wordt hij in deze misdaad verwikkeld en komt aldus op 't spoor van den dader. Doch dit blijkt niet zoo gemakkelijk, want niet minder dan acht personen uit alle levenskringen, bankiers, revuezangeressen, 'n advocaat, etc. hadden het in dien nacht op datzelfde huis gemunt. Spannend is de jacht op den dader — den steler van een parelcollier beschreven en tot op 't laatste moment blijven we onkundig omtrent de identiteit van den dief.
Met vluchtig journalistiek talent zijn de verschillende gebeurtenissen te boek gesteld, al doet des detectives moralisme ons weinig serieux aan.
— C — *M. M.*

Peter B. Kyne, 6666.
JIM DE VEROVERAAR. Vertaald uit het Engelsch door Betsy Kater. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (21.5×15.5) 205 blz.
'n Liefdesverhaal uit de Wild West. Glen Hackett 'n jonge, eerzame advocaat, heeft liefde opgevat voor Roberta, de bewegelijke pupil van „Linke Bill", 't Spijt hem echter te moeten concludeeren, dat Roberta niets voor hem voelt en hem bovendien nog voor den gek houdt. Ten einde raad, besluit „Linke Bill", die niets liever zou zien dan 'n huwelijk tusschen die twee, 'n truc te baat te nemen, die echter heelemaal niet ten gunst van Hackett uitvalt. 't Tegendeel. De man, tegen wien de truc is opgezet, draait hen allebei 'n rad voor de oogen en weet de zoo zeer begeerde prooi te overwinnen en trouwt met haar. Vlotte volkslectuur.
— B — *L. B.*

Lode Lagasse, 6667.
ZONNELACH. Geïllustreerd. *Excelsior, Brugge,* 1930. (22×16) 39 blz. ing. Bfr. 6.—.
'n Korte litteraire novelle, misschien 'n eigen zielegeschiedenis, met nog wat onzeker en vreemd kunstgevoel, van 'n nobel karakter. Maan meende eerst z'n geluk te zullen vinden in Ella, maar later ziet hij in, dat zij niet bijeen passen: krachtig rukt hij zich los van haar en is blij, dat Ella in 't huwelijk met 'n ander overgelukkig is geworden. Hij meende dat gelukkig maken de hoogste liefde is. Over 't algemeen zijn 't pakkende tafereeltjes, waarin de psychologie van zoo'n zieletoestand wordt geteekend.
— Bc — *Pr.*

Pater Lebbe, 6668.
KRUISWEELDE. *De Vlaamsche Drukkerij, Leuven,* 1930. (21×15) 103 blz. ing. f 0.80.
'n Nederlandsche bewerking van Pater Lebbe's reeds beroemd geworden Chineesche vertellingen, waarin hij zooveel ontroerende bekeeringsgeschiedenissen en martelaars-kronieken geeft. Een grooter, bewonderenswaardiger en bewonderender vriend van de Chineezen is op dit oogenblik lastig te vinden. In deze eenvoudige, voor ieder verstaanbare, en altijd opnieuw treffende verhalen, leeren wij de groote geestelijke kracht van het oude volk van het Midden-rijk beter kennen dan

door welke geleerd betoog ook. Juist in het contact met het Christendom schijnt de grootheid van de Chineesche ziel het duidelijkt aan het licht te komen. Pater Lebbe bereikt zijn doel volkomen, bij het lezen van zijn boekje peinst ge onwillekeurig even na over de groote gemeenschap der strijdende kerk, en prevelt ge ongemerkt een schietgebedje.
— A — *A. H.*

E. Philips Oppenheim, **6669.**
MATORNI'S WIJNGAARD. Vertaald uit het Engelsch door L. V. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (19.5 × 13.5) 240 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

Deze vlot geschreven, boeiende roman heeft als hoofdgegeven een dreigende oorlog tusschen het facistisch Italië en Frankrijk, waarbij ook andere mogendheden dreigen te worden meegesleept, het spel der spionnen, diplomaten en militaire machthebbers en daar tusschen door een paar liefdeshistories. Vanwege mondaine sfeer, opvattingen en uitlatingen, voor volwassenen.
— B — *M. v. M.*

Alf. Panzini, **6670.**
GELSOMINO'S KONINGS NAR. Vertaald uit het Italiaansch door Th. E. van Dam. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1929. (21.5 × 15.5) 208 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

Deze roman van een der „onsterfelijken" der Italiaansche Academie is geschreven in een stijl die, in zijn naïviteit, zeer geaffecteerd aandoet, terwijl de inhoud soms denken doet aan de zonderlinge groteske verhalen, die in het begin der renaissance verschenen. De geschiedenis speelt zich af in een denkbeeldig tijdperk, dat sterk aan het rococo, soms echter ook aan de Middeleeuwen denken doet, terwijl ze eindigt in een tijdperk van moderne mechanisatie. De satire erin is onmiskenbaar, hoewel niet bizonder fijnzinnig, de bedoeling van het geheel is echter niet zeer duidelijk, waarschijnlijk werd het boek meer bedoeld als een litteraire caprice en moet het daarom niet te zwaarwichtig opgenomen worden. Voor katholieke bibliotheken lijkt ons het boek, dat niet bizonder belangrijk is, om enkele details, minder geschikt.
— C — *Jos. Panhuijsen.*

Jan Romein, **6671.**
DE DOOD VAN NICEPHOROS PHOKAS. Geïllustreerd door J. J. Voskuil. *Seyffardt, Amsterdam,* 1929. (18 × 13.5) 81 blz. ing. f 0.90.

De moord op Nicephoros Phokas, een der laatste heerschers aan het Byzantijnsche hof, wordt in sierlijk proza beschreven. Vol kleurige phantasie wordt ons deze woelige tijd van wellust en verraad, intrige en brute machtsdrang geschetst. Geen literatuur, doch amusementslectuur voor slechts rijpere lezers.
— C — *H. H.*

Gravin Russell, **6672.**
DE MOOIE MEVROUW LUKE. Vertaald uit het Engelsch door P. J. W. Joussen. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1929. (22 × 16) 208 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Deze roman verhaalt hoe gevaarlijk en hoe vermoeiend het zijn kan, wanneer men een vrouw getrouwd heeft, die bizonder knap en bizonder argeloos is. Mevrouw Luke is een schoonheid, Luke zelf verandert langzamerhand in een nomade, nergens vindt hij blijvende woonplaats. Alles echter komt terecht, zooals dat in ontspanningslectuur behoort. Het is jammer, dat enkele gewaagde situaties eenig voorbehoud noodzakelijk maken, want overigens is het een amusante geschiedenis vol verrassenden en tegelijkertijd onwaarschijnlijken humor.
— Bc — *Jos. Panhuijsen.*

W. Schippers, **6673.**
DE VISSCHER VAN NISPENRODE. Geïllustreerd. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1929. (19 × 13.5) 159 blz. geb. f 0.65.

Een verhaal in den ouden trant. Niets te doen met wat soort letterkunde ook. En daar staan twee teekeningen in, ook naar den ouden trant. Voor de rest is het een stichtend verhaal in ietwat protestantschen toon geschreven, doch ook heel goed te lezen door wie ook. Een jonge man gaat uit zucht naar roem in Napoleons leger dienen; krijgt twist met een sergeant, steekt hem naar, vlucht en is deserteur. Wordt door een visscher verborgen, als neef aangenomen. Op het kasteel zien ze er wat meer in. Alles gaat goed, totdat er weer Franschen komen in het dorp. Hij wordt herkend; gevangen gezet, maar bevrijd. En ten slotte trouwt hij met de freule van het kasteel, waar hij vroeger visch bracht, en die zijn hooge afkomst bemerkt had.
— A — *P. Quirinus.*

Upton Sinclair, **6674.**
DE MILLIONNAIR. *De Arbeiderspers, Amsterdam,* 1930. (19.5 × 13) 100 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.25.

In dit boek beschrijft Upton Sinclair ons het leven van een Amerikaanschen geldkoning en het is begrijpelijk, dat deze er niet gunstig afkomt. Met vlijmend sarcasme worden diens daden op financieel, sociaal en zedelijk gebied aan de kaak gesteld en inderdaad zooals ze daar vermeld worden, is er bitter weinig nobels bij.
Als de millionnair bij een storm op zee omkomt en zijn lijk door visschers gevonden wordt, demonstreert de schrijver het vergankelijke van de geldmacht door het volgende gesprek:
„Hij is de rijkste man van het land", waarop een ander antwoordt „Hij stinkt als de pest, dat is zeker."
Het door den roman gevlochten verhaaltje, van de verhouding tusschen den geldman en een meisje, dat buiten zijn weten was gesproten uit een zijner vroegere liaisons, was heusch niet meer noodig, om de voosheid van het beschreven wereldje nog beter te doen uitkomen.
Waar nog bovendien een enkele maal bedenkelijk met den godsdienst wordt gespot is dit boek geen lectuur voor eenieder.
— C — *A. C. de B.*

Spit, **6675.**
DE FUIK. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (18.5 × 11.5) 290 blz. geb. f 1.25.

Een niet onaardig detective-romannetje.
Spit is nog wel geen meester in 't vak, maar hij heeft ons met dit boekje vrij vlotte volkslectuur gegeven. Voor volwassenen vanwege bepaalde verhoudingen.
— B — *M. v. M.*

Edgar Wallace, 6676.
MILLIOENEN VOOR 'T GRIJPEN. Vertaald uit het Engelsch. *Nederlandsche Uitgevers Mij., Amsterdam,* 1930. (19.5×12.5) 236 blz.

De lotgevallen van de „bewonderenswaardige" Carfew, of te wel „Zonderzong", een reuzen-opschepper, met elastische eerlijkheidsbegrippen. Werkelijk, Wallace geeft hier méér dan amusementslectuur alléén, hij typeert hier personen en karakters dikwijls raak en zuiver. Hoe Carfew zijn millioenen verdient is wel vermakelijk, maar niet altijd stichtend en daarom: voor volwassenen.
— B — *M. v. M.*

FRANSCH.

M. Burnat-Provins, 6677.
LE VOILE. *Albin Michel, Paris,* 1929. (19×12) 252 blz. ing. Ffr. 12.—.

Le voile is niet zóó braaf als *A l'ombre des Chataigniers,* maar het heeft er de burgerlijke gezelligheid mee gemeen.
Literair is het eveneens onbeduidend.
— Bc — *Ton Kerssemakers.*

Lucienne Favre, 6678.
ORIENTALE 1930. *Bern. Grasset, Paris* 6, 1930. (18.5×12) 269 blz. ing. Ffr. 15.—.

Het leven van de tegenwoordige Algerijnsche vrouw-uit-het-volk wordt hierin eenvoudig en teekenachtig beschreven. Wij leeren de tweeslachtigheid van haar bestaan kennen, dat eendeels gefixeerd is door de oude Mohammedaansche tradities, en dat anderdeels ook een typisch modernisme kent. Een eeuw Fransche overheersching en de nabijheid van zooveel Christelijk-Frankische beschaving kon niet zonder resultaat blijven. Zoo is Fathma, de Arabische moeder die in deze roman aan het woord is, een echte moeder van het nieuwe geslacht, dat, meer cosmopoliet en daarom ons meer vertrouwd, in Noord-Afrika opkomt. Het is belangwekkend, iemand die klaarblijkelijk goed op de hoogte is, over het intieme leven van deze nieuwe generatie te hooren spreken.
— Bc — *A. H.*

Frederic Plessis, 6679.
LE CLOS VARIN. *La Vraie France, Paris* 6, 1930. (18.5×11.5) IV-227 blz. ing. Ffr. 12.—, geb. Ffr. 13.50.

Het landgoed „le clos Varin" is door de funeste werking der Fransche Revolutie in handen van Mevr. de Weduwe Agérande, erfgename van een der rechters, die mede onderteekende het doodvonnis van den eigenaar: Jacques Rochefort. Mad. Agéronde leidde in compagnie met Mlle Flory een hoedenzaak, toen een dragonder kapitein een prachtbod deed op het landgoed. Hij presenteerde zich onder den naam van Alexis Charpedier, de „vroegeren verloofde van Mlle Flory." Door de scherpzinnigheid van Père de la Gueltière, meer voorzichtig advocaat dan leidende zielzorger, kwam uit, dat deze kapitein zijn doodgewaanden vriend Paul Emile Agéronde was en de met hem samenreizende verloofde uit roofzucht werd gedood. Verwisseling van mantels, waarin erkenningspapieren, was hiervan de oorzaak. Paul kreeg de erfenis, kocht „le Clos Varin" en werd gelukkig met Mlle Flory. Voor moralisten en juristen tevens zou 't een aardig probleem zijn of het te verdedigen is, dat Paul onder den naam van zijn vriend de erfenis aanvaardde, wijl deze anders aan de Staat zou vervallen. Populaire lectuur, literair onbelangrijk.
— B — *A. v. d. K.*

DUITSCH.

Anni Geiger-Gog, 6680.
HEINI JERMANN. Geïllustreerd door Max. Ackermann. *D. Gundert, Stuttgart,* 1930. (19.5×14) 190 blz. geb. M. 5.20.

'n Oorlogsboek, maar een dat uitsluitend de gevolgen van den oorlog behandelt. Anny Geiger-Gog geeft in haar roman het korte leven van 'n kind onder de oorlogsellende geboren. De vader dood, de moeder hertrouwd met 'n dronkaard, heel de maatschappij uit z'n voegen gerukt, overal armoede en verwording, waartegen de verarmde sociale instellingen niet bestand zijn. 'n Verlaten, verarmd kind met 'n reine ziel en 'n droomersnatuur te midden van ruwheid en onrecht. Het is 'n treurig boek en toch 'n mooi boek, 'n aanklacht en 'n roep om rechtvaardigheid en liefde voor de kleine slachtoffers eener verdwaasde wereld. De geschiedenis van Heini, zegt de schrijfster zelf, is in werkelijkheid het lot van honderdduizenden Duitsche kinderen „er staat niets in, dat niet werkelijk doorleefd is, — ik heb niets overdreven maar zelfs veel verzwegen en verzacht..."
— B — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Victor Klages, 6681.
DIE NEGER. *Martin Wasservogel, Berlin W.* 8, 1929 (8×12) 378 blz. geb. M. 6.50.

Wie in deze roman een belichting van het negerwezen in de V. S. hoopt te vinden, of een reeëleof phantastische visie op het leven en psyche van het zwarte ras, dat ver van hun moederland zich een nieuwe zelfstandigheid aan 't veroveren is — komt bedrogen uit.
Want Klages' boek is 't lang-gerekt, zij 't bij gedeelten scherp-gesteld, relaas van de uittocht van een 40.000 negers uit New-York op buitgemaakte schepen onder Amerikaansche vlag naar een onbekende bestemming. Onder welke woelige omstandigheden dit gebeuren zich voltrekt wordt omstandig verteld. Dit boek heeft iets van een verbluffende utopie. Was zulks schrijver's opzet — hij was daarin even goed geslaagd zonder dien weidschen omhaal en overbodige charges naar den volkerenbond en 't Fransche parlement.
— C — *Hein Hoeben.*

Edlef. Koppen, 6682.
HEERESBERICHT. *Horen-Verlag, Berlin.* 1930. 460 blz. ing. Mk. 8.—.

Dit boek is een sarcastische satyre op 't wreede oorlogsgebeuren. Boeiend zijn de lotgevallen aan de verschillende fronten van een plichtsgetrouw soldaat, die op't einde krankzinnig wordt, verhaald. Doch in dit relaas zijn allerlei gebeurtenissen vervlochten — opwekkingen van strategen, frontmeldingen, toespraken van keizer en paus.
Het boek bedoelt propaganda te maken voor het pacifisme, doch is te opzettelijk van tendenz en te weinig literair van vormgeving. Bovendien is schrijvers pacifisme zeer materialistisch van allure. Gespeend van ieder hooger ethisch motief— komt 't uitsluitend voort uit een angst voor

't leven, dat zich volgens schrijver voltrekt onder den doem van 't onafwendbaar noodlot.
— C — *M. M.*

Joe Lederer, **6683.**
MUSIK DER NACHT. *Universitas, Berlin,* 1930. (19×11.5) 258 blz. ing. M. 4.80.

Dit is het tweede boek van een zeer begaafde schrijfster, die hiermede haar talent wel onomstootelijk bewezen heeft.
Het precaire gegeven van deze liefde-op-het-eerste-gezicht tusschen een verloofd meisje en een gehuwden architect, die niet langer bij elkander zijn als de enkele uren die hun roman in beslag neemt, is met de knapheid en de exactheid behandeld, welke kenmerkend zijn voor de jongere Duitsche na-expressionisten. Het verstoorde evenwicht schijnt in hun nieuwe kunst geheel hersteld.
Een soms aandoenlijk mooie, maar meestal beangstigend-navrante idylle beleven de twee hoofdpersonen uit deze roman. In enkele uren leeren ze verrukking en smart in de hevigste contrasten kennen. En in zelfbewuste moedwil rukken ze hun levens weer uit elkaar, om zich zuiver te houden van alle leugen en compromis.
Men vergelijke dit boek eens met analoge werken van jonge Franschen, om te zien dat deze laatste reeds geëvenaard, zoo niet overtroffen worden door hun germaansche tijdgenooten.
— C — *H. H.*

Sinclair Lewis, **6684.**
DER MANN DER DEN PRAESIDENTEN KANNTE. *Ernst Rowohlt, Berlin,* 1929. (20×13) 221 blz.

Sinclair Lewis is de schrijver van de stad Zenith en in deze stad Zenith weet hij den minder heldhaftigen kant van de Amerikaansche samenleving te beschrijven. Deze gesprekken of liever monologen van Lowell Schmalotz, den kleineren handelsman, toonen op verbluffende wijze de armzaligheid van de ideeën en de kleinheid der handelsglorie van het land der vrijheid. In het werk van Sinclair Lewis zal deze kleine roman maar een bescheiden plaats innemen, maar als een tusschenspel past hij zeer zeker in het geheel, in de verbitterde maatschappelijke comedie zijner grootere romans. Men leest den laatsten tijd steeds meer, dat Sinclair Lewis slechts een gedeelte der Amerikaansche samenleving laat zien, en dat er ook ideeëler stroomingen te bemerken zijn. Na een boek als dit kan men dat te meer gelukkig vinden.
— Bc — *Jos. Panhuijsen.*

Rudolph Stratz, **6685.**
DAS GEHEIMNIS VON FUENSANTA. *J. G. Cotta, Stuttgart,* 1929. (18.5×12.5) 446 blz. geb. M. 7.—.

De architect Herr Vohwinkel „der schöne Mann" weet, dat hij successen oogsten kan.
Ofschoon hij aanbeden wordt door zijn charmant vrouwtje Elfi Matteis laat hij haar in den steek en vlucht met een dame uit de geld-aristocratie. Tegelijkertijd is echter ook Elfi verdwenen.
Uit deze samenloop van omstandigheden wordt der Fall Vohwinkel geconstrueerd, die men in elk boulevard blad zou kunnen vinden.
Elfi's zuster Male laat de lijkkist van Elfi opgraven, daar zij Vohwinkel van moord verdenkt. De kist is leeg, hierdoor bevestigd in haar vermoedens, maakt Male een proces aanhangig tegen Vohwinkel. Terwijl haar advocaat Burkem, die niet gelooft aan Male's veronderstellingenin Berlin het onderzoek leidt, vertrekt zij zelf met den Spaanschen correspondent der fabriek naar Fuensanta.
Men weet de zaak gerechtelijk te doen behandelen maar daar verschijnt, als de architect Vohwinkel veroordeeld is, een matroos, die een gedocumenteerd verhaal geeft van Elfi's verdwijning en zoodoende de Justizmord verhindert.
Verzoening tusschen den held en de heldin van het verhaal.
In de roman zijn spannende en vlotgeschreven passages. Inzinkingen zijn er echter ook. Volkslectuur zonder literaire pretenties.
— Bc — *E. H.*

ENGELSCH.

Cornelia Cannon, **6686.**
RED RUST. *Hodder & Stoughton, London E.C.* 4, 1930. (18.5×12.5) 120 blz. geb Sh. 7/6.

Het éérste boek van 'n jonge vrouw, maar zoo'n geweldig sterk boek, dat maar weinigen zouden *raden,* dat het door 'n vrouw is geschreven.
't Is een geschiedenis van Zweedsche kolonisten, die hun geluk komen beproeven in het verre Westen. Matts Swenson, de sterke jonge Zweed, onbesmet door 't ruwe leven, droomer temidden van gelukzoekers, half geminacht door de anderen, omdat hij altijd met z'n neus in de boeken zit, beheerscht het verhaal. Hij is voortdurend aan 't proeven nemen op z'n land, om het graan, dat telkens verdelgd wordt door de roode roest, te verbeteren. En eindelijk heeft hij, door kruising en bestuiving een graan gewonnen, dat onaantastbaar is voor de ziekte. Eerst moet hij een jaar afwachten dat de ziekte zich weer vertoont voor hij zekerheid heeft. En als die zekerheid komt is hij gestorven — gedood in de bloei van z'n leven door 't geweerschot van 'n zwakzinnig kind. Z'n liefdesgeschiedenis met de veel oudere vrouw, die hij in jongensachtige edelmoedigheid heeft verdedigd tegen haar drinkenden man, is niet 't hoofdmoment van 't boek, maar ze past zoo wonderlijk bij de figuur van Matts Swenson.
't Is zulk een levend, menschelijk en ontroerend boek. Ook deze Swenson is 'n pionier die 'n weg baant voor anderen zonder roem en zonder voordeel.
De chef van het Landbouwkundig Departement zegt aan het slot tegen zijn agent, die zich opwindt, dat deze man door niemand in z'n moeielijk werk is geholpen: „We zullen het Swenson graan noemen... Je Zweed zou misschien nog grooter dingen hebben kunnen verrichten, maar ik zou tevreden sterven wanneer ik dit graan had gemaakt. Niemand zal meer aan Swenson denken, maar zoo lang de ploeg zal gaan door dit land, zal dit graan er groeien Dat is wel de hoogste roem, die iemand verlangen kan."
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Thomas Dinesen, **6687.**
MERRY HELL! *Jarrolds, London E. C.* 4, 1930. (18.5×12.5) 254 blz. geb. Sh. 7/6.

De schrijver is een Deen, die met de Canadeezen in de groote oorlog heeft gevochten en de eenige vreemdeling was die het „Victoria Cross" kreeg.

Hij heeft z'n boek zelf uit het Deensch in het Engelsch vertaald.
Zij, die zich ergeren over de oorlogslitteratuur, welke zich *tegen* den oorlog keert, kunnen van dit boek genieten. De titel zegt het reeds. De schrijver heeft zich gedurende de oorlog „absoluut gelukkig" gevoelt. Met z'n vriend telt hij na 'n uitval de dooden, die hij neergelegd heeft alsof het patrijzen zijn... „we hebben maar één gedachte: vooruit te gaan en te dooden!" Zulk soort boeken maken 'n nieuw geslacht weer belust op een nieuwe oorlog die een nóg „vroolijker hel" zal zijn!

— C — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Robert Graves, 6688.
GOOD BYE TO ALL THAT. Geïllustreerd. *Jonathan Cape, London,* 1930. (20 × 13.5) 446 blz. geb. Sh. 10/6.

Dit boek mag er zijn. Niet alleen als een realistisch relaas van de gruwelijke oorlogsgebeurtenissen op het Engelsche front in Frankrijk, doch ook om hetgeen aan die periode voorafgaat en wat er op volgt. We krijgen b.v. een zeer juisten kijk op het schoolleven in Engeland en op heel de rij van Duitsche, Iersche en Schotsche voorvaderen van den schrijver, die alleen hier al te belangrijk zijn, om dat ze ons goede inlichtingen geven op heel het politiek en literair gebeuren vóór dien tijd. De Duitsche afkomst van den schrijver straalt hier en daar wel eens door, zelfs in zijn oorlogsverhaal. En we betwijfelen heel hard of Graves binnen een paar jaren, als hij zich de moeite zal hebben getroost ook eens andere als Engelsche of Duitsche bronnen te hebben gelezen over den oorlog, sommige beweringen, die we wat al te kras vinden, nog zal staande houden. Zoo b.v. zijn anti-katholicisme en zijn schimpscheuten op zgn. Duitsche gruwelen. Niet alleen in het bezette Belgische gebied doch zelfs aan het front. We zouden hem daar b.v. persoonlijk wel zooveel staaltjes van kunnen aanhalen, dat heel zijn argumentatie in duigen valt. Al schrijft hij een vernietigende kritiek op het gedrag van de protestantsche geestelijken in de loopgraven, hij weet toch de heldhaftigheid van de Roomsche aalmoezeniers te waardeeren. Het einde van het boek is zeer interessant om de evolutiegeschiedenis van een paar van zijn werken na te gaan welke hij schreef tijdens z'n professoraat. Over een van die werken krijgt Shaw een veeg uit de pan. We hebben nog geen boek over den oorlog gelezen waarin zoo eerlijk juist het echte loopgravenleven werd uitgebeeld tot in zijn kleinste bijzonderheden. Het is mathematisch juist. En het is ook spannend. En dat samengaan wijst op een eersterangs talent. Dichters zijn nu eenmaal beeldstormers en we begrijpen daarom, dat er nu en dan nog al eens met den ruwen borstel gewerkt wordt. Er zijn voor oningewijden nog al schokkende passages en daarom moeten we een streng voorbehoud formuleeren voor het geheel.

— C — *Dr. R. K.*

Ernst Hemingway, 6689.
A FAREWELL TO ARMS. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1930. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 320 blz. ing. M. 2.—, geb. M. 2.80.

De eigenlijke geschiedenis van dit boek is in een paar woorden te resumeeren: Een Amerikaansch officier, in dienst bij 't Roode Kruis op 't Italiaansche front, wordt verliefd op en leidt een ongebonden leven met een Engelsche ziekenverpleegster. Bij den aftocht van het leger op Udine raakt hij zijn colonne kwijt, doch ontsnapt aan de veldpolitie en vlucht naar zijn geliefde, die hij 's nachts in een bootje naar Zwitserland in veiligheid weet te brengen. Daar leeft hij als burger met haar, tot haar kind geboren wordt en ze kort erop aan een bloedstorting bezwijkt. Dit werk heeft heel wat stof opgejaagd. Van literair standpunt uit beschouwd bewonderen we den levendigen staccato-stijl, de heerlijke natuurbeschrijvingen en vooral de pakkende weergave van enkele oorlogsgebeurtenissen, o.a. de episode, waarin de aanval beschreven wordt waarin schr. wordt gekwetst en vooral het meesterlijk relaas van den aftocht. We vinden echter de liefdeshistorie erg sentimenteel, niets dat bindt en te veel dat ontbindt in de gansche geslachtelijke verhouding, en de heele bladzijden monosyllaben en de eindelooze dialoog maken de lectuur vaak tot alles behalve literair genot. Doch tegenover die onbetwistbare letterkundige waarde staan veel grooter moreele bezwaren. Bennett noemde dit het meest „outspoken" boek van het jaar. Alles wat de Engelschman „respectable" noemt, is hier volledig zoek. Dat ongebonden of liever bandelooze leven lijkt schr. te vergoeilijken door de afmattende moeheid die loodzwaar drukt in heel dit boek. Daarom alleen al is het gruwelijk degradeerend. Dezelfde reden, waarom de Book Society het verwierp als het prijs-bekroonde boek van de maand (het was volgens hen te brutaal en te ruw mannelijk) moet het ons als dusdanig doen verwerpen.

— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

Joseph Hergesheimer, 6690.
THE PARTY DRESS. *Alfred A. Knopf, London, W. C. 1,* 1930. (19 × 12.5) 346 blz. geb. Sh. 7/6.

Nina Henry, moeder van huwbare kinderen, houdt op 42 jarigen ouderdom niet meer van haar man, die trouwens zelf ook meer op schijnt te hebben met Cora Lister, en ze valt van de eene amourette in de andere. Eerst met Francis Ambler, dan met Roderick Wade en raakt ten slotte verslingerd op Chalke Ewing een idealistischen utopist. Het gewaagde toilet, dat ze draagt en dat ieders hartstocht opwekt, doch dat haar man onbetamelijk vindt, doet haar zich jong voelen. Ze wil wel alles hebben doch kan niets ten offer brengen van haar gemakkelijk en gewone leven. Dit vervreemdt ook Chalke van haar. Hij had zich al meer dan erg met haar gecompromiteerd doch laat haar in den steek en zelfmoordt zich. Francis is verloofd en tusschen Cora en haar man raakt het ook uit. En ze ziet het einde harer dagen tegemoet in een huis vol illusies met een man, die zelf ook geïllusionneerd is en die haar zal moeten nemen, zooals ze is. De ontwikkeling van deze dubbele illusie is met vaste hand en consequent geteekend. De terugkeer van man en vrouw tot de normale moreele orde op 't einde is wel een bevredigend slot, doch ze kan niet doen vergeten, dat over God en godsdienst nog al los gepraat wordt. Er wordt heel wat gezondigd tegen het tweede gebod in dit boek. Werkelijk obscene dingen komen er niet in voor. Doch het gevaar ligt juist in het cynisme, waarmee dingen, die wij schokkend noemen, als heel natuurlijk en vanzelfsprekend worden voorgesteld en vergoeilijkt. Het is een totaal omverwerpen

van onze orde, die meer dan eens voor ouderwetsch wordt uitgemaakt en het boek is dan ook een treurig beeld van een nog treuriger toestand in het moderne Amerika. Een bezwaar hebben we ook tegen de uitbeelding van het karakter van Chalke, die hoofdzakelijk een spreekbuis is voor schrijvers vaak origineele doch soms ook averechtsche opvattingen over kunst, de jongste generatie, de opvoeding van meisjes, liefde, business, huwelijk, de Ouden en de Modernen, patriotisme, God en godsdienst edgm. Er ware een heele bundel aphorismen op te maken uit dit boek. Al is het literair hoogstaand werk, wij hebben Hergesheimer's evolutiegeschiedenis van dezen terugkeer tot de Kerk niet noodig, om overtuigd te zijn van haar eeuwige en eenige noodzakelijkheid.
— C — *Dr. Raph Kreemers.*

Stephen Leacock, **6691.**
THE IRON MAN AND THE TIN WOMAN. *John Lane the Bodley Head, London,* 1930. (18.5 × 12.5) 307 blz. geb. Sh. 7/6.
Een bundel schetsen en vertellingen, één scherpe satire op tegenwoordige en toekomende toestanden. De ijzeren man en de tinnen vrouw zijn de mechanische menschen van de toekomst, die overal voor gebruikt worden, tot zelfs voor een liefdesverklaring. In het tweede gedeelte wordt de spot gedreven met de tegenwoordige mode van mémoires schrijven en mémoires lezen. De ijsco-man, de nachtwaker, de super-booswicht, de verongelijkte vrouw, de bar-houders geven hun memoires! Buitengewoon dwaas is ook de schets van de toekomstige staat, waarin op alles toezicht is en de korte schetsen, waarin Leacock met het moderne journalisme, met de avonturen-roman en de moderne manier om alles uit te pluizen en te betwijfelen, de draak steekt. 't Is natuurlijk niet alles even geestig, maar over 't algemeen genomen is het een vermakelijk boek, dat toch ook weer doet nadenken.
— **Bc** — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

William J. Locke, **6692.**
THE TOWN OF TOMBAREL. *John Lane the Bodley Head, London W.,* 1930. (18.5 × 12.5) 311 blz. geb. Sh. 7/6.
Monsieur Tombarel, burgervader van Creille, is de hoofdpersoon van het verhaal, wat inhoud aangaat is dit opgebouwd uit gezochte en niet altijd stichtende gebeurtenissen, welke in 't leven der personen, die met Tombarel en zijn huishouding verbonden waren, voorvielen.
Niet altijd stichtend, de schrijver zoekt als 't ware de eene geschiedenis naast de andere wat pikant te maken, anders wordt het vervelend... Dat is zijn klaarblijkelijk aanvoelen geweest. De geschiedenissen spelen zich af in Frankrijk en de pastoor, wiens rol ook al niet erg sympathiek is, ontbreekt niet in 't gezelschap, waar hij geduld wordt.
Een boek van weinig beteekenis; alleen jammer, dat 't zoo keurig is uitgegeven, daarvoor had de inhoud beter moeten zijn.
— **Bc** — *E. H.*

Herman Melville, **6693.**
THE PIAZZA TALES. Geïllustreerd door Benj. Greenstein. *The Elf, New York,* 1929. (23.5 × 16) 270 blz.
„Piazza tales" noemt de schrijver zijn bundel, omdat hij ze heeft gedroomd op de piazza van het oude landhuis, 't Zijn deels romantische verhalen, deels realistische vertelsels, Spaansche droomen over de Gelukzalige eilanden, en spookachtige middeleeuwsche griezeligheden. Ze loopen verbazend wijd uiteen, maar zijn knap geschreven. De zonderlinge en vrij onkiesche naaktfiguren waarmee Beng. Greenstein het boek verluchtte, zijn 'n ontsiering en vallen absoluut buiten de tekst.
— **C** — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Fritz von Unruh **6694.**
THE WAY OF SACRIFICE. Vertaald uit het Duitsch door C. A. Macartney. *A. A. Knopf, London,* 1929. (18.5 × 12) 174 blz. geb. Sh. 6.—.
Von Unruh is de zoon van een gewezen generaal. Zijn familie verkeerde in de hofkringen en op 18-jarigen ouderdom was hij adjudant van den derden zoon van den keizer. Vóór den oorlog schreef hij in zijn tooneelstuk *Offiziere* al een scherpe kritiek over 't leger. Zijn tweede stuk werd door den kroonprins verboden. Onder den oorlog toen 't tweede offesief tegen Verdun moest beginnen, werd hij door 't hoofdkwartier aangezocht een boek te schrijven, om 't moreel der troepen wat op te monteren. Doch hij had als kapitein bij 't veldleger de gruwelen van den krijg al genoeg doorleefd en hij schreef zijn *Opfergang*: een open aanklacht tegen den oorlog en een pleidooi voor den vrede. Wegens zijn voorname familiebetrekkingen werd hij niet gefusilleerd, doch officieel „krankzinnig" verklaard. Doch de Groothertog van Hesse-Darmstadt trok zich zijn lot aan, maakte hem vrij en benoemde hem tot tutor van zijn 2 kinderen. Ondanks alle voorzorgen circuleerden getypte copies in de loopgraven en maakten een geweldigen indruk op de soldaten. Pas na de revolutie kon 't boek gedrukt worden. Deze vertaling was de eerste, die in 't Engelsch verscheen van een Duitsch officier. Het werk doet nog sterker aan dan Latzko of Stilgebauer. Het doet ons rillen tot in 't diepste van ons wezen. Wie den moed heeft dit boek bezadigd te lezen en de groote, leidende gedachten te overwegen kan van geen „fröhliche Krieg" meer praten. De impressionistische methode van den schr., zijn telegramstijl en het geweldig pakkende van zijn beelden maken de emoties en reacties van deze compagnie, tot een detailstudie met een universeel karakter, waarin de onvermijdelijkheid van dit gruwelijk oorlogsvizioen doorschemert, doch tevens het verblijdend vooruitzicht van de waarde van het offer voor een betere toekomst. Jammer genoeg komt de waarde van het oorspronkelijke in deze vertaling heelemaal niet tot haar recht. Ze is zoo verward en duister, dat de gewone lezer ze wanhopig weg zal gooien na de eerste 20 pagina's.
— **Bc** — *Dr. Raph. Kreemers.*

Carolyn Wells, **6695.**
THE DOOMED FIVE. *J. B. Lippincott, London W.C.* 2, 1930. (19 × 12.5) 295 blz. geb. Sh. 7/6.
Mr. Stephen Brandon, een origineele vrijgezel, die met zijn zuster, een neef en een nichtje, zijn aangenomen dochter, woont, heeft een niet minder origineel plan op touw gezet, n.l. om New-York met daktuinen te versieren. — Door eigen arbeid rijk geworden, acht hij het zijn recht om tegen den wil van bloedverwanten, vennoot en notaris, tien miljoen voor dat plan te besteden. Drie heeren

en een dame zullen het werk uitvoeren en de groote som samen beheeren. De contracten worden zoodanig gesloten, dat zij onmogelijk ontbonden kunnen worden; geen enkel lid kan worden toegevoegd aan het Comité der „Garden Guardians", zooals zij zich noemen, en slechts na den dood der vier leden zal het geld naar de wettige erfgenamen terugkeeren. Toevallig sterven op veertien dagen tijd Stephen Brandon en drie leden van het Comité, terwijl het laatste lid, een zekere Burton Wilder, doodziek te bed ligt. De behandelende medici constateeren bij ieder geval een natuurlijken dood.

Stephanie, Stephen Brandon's nichtje en Miss Moore, een vriendin van de oude Miss Brandon, krijgen achterdocht en weten de overige familieleden over te halen, om zich tot den bekenden detective, Fleming Stone te wenden, ter opheldering. Deze Fleming Stone is een neef van Miss Moore; hij verklaart zich terstond bereid het geval in handen te nemen; en slechts tegen het einde begint het eigenlijke detectiveverhaal. Ware de beginepisode, n.l. het afsterven der verschillende personen een beetje beknopter geweest en de ontknooping meer uitgesponnen, dan kon het boek veel boeiender geweest zijn! Nu echter is de oplossing te zeer onverwacht en blijven verschillende punten duister, waarin de niet geheel bevredigde lezer aanknoopingspunten zag voor de latere ontknooping.

De karakters zijn vaag aangegeven en weinig uitgewerkt, de persoonlijkheden niet sterk omlijnd. De nadruk wordt gelegd op de tien miljoen en de op een volgende sterfgevallen.

Het verhaal is in gemakkelijk Engelsch geschreven, de stijl prettig en het boek geschikt als ontspanningslectuur.

— B — *Ed. Haeren.*

John Worne, 6696.
UNREST ON THE HOME FRONT. *The Richards Press, London W.* 1, 1930. (18.5 × 12.5) 249 blz. geb. Sh. 7/6.

Dit boek is de even vermakelijke als vlot geschreven geschiedenis van een soldaat, die, na wegens kwetsuren te zijn afgekeurd voor den werkelijken dienst, met den graad van kolonel de rest van den oorlog doorbrengt in de intendance, waar hij allerhande avonturen beleeft. Vooral met den geslepen jood Levinsteinski, die hem, om hem te verplichten de regeering spoed te doen zetten achter een schuldvordering op haar, weet te compromitteeren met zijn eigen dochter. Doch door toedoen van de zgn. vereeniging van „Knotsolvers" die overal een mouw aan weet te passen, wordt het zaakje weer in het reine gebracht. Het is een kostelijke parodie op veel legertoestanden onder den oorlog, op advocaten en vooral de Schotten. Daarom is het boek bijzonder voor hen, die een beetje op de hoogte zijn van 't dialect en de oorlogstoestanden in Engeland. Doch hun bevelen we het dan ook aan als een aangename verpoozing tusschen de over 't algemeen veel te zware oorlogsliteratuur.

— Bc — *Dr. R. K.*

V. TOONEEL.

ENGELSCH.

Barrett H. Clark, 6697.
EUROPEAN THEORIES OF THE DRAMA. *D. Appleton & Co., New-York,* 1929. (23 × 14.5) 503 blz. geb. $. 5.—.

Het is een verheugend feit, dat van dit meesterwerk van Clark een nieuwe uitgave noodzakelijk bleek, al zijn er dan ook tien jaar verloopen tusschen beide. Het wijst erop, dat men in de allerwegen heerschende verwarring door allerhande tooneelexperimenten gesticht op onze dagen terug naar de bronnen wil en na de feiten te hebben gezien, ook de theorie wil nagaan en daaraan het gepresteerde wil toetsen. Men heeft onzes inziens ongelijk gehad den schrijver te verwijten, dat hij zijn stof beperkt heeft tot de Europeesche theorieën van het drama. Iedere verdere behandeling maakt immers een nieuw werk noodzakelijk. En aan hetgeen hier gegeven wordt, moet zoowat iedere tooneelliefhebber genoeg hebben.

In de achtereenvolgende hfdst. behandelt Clark: de Grieken, met Aristoteles; de Latijnen met Horatius; de Middeleeuwen met Donatus en Dante; de Italiaansche Renaissance met Daniello, Minturno, Scaliger en Castelvetro; de Fransche Renaissance met Sebillet en De la Taille; de Spaansche Gouden Tijd, de 18de, 19de en 20ste eeuw, met Cervantes Lope de Vega en De Molina; de critici uit Elisabeth's tijd: Sidney, Jonson; de 17de eeuw in Frankrijk met acht namen vooral natuurlijk Racine, Molière en Corneille; de 18de eeuw in Engeland: Dryden, Milton, enz.; de Italiaansche kritiek in de 17de, 18de en 19de eeuw, vooral Goldoni. Bij de Duitschers krijgen we dan verder Lessing, Schiller, Goethe, Schlegel, Wagner en Freytag. Bij de Franschen: Voltaire, Diderot, Beaumarchais; Hugo, Dumas zoon, Sarcey, Zola, Brunetière en Materlinck. Bij de Engelschen: Coleridge, Lamb, Hazlitt, Pinero, Jones, Shaw en Archer. Gordon Craig is dus achterwege gebleven, doch de schrijver zegt, dat hij alleen wel een boek in beslag kan nemen. En dit is ook de reden waarom de allernieuwste gegevens niet zijn opgenomen. De bedoeling van den schrijver is te gaan tot aan de 20ste eeuw. En dan moeten we zeggen, dat alle gezaghebbende namen hier vermeld zijn. Voor ieder hfdst. zijn de bibliographische gegevens up to date bijgewerkt. Een korte biographie met opgave van het volledig werk van iederen schrijver en dan de meest karakteristieke blz. uit het tooneelkritische werk. Alleen theorie. Niets dus over theaterverlichting en al wat het tooneelmateriaal aanbelangt. Dat ligt niet in de bedoeling van den schrijver, want het gaat over het drama per se en niet over wat ermee in verband staat. Daarover zijn werken genoeg te vinden. Er is om te besluiten een uitgebreide alphabetische inhoudstafel, die in een werk als het onderhavige veel diensten bewijzen kan. Kortom, een boek dat in geen bibliotheek mag ontbreken van menschen die zich of theoretisch of practisch met tooneel bezig houden.

Dr. R. K.

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

J. Godefroy, 6698.
HET MAHOMMEDAANSCHE ORNAMENT. Geïllustreerd. *W. A. Eisma, Leeuwarden,* 1929. (24.5 × 15.5) 122 blz. ing. f .175.

De schrijver behandelt in dit boekje het Maho-

medaansche ornament en zijn toepassing in Bouwkunst en Kunstnijverheid. 't Is geen geringe taak. En dat de schrijver er niet in slaagde, een prettig, goed ingedeeld boek te leveren sluit nog niet de bruikbaarheid daarvan uit.
Bij duidelijke afbeeldingen, met de pen geteekend, staat een tekst waarin een groot feitenmateriaal is vastgelegd.
Vaste structuur heeft het boekje niet en dat maakt het bestudeeren ervan niet gemakkelijk. Daarbij is de taal wat hortend, 't leest niet prettig; beschouwingen over het ornament worden op den voet gevolgd door opmerkingen over cultuur en historische feiten, waardoor het gebrek aan „opbouw" in 't werkje telkens naar voren komt. Toch heeft het verdienste en mogen wij den schrijver danken voor het overvloedige illustratiemateriaal en de vele notitie's, die hij over de Moorsche kunst verzamelde en in deze uitgave voor geringen prijs beschikbaar stelt.

H. Th.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Alexandre Arnoux, 6699.
TRISTAN CORBIÈRE. Geïllustreerd door den schrijver. *Bernard Grasset, Paris* 6, 1930. La vie Bohème. (19×12) 242 blz. ing. Ffr. 12.—.

In 1873 verscheen te Parijs een verzenbundel *Les Amours jaunes*, van een volslagen onbekenden dichter Tristan Corbière. De exemplaren verdwenen onmiddellijk in de vergetelheid; niemand schonk er de geringste aandacht aan; niemand werd getroffen door die vreemde, grillige stem, die denken doet aan het melancholieke schreeuwen van de zeemeeuw. De oplaag vergeelde ergens in 'n verborgen hoek van 'n pakhuis. De dichter zelf stierf twee jaar na het verschijnen van zijn bundel en de heeren van de litteraire kritiek dommelden rustig voort. Totdat Paul Verlaine in 1884 het werk van den jonggestorven dichter ontdekte en zonder aarzelen Corbière rangschikte onder de „Poètes Maudits". Sindsdien wordt het verzenboek van dien zonderlingen baanbreker gelezen, geregeld herdrukt en in meer of mindere mate geprezen en gewaardeerd door schrijvers van de meest uiteenloopende opvattingen. Huysmans genoot van de nijdassige hoekigheid der verzen. Laforgue heeft uitvoerige aanteekeningen nagelaten waarin hij den bizarren mensch en den ontegenzeggelijk zeer begaafden dichter bestudeert; trouwens hij heeft veel van dezen fellen spotter geleerd. Léon Bloy noemt hem ergens „een haai die probeert te zingen." René Martineau heeft een volledige biografie saamgesteld van dezen dichter, die zichzelf hoonend beschreef in zijn eigen grafschrift:

> Poëte en dépit de ses vers...
> Ses vers faux furent ses seuls vrais...
> Trop réussi — comme raté.

Deze wel-geslaagde mislukkeling is echter een voorlooper van het moderne gedicht. Hij heeft den nek omgedraaid aan de commertioneele poëtische welsprekendheid. Hij verafschuwde uit den grond van zijn hart de romantiekerige gevoeligheid en bombarie. Victor Hugo schold hij uit voor „epische schutter!"
Tristan Corbière is een zonderlinge knaap geweest. Foei-leelijk en van een overgevoeligheid doet hij zich grof voor, spottend met alles en vooral met zichzelf. Om maar vooral geen meelij te wekken. Dat is zijn voortdurende angst. Met opzet stoot hij af, en omgeeft zich met het prikkeldraad van onhebbelijke dwaasheden. Hij wil de aandacht trekken op zijn caricaturale verschijning. Hij verkleedt zich als de dood of als de duivel en wandelt zoo tot ontsteltenis van de brave bevolking door de straten van de Bretonsche stadjes Morlaix en Roscoff. Somwijlen klinkt heel de pijn om zijn verlatenheid als een rauwe snik, in een paar woorden door.
Een enkele maal hoort ge een volkstoon in sommige verzen, maar hij wil zijn diepste gevoel niet gaaf en met volle stem uitzingen. Zijn stem wordt schor en krijgt telkens een gebarsten klank. Zijn verzen krassen als de klagende schreeuw van de zee-meeuw.
Om den aansprong te begrijpen van deze pijnlijke poëzie, moet ge het mooie boek lezen, dat Alexandre Arnoux gewijd heeft aan dezen ongelukkigen mensch, die zichzelf Tristan noemde, en die „een ziel had, maar geen viool......"

P. v. d. M. d. W.

Dr. René Taupin, 6700.
L'INFLUENCE DU SYMBOLISME FRANÇAIS SUR LA POÉSIE AMÉRICAINE. *H. Champion, Paris*, 6, 1929. (25.5×16.5) 302 blz. ing. Ffr. 35.—.

Na eerst de pogingen van het Oosten en het Westen in Amerika te hebben nagegaan ter verlevendiging van de aan bloedarmoede lijdende Amerikaansche poëzie gaat schr. in bijzonderheden na, hoe het Fransche symbolisme in de Vereenigde Staten is binnen gedrongen. De periode wordt in drie deelen gesplitst: van 1880-95, van 95 tot 1900 en van dan tot 1910. Hier begint zijn eigenlijke taak zooals de titel aanduidt. In de Amerikaansche symbolistische school wijdt hij afzonderlijke hoofdstukken aan R. Hovey en W. V. Moody. Vooral de invloed van Verlaine en Baudelaire wordt in dit verband juist en zuiver belicht. Het tweede deel is het eigenlijke pièce de résistance Hier wordt heel de Imagisme van A. tot Z. bestudeerd. Tot deze school behoorden o.a. ook de zoo juist overleden D. H. Lawrence en de pas tot doctor honoris causa gepromoveerde G. Bottomley in Engeland. Onder de eerste imagisten rangschikt schr. Flint, R. Aldington, E. Pound en H(ilda) D(oolittle) de vrouw later van den voorlaatst genoemde. Onder de symbolisten vallen A. Lowell en J. G. Fletcher. Dertig blz. worden dan besteed aan T. S. Eliot en schr. besluit dit deel met den invloed na te gaan van het imagisme. In het laatste deel wordt in 't bijzonder de invloed nagegaan van Rimbaud, Mallarmé, Laforgue e.a. en het belang van „The little Review" de tolk van de jongere groep. Niet allen voor de Amerikaansche, ook de moderne Engelsche dichtkunst is dit een onmisbaar boek. Nergens zal men zoo klaar en duidelijk het zoo ingewikkelde imagisme uiteen gezet zien.

Dr. Raph. Kreemers.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. Ir. H. G. van Beusekom, 6701.
GANDHI EN ZIJN BETEEKENIS VOOR DE TOEKOMST VAN BRITSCH-INDIË, Geïllustreerd. *Alg. Boekhandel voor Inwendige en*

Uitwendige Zending, Den Haag, 1930. (19.5 × 13.5) 93 blz. ing. f 1.40.

De inleiding oriënteert ons bij de volken van Britsch-Indië dat een vierde gedeelte der wereldbevolking binnen zijne sterke natuurlijke grenzen besloten houdt. Nu gist het echter bij deze bevolking; een sterke nationale ontwaking is begonnen. Ook de overwinning van Japan op de Russische legers maakte deze volken wakker; en deze nationale beweging neemt tengevolge van den wereldoorlog en het bloedbad van Amerika steeds grooter afmetingen aan. Leider dezer volksbeweging is Ghandi. In Engeland kwam hij in aanraking met de Westersche beschaving; het wezen hiervan kon dezen Oosterling met zijn diep Oostersch gedachtenleven en levensbeschouwing echter niet bekoren. Hij keert zich tegen het doordringen der Westersche beschaving, die een gevolg is van de Engelsche overheersching in N.-Indië. In Zuid-Afrika bereikte Ghandi voor zijn landgenooten tegenover het Engelsche bestuur zijn eerste successen. Dan begint hij den strijd tegen Engeland ten gunste van zijne landgenooten in Britsch-Indië zelf: onafhankelijkheid, vrijmaking van het Indische volk van het Engelsche gezag. Om dit te bereiken gebruikt hij voor onze Westersche opvattingen ongewone middelen: lijdelijk verzet onder allerlei vormen, een uitvloeisel van zijn Hindoesche levensopvatting. Tot nog toe liep zijn actie op mislukking uit. Het is echter niet te voorspellen welke gevolgen het optreden van Ghandi voor het Britsche rijk zal hebben, evenmin als voor het Christendom. Ghandi leidt een streng ascetisch leven, zijn godsdienst heeft geen dogmatisch, maar moreel karakter. De bergrede van Christus is wel een stuk van zijn levensprogram, maar overigens blijft hij aan zijn Hindoesche levensopvatting vasthouden.

Leer en streven van Ghandi zet de schrijver helder en zakelijk uiteen; hij geeft ons een inzicht in den huidigen toestand van Britsch-Indië. Een ruime litteratuuropgave biedt tevens volop gelegenheid om onze kennis over dit onderwerp nog uit te breiden en te verdiepen.

P. Placidus O.Cap.

Dorothy Thompson, **6702.**
NIEUW RUSLAND. Vertaald uit het Engelsch door J. Ezermann. *J. Philip Kruseman, Den Haag*, 1930. (24 × 13.5) 272 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Schrijfster van dit boek was langen tijd als correspondente van eenige Amerikaansche bladen in Rusland en geeft ons hier een objectief relaas, zuiver en scherp, doch zonder partijdigheid gesteld, van het huidige Russische Sovjet-regiem. Het eene probleem na het ander heeft zij met vaardige hand ontleed — scherp heeft ze toestanden en personen omlijnd en gebeeld. Helder worden conflicten en tegenstrijdigheden in de communistische staatsstructuur ontward — waarna de twee belangrijkste figuren uit het hedendaagsche Rusland in een spannende antithese tegenover elkander worden gesteld.

Terecht zegt ze, dat het Russische probleem geen droge staatkundige proefneming, maar het pijnlijk verloop der wedergeboorte van geheel een volk is.

Een ontstellend boek met journalistieke flair geschreven, dat we volwassenen om studiemotief ter lezing aanbevelen — zij het ook met critisch oog, want schrijfster neemt tegenover Rusland's atheïsme en materialistisch systeem een geheel ander standpunt in, dan wij. Dorothy Thompson is daarin typisch Amerikaansch: onzeker en zwevend inzake godsdienstbegrip, vol verwachting van een op materie gevestigde toekomst.

H. H.

FRANSCH.

Emilo Mayer, **6703.**
NOS CHIEFS DE 1914. *Stock, Paris*, 6, 1930. (18.5 × 12) 316 blz. ing. Ffr. 15.—.

't Is begrijpelijk, dat de opwindende gebeurtenissen van den wereldoorlog, bij het levendige, ontvankelijke en nationalistische Fransche volk, den juisten zin verstoorden voor een nuchtere, evenwichtige beoordeeling van de mannen, die de Voorzienigheid bestemd had, in dit zware tijdsgewricht leiding te geven aan de krijgsoperatiën. De minder juiste berichtgeving der sensatiebladen heeft daar stellig ook heel wat schuld aan. Tien jaren later, zijn we zoo ver, dat nuchtere, kritiekvaardige menschen wel eens willen neerschrijven, hoe het er nu eigenlijk bijstond met de leidinggevende „genieën", die thans als „helden" vereerd worden. 't Is trouwens den eersten keer niet, dat deze auteur een dergelijk werk onderneemt. Feitelijk is het onderhavige boekje slechts een populariseering van vroegere grootere werken van dezen schr., wiens bedoeling we uit een oogpunt van historiebeoefening slechts kunnen toejuichen. 't Gaat echter buiten de competentie van een historicus, in dergelijke militaire kwesties stelling te nemen. Intusschen wordt men met militaire zaken, in dit boekje niet lastig gevallen, de ondertitel zegt dat duidelijk genoeg. Wat hier over Joffre, Foch, Percin, Laurezac, d'Amade en Sarrail meegedeeld wordt, is zelfs zoo interessant, dat men het boekje in één adem uit zou lezen. We kunnen ook niet zeggen, dat schr. een oogenblik den schijn heeft onbillijk te zijn. Aangezien genoemde maarschalken en generaals nuttige profijten getrokken hebben uit de les die de krijgsgeschiedenis bood, volgt een slothoofdstuk, waarin de vroegere oorlogsvoering en krijgstactiek failliet wordt verklaard. Schr. zet daar boven: „Het waarschijnlijk verdwijnen der legers" en hij neemt daarin een standpunt in, als ten onzent Prof. van Embden.

C. Slootmans.

DUITSCH.

A. Dempf, **6704.**
DIE SYMBOLISCHE FRANZISKUSLEGENDE. *R. Oldenbourg, München*, 1929. (22.5 × 15) 122 blz. ing. M. 4.50.

De titel is misleidend en heeft ook reeds recensenten misleid. Schijnbaar slechts een eenvoudige vertaling van de mooiste passages uit de oudste Franciscus verhalen. De Inleiding is echter geheel daarop gericht bij den lezer — die éénzijdig wordt voorgelicht — de gedachte te wekken, dat de Franciscus-volgelingen hun Stichter voorstelden als den brenger van een *nieuw Evangelie*. Joachimisme in den strikten zin, dus de verkondiger van een geheel nieuw, geestelijk tijdperk in de geschiedenis, zou de ware Franciscus-gedachte zijn in die oude verhalen.

Zeker zijn er onder de latere volgelingen van Franciscus extra-vagante dwepers geweest, zoo-

als een Gerardus van Borgo San Domino. Maar alles nu zóó te gaan uitleggen, dat men overal puur Joachimisme vindt, dat is in strijd met de nuchtere feiten. Maar deze schrijver kent geen problemen, geen nuanceering van ideeën. Alles wat op Joachimisme lijkt, is even waardevol voor zijn betoog, dat Bonaventura, ofschoon hij het Joachimisme bestreed, toch een geheel joachimtisch idee van Franciscus had. Hij maakt ergens onderscheid en ziet niet, dat het hier gaat over spreekwijzen, (als: de Engel van 't Boek der Openbaring), die conventioneele uitdrukkingen werden, zonder dat daaraan de eigenlijke leer van Joachim en latere uitleggers, ten grondslag ligt. Van waarde is de gedachte, op het *hernieuwingsidee* te wijzen in de oude Franciscus-verhalen, maar het wordt hier zóó op de spits gedreven, dat de ,,Mittelalterliche Geistesgeschichte'' die Dempf in de serie, waartoe dit werkje behoort, wilde vastleggen, zeer eenzijdig is geworden.

Dr. F. B.

A. Kutschbach, **6705.**
DER BRANDHERD EUROPAS. Geïllustreerd door den schrijver. *E. Haberland, Leipzig,* 1930. (18.5 × 12.5) 454 blz. ing. M. 8.—, geb. M. 10.—.

Maken we in de contemporaine geschiedenis kennis met de Balkanstaten, dan beperkt zich die kennis meestal, tot een kijk op de rol, die de groote mogendheden deze landjes lieten (of laten) spelen in de buitenlandsche politiek. Van de inwendige roerselen vernemen we eens wat uit een dagbladartikel, maar véél dieper gaat onze kennis dan ook meestal niet.

't Is zeker geen geringe verdienste, dat dit boek althans een flink stuk van den sluier, die voor ons Westerlingen over den Balkan hangt, oplicht. Vijftig jaren heeft de schr. over den Balkan gezworven, met liefde en geduld, ja levensgevaar, daar veel verdragen en daardoor verworven 'n diep inzicht in land, volk, cultuur, nationale aspiraties en de drijfveeren der leidinggevende personen. Zijn vele beleefde avonturen biedt hij ons aan in een zeer levendig geschreven en gedegen boek. Werkelijk, het is méér dan eersteklas journalistiek werk. Doordat schr. in zijn verhaal meermalen vroeger beleefde of later meegemaakte voorvallen tusschen schuift — en op boeiende wijze — gaat de strakke lijn wel eens verloren en werkt het boek voor den lezer soms vermoeiend.

Een historiewerk in den strikten zin van het woord is het niet. Toch zal de historicus er veel waardevol materiaal in vinden, in acht nemende de bezwaren, die ,,Mémoires'' van dit soort nu eenmaal hebben.

C. Slootmans.

Ludwig Freiherr von Pastor, **6706.**
GESCHICHTE DER PÄPSTE SEIT DEM AUSGANG DES MITTELALTERS. *Herder & Co., Freiburg, i.Br.,* 1929. (23 × 14.5) Deel XII: XXXV-587 blz., deel XIII: -1057 blz. Per deel ing. M. 14.—, geb. M. 18.—.

Dit deel bevat de meest treffende en verrassende bijzonderheden op allerlei gebied en doet niet alleen in het algemeen, maar ook in de kleinste details een nieuw en betrouwbaar licht opgaan over de pontificaten, die het behandelt in casu die van Paus Gregorius XV en Urbanus VIII. Onder hun bewind deed de H. Stoel herhaaldelijk vergeefsche pogingen, om vrede te brengen onder de volkeren. Grooten tegenstand ondervond zij bij hun pogingen in kardinaal Richelieu, die Frankrijk tot roem en aanzien wilde brengen ten koste der Habsburgers. Door zijn politiek verijdelde deze kardinaal ook de saeculariseering van het pausdom. Urbanus wordt ons geteekend als de vader der Christenheid, een groot bevorderaar van wetenschap en kunst en vernieuwer van den godsdienstzin. Ter sprake komen hier meer in het bijzonder de belangrijke vraagstukken rond het proces van Galilei, het Jansenisme en de barok-kunst, waarbij meer speciaal de aandacht gevraagd voor de kunst van Bernini. Moge Pastor's monumentale levenswerk, dat de dood ontijdig afbrak, door zijn opvolger op waardige wijze afgewerkt en voltooid worden.

H. H.

Helena Riesch, **6707.**
FRAUENGEIST DER VERGANGENHEIT. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i. Br.,* 1929. (19 × 13) 206 blz. ing. M. 1.50, geb. M. 1.90

Helene Riesch heeft bij de derde uitgave haar vrouwenportretten aanmerkelijk ingekort. Verschillende historische figuren ontbreken in dezen bundel en zoo komt het ook wellicht dat we den indruk krijgen dat al zeer uiteenloopende vrouwengestalten in deze galerij zijn saamgebracht: Christine van Pisa, Lucretia Borgia, Madame de Maintenon...!

Sommige figuren zijn niet meer dan geschetst, anderen, zooals Bettina van Arnim zijn wat al te fraai gekleurd, soms zouden we ook wat meer oorspronkelijkheid, iets meer persoonlijk inzicht verlangen als de schrijfster haar ,,historische vrouwen'' bespreekt.

Toch is 't een interessant en lezenswaardig boekje.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Karl Tschuppik, **6708.**
ELISABETH, KAISERIN VON OESTER - REICH. Geïllustreerd. *Dr. Hans Epstein, Wien,* 1929. (21.5 × 13.5) 297 blz.

Eenerzijds is dit werk voor de politieke geschiedenis vrijwel onbelangrijk, niet alleen, omdat deze keizerin zich slechts één enkele maal daadwerkelijk met de politiek bemoeid heeft en dat wel bij de voorbereiding der Ausgleich van 1867, maar tevens, wijl haar geest zéér afkeerig was van den omgang met lieden, die aan het hof een rol speelden. Anderzijds is het niet van belang ontbloot, dat de historicus hier van achter de coulissen en door de oogen van 'n scherpblikkende vrouw weer eens leeren kan, hoe seniel en afgetakeld het Habsburgsche keizerschap was. Voor psychologen is het een zéér merkwaardig boek over een uitzonderlijke vrouw, die per ongeluk keizerin was. Den auteur moeten we de verdienste toekennen, een levensechte en boeiende historische roman geschreven te hebben. Alleen echter menschen met rijpe levenservaring zij het aanbevolen. Den gemiddelden Nederlander intusschen, zal het weinig interesseeren.

C. Slootmans.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

FRANSCH.

Pierre Davaud, **6709.**
CE QU'IL FAUT CONNAITRE DE L'HIS-

TOIRE DES ÉTATS UNIS. *Boivin, Paris,* 6, 1927. (19×12 159 blz. ing. Ffr. 7.—.

Dit is een bij uitstek Fransch boekje zoowel om zijn eigenschappen als om zijn gebreken. En „wat *men* over Amerika dient te weten" dient vooral verstaan te worden in dezen zin: „wat een Franschman over dat land moet weten." Zooals haast al de werkjes uit deze serie onderscheidt zich het boekje van vele Duitsche, Engelsche en Amerikaansche dito's door zijn overzichtelijkheid en duidelijkheid. Alles wordt natuurlijk door een Franschen bril bekeken. En we zullen de laatsten zijn om te beweren, dat Frankrijk niet in zeer intieme relaties staat tot de Vereenigde Staten zoowel in 't verleden als in 't heden. Doch het werkje van Davaud zondigt eerder door een tekort dan door een teveel. Alles wat in verband staat met Nederland en den grooten invloed door al wat Nederland heeft uitgeoefend op de Amerikaansche beschaving kon toch ook heel gemakkelijk vermeld worden. Dat is toch ook voor een Franschman interessant. Hoeveel juister wist Priestley dat te zien in het eerste deel van het groote werk *A history of American Life* betiteld „The Coming of the white man." Honderde blz. worden aan dit gegeven gewijd door een volbloed Amerikaan. Is dat voor een Franschman dan nog niet eens het vermelden waard? De laatste hfdst. zijn maar een louter aanvulsel, bladvulling. Daarover bestaat ook in Frankrijk veel beter. B.v. de werken van Régis Michaud. Schr. weet ook den splinter in zijn eigen oog te zien en is o.a. niet erg malsch voor Fransche politici, die dwaasheden hebben uitgehaald tegenover Amerika, b.v. citoyen Genet. Dat is toch een goed punt, dat in een Fransch boek het vermelden waard is. We hadden ook liever hier en daar de dingen wat beter bijeen geplaatst gezien. Met de methode van Davaud moet men van zelf in herhalingen vervallen, en dat is erg onaangenaam in een boekje van dezen omvang. Er bestaan ook voor de Franschen beter overzichtelijke en bondige werken over Amerika dan dit. En voor het Nederlandsch publiek achten we het geen recommendatie waard.

Dr. Raph. Kreemers.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

L. F. Bouman, 6710.
HET WONDERBOEK DER LUCHTVAART. Geïllustreerd. *W. de Haan, Utrecht,* 1930. (25×18) 119 blz.

„In dit boek zal men geen wetenschappelijke beschouwingen noch diepgaande technische beschrijvingen vinden", zegt de schrijver in zijn inleiding en toch is dit boek ook voor den technicus niet vliegtuigkundige, interessant, niet het minst om de overtalrijke afbeeldingen naar photo's op kunstdruk papier, welke schitterend geslaagd zijn. De schrijver, chef van het vliegveld Waalhaven is zoo echt met zijn onderwerp vertrouwd. Zoo behandelt hij, alles zeer populair en onderhoudend als ware 't een vliegles. Hij voert ons rond in een vlieghaven en laat ons zien, wat er zoo al te koop is. Ook de moderne vliegtuigen en vliegbooten, de vliegsport, luchtschepen en nog veel meer, dat tot dit onderwerp behoort, bespreekt hij, maar alles conform de boven geciteerde opmerking in zijn voorrede. Onze totaal indruk van dit boek is dan ook onverdeeld gunstig en wij kunnen iedereen, die iets over het vliegwezen wil weten, de lezing van dit ook grafisch zeer goed verzorgd voek aanbevelen.

Ir. F. Kurris.

James Jeans, 6711.
HET HEELAL. Vertaald uit het Engelsch door Dr. S. L. van Oss. Geïllustreerd. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1930. (24.5×16) VIII-247 blz. ing. f 5.75, geb. f 6.90.

De schrijver heeft een buitengewone gave, om bevattelijk en helder uit te leggen en door gelukkig gekozen voorbeelden maakt hij de moeilijkste problemen toegankelijk.

Het boek behandelt achtereenvolgens: de sterrenhemel, het atoom, aldus wijzend op het verband tusschen de vraagstukken over den bouw der sterren en de bouw der kleinste deeltjes, de tijd, het begin en het einde der wereld. De groote verdienste van het boek is wel, dat de schrijver op breede en heldere, suggestieve wijze den lezer een denkbeeld geeft van de moderne astronomische en cosmologische problemen en van de pogingen om tot oplossing te geraken. Hiermede is niet gezegd dat we gaarne alles zouden onderschrijven wat de schrijver zegt, b.v. over de evolutie: zijn opvatting schijnt mij te radicaal. Het is een zeldzaam interessant werk. Een aantal zeer fraaie foto's van nevelvlekken en sterrenhoopen verhoogen de aantrekkelijkheid.

Dr. W. Jacobs.

XII. LEERBOEKEN.

NEDERLANDSCH.

H. Koolhove, e.a., 6712.
DE BRITANNIA M.U.L.O.-SERIE. Geïllustreerd. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1929. (19×13.5) Deel I: 148 blz. ing. f 0.90, deel II: 200 blz. ing. f 1.40, deel III: 166 blz. ing. f 1.40.

De lof van de werken van Dr. De Maar is al op verschillende tonen bezongen. Ook van deze reeks van drie boekjes, waarin de methode wordt aangewend voor U.L.O. in Nederland en M.U.L.O. in Ned. Indië, kan niets dan goed worden gezegd. Mooie illustraties, mooi papier, mooie tekst en toepasselijke oefeningen. Vooral het 3de stukje (Spraakleer) vinden we duidelijk en buitengewoon verzorgd.

Dr. R. Kreemers.

XIV. SPEL EN SPORT.

NEDERLANDSCH

A. Duiker, 6713.
HANDLEIDING VOOR DE LICHTE ATHLETIEK. Geïllustreerd. *P. Noordhoff, Groningen,* 1930. (21×14.5) 207 blz., ing. f 2.40, geb. f 2.90.

De lessen zijn uiterst logisch opgebouwd en vooral volgbaar gehouden, terwijl elke theorie met aanvaardbare bewijzen gesterkt is.

Zoowel de onderwijzers als de leeraren lichamelijke opvoeding, maar boven al de trainers zullen er veel nut van kunnen ondervinden. Wanneer we echter één opmerking willen maken, dan betreft dit vóór alles de foto's en figuren. Vooreerst zijn vele foto's verre van duidelijk terwijl vervolgens door ons als een groot bezwaar ge-

voeld is, dat in de tekst niet duidelijk, verwezen is naar de bijbehoorende figuren, het geheel zou er veel door gewonnen hebben. Wij wenschen echter schrijver en uitgever met dit werkje veel succes toe en raden leiders en onderwijzers de lezing beslist dringend aan.

G. O.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Cl. M. H. Bauer, 6714.
MIESJE. Geïllustreerd door Hans Borrebach. *G. B. van Goor Zn., Den Haag,* 3e druk : 1930. (22.5×15) 168 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.65.

Miesje's vader is naar Amerika om fortuin te maken en komt moeder en haar halen, om in 't nieuwe vaderland te gaan wonen. Aardig wordt beschreven, hoe een Hollandsch kind al die nieuwe dingen ziet. Maar vóór Miesje groot is, sterft moeder en Miesje gaat weer terug naar grootmoeder in Holland, tot ze groot zal zijn en voorgoed bij vader mag komen wonen. Goed geschreven en kinderlijk van toon.
Voor kinderen van tien jaar en ouder.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Cl. M. H. Bauer, 6715.
TWEE ZWERVELINGEN IN AMERIKA. Geïllustreerd door J. Rotgans. *G. B. van Goor Zn., Den Haag,* 2e druk: 1930. Na schooltijd. (23.5×13.5) 176 blz. ing. f 1., geb. f 1.65.

Twee schooiertjes loopen weg van huis; de een 'n wees, de ander kind van 'n dronkaard. Ze komen na veel honger en ellende buiten, waar moeder Darvson haar vruchten kweekt en haar groot gezin bestiert. Dáár vinden de jongens 'n thuis en daar worden ze flinke jonge mannen, die later de trots worden van hun pleegmoeder. Prettig, frisch en boeiend geschreven, maar niet voor kinderen onder de veertien jaar. De jonge lezers krijgen ook eenigszins 'n indruk over 't ontstaan der steden in het Amerika van toen en over de trek naar de goudvelden.

Alb. Steenhoff-Smulders.

N. K. Bieger, 6716.
FLIPS INDISCHE LOTGEVALLEN. Geïllustreerd door Pol Dom. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1930. (22.5×15) 202 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.50.

Flip Philipsen, 'n Indo, die door zijn vader naar Nederland is gestuurd, om voortaan daar te leven, ondervindt heel wat teleurstellingen, daar z'n tante Marrije hem niet kan uitstaan. Dit bedroeft oom Dirk zeer, daar deze in Flip 'n flinke opvolger in de bakkerszaak ziet. Hoe er ook gepraat wordt, tante Marrije blijft bij haar besluit en plaagt de arme jongen elken dag meer. Tot deze opeens besluit er vandoor te gaan en het lukt hem, na vele wederwaardigheden 'n plaatsje als hutjongen te vinden op 'n boot, die naar Java terugvaart. Na vele ervaringen komt hij weer in z'n vaderland terug, waar hij zeer tot z'n blijdschap z'n moeder terugziet, en haar meehelpt in 't besturen en vooruitbrengen van haar plantage.
'n Neutraal jongensboek.

L. B.

Ph. Exel, 6717.
RUTGER MORIS. Geïllustreerd door O. Verhagen. *G. B. van Goor Zn, Den Haag.* 2de druk: 1930. (22×15) 160 blz. geb. f 1.90.

Rutger Moris en zijn zwarte vriend Sambo, vinden op de plantage van Mr. Jerby weinig goeds, daar het hun, wanneer deze dronken is, aan slaag niet ontbreekt. Wanneer Rutger's vader na 'n lang ziekbed sterft, besluiten zij er van door te gaan, daar de onbekende toekomst licht gunstiger zal zijn. Ze worden door 'n troep wilden, met wie ze onverhoeds kennis gemaakt hebben en die goede bedoelingen met de jongens hebben, overgebracht naar Rutger's oude kennis, Krijn Frederikszn. Hier wordt Rutger trommelslager en Sambo compagniesneger. Alles gaat nu naar wensch tot Mr. Lerby toevallig op zekere dag hen tegen 't lijf loopt en ze in 'n schip duwt om ze weer mee terug te nemen. Het schip wordt echter overvallen door wilden, die hen ontvoeren en hen willen dooden, totdat plotseling de medicijnman, die oorspronkelijk 'n blanke is, hen uit hun hachelijke positie redt.
Boeiende lectuur. Neutraal.

L. B.

Leo Foppe, 6718.
HEINTJE DE PECHVOGEL. Geïllustreerd. *De Spaarnestad, Haarlem,* 1930. (22.5×14.5) 163 blz. geb. f 1.35.

Heintje verdient z'n bijnaam met eere. Met alles loopt hij bijna tegen de lamp, zoo wel thuis, als in school, als hij aan 't spelen is, etc., etc. Jammer genoeg ziet hij maar altijd te laat in, dat hij een of andere pechstreek makkelijk had kunnen voorkomen, als hij 'n beetje oplettender was geweest. Zoo hij dan ten slotte nog aan de leeskoorts geraakt, loopt de maat vol, zoodat z'n vader er gauw 'n stokje voorsteekt. Echter niet vlug genoeg, want eerst zet Heintje nog eens heel de buurt op stelten, doordat hij tengevolge van 'n spannend Indianenboek, dat hij pas gelezen had, meende inbrekers gehoord te hebben. Ook de reis naar z'n neefje loopt hij mis, omdat hij vergeet in Alkmaar uit te stappen.
'n Boek, dat onze jeugd wel zal bevallen.

L. B.

G. Ingwersen, 6719.
DE DAS. Geïllustreerd. *E. J. Bosch, Jbnz, Amsterdam,* 1930. (24.5×16) 165 blz. geb. f 2.90.

Wat een mooi jongensboek! was 't eerste, dat ons over de lippen kwam, toen we bovenstaand boek uit hadden. Wat een kraan van een jongen die Piet, die, al kwam hij ook uit zoo'n alledaagsch milieu zich met z'n groot hart overal doorheen wist te slaan, en niet alleen zichzelf en zijn ouders, maar ook anderen uit den nood wist te helpen door... het breien van een das. En spanning, voortdurende spanning zit er in: iedere bladzij wekt de nieuwsgierigheid. De taal is best verzorgd; eenige penkrassen veraangenamen den inhoud.
't Spijt ons echter, voor onze Roomsche jongens er iets in te moeten afkeuren: 't Boek is beslist protestantsch. Minder opvoedkundig is ook die passage van de ongelukkige ouders van Krijn, Piets makker, die hun kinderen niet eens hebben laten doopen en er, door den nood gedrongen, eerst op 't eind toe overgaan!

D.

Katholieke Pedagogen

Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden.

Reeds verschenen:

H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:

Leidraad voor Katholieke Scholen

Vertaling en inleiding van Pr. WOLTERS

In soepel kartonnen band .... f 2.25

BERN. OVERBERG.

Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht

Vertaling van L. KNUVELDER

Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS

In soepel kartonnen band .... f 3.50

Thans verkrijgbaar:

LUDWIG AUER:

Nieuwe wegen naar 't oude doel

„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".

Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS

In soepel kartonnen band .... f 2.25

Uitgaven:

Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg

Ook in iederen degelijken Boekhandel

RADIOBIBLIOTHEEK

Een reeks practische werken over draadlooze, die voor den beginneling en liefhebber, evengoed als voor den technieker een bron van gegevens en inlichtingen bevatten.

Zijn reeds verschenen:

Nr. 1: **Storingen in Radiotoestellen**, door P. H. Brans. 56 blz. Met 15 Fig. f 0.60.

Nr. 2: **Energiebronnen voor Radiotoestellen** (Deel I) door P. H. Brans. (Droge cellen en Accu's). 144 blz. met 107 fig. f 1.50.

Nr. 3: **Energiebronnen voor Radiotoestellen** (Deel II) door P. H. Brans. (Filters voor Anode en gloeidraad. (Wisselstroomvoeding). f 1.75.

Nr. 4: **Zes goede ontvangschakelingen** met volledige constructieteekeningen op ware grootte, schema's en foto's door J. Luyckx f 1.50.

Nr. 5. **Schakelingen voor Ultra-kortegolf-ontvangst**, met volledige constructieteekeningen, door J. Luyckx. f 0.75

In voorbereiding:

De Neutrodyne. De Superheterodyne. Antennes voor Radio.

UITGEVERIJ „DE TECHNIEK"

Amerikalei 195 ANTWERPEN

Stukgeloopen

voeten, verzacht en geneest men met

PUROL

Doos 30-60. Tube 80 ct. Bij Apoth. en Drogisten

Fa. C F SLOOTMANS - BREDA

SPORTARTIKELEN VEEMARKT 43

Kloosters en gestichten extra korting.

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS

10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —

PROPAGANDA-SECRETARIAAT

POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

N.V. Provinciale IJzerhandel

Willemsplein 7-8 - Arnhem - Tel. 23598

Huishoudelijke Artikelen, Gereedschappen en IJzerwaren.

Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied

Kloosters, Gestichten- en Hotels genieten korting.

J. J. de Leeuw, Tilburg

Groot- en Commissiehandel in:

BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK

TUINSTRAAT 59, Telef. 241

Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN

Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

(*Vervolg van pag. III.*)
meisje en wees op iets glinsterends in het gras, „daar is een tabaksdoos in den grond begraven." Zij nam een stok en begon in den grond te wroeten. Het kindermeisje was zelf ten hoogste zestien jaar. De tabaksdoos rolde zich op, ontrolde zich als een slang en kroop sissend door het gras. „O, o", riep het meisje, pakte me bij den arm en liep snel weg. Voor mij was het moeilijk snel te loopen. Hijgend vertelde ik, hoe we gemeend hadden een tabaksdoos in het gras te vinden, en hoe bleek, dat het een slang was. Ik herinner ook nog iets dat in de „witte" keuken gebeurde. Vader en moeder waren uit. In de keuken zijn het dienstmeisje en de keukenmeid, zij hebben bezoek. Mijn oudere broeder Alexander, die met vacantie thuis is, ook in de keuken. Hij gaat met beide voeten als op stelten op een houten schop staan en springt zoo op den leemen keukenvloer rond. Ik vraag om de schop, doe ook een poging er op te klimmen, val en schrei. Mijn broer beurt mij op, kust mij en draagt mij in zijn armen de keuken uit.

Ik was waarschijnlijk reeds vier jaar, toen iemand mij op een groote, grijze, zeer makke merrie zette; ze droeg zadel noch toom, had slechts een halster een touw. Met wijd uitgespreide beenen hield ik met met beide handen aan de manen vast. De merrie bracht me naar een pereboom on der een tak, die me tot den buik reikte. Zonder te begrijpen wat dat beteekende, gleed is van den rug van het paard en viel in het gras. Het deed geen pijn, maar begrijpen deed ik het niet.

Gekocht speelgoed bezat ik in mijn jeugd zoo goed als niet. Slechts eenmaal bracht moeder me uit Charkow een kartonnen paardje en een bal mee. Ik en mijn jongere zuster, wij speelden met eigengemaakte poppen. Tabte Fenja en tante Raissa, de zusters van vader, maakten ze van lappen en tante Fenja teekende er met potlood oogen, mond en neus op. Ik vond die poppen prachtig, kan ze nog duidelijk herinneren. Op een winteravond sneed Iwan Wassiljewitsch, onze machinist, uit karton een wagon met vensters en plakte hem op wielen. Mijn oudere broer, die met Kerstvacantie thuis was, zei dat men zoo'n wagon in een wip kon maken. Hij nam mijn wagon uit elkaar, teekende lang, maar toen hij de teekeningen uitknipte, kon hij er geen wagon van maken.

Familieleden en kennissen, die naar de stad gingen, vroegen mij dikwijls: „Wat zullen we voor je meebrengen uit Jelissawetgrad of Nikolajew?" Mijn oogen glinsterden. Wat zou ik vragen? Men hielp mij. Iemand noemde op: een paardje, boeken, kleurpotlooden of schaatsen. „Schaatsen Halbhalifax", zei ik, omdat ik het mijn broer had hooren zeggen. Maar die ze me beloofden, hadden hun belofte al vergeten als ze over onzen drempel waren. Ik hoopte wekenlang op het beloofde en dan werd ik nog lang door teleurstelling gekweld.

In den voortuin zette een bij zich op een zonnebloem. Omdat bijen steken is voorzichtigheid geboden. Ik pluk een blad van een saliplant en pak daarmee de bij. Dan voel ik een hevige ondragelijke pijn. Huilend loop ik door den tuin in de werkplaats van Iwan Wassiljewitsch. Hij trekt den angel uit de wond en bestrijkt den vinger met een verzachtende vloeistof. — Iwan Wassiljewitsch bezat een glas, waarin tarentula's zwommen in zonnebloemenolie. Dat vocht ging door voor het meest onfeilbare middel tegen steken. Ik ving de tarantula's met Witja Gertopanow. Wij bevestigden een stukje was aan een draad en lieten dat neer in het gaatje inden grond. De tarantula klemde zich met de pooten aan het was en bleef daar aan kleven. Dan deden wij haar in een leeg lucifersdoosje. Maar die jacht op tarantula's is van lateren datum.

Ik herinner mij een gesprek van de volwassenen op een langen, winterschen theeavond: hoe en wanneer Janowka werd gekocht, hoe oud de kinderen toen waren en wanneer Iwan Wassiljewitsch in onzen dienst was gekomen. Moeder zegt: „Ljowa hebben wij kant en klaar van de hoeve meegebracht" en daarbij ziet ze me guitig aan. Ik maak in stilte gevolgtrekkingen en zeg dan hardop: „Dus ik ben op de hoeve geboren?" „Neen", voegt men mij toe, „je bent hier in Janowka geboren." „Maar moeder zegt toch, dat men mij kant en klaar hierheen heeft gebracht." „Dat zegt moeder maar zoo, ze maakt een grapje..." Ik ben onvoldaan en vind dat het een eigenaardig grapje is, maar ik zwijg, omdat ik op de gezichten der volwassenen het bizondere lachje der ingewijden zie, dat ik niet kan uitstaan. Uit deze herinneringen van den winterschen theeavond als niemand haast heeft, ontstaat de chronologie. Ik ben in October op den 26sten geboren. Dus zijn mijn ouders in het voorjaar of den zomer van 1879 uit de hoeve naar Janowka verhuisd.

Heinrich Heine.

Te Düsseldorf, Heinrich Heine's geboortestad, wil men een standbeeld voor hem oprichten. Als dit monument het nu maar rustiger krijgt dan eens zijn voorganger in het Achilleion op Korfoe, de bezitting van keizerin Elisabeth van Oostenrijk en later van keizer Wilhelm II van Duitschland... Zoodra de keizer, men herinnert het zich, het Achilleion in zijn bezit kreeg, liet hij het beeld van den „Vaterlandsloser Geselle" en atheïstischen semiet verwijderen: het heeft, na allerlei zwerftochten, eindelijk te... New-York een plaatsje gekregen. Alsof het des dichters woorden „verbeelden" wilde:

Anfangs wollt' ich fast versagen,
Und ich meint', ich trüg es nie,
Und ich hab' es doch getragen
Aber frage nur nicht, wie......

Frankrijk, zijn bewonderd ideaal, heeft hem eerder geëerd: te Parijs, waar hij in 1856 stierf, staat op zijn graf een buste en is een straat naar hem genoemd. En hij zelf heet er wel de geestigste Duitscher van alle Franschen in de 19de eeuw...

N.V. Van Loo's Wijnhandel, Arnhem, Tel. 24771
Oud betrouwbaar adres voor BORDEAUX-, RIJN- EN MOSELWIJNEN. — MISWIJN.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

P. van Liebergen

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

Vraagt
„Kroon Limonades"
Limonadefabriek
„DeKroon"
Eindhoven, Tel 1008

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

Gebr. van Campen, Nijmegen
Broerstraat 63 — Telef. 1866
▼
Haarden — Kachels — Fornuizen
Complete Keukeninrichtingen.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN
Fabrikanten van **prima Heeren- en Damesschoeisel** merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, — afgelapt en Good-Year Welt. —

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

Doet uwe inkoopen bij onze adverteerders.

LIEBRAND'S KWALITEITS LIMONADES
P. F. LIEBRAND — DEN BOSCH — ST. JOSEPHSTRAAT 11

J. LIGTHART-BERKEL - Tilburg - Leonardstraat No. 5
Groothandel in vleeschwaren, Speciaal levering aan kloosters en gestichten.

S. MENHEERE-DUSEE - TILBURG BOUWMATERIALEN, WAND- EN VLOERTEGELS, SANITAIREN
Kantoor: Molenstraat 144 - Telefoon 1058 Magazijnen: Besterdstraat 3 - Rosmolenplein 36

Firma Wilhelm van Eupen

R. K. Boekhandel & Uitgeverij
EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie **BLOEIEND LEVEN** No. 1 2 en 3 voor het 1e leerjaar door
Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes:

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar door **M. C. van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.
door **H. H. Stroy,**
Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal)
40 cent.

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal)
50 cent.

Beleefd aanbevelend,
Firma Wilhelm van Eupen.

Onze Woordenboeken nieuwe Talen zijn thans alle uit voorraad leverbaar.

Zoo juist verschenen:

K. TEN BRUGGENCATE

ENGELSCH WOORDENBOEK

TWEEDE DEEL
NEDERLANDSCH—ENGELSCH
ELFDE VERBETERDE EN VERMEERDERDE UITGAVE

door A. BROERS
Leeraar H.B.S. met 5-j. cursus te 's-Gravenhage

Prijs, gebonden . . . . gld. 3,75

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

FILMGIDS

OFFICIEEL ORGAAN DER KATHOLIEKE FILMCENTRALE
onder Hoofdredactie van Pater HYACINTH HERMANS
De prijs is f 2.15 per half jaar, f 4.25 p. jaar

Proefnummers kan men verkrijgen bij de Administratie:

Drukkerij Henri Bergmans & Cie.
LANGESTRAAT 35
TILBURG - TEL. 301

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

No 15 | **1 AUGUSTUS 1930** | **25 cent**

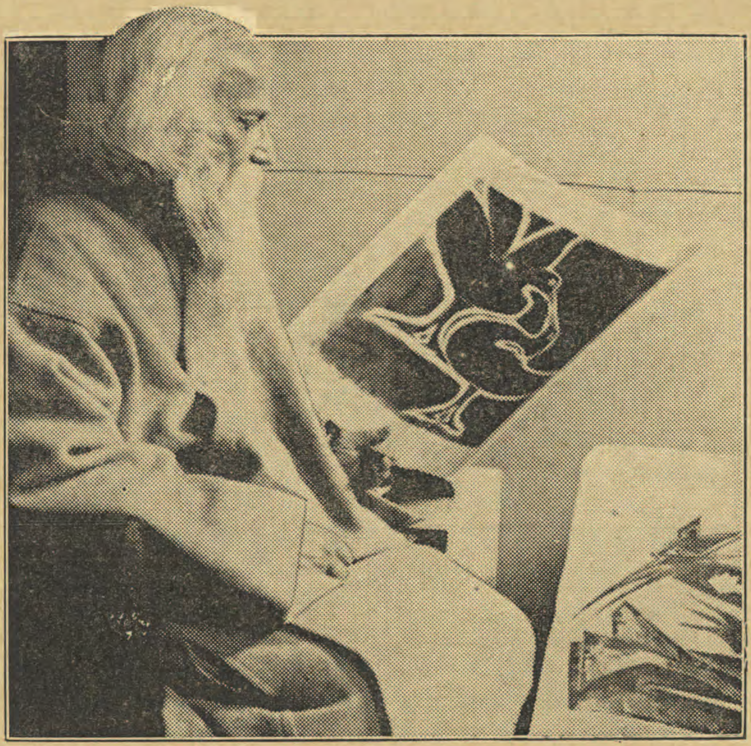

RABINDRANATH TAGORE,
de Hindoe-dichter, bij het inrichten zijner schilderijententoonstelling in Berlijn.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING — BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — **Postrekening**: 31583 — **Telegram-adres**: Boekhuis, Tilburg

STORM OVER RUSLAND
samengesteld door Dr. Hein Hoeben in samenwerking van de R.W.P. en den bekenden Ruslandkenner Dr. Jos. Froberger.
DE PRIJS IS 35 CENT. Iedereen moet deze brochure lezen!
Uitgave van DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE, TILBURG

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

Dr. H.: . . . . . . *Een merkwaardige roman*

M. M: . . . . *Stormenland*

Dr. Jacoba B. L. Hol:
Met een zeilboot den aardbol rond

Ellen Russe: . . . . *Maurice Baring*

G. de Van der Schueren: *Naar Centraal-Afrika*

UIT BOEK EN BLAD:

De Gemeenschap. — Opgang.

VERSCHEIDENHEDEN:

Maxim Gorki's eerste literaire schreden. — Zijn meester gevonden. — Engelsch Letterkundig nieuws — Maurice Dekobra.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

P. BARTEN - BREDA
Bredascheweg 53 - Telefoon 1695
Groothandel in Aardappelen en Brandstoffen

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten, Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

PUROL
bij
Doorzitten
Stukloopen
Zonnebrand
Doozen 30-60 en 90 ct. Tube 80 ct.
Bij Apoth. en Drogisten

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch
Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

VOOR DE BAKKERIJ VABABI'S ARTIKELEN
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. No. 13, 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

't Eerste artikel is een aanwijzing om goed en gezond de vacantie door te brengen. De schrijver vat z'n beschouwingen aldus samen: wees verstandig in de keuze van uw zomerontspanning, wees niet te veeleischend, blijf zorgzaam en voorzichtig, wees blij en gelukkig. Ik zou er willen bij voegen: geef 't voorbeeld van 'n echt Katholiek leven aan uwe omgeving. De commensaal klaagt over de examens in deze warme dagen, misschien nergens zoo hoog opgedreven als bij ons. Maar wie verandert dat! 'n Goed verhaal over gehoorzaamheid met 'n practische conclusie schrijft Aug. A. Boudens. Zeer juiste opmerkingen heeft G. Krekelberg bijeengebracht over sexualiteit in 't huisgezin. Een paar aanmerkingen over radio en gramofoon zijn 't overwegen wel waard. Leuke plaatjes zijn in dit nummer ter illustratie. Ouders, die het wél meenen met hun kinderen, zullen zich zeker een abonnement aanschaffen. Het loont!

Voor de vrienden van het boek.

De Poezie-kuur.

Voor het Genootschap Nederland-Engeland sprak dezer dagen Robert Haven Schauffer over „The Poetry Cure". Gij zoudt wellicht geneigd zijn uit dezen titel te besluiten, dat er zooiets bestaat als een remedie tegen de dichtkunst. In dat geval moet ik u bitter leurstellen. Zoo iets bestaat niet.

Robert Haven Schauffer beschouwt de poëziekuur zooals men de water-kuur dient te beschouwen, dat wil zeggen: niet als een geneeswijze tegen het water, maar een geneeswijze door het water. Wie de poëziekuur toepast, leest gedichten voor zijn gezondheid.

Nu is daar heel wat voor te zeggen. Verschillende politici bijvoorbeeld (heb ik wel eens hooren fluisteren) zouden gezonder blijven als ze meer gedichten en minder brochures lazen. Er bestaan zelfs hoogleeraren, aan wier gelaatskleur het verzen lezen geen kwaad zou doen. Ja, sommige menschen zouden hun leven verlengen door de helft van den tijd, dien zijn etend doorbrengen, af te staan aan de fabels van La Fontaine.

Maar toch blijft het zonderling, als ge zoo voor uw boekenkast gaat staan, dat deze nu ineens op bevel van Robert Haven Schauffer 'n medicijnkast geworden zou zijn. Welke poëzie verlost u van bijvoorbeeld den kinkhoest? Gij zoudt kunnen probeeren den Rijn van Borger op te zeggen zonder daarbij in een hoestbui te schieten en als het u lukt, zoudt gij een heel eind op den weg der beterschap zijn, inderdaad. Maar de asperine der dichtkunst klakkeloos in te nemen voor je buik en voor je maag, je winterteenen en de steenpuist op het hoofd zou toch een bewijs zijn van vermetel vertrouwen in de negen muzen.

En er is gevaar, dat het middel homoeopatische

(*Wordt vervolgd op pag. VI.*)

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003
Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Zoojuist verschenen bij Uitgeverij „FOREHOLTE" Voorhout.
SINT AUGUSTINUS
De geschiedenis eener ziel door Giovanni Papini
Geautoriseerde vertaling uit het Italiaansch door Ellen Russe
Prijs f 5.50; geb. in linnen prachtband f 6.50.
De bekende geestelijke nihilist van voor den oorlog, GIOVANNI PAPINI, sedert eenige jaren overgegaan tot het Katholicisme, waarvan zijn geruchtmakend boek „STORIA DI CHRISTO", — dat zoowel binnen als buiten Italië sterk de aandacht trok en hem zelfs in aanmerking deed komen voor den Nobel-prijs, — een welsprekend getuigenis aflegde, doet in deze dagen opnieuw geducht van zich spreken door zijn onlangs in Italië verschenen werk „SANT AGOSTINO".
Het zal wel niemand verwonderen dat PAPINI in zijn rusteloos zoeken naar verwante zielen, in den laatsten tijd bijzonder werd getroffen door de persoon van AUGUSTINUS. Immers deze laatste had ook alle stroomingen van zijn tijd in zich opgenomen voordat hij zich tot het Christendom bekeerde.
Dit boek is, zooals PAPINI ons nadrukkelijk verzekert, de geschiedenis eener ziel. Alle personen en geestesstroomingen, die op Augustinus' zieleleven invloed uitoefenden hadden zijn vollen aandacht.
Waar tenslotte de verschijning van de Hollandsche uitgave van dit meesterwerk samenvalt met de luisterrijke viering van het 15de eeuwfeest van Sint Augustinus, is PAPINI'S boek bijgevolg om meer dan één reden van bijzondere actualiteit.
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
UITGEVERIJ „FOREHOLTE" TE VOORHOUT.

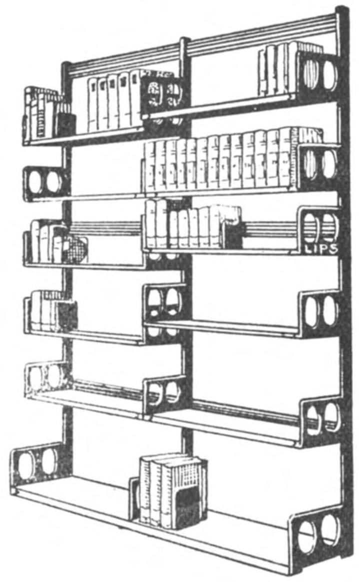

LIPS HANDIG VERSTELBARE

BOEKENSTELLINGEN

IN ELKE LENGTE
LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

N V.. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg
TIMMERFABRIEK
Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

STOOMEN **L. C. ROELOFF - BREDA** VERVEN
Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

Firma Alph. van Laarhoven - Het aangewezen adres voor goud, zilver, doublé, alpacca. - Klokken, Horloges, Luxe Klokjes. - Eigen reparatie-inrichting.
VISCHMARKT 8 BREDA

Electr Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)
Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

---

GOEDKOOP ROOKEN **HERMANS Sigarenhandel** Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Uitstekend te vermengen met wijn of vruchtensappen.

EEN MERKWAARDIGE ROMAN.

Van alle Europeesche literaturen, welke in het gezichtsveld van onze belangstelling vallen, is 't toch de Duitsche, welke ons de meeste moeite geeft, om 't waardevolle en blijvende te onderscheiden in de massale productie, waarvan dit nijvere boekenschrijvende en lezende land 't hachelijk geheim bezit. Sterker nog dan elders spreekt er een groote vermoeidheid uit, gevolg van nerveuze levensjacht door een niet te verkroppen verleden, dat zich telkendage nijpender opdringt. De economische nood drijft tot een zekere „zakelijkheid'' onder de schrijvers onderling en de industrialiseering van het heele literatuurbedrijf.

Onder deze omstandigheden kunnen alleen de „heel grooten'', zij die 't getourmenteerde en gespleten Duitsche volk iets te zeggen hebben, hun plaats behouden.

Naar hun woord wordt steeds gretig geluisterd, ondanks 't vooze gerucht, dat veelschrijvers en sensatie- en effect-jagers rond hen aanheffen.

Een der begaafsten onder deze groep van hedendaagsche „grooten'' is wel Franz Werfel, jood van afkomst. Van zijn stam heeft hij 't rustelooze, 't heftige emotioneele dat ook zijn werk, reeds vanaf zijn prilste gedichten kenmerkt. Zijn gedichten zingen van God en menschenliefde, van leed en verlossing, van schuld en boete.

Zijn eerste groote werk was *Paulus unter den Juden,* een dramatische belijdenis van zijn religieus ethicisme — vaag en zeer subjectief van gevoelselementen.

Ook aan de roman had hij zich bijwijlen gewaagd — doch z'n felle aard de menschen te schilderen in hun naakte gedaante, zonder luister en vernis vond weinig weerklank en sympathie.

Frans Werfel

Tot *Der Abiturientento*g verscheen — een roman gebouwd uit de herinnering van zijn studenten jaren — 'n werk met vele literaire kwaliteiten ondanks 't opgeschroefde in taal en beelding en de onzuivere ethische ondergrond. Merkwaardig echter stellig van compositie en verwikkeling: hoe op 'n oud-studentenfeest een rechter in een van zijn oud-collega's een beklaagde meent te zien, wiens „geval'' juist in behandeling is. Hoewel hij zich vergist (en hier blijkt Werfel's helder zienvermogen — de ziel der menschen en de ziel der wereld-dingen, te schouwen langs onvermoede wegen) dringt scherp tot hem door, dat niet beklaagde, doch hij de ware schuldige is! Onlangs gaf hij een nieuw werk 't licht — een massale roman van 800 blz., doch nergens langdradig en steeds van een sterke boeikracht: *Barbara* [1]) *oder die Frömmigkeit.* Een tijdhistorisch document van het begin der 20ste eeuw, waarin de strijd zich voltrekt tusschen de oude en nieuwe krachten van Oostenrijk.

Daartusschen de oorlogstijd met zijn ontreddering en gruwelen, en dit alles gedemonstreerd aan het persoonlijk levensgeval van Ferdinand, een officierszoon, die trouw en genegen bewaakt wordt door Barbara, een simpele boerenvrouw uit het verre Boheemsche land. Niets van hun beider leven wordt ons onthouden in 't kader van een woelig tijdsgewricht. In grootsche tafereelen wordt ons de generatie van voor enkele decennies tot heden geteekend — het leed, dat zij doorworstelde en de vooruitgang, waaraan zij haar krachten leende en die haar tot doem en ondergang werd. Geen theorie van wereldver-

betering wordt voorbijgegaan — bij iedere gedachte wordt uitvoerig stilgestaan; alle problemen van onzen tijd komen aan 't woord. Het is een chaotische wirwar van goed en kwaad, van superioriteit en banaliteit, van religie en atheisme.
Doch dit alles in een taal, lenig en gespierd, fel van plastische kracht — als een boog, die gespannen staat — steeds de gebeurtenissen belichtend in een nieuw aspect. Heel dit lange boek door blijft men geboeid door een moeilijk te definieeren spanning. 't Is alsof een geheim verscholen ligt in deze vele bladzijden — een mysterie, dat beeld wordt in de figuur van Barbara, een vrome vrouw van het land, die als gedienstige in 't huis van Ferdinand's ouders komt. Onmiddellijk ontbloeit tusschen haar en 't kind een teedere toenadering — die inniger wordt met 't klimmen der jaren. Ze is 'n vrouw met zuivere levenszin, die geloovig haar plicht doet in 't mondaine milieu van Ferd's familie — meer niets. Haar leven is eentonig en zonder veel gloed — alleen Ferdinand is in haar bestaan de lichtende baken.
Doch Ferdinand's levensweg neemt bij 't overlijden zijner ouders spoedig een keer en wordt moeilijk en vol bitternis. Strijdend maakt hij den oorlog mee — hij deserteert en sluit zich bij de communisten aan tijdens de Weensche troebelen. Doch naarmate de nationale toestanden zich regelen komt er ook meer lijn in z'n leven. Hij wordt medicus en dan ziet hij Babi terug. Doch ze hebben elkaar weinig te zeggen — hun liefde is onaardsch en steunt alleen op innerlijk diep begrijpen. Niet lang blijven ze bijeen in de zuivere rust van het Boheemsche land en bij hun afscheid geeft Babi hem een zakje met goudstukken, onder zware arbeid bijeengespaard.
Dan vangt hij z'n reis naar de Levant aan, als scheeparts op een oceaanstoomer. De eerste nacht op het dek mijmert hij over haar geschenk: dat de echtheid van haar offer en liefde symboliseert. „Ferdinand hield 'n relequie van bovenaardsche waarde in z'n hand en hij was overtuigd, dat niemand ter wereld zulk een schat bezit. Geen oogenblik dacht hij eraan, dat dit „geld" was, een gewoon ruilmiddel „om aardsche genoegens te bevredigen." Het was geen geld, maar goud. En haastig werpt hij 't in zee, de blik star gericht naar 't onbekende „Wohin, wohin"......
Dit werk heeft een diepen zin, het biedt positieve waarden — al geeft 't niet het antwoord op de alom klemmende levensvragen. Doch Werfel is op weg en benadert reeds in menige sententie de waarheid. Z'n geest verdoold in dwalingen heeft den weg naar de ziel hervonden. — de weg die onherroepelijk zal uitloopen naar de Maker van ziel en geest. Zoo is dit boek, afgezien van z'n litteraire schoonheid en lees-spanning, tevens merkwaardig om den gang te volgen eener ziel, die zich aan de aarde aan 't ontrukken is, om de innerlijke vrijheid te herwinnen, deze vrijheid, welke der kinderen God's is!......

Dr. H.

Franz Werfel,
[1]) BARBARA. *Paul Zsolnay, Berlin,* 1930. (22 × 13.5) 809 blz. ing. M. 8.—, geb. M. 12.—.
— C —

STORMENLAND.

Een der grootste verdiensten en aantrekkelijkheden van de Noorsche schrijfster Sigrid Undset is, dat zij de psychologische ontwikkeling van haar roman-figuren op een zoodanige ware en waarachtige wijze weet te teekenen, dat men 't verschil van tijd en mentaliteit, welke de menschen uit de 13e eeuw van de onze onderscheidt, niet speurt.
Stel de penibele omstandigheden, waaronder Christine als meisje en moeder leefde in de ruwe Noorsche middeleeuwen tegenover de bittere lotgevallen, welke 'n meisje van onze decadente eeuw ondergaat, en ge zult een opvallende identiteit ontdekken, ondanks de wisselingen der eeuwen.
Van den historischen roman, mits gewrocht met meesterhand, gaat een machtige suggestie uit op den lezer. Slechts weinigen weten het instrument van een historische verdichting met voldoende virtuositeit te hanteeren.
Niet alleen wordt een groot talent van inleving en styleering vereischt, om een vergane eeuw te reconstrueeren tot een levende realiteit — doch tevens een zuiveren blik om de gebeurtenissen van een veraf en verleden tijdvak volkomen tot hun recht te laten komen.
Een der weinigen, wie 'n rijke fantasie naast 'n historische intuïtie niet ontbreekt om de historie van een land uit te schilderen naar waarheid en met literair gevoel is Marie Koenen.
Na *De wilde Jager* (thans ook in de Duitsche taal verschenen) waarin een bewogen periode

van den tachtigjarigen oorlog voor ons werd ontrold, heeft ze thans een nieuw historische gebeurtenis uit de vaderlandsche geschiedenis naverteld in de haar eigen klankrijke taal en gedragen stijl en waar noodig gestoffeerd met een reeks onhistorische gebeurtenissen en personen.

Stormenland verhaalt ons van de eerste geloofspredikers: „St. Willibrord, die de zee overstak om de Friezen te kerstenen." Reeds in z'n jeugd, door Marie Koenen ons vlot beschreven, voelde deze geloofsapostel zich gedrongen, om zijn broeders van de overzee tot het Christendom te brengen. Door taal en stam aan elkaar verwant, waren de West-Friezen gescheiden van de Zee-Saksers door het geloof. Om die klove te overbruggen trok St. Willibrord met volle pauselijke goedkeuring over het water. Z'n eerste schreden richtte hij naar Koning Radboud, die met z'n heidensch hof en priesterschaar troonde te Wiltaburg (Utrecht).

Z'n zending, temidden der goden-aanbidders faalt, maar z'n woord maakt een ontroerenden en onuitwischbaren indruk op Radboud's kloeke zoon Welgil en diens zuster Theudezinde.

Naarmate Willibrord z'n kerstenend werk voortzet in 't heidensche land der Friezen, leeren wij de nevelige periode in onze Vaderlandsche Geschiedenis beter kennen.

In 't Noorden heerscht de fiere Radboud en in 't Zuiden troont de kortzichtige Pepijn, de vorst der gekerstende Franken. In zijn rijk is ontucht en verslapping ingetreden, doch Pepijn voelt zich sterk door de meerderheid van z'n volgelingen. Tusschen den zinnelijken Frankenheerscher en den stoeren aanbidder der natuurgoden staat St. Willibrord als de middelaar en Dienaar der Liefde.

Het eerst gaat Theudezinde over tot 't geloof in Christus; in haar vrijwillige overgave aan de Franken lag tevens de bevrijding harer ziel besloten. Welgil ondergaat echter een bitterder lot dan zijn zuster. Op het punt 't doopsel te ontvangen, wordt hij door de raadslieden van Koning Radboud in den kerker opgesloten. De Wodan-priesters vorderen zijn dood op den brandstapel, om de vertoornde goden te verzoenen. Doch Radboud kan z'n toestemming tot zulk een barbaarsch offer niet geven. Z'n weifelmoed houdt echter geen stand tegen de overredingskracht der offerpriesters. Doch op 't oogenblik, dat hij z'n toestemming gaat bekend maken, wordt Welgil door de Christenen gered, tot groote verslagenheid van de Wodan-aanbidders. Vooral Radboud is diep onder den indruk: doch hij kan niet besluiten zich te laten doopen „daar hij anders in de eeuwigheid van z'n heidensche voorouders gescheiden zou moeten voortleven." En die weifelmoed, die ontstandvastigheid wordt hem tot onheil, want te lâát komt Willibrord naar z'n ziekbed, om hem 't Doopsel toe te dienen — reeds is de fiere Friezenvorst terziele gegaan, — doch met 't verlangen naar Christus op de lippen......

Marie Koenen.

Deze roman, welke men beter een historische vertelling zou kunnen heeten, mist de psychologische strooming, welke haar voormeld boek *De wilde Jager* kenmerkt. Teveel blijft de (nogal onmenschelijke heilige) figuur van St. Willibrord op den achtergrond, stijging treffen we alleen aan in de behandeling van den trotschen heidenvorst Radboud. Deze heeft al haar sympathie, zóó dat ze 'n antipatie wekt tegen de gekerstende Franken met hun wufte zeden en zwakken heerscher: Pepijn van Herstal. Brandend van geloofs-ijver wordt de edele Theudezinde ons geschilderd, die als figuur 't meest volmaakt werd gestyleerd ondanks eenige tekortkomingen. Een boek over een bewogen tijd en een gewest ons allen dierbaar. Moge 't als lectuur van „beter" gehalte veel gelezen worden door jong en oud.

M. M.

Marie Koenen.
STORMENLAND. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1929. 494 blz. ing. f 4.90, geb. f 5.90.
— **B** —

MET EEN ZEILBOOT DEN AARDBOL ROND.

Er was vroeger meer romantiek dan in onzen tijd van machines en van fabelachtige techniek. Romantiek en heldenmoed ook en vooral bij onze helden der zee, bij een Willem Barentz. en Heemskerk, bij een de Ruyter en van Ghent, maar evenzeer bij onze oude Indië-vaarders, die met hun zeilschepen prijsgegeven aan de winstilten van de Paardebreedten, en aan de orkanen en stormen van den Atlantischen en Indischen Oceaan, toch gelukkig de vaart naar Oost-Indië volbrachten.

Wel moet ook thans nog in kritieke momenten de gezagvoerder onzer trotsche zeekasteelen over zijn volle koelbloedigheid en zeemanskunst beschikken, maar geheel de vernuftige inrichting onzer machtige stoomschepen spreekt niet zoo tot onze verbeelding.

Dat echter het zeemansbloed ons volk nog in de aderen zit, wie onzer heeft dat niet gevoeld, wanneer we vol angstige spanning toezagen, hoe die stille helden van ons Reddingswezen weer hun leven waagden, als de woedende Westerstormen de schepen sloegen tegen onze kusten! Kinderen van de zee zijn we — en als er dan weer een held opstaat, die, gedreven door ik weet niet welke liefde voor de stille hoogverheven eenzaamheid van de zee, in een rank bootje alleen de oceanen oversteekt en zijn krachten meet — geheel alleen — met al de nukkigheid en gevaren van de hooge zee, dan kan het niet anders, of het verhaal van zijn tochten moet ons bekoren en boeien tegelijk en zelfs misschien diep in ons binnenste de chauvinistische wensch even doen op-

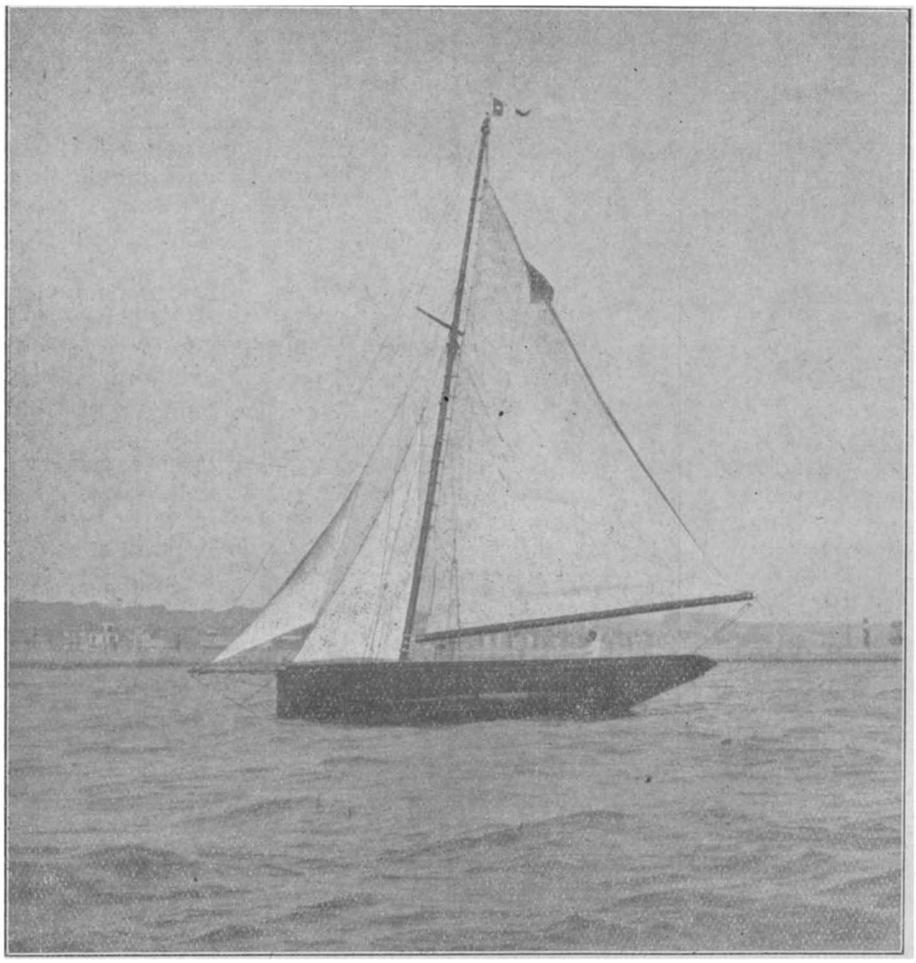

De Firecrest, de zeilboot waarmede Alain Gerbault zijn wereldtocht volbracht, voor de Fransche havenstad Havre.

duiken: „Hè, ik wilde, dat hij geen Franschman, maar een Nederlander was.''
Veertigduizend mijlen alleen op zee[1]) is de ondertitel van dit werk. Kunnen we ons wel tenvolle realiseeren, wat daarin opgesloten ligt? Hoeveel gevaren getrotseerd, hoeveel zeemanskunst ten toon gespreid moest worden, om dit ranke scheepje behouden te brengen van New-York door het Panamakanaal, over heel den Stillen en

Een duiker van Mangareva — men lette op den bril — die de romp van de Firecrest schoonmaakte.

den Indischen Oceaan, en om de Kaap naar Frankrijk terug.
De Firecrest heeft haar taak met eere volbracht; het was niet haar vuurdoop. Reeds had Gerbault er den Atlantischen Oceaan mee overgestoken, maar het plan voor deze reis was nog heel wat stoutmoediger.
Van New-York ging de tocht naar de Bermuda's. Dikwijls had Gerbault met hevige stormen te kampen, waarbij zijn tuig groote averij opliep. Steeds even sober worden de gevaren beschreven, welke de eenzame zeiler doorstond. 'n Korte zin als deze: „Niettegenstaande mijn dekens doorweekt zijn, slaap ik in, uitgeput als ik was door het werk'', bewijst over welk een physiek uithoudingsvermogen de schr. beschikken moest. Na een moeielijke overtocht van 16 dagen wierp hij het anker uit bij de Bermuda's, waar hij drie maanden vertoefde, om de door de Firecrest opgeloopen averij te laten herstellen, waarbij bleek, dat te New-York de boot slecht opgekalefaterd was.
Dan legt hij in 33 dagen de 1800 mijl af, welke de Bermuda's van het Panamakanaal scheiden. De kleine Firecrest wordt door het Kanaal naar Balboa gesleept en als dan gedurende een tweemaandelijksch verblijf

de laatste voorbereidingen zijn getroffen, begint de schier eindelooze tocht over den Stillen Oceaan. Drie weken worstelt hij in de windstille zone met een krachtigen, Noordelijken stroom, eer hij het gebied der passaatwinden bereikt, die hem naar de Galapagos-eilanden brengen. Daar geeft een nauwe, bochtige, slechts 150 M. breede vaargeul toegang tot den haven van Puerto Chico. Men krijgt eenig begrip van de zeemanskunst, welke Gerbault hier ontwikkelen moest, wanneer men leest, dat telkens bedreigd door de verraderlijke, onder water gelegen koraalspitsen, hier tegen getij en sterken wind in gelaveerd moest worden, waarbij hij nauwelijks 30 seconden lang koers kon houden. Interessant zijn schr's bevindingen op dit bannelingeneiland, waar hij door den eigenaar van het eiland allergulst ontvangen werd.
In den morgen van den derden Juli licht hij het anker met als ver doel de geheimzinnige, op meer dan 3000 mijl afstands gelegen koraal-eilanden van Polynesië. Hij wendde de steven niet naar de door passaat en equatorialen stroom veel gemakkelijker te bereiken Markiezin-eilanden, maar naar de Gambier-eilanden op 23 Z.B., om deze te bereiken moest hij de zone der passaatwinden verlaten en moest hij windstilte, zwaar weer en tegenstroomingen vreezen; maar het groote onbekende trok, want „over de Gambier-eilanden had hij nog nooit iets gehoord.'' Een van zijn voornaamste bezigheden gedurende deze lange, eenzame tocht was de positie van zijn boot te bepalen door het doen van waarnemingen op sterren.
Na 49 dagen op zee geweest te zijn — is het wel mogelijk zich dit goed in te denken: negen-en-veertig dagen alleen op zee? — wierp hij het anker uit bij de Gambiereilanden, waar hij twee maanden bleef. Hier had hij volop gelegenheid de parelvisscherij te bestudeeren en het leven der parelvisschers mee te leven.
Het vrije leven lokte hem daar te blijven, maar de zee trok weer en hij kon aan haar roep geen weerstand bieden. Zoo begon hij dus weer het ruwe, eenzame leven van den matroos met als doel de Markiezen-eilanden, 1000 mijlen Noordelijker gelegen. Op deze eveneens Fransche eilanden met hun uitstervende, inlandsche bevolking bleef hij drie maanden, zijn aangenaamste uren doorbrengende met de kinderen der inboorlingen, of met den Arts G., die tijdelijk de functie van gezaghebber bekleedde. Weer op een ander eiland werd hij ontvangen met al de hartelijke en onbaatzuchtige gastvrijheid der primitieve volkeren. Met spijt verliet hij de Markiezen-eilanden, waar hij gaarne nog had willen toeven, maar op Tahiti wachtte hem zijn post, de eerste sinds een jaar. En zoo trok hij weer verder; de groote moeilijkheden bij het varen tusschen de Koraaleilanden en te midden van de gevaarlijke onderzeesche riffen overwon hij al spelende. Roerend was de Polynesische gastvrijheid, waarmede hij op de eilanden, die hij bezocht, ontvangen werd en een goeden kijk geeft hij ons op natuur en leven op de atollen, waar de kokosboom zoo'n grooten rol speelt.
Na een verblijf op Tahiti en op de Samoaeilanden volgden uiterst stormachtige, moeilijke dagen, tot de Firecrest des nachts met gebroken ankerketting op een koraalrif voor de Wallis-eilanden werd geworpen. Het laatste uur van den trouwen kameraad scheen geslagen, maar door de voortdurende schokken op het rif braken de bronzen klinkbouten, die de looden kiel vasthielden en ontdaan van dit zware gewicht raakte de Firecrest los en dreef naar het strand. De Firecrest was gered; maar nu kwam de groote moeielijkheid, hoe ze te repareeren. Op het eiland was zelfs geen smederij en zoo moest anderhalve maand gewacht, voordat een stoomschip het eiland aandeed en het mogelijk was nieuwe klinkbouten te maken. Toch bracht eerst het expresselijk ter hulp komende Fransche oorlogschip, de Cassiopée, redding in de nood.
Na een verblijf van 4 maanden op het eiland kon eindelijk de Firecrest de terugtocht aanvaarden. Op de Fidje-eilanden bleef Gerbault eenige maanden, omdat de Firecrest na haar stranding eens goed onderhanden moest worden genomen.
Na een kort verblijf in Engelsch Nieuw-Guinea voer hij door de Torres-straat naar Timor en liet zijn ankers op de prachtige reede van Korpang vallen, waar hij door den Nederlandschen Resident vriendelijk werd ontvangen. Dan ging hij echter niet verder door onzen Archipel maar Zuidelijker om Kokos-Keeling te bereiken. Daar sloeg hij nieuwe voorraden in voor de lange tocht over den Indischen Oceaan naar het op 2000 mijlen afstand gelegen eiland Rodriguiz, een overtocht, die hij in 1 maand volbracht. Een bezoek aan Réunion, waar hij buitengewoon gevierd werd en dan wordt na een zware overtocht Afrika bereikt. Hij verblijft in Natal en in Kaapstad en

dan gaat het voor goed naar het Noorden. St. Helena en Ascension worden nog aangedaan en na een verblijf van 3 jaren in de Zuidelijke zeeën wordt weer het Noordelijk Halfrond bereikt.
Een botsing tegen een koraalpunt slechts enkele meters uit de kust van het eiland San Antonio dreigt de ondergang van de Firecrest te worden; maar met hulp van de havenboot uit het naburige Sint Vincent komst in Frankrijk, de Firecrest zou moeten onttakelen.
Daar in de groote haven van Porto Grance brachten de talrijke oorlogsschepen, die kolen kwamen innemen, heel wat afwisseling. Vaak bestond er dan gelegenheid tot een partijtje tennis of een voetbalmatch. Eindelijk op den 6en Mei 1929 — ook zijn boek was beëindigd — verliet Gerbault Porto Grande met koers naar Frankrijk;

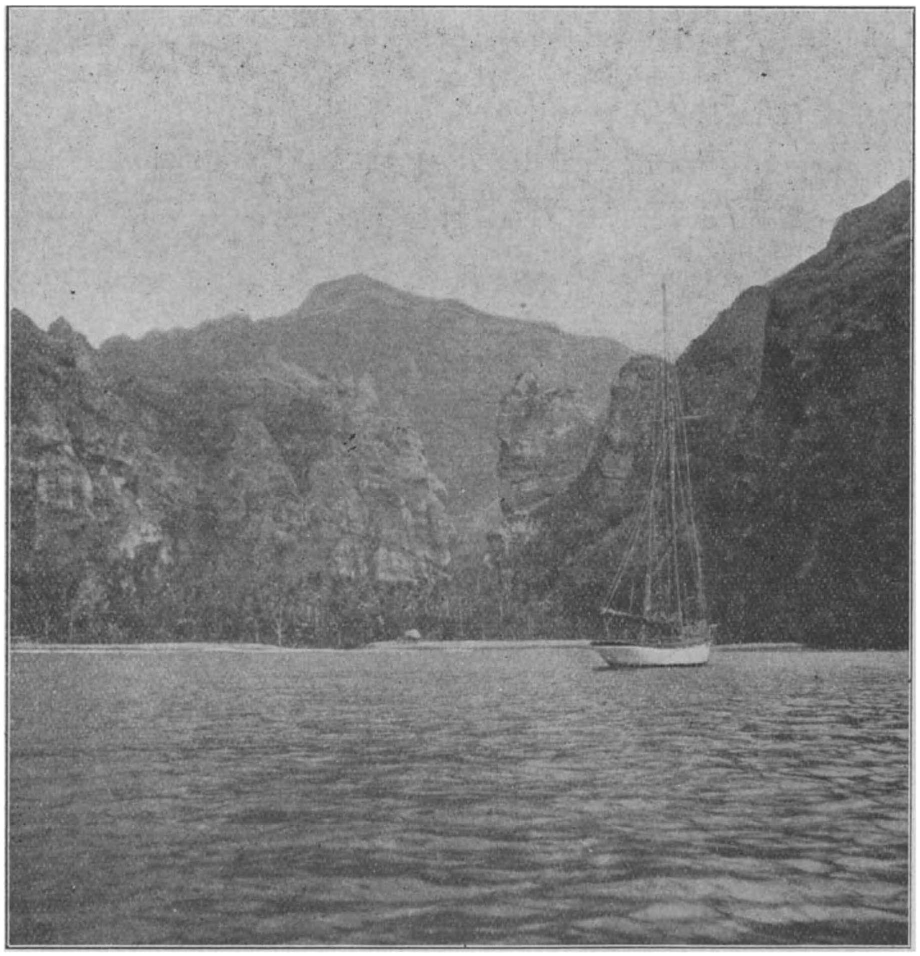

De Firecrest in de baai voor Fatu Hiva, het eiland van fantastische schoonheid.

werd de Firecrest weer vlot gemaakt. Het herstellingswerk had te veel tijd geëischt, om het mogelijk te maken nog voor den winter in Frankrijk terug te keeren en zoo nam Gerbault het besluit op de Kaap Verdische eilanden te gaan overwinteren, en daar aan zijn boek te werken, waarbij zeker een zijner voornaamste redenen was: het einde van zijn tocht nog wat te kunnen uitstellen, temeer, waar hij bij zijn aan- maar de overtocht ging niet gemakkelijk en daar de wind steeds meer uit het N. dan uit het O. blies, werd hij tot in het midden van den Atlantischen Oceaan afgedreven. Een hevige oogontsteking maakte hem het zware matrozenwerk zeer moeielijk; daarbij kwam nog averij; maar 35 dagen na zijn vertrek uit Porto Grande, bereikte hij toch de Azoun. En vandaar begint de eindtocht naar Le Havre.

Na meer dan zeven honderd dagen achtereen op zee geweest te zijn en meer dan veertig-duizend zeemijlen te hebben afgelegd, na onophoudelijk te hebben gestreden tegen de elementen, bracht Gerbault zijn Fire-crest, wél oud en afgewerkt, maar toch behouden terug in een Fransche haven!

Dr. Jacoba B. L. Hol.

---

[1]) **Alain Gerbault,**
MET MIJN ZEILBOOT DEN AARDBOL ROND. Vertaald uit het Fransch door Arthur Tervooren. *Scheltens & Giltay, Amsterdam,* 1929. (23×18). 256 blz.

MAURICE BARING.

Hij heeft een zeer apart genre, deze Engelsche schrijver-diplomaat, die in 1909 tot de Katholieke Kerk toetrad. „Hij schrijft altijd over menschen, die niets uitvoeren en zich doodelijk vervelen," zeide onlangs een jong meisje, dat zelf hard werkt aan een van Engeland's groote dagbladen. Hilaire Belloc, die de opmerking hoorde, moest terstond zijn vriend verdedigen: „My dear, in die kringen, waartoe Maurice Baring zelf behoort, is het leven werkelijk zoo." „Nou maar, ik word er misselijk van als ik z'n boeken lees", hield het meisje vol. „En ik verzeker je, — weerlegde Belloc opnieuw — dat hij een groot schrijver is. Zijn *Cat's Cradle* is werkelijk een superieur boek."

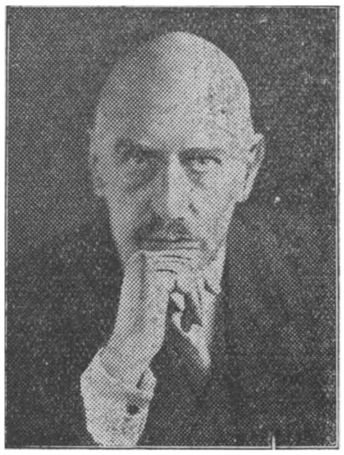

Maurice Baring.

Uit bovenstaande opmerkingen kan men dus opmaken, dat Baring een omstreden figuur is in het land van Wallace en Philips Oppenheim en wanneer men deze uitspraken eens objectief toetst aan zijn oeuvre dan kan men deze uiteenloopende meeningen begrijpen. Wie alleen maar het uiterlijke, de intrige der boeken beschouwt, zal ze

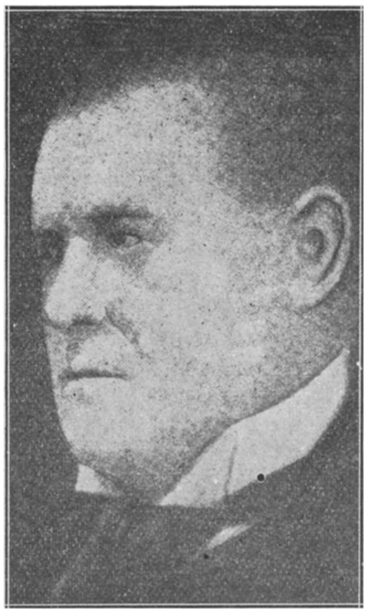

Hilaire Belloc.

leeg van inhoud vinden, maar wie achter dat vooze omhulsel zoekt naar de kern en diepere beteekenis, zal groote schoonheden ontdekken. Het leven van Baring's romanfiguren, die allen behooren tot de aristocratie en diplomatie is inderdaad leeg. De menschen brengen hun dagen door met bij elkaar te komen lunchen, dineeren, tea- en en logeeren. Het is dan ook haast niet te vermijden, dat deze menschen in allerlei verwikkelingen van het gevoelsleven geraken; een onschuldige flirt neemt al spoedig de proporties aan van een gevaarlijk liefdesconflict. Maar het goede in de boeken van Baring is, dat de menschen tegen de verzoeking strijden en heel goed weten wat moraal en deugd is. Zij zijn zich van goed en kwaad bewust, iets wat men niet kan zeggen van vele hedendaagsche romanschrijvers. Een uitzondering moet hier gemaakt worden voor den roman *Comfortless Memory,* waarin het begrip van zonde en deugden vrij vaag is. Maar overigens kan men gerust zeggen dat Baring een moraal heeft, waar hij zijn werken op bouwt. Deze moraal kan men o.a. lezen in de voorrede tot *Cat's Cradle,* het boek dat aan Hilaire Belloc is opgedragen.

„Ik draag dezen roman aan je op — zoo schrijft Baring — omdat hij een moraal bevat. Vroeger toen we jong waren meenden we, dat een kunstwerk geen moraal mocht bevatten, daar het dan geen kunstwerk kon zijn. Wij zijn veel van inzicnt veranderd sedert dien tijd. Voor het geval je dit boek soms niet zoudt lezen, vertel ik je de moraal. Ik heb ze op onovertroffen wijze uitgedrukt gevonden in het Spaansch door Cervantes: de liefde is te sterk om overwonnen te kunnen worden door iets anders dan de vlucht; geen enkel menschelijk wezen mag zich aanmatigen en dergelijken strijd te doorstaan, omdat er iets meer dan menschelijks noodig is n.l. een hemelsche macht om die menschelijke hartstocht te beheerschen."

Cat's Cradle dat algemeen als een van Barings beste romans geldt, is wat de titel betreft symbolisch. 't Is de Engelsche benaming voor het spelletje, dat we in het Hollandsch overnemertje noemen. De draden van een kluwen touw worden om de vingers gewonden tot een bepaald patroon en dan door een tweede persoon op een andere manier gewonden en overgenomen, zoodoende ontstaat er een nieuw patroon, maar de draden blijven dezelfde. De schrijver ziet de levensdraden van zijn romanfiguren elkander kruisen, een eindweegs samen gaan in telkens andere variaties en combinaties evenals in dat spelletje. In dit boek worden de lotgevallen verhaald van Blanche Clifford, een mooi schatrijk Engelsch meisje, dat met een Italiaanschen prins huwt te Rome in het jaar 1870. We krijgen een blik op het milieu van den Italiaanschen adel en op de vooraanstaande cosmopolitische kringen, waarin Baring zelf volkomen thuis is. Hij is n.l. werkzaam geweest aan de Engelsche gezantschappen te Rome, Kopenhagen, Constantinopel en Parijs; verder was hij oorlogscorrespondent tijdens den Russisch-Japanschen oorlog en maakte toen ook een grondige studie van het Russische volk, zijn taal en letterkunde. Dit vele reizen en trekken heeft meegewerkt, om zijn boeken vol verscheidenheid te doen zijn wat de locale kleur betreft. Met evenveel levendigheid schildert Baring het milieu van Russen die in Parijs wonen (in *Tinker's Leave*) als van Russen in hun eigen land in *The Coat without Seam* of van het echte Londensche leven of het leven in een Engelsche country house in *Cat's Cradle*. Ook de tafereelen achter en aan het westelijk front zijn hem bekend, want hij nam ook deel aan den wereldoorlog van 1914, hierover kan men lezen in *Daphne Adeane*.

Doch de eigenaardige bekoring, die er ontegenzeggelijk in de boeken van Baring schuilt moet aan iets anders toegeschreven worden dan aan verscheidenheid van locale kleur. 't Is in de wijze waarop hij zijn hoofdpersonen weergeeft. Hij maakt er helden en heldinnen van, hij transfigureert ze, ziet ze door een sluier der verbeelding

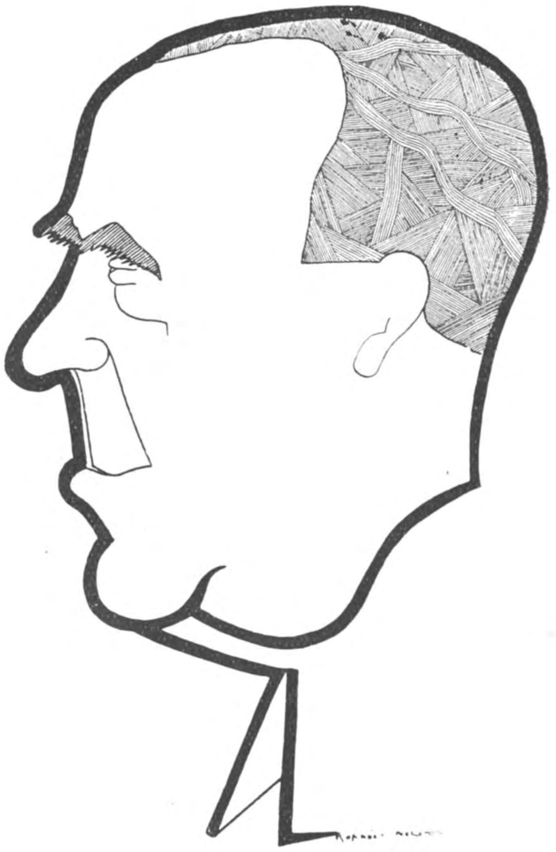

Cliche De Gulden Winckel. Teekening van Raphael Nelson.

E. Phillips Oppenheim.

heen en idealiseert hen dan zoozeer, dat de gestalten uit het hedendaagsch leven omgetooverd worden tot de legendarische figuren uit de oude heldensagen. Blanche Clifford die haar zieken verlamden echtgenoot trouw verpleegt en weerstand biedt aan de verzoeking, om zich te troosten door het beantwoorden eener andere liefde, gaat, naarmate men verder leest, meer gelijken op de „„patient Grisilda" van de Arthursagen. Nog veel merkwaardiger is in dit opzicht Daphne Adeane, die wat bekoring

betreft niet onderdoet voor de bevallige alle menschen charmerende Ginevra. De figuur van Daphne is daarom zoo opmerkelijk wijl zij het gansche boek en verhaal beheerscht, ofschoon Baring haar vóór den aanvang van het verhaal liet sterven. Maar toch is haar persoonlijkheid zoo domineerend, dat zij alle menschen blijft beinvloeden door haar voorbeeld als geloovige oprechte vrouw, maar het meest nog door haar subtiele bekoring.

De opzet om een gestorvene tot de hoofdfiguur te maken van een intrige is op zichzelf genomen niet nieuw. Onlangs kregen we een boek in handen, dat zes jaar eerder geschreven werd dan Baring's *Daphne Adeane*. Het is de roman *Legend* van de Engelsche schrijfster Clemence Dane, een werkelijk zeer apartstaand boek. Hierin wordt het samenzijn beschreven gedurende een avond van een tiental menschen (letterkundigen) die, terwijl zij hun maandelijksche bijeenkomst houden, den dood vernemen van hun aanvoerdster Madala Grey. Zij is gestorven tijdens de geboorte van haar kindje. Het boek *Legend* is niets anders dan de weergave der gesprekken over Madala Grey, over haar werk en over haar leven, zooals haar kennissen en vrienden dit gissen en uit haar boeken trachten te distilleeren. De figuur der gestorven vrouw wordt zoo sterk opgeroepen, dat twee der aanwezigen aan het einde van den avond meenen haar te hebben zien binnenkomen. Op psychologisch gebied is *Legend* zeker een van de knapst geschreven boeken van den laatsten tijd en daarbij vol verbeelding en vol van het onwezenlijke.

Het kan haast niet anders of de opzet van *Legend* heeft Baring beïnvloed en geinspireerd bij het schrijven van zijn *Daphne Adeane*, vooral het bovennatuurlijke element in het werk van Clemence Dane zal hem wel heel sterk getroffen hebben en weerklanken bij hem hebben opgeroepen.

G. Papini.

Baring bezit ook heel sterk de gave om het nuchter dagelijksche, de tragiek van het alledaagsche — om een uitdrukking van Papini te bezigen — te doorweven met het ijle der verbeelding en om de inwerking van 't mysterieuse en bovennatuurlijke in het leven aan te geven. Neem bijv. de aanhef van *Tinker's Leave*. De reis naar Rusland en daardoor het verdere levensverloop van den nuchteren Engelschen jongeling Miles vangt aan, nadat hij toevallig een melodie opving in de straten van Parijs. Er was iets ,,hauntings'' in dat wijsje, iets dat hem riep en lokte naar het oosten en hij die nooit gereisd had en het gewoonste zakenleven leidde, dat men zich kan indenken, wordt nu plots avontuurlijk! Alleen omdat hij dien Chineeschen ketellapper op een fluit had hooren blazen, om zijn klanten van zijn komst te verwittigen, zooals (oh prozaische vergelijking!)de vuilnisman belt, om de menschen te waarschuwen als hij een straat nadert. Datzelfde ingrijpen van het mysterieuse in het dagelijksch gewone vinden we ook in Baring's nieuwsten roman *The Coat without Seam*. Als Christopher Trevenen als jongetje van negen jaar de vacantie in Frankrijk doorbrengt met zijn ouders en zusje vertelt de pastoor hem van de wonderbare reliek, die in de kerk van Vernay bewaard wordt: het is de Rok zonder Naad, welke O. L. H. droeg en waarom de Romeinsche soldaten dobbelden. De legenden die er over deze relikwie in omloop zijn, maken grooten indruk op het kind. Enkele dagen later wordt zijn zusje Mabel ernstig ziek en sterft, hij denkt dat het komt tengevolge van het verboden zwemmen, waartoe hij haar had overgehaald en verbeeldt zichzelf, dat hij zijn zusje vermoord heeft. Er komt een groote schaduw over zijn leven en als eenzaam, onbegrepen kind verliest hij langzamerhand zijn geloof.

Als hij volwassen is en half verloofd met een Duitsch meisje, hoort hij opnieuw vertellen over *The Coat Without Seam*, hij beschouwt het als een slecht voorteeken en werkelijk komt er weer een schaduw over zijn bestaan, de verloving wordt verbroken en de jong geliefden gescheiden. Zoo gaat het heel zijn leven door. Telkens als er een beslissend gebeuren zal plaats vinden, duikt die legende of herinnering aan de relikwie weer op en telkens volgt daarop een onheil. Totdat hij eindelijk stervende juist door de herinnering aan the coat without seam gered wordt. Hij bekent dan aan den biechtvader die hem in de laatste levensoogenblikken terzijde staat,

dat zijn ziel geweest is als de nadelooze rok, welke hij in duizend stukken scheurde, maar nu door het ontvangen der absolutie en de inwerking van het sacrament der stervenden weer „heel" geworden is.
Het is een zeer mooi en gevoelig verhaal. Men zou kunnen zeggen, dat er in Maurice Baring iets is van Janus met het dubbele voorhoofd, aan de eene kant is de wereldsche diplomaat, die zijn tijd verdoet in het wufte leege bestaan van die kringen, de man die nauwkeurig, als gold het levenskwesties, noteert wie hij dagelijks ontmoet en waar hij lunchte en dineerde, maar daarnaast staat dan de schouwende mensch, die het zielsgebeuren analyseert en in het leven zoekt naar den leiddraad van geloof, mysterie en poetische schoonheid. Baring is tegelijkertijd de man, die journalist is en oorlogscorrespondent, de literator, die knappe boeken schreef over de Russische literatuur, maar Baring is ook de poeet, die wonder subtiele tooneelverbeeldingen schiep en tal van zeer fijne suggestieve verzen schreef. Zijn tooneelstukken zijn alleen om te lezen, zou men ze willen opvoeren, dan zouden we als zeepbellen uit elkaar spatten.

Baring is dus tegelijk de nuchtere toeschouwer van het leven en de droomer over zielen en zielsgebeuren, hij is tegelijk intens Engelsch en door en door cosmopoliet, hij is de wufte niets-doener, maar tevens de harde onverpoosde werker. En het zal wel vanwege deze tweeslachtigheid zijn, dat hij sommige van zijn lezers verveelt en irriteert en anderen geweldig begeestert.

Ellen Russe.

Maurice Baring, THE COAT WITHOUT SEAM. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1929. (16.5 × 11.5) 294 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50. — **B** —
Maurice Baring, TINKER'S LEAVE. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1929. (16.5 × 11.5) 324 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50. — **B** —
Maurice Baring, DAPHNE ADEANE. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1929. (16.5 × 11.5) 342 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50. — **B** —
Clemence Dane, LEGEND. *Bern. Tauchnitz, Leipzig,* 1929. (16.5 × 11.5) 262 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50. — **B** —

Naschrift.

Bij het ter perse gaan van dit artikel verscheen juist de nieuwe roman van Baring *Robert Peckham* (uitg. Heinemann). Dit is vóor de eerste maal een historische roman van den schrijver. Het gegeven is zeer belangrijk; Robert Peckham is een edelman, die leeft tijdens de regeeringen van Hendriks VIII, Mary en Elizabeth en dus de wisselingen meemaakt van de katholieke regeering naar een hervormde. Hij is overtuigd katholiek en wanneer Engeland ten slotte onder koningin Elisabeth de katholieke eeredienst begint uit te roeien, kan hij het niet langer verdragen en verlaat zijn land om in Rome te leven. Hij kan niet bestaan zonder zijn godsdienst. Maar als hij in Rome is, bemerkt hij dat hij niet leven kan buiten Engeland. Aan dit dubbel conflict sterft hij. Ofschoon Baring niet bij uitstek geschikt is om een historischen roman te schrijven, hij blijft te modern — toch boeit dit boek door het belangrijk zielsconflict.

NAAR CENTRAAL-AFRIKA.

Men kent het begrip „kuddetoerisme" en men weet, dat dit niet aan overmaat van diepgang souffreert. Men kan ook kuddetoerisme op een schip hebben —, zoo'n heel schip, dat voor een gezelschap wordt afgehuurd; voor een gezelschap dat aldus in de grootste weelde en met alle denkbare comfort omringd, kan flirten, dansen en zich poederen met Gods heerlijke wereld als achtergrond en bijloopertje. Zulke zeetoeristen oefenen hun beroep nog met wat meer oppervlakkigheid uit dan de vastelandsche. Maar er is altijd nog baas boven baas. Want die zeetoeristen kunnen ook in Amerika bij elkaar geronseld worden en leveren dan eene leegheid van hoofd en zinnen, die men in de Oude Wereld nimmer voor mogelijk zou hebben aangehouden. Maar ook hiermede is de superlatief van de oppervlakkigheid nog niet bereikt. Deze benadert men eerst wanneer men bedenkt, dat er ook vrouwen in de wereld zijn en, dus ook onder de zeetoeristen. Terwijl de klap op de vuurpijl hierin bestaat, dat er onder die Amerikaansche zeedieren ook nog wijfjes zijn, welke boeken schrijven, boeken welke hun omzwervingen behandelen over onze globe, aan boord van een schip vol met kuddetoeristen van Amerikaansche origine!
Iets oppervlakkiger dan zulk een boek is wel kwalijk uit te denken en wanneer men zulks niet gelooft sla men Mrs. Andersons *Circling Africa*[1]) maar even open.
Inmiddels kan ook een oppervlakkig boek wel aangename lektuur leveren en hiervan strekt het onderhavige werk eveneens tot bewijs. De goede dame, die het schreef, heeft heelemaal de eerzucht niet ons eens even in een handommedraai alle ekonomische, politieke en andere problemen van het Zwarte Werelddeel te ontvouwen. Ze vermoedt waarschijnlijk niet eens, dat er zulke vraagstukken bestaan. Ze brengt het in zake diepgang niet verder dan tot het maken van een paar aardrijkskundige opmerkingen, die er natuurlijk glad neven zijn. Soms zelfs verbazingwekkend er neven, zooals b.v. wanneer ze de Maanbergen van de oude Grieken ergens aan den rand van de Riftvallei plaatst, terwijl ze zelf toch aan dien rand thee gedronken heeft en daar toch wel vergeefs naar de Roewenzori zal hebben uitgekeken. Die berg trouwens speelt haar nog andere parten, want elders plaatst ze hem „round about Lake Victoria and not far from Kilimanjaro." Maar dat was dan ook alleen maar om ons te laten weten, dat ze op goeden voet met den hertog van de Abruzzen staat.
In de geschiedenis is ze overigens ook niet sterk, want ze laat Joffre Timboktoe innemen. Wel is waar is de latere Leeuw van de Marne bij dat

wapenfeit tegenwoordig geweest, maar wanneer we den generaal Bonnier in zijn *L'occupation de Timboektoe* mogen gelooven, heeft hij daarbij 'n alles behalve brillante rol gespeeld.
Zoo zouden we verder kunnen gaan maar we willen geen zout leggen op elke slakkenstaart in een boek, dat werkelijk niets anders pretendeert te zijn dan wat het in werkelijkheid ook is —, eene vlotte omschrijving van hetgeen iemand te wachten staat, die zich in arren moede op een Amerikaansch toeristenschip in heeft gescheept met de bedoeling aan boord daarvan een vaart rond om Afrika te maken.
Dat men bij zulk een vaart op alle mogelijkemanieren bedot wordt heeft de schrijfster trouwens zelf ingezien, of altans vermoed. In elke haven, waarin de Amerikanen landden, werden inboorlingen-dansen georganiseerd en hun indruk van a danse been given hare before! roept ze in extase uit en we gelooven dat graag want ze behoorde tot de eerste kudde amerikanen, die hierheen gederigeerd werd en de reisagenten hadden er blijkbaar heelemaal geen zwarigheid in Kikuyus met Masai en Kavirondo en wat Nandi misschien door elkaar te laten springen. Inderdaad, Never had such a danse been given before! Het moet er uitgezien hebben als op een film.
Maar de zucht naar sensationeele dingen is eenvoudig onverzadigbaar en wanneer de reisagenten te kort schieten vult de verbeelding dat wel aan. Mevrouw Anderson vertelt ons b.v. twee of driemaal met kippevel, dat ze 's nachts in den trein zittend hyenas heeft hooren huilen, of lachen zooals dat geloof ik, heet. In werkelijkheid is de pauw, — en daar moet men nog voor naar Indië gaan, — het eenige dier, waarvan het geluid

Een typisch huiselijk tafereel in Midden-Afrika.

van Afrika moet er wel eene zijn, volgens welke dat Zwarte Werelddeel hoofdzakelijk met naakte en zeer gek toegetakelde wilden bewoond is, die den godganschelijken dag niet anders doen dan charleston dansen. Zoo reist ze b.v. van Mombassa naar Nairibi. Arriveert daar 's morgens met den nachttrein. Onmiddellijk wordt het gezelschap in auto's ingeladen en naar een speciaal voor hetzelve georganiseerde dans gevoerd. Schrijfster haalt bij deze gelegenheid een uittreksel uit een lokaal blad aan, dat het verkeerd vindt toeristen niets anders voor te zetten dan springende wilden, omdat daardoor een totaal verkeerde indruk moet ontstaan van de geweldige andere dingen, die Afrika aan te bieden heeft, dingen, die zelfs ook een Amerikaansch kuddetoerist niet anders dan interesseeren kunnen. Maar ze is met het ten bate der Amerikanen georganiseerd feest toch hoogelijk ingenomen: Never had such des nachts dat van een voortdonderenden trein overtreft. Hyenas zijn zóó schuw, dat ze tot onvindbaarheid weghollen, zoodra een trein zich ook maar in de verste verte hooren laat. Als symptoom echter voor hetgeen van een reis rondom Afrika verwacht wordt, is dit stukje griezelige inbeelding wel wat waard.
Maar hoe dat alles zij, — de „Laconia" leverde het 'm toch maar, die reis rondom donker Afrika. Ze had 16.000 tandenstokers aan boord, 20 soorten kaas, 250.000 eieren, 4000 flesschen whiskey en 1800 andere met champagne. Ze deed Madeira, de Kanarische eilanden, Lakar en Freetown aan. Hier werd o.a. een bezoek gebracht aan den goeverneur van Sierra Leone en waren de Amerikanen zeer verbaasd te constateeren, dat beschaafde negers, die eene zekere positie bekleeden, in Government House ontvangen worden en blanke klerken van geringer sociale positie niet. Hol-

landers, die vaak de meest dwaze opvatting hebben van de Engelsche rassenwaan zouden zich over dat verschijnsel vermoedelijk ook verwonderd hebben.

Van Freetown ging het naar St. Helena, waar de schrijfster op haar best is en ons een massa wetenswaardigs over Napoleons laatste woonoord vertelt. Nog een paar dagen en de „Laconia'' is in Kaapstad. Het schip zelf vaart vandaar naar Durban, maar de menschelijke lading wordt in treinen gepakt en naar Pretoria, Johannesburg Boelawayo en de Viktoriavallen gederigeerd. Dan terug naar Durban, waar het drijvend palace weer opgezocht wordt. Even wordt het anker uitgeworpen in Nossi Bé en Mozambique, van welke onbezochte oorden uit den aard der zaak wel een en ander te vertellen is. Verder staan Zanzibar en Mombasa op het program met een spoorreis naar Nairobi, van laatstgenoemde haven uit. Ten slotte wordt Port Soedan aangeloopen. Mrs. Anderson maakt zich daar gereed om „wildest Sudan'' binnen te rukken. Zulks geschiedt in een trein met slaap, en restauratiewagens en alle andere gemakken. Khartoem wordt voorgegeven ook erg wild te zijn, maar daar zitten de gevaren er dan ook op en gaat het per luxetrein en boot den Nijl af naar Assoean, Luxor en Kairo. Aldus zeilt men tegenwoordig om Afrika heen. Wie lust heeft het ook eens te doen — op z'n toeristenscheepsch wel te verstaan, — kan bij nader overleg de moeite en de warmte toch eigenlijk wel uitsparen. Hij leze Mrs. Andersons boek en dan is hij net zoover als of hij zelf mee gestoomd had. De tandenstokers en de 250.000 eieren natuurlijk daargelaten.

G. de Van der Schueren.

---

[1]) **Isabel Anderson,**
CIRCLING AFRICA. Geïllustreerd. *Marshall Jones, Boston,* 1929. (22.5×15) 271 blz. geb. $ 2.—.

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap.

Het jongste nummer is rijk aan verscheidenheid van inhoud. Antoon van Duinkerken ontplooit zich in heel zijn veelzijdige productiviteit — gedichten, kritieken, verschenen van z'n hand. Hendrik Andriessen schonk een pittig artikel over de hedendaagsche kerkmuziek. Stolte schreef over de missievrijheid en de R.K.S.P. terwijl Schlichting het nieuwste boek van Marsman zeer nader onder de loupe nam en dit geschrift typeert , als de oplossing van de burgerlijke starheid en het Carnaval, die daarna op Aschwoensdag weer tot de gewone onbeweeglijkheid verstijft.''

Opmerkelijk is naast To Hölscher's gedicht dat het begriploos van buiten leeren van het catechismus persifleert, 't begin van een biographische roman, welke Gerard Wijdeveld wijdt aan Jeanne d'Arc en geschreven werd in eenvoudig helder proza, sober van kleur en gevoelig van klank. Wij geven een fragment:

De pastoor van Domrémy heeft op Jeanne's geboorte-uur de Gallische haan hooren kraaien.

„Met een zucht sloot hij zijn brevier en knielde voor het laatste gebed. Toen hij oprees, trof hem, vaag, een ongewoon geluid, dat van daarbuiten scheen te komen. Hij luisterde toe, of het zich misschien herhalen zou. Wéér hoorde hij het en onderscheidde luidelijk nu het gekraai van een haan. De pastoor was verrast. Maar waarom plotseling zoo blij, zoo ongekend blij? Waarom dit fijne, heldere zingen, dat in hem opsteeg? Luister, weer kraaide een haan. Een tweede gaf antwoord. Een derde riep. Maar het was niet meer te tellen nu. Van alle kanten juichten de hooge kreten. De pastoor wist met zichzelf geen weg in zijn kleine schemerkamer. Zachtjes, om niemand door het gerucht te wekken, opende hij het luik, en zag den nacht in. Een eindelooze, klare lucht met gewemel van sterren bestrooid. En aldoor, zonder één enkele poos van stilte, bléef het kraaien en het wederkraaien van de hanen.

* * *

„In dien feestelijken nacht is Jehanne ter wereld gekomen. Zij was een kleine, kleine boorling, die haar leven met een klagelijk en onbedaarlijk schreien begon. Maar buiten scheen de blijdschap van den nacht nog toe te nemen. De sterren werden stralender en al talrijker. De lucht werd dieper, dieper blauw. Toen week de flinkerende nacht allengs voor een kouden, zuiveren winterochtend.

Over 't pad naar de kerk ging langzaam een kleine stoet. Voorop een vrouw, die de doopeling, in heel veel doeken gewikkeld, behoedzaam op haar armen droeg. Naast haar ging Jacques d'Arc, de vader van het kind. Dan kwamen er nog enkele vrouwen en kinderen mee.

Het water vloeide langs het hoofd van het kindje, terwijl de pastoor, erboven gebogen, aandachtig neerzag en de woorden van het doopsel sprak. Jehanne werd even wakker en kreunde zachtjes. Jacques d'Arc, die terzij op de plavuizen knielde kreeg een rilling, die hem huiverend door 't hoofd steeg.

Jehanne d'Arc was haar wonderbaarlijke loopbaan begonnen.''

Opgang.

Dit tijdschrift blijft zijn traditie getrouw de lezers voorlichten omtrent de nieuwste scheppingen op picturaal en plastisch gebied. Zoo 't laatste nummer, dat ons een kijk geeft op 't zeer bijzondere werk van den Russischen schilder Grigoriew — dat zeer van deze aarde is, meer volgens zijn onderwerp, dan volgens zijn aard. Uit alles wat deze schilder beeldt — in landschap of dier en wereld, huisinterieur of straat spreekt duidelijk de kern, het wezen van zijn kunst — het menschelijke karakter.

Het wondere oerland, dat het onmetelijke Rusland is, zagen wij in de laatste scheppingen van dezen tijd nergens zoo juist en dicht benaderd dan door Grigoriew.

Minder belangrijk zijn de fragmenten uit het wel zeer lijvige dagboek van Frederik van Eeden. 't Zijn jeugdherinneringen van particulier belang, die soms niet meer dan verveelde opsommingen lijken van reizen, wandelingen, bezoeken en uitstapjes. Veel omtrent het wezen van zijn belangwekkende persoonlijkheid wordt in deze dagboekbladen niet blootgelegd. Doch uit een der vorige nummers reserveerden wij een citaat, dat wij onze lezers niet meenden te mogen onthouden — zijnde zeer karakteristiek omtrent de zienswijze van deze tachtiger over Goethe:

„Langzamerhand gaan mijn oogen voor Shelley open. Juist in hem zie ik die zelfbewustheid,

die overweldigende grootheid van gemoed en gedachte, die geheel in zich zelven kracht en steun vindt. Ik leer Goethe kennen tegenwoordig uit zijn eigen geschriften. Die reus neemt in dimensie af, naarmate men hem nadert. Zijn scheppingen verminderen niet in schoonheid, maar zijn karakter wordt verduisterd door allerlei Kleinlichkeit. Hij heeft echter 'n krachtig wapen in zijn helderen blik, die hem in staat stelt zichzelven onpartijdig te doorzien en vooral in zijn zelfvertrouwen. Als hij een nederig en bescheiden man geweest was, zoude hij relatief veel meer van zijn roem er bij hebben ingeschoten. Hij is een ijdel man geweest, die zich gaarne hoorde prijzen, hij wist bovendien hoe ver hij zijn omgeving in scherpte van geest en inzicht vooruit was en zag er daarom minder bezwaar in zijn bewonderaars door een zekere vertooning van grootheid en door wat mysticisme ontzag in te boezemen. Hij klaagt er in 't begin over, dat men zijn groote ruime bedoelingen zoo slecht begreep en er allerlei bekrompenheid in zocht. Dat heeft hem aanleiding gegeven het publiek liever niet zoo vrij met zijn werkelijke gedachten in kennis te stellen, maar liever het imposante van zijn persoon door een zeker waas van geheimzinnigheid en grootheid te verhoogen. Hij stond altijd buiten zijn tijdgenooten, buiten de menschen. Hij was een egoïst, die voor zijn eigen direct genoeg leefde en nooit geheel en onbaatzuchtig heeft liefgehad. Hij kende geslachtsliefde en tijdelijke vriendschap, maar niet die volle hartelijke toewijding, die waarlijk edele naturen kennen. Van de drie voorwaarden tot geluk heeft hij de beide laatste, studie en productie, of „admirer et inventer" gekend, de liefde niet.
Er zijn vele menschen, waaronder personen van de hoogste beteekenis, die hetzij door hun natuur, hetzij door redeneering tot de conclusie komen, dat zulk een leven het hoogste is en dat het niet goed is, zich zoo vertrouwelijk met het menschdom in te laten. Die geestelijke aristocratie boezemt mij een afkeer in en des te meer omdat ze meestal voorkomt bij personen, die ik om hun kennis of talent zeer hoog wilde stellen en die ik nu niet onvoorwaardelijk meer kan achten.
Al deze onderscheidingen en deze voorkeur berust op een aangeboren gevoel. Het is geen conventie, die mij Shelley's ideaal hooger doet stellen dan Goethe's. Het was altijd in mij. Het heeft zich tegen mijn vader verzet, voor dat ik er mij rekenschap van kon geven. En toen het in den strijd met Ati gevaar liep onder mijn eigen argumenten weggeredeneerd te worden, is het toch in stilte blijven bestaan, om zegevierend boven te komen en zich als meester van mijn leven te doen gelden, toen Clara mij deed zien, dat het geen steun meer behoefde uit redeneering, maar genoeg had aan zich zelven. Het is er zooals onze geest is, zooals mijn denkkring is. En wat het zij, een uiting van het verband tusschen mij met de overige menschen, een openbaring van den algeest of een zuiver individueele behoefte, het bestaan ervan eerbiedig ik als mijn beter, ja mijn beste ik".

VERSCHEIDENHEDEN.

Maxim Gorki's eerste literaire schreden.

In verband met Maxim Gorki's zomerbezoek aan Rusland haalt een zijner oude vrienden in de Moskousche *Izwestya* herinneringen op aan des schrijvers verblijf in Tiflis in de jaren 1891-92, toen hij de eerste schreden zette op het literaire pad. Het was op een herfstavond van eerstgenoemd jaar, dat Gorki in uitgeputten toestand in de Kaukasische stad arriveerde, die hij grootendeels te voet van Odessa uit had bereikt. Op zoek naar een nachtverblijf, werd hij door eenige agenten aangehouden, die hem voor een bedelaar hielden en hem deswege naar het politie-bureau brachten. Door bemiddeling van een zijner oude kennissen uit Nizjny-Nowgorod, Natsjalof, die te Tiflis een functie bij de spoorwegen bekleedde, werd Gorki weer vrijgelaten en door Natsjalof in den kring van diens kennissen

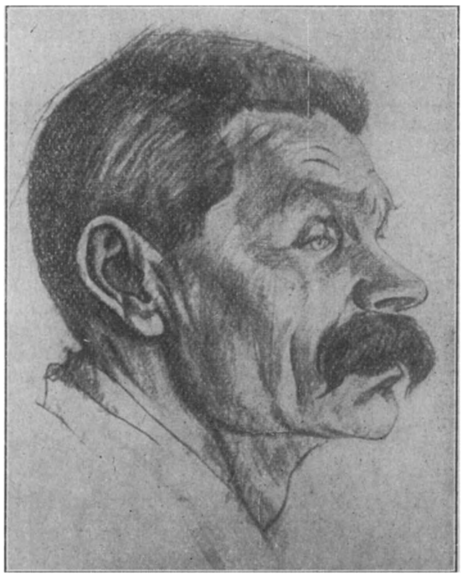

Maxim Gorki.

binnengeleid, van wie een zekere Kaljoezjny, die naar den Kaukasus was verbannen, een groote rol heeft gespeeld in Gorki's leven en hem als 't ware den literairen weg heeft opgedreven. Pjesjkof, zoo heet Gorki van zijn familienaam (de schrijversnaam Gorki werd eerst later aangenomen), kreeg door tusschenkomst van bovengenoemde vrienden, een baantje bij de spoorwegen te Tiflis, dat hem in staat stelde zich intensief met zijn literaire vorming bezig te houden. Op dat tijdstip sloot hij vriendschap met twee jonge mannen, Afanasjef en Rochlin en met hun drieën betrokken zij een kelderwoning in de buitenwijken van Tiflis, dat tot een literair pied-à-terre werd ingericht. De kelderwoning werd druk door Tiflis' intellectueele jeugd bezocht, die kwam deelnemen aan de gesprekken en disputen over literaire onderwerpen. De gendarmen vertrouwden deze bijeenkomsten echter niet, en zij beschouwden de aanwezigen min of meer als anti-tsaristische samenzweerders. Zes jaren later, toen Pjesjkof reeds als schrijver naam had gemaakt, moest hij trouwens nog eens voor de politie-autoriteiten verschijnen, teneinde het doel van zijn verblijf destijds in de kelderwoning toe te lichten. Zoolang Gorki te Tiflis woonde, liep hij alle bibliotheken af, verslond boek na boek en in-

teresseerde zich ook vooral voor philosophische kwesties. Toen op een wenk van de gendarmen de kelderwoning werd ontruimd, nam Gorki zijn intrek bij den reeds eerder genoemden Kaljoezjny, die ook thans nog veel weet te verhalen omtrent Pjesjkof's ontluikend schrijverstalent tijdens diens verblijf te zijnent. Het was na een van Gorki's interessante vertellingen, die de jonge man op meesleepende wijze wist voor te dragen, dat Kaljoezjny er bij hem op aandrong met schrijven te beginnen.
In Kaljoezjny's huis werd de novelle *Pjesjkof Tsjoedra* geboren en een jaar nadat *Makar* als onbekende „zwerver" in Tiflis was gearriveerd, had hij zich ontwikkeld tot den schrijver Maxim Gorki. Door bemiddeling van zijn vrienden werd deze eerste novelle van Gorki door het blad *Kawkaz* op 12 September 1892 gepubliceerd.

* * *

Tegen het einde van 1892 verliet Gorki Tiflis om door middel van reizen nieuwe indrukken te verzamelen. In 1898 keerde hij er terug, echter niet uit vrijen wil, doch op last van de politie-autoriteiten, zulks in verband met het onderzoek, dat toen nog werd ingesteld naar de vroegere bijeenkomsten in de bewuste kelderwoning. De politie te Tiflis had toen het volgende cijfertelegram van kolonel Jeletsky uit Nizny-Nowgorod ontvangen: „Pjesjkof is gearresteerd. Vandaag wordt hij per spoor naar Tiflis getransporteerd."
Bij zijn aankomst te Tiflis werd Gorki in de Metechskaja-gevangenis opgesloten. Tijdens het verhoor werd hem o.m. gevraagd, wat toch het doel van zijn verschillende reizen was, daar de politie veronderstelde, dat hij de verbindingsschakel vormde tusschen de verschillende antitsaristische vereenigingen in onderscheidene Russische steden. Verbolgen over zijn arrestatie verklaarde Gorki toen niet. dat hij als schrijver overal mareriaal moest trachten te vinden. doch hij weet ironisch zijn heen en weer trekken aan een versmade liefde.

Maxim Gorki.

Russische Caricatuur.

Vrienden uit Petersburg verlosten Gorki al spoedig uit de gevangenis, terwijl het politiedepartement aldaar den gendarmen te Tiflis rekenschap vroeg van het feit, dat zij Gorki in de gevangenis hadden opgesloten. Deze motiveerden toen de arrestatie met te verklaren, dat Gorki's reizen van Nizjny-Nowgorod naar Bessarabië en van daar naar de Krim en den Kaukasus hun verdacht voorkwamen. Hierop volgde weder een antwoord van het politiedepartement, waarin werd gezegd, dat Gorki's vrienden te Petersburg absoluut voor hem instonden.
Na deze affaire bezocht de schrijver nog tweemaal Tiflis, de stad, waar zijn auteurstalent op min of meer romantische wijze tot ontwikkeling is gekomen.

Zijn meester gevonden.

Arthur Conan Doyle.

Sir Arthur Donan Doyle, de onlangs overleden Engelsche schrijver, vertelde, zoo vaak in den vriendenkring van populariteit sprake was, de volgende geschiedenis:
„Op zijn Amerikaansche reis was hij in Boston aangekomen en nam aan het station een auto. Bij het hotel vroeg hij den chauffeur wat hij hem schuldig was.
„Om u de waarheid te zeggen, Mr. Doyle", antwoordde de man, „zou ik, in plaats van geld, gaarne een toegangsbewijs voor uw lezing willen hebben."
„Dat kunt gij krijgen", antwoordde Sir Arthur; „maar vertel eens, vriend, hoe weet je wie ik ben?"
„Och, antwoordde de man, „dat is nogal eenvoudig. Uit de kranten wist ik, dat de beroemde Conan Doyle dezer dagen in Boston zou komen. Welnu, toen u op mijn wagen afkwam, zag ik vingerafdrukken op uw gummijas; dat waren natuurlijk de handen van de New-Yorksche reporters, die u bij het afscheid nemen aan uw jas hadden getrokken. De snit van uw haar leerde mij, dat een kapper in Philadelphia u onder handen moest hebben genomen, uw hoed is afkomstig uit Chicago, aan uw rechterlaars ontdekte ik opgedroogde modder uit Buffalo en deze geheele reisroute in aanmerking genomen, bebreep ik, dat gij de verwachte gast moest zijn."
„En anders waren er geen kenteekenen?" vroeg Conan Doyle, verrukt over zóó veel scherpzinnigheid.
„Och ja", klonk het laconiek, „een kleinigheid heb ik nog vergeten. Toen ik het valies van u overnam, zag ik op den label uw naam staan."

Engelsch letterkundig nieuws.

Van de veteranen der Engelsche romanschrijvers vierden er twee onlangs hun verjaardag. Conan Doyle werd dit jaar 71 en Hall Caine 77; eerstgenoemde schreef nog tot voor kort, toen de dood hem opriep, maar de pen van Hall Caine ligt reeds geruimen tijd stil. Van Locke, die op 67-jarigen leeftijd stierf, verscheen het

eerste hoofdstuk van zijn laatsten roman op den dag van zijn overlijden in *The London Magazine*; zijn eersten roman voltooide hij toen hij even de dertig gepasseerd was en in de vijfendertig jaar die tusschen dezen eersten en den laatsten mijlpaal liggen, verwierf hij groote bekendheid, sommigen vergeleken hem met Stevenson, anderen met Marion Crawford.

Het manuscript van wijlen Nansen's laatste boek bereikte de uitgeversfirma Allen & Unwin den

Mahatma Gandhi.

dag na zijn overlijden: *Through Caucasus to Volga*; bij deze firma is ook verschenen: *Mahatma Ghandi's Ideas* door C. F. Andrews, een werk, dat door de arrestatie van Ghandi bijzonder actueel is. In het rijk der biografie staat ons in de naaste toekomst heel wat te wachten nl.: Lord Balfour's Autobiography (Cassell) en bovendien van de hand van Sir Ian Malcolm korte memoires over dezen bekwamen staatsman.

J. B. Morton is naar Polen gegaan om daar materiaal te verzamelen voor een biografie over Johan Sobieski, een der meest bekende nationale helden van dat land.

Putnam geeft in het najaar de vertaling uit van de aanteekeningen van Kolonel Schwartzkoppen over de *Affaire Dreyfus* een zaak, die steeds weer op den voorgrond treedt juist als b.v. *Mata Hari*, welke in het Engelsch weer een beurt krijgt: Mata Hari, Courtesan and Spy door Major Thomas Coulson (Hutchinson) nadat in het Fransch ook pas een boek over haar was verschenen: Heymans: *La Vraie Mata Hari*. De moord op aartshertog Ferdinand, de oorzaak van den wereldoorlog zal ook weer eens opgerakeld worden door Stephen Craham, het boek verschijnt bij Benn. Een der belangrijkste biografieën die op het programma staan is echter wel Northcliffe: *An Intimate Biography* van Hamilton Fyfe (Allen & Unwin). Een der grootste concurrenten van de Northcliffe Press is de Beaverbrook-combinatie die o.a. de *Daily Express* uitgeeft. Deze staat onder redactie van R. D. Blumenfeld, van geboorte een Amerikaan; zijn dochter schreef onlangs onder den titel *Shrimps for Tea*. Zulke bundels verschijnen thans ook bij Allen & Unwin, waar o.a. Scandinavische verhalen worden uitgegeven onder redactie van Hanna Astrup Larsen: *Denmark's Short Stories, Sweden's Short Stories* en *Norway's Short Stories*.

Maurice Dekobra.

De uitgever van het den 10den April j.l. laatste verschenen boek van Maurice Dekobra, wiens werk zeer lichtzinnig en frivool is en ongeschikt voor katholieke lezers, lanceert terzelfdertijd een „Gazette des faits et gestes du célèbre romancier" met een tiental portretten en caricaturen en allerhande wetenswaardigheden. Daaraan ontleenen we het volgende:

„De werken van Dekobra zijn nu al in 23 talen vertaald en worden in 30 verschillende landen algemeen gelezen. Hierin ziet J. Bordeux een reden om te verklaren dat er in die boeken iets anders liggen moet dan stijlvoornaamheid of geliefkoosd thema. Ze moeten volgens hem een zuivere weerspiegeling zijn van de physiologie van 't moderne leven. Veel Fransche schrijvers zijn ook buiten hun land beroemd geweest. Doch sedert Hugo, Balzac of De Maupassant heeft geen enkele meer de beroemdheid bereikt van Dekobra. Ook Colette was zeer in vogue, doch haar werk is echt Fransch, terwijl het zijne internationaal is en aan den modernen geest aangepast zonder onderscheid van ras of cultuur. Dekobra is zelfs een van de grootste wereldsuccessen geworden op publicatiegebied.

RobertValette had een interview met den schrijver en zegt ons, dat hij niet erg malsch is voor de kritiek. Hij heeft een collectie gemaakt van de verschillende uitspraken, die over hem gegeven werden en heeft daarin de vermakelijkste tegenstrijdigheden gevonden; de eene verkettert wat de andere aanbidt. Dekobra verklaart, dat hij nooit een roman van een zijner tijdgenooten leest. Hij besteedt zijn tijd hoofdzakelijk aan philosophie, metaphysica, biologie, astronomie en andere frivoliteiten van dat soort zegt hij. Hij is van plan een reis rond de wereld te maken. In October gaat hij naar Zürich, Neufchatel, Lausanne en Genève een serie lezingen geven. In November is hij in Berlijn en in Warschouw. In December in Oslo en Kopenhagen. Tegen den 15den Januari vertrekt hij naar Engelsch-Indië, waar hij zijn vroegere vrienden uit het Engelsche leger vergezellen gaat bij wie hij tolk was in den laatsten oorlog. Bij een van hen, op de grenzen van Afghanistan zal hij wat langer vertoeven en een roman schrijven over de anglo-hindoesche zeden. Dan vervolgt hij zijn tocht naar Zuid-Amerika en zal bij zijn terugkeer zijn bevindingen publiceeren en een reisverhaal schrijven." Zooals men ziet heeft Dekobra nog heel wat op touw staan

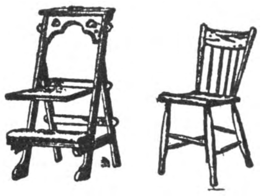

Gebr. Teurlinckx · Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalenenz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

A. TH. EGGING v/h G J. SWIJTINK TELEPHOON 23003.
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No 320.

EDUARD VAN WEES
R.K. Boekhandel
Boekdrukkerij
BREDA.

ADVERTEEREN
DOET VERKOOPEN.

MARIE KOOPMANS
Meneer van Netten
Een boek over Wellevendheid voor iedereen
Met klapper en inleiding

Bandteekening van JOAN COLETTE
Ingenaaid f 3.—, in linnen band f 4.—

Het beste en mooiste familieboek van dezen tijd. Een hulp bij de opvoeding. Een leidraad voor jongelui, die het volle leven ingaan.

Nieuwe Haagsche Courant: Uit den aard der zaak voelen wij protestanten, ons in dit katholiek milieu wat onwennig, niettemin loont het de moeite van dit boek eens kennis te nemen. Wij kunnen het van harte ter lezing aan onze jonge menschen en ouderen aanbevelen.

De Maasbode: ...Dàt is de groote verdienste van dit boek, dat het les geeft in ware beschaving en aantoont, dat wellevendheid wel degelijk tot de deugden behoort. En als het wordt gelezen door hen, voor wie het óók geschreven is, niet alleen door leerlingen, maar ook door opvoeders, niet alleen door leeken, maar ook door priesters, dan zal het apostolisch werk doen.
Moge het in ruime mate en over zeer velen zijn zegen spreiden.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is.
E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

Fa. GEBR. KEMKES, Nijverstraat 14-20, Tilburg, Tel. Int. 1229
Speciaal in Kerkmeubelen.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 Telephoon Interc. 23903

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

(*Vervolg van pag. III.*)
kracht heeft. Verbeeld u, lezer, dat gij nu ook al verzen gingt schrijven! Als de lezers ophouden het goede voorbeeld te geven aan de dichters, waar zijn ze dan verder nog goed voor?

A. v. D.

H. Balzac.

De *Revue des Indépendants* geeft het volgende eigenaardige contract van Balzac met zijn uitgevers en door hem onderteekend:

„M. Honoré Balzac staat af, verkoopt en levert aan MM. Latouche en Urbain Canel het recht om uit te geven en te drukken de eerste uitgave van zijn boek, getiteld: *Le dernier Chouan* of *La Bretagne en* 1800, roman in 4 deelen in 12, getrokken op 1000 exemplaren voor een bedrag van 1000 Fr. dat hij erkent ontvangen te hebben. De tweede uitgave kan slechts door den schrijver gegeven worden twee jaar na de publicatie van de eerste, tenzij er op dat tijdstip minder dan 100 exemplaren van het bedoelde boek bij de uitgevers overblijven. In driedubbel en te goeder trouw opgemaakt te Parijs, den 15 Januari 1829."

Duizend Frank!! Arme Balzac!!

FILMGIDS

OFFICIEEL ORGAAN DER KATHOLIEKE FILMCENTRALE

onder Hoofdredactie van Pater **HYACINTH HERMANS**

De prijs is f 2.15 per half jaar, f 4.25 p. jaar

Proefnummers kan men verkrijgen bij de Administratie:

Drukkerij Henri Bergmans & Cie.

LANGESTRAAT 35
TILBURG - TEL. 301

Ondergeteekende wenscht

zich te abonneeren op / proefnummer te ontvangen van „de FILMGIDS", Officieel Orgaan der Katholieke Filmcentrale,

á f 2.15 per half jaar. / á f 4.25 per jaar.

Naam ....

Adres ....

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 352
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities.

F. H. BOSHOUWERS — BREDA
GROOTHANDEL IN TABAKSFABRIKATEN
„DE BARONIE"
Boschstraat 67 Telefoon 617

De Bijenkorf Ginnekenstraat 38 Tel. 652 - BREDA
Porselein — Aardewerk — Tafelserviezen — Theeserviezen — Speelgoederen — Luxe artikelen — Lederwaren.
Groote sorteering. Billijke prijzen.

100 GRAM
EVERLASTING
4 THREADS KNITTING
DE ALTIJD DURENDE BREIKATOEN VERKRIJGBAAR IN ALLE KLEUREN

VRAAGT UWEN WINKELIER DIT MERK. GEEN ANDER GEEFT DEZELFDE VOLDOENING OOK IN ONGEBLEEKT VERKRIJGBAAR.

ADRESSEN VAN WINKELIERS VERSTREKT OP VERZOEK, DE FABRIKANTE N. V. STOOMBANDFABRIEK VAN ENGELEN EN EVERS HEEZE (N.-B.)

J. B. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingscondities.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405
Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

Firma Wilhelm van Eupen

R. K. Boekhandel & Uitgeverij

EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie **BLOEIEND LEVEN** No. 1 2 en 3 voor het 1e leerjaar door

Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes:

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar door **M. C. van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.

door **H. H. Stroy,**

Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal)
40 cent.

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal)
50 cent.

Beleefd aanbevelend,

Firma Wilhelm van Eupen.

Fa. H. Latour

Brandstoffenhandel

Eindhoven

Eindje 56 - Telef. 3614

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën

Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën

Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS

10.000 ABONNÉ'S

Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.

— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z. Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL
HAAGDIJK 104-106 - BREDA
— **De drukkerij voor R.K. Periodieken** —

H. N. B. T.

ANTOON COOLEN:

LENTEBLOESEM

INGENAAID f 2.00 GEBONDEN f 2.75

Overal verkrijgbaar.

Dit is de de kracht van Coolen: het zorgvuldig en fijntjes beschrijven van smalle luitjes bij hun doen en denken. In het naaistertje uit „De Fabriek" in het oude moedertje uit „Opgebracht" en in enkele andere figuren is zijn werk op z'n best.
De Maasbode.

De karakters zijn geschilderd met frissche toewijding; een jeugdig idealisme dat weldadig aandoet. *Limburgsch Dagblad.*

Als ge iets moois wilt hebben schaf U dan dit boek aan. *Het Offer.*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Zoo juist verschenen:

B. E. BOUWMAN und
TH. A. VERDENIUS

HAUPTPERIODEN

der Deutschen Literaturgeschichte nebst Lesebuch
für höheren Lehranstalten
Mit porträts und kulturgeschichtlichen Bildern

Prijs, ing. f 4.25, gebonden f 4.75

Deze uitgave verschijnt naast die in twee deelen, omdat deze laatste door toevoegingen ten bate van Duitsch-studeerenden en ontwikkelde leeken, aan bruikbaarheid vooral voor de H. B. S. iets had ingeboet. Ook in deze uitgave is het verband tusschen literatuur en andere kunst-uitingen en cultuurverschijnselen gelegd en door een rijk illustratiemateriaal verduidelijkt.

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN, DEN HAAG

WERKT VOOR UW FINANTIEELE ONAFHANKELIJKHEID

EN SLUIT EEN FLINKE LEVENSVERZEKERING MET WINSTAANDEEL
— BIJ DE —

HAVBANK

SCHIEDAM.

Vraagt onze lage tarieven en brochure inzake onze hooge winstuitkeeringen.

MIJNHARDT'S
Hoofdpijn tabletten 30 en 60c
Laxeer tabletten 60c
Zenuw tabletten 75c
Staal tabletten 90c
Maag tabletten 75c
Bij Apoth. en Drogisten.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Verschenen:

De Russische Ziel

door Pater CONSTANTINUS O.Cap.

INHOUD:

1. De Russische Ziel van het standpunt der volkerenkunde en zielkunde.
2. De Russische Ziel en de godsdienst.
3. De Russische Ziel en de staat.
4. De Russische Ziel en het Katholiek internationalisme.

Het werkje is 60 pagina's groot.

Prijs gebrocheerd f 0.75, franco per post f 0.80.

Uitgave Drukkerij „Helmond"
TE HELMOND.

Alom verkrijgbaar in den Boekhandel.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN

Fabrikanten van **prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, afgelapt en Good-Year Welt.** —

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 16 — 15 AUGUSTUS 1930 — 25 cent

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Nederlandsch, Fransch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Kunst . . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Nederlandsch, Engelsch
Geschiedenis . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Land- en Volkenkunde . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch, Engelsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit, f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING — BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. N. B. T.

ANTOON COOLEN:

LENTEBLOESEM

INGENAAID f 2.00 GEBONDEN f 2.75

Overal verkrijgbaar.

Dit is de de kracht van Coolen: het zorgvuldig en fijntjes beschrijven van smalle luitjes bij hun doen en denken. In het naaistertje uit „De Fabriek" in het oude moedertje uit „Opgebracht" en in enkele andere figuren is zijn werk op z'n best.
De Maasbode.

De karakters zijn geschilderd met frissche toewijding; een jeugdig idealisme dat weldadig aandoet. *Limburgsch Dagblad.*

Als ge iets moois wilt hebben schaf U dan dit boek aan. *Het Offer.*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS

Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Zoo juist verschenen:

JOHN. RUSKIN

zijn leven en zijn werken
zijn opvoedkundige beginselen
en zijn invloed.

Met een algemeene bijgewerkte bibliographie door

Dr. Raph. Kreemers

Leeraar a.h. Kon. Atheneum en de Sted. Handelsschool te Verviers.
Late Graduate-Fellow: The University of Chicago.

Over een uittreksel uit dit werk verschenen de volgende recensies:
Boekzaal: Dr. Kreemers laat wel duidelijk de groote machtige ideëen van Ruskin over opvoeding zien. Ze zijn goed bestudeerd en becritiseerd.
Boekengids: „Een synthese die stevig ineenzit en echt weldadig aandoet."
Hooger Leven: „Deze verhandeling, ten zeerste aanbevolen, zou haar plaats mogen vinden in elke onderwijzersbibliotheek".
L'Athénée: „Een verhandeling die om haar diepgang en stijlhoedanigheden een plaatsje verdient in de wetenschappelijke Ruskin-bijdragen."

Op mooi opdikkend papier, groot 8°, 256 bldz.
Prijs: ingen. f 4.50. Geb. f 5.25.
Met een portret van Ruskin.

Uitgeverij „OISTERWIJK"
TE OISTERWIJK

VERSCHENEN

De dreiging van het Bolsjewisme

DOOR **MAX VAN POLL**, journalist en lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Dit boek is **een bazuinstoot over Nederland**, om de slapenden wakker te roepen tot de erkenning van de groote werkelijkheid: **de dreiging van het Bolsjewisme voor de cultuurstaten van Europa.**
In geen ontwikkeld gezin mag dit boek ontbreken.
Wie het tegenwoordige Rusland wil leeren kennen en de dreigende schaduw wil zien, welke het over Midden- en West-Europa werpt, moet dit boek van Max van Poll lezen. Hij zal de berichten uit Rusland met beter inzicht kunnen volgen en op de geheele internationale situatie van Europa een helderder kijk krijgen.

Het boek is 200 pagina's groot, octavo
PRIJS INGENAAID f 2.25
Verkrijgbaar bij den Boekhandel en den Uitgever STELLA-EDITIE
Amsterdam Heerengracht 287

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. M. M. VAN DEN GOORBERGH
Teteringenstraat 40 - BREDA - Tel. 761
Groothandel in Verfwaren.
Japanlakken en Vernissen.
Speciaal adres voor Kloosters en Gestichten.

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

Voor de vrienden van het boek.

Her leenen van boeken.
Heeft een auteur het recht het voor zijn werken te verbieden?

De vraag, die hierboven gesteld wordt, klinkt wat zonderling in ons land, waar het uitleenen van boeken door bibliotheken en particulieren even algemeen is als het koopen van boeken weinig populair. Dat geldt voor de katholieken nog heel in het bijzonder. Het is beschamend zoo moeilijk als goede boeken van en voor geloofsgenooten aan een behoorlijke oplage komen en ook voor onze jonge groeiende literatuur is de weinige geneigdheid onder de onzen om boeken te koopen een voor den bloei van de „eigen cultuur" bezwarende omstandigheid. De tijd, dat boeken onder de katholieken al bij voorbaat verdacht gevonden werden, werkt nog zóó door, dat het bezit van een eigen kleine gezinsboekerij een nog verre van algemeen ideaal is. Ware dat zoo, was iedereen erop uit voor het eigen familieleven een geschikte verzameling goede boeken te vormen (een noodzakelijkheid voor het intellectueele welzijn), dan zouden de katholieke uitgeverij en boekhandel er belangrijk beter voor komen te staan.
In dit verband mag het kwaad van het uitleenen wel eens worden bezien, want het is in zeker opzicht wel degelijk een kwaad. Een Deensch auteur was daar zóó van overtuigd, dat hij gepoogd heeft het uitleenen van zijn werken te verbieden. De correspondent van de „Frankf. Ztg." te Kopenhagen vertelt er het volgende van:
De Deensche schrijver over het Pool-gebied Peter Freuchen heeft een rechterlijke uitspraak weten te bewerken, die van groote beteekenis is voor het boekenwezen en voor de schrijvers in het bijzonder. Freuchen had zijn laatste boek „Nordkaper" met de bemerking voorzien, dat het niet uitgeleend mocht worden.
De bibliotheken namen gezamenlijk stelling tegen dit verbod, terwijl de Deensche vereeniging van auteurs tegenover de actie van Freuchen in principe een sympathieke houding aannam.
De Kopenhaagsche boekhandelaar Hassing stoorde zich niet aan het verbod en nam het boek in kwestie op in zijn uitleenbibliotheek. Toen lieten Freuchen en zijn uitgever Hasselbach, door bemiddeling der justitie den boekhandelaar verbieden het boek uit te leenen. De zaak kwam voor den rechter, die ten gunst van den schrijver uitspraak deed. Hij erkende, dat de boekhandelaar niet het recht had om in weerwil van het verbod van den auteur het boek van Freuchen uit te leenen. Hassing werd veroordeeld de kosten van het geding te betalen.
In de motiveering van dit vonnis legt de rechter het zwaartepunt op de omstandigheid, dat de auteur volgens de geldende wetgeving vrij met zijn uitgever tot een overeenkomst mocht komen hoe zijn werk geëxploiteerd zou worden. In zooverre men bij verkoop van een artikel den kooper mag verbieden het uit te leenen, moet dit ook met betrekking tot een gepubliceerd werk mogelijk zijn. Men kan niet ontkennen, dat de auteur recht had op het niet doen uitleenen van zijn boek zonder dat daarvoor een passende vergoeding

(*Wordt vervolgd op pag. VI.*)

GLAUBE UND TAT

sollen nicht auseinanderfallen. Es kommt wohl darauf an, was man glaubt. Aber der Glaube musz die Lebensprobe bestehen. Dasz der kath. Glaube es vermag, erweist **Professor Engelbert Krebs** in seinem jetzt neu aufgelegten Werke: **Dogma und Leben. Die kirchliche Glaubenslehre als Wertquelle für das Geistesleben.** Er zeigt die Lehrentscheidungen, die Dogmen, den Glauben der Kirche als voll von Lebenskräften und Lebensweisung.

I. Band 4. Aufl. 524 S. 8,40 M. u. 9 M.
Der II. Band 4.—6. Tausend. 826 S. 10 M. u. 10,60 M.
Ausführl. Prospekte mit Probebogen kostenlos vom.

Verlag der Bonifacius-Druckerei, G. m. b. H., Paderborn. (Westfalen.)

„Dogmatik des modernen Menschen"

Den Charakter der Gegenwartskultur, die Bejahung des Lebens im Katholizismus,

Wirtschaftsleben, Karitas, Volkskultur in ihrem Verhältnis zum Katholizismus und viele andere Fragen behandelt **Dr. Rost**, in seinem soeben in 4. Auflage erschienenen Werke (500 Seiten, elegant gebd. 8 M.)

„Die Kulturkraft des Katholizismus"

(Zugleich als 2. Bd. „Kath. Lebenswerke": gebd. 7.60 M.)

Verlag der Bonifacius-Druckerei, Paderborn.

Ihre Buchhandlung liefert.
Probebogen und Prospekte kostenlos.

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES-
EN HEERENKAPPER
Specialiteit Ondulation Marcel

CHR EKELS
s-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

W. Pelser - Nijmegen
Bisschop Hamerstraat 1 — Telef. 759
Schoenen Kousen in bijpassende kleuren.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK TELEPHOON 23003.
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

DUC GEORGE SIGAREN ZIJN

OVERWELDIGEND

BOEKH. HET CENTRUM — ARNHEM —
ZENDT JAARL. KOSTELOOS — KATALOOG MET 2500 NUMMERS GOEDE LECTUUR

WILT GE 'T SLECHTE BOEK VERMIJDEN, DAN EERST 'T KAF VAN 'T KOREN SCHEIDEN

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18B
TEL. 715.
EN GROS KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. EN DETAIL

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN
GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12063

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

Zoo juist verschenen bij Uitg. Foreholte te Voorhout
Prof. Dr. KARL ADAM
KATHOLICISME
Voor Nederland bewerkt door PIET KASTEEL
Met een voorwoord van J. D. J. AENGENENT,
Bisschop van Haarlem.
PRIJS f 5.50; IN LINNEN PRACHTBAND f 6.50.

Of er aan een standaardwerk als hierboven werd aangekondigd in Nederland nog wel behoefte bestaat? Volgens velen moet hierop bevestigend geantwoord worden. Welnu, wij meenen met het veel geprezen boek van Prof. ADAM, dat inmiddels in alle Europeesche talen werd overgezet, een gelukkige greep te hebben gedaan want het is, zooals de inleider terecht opmerkt:

„Een boek van bijzondere verdiensten. Niet alleen geeft het op klare, heldere en onberispelijke wijze een uiteenzetting van de leer, den eeredienst en de inrichting der Katholieke Kerk, maar het doet zulks in een vorm, waarvan een groote aantrekkingskracht moet uitgaan op andersdenkenden. Immers, het ademt zulk een warme liefde voor en zulk een oprechte waardeering van al degenen, die ofschoon staande buiten de Katholieke Kerk, toch met oprechtheid de waarheid zoeken of meenen haar te bezitten, dat zelfs ieder stootend woord en iedere uitdrukking, die onverdraagzaam zou verraden, zorgvuldig worden vermeden."

Waar blijkbaar de tijden voorbij zijn, gezien de groeiende belangstelling en opmerkzaamheid voor het Katholicisme, dat men het Katholicisme uitsluitend zag als een mengsel van domheid, bijgeloof en heerschzucht, twijfelen wij niet, of Adam's werk „Das wesen des Katholizismus" za' ook in ons vaderland vele lezers trekken

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
Uitgeverij „FOREHOLTE" te Voorhout

VAN KNOP TOT BLOESEM
De hygiene van de zwangerschap en de geestelijke en lichamelijke opvoeding van het kind, van de geboorte tot aan den puberteitsleeftijd
door
Dr. C. MEULEMAN,
Directeur van de R.K. Vereeniging „Moederschapszorg" (de Kweekschool voor Vroedvrouwen te Heerlen) en
JACQUELINE LAMERS-HOOGVELD

Een practisch en prachtig geschenk voor jong-gehuwden, voor jonge moeders en voor allen, die geroepen zijn kinderen op te voeden.

Uitgevoerd op zwaar papier Verrijkt met 64 afdrukken van teekeningen.

Ingenaaid f 3.60 fr. p. p. f 3.78; in linnen prachtband f 4.60 fr. p. p. f 4.80
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

Prof. Dr. W. J. Aalders, 6720.
VAN GODSDIENST EN LEVEN. *J. Ploegsma, Zeist,* 1930. (22×16) 252 blz. ing. f 7.50.

Een bundel opstellen, rakende Godsdienst en Leven, zooals b.v. Wat is Godsdienst, Het gebed, Gemeenschap der heiligen, de Sacramenten enz., alle zeer teer en innig geschreven en diep doorvoeld, zooals men dat van Prof. Aalders verwachten mag, maar tevens, zóoals ook van hem te verwachten is: Protestantsch en gematigd anti-katholiek. Het een en het ander blijkt telkens en de schrijver schijnt er behoefte aan te hebben het telkens te laten blijken. Als hij b.v. in „Gemeenschap der heiligen" niet streng Protestantsch alle heiligenvereering verwerpen kan, dan laat hij daar aan voorafgaan: „Ik denk er niet aan den beeldenstorm ongedaan te willen maken" en als hij erkennen moet, dat het lijden van Christus dieper en meer herdacht wordt in de katholieke dan in de protestantsche kerk, dan heet voorzichtigheidshalve de heilige Mis een „vergrootte uitbeelding" ervan. Overigens hebben we niets dan lof voor deze ernstige poging om Godsdienst en Leven inniger met elkaar te doorweven.

G. Vrijmoed, O.F.M.

D. Hans, 6721.
LIBERALISME EN PROTESTANTISME. *W. P. van Stockum & Zoon, Den Haag,* 1930. (22.5×14.5) 62 blz. ing. f 1.25.

Bedoeling is: een inniger en innerlijk verband te leggen tusschen de Liberale Partijen en het Vrijzinnig Protestantisme. Daartoe tracht de bekende Journalist D. Hans aan te toonen, dat het Liberalisme eigenlijk altijd godsdienst geweest is en alleen maar nu en dan een beetje te veel aan den tijdgeest heeft geofferd. Intusschen gelooven we, dat het verband, dat hij zoo gaarne ziet en nog liever zou zien, inderdaad bestaat. De oppervlakkige geestesgesteldheid, die men Liberalisme noemt, zal zich inderdaad op politiek gebied in liberale partijen en op godsdienstig gebied in Nederland in een Vrijzinnig Protestantisme willen uitleven. Jammer dat ook deze bekwame journalist de kwestie doorloopend verkeerd stelt: we moeten niet de waarheid trachten te vinden uitsluitend op den grondslag der vrijheid, maar omgekeerd: we moeten de ware vrijheid trachten te vinden op den grondslag der waarheid. Als vrijheid geen weg tot de waarheid is, is ze gevaarlijk kinderspeelgoed.

G. Vrijmoed, O.F.M.

A. M. van de Laar Krafft, 6722.
RIDDER EN HEILIGE. Geïllustreerd. *Hollandia, Baarn,* 1930. (19×13) 171 blz.

Dit zeer sympathiek geschreven boekje over den H. Franciscus is door den schrijver, Dominee A. M. van de Laar Krafft gewijd „aan zijn oudste leerlingen der Vrije Jeugdkerk te Rotterdam." Dit is op zich reeds een zeer sympathieke daad, den armen Assisiër tot voorbeeld te durven stellen ook aan de niet-Katholieke, aan de Christelijke jeugd van onzen tijd. Het pleit ten zeerste voor schrijver's kijk op jeugdvorming en jeugdpaedagogie, dit middel, het vormende van het heiligheidsideaal „concreet beleefd en verwerkelijkt door 't werken en streven van een mensch onder Gods genade, voor zijn dierbare jeugd aan te wenden.

Over 't algemeen heeft de schrijver de groei, de ontwikkeling naar de Serafijnsche hoogte der onthechting, der liefde in Franciscus zeer goed aangevoeld en zijn lang verblijf in Assisië heeft daartoe niet weinig bijgedragen. Natuurlijk zijn er meerdere punten na te wijzen, waarin de schrijver, die niet katholiek is, niet juist oordeelt; zoo o.a. op blz. 16, zijn opvatting over 't verlaten der wereld en 't zich opsluiten in 't klooster; over de sfeer aan 't Pauselijk Hof met betrekking tot Franciscus, op blz. 41; over de verhouding van Franciscus tegenover Kardinaal Hugolinus, op meerdere plaatsen; over de tegenstelling tusschen „den goeden Roomsch-Katholiek en den waarachtigen Protestant", op blz. 114. Door op deze feilen te wijzen zouden we niet gaarne den indruk vestigen, alsof Dominee van de Laar Krafft zijn arbeid niet edel bedoeld heeft. We willen slechts zeggen, dat 't voor een niet-Katholiek zeer moeilijk is, in zulke zaken zich een juist oordeel te vormen.

We zijn den Eerwaarden schrijver dankbaar, *zijne* jeugd dit ideaal te hebben voorgehouden op een, van zijn standpunt eerlijke wijze. Alleen willen we naar aanleiding van blz. 170 nog even opmerken, dat een nauwer kontakt met de volgelingen van den „Ridder en Heilige" den schrijver de overtuiging zal bijbrengen, dat er meer *echte* volgelingen van Franciscus zijn, dan de regels aldáár laten vermoeden.

P. Constantinus, O.Cap.

FRANSCH.

P. J. B. Thibaut, 6722.
L'ANCIENNE LITURGIE GALLICANE. *La Bonne Presse, Paris,* 1930. (25.5×16.5) 117 blz. ing. Ffr. 5.—.

Dit werkje tracht den nog duisteren oorsprong en ontwikkeling der gallicaansche liturgie op te helderen; deze zou volgens schr. aan Cassianus en den H. Caesarius te danken zijn. Schr. geeft echter slechts vage en zeer hypothetische argumenten voor z'n stelling. Bovendien blijkt hij b.v. niets af te weten van 't werk van Dom Wilmart over de brieven van Germanus, en de „missen van Mone", noch van verschillende belangrijke conclusies van Dom Cagin. Behalve het streng onderscheid in consecratie-formule: in 't Westen: „Qui pridie", in 't Oosten: „In qua nocte" is o.m. van groot belang dat van ouds alle Oostersche lit. in de inleiding op het „Sanctus", steeds de zesvleugelige Cherubs en Seraphs vermelden, terwijl de Westersche, deze nooit noemend, een veel vrijere rangschikking der engelenkoren geven. Dit wijst op een gemeenschappelijke traditie in 't grondplan der Westersche lit., en een scherpe afscheiding van de Oostersche, die naar 't schijnt, eerst in de 6e en 7e eeuw een sterken invloed op Milaan, Frankrijk, Spanje en Ierland hebben uitgeoefend. Deze invloed is vooral van Byzantium en Syrië uit-

gegaan. Schr. geeft behalve van 't bovengenoemde, een verwarrende voorstelling van euchologie en antiphonie in Oost en West. Erger is dat hij op blz. 33 in z'n vertaling van'n kerstgebed van een nominatief „celsi Genitoris Proles perpetua", een accusatief maakt — en in „cornu salutis" een machtig redder ziet, niemand minder dan Clovis! En dit geheel tegen den zuiver christologischen zin van genoemd gebed, — om z'n verbeelding over een vermeende lit. invloed van Clovis bot te vieren.
Aan 't slot publiceert schr. zijn „ontdekking": de geboorteplaats van Cassianus is Serta in Syrië. Vele onderstellingen zijn daarover al gemaakt, men wachte daarom 't oordeel van deskundigen af.

Dom C. Coebergh, O.S.B.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Dr. Raph. Kreemers, **6724.**
JOHN RUSKIN. Geïllustreerd. *Uitg.-Mij. Oisterwijk, Oisterwijk,* 1930. (24×16) 253 blz. ing. f 4.50, geb. f 5.25.

'n Lijvige dissertatie van de Leuvensche universiteit over John Ruskin (1819-1900), z'n werken en opvoedkundige beginselen met 'n algemeene bijgewerkte bibliografie. Na 't leven van Ruskin kort verteld te hebben, behandelt de schrijver Ruskin's opvoeding en zijn tijd, Ruskin's algemeene opvoedkundige beginselen, bijzondere toepassingen van Ruskin's algemeene beginselen. Hij becritiseerde niet alleen z'n tijd, maar hij wees vaste normen aan voor 'n practische opvoeding. Systematisch gaat de schrijver in dit hoofdstuk te werk: eerst over de mannelijke opvoeding; dan over de vrouwelijke vorming, met nagenoeg dezelfde onderverdeeling en bijzonderheden over huishoudkunde, coeducatie, etc. De coeducatie verdedigt Ruskin met alle macht. Uit dit hoofdstuk kan men Ruskin's opvattingen over opvoedkunde het best leeren kennen. Aan 't slot geeft Kreemers critiek over enkele van Ruskin's beginselen, o.a. over de roeping der vrouw. Wat we op de eerste plaats in deze dissertatie verwacht hadden, was een breedere analyse van Ruskin's levensopvatting, wat meer critiek ook op veel verouderde uitspraken. Overigens 'n goed-doorwerkt en bestudeerd proefschrift, dat nog veel nu-nog-geldende uitspraken bevat.

P. van Luyk, S.J.

Fr. S. Rombouts, **6725.**
TE WAPEN TEGEN 'T BEDERF ONZER DAGEN. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1930. Opvoedkundige Brochurenreeks. (20×13.5). 114 blz. ing. f 1.40.

In 'n vroegere brochure teekende F. Rombouts de zedelijke inzinking onzer dagen: in dit boekje geeft hij de middelen aan om tegen dien toestand practisch op te treden — hij noemt deze brochure „volkspaedagogiek". Eerst worden eenige beginselen, algemeene waarheden, uitgelegd; conflict tusschen lichaam en ziel, erfzonde, naaste gelegenheden, schaamtegevoel, etc. 't Tweede hoofdstuk geeft algemeen paedagogische gedragslijnen aan; Opscherping van 't publieke geweten; Nieuwe levensverhouding, Apostolisch Katholicisme, Zelfbeheersching en Asceze, Actie langs 't heele front. 't Laatste en 't voornaamste hoofdstuk behandelt de Nederlandsche bisschoppelijke voorschriften uit de vastenmandementen van 1924, 1926, 1927, coeducatie, sportsaneering, het lectuurvraagstuk, het modevraagstuk, laksheid en lafheid, verplichting der bisschoppelijke voorschriften, verkeerde aanpassing, sexueele voorlichting, zonder tucht geen succes. De encykliek over „De Christelijke Opvoeding der jeugd" van Z.H. Pius XI wordt dikwijls als leiddraad aangehaald. Een kostbaar boekje voor allen, die willen en moeten meewerken aan de verbetering van onze hedendaagsche verwording. Wanneer zal men toch eens luisteren naar de Kerk en haar priesters?

v. L.

Dr. H. C. Rümke, **6726.**
INLEIDING IN DE KARAKTERKUNDE. *F. Bohn, Haarlem,* 1929. (17×10), VIII-248 blz. geb. M. 1.90,

Er bestaat op 't oogenblik overal een verlangen naar een systematische kennis van 't karakter, zoowel bij de theoretische opvoeders als bij de menschen der practijk in allerlei vakken en kunstvaardigheden. Dit boekje wil in deze behoefte voorzien. In vijf hoofdstukken met onderverdeelingen is de stof ondergebracht. Voorop: De vraagstellingen: Het karakter; De methoden der objectieve en der subjectieve psychologie: Het onderzoek naar 't samenhangen in 't psychische leven: De biologische methoden. In 't tweede hoofdstuk is behandeld: De bouw van 't karakter: De structuur van het karakter; De kwaliteit van 't karakter (Het systeem der drijfveeren). In 't derde hoofdstuk: Inleiding in de genetische karakterleer: De karaktersgenese; Indentificate en ideaalvorming, Compensatie: Justificatie: Machtswil en minderwaardigheidsgevoel. De beteekenis der erfelijkheid. Drijvende krachten, driften, instincten en tendenzen: regulatie en integratie; psychische spankracht en de hiërarchie der functies; In 't vierde hoofdstuk: de psychiatrische karakterleer van Kretschmer; de primitieve, de expansieve en de sensitieve reactie-wijze; lichaamsbouw en karakter: het zoogenaamde cyclothyme en schizotyme karakter: kritische opmerkingen over de leer van het cyclothyme en schizothyme karakter. Vijfde hoofdstuk: Karakterologie en typologie. Een diepe studie dus van 't karakter op neutralen basis, zonder bepaalde levensopvatting als hoofdkracht. Doch karakterologie hangt daarmee zonder twijfel samen. Vervolgens wordt wel wat te veel aan de macht der overerving toegeschreven: daaraan gelooft men op 't oogenblik niet meer evenmin als aan geniale vondsten van Freud. De terminologie is voor populaire wetenschap wel wat moeilijk.

P. van Luyk S.J.

FRANSCH.

Bô Yin Râ, **6727.**
LE LIVRE DE L'AU-DELA. Vertaald door Robert Wimpeare. *Maisonneuve frères, Paris* 6, 1930. (19×12.5) 207 blz. ing. Ffr. 18.—.

Al lezende, kan men onmiddellijk een tweevoudige gewaarwording ontdekken in zichzelf: eerstens een vaag aanvoelen van een Oostersch Mysticist, die eerlijk zijn stemmingen ons wil duidelijk maken; vervolgens het vage zelf der

theorieën, waarin deze schrijver zijn levensphilosophie hult. Dit boekje wil een Indische Thomas-à-Kempis zijn, dat ons leeren wil: l'Art de mourir, zooals de Duitsche dichter von Stenglin dat poogde in zijn werkje *Ueber die letzten Dinge* (im Sinne freien Denkens).
De kern van dit Oostersch boekje ligt in de opvatting van den Dood als „un changement d'état de conscience, de mode de perception, d'angle visuel, qui nous fait considérer les mêmes choses et les mêmes personnes, aux mêmes endroits que nous ne quittons point, sous un aspect différent; leur aspect „intérieur", leur aspect spirituel."
We hebben expres dit citaat ingelascht, om ineens te laten zien, hoe ons oordeel over de werken van Bô Yin Râ is. Voegen we er ten overvloede nog aan toe, dat deze levens- en stervensphilosophie niet vrij is van een zeker monisme, waaraan een hooger Yogastelsel zoo moeilijk ontkomt; vermelden we bovendien nog de daaruit voortvloeiende onjuiste opvattingen over geest en stof en hun verhouding, 't zal dan wel duidelijk zijn, dat we voorloopig zulke „ascese" nog niet noodig hebben.

P. Constantinus, O.Cap.

DUITSCH.

Prof. Joh. Sartorius, 6728.
DIE FELDHERRNKUNST DES LEBENS. *Ferdinand Schöningh, Paderborn,* 3e druk, 1929. (20×13.5) 215 blz.

Ieder nieuw boek om de jeugd de moeilijke levenskunst te leeren begroeten wij als een blije weldaad. De jeugd heeft immers meer dan ooit onze warmste belangstelling, maar ook meer dan ooit heeft zij voorlichting en sterkte noodig, om in de woeling van den modernen tijd op te groeien tot vastheid en degelijkheid van karakter. Het onderhavige werkje kan goede diensten verleenen voor de karaktervorming onzer jeugd; door zijn rijke schat van practische voorbeelden leest het bovendien zeer prettig. Dat deze voorbeelden bij voorkeur aan het leven der groote veldheeren ontleend zijn, is niet specifiek Duitsch of militaristisch; het soldaten-leven is, voor wie het goed opvat, altijd een echte school voor karaktervorming geweest. Ook ouders zullen met de wijze levenslessen van dit boek hun voordeel kunnen doen: het is katholieke opvoedkunde van de beste soort.

Hier. Rongen.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

E. Barth van Marle, 6729.
RUSLANDS NACHT EN DAGERAAD. *E. J. Bosch Jbzn., Amsterdam,* 1930. (21.5×15) 238 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Voor geloovige Christen- (Niet-Katholieke) lezers een boek, dat zeker veel meer nut zal doen, dan meerdere romans zonder godsdienstigen, moreelen levensernst. Het geeft een mooie kijk op 't ontstaan der Russische Revolutie, op haar „held" Lenin en de arbeid der Christelijke, Protestantsche zending vooral tot aan 't jaar 1923. Of evenwel dit „Stundisme" „met zijn gewetensvrijheid en vrijheid van overtuiging" in staat zal zijn de Russische psyche op den duur te bevredigen, zijn we zoo vrij te betwijfelen. Want na 't rationalisme, waartoe 't Protestantisme uiteraard leidt, smacht die psyche toch weer naar 't oude autoriteitsgeloof, dat langs Byzantium kwam vanuit Rome. Het boek is eerlijk geschreven en met degelijke kennis der Russische toestanden.

— Bc — *P. Constantinus O.Cap.*

Rex Beach, 6730.
DE ZOON DER GODEN. Vertaald uit het Engelsch door J. H. Akkermans. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (21×16) 231 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Dit boek geeft het leven weer van een Chineeschen student in zijn strijd tegen het rassenvooroordeel. Voor hem is deze dubbel zwaar, omdat hij uiterlijk meer op een blanke lijkt dan op een Chinees en men hem dus alleen schuwde, omdat men wist, dat hij van Chineesche afkomst is. Dit probleem houdt zijn geest voortdurend bezig, daar hij hiervoor geen enkele steekhoudende reden ontdekken kan. De eene vernedering volgt op de andere. Zijn zoogenaamde vrienden op de universiteit verafschuwen hem, omdat hij Chinees is, doch zij zoeken zijn gezelschap enkel en alleen omdat hij als zoon van een schatrijken importeur nog al goed afschiet. Hij weet dit alles. Zijn Chineesche waardigheid en zelfbeheersching helpen hem hier echter over heen, en een innerlijke kracht drijft hem er telkens toe opnieuw vriendschappelijke betrekkingen aan te knoopen met de blanken. Dit leidt tot vele gevaarlijke verwikkelingen. De eene al pikanter als de andere. Zijn laatste avontuur met Alanna Wagner, dochter van een schatrijken zeepfabrikant, die hij in Frankrijk ontmoet, is wel het vernederendste voor hem geweest, daar deze hem in het openbaar met een rijzweep in het gezicht slaat als zij tot de wetenschap komt, dat hij een Chinees is. Na den dood van zijn vader komt het echter uit dat hij geen Chinees is, doch een blanke vondeling, welke naar Chineesche methoden opgevoed is. De groote hinderpaal is nu uit den weg en hij huwt later met dezelfde Alanna.
Het boek boeit wel tot het einde toe, doch om enkele uitlatingen en details moeten we toch voorbehoud maken.

— Bc — *P. B.*

A. G. van Bolthuis, 6731.
DE LIEFDE VAN CORA NORET. *Nederlandsche Uitg. Mij., Amsterdam,* 1930. (22×16) 271 blz.

Deze Haagsche roman behandelt het traditioneele gegeven van het meisje, dat tenslotte maar trouwt met den man van wien zij toch niet zoo heel erg veel houdt, en met wien zij ongelukkig wordt „buiten elke schuld." Dan komt er een vriend met wien zij zich meer occupeert dan betamelijk is, het paar gaat uit elkander, er komt een catastrofe, de echtgenoot blijkt nog zoo kwaad niet, de groote verzoendag wordt gevierd, en de roman eindigt met een knallende apotheose.
Als een echte Haagsche doet Cora Noret een beetje freule-achtig en mondain. Dat zij en de haren in werkelijkheid echter nogal dom en onbenullig zijn, kan iedere buitenstaander maar al te gauw bemerken.

— Bc — *Albert Helman.*

H. G. Cannegieter, 6732.
GROOTVADER'S GLORIE. Geïllustreerd. *P. Noordhoff, Groningen,* 1930. (20×13.5) 146 blz. ing. f 1.50, geb. f 1.90.

Naast de gedegen en wetenschappelijke bijdragen die in dit jaar over den Belgischen opstand het licht zien, doet dit eenvoudig dagboekverhaal van den veldtocht tegen België verfrisschend aan. H. G. Cannegieter doctor in de medicijnen was juist in een Friesch dorp de praktijk begonnen, toen de Belgische opstand uitbrak. Als kapitein der Vijfde Compagnie van het tweede bataljon der eerste Friesche rustende schutterij trok hij in Februari 1831 op, en nam deel aan den tiendaagschen Veldtocht. Eenvoudig en aangenaam vertelt hij zijn avonturen tijdens de dagmarschen, de gevechten in België, het verblijf in de Belgische steden en in de verschillende kantonnementen in de grensdorpen van Noord-Brabant, lief en leed van den soldaat wordt hier geschilderd te midden der krijgsgebeurtenissen van dien tijd, die echter toen evenmin als nu populair konden worden.

— B — *P. P.*

Ernest Claes, 6733.
ZICHEMSCHE NOVELLEN. *Standaard-Boekhandel, Brussel,* 2e druk 1930. (20.5×16) 161 blz. Bfr. 15.—.

De schrijver van *De Witte* is genoegzaam bekend en waar Claes zich zelf altijd gelijk blijft, hoeven we bij de 2e druk van deze novelletjes niet erg lang stil te staan. 't Zijn uitingen van dezelfde geest, die graag z'n herinneringen aan de primitieve mensen van Zichem en Averbode, allemaal even slim en even dom, te boek stelt. 't Zijn leuke verhaaltjes van plattelandscuriositeiten, uitgroeiend vaak tot karikaturen. 'n Vreemdsoortige pastoor hoort er natuurlik ook weer bij. Ook hier weer zo'n singuliere zielenherder, die vrouwen haat en vrouwelike heiligen, die zelfs niet meer bij machte is de meest vermaarde tekst van Augustinus te vertalen. Begint dit folkloristiese genre in de lieteratuur niet wat te vervelen?

— B — *Ed. A. Serrarens.*

Sabra Conner, 6734.
DE TOCHT MET DE „ZEEOTTER". Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (21.5×15.5) 189 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Een verzameling van de meest uiteenloopende personen en rassen, waarbij de als scheepsjongen vermomde dochter van den gezagvoerder met het zeilschip „de Zeeotter" in het begin der 19e eeuw een reis maakt over verschillende zeeën, teneinde nieuwe factorijen te stichten en handel te drijven met inboorlingen.
Zij ontmoeten vele avonturen en bekoopen deze, behoudens enkele overlevenden, met den dood. Al mag het er hier en daar wat ruw toegaan, is een dergelijk boek van moed en doorzettingsvermogen toch een verkwikking in den tegenwoordigen stroom van halfgare producten over liefdesmart, huwelijks-ontrouw e.d.

— B — *A. C. de B.*

H. Courths-Mahler, 6735.
IN DEN VREEMDE. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhardt-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (20×12) 256 blz. ing. f 1.50, geb. f .2.25.

Zoo'n formidabele gecomprimeerde hoeveelheid braafheid en edelaardigheid, dat men de komst van den traditioneelen schurk bijna met vreugde begroet.
Een moeder vindt haar verloren gewaanden zoon terug, deze verlooft zich met een nichtje van zijn weergevonden moeder, terwijl een neef van dat nichtje zich op zijn beurt verlooft met de pleegzuster van den weergevonden zoon.

— B — *A. C. de B.*

H. Courths-Mahler, 6736.
GIJ ZIJT MIJN UITVERKORENE. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhardt-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (20×12) 249 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

De schijnbaar oneindige reeks is weer vermeerderd met een verhaal, volgens het bekende, blijkbaar voor velen smakelijke, recept.
Een schoone jonge maagd maakt van een bonvivant een degelijk landgoed-bezitter en temt haar eveneens schoone doch booze schoonmama. Aan het slot geluk en zaligheid voor de gelieven, zooals steeds.

— Bc — *A. C. de B.*

Liam O'Flaherty, 6737.
DE VERKLIKKER. Vertaald uit het Engelsch door J. Cavallo. *De Arbeiderspers, Amsterdam,* 1930. (19.5×13) 231 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

De schrijver voert ons in de arbeiderswijken, holen en bordeelen van Dublin, waar het revolutionaire sentiment welig tiert.
De kolos Gypo Nolan verraadt voor geld zijn vriend Mac. Phillip aan de politie, waarna Mc. Phillip bij zijn arrestatie wordt gedood.
De herinnering aan dit verraad wordt een obsessie voor Gypo, die zich zelf door zijn vreemd gedrag als de verklikker aanduidt. Door zijn vroegere revolutionaire vrienden wordt hij veroordeeld en gevonnist.
In dit boek vinden we een raar mengelmoes van primitieve godsdienst, communisme en Iersche warmbloedigheid. Het verhaal is zeer verdienstelijk geschreven, doch wegens vele realistische passages, waaronder een stuitende ruwe bordeelscène, ongeschikt.

— D — *A. C. de B.*

Jackson Gregory, 6738.
HET SPOOR DER SMARAGDEN. Vertaald uit het Engelsch door J. v. d. Bovenkamp. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (21×15) 319 blz.

Een echte knock-film, niets meer en niets minder. Voor liefhebbers een buitenkansje. Boeiende romantiek. Schoone jonkvrouwen en ridderlijke ranchers, bloeddorstige roovers.
De oude Bill Meriweather mocht wel wat betere begrippen hebben over de waarde van 'n eed en over het mijn en dijn!

— B — *M. v. M.*

Sydney Horler, 6739.
ONTMASKERD. Vertaald uit het Engelsch door L. V. *A. W. Bruna & Zn, Utrecht,* 1930. (18×12.5) 272 blz. geb. f 1.90.

Deze griezel-schrijver meent den duivel niet zwart genoeg te kunnen afmalen en daarom laat

hij ons een bolsjewisten-complot om Engeland te overweldigen in al zijn gruwelijkheden meemaken. De aaneenschakeling van avonturen is ademloos boeiend, maar wel wat onnatuurlijk.
— B — *M. v. M.*

Louise Jordon, **6740.**
DE ZIEL VAN CHINA. *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20×14) 210 blz. ing. f 2.25.
Inderdaad, iets van de ziel van China wordt ons begrijpelijk in deze deels tragische, deels komische soms ook tragi-komische verhalen over menschen in China. Wie bij wijze van ontspanning van die menschen iets meer wil vernemen, zal met deze verdienstelijke, soms zelfs iets meer dan verdienstelijke ontspanningslectuur gebaat zijn. Het diepere van de ziel China werd begrijpelijker wijze in een dergelijk werk niet doorschouwd. maar van een werk als dit vergt men dat ook niet.
— B — *Jos. Panhuijsen.*

Sophie de Jongh, **6741.**
PATIËNTEN. *P. N. van Kampen, Amsterdam,* 1930. (21.5×15.5) 141 blz.
De jonge dokter is bij de patienten, die hij beschrijft, eerder buitenstaander-toeschouwer als ingrijpend geneesheer. De hoofdfiguren van het boekje zijn zielszieken en wel zij die voor hun lichamelik lijden hulp en verlichting verwachten van de medicus. Maar de dokter is ook niet bij machte deze zielszieken te genezen. Hij hoort hun levensbiecht aan en 't einde van elk der drie bekentenissen is ook het einde van de schets. Voor geen enkel geval is er troost, opbeuring en genezing, vooral omdat hogere motieven geheel en al ontbreken. Uitrafelen en determineren is alles, anders niets.
— C — *Ed. A. Serrarens.*

C. Joh. Kieviet, **6742.**
DE MOORD BIJ DEN HERTENKAMP. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (20×13.5) 266 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
De heer Cortema heeft zóóveel tegenslagen in korten tijd te incasseeren gehad, dat hij voor een bankroet staat. Zijn dochter Thilde offert zich tegen zijn wil voor hem op en trouwt een schatrijk verloopen sujet, Banders, die als contra-prestatie haar vader er boven op zal helpen.
Thilde's verloofde (de kaartjes zouden juist in zee gaan) trekt wanhopig de wijde wereld in. Natuurlijk was het huwelijk een bron van ellende. Banders wordt vermoord, hij was gehaat door velen. Wie is de moordenaar?
't Verhaal is gerekt en ook als detectiveroman een mislukking, terwijl wij tegen diverse opvattingen ernstige bezwaren hebben.
— Bc — *M. v. M.*

Ludwig Lewisohn, **6743.**
DE ZAAK CRUMP. Vertaald uit het Engelsch door Mathilde Visser. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1930. (21×14) 342 blz. ing. f 3.90, geb. f 4.90.
Het origineel van deze Amerikaansche roman, een der hardste en bitterste boeken, die we kennen, moest in Frankrijk gedrukt worden, omdat het zoowel in Engeland als in de Vereenigde Staten verboden werd. En geen wonder! Het is een meedoogenloos en vlammend protest tegen de Amerikaansche huwelijkswetgeving, en meer nog tegen een bepaald soort Amerikaansch schijnatsoen.
Het leven van een jongen musicus, die verstrikt raakt in de netten van een oudere vrouw met drie groote kinderen, wordt zoo bar en vreeselijk beschreven, dat men dit boek niet lezen kan zonder te gruwen, en zonder tezamen met den schrijver in opstand te komen tegen de onrechtvaardigheid van het milieu, waarin de karakterlooze Herbert Crump en zijn demonische vrouw leven.
Meer nog dan om de rauwheid, waarmede letterlijk alle situaties beschreven worden, is dit boek gevaarlijk door zijn meesleepende kracht en zijn groote partijdigheid. Het valt niet te ontkennen dat het een gewichtig document en een groot kunstwerk is, maar het mag slechts in handen van zeer ervarenen komen, die het na lezing vast zullen rekenen tot de enkele boeken, welke men nooit meer vergeet.
— C — *Albert Helman.*

Heinz Liepmann, **6744.**
RIJPENDE JEUGD. Vertaald uit het Duitsch. *Nederlandsche Uitg. Mij., Amsterdam,* 1930. (20×14) 192 blz.
Dit is een heterogeen, en naar vorm en inhoud zwak werk, dat de levensloop van een onevenwichtigen jongen beschrijft. De jonge man ondergaat in zijn jeugd enkele groote schokken, en kan zich daardoor later in geen enkele omstandigheid schikken. Als verstekeling gaat hij naar Amerika, maar keert na korten tijd naar Europa terug, waar hij ten slotte door zelfmoord een einde maakt aan zijn treurig bestaan. Dit alles is soms onkiesch, en altijd talentloos uitgebeeld. De episode die de verschrikkingen van het verborgen leven van een verstekeling verhaalt, is verreweg de beste. Maar aan het geheel mist niemand iets, die het ongelezen laat.
— C — *A. H.*

H. J. van der Munnik, **6745.**
PSALMEN IN DEN NACHT. Vertaald uit het Fransch door P. Devoluy. *E. J. Bosch Jbzn., Amsterdam,* 1930. (21.5×15.5) 232 blz. ing. f 2.25 geb. f 2.90.
Blijkbaar is deze romanvertaling bedoeld voor bepaalde Protestantsche kringen, die zich geen goed idee vormen van de geloofsleer en gebruiken der katholieken, die zich wreede, bloeddorstige „Abten'' fingeeren en voor wie het Hugenotenleger het leger is der martelaren, der helden, der heiligen, waar de geest Gods kwistig werkt met ekstase en profetie. En in 't midden van zoo'n onhistorisch, historisch valsch milieu staat Jean met Floretto, die de kunst verstaat én stevig te vrijen èn tevens Gods zaak te dienen in de rangen der Hugenoten. We meenen, dat de oprechte Protestant betere lectuur verdient dan hier gegeven wordt.
— D — *P. Constantinus O.Cap.*

E. Phillips Oppenheim, **6746.**
DE GROOTE PRINS SHAN. Vertaald uit het Engelsch door A. Vuerhard-Berkhout. *A. W. Bruna & Zn, Utrecht,* 1930. (19.5×13.5) 231 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.
Op aanstooken van Duitschland is een te goedertrouw ontwapend Engeland geïsoleerd en door machtige vijanden omringd. Wanneer de groote prins Shan van China het verbond tegen Engeland geteekend zal hebben, is het met het weleer machtige Albion gedaan. Liefde zegeviert. Een boei-

ende fantasie, maar toch niet erg pacifistisch. We hebben nu al meermalen in dat soort toekomstromans Duitschland als de op wraak zinnende „kwaaie pier" zien aangewezen. Dit lijkt ons, speciaal in ontspanningslectuur nu juist niet bevorderlijk voor de goede verstandhouding en wederzijdsche waardeering.
Vanwege diverse situaties en opvattingen alleen voor volwassenen.
— Bc — *M. v. M.*

Margaret Pedler, **6747.**
BESCHERMING. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (19×13) 318 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
Toen Nick Wyatt onverwacht stierf, stonden zijn pleegkinderen Bob en Shirley Wilson er slecht voor. Daar zij uit respect voor Oom Nick geen ondersteuning wilden aannemen van de familie, waarmede hij zijn heele leven had overhoop gelegen, moesten zij het oude landgoed Ten Wyatt verlaten, met een zeer schrale beurs. Zij die geen zorgen gekend hebben, leeren plotseling hoe hard en wreed het leven kan zijn en hoe moeilijk het is voor de misdeelden, om fatsoenlijk aan den kost te komen. Bob weet zich als rentmeester, Shirley als juffrouw van gezelschap „onmisbaar" te maken en beiden leeren de liefde kennen. Een Engelsche Courths Mahler, om velerlei opvattingen voorbehouden.
— Bc — *M. v. M.*

Kathleen Rhodes, **6748.**
DE RECHTE WEG. Vertaald uit het Engelsch door Th. J. J. Bosloper. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930 (19×14) 311 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Geschiedenis van een jong meisje geboren op een West Indisch eiland. Na den dood van haar beide ouders vertrekt ze naar Engeland om daar haar leven verder door te brengen. Na eenige tijd als dienstmeisje in Londen werkzaam te zijn geweest, wordt zij door toedoen van een vriendin koormeisje in een van de groote theaters van deze stad. Hier komt de verzoeking tot haar in de vorm van een schouwburgmagnaat. Een echte bohemien, die haar wil dwingen onschuld en deugd prijs te geven voor een uiterlijk mooi leven. Zij wil hiervan niets weten en tot in het alleruiterste volhardt zij hierin. Eindelijk schijnt zij de zegepraal bevochten te hebben als de man onverwacht vermoord wordt. Dit geval wordt noodlottig voor haar, daar zij in de gerechtszaal ervan verdacht wordt op oneerbare wijze met dezen man te zijn omgegaan. Zij verdedigt zich hiertegen met alle kracht, doch zij kan een smet op haar naam niet voorkomen. Als zij later verloofd is met een jong aristocraat, wordt deze zaak door den coroner, die zij bij het verhoor beschaamd had, opnieuw ruchtbaar gemaakt met als gevolg dat deze verloving verbroken wordt. Als deze later met een ander huwt, blijft zij toch een goede kennis van hen. Bij een vliegfeest verongelukt de vrouw, waarna „the happy end."
Een boek vol van 's levens harden strijd voor deze jonge vrouw zonder geld en vrienden. Dit neemt echter niet weg, dat wij dit boek om de gewaagde situaties en om de echtbreuk, waaraan zich eenige hoofdpersonen schuldig maken moeten reserveeren voor volwassenen.
— Bc — *P. B.*

Mary Roberts Rinehart, **6749.**
DE MAN IN BED No. 10. Vertaald uit het Engelsch door F. van Velsen. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (20.5×14) 240 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
De man in bed No. 10 wordt vermoord gevonden even voor de Washington-exprestrein verongelukt.
De heer Lawrence Blakeley, advocaat, die voor zekeren wisselvervalscher bezwarende papieren bij zich had, komt tot zijn geluk tenslotte niet op No. 10, doch elders terecht. 's Morgens blijkt er iemand met zijn heele hebben en houden van door te zijn en tot overmaat van ramp houdt men hem voor den moordenaar. De daarop volgende spoorwegramp voorkomt zijn onmiddellijke inhechtenisneming. Als hij van zijn lichte verwonding is hersteld, voelt hij zich als opgejaagd wild en gaat met een amateur-detective op onderzoek uit. Een liefdeshistorie loopt door het verhaal heen. Een boeiend, vlot geschreven en geestig boek.
— B — *M. v. M.*

E. W. Savi, **6750.**
GEVAARLIJK LIEFDESSPEL. Vertaald uit het Engelsch door Henriette Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (19.5×13.5) 300 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.
Peggy Nenning, op zoek naar haar man, die haar heeft verlaten, krijgt 'n flirtation met Bruce, die het zeer ernstig opneemt en die haar overal achtervolgt.
Zij koesterde het booze plan, wraak te nemen op de man, nadat ze pas 10 minuten waren getrouwd. Nadien is ze heel wat mooier geworden en telt aanbidders bij de vleet. Als ze haar man nu terugvindt, overwint toch haar liefde voor hem en ze zouden 'n heel gelukkig paar zijn geweest als 't noodlot niet tusschen beide gekomen was. Dick, haar man, de beste polo-speler uit de streek, krijgt door 'n ongelukkig schot de bal tegen z'n slaap en is op slag dood.
Vlotte ontspanningslectuur.
— Bc — *L. B.*

Wilhelm Speck, **6751.**
JOGGELI'S DERDE VADERLAND. Vertaald uit het Duitsch door Wilma. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1930. (20×14) 95 blz.
Joggeli is 'n eenvoudige arbeider in Hessen, die in z'n gelukkig huwelik eerst bijna al z'n kinderen ziet sterven, tot ook z'n lieve vrouw wordt uitgedragen. Aanvankelik schijnt hij dood voor 't leven, maar als de kinderen uit 't dorp op z'n knie komen kruipen en luisteren naar z'n wonderlike verhalen, ontwaakt z'n liefde voor de mensen weer en wordt hij de vriend der dorpelingen. Als z'n dochter, die indertijd naar Amerika was gegaan, hem komt halen, reist hij mee naar de nieuwe wereld, tot hij op 'n goede dag weer plotseling in z'n huisje is teruggekomen. Nu breekt 'n periode van tweestrijd aan: zal hij blijven te midden van z'n vrienden of zal hij weer gaan naar z'n kinderen en kleinkinderen in Amerika? De dood geeft 't antwoord: Joggeli ging rustig naar z'n derde vaderland.
Wel mist deze roman 't geweldig-aangrijpende van *De Boeteling,* maar we herkennen de auteur onmiddellijk aan de vastheid, waarmee hij de zielen zonder veel omhaal ontleedt, aan

de raakheid, waarmee hij z'n notities in literaire vorm verwerkt. Daarbij is z'n gemoedelikheid weldadig bij't modern raffinement en is hij moreel zonder vlek.
't Boek wordt ingeleid door 'n beknopte autobiografie.
— B — *Leo Fens.*

Coby Voorhoeve, **6752.**
BENITA TERHAEREN. *P. D. Bolle, Rotterdam* 1930. (21 × 15.5) 300 blz. ing. f 3.—, geb. f 4.50.

Dit boek is meer en belangrijker dan het relaas van het lief en leed, het wel en wee van de jongste telg van het kinderrijke gezin Terhaeren. — Het is de groei van een meisjesziel, welke heel zelfstandig zich voltrekt tot het weinig opwekkende einde toe. — Benita is het type van het hedendaagsche meisje, dat in haar drang naar vrijheid en onafhankelijkheid alles achter zich laat, wat eerst haar leven vulde en beteekenis gaf en juist door dit verlies ten gronde gaat. — Begaafd violiste, doch zwak van gezondheid heeft ze vroegtijdig haar ouders verloren. Haar zusters en broers zijn goed en hartelijk voor haar, doch pijnlijk ontbreekt in dit jonge leven de ouderlijke leiding, welke jammerlijke leemte grooter en droever wordt met het klimmen der jaren. Haar oudste broer Lodewijk, voorganger in een protestantsche gemeente, de eenige die haar een steun zou kunnen zijn, spreekt tot haar alleen in zalvende bijbeltaal. —
Haar godsdienstzin maakt allengs plaats voor een vaag rationalisme. Haar zedelijkheidsbegrippen verslappen, twijfel en bitterheid maken dit veelbewogen leven tot een bittere kwelling.
Voor haar gezondheid moet ze naar de bergen waar ze in aanraking komt met menschen die weinig zich om geloof bekommeren en geestelijk en lichamelijk aan een ziekte ten gronde gaan. — De vrienden welke ze zich verwerft, sterven allen aan een sloopende kwaal. Het is een somber en bitter leven dat ze leidt. — Ten slotte komt ook de liefde een rol in haar leven spelen, doch ook deze levensvreugde in een kortstondige ongeoorloofde samenleving met een concertleider, is slechts van kortstondige duur en eindigt met de dood van haar geliefde. — Kortom 't is een droevig boek, afwisselend spelend in een weinig opwekkende sfeer vol twijfel en onzekerheid en eindigende in een sombere fataliteit. Om eenige overbodige passages moeten wij het boek reserveeren voor volwassenen lezers met rijpere levenservaring.
— C — *M. M.*

Carolyn Wells, **6753.**
DE BRONZEN HAND. Vertaald uit het Engelsch door J. v. d. Bovenkamp. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (20 × 13) 316 blz., ing. f 2.15, geb. f 2.90.

De millionair Kox wordt aan boord van een oceaanstoomer vermoord gevonden. Na vele pogingen van dilettanten ontmaskert de detective Fleming Stone den dader.
Een beetje onwaarschijnlijk met een zeer doorzichtige intrige.
— B — *A. C. de B.*

Carolyn Wells, **6754.**
NIETS DAN DE WAARHEID. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. van den Bovenkamp Jr. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (19.5 × 13.5) 330 blz. ing. f 2.15, geb. f 2.90.

Tevergeefs vraagt men zich af bij de lezing van deze detective-roman waarom hij verscheen in de „Fleming Stone-serie", aangezien van dezen beroemden heer niets te bespeuren valt... tot ongeveer het laatste hoofdstuk: veni, vidi, vici! Als echte detective-roman is o.i. dit boek een mislukking. Carolyn Wells schrijft avonturen-, geen detective-romans.
De rijke Austin Eldridge vindt men vermoord in zijn gemakkelijke stoel met een mes in het hart. Zijn pleegdochter sluimerde in zijn nabijheid. Men verdenkt ook haar. Dan wordt de buttler neergestoken. Eldridge leefde slecht en had veel vijanden. Een amateur-detective lost het laatste probleem op; Fleming Stone het eerste en daarmede het geheele mysterie.
Om diverse uitlatingen en opvattingen voor volwassenen met de noodige onderscheiding.
— Bc — *M. v. M.*

Marie Weyland, **6755.**
LEVENSERNST EN LEVENSVREUGD. *G. Niessen, Delft,* 1929. (21 × 14) 95 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Schrijfster zoekt haar onderwerpen in de naaste omgeving. Ze praat over de kinderen, vertelt van oudervreugd en ouderleed, in vlot proza en in pretentieloozé poëzie, zonder groote woorden en met een hartelijkheid, die U onmiddellijk verovert. De vreugde en het leed van het gewone dagelijksche leven, 't nieuwe kindje, dat komt, het onderzoek in zoontje's museum-achtigen broekzak, kinderspel en kinderleed, familiefeestdagen en dagen van rouw, ge leeft ze mee.
— A — *Dr. D. Sassen.*

FRANSCH.

Jean Cocteau, **6756.**
LES ENFANTS TERRIBLES. *Bernard Grasset, Paris,* 1929. (21 × 14) 228 blz. ing. Ffr. 12.—.

'n Dichtersroman, die Abbé Brémont's uitspraak — 'n vernietigende — over de overdreven aandacht voor het bovennatuurlike of het kwasie onderbewuste volkomen rechtvaardigt.
Bij Cocteau's laatste en tamelik onevenwichtig praatje in boekvorm, dachten we onwillekeurig aan 'n voorstelling in Empire, waar we alleen de schaduwen van 'n paar trapeze-artiesten volgden. Dit fantastiese bestaan van Paul en Elisabeth gaat langs of wellicht tegen het leven in, om dan ineens en zwaar in het leven terug te vallen. 'n Wonderlike mengeling van dichterlike Spielerei en bijna melo-dramatiese romantiek. Ten slotte laat het boek vooral in z'n slot erg onbevredigd. We noteerden echter schitterend geslaagde stemmingsstukjes van 'n college-plein, „de kamer", 'n auto-ongeluk, die Cocteau's aparte plaats in de Franse letteren bevestigden.
Voor litterair-volwassenen.
Teo de Witte.

Paul Morand, **6757.**
CHAMPIONS DU MONDE. *Bernard Grasset, Paris,* 1930. (21 × 14) 246 blz. ing. Ffr. 15.—.

Paul Morand's boek doet aan die glimmende gaslicht afdrukken van je Amerikaanse kennissen denken. Alles staat er even fel en „eerlik" en bondig.

Dit zeer merkwaardige boek is eigenlik een paraphrase van zijn even bestreden als geprezen *New-York*. De visie op het Amerikaanse volk is hier even scherp en persoonlik.
In deze roman bereikt Morand met z'n suggestieve verhaal van vier Amerikaanse jongens die stuk voor stuk wereldkampioen in hun genre willen worden nog pregnanter resultaten, door de verbijsterende ineenstorting van hun rationalisties-commercieele plannen. Een land waar een kruis slechts een plus betekent......"
Morand's kijk op Amerika is pessimisties.
Zijn stijl heeft iets nikkelachtigs, en verrast vaak door buitengewoon markante karakteriseringen.
— B — *Teo de Witte.*

DUITSCH.

Walter Julius Bloem, 6758.
FEUER IM NORDEN. *Drei Masken-Verlag, München,* 1930. (19×13) 281 blz.

Feuer im Norden, 'n roman, die zich tot tendenz gesteld heeft, het vrije, emancipeerende leven onzer opgroeiende meisjes, minstens in sommige kringen bijv. hier in casu universiteitskringen, uit te beelden. De verhoudingen tegenover het andere geslacht zijn hier op zijn zachtst gesproken niet subliem en edel genoeg gemotiveerd. Het gaat in de richting ongeveer der vrije liefde, die geen liefde is en het huwelijk wordt gemaakt tot *haast* 'n gelegenheidsaffaire, waarvan men zich kan losmaken, zoo dat goed uitkomt. Het boek kan bezwaarlijk tot de opbouwende litteratuur gerekend worden.
— Bc — *P. Patricius.*

Francesco Chiesa, 6759
MÄRZENWETTER. Vertaald uit het Italiaansch door Herbert Steiner. *Orel Füssli, Zürich,* 1928. (20×13) 332 blz. ing. Zwfr. 4.5, geb. Zwfr. 6.—.

Smeuig en levendig als bij een Augustin Wibbelt, karakter-uitbeeldend en beschrijvingszeker als bij een Dickens, grappig geestig, meer natuurlijk bevallig dan bij een Streuvels, geeft dit boek het verhaal weer van een twaalfjarigen jongen, die als de wisselvalligheid van,, Märzenwetter" in de hardheid en de zoetheid van zijn kindontwikkeling tot jongens-begrijpen komt.
Een bonte mengeling allergeestigste episoden, zonder erg veel verband, maar toch prettig lezend.
— B — *A. v. d. K.*

Anna Kayser, 6760.
DER SOHN DES FREIMAURERS. *Bonifacius-Druckerei, Paderborn,* 2e druk: 1930. (17.5×12) 371 blz.

'n Eenvoudig, treffend verhaal, waarin de zoon van een vrijmetselaar zich wil wijden aan de belangen van de Kerk. Hij wordt in zijn plannen door zijn eigen vader tegengewerkt, doch weet ten slotte door zijn vasten wil en edele motieven te overwinnen.
De spanning van dezen roman wordt nog verhoogd door 'n liefdesverhouding, die op hoog plan staat. Jammer, dat de artistieke zijde zoo slecht werd verzorgd.
P. Patricius.

Karl Friedrich Kurz, 6761.
DIE GOLDENE WAGE. *Georg Westermann, Braunschweig,* 1930. (18.5×12.5) 326 blz. geb. M. 6.—.

Kurz' roman verplaatst ons in den oorlogstijd, toen een bepaalde groep menschen door allerlei intriges en belastingonduikingen zich uit hun gewone traditioneele doening losrukten en door het plotseling toevloeien van het geld zich een weeldestaat konden veroorloven, die aan hun moreele draagkracht niet was aangepast. Het verhaal speelt zich af in Skandinavië, waar de rustige fjordenbevolking opgeschrikt wordt door eenige oorlogswinstmakers. Het eenvoudige visschers- en landleven wordt uit zijn voegen gerukt; het winstgeld brengt andere ideeën en levenseischen en doet met het korte genoegen, dat het met zich brengt, ook de hartstochten en onderlinge veeten oplaaien. De rust is uit de landen verdwenen, karakterbotsingen, familietwisten zijn het gevolg; opbloei en val uit oorlogswinstwelstand, ongelukkige huwelijksverhoudingen volgen elkaar in dit boek op. Scherpe karakterteekening, gepaard met klare, kernachtige beschrijving van streek en volk geven dezen roman iets attractiefs.
— B — *P. Patricius.*

Heinrich Mann, 6762.
PROFESSOR UNRAT. *Ullstein, Berlin,* 1930. (16.5×10.5) 246 blz. ing. M. 1.—.

In een Duitsche stad is de heer Raat leeraar in de oude talen aan het Stedelijk gymnasium. Zijn leerlingen noemen hem natuurlijk Unrat. Deze aanduiding komt niet ten goede aan de stemming van den man met tyrannieken aanleg. Drie vreeselijke belhamels tergen geregeld den machtelooze. Wanneer een van de drie betrapt wordt op het maken van gedichten ter eere van een vrouw, is eigenlijk over Unrat's lot beslist. De zielige weduwnaar gaat zijn leerlingen na, komt in tegenwoordigheid van de vrouw die variété-artieste is en Rosa Frölich heet. De leeraar komt in opspraak, trotseert alles, raakt „getrouwd" met Rosa, zet de gansche stad op stelten, en haalt krankzinnige streken uit. Hij verliest zijn post, zijn geld, — ten slotte al wat hij te verliezen heeft.
Heinrich Mann heeft van dit tragische leven een spannende geschiedenis gemaakt, wrang-humoristisch en satiriek. De karakterteekeningen zijn bonte, scherpe caricaturen.
— C — *Vincent Cleerdin.*

O. Mickel, 6763.
SCHICKSAL. *Delphin Verlag, München.* 180 blz. geb. R.M. 9.50.

Deze „plaatjesroman" is geheel en al op surrealistiese leest geschoeid.
'n Levensgeschiedenis van 'n meisje uit 'n drinkersgezin, dat na verleiding en gevangenis — om de kindermoord — in 'n bordeel terecht komt, dat ze ontvlucht om met 'n jonge schilder even gelukkig te leven. De gebochelde pooier neemt echter wraak en laat de schilder vermoorden. Als het meisje zich wil verdrinken, neemt 'n kleermaker haar uit medelijden tot vrouw. Nu vlucht ze zelf met 'n verleider. De kleermaker hangt zich op. De verleider laat haar in de steek, ze wordt buffetjuffrouw. Weer komt de gebochelde haar op het spoor. Weer 'n moord. 'n Vlucht. Tenslotte springt ze uit het raam... dood.

Erg veel Schicksal hebben we in dit goedkoop en wijdloopig geval niet gevonden.
Nückel heeft op het leven de cyniese kijk der sur-realisten. Alles wordt 'n soort marionettenteater. Dat geeft op de duur iets akelig onbeholpens aan het boek. De bordeelscènes krijgen iets buitengewoon triviaals, het mooie wordt karikatuur.
Soms, vooral in de nachtscènes slaagde hij erin aardige effekten uit het hout te snijden — ook als hij 'n détail, zooals 'n agent of de bordeelvrouw naar voren haalt.
Toch weet Masereel in dit genre veel krachtiger werk te verrichten. Deze houtsneden, doen vaak aan etsen denken, in hun dorre lijn voering, vervloeiende grijzen en hun naaldfijne arcering. Dat pleit o. i. niet voor hun kwaliteit als houtsnede.
— C — *Teo de Witte.*

Karl Strecker, 6764.
RUFE AUS DEM DUNKEL. *J. G. Gotta, Stuttgart*, 1930. (18.5 × 12.5) 347 blz. geb. M. 6.80
Karl Strecker verwerkt in dezen roman de diepe verwantschap tusschen de zielen van tweelingen, die door 'n geheimzinnige band verbonden schijnen. Er hangt daardoor 'n fataliteitssfeer over dit boek, die beklemt. Bovendien is het suggestief geschreven, geeft het scherpe dialogen en is het psycho-analytisch nauwkeurig bewerkt. 'n Geweten bestaat voor den schrijver niet, en de allerergste verschrikking voor den broedermoordenaar is de wereldsche rechtbank. die hem zou kunnen onteeren. Zedelijke wetten bestaan er dus voor hem evenmin, óf zij zijn gansch uit het verband gerukt en vervormd. Waar het boek zoo knap geschreven is en spant tot het einde toe, — mede door de vele dooreenloopende verwikkelingen, die met vaste hand beheersch worden, — verzwakt het de moreele zelfstandigheid van jonge lezers, en zal het misleidend werken. Voor de volwassenen blijft het 'n specimen van den Duitschen na-oorlogschen ontspannings-roman die zich graag beweegt in 't duister gebied van 't onderbewustzijnsleven en grensgevallen der criminaliteit. Als 'n weldaad zijn de bladzijden waar de innige gevoeligheid van 't oude Duitschland nog leeft, b.v. in de familiale betrekkingen, de liefdesromantiek, de liefde voor de natuur.
— Bc — *K. S.*

Heinrich Zerkaulen, 6765.
MUSIK AUF DEM RHEIN. *Herder & Co., Freiburg i.Br.* 1930. (18.5 × 11) 331 blz. geb. M. 5.60.
'n Wintermorgen in Bonn. De oude hofkapelmeester Ludwig van Beethoven, is op weg naar 't huis van z'n zoon Johan. Daar is 'n kind geboren, 'n jongen. En die zal heeten naar hem Ludwig van Beethoven, en den roem voortzetten van 't geslacht der musici. Doch de grootvader is 'n wijs man en hij weet dat God alleen de toekomst kent en dat al zijn luchtkasteelen kunnen instorten. Bovendien: *de kleine is de zoon van 'n dronkaard.* En wat zal die kunnen: zal hij wel zijn als anders? Maar het leven geeft de grijzen hofkapelmeester geen kans om z'n kleinzoon te beschermen en misschien te leiden. Hij sterft al spoedig. De kleine Ludwig staat nu onder de heerschzuchtige leiding van zijn vader, die in hem al z'n eigen verbroken droomen verwezenlijken wil.
In vele tafereelen wordt nu Beethovens jeugd naverteld, zooals zij zich somber en tragisch afspeelde in 'n door drankzucht en teleurstellingen gespleten gezin, waar vader drinkt, en heerscht in absolute macht en waar moeder stil en zwaar lijdt.
Het stadsbeeld van Bonn staat achter deze geschiedenis opgetrokken als 'n wisselend bont décor.
Zerkaulen's eerlijke weergave van Beethovens jeugd doet ons den genialen kunstenaar in aanleg en wording van jongen mensch beter begrijpen. Zij leidt ons binnen in zijn smartelijke, worstelende menschelijkheid, die hij als kunstenaar zoo grootsch beleed.
Deze reeks beelden uit Beethovens leven, ('n roman is 't boek eigenlijk niet) vormen 'n schoone, treffende lectuur. Om eenige verhoudingen en conflict ontwikkelingen echter niet geschikt voor alle jonge menschen.
— B — *K. S.*

ENGELSCH.

Arnold Bennett, 6766.
ACCIDENT. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig*, 1929. British and American Authors. (16.5 × 11.5) 272 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
Het relaas van een spoorwegongeluk in de buurt van den Mont Cenistunnel, de reizigers waren reeds erg zenuwachtig omdat op een andere lijn enkele uren te voren een ongeluk gebeurd was. Nu zijn er geen dooden of zwaar gewonden, maar de spanning vooraf en na het ongeluk zijn voortreffelijk weergegeven. Er doorheen loopt een onschuldig romannetje over twee kibbelende jonggehuwden, die hun meeningsverschil weer bijleggen.
— B — *Ellen Russe.*

John Ferguson, 6767.
MURDER ON THE MARSH. *John Lane the Bodley head, London W.*, 1930. (18.5 × 12.5) 323 blz. geb. Sh. 7/6.
Een boeiende detective roman, die doet denken aan de werken van Conan Doyle en van Philips Oppenheim. Het verhaal loopt vlot; de ontknooping is onverwacht maar zeer logisch. Ieder lezer zal deze geschiedenis, spannend van het begin tot het einde, met genoegen lezen. De reeds uit andere werken van denzelfden schrijver bekende Mc Nab en Godfrey Chance volgen hun eigen leiddraad zelfs tegen het idee der politie in en komen tot een prachtig resultaat.
Het boek is prettig onderhoudend geschreven.
— A — *E. H.*

Anthony Gilbert, 6768.
MYSTERY OF THE OPEN WINDOW. *Victor Gollanz, London W. C. 2.*, 1929. (19 × 12.5) 319 blz. geb. Sh. 7/6.
Een rijke boekenverzamelaar verlaat op een regenachtige middag zijn bibliotheek en voert in een koffer een paar kostbare eerste drukken mee. In Parijs neemt hij z'n intrek in een onbekend hotel van lager allooi, daar hij vreest achtervolgd en bestolen te worden.
De politicus Scott Egerton moest heel toevallig ook in Parijs zijn en vindt er plezier in hetzelfde

hotel tot nachtverblijf uit te kiezen. — De volgende morgen is de achtervolger werkelijk komen opdagen. Het is een der vele bedrogenen van den gewetenlooze boekhandelaar. —
Diens venster staat echter open, de deur is dicht. Men breekt in en Ascher zit voor zijn koffer met doorstoken hart. — Na dertien hoofdstukken vol ingewikkelde verhoudingen slaagt dezelfde Scott Egerton er in de sleutel voor dit mysterie te vinden.
Maar die laten ook wij aan de laatste bladzijde hangen, anders leest U het boek niet en voor liefhebbers van dit genre is het een keurig schoteltje van het geheel nieuwe soort.
— Bc — *Teo de Witte.*

Oswald Harland, **6769.**
DOMINANCE. *Alfred A. Knopf, London W. C.* 1, 1930. (19×12.5) 285 blz. geb. Sh. 7/6.

De machtige eigenaar van Whitcliff Haven, Anthony Alden, wil voor zijn dood een testament maken, dat later als hij er niet meer zal zijn, nog over twee menschenlevens zal heerschen.
Deze twee personen zijn Mary-Elisabeth, het eenig kind van zijn broer Jacob en zijn bastaardzoon David Ridding, later David Alden genoemd. Deze laatste, de eenige edele figuur in het boek, moet de eigenzinnige, losbandige Mary-Elisabeth veroveren om erfgenaam van zijn vader te worden. Harland vertelt ons op spannende wijze, in een bloemrijke taal, de avonturen zijner helden. Het einde, alhoewel reeds voorbereid, is toch een beetje verrassend.
Het boek is aangenaam en boeiend geschreven, de taal eenigszins moeilijk te verstaan.
— Bc — *E. H.*

Idwal Jones, **6770.**
STEEL CHIPS. *Alfred A. Knopf, London W.C.* 1, 1930. (18.5×12.5) 324 blz. geb. 7/6.

De geschiedenis van een jongen man, Bram Dartnell, die door eigen arbeid in enkele jaren van leerling tot hoofdopzichter opklom. De lezer krijgt een inzicht in de drukke bedrijvigheid van een groote ijzerfabriek en haar werkzaamheden. Hij ziet er typen van verschillende nationaliteit, ieder met zijn eigenaardigheden, maar allen gelijk in hoofddoel en gedachte, n.l. het werk en de machines.
Veel technische termen maken het boek zwaar en soms moeilijk te verstaan. Er is over het algemeen weinig actie en daardoor is het verhaal niet erg boeiend.
— A — *E. H.*

Herman Landon, **6771.**
WHISPERING SHADOWS. *Jarrolds, London E. C.* 4, 1930. (18.5×12) 288 blz. geb. Sh. 7/6.

Een echte spookgeschiedenis, vlot en boeiend geschreven, waarbij de lezer gevoerd wordt te midden van geheimzinnige gebeurtenissen en gruwelcombinaties om op het slot van het boek met een zucht van verlichting tot de ontdekking tekomen, dat tusschen al de verdachte personen de meest onverwachte de misdadiger is.
Het boek is in gemakkelijk Engelsch geschreven.
— B — *E. H.*

R. H. Mottram, **6772.**
EUROPA'S BEAST. *Chatto & Windus, London,* 1930. (18.5×12.5) 364 blz. geb. Sh. 7/6.

De bekende schrijver van wellicht het mooiste Engelsche oorlogsboek *The Spanish Farm* keert in dezen, zijn 6den roman, den rug aan 't verleden, zoowel den oorlog als de 19de eeuw, die hem vroeger vooral aantrokken. Wel keert Skene, de held van de vroegere boeken, terug, doch in een heel ander, zelfs een hypermodern milieu. Hier is de geïllusioneerde Mottram aan het woord en overal kunnen we tusschen de lijntjes lezen dat het vredesprobleem in Engeland heel wat hachelijker is dan de zoo allerhachelijkst gewaande oorlog. Skene, architect en teekenaar, is van 't begin af intiem bevriend met Olive Purchas, die er maar niet aan wennen kan, dat ze zoo pas Mrs. Blythway is geworden. Schr. ontwikkelt dan de groeiende vriendschap tusschen die twee, de tegenkanting van Olive's vader en den kalmeerenden invloed van de moeder. Totdat op zekeren dag, de bom barst eǹ de geëmanipeerde Olive het vaderlijk huis ontvlucht om haar eigen wegen te gaan. Als haar man dan even later, bij een vliegfeest verongelukt, is de baan vrij en na eenig aarzelen, komt ze dan tot een civiel huwelijk met Skene, die trots alle tegenkanting zijn weg heeft gemaakt.
De vaste hand in de karakteruitbeelding is ook in dit relaas van een heel verschillend milieu goed merkbaar. Het is over 't geheel genomen, knap werk, dat de naam van den schrijver zeker nog vergrooten zal, al moeten we van moreele zijde hier en daar nog al eens bedenking maken.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

Jim Tully, **6773.**
SHADOWS OF MEN. *Alfred A. Knopf, London W. C.* 1, 1930. (18.5×12.5) 256 blz. geb. Sh. 7/6.

De schrijver, zelf een vagabond, wil ons een kijkje geven in een Amerikaansche gevangenis en ons verhalen, hoe hij zelf 120 dagen daar doorbracht. Hij vertelt ons de geschiedenis der verschillende personen, die toen zijn lotgenoten waren. In ieder hoofdstuk beschrijft hij een ander persoon. Als schaduwen trekken zij aan den lezer voorbij, allen verschillend van karakter en geschiedenis, maar onderling verbonden in hun haat tegen rechters en bewakers. Tot besluit van het boek een veroordeeling, waar wij een onbekende naar de galg zien brengen.
Eenige passages zijn zeer realistisch, andere saai en onbegrijpelijk. Over het algemeen is het boek niet zeer boeiend, daar het verhaal slechts uit losse schetsen bestaat; dikwijls ook is het moeilijk te verstaan door de soms primitieve taal der ongeletterden.
— C — *E. H.*

H. M. Tomlinson, **6774.**
ALL OUR YESTERDAYS. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1930. (16.5×11.5) 367 blz. M. 1.80.

Nu hij al over de 60 is, zet zich Tomlinson aan het romanschrijven. En na de lezing van dit boek hebben we maar één spijt: dat hij daarmee niet vroeger is begonnen, en maar één wensch: dat we nog menig boek van zijn hand mogen krijgen. Want hier openbaart zich een ongewoon eersterangstalent. Het is goed te merken dat de kritische arbeid van den schr. eǹ de 10 jaar leerschool die hij heeft doorgemaakt bij den „Morning Leader'' hem goed te stade zijn gekomen. Hij was als officieele oorlogscorrespondent voor België en Frankrijk bij 't Engelsche Hoofdkwar-

tier, klaar voor de taak. Mijn vroegere oorlogsmakkers gelieven dezen „oorlogscorrespondent" niet op een lijn te stellen met het soort, dat we (helaas!) maar al te goed kennen en dat we destijds met den veelbeteekenenden naam „de vijand van achter" betitelden. Hun zelfgenoegzaamheid en onbeschaamde opdringerigheid is hier niet te vinden. Er komen in de 2de helft van dit boek passages voor die de zgn. „erkende" schrijvers van oorlogsboeken graag met hun eigen naam zouden willen onderteekenen. Het wordt tijd dat men naast Mottram e.a. ook eens een plaats vindt voor F. M. Ford en Tomlinson. Als geschiedenis der psychologische evolutie van een land en een bepaalde klas der Engelsche maatschappij vanaf den Boerenoorlog tot den Wapenstilstand is dit werk zonder weerga. Het was destijds het boek van de maand voor de „Book Society" en we raden onze lezers aan te profiteeren van deze goedkoope uitgave en met het potlood in de hand dit prachtboek door te lezen. Ze zullen heel wat schitterende pagina's, prachtig gestyleerde, lange perioden, vernuftige zetten en mooi ingekleede orgineele gedachten hebben aan te stippen, die ze later met veel genoegen en genot zullen herlezen.
Moreel valt er niet veel op aan te merken tenzij de a-moraliteit. Doch het boek is te zwaar voor onervaren lezers.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

P. G. Wodehouse, **6775.**
PICCADILLY. JIM. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig* 1929. (16.5×11.5) 295 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.
Een weinig beduidend romannetje in het detective genre spelend te New York en gedeeltelijk te Londen. Hoofdthema twee getrouwde mannen die onder de plak van hun vrouwen zitten. Onschadelijke volkslectuur.
— B — *Ellen Russe.*

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Wouter Hutschenruyter, **6776.**
CONSONANTEN EN DISSONANTEN. *W. P. van Stockum, Den Haag*, 1930. (20×15) 244 blz.
„Consonanten en dissonanten" zijn de levensherinneringen van een oud en ervaren musicus. Eenvoudig, prettig en onbevangen heeft Wouter Hutschenruyter zijn muzikale loopbaan beschreven, en daarmede een aardige illustratie geleverd bij de Nederlandsche muziekgeschiedenis van de laatste halve eeuw. Dat de eerste helft van deze periode van weinig beteekenis is geweest, is waarlijk niet zijn schuld, en wie anders verwacht, wordt door den auteur zelf gewaarschuwd, dat er in zijn boek niets sensationeels te vinden is. Wat er wél in te vinden is: de nauwkeurige weergave van een typisch Hollandsch muzikantenleven met zijn rustige consonanten en zijn niet al te schrijnende dissonanten. Hutschenruyter is een aangenaam verteller, die tallooze muzikale anecdoten weet op te halen.
L. L.

FRANSCH.

R. Odic-Kintzel, **6777.**
CULTIVE LA STATUE. Geïllustreerd. *Montaigne, Paris* 6e, 1930. (19.5×14) 159 blz.
Dit boek bevat een schat van raadgevingen voor beeldhouwers en hun modellen, om hen ook theoretisch eenig begrip van rhythme en harmonie bij de verschillende houdingen bij te brengen. De auteur spreekt als iemand van ervaring, die voortdurend de practijk in het oog houdt.
De verschillende beschouwingen zijn zeer kort en aphoristisch gehouden, hetgeen mogelijk was door de goede illustratie bij ieder hoofdstuk, die de verkeerde en de goede standen aanschouwelijk maken.
Hoewel dit boek meer speciaal voor beeldhouwers bedoeld is, zullen ook schilders en alle liefhebbers van de beeldende kunsten het met veel profijt, en hier en daar ook met genoegen kunnen lezen.
L. L.

ENGELSCH.

M. C. Salaman, **6778.**
THE NEW WOODENT. Geïllustreerd. *Geoffrey Holme, London* 44, 1930. 176 blz. ing. Sh. 7/6.
Dit prachtig album geeft 'n verukkelik beeld van de plaats der houtsnede in ons huidige leven. In affiche, menu- en prijskaart, in boekversiering, vrije gedachte uiting heeft de techniek der houtsnede haar mogelikheden beproefd.
'n Aandachtige lezing van Salaman, vlot geschreven overzichten en 'n kalme bestudering der rijke verzameling reproducties, waarvan enkele zelfs in kleuren, zullen de bezitter van dit typografies schitterend verzorgde werk voorgoed weten te winnen voor de zoals Salaman het zelf zo ondeugend juist zegt: „en vogue gekomen" houtsnede.
De uitgebreide mogelikheden vallen onmiddellik in het oog voor wie Erir Gill's neo-klassieke lijnenspel vergelijkt met Karel van Veen's brede vlakken-compositie, Margareth Haythorne's lichte lyriek laat volgen op Laboureur's hoekige realise. Niet minder dan vijftien landen zijn vertegenwoordigd. Engeland met z'n bekwame kunstenaars, die Eric Gill aan de Golden Cockerel Press wist te verbinden, met Ravilions van de Cresset Press, met Clara Leighton en Mrs. Raverat is prachtig vertegenwoordigd. Nederland kwam er erg bekaaid af. Met 'n Nijland, Franken, Gerard Gerrits, Leo Visser, van Nytvanck, Jonas, Van Eijck, Joan Colette, mochten de vier plaatjes Van Poortenaar, van Veen, Jessurun de Mesquita en Essers wel eens aangevuld hebben.
Hoe men Masereel heeft kunnen vergeten is ons 'n raadsel!
Opvallend is het zo goed als geheel ontbreken van religieus werk.
Toch 'n zeer merkwaardig boek, dat in vele leeszalen 'n plaatsje moge hebben in de vaak al te dunne verzameling plastiek.
Teo de Witte.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

J. R. S. Cauberghe, **6779.**
SPREEKWOORDEN. *Excelsior, Brugge,* 1930. (21×14) 205 blz. ing. Bfr. 18.—.
We zijn de verzamelaar van deze bundel uitgezochte spreekwoorden dankbaar voor zijn prakties werk. Niet iedereen kan zich de weelde van Stoett's Nederl. Spreekwoorden, veroorloven en met dit handige boekje komt men al een heel eind.

Gaarne hadden we echter geweten welke overwegingen de keuze van de verzamelaar bepaald hadden. Ook ware 't zeer wenselik geweest, wanneer de schrijver zijn materiaal gesplitst had in algemeen Nederl. spreekwoorden en die welke specifiek Vlaams zijn. De schrijver gebruikt herhaaldelik uitdrukkingen, die lichtelik varieren van de onze, al is de tendenz dan ook dezelfde. 'n Enkele keer missen we spreekwoorden en varianten, die om hun veelvuldig gebruik niet onvermeld mochten blijven.

Ed. A. Serrarens.

Jan Stormen, 6780.
DE WONDERE LEGENDE VAN ST. SERVAAS
Uitg. 't Veldeke, Maastricht, 1930. (23 × 14.5) 56 blz.

In dit boekje heeft de heer Jan Stormen ons een nieuw Nederlandse proza-parafraze geleverd van de bekende 12e eeuwse Servatiuslegende van Hendrik van Veldeke. 't Boekje heeft geen andere pretentie dan dienstbaarheid; 't wil de talrijke bedevaartgangers naar de relieken van Sint-Servaas te Maastricht binnenvoeren in de legendariese sfeer, waarin de Middeleeuwse devotie het leven van de grote bisschop van Maastricht, heeft geplaatst. Dit praktiese doel heeft de schrijver stellig bereikt en in deze zin heeft hij ongetwijfeld goed werk gedaan. We betreuren 't enkel, dat de schrijver de vertalingsbijsmaak niet heeft vermogen weg te werken en dat hij zich nu en dan laat verleiden tot woorden en uitdrukkingen, die krachtens hun gevoelswaarde helemaal niet passen in de omgeving, waarin ze gebruikt worden.

Ed. A. Serrarens.

ENGELSCH.

Dr. Elisabeth Nitchie, 6781.
THE CRITICISM OF LITERATURE. *The Macmillan Cy., New York,* 1928. (20 × 13.5) 297 blz. geb. Sh. 10/6.

Dit boek is de resultante van een jarenlange ondervinding in het onderwijs. De schrijfster is haar onderwerp volledig meester. Er is niets in heel de Angelsaksische literatuur, dat haar als waardevol voor haar taak is ontgaan. Het is ook een up-to-date werk, dat zelfs met de allerlaatste publicaties rekening houdt en dus niet den indruk wekt van in een bibliotheek te zijn samengesteld.
Zoo wat de helft van 't boek is theorie: geschiedenis en definitie van kritiek; literatuur en literateurs; verstandelijke, ethische en emotioneele waarden in de letterkunde; de verbeelding, haar wezen, opbouw en uitdrukking. In 't practische gedeelte heeft ze het eerst over het proza in zijn verschillende vormen en dan over de poëzie. Ieder hfdst. is af en concentreert een kern van gedachten rond één punt. De waarde ligt echter in het vermengen van theorie en praxis. Er worden tallooze teksten aangehaald en daaruit worden de regels geformuleerd. Op het einde krijgen we dan ter oefening en ter contrôle een aantal vragen over dat hfdst. met een korte doch zakelijke bibliographie. Veel van die vragen zouden zelfs hooger-gestudeerden nog al stof tot nadenken geven. Een boek als dit kon een massa overtollige rommel vervangen op onze universiteiten.

Dr. Raph Kreemers.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Maurice Bologne, 6782.
DE PROLETARISCHE OPSTAND VAN 1830 IN BELGIE. *De Arbeiderspers, Amsterdam,* 1930. (20.5 × 15) 87 blz. ing. f 1.25.

Dat aan den Belgischen opstand een nationale beweging zou ten grondslag liggen, is in den laatsten tijd van meer dan één zijde aangevochten. R. E. Dinger Hattink die onlangs te Leiden promoveerde op het akademisch proefschrift: *De Brusselsche Opstand Augustus* 1830, beoogt dat deze ontstond uit de ontevredenheid van de arbeidersmassa ten gevolge van een ekonomische crisis en levensmiddelenduurte. Door Fransche agenten werd dit handig benut, om de Zuid-Nederlanden van Holland trachten los te scheuren. De bourgeoisie stond er buiten; want ze beleefde een groote welvaart onder Willem I. Tot deze conclusie komt ook Maurice Bologne, een Waalsch socialist, steunend op een omvangrijke litteratuur over dit onderwerp. En als de burgerij vreest voor hare eigendommen, organiseert ze een burgerwacht en bestrijdt ze met de Hollandsche soldaten het revolutionnaire proletariaat. Eerst later krijgen de Fransche agenten ook bij deze burgerwacht de leiding; en daarna wordt de scheiding der Zuid-Nederland van Holland geproclameerd. De schrijver baseert zich op de Marxistische geschiedbeschouwing; maar zonder deze was hij ook wel tot de conclusie gekomen, dat de ekonomische crisis der Belgische arbeiders, de aanleiding en een zeer belangrijke factor is geweest bij het slagen van den Belgischen opstand. Maar tevens zou, hij dan ook niet over het hoofd hebben gezien dat de groote fouten van Willem I, zoowel op politiek als op godsdienstig en onderwijsgebied, den bodem voor een revolutie mede hebben voorbereid.

P. P.

B. de Ligt, 6783.
EEN WERELDOMVATTEND VRAAGSTUK. *J. Bijleveld, Utrecht,* 1930. (19 × 13) 120 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Ondanks de krachtige propaganda der pacificisten, blijft de bewapening der volken aangroeien, het lijkt wel een hopeloos pogen na de verschrikkingen van den wereldoorlog. Geen wonder, dat de pacificisten die elken oorlog uit de menschelijke samenleving willen bannen, met groote spanning het optreden van Ghandi volgen, die zijn ideaal: onafhankelijkheid, vrijmaking van het Indische volk van het Britsche gezag, zonder militaire middelen wil bereiken. Maar geheel en al maakt zich Ghandi van het militairisme en imperialisme nog niet los, daarvoor is hij te orthodox hindoe en te nationalistisch. Scherp en zakelijk wordt Ghandi door den schrijver op deze inconsequentie gewezen. Toch schijnt Ghandi blijkens de laatste gebeurtenissen meer het standpunt der pacificisten te naderen. Volgt nog een correspondentie van Ghandi met Tolstoi e.a., waarin hij zijn handelwijze verantwoordt, en zijn standpunt in zake ontwapening nader uiteenzet.

P. Placidus O. Cap.

Max van Poll, 6784.
DE DREIGING VAN HET BOLSJEWISME.

Stella-editie, Amsterdam, 1930. (19.5 × 13.5) 199 blz. ing. f 2.25.

Helder en populair wordt hier in groote lijnen uiteengezet, hoe uit het wereldgebeuren der laatste 25 jaren het bolsjewisme theoretisch en practisch is gegroeid. Geen volledig beeld der historische gebeurtenissen van de wetgeving en den ekonomischen toestand in Sovjet Rusland, maar „slechts in zooverre en in die mate wordt er gesproken als noodzakelijk is, om den lezer de overtuiging bij te brengen, dat inderdaad de dreiging uit het Oosten veel gevaarlijker is dan het beste optimisme, dat vele Europeanen hebben overgenomen uit een naief geloof aan de immanente noodzakelijkheid eener ontwikkeling der samenleving ten goede, zich tracht wijs te maken.''

De grondtoon van dit boekje is een zeer ernstige waarschuwing, om de dreigende catastrophe van de staten en de beschaving van het Westen, nog te bezweren. Want men staart zich blind op de geweldige moeilijkheden, die met eene radicale revolutie als de Russische is, gepaard gaan, men geeft zich niet voldoende rekenschap, dat het bolsjewisme intens en stelselmatig, zoowel in als buiten Rusland bevorderd wordt, en dat Europa steeds meer en meer rijp wordt voor de revolutie. Men zal misschien van meening zijn, dat de schrijver den toestand te somber kleurt, en zeker mag men ook aan een gezond optimisme de vrije baan geven. Maar men zal toch moeilijk, zonder meer, de vragen als onbeteekenend ter zijde kunnen leggen, die de schrijver als conclusies op zijn betoog, ons ter beantwoording voorlegt.

P. Placidius O. Cap.

Soen Yat Sen, 6785.
DE ZIEL VAN HET MODERNE CHINA. Vertaald uit het Chineesch door Thos. P. N. Ferguson. *P. N. van Kampen, Amsterdam,* 1929. (24.5 × 16) 70 blz.

Voor dat Soen Jat Sen in 1925 stierf, hield hij een serie populaire voordrachten te Kanton over de drie volksbeginselen, waarin hij een grondwet als program van actie, voor een nieuw China uiteenzette. Want gelijk geheel het Oosten, is ook China door den Japansch-Russischen oorlog en den wereldoorlog ontwaakt, tevens diep gekrenkt in zijn nationaal gevoel tegenover de groote mogendheden, die eigenmachtig en egoistisch de rijke Chineesche kustgebieden exploiteeren. Daarbij werkt de bolschewistische propaganda in Rusland krachtig door. China heeft in dit geweldig oogenblik zijner geschiedenis in Soen Jat Sen een leider gevonden, die zijn volk in de rij der wereldmachten zijn plaats, zelfs een leidende positie wil geven. Hij baseert alles op drie hoofdbeginselen. *Volksamenhang*: Hoe de Chineesche nationaliteit die ten gronde ging, te herstellen. In het tweede beginsel: *Volkssouvereiniteit* toont hij op verrassende wijze aan, hoe de begrippen vrijheid en gelijkheid voor Oost en West in zijn diepste wezen verschillen, wijst niet alleen op de fouten der Westersche demokratie, maar voegt het wezen der demokratische instellingen van het Westen met oude Chineesche bestuursorganen, tot een afgerond regeeringssysteem voor een nieuw China te samen. Verder staat Soen Yat Sen gelijkmaking van grondbezit voor, en reglementeering van het kapitaal *door*, *in* en *voor* het volk, een gematigd Communisme in het derde beginsel: *volksbestaan* uiteengezet. Want het Marxisme neemt hij niet blindelings over; vierkant stelt hij zich tegenover den klassenstrijd, en neemt belangrijke sociale verbeteringen der Westersche demokratie over. Hij doet dit nuchter, practisch, maar niet vrij van chauvinisme. De drie volksbeginselen zetten aller hoofden en harten in China in beweging, ze zijn alpha en omega der Chineesche natie geworden; zelfs onder de groote Chineesche keizer was het nationale bewustzijn niet zóó krachtig als nu. De drie volksbeginselen worden in alle trappen van onderwijs onderwezen, moeten bij de aanvaarding der staatsambten als grondwet aangenomen worden; van deze beginselen gaat op de massa een geweldige bezieling uit. Even als Rusland zijn Lenin-cultus heeft ook China zijn Soen Yat-Sen Cult.

De toekomst zal uitwijzen of China in staat is volgens de richtlijnen door Soen Yat Sen aangegeven, zich tot een krachtigen nationalen staat te consolideeren; het is echter een goede dienst van Thos P. Ferguson op duidelijke en zakelijke wijze de werking van dit proces ons te laten zien en den loop der gebeurtenissen in het Oosten beter te doen begrijpen.

P. Placidus O. Cap.

FRANSCH.

Lucien Lehman, 6786.
LA SEULE ISSUE. *Maisonneuve, Paris* 6, 1930. (19 × 12) 294 blz. ing. Ffr. 15.—.

Een krachtig pleidooi tegen den oorlog. Dit boekje tracht antwoord te geven op deze vraag: Hoe brengt men de menschheid tot bezinning van de misdadige dwaasheid, die oorlog genoemd wordt? Want, ondanks het ontzettend leed dat de oorlog over de menschheid bracht, wordt de oorlogsstemming in de pers, het onderwijs door de ekonomische tegenstellingen nog steeds aangewakkerd. De schrijver zet uiteen hoe de militaire erfenis van Napoleon tijdens het tweede keizerrijk werd gehandhaafd, en ná 1870 werd voortgezet in het Duitsche militairisme. Maar maken de overwinnaars van 1918 zich niet aan dezelfde fout schuldig door de bewapening hunner staten steeds hooger op te voeren? Lofwaardig is het pogen van den schrijver en we willen met hem hopen, dat de Volkenbond de uitredding mag brengen in dezen nood der wereld. Maar met meer hoop is uitkomst te verwachten, als de wereld zich in Christelijken geest vernieuwt, en het diep menschelijk gevoel voor de noodlijdende massa terugvindt en in Christelijke liefde en rechtvaardigheid de maatschappij hervormt.

P. P.

Walther Rathenau, 6787.
LE KAISER. *S. Kra, Paris,* 1930. (17.5 × 11.5) 151 blz. ing. Ffr. 12.—.

Ten onrechte is de keizer, de verpersoonlijking der Pruisische traditie, vereenzelvigd met het gansche Duitsche volk. De Fransche vertaling, die Felix Bertaux van dit werkje geeft, is een der middelen, om de valsche meeningen die niet het minst in Frankrijk aangaande dit punt bestaan, recht te zetten; en daarvoor laat hij een Duitscher aan het woord, die in deze tot oordeelen competent is.

W. Rathenau was één der grootste staatslieden van het moderne Duitschland; hij stond vóór den oorlog onpartijdig tegenover zijn volk en ook tijdens den oorlog wist hij zijn nuchterheid te bewaren. Groot denker, maar ook groot prac-

ticus; die tijdens en ná den oorlog als minister Duitschland van den ondergang redde. Wat Duitschland aangaat, legt Rathenau de schuld van den oorlog niet op den keizer, die het probleem, dat hem gesteld werd, onmogelijk kon oplossen; hij stelt echter het tijdvak zelf, dat op overdreven organisatie en op personencultus steunde en het Duitsche volk aansprakelijk, dat eene krachtige historisch gegroeide nationale eenheid miste en zulk een regeering wilde. Rathenau geeft geen statistieken, maar bouwt zijn conclusies op statistieken; hij geeft rijke stof tot overdenking. Hij doorschouwt de gebeurtenissen en stippelt de lijn van het wereldgebeuren voor de toekomst uit.
Dit boekje zal niet alleen verhelderend en verzoenend werken op den Franschen geest; het geeft ons ook een dieper inzicht in de gebeurtenissen der contemporaine geschiedenis.

P. Placidus O. Cap.

DUITSCH.

Rene Fülopp Miller, 6788.
ERINNERUNGEN DER FÜRSTIN NARISSCHKIN. *Amalthea-Verlag, Wien,* 1930. 267 blz. ing. M. 6.50.

Deze hofdame, geboren ten tijde, dat in Rusland nog de lijfeigenschap heerschte en Dostojewski zijn meesterwerken schiep, speelde een machtige rol aan het hof der tsaren en beleefde zelfs aan den lijve de gruwelen van de Sovjet-revolutie. Zestig jaar lang leefde ze temidden der voornaamste gebeurtenissen, welke zich in de Russische geschiedenis hebben afgespeeld. Na een leven van rijkdom en weelde moest zij op hoogen leeftijd de wijk nemen naar het buitenland en stierf te Parijs in een emigranten-kolonie. In deze biographie geeft zij een belangwekkenden kijk op de toestanden in Rusland gedurende de laatste 60 jaren. Haar oordeel als ooggetuige is scherp, doch onpartijdig, al steekt zij haar sym- of anti-pathie niet onder stoelen of banken. Vooral treedt haar anti-pathie aan 't licht bij haar teekening van de laatste tsarin. Doch ook in deze karakteristiek blijkt haar objectieve juistheid van oordeel, want dit loopt geheel parallel met hetgeen andere historici omtrent deze ongelukkige keizerin meegedeeld hebben.
Een waardevol historie-werk, een objectieve belichting der gebeurtenissen in het Rusland der laatste zes decenniën.

Dr. H. v. d. Mark.

F. Weiss, 6789.
SHU PI. Vertaald uit het Chineesch. *C. Heymanns Verlag, Berlin* 1930. 161 blz.

Een vertaling van een vrij onbekende Chineesche kroniek over de verwoesting van de provincie Sze-chuen door rebellen en roovers in de eerste helft van de 17de eeuw. De vertaling maakt den indruk zeer goed te zijn. Wil men een idee krijgen van Chineesche kroniekstijl en tegelijkertijd van een der langdurige Chineesche roof- en geweldperioden, dan is dit boek wel aan te bevelen. Een boeiende roman is het echter allerminst.

A. H.

ENGELSCH.

S. H. Ratcliffe, 6790.
WHAT THE SIMON REPORT MEANS. *The New Statesman, London W.C. 2,* 1930. (19×13) 32 blz. geb. Sh. 1.—.

Volgens de verklaring van Mr. Edwin Montagu zou ná 10 jaren de herziening der Indische constitutie plaats hebben. Deze termijn is in 1930 aangebroken; en om deze voor te bereiden, stelde het Ministerie Baldwin in 1927 de Commissie Simon in. Het rapport dezer Commissie is nu in twee lijvige deelen verschenen, dat tot leiddraad zal moeten dienen voor de rondetafelconferentie, die voor Indië eene nieuwe staatsregeling zal ontwerpen.
Deze brochure, waarvan de inhoud reeds in *The New Statesman* te Calcutta verscheen, is een beknopte, overzichtelijke samenvatting van dit historisch document. Toestand van land en volk van Indië, van godsdienst, van kastewezen en rassenvraagstuk, de tegenwoordige contributie worden uiteengezet. Conclusies en nieuwe voorstellen worden er aan toegevoegd. In hoofdzaak komt het hierop neer, dat het rapport adviseert: een federale constitutie voor geheel Indië, met home rule voor de afzonderlijke provincies; hetgeen, gezien de Nationalisten Dominion Status als een minimum eischen, moeilijk zal te verwezenlijken zijn.

P. P.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Dr. Berthold Missiaen, O.Cap., 6791.
COMMUNISME EN FAMILIELEVEN. *Excelsior, Brugge,* 1930. (22×16) 173 blz. ing. Bfr. 18.—.

Veel wordt er geschreven over 't Russisch gevaar. Doch zelden treft men werken aan, die zóó degelijk zijn van inhoud en rijk van documentatie, als dat van den algemeen bekenden Vlaamschen volkshuishoudkundige P. Dr. B. Missiaen. En 't zou inderdaad jammer zijn, wanneer dit aktueele boek niet in groote massa's verbreid werd over Noord- en Zuid-Nederland, of bij gebrek aan een belangstellende pers, onbekend bleef in Katholieke en niet-Katholieke kringen. Wat ons hier in vijf hoofdstukken wordt meegedeeld over de communistische moraal en de Vrouwenmanicipatie, over Communisme en Huwelijk, over Communisme en Moederschap, over 't Communisme en 't Kind, over Verweerspolitiek tegen 't Communisme dient ieder anti-Communist te weten. Het is op dit gebied een der beste boeken, die we hebben.

P. Constantinus O.Cap.

Edich Werkendam, 6792.
HET BOEKJE VAN DE FLIRT. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1930. 41 blz. ing. f 1.25.

Dit boekje is een zeer bedenkelijk tijdsymptoom. Niet alleen om de zelfingenomen oppervlakkigheid waarmee dit onderwerp „behandeld" wordt, doch vooral om de half-heidensche conclusies waartoe schrijfster na haar onbelangrijk en flodderig schrijfsel komt.

M. M.

(Zonder naam), 6793.
NOOIT MEER OORLOG. Geïllustreerd. *Ontwikkeling, Amsterdam,* 1929. (23×15.5) 60 blz. ing. f 0.60.

Deze door het Internationaal Verbond van Vakvereenigingen uitgegeven verzameling bevat een

reeks foto's van slachtvelden, loopgraven, dooden en gewonden en van afgrijselijk verminkten. Voor wie mocht twijfelen aan de gruwelijkheid van den oorlog, is deze collectie leerzaam, maar om enkele foto's kan ze aan jeugdige personen niet in handen worden gegeven.

Mr. D. B.

FRANSCH.

Alphonse de Chateaubriant, 6794.
INSTANTANÉS AUX PAYS-BAS. *Simon Kra, Paris,* 2e druk: 1930. (17.5×11.5) 76 blz. Ffr. 7.50.
Iedere Franschman, die Nederland bezoekt, raakt opgetogen over de spelingen van het licht in ons landschap. Zoo ook de dichter A. de Chateaubriant, die daarover niet uitgepraat raakt. Van Egmond, Alkmaar en Amsterdam, waar hij een Augustus-maand doorbracht, geeft hij vriendelijke schetsjes.
Overigens bevat het stemmige boekje ook enkele beminnelijke dwaasheden. Zoo: dat twee derden van de katholieken in Nederland tot de jansenistische richting behooren, — dat alle gezinnen muzikaal zijn, — en nog zoo iets.

Vincent Cleerdin.

Paul Morand, 6795.
NEW-YORK. Geïllustreerd. *Flammarion, Paris,* 1930. (18.5×12) 281 blz. ing. Ffr. 12.—.
P. Morand verbleef tusschen 1925 en '29 viermaal in de V. S. en deelt ons zijn bevindingen mee in dit zeer interessant boek. Andere werken zullen volgen, zegt hij, doch hij beperkt zich hier tot New-York dat op zich zelf al de moeite waard is en stof leveren kan voor een massa boeken van de lengte van dit. Schr. bewijst hier, dat hij niet alleen een paar verbazend scherpe kijkers heeft en over een radde pen beschikt, doch hij geeft ook blijk van een veelzijdige belezenheid niet alleen in alles wat New-York aangaat van het oude werk van Duvergier de Hauranne tot het allerlaatste van Carl van Vechten, doch ook in heel de Amerikaansche literatuur. We hebben in 't voorbijgaan een 25-tal citaten opgemerkt uit allerhande grootheden op literair gebied in Amerika. We herinneren ons nog, hoe we den eersten avond, dat we in New-York kwamen 's avonds plat op den buik op een kaart van New-York stad lagen in onze hotelkamer en met potlood de verschillende districten afbakenden, die we stuk voor stuk bezichtigen en bestudeeren zouden. Morand schijnt ook zoo te hebben gedaan. Hij verdeelt de stad in drie stukken, die hij achtereenvolgens behandelt. De stijl herinnert hier en daar aan Riesenberg's dithyramben. Er zijn prachtige blz. over de negers en hun kunst, de luchtkrabbers, het theater en zijn evolutie, de Joden en hun beteekenis in New-York en de wereld, het finantieel debacle van 't vorig jaar, musea en kunst, enz., enz. Nergens Baedeker-achtig en nooit oppervlakkig, zonder vooringenomenheid ofschoon van Franschen kant bekeken, zonder zelfgenoegzaamheid, klaar en juist omschreven, zooals een Franschman dat doen kan, en, al schrijft hij hun taal ook gebrekkig, bijzonder sympathiek voor de Hollanders, de stichters van de stad, die ook hem zoo lief is geworden, is dit boekje een meesterwerkje van onderhoudende, leerrijke vertelkunst, dat velen tot model kan dienen.

Dr. Raph Kreemers.

DUITSCH.

Max Mezger, 6796.
AUFRUHR AUF MADAGASKAR. *F. A. Brockhaus, Leipzig,* 1930. (19.5×13.5) 156 blz. ing. M. 2.—.
Schrijver dezes verbleef 18 jaren op Madagascar en leerde uit eigen ervaring de koloniale politiek of „pénétration pacifique" van Frankrijk op Madagascar kennen. Hier volgt geen opsomming van de verdrukking, van de uitbuiting van dit volk, die aan het oproer vooorafging; geen aanklachten in naam der menschheid. Maar meer een geschiedenis in romantischen vorm, van den strijd van een volk dat met primitieve strijdmiddelen, doch met heldenmoed vecht voor zijn land en vrijheid; anderzijds het Fransche Vreemdelingenlegioen van alle moderne wapenen voorziet, dat met niets ontziende hardheid den opstand tracht te breken. Het einde is niet twijfelachtig. Meer dan gewone officieele geschiedschrijving, spreekt dit werkje tot de volksverbeelding, maar niet minder tot het volksgeweten. Want achter dit verhaal staat *in wezen* de geheele geschiedenis der koloniale veroveringen vanaf Cortez tot Kitchener. Bij de geleidelijke nationale ontwaking der onderworpen rassen werpt dit boekje een helder licht op één der oorzaken van het groeiend verzet tegen de overheersching der blanken.

P. Placidus. O. Cap.

ENGELSCH.

Horace Annesley Vachell, 6797
THE BEST OF ENGLAND. *Faber & Faber, Russell Square 24, London,* 1930. (21×14) 271 blz. geb. 10/6.
Dit boek moet, zooals de inleider zegt, vooral welkom zijn voor menschen die Engeland willen bezoeken en een vertrouwden gids noodig hebben, om uit dat bezoek de meeste vrucht te trekken; vervolgens voor hen die graag zouden willen doen, wat de anderen doen, doch het niet kunnen en ten slotte voor hen, die in het doen zoo'n genoegen hebben gehad, dat ze in hun verbeelding nog wel eens over zouden willen doen. In de eerste categorie zullen in de verbeelding van den schr. wel eerst en vooral de Amerikanen vallen. En dan was niemand beter dan Vachell de aangewezen man, om er over te schrijven. Hij is immers een Engelschman doch heeft, na uit het leger te zijn getreden, 17 jaren doorgebracht op een ranch in Californië. Het heele boek is een eigenaardige mengeling van allerhande dingen, doch die vooral nieuwe wereldburgers zullen interesseeren. Er is iets over den inwendigen mensch en wat het beste is voor zijn maag; over de jacht, zalmvisscherij, polo, cricket en football, golf en croquet, voedsel en wijn, het landelijke Engeland enz., enz. Doch ook de deuren van de Engelsche society worden voor de oningewijden geopend en dit hfdst. zal onder de 16 andere wel een van de meest begeerde blijven. Ook voor ons is dit een zeer interessant werk. Want hier ontbreekt alle Baedekerachtige droogstoppeligheid en we leeren een hoop dingen, die ons bij een bezoek aan Albion zeer welkom moeten zijn. Een alphabetische inhoudstabel op het einde vergemakkelijkt het naslaan. En die tabel zal vooral hen welkom zijn, die nog al wat Engelsche hedendaagsche literatuur doorlezen waarin ze van zelf een hoop dingen moeten tegen-

komen waar ze graag wat meer over zouden willen weten, om het literaire werk beter te kunnen begrijpen.
Aanbevolen lectuur voor al wie belang stelt in Engeland „as it is'' om practische of artistieke redenen.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

Ir. W. Harmsen, 6798.
HOE MAAK IK ZELF EEN ELECTRO-DYNAMISCHEN LUIDSPREKER. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1930. (19.5×13.5). 68 blz. ing. f 0.95.

Het typografisch goed verzorgd boekje geeft wat de titel doet verwachten: een in bijzonderheden uitgewerkt recept, hoe men een electro-dynamischen luidspreker kan maken. Ondanks alle teekeningen en duidelijke bespreking, die de schrijver geeft, meenen wij toch, dat alleen een goed instrumentmaker resultaat zal kunnen hebben. Voor de doorsnee knutselaar lijkt ons deze constructie te moeilijk en daarbij te riskant daar toch verschillende onderdeelen door vakmenschen dienen gemaakt te worden en het dan te besteden bedrag niet onaanzienlijk is.

Dr. Kurris.

FRANSCH.

Louis Roule, 6799.
LA VIE DES RIVIÈRES. *Stock, Paris,* 1930. (19×12) 198 blz. ing. Ffr. 12.—.

Het werkje behoort tot een serie boeken „Les livres de nature''. Deze, door mannen van het vak geschreven boeken, trachten de belangstelling te wekken en te bevorderen voor de ons omringende schoone natuur, waarvan de groote rijkdom en heerlijkheid zoo vaak niet gewaardeerd wordt, wijl velen ze te weinig kennen. Moge het loffelijk streven mede door dit zeer boeiend en interessant geschreven werkje over de rivieren en hare bewoners succes hebben — de lectuur dezer boeken is m.i. heel speciaal voor jongelui heel wat nuttiger en heeft veel meer vormende invloed dan de zoogen. ontspanningslectuur.

Dr. W. Jacobs.

ENGELSCH.

Ronald Miller, 6800.
SUNRAYS HEALTH. *Robert M. McBride & Co., New-York,* 1929. (19×13) 125 blz. geb. $. 1.50.

Een populair — in den goeden zin— geschreven werkje over het licht, in 't bijzonder over het ultraviolette licht, en over de beteekenis ervan voor het leven in 't algemeen en voor de gezondheid van den mensch in 't bijzonder.
Het munt uit door heldere en frissche schrijftrant en is wetenschappelijk absoluut betrouwbaar, terwijl het alle kwakzalversallures mist.

H. A. J. M. S.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Cor Bruyn, 6801.
KETELTJE'S THUISVAART. Geïllustreerd door Henk Poeder. *G. B. van Goor, Zonen, Den Haag,* 1930. (25×16.5) 160 blz.

Het laatste boek over „Keteltje''. Cor Bruyn heeft er wel slag van onze oudere jeugd 'n paar uren aangenaam bezig te houden. Het zal ongetwijfeld, evenals de voorgaande boeken, wel bijval vinden.

L. B.

Daniel Defoe, 6802.
ROBINSON CRUSOE. Vertaald uit het Engelsch door Dr. C. S. Jolmers. Geïllustreerd door A. J. van 't Hoff. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 1930. (23.5×16) 176 bla. ing. f 1.—, geb. f 1.65.

Een geheel nieuwe, vrije bewerking van het oudere verhaal, dat al eenige geslachten iedere jongen en ieder meisje boeide, dat het in handen kreeg.
Deze bewerking is heel goed en geschikt voor kinderen. De avonturen van Robinson Crusoë op zijn eenzaam eiland, zijn vernuftige uitvindingen, de beschrijving van het door hem geschapen thuis, heeft nog altijd dezelfde bekoring en, mét Robinson, zal ieder kind het betreuren, wanneer het mooie eiland voor z'n blikken verdwijnt en hij weer terug gaat naar 't gewone leven.

Alb. Steenhoff-Smulders.

ENGELSCH.

Frances Margaret Fox, 6804.
NANNETTE. Geïllustreerd door Justin Gruelle. *The P. F. Volland & Co., Joliet (U.S.A.),* 1929. (21×15.5) 80 blz. geb. $. 1.25.

Nanette is een arm weesje, dat bij vreemde menschen leeft en daar hard werken moet voor den kost. Op zekeren dag wordt ze, thuis keerend van een boodschap, in een sneeuwstorm verrast en gelukkig door een man gevonden, die haar in een beter thuis brengt. Toevallig is een welgestelde familie uit den vreemde ook door dien storm belet haar reis voort te zetten. Ze krijgt onderdak in het huishouden, waar Nanette is en neemt haar aan als dochter des huizes. Een niet onaardig kerstverhaaltje, waarin vooral mooie kerstliederen voorkomen en dat bovendien uiterst interessant is geïllustreerd.

Dr. R. K.

Susan Smith, 6805.
MADE IN AMERICA. Geïllustreerd door Harrie Wood. *A. A. Knopf, New-York,* 1929. (19.5×13.5) 91 blz. geb. $. 2.—, Sh. 5.—.

In een voor kinderen zeer bevattelijken vorm, geeft de schrijfster van dit boekje enkele bijzonderheden over allerhande gebeurtenissen en persoonlijkheden in de Amerikaansche geschiedenis, die de jeugd liefde inprenten moeten voor het verleden en vooral voor al wat specifiek Amerikaansch was in die verre tijden. Ze hooren iets over den diepen godsdienstzin hunner voorvaderen, over den maker van het nu zoo gezochte glaswerk Baron Stiegel, over den zilversmid Paul Revere, over den meubelmaker Duncan Phyfe, overden eersten grooten Amerikaanschen architect Th. Jefferson, over de walvischvangst en de vogue ervan in de kunst, over de eerste drukkers Currier en Ives en J. Rogers.

Dr. Raph Kreemers.

Katholieke Pedagogen

Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden.

Reeds verschenen:

H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:
Leidraad voor Katholieke Scholen
Vertaling en inleiding van Pr. WOLTERS
In soepel kartonnen band .... f 2.25

BERN. OVERBERG.
Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht
Vertaling van L. KNUVELDER
Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 3.50

Thans verkrijgbaar:

LUDWIG AUER:
Nieuwe wegen naar 't oude doel
„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".
Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 2.25

Uitgaven:
Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg
Ook in iederen degelijken Boekhandel

Fa C F SLOOTMANS - BREDA
SPORTARTIKELEN VEEMARKT 43
Kloosters en gestichten extra korting.

Historisch Tijdschrift

9e Jaargang.
(Driemaandelijksch Tijdschrift)
Red. Dr. Th. Goossens - Dr. J. de Jong
Dr. W. Mulder S.J. - Dr. J. Witlox
Prijs per jaargang f 5.50
(franco per post)

Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer

12e Jaargang.
Abonnementsprijs f 8 75 per jaar.

Tijdschrift voor Taal en Letteren

18e Jaargang.
Abonnementsprijs f 7.50 per jaar.

Vraagt gratis proefnummers bij:
Drukkerij Henri Bergmans & Cie
LANGESTRAAT 35 — TILBURG

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

HET SCHILD

APOLOGETISCH MAANDSCHRIFT VOOR ONTWIKKELDE LEZERS
10.000 ABONNÉ'S
Abonnementsprijs franco per post f 3.— per jaar.
— Vraagt proefnummers aan het —
PROPAGANDA-SECRETARIAAT
POSTBUS 39 — SCHIEDAM

Advertentie-tarieven voor dit belangwekkend tijdschrift worden gaarne verstrekt door de Advert.-Exploitatie „Het Schild" N.Z Voorburgwal 278-280 Amsterdam C.

N.V. Provinciale IJzerhandel
Willemsplein 7-8 - Arnhem - Tel. 23598
Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.
Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied
Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

J. J. de Leeuw, Tilburg

Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

(Vervolg van pag. III.)

wordt betaald. Het is zeer wel mogelijk, dat door het uitleenen de verkoop van het boek wordt bemoeilijkt. De gedaagde was met het verbod van Freuchen bekend en hij heeft derhalve onrechtmatig gehandeld toen hij het boek uitleende. Deze uitspraak heeft in de betrokken kringen te Kopenhagen nogal opzien gewekt. De voorzitter van de vereeniging der auteurs, Sophus Michaëlis heeft er zijn instemming mee betuigd. De zaak zal bij de auteurs in studie genomen worden. Een ambtenaar der staatsbibliotheken gaf als zijn meening te kennen, dat de uitspraak alleen voor de uitleenbibliotheken der boekhandelaars, niet voor de openbare bibliotheken zou gelden. Maar daar komen eischer, gedaagde en verdedigers in het proces tegen op. Tot zoover het bericht in de *Frankf. Ztg.*

Wat van deze rechterlijke beslissing in Denemarken de gevolgen zullen zijn, is nog moeilijk te zeggen. Het is voor de auteurs verheugend, dat hun recht principiëel is erkend, maar we gelooven niet dat met de actie van Freuchen overal gesympathiseerd zal worden. Een algemeen en volstrekt uitleen-verbod werkt immers tegenover bepaalde groepen (studeerenden b.v.) even onrechtvaardig als het grenzenlooze uitleenen zonder eenige vergoeding tegenover de auteurs. Niet in het uitleenen op zichzelf zit het kwaad, maar in de schade die de auteurs daardoor kunnen lijden. Er moet iets op gevonden worden, waardoor de auteurs eenigszins worden schadeloos gesteld, want in ieder geval is het niet in den haak dat het wekelijksche dubbeltje „leesgeld" van de kleine uitleenbibliotheken geheel aan den boekhandelaar vervalt. Er zou een klein supplement geheven dienen te worden ten bate van den auteur. Een reeds eerder geopperd denkbeeld is dit: De boeken die mogen worden uitgeleend, dienen te voren van een stempel te worden voorzien, dat alleen verkregen kan worden bij storting van een zeker bedrag als auteurs-vergoeding.

Waarom de Batoemsche Sovjetkrant niet uitkwam.

Het moeten in onze Westersche wereld al heel ernstige bedrijfsstoringen ter zetterij of drukkerij zijn, wanneer een dagblad niet in staat is op den gezetten tijd te verschijnen. In het land der sovjets is dit echter anders, getuige een mededeelino in de Moskousche *Izwestya*, volgens welke een slecht gemutste meesterknecht ter zetterij het groote raderwerk liet stopzetten, alleen omdat zijn gril het zoo wilde. Deze Leninist, Koljenof genaamd en verbonden aan de *Batoemsky Rabotsjy* („Batoemsche Arbeider" had onlangs maar eens besloten, dat de krant op een bepaalden dag niet moest verschijnen. Den volgenden dag, toen het blad wel weer zou uitkomen, besloot de communistische redactie den communistischen meesterknecht aan de kaak te stellen en een korte kennisgeving te publiceeren, bevattende de reden van het niet verschijnen van het blad en lakende Koljenof's optreden. Nauwelijks had de meesterknecht echter van dit voornemen gehoord, of hij gelastte den arbeiders, onder dreigementen bedoelde kennisgeving niet te zetten en opnieuw het uitkomen van het blad te beletten. Het gevolg was, dat allen wachtenden abonné's ten spijt, de *Batoemsky Rabotsjy* wederom niet verscheen. En als uitvloeisel van de heerschende meeningsverschillen in het roode-dagbladgebouw is het blad ook sindsdien nog steeds niet weer ter perse kunnen gaan.

Ook een reglement!

In de meeste onzer leeszalen en bibliotheken die openstaan voor het publiek, treffen we bordjes aan met de volgende waarschuwingen: „Niet rooken" of „Zwijgen a.u.b." e.d.m. Doch in Engeland zijn ze met zoo'n algemeenheden niet meer tevreden. Op zekere plaats hangt het volgend reglement uitgeplakt:

„Zij, die van de leeszaal gebruik maken mogen voortaan niet meer:
binnen komen met een aanstootgevend vuil gezicht;
op de tafels in slaap vallen;
hun maaltijden gebruiken onder het lezen van bladen, boeken enz.;
rooken in de vertrekken;
reclames of adreskaartjes achterlaten;
burengerucht maken of zichzelf vervelend aanstellen;
tegen de meubels stampen of ze beschadigen;
honden binnen brengen;
leugens vertellen aan den bibliothecaris;
binnen komen als ze boven hun theewater zijn;
binnen komen als ze de pokken hebben."

Ze schijnen dus meer gevaar te zien in een vuil gezicht dan in vieze vingers. En om 2, 6 en 7 te vermijden moeten er de bibliothecarissen dan maar voor zorgen dat ze niet al te interessante of al te vervelende boeken aanschaffen; anders zijn de gevolgen onvermijdelijk. En wat dat leugens vertellen betreft; hier kunnen we wellicht allemaal wel een mea culpa slaan, doch tegen de twee laatste voorschriften zal wel niemand van ons eenig bezwaar hebben, denk ik.

STORM OVER RUSLAND

samengesteld door Dr. Hein Hoeben in samenwerking van de R.W.P. en den bekenden Ruslandkenner Dr. Jos. Froberger.

DE PRIJS IS 35 CENT. Iedereen moet deze brochure lezen!

Uitgave van DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE, TILBURG

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

P. van Liebergen

NIEUWSTR. 9
EINDHOVEN
TELEF. 679
Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

„DE MARKSINGEL"
G. A. LOONEN en Co. BREDA.
KERK-SCHOOL- EN TURNMEUBELEN
TEL. 1668 ('s av 828)
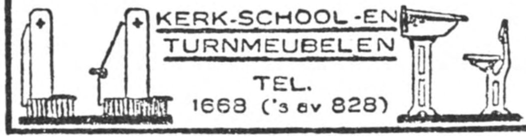

Manufacturenmagazijn „DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres in gemaakte goederen

VAN TUIJN & Co. - DONGEN
Fabrikanten van **prima Heeren- en Damesschoeisel** merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, — afgelapt en Good-Year Welt. —

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

Doet uwe inkoopen bij onze adverteerders.

LIEBRAND'S KWALITEITS LIMONADES
P. F. LIEBRAND — DEN BOSCH — ST. JOSEPHSTRAAT 11

J. LIGTHART-BERKEL - Tilburg - Leonardstraat No. 5
Groothandel in vleeschwaren, Speciaal levering aan kloosters en gestichten.

S. MENHEERE-DUSEE - TILBURG BOUWMATERIALEN, WAND- EN VLOERTEGELS, SANITAIREN
Kantoor : Molenstraat 144 - Telefoon 1058 Magazijnen: Besterdstraat 3 - Rosmolenplein 36

Firma Wilhelm van Eupen

R. K. Boekhandel & Uitgeverij
EINDHOVEN :: NIJMEGEN

Nieuwe Serie Leesboekjes voor de Lagere School

De alom zeer gunstig beoordeelde serie
BLOEIEND LEVEN No. 1 2 en 3
voor het 1e leerjaar door
Mevr. Annie Berkvens-Hulsmans

No. 4 voor het 2e leerjaar door
Gertrude Reijnen.

No 13 en 14 voor het 6e en 7e leerjaar
door **Br. Gummarus.**

De Serie Missie-leesboekjes:

In het Rijk der Zonneweelde

No. 1, 2 en 3 voor het 3e en 4e leerjaar
door **M. C. van Zaanveer.**

Kleine Bijbelsche Geschiedenis voor School en Huis

OUD EN NIEUW TESTAMENT.
door **H. H. Stroy,**
Leeraar aan de Rijkskweekschool voor Onderwijzers te Maastricht.

Eerste stukje (19e—22ste duizendtal)
40 cent.

Tweede stukje (22e—25ste duizendtal)
50 cent.

Beleefd aanbevelend,
Firma Wilhelm van Eupen.

Zoo juist verschenen:

L. BOT en J. HOUTEPEN

BEKNOPTE ENGELSCHE SPRAAKKUNST

voor Roomsch-Katholieke Scholen
DERDE DEEL
Prijs ingenaaid f 1.00, gebonden f 1.20.

OEFENBOEK

bij de Beknopte Engelsche Spraakkunst
voor Roomsch-Katholieke Scholen
DERDE DEEL
Met afzonderlijke woordenlijst
Prijs, met woordenlijst, ingenaaid f 1.00, gebonden f 1.20.

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

FILMGIDS

OFFICIEEL ORGAAN
DER KATHOLIEKE
FILMCENTRALE
onder Hoofdredactie van Pater
HYACINTH HERMANS
De prijs is f 2.15 per half jaar, f 4.25 p. jaar
Proefnummers kan men verkrijgen bij de Administratie:

Drukkerij Henri Bergmans & Cie.
LANGESTRAAT 35
TILBURG - TEL. 301

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ▫ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ▫ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ▫ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

No 17 — 1 SEPTEMBER 1930 — 25 cent

JOSEF PONTEN, BEKEND DUITSCH ROMANSCHRIJVER.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING — BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

STORM OVER RUSLAND
samengesteld door Dr. Hein Hoeben in samenwerking van de R.W.P. en den bekenden Ruslandkenner Dr. Jos. Froberger.
DE PRIJS IS 35 CENT. Iedereen moet deze brochure lezen!
Uitgave van DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE, TILBURG

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

Dom. J. de Vathaire O.S B.: *De oorlog in dienst van den vrede*

Jos. Panhuijsen: . . . . . *Russische Literatuur*

Albert Helman: . . . . *Peruviaansche Novellen*

J. J. . . . . *Arme Arbeiders*

Dr. Raph. Kreemers: *In het land van den dollar*

UIT BOEK EN BLAD:

De Stem.

VERSCHEIDENHEDEN:

Het roode leger in de literatuur. — Een vraaggesprek met een doode. — De Gemeenschap

VOOR DE BAKKERIJ VABABI'S ARTIKELEN
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Beratsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int 352
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No 320.

Doelmatige publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor Uw onderneming.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch
Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Voor de vrienden van het boek.

Charles Dickens.

Dezer dagen was het 60 jaar geleden, dat de meest origineele en veelgelezen romanschrijver van Engeland Charles Dickens, overleed. Toen het bericht van zijn dood in Londen bekend werd was het heele volk in rouw gedompeld. Van uit het slot Balmord betuigde Koningin Victoria haar deelneming bij den dood van den schrijver. De dagbladen herdachten den overledene in een speciale necroloog als den „geniaalsten auteur van zijn tijd" en tegelijkertijd als den „huisvriend van alle Engelsche families."

Ieder Engelschman kende Dickens, ieder betreurde zijn heengaan. Hij was de meest geliefde romanschrijver voor het volk van dien tijd. Zijn productiviteit heeft zijn levenseinde verhaast. Bij zijn dood telde hij 58 jaar. In zijn laatste levensjaren leed hij veel en herhaaldelijk aan geestelijke overspanning en lichamelijke pijnen. Het aantal avonden dat hij lezingen moest houden.. zijn propagandavoordrachten tot nut van het algemeen... dat alles vergde veel te veel van zijn krachten, om een hoogen ouderdom te kunnen bereiken. Bij de laatste voordracht-avonden was zijn huisdokter Carr Beard altijd tegenwoordig, die zijn voorlezingen voortdurend bewaakte en hem waarschuwde, wanneer hij te veel van zijn krachten vergde. Dickens was onvermoeid... had hij een lezing voor een of ander goed doel beloofd, dat hield hij ze ook, koste wat het kost. Het scheelde ook maar weinig of hij was gedurende zoo'n lezing er bij neergevallen. Een zijner oudste biografen beweert, dat men gerust kan aannemen, dat zijn leven eenige jaren langer geweest zou zijn, als hij zijn voordrachtsreizen bijtijds beëindigd had, want al was zijne geestelijke kracht nog zoo groot, al was zijn wil nog zoo sterk, dit alles had toch niet kunnen voorkomen, dat zijn lichamelijke krachten geheel uitgeput raakten, want Dickens' geweldige werkkracht spotte met iedere wet der natuur.

Dickens heeft zich werkelijk dood gewerkt en hij deed dit met vreugde, met blijde overgave aan zijn werken. Voor zijn laatsten voordrachtsavond had hij „Een Kerstlied in proza" en „fragmenten uit zijn eerste werk met „Pickwick", dat zoo'n geweldig succes had, gekozen.

Hij nam afscheid van zijn auditorium in de vaste overtuiging, dat het hem nooit meer vergund zou zijn in hun midden op te treden. De uitgave per aflevering van zijn roman *Edwin Drood* beloofde hij met de woorden: Binnen twee weken zult u in de gelegenheid zijn, de voorlezingen zelf in uw huizen te houden. Intusschen echter zal ik van u gescheiden zijn met een uit het diepste van mijn hart ontsprongen dankbaar en vriendschappelijk: vaarwel!

Na de laatste voordracht trok hij zich op zijn landhuis Godshill Place bij Rochester terug. Hier wijdde hij zijn laatste krachten aan *Edwin Drood*. Zijn omgeving zag, hoe snel het einde naderde. Den 6en Juni 1870 verliet hij voor de laatste maal levend zijn landhuis. In gezelschap van zijn twee honden Turk en Lindo wandelde hij naar Rochester om daar persoonlijk zijn brieven te posten. Ofschoon hij zichtbaar vermoeid terugkeerde, vermoedde niemand, dat de dood reeds zoo nabij was. Daarom verliet zijn dochter Mary

(*Wordt vervolgd op pag.* 6.)

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003
Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Zoo juist verschen bij Uitgeverij „FOREHOLTE" te VOORHOUT
HET LEVEN ANTWOORDT
DOOR MARIE KOOPMANS
Prijs ing. f 2.50; in linnen prachtb. f 3.50
Een roman van het huwelijk en voor onzen tijd. Voor onzen tijd met zijn moderne huwelijkstheorieën en -practijken. In boeienden vorm wordt gegeven de analyse van het leven in drie huwelijken:
In het huwelijk uit berekening zonder kinderen, maar met onnoemelijk veel leed en een tragisch einde;
In het huwelijk uit hoogmoed en met één kind, maar met het diepe ongeluk van vader en kind;
In het huwelijk uit liefde en naar de ware Katholieke opvatting en met waarachtig geluk.
Inderdaad is Marie Koopmans er in geslaagd op pakkende wijze onzen huwbaren jongen dochters en jongen mannen een ernstige waarschuwing te geven tegen huwelijksplannen, die alléén uit wereldsche berekening geschieden.
Haar boek wekt op tot waren levensmoed en levensdurf.
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
UITGEVERIJ „FOREHOLTE" TE VOORHOUT

Historisch Tijdschrift

9e Jaargang.
(Driemaandelijksch Tijdschrift)
Red. Dr. Th. Goossens · Dr. J. de Jong
Dr. W. Mulder S.J. - Dr. J. Witlox
Prijs per jaargang f 5.50
(franco per post)

Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer

12e Jaargang.
Abonnementsprijs f 8.75 per jaar.

Tijdschrift voor Taal en Letteren

18e Jaargang.
Abonnementsprijs f 7.50 per jaar.

Vraagt gratis proefnummers bij:
Drukkerij Henri Bergmans & Cie
LANGESTRAAT 35 — TILBURG

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg
TIMMERFABRIEK
Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

J. HOFSTRA - STEENHOUWERIJ - SNEEK - TEL. 237
GRAFKRUISEN, MONUMENTEN, SCHOORSTEENMANTELS

STOOMEN **L. C. ROELOFF - BREDA** VERVEN
Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

Firma Alph. van Laarhoven - Het aangewezen adres voor goud, zilver, doublé, alpacca. - Klokken, Horloges, Luxe Klokjes. - Eigen reparatie-inrichting.
VISCHMARKT 8 BREDA

Electr. Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)
Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
Ruim 40 jaren in Nederland ingevoerd

DE OORLOG IN DIENST VAN DEN VREDE.

Koorts veroorzaakt een welbekende ongesteldheid. Zelf spruit ze voort uit een inwendig bederf. Zoolang als deze oorzaak blijft bestaan duurt de koorts voort, en, wijl ze den zieke verzwakt, leidt ze hem onvermijdelijk naar een gevaarlijk einde. Een onloochenbare ongesteldheid wijst er sedert een tiental jaren op, dat Europa een koortslijder in hoogen graad is. Zelfs moet een eenigszins aandachtige toeschouwer tot de conclusie komen, dat de koorts toeneemt. Alle pogingen stelt het in 't werk om ze tegen te gaan, en nooit heeft men ongetwijfeld meer over vrede hooren spreken dan tegenwoordig. Doch, al hooren we ook overal mondelinge vredesverklaringen, alom ook verspreiden zich gevaarlijke kiemen, die men niet uitroeien kan, en den waren bestendigen vrede vindt men nergens. Juist daar waar men 't geneesmiddel moest toedienen, voedt men de bron van het kwaad.

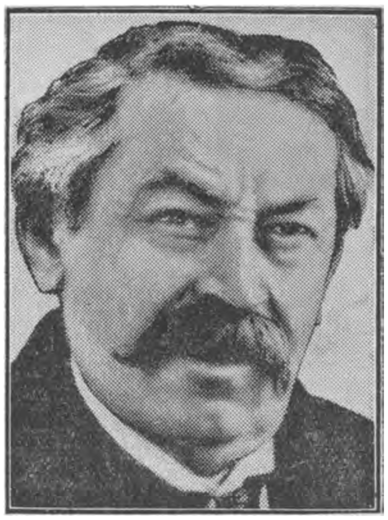

Briand.

De oorzaak van deze voortdurende koorts is een dubbelzinnigheid, die men trouwens zorgvuldig onderhoudt, in 't begrip zelf van den vrede en de middelen om hem te beveiligen. Waarom heeft men die dubbelzinnigheid niet opgelost? — Waarschijnlijk omdat veel menschen er alle belang bij hebben 't niet te doen — vooral, misschien, omdat de beginselen waarop men den waren vrede grondvesten moest, voor de meesten van hen verborgen of onbekend zijn.

Uit deze dubbelzinnigheid zijn twee stroomingen voortgekomen, en haar naijver, die op 't oogenblik nogal scherpe vormen heeft aangenomen, jaagt twee geestesgesteldheden onderling in 't harnas: de profeten van 't democratische idealisme en de beraden dienaren van een realistische politiek. Omdat men graag simplistisch is meent men in Briand en Mussolini de twee vertegenwoordigers te zien voor deze twee strevingen.

De eerste, die door suggestie de wereldvrede schijnt te willen instorten, constateert elk oogenblik dat de uitwendige orde waarin we, zoo goed en zoo kwaad als 't gaat, een louter materieele beschaving genieten, een waarachtige basis voor vrede is. Te pas en te onpas spreekt hij zijn vertrouwen uit in de oorspronkelijke goedheid van den mensch, die men maar heeft te doen gedijen, om van hem zelfverloochening en wijsheid te bekomen. Hij *verklaart* vrede, opdat men er niet aan denken zou hem te vragen, of die vrede werkelijk bestaat. En eenmaal dat hij vrede verklaard heeft *organiseert* hij hem, d.w.z.: hij vraagt van zijn vijanden van gisteren, terwijl hij zijn oogen sluit voor hun werkelijken geestestoestand, de belofte van geen oorlog meer te verklaren. En in ruil daarvoor zal hij hun een zeker gemak geven, om er zich weer bovenop te helpen, d.i. dus ook...... om zich te wapenen. Altijd den vrede verklaren en den oorlog veroordeelen is dat geen mooi idealisme en een volslagen democratisch idealisme. Tevens waarin men de ideologie van Rousseau terugvindt, die de overwinningen van de Fransche Revolutie inluidde, doch ook den aanvang aanduidde van haar bloeddorstige uitspattingen? Vertrouwen stellen in de oprechte terugwerkingen van de volkeren door de opinie met haar edele spontaniteit in de plaats te stellen van de duistere verwikkelingen der diplomatie en de machiavellistische berekeningen der Staten, is dat niet werkelijk „openlijk den vrede grondvesten op rechtvaardigheid en recht?"

En in de lijn van dit optimisme zien we, na de politiek van Locarno, een poging tot het vereenigen van de Europeesche Staten. Alle Staten zijn erop ingegaan met antwoorden, waarvan de eene uitmunten door helderziendheid en de andere uitblinken door haar hoffelijkheid.

Veronderstelt deze politiek een juist begrip van den vrede en de middelen om hem te bewaren, gegrondvest op de werkelijkheid? Volstrekt niet, zegt Graaf de Saint Aulaire[1]) voormalig Fransch gezant in Londen, die haarfijn de verschillende veranderingen beoordeelt, welke dit begrip in de laatste jaren heeft ondergaan. Deze methode is een verdoovingsmiddel in plaats van een heelend

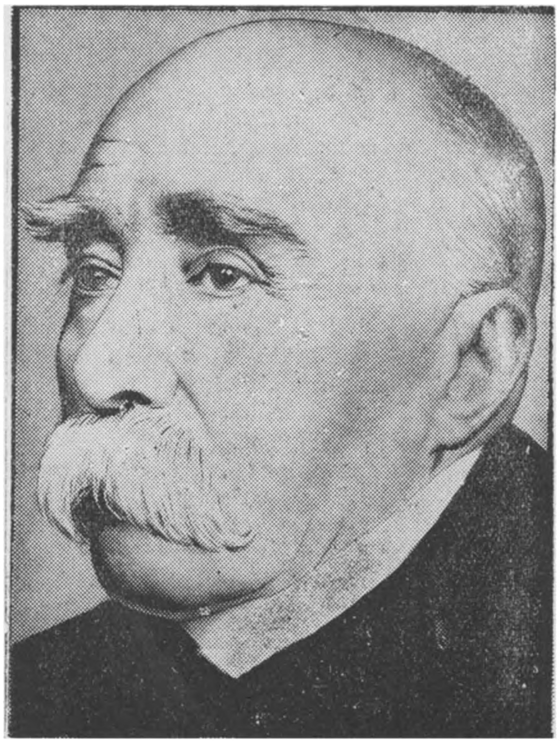

Clemenceau.

medicament, zegt hij. Van den eenen kant bevredigt ze gevaarlijke verwachtingen en van den anderen kant bevat ze een afstand doen van elke wilsacte. Het is werkelijk „de mythologie van den vrede."

Het lijkt ons overbodig aan dit kleine boekje meer belang te hechten dan 't voor zich opeischt. De scherpzinnige gezant slaakt een alarmkreet en vraagt de politieke leiders van zijn land tot 't gezond verstand terug te keeren. Hij vermijdt overigens, tamelijk wel, voor een verzameling van artikels alle overdrijvingen in zijn oordeelen. Hij onderlijnt, dat de politiek van Locarno een politiek is van in-de-luren-leggen, die veel meer werd uitgevonden door de handigheid van Stresemann dan door de soepelheid van Briand. Hij ontkent niet zoo zeer de noodzakelijkheid van een toenadering tusschen de volkeren en een samenwerking tusschen de Staten, maar hij geeft wel te verstaan dat men, door den vrede op te bouwen op een conventioneel optimisme en een democratische ideologie, hem overlevert aan de minst gecultiveerde hartstochten...

Heel wat meer realist is de andere leider, die meende beslag te kunnen leggen op een gevaarlijk wapen en te schermen met een winstgevend beginsel. Na eerst zijn profijt te hebben gedaan met het „beginsel der nationaliteiten" dat de Italiaansche eenheid in 't leven riep; toen met dat andere beginsel van „het zelfbeschikkingsrecht der volkeren", dat Italië afrondde na zijn tegenstrever uit den weg te hebben geruimd, bemerkt hij vandaag dat 't Italiaansche imperialisme alleen een rol spelen kan in 't leven van Europa, als 't zich met vazal-staten omringt. Hoe moest hij daartoe geraken? Twee wegen stonden voor hem open: redetwisten over de grondslagen voor den vrede, of de rechten opeischen van de zwakste partij. Met deze twee troeven in de hand had men slechts zich aan 't hoofd te stellen van de ontevredenen en een bloc te vormen van de overwonnenen, of liever van de oude overwonnenen, wijl men den vrede opbouwen wil door een diplomatisch herzien van den oorlog. Tegenover de Kleine-Entente, door Frankrijk gemanoeuvreerd, zal hij dus de voorstander worden van een Donau-Bloc. Is deze methode meer moreel dan de andere? We willen er hier niet over oordeelen. Ze getuigt, tenminste, van een groot realisme. Gaan we 100 jaar terug dan zullen we er een beruchte toepassing van vinden door Talleyrand bij 't congres van Weenen.

Lacour-Crayet [2]) wijdt een tweede deel aan dezen grooten, doch gewetenloozen, diplomaat, die tevens een scherpen kijk op de toekomst had. Het werk is levendig geschreven en wemelt van onuitgegeven documenten. Na de wederwaardigheden

Dr. Stresemann.

te hebben geteekend van de Europeesche politiek, door Talleyrand beïnvloed, sedert den tijd van 't Consulaat, verhaalt hij 't

Talleyrand.

leven van den prins van Benévent tijdens het eerste Keizerrijk. Hij geeft bijzonderheden over de ondergrondsche kuiperijen waarmee hij de Bourbons weer op den troon bracht en besluit met een Tableau van zijn diplomatisch oeuvre in 184.
Van 't eerste oogenblik groepeerde 't vereenzaamde en overwonnen Frankrijk de bedreigde kleine Staten, de ontevredenen en de zwakken rondom zich. Het stelde zich aan hun hoofd en bezigde ze als een subtiele bedreiging, om machtige Bondgenooten te verdeelen, die graag Europa te zijnen nadeele zouden hebben hervormd. Na meesterlijk verraad te hebben gepleegd, schiep Talleyrand een meesterwerk van patriotisme.
Zal de troef, dien Mussolini in zijn krachtige handen schijnt te willen houden, om den vrede op nieuwe grondslagen te vestigen, nl. door 't herzien der tractaten, Europa brengen tot 't herstellen van sommige onrechtvaardigheden, of zal hij, door al te plots den sluier te verscheuren, dien men over 't jongste verleden heeft geworpen, een nieuwen en geweldigen oorlog ontketenen? Wie zal 't zeggen? Talleyrand verzorgde 't abces in volle crisis, Mussolini betastte 't nog lang daarna. Doch waar is dat de idee van de herziening der tractaten veld wint en een andere niet minder delicate met zich meebrengt, die n.l. voor de oorlogsverantwoordelijkheid.
In een werk, [3]) dat een zeer vagen indruk achterlaat, stelt René Garin 14 vragen, waarop Poincaré 14 antwoorden geeft. De eerstgenoemde valt de grondbeginselen aan van 't Verdrag van Versailles en wil op Frankrijk, of liever op Poincaré, die van 1908 tot '14 zijn buitenlandsche politiek leidde, een deel van de verantwoordelijkheid voor 't wereldconflict schuiven. Met een subtiliteit, die tot sophisme overslaat, tracht hij in de houding van den Franschen politicus tegenover Rusland een soort ontzenuwende en bedwelmende aanmoediging te vinden, die het, onder 't mom van gematigdheid, naar den afgrond zou hebben gestuwd. En dit, misschien, omdat bij Poincaré 't hartstochtelijk verlangen naar weerwraak samenging met 't verlangen om Duitschland te dwingen tot de eerste onherstelbare daad......
Het is voor Poincaré niet moeilijk, aan de hand van zijn eigen onweerlegbare gedenkschriften, de opwerpingen van z'n bestrijder te doen verdwijnen als sneeuw voor de zon, althans wat zijn eigen persoon aangaat. Wat den grond zelf echter betreft, verzwakt zich, naar mijn oordeel, Poincaré, waar hij meent zich te versterken, door vast te houden aan 't plan der diplomatische onderhandelingen en 't Verdrag van

Mussolini.

Versailles. Zijn bewijsvoering moge logisch zijn, sluiten als een bus zelfs, doch ze is gebaseerd op officieele teksten, in conventioneelen stijl opgesteld, die heelemaal de atmosfeer niet weergeven van die troebele

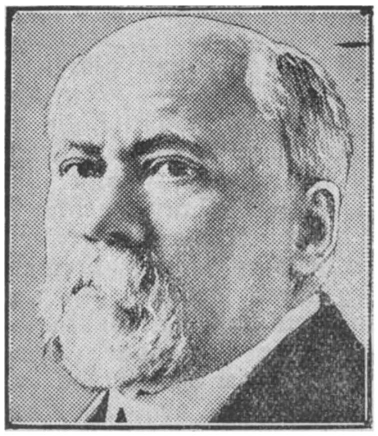

Poincaré.

tijden. 't Gaat niet op de verantwoordelijkheid van den oorlog te zoeken in de rapporten der kanselarijen, 't zij van Augustus 1914 of van 1912. Dit jaar noemt Garin de „kapitale periode'' wegens den Balkanoorlog en de overeenkomsten, die toen werden gesloten.

Zou 't, ten slotte, ook niet belangrijk zijn te weten, of 't niet de plicht is van den Staat, zich zoo goed mogelijk tegen oorlogskansen te beveiligen en zich dus gereed te houden tot 't verdedigen van zijn vrede en dus ongematigde begeerlijkheden verre te houden. Wekt immers een staat, die een verwaten nonchalance aan den dag legt, niet de slechte begeerlijkheden op van zijn buren?

Men ziet wel, dat 't vraagstuk ingewikkeld is. Het wekt de hartstochten op; het loopt op 't oordeel der geschiedenis vooruit; het benevelt zelfs de gezondste redeneeringen Onder die omstandigheden is 't ijdel, doch 't bewijst op zich zelf al een gewichtige waarheid: de vrede moet wel slecht bevestigd en geconsolideerd zijn, om in zoovele geesten de bekoring op te wekken den oorlog ter hulp te roepen.

Dom. J. de Vathaire O.S.B.

---

[1]) **Comte De Saint Aulair,**
LA MYTHOLOGIE DE LA PAIX. *Editions Promethée, Paris,* 1930. (18.5×12) 318 blz. ing. Ffr. 15.—.

[2]) **G. Lacour Gayet.**
TALLEYRAND M. II. Geïllustreerd. *Payot, Paris,* 1930. (23×14) 495 blz. ing. Ffr. 40.—.

[3]) **R. Poincaré,**
R. GÉRIN LES RESPONSABILITÉS DE LA GUERRE. *Payot, Paris,* 1930. (23×14) 186 blz. ing. Ffr. 15.—.

RUSSISCHE LITERATUUR.

In een onlangs voor het genootschap Nederland-Nieuw Rusland gehouden causerie, wees Ilja Ehrenburg er op, dat een goed gedeelte van de huidige Russische literatuur naturalistisch is. Het naturalisme, dat vrijwel uitgediend heeft in alle andere landen van Europa, zeker in West-Europa, is de uitingsvorm geworden van een nieuwe en zonder twijfel belangrijke literatuur bij een volk, wiens diepste wezenlijkheid allerminst naturalistisch is ingesteld. Het moderne Rusland heeft zich in het naturalisme gered, maar waarschijnlijk slechts voor een korteren tijd. Reeds in de hier behandelde boeken, toont zich tot op zekere hoogte, in het eene minder dan in het andere, de onhoudbaarheid van dezen vorm als uitingswijze, en de onhoudbaarheid van de beperking, die deze vorm, consequent gevolgd, op den inhoud uitoefent. In al deze boeken wordt de godsdienst angstwekkend buiten de vertelling gehouden, of wanneer er sprake van is, worden bepaalde uitingen ervan bespot, soms niet geheel ten onrechte, maar de houding van deze schrijvers ten overstaan van den godsdienst is in elk geval afwijzend. Dit is voor de Russische literatuur bizonder merkwaardig. Het is even merkwaardig als de anti-godsdienstige strevingen der Bolsjewisten, als de anti-godsdienstige tendenzen der Russische revolutie.

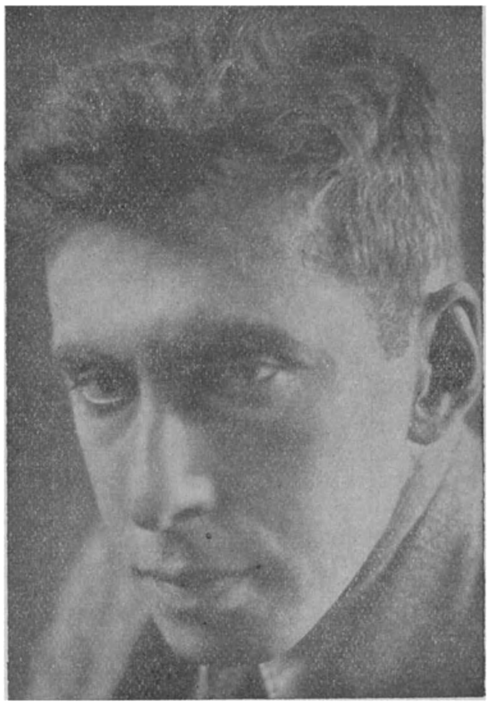

Ilja Ehrenburg

In het boek van Ilja Ehrenburg wordt ons iets van deze Russische revolutie verhaald, en bewust of onbewust, wekt hij in ons het vermoeden, dat deze revolutie niets anders wenschte te brengen dan het duizendjarige rijk. Het duizendjarige rijk, waar vele van de grootste schrijvers der Russische literatuur over geschreven hebben, een idee, die steeds geleefd heeft in alle standen en schakeeringen van het Russische volk, schijnt voor sommige Russen althans, het eigenlijke doel der Russische revolutie te zijn. Maar de idee van het duizendjarige rijk is steeds verbonden geweest met de Russische orthodoxie, het is een door en door godsdienstige idee.
Zoo beschouwd zou de revolutie dus ten slotte in zijn diepste wezen voortgekomen zijn uit een godsdienstige gedachtensfeer. Een dergelijke opvatting zou, hoe vreemd het ook schijnen moge, tevens een verklaring geven voor de haast dogmatische vervolging van den godsdienst, zooals deze tegenwoordig in de Sovjet-Unie plaats grijpt. Raadselvol verschijnt zoo wat het einde van dezen strijd zal zijn, maar indien de literatuur spiegeling en vóórspiegeling zijn kan, wordt in deze naturalistische boeken, reeds nu, schoon onbewust en bedwongen, een drang waargenomen naar een dieper geestelijker inhoud dan de materialistische opvattingen, die door den Staat worden gepropageerd, vermogen te geven.
Het boek van Wera Inber *Der Platz an der Sonne* is een zeer menschelijk boek en door deze diepe menschelijkheid gaat het reeds verder dan het zuivere naturalisme, een groote sympathie gaat er van de schrijfster uit naar welhaast alle figuren, die zij gebeeld heeft, menschen, die ze waarschijnlijk allen gekend zal hebben, want het boek is sterk autobiografisch. Maar deze sympathie is zeer dikwijls een sympathie quand même, want zij kent deze menschen door en door, zij kent ze met al hun zwakheden, zij omspeelt hen met haar lichte ironie, een ironie, die ze ook zichzelve bij tijd en wijle niet bespaart. Het is het verhaal van een vrouw die zich in

Wera Inber

de moeilijke tijden der revolutie een plaats tusschen de anderen weet te verwerven, maar voor ze eindelijk journaliste is geworden en als verslaggeefster wegtrekt op een propaganda vliegtocht in Siberië, heeft ze zeer veel ontberingen moeten verduren, veel leed moeten doorstaan.

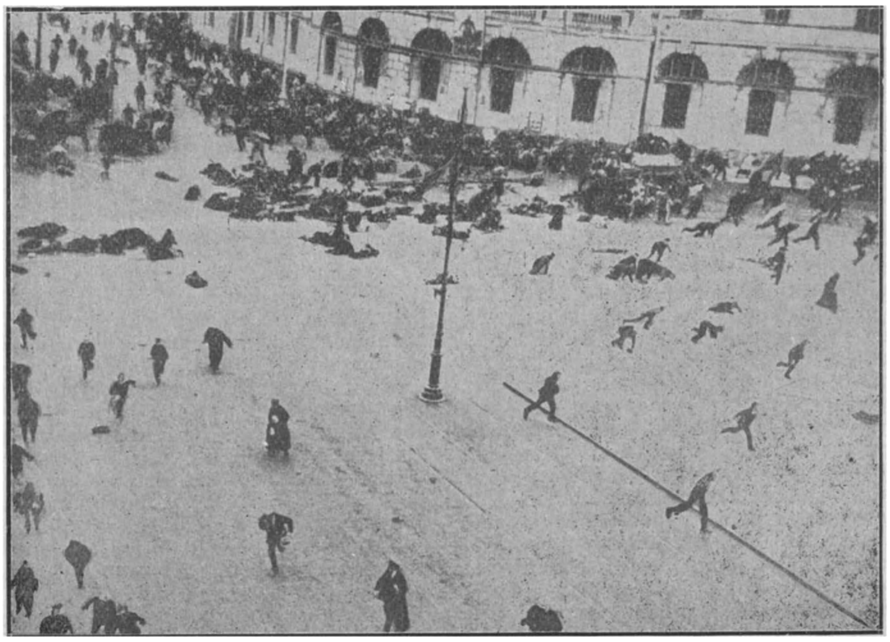

'n Charge op het Kremlin; beeld van de Russische revolutie.

Ondanks al hare wederwaardigheden schrijft ze echter zonder de minste verbittering. Zij neemt het leven als het is, en zelfs in de donkerste dagen weet ze glimlachend, lichtelijk spottend, te spreken over haar ellende, en altijd blijft haar belangstelling in het leven en de menschen wakker. In haar boek verschijnen achtereenvolgens een goed gedeelte van de merkwaardige typen, die tegenwoordig in het Russische leven op den voorgrond treden, al deze zonderlinge genooten, mannelijke en vrouwelijke, en ze weet het beeld van deze genooten vast te leggen, in zeer weinig woorden, met enkele gelukkige details, in een korte haast anecdotische geschiedenis weet ze bijna allen sympathiek te maken. De volkscommissaris, de theaterdirecteur met vooruitstrevende ideeën, letterkundige redacteurs van leidende en niet-leidende tijdschriften, zuiverheid van plasticiteit, die aan de innigheid der opname geheel beantwoordt.

Der Platz an der Sonne is een zeer voornaam kunstwerk, het is, in de bescheidenheid van zijn opzet, artistiek een meesterstuk en van welk zuiver naturalistisch werk kan dit worden gezegd? Een zuiver materialistische levensopvatting doodt de kunst. Volmondig wordt in *Die ungewöhnlichen Abenteuer des Julio Jurenito und seine Jünger*, de roman van Ilja Ehrenburg, bekend, dat in een maatschappij, zooals zich deze tegenwoordig in Rusland voordoet, de kunst eigenlijk geen beteekenis en geen plaats heeft. Genoemd boek is het eenige van de drie hier behandelde werken, dat men niet onder het naturalisme kan rangschikken, het is een soort groteske, een zeer verbitterde groteske. Het is tevens een philosofisch boek, een philosofische

Vrouwelijke soldaten, symptoom van de veranderingen in 't nieuwe Rusland.

de menschen, die zich niet aanpassen kunnen, die achtergebleven zijn met den alles zoo snel vervormenden tijd, en vooral de mannen en vrouwen van de jongere generatie. De genoote, die in haar eigen huis woont, maar die haar zelden schijnt op te merken, de genoote met het korte haar, de korte rokken en de haast militaire beslistheid en kordaatheid in haar optreden, is uitstekend geteekend, maar niet alleen de uiterlijke typeering is getroffen, zij weet door te dringen tot de eigenlijke oorzaak van al deze beslistheid en kordaatheid, ze heeft de zeldzame gave de ziel te zien. Zij heeft daarenboven de gave van het gelukkige moment en het gelukkige detail. Haar verwoording is kort en overtuigend, maar in zijn beknoptheid volgt haar stijl alle golvingen van de gedachte en het gevoel, hij kan op eens beginnen te glanzen en te fonkelen en bereikt dan een innigheid van weergave, een avonturenroman, de geschiedenis speelt zich af in Mexico, in Parijs, in Senegambië, in Duitschland, in Italië en Rusland, en overal, met uitzondering van Senegambië worden menschen en toestanden gehekeld. De hoofdpersoon is een soort universeele provocateur en zijn leerlingen zijn, bewust of onbewust, medehelpers aan de ondermijning van de maatschappij. Hij is de doorgevoerde nihilist, die deze aarde wil doen verdwijnen om een nieuwe aarde te kunnen bouwen. Hij geniet van den aanblik van den Amerikaanschen geldmagnaat, die handel en godsdienst, bijbel en dollar te vereenigen weet, met genoegen neemt hij kennis van diens Amerikaansche, bizonder efficiente ideeën, hij prijst den Franschen zakenman, den kleinburger bij uitnemendheid, hij verdedigt den jood, die het destructieve in den mensch bewondert, maar zijn liefde gaat uit naar den neger Ayscha, omdat

hij in dezen een vage vóórspiegeling ziet van den menschheider toekomst. Want deze provocateur der destructie, wenscht, zooals Nietzsche destijds, den nieuwen mensch, hij wenscht een nieuwen hemel en een nieuwe aarde, hij wenscht het duizendjarige rijk. Men kan nauwelijks gelooven, dat hij werkelijk een Mexicaan is. hij moet een Rus geweest zijn. In een zijner leerlingen in Alexej Tischin is de Russische psyche op een groteske wijze gebeeld en belachelijk gemaakt, maar ten slotte wenscht Alexej Tischin, den man, die aan eenieder, die maar luisteren wil zijn levensgeschiedenis vertelt met de volledige belijdenis zijner zonden, ongeveer hetzelfde als Julio Jurenito, ook hij wenscht een nieuwen hemel en een nieuwe aarde.
Het boek herinnert aan Nietzsche en aan Stirner, het staat tusschen Nietzsche's en Stirners werk in. Professor Casimir heeft eens opgemerkt, hoe in het werk van Stirner de sfeer is waar te nemen van de Duitsche stamkroeg, er hangt een nevel om van pijpenrook, dit boek is geschreven in de sfeer van de Parijsche „Rotonde", het is evenals Stirners werk uitgesproken individualistisch, en het herinnert aan Nietzsche om het uitzicht op een soort Uebermensch en om de groepeering van leerlingen om een Meester, evenals in „Also sprach Zarathustra."
Literair is het zeker niet zonder verdienste, maar een voornaam kunstwerk als *Der Platz an der Sonne* is het niet geworden. Om zijn hekeling van sommige toestanden, ook van het Katholicisme en het Pausschap, en om zijn ideeëninhoud is het voor katholieke bibliotheken ongeschikt. Maar het is een verbitterd boek en als de meeste boeken, waaruit verbittering spreekt, geeft het zij het soms op negatieve wijze, blijk van een drang naar het geestelijke, de drang die het noodzakelijk vereischte is van alle kunst.
Het sterkst naturalistisch van de drie hier behandelde boeken is ongetwijfeld de verzameling vertellingen van Iwanow *Der Buchstabe G.*
Zijn verhaaltrant herinnert herhaaldelijk aan Gorki en bezit naast diens plastische kracht ook diens wijdloopigheid. Na enkele verhalen van biografischen aard, die nauwelijks verhalen kunnen genoemd worden, komen de vertellingen van menschen en dieren in Rusland, Siberië en Turkestan. Het zijn vertellingen, bijna zonder eenige compositie, verslaggevingen van opeenvolgende gebeurtenissen, die zich aaneenrijen eentoonig, maar in hun eentoonigheid van een eigenaardige bekoring en overtuigingskracht kunnen zijn. Het grootste verhaal „Die Rückkehr des Buddha" vertelt in ruim honderd bladzijden de reis van Professor Safonow, die een Buddhabeeld ergens in Mongolië moet brengen op last van de regeering. Het is in het geheel geen avontuurlijke reis, want zoo zich nu en dan al een avontuur voordoet, wordt dit slechts vluchtig en in het voorbijgaan behandeld, het is een nauwkeurig verslag van de kleine dagelijksche wederwaardigheden van het leven in den trein, weken en weken en weken achtereen. Op het eind gaat de professor met kameelen verder, want het Buddha beeld obsedeert hem en hoewel hij oorspronkelijk de geheele expeditie onzinnig vond en er slechts noodgedwongen aan deelnam, wil hij nu, om redenen die hem zelf niet erg helder zijn, het beeld ondanks alle moeilijkheden op de plaats zijner bestemming brengen. Op het bevel van den man, die hem de kameelen zoolang afstond, wordt hij even na het aanvangen van zijn laatsten tocht, vermoord, de kameelen gaan met den eigenaar terug en het beeld blijft bij den dooden professor liggen in de steppe. Aan het slot van het verhaal echter blijkt de macht van al de angstvallig neergelegde feiten eerst volkomen en om dit onzinnige avontuurlooze avontuur van een onzinnigen professor verdicht zich een sfeer, die naturalistisch niet geheel meer te duiden is. Het mooiste verhaal van den bundel, het verhaal dat ook wat compositie betreft zeer sterk is, is dit al evenmin. Het heet „Ein Scheit Holz" en vertelt van een aannemerszoon, die een jonge

Georgi Iwanoff

weduwvrouw een stuk hout afneemt, dat deze als brandstof wilde meenemen. Terwijl hij dit doet, ziet hij ze aan en hij wordt verliefd op haar. Hij durft haar echter deze liefde niet bekennen en van dit oogenblik verandert zijn leven, hij gaat langzaam ten onder. Het gegeven is al zeer eenvoudig, maar het is met een bizondere beheerschtheid en vooral voor dezen schrijver met een bizonder soberheid en beknoptheid gebeeld, bovendien is het in zijn sombere geheimzinnige psychologie van een echt Russisch karakter. Eigenaardig is in deze vertellingen ook de houding van den schrijver tegenover het zedelijk leven in Rusland, herhaaldelijk is er in dit werk sprake van de vrije verhoudingen tusschen man en vrouw zooals die daar voorkomen, zelfs worden er gevallen in behandeld op een wijze, die ook dit boek ongeschikt maken voor katholieke bibliotheken, maar in de nu en dan weerzinwekkende beschrijvingen komt niettemin zeer duidelijk tot uiting het onweerhoudbare gevoel van walging en verachting, dat deze tooneelen ook bij den schrijver moeten hebben opgewekt. Ook dit is een bewijs dat het naturalisme op den duur ook in Rusland zal worden verlaten als kunstvorm en misschien is het tevens een aanduiding, dat men in Rusland ook wat het maatschappelijk leven betreft nog niet aan het eind der verrassingen is gekomen. Er zijn van die dingen die zich op den duur niet dwingen laten en één dier dingen is de ziel.

Jos. Panhuijsen.

---

[1]) **Wera Inber,**
DER PLATZ AN DER SONNE. *Malik-Verlag, Berlin.* (19×12) 270 blz. ing. M 2.80. geb. M. 4.80.
— **Bc** —

[2]) **Ilja Ehrenburg,**
DIE UNGEWÖHNLICHEN ABENTEUER DES JULIO JURENITO UND SEINE JÜNGER. *Malik-Verlag, Berlin.* (19×12) 350 blz. ing. M. 4.— geb. M. 6.—.
— D —

[3]) **Iwanow,**
DER BUCHSTABE G. *Malik-Verlag, Berlin.* (19×12) 435 blz. ing. M. 4.20. geb. M. 6.50.
— D —

PERUVIAANSCHE NOVELLEN.

De meesten rekenen de Peruviaansche literatuur te beginnen bij het drama Ollanta. Stellig heeft het hoogbeschaafde indianenvolk van Peru oudere werken bezeten, maar daar het geen schrijfkunst machtig was, zijn bijna alle oude scheppingen verloren gegaan. Men maakte gebruik van een merkwaardig memotechnisch systeem om de literaire overlevering te bestendigen. Geknoopte touwtjes van verschillende kleuren aan een stok bevestigd, konden door „schriftkundigen'' gelezen worden, doch geen der conquistadores van het Inca-rijk, noch een van hun Spaansche nazaten is ooit bij machte geweest dit systeem te ontcijferen. Met het uitsterven der autochthone indiaansche geleerden is ook bijna deze geheele literatuur verloren gegaan.

Intusschen begon in deze zelfden tijd ook de europeaniseering van de inboorlingen, waardoor nog de enkele resten van die oude literatuur waaronder het drama Ollanta behouden zijn gebleven. De inhoud van dit laatste werk is een liefdes-verhouding tusschen een „proletarischen'' indiaan, Ollanta, en een Inca-dochter. Om de dochter te winnen maakt Ollanta revolutie tegen den koning, maar wordt overwonnen door list en verraad van een der Inca-generaals. Intusschen sterft de Inca en zijn opvolger schenkt genade aan Ollanta die dan eindelijk voorgoed vereenigd wordt met zijn vrouw en het liefelijke dochtertje, dat den Inca wist te vermurwen.

Er is een groote lyrische inslag in dit drama, zoo groot, dat bijvoorbeeld Goethe — die anders in al zijn denken en voelen zoo'n echte Europeaan was, met de „Ollanta'' hoogelijk ingenomen is geweest en het zeker zoo hoog stelde als Kalidasa's „Çakuntala.''

Wij weten ook uit een goede oude bron, dat de oude Peruvianen een groot dramatisch en een even groot lyrisch talent bezaten. Onlangs heeft Mr. W. J. van Balen door een voortreffelijke vertaling het werk van den inca-afstammeling Garcilano de la Vega hier voor een breedere kring toegankelijk gemaakt. In dit liefelijke en toch wetenschappelijk bedoelde boek dat anno 1609 het licht zag, vertelt de zestigjarige indiaan onder meer, dat in zijn tijd de wijsgeeren bizonder bedreven waren in het samenstellen van blijspelen en treurspelen. Ook in de dichtkunst hadden zij het zeer ver gebracht, en ook bij de Inca's heetten de dichters op klassieke wijze „uitvinders,'' trovatores.

Zijn relaas hierover in de „Comentarios reales'' eindigt Garcilano vervolgens met de merkwaardige zinsnede: „Naar ik verneem doen de halfbloeds tegenwoordig zeer hun best om eveneens van deze verzen te componeeren, zoowel op geestelijk als op wereldlijk gebied, God geve hun zijn zegen.''

* * *

Tusschen de Comentarios, tusschen het uit 't quitos-systeem overgeleverde drama Ollanta en vandaag, liggen meer dan drie eeuwen. De zegen Gods, die Garcilano over het literaire werk der halfbloeds afsmeekte, heeft geholpen. Heel Zuid Amerika, en Peru zeker niet het minst, bezit een belangwekkende en gestadig-aangroeiende literatuur, die hier helaas nog te weinig gekend is en waarvan wij slechts de vreemd-vergroeide en gederacineerde producten kennen van een Fransche Uruguees als Isidore Ducasse (Lautréamont) of een Nederlandsche Guyanees als Albert Helman. De kennismaking met de niet-geëuropeaniseerde Zuid-Amerikanen zou aanvankelijk misschien de nog niet georienteerde lezer bevreemden en teleurstellen, maar op den duur zou men een treffend eigen-leven en een treffende eigen literatuurstrooming gaan ontdekken, die naar even onvermoede als verbijsterende gebieden leidt.

De Peruviaansche schrijver Ventura Garcia Calderon, over wien wij hier in het bizonder wilden spreken, heeft in een van zijn essayistische werken, *Semblanzas de America* van enkele dezer stroomingen en gebieden een leerzaam overzicht gegeven, en hij bespreekt in dit boek tal van belangwekkende schrijvers als Rodó, Silva, Dasio Chocano, Almafuerte, Zorilla de San Martin, Montalvo, en die onvatbare Urugueesche „romantici'' die veel verklaren van wat ons in Maldoror al te demonisch of ongewoon schijnt.

Een van de belangrijkste Zuid Amerikanen noemt Garcia Calderon in zijn Samblanzas echter niet; dat is zichzelf. Want deze Peruviaan die jarenlang in Parijs als journalist werkzaam was, is een van de beste verhalen-schrijvers van het Zuidelijk continent, en een echte voortzetter van de oude literaire kunst waar Garcilano op doelde.

Die kunst is niet dood. De collecties indiaansch-creoolsche liederen, als die welke het echtpaar d'Harcourt in het licht gaven, bewijzen genoeg dat de dichtkunst en de oude lyriek nog levend zijn. Wat het dramatisch vermogen der Peruvianen betreft, lees de verhalen van Garcia Calderon, en gij krijgt een denkbeeld hoe echte drama's „verhaald'' moeten worden, hoe oude epiek door een modern, eigentijdsch taalapparaat in „short story'' wordt omgezet. 't Is juist hetzelfde procédé dat wij hebben trachten aan te wenden in *Hart zonder land*, en er is ook geen schrijver ter wereld met wien we ons zoo verwant gevoelen als Garcia Calderon.

Nadat een van zijn boeken over het hedendaagsche Peru, *de Wraak van den Condor* vertaald werd, verscheen nu ook zijn novellenbundel „Het schreien van het Oerwoud'' in een Duitsche vertaling, zoodat dezen schrijver thans ook voor een grootere Nederlandsche lezerskring toegankelijk is, dan tot nog toe het geval was.

In deze bundel is Garcia Calderon, zooals overal elders, de exactheid en de zakelijkheid in persoon. Zijn verhaal ontleent alle sentiment aan het wezen van de gebeurtenis zelve, niet aan de wijze waarop die gebeurtenissen beleefd of verhaald worden. Ze hebben meestal ook iets navrants deze verhalen, iets krakends en verschroeids, een harde peripherie die de al te weeke en al te vluchtige kern moet beschermen. Dit is trouwens

een kenmerkende eigenschap van bijna alle Zuid-Amerikaansche schrijvers.
Dan treft u daarin het organische natuurgevoel, waardoor de mensch zich weer phenomeen gevoelt tusschen de andere natuur-phenomenen, krachten ontdekt in en om zich heen, die de „beschaafde" zelfs niet meer vermoedt; zich bewust is van een machtig-rhytmisch leven, waarvan hijzelf niet meer is dan een electroon, overspringend van stof op stof, van moment tot moment.
Er is waarlijk nuchtere zakelijkheid noodig om te kunnen schrijven over zoo sublieme dingen, zonder zichzelve te verliezen in een voor anderen onnavoelbaar subjectivisme. Er is groote scherpte van waarneming en woorden, een verhoogde realiteit vereischt om de gebeurtenissen op dit „achterplan" der natuur voor anderen, voor niet ervarenen, voor den zich-amuseerenden Europeeschen lezer te kunnen verwoorden.
Reeds het eerste verhaal van Garcia Calderon[1]) toont u al zijn kracht. Ook hij is als zoovele andere schrijvers uit tropenlanden machtig geboeid door het wezen „naar ons beeld en gelijkenis," geschapen, dat toch „maar een dier" is; door de aap die voorwereldlijke tijdperken in hedendaagsche oerwouden herschept. In „Het schreien van het oerwoud" wordt verhaald hoe het wijfje van een brulaap om hulp schreeuwt voor het gevangen mannetje in stervensgevaar. Hoe al de angstige geluiden uit het halfduister van de planten-warreling worden losgerukt, en een gansche wereld weent en schreit.
En welk een geweldige stortvloed van dieren, welk een starre angst beeldt het verhaal uit van de mieren invasie, die als een trage, onweerstaanbare vloedgolf, als een levende lava de aarde schoonspoelt en van de achtergeblevenen niets achterlaat dan het wit-gevreten gebeente.
Maar ook waar Garcia Calderon dit geheimzinnige leven der natuur verlaat, en zich wendt naar een meer steedsche realiteit, weet hij precies het hart van de dingen te raken en met een feillooze verhaalkunst in weinige bladzijden een geheele roman te verbeelden. Ook dan blijft zijn verhaal navrant, zooals in dat van „de Naald" — verhaal van grandioze, echt Zuid-Amerikaansche wraakzucht (rechtvaardigheidsgevoel!) — of van die adembenemende begrafenis dwars door het cordon van lijkeneters.
Ook uit zijn veelzijdigheid blijkt het groote kunstenaarstalent van Garcia Calderon. Dat de schrijver van zulke diep-beleefde en beklemmende dingen nog zoo fijn-ironisch kan zijn! Met hoeveel humor beschrijft hij episoden uit de kerstening der Indianen. Ge moet de Indianen zelf over deze dingen, met juist dezelfde o zoo vluchtige humor hebben hooren spreken, om te beseffen, hoezeer Calderon met deze mentaliteit een kind van zijn volk is.
Don Pedro die de Indianen soep uit steenen kookt, pater Tadeo's mis in het oerwoud, en vooral „de drie beproevingen van pater Velez", ze zijn kostelijk en vlijmend. Pas later bemerkt ge eigenlijk, hoe deze verhalen striemen en snijden.
Maar lees dan ook de beschrijving van die prachtige, Spaansch-grandiose kruisvereering van de Indianen, die u meer dan voldoende toont dat Calderon's libertijnsche ironie toch eindeloos ver van ongodsdienstigheid staat.
Ook dat is echt Zuid-Amerikaansch: de religiositeit, een weeke vluchtige kern te bedekken met een harde critische peripherie, waar ze nu eenmaal doorheen moet, bij Garcia Calderon en bij haast alle anderen.
Maar neem eens de proef, als ge u bekwaam genoeg voelt en ontdekte dit aparte levenscomplex en nog onbekend werelddeel.

Albert Helman.

---

[1]) **Ventura Garcia Calderon,**
DAS WEINEN DES URWALDS. Geïllustreerd *Orell Füssli, Zürich,* 1928. (19×12.5) 122 blz. gec. M. 2.—.
— **Bc** —

ARME ARBEIDERS.

Ernest Michel in zijn beste bui (als die van Antihomo) sta ons bij in onze overdenkingen van dit boek.
Dit aan schrijver en vertaler.
Een verwijtenden blik nog naar een land, waar alles mag worden uitgegeven en een melancholiek glimlachje naar onze zwarte vulpen, die actief zal moeten worden tengevolge van den pas gelezen turf minderwaardigheid.
Het is ditmaal niet voornamelijk het boek, waar we boos op zijn, of den schrijver — verondersteld, dat deze onze aandacht waard was,— maar enkele omstandigheden, waarin dit werk verschijnt verwekken toch verontwaardiging bij eenieder, die nog zonder blozende kaken over onze rechtdoor-zeeë vaderlandsche helden en met een vroolijk hart over zijn mooie land, liedjes zingt. Er zij voorop gezegd, dat dit boek een prul, zonder eenige spanning, onnoozel, duf, zonder humor, geeuw-verwekkend, vies en karakteristiek is. Waar een vertaler den moed en den kostbaren tijd vandaan haalt, om zooiets met blijkbare belangstelling in onze taal over te planten, zou een raadsel zijn, wanneer hij niet volkomen den inhoud dezer waar wilde dekken.

Jacob van Lennep.

Voor sommigen kan de inhoud van een werk een reden tot prijzen zijn.

Wanneer alle menschen rechtvaardig en rein (of wat zoo genoemd wordt) waren, zou er niet te keer behoeven gegaan te worden, tegen logische vergeldingen, die onrechtvaardigen en onreinen bedreigen.

Iedereen heeft angst voor wat hem dwars zit. Hoe harder hij schreeuwt, hoe meer angst hij heeft, totdat de kracht van zijn geluid, trillingen verwekt, die voor het oor niet waarneembaar meer zijn en er niets meer is; niets meer dan de volle angst, die spreekt uit een negatie.
Voor sommiger leven is dat gemakkelijk.
Dit boek wil nu een boom opzetten. Dat is tegen de natuur in. Een boom groeit, zooals b.v. de christelijke cultuur gegroeid is.
De schepper van dit werk [1]) kapt van dien cultuurboom een tak af, en begint dien te rekken en te wringen om te trachten, van dien tak een boom te maken en dien dan op te zetten. Wedden, dat die tak doodgaat en de boom omvalt?
Schrijver heeft het over de middeleeuwen en monniken. Van Lennep redivivus. Maar die zou hier nog schande over spreken.
Het verhaal van den ouden zeeman bevat alle gal, die er in tien jaargangen van een „krant" als b.v. *Het Volk* kan staan te beschimmelen.
Dat is erg onsmakelijk. Maar het is zoo. We hebben ook even gedacht, dat het werk dienst moest doen als verlengstuk van de jongste socialistische lastercampagne tegen onze geestelijkheid.
Maar daar is het heelemaal geen verlengstuk van. Het is ontsproten aan een sfeer, die ook de lastercampagne in het leven riep.
Wij leggen niet den nadruk op den laster, die in dit boek staat. Wel op het feit, dat dit voor arbeiders bestemde lectuur moet verbeelden. Is dat de levensvreugde, die de socialisten aan de arbeiders brengen? Is dat kost voor arbeiders? Een verhaal, dat ten deele onbetamelijk is, waarvan de waarde door een arbeider niet juist geïnterpreteerd kan worden, omdat hij lezen moet voor zijn ontwikkeling en voor zijn ontspanning. Een verhaal, vervolgens, dat oerbelachelijk is, want het is... een spookboek, waar men vroeger keukenmeiden mee op stang kon jagen. De valschheid van het geheele zou iederen arbeider opvallen.
Want de priesterangst in dit boek wordt b.v. gekenschetst, doordat er 'n geestelijke in optreedt, die niets anders is, dan, bijvoorbeeld, iemand, die dergelijke lectuur schrijft, met een toog aan. Andere erin voorkomende monniken ontstijgen niet aan het gewone clichépaskwil, dat door tendentieuse schrijvers van geestelijken gemaakt pleegt te worden.
Tegenover deze staat de figuur van een man (Tom Marine), die blijkbaar een soort heilige moet voorstellen. Hij moet de held van het boek zijn, die flink scheldt op priesters. Dit laatste vanwege zijn heldhaftigheid.
Het heele verhaal verwaterd in een soort delirum van den schrijver, waarin hij godslasterlijk en nog dommer wordt.
Het verhaal staat in den zeurigen toon, waarop socialisten in vergaderingen praten.
Alle zonden ongeveer komen er in dat boek voor, geteekend als van die dingen, die iederen dag bij de vleet vallen te constateeren bij menschen, die niet zijn als Tom Marine.
Het boek bevat een opsomming van honderdtallen van domme, opzettelijk uitgedachte insinuaties, waarvoor iedere apologie een oplossing en een antwoord geeft. Wanneer het dan toch over deze zaken moet gaan, dat men dan arbeiders dan ook eens van alle zijden inlichte.
De hoofdstukken zijn getiteld met namen van Heiligen, terwijl bij iederen genoemden een noot staat met bijzonderheden.
Dat is natuurlijk erg ontwikkelend voor de arbeiders, maar een missaal of een almanak licht hen daarover toch beter in.
Ook zal een katholiek arbeider, beter nog dan de schrijver, weten, dat „Ons Heer" de volksche uitdrukking is voor de H. Teerspijze, zooals in dit boek met nadruk verteld wordt.
Dergelijke kleinigheden verraden de valschheid van de vlag.
Dat een Christen een dergelijk boek niet in zijn huis duldt, spreekt natuurlijk vanzelf.

J. J.

---

[1]) **Alfred Tresider Sheppard,**
HET VERHAAL VAN EEN OUDEN ZEEMAN.
Vertaald door W. J. Ankersmit. *Ontwikkeling, Amsterdam.* (20 × 13.5) 1929. 463 blz.
— D —

IN HET LAND VAN DEN DOLLAR.

Henry L. Mencken, de 50-jarige uitgever van „The American Mercury", een der meest verwoede bestrijders van het huwelijk, heeft zich.... verloofd! Amerika maakt zich natuurlijk vroolijk.

Toevallig kregen we onlangs een werk van Mencken in handen. En al lezend over Roosevelt stieten we op een zin, waarin de schrijver over de Amerikaansche geschiedschrijvers zegt: „des eunuques timides qui passent pour des historiens en Amérique, sont incapables d'études attentives".
Mencken kan nog al eens doorslaan als het pas geeft, doch hier lijkt hij ons den nagel op den kop te hebben geslagen. Althans wat een werk als dat van Prof. Pease [1]) betreft. „Er is geen onderwerp dat zoo gauw zoo weinig up-to-date is als geschiedenis" heeft iemand verklaard. En ook die man had het bij het rechte eind.
Als we werken van ettelijke jaren geleden vergelijken bij wat de geschiedschrijvers nu presteeren, zien we duidelijk wat voor vorderingen we op historisch gebied maken. In tegenstelling met anderen meent Pease, hoe paradoxaal dat ook klinken moge, dat de opeenvolgende machtige economische revoluties in het leven van het Amerikaansche volk, het belang van den economischen factor in onze moderne geschiedenis hebben verminderd. Hij wijdt daarom heel wat bldz. aan de theorie der politiek en de geschiedenis

van de politieke gedachte. Ook de wereldoorlog, die nog zoo versch in het geheugen ligt van zooveel Amerikanen krijgt een flink aandeel. Wanneer we daar het stuk nog bijrekenen dat aan de voorbereiding van dien oorlog gewijdt wordt, aan de Amerikaansche buitenlandsche politiek en expansie komen we tot een totaal van 140 bldz. We kunnen natuurlijk niet van ieder detail in het voorgaande gedeelte de absolute waarheid garandeeren. Over het algemeen wijkt de schrijver niet al te veel af van de gewone gangbare meening over verschillende punten. Over de Amerikaansche revolutie alleen houdt hij er zeer persoonlijke meeningen op na. Doch hij doet dat met zoo'n overtuiging dat we alle respect hebben voor zijn goede bedoelingen al zal de kritiek hem op dit punt niet gespaard blijven. Want verschillende historici zijn ten onzent dit zeer hachelijk deel der Amerikaansche geschiedenis aan 't doorpluizen en ze nemen geen blad voor den mond als ze het tegen hun confraters van overzee opnemen. Het deel in 't werk van Pease dat over den oorlog handelt is misschien niet zoo schromelijk onrechtvaardig als wat de uitgesproken ex en pro-duitscher Mencken er over neerpent. Doch er komen nog al eens dingen in voor die ons Europeanen, en vooral de oorlogvoerenden, tegen de borst moeten stooten.
En om de kroon op het werk te zetten wordt het verdrag van Versailles een „distasteful treaty" geheeten, waarbij alleen de Amerikanen een beetje gezond verstand hebben gebruikt. Het lijkt wel of de Professor aan de universiteit van Illinois het den honderduizenden Duitschers, die in dien staat wonen en dus ook wel tot zijn hoorders zullen behooren, alleszins naar hun wensch wil maken in zijn onderricht. Doch als men alleen maar van één kant kijken kan, zet men zich niet aan het schrijven van geschiedenis. Dit laatste stuk bederft het boek dat anders goed ineen zit en dat door vele en allerhande kaarten aardig is geïllustreerd.

Prof. Caldwel [2]) gaat van een heel ander standpunt uit in zijn tweedeelig werk. In het eerste deel, dat loopt tot aan den Burgeroorlog, heeft hij veelvuldig gebruikt gemaakt van werken en proefschriften vóór hem gepubliceerd. Daartusschen vinden we echter ook het boek van J. F. Rhodes, waaraan hij, naar zijn eigen getuigenis heel veel is verschuldigd. Doch jammer genoeg wordt dat boek in de Engelsche pers in den laatsten tijd geweldig aangevallen.
Pease beschouwde heel den religieuzen factor in de Amerikaansche geschiedenis als een „quantité négligeable." Caldwell gaat integendeel verder hierop in. Zijn hoofdstuk: „The churses and religion since 1850" is goed geschreven en fair tegenover iedereen van welke gezindheid hij ook weze. Veel belang wordt in dit boek gehecht aan punten, die door anderen eerder sociaal dan strikt politiek zullen geheeten worden. Doch wanneer we ons vooral tot doel stellen meer de motieven dan de daden zelf te beschouwen, hetgeen zeker een gezonde geschiedbeschouwing is, komt men er van zelf toe ook die gegevens na te zien. Doch wat Caldwell geeft is origineel en grondig en hij weet zijn zoo droog onderwerp aantrekkelijk te maken, door hier en daar gepast op zijpaden te wandelen, zonder ooit den draad te verliezen of tot langdradigheid te vervallen. Zoo worden ook terloops de literatuur, het sport, de vermakelijkheden, het journalisme en de opvoeding belicht.
Het werk van H. I. Priestley [3]) is wel het eerste doch niet het eerst verschenen deel van een volledige geschiedenis van het Amerikaansche leven onder de leiding van A. Schlesinger en D. Fox uitgegeven. Priestley heeft een dankbaar gebruik gemaakt van werken en proefschriften door zijn leerlingen onder zijn leiding uitgegeven. Niemand was beter dan hij aangewezen om dit zeer voornaam deel der Amerikaansche geschiedenis in bijzonderheden na te gaan. Hij laat iedereen ook recht wedervaren. Een goed punt dat meer Amerikaansche professoren ter harte moesten nemen. Zoo wel het heele boek als vooral de laatste 50 blz. getuigen van een zeer ernstige bronnenstudie. De schr. bepaalt er zich niet toe alles aan te geven, wat hem dienstig is geweest doch hij maakt er ook een kritische studie van die bronnen, welke hij onder verschillende klare hoofdstukken rangschikt. We zullen niet beweren dat de bibliographie welke hij b.v. over de Hollanders en den Hollandschen invloed geeft volledig is. We hebben zelf destijds in Amerikaansche universiteiten bronnen geconsulteerd, die ons zeer voornaam leken en die we hier niet vermeld vinden. Doch alles proportioneel genomen, kan wat Priestley geeft volstaan voor elken Amerikaan, die zich voor het onderwerp interesseert. Wij staan daar natuurlijk heel anders tegenover. Als we aan de twee voorgaande werken denken hebben wij geen klagen op dit punt. Toch wijst alles er op dat de schr. zeer eclectisch is te werk gegaan en dat ook Nederlandsche en ook katholieke werken tot hun recht komen. We kunnen nu wel opmerken, dat een Roomsche schrijver de dingen die niet erg plezierig voor hem zijn op een andere manier zou hebben weergegeven. B.v. het gedrag van geestelijken en de algemeene taktiek van de Jezuiten in hun beschavingswerk. Doch van vooringenomenheid of unfairheid mogen we Priestley in geen geval beschuldigen.
Den invloed van Nederland resumeerend zegt schr. dat we hem niet moeten zoeken in de territoriale expansie; die was maar gering. Ook niet op bestuurlijk gebied, want daar waren ze aan de verliezende zijde wijl de democratie de autocratie omverwierp. Ook niet in de literatuur en de kunst. Grooter was hun invloed op godsdienstig en opvoedkundig gebied en ook op sociaal gebied waren ze van belang. Doch het meest hebben ze bijgedragen door „the spirit of tolerance and world-mindedness which has yielded rich results in welding the nation into unity."
In het boek van Holsinger, dat we hier vroeger recenseerden (No. 5955), wezen we er reeds op dat in 't reusachtige Engelsche rijk niet alles voor den wind gaat op 't oogenblik. Ook Olearius in een schitterend artikel: „Dollar gegen Pfund" heeft erop gewezen dat 't hard tegen hard begint te gaan in de twee stamverwante leden van de angelsaksische wereld. En die indruk wordt nog versterkt na de lezing van het kolossaal gedocumenteerde boek van L. Denny [4]), den bekenden schrijver van *We fight for oil*, dat zoowel aan deze als aan de andere zijde van den Oceaan heel wat stof heeft opgejaagd. Wie nog geloofde aan de homogeniteit van de angelsaksische wereld en nog veiligheid meende te vinden in taal- en bloedverwantschap is er, na 't doorworstelen van dit reuzen-document, een illusie rijker op

geworden. Denny komt er rond voor uit, dat een oorlog tusschen Amerika en Engeland niet uitblijven kan, zooals nu de zaken staan, en hij meende daarom 's wereld dank te verdienen met eens de vinger op de wonde te leggen. Zijn bedoeling is uitstekend en alle pacifisten zullen er hem dank voor weten. Zijn stijl is schitterend en, hoe paradoxaal dit ook klinken moge voor een boek met cijfers als 't onderhavige, meesleepend. Daarom moet het werk, afgezien van het sensationeele dat er van zelf mee gemoeid is, succes hebben. Denny neemt geen blad voor den mond, noch voor de Amerikanen noch voor de Engelschen en licht den sluier van een hoop dingen, die erg infaam zijn, doch die de goedgemeente onder een mooiklinkenden naam worden opgedischt, en die ze dan ook maar te goeder trouw slikt. Wat er ook van zij, we trekken er de conclusie uit, dat het niet goed is te leven onder Engelsche suprematie doch als we er de Amerikaansche voor in de plaats krijgen, vallen we van Scylla in Charybdis. Want de verschrikkelijke zakelijkheid van een boek als dit, waarin haast geen uitspraak, geen regel voorkomt die niet door een officieel document is gejustificeerd, laat ons weinig goeds voorzien voor de toekomst van de Oude Wereld. Dit alles heeft met de recensie van 't boek van Denny alleen in zooverre iets te maken, als er duidelijk uit blijkt, hoe overtuigend Schr. zijn betoog in elkaar heeft gezet en ons een helder tableau heeft opgehangen van dien vernielenden „wil to win'' die zoo karakteristiek is voor de jonge overzeesche republiek, die onverschrokken voortschrijdt naar haar „magnificent destiny.''

N. Roosevelt [5]) beoogt zoowat hetzelfde doel als Denny. Doch zijn boek is, én wegens zijn beperking, én omdat 't minder outspoken is, niet zoo agressief. Werkelijk idealisme is gegrondvest op realisme zegt hij. En daarom wil hij de werkelijkheid onder de oogen zien. Hij ijvert voor samenwerking tusschen de twee landen en meent dat blijvende vriendschap en practische samenwerking berusten op begrijpen en kennis en niet op onkunde, onwetendheid en vooringenomenheid. Hij is een vijand van de Amerikaansche zelfgenoegzaamheid die met een zekere „Schadenfreude'' het ondergaan der Engelsche zon beschouwt en het rijzen van de Amerikaansche. Daarom legt hij vooral nadruk op de economische basis: de minerale bronnen, die den grondslag vormen voor 't industrialisme, de overproductie, die den handel doen bloeien, de organisatie van de geldmiddelen op een universeele schaal en het transport. Dit alles raakt het vlootwezen aan en de vrijheid der zee die op hun beurt weer de diplomatieke betrekkingen beïnvloeden. De laatste conferentie is daar om het te bewijzen.
Schr. is erin geslaagd een erg gecompliceerd thema erg bevattelijk en helder voor te stellen. Hier blijkt duidelijk, dat Uncle Sam op buitenlandsch handelsgebied nog een novice is en zijn welgevulde staatskas hem wel een beetje het hoofd heeft doen verliezen. We vinden het ten slotte een zeer lezenswaard werk om zijn grooten eenvoud, en we kunnen het onze lezers niet genoeg aanbevelen. Het verbluft niet zooals het hooger vermelde en wekt dus ook niet den indruk, dat er „something rotten'' is in elke buitenlandsche politiek.

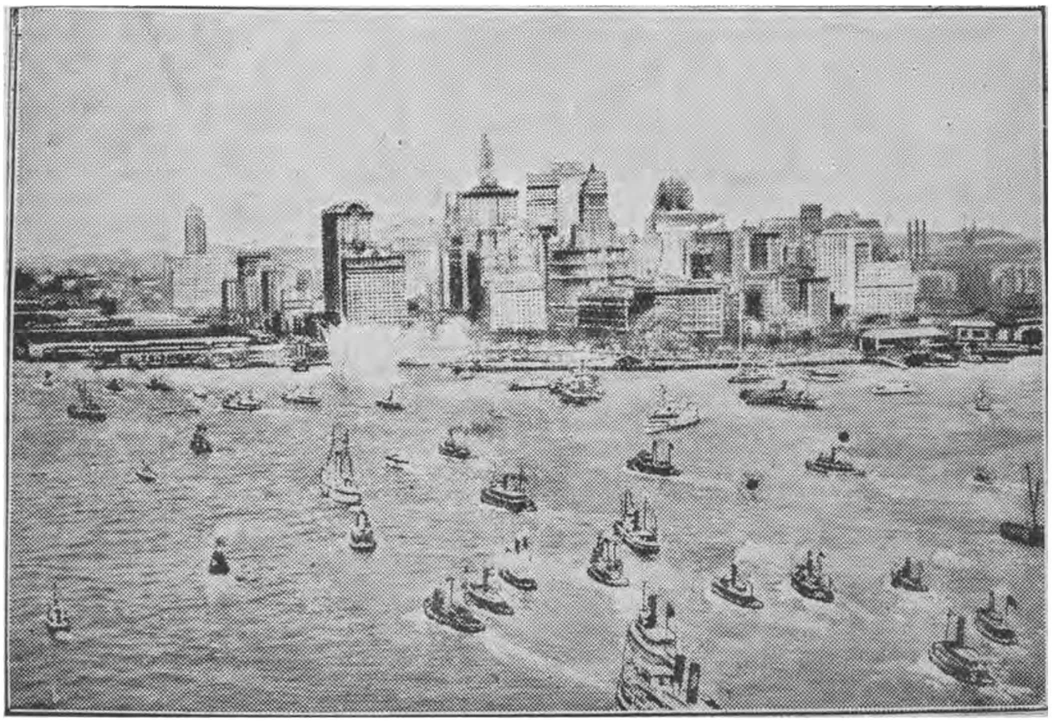

Gezicht op New-York.

Een Engelschman hoort niet graag spreken over Ierland, Transvaal of Jeanne d'Arc, omdat die nu eenmaal geen lichtpunten zijn in z'n historie. Zoo ook is de Amerikaan niet happig op een conversatie over prohibitie, echtscheiding of lynchen. En nu we het werk van Walter White [6] gelezen hebben, begrijpen we nog beter die afzijdigheid vooral op 't laatste punt. De Schr. die een kleurling doch tevens een hoogeschool-gediplomeerde is en die op bellettristisch gebied zijn sporen al verdiend heeft met twee veelomstreden romans, heeft niet alleen zijn eigen eerste-hands kennis van 't negerprobleem, doch ook de zeer uitgebreide literatuur over dat vraagstuk benut, om dit onderwerp eens ter dege aan te vatten. En zijn arbeid is een schitterend pleidooi geworden voor de arme verstootelingen in de Amerikaansche gemeenschap, doch tevens een vreeselijke aanklacht tegen het Christendom in 't algemeen. Vooral in 't derde Hfdst. trekt hij geweldig van leer tegen de zgn. christelijke staten en streken, die zoowel den slavenhandel als het lynchen op hun geweten hebben. Geleidelijk echter beperkt hij zijn terrein tot een geregelde aanval op het methodisme en 't baptisme en in zijn appendix, waarin hij vooral vergelijkende tabellen geeft, treedt hij zelfs in 't krijt voor het Katholicisme en weet door een gepast à parte den verkeerden indruk terecht te wijzen, die uit een vergelijkende studie van deze schema's voor onze geloofsgenooten gewekt zou kunnen worden. Overtuigend is Schr. vooral waar hij de geslachtskwestie, die door den Amerikaan zoo graag als verontschuldiging voor 't onverschoonbare lynchen wordt ingeroepen, herleidt tot een louter economische kwestie. Er worden in dit boek verschrikkelijke dingen gereleveerd en we moeten 't dan ook reserveeren voor volwassenen. Doch overigens gedocumenteerd, objectief, eerste-rangs document dat even spannend leest als een roman en dat we van harte recommandeeren omdat er een hoop dingen, zoowel over 't lynchen als over den Klu Klux Klan en 't Nordicisme in recht worden gezet, die ons door bevooroordeelde persagentschappen van overzee nu en dan worden opgedischt, om de schandevlek op den Amerikaanschen naam tot een minimum te herleiden.

Ulysses S. Grant.

Zonder het op één lijn te willen stellen met het hier vroeger vermelde over Grant door Woodward, mogen we toch zeggen, dat Hibben[7] erin geslaagd is het veelzijdige leven van de zeer omstreden figuur die Bryam was naar het leven uit te beelden en een duidelijk beeld op te hangen van het tijdsbestek 1860 tot 1925 in de Amerikaansche Geschiedenis, dat niet ten onrechte „de emotioneele periode" wordt bijgenaamd. Een figuur als deze van Bryan is alleen in Amerika denkbaar en ook alleen in dien tijd. Even spannend als dit leven en deze periode is dit boek dat een flinke brok geschiedenis is. Voor ons blijft Bryan immer de geweldige pacifist, de verdediger van den Bijbel door dik en dun, de vriend en later de aarts-vijand van W. Wilson en zijn naam zal voor de jongste generatie altijd verbonden blijven met het fameuze proces van Darrow in Dayton, waar de Bijbel over de Evolutieleer zegevierde. Grant wilde het presidentschap en kreeg het, doch hij leed op 't einde zijner dagen een finantieel bankroet. Bryan had het zelfde hooge doel en al bereikte hij het niet, veel door eigen schuld, economisch was hij heel wat schranderder. De politieke en finantieele contrast-studie is goed uitgewerkt en heel behendig omzeilt Hibben de twee gevaarlijke klippen van droogstoppeligheid en journalistiek. Doch het laatste woord is nog niet gezegd. Wat Hibben ophemelt wordt door White, in het bovenvermelde boek, van A tot Z afgebroken. Toch mag dit boek er zijn omdat het een objectieve en tevens een mooie spiegel is van een zeer verwarden en ook voor ons zeer voornamen tijd.

Zooals Denny het nakende conflict tusschen Amerika en Engeland vooral door een Amerikaanschen bril bekijkt en Roosevelt de zaak zoowel van den eenen als van den anderen kant beschouwt, zoo stelt Kadmi-Cohen [8]) zich hoofdzakelijk op Fransch standpunt of liever op het standpunt van het Europeesche Vasteland. Hier krijgt Uncle Sam harde noten te kraken en wordt het Amerikaansche imperialisme in al zijn lugubre naaktheid aan den schandpaal gespijkerd. Na het eerst en vooral aan den stok te hebben gehad met H. Massis naar aanleiding van diens *Défense de l'Occident* begint Schr. zijn anti-Yankee pleidooi met erop te wijzen, dat alles wat Amerika Europa op 't oogenblik aandoet met voorbedachten rade is gebeurd. Hij legt uit, waarom de Vereenigde Staten in het wereldconflict traden, heeft harde woorden voor de laatkomende interventie tegen de Monroe leer indruischend, en bewijst dat de 11de November, die voor ons het einde beteekende van een gruwelijke nachtmerrie, voor Amerika het begin was van een vooropgezet doel: de overheersching op Europa.

Henri Massis.

Hij ontleedt dan verder het Dawes Plan en het Young Plan, de Internationale Betalingsbank, de uitlatingen van Mellon, het conflict Clemenceau-Coolidge, het McKenna-systeem, de Commissie voor oorlogsschulden, den Tarievenoorlog, de bioscoop enz. In dit alles ziet hij even zooveel bewijzen van de Amerikaansche veroveringspolitiek en hij is alles behalve malsch in zijn, vooral uit A. Siegfried en J. Gchon gedocumenteerd betoog. Daarna neemt hij 't op tegen de omkoopbaarheid en de verdorvenheid van de Am. politiek, de finantieele schandalen, den haat tegen al het intellectueele.

Politiek is een wikken en wegen van mogelijkheden en het is dan ook niet te verwonderen dat Schr. zich hier en daar vergist heeft. B.v. over Gandhi over wien hij verklaart dat „men niet te veel belang moet hechten aan dezen theoreticus." De laatste gebeurtenissen hebben heel anders bewezen. Doch op ander gebied hebben de feiten der laatste maanden het overduidelijk bewijs ge-

leverd dat Schr. het bij 't rechte eind had. Nu moge de toon hier en daar wel eens hard zijn en de gebruikte taal niet steeds erg parlementair, we kunnen dat goed begrijpen bij een verdediger van Lafayette tegen den „Almighty Dollar." In hoofdzaken moeten we dit heele boek evenwel beamen en het is trouwens goed, dat de waarheid nu en dan eens onomwonden verkondigd wordt. Enkele historici, economisten en politici hebben nu al de revue gepasseerd. En om 't heele niet-literaire critische veld te bestrijken diende er nog een historische criticus aan toegevoegd. Dien hebben we in H. Seidel Canby. [9]
Deze beschouwt 't werk in verband met de literaire periode die het voortbracht en met een type waarvan 't een conventioneele of onconventioneele illustratie is. Het tijdsgevoel is hier natuurlijk sterk ontwikkeld en we zullen het dus vooral aantreffen bij academisch geschoolden. De bijzondere verdiensten van deze methode is,

Dawes.

dat ze de kunst van heden in verband brengt met de traditie, ze gebruikt, als basis voor haar oordeel over 't nieuwe, de waarde der erkende meesters, de kennis van wat is geweest. Doch er is ook het gevaar dat ze voor 't niet-conventioneele terugschrikt en de aesthetische waarde identificeert met gelijkvormigheid aan het traditioneele. Het moet ons dan ook niet verwonderen, dat Canby ingaat tegen 't begrip dat de Am. Letteren haar gouden tijd zouden beleven. Hij noemt het eerder den tijd van het goud. Voor hem zijn er in Amerika maar een half dozijn romanschrijvers en evenzooveel dichters en dramaturgen, die, van professioneel standpunt beschouwd, werkelijk de kunst van 't schrijven veroverd hebben. Schr. is veeleischend. Hij dringt hard aan op „education for authors". De literaire geest heeft wel in vaardigheid gewonnen, zegt hij, doch hij heeft er zijn energie en zijn durf bij ingeboet. En wat erger is, bankiers en fabrikanten hebben zich het leiderschap toegeëigend dat alleen aan de opvoedkunde en de kunst toekomt. Ook de Amerikaansche kritiek is niet, wat ze zijn moest doch bestaat hoofdzakelijk uit een conflict tusschen persoonlijkheden: Mencken tegen Babbitt, Fransche idees tegen Engelsche, New York tegen het platteland.
Critici als Canby zijn een zegen voor hun land. Hij heeft ergens een passage die we op hem zelf zouden willen toepassen: „Zoo lang er fijne geesten zullen zijn, die fijn voelen kan er geen volledige voldaanheid zijn in 't machinale leven, dat zoo velen van ons in de toekomst vreezen, enkel en alleen omdat er altijd opstandelingen tegen dat regiem zijn zullen."

Dr. Raph. Kreemers.

---

1) **T. C. Pease,**
THE UNITED STATES. Geïllustreerd. *G. Bell & Sons, London,* 1928. (22×14) 744 blz. geb. Sh. 16-.—.

2) **Prof. Dr. Rob. Granville Caldwell,**
A SHORT HISTORY OF THE AMERICAN PEOPLE. Geïllustreerd. *G. P. Putnam.s Sons, New-York,* 1930. (22×14.5) Deel I: 520 blz. deel II: 562 blz. Te samen geb. $. 4.75.

3) **H. I. Priestley,**
THE COMING IN THE WHITE MAN. Geïllustreerd. *The Macmillan Comp., London,* 1929. (22.5×14.5) 411 blz. geb. Sh. 17.—.

4) **Ludwell Denny,**
AMERICA CONQUERS BRITAIN. *A. A. Knopf London,* 1930. (24×15.5) XXVII-429 blz. geb. Sh. 12.—.

5) **Nicholas Roosevelt,**
AMERICA AND ENGLAND. *Jonathan Cape, London,* 1930. (21×14.5) 255 blz. geb. Sh. 7/6.

6) **Walter White,**
ROPE & FAGGOT. Geïllustreerd door G. W. Bellows. *A. A. Knopf, New-York,* 1929. (21×14.5) IV-272 blz. geb. $. 3.—.

7) **Paxton Hibben,**
THE PEERLESS LEADER W. J. BRYAN. Geïllustreerd. *Farrar & Rinehart, New-York,* 1929. (24.5×16) 446 blz. geb. $. 5.—.

8) **Kadmi-Cohen,**
L'ABOMINATION AMÉRICAINE. *E. Flammarion, Paris,* 1930. (18.5×12) 282 blz. ing. Ffr. 12.—.

9) **Henry Seidel Canby,**
AMERICAN ESTIMATES. *Jonathan Cape, London,* 1929. (21.5×14.5) 287 blz. geb. Sh. 7/6.

UIT BOEK EN BLAD.

De Stem.

Anthonie Donker opent de jongst-verschenen aflevering van zijn *Critisch Bulletin* met een bondig geformuleerd „schrijverscredo" waarop hij volgende verklaring volgen laat:
„In journalistiek ontbreekt altijd de tijd en meestal de drang en dikwijls de wil tot de equivalentie van woord en bedoeling. Journalistieke oordeelen zijn onuitgevoerde stenogrammen, vaker verminkte en niet zelden vervalschte telegrammen van een gejaagden geest. Journalistiek is de zondeval van het schrijverschap.
Deze minachting voor de journalistiek, teekent hierbij *De Maasbode* aan, is tegenwoordig niets bijzonders, zij is zelfs zeer algemeen en men kan ook nog toestemmen, dat de dagbladen het er naar maken.
Toch komt onze collega terecht op tegen een zienswijze, die de journalistiek beschouwt als een ontaarde literatuur.
De drievoudige grond, die daarvoor in het bovenaangehaalde schrijverscredo wordt aangewezen, is op elk punt aanvechtbaar. Het gebrek aan „tijd" is goeddeels een kwestie van persoonlijken aanleg, het gemis aan „drang", behoeft men niet speciaal in de journalistiek te verwachten.

het komt (men denke aan de uitgeverscontracten) elders evenzeer voor, terwijl ten slotte het ontbreken van den wil tot waarachtigheid een tekortkoming is van den mensch in het algemeen, waartegen ieder individu heeft te waken.
Onze conclusie ligt nu voor de hand. Het verschil tusschen literatuur en journalistiek is er niet op de eerste plaats een van kwaliteit, maar van soort. Journalistiek is evenmin een verworden literatuur, als de literatuur een veredelde journalistiek is. Deze beide terreinen van schrijverswerkzaamheid liggen niet op verschillend niveau, zij liggen naast elkaar en er is een zeer breed gemeenschappelijk grensgebied, waar hun eigenschappen niet scherp meer onderscheiden zijn. Fouten en tekortkomingen van den auteur als man en als vakman, doen zich op beide gebieden evenzeer gelden.
Journalistiek is geen zondeval van 't schrijversschap, maar zij is er een der vele verschijningsvormen van. Hoofdkenmerk is haar actualiteit, die haar dikwijls noopt zich te beperken. Vandaar heeft zij als tweede eigenschap een betrekkelijke en gewilde onvolledigheid. Zij put haar onderwerpen niet uit, zij beschouwt niet noodzakelijk alle kanten van haar object, zij heeft niet de pretentie het laatste woord te spreken. Maar deze beperking van haar arbeidsfeer heeft geen minderwaardigheid tot onafwendbaar gevolg en zeker is er niets wat zou kunnen dwingen te kort te doen aan dien hoofdeisch van het goede schrijverschap, den eisch tot waarachtigheid.

VERSCHEIDENHEDEN.

Het Roode leger in de litteratuur.

Een groot aantal Russische schrijvers, onder wie Demjan Bedny, Libedinski, Bezymenski, Ognew en Katajew, hebben tot alle sowjet-schrijvers een oproep gericht, waarin zij zeggen, dat de tijd van

N. Ognew

den burgeroorlog een heele epoche in de sowjetlitteratuur geschapen heeft, maar dat het Roode leger in vredestijd nog vrijwel geen afspiegeling in de litteratuur gevonden heeft. Het Roode leger van de proletarische dictatuur wacht op zijn kunstenaars. „Vertelt van de roode kazerne, van die geweldige fabriek, waar uit de massa van de ongeletterde dorpsjeugd onvermoeide enthousiasten voor de sociale reconstructie van het land gemaakt worden; over den nieuwen rooden commandeur; over het nieuwe systeem van betrekkingen tusschen meerderen en ondergeschikten", enz., enz. Nu „in verband met de toenemende bedreiging van een gewapenden

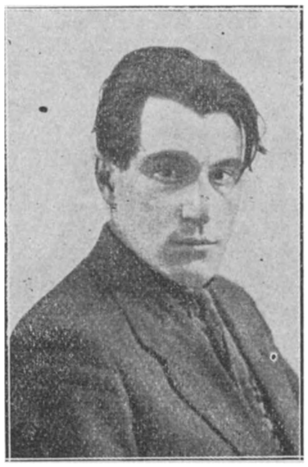

W. Katajew.

overval van de sowjetunie" is het noodig, dat de schrijvers nader tot het leger komen. „In onze kranten en tijdschriften, verzamelingen en almanakken moeten zooveel mogelijk stukken geplaatst worden, die in de massa een duurzaam gevoel van strijdbare bereidheid aankweeken." De schrijvers moeten de wegbereiders zijn van de voorziening in de nooden en behoeften van de verdediging. De militaire ongeletterdheid van de schrijversmassa moet geliquideerd worden" Tenslotte komen de onderteekenaars met het voorstel een vereeniging van schrijvers van het Roode leger te vormen, waarvan diegenen lid kunnen worden, die geschreven hebben of schrijven ten nutte van de landsverdediging.

Een vraaggesprek met een doode.

Conan Doyle.

Verleden jaar was Conan Doyle in Parijs. Men herinnert zich wellicht den mysterieuzen man, die kort geleden stierf, nadat Sherlock Holmes hem reeds langen tijd in den dood was voorgegaan. Doyle die, op den terugweg van Noord Afrika was naar zijn landgoed Bignell Wood, had voor eenige dagen zijn intrek genomen in een der eerste klas hotels van Parijs. Een Fransch journalist die deze gelegenheid niet voorbij kon laten gaan bracht hem een bezoek en verzocht hem om een onderhoud.
Het interview had ook werkelijk plaats en draaide

in hoofdzaak om spiritistische dingen, waaraan Doyle zooals men weet, na het geheimzinnig einde van Sherlock Holmes, zijn geheele belangstelling wijdde. Op deze manier kwam men iets meer te weten van het intieme gezelschap, dat Doyle er op zijn landgoed op nahield. Het was ongetwijfeld 'n zeer illuster gezelschap, dat daar de nachtelijke seance bijwoonde...... Maar dat niet alleen... Doyle beroemde er zich op origineele fotografiën van Caesar (Cajus, Julius Ceasar!) of Cleopatra enz. vervaardigd te hebben.
De Franschman was echter zeer sceptisch en lachte ongeloovig... wat niemand van ons hem kwalijk zou nemen. Maar Doyle geraakte over deze hardnekkigheid eenigszins in opwinding en tenslotte kwam het tot de volgende scène: Doyle ging naar de deur van de luxueus ingerichte kamer, waarin het interview plaats had, sloot ze af, stak den sleutel in zijn zak en terwijl hij langzaam op den journalist toeging, hem de handen zwaar op de schouders legde en de oogen strak op hem gevestigd hield, zei hij woordelijk: ,,Bij uwe jeugd en mijn ouderdom ben ik overtuigd dat ik de eerste van ons beiden ben, die de aarde verlaten zal. Luister nu: Ik weet zeker, dat mijn aankomst in de andere wereld juist twee dagen na mijn dood zal volgen. Van dit oogenblik af zal ik uw geest leiden. Ik zal met u in verbinding treden, ik zal u alles vertellen en misschien zult u dan gelooven, wat u thans zoo hardnekkig ontkent.''
Eenige dagen geleden stierf Doyle. De Franschman die zich dit onderhoud nog levendig herinnerde, was uiterst nieuwsgierig en verlangend naar het interview, dat Doyle hem zoo beslist beloofd had. Hij wachtte twee dagen. Hij gaf zelfs nog 8 uur toe. Toen was zijn nieuwsgierigheid en misschien ook zijn journalistieke ijver — want zoo'n interview komt alle dagen niet in de bladen — niet meer te beteugelen. De Franschman nam dus een medium, een ontvangapparaat om zoo uit te drukken — voor de stem uit de andere wereld. Het medium vroeg om een gramafoon en legde er de plaat op met de Mondscheinserenade van Werther. En zoo toegerust kon de séance beginnen.

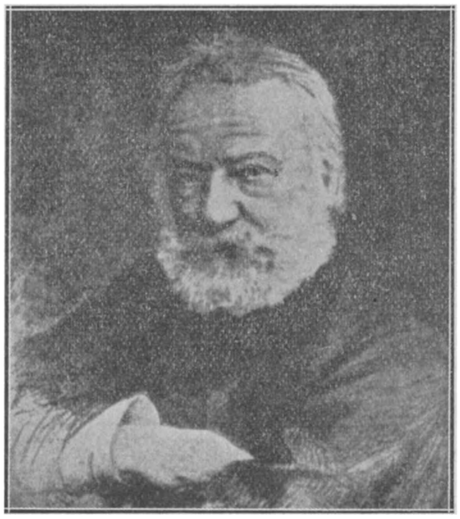

Victor Hugo.

Het was 8 uur 's-avonds. De kamer was donker gemaakt. Het medium zat in zijn stoel uit den hoek klonken de zachte klanken der Mondschein serenade, die het medium in een slaperige stemming moest brengen... Maar om 10 uur speelde de gramofoon nog en om 12 uur ook.
Om twee uur eindelijk begon het medium zachtjes te kreunen en om drie uur plotseling te spreken. Maar... het was Doyle niet.
Het was eerst Victor Hugo die ingeschakeld was en een fragment uit zijn roman citeerde, later Anatole France, die een oude grap vertelde.

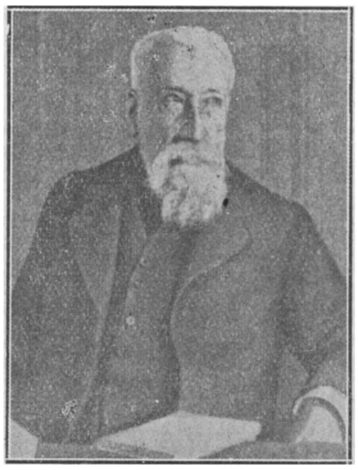

Anatole France.

Maar om 4 uur... om 4 uur meldde het medium plotseling den geest van Doyle. Hij zei... hij zei... het medium stotterde... het bracht geen woord uit. De Franschman, die 8 uur lang in de donkere kamer, 8 uur bij Werther's Mondschein-serenade vertoefd had, geraakte natuurlijk in opwinding. Er vielen harde woorden... en eindelijk... Doyle (of liever het medium) zei: ,,Rozen... er zijn rozen hier...'' en... ,,hartelijke groeten aan allen, die mij geroepen hebben'' — Stilte — Geen woord meer......
Arme Conan Doyle, die een half leven lang bij de stemmen der eeuwigheid zwoer, die fotographiën van Caesar en Cleopatra bezat, die iederen dag — en dit is haast aandoenlijk — de geest van zijn in den oorlog gesneuvelden zoon opriep, in eenzame nachtelijke séances naar zijn stem luisterde die er niet was... arme Conan Doyle, dien de spiritisten der geheele wereld als hun afgod beschouwden — het geheim der eeuwigheid laat zich niet zoo gemakkelijk ontsluieren. En het spiritisme is, zooals men ziet. niet eens een zoo interessant onderhoud als men denkt, om van de rest dan nog maar te zwijgen.

De Gemeenschap.

Het Augustus-Septembernummer van *De Gemeenschap* zal geheel gewijd zijn aan Zuid Limburg. Het bevat bijdragen van speciale medewerkers, en meer dan 100 foto's en teekeningen, op ongeveer 110 pagina's.

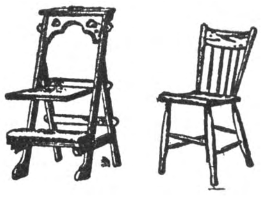

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK TELEPHOON 23003.
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

FABRIEK VAN MACHINALE HOUTBEWERKING
„DE MARK"
JACQ. VAN GROENENDAEL — BREDA
Alle timmerwerken, speciaal
kerkbanken, kerkstoelen, schoolbanken enz.

ADVERTEEREN
DOET VERKOOPEN.

HUN ZONNEDAG
Preeken, Conferenties en Toespraken voor Jeugdorganisaties
door
L. H. TIMMERMANS
Directeur van het Bisschoppelijk College
St. Joseph te Sittard.

Compleet in 5 reeksen
Per reeks f 1.75 - Compleet f 7.50

Dit zijn onderrichtingen van een Priester, die midden in 't volle leven staat en met den toestand der jongensziel door en door vertrouwd is.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

De Bijenkorf Ginnekenstraat 38 Tel. 652 - BREDA
Porselein — Aardewerk — Tafelserviezen — Theeserviezen — Speelgoederen — Luxe artikelen — Lederwaren.
Groote sorteering. Billijke prijzen.

F. H. BOSHOUWERS — BREDA
GROOTHANDEL IN TABAKSFABRIKATEN
„DE BARONIE"
Boschstraat 67 Telefoon 617

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is.
E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

J. B. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingsconditiën.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

ZEE- EN RIVIERVISCHHANDEL
G. KOOPS - ARNHEM
Jansstraat 21 Telephoon Interc. 23903

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

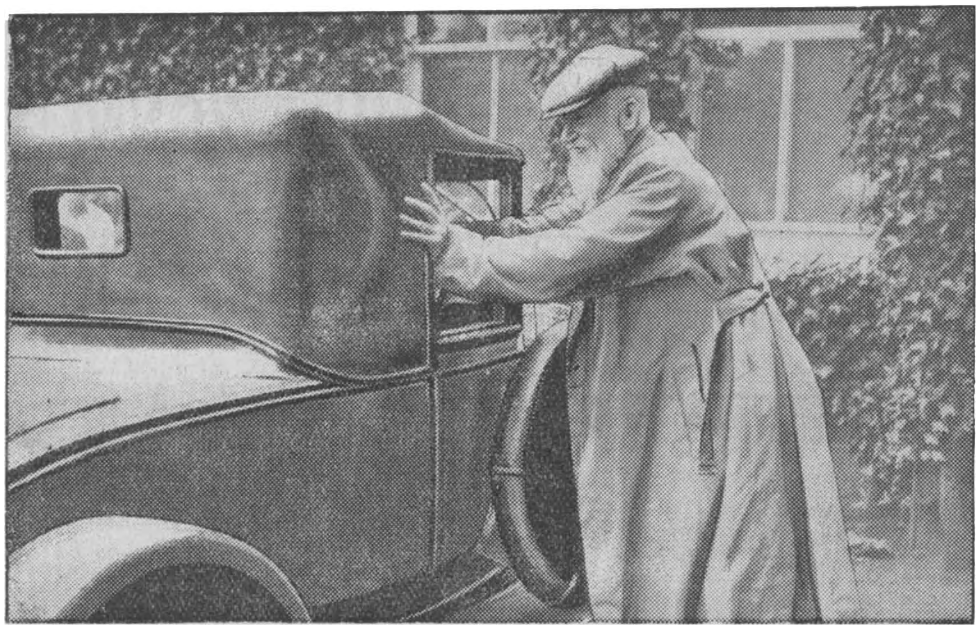

De Engelsche publicist B. G. Shaw voelt zich nog jong.

(*Vervolg van pag.* 3.)

hem nog op 7 Juni om een bezoek aan haar zuster te brengen. Den laatsten dag van zijn leven, den 8en Juni 1870 bracht hij haast ononderbroken aan zijn schrijftafel door. Hij werkte langer aan zijn *Edwin Drood* als gewoonlijk en verzocht daarom zijn middageten pas tegen 6 uur na den middag op te dienen. Vóór tafel had hij nog enkele brieven geschreven, om die na het diner naar de post te brengen. Terwijl hij aan tafel zat, werd hij plotseling ongesteld... hij zei dit nog aan de anderen, die met hem aan tafel zaten. Dat waren de laatste verstaanbare woorden van Charles Dickens. Nadat hij nog enkele onverstaanbare geluiden gegeven had, stond hij op. Hij zou echter neergestort zijn, als zijne schoondochter Miss Hogarth, hem niet in hare armen had opgevangen. Zij had echter geen kracht genoeg om haar schoonvader op de sofa te leggen. Hij gleed uit hare armen en viel op den grond. Dickens wist wat er gebeurd was. „Op den grond", waren zijn laatste woorden. Hij kreeg een bloeduitstorting in de hersenen. Nog 12 uur leefde hij zonder nog tot het bewustzijn te zijn gekomen. In den morgen van den 9den Juni 1870 had Charles Dickens den geest gegeven. Het lijk werd in de Westminster-abdij bijgezet. Op zijn uitdrukkelijk verzoek geschiedde dit zonder eenige bekendmaking van tijd en plaats, zonder lijkrede en zonder grafsteen. Na de begrafenis stroomden van alle kanten zijn vrienden en het volk toe om den overleden „huisvriend der Engelsche families" een stillen laatsten groet te brengen.

Overeenkomstig de bepalingen van zijn testament werd er geen monument op zijn graf op gericht. De bezoeker der Westminsterabdij in Londen vindt tegenover de grafmonumenten van Chancer, Shakespeare en Drijver een heel eenvoudige en weinig in 't oog vallenden grafsteen met het opschrift: Charles Dickens geb. 7 Febr. 1812, gestorven 9 Juni 1870.

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K.Ouders en Opvoeders. No. 15. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.40 per jaar.

't Eerste artikel vertelt iets uit 'n artikel van Mevr. Hedda Fischer-Dernburg over gymnastiek en de groei van 't kind: haar methode wordt in 't kort uitgelegd. We vragen ons af: is dat allemaal noodig voor de groei van 't kind. De brieven van 'n permanente heer-op-kamers zijn weer raak. Over vriendjes onder de vacantie, die tehuis of elders 'n taal gehoord hebben, die meer dan ergerlijk is of handelingen doen, die de bedrijvers doen blozen. De raad is zeer juist, die de commensaal geeft: laat de moeders de biechtvaders eens raadplegen. J. H. P. Jacobs heeft 'n stuk vertaald uit Chesterton over de opvoeding, 't gaat vooral over een gewoon huis, dat de schrijver iedereen toewenscht, om z'n kinderen op te voeden. Nog mooie artikels over 't geluk om zieken in huis te hebben, over samenwerking tusschen school en huisgezin (erg practisch). Veel bijzonderheden bijeengebracht uit nieuwsbladen: een mooi geteekend stukje over „Bij Moeder thuis" in 't dialect van Deurne. Herinneringen van een Onderwijzeres. 't Is in een belangrijke volle aflevering.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405

Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

FILMGIDS

OFFICIEEL ORGAAN DER KATHOLIEKE FILMCENTRALE

onder Hoofdredactie van Pater
HYACINTH HERMANS

Dit tijdschrift dat interessante en geïllustreerde artikelen bevat van onze beste Katholieke Filmkenners en beoordeelingen geeft over de nieuwste uitgaven op Filmgebied, durft ook op de medewerking der Katholieken rekenen. ¶
Na de Pers en de Radio beschermd te hebben voor verkeerde invloeden zullen de katholieken nu samenwerken om de film te beschermen. Abonneert U daarom in groote getale op dit fraai uitgegeven tijdschrift.

De prijs is f 2.15 per half jaar, f 4.25 p. jaar

Proefnummers kan men verkrijgen bij de Administratie:

Drukkerij Henri Bergmans & Cie.
LANGESTRAAT 35
TILBURG - TEL. 301

LEERBOEK MET BLOEMLEZING DER NEDERL. LETTERKUNDE
VOOR R.K. MIDDELBARE SCHOLEN
door P. A. KERSTENS.

Ingen. f 5.90. Geb. f 6.90.

„Dit loffelijke leerboek wil op de eerste plaats de katholieke jeugd leiden naar de katholieke schoonheid. En daarom ook is dit boeiend boek een hartelijk welkom en een warme ontvangst zoo volop waard." *Het Centrum.*

„Ons eindoordeel over dit mooi-uitgevoerde en met zorg bewerkte boek (luidt), dat (het) volkomen op de hoogte is en zijn plaats wel zal veroveren in het katholieke onderwijs, waarvoor het een werkelijke aanwinst beteekent na lange armoe". *De Tijd.*

Uitgevers-Mij. „DANTE ALIGHIERI"
AMSTERDAM W.

Fa. H. Latour
Brandstoffenhandel
Eindhoven
Eindje 56 - Telef. 3614

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Stelt U belang in:

„De katholieken en het evolutievraagstuk"
„Katholieke moraal en rasverbetering"
Tientallen andere actueele vraagstukken

?

Vraagt een proefnummer van

„HET SCHILD"

Postbus 39 Schiedam. — Reeds 10000. ab.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL
HAAGDIJK 101-106 - BREDA
— **De drukkerij voor R.K. Periodieken** —

H. N. B. T.

ANTOON COOLEN:

LENTEBLOESEM

INGENAAID f 2.00 GEBONDEN f 2.75

Overal verkrijgbaar.

Dit is de de kracht van Coolen: het zorgvuldig en fijntjes beschrijven van smalle luitjes bij hun doen en denken. In het naaistertje uit „De Fabriek" in het oude moedertje uit „Opgebracht" en in enkele andere figuren is zijn werk op z'n best. *De Maasbode.*

De karakters zijn geschilderd met frissche toewijding; een jeugdig idealisme dat weldadig aandoet. *Limburgsch Dagblad.*

Als ge iets moois wilt hebben schaf U dan dit boek aan. *Het Offer.*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

WOORDENBOEKEN NIEUWE TALEN

Elk deel afzonderlijk verkrijgbaar.

UIT VOORRAAD LEVERBAAR

M. J. KOENEN — Dr. J. ENDEPOLS
NEDERLANDSCH
In één deel 16e druk f 5.60

K. R. Gallas en C. R. C. Herckenrath
FRANSCH
Twee deelen, in twee banden f 7.50;
elk deel afzonderlijk f 3.75

I. VAN GELDEREN
DUITSCH
Twee deelen, in twee banden f 7.50;
Elk deel afzonderlijk 6e druk f 3.75

K. TEN BRUGGENCATE—A. BROERS
ENGELSCH
Twee deelen, in twee banden f 7.50;
elk deel afzonderlijk 11e druk f 3.75

Prijs per 4 Woordenboeken Nieuwe Talen, per stel besteld f 27.00.

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

WERKT VOOR UW FINANTIEELE ONAFHANKELIJKHEID

EN SLUIT EEN FLINKE LEVENSVERZEKERING MET WINSTAANDEEL
——— BIJ DE ———

HAVBANK

SCHIEDAM.

Vraagt onze lage tarieven en brochure inzake onze hooge winstuitkeeringen.

Eerste Hulp

Om in het gezin aan groot en klein, dadelijk hulp te kunnen verleenen bij Brandwonden en Snijwonden en alle andere Huidverwondingen, mag in geen enkel huis een doos of tube Purol ontbreken.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Verschenen:

De Russische Ziel

door Pater CONSTANTINUS O.Cap.

INHOUD:

1. De Russische Ziel van het standpunt der volkerenkunde en zielkunde.
2. De Russische Ziel en de godsdienst.
3. De Russische Ziel en de staat.
4. De Russische Ziel en het Katholiek internationalisme.

Het werkje is 60 pagina's groot.

Prijs gebrocheerd f 0.75, franco per post f 0.80.

Uitgave Drukkerij „Helmond"
TE HELMOND.

Alom verkrijgbaar in den Boekhandel.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN

Fabrikanten van prima Heeren- en Dameschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, afgelapt en Good-Year Welt.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.

Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 18 **15 SEPTEMBER 1930** **25 cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . Nederlandsch, Fransch
Romans en Ontspanningslectuur . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . Fransch
Letterkundige Geschiedenis . . . Nederlandsch, Fransch
Geschiedenis . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Land- en Volkenkunde . . . Duitsch
Sociale en aanverwante Wetenschappen . . . Fransch, Duitsch
Leerboeken . . .
Voor de Huishouding . . . Engelsch
Voor de Jeugd . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. N. B. T.

ANTOON COOLEN:

LENTEBLOESEM

INGENAAID f 2.00 GEBONDEN f 2.75

Overal verkrijgbaar.

Dit is de de kracht van Coolen: het zorgvuldig en fijntjes beschrijven van smalle luitjes bij hun doen en denken. In het naaistertje uit „De Fabriek" in het oude moedertje uit „Opgebracht" en in enkele andere figuren is zijn werk op z'n best. *De Maasbode.*

De karakters zijn geschilderd met frissche toewijding; een jeugdig idealisme dat weldadig aandoet. *Limburgsch Dagblad.*

Als ge iets moois wilt hebben schaf U dan dit boek aan. *Het Offer.*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS

Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Zoo juist verschenen:

JOHN. RUSKIN

**zijn leven en zijn werken
zijn opvoedkundige beginselen
en zijn invloed.**

Met een algemeene bijgewerkte bibliographie door

Dr. Raph. Kreemers

Leeraar a.h. Kon. Atheneum en de Sted. Handelsschool te Verviers.
Late Graduate-Fellow: The University of Chicago.

Over een uittreksel uit dit werk verschenen de volgende recensies:

Boekzaal: Dr. Kreemers laat wel duidelijk de groote machtige ideeën van Ruskin over opvoeding zien. Ze zijn goed bestudeerd en becritiseerd.

Boekengids: „Een synthese die stevig ineenzit en echt weldadig aandoet."

Hooger Leven: „Deze verhandeling, ten zeerste aanbevolen, zou haar plaats mogen vinden in elke onderwijzersbibliotheek".

L'Athénée: „Een verhandeling die om haar diepgang en stijlhoedanigheden een plaatsje verdient in de wetenschappelijke Ruskin-bijdragen"

Op mooi opdikkend papier, groot 8°, 256 bldz.
Prijs: ingen. f 4.50. Geb. f 5.25.
Met een portret van Ruskin.

Uitgeverij „OISTERWIJK"
TE OISTERWIJK

VERSCHENEN

De dreiging van het Bolsjewisme

DOOR

MAX VAN POLL, journalist en lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Dit boek is **een bazuinstoot over Nederland**, om de slapenden wakker te roepen tot de erkenning van de groote werkelijkheid: **de dreiging van het Bolsjewisme voor de cultuurstaten van Europa.**

In geen ontwikkeld gezin mag dit boek ontbreken.

Wie het tegenwoordige Rusland wil leeren kennen en de dreigende schaduw wil zien, welke het over Midden- en West-Europa werpt, moet dit boek van Max van Poll lezen. Hij zal de berichten uit Rusland met beter inzicht kunnen volgen en op de geheele internationale situatie van Europa een helderder kijk krijgen.

Het boek is 200 pagina's groot, octavo
PRIJS INGENAAID f 2.25
Verkrijgbaar bij den Boekhandel en den Uitgever STELLA-EDITIE
Amsterdam Heerengracht 287

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. M. M. VAN DEN GOORBERGH
Teteringenstraat 40 - BREDA - Tel. 761
Groothandel in Verfwaren, Japanlakken en Vernissen.
Speciaal adres voor Kloosters en Gestichten.

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

Voor de vrienden van het boek.

Majakofski.

Ter viering van de nagedachtenis van Wladimir Majakofski, heeft de regeering van Sovjet-Rusland besloten bij de Staatsuitgeverij een academische uitgave van zijn werken te laten verschijnen onder toezicht van Lilja Brik. Aan zijn gezin (bestaande uit Lilja Brik, zijn moeder en twee Zusters) is een pensioen van 300 roebel per maand toegekend. Aan het centrale uitvoerende comité der Sovjet-Unie is verzocht de communistische academie op te dragen een Majakofski-kabinet in te richten en te zorgen dat zijn werkkamer bewaard blijft. En Majakofski's moeder en zusters houden levenslang het gebruik van de woning, waarin zij huizen.

Een nieuw kunsttijdscrift voor Noord en Zuid.
Artistiek en wetenschappelijk.

Het eerste nummer is verschenen van een nieuw maandschrift voor oude en nieuwe beeldende kunst onder den titel: *De Kunst der Nederlanden* (N.V. Uitgevers-Mij. „Kosmos'' te Amsterdam, N.V. Standaard-Boekhandel te Brussel).
De tweevoudige redactie is aldus samengesteld: voor België: Dr. A. H. Cornette, Hoofd conservator van het Koninklijk Museum van Schoone Kunsten te Antwerpen (Kunst van Zuid-Nederland na 1800); Pr. Dr. R. Lemaire, Hoogleeraar te Leuven (Kerkelijke kunst van Zuid-Nederland); Prof. Dr. A. Vermeylen, Hoogleeraar te Gent (Oude kunst van Zuid-Nederland); voor Nederland Dr. G. Knuttel Wzn., Conservator aan de Gemeente Musea te 's-Gravenhage, Privaatdocent te Utrecht (Kunst van Noord-Nederland na 1800); Prof. Dr. R. Ligtenberg, Hoogleeraar te Utrecht (Kerkelijke kunst van Noord-Nederland); Prof. Dr. W. Vogelsang, Hoogleeraar te Utrecht (Oude kunst van Noord-Nederland). Algemeen secretaris der redactie is Dr. J. H. L. Muls, Conservator van het Kon. Museum van Schoone Kunsten te Antwerpen.
In het prospectus zet de redactie haar programma uiteen, waaromtrent wij o.m. het volgende lazen: „Met de stichting van dit nieuwe tijdschrift, dat gaat verschijnen onder den titel *De Kunst der Nederlanden*, beoogt de redactie in de eerste plaats een orgaan te vestigen, waar Noord- en Zuid-Nederlandsche beoefenaars der kunststudie gezamenlijk zullen trachten de kennis van en het inzicht in de kunst der Nederlanden (deze genomen in den ruimsten zin, zoo oude als hedendaagsche) te bevorderen.
De redactie meent, dat er, naast de bestaande periodieken in de Nederlandsche taal, plaats is voor een tijdschrift, dat zich meer in het bijzonder aan deze stof maar die dan in zijn vollen omvang, wijdt.
Zoo bepaalt en begrenst de titel ons programma. Nadat reeds van oudsher tallooze geleerden en critici geschiedenis en wezen van de kunst der Nederlanden hebben doorvorscht in werken, die onze kunstliteratuur tot eere strekken, breidt zich het studieveld van het verleden nog dagelijks uit, dank zij de ontwikkeling der vergelijkende kunstwetenschap en de wijziging der inzichten in de historie. En ook de kunst van heden, waaraan ruimschoots aandacht geschonken zal worden,

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES-
EN HEERENKAPPER
Specialiteit Ondulation Marcel

CHR EKELS
s-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

J. P. PETERS, NIJMEGEN
SLEEPERIJ — GRIND & ZANDHANDEL
VERHUIZINGEN
TELEF. 444 BOTTELSTRAAT 66 TELEF. 2444

H. PIETERS
Boschstraat 66, Breda
Speciaal adres voor
BANANEN.
concurreerende prijzen voor fijn Fruit.

Koopt bij onze adverteerders.

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK
TELEPHOON 23003.
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS
KLOOSTERS EN GESTICHTEN
SPECIALE CONDITIES.
EN DETAIL

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003
Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

biedt, uit den aard der zaak, voortdurend nieuwe stof ter bekendmaking, terwijl het historisch onderzoek omtrent de kunst van de vorige eeuw nog slechts begonnen is.
Wij willen trachten een overzicht bij te houden van alles, wat er op het gebied der beeldende kunst der Nederlanden verschijnt of gebeurt. Daarbij zal er ook plaats zijn voor opstellen van aesthetische strekking. Het is allerminst de bedoeling van *De Kunst der Nederlanden* een tijdschrift alleen voor vak-geleerden te maken. Er zal, integendeel, zoo veel mogelijk gestreefd worden naar evenwicht tusschen kunstbeschouwingen en de meer zuiver kunsthistorischeonderzoekingen."
Het nieuwe tijdschrift ziet er technisch uitstekend verzorgd uit en bevat tal van geslaagde reproducties.
Het eerste nummer brengt een opstel van Dr. Knuttel over Jongkind en een artikel van Paul de Keyser over deVlaamsche salonkunst uit de XVIIIe eeuw en den schilder Jan Garemijn. A. E. Brinckman stond een te Antwerpen gehouden voordracht af over de beteekenis van de Vlaamsche barok voor West-Europa. W. F. Gouwe introduceert J. B. Smits, directeur van het Instituut voor Kunstnijverheid-onderwijs, als vioolbouwer. Kronieken brengen tal van wetenswaardigheden en nieuwtjes.

Een maandblad, dat niet verscheen.

Honoré de Balzac stond in zijn tijd bloot aan scherpe critiek. Men wenschte zijn talent niet te erkennen en de Balzac weet dit aan persoonlijke wraakzucht. Hij wilde de *Revue des deux Mondes* en de *Revue de Paris* er onder werken en dus peinsde hij over de oprichting van een nieuw maandblad. Dit zou *La chronique de Paris* heeten en zij, die eraan meewerkten, zouden het werk van alle anderen in de schaduw stellen.
Er was echter één bezwaar: De Balzac beschikte niet over de noodige financiën. Overal had hij aangeklopt, maar nergens gehoor gevonden.
Op een dag ontving hij bezoek van een jongen man, opvallend keurig gekleed, die zich voorstelde als de zoon van den schatrijken bankier X., en die hem vroeg, aan de *Chronique de Paris* te mogen meewerken.
De Balzac nam het jongemensch eens goed op en meende in hem een goudmijn te ontdekken. Dus nam hij innig verheugd het aanbod aan; hij toonde met cijfers aan, dat de exploitatie van het nieuwe periodiek een schitterend succes zou worden. Het eind van de onderhandeling was, dat het jongmensch uitgenoodigd werd om deel te nemen aan een diner; dankon hij met de andere medewerkers kennis maken.
De Balzac wist ook groote verwachtingen te wekken bij zijn vrienden, die aanvankelijk wat ongeloovig keken. „Un balleur de fonds"? Had Balzac dien gevonden? Hoe was het mogelijk! Het diner moest uitstekend worden; men moest het schatrijke jongmensch imponeeren. Ook hier echter weer het groote bezwaar; waar de noodige middelen vandaan te halen? Het slot van de besprekingen was, dat het diner gegeven zou worden in het redactiebureau van de nieuwe revue en men zou probeeren, bij alle winkeliers in de buurt een en ander op crediet te koopen.
Dat lukte!
Verder had een der samenzweerders wat fijne schalen en kostbare borden op de bank van leening staan en om deze terug te krijgen, werd eveneens van links en van rechts geld geleend.
De avond van het diner kwam.
De tafel was gedekt met zilver en kristal; men at, men dronk en zorgde ervoor, dat ook de millionairszoon het noodige kreeg en was „aux petits soins" voor hem, prees en vleide hem, en applaudiseerde zelfs, toen hij een flesch wijn ontkurkte.
De Balzac hield een fameuze rede; hij spiegelde den gast een schitterende toekomst voor en werd toen zakelijk.
„Vertel nu eens eerlijk, waarde vriend, op welk bedrag kunnen wij, wat u betreft, rekenen voor de oprichting van het maandblad?"
Op ijskouden toon klonk het antwoord:
„Ik beloof u heeren, dat ik over uw zaak eens met papa zal spreken."
De Balzac werd zoo bleek als zijn servet.Maar hij wist zijn goed humeur te bewaren, stond op, tikte even tegen zijn glas en zei: „Het begint al dag te worden, heeren. Laten we een eindmaken aan dit gezellig samenzijn en den boel weer naar den lommerd brengen!"

Dr. Andrews naar Mongolie.

We hadden het genoegen onlangs het laatste werk van Dr. Andrews te recenseeren en te recommandeeren, n.l.: *Ends of the Earth.* Onze lezers stellen er wellicht belang in te vernemen, dat de bekende Amerikaansche ontdekkingsreiziger dit jaar de vijfde Midden-Aziatische expeditie naar Mongolië onderneemt, waarvan het doel is de voorloopers te vinden van den voor eenigen tijd ontdekten „Peking-Mensch". Verleden jaar heeft Dr. Andrews gewerkt in een duinstreek, ongeveer 400 mijlen ten Noorden van Kargan. In die streek ligt een groot meer, waarvan de oevers bezaaid zijn met fossiele beenderen. Een aantal van die beenderen werden naar het Amerikaansche Museum voor Natuurlijke Geschiedenis te New-York gezonden, voor hetwelk Andrews hoofdzakelijk werkt, en waar men ze houdt voor deelen van geraamten van giraffen, kameelen, rhinocerossen en andere dieren, waarschijnlijk uit den tijd voorafgaand aan dien van den primitieven mensch. Dr. Andrews denkt nu met de expeditie in auto's tot aan de duinstreek te reizen en daar met kameelen verder te gaan tot aan het meer waar hij hoopt de sporen van den primitieven mensch te vinden. Aan de expeditie zullen deelnemen Père Teilhard de Chardin, de Fransche palaeontoloog en geoloog, de twee Chineezen, afgevaardigd door de overheden van Nanking als officieele vertegenwoordigers van de Chineesche regeering, de eene Dr. Chang, van de hoogeschool van Canton, zal medeleider van de expeditie zijn. Zijn collega zal de Heer W.C. Pei wezen, de jonge geoloog, die in December een schedel vond van den „Peking-Mensch."

Columbus was in zijn jeugd boekhandelaar.

In een manuscript, uit het begin der 16e eeuw, dat de bekende Amerikaansche antiquair, Dr. Rosenbach, eenigen tijd geleden kocht, bevindt zich een aanteekening, waaruit blijkt, dat Christophorus Columbus in zijn jonge jaren — zij het dan ook maar voor korten tijd — in boeken gehandeld heeft.
Er staat n.l. daarin dat er in Milaan een man leefde, Christophorus Columbus genaamd, die boekhandelaar was en van daar uit naar Andalusië reisde.
„Hij was een man van groote geestesgaven, zonder echter een geleerde te zijn, maar zeer goed onder-

(*Wordt vervolgd op pag.* 6.)

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

P. Quirinus, O.Cap., 6806.
BIJ DEN LIJDENDEN GODMENSCH. *Kruisvaarders van St. Jan, Rijswijk (Z.H.).* 1930. (15×10.5) 52 blz.
De bekende Capucijn noemt zijn boekje: „overdenkingen, gedachten, gevoelens om uw overweging op gang te helpen"; wij voegen er aan toe: om een diepe en fijn zielkundige lijdenmeditatie op te bouwen. In een achttal pittige hoofdstukken behandelt hij de voornaamste personen van het groote Drama op Golgotha: Christus, Judas, Caïphas, Petrus, Pilatus, Herodes, de Moeder van Smarten en Magdalena. Een klein boekje, maar met een rijken en diepen inhoud.
F. H.

Dr. Raphael Rubbrecht, 6807.
LEVENSGEDACHTEN. *Z. Jacque, Brugge,* 1930. (17.5×13.5) 63 blz.
De schrijver geeft op het einde van zijn boekje den volgenden raad: „Ga dan ook door het leven met ruimen, breeden blik om alles te ontdekken, wat ge op uw baan kunt ontmoeten. Laat in 't duister liggen, wat niet geschikt is tot het leven; breng in 't volle licht al het goede, het ware en het schoone, om de sterkste vergrooting er op in te stellen. Zoo zult ge alles leeren zien in het licht, dat komt uit den Hooge, in het groote licht van God."
De groote wetten van het organische leven in de natuur vormen het uitgangspunt voor diepe en practische beschouwingen over ware levenshouding. Het is een zeer oorspronkelijk boekje, dat met scherpe pittigheid in iedere levensuiting, in ieder levensverschijnsel niet alleen het vestigium Dei ontdekt, maar ook de les voor ons zedelijk leven.
H. Rongen.

FRANSCH.

Thonna Bartlet, 6808.
L'EVANGILE COMMENTÉ PAR SAINT AUGUSTIN. *P. Lethielleux, Paris* 6, 1930 (22×14) 281 blz.
In negen hoofdstukken, die door den schrijver met den weidschen naam van boeken worden betiteld, wordt het evangelisch verhaal van Jesus' leer en leven gegeven met en in de woorden en commentaren van Sint Augustinus.
Elk dezer hoofdstukken of boeken wordt weer in onderafdeelingen verdeeld en telkens wordt dan na een kort opschrift en een korte inhoudsopgave uit de geschriften en preeken van Sint Augustinus zijn gedachte daarover weergegeven. Aldus is dit boek inderdaad geworden een kostbaar, geen exegetisch, maar meer een homiletisch commentaar van Augustinus op het evangelie.
G. Vrijmoed O.F.M.

J. M. Tissier, 6809.
LES PUISSANCES MORALES ET SURNATURELLES DES FEMMES. *P. Téqui, Paris* 6, 1930. (19×12) 208 blz. ing. Ffr. 9.—.
Tegenover „le Laïcisme inconscient", dat meer dan hier, in Frankrijk officieel en van bovenaf de verschillende kringen onzer maatschappij, ook de vrouwenwereld, aantast, stelt de Bisschop van Châlons, die bekend is om meer dan een half dozijn werken over de Roomsche Vrouw, de natuurlijke, doch vooral bovennatuurlijke waarden der vrouwenwereld. Daarop doet hij een beroep om door de vrouw de inkankerende verleeking op moreel en godsdienstig gebied tegen te gaan. Vooral mooi is zijn beschouwing over „La Puissance de l'Education". We bevelen dit moderne werkje ter lezing aan speciaal aan de leidsters onzer vrouwenbonden. Immers op meer dan één punt is ook bij ons de verleeking, de a-moraliteit, om niet te spreken van de immoraliteit, doorgedrongen o.a. in de mode, de vrijere verhouding der seksen tot elkander enz. Hiertegen moeten ons helpen „Les Puissances des Femmes", vooral der moeder.
P. Constantinus.

Dr. Auguste Vallet, 6810.
GUÉRISONS DE LOURDES EN 1927-1928-1929. *P. Téqui, Paris* 6e, 1930. (19×12.5) 325 blz. ing. Ffr. 10.—.
De zorg, waarmede kritisch en zuiver objectief de voornaamste genezingen te Lourdes door den president „der Bureau de Constatations Médicales", Dr. Aug. Vallet, worden weergegeven is een groote dienst, bewezen zoowel aan 't Geloof als aan de Wetenschap.
Niet minder dan 22 wonderbare genezingen worden met de noodzakelijke documenten vermeld en telkens opnieuw staat men voor een feit, dat langs natuurlijken weg onverklaarbaar is. Ook de genezing van Mej. Heuschen uit Maastricht op 23 Juni 1928 staat er in den breede vermeld. Een mooi boek, dat door wetenschappelijkheid en objectiviteit ook niet-Katholieken stemmen zal tot dieper nadenken.
P. Constantinus, O.Cap.

DUITSCH.

Dr. Nikolaus Gengler, 6811.
HEILIGE SAAT. *Fr. Pustet, Regensburg,* 1930. (24×16.5) 381 blz. gecart. M. 6.50, geb. M. 8.60.
De derde band van *Heilige Saat* dat in vijf deelen schema's van preeken wil geven voor het geheele jaar, omvat het tijdperk van Pinksteren tot en met den 12den Zondag daarna. Als aanhangsel zijn er een aantal gelegenheidspreeken, zooals b.v. over het H. Hart-feest, over het feest van Petrus en Paulus, Maria-Hemelvaart enz. aan toegevoegd.
Het boek geeft geen uitgewerkte preeken, maar preekstof: gedachten, teksten, voorbeelden die door den geschoolden theologant gemakkelijk tot een preek kunnen verwerkt worden. Tevens zijn over een en hetzelfde onderwerp telkens verschillende ontwerpen van verschillende hand opgenomen.
Ongetwijfeld een boek, dat in de praktijk goeden en nuttigen dienst bewijzen kan.
G. Vrijmoed O.F.M.

Elisabeth Kawa, 6812.
DIES UND DAS. *Bonifacius Druckerei, Paderborn* 1930. (17.5×11.5) 157 blz.

Een zuiver en gaaf gesteld boekje van een fijn-vrouwelijke en diep-religieuse ziel, een ascetische bloemlezing van het beste gehalte.
In deze korte hoofdstukken worden wij vermaand en opgewekt tot de dienende, hulpvaardige menschenliefde, tot de in het dagelijksche leven zoo noodige zelfbeheersching, tot de onderdrukking van onze klein-menschelijke en vaak zoo ziekelijke overgevoeligheid. Wij leeren hier karakters te worden, ons schoon geloof in daden om te zetten, te leven zooals het katholieken betaamt en anderen iets mee te geven van onzen eigen overvloed, de groote plicht onze mededeelzame christus-liefde.

H. Rongen.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

L. J. Callewaert O.P., 6813.
ARISTOCRATIE. *Veritas, Gent,* 1930. (21.5×14) 141 blz. ing. Bfr. 12.—.

Dit boek bevat zes conferenties over beleefdheid. „Over 't algemeen is er bij 't Vlaamsche volk 'n schromelijk tekort aan openbare wellevendheid", beweert de pater. Verschillende oorzaken worden daarvoor opgegeven, o.a. omdat de opvoeding van de openbare wellevendheid op school verwaarloosd wordt, omdat 't Vlaamsche volk, door zijn armoede zoo lang arbeidsslaaf, noodzakelijkerwijze werd verstoffelijkt; de ziekte van 't Vlaamsche volk d.i. gemis aan fierheid. Onder beleefdheid verstaat de schrijver „het levendig bewustzijn van de aristocratie van de ziel, verder de harmonische veruitwendiging van de aristocratie der ziel en de maatschappelijke houding van eerbied en waardeering voor de aristocratie der ziel van de medemenschen." De hier verkondigde waarheden komen nog al hard aan. „Er zijn menschen, die te veel praten, ik zeg praten, want het is geen spreken meer, geen zieletaal. Er is geen gebondenheid, geen maat. 't Is 'n gestadig overvloeien van 'n kunstmatigen regenbak. 't Is 'n krieweling in de tong om te kletsen en te zwetsen, lijk klapperen, etc. etc." De beste conferentie is zeker wel de beleefdheid in 't voelen, 't gebrek aan fijngevoeligheid en tact. Ofschoon dit boek op de eerste plaats voor Vlaanderen bestemd is, geloven we, dat het in Holland buitengewoon nuttig kan zijn.

v. L.

F. X. P. Duynstee, O.E.S.A., 6814.
MAARTEN LUTHER IN DE KRITIEK. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1928. (24.5×17) II: 409 blz. ing. f 6.25. geb. f 7.50.

In het eerste deel, door ons uitvoerig besproken in de vorige Jaargang (pag. 348 e.v.) van dit tijdschrift, heeft Pater Duynstee aangetoond, dat noch de leer door de Kerk verkondigd, noch die in de orden was gespesialiseerd, de oorzaak konden zijn van Luther's val. Ook de toestanden in het klooster, waar Luther zijn geestelike opvoeding ontving, had daar in genen dele schuld aan. In dit twede deel worden meer in den brede de kerkelik-politieke toestanden besproken. De Aegidiaanse school, die in het eerste deel ook al breedvoerig ter sprake kwam, wordt tans nog meer gespesialiseerd bewerkt, voornamelik in het vierde deel over Luther en de staat. In het vijfde deel wordt zijn houding tegenover den Bijbel, Maria en de Heiligenverering, de Sacramenten en het Priester-Celibaat en Kloostergeloften uiteengezet en geoordeeld.
In deze uitvoerige studiën wordt de historiese lijn vastgehouden en wordt een beeld van den Reformator opgebouwd, temidden van de toentertijdse kerkelike toestanden, waarin duidelik en overtuigend blijkt, hoe ver of Luther van de Kerk dier dagen afstond en hoe zijn dwalingen enkel en alleen in hemzelven te zoeken en te vinden zijn.
In de inleiding echter maakt de schrijver de opmerking dat Maritain in zijn Lutherstudie „te veel den hervormer als kind van Duitschland beschouwde, waardoor hij niet vrij te pleiten is van nationalisme."
Deze opmerking toont, dat Pater Duynstee niet heeft gezien, hoe Maritain zag als *mens,* als levend wezen (en niet spesiaal als Duitser) en toont tevens het punt, waar het werk van Pater Duynstee een tekort heeft: hij zag den hervormer te abstrakt, te zeer als het *begrip* mens dan als wezen van vlees en bloed, dat ook een hart bezit.

A. Kerssemakers.

Walter M. Gallichan, 6815.
JEUGDIGE OUDERDOM. HOE MEN JONG BLIJFT. Vertaald uit het Engelsch door A. Davidson. *N. V. Leidsche Uitg.-Mij., Leiden,* 1930. (20×14) 208 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Het onderwerp heeft een wijsgeerigen en een hygiënischen kant. De lesjes in levenswijsheid, die door het boek heengestrooid zijn, zijn van de meest afgezaagde soort en herhaaldelijk voor ons totaal verwerpelijk. Voor in het boek wordt wel gezegd, dat de schrijver „een wetenschappelijke studie van de hygiëne des enkelings heeft gemaakt", maar hij kent daarom dat vak nog niet. Dat blijkt uit het boek. Tenminste uit het vertaalde, want hoe idioot en potsierlijk de vertaling ook is, kan toch de zeer gebrekkige inhoud niet alleen op het debet van den vertaler worden geschoven. Deze laatste zegt in zijn inleiding volslagen leek op geneeskundig gebied te zijn. Dat is hij zeker, maar ook op dat der Nederlandsche taal, zoodat hij een product heeft voortgebracht, dat voortdurend ergert bij het lezen, maar soms ook doet schateren om den onzin.

H. A. J. M. Spoorenberg.

Prof. Dr. H. Kohnstamm, 6816.
INDIVIDU EN GEMEENSCHAP. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1930. (23×15.5) 356 blz.

Dit lijvige boekdeel bevat 24 opstellen over allerlei paedagogische en sociale onderwerpen. De eerste zeven handelen vooral over de zoogenaamde neutraliteit b.v. de neutraliteit van ons openbaar onderwijs, de keuze der lectuur en de vrijheid van den leeraar: Neutrale of gedifferentieerde jeugdbeweging: Het wetenschappelijk karakter der paedagogiek en de taak der openbare school, etc. Analoge vraagstukken in Indië over de richting van 't onderwijs behandelen 'n drietal andere opstellen. De tweede serie opstellen behandelt de opleiding en opvoeding der rijpere jeugd tot haar taak in de maatschappij, b.v. „De ontwikkeling der persoonlijkheid in 't Gezin, de School en de Maatschappij, Opvoeding van de breede volksmassa in den leeftijd der rijpende jeugd, etc. Reisindrukken uit Engeland, Vledderveen en Hamburg volgen daarop. Aan

't slot zijn twee studies over Pestalozzi erbij gevoegd: de eerste is de congresrede van 1926: de tweede 't herdenkingsartikel van 1927. Niet alle artikels hebben dezelfde waarde, maar alle vertoonen toch dezelfde eigenschappen: ze zijn helder opgezet, diep doordacht en populair uitgewerkt. Kohnstamm maakt zich niet met 'n groot gebaar van moeilijke quaesties af, maar hij bekijkt ze van alle kanten, voor hij z'n oordeel uitspreekt, (b.v. No. 3 over de keuze der lectuur en de vrijheid van den leeraar). Zijn uitspraken steunen allen op 'n Christelijke levensbeschouwing. Een waardevol boek dus voor alle opvoeders en voor ouders.

v. L.

J. Oosterlee, 6817.
ALEXANDER VINET ALS OPVOEDER. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1930. (23.5×18) 195 blz.

Men zal misschien vreemd opkijken bij 't lezen van den titel van dit werk. A. Vinet kennen we wel als beroemd protestantsch theoloog, geschiedschrijver en dichter, maar niet als paedagoog. Daarenboven heeft hij zelf gezegd: „Ik heb mij nooit met paedagogiek bezig gehouden en ik heb er mij maar matig voor geinteresseerd." Uit zijn praxis heeft Oosterlee zijn opvattingen over opvoedkunde moeten afleiden. Vijf hoofdstukken geven inzicht in 't werk van A. Vinet. Hoog heeft hij als theoloog den invloed geschat van 't godsdienstonderwijs, maar bijna even hoog goed taalonderwijs. Op veel aphorismen, die in dit hoofdstuk worden aangehaald, zouden tegenwoordige paedagogen 'n distinctie maken, vooral wanneer 't gaat over godsdienstige redeneeringen en opvattingen, b.v. „de moraal heeft tot plicht het leven te dienen" (blz. 76) „De verwantschap van 't socialisme met 't katholicisme wordt nog overtroffen door die van 't positivisme er mee." (blz. 79). Wij noemen die twee uitspraken zeker valsch, zoo ze in hun letterlijke beteekenis moeten genomen worden. Overigens is 't boek van Oosterlee een breed-opgezette inleiding voor 't goed begrijpen van Vinet. Hij geeft meer dan de paedagogiek.

v. L.

Olfert Ricard, 6818.
JEUGDLEVEN. Vertaald uit het Deensch door J. Hensel. *G. J. A. Ruys, Zeist,* 1930. (20×14) 195 blz. ing. f 2.20, geb. f 3.—.

Ricard is een Deensch predikant, die veel gewerkt heeft in de Jeugdbeweging. Dit boek heeft hij geschreven voor jonge mannen en op iedere bladzijde kan men lezen, dat de schrijver een hoogstaand en oprecht godsdienstig man was, die van z'n jongens hield en ze begreep. Hij geeft hun geen preeken, maar wijze woorden, die uit z'n hart komen en niet anders dan goed kunnen doen.

Alb. Steenhoff-Smulders.

FRANSCH.

Abbe Toulemonde, 6819.
L'ART DE COMMANDER. *Bloud & Gay, Paris,* 6, 1930. (22.5×14) 321 blz. ing. Ffr. 24.-.

't Eeuwige probleem van bevelen is op 't oogenblik zeer actueel. 't Idee van onderdanigheid en gehoorzaamheid is erg aan 't dalen. Maar naarmate de onderdaan meer oppositie voert, naar die mate moet de meester meer de kunst verstaan van bevelen. M. l'abbé Toulemonde, die 't zeer geprezen werk schreef *Comment soulager les nerveux* heeft 't probleem bestudeerd. Hij is er de aangewezen man voor wegens zijn uitgebreide psychologische kennis en zijn langdurige practische oefening. Ieder gedeelte heeft nog verschillende onderverdeelingen. 't Slot van ieder hoofdstuk vat de behandelde stof kort samen in eenige voorschriften. Geheel 't werk is zeer rijk gedocumenteerd en overal helder uitgewerkt en ingedeeld. Hoogst wetenschappelijk is het, maar tevens echt aantrekkelijk voorgesteld, Niet tevreden met zeer juiste redeneeringen neemt de schrijver telkens zijn toevlucht tot alledaagsche voorvallen uit het gewone leven. 't Is een echt boek vol leven. Alles verdient de volle aandacht, maar 't beste gedeelte is 't derde boek over de psychologie van den man van gezag. Een korter aanvullend boek *Pour avoir de l'autorité,* is reeds van z'n hand verschenen.

v. L.

DUITSCH.

Dr. Rudolf Allers, 6820.
DAS WERDEN DER SITTLICHEN PERSON. *Herder & Co., Freiburg i. Br.,* 1929. (23.5×15) VIII-316 blz. ing. M. 6.20, geb. M. 8.—.

Dit boek van Dr. Rudolf Allers over de vorming van 't karakter brengt nieuwe opvattingen over 't wezen van 't karakter en behandelt practische quaesties daarover. Zijn zeer practische ontwikkeling steunt op 'n katholieke wereldbeschouwing, op de philosophia perennis, en op de empirische feiten van de moderne zielezorg, vooral van den Weener geneesheer Alfred Adler. Ver gaat hij mee met de individualpsychologie van Adler, maar toch ontwikkelt hij daarop diens opvattingen zeer zelfstandig.

't Laatste hoofdstuk als aanhangsel is buitengewoon belangrijk. Zijn katholieke levensopvatting komt vooral aan 't licht bij 't bestrijden van 't Freudisme, bij de uiteenzetting van de problemen der Sexualiteit, etc. Met de uitspraak echter op bladz. 254 over bestrijding der onreinheid zullen de priesters het niet eens zijn. Als katholiek kent hij te weinig invloed toe bij de karaktervorming aan de genade, aan 't gebed. 't Sacrament der Biecht, de H. Communie, etc. Overigens 'n prachtboek op populaire wijze geschreven.

v. L.

Dr. Siegfried Behn, 6821.
ALLGEMEINE GESCHICHTE DER PÄDAGOGIK. *Ferd. Schöningh, Paderborn,* 1930. (18×12) Deel I: 206 blz. geb. M. 3.60.

't Is zeker, dat de chronologische geschiedvorsching zich niet goed leent voor de geschiedenis van de paedagogiek. De historische methode van W. Windelband, om tijdvakken te typeeren, volgens bepaalde ideeëncomplexen, past beter bij de paedagogiek. Geheel de paedagogiek wordt zoo door Dr. Behn in drie tijdvakken verdeeld; de pragmatische periode, de anthropologische en de wetenschappelijke. Op 'n twintigtal problemen is telkens de nadruk gevestigd: korte hoofdstukken teekenen de paedagogische toestanden. De algemeene chronologie wordt echter niet verwaarloosd. Veel feitenkennis ligt ten grondslag aan zoo'n geschiedbeschouwing, ofschoon niet alles tot de kleinste bijzonderheden is uitgewerkt. Geheel de paedagogiek doorzoekt Dr. Behn van katholiek standpunt. *v. L.*

Dr. Siegfried Behn, 6822.
ALLGEMEINE GESCHICHTE DER PÄDAGOGIK. *Ferd. Schöningh, Paderborn,* 1930. (18×12) Deel II: 257 blz. geb. M. 4.50.

Dit tweede deel behandelt de tijdvakken der anthropologische paedagogiek en van de wetenschappelijke paedagogiek op 'n zelfde wijze als 't eerste deel. Tot 'n twintigtal problemen zijn de acht onderdeelen telkens teruggebracht, b.v. voorop 'n algemeen overzicht over zoo'n tijdvak. Form und Wachtstum: dan achtereenvolgens Ambt und Freiheit; Zucht und Geschlecht; Sitte und Eigenart; Stand und Aufstieg; Staat und Stand; Kirche und Staat; Strenge und Verständnis; Gehorsam und Menschenwürde: Strafe und Eifer; Verantwortung und Vergebung: Arbeit und Musze: Gerichtigheit und Recht; Erziehung und Unterricht: Wissen und Tüchtigkeit; Bildung und Fertigkeit; Lernen und Schaffen; Führung und Entwicklung; Vernunft und Witterung; Glaube und Forschung. Op deze manier krijgen we 'n zuivere geschiedenis der paedagogiek niet vermengd met de politieke geschiedenis, ofschoon 'n algemeene chronologie niet kon verwaarloosd worden. Zeker 'n groot voordeel voor de kennis der paedagogiek in de verschillende tijdvakken der geschiedenis. Diepe studie ligt ten grondslag aan zoo'n geschiedschrijving.

v. L.

Dr. Ludwig Freund, 6823.
AM ENDE DER PHILOSOPHIE. *Ernst Reinhardt, München,* 1930. (24×16) 179 blz. ing. M. 6.50, geb. M. 8.—.

De titel van dit boek geeft reeds iets te denken van het eindresultaat. De schr. zegt op realistisch standpunt te staan, maar acht zijn realisme redelijk onbewijsbaar, en is ten slotte niet meer realist dan Kant. Een bevredigende definitie van de wijsbegeerte houdt hij reeds formeel voor onmogelijk, omdat 't volgens hem niet valt uit te maken, wat in een object het eigenlijk-wezenlijke is. Het blijkt echter, dat hij aan een definitie eischen stelt, die alleen een volkomen-adaequaat begrip kan vervullen, en dat hij daarbij over 't hoofd ziet, dat ook een onvolledige definitie wezenlijke kenmerken van een object kan weergeven, en dus waar kan zijn. Ook staat de verhouding van inhoud en omvang van een begrip hem niet duidelijk voor oogen.

Object van de wijsbegeerte is volgens den schr. alles wat problematisch is. Daardoor varieeren haar grenzen met den stand van de positieve kennis.

Het zekerheidsbegrip van den schr. is louter subjectief-gegrond. De eigenlijke taak van de wijsbegeerte ligt dan ook naar zijn meening boven 't bereik van de menschelijke krachten. Nooit kan zij antwoorden op de vraag naar de objectieve waarheid; uiteindelijke oplossingen kan ze niet geven. Zij heeft zich te beperken tot de waarheid, die *voor ons* geldt, en die ons door een irrationeelen factor, dien de schr. „geloof'' noemt, tot subjectieve zekerheid wordt. Maar daar ze absoluut kritisch is, zal ze daarmee nooit kunnen tevreden zijn. Aan de grenzen van het kennen moet de wijsbegeerte dus in vertwijfeling eindigen.

De conclusie van het boek van Freund is de logische consequentie van alle subjectivisme en idealisme. Op den grondslag van een werkelijk kritisch realisme kan men met volledige erkenning van de subjectieve elementen in het kennen en van de grenzen van de kennis toch het vertrouwen in de wijsbegeerte behouden, en haar in het doorgronden van de waarheid een verheven taak toebedeelen.

Dr. Ferd. Sassen.

Prof. Dr. Theodor Ziehen, 6824.
DIE GRUNDLAGEN DER CHARAKTEROLOGIE. Geïllustreerd. *Herman Beyer & Söhne, Langesalza,* 1930. (21×13.5) VIII-372 blz. ing. M. 9.—.

Dit boek over karakterologie is 'n bundeling van voordrachten, die Prof. Ziehen ieder jaar te Jena hield. Hij beschikt over 'n uitgebreid materiaal en aan 't slot worden 'n macht leerrijke voorbeelden gegeven. Na 'n overzicht over de geschiedenis van de karakterologie en de definitie van 't karakter, behandelt hij de overerving, de macht van 't milieu, onderscheid van leeftijd, van geslacht, temperamenten, lichaamsbouw, hersenen, etc. Na de verklaring dezer algemeene factoren volgen dan de meer bijzondere factoren, die voor den dag komen bij de studie van 't karakter; geesteszwakheid, functioneele neurosen, blijvende onkuischheid, etc. Overal zijn de psychologische grondbeginselen en de verhoudingen tot de opvoedkunde objectief verklaard. 't Is 'n hoogstaande synthese over 't karakter. 't Is voor ons in zijn degelijke bestudeering te gebruiken, zoo we de definitie van karakter wat veranderen volgens onze Roomsche levensbeschouwing en aan de wetten van overerving niet zoo'n groote kracht toekennen.

v. L.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Vicky Baum, 6825.
DE DANSEN VAN INA RAFFAY. *N.V. Ontwikkeling, Amsterdam,* 1930. (20×13.5) 354 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.

In een lijvig boekdeel wordt ons het leven van Ina Raffay beschreven. Van kind tot danseres, deerne, moeder en vrouw.

Quasi artistiek en vrij vunzig.

— D — *A. C. de B.*

Friede Birkner, 6826.
RAFFKE'S NIEUWE CHAUFFEUR. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (20×12.5) 247 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.25.

De familie Raffke is in den oorlog schatrijk geworden en is vanuit een slagerswinkel verhuisd naar een prachtwoning op de Kurfürstendamm. Voor de eenige dochter en mevrouw is een gezelschapsdame geëngageerd om de goede manieren te leeren en voor de auto's is een „mooie'' chauffeur aangeschaft. En de dame van gezelschap én de chauffeur zijn menschen van zeer goede familie, die om den broode deze betrekkingen voor lief moesten nemen, — elkaar leeren kennen en waardeeren en liefhebben, — tot groote ergernis van de dochter des huizes, die zich bij den knappen chauffeur telkens opdringt. We leven een stuk van die parvenufamilie mede en amuseeren en ergeren ons beurtelings. Oppervlakkige amusementslectuur, maar geschikt voor ongeveer iedereen.

— B — *W. Sm.*

Max Brand, 6827.
OP HET SPOOR. Vertaald uit het Engelsch door J. v. d. Bovenkamp. *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20.5×13.5) 198 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Antony Woodbury heeft zijn vader gevonden, neergeschoten door een onbekende. Hij is nu geheel alleen en trekt naar het Westen op zoek naar avonturen. Dat lukt hem nog al goed, want de sterkste of slimste is hij toch altijd nog de baas. Hij krijgt op die manier vele vijanden en het eind is een geregeld gevecht, maar dat bijzonder goed afloopt. Hij verneemt, dat de gedoode man zijn vader niet geweest is. Enkele passages in dit boek zijn nog al realistisch.
— B — *L. R.*

Joh. W. Broedelet, 6828.
'N BONT ZESTAL. *Nederlandsche Uitg-Mij., Amsterdam,* 1930. (20.5×14.5) 199 blz.

Het is werkelik 'n bont zestal, waarmee we hier kennis maken. De zes schetsen zijn vlot en aardig geschreven in 'n levendige, frisse stijl. 'n Enkele schets is humoristies goed geslaagd zoals b.v. „Vacature". Als sprookje lijkt ons „Het gouden Slot" een mislukking. 't Is sprookjesallure zonder sprookjessfeer. Moraliseren moest de schrijver niet, want dit mislukt 'm meestal.
Boven het niveau van de bétere amusementslektuur gaat 't werkje eigenlik niet uit.
— B — *Ed. A. Serrarens.*

Cyriel Buysse, 6829.
TUSSCHEN LEIE EN SCHELDE. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1930. (21.5×15.5) 181 blz. ing. f 2.90.

Buysse blijft z'n naturalisties parool getrouw. De dorpsvertellingen in deze bundel verzameld zijn een late nabloei van dat genre, dat eens het monopolie had: de donkere realiteit zonder eenig schijnsel van hoger licht, zonder enige bemoediging.
De plattelandsbevolking is eigenlik een bestiale bende, in toom gehouden door betoverende religieuze formules. De volksdomheid en huichelarij kulmineert in de bedevaarten, waar het bijgeloof in z'n meest bizarre vormen zich openbaart. De geestelikheid in deze novellen wordt gesuggereerd de representante te zijn van de Vlaamse clerus en dat zijn: obskuurlingen van 't ergste soort.
Daarmede ontkennen we Buysse's talent als schilder, sfeer-schepper en verteller niet.
— C — *Ed. A. Serrarens.*

Ru le Cavelier, 6830.
George Kettmann,
DE VLAM DER STEDEN. *P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam,* 1930. (21.5×15.5) 509 blz. ing. f 5.50, geb. f 6.50.

De „ville tentaculaire", de haard waaruit grimmig en fel de vlammen der hartstochten oplaaien, de chaos, 't gewoel en gekreun van de door de erotiek verziekte metropool, hebben de schrijvers van deze al te dikke roman willen uitbeelden. We wisten 't al toen we begonnen te lezen, wat er verder komen zou. Expedities door nachtgelegenheden, kennismaking met danssterren en straatdeernen, confrontaties van eroties belasten en gedegenereerden met enkele stevigen, die niet in de maalstroom wegspoelen. En tussen al die donkere taferelen en tafereeltjes ellenlange bespiegelingen, voortspruitend uit een uitermate wankele en vage filosofie.
'n Epiese stuwing weten de auteurs inderdaad wel te bereiken hier en daar. Er zijn momenten dat we de grootstad voor ons zien liggen als een vuil en walgelik monster in een troebele poel en stinkende lucht. Maar 'n strak en onvergetelik beeld is het niet geworden. Daarvoor is 't te rommelig van compositie.
Om de rauwheid waarmede de erotiese uitspattingen zo maar d'r neer geschreven zijn, moeten we dit boek ten sterkste ontraden.
— D — *Ed. A. Serrarens.*

Emil Droonberg, 6831.
EILEEN MALONY'S REIS NAAR KLONDIJKE. Vertaald uit het Amerikaansch door J. Akkermans. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (20.5×13.5) 231 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.

Pat Eileen sterft in Klondyke juist op het moment, dat Evans, een van zijn vrienden, een groote goudvondst gedaan heeft en uit dankbaarheid voor een bewezen dienst, voor hem een claim afpaalde.
Evans geeft advocaat Murphy opdracht om Pat's dochter, Eileen, in kennis te stellen van haar vader's dood en haar op de hoogte te brengen van de erfenis. Murphy echter tracht zich met eenige vrienden het bezit der nalatenschap te verzekeren en doet daarvoor de misdadiger Lynn met zijn vrouw naar Klondyke komen, waarbij de laatste de rol van Eileen zal vervullen. Dit wordt een misrekening, doordat Eileen Malary, ongerust over haar vader's lot, zich ook aan boord bevindt. Lynn tracht nu haar te verhinderen op tijd te Dawson city te zijn. Geholpen door de journalist Escher en de detective Roblin komt ze toch nog juist op tijd, om te verhinderen, dat de erfenis in verkeerde handen valt. Een boek, als vele andere van dit genre, met de ellenlange beschrijvingen van Blizads, sneeuwvlakken, het gouddelversleven, enz., zonder eenige bijzonderheid, wat dit boek een voorrang geeft boven andere.
— B — *W. Sm.*

Paula Epstein, 6832.
BRIEVEN AAN EEN DOODE MOEDER. *J. Ploegsma, Zeist,* 1929. (30×13.5) 149 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.60.

'n Vrouw, die nog heel jong uit haar ouderhuis is gestooten, die ziekte, ellende en honger heeft gekend, schrijft zich uit in brieven aan haar doode moeder en 't wordt het verhaal van haar leven. Zooals een ander verzen schrijft, zóó zijn deze brieven. Het is een sterke verbeelding en een sterk talent, dat zich hier uit, maar vol Russische somberheid.
Behalve dat de vrouw, die hier verbeeld wordt, naar lichaam en ziel zoo veel ondergaat, dat het ondragelijk lijkt, geeft het geheel ook den indruk weer van 'n geheel onevenwichtigen geest, die met 'n enkele stap in den nacht der waanzin staat. Opwekkende lectuur is het niet. Zéér mooi vertaald.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Amy le Feuvre, 6833.
HAAR EIGEN KEUZE. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1930. (21.5×15.5) 263 blz.
Niet uit liefde, maar om te kunnen blijven wonen

op 't voorvaderlik erfdeel, trouwde Terrie Deverell haar neef Maurice en versmaadde de oprechte liefde van Adrian Musgrave, „die steeds op 't juiste oogenblik in haar leven was verschenen" en van wie ze toch in haar hart 't meeste hield. Haar doel bereikt ze echter niet: immers Maurice voelt niets voor 't oude landgoed en spot ook met de gevoelens van z'n vrouw: hij verkoopt buiten haar voorkennis eerst 'n gedeelte, later 't geheel, en stemt bovendien in religieus opzicht niet met Terrie, die 'n zeer voorname natuur heeft, overeen. Op 'n journalistieke reis naar de Balkan sterft Maurice en de lezer heeft allang begrepen, dat Adrian de weduwe wel in behouden haven zal loodsen, 't geen gebeurt. Al is er wat veel met toevalligheden gewerkt, toch laat dit Protestants-gekleurde boek zich wel lezen, temeer daar de strekking zeer goed is. We hebben niet kunnen ontdekken, of we met 'n oorspronkelik, dan wel met 'n vertaald werk te doen hadden.

— A — *Leo Fens.*

Richard Hardind Davis, 6834.
DE WITTE MUIZEN. Vertaald uit het Engelsch door W. K. van der Tak. *Drukkerij Helmond, Helmond,* 1928. (19×13.5) 223 blz. ing. f 0.50, geb. f 0.75.

Aan de eene zijde van de wereld zit Don Miguel Rojas, bijgenaamd de Leeuw van Valencia, in een kerker onder het fort aan de haven van Porto Cabello in Venezuela. Aan de andere zijde van den aardbol zitten vier jonge Amerikanen met gekruiste beenen en zonder schoenen op de matjes van het theehuis de Honderd-Een-Treden. Ze stichten de orde der Witte Muizen, waarvan ieder lid trachten moet iemand anders het leven te redden. Roddy Forrester, een der jongelui, uitgezonden door z'n vader naar Japan om havenwerk-installaties, enz. te verkoopen, slaagt daarin niet en wordt nu naar Venezuela gezonden. Daar raakt hij, zonder 't zelf te weten in de hooge politiek. Wat daar verder gebeurt komt de lezer vanzelf te weten, als hij dit boek met genot zal lezen.

— A — *J. E. Mulder.*

Sydney Horles, 6835.
DE VAMPIER VAN DOONE HALL. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. Nahuijs. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (18×12) 274 blz. geb. f 1.90.

Een sensatie-roman, iets voor gruwelkamerliefhebbers. Overdreven in dictie en feiten. De auteur is geen meester in 't vak. Het recept bestaat clichématig uit een oorlogsuitvinding van een zonderling in een oud kasteel, waar het spookt, 't lieve nichtje van den zonderling en den strijd om het bezit van het oorlogstuig en het behoud of het verderf van beide personen. Mannen van de geheimen dienst, schurken en spionnen komen er aan te pas. Hier en haar hatelijk anti-Duitsch. Nog al luchtig over het geheel. Voorbehouden.

— Bc — *M. v. M.*

Clarence E. Mulford, 6836.
HET ERFGOED VAN BOB CORSON. Vertaald uit het Amerikaansch door J. Akkermans. *J. T. Swartsenburg, Zeist.* (20.5×13.5) 245 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Jim Watson heeft per testament een ranche nagelaten voor twee broers, die op dat moment nog in de gevangenis zitten. Deze ranche, die gestolen was, was voor zijn dood reeds weer verkocht aan Bob Corson, die als zoon van den rechtmatigen eigenaar der ranche, Watson aanklaagde wegens moord op zijn vader, tengevolge waarvan Jim opgehangen werd.
Als de broeders uit de gevangenis komen, weten ze, dat de ranche verkocht is, dus hun erfenis van geen waarde. Zij trachten nu te bewijzen, dat de verkoop gedwongen is geweest, dus nietig. De getuigen der verkoop, die met hun ware namen geteekend hebben, doch ter plaatse slechts met hun bijnamen bekend zijn, helpen de broeders, als ware vrienden van Bob, van de wal in de sloot. Een poging om met behulp van den sheriff Bob in een ongunstig daglicht te stellen mislukt en het einde is, dat Bob Corson sheriff wordt en de sheriff met de broeders weer in de gevangenis terechtkomt. Het boek geeft een cowboyverhaal, zooals er vele zijn, alleen de uitbeelding der typen, vooral van Nucces en Shorty, de twee getuigen, is zeer goed geslaagd.

— B — *W. Sm.*

Gertrud Prellwitz, 6837.
EEN VROOLIJK SPROOKJESSPEL. Vertaald uit het Duitsch door Dina van Buuren. *Maien-Verlag, Oberhof im Thüringer Wald,* 1929. (19×13.5) 31 blz. ing. f 0.45.

Een alleraardigst openluchtspel, dat in het bosch door kinderen opgevoerd, zeker van groote bekoring zou zijn. Ons doen de hooge lichtgeest en de elfjes al te heidensch aan. Gods engelen immers verrichten een werk als dit: leiden, beschermen, geluk brengen aan wie 't waard zijn. Dit is een der spelen van het Maienwerk, dat er reeds een reeks geeft van dezelfde schrijfster: mysterie-spelen en blijspelen, naast haar gedichten en haar verhalen, alle geschreven uit haar nieuwe levensbeschouwing, die God zoekt en Christus nadert.
De Maienverlag vond voor Nederland zijn vertaalster en vertegenwoordigster in Dina van Duuren te Arksel. Toch lijkt ons dit Maienwerk te Duitsch naar opvatting en bedoeling, niet universeel genoeg, om bij ons of bij andere volken dan het Duitsche ingang te vinden. Voor ons katholieken is 't al geheel overbodig, want wat zij nastreven, bezitten wij immers reeds van den aanvang af, en dan nog zooveel zuiverder en zelfloozer. De edele bedoeling: „het materialisme te overwinnen door den geest van reinen dienst aan het leven" kan echter niet anders dan rijke vruchten dragen.

— B — *M. K.*

Jeanne Reyneke van Stuwe, 6838.
JEUGD. *Albert de Lange, Amsterdam,* 1930. (21.5×15.5) 294 blz. ing. f 2.75.

't Wordt waarlik 'n bespottelike geschiedenis: ten twede male komt de schrijfster aandragen met 't relaas van haar afkomst en familie-omstandigheden, met 't kennelike doel, te voorkomen, dat 't Nederlandse publiek, gezien een en ander, dat deze en gene bekend kan zijn, laatdunkend de neus op zou trekken.
„We zijn wel niet van adel, maar we worden toch met „jonker" en „freule" aangesproken." Jawel. En de heer Vorsterman-van Oyen heeft zowaar ernstige pogingen aangewend, om ons in de adelstand opgenomen te krijten. Jawel. Ziet u, die krisis in de suiker heeft Pa geruïneerd,

maar anders...... zoo, zoo...... En we hebben steeds met de eerste familie's gekonverzeerd...... Wel, wel...... Ten bewijze: 'n oneindige reeks dagboekbladen van 'n backfish met auteurs-aspiraties, die dan met deze, dan met die vertegenwoordiger van de spes-patriae, jongmens van zeer goeden huize, danst, met naam en toenaam gesignaleerd.
't Moet, dunkt ons, toch wel prettig zijn voor onze eerste familie's — de officierenstand — zo te prijk te worden gezet. En als 't nu nog ergens toe diende: bijvoorbeeld, om ons 'n diepe kijk te geven op 't gezelschapsleven rond 1900 in ons land, of 'n scherpe psychologiese uitbeelding van 'n jong-meisje, dat niet de eerste de beste is en hevig worstelt om 't lot de baas te worden. Niets van dat alles: wat naïeve ijdelheid, die zich voordoet als zelfkennis van de bovenste plank; wat onkiese ontsluiering van familie-kwesties, die nochtans nergens de indruk geven van tragiese belijdenissen; voor de rest worden we bezig-gehouden met mededelingen over de toiletjes, die Jeanne bij afwisseling draagt en over de jonge lui, die werk van haar maken...... Waar ze over haar moeder schrijft, wordt de auteur ons nog wel sympathiek. Toegezonden aan de overlevenden van de bijna uitgestorven kring van Mevrouw Kloos' jeugdkennissen, zou dit boek in staat zijn vergeelde herinneringen wat op te fleuren. Nu 't op 't lezend publiek is losgelaten, kan 't hoogstens aan 'n zeker soort lieden 'n prettige avond bezorgen: „Effe kijke, of 'k d'r niemand van ken......"
Misschien dat 't twede deel, dat ten slotte wordt aangekondigd, belangrijker is voor de kennis van onze literatuur ten tijde van 's schrijfsters opkomst.
— Bc — *Leo Fens.*

Maurits Sabbe, 6839.
IN 'T GEDRANG. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum.* 2e druk: 1930. (21 × 15.5) 125 blz.
Sabbe heeft in dit bundeltje enkele novelletjes verzameld, die de herinnering aan de wereldoorlog levend houden. 'n Poging om de Duitse invasie in België massaal en groots te schilderen is hier niet gedaan; de schrijver doet enkele greepjes uit de bonte gebeurtenissen, die met dat gebeuren samenvielen. 't Is niet alles even tragies, zoals 't teer-aandoenlike „Melsen's Kruis" en 't weemoedige „Hoe Fraülein Dämchen begraven werd", de schildering van de oorlogstribulatiën van Meneer van Poppel is van een genoeglike humor, die zelfs neiging vertoont naar de boutade. Sabbe heeft in dit boekje stellig niet 't beste van zijn vertellersgave ten toongespreid, maar de verhaaltjes zijn toch boeiend genoeg om ze ter lezing aan te bevelen.
— A — *Ed. A. Serrarens.*

E. W. Savi, 6840.
SMEULENDE VUREN. Vertaald uit het Engelsch door L. van Son. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (19.5 × 13) 345 blz. ing. f 2.75.
'n Knappe, onderhoudende beschrijving van 't leven der Engelse ambtenaars-families in Voor-Indië: de hoogstaande karakters en de als-'n-riet-bewogenen en de pas-gearriveerde jongemannen, die door schade en schande wijs moeten worden en de intrigérende vrouwen en de teleurgestelden: 'n verzameling mensen van de meest-uiteenloopende geaardheid, door 't lot in 'n kleine gemeenschap bijeengedreven. Belangwekkend vooral is de kijk, die de schrijver ons gunt op de inboorlingen van 't land, waar tans niet slechts 't Engelse volk met bezorgdheid 't oog op houdt gericht. 'n Spannende geschiedenis loopt 'r als 'n rode draad doorheen: 'n jong vrouwtje laat haar man, terwille van haar zwakke kindje alleen, ze reist zelfs naar 't vaderland. In z'n eenzaamheid wordt Ray Meredith bijna ingepalmd door de verstoten vrouw van dokter Dalton, 'n door 't leven verbitterd man, die reeds eerder Ray's kindvrouwtje in 'n onaangename positie bracht. Maar gewaarschuwd door Honor Bright, kom Joyce Meredith juist op tijd in Indië terug. Honor, die van dokter Dalton houdt, drijft haar zelfopoffering nog verder: ze brengt de gescheiden echtgenoten Dalton bij elkaar. Als de dokter gered wordt door z'n vrouw, die bij de aanslag zelf 't leven verliest, ontvangt Honor haar loon: ze krijgen elkaar.
Was 't niet op sommige, van de onze afwijkende religieuze uitspraken en redenéringen, dan zouden we dit boeiende boek om z'n edele strekking op 't gebied van huwelikstrouw en zedelikheid zonder reserve aanbevelen. 't Werk getuigt bovendien, dat ook ontspanningslektuur letterkundig uitstekend kan zijn. Terwijl onze Hollandse auteurs „de kaneel" maar teveel „bij 't lood wegen" zou men waarlik afgunstig worden op de flair waarmee Savi, zonder te leuteren, 'n groot aantal figuren groepeert, hun tevens dooreengestrengelt; psychologies uitnemend getipeerd en verantwoord en 'n natuurlike gave van welzeggen vertoont, die elke gedachte aan gezwoeg om 't juiste woord bij de lezer absoluut uitsluit.
— B — *Leo Fens.*

Edgar Wallace, 6841.
HET GEHEIMZINNIGE EILAND. Vertaald uit het Engelsch door J. v. d. Bovenkamp. *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20.5 × 13.5) 202 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Edgar G. Tatham, kapitein in Engelsche dienst tijdens de Boeren oorlog, heeft een geheim weten machtig te worden betreffende een eiland, rijk aan ertsen en mineralen. Als de oorlog afgeloopen is, trekken hij en zijn zestig volgelingen op een gestolen schip naar het eiland. Hoe verder veel goud gewonnen wordt, paarden worden afgericht voor de wedrennen en de kapitein aan zijn vrouw komt, vormt de inhoud verder van dit bijwijlen onmogelijke verhaal.
— B — *L. R.*

Edgar Wallace, 6842.
HET GEVAARLIJK GEHEIM. Vertaald uit het Engelsch door J. v. d. Bovenkamp. *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20.5 × 13.5) 224 blz. ing. f 2.25, geb. f 3.25.
Eigenlijk gaat het om meer dan een eenvoudig geheim, dat, mits goed geexploiteerd, nog al wat op kan brengen. Dokter v. Heerden, een Duitscher, is een gewetenlooze schurk — het boek is uit het Engelsch — die een vergif wist samen te stellen, het groene roest, dat elken korenakker terstond zou vernielen en voor tien jaar onbruikbaar kon maken.
Op die manier kon Duitschland het overige graan vernietigen en gemakkelijk de betaalde oorlogschulden met woeker terugbetaald krijgen.
Bovendien ontvoert v. Heerden nog een jonge dame, hem heimelijk bekend als een zoekgeraakte

millionairsdochter en wil haar dwingen hem te huwen. Een Amerikaansche detective is hem echter te slim af, ontmaskert bijtijds de groenroest affaire en kaapt de millionairsdochter voor zijn neus weg. Vlotte volkslectuur zonder literaire pretentie.
— B — *L. R.*

FRANSCH.

René Béhaine, 6843.
AU PRIX MÊME DU BONHEUR. *Bernard Grasset, Paris,* 1930. (19×12) 316 blz. ing. Ffr. 15.—.
Deze roman is de zevende van een reeks doodelijk vervelende romans, waarin de heer René Béhaine, met een ijver en een peuterige nauwgezetheid die echter het onmisbare talent voor een dergelijke onderneming niet vervangen kunnen, de „geschiedenis van een samenleving'' poogt te boeken. Volgens het prospectus dat de lezer gelukkig lijk in dit geschrift bij het opensnijden spoedig ontdekt, is de schrijver al sedert 25 jaren bezig aan dit psychologische epos van de drie laatste geslachten. Het is de geschiedenis van twee families en hun twee lieve kinderen, het eene gezin is van deftige afkomst, adellijk, het andere behoort tot de mindere aanzienlijke burgerij. Hij beweert zelf in de aankondiging van deze volstrekt overbodige reeks, dat zijn geest, die volkomen vrij is van vooroordeelen, de opvoeding, het familieleven, de Kerk en de Staat kritiseert. De roman, welks titel hierboven vermeld staat, verhaalt ons de verloving en het huwelijk van de jonge vrouw uit de deftige familie met den jongenman uit het minder deftige gezin. En alle conflicten tusschen hen beiden en tusschen ieder van hen en de respectieve familie, worden tot in den treure, met doodende uitvoerigheid den lezer, die telkens door slaap overmand het boek uit z'n handen laat glijden, voorgehouden. Het is niet de moeite waard zelfs een korte opgave van den inhoud van dit onbeduidende verhaal te geven. Een ieder zij dus gewaarschuwd voor dit prul. Men kan zijn tijd beter benutten met welke andere bezigheid ook. Een vervelende auteur is een hopeloos geval. En René Béhaine heeft in dit opzicht de volmaaktheid bereikt.
— C — *P. v. d. M. d. W.*

Elian J. Finbert, 6844.
UN HOMME VINT DE L'ORIENT. *Bern. Grasset, Paris,* 1930. (17×12) 224 blz. ing. Ffr. 12.
Elian J. Finbert is langen tijd in het Oosten geweest en „ontdekt'' bij zijn terugkeer in Frankrijk het Westen opnieuw. Dit ontdekken is in zekeren zin slechts een dierlijke functie: hij herkent landschappen, typen, boomen, planten en dieren als oude vrienden welke gezamentlijke herkenningen hem Frankrijk weer doen zien.
In het boek vindt ge, temidden van vele gemakkelijke en vlotte descripties, nergens het merkteeken van den schrijver: het woord, een zin, een beeld als een openbaring, lichtend als een bliksemstraal. Het geheel werkt eentoonig, al moet men het met een tachtigerterm „knap geschreven'' noemen. Maar *dit* is in 1930 niet meer *het* criterium voor *goed* werk. Wij eischen méér.
Dit geeft o.a. Pierre Lafue in zijn verhaal *La France perdue et retrouvée* die een zelfde gegeven (doch minder romantiek) behandeld. Hij doet dit echter op een wijze die ons voortdurend boeit. Hij blijkt een mensch met een *ziel* te zijn, waarnaar Finbert niet meer is dan een wat overgevoelig registratieapparaatje.
— B — *Ton Kerssemakers.*

C. F. Ramuz, 6845.
JEAN LUC PERSECUTÉ. *Bern Grasset, Paris,* 1930 (19×12) 238 blz. ing. Ffr. 15.—.
Een roman van Ramuz, auteur van die allermerkwaardigste verhalen, rillend van leven als *La Guerizon des Maladies, Séparation des Races, Le Grande Peur dans la Montagne.* Het is geen beschrijving van gebeurtenissen, van menschen, van dingen; het zijn de dingen zelf. Wonderlijk rëeel geworden door de ietwat bizarre taal. Ramuz heeft een eigen toon, dien ge onmiddellijk herkent. Dien ge ook zeer savoureert, als ge niet te vaak iets van hem leest. Want in zijn laatste boeken is het wel al te zeer een manier geworden. De roman *Jean-Luc persecuté* heeft nog de frischheid van een goed begin. Want al verschijnt dit boek nu in 1930 bij Grasset, het werd twintig jaar geleden geschreven, en is dus een herdruk. Het verhaal lijkt meer op een luguber sprookje dan een greep uit de realiteit. Het speelt natuurlijk zooals alle romans van Ramuz, in de bergen onder de boerenbevolking, wier uitbeelding denken doet aan volksprenten, kleurig en ietwat karikaturaal. Jean-Luc, ongelukkig in zijn huwelijk, wordt krankzinnig, en in zijn waan begaat hij een misdaad; achtervolgd door de bewoners werpt hij zich in een afgrond. Bij Ramuz treft niet zoozeer het dramatisch gebeuren der menschen, als wel de atmosfeer, de atmosfeer rond het gebeuren, welke hij schept door zijn taal, door de directheid der woorden en het ademend rhythme der korte zinnen. Deze twintig jaar oude roman is een der beste boeken van Ramuz. Sterke, expressieve eenvoud.
— Bc — *P. v. d. M. d. W.*

Louis Rouboud, 6846.
LA CHOSE JUDICAIRE. *Bern. Grasset, Paris,* 1930. (19×12) 321 blz. ing. Ffr. 15.—.
La chose judicaire dat is de advocatuur. En Louis Rouboud geeft ons in dit werk een geweldig-vernietigend requisitor.
Hij deelt zijn werk in 37 hoofdstukken in, die elk een bepaald slag advocaten, advocaten-zonden, misdaden, procesbehandelingen en dergelijke behandelen. Dit bestaat dan in het geven van een beschouwing met vele exempelen en „feiten.'' Het breidt zich zoodoende uit tot het heele „leven'' — zooals de rechtsrubriek uit enkele dagbladen b.v. Het is als een geweldige aanklacht bedoeld — en is dat ook, afgezien van het al of niet juist zijn van die aanklacht — maar het zal geen omwenteling te weeg brengen. Daarvoor is het te slecht en te droog geschreven.
— B — *Ton Kerssemakers.*

H. G. Wells, 6847.
MARIAGE. Vertaald uit het Engelsch. *Payot, Paris* 6, 1929. (19×12) 569 blz. ing. Ffr. 14.—.
Marjorie treedt op zeer romantische wijze in het huwelijk met den jongen professor en natuuronderzoeker Trafford. Ze zijn erg gelukkig samen, doch de noodzakelijkheid Marjorie met weelde te omringen, dwingen den geleerde zijne onderzoekingen te staken om geld te verdienen met de practische toepassing zijner wetenschap. Al die uiterlijkheden van een weelderig leven kunnen een zoekenden geest niet bevredigen. Hij

wil weg uit dat leven van ijdel bezit en futiliteiten en trekt met z'n vrouw naar Labrador. Daar in de eenzaamheid en ontbering van een Poolwinter wordt hem de beteekenis van het leven openbaar.
Wij leven om te getuigen voor de waarheid en zoo de collectieve menschheid verder te brengen in haar ontwikkelingsgang tot het volledig begrip. De lievelingsidee van Wells: het humanisme als godsdienst is ook hier weer verwerkt, en voor een christen volkomen onaanneembaar. Wells is heel duidelijk en concreet als hij betoogt welke de beteekenis van het leven *niet* is, maar bij de vaststelling van het ware levensdoel vervalt hij in dezelfde fout, die hij wijsbegeerte en godsdienst verwijt: ijle, wanhopige ideologie zonder eenige sanctie, zonder eenige prikkel. Om dezen wijsgeerigen ondergrond noopt dit werk tot voorbehoud. De karakterontwikkeling is meesterlijk, hoewel misschien wat langdradig. Het Fransch leest vlot, maar is zelfs niet een flauwe afstraling van Wells heerlijk, gouden Engelsch.
— Bc — *C. R. V.*

DUITSCH.

Herman Eris Busse, 6848.
DAS SCHLAFENDE FEUER. *Horen-Verlag, Berlin-Grünewald,* 1930. (19.5×13) 280 blz.
Een Duitsch romantische boerenroman, met de poëtische omgeving van het Zwarte Woud. Goed is weergegeven het eenzame harde leven van de bewoners van dat bergwoud. Alleen, het boek is veel te lang, en het uitgesponnen relaas over den landaard verzwakt den indruk, dien de schrijver ons toch wil geven van het leven van onverdroten werken dier eenzame menschen, in wie op verschillende wijze een droom brandt van geluk, van eerzucht, van immer grooter bezit, van liefde en hartstocht. Er zit gezonde kracht in dit boek en deze eigenschap behoedt den lezer voor de verveling, die hem telkens dreigt te bekruipen bij de te breede bespraakzaamheid van den auteur. Het wezen van dezen roman van een jongen Duitschen schrijver is tweeslachtig; soms doet hij modern, soms ouderwetsch aan. Saamvattend kan men zeggen, dat het een middelmatig boek is, niet buitengewoon goed en niet bijzonder slecht. Men zou het kunnen rangschikken onder interessante lectuur.
— Bc — *P. v. d. M. d. W.*

Gustav Frenssen, 6849.
DUMMHANS. *G. Grote-Verlag, Berlin,* (19.5×12.5) 453 blz. ing. M. 6.50.
„De weg van een Duitscher, of wel de weg van den Duitscher", zoo wordt de geschiedenis, die Frenssen vertelt, aangekondigd door den uitgever. „Dit boek, zegt hij, is als geen ander geëigend in dezen tijd, hart en zin van het Duitsche volk te stalen."
't Is veel beweerd. De critische niet-Duitscher zal die aanprijzing moeilijk kunnen aanvaarden. De wat-langdradige, eenigszins pessimistische vertelkunst van Frenssen heeft uiteraard geen stalende macht. Ook niet in dezen uitgesponnen roman, die slechts gedeeltelijk boeit. Het levensverhaal van Bendix Groth, die Dummhans genoemd wordt, en na allerlei wederwaardigheden met een aardig meisje trouwt, raakt nu en dan wel aan de vraagstukken van na den oorlog, maar kan kwalijk als een poging tot oplossing van die vraagstukken worden aanvaard. De teekening der figuur van Dummhans grootmoeder, die met vuur omgaat, is nog het best geslaagd. In den loop van de geschiedenis vertelt Frenssen enkele waardeerende bijzonderheden over de voortvarendheid der Nederlandsche landbouwers. Psychologisch is het verhaal niet heel sterk.
— Bc — *Vincent Cleerdin.*

Joh. N. Jensen, 6850.
JORGINE. *Philipp Reclam, Leipzig,* 1930. (19×10) 75 blz. ing. M. 0.40, geb. M. 0.80.
'n Vertelling uit oude tijden. Het is het verhaal van een gevallen meisje, dat nu, ofschoon eerst door iedereen bemind en geerd, door allen verlaten, slechts door Hansen wordt aangenomen en tot vrouw gekozen. In harden arbeid krijgen zij welstand en aanzien terug. Het is een prachtige schildering van Noorsche menschen en streken en van algemeenmenschelijke toestanden. Voor degenen geschikt, die rijp en ervaren zijn.
— Bc — *P. Patricius.*

Heinrich Mann, 6851.
DER TYRANN. *Philipp Reclam, Leipzig,* 1930. (15×10) 77 blz. ing. M. 0.40, geb. M. 0.80.
Dit zijn eigenlijk twee novellen nl. Der Tyrann en die Branzilla. Vol spanning, diepte en hoogte. De tyran voor zijn offer, dat hij liefheeft, de groote zangeres geheel opgaand in haar liefde en leven voor de kunst. Mooie taal en prachtige scènes maken deze novelle aantrekkelijk. Jammer, dat er hier en daar re realistische scènes in voorkomen, waardoor het slechts voor rijpere lezers geschikt is.
— Bc — *P. Patricius.*

Rahel Sanzara, 6852.
DAS VERLORENE KIND. *Ullstein, Berlin,* 1930. (19×13) 442 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 4.50
Een roman, die met spannende vertellingskunst ons een lustmoord beschrijft, met alles, wat drum und dran is. 'n Jongen, in zijn moeilijke jaren gekomen, overvallen door zijn hartstocht, vergrijpt zich aan een jeugdig meisje, vermoordt het en stopt het weg in den grond. Al het zoeken naar het kind is te vergeefs. De dader weet zich verborgen te houden, totdat op zekeren dag — reeds zijn eenige jaren verloopen, het lijkje wordt ontdekt. Bij dit verschrikkelijk gezicht beschuldigt zijn moeder hem als den dader. 'n Proces volgt, maar de jongen blijft ontkennen, ook nog na zijn veroordeeling. Dit is de hoofdinhoud.
De innerlijke sfeer van den roman wordt — naar het ons voorkomt — gedragen door de theorie van overerving, die den erfelijkbelasten persoon als 't ware naar zijn misdaad drijft met onvermijdelijke consequentie.
Ofschoon de roman niet positief slecht kan genoemd worden, moeten wij hem toch onder de min of meer voorbehouden lectuur rangschikken.
— C — *P. Patricius.*

Jon Svenson, 6853.
ABENTEUER AUF DEN INSELN. Geïllustreerd door Johannes Thiel. *Herder & Co., Freiburg i.Br.,* 1929. (18.5×12.5) 324 blz. ing. M. 3.—, geb. M. 4.60.
Svenson is hier te lande door vertaling van zijn werk in *'t Groentje* en elders voldoende bekend. En met verlangen zullen velen, jong en oud, een nieuw boek van hem tegemoet zien. Na *Nonni, Zonnedagen* en *Uit IJsland,* die Nonni's avonturen

op IJsland beschrijven, kregen we *De stad aan de Zee* (Kopenhagen) van waar uit Nonni vertrok, tuk op andere avonturen, die ons in dit nieuwe werk worden opgedischt. Dezen keer komen de eilanden Seeland en Fünen aan de beurt die Nonni, in gezelschap van zijn kameraadje Valdemar, doorkruist. De eerste 100 bldz. vormen als een inleiding tot hun grootste avontuur dat dan 150 bldz. in beslag neemt. Ze komen n.l. in aanraking met zigeuners en reizen in hun woonwagen naar Proskilde, Slayelse enz. en landen, ongeweten, met hen op Fünen. Daar krijgen ze met de politie te doen wijl ze meent dat de rondreizende troep de 2 kinderen gestolen heeft. Tenslotte belanden ze bij een dokter in Nyborg wiens vrouw bezorgd over hen is en hen eerst naar Korsör brengt en ze daar in den trein zet voor Kopenhagen. Als Nonni bij Prof. Brynjulfsson weerkeert, wacht hem al een brief uit Frankrijk, waarin hij genood wordt naar Avignon te komen om daar z'n studie's voort te zetten. Met een kameraadje, Richard, gaat hij scheep naar Duinkerken. Nonni's vrienden zullen reikhalzen naar zijn verdere avonturen in Frankrijk. Svensson's boeken zijn zoo natuurlijk en zonder eenigen zweem van sentimentaliteit geschreven, loopen zoo over van levensvreugde en natuurgenot, zijn zoo karaktervol en karaktervormend dat wie ze niet lezen en genieten kan alle contact met de ware jeugd moet hebben verloren.

— A — *Dr. Raph. Kreemers.*

Walter Wanderer, **6854.**
MIT MEISZEL UND BOHRER. *G. J. Manz, Regensburg,* 1930. (18×12) 328 blz. ing. M. 4.50, geb. M. 6.—.

Deze sociale roman beschrijft op 'n interessante wijze, hoe de klove tusschen werkgever en werknemer van christelijk standpunt te overbruggen is. Het is 'n boek, dat midden in onzen tijd staat en op onze tijdsomstandigheden zeer toepasselijk is. De personen zijn goed geteekend, vooral de direkteur van een steen- en kalkbedrijf. In het boek gaat er 'n streven naar verbetering der arbeiderstoestanden, terwijl de handeling in machtige tafreelen aan ons oog voorbijrolt. Deze roman hoort thuis in alle bibliotheeken, vooral in vereenigings-bibliotheeken, waar het volk zijn boeken haalt.

— A — *P. P.*

ENGELSCH.

V. Y. Hewson, **6855.**
THE KING OF LAMROCK. *Philip Allan & Co., London W.C. 2,* 1927. (19.5×13) 328 blz. geb. Sh. 9-6.

Kemtel Trebetherick haat zijn geslacht en vooral zijn eigen vader. Deze haat komt op zekeren dag tot een verschrikkelijke uitbarsting, zoodat Kemtel het ouderlijk huis verlaat en zich naar de Merton's, de erfvijanden van zijn familie, begeeft. Hier wordt hij verliefd op Viola, doch tusschen hem en haar broer Stephen blijft de erfvijandschap smeulen. De oorlog onderbreekt hun liefde eenige jaren doordat Kemtel ten oorlog trekt. Middelerwijl weet Stephen zijn zuster geheel aan zich afhankelijk te maken, zoodat wanneer Kemtel na veel moeilijkheden tracht met haar te vluchten, zij niet durft en middelerwijl loopt hiertusschen door een ander verhaal.

De Trebetherick's bezaten vroeger een eiland: Lamrock en een van Kemtel's voorvaderen, Wellcoley, is daar in afgodische vereering blijven voortleven. Op zekeren dag gaat Kemtel dat eiland eens bezoeken en wordt daar als een god ontvangen. Hij maakt daar kennis met de dochter van den dominee, Mary Jeavons. Voortaan zullen zij elkaar als broer en zuster beschouwen en een intieme correspondentie onderhouden. Totdat — op den avond dat hij Viola Merton niet mee kan krijgen — hij op een eigenaardige wijze tot de ontdekking komt, dat hij niet Viola Merton maar Mary Jeavons tot zijn vrouw moet nemen. Deze twee vertrekken dus samen naar Lamrock, waar hun een koninklijke ontvangst bereid wordt, die echter geheel in 't water valt, daar Kemtel met zijn bruid schipbreuk lijden en slechts met de grootste moeite het eiland weten te bereiken. Dit eigenaardig onderwerp is op prettige en werkelijk interessante wijze beschreven. Voor volwassenen een goed boek.

— Bc — *W. v. d. M.*

Peter Oldfeld, **6856.**
THE DEATH OF A DIPLOMAT. *Constable & Co., London, W.C. 2,* 1929. (19.5×11) 255 blz. geb. Sh. 3-6.

Voor deze goedkoopere nieuwe uitgave onder een anderen omslag vergelijke men onze recensie 4748 in den vorigen jaargang van *Boekzaal.*

Noami Royde-Smith, **6857.**
THE ISLAND. *Constable & Co., London W. C. 2,* 1930. (18.5×12.5) IX-328 blz. geb. Sh. 7/6.

Het eiland is Gibraltar en Myfanwy Hugh, die op de boerderij om droomerige onnoozelheid „Goosey" wordt genoemd, is de heldin van dit knap geschreven verhaal, dat vooral uitmunt door karakterteekening. „Goosey" is een dier meisjes, die lang kind blijven en met wier laat-ontwaakte vrouwelijk gevoel zoo dikwijls gevaarlijk spel wordt gespeeld. Door een denkbeeldige minachting heeft ze een afkeer gekregen voor mannen; als dan op de boerderij 'n overdreven en onecht meisje komt logeeren, dat notitie van haar neemt, ontvlamt ze in sentimenteele vriendschap, die haar geheel volgend leven bederft.

Telkens als 't leven weer iets zonniger voor haar wordt komt de vriendin en speelt haar zelfzuchtig en verderfelijk spel, totdat zij een ongelukkige zwakzinnige vrouw wordt. De arme „Goosey" met haar gevoelig hart wordt als jonge meisje en als oude vrouw bedorven en geexploiteerd door de hartelooze Almand, die altijd weer aan het langste eind trekt. Een droevig boek en lang niet voor iedereen, ofschoon het trieste gegeven voorzichtig en kiesch behandeld is.

— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

Cynthia Stockley, **6858.**
TAGATI. *Constable & Co., London, W. C. 2,* 1930. (18.5×13) 412 blz. geb. Sh. 7/6.

Felicia Lissel, die Shonny genoemd wordt, is de dochter van een beroemd ontdekkingsreiziger en wees. Met een oude zeer excentrieke Russische gravin, 'n bijzonder vermakelijk type, reist zij naar Rhodesia, waar zij geboren werd. Gravin Karsmine gaat er een getrouwde neef bezoeken. Shonny zag het vrouwtje reeds in Engeland en had er geen groote vriendschap voor gevoeld. Dat gevoel wordt versterkt, wanneer zij de gast

wordt van Stalla en haar goedigen man Dick, die aan den drank is, omdat z'n mooi vrouwtje niets om hem geeft. Stella vindt het niets aardig, dat de bekoorlijke lieve Shonny haar in de schaduw stelt, vooral wanneer de beide bewoners van „Tagati" de goudmijn zich voor Shonny gaar interesseeren. De mooie Stella blijkt 'n allerslechtst persoontje te zijn. Tweemaal tracht zij Shonny uit den weg te ruimen, vergiftigt de oude gravin van wie zij meent te zullen erven en schiet bij ongeluk haar man dood, terwijl ze Shonny had willen raken. Shonny ontsnapt — ze heeft haar vaders scherpzinnigheid, trouwt de man dien ze liefkreeg en krijgt bovendien de erfenis van gravin Zaromine.
't Is een echte avonturen-roman en 't zou 'n draak zijn, wanneer ze niet zoo boeiend en soms geestig was geschreven.
— Bc — *Alb. Steenhoff-Smulders.*

IV. DICHTWERKEN.

FRANSCH.

Georges Fourest, 6859.
LA NÉGRESSE BLONDE. *Simon Kra, Paris,* 1930. (18×14) 177 blz. gecart. Ffr. 25.—.
Vóór den oorlog, omstreeks 1910, was Georges Fourest in Parijs bekend als een dichterlijke grappenmaker. In het quartier latin kenden koffiehuizen de parodieën van dezen handigen rijmer, die zijn stadgenooten plagen kon als een stekende mug.
Gedrukt zijn de rijmen van Fourest lang niet zoo aardig als gesproken. Menige grap wordt, zwart op wit, wrang en hard. Menige kwinkslag, wellicht als goedmoedige parodie bedoeld, wordt gemeen in een boekje.
Wie niet heel wat Fransche boeken gelezen heeft, zal trouwens van deze „Chat-noir"-poëzie weinig of niets begrijpen.
De inleiding van Willy haalt wat herinneringen uit den vriendenkring van Fourest op.
Vincent Cleerdin.

J. de la Ville de Mirecont, 6860.
L'HORIZON CHIMÉRIQUE. *Bern. Grasset, Paris* 6, 1929. (19×12) 258 blz. ing. Ffr. 12.—.
Jean de La Ville de Mirmont is een in den oorlog gesneuveld jong schrijver, wiens verzen en proza tans met een inleiding van Mauriac werden uitgegeven.
In zijn verzen blijkt hij een zeer oorspronkelik en gevoelig dichter te zijn, die wat zijn vorm en zijn intensiteit betreft, dicht bij Baudelaire aansluit. Ook zijn proza bevat biezondere kwaliteiten; het is zeer verstrakt en saamgetrokken. De dichter die we uit dit werk leren kennen, moet een melancholieke en navrante natuur geweest zijn, die stukgevreten werd door heimwee, spleen en burgerlikheid. Maar al is zijn werk schrijnend en weemoedig; toch spreekt er de geest uit van beslist voorwaarts gaan met gebalde vuisten en ontvleesde polsen desnoods.
Door dit geheel eigen aksent neemt zijn werk een eigen plaats in onder het jonge werk.
Ton Kerssemakers.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

P. Maximilanus, O.M.C., 6861.
ST. FRANCISCUS EN ZIJN DONNA IN ONZE LETTEREN. *Theo Hanou, Rotterdam,* 1930. (20×11) 159 blz. ing. f 2.—.
Er zijn maar weinig heiligen die de wereld zo geboeid hebben om de heroiek hunner persoonlikheid als de H. Franciscus van Assisië. Zijn bekoring gaat ver over de grenzen van 't specifiek katholieke heen, al is 't dan misschien meer om de problematiek zijner gestalte dan om de evidentie zijner kristelike deugden. Querido gaf onlangs nog een werk uit, waarin hij onder meer in ruim honderd pagina's z'n zwaarwichtige bespiegelingen met rijke documentaties, te boek stelde.
Pater Maximilianus heeft in dit aardige boekje een poging gedaan alle bloemen, die ter ere van Sint Franciscus in ons letterkundig hofke gebloeid hebben tot een bundel te verzamelen. En omdat hij 't gedaan heeft, heeft hij natuurlik echte verering en vaag gedweep met de Poverello zeer kieskeurig onderscheiden. Voor de latere periode was dat alleszins noodzakelik.
'n Enkele keer worden uitingen die de geest van versterving en onthechting ademen als typies fransiskaans genoteerd, terwijl er naar onze mening niets anders in te zien is dan de geest van 't Kristendom, die altijd en overal wereldafkerig is geweest.
Duidelik illustreert dit boekje de fascinerende betekenis van Franciscus voor denkers en kunstenaars en wij bevelen 't als zodanig gaarne aan.
Ed. A. Serrarens.

Hendrik de Vos, 6862.
GUIDO GEZELLE. *Lectura, Antwerpen,* 1930. (21.5×15.5) 67 blz. ing. Ffr. 12.50.
Gezelle als kunstenaar bewonderen we en als mens hebben we hem lief. Talrijke trekken in zijn persoonlikheid boeien zo sterk, dat de geschiedenis hem wel nooit meer zal loslaten. Hij lijkt de eenvoud-zelf en 't aantal Gezelleverklaarders neemt steeds toe. Z'n eenvoud en waarheid is in onze tijd een probleem. En men gaat deze gewone zonderling van alle problematiek ontdoen. 't Regent slagwoorden: pantheisme, kosmies natuurgevoel. De adepten van Freud schromen niet de heilige leedstilte, waarin deze brave strijder zich teruggetrokken had, te ontluisteren van troebele vechterijen, waaraan deze fransiscaanse Godveroveraar zou zijn blootgesteld.
Wat heeft daarom Bernard Verhoeven goed werk gedaan! Wanneer deze beelden-kapitalist ons niet tot koeliearbeid in 't weelderige land zijner metaforen gedwongen had, dan waren we hem nog dankbaarder geweest voor 't fijnzinnige en sublieme boekje dat hij aan de nagedachtenis van Gezelle gewijd heeft.
Hendrik de Vos ziet in Gezelle's leven de mystieke afbakening: de via purgativa, illuminativa en unitiva. We zullen hier de wenselikheid of mogelikheid Gezelle's kristelik leven in deze tripartitie te knippen, buiten beschouwing laten. De Vos wil ons in zijn boekje alleen laten zien, hoe moeizaam Gezelle's aan vreugde en smart zo rijke leven door de brandende louteringen opsteeg naar de eindelike Godsvereniging in den dood, het gotieke opstreven naar het hart van God.
De schrijver heeft dat met grote liefde en verering gedaan. Z'n boekje is klein, te klein om de hele Gezelle te doorzien. Vandaar dat enkele levensfragmenten te vaag behandeld zijn. Wie

echter Gezelle's leven en werk kent, weet deze synthese de vrucht te zijn van veel toewijding.
Ed. A. Serrarens.

FRANSCH.

Victor Feli, 6863.
MGR. ANGER BILLARDS ET BARBEY D'AURÉVILLY. *P. Lethielleux, Paris,* 1930. (19×12) 142 blz.

Victor Feli geeft in haar voortreffelijk werk een prachtig karakterbeeld van de groote mensch en journalist Mgr. Auger Billards, die een der merkwaardigste en belangrijkste figuren is uit de XIXe eeuw. Met Bloy en Barbey d'Aurévilly behoort hij tot de weinige schrijvers, die men zonder te blozen als „Katholiek" in die tijd kan aanwijzen.
Meer in het bijzonder geeft Victor Feli in dit werk de relaties tusschen dezen grooten priester journalist en den even grooten romancier Barbey d'Aurevilly. Betreffende Barbey worden belangwekkende dingen geopenbaard en een boeiende correspondentie gepubliceerd. Maar boven alles openbaart het werk om de gróóte menschelijkheid van Mgr. Billards, die aan onze journalisten heel wat leeren kan.
Ton Kerssemakers.

J. H. Rosny Ainé, 6864.
LA VIE AMOUREUSE DE BALZAC. *Ernest Flammarion, Paris,* 1930. (17×12) 215 blz. ing. Ffr. 10.—.

La vie amoureuse de Balzac is een korte biografie van dezen romancier, waarin (zooals de titel reeds zegt) speciaal de nadruk wordt gelegd op diens verhouding tot de vrouw.
Eenerzijds geeft dit boek, juist door die eenzijdige overbelasting, enkele dingen beter en scherper te zien van de mensch en schrijver Balzac.
Maar anderzijds ver-engt het hem tot een caricatuur. Want *tenslotte* was de vrouw maar bijzaak in het leven van Balzac. Enkelen hebben op zijn leven en zijn werk beslissende invloeden uitgeoefend — inderdaad — maar zij waren niet van die importantie als Rosny en anderen ons willen wijs maken.
Balzac wordt het best getypeerd door de titel van een van zijn beste werken: *La recherche de l'absolu.* Maar men moet dit dan zóó verstaan, dat hij dit absolute slechts in zijn camouflages zoekt. Hij is nooit verder gekomen dan tot de symbolen van het Absolute, die hij in alle dingen der aarde zocht en beeldde. Zoo is de vrouw een dergelijk symbool van het Absolute voor hem — maar verduisterd, vertroebeld en verzwakt, omdat hij nooit de Groote Vrouw — Maria — heeft *gezien.*
En ofschoon er enkele zéér verdienstelijke dingen in dit werkje van Rosny gesuggereerd worden, komt deze toch niet tot een dergelijke plaatsbepaling van de vrouw in leven en werk van Balzac!
Ton Kerssemakers.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

P. Jos. M. Arts, 6865.
ONZE VOORBEELDEN. *Excelsior, Brugge.* (20×16) 1o8 blz.

Deze tweede reeks van *Onze Voorbeelden* bevat de levensgeschiedenis van zeven gelukzalige Dominikanen uit de eerste tijden der Dominikaner-orde.
Hier en daar zou men gaarne een meer uitgebreide schildering wenschen van omstandigheden en verhoudingen waaronder deze mannen werkten, maar overigens doet het weldadig aan, dat de ter zake kundige schrijver niet getracht heeft met eigen fantasie aan te vullen wat aan de oude bronnen ontbreekt. *G. Vrijmoed.*

E. Molt, 6866.
ORANJE BOVEN. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. (21.5×15.5) 248 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

„Een boek voor jong en oud", waarin de portretten van 24 Oranjevorsten en vorstinnen. 't Is van zelf 'n beetje hóóg gestemd en zoo wordt de mantel der liefde wel goed uitgespreid over sommige donkerder bladzijden, welke toch de historie even goed moet laten zien. De houding van Maurits tegenover Oldenbarnevelt kan niet geheél weggepraat worden: er is juist in den laatsten tijd daar te veel over geschreven. Maar het portret van Willem II is wel verbazend geflatteerd en bij Willem II wordt over de moord op de Gebroeders de Witt met geen woord gesproken. Maar... .. geheel onpartijdig geschiedenis te schrijven is wel zeer moeilijk. Over 't algemeen is *Oranje Boven* een belangwekkend en lezenwaardig boek, dat 'n goed overzicht geeft van een stuk onzer vaderlandsche geschiedenis.
Alb. Steenhoff-Smulders.

FRANSCH.

Madame de la Guette, 6867.
MEMOIRES. Geïllustreerd. *Henri Jonguières, Paris,* 1930. (21×15) 204 blz.

De Mémoires zijn in het algemeen précieuse documenten voor het verstaan van den geest en het innerlijke ritme van een tijd. Meer dan welke gewichtige feitenbeschrijving ook geeft de lectuur van een dagboek ons een *inzicht* in een periode.
De mémoires van Madame de la Guette zijn in dat opzicht een welkome aanvulling van de reeks van dergelijke boeken, die er uit de zeventiende eeuw reeds verschenen zijn. Zij geven om een goede kijk op het adelijke leven van het Fransche „platteland", vol beroeringen, opwindingen en idyllen. Mad. de la Guette neemt een voorname plaats in in het openbare leven van haar tijd; zij is goed op de hoogte van de politieke en andere gebeurtenissen van haar tijd en bezit de gave om dat alles scherp te markeeren. *T. K.*

DUITSCH.

Johannes Scherr, 6868.
MENSCHLICHE TRAGIKOMÖDIE. *Philipp Reclam, Leipzig,* 1927. Universal-Bibliothek. (19.5×15.5) VII-203 blz.

Vier studiën, voornamelijk over feiten der Fransche revolutie, in den fellen, bijtenden, kwaadaardigen schrijftrant van Scherr.
In de aanteekeningen (No. 58) vindt de commentator Mendheim gelegenheid om de bedevaarten naar Lourdes en den oorlog van 1870-'71 op rekening van de Jesuieten te schrijven. De leerling doet niet onder voor den meester.
Vincent Cleerdin.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

DUITSCH.

Dr. Otto Kankeleit, **6869.**
DIE UNFRUCHTBARMACHUNG AUS RASSENHYGIENISCHEN UND SOZIALEN GRÜNDEN. Geïllustreerd. *J. F. Lehmann, München,* 1929. (22.5 × 15) 112 blz. ing. M. 5.50, geb. M. 7.—.

Dit boekje is er een, zooals er tegenwoordig zoovele verschijnen.

Het betoogt dat onvruchtbaarmaking door wettelijke regeling mogelijk moet worden.

De opvatting van den schrijver wordt voldoende gekarakteriseerd door de volgende zinsnede uit de voorrede: ,,In tegenstelling met een moraaltheologies standpunt is mijn standpunt zuiver biologisch en onttrekt zich geheel aan een moraal theologische waardebepaling.''

Deze woorden zeggen genoeg. De schrijver stelt de geneeskunde en de biologie naast de moraaltheologie en daarvan geheel onafhankelijk een standpunt voor ons katholieken niet te aanvaarden

Dr. C. Meuleman.

J. H. Oldham, **6870.**
WHITE AND BLACK IN AFRICA. *Longmans, Green & Co., London E. C.* 4, 1930. (18.5 × 12) VI-74 blz. geb. Sh. 4.—.

Schr. voelde zich geroepen, naar aanleiding der lezingen door Gen. Smuts op diverse plaatsen in Engeland gehouden, tegen enkele stellingen van dien spreker op te komen, in de hoop, dat deze er in het boek, waarin genoemde lezingen gebundeld zullen verschijnen, rekening mee zal houden. Een recensie schrijven op een kritiek, gepleegd op een boek dat nog verschijnen moet, zou al te voorbarig wezen. Genoeg zij het, hier te constateeren, dat schr. zeer behartenswaardige wenken neerschrijft ten bate van het zwarte werelddeel en een zeer hoogstaand koloniaalpolitiek standpunt inneemt. Vooral zijn opmerkingen over de missie, ten opzichte van Smuts, die over deze voorname factor bij de bevordering der beschaving in de koloniën, zeer tegenstrijdige meeningen schijnt verteld te hebben, zijn zeer interessant.

C. Slootmans.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

W. M. Erren, O.P., **6871.**
HOOGE TOPPEN. Geïllustreerd. *Geloofsverdediging, Antwerpen,* 1930. (22 × 14.5) 96 blz. ing. f 1.50.

Dit goed vertaalde boek geeft 'n beschrijving van de stichting van den Eerw. P. Latask O.P., die zich de zielen der afgedwaalde meisjes op 'n bijzondere wijze heeft aangetrokken. 't Is een klein onderdeel van 't vrouwenvraagstuk van onzen tijd. In Frankrijk begonnen, heeft 't werk zich langzamerhand ook elders uitgebreid. In 1913 had men reeds bij Venlo een mooi terrein gekocht voor de stichting. Op 28 Mei 1923 werd uit Rome toegestaan 'n zelfstandige ,,Congregatie der Dominicanessen der derde Orde van Bethanië'' op te richten. Doel en inrichting van Bethanië te Venlo wordt in 't laatste gedeelte van dit boek vooral uiteengezet. 't Is een heel apart doel, dat wordt nagestreefd. De zusters van Bethanië veronderstellen bij hare boetelingen een ernstige en oprechte bekeering. 't Gaat niet meer over 'n tijdelijke afzondering van de wereld maar over zich terugtrekken uit de wereld voor geheel 't toekomstige leven, dat ze voortaan in de gestrengheden van den kloosterlijken staat willen doorbrengen. Deze toelating van boetelingen tot 't kloosterleven is zeker ten zeerste toe te juichen; 't is zoo'n zuiver cantatief werk in den geest van de Kerk en van Christus. 't Boek zoo sympathiek sprekend over dit reddingswerk, moet veel verspreid worden.

v. L.

FRANSCH.

P. Guiboud-Ribaud, **6872.**
OU VA LA RUSSIE? *Editions Sociales Internationales, Paris* 5e, 1928. 195 blz. ing. Ffr. 10.—

Schrijver beweert herhaaldelijk objectief te zijn; doch begint met te schelden op Polen. Hij geraakt in een delirium van extase bij 't binnenstoomen in Rusland. — Schrijver geeft toe en erkent vele voor de bolchewisten zeer bezwaarlijke feiten: de werkeloosheid, de woning-crisis, het onvoldoende en zeer ongelijke loon, de duurte der eerste levensbehoeften, omkooperij, eenzijdige bevoorrechting der lagere volksklasse, tirannie, militairisme zelfs voor ,,bloeddorstige'' vrouwen, particuliere handelsverrijking der ,,Nepmaus'', geldverspilling, rassenhaat, zoodat hij een jong Chinees laat zeggen: ,,dat hij blij is hier te leeren, hoe men de deugnieten van Europa in de zee werpt.'' Schrijver erkent het verschrikkelijke der gevangenissen; geeft toe, dat de doodstraf niet afgeschaft wordt voor de politieke gevangenen en aan dezen geen amnestie wordt verleend, hij erkent den meest bitteren klassenstrijd.

Maar hij weet al deze geweldige misstanden te vergoelijken en de bourgeoisie van alles de schuld te geven. Schrijver is niet vrij van heftige antigodsdienstigheid en bruut materialisme. Hij verheerlijkt zelfs de stumperige Russische sociale maatregelen, die in vele landen van Europa aanmerkelijk beter worden getroffen.

Dit boek is alleen geschikt voor *ervaren* intellectueelen, die in staat zijn de sophisterijen van dezen geslepen revolutionnairen advokaat te ontwarren, en zich geen rad meer voor de oogen laten draaien.

Gevaarlijk voor onervaren personen, die onder schijnschoone woorden en verwarrende voorstellingen niet het satanisch gif van revolutie en ongeloof weten te onderkennen.

Dr. K.

DUITSCH.

H. Graf Coudenhove-Kalergi, **6873.**
ANTISEMITISMUS. *Pan-Europa Verlag, Wien,* 1930. (22 × 16) 282 blz. ing. M. 4.50.

Er bestaat geen Joodsch ras en zelfs geen semitisch ras, evenmin als er sprake kan zijn van een eigenlijk gezegd semitisch wezen. De menschengroep welke tegenwoordig het Jodendom uitmaakt, is het product niet van een natuurlijke, maar slechts van een in de geschiedenis kunstmatig gemaakte ontwikkeling.

Het anti-semitisme steunt dan ook niet op rasverschillen en evenmin op eigenschappen of eigenaardigheden welke den Joden als zoodanig eigen

zijn, maar is in diepsten grond geworteld in religieuse tegenstellingen.
Ziedaar de these van dit boek, die met veel wetenschappelijk materiaal aannemelijk wordt gemaakt. Ofschoon we ze daarom nog niet aannemen. Dat het anti-semitisme, zooals het helaas in ons omringende landen maar al te weelderig bloeit, meer een instinctief dan een wetenschappelijk begrond verschijnsel is, nemen we gaarne aan, maar dat deze instincten hun grond uitsluitend en alleen in de religie hebben, nemen we des te minder aan, omdat juist de religie deze instincten het best zou hebben kunnen overwinnen.
Daarom lijkt ook de weg, dien de schrijver tot de overwinning van het anti-semitisme wijst, op z'n minst genomen ondoelmatig. Die zou hierin bestaan dat we een soort Henochisme gingen huldigen hetgeen niets anders inhoudt dan een paar algemeene, natuurlijke waarheden, welke aan Christenen, Joden en Mohammedanen gemeen zijn. Behalve nog dat men zulk een conclusie van een schrijver die zich uitdrukkelijk katholiek noemt, allerminst zou verwachten.
Onze conclusie zou zijn: overwint het anti-semitisme door de instincten daarvan te overwinnen langs godsdienstigen weg én langs den wetenschappelijken weg, waarvoor dit boek het materiaal aandraagt.

G. Vrijmoed O.F.M.

XII. LEERBOEKEN.

H. E. Palmer, 6874.
THE ORAL METHOD OF TEACHING LANGUAGES. *W. Heffer & Sons, Cambridge.* 3e druk: 1928. (19×12) 234 blz. geb. Sh. 5.—.

Dit zeer interessante boek van Palmer bestaat uit 2 zeer verscheiden deelen: een theoretisch en een practisch. In 't eerste legt Schr. uit wat de mondelinge methode is in 't taalonderwijs; welke hare voordeelen zijn; de 3 verschillende typen van mondelinge cursussen; de mondelinge methoden in de scholen en in 't adultenonderwijs. Iedere leeraar, die up to date is heeft deze waarheden al op de een of andere manier gehoord of gelezen. Maar als hij zich afvraagt: hoe pas ik die waarheden practisch toe? zal hij meer dan eens 't antwoord schuldig zijn gebleven. Hier kan Palmer hem helpen. Want, volgens ons weten bestaat er geen boek dat zoo klaar en juist aangeeft hoe een mondelinge cursus in de talen met kans van slagen kan worden ingericht. P. geeft een systematische en gegradueerde samenspraakcursus voor het Engelsch, met hier en daar uitweidingen voor 't Fransch en 't Duitsch, die aan vooruit willende leeraars en leerlingen veel diensten bewijzen kan. Op dit terrein was nog zoo wat alles van meet af aan te doen. Het moeilijkste was natuurlijk het klasseeren van de zeer uitgebreide leerstof. En al gebruikt P. al eens termen, die wat vreemd aandoen (de heele terminologie moest nog gemaakt worden) ze zijn toch niet zoo'n Chineesch, dat er niet met een beetje nadenken aan uit te komen is. Zijn synoptische inhoudstafel op het einde is een meesterstukje van helder inzicht in al de taalverschijnselen en van systematische verdeeling der leerstof. Zijn indeeling in twee hoofdgroepen: zuiver receptief en „receptief plus productief" werk is origineel en de onderverdeelingen zijn zoo helder, dat we terstond weten waar we te beginnen hebben en hoe we moeten besluiten. P. wandelt onversaagd op nieuwe paden en we bewonderen zijn baanbrekend werk. We bevelen dit kostbare boekje dan ook aan alle leeraars, vooral in 't Engelsch, ten zeerste aan.

Dr. Raph. Kreemers.

Dr. P. Gerlach Royen, 6875.
KOLLEWIJNSPELLINGEN EN TAALWETENSCHAP. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1930. (20.5×14) 112 blz. ing. f 1.40.

Pater Royen oordeelde deze nieuwe brochure nodig ter weerlegging van Pater Dr. Jac. van Ginneken's uitlatingen tegen de Vereenvoudigde Spelling. Terecht is Pater Royen van mening, dat geen enigszins ter zake bevoegde achterovergevallen zal zijn van Van Ginneken's beweringen; deze verrieden maar al te sterk hun inspiratie door een levendige fantasie en overrijk gemoed en niet gecontroleerd te zijn door iets, waar de wetenschap toch wel mee uitstaans heeft: het gezond verstand. Het is jammer, dat een zo uitzonderlik begaafd man als Dr. van Ginneken zich tot zulke wetenschappelik onbekookte uitvallen kon laten verleiden.
Pater Royen's verdediging is dan ook alleen bedoeld voor niet-vakmensen, die door de autoriteit van Van Ginneken's naam misschien overrompeld zouden worden.
De auteur dezer brochure zal hen allicht overtuigen: de materie is nu eenmaal niet zo geweldig ingewikkeld!
Toch zou men voor een herdruk of een soortgelijke uitgaaf van Pater Royen wel enige wensen willen uitspreken. Tenslotte is deze brochure toch weinig anders als een aaneenrijging van artikelen, her en der verschenen, — hier verbonden door een vrij losse band, waardoor het boekje gaat lijken op een geschiedenis van het gevecht Van Ginneken-Van Royen. Dit gevecht nu is buitengewoon interessant, maar van meer belang is een heldere belichting van het vraagstuk. Er zit maar weinig lijn in dit boekje, dat herhaaldelik dezelfde argumenten naar voren brengt — en dit tengevolge van Royen's vasthouden aan zijn historie.
Terwille van de lezer zal P.Royen ook goed doen de massale reeksen bewijsstukken als op blz. 30-33 in een noot onder te brengen; hij die P. Royen's conclusie wil controleeren, kan dan daar terecht, en de lezing van het geschiedverhaal kan onbelemmerd voortgaan.

Gerard Knuvelder.

M. F. J. Wolters, 6876.
BEATRIJS. *W. E. J. Tjeenk-Willink, Zwolle,* 1929, Nederlandsche Schrijvers. (17×12) 69 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.25.

Aan de volledige, dus onbesnoeide, tekst der Beatrijs-legende, gaat 'n inleiding vooraf. Daarin worden enige noodzakelike dingen over Mnl. klanken en spelling gezegd en over Mariaverering in de M.E. Aanstippenderwijs geeft de inleider de inhoud en knoopt 'r 'n beschouwing aan vast met 'n konkluzie, die ons te veel door Teirlinck's *Ik dien* is geïnspireerd: „De mensch wordt, elk op zijn beurt, opgeroepen om de hem toegewezen taak in de wereld te vervullen. Eenmaal komt de Stem, die de door lijden gelouterde terugvoert naar de veilige haven, de rust na alle aardsche leed." Dan volgt een en

ander over „Bronnen en bewerkingen", waaruit we zouden moeten opmaken, dat de oorspronkelike legende nog nimmer is uitgegeven: 'n onwetenschappelike onbillikheid! Nadat de inhoud der bewerkingen van Boutens, Rutten en Teirlinck is teruggegeven, worden die kort vergeleken. 'n Opsomming van literatuur en uitgaven (waar bleven Jonckbloet en Kaakebeen?) sluit de inleiding.
Hoewel waarschijnlik als schooluitgaaf bedoeld, zal dit boekje, dat de Mnl. tekst ongezuiverd geeft en Teirlinck's spel in de beschouwingen betrekt, voor menig léraar bezwaar leveren. Hoofdaktekandidaten en andere ontwikkelde volwassenen kunnen er hun voordeel mee doen.

Leo Fens.

XIII. VOOR DE HUISHOUDING.

ENGELSCH.

Catharine Ives, 6877.
WHEN THE COOK IS AWAY. *Duckworth, London,* 1929. (19×12.5) 263 blz. geb. 7-6.
Een kookboek van de bekende medewerkster aan *Eve,* waarin wekelijks een artikel van haar hand verschijnt. Een klare handleiding zoowel voor haar die nog niet kooken kunnen als voor degenen die haar koks beter op de hoogte willen brengen. Iemand die het weten kan zegt van dit boek dat het een uitstekend middel is om een eersterangs amateur-kok te worden. Ieder recept krijgt een afzonderlijke behandeling en vult een bldz. zoodat er geen blaadjes behoeven te worden omgeslagen. En op het einde krijgen we een flinke alphabetische tafel waarin, achter ieder recept, nog op den koop toe wordt aangegeven of het duur, middelmatig duur of goedkoop is.
Aanbevolen aan de liefhebsters. *Dr. K.*

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

G. A. Henty, 6878.
DE LOTGEVALLEN VAN TWEE JONGENS IN TRANSVAAL. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. Tip-top-serie. (19.5×13.5) 198 blz. geb. f 1.—.
De lotgevallen van twee flinke Engelsche knapen, die voor de gezondheid van hun moeder naar Zuid Afrika zijn getrokken. Hier hebben de jongens 'n kolfje naar hun hand, want wat hun vader in Engeland in 't klein deed, vinden ze hier in 't groot terug. Ze maken er heel wat avonturen mee en 'n groote leeuwen- of olifanten jacht is voor hen heelemaal geen zeldzaamheid. Ze maken de Boerenoorlog nog mee, die wel wat al te partijdig door den schrijver, die zelf 'n Engelschman is, wordt voorgesteld. Boeiende lectuur voor onze jongens.
Neutraal. *L. B.*

Hugh Lofting, 6879.
DE GESCHIEDENIS VAN JUFFROUW TUBBS. Geïllustreerd. *Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam,* 1930. (13.5×18) 99 blz. geb. f 2.50.
Hugh Lofting, die de plezierige dwaze vertelsels van dokter Dolittle schreef, geeft hier 'n boekje voor de heele kleintjes. 'n Dwaas vertelsel, met dwaze plaatjes is ook dit kleine boekje. Toch zal de moeder die 't voorleest er even veel van genieten als de kleintjes, er is iets onweerstaanbaar geestigs in Hugh Lofting's manier van vertellen. 't Is goed vertaald en aardig uitgegeven.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Lida van Norden, 6880.
HET UURTJE VAN KLAAS VAAK. Geïllustreerd door Netty Heyligers. *Nederlandsche Uitg. Mij., Amsterdam.* (24×16) 208 blz.
Een schat van leerzame vertellingen voor jongens en meisjes, vlot en aardig verhaald en kostelijk verlucht met teekeningen, die sterk 't kindergemoed zullen aanspreken.
Aan de hand hier van zal men de jeugd de overgang naar 't land van Morpheus stellig verlichten. Voor onze jeugd is 't jammer, dat alles gehouden is in zulk een volstrekt-*neutrale* sfeer — juist in deze uren hebben de kinderen wel eens een andere gedachte of voorbeeld noodig.

M. M.

Estrid Ott, 6881.
GERD EN HAAR VRIENDEN. Vertaald door Bienfait. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. (21.5×15) 233 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.
De vrienden van Gerd zijn zeer echte straatbengels, maar er zijn er verbazend aardige bij! Gerd is het dochtertje van een schrijver en terwijl Vader en Moeder 'n lange reis maken, besluit zij ook 'n boek te schrijven en haar stof vooral op straat op te doen, waar ze nooit mag spelen als Moeder thuis is. Gerd wordt in straatgevechten gemengd en haalt allerlei kattekwaad uit, maar ze is een bovenste beste en ze doet 'n heele boel goed onder haar nieuwe vriendjes. We denken niet, dat de meeste Moeders het leuk zouden vinden als haar dochtertje Gerd gingen nadoen, al komt het bij háár allemaal even goed terecht, 't Is geen boek voor jonge kinderen. Maar voor de grootere is 't wel verbazend vermakelijk en al is dit Noorsche meisje dan ook gevaarlijk zelfstandig, er zit toch pit in en 'n goeden aard.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Leonard Roggeveen, 6882.
VAN DEN SNEEUWMAN DIE PRATEN KON. Geïllustreerd. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag,* 1930. (25×20) 103 blz.
Een allervermakelijkst kinderboek voor kinderen van 6-9 jaar waarvan tekst en teekeningen, beiden van Leonard Roggeveen ver uitsteken boven het gewone genre. De betooverde sneeuwman en de graaf die voor hem naar koning Winter gaat, 't lieve Jasmijntje, Tobias en Hendrik, ze hooren allemaal thuis in een prettig ouderwetsch sprookje, waarnaar de kleintjes op een gezelligen winteravond met open monden zullen luisteren.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Mark Twain, 6883.
PRINS EN BEDELKNAAP. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1929. Ons Boekenplankje. (17×12) 240 blz. geb. f 1.25.
Het bekende verhaal van Mark Twain is hier in 't Hollandsch vertaald; de naam van den vertaler staat er niet bij. Het is de gefingeerde geschiedenis van Eduard VI, die van plaats verruilt met een bedeljongen. En Eduard én de bedeljongen zijn dood-ongelukkig met de ruil, maar kunnen niet

uit het doolhof geraken, waarin zij toevallig gebracht zijn. De jonge koning zwerft arm en verwaarloosd door z'n eigen land en wordt zelfs door degene, die hem uit medelijden beschermen als krankzinnig beschouwd, wanneer hij over z'n rechten spreekt. En de jonge bedelaar, die Engeland's kroon zal dragen, wordt ook als ijlhoofdig behandeld, wanneer hij niets meer weet van vroegere gebeurtenissen en de etiquetten van het hof. Eindelijk, op den dag der kroning komt alles in orde en Tom Cantyde, bedelknaap en koning van enkele weken is de eerste om zijn vorst te huldigen. 't Is een aardige fantasie en zou als jeugdboek zijn aan te raden, wanneer de schrijver ook niet wat sterk gefantaseerd had met de Engelsche geschiedenis, en de ziekelijke knaap, die een speelbal was van de hoofden zijner partij, en de scheuring der Kerk voortzette onder hun drang, voorgesteld had als 'n uitstekend vorst. Ook al was zijn regeering na het schrikbewind van Hendrik VIII 'n verademing, hij stierf trouwens reeds op z'n achttiende jaar en was steeds ziekelijk.

A. Steenhoff-Smulders.

Frits van Vlijmen, 6884.
DE CLUB VAN 4 en 5. Geïllustreerd door C. W. Mandersloot. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag.* (23×16) 190 blz. geb. f 2.75.

'n Boek, waar onze jongens zeker van zullen genieten: de frissche omslag heeft hen al bij voorbaat prettig gestemd, de titel plaatste hen voor 'n raadsel, waar ze persé achter willen komen. En dan gaan ze meeleven met die vier flinke, op hun tijd ook wel 'ns ondeugende Lyceum-leerlingen, die 't best met elkaar kunnen vinden, al zijn 't dan ook vogels van diverse pluimage. Er komt 'n „drama" in hun schoolleven, ze beoordeelen 'n makker klakkeloos onrechtvaardig, maar door schade en schande worden ze wijs en 't is voortaan de club van 5! Hiermee is de eigenlijke intrige van de „roman" ten einde, maar al is dus alles uit technisch oogpunt niet geheel in de haak: 't geen de schrijver er nog verder bij vertelt van 't dagelijksche doen van z'n helden, houdt toch de aandacht tot 't einde vast. Er is humor, er is ernst, alles op z'n tijd. De missieactie krijgt ook haar deel en... gelukkig, zouden we haast zeggen, mislukt er een voor missionaris. Daardoor is de auteur niet in de fout vervallen, waaraan zooveel goed-meenende schrijvers zich tegenwoordig schuldig maken, om de oogst van missiepaters en missiezusters „kunstmatig" te willen opvoeren. Tegenover Kees, die op 't seminarie op z'n plaats is, heeft van Vlijmen met scherp oog voor de realiteit z'nvriend Jan bijtijds z'n vergissing doen inzien en 'n stichtelijk brouwer van 'm gemaakt. 'n Enkele opmerking: aan 't slot gaat Piet naar de... cadettenschool in Breda: dit kan er desnoods nog mee door, al heet die school niet zoo, maar Militaire Academie. Doch wat dan verder volgt is onjuist: „ik geloof dat Piet dit jaar al *reserve-luitenant* geworden is. Hij is dus al flink op weg." Bij 'n mogelijke herdruk, die we 't boek gaarne toewenschen, kan dit worden vervangen door b.v. cadet-sergeant, of: hij hoeft nog maar eindexamen aan de K.M.A. te doen en hij is 2de luitenant... De stijl is buitengewoon-vlot, 'n pluimpje voor de wijze, waarop de jongens aan ons worden voorgesteld; alleen hun eigen jargon is misschien soms wat kinderachtig, althans 't dunkt ons niet geheel naar 't leven. Alles bij elkaar 'n aanwinst. *Leo Fens.*

J. Wagenaar, 6885.
HET GEHEIM VAN DEN BOSCHRAND. Geïllustreerd door Menno. *W. de Haan, Utrecht,* 1930. 240 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.90.

Mijnheer van Doorn heeft een nieuwe uitvinding gedaan op motorgebied, die zijn vroegere compagnon hem afhandig wil maken. Frits Dommers, die op kosten van den uitvinder studeert, weet met durf en beleid alle aanslagen te verijdelen. Een spannend verhaal. *H.*

FRANSCH.

Jeanne de Marle, 6886.
TULLIOLA. Geïllustreerd. *E. Marietti, Turin,* 1930. (20×13) 295 blz. ing. Ffr. 12.—.

Een verhaal uit de eerste tijden van het Christendom. 'n Beetje slap geschreven; niettegenstaande vele romantische gebeurtenissen en veel beschrijvingen voelt men zich geen oogenblik dichter bij de vrouwen van Rome of bij de vorstendochter uit de wouden van Armorica. We zouden zulk soort historische lectuur krachtiger en knapper wenschen.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Wilhelm Pederson, 6887.
CONTES D'ANDERSEN. Geïllustreerd. *Stock, Paris,* 1930. (19.5×14) 224 blz. ing. Ffr. 12.—.

De sprookjes van Andersen zijn hier door Paul Leyssre in 't Fransch vertaald. De omslagteekening en de andere illustraties zijn de oorspronkelijke teekeningen van Wilhelm Pedersen, die de beroemde vertellingen van zijn landgenoot verluchtte bij 't éérste verschijnen.

Alb. Steenhoff-Smulders.

DUITSCH.

Hans Dominik, 6888.
JOHN WORKMANN. Geïllustreerd door Oswald Weise. *Koehler & Amelang, Leipzig,* 1929. (22×15) 392 blz. geb. M. 3.85.

John Workmann is krantenjongen in New-York. Door een paar feiten trok hij de aandacht der redactie van de *New-York Herald* op zich en op zijn verzoek kreeg hij toegang tot de gebouwen der krant. Na twee jaar kende hij alle machinerieën der reusachtige onderneming. Hij huurde een groot huis, waar de krantenjongens een clubzaal hadden en waar zij, die geen thuis hadden, konden slapen. Zijn moeder had toezicht over alles. Een der redakteuren der Herald kwam eens kijken, nam foto's en schreef een artikel in de krant. Den volgenden dag kwam een menigte bezoekers en niemand met leege handen. Daarop trok John naar het Westen, werkte op een groote farm, leerde de machines kennen.

Als cowboy naar Chicago gekomen, werkte hij bij Armour, daarna bij Ford. Zijn eenig streven was millionair te worden en hij was overtuigd. Hij kwam in aanraking met een wichelroedelooper. Deze wist in Chili een rijke goudader maar had geen geld om het te gaan halen. Samen gingen ze nu naar Chili en kwamen met 20.000 Kilo goud terug. Met Morgan en Webster, zijn gezel, stichtte hij de Good Hope Mining Compagny en was op twintigjarige leeftijd 80 maal millionair in dollars! Het boek is neutraal. *F.*

Katholieke Pedagogen

Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden.

Reeds verschenen:

H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:
Leidraad voor Katholieke Scholen
Vertaling en inleiding van Pr. WOLTERS
In soepel kartonnen band .... f 2.25

BERN. OVERBERG.
Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht
Vertaling van L. KNUVELDER
Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 3.50

Thans verkrijgbaar:

LUDWIG AUER:
Nieuwe wegen naar 't oude doel
„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".
Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 2.25

Uitgaven:
Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg
Ook in iederen degelijken Boekhandel

Fa. C F SLOOTMANS - BREDA
SPORTARTIKELEN VEEMARKT 43
Kloosters en gestichten extra korting.

HET WONDERBOEK DER LUCHTVAART

door

L. F. BOUMAN

Chef van het Vliegveld Waalhaven

in omslag f 4.25 gebonden f 5.50

De schrijver is zoo echt met zijn onderwerp vertrouwd Zoo behandelt hij alles zeer populair en onderhoudend. Hij voert ons rond in een vlieghaven en laat ons zien, wat er alzoo te koop is Onze totaal-indruk van dit boek is dan ook *onverdeeld gunstig* en wij kunnen iedereen, die iets over het vliegwezen wil weten, de lezing van dit ook grafisch zeer goed verzorgde boek aanbevelen.
Ir F. Kurris in „Boekzaal".

Dit is nu een boek voor iedereen! Vooral voor de oudere jeugd met zijn groote belangstelling voor de moderne techniek is dit een uitgezocht geschenk! Geheel up to date, prachtig royaal uitgevoerd, met meer dan

200 FOTO'S!

In iedere boekhandel verkrijgbaar of bij

W. DE HAAN - UITGEVER - UTRECHT

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Stelt U belang in:

„De katholieken en het evolutievraagstuk"
„Katholieke moraal en rasverbetering"
Tientallen andere actueele vraagstukken

?

Vraagt een proefnummer van

„HET SCHILD"

Postbus 39 Schiedam. — Reeds 10000. ab.

N.V. Provinciale IJzerhandel
Willemsplein 7-8 - Arnhem - Tel. 23598
Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.
Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied
Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag LANGESTR. 102, Telef. 51

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

(Vervolg van pag. 4.)

legd in de cosmographie, en die, hetgeen hij bij Pholemaïus gelezen had, op zijn zeereizen en tochten uitvoerde."

Het manuscript is geschreven door Andus Bernaldez, een vriend van Columbus, die dezen nà zijn terugkeer van zijn tweede reis in 1496 een bezoek bracht en hem al zijn ondervindingen mededeelde. Bij deze gelegenheid schijnt Columbus ook nog verschillende voorvallen uit zijn vroegere leven verteld te hebben, zoodat de aanteekeningen van Bernaldez eigenlijk tot Columbus zelf terug te voeren zijn. Daar nu aan de echtheid van het manuscript niet getwijfeld kon worden en dus ook de mededeeling van Bernaldez niet in twijfel getrokken kan worden, ligt het voor de hand, aan te nemen, dat Columbus op zijn reis van Italië naar Spanje boeken verkocht, om in zijn onderhoud te voorzien. Daar de boekdrukkunst in dien tijd pas uitgevonden was en er daarom nog maar betrekkelijk weinig boeken bestonden, zal het aantal boeken, die hij waarschijnlijk op een kar met zich voerde, wel niet zoo buitengewoon groot geweest zijn. Door deze ontdekking wordt op de jeugdgeschiedenis van Christophorus Columbus, waarvan men tot nu toe nog maar weinig wist, een geheel nieuw licht geworpen, al behoeft door het bericht dat hij in Milaan gewoond heeft, de vraagt omtrent zijn geboorte in Genua niet ter sprake gebracht worden. Want het is immers heel goed mogelijk, dat Columbus in Genua geboren werd en dat zijn familie later naar Milaan verhuisde.

„OVER DE CHRISTELIJKE OPVOEDING DER JEUGD"

Encycliek van Z. H. Paus Pius XI

opnieuw vertaald door

F. A. J. VAN NIMWEGEN C.ss.R.

Voorafgegaan door een „Kort Overzicht" en een „Schets van den Gedachtengang".

PRIJS 75 CENT

In elken goeden R.K. Boekhandel verkrijgbaar.

UITGAVE VAN

Drukkerij Henri Bergmans & Cie.,

Langestraat 35 — TILBURG

Vermijdt teleurstelling.
VRAAGT BONBONS FINS
Levering uitsluitend aan Particulieren, Hotels, enz. Prijscourant op aanvraag. **Gebr. Smits, Bonbonfabrikanten. Telefoon 721, Breda**

Voor Elegante
Dames- en Kinderkleeding

Eerst kijken bij Gebr. Voss

Nijmegen, Korte Molenstr. 7-9

VERSCHENEN:
Leerboek met Bloemlezing d. Ned. Letterkunde.
voor R.K. Middelb. Scholen door P. A. Kerstens f 5.90

„Dit loffelijke leerboek wil op de eerste plaats de katholieke jeugd leiden naar de katholieke schoonheid. En daarom ook is dit boeiend boek een hartelijk welkom en een warme ontvangst zoo volop waard." HET CENTRUM.

„Ons eindoordeel over dit mooi-uitgevoerde en met zorg bewerkte boek, dat het volkomen op de hoogte is en zijn plaats wel zal veroveren in het katholieke onderwijs, waarvoor het een werkelijke aanwinst beteekent na lange armoe." DE TIJD.

Uitg.-Mij DANTE ALIGHIERI, A'dam W.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten
Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN
Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, — afgelapt en Good-Year Welt. —

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres in gemaakte goederen

Doet uwe inkoopen bij onze adverteerders.

Fa. GEBR. KEMKES, Nijverstraat 14-20, Tilburg, Tel. Int. 1229
Speciaal in Kerkmeubelen.

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

N.V. Van Loo's Wijnhandel, Arnhem, Tel. 24771
Oud betrouwbaar adres voor BORDEAUX-, RIJN- EN MOSELWIJNEN. — MISWIJN.

LIEBRAND'S KWALITEITS LIMONADES
P. F. LIEBRAND — DEN BOSCH — ST. JOSEPHSTRAAT 11

J. LIGTHART-BERKEL - Tilburg - Leonardstraat No. 5
Groothandel in vleeschwaren. Speciaal levering aan kloosters en gestichten.

S. MENHEERE-DUSEE - TILBURG BOUWMATERIALEN, WAND- EN VLOERTEGELS, SANITAIREN
Kantoor : Molenstraat 144 - Telefoon 1058 Magazijnen: Besterdstraat 3 - Rosmolenplein 36

Zoo juist verschenen bij Uitgeverij
„FOREHOLTE" te VOORHOUT

HET LEVEN ANTWOORDT

DOOR MARIE KOOPMANS

Prijs ing. f 2.50; in linnen prachtb. f 3.50

Een roman van het huwelijk en voor onzen tijd. Voor onzen tijd met zijn moderne huwelijkstheorieën en -practijken. In boeienden vorm wordt gegeven de analyse van het leven in drie huwelijken:
In het huwelijk uit berekening zonder kinderen, maar met onnoemelijk veel leed en een tragisch einde;
In het huwelijk uit hoogmoed en met één kind, maar met het diepe ongeluk van vader en kind;
In het huwelijk uit liefde en naar de ware Katholieke opvatting en met waarachtig geluk.
Inderdaad is Marie Koopmans er in geslaagd op pakkende wijze onzen huwbaren jongen dochters en jongen mannen een ernstige waarschuwing te geven tegen huwelijksplannen, die alléén uit wereldsche berekening geschieden.
Haar boek wekt op tot waren levensmoed en levensdurf.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
UITGEVERIJ „FOREHOLTE" TE VOORHOUT

WOORDENBOEKEN NIEUWE TALEN

Elk deel afzonderlijk verkrijgbaar.
UIT VOORRAAD LEVERBAAR

M. J. KOENEN — Dr. J. ENDEPOLS
NEDERLANDSCH
In één deel 16e druk f 5.60

K. R. Gallas en C. R. C. Herckenrath
FRANSCH
Twee deelen, in twee banden f 7.50;
elk deel afzonderlijk f 3.75

I. VAN GELDEREN
DUITSCH
Twee deelen, in twee banden f 7.50;
Elk deel afzonderlijk 6e druk f 3.75

K. TEN BRUGGENCATE—A. BROERS
ENGELSCH
Twee deelen, in twee banden f 7.50;
elk deel afzonderlijk 11e druk f 3.75

Prijs per 4 Woordenboeken Nieuwe Talen, per stel besteld f 27.00.

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

STER-UITGAVEN

In de „Ster-Uitgaven" verschenen tot heden dertien deelen. Deze boeken zijn in hoofdzaak oorspronkelijke werken van de beste auteurs. Zij bevatten onderwerpen, waarin katholieken en zoekende andersdenkenden belang stellen.

o.a.
Gust. Baron Armfelt,
Mijn Weg naar de Kerk.
Uit het Zweedsch vertaald en met aanteekeningen voorzien door Fr. ANDREAS METZ. Met drie autotypiën op kunstdruk.
Een hoogst interessante uiting van wat bij dezen bekeerling in zijn binnenste omging.
Ingenaaid f 2.50.

J. H. Boas, **Israël's Uur.**
De verhouding van Israël tot de Katholieke Kerk en de overgang van de Joden tot het Katholicisme.
Ingenaaid f 3.25.

Gerard Brom, **Katholiek.** Een schets,
Een apologie van de allerbeste soort.
Ingenaaid f 3.25.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

FILMGIDS

OFFICIEEL ORGAAN DER KATHOLIEKE FILMCENTRALE
onder Hoofdredactie van Pater
HYACINTH HERMANS
De prijs is f 2.15 per half jaar, f 4.25 p. jaar
Proefnummers kan men verkrijgen bij de Administratie:

Drukkerij Henri Bergmans & Cie.
LANGESTRAAT 35
TILBURG - TEL. 301

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

No 19 1 OCTOBER 1930 25 cent

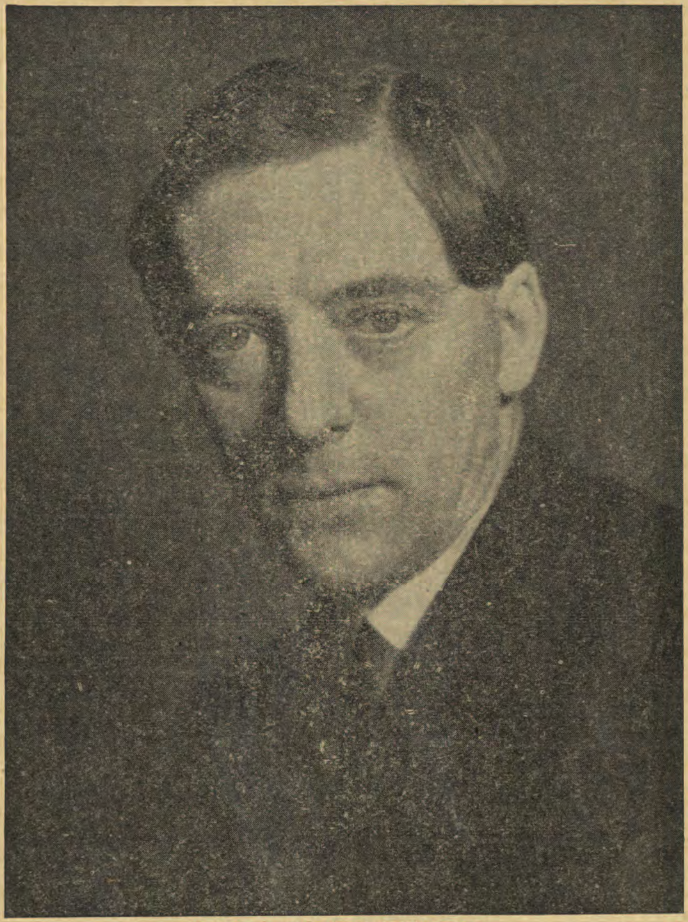

WALDEMAR BONSELS.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

STORM OVER RUSLAND

samengesteld door Dr. Hein Hoeben in samenwerking van de R.W.P. en den bekenden Ruslandkenner Dr. Jos. Froberger.

DE PRIJS IS 35 CENT. Iedereen moet deze brochure lezen!

Uitgave van DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE, TILBURG

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrif berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden

S.: . . . . *Kerk en Staat naar Sint Augustinus*

G. Vrijmoed O F.M.: . . . . *Het Katholicisme*

Dr. M.: . . . . *Hauptmann's Huwelijks-roman*

P. v. d M. d. W: . . . . *Het nieuwe Sparta*

Kees van Hoek: . . . . *Literatuur in Canada*

M. M.: . . . . *Nicolas Schwarzkopf*

Dr. Raph. Kreemers: . *Van reizen en trekken*

UIT BOEK EN BLAD:

Die Bergstadt. — De Gemeenschap. — Der Gral.

VERSCHEIDENHEDEN:

54 millioen boeken in Duitsche boekerijen. — Boekenoorlog in Engeland.

VOOR DE BAKKERIJ VABABI'S ARTIKELEN
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 352
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No. 320.

Doelmatige publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor Uw onderneming.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch
Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Foto H. v. d. Aa te Bergen op Zoom

De bekende dichter Anton van Duinkerken is 6 September te Bergen op Zoom in het huwelijk getreden met mej. Nini Arnolds.

Marie Ebner Eschenbach, wier honderdste geboortedag op 13 September in de literaire wereld veel pennen in beweging bracht.

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003
Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WOESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Zoo juist verscheen bij Uitgeverij „FOREHOLTE" te VOORHOUT
NILS BESKOW **GODS WEGEN**
De beroemde Zweedsche schrijver van „Voor Gods Aanschijn", een der weinigen die er zich in verheugen mogen onder de geheele Nederlandsche Christenheid — en wel in alle schakeeringen — talrijke lezers te tellen, doet thans wederom een nieuw werk het licht zien.
Waar zijn eerste boek in korten tijd in ons vaderland achtereenvolgens VIJF HERDRUKKEN beleefde en de auteur niet geheel ten onrechte **een moderne Thomas van Kempen** genoemd wordt, zoo zal ongetwijfeld zijn nieuwste werk eveneens grooter opgang maken.
Ook in „Gods Wegen" worden in een reeks korte beschouwingen, op boeiende wijze, verschillende godsdienstige en zedekundige onderwerpen behandeld, allen van actueel belang, zoowel voor Protestanten als Katholieken. De auteur orakelt geen algemeenheden; integendeel, dit is het levende woord van iemand, die gedwongen door een groote warme menschenliefde, zijn eigen, innigste gevoelens uitspreekt, in zijn eigen taal, op zijn eigen originele wijze.
Maar hierin ligt tevens de verklaring, waarom Beskow's boeken ook in ons vaderland zoo'n opvallend succes hebben en zij een ware weldaad zijn voor iederen gezondvoelenden christen.
Prijs ing. f 2.40; in linnen prachtb. f 3.20
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
UITGEVERIJ „FOREHOLTE" TE VOORHOUT

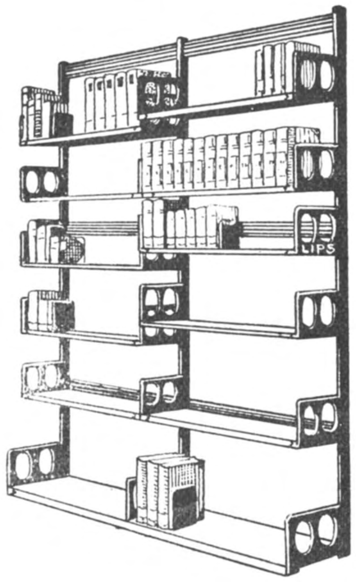

LIPS HANDIG VERSTELBARE

BOEKENSTELLINGEN

IN ELKE LENGTE

LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

Neemt proef met ons

Nieuw Seriemerk „Corona"

van 8 — 10 — 12 ct.

IETS APARTS BIJZONDER FIJN

Proefpakket van ieder 50 stuks

Franco huis met 20 pCt korting

Aanbevelend,

Firma A. Rooymans-Müller

SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.

N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting

Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

N V. „Jacobine-Hollandia"

v/h MERKX & BOERBOOM

NIJMEGEN

Weezenlaan 71 - Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.

Vraagt kosteloos plan en prijsopgave

Fa. Vermeulen & Bloem

Waalsteenfabrikanten

te Beuningen bij Nijmegen.

Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg

TIMMERFABRIEK

Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

H. VAN HOUTUM - Wijnhandel - Gedistilleerd en Likeuren

Driesprong-Teteringen POST BREDA - TELEFOON No. 865 - POST-GIRO No. 127511

STOOMEN **L. C. ROELOFF - BREDA** VERVEN

Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

Firma Alph. van Laarhoven - Het aangewezen adres voor goud, zilver, doublé, alpacca. - Klokken, Horloges, Luxe Klokjes. - Eigen reparatie-inrichting.

VISCHMARKT 8 BREDA

Electr Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN

VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land

VICTORIA-WATER

OBERLAHNSTEIN

Bij geregeld gebruik digestie bevorderend.

KERK EN STAAT NAAR ST. AUGUSTINUS.

Men heeft wel eens de gedachte uitgesproken dat S. Augustinus in den tegenwoordigen tijd,

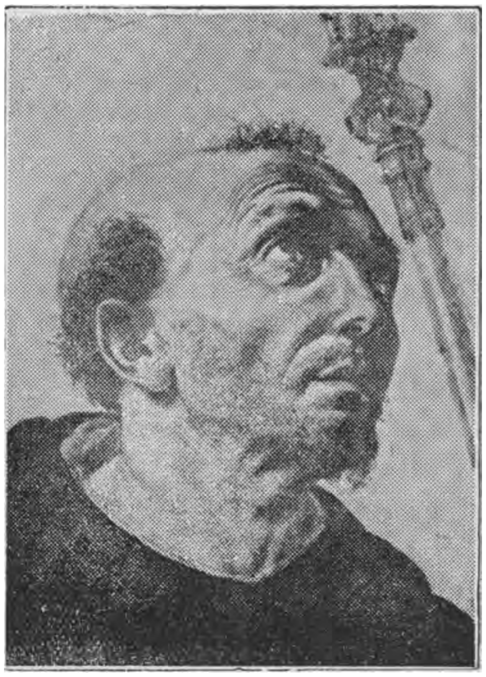

Naar Piero Polla Julo.

Sint Augustinus.

maar een betrekkelijk geringe belangstelling heeft. Wanneer men nagaat, wat er in dit jubeljaar — het 15e eeuwfeest van S. Augustinus' zalig afsterven — reeds over de groote Kerkvader van het Westen verschenen is en staat te verschijnen, in ons kleine land, dan ware die gedachte beter niet uitgesproken, zelfs niet gedacht. Is het niet merkwaardig en spreekt het niet voor de belangstelling van St. Augustinus, dat van Erens' Confessiones' vertaling reeds vier drukken verschenen zijn, in dit jubeljaar zijn van de *Confessiones* nieuwe vertalingen verschenen van Sizao en Fernhout en binnenkort verschijnt de vertaling van p. van Lieshout O.E.S.A. Sizao gaf een biografie, Nörengaard werd vertaald, Bertrand's vertaling beleefde na enkele maanden een tweede druk, de merkwaardige uitgave van Brusse: *Augustinus op zoek naar de Waarheid* is bestemd voor de rijpere jeugd, de artikelen in tijdschrift en krant zijn legio, enz., enz. De belangstelling voor S. Augustinus is groot en dit feestjaar heeft die belangstelling doen groeien en zeer zeker zal deze groei vruchten van groote waarde voortbrengen voor Kerk en Maatschappij.

Pater Duynstee, als historioloog welbekend om zijn Luther-studie's, heeft zijn geestelijke Vader, S. Augustinus, willen eeren met een uitgave: *St. Aurelius Augustinus over Kerk en Staat*, een lijvig boekwerk.

Er valt te constateeren, dat schrijver zijn stof wel meester is, wat niet onbegrijpelijk is van iemand, die reeds een groot werk schreef: *Kerk en Staat*.

Duynstee is, als schrijver, een wondermensch: ijverig herder van een drukke parochie, vindt hij toch nog tijd om groote werken te schrijven, die een zeer uitgebreide voorstudie eischen. Er moet wel veel nachtwerk aan zijn studie zitten. Dat heeft zeer zeker tot gevolg, dat Duynstee's werken min of meer onvoldragen zijn. Een confrater van hem zei eens: „Als Duynstee één werk gaf in drie jaren, dan zou hij meer superieur zijn dan nu hij drie werken in één jaar geeft.'' Zeker, daarin zit overdrijving maar toch ook wel wat waars in. Duynstee is iemand van een geweldige eruditie, zijn belezenheid is schier onbeperkt, wat hij noteert moet enorm zijn, maar helaas, zijn kennen blijft te veel aan de oppervlakte. Als bij een schrijver met die talenten — het zijn er werkelijk vijf — meer doordringen kwam in zijn te behandelen stof, een dieper bezinken, dan zou de Nederlandsche literatuur bij-

Herdenkingsmedaille H. Augustinus door Huib Luns.

zonder groot kunnen gaan op een auteur als Pater Duynstee.
Zijn werk: *St. Aurelius Augustinus over Kerk en Staat* getuigt, dat de auteur met nauwgezette ijver naar volledigheid heeft gestreefd. Wel heeft Duynstee ons niet een nieuw gezichtspunt gegeven, toch is zijn boek zeer verdienstelijk, omdat in het Nederlandsch van Kerk en Staat naar de idee van den bisschop van Hippo nog geen werk is verschenen.
De indeeling van het werk is zeer juist. Het donatisme, Christus en de „Catholica" het gezag, de zichtbaarheid en de eenheid der „Catholica", De Staat, Kerk en Staat, Staat en Kerk, St. Augustinus en de Vandalen.
Inderdaad heeft schrijver ons getoond „hoe voor 15 eeuwen S. Augustinus zich het bestaansrecht van de Kerk en de Staat voorstelde, hoe hij een band van innige samenwerking tusschen beide machten opeischte in 't belang eener gezonde Maatschappij." Dit was schrijver's doel en dat doel heeft hij bereikt.

S.

D. Fr. X. P. Duynstee.
ST. AUGUSTINUS OVER KERK EN STAAT.
Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg, 1930. 428 blz. (24×16) ing. f 4.25. geb. f 5.25.

Standbeeld St. Augustinus.

HET KATHOLICISME.

Het was altijd een heel lastig geval, als iemand om een boek vroeg over het katholicisme. Niet alleen een mensch is maar een mensch, maar ook een boek is een mensch. En een mensch kan altijd tegenvallen, ook al bedoelt hij het nog zoo goed. Dit geldt nog veel meer van een mensch die achter een boek schuil gaat. Aan een levende mensch, dien men tegenover zich heeft, kan men tenminste nog naderen uitleg vragen; men kan hem moeilijkheden voorleggen, zonder dat ze onbeantwoord blijven. Kortom, men kan met hem praten en hem aldus gelegenheid geven om een eersten, wellicht minder aangenamen indruk, weer goed te maken. Maar een boek moet men nemen, zooals het er ligt. Het kan niet antwoorden op vragen, die bij de lezing ervan opkomen; het kan niet meer goed maken, wat het in het eerste hoofdstuk, zonder te willen en te bedoelen, wellicht bij den lezer bedorven heeft.
Want ook de lezer is een mensch en omdat alle menschen nu eenmaal verschillend zijn, is het zoo moeilijk een boek te schrijven, dat aan alle menschen voldoet. Wanneer het nu gaat over wiskunde of taalwetenschap, over economie of zelfs over kunst, dan is het zoo erg niet als een boek tegenvalt. Iedereen weet en handelt er naar, dat de wiskunde of zelfs de kunst niet staat of valt met de wijze, waarop ze in dit of in dat boek worden voorgedragen. Maar op godsdienstig gebied en speciaal wat betreft het katholicisme schijnt dat dikwijls anders te zijn. Met het boek valt maar al te gemakkelijk het katholicisme zelf tegen. Als een schrijver er niet in slaagt door de

wijze van zijn zeggen geestelijk contact met den lezer te krijgen, dan is maar al te groot het gevaar, dat ook het Katholicisme zelf dat contact voor langen tijd verloren heeft. Daarom alleen reeds is het schrijven van apologetische boeken een hoogst verantwoordelijk werk, maar daarom ook voelen we ons gedrongen om zonder eenige reserve het boek van Karl Adam van ganscher harte toe te juichen. Als er nu iemand bij ons komt, die het katholicisme wil leeren kennen uit een boek, dan geven we hem het boek van Karl Adam: *Het wezen van het Katholicisme.* [1])

Karl. Adam.

Om de drie volgende redenen:
Ten eerste, omdat het niet dor en droog intellectueel geschreven is. Het is geschreven met het hart, gecontroleerd door het verstand. De weg naar den modernen mensch loopt nu eenmaal door het hart. Men kan dat goed, minder goed, beter of best vinden, maar men moet er in elk geval rekening mee houden. Veel apologie mislukt, omdat ze den mensch als een telmachine behandelt. Hoe meer argumenten, hoe meer overtuiging. Maar zelfs de beste argumenten laten heel veel menschen koud als een steen. Dat is natuurlijk dom van die menschen, heel dom, maar het hart is nu eenmaal dom, wanneer men de wijsheid tenminste alleen in het intellect zoekt, en in elk geval moeten we daar rekening mee houden.
Karl Adam doet dat. Hij schrijft uit de volheid van zijn hart, van zijn. warm en verlicht priesterhart. Hij heeft de Kerk lief en de menschen, die hij over haar wil inlichten en elk woord, dat hij schrijft is gedoopt in die verlichte liefde. Omdat hij de Kerk lief heeft, geeft hij haar, zooals ze is, en omdat hij de menschen lief heeft, neemt hij hen zooals ze zijn. En zoo is een boek ontstaan, dat spreekt van hart tot hart; een boek, dat men lief krijgt omdat het zoo echt, zoo warm, zoo begeesterend, zoo menschelijk-begrijpend geschreven is; dat niet als een slechte schoolmeester op elke bladzijde den vinger omhoog steekt om u terecht te wijzen, maar dat als een goede moeder met beide armen open voor u staat om u te ontvangen.
Ten tweede is het een boek van begrijpende liefde. Veel apologie gaat langs de menschen heen, omdat ze hen niet begrijpt. We denken hier b.v. aan onze houding tegenover Socialisten en Communisten. Hoe dikwijls en met hoevele argumenten hebben we het Socialisme niet weerlegd? Mais ceux, que vous avez tués, se portent assez bien! Dat komt omdat ook als de liefde de pen bestuurt, het maar al te dikwijls een liefde is, die de psychologie van den socialist niet begrijpt. Karl Adam begrijpt den modernen mensch. Voor zoover we ons herinneren gaat hij zelden of nooit de ketterij of de dwaling of zelfs maar het vooroordeel positief te lijf, maar telkens blijkt uit zijn uiteenzetting van de katholieke waarheid dat hij de moeilijkheden van de dwalenden aanvoelt en dat hij de dwalenden zelf begrijpt. Hij polemiseert niet met hen, hij doet hun nog minder verwijten; hij tracht heelemaal niet hen te overwinnen, maar hij poogt slechts hen te winnen voor de waarheid door met aanvoeling hunner moeilijkheden de waarheid te laten zien, zooals ze is.
Bovenal, en dit is de derde maar niet de minste reden, die dit boek zoo aanbevelingswaardig maakt, van het begin tot het einde en op elke bladzijde afzonderlijk wordt het gedragen en beheerscht door de centrale Paulus' gedachte van Christus voortlevend en voort-verlossend in en door de Kerk. Dit immers is toch het Wezen van het Katholicisme. Niet hier een hoofdstuk over de aflaten en daar een over de Sacramenten en nog een over het primaatschap van den Paus; maar zooals de zee wordt afgezocht door de stralenbundels, die uitgaan van een vuurtoren, zoo zien we al de leerstukken der katholieke Kerk als samengetrokken in het eene, groote, stralende licht van de Kerk als het mystieke Lichaam van Christus Dit laatste vooral maakt dit boek zoo bi-

zonder aanbevelingswaardig voor den katholiek, die soms gevaar loopt om de boomen het bosch niet meer te zien, maar speciaal wat den ontwikkelden niet-katholiek betreft, die iets meer omtrent het Katholicisme weten wil, kan men met een gerust hart zeggen: lees dit buitengewone boek.

G. Vrijmoed, O.F.M.

[1]) **Karl Adam,**
HET WEZEN VAN HET KATHOLICISME. *Foreholte, Voorhout,* 1930. 419 blz., ing. f 5.50, geb. f 6.50.

HAUPTMANN'S HUWELIJKS-ROMAN.

Gerhart Hauptmann's jongste boek *Buch der Leidenschaften* is een werk, dat men met zekeren tegenzin bespreekt.

Velen toch meenen na lezing, dat de heldinnen van dit boek nog leven. Hoe dit zij, veel wat men tegen het zwakke geslacht van Hauptmann's phantasie-beeld zou kunnen inbrengen, kan wederkeerig toegepast worden op de levende werkelijkheid. De lezer oordeele zelf:

Aan de hand van dagboek-notities wordt ons 't verhaal geschetst van een gelukkig huwelijk, waarvan het geluk plots gestoord wordt door de fatale „Einbruch'' (het woord is van Hauptmann!) van de liefde tot een andere vrouw.

Het kan niet ontkend, dat de wijze waarop zich deze wending voltrekt menschelijk-interessant is. Het is zelfs bewonderenswaardig met welk een talent van invoeling en weergave dit wondere voorval op 't domein der liefde is verhaald. Aan spanning en wisseling van gebeuren is er evenmin gebrek. Tusschen de regels door licht bijwijlen 't sympathieke geloof van een mensch, dien men van harten een beter, schooner levenslot zou toewenschen.

Deze man, wiens liefde-gevoel wankelt tusschen twee uitersten, beseft niet welke wonden hij slaat. Zijn innerlijk streven is alle menschen gelukkig te maken — hij ondergaat heel de droeve ontreddering van zijn bestaan. Soms geeft hij zelfs toe — zij het dan met een steile vrijzinnigheid — dat hij over sommige punten gemoedsbezwaren koestert en er zooiets als schuld is.

Hij is een speelbal van z'n eigen gevoelens en men wordt beurtelings door de een en dan weer door de ander beïnvloed.

Soms barst hij in vertwijfeling los: ik ben levensmoe... Es ist jene tiefe Ernüchterung, die, wenn nicht neue Illusionen sie ablösen, ein langes Fortvegetieren unmöglich macht. Die alte Leier, möchte man sagen, wenn man sich den Kreislauf des Tages auf seine nackten, nüchteren Tatsachen reduziert. Immer das gleiche, immer das gleiche. Man steigt aus dem Bett, man zieht sich an — um sich auszuziehen und wieder ins Bett zu legen. Lohnt es, dass sich der Körper, dass sich die Seele in der Zwischenzeit

Gerhart Hauptmann.

Lasten aufbürden, die so schwer sind, dass man sogar am Tage schlafen möchte, was einem nicht einmal Nachts mehr möglich ist.''

Zeker er zijn noodlotstragedieën in dit leven, het kan niet geloochend. Eros kan zoo diep z'n pijlen boren in 't hart, dat 't een wonde wordt, die 't heele organisme verwoest. Doch niet terstond spreke men van noodlot, zoo de liefde eenig geweld lijdt. En zeker is dit „grrroote'' woord misplaatst in dit boek, waar hoogstens een banale verliefdheid een mensch gevangen heeft in haar netten. Men vraagt zich integendeel verbaasd af, waarom deze man, die materieel het leven in alle opzichten overwonnen heeft, deze verliefdheid niet van zich kan afschudden. Aan zijn zijde toch staat een dappere, wakkere, schoone vrouw. Zijn liefde tot haar kon hij verdiepen door een offer en zoo beider bestaan heffen op een hooger plan. Doch

tot zulk een levensniveau kon Hauptmann zijn held niet brengen — immers naar zijn levensbeschouwing zijn vrouw en gezin geen waarden, waarvoor men z'n eigen ik offert — men ontdoet er zich van, zoodra ze vervelen.
Gerhard Hauptmann kent niet de dwingende noodzakelijkheid van een absolute plicht. En toch eerst daar begint de eeuwigheid — eerst daar is het domein waar leven en dood voortdurend in conflict zijn. Doch ook daar eerst vangt het rijk der kunst aan. Biedt de lectuur van dit boek dan een zekere mate van genot?
Wellicht het genot van deernis met een man, die alle kracht en energie in zijn strijd met Eros heeft ingeboet en zulk een deernis is volgens de hedendaagsche begrippen aesthetisch. Wij voor ons zijn echter dit nuttelooze en ongezonde aesthetisme moede, weshalve we onze indrukken samenvattend, dit boek slechts kunnen typeeren als een werk, zonder veel compositie aaneengerijd, nogal dragelijk geschreven (zelden komt Hauptmann echter boven het dragelijke uit) doch weinig verheffend of ontroerend.
Geen enkele figuur is, ondanks 't vastberaden pogen van den auteur, van dieper gehalte dan het gewone roman-cliché! De liefde, welke de menschen van dit boek beheerscht is de hartstocht. Deze liefde is hun adem, hun voedsel, doch wordt nooit tot een instrument van hooger orde, dan een languissant egoïsme.
Neen met dergelijk werk wordt de Duitsche literatuur niet verrijkt en met dergelijke decadente genieters als de „held'' van dit lang-gerekte boek wordt de wereld niet vernieuwd; — we vinden dan ook geen reden om Hauptmann's jongste oeuvre (men kent er den veelgelezen auteur nauwelijks in terug) ook maar in eenig opzicht aan te bevelen.

Dr. M.

---

[1]) **Gerhard Hauptmann,**
BUCH DER LEIDENSCHAFTEN. *S. Fischer, Berlin S.W.* 68, 1930. 505 blz. ing. M. 8.—.
— C —

HET NIEUWE SPARTA.

Een handig in elkaar gezet boek van den veelgelezen mode-schrijver Paul Morand. In ieder geval leesbaar, en niet vervelend. Maar weergaloos oppervlakkig, zooals trouwens al de boeken van dezen auteur. Hij beschrijft in deze „Wereldkampioenen'' vier Amerikanen van hun jeugd af tot hun ouderdom: een Joodsche Amerikaan, een Quaker-Amerikaan, een Duitsch Amerikaan en een Angelsaksische Amerikaan. Hun levensloop en hun avonturen zijn zelfs zeer vermakelijk.

Paul Morand.

Fransche carricatuur.

Er zijn natuurlijk vier vrouwen in het spel en het boek dat begon met vier mannen, eindigt met vier dames.
Ik ken Amerika alleen uit geschriften van Amerikanen en uit boeken van Europeanen over Amerika. Nu is het algemeen bekend, dat de meeningen over dat land buitengewoon uiteenloopen. Door den een wordt het hoog verheven en bezongen als het land der toekomst, een ander, b.v. Duhamel, verafschuwt het, een derde geeft en neemt, en weegt de voor- en de nadeelen der Amerikaansche cultuur tegen elkaar af, en Paul Morand, vermoed ik, behoort tot deze laatste categorie. Daar ik echter volstrekt niet controleeren kan of Amerika en de Amerikanen zooals Morand ze ons voorstelt en beschrijft, in werkelijkheid zoo zijn, weet ik ook niets beslists te zeggen over dit boek. Alleen, ik weet niet hoe het komt, maar ik ben 'n beetje wantrouwig. Hij schijnt mij de Amerikanen alte zeer te beoordeelen naar hun sympathie of antipathie voor Frankrijk. En dat is toch geen afdoende maatstaf. Zonder twijfel is het een kwestie van eenig belang, doch of de auteur, de Amerikanen beoordeelend van uit dit standpunt, een objectieven kijk heeft op dit volk (dat door den een als jong en door een ander als oud beschreven wordt), betwijfel ik ten zeerste. Ten overvloede wil ik wel zeggen, dat Amerika, waar armoede een schande is, mij het meest on-christelijke land van de aardbol lijkt. Het Amerikanisme en het bolsjewisme zijn twee gelaten van een en hetzelfde materialisme. Dit aphorisme heeft niets te maken met Morand's vlot romannetje, waarin een uiterst vermakelijke beschrijving voorkomt van een

kolonie gesticht door apostelen der moderne hygiene: La nouvelle Sparte.

P. v. d. M. d. W.

---

[1]) **Paul Morand,**
CHAMPIONS DU MONDE. *Bern. Grasset, Paris,* 1930. 246 blz. ing. Ffr. 15.—.
— Bc —

LITERATUUR IN CANADA.

Onder de Canadeesche „literari" wordt nog steeds met felheid over de primordiale vraag gestreden of er wel ueberhaupt zoo iets als Canadeesche literatuur bestaat. Ik heb 'ns op een avond, te gast genoodigd in een der selecte Canadeesche clubs, heele vloeden van betoogen over de pro's en de contra's der opgeworpen stelling over mij heen moeten laten gaan. En al is dit weer reeds meer dan een jaar geleden, ik geloof toch nog wel het zwaartepunt daarvan voor onze lezers te kunnen reconstrueeren.

Een stabiele, homogene, in tradities diepgewortelde volksvestiging is de noodzakelijke broeiplaats voor een eigen literatuur, aldus meenden de opponenten. Die broeiplaats is met uitzondering van het zeer eigendommelijke Quebec, van de zeeprovincies en eenige deelen der provincie Ontario nog niet te vinden in Canada. Want het schaarsbevolkte Westen is ver-Amerikaniseerd, er zijn slechts eenige cultureele oases en daar nog domineeren onze Babbitt's, de comfortabele materialisten. In sentiment en in affectie gaat veler hart naar Engeland uit, in manieren en levenswijze kijken wij naar de Vereenigde Staten. Om aan zulke imitatie te ontsnappen tot originaliteit, moge mogelijk zijn, doch het is nog niet gebeurd.

Toegegeven, aldus redeneert de optimistische groep, dat in menig opzicht de literatuur in Canada nog in dezelfde positie verkeert als die in Amerika nu reeds een generatie geleden. Toegegeven, dat een reputatie in Canada nog niet ipse facto een entrée in de wereldliteratuur beteekent, doch er is de laatste jaren een regelmatige en gezonde critische oppositie — vooral in en rond de „Canadian Forum" geleid — welke verheugend afsteekt tegenover de genadige traditie onder welke de Canadees tevreden scheen met de zoetelijke sentimentaliteit van al z'n prozaschrijvers en met den overvloed van romantiekerige poëzie van een ontelbaar aantal zich poeet wanende rijmelaars. Doch die episode is voorbij en we zijn een nieuwe ingetreden, waarbij we de wereld iets toonen kunnen, dat, hoe Canadeesch ook in origine, een literaire waarde heeft welke verre uitgaat over onze landsgrenzen en waarvan het ook elders de moeite loont kennis te nemen.

* * *

We mogen na deze inleiding een korte afdwaling veroorloven, van het in den titel als door de inleiding afgeperkte overzichtsterrein. Immers schrijvende over Canadeesche literatuur in Holland heeft men te denken aan ongetwijfeld vele lezers, die in Canadeesche literatuur geïnteresseerd zijn om het „Canadeesche" ervan. Voor zulken zou geen artikel volledig zijn, indien het niet niet begon met dat grootste Canadeesche epos te memoreeren: Louis Hémon's magistrale roman *Marie Chapdelaine,* dat Grasset reeds in negenhonderdste druk adverteert. Het is de geschiedenis van de Fransch Canadeezen, de Canadiens, in hun voortdurende drang tot pionierswerk; der stoere, vrome boerenfamilies die rijk met kinderen gezegend, steeds nog de voortrekkers

Louis Hémon.

blijven, die nu Quebec gekoloniseerd is, weer hooger opgaan om nieuwe „homesteads" tot cultuur te brengen. En wie van de Atlantische Oceaan kust naar het oude Quebec spoort, die ziet al in de steeds veelvuldiger „heilige plaatsnamen" — het lijkt wel een litanie van Alle Heiligen bemerkte mij eens een medereiziger die van Saint Alphonse, Saint Joseph voorbijstoomde en van daar bij Sainte Anne en Sainte Hélène terechtkwam — hoe de kinderrijkdom der Canadiens reeds verre uitvloeit buiten wat oorspronkelijk Fransch Canada was.

Louis Hémon beschrijft dat Fransche voortrekkersleven zooals het nooit te voren beschreven is en zooals de toekomst het nimmer meer zal kunnen overtreffen. Zijn stijl is gevormd uit volk en landschap zelf: het harde leven in het schamele land, de ijskoude blankheid der sombere bosschen, de kloeke stoere boeren met gezichten door het klimaat stram getrokken als leer doch met in hun oogen nog de eeuwige eenvoud eener nooit eindigende jeugd. Hun werk? „Faire la terre" zooals hun onvertaalbare uitdrukking luidt: van het vijandige oerwoud velden gereed tot den zaai te maken. Hij geeft de wisseling der seizoenen, in het voorjaar als het ijs gaat breken, door de volle heerlijkheid van den al te korten zomer terug naar de ongelooflijke barheid van den langen harden winter, rond de persoon van Marie Chapdelaine de boerendochter, die wacht op haar verloofde François Paradis, den woudlooper, die, eenmaal verdwaald in een sneeuwjacht, nimmer meer terug zal komen. Grootscher is nimmer in een roman de sterkte van een eenvoudig doch absoluut geloof uitgebeeld dan in de figuur van Marie Chapdelaine, wier duizend Ave's van een smeekbede om redding zich omvormen tot een Requiem voor de zielerust van den geliefde; van Marie Chapdelaine die ondanks het bittere leed toch tegen alle verleiding in trouw blijft aan de geboortegrond want: „au pays de Quebec rien ne doit mourir et rien ne doit changer."

* * *

Robert Stead is een der figuren in de huidige Canadeesche literatuur die in eigen ontwikkelingsgang zoo ongeveer alle phases der literaire emancipatie van zijn groot land heeft medegemaakt. Begonnen als journalist is hij thans tegen de vijftig hoofdambtenaar aan een der ministeries te Ottowa. Zijn eerst dichtbundels waarvan *The Empire Builders* nog de meest degelijke en zeker de succesvolst in verkoop is, zijn waardige vertegenwoordigers van de beproefde recepten: sentimentaliteit en romantiek. Het is daarom te merkwaardiger te kunnen constateeren, hoe Stead zich in zijn latere romans daar geheel bovenuit gewerkt heeft.

Bijna al deze romans behandelen het leven der eerste kolonisators in de prairieprovincies: *The Bail Jumper* — *Dennison Grant* (dat de reconstructie van het nationale leven na den wereldoorlog beschrijft) — *The Smoking Flax* en *Neighbours*. Zijn jongste werk is terzelfdertijd zijn meest voldragen en daarom waard als representatief voor Stead's oeuvre gelezen te worden. *Grain* is de studie van een jongen boer die gedurende den wereldoorlog op het land blijft en zich niet als vrijwilliger laat inlijven. En hoewel de bebouwing van het land in oorlogstijd ongetwijfeld voor het vaderland even noodzakelijk is als het leveren van veldslagen, is het de waarde van Stead's boek aan te toonen, hoe vooral in het jonge ruwe Westen de oorlogspsychose zoo sterk was, dat de soldaat op den akker bijkans geen leven heeft om de glorie voor den soldaat in de loopgraaf. Gander's levensphilosophie is er echter een die gegroeid is uit het leven op de onbegrensde oudheid der Canadeesche prairie. Heel het boerenleven, het sloven der ouders, de geneugten van den dorpschen Zaterdagavond, de mysteries en intriges, de romance en het avontuur der prairie ligt als achtergrond tot dit boek.

Robert Stead.

* * *

Gelijk Stead is de veel jongere Hubert Evans journalist geweest. Doch in tegenstelling met Stead heeft Evans officiers-khaki niet verwisseld voor het bureau-jasje doch is getrokken naar *The new front line*, zooals hij zijn boek over Britsch-Columbië noemt. Hier introduceert hij ons bij Walmer de zoeker naar steeds nieuwe landen in de vruchtbare valleien tusschen de Rocky Mountains en de kust der Stille Oceaan. Walker is het type dat nooit rust vindt, die eindelijk sterft in een afgelegen bergkloof niet als een ziek dier, doch „A contented nomad on his granite throne, his prospector's pick a scepter beside him, his kingdom stretching away westward into the Dusk." Het is eenzelfde pioniersbloed, dat de held van Evan's verhaal neer doet strijken aan het idyllische Swan Bay, Mary doet trouwen, zijn eigen huis doet bouwen met de schoorsteen het laatste als een monument van consolidatie. En toch als Swan Bay geheel beschaafd wordt, als het vol zal komen te staan met fabrieken en huizen, dan zullen de nazaten van Mary en haar man weer verder trekken, naar weer een vooruitgeschoven „front line" waar de kreeken nog niet gedempt zijn en de zonnige

bungalow nog verrijzen kan aan het einde van een stil en onberoerd meer.

* * *

Wel sterk steekt de levensblijheid ondanks levensstrijd van Evans af bij den eersteling van Frederick Philip Grove die in *Our Daily Bread* het na-

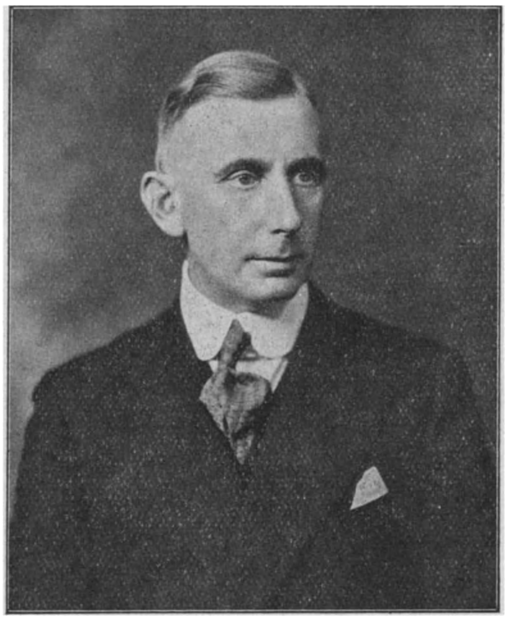

Frederik Philip Grove.

vrante doch strak geschreven verhaal doet van John Elliot, den Sakatchewan boer die met zijn homestead zijn gezin begon. De „homestead" liet zich wel plannen doch de ontwikkeling van zijn kinderen in groote menschen ging wel heel anders dan hij zich gedroomd had. Staat het niet ergens in de H. Schrift: „His tua res agitur"...... In al die kinderen, elk zoo uiteenloopend vindt Grove gelegenheid een portrettuur van personaliteiten te beoefenen, welke op den achtergrond van pionniers-evolutie tot gevestigd boerenbedrijf een ware Forsythe-Saga van het Canadeesche Westen zou kunnen genoemd worden, zelfs tot in de onbegrepen tragiek van dezen koning Lear der prairiën.

We tellen Grove met opzet bij de moderne Canadeesche romanciers, ondanks het feit, dat velen hem om zijn *In search for America* voor Amerikaansch verslijten. Grove, van Schotsch-Zweedsche afkomst, schreef deze Odyseus van den emigrant na den harden strijd zijner eerste Amerikaansche jaren en het is wel een heel ander, een heel zwaarder en ook een heel wat sympathieker geluid dan de opgeschroefde Americanisatie, waarop wijlen Eduard Bok ons vergast heeft. Doch het is nu reeds ver over de d rt g jaren, dat Grove zich in de Canadeesche provincie Manitoba vestigde en zijn beste werk, beginnende met *Settlers of the Marsh* is door en door Canadeesch in conceptie zoowel als in uitwerking.

* * *

Constance Lindsay Skinner is weer heel verschillend in karakter met Grove. En indien deze vergelijking niet heelemaal ten harer voordeele uitvalt, dan moet de lezer het de schrijfster vergeven, waar zelfs sterkere beenen dan de hare zooveel weelde niet hebben kunnen dragen. Miss Skinner is binnen betrekkelijk korten tijd wijd en zijd over het Amerikaansche continent bekend geraakt als schrijfster van fictie met een bepaalden historischen of geographischen inslag. De Amerikanen, die alles kartographeeren, hebben haar ongetwijfeld onder gebracht als de erkende „producer" van grens-verhalen. Wie in de Canadeesche literatuur nog de cow-boys of de nog sterker gevierde „Mounsteed police" verlangt, die kan bij Miss Skunner terecht en *The search Relentless* is er een typisch en tevens het recentste voorbeeld van. Dit boek geeft de beste kwaliteiten van deze schrijfster, haar levendigheid, haar begrijpen doch vooral haar intensiteit volop weer. Zij ontwikkelt in haar verhaal — en dit thema maakt het van veel meer dan alleen provinciaal belang — de these dat mannen en vrouwen van goede opvoeding en verfijnde manieren in het primitieve leven der grensstreken precies dezelfde problemen ontmoeten als in het meest beschaafde groote stadsleven, problemen die evenwel in de eenzaamheid der wildernis zoo mogelijk nog intenser toegespitst zijn. Hier geeft de schrijfster ons avonturen-materiaal, waarmede we in Europa overigens verre van onbekend zijn, doch zij doordeesemt dit met een elementaire poëzie welke heel het boek tot iets intiems omtoovert en ons haar levendig geschilderde karakters doet zien in het scherpe klare licht van sterrenachten „Shot through with the glory of the northern lights."

* * *

We mogen dit artikel niet besluiten alvorens een enkel woord gewijd te hebben aan twee moderne Canadeesche auteurs, wier faam niet alleen reeds tot Europa doch zelfs reeds tot in Holland doorgedrongen is

Constance Lindsay Skinner.

Mazo de la Roche is beroemd geworden doordat haar roman *Jalna* die tien duizend dollar prijs in de wacht sleepte waarmede de „Atlantic Monthly" haar onder elf honderd mededingende manuscripten bekroonde. Geboren en getogen in Toronto, studeerde zij eerst voor arts, doch gaf het lancet er reeds spoedig voor de pen aan. *Explorers of the Dawn* steekt onder haar eerste werken, op een teekenbord in een landhuisje geschreven, wel bijzonder uit. *Jalna* [1]) is ook door de Hollandsche vertaling, welke er van verscheen wel zoo bekend geworden, dat verdere aankondiging overbodig kan heeten.

De andere Canadeesche beroemdheid is zonder twijfel Stephen Leacock. Hij is professor aan een der bekendste Canadeesche Universiteiten en een erkend economist in zijn land. Het moge dan voor een advocaat als bijv. Mr. Jan Schevichaven niet zoo buiten zijn terrein liggen, om als Ivans detectief verhalen te creeëren, voor een hooggeleerde, economist en statisticus, is het zeker wel heel uitzonderlijk daarnaast een der meest komische schrijvers van zijn land te zijn. Zijn humoristische geest is hem zoo voordeelig uitgekomen, dat hij de laatste jaren min of meer mechanisch op het bekende Leacock-sche manieren blijft doorborduren. Wie bv. een zijner jongste werken *Short Circuits* geniet, kent dan meteen al zijn andere „kortsluitingen" in het humoristische genre. Doch ongetwijfeld is Leacock geestig, en het is de hilarische geestigheid van een man van onzen tijd, die zijn slachtoffers zoekt bij de bioscoop of in de Pulman-car. In zooverre zal hij vandaag sterker appeleeren dan bijv. Jerome K. Jerome of ten onzent Hans Martin, hoewel deze laatste in zijn latere bundels schetsen merkwaardige overeenstemming van procédé vertoont met den verren Canadees. Ten overvloede verdient het vermelding dat, evenals onze bekende humorist, ook Leacock

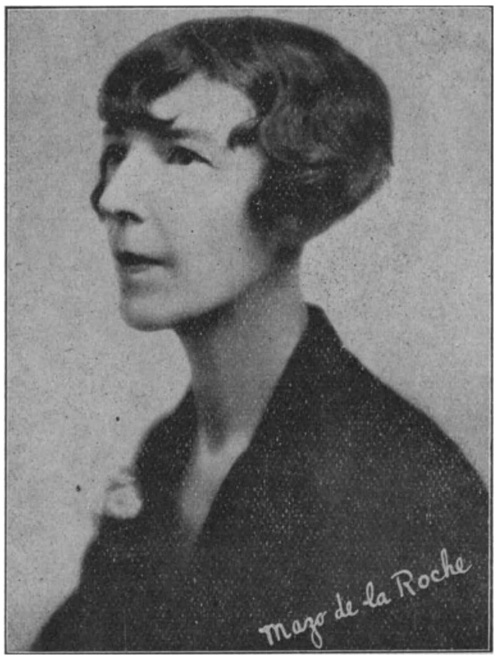

Mazo de la Roche.

schetsen heeft geschreven van een mooie, teere gevoeligheid. Zijn oude en weinig bekende *Sunshine Sketches of a Little Town* zijn ware juweeltjes in dit genre.

Stephen Leacock.

Moderne literatuur: de oorlogsboeken mogen dan niet vergeten worden. Ten dien aanzien wordt Canada vertegenwoordigd door *All Else is folly* van Majoor Acland, voor welk boek niemand minder dan Ford Madox Ford een hooggestemde voorrede schreef.

We memoreeren deze allerjongste vermeerdering der moderne Canadeesche literatuur alleen, wijl het als sluitstuk past in ons betoog, hoe de laatste decade werkelijk negatief en critisch werk in belangrijke mate vooruitgegaan is in Canada. Ongetwijfeld is de Canadeesche literatuur nog steeds sterk Canadeesch gebleven, doch deze „couleur locale" heeft zich bij de jongeren ontwikkeld onder een horizon, welke in waarheid universeel genoemd mag worden!

Kees van Hoek.

---

[1]) **Mazo de la Roche,**
JALNA. *H. P. Leopold, Den Haag.*
— C —

NIKOLAUS SCHWARZKOPF.

Schoolmeesters zijn in den regel pedant, maar wanneer zij wanen dichter te zijn, worden zij onuitstaanbaar, omdat zij bijna altijd de gevaarlijke neiging vertoonen de poëzie met de paedagogie te verwisselen. Dit feit is nu eenmaal vaste regel geworden. Maar evenals iedere regel zijn uitzonderingen heeft, zoo is dit ook met de schoolmeesters het geval. Zoo'n loffelijke uitzondering is ongetwijfeld de vroegere schoolmeester van Ockenheim, Nikolaus Schwarzkopf, die onlangs als eerste winnaar den Georg-Büchner-prijs ontving.

Ondanks al zijn talent voor de paedagogie is Nikolaus Schwarzkopf alleen voor z'n emplooi schoolmeester geweest; z'n voornaamste taak was steeds werkelijk en waarachtig dichter te zijn. Deze waarheid heeft vroeger Wilhelm Schäfer ontdekt en staat voor de kenners van zijn werk reeds langen tijd onomstootbaar vast. Jammer genoeg blijft het getal van hen, die dit weten,

altijd nog veel te klein. En hoe zou het ook anders zijn! Evenals zijn landsman Peter Bauer schrijft Nikolaus Schwarzkopf bijna uitsluitend voor de stillen in den lande, voor de eenzamen, die voortleven ver van den breeden heirweg der drukke massa, die midden in het jachtend gedoe der grootstad nog steeds tijd vinden voor de velerhande schoonheden, zooals de nood van het alledaagsche leven ons die te bieden heeft. En evenals Bauer is hij zelf ook weggevlucht uit het stormige, woelige leven naar deze serene stilte en zijn eerste werk, de sterk realistisch behandelde roman *Greta Kunkel*, bezit nog alle kenteekenen der toenmaals heerschende tijdsstrooming. Terwijl Bauer uit zijn Sturm- und Drang-tijd een donkere, sombere tonaliteit bewaard heeft en overal ernst en waardigheid op den voorgrond plaatst, neigt Schwarzkopf steeds meer over naar de zonnige lichtzijden van het leven, waarbij de ernst alleen gewaardeerd wordt als de ondergrond eener optimistische levensbeschouwing. Hij beschouwt dezen ondergrond echter ook als een noodzakelijkheid, die door zijn verbinding, zijn versmelting met de opgewektheid haar eigenlijke beteekenis en waarde verkrijgt.

Nikolaus Schwartzkopf.

Een fijngevoelde en zon-bestraalde pottebakkers-novelle uit het Odenwald *Das kleine Glück* is na zijn eersteling slechts een halte op den weg naar het doel, maar reeds een halte met de blijde stelligheid eener spoedige bereiking. Onmiddelijk daarna zet de dichter reeds den grooten, beslissenden stap in het stadium zijner groeiende ontwikkeling, zijner aesthetische rijpheid met *Maria von Rheine*, een verhaal vol franciskaanschen eenvoud en zoo simpel als een middeleeuwsche legende, iets zeldzaams en iets heel fijns sinds de dagen van Eichendorff en Gottfried Keller. En toch is dit boek nog niet fijn genoeg, om niet overtroffen te worden door een allerkostelijkste dier-novelle *Riesele*, de geschiedenis van een klein paardje, maar veel, veel meer; het is een zielebelijdenis, open, wijd en diep, gebed in de warme innigheid van een idyllischen vrede. Tusschen deze beide verhalen ligt *Das Walzerdörfchen* haast verborgen. Het is een verzameling van kleine schetsen en lotgevallen, hoofdzakelijk ontleend aan de vreugden en de smarten van een schoolmeestersbestaan. Nu volgt met den eersten roman *Judas Iskariot* een misschien wat onlogische, maar zeker geen onhandige zijsprong naar het gebied van de psychologischen geschiedenis-roman met politieken inslag. De korte novelle *Das Domkind* is echter weer geheel in den ouden trant: een zeldzaam zinrijk kleurenspel tusschen zwart en goud. En dan ten slotte *Der schwarze Nikolaus*. Men moet de diepe en toch zoo stille beschouwelijkheid van het Rijn-dal met zijn zonnige wijnbergen kennen, om dit boek in zijn volle diepte te genieten. Men moet voor alles van harte kunnen lachen om het troostende, milde lachen der ziel te leeren. Men moet kennis verzamelen om wijs te zijn.

We hebben aan Schwarzkopf echter nog iets anders te danken, wat op het eerste gezicht niet zoo voornaam lijkt, maar wat misschien de mooiste gave is van zijn kunnen: wij bedoelen zijn boekje over *Matthias Grünewald*. Midden in een tijd, waarin 't Duitsche volk zich weer haar enge verwantschap met dezen schilder begint bewust te worden en de wetenschap heele stapels werken over dezen grooten Duitscher op de leestafel ligt, verschijnt dit boekje toch als iets nieuws, als iets geheel persoonlijks.

Het spreekt heel weinig over de harmonie van lijnen en kleuren, maar des te meer over de gloeiende, brandende ziel van dezen „eersten expressionist'', van zijn extatisch beleven, van zijn geloovige overgave aan een gewijde taak. Hij spreekt hierover in zoo'n meesleepende taal, dat zij slechts kan opborrelen uit de diepste diepten eener waarlijk vrome ziel, telkens doet hij een krachtig beroep op ons geweten en roept ons toe, ondanks de aardschheid van

Gottfried Keller.

uw willen en werken zijt gij kinderen Gods. In dit kleine boekje is trouwens ook het fundament gelegd voor den laatsten roman van den dichter, waarvoor hij den Georg-Büchner-prijs verwierf en daarmee bekend werd over heel het literaire Duitschland: *Der Barbar*. Over dit boek willen we alleen dit zeggen: het is geenszins, zooals men zou meenen te mogen verwachten, een poëtische biographie voor cultuur-behoeftige „Philister", maar een leven, dat de overgave van heel een leven vergt, een werk dat groot en hoog staat te midden van een vaak kleinen en kinderachtigen tijd...

„De wijsgeer van het goedige hart", zoo heeft men Nikolaus Schwarzkopf eens genoemd. En het schijnt ons, dat men met deze karakteristiek het diepste wezen van dezen echten Rijnlander getroffen heeft. Nikolaus Schwarzkopf heeft zich uit het lijden en den nood van den wordenden groei omhoog gewerkt tot de stille vreugde der rijpheid en zoo het schoonste en het diepste levensdoel erkend: zich zelf weg te schenken aan anderen. De harteklop van deze goedheid is de harteklop der wereld. *M. M.*

VAN REIZEN EN TREKKEN.

Toevallig kregen we dezer dagen een boek in handen van den bekenden ontdekkingsreiziger Sir Sam. White Baker (1821-1893): *True Tales for my grandsons* en we werden bijzonder getroffen door het interessante verhaal *The Cruise of the Whaler*. Een vader wil, in dat boek, zijn zoon doen ophouden met lezen, omdat het te donker geworden is. Doch de jongen is zoo verdiept in zijn lectuur dat hij van geen ophouden weet en hij verontschuldigt zich met de woorden: „Het is zoo'n mooi boek, vader, en de geschiedenis is zoo verhaald, dat je alles zien kan alsof je er zelf bij was." Dit pluimpje kon ook op het boek van Baker worden toegepast, hoe primitief het er toen ook met de walvischvangst toeging. Doch nog veel meer op het up-to-date boek van Andrews.[1]) Het is van een schrijver, die op ontdekkingsgebied zijn sporen heeft verdiend en die o.m. de ontdekker is van de bekende dynosaurus-eieren die nu in het Museum van Natuurlijke Geschiedenis te New York worden bewaard.

Een tweede toeval was het boek van Paul Morand: *New York*. De Fransche schrijver, wiens boek zoo pas van de pers komt (en dat we elders reeds bespraken) stond in bewondering voor deze vondst van Andrews en zegde al de Rembrandts uit het New Yorksche Metropolitan Museum voor deze eieren cadeau te willen geven.

Het verschijnen van dit boek danken we denkelijk aan een vroeger werk van Andrews: *On the Trail of Ancient Man* waarin het relaas gegeven wordt van de expeditie in 1922-'23-'25 ondernomen in Midden Azië en de Mongoolsche woestijn. Andrews heeft daadwerkelijk bewezen wat Prof. Osborn al had beweerd in 1900, n.l. dat Azië de bakermat is van de oudste vormen van het zoogdieren-leven.

Dit boek is retrospectief: het verhaalt ons, hoe de kleine jongen uit de wouden van Wisconsin opgroeide tot den wereldberoemden ontdekkings-

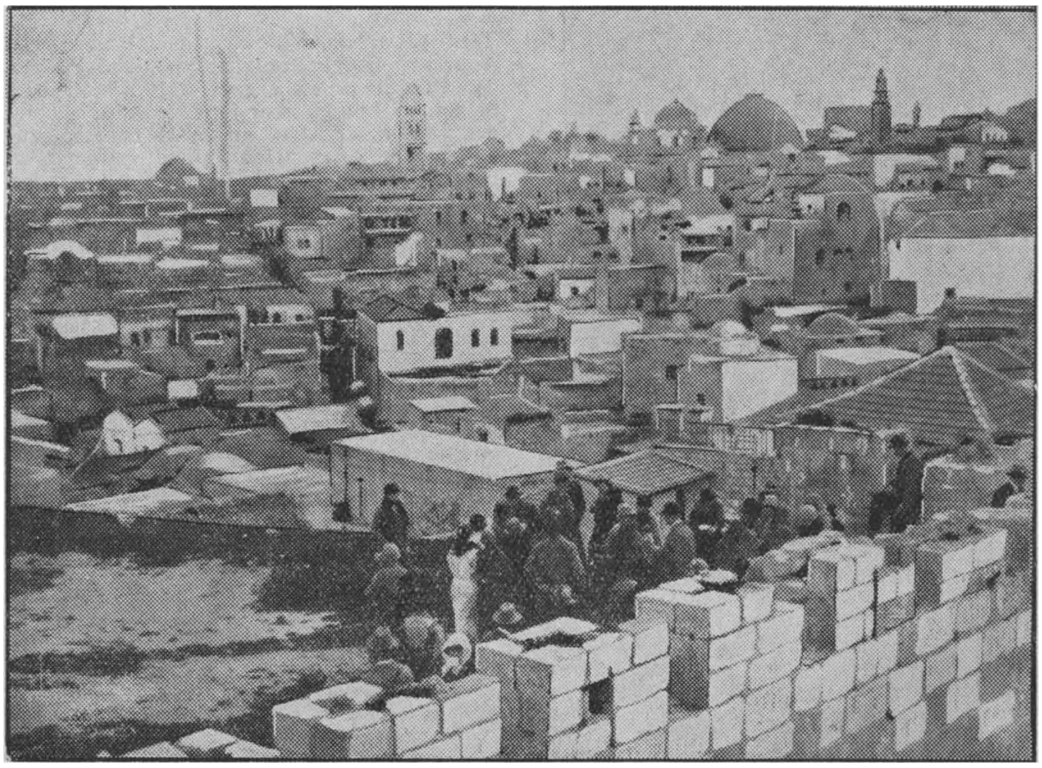

Panorama van een stad in het verre Oosten.

reiziger von Haus. Hij heeft veel te danken gehad aan talrijke Maecenae, die hem finantieel hebben gesteund, doch ook Amerika en vooral New York danken hem veel. Want in zijn musea

Inwoner van den Orient

zijn voor 't oogenblik de rijkste verzamelingen ter wereld van het universeele dieren leven. In een nota van den uitgever lezen we dat de rechtstreeksche aanleiding tot het schrijven, G. P. Putnam was die het idee suggereerde. Met stukken en brokken zag het verhaal het licht. Het werd geschreven op booten, in treinen en zelfs in een vliegmachien, en het werd van zoowat overal naar New York gestuurd. Zoo komt het, dat Andrews het zelfs nooit in zijn geheel had gelezen vóór de publicatie, en de volle verantwoordelijkheid voor het opstellen en rangschikken valt dus op den uitgever. Doch het werk was bij Putnam, zelf een bekende persoonlijkheid ook op literair gebied, in goede handen. Het begint met het interessantste: de walvischvangst. Een roman kon niet boeiender geschreven zijn. Wat een schitterend model voor wetenschappelijk werk dat zoo vaak ofwel onleesbaar droogstoppelig wordt of al te zeer tot vulgarisatiewerk verloopt. Tien jaar ondervinding liggen hier verwerkt. Andrews ontdekte ook den uitgestorven gewaanden Californischen grijzen walvisch. Dan leiden hem zijn schreden naar Japan en China welke landen hij beter dan wie ook heeft gezien en onderzocht. Een afzonderlijke expeditie bracht hem in Hollandsch Indië; hij gaat op jacht in Mongolië en vestigt zich ten slotte in Peking, in een ouden Chineeschen tempel, na ook Korea in alle richtingen te hebben doorkruist. In Peking rust hij uit en bereidt zich voor op dien anderen tocht, in het voorgaande boek weergegeven.
Niet alleen als wetenschappelijk werk en als verhaal, dat voor velen onbekende gezichteinders opent is dit boek een meesterwerk. Ook om zijn spannenden stijl, zijn onverwachte vondsten, zijn klaren kijk op allerhande dingen en vreemde toestanden in verre landen en vooral ten slotte om de kranige jeugd; die hier spreekt uit den mond van een bereisd en ondervindingrijk man

Een karavaan op weg door het handelsgebied van Engelsch-Indië.

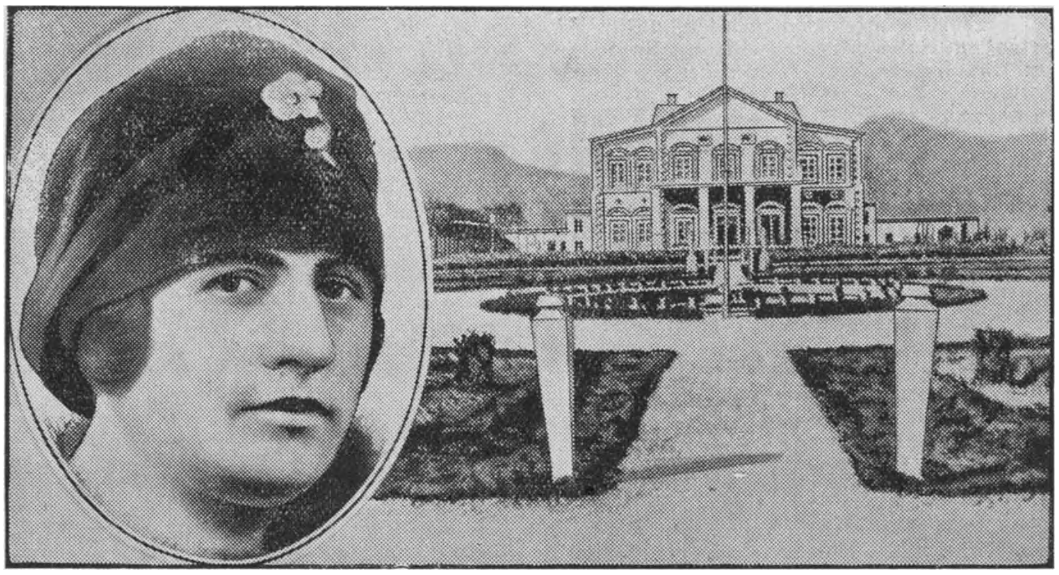

Het Koninklijk paleis te Kaboel in Afghanistan. In het medaillon beeltenis van de ex-koningin Soeruja.

laat het vele soortgelijke werken verre achter zich. De raad dien Andrews de ouders hier en daar geeft, is ook voor velen bij ons bestemd. „Dwing uw jongen niet op banen waar hij een hekel aan heeft. Laat hem niet doen waarvoor hij niet bestemd is. It is his life and he must live it", zegt de schrijver. Doch we mogen er wel bijvoegen, dat iedereen niet de begaafdheden heeft van een Andrews en ook dat niet iedereen het finantieel zoo treffen zal als de schrijver van dit boek.

Het steekt dan ook gunstig af tegen het boek van F. A. Hook [2]. Over zijn geheel genomen waren de artikels die Anton Lübke over Engelsch Indië schreef in het bijblad van *De Tijd*, heel wat interessanter. Er is geen evenwicht. Bombay b.v. dat toch op iederen reiziger zoo'n indruk maakte, moet het met een paar regels doen. De reden hiervoor ligt in het feit, dat de tijd van Hook beperkt was en hij zich dus (misschien tegen wil en dank) met een vluchtig bezoek hier en daar moest tevreden stellen. Doch daarom durven we dit werk ook geen reisverhaal over Engelsch-Indië betitelen. Schr. wou den miserabelen wintertijd in Engeland ontvluchten en maakte daarom dit reisplan klaar dat hij naar best vermogen uit voerde. Hij vertrok op 15 Dec. uit Londen en was den 12den Maart al terug. Een afwezigheid van nog geen drie maanden dus. Nuttig kan het boek wel zijn voor hen die een dergelijke ontvluchting op 't oog hebben. En dat zijn er denkelijk niet weinigen in Engeland. Ze zullen er precies in vinden wat nergens anders te vinden is: hoeveel een kaartje kost van A tot B, hoeveel fooi in X moet gegeven worden en hoeveel in Z, wat ge het best als souvenir in H. koopt en wat men veronderstelt, dat ge mee zult nemen als aandenken uit K, wat te verkiezen is: trein of auto en waarom enz. enz. Op het einde wordt een uurrooster gegeven en een kaartje van het verloop der reis. Van Colombo naar Madura en Madras en vandaar naar Rangoon. Dan naar Calcutta en een extra tochtje naar Darjeeling. Terug naar Calcutta en dan over Benares en Amritsar naar Delhi, Bhopal en Bombay. En dan per boot verder naar Aden en het vaderland. De tusschenstations zijn

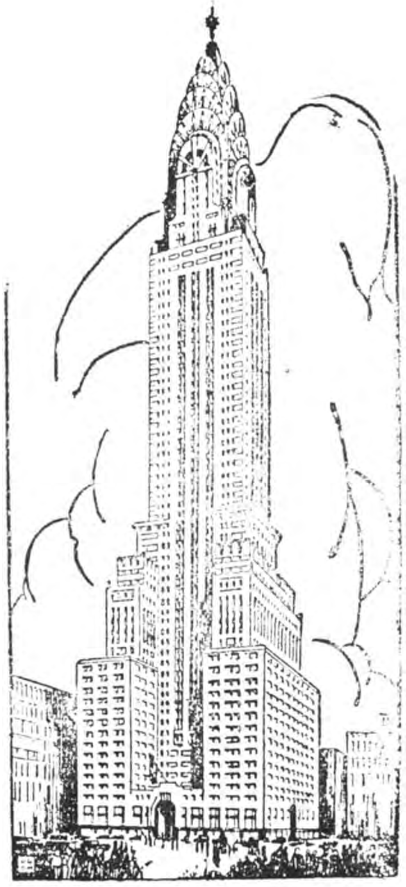

Een typisch beeld uit New-York.

natuurlijk weggelaten doch er zijn er nog al wat. Al de bezienswaardigheden worden natuurlijk bezichtigd en uitgelegd, soms zelfs erg Baedekerachtig. Er zijn een dozijn penteekeningen naar de schilderijen van T. Raffles Davison, die misschien wel zeer artistiek zijn, doch die niet opwegen kunnen tegen foto's elders aangetroffen. Anekdotisch is het verhaal hier en daar aantrekkelijk en op meer dan een plaats bewijst schrijver een goeden kijk te hebben op Indische toestanden, al zal menigeen niet bijzonder veel voelen voor dingen waar Schr. een buitengewoon belang aan schijnt te hechten en liever andere zaken vermeld hebben gezien. Doch het is niet gemakkelijk Jan en alleman tevreden te stellen.
Het heele boek is ten slotte zoo'n scherp contrast met het vorige, dat elke vergelijking ermee ten nadeele van Hook uitvalt.
Erg business-like kan het enkel echte businessmenschen ten volle voldoen.

Dr. Raph Kreemers.

---

[1]) **Dr. G. Andrews,**
ENDS OF THE EARTH. *G. P. Putnam, London,* 1930. (24×16) 355 blz. geb. $ 4.50.
[2]) **F. A. Hook,**
EASTWARDS. *The Blue Peter Co., London E. C.* 3, 1929. (25×19) 91 blz. geb. Sh. 5.—.

UIT BOEK EN BLAD.

Die Bergstadt.

Paul Keller.

Bij het einde van den 26ste jaargang verrast de productieve Paul Keller zijn lezers met een bijzonder suggestief verhaal: *Das Geheimnis des Brunnen,* waarmee het September-nummer aanvangt en een vlotte uitwerking is van een criminalistisch gegeven. Vol spanning volgt de lezer de gebeurtenissen, die de diepste verborgenheden van de menschelijke ziel in 'n scherpe belichting plaatsen.
Doch door al de sombere wolken breekt telkens een vroolijk zonlicht door; een milde glans overstraalt goed en kwaad.
Naast dit verhaal bevat dit no. verschillende bijdragen, die een nadere vermelding verdienen. Bruno Hanns Wittek besluit zijn boerenroman *Die Heimkehr der Andreas Lochner* met 'n onverwacht happy end. Liesbeth Dill verhaalt in haar novelle *Die Tochter* van de lotgevallen van een moeder, die op zonderlinge wijze haar kind verliest. Fritz Müller Partenkirchen teekent hoe 't een Beiersch pastoor op zijn pelgrimage naar den St. Pieter verging: een staaltje van rijpe vertellingskunst. Friede Maria Kuhlmann geeft in haar ietwat sombere schets: *Anko* een kijk op het hedendaagsche huwelijksprobleem.
Ontwikkelend en amusant zijn de prachtig verluchte bijdragen: *'n Bezoek bij Menzel* door Otto von Leitgeb en *De internationale hygiene-tentoonstelling* 1930 *in Dresden* door Dr. Karl Leitert. Kortom een waardig besluit van den afgeloopen jaargang en een vreugde voor hart en geest.

De Gemeenschap.

Een der belangrijkste bijdragen, welke dit tijdschrift den laatsten tijd z'n lezers voorzette en waarmee het waarlijk cultureele arbeid verrichtte ten dienste van de gemeenschap, is het suggestieve artikel van Prof. Pompe over de twee groote gevaren, welke onze maatschappij bedreigen: de plutocratie en het communisme. Terwijl de prof. dit laatste een gevaar voor de toekomst heet, gaat de plutocratie meer geleidelijk te werk en wil alle hoogere goederen ongemoeid laten.
Intusschen bestaat er op het gebied der beginselen een merkwaardige overeenkomst tusschen deze beiden. „Communisme zoowel als plutocratie richten zich tegen de orde, tegen de hierarchie der waarden, in de christelijke moraal opgesteld en door het Kerkelijk gezag, zoolang het de kans ertoe kreeg, gehandhaafd. Beide stellen daartegenover een andere rangschikking op, een nieuwe moraal, waarin het lagere de plaats inneemt van het hoogere. In het communisme geschiedt dit met meer logische consequentie. Het is immers ontstaan in den logischen kop van Marx, en doorgedacht door Lenin. Diens gedachtewerk en gedachtewisselingen met geestverwanten in de Zwitschersche ballingschap werd destijds hoogstwaarschijnlijk als ijdel theoretiseeren aangezien, terwijl het inderdaad de Revolutie gemaakt heeft. De Russische communisten meten de waarde van alles naar hetgeen zij zich ten doel gesteld hebben: het bereiken van het communistisch ideaal door de wereldrevolutie en de dictatuur van het proletariaat. Een ideaal van stoffelijk welzijn, waarbij het materieele bovenaan staat. Daarom storen zij zich niet aan wat bij ons als goed en kwaad geldt. Voor hen geldt slechts datgene als goed of kwaad, wat voor hun doel nuttig of schadelijk is. Geen strijd tegen de moraal op zich zelf, maar vestiging van een nieuwe, communistische, moraal. Waarin met de slakken der huidige schijnheiligheid ook het goud der deugd wordt opgeruimd.
In de plutocratie is de vorm verschillend, maar in wezen geschiedt er hetzelfde. Het plutocratische stelsel is niet uitgedacht door theoretische denkers. Het heeft zich gevormd door de daadkracht van energieke mannen der practijk. Daarom treedt er de theorie, de wijziging in de moreele oriënteering minder op den voorgrond. Zij is er echter uit de practijk op te diepen. Het belang der onderneming, ook een stoffelijk belang, is er de maatstaf voor alle dingen. Eerst alleen voor het economisch handelen. Maar het leven is een samenhangend geheel. Het van de heerschappij der christelijke moraal losgemaakte stuk ging het geheel beheerschen. Steeds meer, naarmate de onderneming meer op den heelen mensch beslag ging leggen. Een nieuwe maatstaf dus, en een die moreele kleur had. Prijzenswaardig werd hij, die succes in zijn zaken wist te behalen. Een nieuwe moraal, geheel gericht op de bevordering van de belangen van handel en nijverheid. Moet dan de leuze der katholieken in de huidige crisis aangevuld worden als: strijd tegen com-

munisme en plutocratie beide? Beide richten zich immers tegen dezelfde hcoge waarden, zij het op verschillende wijze. Reeds om het communisme doelmatig te bestrijden, moet men zich evenzeer tegen de plutocratie weren. Deze vormt immers — nog afgezien van de geestverwantschap tusschen beide — de vruchtbaarste voedingsbodem voor het communisme. Hoe machtiger de plutocratie wordt, des te grooter wordt het aantal der bezitloozen. En juist uit deze recruteert het communisme zijn aanhangers. De communisten zelf — het is een Marxistisch dogma — achten de plutocratie hun wegbereidster. Zij centraliseert de ondernemingen in steeds weiniger en steeds omvangrijker groepen. Deze contralisatie maakt overneming van het geheel door de gemeenschap zooveel te makkelijker.

Bovendien moet eenzijdigheid in den strijd zich wreken. Hoelang hebben de katholieken moeten zuchten onder de noodlottige vereenzelviging van de zaak der Kerk met die van het ancien régime! In Frankrijk is men de gevolgen daarvan nog steeds niet te boven. De Fransche revolutie was gericht tegen troon en altaar. Om wille daarvan, dat zoowel de revolutionnairen als het gros der katholieken ancien régime en Kerk solidair achtten. In de huidige revolutie dreigt de misvatting, dat men de zaak van het tegenwoordige kapitalisme en de Kerk vereenzelvigt. Dit gevaar is des te ernstiger, omdat de plutocratie thans wel machtig is, ook wel machtiger zal worden, maar toch binnen misschien afzienbaren tijd dreigt ineen te storten. De Kerk zou zich verbinden met een slechte en in den grond zwakke zaak. De plutocratie dreigt de kiemen van haar eigen ondergang in zich. Misschien omdat zij niet op klare, in elk geval omdat zij niet op ware beginselen gegrondvest is. De ontwikkeling

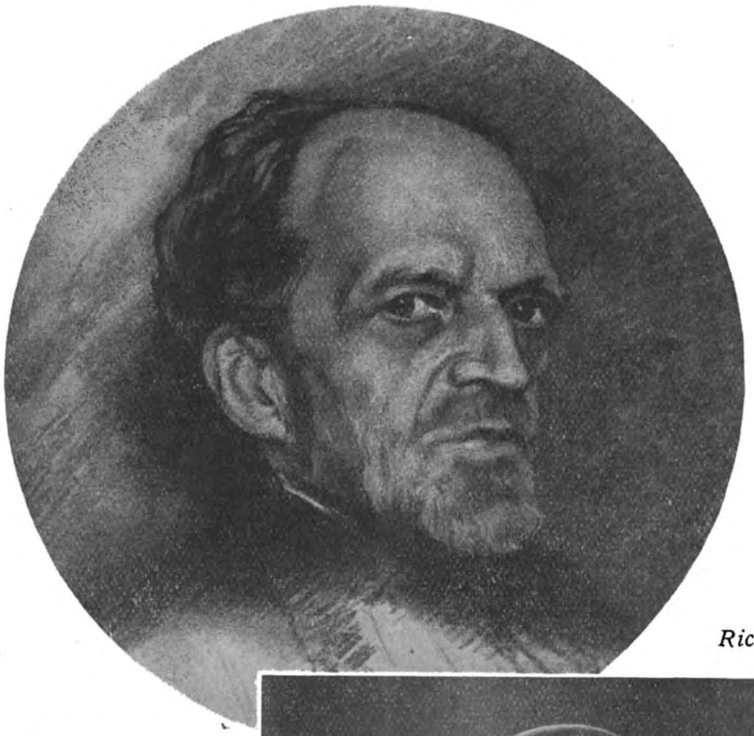

Richard Kralik.

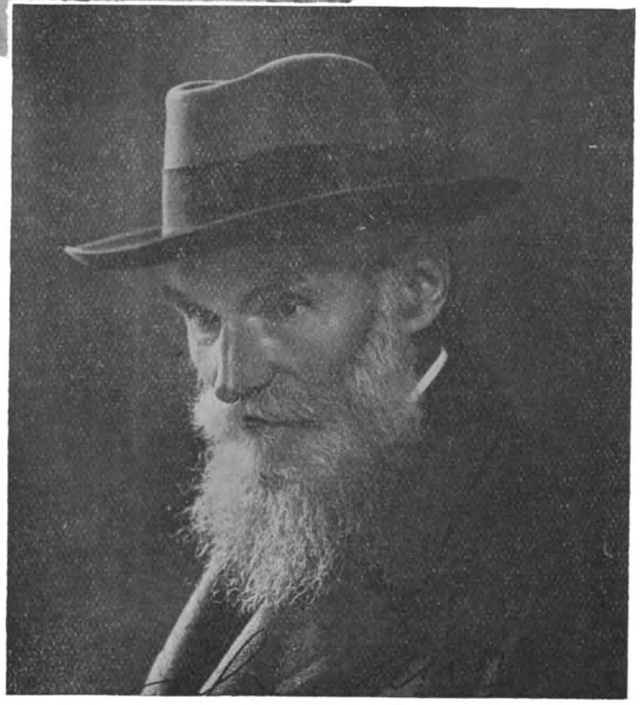

Franz Eichert.

groeit boven menschelijke draagkracht uit. Zijn het geen veege teekenen; de veelvuldigheid, hevigheid en langdurigheid der economische crisissen, de overspanning van reclame en andere middelen tot kunstmatige uitbreiding van afzetgebied?

Der Gral.

Bij de intrede van zijn vijf en twintigste jaargang, werpt het redacteur P. Muckermann, de vèrziende observeerder der literaire constellaties vanaf zijn hoog-gekoepelden Graal-tempel een terugblik op 't verleden van dit tijdschrift, dat z'n traditie in den loop der jaren niet verloochende en ondanks het wisselen van redactie (van de vroolijke Weenen ging 't over naar 't ingekeerde Westphalen) trouw bleef aan het program: „Grootvaart-hoogtevaart" zooals de oprichter Franz Eichert eens lyrisch zong en de meer-philosophische Kralik: nader ontvouwde in de navolgende gedachte.

„Dit is den grooten kunstenaar en literator eigen, dat hij een individueele karakteristieke opvatting der dingen heeft, dat hij de dingen ziet met temperament. Maar hij moet *zien* en hij moet de *dingen* zien zooals zij zijn, hij moet haar *juist* zien, hij moet een juiste wereldbeschouwing hebben."

Daarover was de Graal-kring het eens, dat de gansche kosmos het voorwerp van de beschouwing der dichters, der kunstenaars is.

Kralik, Eichert, Trabert, Domanig, Hlatky en hun vrienden stonden vereenigd in liefde tot al het zijnde en tot volk en religie. Aldus trachtten zij de algemeene cultuur der menschheid te dienen. Hun zielen waren verwant aan de romantiek. De Oostenrijkers ontleenden hun kracht aan hun verwantschap met het volk en leden niet aan het ziekelijke heimwee van de noordduitsche romantiek. Zij wisten wel, dat de gezondheid zelve het beste middel in den strijd tegen al het zieke is. Daarom riepen zij meer om dichters dan om schrijvers. Aan de kunst vertrouwden zij de taak toe van een groote, ja, beslissende macht in het leven. Kunst was voor hen het morgenrood van een beteren tijd; wie hun daarom voor aestheten zou willen uitmaken, herinnere zich welk een hooge opvatting zij van de kunst hadden, die toch alles beschouwden vanuit de in God gegronde eenheid van het ware, het goede en het schoone.

Muckermann stelt dan in zijn artikel vast, dat de graalbond niet tevergeefs gearbeid heeft. Uit zijn hoog streven is veel moois te voorschijn gekomen. Het getal der dichters en schrijvers van zijn opvatting is toegenomen. De belangstelling voor de letteren, is gegroeid. Ver buiten den kring der katholieken wordt gelet op hun litteraire voortbrenging. De wisselwerking met alle andere krachten is menigvuldiger geworden. — Maar aan den anderen kant heeft men ook niet stilgezeten....

Muckermann bepleit vasthouden aan het Graalprogram. De wereld heeft dat noodig. Denk aan wat Stalin zei: „Wij zijn roovers, maar die in het westen zijn het óók. 't Onderscheid is, dat wij het openlijk zijn, die anderen onder de gelogen phrase van de vrijheid."

„Juist zien", zooals Kralik dat noemde, blijft noodig.

De slag, die voor vijfentwintig jaren begonnen is, is nog niet ten einde.

Wij leven nu in het tijdperk der techniek. Velen begrijpen dat nog niet. Zij leven in de middeleeuwen of in den tijd van Goethe of ergens achter de maan. Zij moeten mee met de techniek. Daaraan is geen ontkomen meer. Wij mogen niet kapituleeren. Wij moeten evenmin bang zijn voor het „spook der techniek". 't Zou kinderachtig wezen, altoos maar te roepen dat de techniek demonisch is. Wij hebben sterkere demonen overwonnen."

Den kloeken redacteur onze bewondering en hulde; moge hij zijn katholieke taak onder de Duitsche literatoren nog geruimen tijd vervullen, ook wij Nederlanders zullen er, zooals in 't verleden, baat bij hebben.

VERSCHEIDENHEDEN.

54 millioen boeken in Duitsche boekerijen.

Uit een dezer dagen gepubliceerde statistiek blijkt, dat de openbare Duitsche boekerijen in het geheel 54 millioen boeken bevatten. Berlijn staat met 9.360.000 boeken aan het hoofd van de lijst. Dan volgen München met 4.260.000 boeken en Leipzig, het centrum van den Duitschen boekhandel, met 3.130.000. In verhouding tot het aantal inwoners bezit echter München het meester boeken, nl. 6.2 per hoofd. Daarna volgen Leipzig met 4.6; Stuttgart met 4 en Dresden met 3.1 per hoofd.

Boekenoorlog in Engeland.

De boekenoorlog, of liever de uitgeversoorlog welke sedert eenigen tijd in Amerika is uitgebroken, is nu ook naar Engeland overgewaaid, en uit de twisten tusschen de Engelsche en Amerikaansche uitgevers dreigt thans ook een twist tusschen de Engelsche uitgevers onderling te ontstaan.

De strijd is gebaseerd op het feit,dat de uitgevers de hooge oorlogsprijzen nu eindelijk eens moeten laten vallen. De doorsnee Engelsche roman kost sinds den oorlog 7 shillings 6 pence; er zijn natuurlijk ook goedkoopere romans in populaire edities doch ook vele duurdere. Niet belletristische boeken kosten al gauw 20 tot 40 shilling. Nu zijn de Leesbibliotheken, waarvan de Engelsche uitgevers afhankelijk zijn met protesten begonnen. Zij weigeren zulke dure boeken nog langer te koopen, en het groote publiek denkt reeds lang niet aan een dergelijke boeken aankoop. Zoo is een crisis ontstaan die in Amerika de uitgevers tot nadenken heeft gebracht. Men is daar met een abonnements-systeem begonnen, waardoor de kooper voor een oningebonden roman niet veel meer dan 40 cents betaalt.

Door deze Amerikaansche edities zijn de Engelsche uitgevers wel tot navolging gedwongen. Zij willen de oude prijzen handhaven, maar daarvoor dikke verzamelwerken leveren, die vier of vijf romans in één band bevatten. Maar het ligt voor de hand, dat ook de boekenprijs zelf verlaagd zal moeten worden.

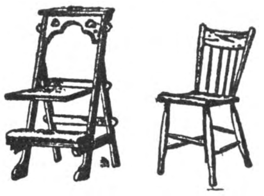

Gebr. Teurlincx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalenenz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK TELEPHOON 23003.
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

Het best adres voor Breda en omgeving voor Brood, Beschuit, Banket en Koek is
Bredasche Luxe-Broodfabriek F. T' SAS
Lange Brugstraat 10 Telefoon 72

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

De Bijenkorf Ginnekenstraat 38 Tel. 652 - BREDA
Porselein — Aardewerk — Tafelservviezen — Theeserviezen — Speelgoederen — Luxe artikelen — Lederwaren.
Groote sorteering. Billijke prijzen.

Speelgoederen

Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is.

E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

STER UITGAVEN

In de „Ster-Uitgaven" verschenen tot heden dertien deelen. Deze boeken zijn in hoofdzaak oorspronkelijke werken van de beste auteurs. Zij bevatten onderwerpen, waarin katholieken en zoekende andersdenkenden belang stellen
o.a.

A. Lutz O.P. **Katholicisme en Persoonlijke Verhouding tot God.**
Vertaald uit het Noorsch door Jos. Theeuwes Pr. De verhouding van het schepsel tot zijn Schepper wordt treffend juist in kort bestek weergegeven.
Ingenaaid f 1.—.

Dr. Jos. Keulers, **De Pseudo-Christus.**
DE STUDIEN zeggen o.m. waardeering: Kort en bevattelijk wordt het proces der Christus-ontkenning afgewikkeld. 2e druk, Ingenaaid f 2.50.

G. A. Meijer O.P., **De Aflaten.**
Een geschiedkundig-dogmatische studie. Met drie facsimiles op kunstdruk Zonder de misbruiken te verzwijgen, wordt het dogma krachtig belicht.
Ingenaaid f 2.50.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

F. H. BOSHOUWERS — BREDA
GROOTHANDEL IN TABAKSFABRIKATEN
„DE BARONIE"
Boschstraat 67 Telefoon 617

ADVERTEEREN
DOET VERKOOPEN.

J. B. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingsconditiën.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

Jeugdige Kruisridders op weg naar de processie gehouden tijdens het Eucharistisch Congres te Carthago

Fragment uit de gelijknamige documentaire film, welke door de Duitsche Leo-Film Maatschappij uitgebracht wordt en alle gebeurtenissen op het Congres te Carthago betrekking hebbende in een reeks beelden voor het nageslacht heeft vastgelegd.

Firma Wed. J. A. Wouterlood v. Doesburg & Zn
WIJNHANDEL
N. Ginnekenstraat 22 — BREDA
Telefoon No. 354.

N.V. STEENKOLENHANDEL
v.h. GIESBERTZ
WAALKADE 109-111-113, NIJMEGEN
EN GROS TELEFOON 43 EN DETAIL

100 GRAM
EVERLASTING
4 THREADS
KNITTING
DE ALTIJD DURENDE BREIKATOEN
VERKRIJGBAAR IN ALLE KLEUREN

VRAAGT UWEN WINKELIER DIT MERK. GEEN ANDER GEEFT DEZELFDE VOLDOENING OOK IN ONGEBLEEKT VERKRIJGBAAR.

ADRESSEN VAN WINKELIERS VERSTREKT OP VERZOEK, DE FABRIKANTE N. V. STOOMBANDFABRIEK VAN ENGELEN EN EVERS HEEZE (N.-B.)

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405
Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

H. N. B. T.

ANTOON COOLEN:

LENTEBLOESEM

INGENAAID f 2.00 GEBONDEN f 2.75

Overal verkrijgbaar.

Dit is de de kracht van Coolen: het zorgvuldig en fijntjes beschrijven van smalle luitjes bij hun doen en denken. In het naaistertje uit „De Fabriek" in het oude moedertje uit „Opgebracht" en in enkele andere figuren is zijn werk op z'n best.
De Maasbode.

De karakters zijn geschilderd met frissche toewijding; een jeugdig idealisme dat weldadig aandoet. *Limburgsch Dagblad.*

Als ge iets moois wilt hebben schaf U dan dit boek aan. *Het Offer.*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS

Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Fa. H. Latour

Brandstoffenhandel

Eindhoven

Eindje 56 - Telef. 3614

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Stelt U belang in:

„De katholieken en het evolutievraagstuk"
„Katholieke moraal en rasverbetering"
Tientallen andere actueele vraagstukken

?

Vraagt een proefnummer van

„HET SCHILD"

Postbus 39 Schiedam. — Reeds 10000 ab.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL
HAAGDIJK 104-106 - BREDA
— **De drukkerij voor R.K. Periodieken** —

EDUARD VAN WEES

R.K. Boekhandel
Boekdrukkerij
BREDA.

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

Goede Jeugdlectuur

Deze serie draagt haar naam met eere, hetgeen uit onderstaande recensies blijken mogen.

KAREL GIEBER **HET BOOZE OOG**

Met 8 illustraties in kleur.

De (R.K.) Boekzaal der geheele Wereld zegt van dit kinderboek o.a het volgende: „Het geheel is buitengewoon spannend en uit paedagogisch oogpunt hebben wij niets aan te merken, maar veel te waardeeren. Zoo ongemerkt worden verschillende deugden naar voren gebracht, als Godsvertrouwen, verdraagzaamheid, eerlijkheid enz. enz.

Prijs per deel: In geill. omslag f 1.60. In prachtband f 2.50.

JAN LAMERS

HET GEHEIM VAN EEMDAELE

Met 8 illustraties in kleur.

Van dit jongensboek zegt de Boekzaal der geheele Wereld o.a.: „Zelden lazen wij zulk een boeiend en in alle deelen gelukkig en oorspronkelijk boek voor onze jongens, zoodat een hartelijke aanbeveling hier wel op zijn plaats is".

N.V. UITGEVERIJ P. D. BOLLE
TE ROTTERDAM.

Levert alleen door bemiddeling van den erkenden boekhandel

DAS VOLKSLIED

IN DEUTSCHLAND, FRANKREICH, BELGIEN UND HOLLAND

Untersuchungen über die Auffassung des Begriffes; über die traditionellen Zeilen, die Zahlen-, Blumen- und Farbensymbolik

door Dr. C. BROUWER

Met 3 buitentekstplaten en 7 bijlagen.

Prijs, gebonden f 5.90.

Het eerste deel van dit werk tracht vast te stellen, welke beteekenis men in de 19e en 20e eeuw aan het volkslied toekende. Het tweede deel bewijst, hoe nauw de volksliederen in de besproken landen verwant zijn.

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

WERKT VOOR UW FINANTIEELE ONAFHANKELIJKHEID

EN SLUIT EEN FLINKE LEVENSVERZEKERING MET WINSTAANDEEL

——— BIJ DE ———

HAVBANK

SCHIEDAM.

Vraagt onze lage tarieven en brochure inzake onze hooge winstuitkeeringen.

VERSCHENEN:

Leerboek met Bloemlezing d. Ned. Letterkunde voor R.K. Middelb. Scholen door P. A. Kerstens. f 5.90

„Dit loffelijke leerboek wil op de eerste plaats de katholieke jeugd leiden naar de katholieke schoonheid. En daarom ook is dit boeiend boek een hartelijk welkom en een warme ontvangst zoo volop waard." HET CENTRUM.

„Ons eindoordeel over dit mooi-uitgevoerde en met zorg bewerkte boek, dat het volkomen op de hoogte is en zijn plaats wel zal veroveren in het katholieke onderwijs, waarvoor het een werkelijke aanwinst beteekent na lange armoe." DE TIJD.

Uitg.-Mij DANTE ALIGHIERI, A'dam W.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

Verschenen:

De Russische Ziel

door Pater CONSTANTINUS O.Cap.

INHOUD:

1. De Russische Ziel van het standpunt der volkerenkunde en zielkunde.
2. De Russische Ziel en de godsdienst.
3. De Russische Ziel en de staat.
4. De Russische Ziel en het Katholiek internationalisme.

Het werkje is 60 pagina's groot.

Prijs gebrocheerd f 0.75, franco per post f 0.80.

Uitgave Drukkerij „Helmond"

TE HELMOND.

Alom verkrijgbaar in den Boekhandel.

VAN TUIJN & Co. - DONGEN

Fabrikanten van prima Heeren- en Damesschoeisel merk „HET HANDJE" in Mackey, gepend, afgelapt en Good-Year Welt.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met — en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

No 20 **15 OCTOBER 1930** **25 cent**

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Dichtwerken . . . . Nederlandsch
Kunst . . . . Nederlandsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Geschiedenis . . . . Fransch, Duitsch, Engelsch
Land- en Volkenkunde . . . . Duitsch, Engelsch
Natuurkunde en Nijverheid . . . . Nederlandsch
Sociale en aanverwante Wetenschappen . . . . Nederlandsch, Duitsch
Leerboeken . . . .
Voor de Huishouding . . . . Nederlandsch
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch, Engslsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. N. B. T.

ANTOON COOLEN:

LENTEBLOESEM

INGENAAID f 2.00 GEBONDEN f 2.75

Overal verkrijgbaar.

Dit is de de kracht van Coolen: het zorgvuldig en fijntjes beschrijven van smalle luitjes bij hun doen en denken. In het naaistertje uit „De Fabriek" in het oude moedertje uit „Opgebracht" en in enkele andere figuren is zijn werk op z'n best.
De Maasbode.

De karakters zijn geschilderd met frissche toewijding; een jeugdig idealisme dat weldadig aandoet. *Limburgsch Dagblad.*

Als ge iets moois wilt hebben schaf U dan dit boek aan. *Het Offer.*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS

Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Zoo juist verschenen:

JOHN. RUSKIN

zijn leven en zijn werken
zijn opvoedkundige beginselen
en zijn invloed.

Met een algemeene bijgewerkte bibliographie door

Dr. Raph. Kreemers

Leeraar a.h. Kon. Atheneum en de Sted. Handelsschool te Verviers.
Late Graduate-Fellow: The University of Chicago.

Over een uittreksel uit dit werk verschenen de volgende recensies:
Boekzaal: Dr. Kreemers laat wel duidelijk de groote machtige ideëen van Ruskin over opvoeding zien. Ze zijn goed bestudeerd en becritiseerd.
Boekengids: „Een synthese die stevig ineenzit en echt weldadig aandoet."
Hooger Leven: „Deze verhandeling, ten zeerste aanbevolen, zou haar plaats mogen vinden in elke onderwijzersbibliotheek".
L'Athénée: „Een verhandeling die om haar diepgang en stijlhoedanigheden een plaatsje verdient in de wetenschappelijke Ruskin-bijdragen "

Op mooi opdikkend papier, groot 8°, 256 bldz.
Prijs: ingen. f 4.50. Geb. f 5.25.
Met een portret van Ruskin.

Uitgeverij „OISTERWIJK"
TE OISTERWIJK

Van uit het „Wingewest" Brabant

Bij de N.V. Boekdrukkerij „HELMOND" (Helmond) is verschenen:

DE BEKEERING VAN SOPHIA ALBERTS

en de gevolgen daarvan voor de Katholieken in de Meijerij door

JAC. J. M. HEEREN

PRIJS INGEN. f 1.50.

Deze geschiedenis — op onderhoudende en toch streng wetenschappelijke wijze behandeld — geeft een duidelijk beeld van de volslagen machteloosheid der Katholieken in de Generaliteitslanden en van de meer dan ergerlijke wijze waarop door de Heeren uit den Haag hiervan werd misbruik gemaakt.
Dit boekje levert een zeer juiste illustratie van het verhaal van ellende en onderdrukking gedurende een halve eeuw van Arm Brabant en kan als een zeer lezenswaardige bladzijde worden toegevoegd aan de hedendaagsche publicaties „Van uit Wingewesten".

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. M. M. VAN DEN GOORBERGH
Teteringenstraat 40 - BREDA - Tel. 761
Groothandel in Verfwaren.
Japanlakken en Vernissen.
Speciaal adres voor Kloosters en Gestichten.

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. No. 18, 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

De hoofdredacteur spreekt over dansen. Hij legt aan de ouders uit, in hoever zij dat genoegen aan hun kinderen kunnen toestaan, wat echte Roomsche ouders moeten doen en zeggen aan hun kinderen, als ze vragen om naar danslessen te gaan. Nog al 'n hard-aanvoelend artikel volgt daarop over wellevendheid bij de opvoeders. Deze moeten meer door voorbeeld dan door woord opvoeden tot wellevendheid. De Commensaal heeft weer 'n echt huiselijk voorval beschreven, 'n koppig ventje, dat z'n zin wil doorzetten, maar niet gedaan krijgt. Belangrijk is het derde artikel over de tentoonstelling te Rotterdam: 't gaat nu over moeder- en kinderbescherming volgens den geest der Sovjet-Unie. Overal propaganda voor hun opvattingen. De architect Jan van Dongen schrijft 'n hoogst belangrijk artikel over 'n opvoeding door 't gebouw zelf, waar men woont. Hier wordt uitgelegd, hoe de schoorsteenen moeten ingericht worden. Antoon Coolen eindigt z'n fijne schets over 't kindje. Nog veel bijzonderheden zijn van alle kanten bijeengebracht, over Eucharistische opvoeding in Indië, etc., etc.

A. BIERMANS - Houtmarkt 9 - Breda.
Goedkoope Bazar. — Alles op 't gebied van Huishoudelijke Artikelen aan goedkoopste prijzen.

GOEDE BOEKEN VOOR HET A.S. LEESSEIZOEN.

SYDNEY HORLER:
ONTMASKERD. geb. f 1.90.
De aaneenschakeling van avonturen is ademloos boeiend. *Boekzaal der geheele Wereld.*

E. PHILLIPS OPPENHEIM:
DE GROOTE PRINS SHAN. ing. f 1.00, geb. f 1.50.
Een boeiende fantasie. *Boekzaal der geheele Wereld.*

F. DE SINCLAIR:
DE PRINS VAN ASTRAKAN. ing. f 2.90, geb. f 3.90.
Geestig worden de avonturen van den kroon-pretendent van Polonië verhaald. 'n Amusant boek voor onze R.K. leesbibliotheken. *Boekzaal der geheele Wereld.*

MARGARET PEDLER:
BESCHERMING ing. f 1.75. geb. f 2.50.
Uitstekend wordt hier 't lief en leed van 't vrouwenhart ontleed. Voor onze lezeressen een bekoorlijk boek. *Boekzaal der geheele Wereld.*

N.V. Bruna & Zoon's Uitgevers-Mij
UTRECHT.

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

A. van der Putten
Koningsstraat 77, Telef. 480
ARNHEM.
DAMES- EN HEERENKAPPER
Specialiteit Ondulation Marcel

CHR. EKELS
s-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

J. P. PETERS, NIJMEGEN
SLEEPERIJ — GRIND & ZANDHANDEL
VERHUIZINGEN
TELEF. 444 BOTTELSTRAAT 66 TELEF. 2444

H. PIETERS
Boschstraat 66, Breda
Speciaal adres voor
BANANEN.
concurreerende prijzen voor fijn Fruit.

Koopt bij onze adverteerders.

FABRIEK VAN MACHINALE HOUTBEWERKING
„DE MARK"
JACQ. VAN GROENENDAEL — BREDA
Alle timmerwerken, speciaal kerkbanken, kerkstoelen, schoolbanken enz.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003
Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

Vanwege het buitengewoon groote succes, dat wij de vorige twee winters mochten oogsten, komen wij thans wederom uit met een winterboek, hetwelk er weer zeer aantrekkelijk zal uitzien.

ALS HET WINTERT...

(1930)

Door een uitstekend geslaagd steendruk-omslag, frisch en feestelijk van kleuren zal deze uitgave een de aandacht boeiend object zijn, buitengewoon geschikt voor geschenk.
Dit kloeke boek van voorname typografische verzorging, krijgt in vergelijking met zijn lagen prijs, een buitengewoon rijken inhoud. Het wordt verlucht met zeven-en-twintig karakteristieke teekeningen van den grootsten modernen Hollandschen meester, Vincent van Gogh. En de inhoud aan tekst is aangenaam varieerend en staat op voornaam literair peil.

Vincent van Gogh	door Pieter van der Meer de Walcheren
Peelwerkers	door Antoon Coolen
Het kruis op den grond	door Kees Meekel
De oogen geopend	door Marie Koenen
De Verloting	door A. Jurriaan Zoetmulder
Van Oskaar en den Does	door F. de Sinclair
De heerschers van het gewest	door Herman de Man
Fridtjof Nansen	door Anton van Duinkerken

Wij vragen onze abonné(e)'s voor dit schitterende werk, gedrukt op het beste en duurste papier (Engelsch feather weight) geen vier of vijf gulden, wij stellen de exemplaren beschikbaar

uitsluitend voor onze abonné(e)'s voor slechts 95 cent per stuk!

Wij zijn hiertoe in staat, doordat wij meer dan tienduizend exemplaren drukken en het boekwerk aan onze abonné(e)'s ongeveer tegen kostprijs afstaan.
Maar U kunt U zelf overtuigen. Begin November ontvangt U het werk **OP ZICHT**.
U begrijpe ons nu goed.
De abonné(e)'s die geen zichtzending mochten wenschen, kunnen ons dat even per briefkaart berichten, ofwel de zending bij aanbieding *zonder eenige kosten* weigeren en retourneeren.
De abonné(e)'s waarvan ons verleden jaar op een of andere wijze gebleken is, dat een zichtzending hun niet aangenaam is, ontvangen *niets*, tenzij zij er nog omgaand nadrukkelijk om verzoeken.
De abonné(e)'s, die méér dan één exemplaar wenschen te ontvangen (er waren er verleden jaar, die er wel tien bij bestelden!) gelieven ons *terstond na ontvangst* (*niet er voor*) *van hun exemplaar* op te geven, hoeveel exemplaren er nog méér worden verlangd.
Dit bevordert de richtige distributie, daar dan iedere abonné(e) zijn beurt en zijn gelegenheid heeft gehad en bovendien, aldus kan men zich vooraf op zijn gemak overtuigen van de uitstekende in- en uitwendige verzorging van het werk.
Men talme dan echter niet, want wij twijfelen er niet aan, of evenals verlden jaar, gaat ook nu, de oplage weer schoon op!
Als het wintert...... (1930) is een rijk bezit en een gedistingeerd St. Nicolaas- of Kerst-geschenk.
In dit tijdschrift wordt nog nader bekend gemaakt, wanneer de expeditie plaats vindt. Zij, die meenen ten onrechte te zijn overgeslagen gelieven *dan* (niet nu) te reclameeren.

BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD :: TILBURG

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

P. H. Denifle, O.P., **6889.**
DE WEG VAN LOUTERING. Vertaald uit het Duitsch door P. D. de Pauw, O.P. *Geloofsverdediging, Antwerpen,* 1930. (19.5×13) 187 blz. ing. *f* 1.—.

De bekende geschiedvorscher Pater H. Denifle O.P. heeft 'n dertig jaar geleden uitgegeven *Das Geistliche Leben,* een verzameling van 2500 teksten van Middeleeuwsche mystieken (meest uit de Dominikaner Orde , zoo gerangschikt dat zij een volledig beeld geven van „het geestelijk Leven.")
Naar de 7e uitgave heeft Pater de Pauw het eerste gedeelte ervan, nl. den weg der loutering, vertaald. De vertaling is goed. Wij hopen, dat velen het werk zullen raadplegen, dan zullen de twee andere „wegen", van Verlichting en van Vereeniging, ook wel vertaald worden en hebben wij het kostbare werk van Denifle in zijn geheel ter beschikking van Nederlandsche en Belgische lezers. Wij luisteren gaarne naar Eckhart, Tauler, Suso en de Gottesfreunde.

M. Lamers O.F.M.

P. Eleuther, O.F.M.Cap., **6890.**
GENIETINGEN DER GODDELIJKE LIEFDE. *H. Coebergh, Haarlem,* 1930. (19×12) 296 blz. ing. *f* 1.75.

„De leer in dit boekje vervat, is niets anders dan de toepassing op verschillende geloofsbegrippen en levenstoestanden van de zoo zoete, hemelsche waarheid, dat God voor mij een geheel afzonderlijke Voorzienigheid heeft, als voor een éénig kind." Die toepassing heeft 115 maal plaats, waaruit blijkt. dat dit geen boek is om achter elkaar uit te lezen, maar om er iederen dag een paar bladzijden uit te overdenken. De vertaler heeft hier en daar aan het origineel eigen ontboezemingen toegevoegd, heel mooie en sympathieke.

P. M.

Urbaan van Eygen, C.ss.R., **6891.**
MEER VOLMAAKTHEID. *St. Alfonsus-Drukkerij, Leuven.* 3e druk: 1929. (18×14) 313 blz. ing. Bfr. 17.50.

Een boek over de volmaaktheid in het algemeen: 's menschen roeping tot de volmaaktheid, de wezenlijke elementen der volmaaktheid, de mensch die zijn volmaaktheid door persoonlijke poging en gebed bewerken kan. Ofschoon bijna louter theorie — de allermoeilijkste kwestie: hoe wij volmaakt *kunnen* worden — wordt niet aangeraakt, is het toch geschikt voor alle zielen. die den drang naar ware heiligheid tot hoogere intensiteit willen opvoeren. Het is pittig en prettig geschreven.

H. Rongen.

V. Geereboert, C.ss.R., **6892.**
DE LITANIE VAN O.L. VROUW. *St. Alfonsus-Drukkerij, Leuven,* 1930. (17.5×11.5) 478 blz. ing. Bfr. 2.50.

Een duidelijke verklaring der eeretitels, waarmee de H. Kerk, in de Litanie van O. L. Vrouw, het hoofd der Hemelkoningin omkranst.
Een aantrekkelijk boek, dat de vele Mariavereerders welkom zal zijn.

H. Rongen.

R. Plus, S.J., **6893.**
GOD IN ONS. Vertaald uit het Fransch door G. van Gestel S.J., *C.N. Teulings, Den Bosch.* 4e druk: 1930. (20×14) 193 blz. ing. *f* 2.10, geb. *f* 2.75.

Het is, zooals de schrijver in het eerste hoofdstuk verschillende gezagvolle personen laat getuigen, maar al te waar dat we wel theoretisch, maar practisch niet schijnen te weten, althans het te weinig beleven, wat het zeggen wil: God in ons; wat met andere woorden: de heiligmakende genade beteekent.
Pater Plus herinnert ons daaraan. We moeten hem daar dankbaar voor zijn, niet het minst ook om de wijze, waarop hij het doet. We zeggen het den vertaler na: mogen deze herdruk van *God in ons* en de verdere verspreiding van de andere werken van Pater Plus blijven bijdragen tot verdieping van ons katholiek geloofsleven. Al geeft het boek niet alles, wat we er van hoopten en verwachtten, het geeft ruimschoots genoeg om dankbaar te zijn.

G. Vrijmoed O.F.M.

Olive Schreiner, **6894.**
TIJDEN EN PERIODEN. Vertaald uit het Engelsch door H. van der Leeuw. *Universitas, Utrecht,* 1930. (21×15) 38 blz. ing. f 0.75.

Eigenlijk is dit boekje slechts een reclame voor een roman, maar toch verdient het een kort woord in deze rubriek. Het zijn beschouwingen waarin de Zuid-Afrikaansche schrijfster, een protestantsche, haar zielestrijd om de waarheid analyseert. Het zelf opgebouwde geloof, laat het opgebouwd zijn uit den bijbel, stort ineen, onder de aanraking met de werkelijke wereld. Wij kunnen echter het idee niets van ons afzetten, dat deze beschouwingen niet volledig zijn. De eerlijke, sympathieke schrijfster kan niet tevreden blijven met een soort pantheïsme. Op deze „Tijden en Perioden" moeten andere volgen, maar wij krijgen ze niet in dit boekje. Interessant, maar onbevredigend.

P. M.

Th. van Tichelen, **6895.**
BEELDEN UIT HET EVANGELIE. *Geloofsverdediging, Antwerpen,* 4e druk: 1930. (22×16) 481 blz. ing. *f* 2.—.

In vier en twintig hoofdstukken zien we, ja waarlijk zien we, het leven van Jezus aan ons voorbij trekken in het eigen milieu van Palestina Elk hoofdstuk is een schilderijtje, dat aan de oude Vlaamsche kunst doet denken. Het leeft en beweegt zonder druk te doen. Het doet ons het Evangelie beter begrijpen. Naast de Nederlandsche vertaling van het Nieuw Testament zouden we dit boek in ieders hand wenschen.

G. Vrijmoed. O.F.M.

(Zonder naam), **6896.**
KYRIALE. Het gewone der Mis in muziek. *E. D. Baarda, Amsterdam,* 1930. (18×8.4) 80 blz. ing. *f* 0.35.

Aanbevolen aan hen, die 't Misoffer willen volgen volgens de zang ons door de Kerk voorgeschreven.

M. M.

FRANSCH.

Louis Bejot, 6897.
AU SAHARA: L'ASSASSINAT DU PÈRE DE FOUCAULD. *Aubanel Frères, Avignon,* 1929, (19×12) 55 blz.

De Heilige van de Sahara, Charles de Foucauld wordt in Frankrijk aldoor populairder; ook bij ons is hij meer bekend geworden door de schetsen van Pater Molenaar. Onderhavige brochure is geschreven door den luitenant, die aan het hoofd stond der strafexpeditie tegen de moordenaars van den kluizenaar van Beni-Abbès en bevat een meer gedetailleerd relaas van zijn dood, dan René Bazin ons geschetst heeft.

H. Rongen.

Paul Castel, 6898.
SAINT AUGUSTIN. Geïllustreerd. *La bonne Presse, Paris,* 1930. (19×10.5) 174 blz. ing. Ffr. 3.—.

Dit leven van St. Augustinus doet aan Bertrand denken, maar dat is niet erg, als men, zooals Castel doet, een populaire toon weet aan te slaan en vooral het romantische zooveel mogelijk weert. Een groote verdienste van het boekje is, dat in een duidelijke en beknopte beschrijving, de werken van den Kerkvader in het verhaal zijn opgenomen. Een der mooiste hoofdstukken is „VII. Le pasteur et le serviteur de tous". Daarin wordt prachtig en vol piëteit aangetoond, dat Augustinus in de meest vollen zin van het woord het eerste en tweede gebod der liefde heeft weten te combineeren.
Met een toch aangename Fransche levendigheid is de schr. erin geslaagd „de hamer der ketters" tegenover hen te plaatsen.

W. S. Jurgens, O.E.S.A.

J. Millot, 6899.
UNE HISTOIRE POUR CHAQUE JOUR DU MOIS DE MARIE. *P. Téqui, Paris* 6, 1929. (19×11.5) 245 blz. ing. Ffr. 9.—.

Het boekje geeft wat de titel belooft: voor elken dag van de Octobermaand een stichtend verhaal, waardoor onze liefde tot Maria wordt aangewakkerd en verfrischt.
Het geeft nog iets meer in een achttal aanvullende verhalen en eenige gebeden tot Maria, welke aan het einde zijn toegevoegd.

G. V.

(Zonder naam , 6900.
MÈRE MARIE DE LA PASSION. Geïllustreerd *P. Téqui, Paris* 6, 1930. (18.5×11.5) 202 blz. ing. Ffr. 9.—.

De levensschets van een dier vele offer-vreugdige kloosterzielen, die Frankrijk aan de Kerk geeft met een onuitputtelijke vruchtbaarheid. Dochter van den Seraphijnschen Franciscus gaat deze jong gestorven zuster geheel op in het Lijden van Christus. Het mooiste uit haar leven is de strijd, die zij te voeren heeft tegen haar heftig en opvliegend karakter: zij neemt den strijd aan en vecht hem uit tot het einde der blijde zegepraal.

H. Rongen.

DUITSCH.

P. Alfons Neugart, 6901.
HANDBUCH DER LITURGIE. Geïllustreerd. *Benziger & Co., Einsiedeln.* (18.5×13) Deel III: 364 blz. ing. M. 8.—, geb. M. 10.—.

Dit derde en laatste deel is gewijd aan de liturgische handelingen in hun rijke en kleurige verscheidenheid: de liturgische lofprijzing van God in het breviergebed, de liturgie der Verlossing met het H. Misoffer en de zeven H. Sacramenten, de sacramentaliën en de bijzondere wijdingen van klokken, kerkhoven, enz.
Alles is volgens de nieuwste gegevens bewerkt, zonder een te uitgebreid wetenschappelijk apparaat, klaar gemaakt voor het dagelijksch gebruik van allen, die van ambtswege de liturgie der Kerk moeten uitleggen of zich er in willen verdiepen voor eigen stichting en heiliging. Een in ieder opzicht practisch handboek, dat tevens keurig van uitgave is.

H. Rongen.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

E. A. Keuchenius, 6902.
DE VERLEUGENING IN DEN SCHOOLSTRIJD HISTORISCH BELICHT. *Hollandia, Baarn,* 1930. (24.5×16) 63 blz. ing. f 0.75.

Deze zes gebundelde opstellen behandelen 't bekende conflict uit den schoolstrijd tusschen Groen van Prinsterer en Van der Bruggen en daarmee de meer critische vraag of de beeindiging van dien schoolstrijd in 1917 en 1920 wel goed geweest is. Ze is vooral gericht tegen de antirevolutionairen en christelijke-historische, die zich hebben aangesloten bij de leuze der katholieken: „vrije schoolregel, staatsschool aanvulling." Zoo hebben ze den weg door Groen voorgesteld voor oplossing van den schoolstrijd, verlaten. Opvattingen van Gosliga, Diepenhorst, Kohnstamm, Krijger etc. worden in deze brochure besproken. Voor de geschiedenis van den schoolstrijd is ze van veel beteekenis.

v. L.

E. J. B. Meenk, 6903.
DE WONDERE INVLOED VAN HET MAGNETISME. *Van Staal & Co., Rotterdam,* 1930. (22×15) 52 blz. ing. f 0.75.

Indien dit boekje niets anders gaf dan positieve, experimenteele gegevens over inhoud en invloed van het magnetisme, zou het, niet het minst om de wijze waarop de schrijver zijn mededeelingen weet te doen, ons veel kunnen leeren. Nu is het om de vele theoretische bespiegelingen van pantheïstischen en antroposofischen aard ongenietbaar.

G. V.

P. A. J. van Nimwegen C.ss.R., 6904.
OVER DE CHRISTELIJKE OPVOEDING DER JEUGD. *Henri Bergmans & Cie., Tilburg,* 1930. (24×16) 64 blz. ing. f 0.75.

P. van Nimwegen C.ss.R. heeft 'n nieuwe vertaling ondernomen van de diep-ingrijpende Encycliek van zijne Heiligheid Paus Pius XI over de Christelijke opvoeding der Jeugd, uit 't Italiaansch, die de eerste officieele tekst is. Aan z'n overzetting laat hij twee overzichten voorafgaan; 't eerste

is de korte samenvatting van de Encycliek volgens den Italiaanschen tekst: 't tweede is 'n breedere uitwerking van dat schema, die een goed bewerkt overzicht geeft van 't geheel. De vertaler heeft er naar gestreefd, om juist en duidelijk den pauselijken tekst terug te geven; de Hollandsche zinsbouw is daardoor wel wat stroef geworden.
Wat wij vooral gewild hadden, nu we toch 'n breedere Hollandsche uitgave kregen van deze encycliek, dat is uitleg en verklaring van veel pauselijke uitspraken, aanwijzing van opinies en practijken, die hierdoor zijn veroordeeld, boeken, die men kan raadplegen, etc. Deze pauselijke opvattingen moeten immers de Codex worden van onze katholieke opvoeding. Met deze vertaling zijn we wel 'n goed eind op weg.

v. L.

DUITSCH.

Charles E. Maylan, **6905.**
FREUDS TRAGISCHER KOMPLEX. *E. Reinhardt, München,* 1930. 210 blz. ing. M. 6.50.

De beteekenis der psychoanalyse voor ons cultuurleven schijnt nog niet ten volle opgehelderd: altijd door wordt er nog over gedebatteerd; telkens verschijnen er weer nieuwe boeken over, sommige vol lof en bewondering, anderen vol twijfel over geheel de vinding van Freud. Deze beschouwt zich zelf als 'n soort Copernicus of Darwin; in zijn oog is hij 'n soort van slachtoffer van jaloezie en kwaadwilligheid of van domheid. Charles E. Maylan heeft in z'n boek de psychoanalyse philosophisch en analytisch onderzocht. Hij volgt Freud op den voet, maar gaat in de consequenties van diens methodes verder, waar de waarheid dat eischt. Geestig en zeker behandelt hij geval voor geval en telkens laat hij de zwakke en onhoudbare punten van geheel 't systeem duidelijk zien. Een mooi voorbeeld van polemiek is de behandeling van den droom van den Paus. Met dit boek kan men Freud begrijpen en volgen in zijn niet consequente redeneeringen. 't Blijkt heel duidelijk, dat hij geen genie is, maar 'n geniale zenuwpatient, die de wereld 'n spiegel voorhoudt, waarachter hij zich verbergt.
De psychoanalyse wordt niet alleen bestudeerd, maar ook becritiseerd, voor zoo ver ze samenhangt met de psychologie, paedagogiek, met de actueele problemen van den crisis onzer Europeesche cultuur, met 't nihilisme, met 't zionisme, etc. etc. Dus niet alleen 'n boek voor hen, die zich op 't Freudisme toeleggen, maar voor allen, die zich interesseeren voor de cultuur van 't oogenblik, vooral voor paedagogen en philosophen. Hoe wij katholieken staan tegenover 't Freudisme, is al dikwijls genoeg verklaard.

v. L.

ENGELSCH.

John. T. Mc Mahon, **6906.**
SOME METHODES OF TEACHING RELIGION. *Burns Oates & Washbourne, London E.C.,* 1930. (21.5 × 13.5, XIV-263 blz. geb. Sh. 7/6.

Dit boek over eenige methoden van godsdienstonderwijs is 'n dissertatie aan de faculteit der kunsten te Dublin. Eerst wordt de „Munich Method" en wat daarmee samenhangt besproken, o.a. 't systeem van Herbart en de doorwerking in het godsdienstonderwijs, dan de „Yorke Methode" met de quaestie over 't van-buitenleeren: daarna de „Sower Scheme" en de toepassing op de lagere middelbare en hoogere school. Na 'n grondig onderzoek over deze methoden, krijgen we 'n breede uiteenzetting en bespreking over de traditioneele methode der Kerk en vragen en antwoorden. Is dat 'n paedagogische methode? waarom wordt ze in andere leervakken vermeden? Dr. Schield, niet tevreden met de bestaande methodes, heeft na lang studeeren 'n eigen nieuwe methode uitgedacht. Hij wil op de eerste plaats de volle aandacht der kinderen door pracht-illustraties, door teekeningen etc. 'n Groot gedeelte van 't boek wordt daaraan besteed, van bladz. 122-190: geheel de geschiedenis der methode, groei, techniek, opvoedkundige waarde worden hier verklaard. 't Tweede deel van 't boek geeft uitgewerkte toepassingen op catechismuslessen, op dogmatische lessen en zedekundige lessen op de bijbellessen, op topografie etc. Mooie en juiste opmerkingen over vertellen, over dramatiseering der stof, over kaarten. Een duidelijk en nuttig boek voor allen, die belang stellen in catechismusonderwijs en de verbetering van dat onderwijs. Tot zoo'n radicale hervormingen als hier worden voorgesteld, zal 't wel niet komen, maar uit de geheele dissertatie valt veel te leeren over 't godsdienstonderwijs.

v. L.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

G. A. Alders, **8907.**
BLINDE HENDRIK. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1930. (19.5 × 13.5) 93 blz.

't Is 'n verhaal over 'n blindgeboren kind en z'n opvoeding. Eerst wordt 't getob tehuis verteld, daarna de zorgvuldige vorming op 't blindeninstituut en eindelijk de bekroning in 'n prachtige maatschappelijke positie. 't Muzikaal talent werd met zorg bij 't kind ontwikkeld en zoo kon Hendrik 'n flinke betrekking krijgen. De geschiedenis, wordt eenvoudig maar met gevoel verteld.

— **B** — *v. L.*

Fokko Bos, **6908.**
DE MOORD IN HET SLOP. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (17 × 11.5) 296 blz. gec. f 1.25.

Verwikkelingen vanwege ongeoorloofde verhoudingen. Alles wordt hier verteld alsof het zoo hoort: „il faut que jeunesse passe."
Een zeer onbeduidend romannetje.

— **C** — *M. v. M.*

Max. Brand, **6909.**
DE DOOD VAN DAN BARRY. Vertaald uit het Engelsch door J. H. van den Bovenkamp *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20 × 14). 215 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Een vervolg op *Dan Barry, de ontembare.* Een boek, waarin een reeks moorden geschieden afgewisseld door spannende achtervolgingsraces door woeste bergstreken. Dan Barry weet overal met zijn twee dierlijke makkers en zijn bovenmenschelijke halfwilde natuur door te glippen, doch wordt tenslotte door zijn vrouw, omwille van zijn kind, neergeschoten. Voor liefhebbers van sensatie-literatuur. Zonder letterkundige waarde.

— **Bc** — *P. B.*

Joh. W. Broedelet, 6910.
HET LATE LEVEN VAN JOHANNES ROOZEBOOM. *Uitg.-Mij Nederland, Amsterdam,* 1930. (20×14) 172 blz.

Wanneer we in de gebruikelike kort-stijl de inhoud van deze fantasie weergeven, (Roozeboom is gestorven en z'n ziel dwaalt nu op de wereld rond, om te leren onderscheiden de schijn van 't wezen: i.c. de ontrouw van z'n vrouw met z'n beste vriend, de overspeligheden van z'ns boekhouders echtgenote, die ook eens zijn liefje was, enz., enz.), dan krijgt de lezer toch 'n verkeerd idee van dit boek, wat 't is geen ordinaire overspel-geschiedenis. Wel degelik bedoelt Broedelet 't huichelachtig masker te trekken van de koppen der „gezeten" „dames en heren", die weer „vrouwen en mannen" meeslepen in hun stiekeme liederlikheden. In dit verband nemen we dan ook z'n zielsverhuizingsgevallen niet ernstig. Daar strandt dus onze volmondige aanbeveling niet op. Wél op de onsmakelike details, die in dit verband en in de ironie van Broedelets schrijftrant wel passen, maar die toch ernstig voorbehoud noodzakelik maken voor onrijpe lezers.
— C — *L. F.*

Tobie Claes, 6911.
FRANS NOTELAARS. Geïllustreerd. *Lectura, Antwerpen,* 1930. (21.5×15.5) 265 blz. ing. Bfr. 35.—' geb. Bfr. 125.—.

„Onbevangen eerlijkheid is meestal het kenmerk van de pennevruchten van iemand die geen ervaren vakman is" zegt M. Sabbe in zijn inleiding op dit boek. En na de lezing ervan moeten we dit volmondig beamen. Eerlijk is Claes zoowel in het goede als in het verkeerde. Want hij verklaart van zich zelf — en dit getuigt alreeds van een flinke dosis zelfkennis — dat hij van geen dogmata houdt (en daarom komt de uitgesproken liberale geest overal om het hoekje kijken) en dat hij veel last heeft om zich zelf in te toomen (en daarom raakt hij telkens dingen aan die buiten zijn eigenlijk onderwerp vallen). Doch voor een werk dat als een memoire van een staats ingenieur bedoeld is, valt zulks niet zoo euvel te duiden. We zouden haast zeggen „des te beter" want ze vormen de interessantste bladzijden, die erin voorkomen. Schrijver geeft blijk van een ongewone levenservaring en de dorre wetenschap heeft zijn muse niet gekortwiekt. En meestal slaagt hij er ook in (hier en daar wel een beetje onbeholpen) ons die ondervinding werkelijk te doen aanvoelen. Al komen er voor Roomschen nog al steken onder water in voor, ook zij zullen kunnen lachen met den schalkschen humor en de bijtende (vaak verdiende) satiren die erin voorkomen. Een frisch boek van een bejaard man met een jong hart en waaruit de moderne jeugd die tot de jaren van discretie gekomen is, veel ernstigs op aangename manier kan leeren.
— Bc — *Dr. Raph Kreemers.*

Joan Conquest, 6912.
VERLEIDING. Vertaald uit het Engelsch door Henriette Rappard. *J. Philip Kruseman, Den Haag,* 1930. (19.5×13.5) 301 blz. ing. f 2.15.

Ondanks 't grondige kollege, dat we krijgen in apijtenkennis, ondanks 't gezwam over „innerlike" en „uiterlike kuisheid", ondanks de goede bedoeling, waaraan we ten slotte nog wel willen geloven, die 't opneemt voor 'n reine vrouw (witte raaf blijkbaar temidden van 'n wonderlik samenraapsel uit allerlei rassen en tiepen) moeten we dit soort ontspanningslektuur voor onze bibliotheken onvoorwaardelik afraden: Delphine Gay, de heldin, moge dan al „kuis" zijn, zelfs na haar verleiding voor ons part— de dames en heren en de Oosterlingen uit haar omgeving zijn 't allerminst en daar worden we op zulk 'n drastiese wijze van overtuigd, dat 't boek verzeild is geraakt in 't „overgangsgebied" naar de pornografie.
— D — *Leo Fens.*

H. Courths-Mahler, 6913.
HET GEHEIM VAN MARLENE LASZBERG *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (19×13) 240 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Harald Forst wordt door den heer Laszberg van den dood gered, hetwelk de laatste echter met zijn eigen leven moet bekoopen. — Uit dankbaarheid wordt nu het dochtertje Marlene Laszberg bij Harald Forst in huis als eigen zusje opgenomen. Kort hierop vertrekt Harald naar Indië en keert vijf jaar later met zijn vrouw naar Hamburg terug. Hij is echter in zijn huwelijk niet gelukkig. Als hij eenigen tijd in Hamburg is, vat hij liefde op voor zijn pleegzusje, en bemerkt dat Marlene hem bemint. Door een ongeluk sterft spoedig de vrouw van Harald en een jaar later trouwt hij met Marlene.
'n Boek, dat alle verknochte C. M. liefhebbers tot 't einde zullen lezen.
— Bc — *L. B.*

Pere Egge, 6914.
HANSINE SOLSTAD. Vertaald uit het Noorsch door M. C. Castendijk. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. (21.5×16). 232 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

De aangrijpende geschiedenis van 'n Noors armeluiskind, dat 'n sterk ontwikkeld gevoel heeft voor de eer van haar geslacht, 'n geslacht van deftige boeren, van ouder tot ouder. Maar haar vader heeft door z'n drankzucht z'n gezin aan lager wal gebracht. Hansine's jeugd is donker door de beestachtige wreedheid van de boer, waar ze dienen moet, vooral echter door de verdenking, die op haar komt te rusten: de verdenking, dat ze 'n dievegge is. Dat laat haar nimmer meer met rust, voortgejaagd wordt ze door de wantrouwende blikken der mensen. Ze is kieskeurig op 't punt van liefde, ontmoet ook hierin felle ontgochelingen, trouwt ten slotte met 'n eenvoudige arbeider. Maar ze sjouwen hard en brengen 't heel ver. Maar dat fortuin verliezen ze weer en op hun oude dag zitten ze weer arm bijeen, zonder de kinderen, die immers waren heengegaan. Toch: nooit verloor Hansine uit 't oog, dat eenmaal die vreselike verdenking op haar werd geladen, op de meest onverwachte ogenblikken werd ze er aan herinnerd in haar lange, wisselvallige leven en daarom behield ze ondanks alles die ééne hartewens: dat ze vóór haar dood zou worden gerehabiliteerd. 't Geen ook werkelik is gebeurd.
't Is 'n mooi boek, sterkgeschreven, maar met 'n diep-innige milde toon, met die eigenaardige bekoring, die de Skandinaviërs over de ganse wereld zo geliefd doet zijn. En toch, ondanks de kracht, waarmee de schrijver ons meetrekt: er zit in die herhaalde gevallen, waarin de schijn tegen Hansine's eerlikheid is, iets opzetteliks.

Men voelt, dat de auteur hier z'n talent van plasties uitbeelden en diep doorgronden van mensen en dingen niet trouw is gebleven, maar om een of andere reden — neiging om te stichten, te preken? — 't er te dik heeft opgelegd.
Voor ervaren lezers aanbevolen.
— B — *Leo Fens.*

Manuel Galvez, 6915.
NACHA REGULES. Vertaald uit het Spaansch door Anna Benavente. *Goede & Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1930. (19×12) 320 blz. geb. f 3.50.

Nacha Regules is een der duizenden prostituées die Buenos Aires volgens Manuel Galvez moet tellen. Zij ontmoet een merkwaardige oudere man, een advocaat, die haar en anderen tracht te redden uit het verschrikkelijke leven, dat zij willens en onwillens moeten leiden.
Daarbij komen beiden de sociale onrechtvaardigheid op het spoor, die een der hoofdoorzaken van prostitutie onder vrouwen in ondergeschikte betrekkingen is. En de advocaat komt, bij al zijn nobele zelfopofferingen tot de ontdekking, dat een enkeling niet in staat is door eigen kracht iets tastbaars te bereiken in den strijd tegen het kwaad.
Wel komen hij en Nacha tot een groote zelflouteгing, die toch haar goeden invloed heeft op beiden omgeving. Zij worden tragisch, maar niet hopeloos. De roman is een groote aanklacht, die stellig haar nut heeft, en die met talent en fijngevoeligheid geformuleerd is.
Hoewel Galvez steeds de grootste kieschheid in acht neemt, maakt het onderwerp, dat hij behandelt, beschrijvingen en aanduidingen noodzakelijk, die zijn boek slechts voor ervaren lezers geschikt doen zijn.
— C — *Albert Helman.*

Gustaaf d'Hondt, 6916.
ALS 'T HARTE ONRUSTIG IS. *C. A. J. van Dishoeck, Bussum,* 1930. (12.5×16) 160 blz.
Dolf, de stroper, die smoorverliefd is op het kroegmeisje Fule heeft op 'n avond z'n rivaal Fons Dick vermoord. Hij verlaat het Vlaamse land en vertrekt naar Frankrijk, waar hem de wroeging niet loslaat en waar ook de liefde voor Fiele branden blijft. Ellendig keert hij naar zijn dorpje terug, maar Fiele weigert zijn hunkerend hart de troost harer liefde. Stropen en drinken vullen nu zijn triestige dagen, terwijl 's nachts de spookbeelden hem geen rust laten. Hij teert weg in sombere hallucinaties. De Leie maakt aan zijn troosteloosheid een einde.
't Is 'n somber boekje met vele sensationele momenten. Van 'n diepere ontroering is echter geen sprake. 't Boekje besluit met twee aardige impressieve stukjes „In de Vennen" en „Het Bosselke."
— B — *Ed. A. Serrarens.*

Einar Hjorleifsson Kvaran, 6917.
RANWIG'S LIEFDE. Vertaald uit het IJslandsch door P. E. G. Meuleman. *C. A. Mees, Santpoort,* 1930. (19.5×12.5) 178 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.
Onschuldig, lief, een beetje meisjesachtig en vol protestantsche vroomheid is dit IJslandsche verhaal, waarin men zelfs temidden van de idylle het sombere en gedrukte van het Noordieke landschap proeft.
Ranwig's vader leeft in een veete met zijn buurman, wiens zoon juist Ranwig bemint. De jongen past ook slecht op, en Ranwig kan hem alleen helpen als haar vader zich op zijn doodsbed met de buren verzoent. Dan verschaft zij den jongen geld en gaat zelf naar een inrichting, waaruit ze door den jongenman gehaald wordt, wanneer deze weer oppassend en geldverdienend is geworden En bij dat alles wijkt de liefelijke glimlach niet van Ranwigs vrome en toch kusgrage lippen.
— Bc — *Albert Helman.*

E. J. Huizinga-Annekes, 6918.
K. Ter Laan,
GRONINGER VOLKSVERHALEN. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen,* 1930. (23×19) 310 blz. geb. f 3.90.
Als ergens gewerkt wordt om de eigen volkstaat in eere te houden, dan in Groningen. En met succes. Er zijn er wel eens, die beweren, dat de Groninger-volkstaal arm is. Het Groninger woordenboek en de bundels met liederen en volksverhalen niet minder, bewijzen het tegendeel. K. ter Laan, de burgemeester van Zaandam, is een der groote propagandisten en beschermers van *zijn* moedertaal.
In dit keurig uitgegeven werk, heeft hij er weer een prachtige en practische daad voor gesteld. Hij bewerkte een groot aantal Groninger volksverhalen, die verzameld werden door de bekende Groningsche schrijfster Mevr. E. J. Huizenga-Annekes. Waar hij in 't dialect schreef, gebruikte hij dat van Slochteren, wijl hij van deze tongval 't meest zeker is.
De verhalen zijn letterlijk uit den mond des vertellers opgeteekend. We willen aan de samenstellers van dit werk dus geen enkel verwijt maken: zij verdienen allen lof.
Toch had eenig commentaar soms beter geweest n.l. wat enkele katholieke uitingen betreft. We gelooven trouwens, wat oude katholieke vertellingen betreft, deze verzameling wel eenigszins onvolledig is. Zoo misten we b.v. verhalen van Hilgherstede en 't klooster Aduard. Maar dat kan nog komen: we hebben hier nog maar een eerste deel. Een oordeel kunnen wij dus nog niet uitspreken. Toch zou 't niet verkeerd zijn, dunkt ons, wanneer men zich de medewerking van een katholiek Groninger — b.v. de bekende historicus Prof. R. Post Pr. — verzekerde.
— B — *J. B.*

Ivans, 6919.
VERBORGEN ANGELS. Geïllustreerd. *D. A. Daamen, Den Haag,* 1930. (22×15.5) 211 blz. ing. f 1.50.
Een aanval op het gouvernement van Suriname in ... 1936. Een aardig boek, boeiend en vlot beschreven. Ook kan het geen kwaad, dat een populaire romanschrijver op feilen en mogelijkheden wijst, die helaas meer de werkelijkheid, dan de fantasie nabij komen.
— A — *M. v. M.*

Peter Krasnow, 6920.
DE WREKER. Vertaald uit het Russisch. *A. W. Sijthoff, Leiden,* 1930. (21.5×15.5) 351 blz. ing. f 3.75.
Terwijl het aantal Sovjet-romans, dat ook in onze taal werd overgebracht, lang niet klein is, merken wij maar zelden iets van het bestaan

eener contra-revolutionnaire Russische litteratuur. *De Wreker* is daar een typisch voorbeeld van: een even verwarde als geestdriftige fantasie eener toekomstige vrijwording van Rusland door een machtige „witte" monarch, die de Sovjets zal uitroeien en het tsarendom in alle luister zal herstellen, met groote rechtvaardigheid tegenover de mindere klassen en veel vrijheid voor de kerk. Een al of niet denkbeeldig geheim genootschap van „witten" bereidt de ondergang voor van de „rooden", die in de hatelijkste kleuren worden afgeschilderd. Waarom de schrijver aan dit hoofdbestanddeel van zijn boek een lang relaas over magie en zwarte mis liet voorafgaan, die wat ziekelijk en zwavelachtig aandoet, is niet recht duidelijk. Hij schijnt ter elfderure verschillende verhalen tot één boek, een geheel kan men het niet noemen, te hebben samengesmolten.
— C — *A. H.*

E. Phillips Oppenheim, 6921.
DE EENOOGIGE BOEDDHA. Vertaald uit het Engelsch door C. E. Kwak-Stroman. *A. W. Bruna & Zn, Utrecht,* 1930. (20×13) 248 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.
Zelfs het snorkend reclame-latijn dat uit de pen pleegt te vloeien van een bioscoop-exploitant, is machteloos deze super-super-sensatiedraak te qualificeeren.
Of het aan de concurrentie ligt, weten wij niet, maar de heer Oppenheim komt een lauwer toe inzake geproduceerde hoogspanning, al vreezen wij dat die tot kortsluiting zou kunnen leiden. De heer Martin Hew, een gedrochtelijk wezen, maar een voortreffelijk kunstkenner, verzamelt schatten: schilderijen, beeldhouwwerk, procelein, enz. Hij doet het goedschiks, door te koopen en kwaadschiks, door te (laten) moorden, rooven, branden. Zijn concurrent „Joseph", de onbekende bendeleider, kruist z'n pad en een verbitterde strijd tusschen de desperado's ontstaat. Er is zoo ongeveer niemand bij, die er 'n eenigszins normaal geweten op na houdt, ook niet de held, noch de helden! Jammer, dat Oppenheim zich zoo vergooit. Af te keuren lectuur.
— C — *M. v. M.*

E. Phillips Oppenheim, 6922.
GABRIEL SAMARA. Vertaald uit het Engelsch door A. E. C. Vuerhard-Berkhout. *A. W. Bruna & Zn, Utrecht,* 1930. (20×13.5) 230 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.
'n Toekomstroman. Gabriel Samara is de held van dit boek. Hij is de man die het bolsjewisme en het anarchisme uit Rusland heeft verbannen en het bestuurt als president in samenwerking met de Doema. Hij stoort zich echter niet veel aan laatstgenoemde en regeert als een echte autocraat of dictator. Door zijn toedoen wordt echter Rusland getrokken uit den modderpoel, waarin het momenteel zit vastgezogen. Hij knoopt connecties aan met andere landen, om leeningen met hen te kunnen sluiten voor de opleving van industrie en landbouw. Op een van z'n buitenlandsche reizen, komt hij in aanraking met een typiste, die z'n secretaresse wordt. Deze is echter een afstammeling van 't huis Imanoff, die met eenige andere Russische Bannelingen van hooge afkomst in Amerika een armoedig bestaan leidt. Samara beweegt hen terug te keeren naar hun vaderland onder voorwaarde van zich te onderwerpen. Samara echter, 'n groot idealist, drijft z'n ontwapeningsplannen te ver door met het gevolg, dat de Iwanoffs hiervan een goed gebruik maken en Samara ten val komt.
Oppenheim ontpopt zich hier als een echt monarchist, die in de toekomst al weer een Duitsch Keizerrijk en een Tsaristisch Rusland ziet.
't Is een spannend boek, doch als toekomstroman nog al benepen. Volkslectuur zonder literair gehalte.
— Bc — *P. B.*

Edgar Wallace, 6923.
ONTMASKERD. *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20×14) 228 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.
Heine, het Hoofd van den Duitschen inlichtingsdienst in Engeland ten tijde van den wereldoorlog, verhaalt van zijn ontmaskering door 's vijands gelijknamige dienst, in wiens bestaan hij nooit geloofd had, hetgeen het begin werd van zijn reeks humoristische blunders. 'n Aardig relaas met onverwachte ontknoopingen.
— A — *J. M.*

FRANSCH.

Nell Doff, 6924.
ELVA. *F. Rieder, Paris.* 1930. (18.5×11) 226 blz. ing. Ffr. 12.—.
De schrijfster van deze twee verhalen schijnt een beroemdheid te zijn. Zij woont klaarblijkelijk te Brussel en heeft haar lauweren verdiend door zedenschetsen te ontwerpen over de Vlaamsche bevolking van België's hoofdstad. Zij behoort tot die onprettige vrouwen, die er groot op gaan van hun hart geen moordkuil te maken en geen blad voor den mond te nemen. In deze beide vertelsels blijkt dat met zulk een verschrikkelijke duidelijkheid, dat de zeer geringe kunstwaarden, die deze novellen konden hebben, totaal is weggevaagd onder het dikke smeersel sociale tendenz. Elva is de geschiedenis van een straatmeid, die bij ons schrijvend meisje in dienst komt en de meest gewaagde platheden uitslaat, welke deze nette dame, kneubelend van genoegen, doorgeeft aan haar lezers. Dit vertelsel is bijna een beredeneerd woordenboek van sexueele grofheden. Het volgende demonstreert, hoe de arme bewoners der Kempen, van alle ontwikkeling afgehouden door den godsdienst, iedere hygiëne, ieder meegevoel met de dieren en vooral iedere „hoogere beschaving" ten eenenmale missen. De stijl is niet beter, dan die van de gewoonste verslaggeverij. Om den moedwil, waarmee uitsluitend de donkere kanten van het leven in de Kempen worden aangetoond, is dit verslag echter partijdig en onbruikbaar. Het heeft geen waarde en kan alleen dienen ter bevrediging van een ongezonde nieuwsgierigheid naar de dierlijke misbruiken van arme heibewoners, die overigens wezenlijk beschaafder zijn dan de praatgrage en „medelijdende" mevrouw Nell Doff wier menschenliefde slechts haar reputatie dient. Daarom is dit boek te ontraden. Het heeft hoogstens zin voor degenen, die — zich bekwamend in de Fransche taal — belang stellen in de slordige wijze, waarop daarmee wordt omgesprongen door een Belgische.
— D — *Anton van Duinkerken.*

Simone Ratel, 6925.
TROIS PARMI LES AUTRES. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1930. (19×12) 277 blz. ing. Ffr. 12.—.

Simone Ratel heeft ons drie uur lang verveeld, En waar haar boek tot motto draagt: Ah, Peuple différent, nation des femmes......'' ligt de reden zwart op de gele band van haar boek.

— Bc — *Ton Kerssemakers.*

DUITSCH.

Walter Eschbach, 6926.
Willi Hofmann,
LACHENDES VOLK. *Arbeiterjugend-Verlag, Berlin.* 1928. (20×12) 282 blz. ing. M. 3.—, gec. M. 4.—.
Een bloemlezing uit de humoristische letterkunde, die zeer ongelijkwaardige producten bevat vanaf de leuke anecdote tot de beste ironische gedichten van Heinrich Heine. Voor liefhebbers van grappen wel bruikbaar, maar hier en daar een beetje erg Duitsch en soms wat platjes. Niet aanstootelijk overigens, maar een passabel leuk boek.

— B — *Anton van Duinkerken.*

Arno Franz, 6927.
MATA HARI. *Oscar Meister, Werdau i.S.,* 1929. (19×13) 432 blz.
De geschiedenis eener bekende oorlogsspionne. Opgeschroef pro-Duitsch. Sensueel en té pikant om te worden gerangschikt onder welgevoeglijke lectuur.
Vlot geschreven, beter werk waardig. Ongeschikt.

— D — *M. de L.*

Arno Franz, 6928.
SOHR DER KNECHT. *Oscar Meister, Werdau i.S.,* 1928. (19×13) 220 blz.
Sohr, de knecht, is beetgenomen en daardoor zoo goed als geruïneerd. Hij besluit z'n goed leven als „meneer'' maar te verwisselen voor dat van een eenvoudigen knecht. Na veel ervaringen des levens opgedaan te hebben, die in hun bittere werkelijkheid toch nog de humor niet uitsluiten, komt Sohr op een groot boerenbedrijf en beleeft daar allerlei avonturen met de boerin, de opzichter etc. Vooral de opzichter Voigt speelt een groote rol in zijn ervaringen en weet zelfs op Sohr de schuld te schuiven van een brand, waarvoor Sohr moet „zitten''. Gelukkig komt alles uit en is het einde, zooals alle „einden'' dienen te zijn, goed en gelukkig.
Volkslectuur zonder literaire pretentie.

— Bc — *M. de L.*

Heinrich Eduard Jacob, 6929.
DÄMONEN UND NARREN. *Rütten & Loening, Frankfurt a.M.,* 1929. (28.5×11) 228 blz.
De geschiedenis zegt ons, dat de Oostenrijkse toneelspeler Raimun 'n geniale kwast was, die met zichzelf voortdurend overhoop lag, niet wijs kon worden uit die bruising van tegenstrijdige passies, waaruit hij moest worden gered door z'n vrienden, die ondanks alles z'n bewonderende vrienden bléven. Ook dat de dichter Byron 'n woeste haat koesterde tegen alle konvensie, vooral waar hij haar zag tronen op de vaste zetel van 't gezag... Ten slotte: dat Nero 'n belachelike nul was, trots z'n opgeblazenheid om z'n vermeende genialiteit... Dat zijn de feiten: Jacob zag achter die feiten de psychologiese achtergrond, ontleedde met opmerkelike knapheid al die woelende driften, zag de historiese figuren niet meer als cliché's met 't bijpassend adjektief, maar als mensen: duivels en gekken tegelijk. Voor wie z'n „weetje weet'' zal dit boe, 'n openbaring zijn. De gemiddelde romanverslinder heeft 'r zeker 'n taaie zware kluif aan. Voor hem ook eist de stof uit de aard der zaak grote voorzichtigheid.

— Bc — *F. H.*

Joseph Ponten, 6930.
SEINE HOCHZEITSREISE. *Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart,* 1930. (19×12) 156 blz. geb. M. 5.50.
In een kort bestek vertelt ons de schrijver, op boeiende, geestige wijze, hoe Alfred Rethel, de geniale schilder der fresco's in het stadhuis te Aken op zijn huwelijksreis met Maria Frahl, de dochter van den professor-schilder uit Dresden, meer en meer droefgeestig wordt — nu en dan onderbroken door een korte vlaag van uitbundige uitgelatenheid — totdat hij in Rome, waar hij eenige houvast vindt aan den opgeruimden beeldhouwer Lotsch, tenslotte tot volledige verstandsverbijstering geraakt. Een fijne, historische kunstnovelle, een waar genot voor fijnproevers.

— Bc — *E. Haeren.*

J. Schneider Foerstl, 6931.
DIE LIEBE DES GEIGERKONIGS RADANYI. *Oscar Meister, Werdau i.S.,* 1929. (19×13) 262 blz.
Radanyi, zoon van een beroemd zigeuner-violist, wordt door zijn grootvader meegenomen naar diens boerderij, nadat z'n vader gestorven is en hij met z'n moeder, dochter van rijke familie met welke ze sinds haar huwelijk gebrouilleerd was, alleen zonder hulp achter was gebleven. Op 18-jarigen leeftijd gaat Radanyi naar Weenen om te worden opgeleid tot violist. Een graaf zou voor z'n opleiding zorgen en het toeval wilde, dat Ranayi nu weer juist op de dochter van dien graaf verliefd moest worden. Hij gaat naar Amerika op tournee en der graven dochter beloofd hem trouw. Deze trouw wordt echter verbroken, wanneer de graaf in financiëele moeilijkheden verkeert en zij met een ander huwt, om vader te helpen. Radanyi komt terug. Wanneer hij heeft gehoord, dat haar man is gestorven, maar zij wil niets meer van hem weten, besluit hij een eind aan z'n leven te maken. Het schot, dat hij op zichzelf lostte, doodt hem niet. Gelukkig maar...... want juist daarna komt een oude kennis binnen, die hem verpleegt en hem dan meeneemt naar z'n huis. Hersteld gaat Radanyi weer naar z'n familie. Nòch hij, nòch des graven dochter hebben rust voor dat alles weer in orde is. Vlot geschreven roman voor 't gewone volk, zonder literaire waarde.

— Bc — *M. de L.*

ENGELSCH.

Robert Montgomery Bird, 6932.
NICK OF THE WOODS. *Macy Masius, New-York,* 1929. (20×14.5) 395 blz. geb. $. 2.50.
Nick of the Woods voert ons terug naar andere tijden, tot den eersten trek naar Kentucky, het land van belofte, dat op het einde van de 18e eeuw voor het eerst ontworsteld werd aan de Indianen, die er hun jachtgronden hadden. Een tijd van strijd tusschen sluwe en onverzoenlijk-wreede Indianen en het witte ras, dat daar een nieuw vaderland wilde vestigen. Dit boek verscheen in 1837 voor het eerst in Philadelphia en werd veel gelezen. Ook nu nog in

deze keurige uitgave der Amerikaansche bibliotheek, laat de bloedige en duistere figuur van Nathan, de woudduivel niet na een geweldigen indruk te maken.
— B — *C. R. V.*

George A. Birmingham, 6933.
THE RUNAWAYS. *Bobbs Merrill, Indianapolis,* 1929. (20×13.5) 310 blz. geb. $. 2.—.
De schrijver is een humorist, een Ier en bovendien een Engelsch dominé; in het dagelijksche leven Canon Hannay,. Maar deze kanunnik is allesbehalve zwaar op de hand. Hij heeft een onfeilbaar instinct voor de comische zijde van allerlei toestanden en als hij schrijft over denkbeeldige Balkan-staten en het politieke gewurm om onttroonde heerschers op hun oude zetels terug te voeren, wordt hij puntig-satyrisch. Zoo ook in dit boek. Een rijke erfdochter wordt door haar moeder bestemd, om als toekomstige koningin van Andania, met haar millioenen prins Benjy op den troon zijner vaderen terug te helpen. Maar Joyce heeft heelemaal geen zin,om koningin te worden en Benjy dankt er feestelijk voor, om zijn hals aan het koninklijk avontuur te wagen. Beiden vluchten, zonder dat de een van den ander weet, naar 't meest Westelijk punt van Ierland, om daar de politieke machinaties van een hoogmoedige mama verbonden met een herstelmaniakke rijksgroote van Andania te ontgaan.
De wondere avonturen van beide voortvluchtigen op de pastorie van Fennard en in het meisjespadvinderskamp aldaar moet ge u laten vertellen door Birmingham en ge beleeft een avond van kostelijken Ierschen humor.
— B — *C. R. V.*

S. S. van Dine, 6934.
THE GREEN MURDER CASE. *Charles Scribner's Sons, New-York,* 1929. (20×14) 388 blz. geb. $. 2.—.
Door de uiterste wilsbeschikking van den ouden heer Greene leven in diens huis, zijn gebrekkige vrouw en twee zonen en drie dochters tezamen: wie vóór 25 jaar zijn verstreken het huis verlaat, verliest zijn aandeel in de erfenis: en de rest wordt gelijkelijk onder de overblijvenden verdeeld. De samenleving dier menschen wordt een hel en nu komen geheimzinnige moorden het getal der mededeelenden in de erfenis successievelijk verkleinen. Philo Nance, een amateur detective, weet door zijn psychologische deducties tenslotte de geslepen daderes te ontmaskeren, in een verhaal, dat bekoort door de broeiende morbidezza van dit zeer aparte gegeven.
— B — *C. R. V.*

E. M. Hull, 6935.
THE LION TAMER. *Dodd, Mead & Comp., New-York,* 1929. (19.5×14) 337 blz. geb. $. 2.—.
Een avonturen-roman, waarin E. M. Hull de stormachtige liefde vertelt van Joan den leeuwentemmer voor zijn bruidje Pauline, de equestienne in Marqueray's groote circus en hoe beiden na veel lijden in begrijpende vergevingsgezindheid vereenigd worden. In meesterlijke trekken is het circusleven hier geschilderd, dat de facsineerende achtergrond vormt voor de vreemde en toch zoo werkelijke menschen die het bevolken: de clown, een oud-diplomaat, die zijn carrière verwoestte, Marqueray de eigenaar met zijn wonderlijke mengeling van sluwheid, bruut-geweld en goedheid, de goede oude schommel van een negerin voor de garde-robe, en zoovele andere bijfiguren: maar bovenal voor den leeuwentemmer zelf en zijn tenger bruidje, die elkander niet begrijpend, beiden lijden in hun liefde, tot hun eindelijk de oogen opengaan en het geluk voor hen daagt.
— Bc — *C. R. V.*

Edger Jepson, 6936.
THE EMERALD TIGER. *Macy Masius, New-York,* 1929. (19.5×14) 256 blz. geb. $. 2.-.
Een kunstig geslepen smaragd, aan welks bezit de macht in het Oosten verbonden is. Drie verschillende combinaties trachten in het bezit van dezen veelomstreden steen te komen: een Chineesch prins met zijn trawanten, een Chineesch monnik en duivelaanbidder, en een oude schurk, die vroeger medegeholpen heeft om het kleinood uit een Chineeschen tempel weg te rooven. Hun vermetele jacht om Hannkbal Tod, een gewieksten agent in verjongingskuur-instrumenten, zijn toevallig verworven bezit afhandig te maken, vormt een spannend en teven humoristisch getint verhaal, dat Edgar Jepson met veel brio wist te vertolken.
— A — *C. R. V.*

Syephen McKenna, 6937.
DIVIDED ALLEGIANCE. *Dodd, Mead & Comp. New-York,* 1929. (19.5×14) 280 blz. geb. $. 2.50
Een roman uit onze dagen. Een botsing tusschen het oude geslacht, dat leeft volgens de oude gewoonten ongevoelig voor de eischen van den nieuwen tijd en zijn veranderende opvattingen, en het nieuwe geslacht, dat den oorlog heeft meegemaakt en los staat van wat onmisbare levensinhoud schijnt te zijn voor de ouderen. Een prachtig gegeven voor een roman, maar dat nog niet kloek genoeg uit het contingente der concrete feiten naar voren treedt: ook een roman, die te denken geeft en alszoodanig een verschijnsel dat de aandacht verdient. Wegens sommige passages, die eenigszins gewaagd zijn en de niet te aanvaarden oplossing moet voorbehoud gemaakt voor rijpere lezers.
— Bc — *C. R. V.*

Peter Morland, 6938.
LOST WOLF. *Macy Masius, New-York,* 1928. (20×14) 305 blz. geb. $. 2.—.
De geschiedenis van een jongen, die bij een overval van een voortrekkerskaravaan, door de Indianen wordt buit gemaakt en in den stam der Cheyennes wordt opgenomen. Daar groeit hij op tot een overmoedig en onbevreesd Indiaansch krijger, maar de stem des bloeds verloochent zich niet en hij kan er niet toe komen een weerloozen blanke onverhoeds te dooden. Buitengewoon boeiend is deze strijd tusschen blank en rood in de ziel van dien opgroeienden jongen beschreven, terwijl de wonderbare avonturen, die White Badger, later Lost Wolf genaamd, beleefd, de aandacht tot het einde toe gespannen houden. Een mooi boek voor jongens, dat ook om de zielkundige behandeling aan ouderen zal behagen.
— B — *C. R. V.*

T. J. Morrison, 6939.
TONY POTTER. *John Murray, London,* 1930. (19×13) 316 blz. geb. Sh. 7/6.

Tony en Alice Potter worden in een Schotsch aartsvaderlijk milieu groot gebracht. Ze komen in opstand tegen de passieve gehoorzaamheid die van hen gevergd wordt. Alice het eerst, doch Tony hakt in eens den knoop door en trekt er tusschen uit naar Londen, waar hij eerst armoe lijdt, doch later met zijn pen zijn brood verdient. Eerst schrijft hij romans, doch later short stories, om den broode en tegen zijn beter willen in. Hij komt dan onder den invloed van Alice waarmee hij trouwt. Doch het gaat niet lang goed en zij verlaat hem om met Eric naar Zuid-Afrika te reizen.
De schr. van dit boek is onlangs 24 geworden. Hij heeft veel aanleg, doch vergeet, dat een massa gedachten bij elkaar, hoe mooi ook op zich zelf, en natuurbeschrijvingen, hoe interessant ook, vooral in een Schotsch boek, nog geen roman vormen. Een geordende handeling, de verhaaltrant, het scheppen van een atmosfeer en de weergave van een herkenbare wereld zijn veel voornamer. Doch het voornaamste is het scheppen van levende karakters. Alice raakt in dit boek op het achterplan en Joyce niet genoeg op het voorplan. Er wordt te veel gewandeld op nuttelooze zijpaden, nutteloos voor dezen roman althans. Het slot is niet alleen moreel niet te rechtvaardigen, doch veel te brusk. We hebben alle respect voor de Beschränkung, die zelfs opvallend is voor een jong auteur, doch hier is des Guten zuviel op de eene en te weinig op de andere plaats.
Overigens een frisch boek voor volwassenen.
— **Bc** — *Dr. Raph. Kreemers.*

Clarence E. Mulford, 6940.
MESQUITE JENKINS. *Hodder & Stoughton, London E.C.* 4, 1929. (19×13) 320 blz. geb. Sh. 7/6.

Mesquite, een prachttype om iederen jongen jaloersch te maken: kan sporen lezen als een Indiaan, is virtuoos in tweehandig revolverschieten en heeft een onverzoenlijken haat gezworen aan alle veedieven. Op zijn reis naar Desert Wells vindt hij het lijk van een veeboer, wiens veestapel erg achteruitgegaan is. Dit laatste blijkt het gevolg te zijn van sluwen diefstal en de ontdekking der daders en hun meesterlijke arrestatie door Mesquite alleen vormen een verhaal, dat boeit van het begin tot het einde. De sappige taal der cowpunchers verhoogt nog het genot der lezing voor hem, die van dit ruwe maar eerlijke mannenleven houdt.
— **B** — *C. R. V.*

James Pollard, 6941.
BUSHLAND VAGABONDS. *Hodder & Stoughton, London E.C.*4, 1930. (19×13) 316 blz. geb. Sh. 7/6.

Een tocht van een kunstfotograaf door het heerlijke boschland van Zuid-Australië. Men bladert als in een pracht-album, waarin fijn-belichte foto's van beboschte dalen en heuvels, roodbruine boschwegen zonoverplast, met den zang van vogels en het gegons van insecten, het gesuis van wind en water. Een echt boek voor den natuurvriend en de liefdesgeschiedenis, die er in verweven wordt, maakt de lezing niet onaantrekkelijk.
— **A** — *C. R. V.*

John Russell, 6942.
FAR WANDERING MEN. *B. Tauchnitz, Leipzig,* 1930. (16×12) 271 blz. ing. M. 2.—, geb. M. 2.80.

Een tiental korte verhalen, waarin de wilde weelde en 't drukkende fatalisme van de Zuidzee en haar eilanden op heerlijke wijze zijn weergegeven. Russell mag zonder gevaar voor overdrijving een nieuwe Kipling genoemd worden, die al de charme van het mooiste in Conrad ook voor den geest roept. Van den Stillen Oceaan worden we verplaatst naar Shanghai, dan naar de Khoka rivier, Samoa, Honolulu, Australië, Thursday Eiland, de Fiji eilanden, Papoea enz. Toovenaars, wilde hartstochten en primitieve instincten, twist en moord, gouddorst en zucht naar verborgen schatten zijn schering en inslag en wentelen in een immer varieerende schoonheid voorbij. Vooral *Gun Metal* en *The Fire Walker* zijn meesterstukjes in hun soort. en naast ontspannende ook leerrijke lectuur, wijl we allerhande wetenswaardigheden vernemen over een heel vreemde en tamelijk onbekende wereld.
— **Bc** — *Dr. Raph. Kreemers.*

Carl van Vechten, 6943.
SPIDER BOY. *A. A. Knopf, London,* 1929. (20×13) 239 blz. geb. Sh. 3/6.

A scenario for a moving picture. Ambrose Deacon heeft een tooneelspel geschreven en hem overkomt wat eens aan Byron overkwam: op een goeden morgen stapt hij als „beroemd man" uit zijn roemloos bed. Maar de goede jongen is de verlegenheid zelve, onhandig en zonder eenig zelfvertrouwen en om aan de lasten der beroemdheid te ontkomen, stapt hij in den trein om naar Californië te vluchten. Helaas in dien trein valt hij in het midden van een troep filmsterren, persagenten, impressario's, etc., die hem niet loslaten of hij moet een scenario schrijven. Al heeft hij even weinig verstand van de film als een koe van vliegen, juist zijn onwil maakt hem een des te gretiger verlangde auteur voor de filmkoningen. Hoe hij tenslotte een film schrijft of beter niet schrijft — want er blijft zelfs de titel niet van over, — moet ge u laten vertellen door Carl van Vechten: het geheel is vluchtig en schichtig als de beelden in een film: geeft een aardig idee van filmland in Hollywood en alles ligt er zoo dik op: dat alleen het groteske overblijft.
— **B** — *C. R. V.*

Edgar Wallace, 6944.
THE GUNNER. *John Long, London E.C.* 4, 1929. (19.5×13.5) 285 blz. geb. Sh, 7/6.

Het verhaal van een hotelrat, die betere paden schijnt te willen gaan bewandelen, en Luke Madison, een bankier redt uit den greep der onderwereld, waarin deze zijns ondanks is bekneld geraakt. Een verhaal, dat boeit van 't begin tot het einde, want Wallace kan vertellen: maar veel rijker maakt zijn verhaal u niet dan dat ge op het einde merkt, dat enkele uren omgevlogen zijn.
— **A** — *C. R. V.*

Edgar Wallace, 6945.
AGAIN SANDERS. *Hodder & Stoughton, London E.C.* 4, 1929. (19×13) 315 blz. geb. Sh. 7/6.

Wallace, dien we vooral kennen door zijn detective verhalen, zit nu — en hij blijft de prince of storytellers — op den praatstoel om een twaalftal onbetaalbare moppen uit de Afrikaansche koloniën te vertellen. De helden van deze verhalen zijn Sanders, een koloniaal agent, met zijn vleugeladjudanten kapitein Hamilton en de onvergetelijke Tibbet's alias Bones. Een origineeler stel typen laat zich moeilijk denken. Wallace beschikt over een onuitputtelijken voorraad vis comica, en al is het gehalte niet altoos zuiver attisch, het gaat alles in zulke dolle vaart en met zulk een aanstekelijke luim, dat ge het nu en dan uitbrult.

— B — *C. R. V.*

Stanley J. Weyman, **6946.**
THE LIVELLY PEGGY. *John Murray, London W.* 1, 1929. (19×13.5) 366 blz. geb. $. 2.50.

De naam van een schip maar ook van de kordate dochter van den eigenmachtigen domine in een Engelsch zeestadje. Het verhaal speelt in de dagen van het continentale stelsel, en Beremouth is trotsch op zijn kaperschip de „Peggy", die de gehaate Franschen, zooveel mogelijk afbreuk moet doen en „oorlogsprijzen" binnensleepen. Het romantisch huwelijk van Peggy met een ontslagen zeeofficier, die zich weet te rehabiliteeren door zijn moedig gedrag op het kaperschip: de hartstochtelijkheid van den dominé, die ten slotte toch menschelijk wordt, de trouwe vriendschap van plain Charlotte en den ridderlijken Wijke, maken het geheel tot een zeer goed geheel, waarin we iets proeven van de ruige ziltheid en eeuwige frischheid der zee zelve.

— A — *C. R. V.*

Henry Williamson, **6947.**
TARKA THE OTTER. *Bernard. Tauchnitz, Leipzig,* 1930. (16.5×11.5) 286 blz. ing. M. 1.80.

We kunnen geen beter recensie schrijven over dit boek dan gegeven wordt in de inleidende beschouwingen, die Sir John Fortescue geeft over den auteur, dien hij van jongsafaan sympathiek gevolgd heeft en die op den dag van heden een benijdenswaardige plaats aan het innemen is in de Engelsche literatuur. Als levensbeschrijving van den otter en de heele dierenwereld in Exmoor en Dartmoor is het een eenig mooi boek, dat even spannend geschreven is als de beste roman. Niet alleen als natuurgetrouwe weergave van een ons onbekend en door den schrijver zoo zorgvuldig bestudeerd milieu, doch ook om de zeer rijke en juiste psychologische beschouwingen, die Williamson erbij ten beste geeft en, last but no least, om het mooie klassieke Engelsch. Een prachtwerk, dat onze leergierige jeugd ten zeerste zal interesseeren. Ze zal er niet alleen natuurkundig, doch ook taalkundig heel wat uit leeren. Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

— A — *Dr. Raph. Kreemers.*

IV. DICHTWERKEN.

NEDERLANDSCH.

Martien Beversluis, **6948.**
AANKLACHT. Geïllustreerd door Willem van Schaik. *Joh. Mulder, Gouda,* 1930. (30.5×23.5) 76 blz.

Martien Beversluis' aanklacht gaat ditmaal tegen het militairisme. Het zijn verzen die hij reeds tijdens zijn populaire radiovoordrachten heeft openbaar-gemaakt, en die de verschrikkingen van den oorlog, niet zonder gezwollenheid en rhetoriek verhalen.
Des dichters drang naar eenvoud en volkschheid verleidt hem dikwijls tot gemeenplaatsen en onechte grootspraak. Slechts hoogst zelden wordt men door een meer oorspronkelijke of verscherpte toon getroffen. Natuurlijk krijgt ook de practijk van veler Christendom een veeg uit de pan, en dat daarbij ook onaantastbare dingen bezoedeld worden, verwondert nauwelijks, maar doodt toch het laatste sprankje sympathie, dat men nog voor dit dichtsel zou kunnen voelen.

A. H.

Cornelis Paradijs, **6949.**
GRASSPRIETJES OF LIEDEREN OP HET GEBIED VAN DEUGD. *W. Versluys, Amsterdam.* 1929. (19.5×13.5) 68 blz.

Eigenlik heeft deze geestige persiflage van de predikanten-poëzie, van de kunst van 't geijkte beeld in 't algemeen, geen begeleidend schrijven meer nodig: de 5de druk bewijst, dat Van Eedens humor 't nog altijd doet. Toch zijn de literairhistoriese waarde en de vorm waarin deze 80-er z'n kritiek gaf, de redenen, dat 't boekje waarschijnlik meer studie-objekt dan ontspanningslektuur is geworden.

L. F.

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Huib Hoste, **6950.**
VAN WONEN EN BOUWEN. Geïllustreerd. *Excelsior, Brugge,* 1930. (22×16) 127 blz.

Huib Hoste behoort in België tot de voorvechters van de nieuwe architectuur. Stijlnamaak en het gepeuter, wat daar nog dikwerf voor architectuur geldt, wat echter in werkelijkheid niets meer beteekent, dan een maskerade van schijnschoone gevels, waarachter een slechte indeeling wordt verborgen: deze manier van werken is hem een gruwel. In het vóór ons liggend boek bestrijdt hij deze architecten-werkzaamheden, hij betoogt dat men moet uitgaan van de werkelijke nooden, waaraan dan op deugdelijke, zakelijke manier een oplossing moet worden gegeven.
Het buitenland gaf verschillende goede voorbeelden. Het vraagstuk omvat echter meer. Want de goede oplossing van het woonvraagstuk sluit in een goede ontwikkeling van de stad. De verschillende problemen, waarvoor de moderne bouwmeester komt te staan, worden verder door den schrijver belicht.
Zooals men ziet is de behandelde stof zeer belangrijk. En daar Hoste zoowel een overtuigd als een bekwaam bouwmeester is, valt voor ieder wat te leeren uit zijn betoog. Doch men kan ook gerust men hem van meening verschillen, want niet immer is hij overtuigend. De lange aanhalingen tusschen den tekst in het Fransch maken het lezen niet gemakkelijker. De indeeling had strakker kunnen zijn, nog meer systematisch waardoor 't verband beter in 't geheugen blijft.

H. Thünnissen.

Ir. J. Duiker, **6951.**
HOOGBOUW. Geillustreerd. *W. L. & J. Brusse, Rotterdam,* 1930. (22×16) 50 blz., ing. f 1.50.

'n Deskundig pleidooi voor het hoog-huis als complex van eengezinswoningen — waarvan de voordeelen worden geaccentueerd en de bezwaren onder het oog gezien. 'n Zeer interessant werkje, doch meer voor 't buitenland van practische beteekenis, dan voor ons land, waar het woningvraagstuk niet zoo klemmend is als in andere landen.

M. M.

Johanna Veth, **6952.**
DE KUNST VAN MUZIEKLEZEN. *J. A. H. Wagenaar, Utrecht,* 1930. (23×14.5) 76 blz. ing. f 1.60.

Een solfège-boek voor scholen en koren, voorzien van eenvoudige zangoefeningen en melodieën, zal voor velen, die zich op een al te ingewikkelde en langzame wijze de kunst van het muziekleezen willen eigen maken, welkom zijn.
Een bizonder systeem houdt Johanna Veth er niet op na, en zij laat veel over aan de zorgen van den onmisbaren leeraar. Maar omgekeerd vindt deze in haar boekje veel oefenmateriaal, en veel wat hem aanleiding zal geven tot doeltreffende instructies.

L. L.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

P. Gabriel Maria O.F.M., **6953.**
DE THIEN MARIEN. *Neerlandia, Antwerpen,* 1930. (24.5×16) 97 blz.

Uit de rijke schat van ons geestelik erf heeft pater Gilbert Remans O.F.M. zijn keuze laten vallen op *De Thien Marien* van P. Gabriel-Maria (1462-1532), die met Joanna van Valois, Koningin van Frankrijk, de stichter is geweest van de Annontiaten.
Van *De Thien Marien*,dat een verzameling is van preekjes over de tien evangeliese deugden van O. L. Vrouw, welke de vrome stichter zijn zusterkes ter navolging voorhield, is de Franse tekst verloren gegaan. Van de Vlaamse vertaling zijn er echter vier handschr. en 'n gedrukte tekst overgebleven.
De Thien Marien zijn modelletjes van eenvoudige, levenswijze ascese, die vooral in kloosteromgevingen haar uitwerking niet zullen missen. De behoorlike nieuw-Nederlandsche tekst vergemakkelikt de lezing van 't origineel.

Ed. A. S.

Israel Querido, **6954.**
GROOTE FIGUREN. *Nederlandsche Uitg. Mij., Amsterdam,* 1930. (22×16) 264 blz.

Van al de estheten van de oudere school is er geen, die nog over zoveel vitaliteit beschikt als Querido. Querido's inzichten in zake literatuur zijn een „Errungenschaft", waarop hij prat gaat en die een apodiktiese houding moet wettigen. Querido zegt verbazend mooie dingen, maar veel glans wordt vertroebeld door een auteurshouding, die in stijgende mate hinderlik is. Kalmte, rust en diepe bezonnenheid, die tot bekoorlike eenvoud brengt, is aan zijn stijl ten enemale vreemd. Zijn volzinnen dansen op kokende golven. Als een grootvorst etaleert hij de pompeuze flonkeringen van de weidse staatsiemantel van z'n taal. Z'n stijl is 't spiegelvlak, waarin deze Narcissus zich zelf bewondert. Na elke tirade waait de pauwestaart van zijn pralerige behaagzucht open. Z'n eerbied voor anderen spreekt hij nooit uit zonder z'n eigen glorie in z'n stijl te verkondigen. En toch is de inwendige stijl van Querido veel groter dan zijn allure doet veronderstellen. In deze bundel *Groote Figuren* betaalt hij zijn tol der bewondering aan St. Franciscus, Remy de Gourmont, Balzac en Sainte-Beuve,Peter Kropotkine en Bredero. 't Meest merkwaardig is stellig het opstel van deze artiest over St. Franciscus en al vermag Querido de Poverello niet te zien in 't licht, waarin hij gezien moet worden, toch hebben we eerbied voor zoveel eerlike toewijding en inspanning, om deze wondere heilige te begrijpen. Wat 'n ruimte, en wat 'n vervoering ook, vergeleken bij de benepen houding, die indertijd iemand als Jan Ten Winkel zich permitteerde. Z'n mening over Bredero is eigenlik niet nieuw. Prinsen denkt daar ook zo over, maar Querido's bewondering gaat nóg verder.

Ed. A. Serrarens.

DUITSCH.

Hermann Bahr, **6955.**
DAS LABYRINTH DER GEGENWART. *Fr. Borgmeyer, Hildesheim,* 1930. ing. M. 2.50, geb. M. 4.—.

Herman Bahr is een verbazend geleerd man. Dat merkt men aan elke bladzijde, die hij schrijft. Maar zo iemand, dan is Bahr ontkomen aan de tragiek van veel gelezen en gedacht te hebben, zonder voor zich zelf grote winsten te hebben behaald. Bahr's kapitaal brengt een geweldige rente op. Hij ziet alles nieuw en fris. Zijn denken is volkomen oorspronkelik. Nu en dan is men wel eens geneigd bedenkingen te maken tegen zijn intuities, maar er aan voorbijgaan kan men niet. Een oorspronkelike geest is gevaarlik voor oude gevestigde meeningen. We ondervonden dat herhaaldelik in deze ruim dertig opstellen over van alles en nog wat. Zijn mening over Barok, Goethe, Kleist en Herder,over het Latijn en over rassen, over Plato en Sport enz. is zo origineel en toch zo gefundeerd en boeiend,dat we dit nieuwe werk van Bahr's geest gaarne aan fijnproevers zouden willen voorleggen.

Ed. A. Serrarens.

ENGELSCH.

Amy Cruse, **6056.**
THE ENGLISHMAN AND HIS BOOKS IN THE EARLY NINETEENTH CENTURY. Geïllustreerd. *G. G. Harrap, London,* 1930. (22.5×15.5) 301 blz. geb. 7/6.

Het gaat hier niet alleen over literaire werken, zooals de titel zou kunnen doen veronderstellen, doch ook over schoolwerken, godsdienstige en andere tracten, tooneel, tijdschriften, conferenties enz., zelfs een diner en een souper komen er bij te pas. Doch alles in verband met en als verklaring voor literatuur en letterkundige vogue. De historische herbouwing van Holcroft's beroemd tooneelstuk is een meesterstukje van verbeelde werkelijkheid. Wat over den werkman en zijn opvoedende lectuur gezegd wordt,is een flinke inleiding op het hier vroeger gerecenseerde werk van A. Rotter.
De invloed van de literatuur op de letterkundige en politieke gedachte en zelfs op de mode en stoffelijke eigenaardigheden wordt in bijzonderheden nagegaan. Verschillende hfst. passen goed

bijeen en vullen elkander aan. Zoo b.v. twee eerste en het 11de. Overal worden voor den gewonen gebruiker van letterkundige geschiedenissen nieuwe en verrassende gezichtspunten geopend. Zoo b.v. op den Byron-Shelley strijd aan de universiteit over de concurrentie tusschen W. Scott en Byron op de boekenmarkt, over thans onbekende best-sellers uit vroegeren tijd, over de school en de opvoedingsmiddelen van toen enz. Alle groote schrijvers van 1790 tot 1837 passeren trouwens de revue nu onder deze dan onder een andere rubriek en het zijlicht,dat erop wordt geworpen, stelt hun heele persoonlijkheid in een beter daglicht dan een gewone letterkundige geschiedenis, die zich steeds beperken moet, doen kan en bespaart ons tevens de moeite telkens een monographie over dezen of genen te moeten openslaan.

Dr. Raph. Kreemers.

VIII. GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Dom Hadelin de Moreau, **6957.**
DOM HILDEBRAND DE HEMPTINE. Geïllustreerd. *P. Lethielleux, Paris* 6, 1930. (19×12) 395 blz. ing. Ffr. 15.—.

Een uitvoerige, warm gestelde levensschets van den eersten primaat der Benedictijnsche confederatie, die door de persoonlijke benoeming van Leo XIII aan het hoofd gesteld werd van alle Congregaties der Orde van Sint Benedictus. Naast Dom Maurus Wolter en Dom Guéranger is Dom Hildebrand een der meest invloedrijke monniken uit den laatsten tijd. Als medestichter van Maredsous en ontwerper-bouwer van San Anselmo te Rome heeft hij groote verdiensten verworven.
Deze Benedictijnsche abdij op den Aventijn, waar in 1928 zijn standbeeld onthuld werd, is vooral door zijn veelzijdigen invloed en zijn domineerende persoonlijkheid een der voornaamste kracht-centralen geworden van de katholieke kerk. Heel zijn bedrijvige activiteit, die aan zijn contemplatief kloosterleven geen afbreuk deed, wordt hier met groote vaardigheid ontleed, zonder dat het werk overigens een streng historisch karakter draagt.

H. Rongen.

Daniel Halevy, **6958.**
LA FIN DES NOTABLES. *Bernard Grasset, Paris,* 1930. (19×12) 294 blz.

In een twaalftal hoofdstukken schetst Daniel Halévy de eerste levensjaren van de derde republiek. Haar voornaamste figuren, vooral Thiers, hebben zijn genegenheid. Aan de dagbladen van 1870-1873 heeft hij menige bijzonderheid ontleend.
Het boek is vlot geschreven. Degenen die de jongste geschiedenis van Frankrijk bestudeeren, zullen er veel in vinden,dat in de groote handboeken ontbreekt.

Vincent Cleerdin.

Mermieux, **6959.**
L'HISTOIRE ROMAIN. *A. Fayard, Paris,* 1930. (19×12) 725 blz. ing. Ffr. 20.—.

Een Romeinsche geschiedenis volgens den smaak van den dag: een weinig populair verhalend, een weinig synthese met het verleden en voorts met de duidelijk uitgesproken tendenz: de processen te herzien, die in 't verleden gepleegd werden en de helden te rehabiliteeren, wier reputatie in 't verleden geleden had.
Deze methode, hoe appreciabel ook op 't eerste gezicht en hoe graag ook door den hedendaagschen intellectueel aanvaard, heeft echter ook haar schaduwzijden — schrijver begeeft zich te zeer op zijpaden — speurt te veel naar anecdotische bijzonderheden vooral van romantischen aard en verliest daardoor de groote lijnen uit 't oog. Vervolgens maakt hij ons zijn bronnen niet bekend en toch welke waarborg hebben we, dat al zijn reconstructies van een ver verleden juist zijn en vertrouwbaar. Zeker zijn exposés zijn schitterend van voordracht — doch zijn conclusies vaak zeer stoutmondig en gewaagd — lees slechts hetgeen hij schrijft over Scipio, Cato, Julianus, die in enkele regels vrijgepleit wordt van zijn heidensche gezindheid. Tenslotte ook lijken ons schrijvers beschouwingen over den strijd der donatisten en het christen keizerrijk een weinig twijfelachtig.
Schrijvers intuitie is intusschen goed, doch zijn theologische kennis niet bijster groot. Doch afgezien van dit alles, het kan niet ontkend, dat Mermieux de puinhoopen van een ver verleden tot nieuw leven wist te wekken. Men leest dit boek als een roman. Gaarne weidt schr. uit over de zeden en gewoonten der Romeinen. Hier en daar worden waardevolle wenken gegeven. Lees slechts wat hier geschreven staat over de oligarchie, over de democratie, waaronder Rome zich niet bijster op z'n gemak voelde.
Wij kennen geen Romeinsche geschiedenis, die zoo boeit en zoo uitermate geschikt is voor 't groote publiek — dat dit boek lezen zal en meeleven met de lotgevallen van Rome — vanaf zijn ontstaan tot de ondergang van zijn machtig keizerrijk.

Dom J. de Vathaire O.S.B.

DUITSCH.

Dr. Jacob Baxa, **6960.**
ADAM MÜLLER. Geïllustreerd. *Gustav Fischer,Jena,* 1930. (24×16) X-490 blz. ing. M. 16.—, geb. M. 18.—.

Een biographie uit den tijd der bevrijdingsoorlogen en het daarop volgende restauratie tijdvak der Duitsche landen. Adam Müller was vroeger een veelomstreden figuur, nu is zijn leven een gezocht onderwerp voor een wetenschappelijk onderzoek. De schrijver die reeds veel over Müller publiceerde, voldoet aan het verlangen van velen, door een volledig levensbeeld van dezen merkwaardigen man te ontwerpen.
Adam Müller was geen rustig kamergeleerde, hij stond in het volle leven van zijn bewogen tijd. Hij bracht zijn jeugd- en leerjaren in Berlijn door, was in Dresden de opvoeder van prins Bernard van Saksen, en verbleef daarna te Weenen, hij nam deel aan den opstand in Tyrol tegen de Franschen en organiseerde mede dat land. Later verbleef hij in het hoofdkwartier der verbondenen vóór Parijs, en eenigen tijd in Parijs, zijn laatste jaren brengt hij in Karlsbad en Weenen door. Hij nam krachtig stelling tegenover de moderne denkbeelden, en groote vraagstukken, die de Fransche Revolutie in Europa vastgeankerd had. Tegenover het materialisme en individualisme van Adam Smith schoof hij het ethisch element in de huishoudkunde, en de plicht van den staat in dezen naar voren. Hij bestreed Hardenberg

in Pruisen, die deze theorie in toepassing bracht, en Joseph v. Görris in Rijnland, die hem te democratisch, te revolutionnair optrad. Hij was een sterke voorstander van den standenstaat en steunde het regime van Metternich; tevens kantte hij zich tegen de machtstrevingen van Pruisen. In 1805 gaat Müller te Weenen over tot de katholieke Kerk. En in de innige vereeniging van godsdienst en staat zag hij de onwankelbare grondslag om aan de moderne staatstheorien der Fransche Revolutie met succes het hoofd te bieden. Maar met zijn romantisch feudale staatstheoriëen bracht hij geen duurzaam werk tot stand, de restauratie van Metternich ging ten slotte ten gronde. Dit werk, product van veel archivalischen arbeid, geeft een goed beeld van de stroomingen, die in den Napoleontischen tijd en de Restauratieperiode de Duitsche landen beroeren.

P. Placidus O.Cap.

G. Bessedowski, **6961.**
IM DIENSTE DER SOVJETS. *Grethlein & Co., Leipzig,* 1930. (24×16) 306 blz. geb. M. 7.50

De auteur van dit boek, wiens geruchtmakend proces nogal stof heeft doen opwaaien in internationale kringen geeft in dit spannend relaas een breedvoerig overzicht over de geheimzinnige werkwijze van de Ge-poe en Tsjecha. Duidelijk wordt hun vertakt spionnage-systeem belicht, voor zoover zich dit tot hun eigen Sovjet-beambten bepaalt, terwijl het tevens een interessanten kijk geeft op de internationale diplomatie. Een objectieve kritiek op de Sovjet-politiek geeft het boek niet — daarvoor is te subjectief-getint, zooals men trouwens van een vroeger Sovjet-gezant, die ten offer viel aan 't spionnage-systeem, doch zich tijdig te redden wist, kwalijk anders verwachten kan.

M. M.

Fritz Hartung, **6962.**
DEUTSCHE GESCHICHTE VOM FRANKFURTER FRIEDEN BIS ZUM VERTRAG VON VERSAILLES. *Kurt Schröder, Bonn,* 1930. (25×15.5) 416 blz. geb. M. 14.—.

Wie over de oorzaken van den wereldoorlog eenig idee wil hebben, dient het tijdvak der wereldgeschiedenis vanaf den vrede van Frankfort goed te kennen en te begrijpen. Diverse studiën staan den leek ten dienste om tot een goed begrip te komen. Een geschiedenis van Duitschland gedurende dit tijdperk, kan daartoe eveneens 'n geëigend middel zijn, vermits dit land een hoofdrol heeft gespeeld in de geschiedenis van 1870-1914. In Fritz Hartung ontmoeten we een historicus, die in 'n vlotte en zeer leesbare synthese ons een overzichtelijk en betrouwbaar beeld geeft van de binnen- en buitenlandsche politiek van zijn land. Behoudens 'n enkele kleinigheid kunnen we zeggen dat de beoordeeling en weergave der feiten tot 1908 zonder vlek zijn. Die kleinigheden uiten zich ook meer in 'n even over de zaak heenloopen, dan in bepaalde onjuistheden. Zoo laat de schr. bijv. na te constateeren, dat de Alerte van 1875 voor Bismarck een gevoelig lesje was. Over de niet-hernieuwing van het Rückversicherungs-vertrag is zijn beoordeeling ietwat eenzijdig, ofschoon de feiten zeer juist zijn vermeld. Op een zeer verdienstelijke wijze vinden we ook Wilhelm II en Von Bülow geteekend. Dat 't verhaal over 't kanselierschap van den laatsten 'n ernstig requisitoir geworden is, was te verwachten. 't Doet daarom wel eigenaardig aan, dat de schr. voor de fouten, die gemaakt zijn, zoo nu en dan 't Duitsche volk wil verantwoordelijk stellen.

In 't geschiedverhaal na 1908 komt — 't is te vergeven — de Duitscher boven, die in 'n grootsche vloot 'n levensnoodzakelijkheid voor zijn land ziet. Dat wil er bij ons niet heelemaal in. Evenmin gelooven we, dat Grey zoo onbetrouwbaar was, al moeten we toegeven, dat de schijn tegen hem is. Nog minder gelooven we, dat Duitschland in 1914 mobiliseeren moest, omdat Rusland zulks gedaan had. Deze opmerkingen bedoelen geenszins dit fraaie werk neer te halen. Wie zijn gezond verstand gebruikt, ziet de oneffenheden al gauw, vooral omdat de *feiten* goed zijn weergegeven en uiteengezet. De schr. ageert enkele malen en o.i. met recht, tegen de meening, dat Duitschland bepaald op oorlog heeft aangestuurd. Wel mogen we zeggen, dat dit land in hooge mate verantwoordelijk is, over schuld mag niet worden gesproken.

Ook de sociale en economische geschiedenis vindt men degelijk in dit boek geschetst. Werkelijk, 't is 'n zeer aanbevelenswaardig werk.

C. Slootmans.

ENGELSCH.

H. Butterfield, **6963.**
THE PEACE TACTICS OF NAPOLEON 1806-1808. *The Cambridge University Press, Cambridge,* 1929. (22×14) VIII-395 blz. Sh. 16—.

Een gedetailleerde studie van Napoleon's diplomatie tijdens den oorlog en tegelijk een aanschouwelijk voorbeeld, hoe door de kunstgrepen en strategische bewegingen op diplomatiek gebied tijdens het oorlogsspel, de militaire operaties worden gesteund en aangevuld. Want het wapen der diplomatie kan o.a. dienst doen: om den tegenstander voor zijn doeleinden te winnen, om moeilijkheden tusschen bondgenooten uit te buiten, of om tijd te winnen.

Dit laatste had Napoleon na den bloedigen slag van 8 Febr. 1807 bij Eylarterdege noodig om in den zomer van hetzelfde jaar op volle kracht opnieuw in het veld te verschijnen. Ternauwernood was hij hier tegen de Russen aan een nederlaag ontsnapt, zelfs Pruisen, dat door de veldslagen van Jena en Auerstädt geheel vernietigd was, weigerde in deze omstandigheden met Napoleon te onderhandelen. Zijn toestand was wel bedenkelijk, met zijn leger ligt Napoleon ruim 1000 K.M. ten O. van den Rijn — met een wel verslagen maar een vijandig Pruisen en Oostenrijk in den rug, en Engeland wakkert intusschen den oplaaienden opstand in Spanje hardnekkig aan. Maar nu toont Napoleon zich in de diplomatie ook een meester. Om Rusland in bedwang te houden, onderhandelt hij met Oostenrijk, Turkije, zelfs met Perzië, om Zuid Rusland door het vormen van eene nieuwe Coalitie te bedreigen. Dit is een stuk inwendige geschiedenis van den oorlog: de diplomatie in volle actie bij het op- en neergaan van den strijd. Karakter en temperament der diplomaten van den Napoleontischen tijd worden voor ons opengelegd. Napoleon bereikt zijn doel, hij heeft zijn leger intusschen versterkt, en 14 Juni 1807 verslaat hij de Russen beslissend bij Friedland. Daarop volgt: vrede v. Tilsit, de Fransch-Russische alliantie en de isoleering van Engeland van het continent, dit is het hoogte-

punt van zijn macht. Overvloedig heeft de schrijver de archieven der respectieve landen benut door de wetenschappelijke en gedegen bewerking van dit onderwerp, dat te meer belangwekkend is, omdat het aan het werk der diplomatie in vollen oorlogstijd, een meer bijzonder karakter verleent.

P. Placidus O.Cap.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

DUITSCH.

Dr. Günter Henle, 6964.
EINE FAHRT NACH PATAGONIEN. Geïllustreerd. *H. Sturtz, Würzburg,* 1928. (20.5×15) 90 blz. geb. M. 3.—.

Van Zuid-Amerika's landen, die zich naar de Pool toespitsen tot Patagonië en de groep Vuurland en die behooren tot het langgetrokken kustrijk Chili en het reusachtige Argentinië, weet men nog al te weinig. Wel hebben koene zeevaarders ontelbare malen van af 1520 de kusten van dit raadselland onderzocht, waarvan de Westkust door de diepingesneden Andes gevormd wordt, terwijl de Oostzijde een steppenland van enorme grootte is met enkele kleinere steden aan de monding der rivieren. De eilandengroep Vuurland is meer onderzocht. De bergen zijn er hoog en loopen tot in de sneeuwlinie, het klimaat is er vochtig, veelal bewolkt, de natuur is er arm, de bewoners zijn weinig beschaafd. Deze landen nu werden door Dr. Henle bezocht; hij beschrijft zijne zeereis van uit de warmere streken van Buenos Aires naar de 55 breedtegraad. Deze reis bracht hem bij zeldzame menschen en dieren, van den tropischen zomer tot in het voorportaal van het poolgebied, waar men den verstijvenden adem eener bevroren wereld al voelt. Hij vertelt van prachtige meeren en kanalen, van glanzende gletschers, voert den lezer langs de 600 Mr. hooge toppen der Cordilleros. De met steden smalbezette kust en hare merkwaardigheden worden beschreven, met de levensomstandigheden der bewoners, den toestand van handel, nijverheid en veeteelt.

A. F. van Beurden.

C. W. Schmidt, 6965.
WÖRTERBUCH DER GEOLOGIE, MINERALOGIE UND PALÄONTOLOGIE. Geïllustreerd *W. de Gruyter & Co., Berlin,* 1929. (20×13.5) 290 blz.

Dit voortreffelijke woordenboek geeft duidelijke verklaringen van alle belangrijke vakuitdrukkingen uit het gebied der geologie, mineralogie en paleontologie, terwijl hierbij de etymologische afleiding zeer welkom is.

Bij de mineralen worden de kenmerkende eigenschappen opgegeven, ook de fossielen worden kort gekarakteriseerd.

Aan het slot wordt een uitvoerige indeeling der aardgeschiedenis en een systeem der fossiele dieren gegeven.

Dr. J. B. L. Hol.

ENGELSCH.

George Harvey, 6966.
BELGIUM AND LUXEMBURG. Geïllustreerd *The Richards Press, London W.i.,* 1930. (17×11) 195 blz. geb. Sh. 3/6.

Geeft in een handig formaat en talrijke kaarten en plannen een goed overzicht van alles wat er merkwaardig is in België: duidt de beste en gemakkelijkste wegen aan om per auto het land te doorkruisen en helpt zelfs op 't einde met een goed gekozen vocabularium, om de menschen te verstaan met een minimum van inspanning. We hebben enkele steekproeven gedaan. Voor Brugge worden de stratennamen in 't Nederlandsch gegeven. Waarom niet voor Antwerpen en Gent? En dan wordt nog wel beweerd dat die laatste stad „het centrum is van 't Flamigantisme." Over de Vlaamsche kwestie had schr. beter bezwegen, dan er den onzin over te schrijven die op blz. 19 staat. Het werk van Dr. Van de Perre: ***The language question in Belgium*** is speciaal voor hem geschreven.

Dr. Raph. Kreemers.

X. NATUURKUNDE EN NIJVERHEID.

NEDERLANDSCH.

Lt. Vlieger A. Viruly, 6967.
„VOOR VRIJ?"...... „CONTACT!" Geïllustreerd. *Andries Blitz, Amsterdam,* 1930. (23×16) 276 blz. ing. f 4.25.

„Wat een aardig boek" zal menig lezer ondergeteekende nazeggen, die dit omvangrijk boek heeft doorgelezen, waarin luitenant A. Viruly het vliegwezen behandeld. Over deze moderne tak der techniek zijn vele boeken geschreven, maar op deze vlotte en aardige wijze zijn ons geen Nederlandsche werken bekend. Deze militair is erin geslaagd dit technisch onderwerp tot den lezer te brengen in een serie novellen, waarvan enkele zeker een bijdrage zijn tot den wensch door den schrijver in hoofdstuk 24 geuit naar meer „literaire" literatuur op aviatisch gebied. Er zijn hoofdstukken bij, die een „schrijver" verraden onder den soldaten-rok.

De techniek van het vliegen en de machines is ondanks dat toch niet verwaarloosd. Waar dit boek geschreven is voor hen, die iets van vliegen en vliegmachines wenschen te weten, zijn geen problemen uitgewerkt. De techniek loopt in dit boek tusschen het beleven van het vliegen door en waar dit niet goed mogelijk was, heeft de schrijver een afzonderlijk hoofdstuk tusschen de andere gevoegd.

Deze verzameling novellen op aviatisch gebied mag dan ook alleszins geslaagd heeten en het is te hopen, dat de schrijver het bij dit eerste boek niet zal laten.

Naast eenige technische teekeningen bevat dit werk een reeks van schitterende luchtfoto's en rake vignetten. Ook de typografische uitvoering is goed.

Ir. Kurris.

XI. SOCIALE EN AANVERWANTE WETENSCHAP.

NEDERLANDSCH.

Ir. R. A. Gorter, 6969.
DOE HET VEILIG. *De Arbeiderspers, Amsterdam,* 1930. (19×13) 70 blz. ing. *f* 0.35.

Kort en beknopt wordt op de meest voorkomende gevallen de aandacht gevestigd en tevens op de maatregelen gewezen, waardoor deze ongevallen kunnen voorkomen worden.

Misschien zou 'n enkele maal iets uitvoeriger op het oorzakelijk verband tusschen het ongeval

en den maatregel om het te voorkomen kunnen gewezen worden.

G. V.

Prof. Dr. W. P. J. Pompe, **6970.**
HET KEERPUNT. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1930. (26×18) 29 blz. ing. *f* 0.60.
Nog belangrijker dan wat er gezegd wordt is hier: wie het zegt. Nog veel te weinigen in onze katholieke intellectueele kringen zien het zóó en vooral: zeggen het zóó. Prof. Pompe verdient dank, dat hij zijn positie niet gebruikt, om de waarheid te verzwijgen. Het eenige, maar dan ook het volstrekt eenige, dat spijtig is in deze brochure is de toevoeging van het woord: onmatig aan het woord: kapitalisme. Wil de professor ons het rampzalig geloof suggereeren, aan een „matig" kapitalisme?

G. Vrijmoed O.F.M.

P. W. Scharroo, **6971.**
LEERT WERKEN. *Van Staal & Co., Rotterdam.* 1930. (22×16) 99 blz. geb. *f* 2.40.
Veel practische wenken voor intellectueelen arbeid. Hoe men moet lezen, luisteren, rondzien, overdenken; over het bewaren van gegevens enz. Alles heel interessant en ook wel leerzaam. Het eerste gedeelte van het boekje bevat, wat men in de kamer zou noemen: algemeene beschouwingen, waartusschen men heel dikwijls een vraagteeken zou willen plaatsen. Het boekje zou er waarschijnlijk lezers bij gewonnen en er zelf niets bij verloren hebben.

G. V.

(Zonder naam), **6972.**
RAPPORT OVER BEDRIJFSLEVEN EN VERRUIMING VAN DE ARBEIDSMARKT IN NEDERLAND. *De Arbeiderspers, Amsterdam,* 1930. (22×15) 141 blz. ing. *f* 2.25.
Als geheel een degelijk en voornaam stuk wetenschappelijk werk. Nog meer verdient het aanbeveling om zijn uitgebreide positieve gegevens. Het standpunt van den verstandigen vrijhandelaar en den verstandigen protectionist blijken niet ver uit elkaar te liggen. Natuurlijk gaat het rapport uit van de onhoudbare stelling, dat als men geen kapitalisme wil, men het socialisme moet willen. En van de ons inziens eveneens onhoudbare stelling, ook door vele katholieken onderschreven, dat in beginsel vrijhandel je ware is!

G. Vrijmoed, O.F.M.

DUITSCH.

(Zonder naam), **6973.**
DER GROSZE BROCKHAUS. Geïllustreerd. *F. A. Brockhaus, Leipzig,* 1930. (24×16) 824 blz. Deel IV: Chi-Dob. geb.. M. 32.—.
Ook deel IV van dit kolossale werk stelt niet te leur, maar overtreft èn door inhoud en door uiterlijk de verwachtingen.
Dit is waarlijk wel een handboek voor het weten, want wat men ook opzoekt, men vindt daarover de gewenschte inlichtingen en het is alles degelijk bijgewerkt naar de jongste gegevens.
Reeds als men dit deel vluchtig doorbladert, ziet men wat een schat van bijzonderheden het bevat over de meest verscheiden onderwerpen. En vooral ook frappeert het telkens weer met welk een tal van kaarten en platen, die onderwerpen verlucht zijn.
Als men bijvoorbeeld in dit deel leest over China, Chineesche kunst enz., dan vindt men in meer dan 80 kolommen een reeks van gegevens, statistieken, maar ook kaarten, photo's zooals men in de beste werken over landen en volken niet zou verwachten.
Wat er van het Duitsche Rijk gezegd wordt, is ook bijzonder uitgebreid en welgeordend.
Wij hebben nog gelezen de artikelen over Dampfmachines en over Dieselmotoren en het is alles deskundig, degelijk en duidelijk.
Doch ook voor dit deel gelden de bezwaren (betreffende neutraliteit van dergelijke werken) welke wij bij het bespreken van de eerste deelen hebben aangevoerd.

M. M.

XII. LEERBOEKEN.

Aug. A. Boudens, **6974.**
OPWAARTS. *J. B. Wolters. Groningen,* 1929. (21.5×14.5) 127 blz. ing. *f* 1.40.
'n Boek van Boudens treft altijd door z'n bizonder cachet: fris, oorspronkelik, nieuw, persoonlik. Hij blaast leven in stof, die vroeger slechts dood-memoriséringsmateriaal scheen te moeten wezen. We aarzelen niet, de redplank te noemen voor 't vaak-verwaarloosde vak „literatuur op de M.U.L.O.-school".

Leo Fens.

H. E. Palmer, **6975.**
THE ORAL METHOD OF TEACHING LANGUAGES. *W. Heffer Sons, Ltd., Cambridge,* 1929. (19×12.5) 134 blz. geb. $. 5.—.
Dit interessante boek van Palmer bestaat uit twee zeer onderscheiden deelen, een theoretisch en een practisch. In 't eerste legt de Schr. uit wat de mondelinge methode is in 't talenonderwijs, welke haar voorbeelden zijn, de drie verschillende typen van mondelinge kursussen, de methode in de scholen en voor het adulten-onderwijs. Iedere leeraar, die up to date is heeft deze waarheden al op de een of andere manier gehoord of gelezen. Hier ligt ook niet de waarde van het boek. Maar als hij zich afvraagt: hoe pas ik practisch die waarheden toe, zal hij meer dan eens met de hand in 't haar hebben gezeten. En hier kan Palmer hem helpen. Want volgens ons weten bestaat er geen boek, dat zoo klaar en juist aangeeft, hoe een mondelinge taalcursus met kans van slagen kan worden ingericht. Palmer geeft een systematische samenspraakcursus voor het Engelsch, die aan vooruitwillende leeraars en leerlingen veel diensten bewijzen kan. Op dit terrein was nog zoo wat alles van meet af aan te doen. Het moeilijkste is natuurlijk het klasseeren van de zeer uitgebreide leerstof. En al gebruikt de schr. wel eens termen, die wat vreemd aandoen (de heele terminologie moet nog geschapen worden) ze zijn toch niet zoo Chineesch, dat er niet met een beetje nadenken aan uit te komen is. Zijn synoptische inhoudstafel op 't einde is een meesterstukje van helder inzicht in al de taalverschijnselen en niet minder van systematische verdeeling der leerstof. Zijn indeeling in twee hoofdgroepen: zuiver „receptief" en „receptief en productief werk" is origineel en ook de andere afbakeningen zijn zoo helder dat we terstond weten, waar we hebben aan te vangen en waarmee we hebben te besluiten.

Dr. Raph. Kreemers.

H. J. Vermeer, **6976.**
M. J. van Lakerveld,
SELAMAT DJALAN. *Zuid-Hollandsche Boek- en Handelsdrukkerij, Den Haag.* 1930. (19.5×13) 120 blz. geb. *f* 2.60.

Voor de beoefenaars van het „Maleisch in de praktijk", d.w.z. voor degenen die fatsoenlijk Maleisch willen spreken met hun Maleische „djongos en baboe's" en medemenschen in de landen van Overzee, mag dit boekje gerust zeer doelmatig heeten. Jammer, dat verschillende, ook storende drukfouten het boekje ontsieren. Ook zijn de afwijkende schrijfwijzen van hetzelfde woord hinderlijk. Andere gezegden, die vreemd klinken, zullen wel Javaansch-Maleisch zijn, in plaats van school-Maleisch. Enkele opmerkingen en aardigheden zullen menigen lezer maar matig bevallen: in de 5e uitgave kunnen ze, zonder wetenschappelijk bezwaar, weggelaten worden.

J. v. d. B.

XIII. VOOR DE HUISHOUDING.

NEDERLANDSCH.

W. Tiemeyer, **6977.**
EENVOUDIGE WARENKENNIS. Geïllustreerd. *J. Noorduyn & Zoon, Gorinchem,* 1930. (19.5×13.5) 54 blz. ing. *f* 0.75.

Een nuttig en handig boekje, dat menig huismoedertje en adspirant-ditotje, goede diensten zal bewijzen. Beknopt en toch duidelijk.

L. H.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

C. Coopman, S.J., **6978.**
BIJ JEZUS. *G. Mosmans & Zn., Den Bosch,* 4e druk: 1930. (12×8) 405 blz. geb. *f* 0.90.

Dit keurige boekje, vol eenvoudige gebeden kunnen wij voor onze kinderen ten zeerste aanbevelen.

M. M.

Anna Hers, **6979.**
DE ALMENHOEVE. Geïllustreerd. *Holkema & Warendorf, Amsterdam.* 1930. 260 blz. (17×26) ing. *f* 2.—, geb. *f* 2.90.

Almenhoeve is de naam van het buitenhuis, waar na jarenlang heen en weer trekken van de eene plaats naar de andere, de familie van Rijmeren-de Vries zich vestigt, als de vader, een nerveus en prikkelbaar geleerde een betrekking krijgt aan de H.B.S. in het naburige stadje Ouddrecht.

De moeder is een opgewekte, flinke vrouw, die als teekenares aan een fabriek verbonden.

Ze maakt het leven voor het vijftal zoo vroolijk en gezellig mogelijk, ondanks alle stilte en voorzichtigheid voor vader, welke vroolijkheid niet weinig verhoogd wordt door de vele slippertjes, die Tante Jannetje, moeder's zuster, die voor verpleegster studeert, uit het ziekenhuis naar de Almenhoeve maakt. Aardig beschreven is, hoe ten slotte, na vele moeilijkheden alles weer op zijn pootjes terecht komt, als tante Jannetje als wijk-verpleegster wordt aangesteld en vader, die nu niet meer voor de klas hoeft te staan, ook vroolijker en opgewekter wordt. Neutraal.

J. J. Verbeeten, **6980.**
NAAR LOURDES. Geïllustreerd. *L. C. G. Malmberg, Den Bosch,* 1930. (24×16) 234 blz.

Marietje die van een ernstige ziekte genas, gaat met haar ouders naar Lourdes, om daar O.L. Vrouw te bedanken. — Geheel de reis wordt op spannende wijze verteld en veel merkwaardigheden worden er in vermeld. — Dit boek is zeer leerzaam voor onze kinderen, doch ook de ouderen zal het verschillende uren aangenaam bezig houden.

L. B.

M. C. Versteeg, **6981.**
VOOR MIJN KIND. Prentenboek voor de heel kleinen, met gebeden-rijmpjes. Geïllustreerd. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1930. (17.5×14). 33 blz.

„Voor mijn kind" is 't beste niet goed genoeg, zoo voelt 't elke weldenkende ouder, zoo begreep 't blijkbaar ook de uitgeefster van dit juweeltje. Fijn-kleurige plaatjes en kinderlijk-gehouden rijmpjes, die nergens gekunsteld aandoen, vullen dit lieve boekje, dat we hartelijk aanbevelen voor onze kleuters. Dat de kleuren niet overal geheel de teekeningen dekken valt bijna niet op, maar is toch 'n onvolkomenheidje in dit keurige werkje. Overigens onze waardeering voor deze ernstige poging, om met 't vele uitmuntende, dat elders reeds verscheen, te willen wedijveren, 'n poging, die alleszins geslaagd mag heeten.

Leo Fens.

Netty Wijnberg, **6982.**
NOORTJE. Geïllustreerd door Netty Heyligers. *P. D. Bolle, Rotterdam.* 1930. (24×15.5) 206 blz.

De geschiedenis van 'n alleraardigste krullebol met haar deugden en haar gebreken, welke laatste natuurlik leiden tot konflikten: de donkere wolkjes in dit zonnige leventje. We maken voorts nog kennis met haar huisgenoten, met familieleden en 't geheel is 'n prettig stel mensen, waarmee onze lezeresjes graag zullen verkeren in de geest. De schrijfster is er in geslaagd, 'n boek te schrijven, dat niet te flauw is en ook niet te hoog reikt, juist geschikt voor ons jonge goedje rond de negen, tien jaar. Slechts één aanmerking hebben we op de kompositie van 't boek: die kampeer-episode van Noortje's broer hoort er niet, valt uit de toon en is in 'n offer aan jongensachtige bravour, die niet stemt op de meisjespsyche.

Leo Fens.

ENGELSCH.

Una Rosamond, **6983.**
LITTLE FAIRY DAY DREAMS. Geïllustreerd door Douglas L. Dick. *Cecil Palmer, London W. C. 2,* 1929. (25×18) 84 blz. geb. Sh. 5-.—.

'n Soort sprookje van 'n eenzaam en bedeesd kind, dat veel voor zich zelf droomt en in sprookjesland komt waar het een echte „fairy" wordt. Van dit soort kinderboeken zijn er juist in 't Engelsch veel beter exemplaren. Dit is 'n beetje sentimenteel en ook de illustraties zijn niet bijzonder goed gelukt.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Kennen Sie schon

DIE BROCKHAUS-ILLUSTRIERTE

Kostenlose Mitteilungsblätter des Verlags F. A. Brockhaus · Leipzig

Sie wird Ihnen viel Anregungen geben können. Nummer 1 mit zahlreichen Abbildungen und Aufsätzen soeben erschienen. Verlangen Sie das Heft kostenlos und unverbindlich in einer Buchhandlung oder direkt vom Verlag

F. A. BROCKHAUS · LEIPZIG

Der Unterzeichnete ersucht um kostenlose, portofreie und unverbindliche Zusendung der „Brockhaus-Illustrierten"

Name u. Stand: ....

Ort u. Wohnung: ....

JONGENS- EN MEISJESJAARBOEKEN

vol afwisseling van verscheidenheid en inhoud.

Van deze bekende uitgaven voor den leeftijd van 10 tot 16 jaar bieden wij, zoolang de voorraad strekt, de volgende deelen aan tegen HALVEN PRIJS dus van f 3.90 voor f 1.95 in prachtband.

JONGENSJAARBOEK I, II EN III.

MEISJESJAARBOEK I EN II.

Voor de vracht berekenen wij, omdat de deelen zoo bijzonder zwaar zijn f 0.20 per exemplaar extra. Bij minstens 3 ex. is de zending franco. Uitsluitend nà ontvangst bedrag (rembourszending f 0.20 hooger) bij:

VERZENDHUIS „ELLA"

BREDA — GIRO 39376.

Fa. C. F SLOOTMANS - BREDA
SPORTARTIKELEN VEEMARKT 43
Kloosters en gestichten extra korting,

Vermijdt teleurstelling.
VRAAGT BONBONS FINS
Levering uitsluitend aan Particulieren. Hotels, enz. Prijscourant op aanvraag. Gebr. Smits, Bonbonfabrikanten. Telefoon 721, Breda

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Stelt U belang in:

„De katholieken en het evolutievraagstuk"
„Katholieke moraal en rasverbetering"
Tientallen andere actueele vraagstukken

?

Vraagt een proefnummer van

„HET SCHILD"

Postbus 39 Schiedam. — Reeds 10000 ab.

N.V. Provinciale IJzerhandel
Willemsplein 7-8 - Arnhem - Tel. 23598
Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.
Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied
Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

J. J. de Leeuw, Tilburg
Groot- en Commissiehandel in:
BOTER - KAAS - VISCH EN SPEK
TUINSTRAAT 59, Telef. 241
Kantoor en Mag. LANGESTR. 102, Telef. 51

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Voor de vrienden van het boek.

Ahasverus, de wandelende Jood.

In het Juli-nummer van *Tijdschrift voor Taal en Letteren* schrijft Jos. J. Gielen over „De Wandelende Jood". Wij lezen o.m. ook dit:
Hoe stelt de kunstenaar ons de Wandelende Jood voor? Ahasverus is als in de oude sage uit het volksboek van 1602 een schoenmaker, een heldere kop, een man uit één stuk. „Men verkocht hem geen knollen voor citroenen. Hij stond gaarne met bij zijn voeten op den grond en had nooit met een handvol zout achter de musschen

geloopen. Wat niet recht was noemde hij krom, hield weinig van zeggen en liet de menschjes leven. Zeker, ieder gaat toch zijn eigen gang dacht hij en de dood is aan alleman gegeven. Maar in hem was er iets dat hem geen rust liet, daarbinnen brandde er iets, waar hij geenen weg mee wist, hij was gelijk een die zich in zijn bed heen en weer wentelt en zijn slaap niet vinden kan." Diep dacht hij na over het waartoe en het „waarom" van het leven. Alles vond hij nutteloos. Liefst was hij in de eenzaamheid van zijn kelderken. „Tastte een klant, gebogen zijn trappeke af, hij wachtte tot de klant spreken zou en gaf karig bescheid. Dat ik nu maar zijn hielen zag dacht hij, om alleen te blijven, alleen met mijn duisteren gloed brandend in mij." Zo zocht de sceptise schoenmaker overal en altijd naar het antwoord dat hem bevrijden zou van twijfel. En toen kwam Jezus de Nazarener, Die wonderen wrocht en heerlike woorden sprak. Aanvankelijk teruggehouden door zijn sceptisme, was Ahasverus op het laatst toch Christus genaderd met vertrouwen. Ja, dáár stond een man en zijn woord kwam op Ahasverus af als eenvoudige bloote waarheid." Maar later was hij weer gaan twijfelen, tot in een droom het vertrouwen terugkeerde en hij zich naast Jezus zag staan boven op den Tempel: dit wordt de zege-dag, dacht Ahasverus. Maar hij schiet wakker en ligt op zijn strozak. Toch hoort hij geroep en geschreeuw: Christus, gevangen genomen, wordt naar Caïphas geleid. Doch Ahasverus weet dit niet; voor hém betekent dit geroep en gedruis, dat Christus nu toch nog van Zijn woord een Daad zal gaan maken. En met zijn mes in de zak ijlt hij naar Caïphas' huis. Juist als hij meent dat deze uit het venster gesmeten zal worden, verschijnt daar Jezus de Nazarener, heel bleek en stil, met gebonden handen. Dat is de genadeslag; het nauweliks ontkiemde vertrouwen wordt gedood en de psychologiese reaksie kón geen andere zijn, dan haat tegen die Man, Die hem had kunnen verlossen maar het verlossende woord niet sprak. Die haat zou de sterke wil van Ahasverus doen groeien tot een starre koppigheid: goed, hij bleef dan de twijfelaar, maar hij zou zich nooit overgeven aan deze Woordenpraal! Zo werd psychologies het grote moment voorbereid, dat Christus Ahasverus op Zijn Kruisweg ontmoet. Zijn wezen was bleek, bezweet, vol stof en bloed. Hij had Ahasverus herkend, en zwijgend scheen Hij te zeggen: „Gij die mijn broer zijt, help." „Waarom?" dacht de twijfelaar, en nog eens „Waarom?" met een spotlach over zichzelf en over alles. En in de eenigheid van zijn hart stond het vastgegrift: „Ik zal den nutteloozen droom getrouw zijn. Ik zal niet weenen. Ik zal niet breken." Maar dan volgt de straf: al het lijden van Christus moet hij meedragen en als alles volbracht is, ijlt Ahasverus weg, waarhenen weet hij niet, hij weet alleen dat hij nooit meer zal rusten, en gaan en gaan zal, zonder einde...... zonder einde."
De figuur van Ahasverus „est non seulement un légende, mais aussi, en quelque sorte, un miroir, ou se reflète l'ame humaine. Chaque siècle chaque peuple a pu l'intrepréter a sa guise, peut y voir le reflet de ses propres croyances, de ses propres superstitions, de sa propre imagination."
Querido zegt over de Ahasverussage: „Altijd, altijd weer geeft ze ieder persoonlijk-scheppend talent gelegenheid zich op eigen wijze uit te spreken. Hoeveel malen is deze legende al niet behandeld, en hoe verschillend en omvergeworpen in strekking en plastische bizonderheden, zóó dat het soms een totale misduiding lijkt van het oorspronkelijke verhaal-geluid."

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS.

Fa. W. VAN ROOY & Zn. - BREDA - Tel. 735
VULHAARDEN, KACHELS, FORNUIZEN.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten
Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

J. LIGTHART-BERKEL - Tilburg - Leonardstraat No. 5
Groothandel in vleeschwaren, Speciaal levering aan kloosters en gestichten.

S. MENHEERE-DUSEE - TILBURG BOUWMATERIALEN, WAND- EN VLOERTEGELS, SANITAIREN
Kantoor : Molenstraat 144 - Telefoon 1058 Magazijnen: Besterdstraat 3 - Rosmolenplein 36

Katholieke Pedagogen
Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden.

Reeds verschenen:
H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:
Leidraad voor Katholieke Scholen
Vertaling en inleiding van Fr. WOLTERS
In soepel kartonnen band .... f 2.25
BERN. OVERBERG.
Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht
Vertaling van L. KNUVELDER
Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 3.50
Thans verkrijgbaar:
LUDWIG AUER:
Nieuwe wegen naar 't oude doel
„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".
Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 2.25
Uitgaven:
Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg
Ook in iederen degelijken Boekhandel

Speciaal adres voor politoeren, stemmen en repareeren
Vraagt onze betalingsvoorwaarden.

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres in gemaakte goederen

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Zoo juist verscheen bij Uitgeverij
„FOREHOLTE" te VOORHOUT

NILS BESKOW

GODS WEGEN

De beroemde Zweedsche schrijver van „Voor Gods Aanschijn", een der weinigen die er zich in verheugen mogen onder de geheele Nederlandsche Christenheid — en wel in alle schakeeringen — talrijke lezers te tellen, doet thans wederom een nieuw werk het licht zien.

Waar zijn eerste boek in korten tijd in ons vaderland achtereenvolgens VIJF HERDRUKKEN beleefde en de auteur niet geheel ten onrechte **een moderne Thomas van Kempen** genoemd wordt, zoo zal ongetwijfeld zijn nieuwste werk eveneens grooter opgang maken.

Ook in „Gods Wegen" worden in een reeks korte beschouwingen, op boeiende wijze, verschillende godsdienstige en zedekundige onderwerpen behandeld, allen van actueel belang, zoowel voor Protestanten als Katholieken. De auteur orakelt geen algemeenheden; integendeel, dit is het levende woord van iemand, die gedwongen door een groote warme menschenliefde, zijn eigen, innigste gevoelens uitspreekt, in zijn eigen taal, op zijn eigen origineele wijze.

Maar hierin ligt tevens de verklaring, waarom Beskow's boeken ook in ons vaderland zoo'n opvallend succes hebben en zij een ware weldaad zijn voor iederen gezondvoelenden christen.

Prijs ing. f 2.40; in linnen prachtb. f 3.20

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
UITGEVERIJ „FOREHOLTE" TE VOORHOUT

DAS VOLKSLIED
IN DEUTSCHLAND, FRANKREICH, BELGIEN UND HOLLAND

Untersuchungen über die Auffassung des Begriffes; über die traditionellen Zeilen, die Zahlen-, Blumen- und Farbensymbolik

door Dr. C. BROUWER

Met 3 buitentekstplaten en 7 bijlagen.

Prijs, gebonden f 5.90.

Het eerste deel van dit werk tracht vast te stellen. welke beteekenis men in de 19e en 20e eeuw aan het volkslied toekende. Het tweede deel bewijst, hoe nauw de volksliederen in de besproken landen verwant zijn.

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

STER-UITGAVEN

In de „Ster-Uitgaven" verschenen tot heden dertien deelen. Deze boeken zijn in hoofdzaak oorspronkelijke werken van de beste auteurs. Zij bevatten onderwerpen, waarin katholieken en zoekende andersdenkenden belang stellen.

o.a.

Willem Nieuwenhuis, Chesterton.
Niemand beter dan W. Nieuwenhuis, zei de pers, om Chesterton te begrijpen en te doen genieten.
Ingenaaid f 2.25.

Dr. J. Sassen O.P., Het Klooster.
Cultuur-historische beschouwingen Met een autotypie op kunstdruk. Een wetenschappelijke verdediging van het kloosterleven, die een uitmuntende pers had. Ingenaaid f 2.25.

P. v. d. Tempel O.P., De mensch Gods Beeld.
Beschouwingen over het genadeleven,
In dit heerlijke boek een stuw tot opstijgen boven de alledaagschheid — uit het moeras van geestelijke traagheid en naar de bergen, waar de H. Geest den christen naar het ideaal voert, Gode gelijk te worden. Ingenaaid f 2.25.

**Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND**

BEGIN NOV. VERSCHIJNT:

DE EENZAME BERK

DOOR KAREL GIEBER.

Warm aanbevolen voor de Katholieke Jeugd.

ING. f 1.60.
GEB. f 2.50.

N.V. UITGEVERIJ P. D. BOLLE - ROTTERDAM

Fa. A. SCHREURS—A. DAAMS
v.h. Fa. Stutz — HOFFOTOGRAAF
Veemarkt 19, Breda, Tel. 852 - Zomerstr. 34, Tilburg, Tel. 641

STOFFENMAGAZIJN „DE LELIE"
TOLBRUGSTRAAT 1 hoek Nieuwstr.
BREDA.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

No 21 1 NOVEMBER 1930 25 cent

WALLACE BEERY, een Amerikaansche filmstar.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

STORM OVER RUSLAND
samengesteld door Dr. Hein Hoeben in samenwerking van de R.W.P. en den bekenden Ruslandkenner Dr. Jos. Froberger.
DE PRIJS IS 35 CENT. Iedereen moet deze brochure lezen!
Uitgave van DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE, TILBURG

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

F. Hieronymus Rongen O Crist.: *Sint Bernardus vertaald*

Dr H H.: . . . . *Rathenau*

Anton van Duinkerken: . *Kroniek der Dichtkunst*

A. F. van Beurden: . . *Een boek van de zee*

P P: . . . . . *Dr Seipel aan de schrijftafel*

Dr. Raph. Kreemers: . . . . . *Theodore Dreiser*

M. M.: . . . . *De greep van den tijd*

Leo Fens: . . . . *Arie*

UIT BOEK EN BLAD:

Roeping — De Stem

VERSCHEIDENHEDEN:

Prachtige Mislukkingen.

VOOR DE BAKKERIJ VABABI'S ARTIKELEN
NIJMEGEN — TELEF. 1203

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

N.V. STEENKOLENHANDEL
v.h. GIESBERTZ
WAALKADE 109-111-113, NIJMEGEN
EN GROS TELEFOON 43 EN DETAIL

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33, EINDHOVEN Telefoon Int. 352
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No 320.

Doelmatige publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor Uw onderneming.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

G. A. J. v. KALMTHOUT PIANO'S ORGELS
3 B. HAMERSTR. NIJMEGEN TERMIJNBETALING

Voor de vrienden van het boek.

Het nieuwe boek van Remarque.

Erich Maria Remarque heeft aan een redacteur van de *Neue Züricher Zeitung* iets verteld over zijn nieuwen roman:

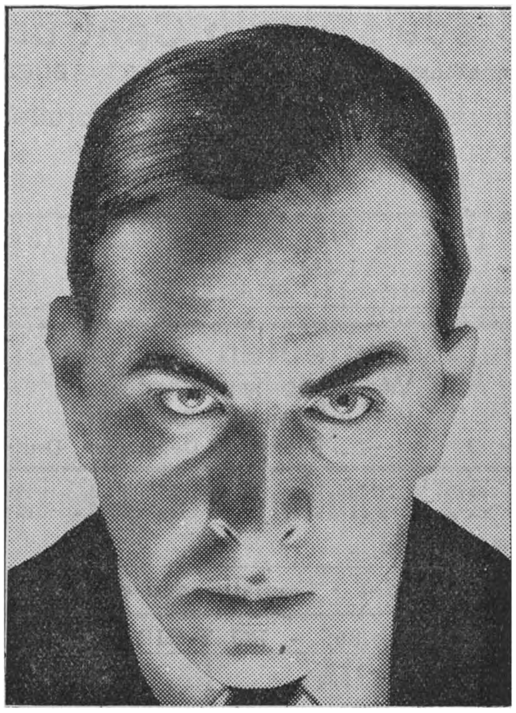

E. M. Remarque

„Mijn boek, dat tot titel heeft *Der Weg zurück*, houdt zich hoofdzakelijk bezig met de innerlijke en uiterlijke problemen van die oorlogsgeneratie, welke van de schoolbanken in den wereldoorlog geworpen, terugkeerde en nu in een ontwortelde wereld terecht kwam.
De handeling speelt, zooals vanzelf spreekt, in Duitschland, maar ik geloof, dat de lezer in ieder land, dat door den oorlog geleden heeft — en welk land heeft dat niet? — figuren en toestanden, zooals in mijn boek voorkomen, in zijn eigen land vinden kan.
Evenmin als *Im Westen nichts Neues* heeft mijn nieuwe boek een tendens. De situaties komen uit de handeling voor, maar zijn geen programmatische ideeën."

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS.

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003
Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren. conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Zoo juist verscheen bij Uitgeverij „FOREHOLTE" te VOORHOUT
NILS BESKOW GODS WEGEN
De beroemde Zweedsche schrijver van „Voor Gods Aanschijn", een der weinigen die er zich in verheugen mogen onder de geheele Nederlandsche Christenheid — en wel in alle schakeeringen — talrijke lezers te tellen, doet thans wederom een nieuw werk het licht zien.
Waar zijn eerste boek in korten tijd in ons vaderland achtereenvolgens VIJF HERDRUKKEN beleefde en de auteur niet geheel ten onrechte **een moderne Thomas van Kempen** genoemd wordt, zoo zal ongetwijfeld zijn nieuwste werk eveneens grooter opgang maken.
Ook in „Gods Wegen" worden in een reeks korte beschouwingen, op boeiende wijze, verschillende godsdienstige en zedekundige onderwerpen behandeld, allen van actueel belang, zoowel voor Protestanten als Katholieken. De auteur orakelt geen algemeenheden; integendeel, dit is het levende woord van iemand, die gedwongen door een groote warme menschenliefde, zijn eigen, innigste gevoelens uitspreekt, in zijn eigen taal, op zijn eigen origineele wijze.
Maar hierin ligt tevens de verklaring, waarom Beskow's boeken ook in ons vaderland zoo'n opvallend succes hebben en zij een ware weldaad zijn voor iederen gezondvoelenden christen.
Prijs ing. f 2.40; in linnen prachtb. f 3.20
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
UITGEVERIJ „FOREHOLTE" TE VOORHOUT

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B. Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

BAHLMANN & Co - NIJMEGEN
K. Burchtstraat hoek Broerstraat
Solied adres voor Heeren- en Kinderkleeding
Steeds groote keuze. - Nieuwste modellen.
Zeer voordeelige prijzen.
Specialiteit „PRIESTERKLEEDING".

N V. „Jacobine-Hollandia"
v/h MERKX & BOERBOOM
NIJMEGEN
Weezenlaan 71 - Tel. 2197
Centrale—Verwarming
Sanitaire Installaties.
Vraagt kosteloos plan en prijsopgave

BEZOEKT U EENS
Breda's Radio Centrum
Ginnekenstraat 16 BREDA
Ontvangtoestellen — Luidsprekers
Gramofoonversterkers.
(Ook te huur.)

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg
TIMMERFABRIEK
Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

Firma Wed. J. A. Wouterlood v. Doesburg & Zn
WIJNHANDEL
N. Ginnekenstraat 22 — BREDA
Telefoon No. 354.

Fa. Vermeulen & Bloem
Waalsteenfabrikanten
te Beuningen bij Nijmegen.
Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

Fa. GEBR. KEMKES, Nijverstraat 14-20, Tilburg, Tel. Int. 1229
Speciaal in Kerkmeubelen.

H. VAN HOUTUM - Wijnhandel - Gedistilleerd en Likeuren
Driesprong-Teteringen POST BREDA - TELEFOON No. 865 - POST-GIRO No. 127511

STOOMEN **L. C. ROELOFF - BREDA** VERVEN
Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

Firma Alph. van Laarhoven - Het aangewezen adres voor goud, zilver, doublé, alpacca. - Klokken, Horloges, Luxe Klokjes. - Eigen reparatie-inrichting.
VISCHMARKT 8 BREDA

Electr. Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)
Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN HERMANS Sigarenhandel Stratumseind 36 A EINDHOVEN
VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

VICTORIA-WATER
OBERLAHNSTEIN
In literschroefflesschen voor huishoudelijk gebruik.

SINT BERNARDUS VERTAALD.

In het pittige, mannelijke en rake boek van Anton van Duinkerken *Hedendaagsche ketterijen*, schrijft deze Hollandsche Chesterton over de liefde, die het beginsel is van het leven. „De liefde is voor het geloof het vormend beginsel in de scholastiek-wijsgeerige zin van dat woord. Dat is te zeggen: de liefde is de ziel die leven geeft aan het stramme lijk van de nur-dogmatik. De liefde drukt zich uit in goede werken die al haar waarde van haar alleen ontvangen. De aanwezigheid der liefde in de ziel is niet noodzakelijk een toestand van stemmige tevredenheid, maar zij is de staat van genade. Deze genade is de vriendschap van God, het welgevallen dat de Vader heeft aan zijn beminnend kind. Zij is de bloei van het menschelijk bestaan, waarvan de hemelsche glorie de vrucht is. Zonder deze bloei is de ziel gelijk aan den onvruchtbaren vijgenboom, die zal worden uitgeworpen en in het vuur verbrand." Het is tegen den achtergrond van deze gedachten, dat wij de verhandeling van St. Bernhard, over de liefde tot God moeten plaatsen om er blijvende actualiteit van in te zien en om de lessen zijner levenswijsheid over te nemen in onzen handel en wandel van iederen dag. Dit tractaat toch is niet geschreven en evenmin vertaald, om alleen bemediteerd te worden of bewonderd om de soberheid zijner woordkeus of de bevattelijkheid van den inhoud. Integendeel, het vraagt van ons daden, positieve daden. Het wil, dat wij ons heele leven maken tot een dienen van God, dat onze Godsdienst een dienen uit liefde wordt en dat wij de echtheid onzer Godsliefde bewijzen, door onze daadwerkelijke naastenliefde. Zeker, dit alles zal den modernen mensch haast te simplistisch toeschijnen: het gecompliceerde, enigmatieke zieleleven met zijn diepe verholenheden is volgens hem niet te persen in een zoo'n uiterst sobere formule, die echter toevallig ook de formule van Christus is.

Bernardus zelf laat veel ongezegd. Hij beperkt er zich toe, ons voor te houden om welke redenen wij God moeten beminn en hoe wij in deze Godsliefde steeds moeten streven naar sterke intensiteit. Daarom draagt zijn verhandeling een theoretisch-ascetisch karakter. En toch is het voor de praktijk van het leven geschreven. De waarde van deze verhandeling voor het persoonlijk leven van St. Bernard heeft Anton van Duinkerken juist aangegeven: „Het is de samentrekking van alle strevin-

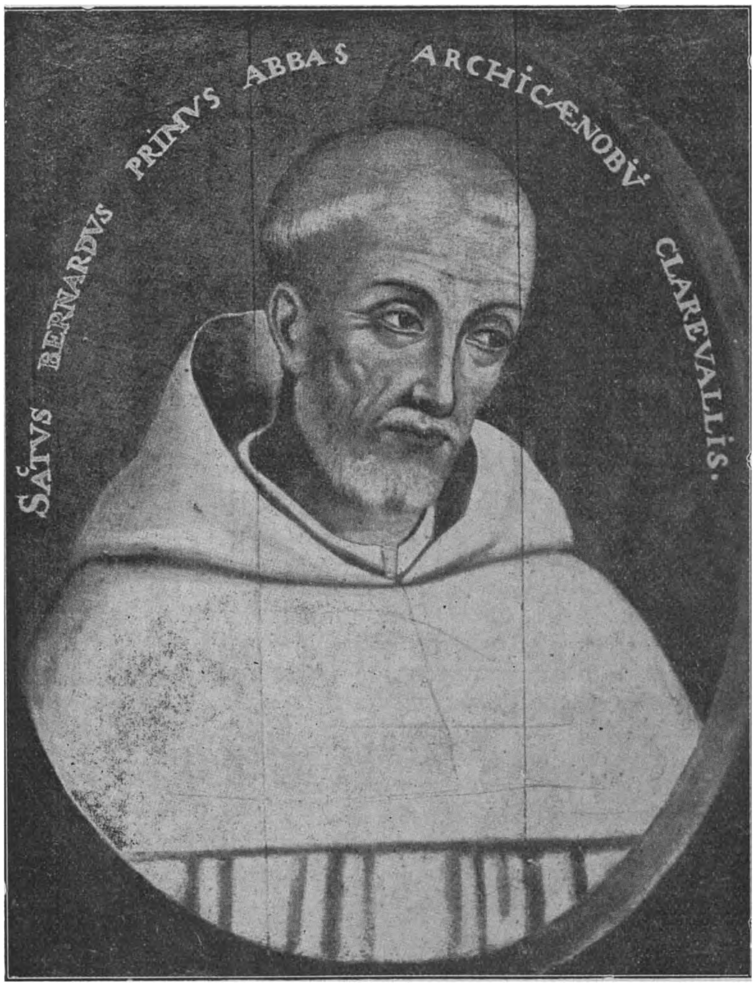

Sint Bernardus van Clairvaux. Naar een aloude plaat.

gen eener rijke persoonlijkheid rond het meest eigenlijke van haar wezen: de simpele liefde tot God." In het rijke leven van St. Bernard is „de simpele liefde tot God" de drijvende stuwende kracht geweest, die hem zonder onderbreken voortdreef in een twee-eenledige richting: de verheerlijking van God op aarde en de voorbereiding zijner ziel op de hemelsche opvaart. Deze „simpele liefde tot God" moet ook alle strevingen der moderne menschheid bezielen en veredelen. Ook wij moeten de liefde tot God als het hoogste goed leeren beschouwen, als de levensbron, waar al onze daden hun vruchtbaarheid voor den hemel uit putten. Daarom is deze verhandeling ook zoo geschikt om ons heel godsdienstige en moreele leven te verdiepen en te verruimen: wij zullen rijker worden aan geloof, hoop en liefde, maar vooral, wij zullen het sociaal en zedelijk program der Bergrede van Christus in daden trachtten om te zetten. Wij zullen in de acht zaligsprekingen, die haast evenveel voorschriften van ware naastenliefde zijn, de mogelijkheden ontdekken, waaraan zij rijk is, om het oude en verouderde menschdom te verjongen en te vernieuwen. Tegen de moderne verbijstering en de moderne verscheurdheid baat slechts één middel: de liefde tot God en tot de menschen. Het is van Anton van Duinkerken een mooie daad geweest, — een daad die wij waardeeren, als de persoonlijke belijdenis van een vergeestelijkt levensinzicht — de hedendaagsche menschen opnieuw met deze waarheid vertrouwd te maken aan de hand van het teere en gave tractaat van St. Bernardus van Clairvaux. De schoonheid van den oorspronkelijken tekst werd niet geschonden door den vertaler, waar Anton van Duinkerken luidens zijn inleiding eenigzins bevreesd voor was. En toch is het Bernardijnsche Latijn alles behalve pasklaar voor ons taaleigen: Zijn voorliefde voor de antithese — voorliefde die hij van St. Augustinus overgenomen heeft, — vormen haast onoverkomelijke bezwaren. Desniettemin is de vertaling haast woordgetrouw en mag ze meesterlijk geslaagd heeten.

F. Hieronymus Rongen O.Cist.

Sint Bernard,
VERHANDELING OVER DE LIEFDE TOT GOD. Vertaald uit het Latijn door Ant. van Duinkerken. *De Gemeenschap, Utrecht.* 1930. (20.5×14.5) 105 blz. ing. f 2.50.

RATHENAU.

In dit doorwrochte werk geeft graaf Kessler ons Rathenau niet ten voeten uit, maar een Rathenau van den binnenkant gezien, om zoo te zeggen, een kop van den beroemden man maar met weglating van zijn handen. D.w.z. wij krijgen Rathenau geestelijk opgediend maar hooren slechts weinig van zijn daden. Dit is eigenlijk voor de reputatie van den man te bejammeren want zoo van iemand, dan gold van hem

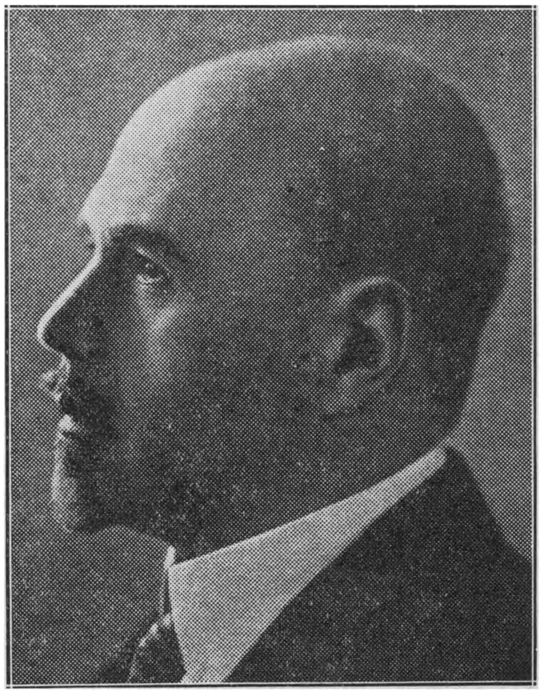

Walther Rathenau

het woord —, schoenmaker blijf bij je leest. Want Rathenau mag een genie geweest zijn in het aanleggen van elektrische verbindingen, hij werd een zeer aanvechtbare persoonlijkheid, wanneer hij zich met de wijsbegeerte ging bezig houden, met de politiek en zelfs met de staathuishoudkunde. Anderzijds zijn door zijn korte werkkring als minister van buitenlandsche zaken zijn ekonomische en philosophische inzichten zóó in het vergetelboek geraakt, dat wij graaf Kessler voor de oprakeling daarvan dankbaar kunnen zijn, vooral ook vanwege den schoonen vorm, waarin hij dat doet.
Kessler begint ons het milieu te schilderen waarin Rathenau opgroeide en tracht daaruit de mentaliteit van zijn held te ver-

klaren, waarbij hij ook al weer alle licht laat schijnen op de karaktereigenschappen van zijn vader en van zijn verdere omgeving en slechts juist even recht laat wedervaren aan de stoffelijkheid, waarmede dat milieu zoo rijkelijk opgevuld was. Maar in alle gevallen krijgen wij hier toch een vluchtigen blik in de A. E. G. en de wordingsgeschiedenis van dit machtige elektrische concern. Dit verdwijnt later echter geheel op den achtergrond en van de rol, die dr. Rathenau erin speelde, krijgen we nagenoeg heelemaal niets meer te hooren. Zoodat we die rol geheel en al vergeten en bij het einde van het boek door een lichte verrassing aangegrepen worden, wanneer wij à propos van de conferentie van Genua vernemen, dat Rathenau die stad zoo goed kende daar hij er in zijn jonge jaren en in eigen persoon de elektrische tram had aangelegd.

Nu lijkt ons deze manier om een persoon als Rathenau te benaderen een weinig kreupel, zelfs ook wanneer men het kennelijke doel nastreeft den man alleen geestelijk te analyseeren. Want onze held was, toen hij tot zijn vollen wasdom opgebloeid was, in niet minder dan 86 Duitsche en 21 buitenlandsche ondernemingen als leidende figuur geinteresseerd. Hij hield zich bezig met elektriciteit, met chemie, met banken, met autos, met werften, met edelsteenen, met keramiek, met spinnerijen, met luchtscheepvaart, met glasindustrie, met spoorbanen, enz. enz. enz. en hij moest zijn aandacht evenzeer wijden aan de mijnen van Otavi als aan de spoorbanen van Santiago of de koersschommelingen van de lire. Het kan niet anders of deze geweldige werkzaamheid op zoo talrijk vele uit elkaar loopende gebieden moet vormend of afbrekend op den geest van Rathenau ingewerkt hebben, maar graaf Kessler laat jammer genoeg na den schakel bloot te leggen, die het stoffelijke met het onstoffelijke in de hoofdpersoon van zijn boek verbindt.

Wanneer we hier nog aan toevoegen, dat Kessler het ook vermijdt kritisch ten opzichte van de produktie van zijn held stelling te nemen, dan hebben wij de twee zwakke punten in zijn boek aangeduid, hetwelk overigens slechts gezegd kan worden, dat het zich over de heele linie op een zeer hoog niveau beweegt.

Wij leeren o.a. uit Kesslers boek, dat Rathenau zijn heele leven lang door een dualisme geplaagd geworden is, dat hij nimmer slaagde te onderdrukken. Hij was jood van ras, maar een echte Pruisische jonker naar gevoel. Welke bijzondere menschelijke eigenschappen hij ontwikkelde blijkt wel daaruit, dat hij erin slaagde zonder eenige inspanning, al die schier onoverkomelijke barrières te nemen, die in het vooroorlogsche tijdperk den jood buiten het Berlijnsche society leven sloten. Hij was te trots om zich door een doopsel toegang tot dat heiligdom te verschaffen, maar het was alleen dáár, dat hij zich wer-

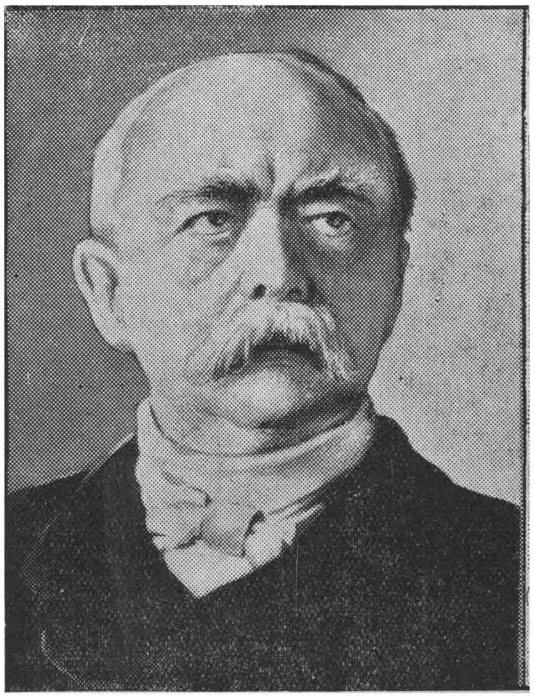

Bismarck

kelijk gelukkig en op zijn plaats gevoelde. Echter werd hij daar en ook later steeds door zijn jood-zijn gekweld en de man, die anders zoo goed van zich af kon bijten, raakte in verlegenheid en schoot ten eene male in houding te kort, wanneer er zinspelingen op zijn Israëlitische afstamming gemaakt werden.

Dat dualisme zette zich ook in andere richting voort. Want was Rathenau door geboorte en werkkring kapitalist, en naar smaak aristocraat, dan ontpopte hij zich in zijn geschriften als een echten edelcommunist. Zijn geschriften over den toekomstigen vorm van staat en staathuishouden zijn waard om gelezen te worden, daar men zich dan nog eens verbazen kan

over het feit, dat zulk een gevaarlijk en kortzichtig theoreticus minister van buitenlandsche zaken kon worden op een oogenblik, dat zijn land het gevaarlijkste tijdperk van zijn gansche geschiedenis aan het doorworstelen was. Natuurlijk sloeg hij van tijd tot tijd de plank ook wel eens raak en over rationalisatie b.v. heeft hij met groote juistheid een aantal dingen vooruitgezien. Kessler tracht Rathenau ook als wijsgeer recht te laten wedervaren, althans hij spint diens filosofische geschriften in details uit zonder er echter aan toe te voegen, wat hij er zelf van denkt. Waarschijnlijk is dat niet veel geweest, want als wijsgeer was Rathenau een mislukking. Hij heeft eene theorie over eene onwezelijkheid opgebouwd, die hij bij gebrek aan een anders woord „ziel" noemde, maar het staat wel vast, dat de eerste discipel voor deze Rathenausche zieleleer nog gevonden moet worden.

Inmiddels staat Rathenau als minister nog zoo dicht bij ons, dat hij ons in die kwaliteit nog het meeste interesseert. Wij kunnen den schrijver van zijn biografie daarom dankbaar zijn, dat hij hier de theorie, theorie gelaten heeft en ons een vlotte schets van praktische beteekenis geeft.

Dr. Wirth, de trouwe samenwerker van Rathenau.

Wederom worden we hier door Rathenau's dualisme getroffen. Hij, die met Wirth de uitvinder van de Erfüllungspolitiek was, die onvoelbaar scheen voor vernederingen en hoon en met kruiperige gebaren tot de teekening van alle diktaten bereid was, die de Entente hem voorlegde, was op zijn tijd ook bereid den vijand de onverteerbaarste kool te stoven, die überhaupt te stoven was. A propos van Versailles luidde zijn advies b.v. dat graaf Rantzau, wanneer hij er niet in slagen mocht het traktaat te verbeteren, de instruktie krijgen zou den vijand de ontbinding voor te stellen van den rijksdag en de demissie van den rijkspresident en van alle ministers met het daaraan gepaarde verzoek de souvereiniteit over het Duitsche rijk en alle daaraan vast zittende verantwoordelijkheid over te nemen. Hier bepleit de man van de onderdanige onderteekening dus een vertwijfelingscoup, die, ware hij uitgevoerd, de Entente in een week tijds aan innerlijke oneenigheid uit elkaar had geslagen.

Overigens heeft Rathenau in zijn korte politieke carrière toch een groote conseqentie ontwikkeld. Zijn doel was: onderhandelen. Wanneer we de mogelijkheid tot onderhandelen gewonnen hebben, hebben wij alles gewonnen. Dat was zijn leus en om dit doel te bereiken sloot hij de oogen voor alle andere kansen en leidde hij die politiek van raakweg alles onderteekenen in, die in Versailles reeds ingeluid maar in zijn dagen toch nog afgebroken had kunnen worden. Bismarck was er eens trotsch op de rol van eerlijk makelaar te kunnen spelen en hij was toch heelemaal geen koopman van origine. Rathenau was dat wel en hij was bovendien een zeer idealistisch aangelegd koopman. Maar het leven-versplinterend dualisme had hem altijd te pakken en toen hij dus eindelijk de kans kreeg de rol van een eerlijk koopman in de internationale politiek te spelen en zijn land en de wereld daarin een voorbeeld te zijn, voerde hij een beleid in, dat den leider van het Centrum onlangs de zucht deed ontsnappen, volgens welke een eerlijk neen toch beter is dan een oneerlijk ja.

Maar welke fouten Rathenau ook gehad moge hebben, men leest toch met verontwaardiging de bijzonderheden, die Kessler[1]) ons over zijn laffe vermoording geeft. En met stichting den edelen brief die Rathenaus moeder aan de moeder van een der moordenaars schreef en die een vingerwijzing geeft naar de heilige en echt christelijke gezindheid, die van deze joodsche vrouw steeds op haar zoon moet zijn uitgegaan.

Dr. H.

---

1) **Harry graaf Kessler**, WALTHER RATHENAU. Geïllustreerd. *Van Loghum Slaterus, Arnhem.* 1930. (21 × 14) 410 blz. ing. f 5.50, geb. f 6.90.

KRONIEK DER DICHTKUNST.

De Jongeren en de Poezie.

Krakeel is in Holland het eerste gevolg der bezieling. Slechts langzaam scheppen nieuwe gedachten bij ons nieuwe toestanden; er moet eerst een heele tijd gedebatteerd worden over de wenschelijkheid van het nieuwe. Dan vallen de debatten tot stilte en buiten hem om komt het nieuwe toch, omdat het onweerstaanbaar is als alles wat leeft.

Aan ieder werk des geestes zou men dit kunnen demonstreeren. Het duidelijkste bewijs, dat dit

jaar werd geleverd voor de stelling, is wel te vinden in de onprettige herrie over „de jongeren en de politiek." De aanleiding tot deze ruzie was een vers, dat voorkwam in het Februari-nummer van het tijdschrift *De Gemeenschap*. Het was geschreven door Gerard Wijdeveld, een tot dan toe weinig bekend dichter, van wie men zich niet eens herinnerde, dat hij mede-oprichter was geweest van *De Valbijl*. Ineens was Wijdeveld bekend als een brutale vlegel, een deugniet, een durf-al of een held, al naar gelang men oordeelde over de zaak, die hij voorstond en de wijze, waarop hij dat deed.
Zijn vrienden wisten op dat oogenblik, wat kort daarna zou blijken door de publicatie van zijn eersten verzenbundel *Het Vaderland*[1]), n.l., dat Gerard Wijdeveld onder de jonge katholieke dichters de meest ingetogene is, wiens buitengewoon zuiver talent zich slechts manifesteert onder den drang eener diep godsdienstige bezieling. Zijn boekje werd een openbaring voor het publiek, dat hem alleen van zijn weinige hekeldichten kende, en ofschoon het weinig beoordeelaars vond buiten de kringen der jonge katholieken en der gewone poëzie-recensenten van anders-gezinde bladen, werd uit de openbare houding, die men aannam, allengs duidelijk, dat *Het Vaderland* meer indruk gemaakt heeft dan officieel is erkend.

Gerard Wijdeveld

De geest van dit boek overtuigt. Men kan het niet lezen zonder getroffen te worden door den diepen, vromen levensernst van den auteur. En dat was het krachtigste argument in zijn voordeel, toen er over de jongeren uitsluitend met argumenten werd gehandeld.
Op het oogenblik is die periode voorbij. In het voorjaar van 1930 hoorde men over niets anders dan over „de jongeren en de politiek", waarbij dan vooral gewaarschuwd werd tegen eenzijdigen nadruk op „de kleine groep letterkundigen", die zelf de eerste geweest was om te zeggen, dat zij niet alleen wenschte te worden aangezien voor de vertegenwoordigster der jongere gedachte. Eén goed ding heeft dit langdradig debat duidelijk gemaakt. Het heeft erop gewezen, dat de beweging der jonge katholieken in Nederland niet vereenzelvigt kon worden met een vernieuwing van het rijm-schema in de lyrische poëzie, zooals dat vroeger nog al eens geschiedde. Maar het dreigde met een grooter nadeel. Door altoos over „de jongeren en de politiek" te praten, begon men totaal te vergeten, dat er nog iets problematisch lag in „de jongeren en de poëzie."
Of is het niet raadselachtig, wanneer plotseling een heele groep jonge menschen in katholiek Nederland beslist betere gedichten schreven dan de oude menschen in het algemeen genomen doen? Is het niet raadselachtig, dat in een duidelijke vervaltijd van het openbare katholieke leven hier ten lande, in eens een katholieke dichtergroep ontstaat, die bekend wordt „de meest vitale" van het land te zijn?
De „oogst van het jaar" moge niet naar de zwaarste wagens dingen om te worden thuisgereden, zeker is hij oneindig rijker dan de gemiddelde productie, die katholiek Nederland sinds bijna eeuwen placht op te leveren. De jonge dichtkunst zij niet geniaal — zij is in elk geval een dichtkunst en daar waren we zoetjesaan deerlijk aan ontwend.
Het Vaderland van Wijdeveld is wel de gaafste vrucht in dezen „oogst." Deze dichter heeft den moed om in onzen tijd aandoenlijke verzen te schrijven en hij slaagt daarin zonder sentimenteel te worden. De warmte zijner stem is wel het schoonste zijner kunst. Men kan over détailkwesties redeneeren, maar men hoort hem gaarne en dat is het voornaamste.
Omdat Wijdeveld in het huidig letterkundig leven zoo weinig de manieren heeft van een „leidende persoonlijkheid" wordt zijn figuur wellicht onderschat. Hij is een diep-ontroerend dichter, die eenige godsdienstige verzen schreef, waarin de katholieke lyriek tot een hoogte wordt gevoerd, die ze sinds lang niet meer kende. Zijn vers is mild en argeloos, maar niet door gebrek aan zielskracht. Integendeel, deze mildheid is die van het ingehouden, vrome gemoed, welks meditaties bijna buiten de bewustheid om gezongen worden.
Wijdevelds religieuse lyriek is niet troebel van getourmenteerdheid; zij is helder en hoog-stemmig, maar vermijdt het flodderige en al-te-liedjesachtige, dat een inspiratie als de zijne in andere dichters bedreigt. Hij beheerscht zich, wanneer hij schrijft en daardoor heeft zijn vers bij een frissche en vrome bewogenheid toch een schoone, haast klassieke allure, die bij de oudste traditie van godsdienstige dichters aansluit, zonder nochtans afstand te doen van haar moderniteit. Wijdeveld schrijft verzen, die men van nature graag leest, en wier ontroering zuiverend inwerkt op het zieleleven.
Knapper dan hij is Jan Engelmar, de dichter van *Sine Nomine*[2]). Deze tweede gedichten-bundel van zijn hand is veel dieper en zuiverder dan *Het Roosvenster*, maar verraadt toch een zekere moedwilligheid in haar maaksel en tegelijkertijd een al te groote openheid voor de eerste inspraak. Vandaar, dat de motieven vrij grillig variëeren tusschen een hulde aan Charles Lindbergh, een hymne aan den Schepper, en bijna van iedere

beteekenis ontdane „canti leven'', die geen andere opzet hebben dan zuiver te zingen. Engelmans lyriek mist de frissche aantrekkelijkheid, die eigen is aan de dichtkunst van Gerard Wijde-

Jan Engelman

veld, maar hij heeft een ruimer repraesentatieve beteekenis. Wellicht is hij ook minder definitief. Beheerscht door het ideaal eener volkomen kuische schoonheid, zoekt deze dichter in elke zijner uitspraken den vorm, die zoo dicht mogelijk het loutere zingen van de engelen nabij komt. Hij wil de geheel ongerepte lyricus zijn, wiens zang niet langer aangedaan is door den inslag van wil of verstand. Maar het leven is sterker dan zijn verlangen en in zijn streven naar een bijna onstoffelijke poëzie wordt hij belemmerd door de smarten en vreugden der aarde, die ook den dichter slechts brandend louteren kunnen. Zij dwingen hem tot zingende bekentenissen, waarin het persoonlijke soms buitengewoon sterk is, zoodat in de verzen van *Sine Nomine* het geheele zieleleven van een strijdend mensch voor den goeden hoorder verstaanbaar gemaakt werd. Er is ontkend, dat Engelman een dichter met religieus temperament zou zijn, maar men moet doof zijn om na *Sine Nomine* deze meening te kunnen handhaven. Wel kan men zeggen, dat bij hem de zuiver poëtische reactie sneller schijnt te zijn dan de direct godsdienstige, maar als de beide welstanden tot harmonie geraken, schrijft Engelman verzen als „Amenophis IV'', „Aan den Oever'', „Goede Vrijdag'' en „Over het Gras'', die voor den ernstigen lezer onvergetelijk zijn.

Afzijdig van de politieke en sociale bemoeiïngen der jongeren, heeft Willem ten Berge zich toegelegd op een vernieuwing zijner lyriek. Deze was niet altijd een verbetering, maar zij was een geestelijke verdieping, die op den duur zeer vruchtbaar kan worden. In *De Zoon van het Hemelsche Rijk''*[3]) zijn over het algemeen die gedichten de beste, die het nauwst aansluiten bij Ten Berge's eersten bundel *De Reiziger*. Men vindt ze in de tweede afdeeling van zijn nieuwen bundel. Met name „De Schipbreuk'' en „Pierrot op het Balcon'', zijn mooie gedichten, die een concreet geval uit het leven opheffen in een sfeer, waarin het glanzend en schoon wordt. Minder geslaagd zijn de poëmen uit de eerste afdeeling, waarin de dichter zich tracht te bezinnen op de groote raadselen, die aan zijn geliefde objecten hun treffend perspectief verleenen. Deze overwegingen over de vergankelijkheid en het eeuwige, over den dood, de aarde en den hemel zijn in het algemeen te weinig zang geworden. Wel treft in bijna ieder dier gedichten een mooie regel, een goede vizie, een praegnante zegswijze,maar den diepen indruk, dien zij willen geven, krijgt de lezer niet. Toch is het verblijdend, dat Willem ten Berge deze motieven heeft aangedurfd, omdat een langzaam groeiend talent als het zijne zich ruimte moet scheppen, wil het niet vast raken aan het cliché van zijn eerste geslaagde pogingen.

Typisch voor den speelschen geest van dezen dichter is de laatste afdeeling van zijn nieuwen bundel. Deze bestaat namelijk uit heimweevolle liefdesgedichten, geïnspireerd op vreemde aardrijkskundige benamingen. „De Baai van Palma'', „The Senorita of Paraguay'', „De Biwa-speler aan den Houng-ho'' zijn titels van gedichten, wier kracht vooral bestaat in de vermenging van het intieme met het onbereikbare, van het levensgevoel met het droomgezicht. Alleen hebben zulke verzen het nadeel, dat zij elkaar te zeer gelijken, zoodat zij alle herhalingen schijnen van het beste onder hen. Dat is ongetwijfeld „The Senorita of Paraguay'', een bewegelijk, geestig en toch licht

Charles Lindberg

weemoedig gedicht, dat een diep verlangen maskert met een oppervlakkigen glimlach.
Ten Berge is een broozer talent dan Engelman en Wijdeveld; hij is zeer ontvankelijk voor invloeden en wordt licht aangedaan, doch hij schrijft soms gedichten, wier stemming lang blijft hangen nadat men het boek heeft weggelegd.

Anton van Duinkerken.

---

[1]) **Gerard Wijdeveld,**
HET VADERLAND. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1930. (19×13.5) 40 blz.
[2]) **Jan Engelman,**
SINE NOMINE. *De Gemeenschap Utrecht,* 1930. (25×19.5) 49 blz.
[3]) **Willem ten Berge,**
DE ZOON VAN HET HEMELSCHE RIJK. *De Gemeenschap, Utrecht,* 1930. (20.5×14) 37 blz.

EEN BOEK VAN DE ZEE.

Dit werk herinnert aan den glorietijd van Keizer Wilhelm II en is met tallooze foto's verlucht, voor het meerendeel op de zes groote reizen gemaakt, die de professor in 's Keizers gezelschap mede maakte naar de Middellandsche zee, Napels Korfu, het Achileon, naar de Noordsche wateren en toen de wereldoorlog uitgebroken met de vloot mede de Noordzee uitvallen en gevechten.
Het boek spreekt van heerlijke vredestoestanden, maar vertelt ook ten slotte van den wanhopigen strijd der Duitsche marine tegen de overmacht en is door een trouw aanhanger der monarchie geschreven. Het boek begint met des schrijvers portret en eindigt met de afbeelding van zijne woning. Den schrijver leeren we kennen als een groot vereerder van den keizer volgens het oude Pruisische formaat. Het boek kon best den titel dragen van „hoe een schilder tot fortuin, eer en aanzien komt", want het is eigenlijk een goed geschreven dagboek. Men ziet er in het geleidelijk stijgen van het succes der kunst en ook van des keizers gunst, waardoor Stöwer tot in de naaste reisomgeving werd getrokken. Hij is trotsch op de ontvangen gunsten des Keizers,maar komt er eerlijk voor uit en met openhartigheid vertelt hij van zijn professortitel en van zijn in aantal groeiende onderscheidingen. Dat alles kan wat verwondering baren, het valt niet te ontkennen, dat het verkeeren in die hoogste kringen menig bescheiden mensch tot een bepaalde richting in bewegen en schrijven zou dringen; maar het scherpe opmerkingsvermogen is aan prof. Stöwer daardoor toch niet ontglipt.
Wijl het nu zeer merkwaardig is, een dergelijk bevoorrecht artist te hooren vertellen, zullen wij het werk nader bezien en beschrijven, wat het wel waard is, te meer, daar het zoo rijk geïllustreerd is. Men moet dan zijne hier en daar overdreven bewondering van al wat des Keizers was met inbegrip van de Kielerwoche en de watersport maar op den koop toenemen.
Het boek begint met een keurige beschrijving van de geboorteplaats van den schrijver, van Wolgast, een stadje aan de Oostzee; hier doorleefde hij zijn jeugd, leerde schepen uitbeelden,

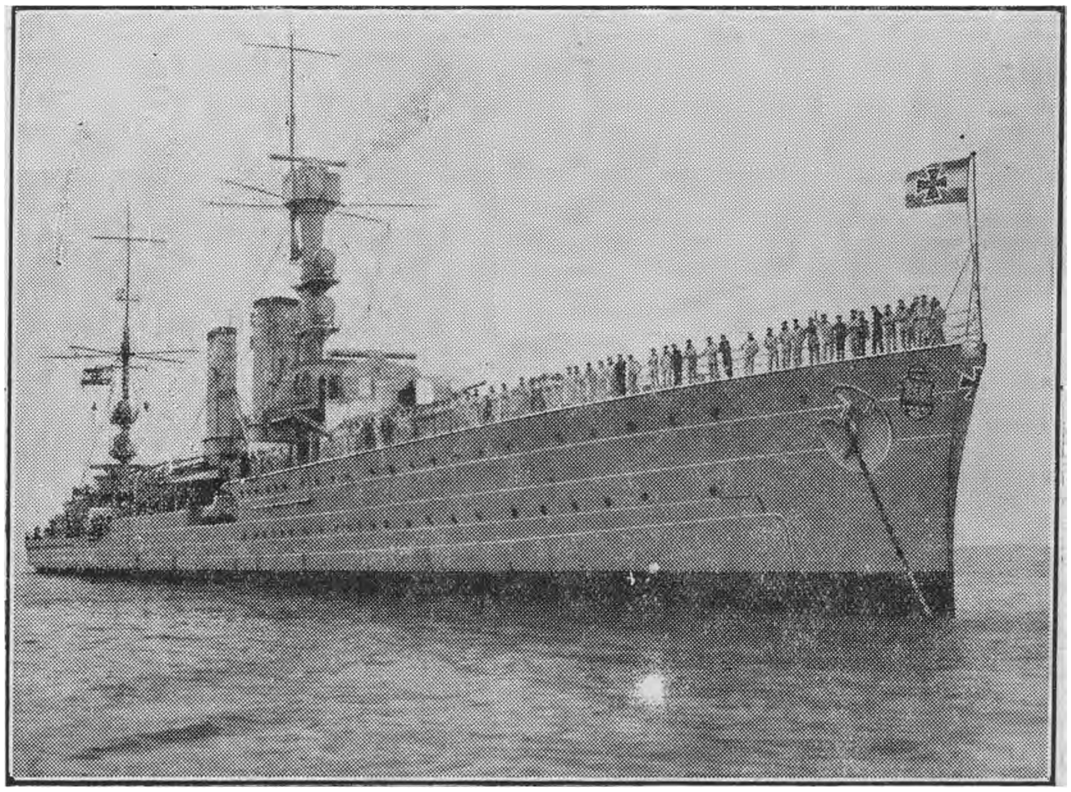

Een der groote oorlogsmasten, eens de trots van Keizer Willem II.

kwam tegen zijn zin, in 't machinevak, werd toch scheepsingenieur te Berlijn, begon voor groote bladen te teekenen, bezocht vlijtig musea en kwam door hard werken alle moeielijkheden te boven. Door de Graphic, waarvoor hij een trouwpartij aan het Hof teekende en door tentoon-

Keizer Wilhelm II

stellingen, werd de aandacht van den Keizer op hem gevestigd. Deze kocht eenige zeestukken en maakte hem tot zijn marineschilder. Andere Hoogheden achtten het plichtmatig ook stukken van hem te bezitten. Zijn gelukster rees, Stöwer schilderde het Keizersjacht de Hohenzolern, een zeestrijd van den Meteoor en Bouvet, werd uitgenoodigd om de veelvuldige reizen met den Keizer kunstbeschermer mede te maken, maakte daarvan schilderijen en schetsen, die hij tentoonstelde. Daardoor kreeg hij vele onderscheidingen, maar dat bracht hem ook winstgevende opdrachten en doorloopend werk. Hij ging mede naar het Zuiden, naar het Noorden, naar de fjorden en de eilanden in de Middellandsche zee, naar de Kieler woche en de Italiaansche prachtsteden. Dat alles beschrijft hij met vlotte pen en teekenstift. Het leven des Keizers, zijn doen en laten wordt van nabij bezien, ook de picnics en de gymnastiekoefening en tenslotte in den oorlogstijd de charges der oorlogschepen en der Ubooten, het indringen in België, het schilderen van de oorlogsherinneringen, het kalm vervlietende schildersleven na den oorlog besluiten het boek, dat menigeen boeien zal.

A. F. van Beurden.

Willy Stöwer,
ZUR SEE MIT PINSEL UND PALETTE. Geïllustreerd. *G. Westermann Braunschweig,* 1930. (26×14) 300 blz. geb. M. 14.—.

DR. SEIPEL AAN DE SCHRIJFTAFEL.

Dit is een belangrijk boek[1]) én om het groote gewicht van het onderwerp, én om de persoonlijkheid van den auteur. Het vormt hoofdzakelijk een bundel geschriften van den oud-bondskanselier Dr. Seipel, die betrekking hebben op zijn strijd voor de herziening der Oostenrijksche grondwet. Driemaal hield hij zich bijzonder met deze hervorming bezig; bij het optreden van keizer Karel tijdens den wereldoorlog, in 1920 als rapporteur voor de samenstelling der grondwet in de Nationale Vergadering en bij de herziening der grondwet van de republiek Oostenrijk in 1928.

Al vóór zijn optreden als politicus gaf Dr. Seipel reeds blijken van diep inzicht in de staatkundige en maatschappelijke vraagstukken van de Oostenrijk-Hongaarsche monarchie, met haar zeer gecompliceerd karakter. Men behoeft slechts dit werk in te zien. Het eerste gedeelte bevat de hervormingsplannen van het oude Oostenrijk; het is echter wegens den loop der politieke gebeurtenissen bij plannen gebleven. Het tweede gedeelte behandelt de grondwet voor de republiek Oostenrijk in de Nationale Vergadering. De brandende vraagstukken, voorwerp van fellen partijstrijd worden in het derde gedeelte behandeld, o.a. de positie van den bondspresident, der stad Weenen, het budgetrecht; daarom is dit het meest belangrijke gedeelte van het boek. De geschriften die Dr. Seipel hier samenbundelde, kenmerken zich door hun doceerend karakter, hangen logisch met elkaar samen en weerspiegelen de gewichtige politieke gebeurtenissen zoowel van het einde der Donaumonarchie, als die van de republiek Oostenrijk. In deze zeer moeielijke tijden heeft Dr. Seipel met groote toewijding en met groote staatsmanskunst voor de belangen van zijn land op de bres gestaan.

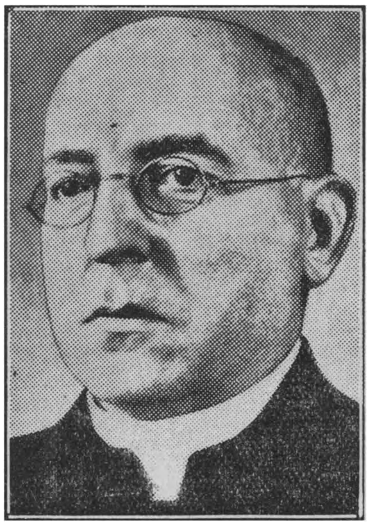

Dr. Ignaz Seipel.

Behalve zijne geschriften, die in dezen bundel het leeuwenaandeel vormen, ruimde Dr. Seipel ook o.a. aan de redevoeringen van vooraanstaande

politici zijn mede- en tegenstanders, een plaats in. Daardoor heeft dit boek voorzeker gewonnen aan volledigheid en onpartijdigheid omtrent den strijd over den regeeringsvorm in Oostenrijk. En hiermee heeft het een blijvende historische politieke beteekenis gekregen aangaande een der meest beslissenden oogenblikken in de Oostenrijksche parlementaire geschiedenis. *P. P.*

---

[1]) **Dr. Ignaz Seipel,**
DER KAMPF UM DIE ÖSTERREICHISCHE VERFASSUNG. *Wilhelm Braumüller, Wien,* 1930. (24×16) XIII-399 blz. ing. M. 10.—, geb. M. 12.—.

THEODORE DREISER.

Behandelden we Dreiser vroeger als romancier, in deze vier boeken toont hij zich onder een heel andere gedaante en de slotindruk van onze lectuur is niets minder dan sympathiek. Te meer wijl hij met dit werk de diepste roerselen van zijn ziel blootlegt en ons een klaren kijk gunt in de werkkamer van zijn hart dat ontegenzeggelijk groot moet zijn en welks domineerende eigenschap zeker is een groote liefde voor zijn evenmensch, laat ze dan niet altijd zijn wat wij noemen: christelijke naastenliefde. De gevoelens en moties die hij wakker roept in ons zijn die diepe en bestendige, die het besef van de elementaire en universeele tragedie in ons wekt. Evenmin als in zijn romans is hier zijn doel: vertellen om te vertellen. Zijn pen gaat op en af met de deining van de geweldige krachten, die de heele schepping bewegen. Didactisch is hij nooit tenzij door accidenteele zwakheid. En toch leert een werk als *A book about myself*[1]) ons heel wat, niet alleen over hem, doch ook over onszelven. Het is een uitgebreid relaas van het vroegere huiselijk leven van Dreiser en van zijn reporters carrière eerst te Chicago en daarna te St. Louis, Grand Rapids, Toledo, Cleveland, Buffalo. Pittsburgh en New York. Het bevat dus zijn levensloop van 1890-1893. In dien tijd viel ook de bekende wereldtentoonstelling van Chicago en de schrijver zag kans, om ons daarover volledig in te lichten. Ook over enkele andere van zijn reportages weidt hij uit. Doch het feitenmateriaal is niet het voornaamste in dit werk. We zien de langzame evolutie van een ontstuimig neerschrijven van indrukken tot het juist en zuiver weergeven van een feit, noch min noch meer. Hij kan maar moraliseeren als hij uitgaat van een feit. Zijn philosophie is ontgoochelend en wreed als de alleenspraak van Hamlet op het kerkhof. Doch ze is tevens een zuiver beeld van zijn leven. Overal dweept Dreiser met H. de Balzac. Doch laat hem met dezen romancier de nauwkeurigheid in de waarneming gemeen hebben, hij mengt de feiten en de beschouwingen eraan vastgeknoopt niet samen. Zijn oorspronkelijkheid bestaat alleen hierin, dat zijn Spenceriaansche opvatting van het bestaan geen enkel idee van evolutie of vooruitgang inhoudt. Hij gelooft in de eeuwige herhaling, in de verandering gevolgd door compensatie. Zijn darwinisme is statisch en organisch. Geen bespiegelingen over toekomstige mogelijkheden, geen wenschen voor het toekomende heil van de menschheid. Het is de „struggle for life" die hem het meest interesseert en of het leven triomfeert of ten onder gaat laat hem volslagen onverschillig. Zijn zakenmenschen en zijn millionnairs doen duidelijk zijn scepticisme tegenover de beschaving in 't algemeen uitkomen. Toch wanhoopt hij niet in zijn onverzoenlijke, onpartijdige, haast monsterachtig pijnlijke analyse van het menschdom, maar hij stelt het weten in plaats van het geweten en blijkt ook hier dus een op en top Amerikaan.

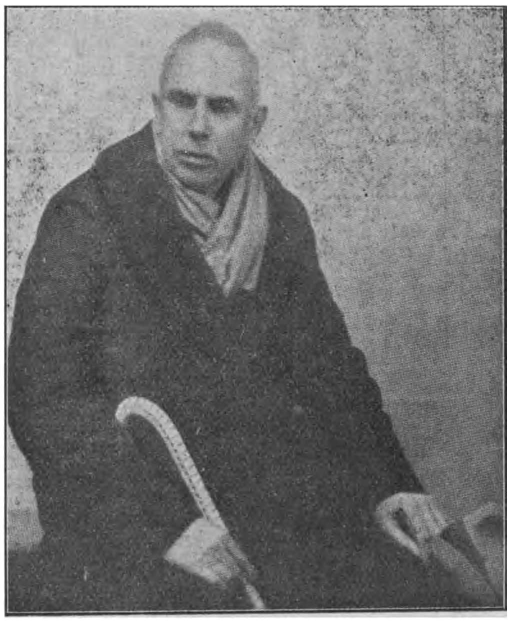

Th. Dreiser.

Wie eerst het ander werk van Dreiser heeft gelezen en dan dit boek ter hand neemt zal moeten bekennen dat hij zich juist hier toont op zijn best en niet op zijn smalst, zooals Le Gallienne beweerde. Het is misschien het interessantste van al zijn werken en zeker heel wat beter dan zijn romans. Want hier hebben we de essentie van Dreiser zonder literaire verwatering. Hij is en blijft, ook in zijn ander werk, de schrandere reporter. En tot het begrijpen van zijn werkelijke grootheid en zijn eigenaardig karakter als romancier is dit boek een noodzakelijk bezit. We betwijfelen ten zeerste of er iemand kan gevonden worden die na het lezen ervan niet verbaasd staat over Dreisers enthousiasme te midden van het terre à terre milieu, waarin hij werd grootgebracht, en waaruit hij zich eigenmachtig heeft omhooggewerkt, ja laat ons zeggen, waaruit hij met horten en stooten is omhooggeklauterd. Wat hij ook gedaan heeft in zijn leven, ook het kleinste en alledaagsche, hij heeft het aangevat met liefde, heeft eraan doorgewerkt met een verbazende innerlijke aandrift en, tot spijt van wie 't benijdt, heeft het volbracht met een ijver, vaak een betere zaak waardig. Er is in heel dit boek maar één passage van enkele regels die ons belet tot iedereen zonder onderscheid te zeggen: als ge Dreiser wilt kennen en de evolutie van zijn talent, als ge een norm vinden wilt voor de juiste waardebepaling van zijn literaire bedrijvigheid, lees dit boek dat ge niet wegleggen zult vóór de laatste bladzijde omdat het u meesleept als de mooiste

roman. En de hardheid van uw oordeel, door ander werk ingegeven zal verzacht worden tot een sympathiek staan tegenover den mensch met zijn gebreken doch ook met zulke hoedanigheden dat we moeilijk zijns gelijke zouden kunnen aanduiden in heel de literaire bent van

H. de Balzac

overzee. We moeten als katholieken betreuren dat Dreiser zich in zijn jeugd door verkeerde lectuur en slechte kameraden heeft laten afbrengen van den weg, dien zijn mystieke en brave moeder hem als den eenig waren en goeden had aangewezen en dat hij in zijn zedelijk oordeel totaal afwijkt van de bij ons gangbare meening. We verschillen ook in ons algemeen oordeel over de waarde en het wezen van literaire kunst heelemaal met hem, al trekken ook wij een scherpe scheidingslijn tusschen naturalisme en realisme. Doch we bewonderen tevens zijn talent en respecteeren de vrankheid, waarmee hij over zichzelven vertelt; we zijn hem dankbaar om dit boek dat ons niet alleen aangenaam heeft beziggehouden, doch dat ons tevens veel heeft geleerd niet alleen over Dreiser zelf, doch over een massa dingen en omstandigheden die ons een heel ander doch juist beeld geven van het letterkundig leven in het begin dezer eeuw en op het einde der vorige in Amerika.

Zijn *Twelve Men* [2]) is een van de mooiste, zooniet de mooiste portretten-galerij die ooit geschreven werd. Het steekt met zijn optimisme, en met zijn humor hier en daar, scherp af tegen zijn ander werk. Al is er keus en keur, echte dramatische figuren door het noodlot achtervolgd zijn hier niet. Het portret dat hij hier schildert van zijn broer Paul is niet alleen een juweeltje van taal, doch ook een sympathiek begrijpen en een treffend monument voor dezen baanbreker van het volkslied in Amerika. Uit zijn journalisten tijd dagteekenen zijn schetsen: *Peter* en *De Maupassant Jr.*

Het zijn maar verdere uitwerkingen van schetsen die we in primitieveren vorm reeds in zijn autobiographie hadden aangetroffen. En laat Dreiser ook vaarwel gezegd hebben aan het katholieke geloof zijner jeugd, hij weet toch te waardeeren dat anderen het Woord van God tot in zijn verste consequenties weten te beleven. Hij doorspekt zijn boek met citaten uit den Bijbel en zijn „A doer of the Word'' en „A true Patriarch'', hoe eigenaardig ook, zijn toch blij geschreven documenten voor de positieve waarde van het geloof en met Christendom in het leven. Heel het boek getuigt trouwens van meer bezinking, van kalmer redeneering over alles wat hem omgeeft en van een diepgevoeld medelijden met zijn medemenschen. Wie Dreiser niet kent moet met dit werk van hem beginnen en hij zal het dan zeker niet bij dit boek laten. Wie al meer van hem gelezen heeft moet het lezen, om, na vele ontgoochelingen misschien, met hem verzoend te worden. Het is een sterk stuk literatuur, dat zijns gelijke niet heeft in geen enkele taal.

In het zelfde genre is geschreven zijn verzameling van vrouwenportretten: *A gallery of women.* Van zedelijk standpunt uit beschouwd past hier een grootere reserve en van literair standpunt uit beschouwd moeten we die vijftien portretten wel knap werk noemen doch ze halen het voor ons niet bij het vorige boek. Dreiser verklaart ergens, dat de mannen altijd meer invloed op hem hebben uitgeoefend dan de vrouwen en dat op ieder voornaam punt van zijn leven een mannelijke figuur opduikt. Zou dat wellicht de reden zijn? Er is een even groote verscheidenheid in de typen, doch de teekening is veel somberder en hier en daar nog al uitgesproken libertijnsch. Er komen voor katholieken nog al bedenkelijke passages in voor, niet alleen van ruw realisme, doch ook van spotternij, al zegt de schrijver dat het er hem niet om te doen is den draak te steken met godsdienstige toestanden of overtuigingen. Over de film-milieus is Dreiser alles behalve malsch; over de „Red Light Districts'' is hij tamelijk gereserveerd; doch echtbreuk en ontrouw zijn schering en inslag en de zelfkant der maatschappij is een erg geliefkoosd onderwerp. Enkele typen geven ons een goeden kijk op de „Little Theatre'' beweging en de „Washington Square Players'' waarmee Dreiser nog al intiem verbonden was. Liefde wordt meest al herleid tot een chemische reactie, en „let love find its mate'' is een motto dat haast boven elk onderwerp zou kunnen geschreven worden. Het best is Dreiser, zooals trouwens overal elders in zijn werk, waar hij zijn personages niet neemt tot spreekbuis voor eigen overtuigingen (*Emmanu-*

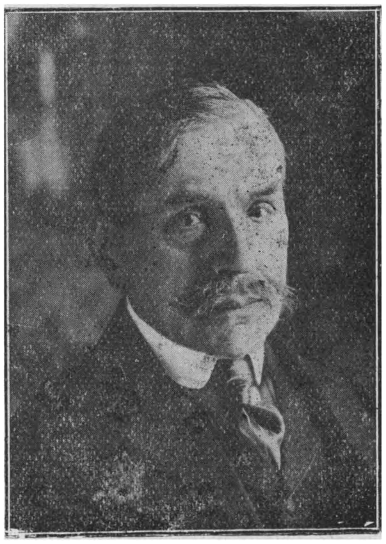

Paul Bourget

ela, Ernestine e.a.) doch een objectieve weergave maakt van de feiten die hij met eigen oogen heeft waargenomen. B.v. in „Ernita", een verhaal dat hij meegebracht heeft van zijn reis naar Rusland een paar jaar geleden. Doch de typen zijn hier op zich zelf minder interessant dan in *Twelve Men*, al getuigt ook juist dit weer van een ongekende vaardigheid met de pen. Dreiser betitelt dit boek wel niet als Mencken het zijne: *In defence of Women*, doch onrechtstreeks is het er hem toch om te doen het zwakke geslacht te verontschuldigen zelfs in zijn ergste uitspattingen. En daarom vloeit het boek over van tirades over „onverantwoordelijkheid", „natuurlijke onbestendigheid", „fatalisme", „schoonheid: the anodyne", genotzucht die niet uit den booze is", „birth-controle", „gezond egoïsme", „verkeerde moraal" enz. Er ware een heele bloemlezing van op te maken. Het 16de portret in de galerij, en dat hetwelk het meest in het oog springt is het portret van den schrijver zelf: de geboeide Titan, die, massief en onbewegelijk, zijn oogen varen laat over enkele van zijn medemenschen en in ieder van hen een weerspiegeling vindt van zijn eigen gedachten en gevoelens, en, helaas ook van zijn eigen ondervindingen.

Plays natural and supernatural"[4]) toont ons nogmaals een Dreiser heel verschillend van het portret dat gemeenlijk van hem gegeven wordt. Het stuk van Dreiser dat we hierboven vermelden, is veel minder een tooneel uit het werkmansleven in een groote fabrieksstad dan een diep menschelijk drama, waarin alle elementen, die het sober en pakkend gegeven een dramatische beweging die van buiten komt konden geven, zorgvuldig zijn geweerd. En dat vrijwillig schrappen van alles wat niet essentieel is, verhoogt de aesthetische waarde van het geheel en verruimt ook zijn intellectueele draagkracht. De drie vermelde stukken zijn de beste voorbeelden van het positieve realisme in het Amerikaansch tooneel dat zich van uitwendige waarheden en omstandigheden bediende om tot een diepere waarheid te komen, die een tot dan toe ongekend beroep deed op het verstand van den toeschouwer.

Dreiser drukt het verband tusschen de natuurlijke en de bovennatuurlijke orde simultaan uit. In „Laughing Gas" b.v. zijn a.h.w. twee tooneelen, het eene boven het andere. Het bovennatuurlijke doordringt en regelt alles wat in de uitwendige wereld gebeurt. Dat exterioriseeren van den wil had men nog niet gezien, al heeft er onze tijd weer wat nieuws op gevonden. Er mag dus wel op gewezen worden dat Dreiser's werk „epochemachend" is geweest. Evenals Barrie en Maeterlinck bij ons heeft Dreiser de poëzie een plaats willen gunnen op het tooneel. Getuige daarvan zijn *The spring recital.* Dit stuk onderscheidt zich van het sprookje en ontleent zijn authentiek Amerikaansch karakter aan het feit, dat't wonderbare zich verwezenlijkt zonder breuk met de werkelijkheid en op hetzelfde plan. De fantasie wil hier ontsnappen aan de werkelijkheid of ze vergeten; ze vraagt enkel een verpoozing. Het wonderlijke is maar een haven waarin men aanlegt terwijl men den terugkeer afwacht.

In zijn *American Tragedy* bewijst Dreiser nogmaals hoe diep hij begaan is met het probleem van de misdaad. Een eerste bewijs daarvan zouden we in veel van de stukken uit dezen bundel kunnen halen, doch vooral uit het langste van allemaal: „The hand of the Potter". Dat probleem is een integreerend deel van zijn metaphysica. Het is een natuurlijke episode in de ontwikkeling van het persoonlijk temperament, zooals de schrijver dat opvat. De misdaad, en de onderdrukking ervan die volgt, zijn het fatale gevolg in den strijd van dat persoonlijk temperament tegen de heerschende moraliteit. Alle verantwoordelijkheidsbegrip is hier uitgesloten want Dreiser's deterministische philosophie heeft geen plaats voor den vrijen wil. Hij gelijkt veel meer op *Le Disciple* van P. Bourget dan op

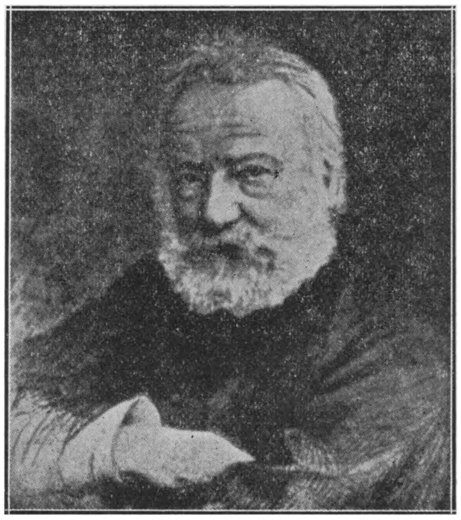

Victor Hugo

Victor Hugo of Dostojefski. Wanneer we het stuk gewoonweg beschouwen, hebben we geen medelijden met den misdadiger; doch zoo gauw de schrijver het plaatst op een intellectueel plan, worden de feiten heel onverwacht belicht en de schuldige wordt niet alleen een misdadiger doch ook een medelijdenswaardig schepsel wiens schuld evengoed anderen als hemzelf moet worden aangewreven.

Dreiser verdedigt hier een sociale thesis en zijn werk heeft er niet weinig toe bijgedragen de heerschende begrippen over rechtvaardigheid te doen veranderen voor meer maatschappelijk meevoelen.

Alle stukken in dezen bundel zijn vernuftig in elkaar gestoken en, al zijn ze niet allemaal opvoerbaar, ook bij de lezing laten ze een geweldigen indruk achter.

Dr. Raph. Kreemers.

---

1) **Th. Dreiser,** — **Bc** —
A BOOK ABOUT MYSELF. *Constable & Co., London,* 1929. (21×13) 502 blz. geb. Sh. 10.

2) **Th. Dreiser,** — **C** —
TWELVE MEN. *Constable & Co., London,* 1930. (21×13) 320 blz. ing. Sh. 7-6.

3) **Th. Dreiser,** — **Bc** —
A GALLERY OF WOMEN. *Constable & Co., London,* 1930. (21×13) 534 blz. ing. Sh. 10.

4) **Th. Dreiser,** — **Bc** —
PLAYS NATURAL AND SUPERNATURAL. *Constable & Co., London,* 1930. (21×13) 389 blz. ing. Sh. 15.—.

DE GREEP VAN DEN TIJD.

De inhoud van dezen roman[1]), die een zeer actueel gegeven behandelt, kunnen we het best omschrijven met een beredeneerde lijst van de dramatis personae.
Lucia Larijsse, de reeds iets te oude dorpsschoone, die met haar oudere broer en zuster samenwoont, achter de toonbank geen kwaad figuur slaat en lang niet onverschillig blijft voor de kleine attenties van Jonker Daan van Goslingen, maar weldra inziet met fijne jaloersche intuitie, dat ze slechts een stuk speelgoed is in de handen van dezen wildeman, die reeds zooveel vrouwelijk kraakprocelijn verbrijzeld heeft. Haar broer Wijnand, leerlooier van den ouden stiel, kerkmeester van het dorp, een steunpilaar van de vrome gemeente, maar die heel stikum in Antwerpen de kat in het donker knijpt en zoo bang is voor zijn zus Anna, dat hij de te dikgesmeerde boter van zijn brood afraspt en in het vlootje terug doet, als hij haar op de stoep hoort.

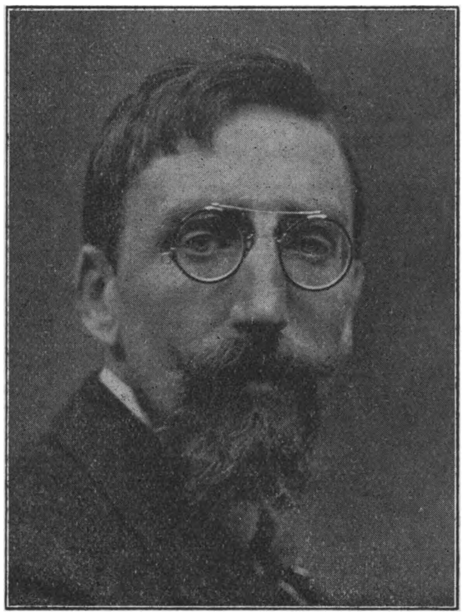

Jurriaan Zoetmulder

De brouwer Vervenne, de eerste wethouder van het dorp, die aanvankelijk zijn grond met een zoet winstje aan de opkomende grootmacht, „de Zuid",denkt te verkoopen,maar bedrogen uitkomt en nu een felle tegenstander wordt; op een balmasqué der Zuid-employés wil hij proces-verbaal opmaken wegens overtreding der gemeentelijke politiebepalingen, maar wordt met een handigen advocaten-zet, op straat gezet als een onsterfelijk geblameerde.
Zijn dochter Truus, eenvoudig en sterk van hart en liefde, die maar niet gelooven kan, dat Julis een seminarist, die zijn studie opgaf en als employe op de Zuid, ook door den tijd gegrepen werd, haar in den steek laat. Pastoor Sewaldt met zijn fijnen grijzen kop en vergeestelijkte gelaatsexpressie, die het parool volgt: fortiter in re suaviter in modo, die niet voor wrijving is, maar voor liefde en eendracht, voor samenwerking tusschen beide partijen.
Kapelaan Leekemans, de moderne sociale priester die het dorp organiseeren wil in een geregelde strijd tegen het socialistisch gevaar, dat groeit met de groei van de fabriek, maar die bitter ontgoocheld wordt, als de arbeiders de leiding uit zijn hand wegnemen en zij hun eigen weg gaan in de roode richting.
Daan van Goslingen, die naar het dorp is overgewaaid na een zeer woelige jeugd en onder de curateele staat van zijn broer; ook nu nog is hij een zeer gevaarlijk homme à femmes, die heel handig een flirt weet aan te knoopen. Het meeste succes heeft hij met Jenny van Walbre. George van Walbre, de man die tot elken prijs carrière wil maken, die met heel zijn ziel zich vast zuigt aan de fabriek, wiens levensrytme het razende tempo der suizelende vliegwielen overneemt, die alleen denkt aan zijn kansen op het mededirecteurschap en daarvoor den zinnelijken prikkel in zich doodt, maar die zijn vrouw vergeet, verwaarloost, vereenzaamt haar liefdedrang voor weelde inruilt, en haar in de armen van een ander — Daan van Goslingen — stuurt, om dan na eenig zelfverwijt in te zien, dat Jenny niet meer past bij zijn huidige levens- en werksfeer. Heesterbeek, de leider der fabriek, een harde stugge werker onbarmhartig voor allen, die zijn tempo niet bij kunnen houden,beheerscht in zijn machtsbewustzijn, zeker van hetgeen hij wil, zeker dat hij niet buigen zal,als de stormloop der ontevredenen,der raddraaiers loskomt,zeker dat hij overwinnen zal, wiens macht langzaam het heele dorp omvat, omdat het dorp van hem, van de fabriek moet leven.
Er is dus hout genoeg, om er planken van te zagen en er iets stevigs mee in elkaar te zetten. En toch! missen wij in de roman de sterke spanning van het conflict, de starre verbetenheid der twee kampen, het scherpe, bittere verzet van den ouden tijd tegen den nieuwen indringer. Of heeft Jurriaan Zoetmulder zijn boek alleen bedoeld als een trouwe weergave van dit simpele en zoo vanzelf sprekend gebeuren, dat een dorp, wiens horizon afgesloten wordt door de scherpe contouren van betonnenfabrieken, en wiens milde lucht verpest wordt door de walmende schoorsteenen, stelselmatig steedsche allures aanneemt, zijn eerbied verliest voor zijn vroegeren vriend en raadsman den priester den weg naar de kerk verleert en dien verwisselt met het slobje naar de kroeg, licht van zeden wordt en meegaat doen met bioscoop en sport en gevaarlijke flirts?
We zullen het laatste maar aannemen, want dit is geen boek van strijd en kamp, geen spel van evenwichtige krachten, die alleen verschillen in motief. Ook het einde, het voorstel der staking is nog geen element van strijd, want hier strijdt nieuw tegen nieuw, niet oud tegen nieuw. En zelfs het innerlijke geluk, dat wijken moet voor materieele welvaart, vindt in zijn boek geen overtuigde woordvoerders. De kracht van de roman ligt dan ook niet in het warme, diepe gevoel, waarmee een modern gebeuren met gave woordkunst en diepe aanvoeling omkleed werd, maar in de vlotte vaardigheid, waarmee ieder afzonderlijk tooneeltje, volgens het bekende naturalistische procedé uitgewerkt is.
Naast de stoere zegging, doorkruid van de geestigen toon van het malsche Brabantsch, toont de ontwikkelingsgang van enkele karakters

o.a. George van Walbre en diens vrouw Jenny, dat de schrijver tot krachtiger, vitaler werk in staat is.
Dat dit boek hier deze hoogte niet bereikt heeft, valt des te meer op, daar schrijver in de stad leeft, die het meest „de greep van den tijd", ... Eindhoven. *M. M.*

) **A. Jurriaan Zoetmulder,**
DE GREEP VAN DEN TIJD. *Goede & Goedkoope Lectuur, Amsterdam,* 1929. (19×13.5) 294 blz. geb. f 4.25. — **Bc** —

ARIE.

'n Roman over de Jordaan! Met Querido's vierdelig epos leek 't onderwerp voorlopig doodgepraat, al heeft deze in 'n gezellig-optimistiese bui nog vier delen bovendien beloofd. Wie nu nog de moed heeft over de Jordaan te gaan schrijven, moet óf heel jong en óvermoedig wezen en 'n onvermijdelike vergelijking durven trotséren óf hij moet zeer doelbewust 'n eigen kijk op wijk en volk, dwars tegen de grote naturalistiese meester in, hebben uit te zeggen.
Tijdens de lektuur der eerste hoofdstukken is de lezer geneigd, de verschijning van dit boek[1]) te wijten aan 's schrijvers overmoed: Elsensohns taaltechniek is daar nog onbeholpen — ze herinnert aan Justus van Maurik, — z'n humor is van 'n Beetsiaanse betweterigheid, van de meneer, die de paupers met vieze neus en opgestroopte broekspijpen, komt bekijken als objekten, „tiepiese" woorden opvangt, die hij om de lokale kleur handig te pas zal brengen als stempel van echtheid. Doch langzamerhand groeit de schrijver, hij raakt er in, hij heeft zich losgemaakt van 't lijstje vol Jordaans jargon en afgeluisterde gesprekbrokken, die hij er persé in wou hebben. Z'n hart begint 'n woordje mee te praten. Hij lijdt innig mee 't felle leed der mensen, die hij lief heeft, omdat hij 'n goed en edelwillend man is en gloeiend haat wie in bleeke treiterzucht, geniepig intrigéren, deerne-achtige lichtzinnigheid 't énige, schamele beetje geluk van goede lieden destrueert. Z'n boek werd geen specimen

Joh. Elsensohn

van 'n bepaald „isme", geen osterse hevigheid, geen ondergrond van zwoele paardrang, niet de mens ondergeschikt aan de noodlottigheid van steenstapelingen onder wisselende luchten. Laat men hem sentimenteel noemen, goed, 't Jordaanse volk is 't in de grond van z'n wezen ook, maar hij bleef toch voldoende de realiteit in 't oog houden, om geen van Maurik-romantiek te plegen. Boven de koude regels van 'n systeem, koos Elsensohn de liefde en die hielp hem over de stunteligheden van 't moeilike begin heen en leerde hem schrijven 't juiste woord op de juiste plaats, zonder jacht op plastiek, zonder woeste taal-bacchanalen, recht uit 't minnende mensenhart.
De historie van Arie is er een, zooals de Jordaan ze in velerlei variatie dageliks beleeft. 'n Bekend tiepe, stevige drinkebroer, rare schutter, maar één weke plek in z'n hart: z'n aangenomen kind. Als straks 't zo-lang-gevreesde toch gebeurt en Mientje Arie en Da verlaat, afgetroggeld door haar moeder, die 't langs de gebruikelike tussenstations gebracht had tot maintenee, stort't leven in die beide primitief-goede mensen ineen. En hun dood heeft niets van 'n goedkoop melodramaties effectbejag: hun sterven blijft in de stijl van hun leven.
Begrijperlikerwijze is dit boek geen kost voor kinderen: aan de kwalificatie C. dient heel biezonder aandacht te worden geschonken.
Leo Fens.

[1]) **Johan Elsensohn,** — **C** —
ARIE. *A. J. G. Strengholt, Amsterdam.* (21.5×15.5) 192 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.50.

UIT BOEK EN BLAD.

Roeping.
Het eerste nummer van de nieuwe jaargang, dat van'n ongewone vitaliteit en scherpe indringingskracht getuigt in de hedendaagsche problemen op religieus en literair-cultureel gebied brengt een merkwaardig fragment uit den nieuwen roman van Antoon Coolen *De Peelwerkers* en een diepe beschouwing van Prof. Veraart over het Koningschap en socialisme in Nederland. Vooral verdient dit No. echter de genegen aandacht om de bijdragen van Van Merlet over de film waaraan wij 't volgende citaat ontleenen en wel met volstrekte instemming, omdat hier nader ontvouwd worden eenige ideeën welke wij ook in ons periodiek ten opzichte van de cinematographie vanaf den beginne hebben uitgedragen.
„Het is niet voldoende een film te vervaardigen en in roulatie te brengen, waarin geen echtbreuk, geen schaamtelooze naaktheden, geen geloof of zede-kwetsende theoriën voorkomen. Neen, de katholieke film moet bovendien nog op een technisch peil staan, minstens zoo hoog als dat der betere neutrale productie. Is dat niet het geval, dan zal zij de noodzakelijke strijd tegen het neutrale product, dat zich van allerlei gewetenlooze, maar succes verzekerende middelen bedient, niet met eenigen kans van welslagen kunnen aanbinden. In het buitenland hebben de katholieken, die zich met het filmvraagstuk bezig houden, dit reeds ingezien, getuige de redevoering van de Duitsche katholieke filmautoriteit Pater Friedrich Muckermann S.J. op 't R.K. Filmcongres het vorig jaar te München gehouden. Met klem betoogde de redenaar daar, dat het

artistieke gehalte van een film niet verwaarloosd mag worden, opdat de ethische waarde volledig tot haar recht kunne komen. De juistheid van deze stelling in de practijk is onwederlegbaar bewezen door de Russische film, die zich in enkele jaren tijds een wereldreputatie heeft verworven, niet op de eerste plaats door haar ideologischen inhoud, maar door de hoog artistieke wijze, waarop die inhoud filmisch wordt verzichtbaard. De meest kapitalistische landen namen de soms al te dik opgelegde communistische tendenz der Russische film maar op den koop toe, louter en alleen terwille van de vaak overrompelende en meesleepende artisticiteit. De bewering, dat de massa voor kunst in het algemeen en dus ook voor filmkunst ongevoelig zou zijn, is een uitvlucht der gemakzucht en der onkunde. Immers al blijkt zij ontvankelijk voor minderwaardige prikkels en prestaties, zij is het evenzeer voor het waarlijk groote en sterke en machtige. De populariteit van Shakespeare-vertooningen, de universeele bewondering voor een Rembrandt, een Beethoven staan daarvoor borg. En zelfs indien de breede menigte koud zou blijven bij de hoogste kunstuitingen,dan nog zou daaraan geen argument tegen onze redeneering mogen ontleend worden, want het gaat in eerste instantie om de leiders, die wij moet winnen, de leiders, die de massa zullen doen volgen."

Gerard Knuvelder van de sociographie overstappend naar de literatuur komt tot de vaststelling, dat de dichter Albert Verwey in z'n laatste gedichtenbundel *De Figuren van de Sarcophaag*, meer constructief denker, dan lyrisch zanger is.

„Meer dan de man die zich forceerde „tot een levensfeer — maar deze door het loslaten van de voor hem enig mogelijke basis, het vaderlik geloof, tot onvruchtbaarheid doemde — meer dan Lodewijk van Deyssel is Albert Verwey onder de oorspronkelijke Tachtigers de typiese Hollander geworden, die zijn geestelik bezit verdiepte en uitbouwde tot een levensleer, die dichterlike vruchtbaarheid bleek te bezitten.

Verwey was zeker onder zijn tijdgenote auteurs geenszins de sterkste artistieke natuur. Even verrassend, ook artistiek, als voor een zeventienjarige in die tijd het schrijven van Persephone was, even afhankelijk toont hij zich in dit gedicht van de grote voorganger en toen bezielende leider Kloos. Toch staan de geschriften, die de artistiek minder begaafde Verwey vandaag in het licht geeft, in elk — ook artistiek — opzicht hoger dan die van Kloos, de in één eruptie leeggestroomde vulkaan. Verwey heeft dat typiese ontwikkelingsproses doorgemaakt van de evolutieve kunstenaar, wiens schoonste werken op diverse baanvakken van zijn leven kwamen te liggen, maar wiens belangrijkheid als figuur groeit met het bereiken van het einddoel des levens. De betekenis van een figuur als Verwey, voor het artistieke zowel als voor het geestelike leven van zijn volk, kan afgemeten worden aan het feit, dat een nieuw tijdschrift, namelik Leiding, voor wat het letterkundige deel betreft, geredigeerd wordt door een volgeling van de oude meester, die zeer nadrukkelijk diens geest wenst te continueren in onze literatuur, hetgeen dus voor een deel neerkomt op een vrij sterke reactie tegen de jongeren.

De Stem.

Het jongste nummer opent met een herinneringsartikel van Albert Plasschaert. Hij laat er bij afbeelden de bekende teekening waarop Toorop's handen, omhooggeheven,een kruisbeeld omsluiten en verhaalt van een zijner laatste bezoeken aan den stervenden Toorop:

„Alles was stroo en ijdelheid voor hem geworden; de dood was in hem! Dat wist ik toen zeker; de vechter was overwonnen; de weerstand, koninklijk in schijn, was zonder kern; de handen die werkten bij daglicht en onder de lamp, zouden stil worden in den nacht. En ik zag het hoofd en de handen aan van den Werkman, van den Dader, van hem, die *deed*. De handen lagen weg op de leuningen van een grooten stoel (zijn gewone leunstoel was gemakkelijker!) Die stoel stond als een troon in de kamer... niet meer bij de tafel, waarop Toorop schreef, niet meer bij de tafel, waaraan hij at, maar die nieuwe stoel, nieuw voor mij en waarin hij zat opgebaard, stond op een nieuwe plaats in de kamer — *zijn leven had zich verplaatst*. De man daarin, keek hij naar hij het werk, dat tegen de muren stond; herinnerde hij zich, dat hij het eens had gemaakt, en wanneer?

„De polsen zaagt ge er, en de mouwen van het wollen vest om die polsen en misschien was het verteederendst van alles: de handen met de polsen, die daar staken uit de mouwen van dat wollen vest. Want daar was de Werkman, die wij moeten zijn! Daar was een waarheid, die de vreemde en vervreemde niet verdrijven kon; daar had de nieuwe Toorop, die zat opgebaard in den hoogen moeilijken leunstoel, geen macht over; dat was de waarheid, zooals zij zelfs bij hem zeldzaam was. Want ook daar was een eenvoud, een eenvoud vol smeekende kracht: vleesch en geest was daar; onschendbaar; aandoenlijk tot tranen toe... Waarom deed de dood van Toorop sommigen schreien, anders aan tranen lang ontwend? De verklaring daarvan; zij is in de teekening der Handen. In die handen was geen leugen; zij hadden nooit gelogen; willig hadden zij gedaan, wat zij te doen kregen; eerbaar als twee getrouwen. Zij hadden het potlood gehouden, het krijt en 't penseel. Door hun beven was in het werk van Toorop het leven gekomen; 't natuurlijk wellen, dat van verre zwelt en niet te koop is voor theorieën en niet te koop is voor alle listigheden, want langs dat trillen en 't leven van de handen komt de eenige Waarheid, die duurt. Daar wordt een strakke lijn geen starre lijn door, daar wordt een felle neerzet geen moedwil door; langs en door deze twee handen krijgt het werk de groote signatuur der Waarheid. — Ik voel: gij zegt hiertegen: door den geest! Maar wie voert den geest van den schilder naar het doek? Wie zal het schoone beeld uit het lijf naar het doek of naar het papier voeren, zóó de handen dat niet deden? Natuurlijk — de geest! — en toch: *de handen*!"

* * *

Behalve aphorismen over „Het Polemische", eveneens van Plasschaert, bevat dit nummer een fragment van Theun de Vries' Rembrandt-verhaal, een ballade van Anthonie Donker, een verhaal: „De twee Gebroeders", door Jef Last.

Voorts staan dit nummer wederom eenige bijdragen over Rusland, dat bij de Stem-redactie steeds in 't brandpunt der belangstelling getrokken wordt. Lezenswaard, doch niet geheel on-

aanvechtbaar, is de beschouwing van H. Hoyer over de Russische film.
Panait Istratie wordt door Nico Rost op de gewone vlotte wijze onder de loup genomen.
Kortom een merkwaardig nummer, zeer varieerend van inhoud en gehalte!

VERSCHEIDENHEDEN.

Prachtige Mislukkingen.

Iedereen die een beetje op de hoogte is van de theaterwereld weet dat men in de verste verte niet vooraf zeggen kan of een stuk succes hebben

A. S. M. Hutchinson

zal of niet. En iemand die zoo iets vooruit zeggen kon, ware met geen geld te betalen. Ook in de boekenwereld is het zoo. Iedereen heeft kunnen opmerken dat ondanks al den tamtam die rond een boek gemaakt wordt en spijts al de mooie kritieken die er over verschijnen, het succes bij het lezend publiek daarom nog niet verzekerd is. Hieraan dachten we een dezer dagen toen we de Nederlandsche vertaling van een werk van Dreiser zagen aangekondigd. Die schrijver is immers een van de meest karakteristieke gevallen van verwaarloozing die er in de literatuur te vinden zijn. Nu haast 30 jaar geleden verscheen een beperkte uitgave van zijn *Sister Carrie*. Iemand uit het huishouden van den uitgever kreeg het werkje toevallig in handen en vond het verschrikkelijk. Het duurde dan ook niet lang of het boek werd ingehouden en Dreiser was er zoo van onder den indruk, dat iedereen dacht dat hij den genadeslag had gekregen. Maar toen de onlangs overleden W. J. Locke naar Amerika kwam en aan zijn interviewers over niets anders dan over dat boek weigerde te spreken en ook A. Bennett er de Amerikanen van langs gaf dat ze een genie als Dreiser verwaarloosden, begon niet alleen de wind te draaien doch werd ook den schrijver, die haast den moed had laten zinken een riem onder het hart gestoken. Hij kreeg het bewustzijn in zijn kracht terug en gaf toen *Jennie Gerhardt*. Van zelf kreeg men toen zin om ook het ander werk te lezen. En toch vond de man nooit een grooten lezerskring, totdat heel veel later de kansen keerden.
Hetzelfde gebeurde met A. S. M. Hutchinson. Totdat *If winter comes* uitkwam bleef de boekenmarkt haast hermetisch voor hem gesloten. En toch was een vroeger werk van hem *Once aboard the lugger* heel wat verdienstelijker als literatuur. Er kwam geen tweede uitgave van totdat men, na het lezen van bovenvermeld boek, ook nieuwsgierig werd naar zijn vroegeren arbeid. Ware Hutchinson niet doorgegaan met schrijven, men had wellicht nooit meer aan dat boek gedacht.
W. J. Locke heeft ook niet altijd het succes van zijn later leven gekend. Toen hij zijn *Beloved Vagabond* de wereld in stuurde veroverde hij ineens het publiek. Waren zijn vroegere werken dan zoo minderwaardig? Toch niet. Ze waren niet enkel een flinke belofte doch een schitterende verwezenlijking. Wie zal de reden achterhalen van dat verwaarloozen?
Zijn geval is hetzelfde als dat van Hutchinson doch hij moest nog langer wachten op de loftuitingen die hem het succes brengen zouden.
Een eigenaardig geval is nog dat van Zona Gale. Tegen het einde van den oorlog verscheen haar *Birth*. Niemand sprak of schreef erover in dien tijd. En toen men later, als de schrijfster met de publicatie van *Miss Lulu Bett* beroemd was geworden, in een interview vroeg welk boek ze zelf het meest prefereerde, antwoordde ze zonder aarzelen *Birth*. Nu is de titel misschien wel slecht gekozen en had het beter *Mr. Marshall Pitt* kunnen heeten, doch het was toch geen reden om-

Frank Swinnerton

wille van het minder belangrijke onderwerp dit boek dood te zwijgen. De artistieke verdienste lag juist hierin dat alledaagsche tot een kunstwerk om te scheppen. En iedereen is er nu over eens, dat de schrijfster een kunstwerk leverde.

Blasco Ibanez

Bij de dichters gaat het precies eender. Edna St. Vincent Millay won, enkele jaren geleden, toen ze nog heel jong was, bijna den prijs voor het mooiste gedicht van het jaar. De $ 500 ontsnapten haar, doch het bleek al gauw dat dit het beste was dat haar had kunnen overkomen. Had ze den eersten prijs behaald dan was ze misschien als zooveel andere winners vergeten. Ze was dan misschien nooit naar Vassar gegaan en haar eerste bundel gedichten zou haar niet hebben doen verwelkomen als een nieuwe kracht in de lyrische poëzie.

Harvey J. O'Higgins schreef 10 jaar geleden een prachtige bundel korte verhalen *From the Life*. En ondanks al de lofuitingen van Edna Ferber, Ch. H. Towne, Fannie Hurst, Rap. Hughes, en anderen was het een mislukking op alle gebied. En, hoe men er ook op drukte dat het een schande was dat tweederangsliteratuur in die dagen succes had, het door dit werk verdiende succes kwam niet en we vragen ons af of men er wel ooit in lukken zal het opnieuw te doen „pakken." Zoo ging het ook met Blasco Ibanez. *The shadow of the cathedral* werd op 500 exemplaren gedrukt en men slaagde er niet in ze alle te plaatsen. En ook *Bloed en Zand* was een mislukking... totdat *De vier ruiters van de Apocolyps* van de pers kwam en het publiek begon terug te zien naar het vorig werk van dien succes-auteur. Men spreekt vaak van „pakkende titels." Doch kan men wel iemand aanduiden die armzaliger titels gegeven heeft aan zijn werk dan Ibanez? En eens te meer blijkt dat het publiek, dat een boek leest met den cryptischen titel van bovenvermelden roman tot alles in staat is. W. H. Hudson gaf een mooien titel aan zijn werk: *Green Mansions* en toch had hij noch in Amerika noch in Engeland een groot publiek. Galsworthy schreef over hem: Van al de levende schrijvers — nu dat Tolstoi dood is — kan ik niemand minder missen dan Hudson. Ik wou dat men iederen man, iedere vrouw, ieder kind verplichtte hem te lezen. Als eenvoudige verteller is hij onovertroffen en als stylist heeft hij misschien zijns gelijke niet." Als zoo'n schitterend proza ongelezen blijft welke hoop blijft er dan voor anderen nog over?

Masefield is nu geklommen tot de groote eer van „poet laureate" in Engeland. Doch finantieel heeft hij zijn succes meer te danken gehad aan zijn lezingen dan aan ander werk. Hij verklaarde zelf in een onderhoud dat het reizen in Amerika hem vermoeide en van zijn kunstwerk afleidde en dat hij het comfort van Boar's Hill verkoos boven een winstgevend reisje naar de Vereenigde Staten.

En in de rij van die dichters zouden we nog kunnen plaatsen Bliss Carman, Alfred Noyes, Robert Frost, Percy MacKaye en zooveel anderen.

Carl Van Vechten heeft het in een van zijn boeken over de gruwelijke verwaarloozing van Arthur Machen, een Londensch journalist, die ondanks allen tegenslag er zijn pen niet bij neerlegt en die toch niet komen kan waar hij verdiende te zijn. Men heeft misschien wel zijn *The Hill of Dreams* gelezen. Doch zijn ander werk? En toch is het een blijvend monument van schoonheid.

Herman Melville, de beroemde schrijver van dat mooie zeeverhaal *Moby Dick*, was lange jaren enkel een mooi klinkende naam. Nu komt er Goddank een kentering evenals voor David Bone die destijds met moeite een exemplaar kon verkocht krijgen van zijn werk.

E. A. Bennett.

De waarheid is dat enkel een kinderlijk hart elken artist voet bij stuk kan doen houden. Hun werken zijn evengelies van schoonheid die alleen de scheppende geest verstaat en leest; ze zijn het manna, het brood in de woestijn als de wereld hem voor een tijd in den steek laat met den honger van zijn hart — ja zelfs met den honger van zijn lichaam.

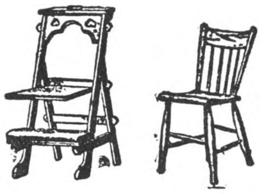

Gebr. Teurlinckx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK TELEPHOON 23003.
Spoorwegstraat 26 **Arnhem**
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

Het best adres voor Breda en omgeving voor
Brood, Beschuit, Banket en Koek is
Bredasche Luxe-Broodfabriek F. T' SAS
Lange Brugstraat 10 Telefoon 72

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

De Bijenkorf Ginnekenstraat 38 Tel. 652 - BREDA
Porselein — Aardewerk — Tafelserviezen — Theeserviezen — Speelgoederen — Luxe artikelen — Lederwaren.
Groote sorteering. Billijke prijzen.

Speelgoederen
Wij brengen eene dusdanige collectie SPEELGOEDEREN dat U met uwe inkoopen slagen moet en een bezoek aan onze zaak steeds loonend is.

E. van der Hart & Zoon
KETELSTRAAT ARNHEM

STER-UITGAVEN

De Wetenschap der Heiligen,
Beschouwingen over ascese en mystiek door **P. v. d. Tempel O.P.**
De pers loofde unaniem dit boek. In de Nederl. taal werd over dit onderwerp nog niet zoo volledig en begrijpelijk geschreven.
2e druk. **Ingenaaid f 3.50.**
Th. G. de Valk O.P.
Wat Vaderliefde deed.
Beschouwingen over het natuurlijke in het bovennatuurlijke.
Ter vermeerdering onzer geloofskennis, een werk van uitnemend apologetische waarde.
Ingenaaid f 2.75.
De prijs van een compleet stel „Ster-Uitgaven", bestaande uit 13 deelen, bedraagt thans f 28.75.
HET SCHILD: Het is een lust voor de oogen deze zoo fijn verzorgde boeken voor zich te zien liggen en de geest geniet nog meer in de verwerking van den degelijken inhoud.
Voor geestelijken, kloosterlingen en ontwikkelde leeken is een stel „STER-UITGAVEN" een welkom geschenk.
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

F. H. BOSHOUWERS — BREDA
GROOTHANDEL IN TABAKSFABRIKATEN
„DE BARONIE"
Boschstraat 67 **Telefoon 617**

Fa. A. SCHREURS—A. DAAMS
v.h. Fa. Stutz — HOFFOTOGRAAF
Veemarkt 19, Breda, Tel. 852 - Zomerstr. 34, Tilburg, Tel. 641

J. B. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingsconditiën.

De Jong's Slagerij en Electrisch Worstbedrijf
v.h. J. TH. BRINKHOFF - Stijn Buysstraat 4c - NIJMEGEN - Telefoon 807

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

Vanwege het buitengewoon groote succes, dat wij de vorige twee winters mochten oogsten, komen wij thans wederom uit met een winterboek, hetwelk er weer zeer aantrekkelijk zal uitzien.

ALS HET WINTERT...

(1930)

Door een uitstekend geslaagd steendruk-omslag, frisch en feestelijk van kleuren zal deze uitgave een de aandacht boeiend object zijn, buitengewoon geschikt voor geschenk.
Dit kloeke boek van voorname typografische verzorging, krijgt in vergelijking met zijn lagen prijs, een buitengewoon rijken inhoud. Het wordt verlucht met zeven-en-twintig karakteristieke teekeningen van den grootsten modernen Hollandschen meester, Vincent van Gogh. En de inhoud aan tekst is aangenaam varieerend en staat op voornaam literair peil.

Vincent van Gogh	door Pieter van der Meer de Walcheren
Peelwerkers	door Antoon Coolen
Het kruis op den grond	door Kees Meekel
De oogen geopend	door Marie Koenen
De Verloting	door A. Jurriaan Zoetmulder
Van Oskaar en den Does	door F. de Sinclair
De heerschers van het gewest	door Herman de Man
Fridtjof Nansen	door Anton van Duinkerken

Wij vragen onze abonné(e)'s voor dit schitterende werk, gedrukt op het beste en duurste papier (Engelsch feather weight) geen vier of vijf gulden, wij stellen de exemplaren beschikbaar
uitsluitend voor onze abonné(e)'s voor slechts 95 cent per stuk!
Wij zijn hiertoe in staat, doordat wij meer dan tienduizend exemplaren drukken en het boekwerk aan onze abonné(e)'s ongeveer tegen kostprijs afstaan.
Maar U kunt U zelf overtuigen. Begin November ontvangt U het werk **OP ZICHT.**
U begrijpe ons nu goed.
De abonné(e)'s die geen zichtzending mochten wenschen, kunnen ons dat even per briefkaart berichten, ofwel de zending bij aanbieding *zonder eenige kosten* weigeren en retourneeren.
De abonné(e)'s waarvan ons verleden jaar op een of andere wijze gebleken is, dat een zichtzending hun niet aangenaam is, ontvangen *niets,* tenzij zij er nog omgaand nadrukkelijk om verzoeken.
De abonné(e)'s, die méér dan één exemplaar wenschen te ontvangen (er waren er verleden jaar, die er wel tien bij bestelden!) gelieven ons *terstond na ontvangst* (*niet er voor*) *van hun exemplaar* op te geven, hoeveel exemplaren er nog méér worden verlangd.
Dit bevordert de richtige distributie, daar dan iedere abonné(e) zijn beurt en zijn gelegenheid heeft gehad en bovendien, aldus kan men zich vooraf op zijn gemak overtuigen van de uitstekende in- en uitwendige verzorging van het werk.
Men talme dan echter niet, want wij twijfelen er niet aan, of evenals verleden jaar, gaat ook nu, de oplage weer schoon op!
Als het wintert...... (1930) is een rijk bezit en een gedistingeerd St. Nicolaas- of Kerst-geschenk.
In dit tijdschrift wordt nog nader bekend gemaakt, wanneer de expeditie plaats vindt. Zij, die meenen ten onrechte te zijn overgeslagen gelieven *dan* (niet nu) te reclameeren.

BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD :: TILBURG

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405

Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

H. N. B. T.

ANTOON COOLEN:

LENTEBLOESEM

INGENAAID f 2.00 GEBONDEN f 2.75

Overal verkrijgbaar.

Dit is de de kracht van Coolen het zorgvuldig en fijntjes beschrijven van smalle luitjes bij hun doen en denken In het naaistertje uit „De Fabriek" in het oude moedertje uit „Opgebracht" en in enkele andere figuren is zijn werk op z'n best.
De Maasbode.

De karakters zijn geschilderd met frissche toewijding; een jeugdig idealisme dat weldadig aandoet.
Limburgsch Dagblad.

Als ge iets moois wilt hebben schaf U dan dit boek aan
Het Offer.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS

Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Luxe Autoverhuurinrichting voor Binnen- en Buitenland Dag en nacht geopend. — **AARGA GARAGE**
H. C. STRIJBOSCH-VAN ZANDVOORT — EINDHOVEN
Laagstraat 39B — Telefoon 2306.

J. Steylen v. d. Brûle — Firma P. ten Have
St. Jansstraat 26 - BREDA - Giro no. 24273 - Tel. 620
Magazijn voor fijn en grof werk. Complete Serre ameublementen

Verschenen:

De Russische Ziel

door Pater CONSTANTINUS O.Cap.

INHOUD:

1. De Russische Ziel van het standpunt der volkerenkunde en zielkunde.
2. De Russische Ziel en de godsdienst.
3. De Russische Ziel en de staat.
4. De Russische Ziel en het Katholiek internationalisme.

Het werkje is 60 pagina's groot.

Prijs gebrocheerd f 0.75, franco per post f 0.80.

Uitgave Drukkerij „Helmond"

TE HELMOND.

Alom verkrijgbaar in den Boekhandel.

Fa. H. Latour

Brandstoffenhandel

Eindhoven

Eindje 56 - Telef. 3614

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Stelt U belang in:

„De katholieken en het evolutievraagstuk"
„Katholieke moraal en rasverbetering"
Tientallen andere actueele vraagstukken

?

Vraagt een proefnummer van

„HET SCHILD"

Postbus 39 Schiedam. — Reeds 10000 ab.

DRUKKERIJ VAN SCHIJNDEL
HAAGDIJK 104-106 - BREDA
— **De drukkerij voor R.K. Periodieken** —

EEN NIEUWE ROBINSON

welke warm wordt aanbevolen voor de R.K. Jeugd.

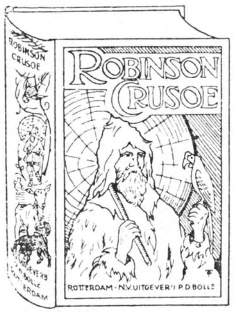

Zie hier wat Boekzaal van dit deel onzer G. J. L. (Goede Jeugd Lectuur) zegt: „Tusschen de rijk-bloeiende oogst van hedendaagsche jeugd lectuur blijven enkele „oude getrouwen" hun plaatsen behouden. Zoo ook Robinson Crusoë Maar Gruys Kruseman deed goed werk met dit boek te moderniseeren want ook voor onze jeugd heeft de Robinson groote waarde Niet alleen dat de natuurlijke gebeurtenissen zich tot het einde toe met spanning laten lezen. maar de strekking van dit boek kan ook bij onze kinderen nog steeds een goeden invloed hebben De paedagogische strekking van dit verhaal ligt samengevat in de slot-alinea . . . „hoe ik door ontbering en eenzaamheid zelf leerde arbeiden en op God te vertrouwen".

Prijs f 1.60 In prachtband f 2.50

Uitgave N.V. Uitgeverij P. D. Bolle
Rotterdam.
Te verkrijgen bij elken boekhandelaar

Zoo juist verschenen:

J. Kleijntjens S. J. en
Dr. H. H. Knippenberg

VAN GODEN EN HELDEN

MYTHEN EN SAGEN VAN GRIEKEN, ROMEINEN EN GERMANEN.

ACHTSTE DRUK

Geïllustreerd

PRIJS, ING. . F 1.90
GEBONDEN . - 2.25

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

WERKT VOOR UW FINANTIEELE ONAFHANKELIJKHEID

EN SLUIT EEN FLINKE LEVENSVERZEKERING MET WINSTAANDEEL
BIJ DE

HAVBANK

SCHIEDAM.

Vraagt onze lage tarieven en brochure inzake onze hooge winstuitkeeringen.

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

Doet Uwe inkoopen bij hen, die in dit blad adverteeren.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 22 **15 NOVEMBER 1930** **25 cent**

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

INHOUD

Godsdienst en Apologie . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch
Dichtwerken . . . . . Fransch, Engelsch
Kunst . . . . . Nederlandsch, Fransch, Engelsch
Letterkundige Geschiedenis . . . . . Nederlandsch
Geschiedenis . . . . . Nederlandsch, Duitsch, Engelsch
Land- en Volkenkunde . . . . . Nederlandsch, Duitsch
Leerboeken . . . . .
Voor de Jeugd . . . . . Nederlandsch

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. N. B. T.

ANTOON COOLEN:

LENTEBLOESEM

INGENAAID f 2.00 GEBONDEN f 2.75

Overal verkrijgbaar.

Dit is de de kracht van Coolen: het zorgvuldig en fijntjes beschrijven van smalle luitjes bij hun doen en denken. In het naaistertje uit „De Fabriek" in het oude moedertje uit „Opgebracht" en in enkele andere figuren is zijn werk op z'n best.
De Maasbode.

De karakters zijn geschilderd met frissche toewijding; een jeugdig idealisme dat weldadig aandoet. *Limburgsch Dagblad.*

Als ge iets moois wilt hebben schaf U dan dit boek aan *Het Offer.*

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS

Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Zoo juist verschenen:

JOHN. RUSKIN

zijn leven en zijn werken
zijn opvoedkundige beginselen
en zijn invloed.

Met een algemeene bijgewerkte bibliographie door

Dr. Raph. Kreemers

Leeraar a.h. Kon. Atheneum en de Sted. Handelsschool te Verviers.
Late Graduate-Fellow: The University of Chicago.

Over een uittreksel uit dit werk verschenen de volgende recensies:
Boekzaal: Dr. Kreemers laat wel duidelijk de groote machtige ideeën van Ruskin over opvoeding zien. Ze zijn goed bestudeerd en becritiseerd.
Boekengids: „Een synthese die stevig ineenzit en echt weldadig aandoet."
Hooger Leven: „Deze verhandeling, ten zeerste aanbevolen, zou haar plaats mogen vinden in elke onderwijzersbibliotheek".
L'Athénée: „Een verhandeling die om haar diepgang en stijlhoedanigheden een plaatsje verdient in de wetenschappelijke Ruskin-bijdragen."

Op mooi opdikkend papier, groot 8°, 256 bldz.
Prijs: ingen. f 4.50. Geb. f 5.25.
Met een portret van Ruskin.

Uitgeverij „OISTERWIJK"
TE OISTERWIJK

Van uit het „Wingewest" Brabant

Bij de N.V. Boekdrukkerij „HELMOND" (Helmond) is verschenen:

DE BEKEERING VAN SOPHIA ALBERTS

en de gevolgen daarvan voor de Katholieken in de Meijerij door

JAC. J. M. HEEREN

PRIJS INGEN. f 1.50.

Deze geschiedenis — op onderhoudende en toch streng wetenschappelijke wijze behandeld — geeft een duidelijk beeld van de volslagen machteloosheid der Katholieken in de Generaliteitslanden en van de meer dan ergerlijke wijze waarop door de Heeren uit den Haag hiervan werd misbruik gemaakt.
Dit boekje levert een zeer juiste illustratie van het verhaal van ellende en onderdrukking gedurende een halve eeuw van Arm Brabant en kan als een zeer lezenswaardige bladzijde worden toegevoegd aan de hedendaagsche publicaties „Van uit Wingewesten".

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf

Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen

Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800

Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.

Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.

Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

W. M. M. VAN DEN GOORBERGH

Teteringenstraat 40 - BREDA - Tel. 761
Groothandel in Verfwaren.
Japanlakken en Vernissen.
Speciaal adres voor Kloosters en Gestichten.

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

W. HAVENGA - Garage „Cosmopolite" - Ceresstr. 32 - Breda

TEL. 2067

Luxe Verhuurinrichting met 8 persoons „BUICK"
Speciaal ingericht voor stalling en onderhoud
GRATIS AFHALEN EN THUISBEZORGEN VAN WAGENS

AGENTSCHAP: NEW-HUDSON MOTOREN EN DEPôT GASOLINE OLIËN.

H. PIETERS
Boschstraat 66, Breda
Speciaal adres voor
BANANEN.
concurreerende prijzen voor fijn Fruit.

CHR. EKELS
s-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

FILMGIDS

OFFICIEEL ORGAAN
DER KATHOLIEKE
FILMGENTRALE

onder Hoofdredactie van Pater
HYACINTH HERMANS

Drukkerij H. Bergmans & Cie
Langestraat 35 — TILBURG — Tel. 301

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

J. P. PETERS, NIJMEGEN
SLEEPERIJ — GRIND & ZANDHANDEL
VERHUIZINGEN
TELEF. 444 BOTTELSTRAAT 66 TELEF. 2444

A. BIERMANS - Houtmarkt 9 - Breda.
Goedkoope Bazar — Alles op 't gebied van Huishoudelijke Artikelen aan goedkoopste prijzen.

BEZOEKT U EENS
Breda's Radio Centrum
Ginnekenstraat 16 BREDA
Ontvangtoestellen — Luidsprekers
Gramofoonversterkers.
(Ook te huur.)

ALS HET WINTERT
(1930)

De exemplaren zijn alle verzonden. Abonné(e)'s die geen ex. mochten hebben ontvangen en er wel prijs op stellen gelieven te reclameeren Daar nog eenige exemplaren voorradig zijn kunnen abonné(e)'s op dit Tijdschrift nog ex à f 0 95 bijbestellen

BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD

DUC GEORGE

OVERWELDIGEND

BOEKH. HET CENTRUM
— ARNHEM —
ZENDT JAARL. KOSTELOOS — KATALOG MET 2500 NUMMERS GOEDE LECTUUR

WILT GE 'T SLECHTE BOEK VERMIJDEN, DAN EERST 'T KAF VAN 'T KOREN SCHEIDEN

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS
KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES.
EN DETAIL

Het beste en voordeeligste adres voor Uwe BRANDSTOFFEN is:
A DE KANTER's BRANDSTOFFENHANDEL
Oranjeplein 16A — Ginneken — Telef. 2004

Fa C F SLOOTMANS - BREDA
SPORTARTIKELEN VEEMARKT 43
Kloosters en gestichten extra korting.

W. BIERMANS & ZOON — BREDA
EINDSTRAAT 24 — TELEFOON 317
Hoek Ginnekenstraat-Karnemelkstraat.
IJzerwaren, Gereedschappen, Bouw-Artikelen. Agent van Lips' Sloten- en Brandkastenfabriek. Prima kw. Kogellagers

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

Voor de vrienden van het boek.

Vrienden die je niet verlaten.

Naast m'n hoofd bloeit de gele pioen van m'n bronolie-lamp. Zacht en goud ligt 't licht over m'n handen en 't papier van m'n boek. In 't schemer-grauw, buiten m'n gouden lampschijn, leeft stil 't herfstig rood van 'n pot kleine chrysanthen. De haard straalt mild en buiten tikt de regen tegen 't raam. Wat kooltjes ritselen omlaag en soms, hoor ik geheimzinnig leven achter het behang, of toetert 'n auto langs. De postkar ratelt voorbij, want de laatste trein is binnen. Nu leeft de nacht. En in 't stille huis met 'n enkel klein geluidje uit 't duister, zit ik alleen bij 't gele licht, 't boek en de chrysanthen. In 'n kegel van zacht-goud is 't leven van dit huis nu samengetrokken: 'n man die leest.

En rondom, in 't schemergrauw, weet ik m'n kamer met veel dierbare dingen: 'n portret, 'n ouden kruisbeeld-Lievenheer, 'n aarden vaasje, ruw en oprecht gebakken door 'n ruwen, oprechten mensch. Ik weet de stoelen daar staan, alle met hun eigen vorm en eigen plaats; en verspreid door m'n kamer, aan den wand of op den schoorsteen allerhande dingen van niets, die me lief zijn,omdat ze omzweefd zijn van herinnering. Maar vooral weet ik daar m'n boeken. Klaar om genomen te worden rijen ze zich in m'n kast, trouw aan-één, bescheiden en veelsoortig.

Als ik 't groote licht opdraai, komen ze uit den schemer met hun bekende banden, hun naamdragende ruggen. Dat is zoo iets eigengereids van boeken, dat zij frank hun naam dragen op hun rug. Alsof ze zeggen willen: ik ben niet bang voor critiek en achterklap. Wij zijn niet als de menschen,die zorgen zich den rug te dekken; wij zijn onversaagd, en kennen geen verraad. Zij zijn minder luidruchtig ook, en trekken zich nooit terug. Trouw wachten ze op de hand, die hen nemen wil; en als ze opzij worden geschoven, zijn ze gedwee en zonder wraak.

'n Boek is weerloos en geeft zich totaal; 't hangt af van den willekeur van den mensch.

Als ik zóó m'n kast bekijk, de aan-een gerijde boekruggen, groote en kleine, breede en smalle, maar allen met hun titels als regimenten-vaandels frank ten toon, dan voel ik in m'n hart 'n vreemde liefde. Liefde voor die bladen papier in 'n linnen band.

Zij hebben alle 'n lange historie, 'n wisselvallig verhaal. „De roman van 'n roman" zou 'n boek kunnen zijn van groote vreugden, hardnekkige gevechten en juichende zege.

Hoe zijn ze geschreven? Hoeveel nachturen hebben ze geëischt? Hoeveel leed, hoeveel deernis gingen vooraf aan den eersten zet op 't papier, toen dat nog wit en ongeroerd op de schrijftafel lag van den auteur? Beseffen wij wel grondig dat 'n boek eerst niets anders was dan 'n stapel blanke vellen? En 'n pen, die werd ingedoopt...

'n Boek wordt geboren. Moeilijk, moeizaam, in liefde en goedheid. Het is 'n mensch in z'n sterkste levensmomenten.

En dien mensch houdt het nu gevangen tusschen z'n twee banden, weerloos, onveranderbaar, voor goed. Steeds schenkt het hem aan degenen die hem kennen willen; maakt het hem tot 'n steeds bereiden, nooit wispelturigen vriend. Als ik dit bedenk: „mijn huis is vol vertrouwde vrienden", dan buig ik m'n hoofd in eerbied.

Velen van die menschen zag ik nooit; velen wonen ver weg; velen zijn al dood. En toch, hun beste menschelijkheid blijven zij schenken. Zij troosten, verdiepen, bemoedigen, maken gelukkig. Mij, en ontelbare anderen; nu en morgen en altijd. Altijd! Steeds staan zij klaar en spreken zacht in verstilde uren; als 'n mensch zich zelf 't innigst is, naderen zij met hun eigen diepste innerlijkheid. Zij naderen uit 't niets, groeien en krijgen gestalte, gaan leven, en schenken schoonheid, wijsheid en liefde. Liefde vooral. En niets vragen zij terug. Niets dan 'n bescheiden plaatsje op 'n plank, waar ze wachten kunnen op weer 'n ander die op zijn beurt vertroosting zoekt, schoonheid, levenswijsheid of verstrooiing. Steeds zijn zij bereid, en geven zij hun vriendschap. Vrienden zijn zij, die je nooit verlaten.

Kees Spierings.

Naar aanleiding van het eeuwfeest van de geboorte van Frédéric Mistral, den Provencaalschen dichter, bevat de Mercure de France twee bijdragen; Charles Barzel schrijft over ongepubliceerde brieven van Mistral aan den dichter Louis Funel, Marcel Coulon gaat Mistral's oorspronkelijkheid na.

„Het duidelijkste kenmerk van den grooten schrijver is, dat hij op niemand anders lijkt. Hoe meer men hem ziet verschillen van alle voorgangers en van hen, die na hem zijn gekomen,hoe meer men zich er rekenschap van geeft, dat hij een groot schrijver is. Deze eigenschap van niet op anderen te gelijken stelt in staat, een scheidingslijn te trekken tusschen de schrijvers van den eersten rang en die van den tweeden (wier oorspronkelijkheid sterk is, maar niet volledig, omdat zij herinneren aan een of meer onder de eerste categorie); tusschen de schrijvers van den tweeden rang en die van den derden (bij wie men herinneringen vindt aan de meesters onder de schrijvers, die komen na hen die zonder meester zijn); enzoovoort, totdat men komt bij hen die, volgens de geijkte uitdrukking, niet bestaan. Zij bestaan niet, niet omdat zij van talent zijn ontbloot, maar omdat zij noch in het wezen noch in den vorm een greintje nieuws geven. Het nageslacht oordeelt met juistheid. Volgens welke wetten deze onfeilbare rechter vonnist? Volgens éene wet, die voor alle gevallen geldt: Zijt gij nieuw en in hoeverre? Wat gij geeft, kenden we dat al niet, in zijn geheel of ten deele?"

Nog noemen we een bijdrage van Ferdinand Boyer: „Giulia ou le mariage manqué de Stendhal."

Een 1000-jarige Courant.
Reeds 1500 redacteuren op het schavot gestorven.
Ook een record.

Zooals is vastgesteld is de *Peking Gazette* de oudste courant van de wereld. Ze kan op een duizendjarig jubileum terugzien.

Maar van meer belang dan dit feit is de mededeeling, dat in den loop van die duizend jaren niet minder dan 1500 redacteuren van dit blad terdood waren gebracht. Men weet wel, dat in China een menschenleven van weinig waarde schijnt te zijn en dat de man met het zwaard heel spoedig bij de hand is. Maar 1500 is een respectabel getal. En ook een record.

BOEKENNIEUWS.

I. GODSDIENST EN APOLOGIE.

NEDERLANDSCH.

W. R. de Jong, **6984.**
GESCHIEDENIS DER OPENBARING VAN HET TESTAMENT. *Paul Brand, Hilversum,* 1930. (19.5 × 13.5) 331 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Dit handboek zooals de titel aangeeft, omvat de geschiedenis der openbaring van 't nieuwe testament. 't Beschrijft dus de voleindiging van het verlossingswerk en de eerste vruchten, toegelicht door allerlei vraagstukken, die hiermee samenhangen. Na de algemeene inleiding over de geschiedenis der openbaring van 't nieuwe testament, de overlevering, het leergezag der H. Kerk, de geschiedenis van de joodsche en heidensche schrijvers uit de eerste eeuw, de apocriefen en den talmud, wordt 't boek in drie gedeelten verdeeld. 't Eerste deel behandelt landen en volkeren tijdens de openbaring van het nieuwe testament; 't tweede deel de geschiedenis van Christus' leven op aarde; 't derde deel de vroegste geschiedenis der Kerk, alles samen verdeeld in 241 kleinere hoofdstukken. Er ligt veel bijbelwetenschap in dit handboek verwerkt: moderne theorieën en opvattingen worden bijna alle in 't kort aangegeven en weerlegd. Als de godsdienstleeraar z'n les heeft uitgelegd, dan vindt de leerling hier kort en overzichtelijk alles bijeen. Niet alles, wat hier is aangegeven, kan behandeld worden; de leeraar zal 'n keuze moeten doen. Meer een teveel, dan een te weinig is hier aangegeven. Hoofdstuk 51 hadden we breeder gewild, nu door 't Vaticaansch concilie en de encycliek Providentissimus van Leo XIII de inspiratie zoo duidelijk is verklaard. 't Is 'n zaak van hooge beteekenis om den eerbied voor de H. Schrift in onze moderne jeugd vast te leggen. De verrijzenis van Christus, als steunpunt van ons geloof, is breed behandeld. Hier hadden we de spitsvondige distinctie van den vrijzinnigen Protestant Harnack over „Osterbotschaft" en „Osterglaube" gaarne zien weerlegd. Men komt er nog al dikwijls onze jongere Roomsche studenten mee lastig vallen.

P. v. Luyck S.J.

Mother St. Paul, **6985.**
VITA CHRISTI. Overwegingen over Christus' openbaar leven. Vertaald uit het Engelsch door M. C. van Zaanveer. *W. van Eupen, Eindhoven,* 1930. (16 × 10) 215 blz. geb. f 2.50.

'n Reeks bezielende beschouwingen over Christus openbare leven voor den tijd na Pinksteren, als meditatie-stof om naar eigen zienswijze en denkwijze te verwerken uitstekend geschikt. Aan klooster-geestelijken en meditatieve leeken van harte aanbevolen.

M. M.

FRANSCH.

Maurice Meschler S.J., **6986.**
Walter Sierp S.J.,
LE LIVRE DES EXERCICES DE SAINT IGNACE DE LOYOLA. Vertaald uit het Duitsch *P. Lethielleux, Paris,* 6, 1929. (19 × 12) Deel I: 313 blz., deel II: 345 blz., deel III: 426 blz. Tesamen ing. Ffr. 54.—.

P. M. Meschler is 25 jaren novicenmeester geweest in de Duitsche Jezuïetenprovincie en in die functie moest hij ieder jaar de groote retraite van dertig dagen leiden. Heel gauw vroeg men hem zijn uitleg te laten drukken. Dat gebeurde aanvankelijk voor de orde alleen en wel in verschillende talen, 't Fransch, Engelsch en Spaansch Tot aan 't einde van zijn leven had P. Meschler er aan gedacht om alles uit te geven voor den boekhandel. Na zijn dood bleef de zaak hangend, totdat de Apostolische constitutie van Pius XI weer de volle aandacht vestigde op de waarde der geestelijke oefeningen. Toen werd besloten om de kostbare aanteekeningen van P. Meschler uit te geven. Dit eerste deel geeft een verklaring van 't boek der geestelijke oefeningen. De tekst, die ten grondslag ligt aan deze verklaringen, is de tekst, die P. Alfred Feder, uit den Spaansche grondtekst, allerzorgvuldigst vertaald. In deze uitgaaf is niets veranderd aan de verklaringen van P. Meschler. 't Is zijn opvatting van 't boek der geestelijke oefeningen. Hieruit volgt niet, dat zijn uitleg over ieder onderdeeltje van Ignatius' werk de eenige is, of kracht van wet heeft. Maar deze verklaringen vormen 'n uitstekende inleiding voor 't boekje der geestelijke oefeningen, ze laten de ascese van Ignatius zien in haar beknoptheid en degelijkheid, in haar eenvoud en psychologische werking. De Fransche vertaling is met veel zorg bewerkt.

Het tweede deel van de Geestelijke Oefeningen, door P. Meschler verklaard, geeft de uitgewerkte meditaties over den grondslag, over de oefeningen der eerste week en een gedeelte van de stof der tweede week tot aan de vlucht naar Egypte. In de opvatting van P. Meschler moesten vijf of zes dagen aan de overwegingen over den grondslag en de eeuwige waarheden besteed worden. De grondslag zelf is al in staat om ons hart te verruimen, te vervullen met 'n heilige vreugde, met liefde voor God. Dan komen de overwegingen over de zonden, de hel en de dood. Als ze goed gegeven worden, dan brengen ze hart of geest niet tot angst, maar ze bevrijden veel meer ons gemoed, ze doordringen 't met 'n heilige dankbaarheid tegenover Jezus, die voor onze zonden wilde sterven. Is de zuiveringsweg afgelegd dan begint de opstijging naar iets hoogers, de uitnoodiging tot de ware en vurige liefde voor Christus. De drie volgende weken worden in hoofdzaak daaraan besteed, in de meest liefdevolle gevoelens; 't leven, 't lijden en de glorie van ons goddelijk voorbeeld worden tot stof der overwegingen genomen. Aan de tweede week, waarin 't leven van Christus moet overwogen worden, wilde P. Meschler veertien dagen besteden. Hier wordt Christus ons voorgesteld, als 't ideaal, waarnaar wij ons moeten vormen. De meditaties, waar men door toepassing der zintuigen, alles wil nagaan alsof men er bij tegenwoordig was, geeft natuurlijk geen historische waarheid in de beschrijving der bijzonderheden. 't Is hier 't zelfde geval als bij de schilders der Kribbe of van de Boodschap: alles moet helpen om 't geloof te doen groeien, om de hoogere zielsvermogens te helpen in 't beschouwen en smaken der hemelsche waarheden. Iemand, die 't heilig land goed kent en 't boek van P. Meschler heeft gelezen, zeide, dat hij verbaasd stond over

de topografische en geografische juistheid van dit boek: kleine vergissingen behoefden slechts verbeterd te worden. We kunnen bij deze toepassing der zintuigen denken aan de meditaties van de H. Bonaventura en Catherina van Emmerick. Dit tweede deel geeft overvloed van stof voor de aangegeven overwegingen, altijd pakkend en frisch voorgesteld, zonder ooit 't doel der geestelijke oefeningen uit 't oog te verliezen. 't Derde gedeelte van de geestelijke oefeningen, door P. Meschler verklaard, begint met de meditaties over 't verborgen leven in Nazareth en sluit met de beroemde contemplatie over de liefde. Hier en daar moest 't oorspronkelijke manuscript wat gewijzigd worden. Nu en dan verwijst dit deel naar meditaties van *'t Leven van Jezus* ook door P. Meschler uitgegeven.
Met de grootste zorg is alles herzien, hier en daar werd bekort; dikwijls wat meer in overeenstemming gebracht met de belangen van de exercitanten of wat breeder ontwikkeld wegens de belangrijkheid der stof, zooals de meditatie over de electie. Twee nieuwe meditaties zijn er bijgevoegd; de een over de twee standaarden, de andere over de drie graden van nederigheid. Aan 't slot van dit deel is een overzicht gegeven over de volgorde der meditaties, ook voor een retraite van acht dagen. Paus Leo XIII zeide, dat de voortreffelijkheid der geestelijke leiding door Ignatius boekje der Geestelijke Oefeningen bevestigd is door 'n practische ondervinding van drie eeuwen door 't getuigenis van allen, die gedurende die drie eeuwen hebben uitgeschitterd, hetzij door kennis van 't geestelijk leven, hetzij door persoonlijke heiligheid. Deze woorden werden door Pius XI herhaald in zijn Apostolische Constitutie. Hetzelfde oordeel vindt men bij den H. Carolus Borromaeus, bij den H. Vincentius, den H. Alphonsus, etc. etc. De patroon van de volksmissies Leonardus a Porto-Mauritio O.F.M. had gedurende zijn studies aan de Gregoriana te Rome de Geestelijke Oefeningen leeren kennen en zoo hoog stonden ze bij hem aangeschreven, dat hij geen andere methode gebruikte bij zijn werken voor de zielen. Hij noemde zich zelf een Jezuïet in de bruine pij.

v. L.

(Zonder naam), **6987.**
LES NOVICES DE NOTRE SEIGNEUR. *P. Téqui, Paris* 6, 1929. (19×12) 211 blz. ing. Ffr. 9.—.

De anonymiteit van dit boekje typeert den inhoud: de schrijver wil geen lof, alleen maar goed zijn. Goed in den eigenlijken zin van: geven van zich zelf.
De Novicen des Heeren zijn de twaalf apostelen; Zijn gezelschap was hun noviciaat. Elk hunner had zijn goede en kwade eigenschappen, toen ze tot het noviciaat geroepen werden; zij zijn heiligen geworden in het religieuse leven. We kunnen dus alle gebreken, alle fouten verbeteren en hen vervangen door deugden! Want we krijgen de zelfde genade als de apostelen, omdat Zijn gezelschap nog altijd het noviciaat is in dezen tijd. Alleen Judas de verrader wordt niet besproken, want hij was gesloten, bitter, valsch. Daarom kon hij nooit een goede novice zijn.
Een boekje vol goedheid zoowel voor hen die religieus zijn of het willen worden, als voor hen, die hen daarin moeten raden en leiden.

G. V.

DUITSCH.

Verano Magni, **6988.**
DA KOMMT DER HEILIGE. *Herder & Co., Freiburg i.Br.*, 1930. (20×12.5) gecart. M. 4.60, geb. M. 5.40.

Het leven van Sint Frans van Assisi heeft al veel beschrijvers gevonden; de oude verhalen, bekend onder den naam *Bloemkens van St. Franciscus* zijn niet geëvenaard. Vandaar dat iedere biograaf weer naar het oudste boekje tast. Zoo ook Verano Magni. De Duitsche bewerker Anton Grumann heeft het Italiaansche werk leeren kennen in dagen van ziekte en herstel. Zijn geschrift is een daad van dankbaarheid en vroomheid: wel-verzorgde stichtelijke lectuur.

Vincent Cleerdin.

Theodor Zahn, **6989.**
GRUNDRISZ DER GESCHICHTE DES LEBENS JESU. *A. Deichert, Leipzig*, 1928. (24×15) 82 blz. ing. M. 3.60, geb. M. 5.—.

10 October 1928 is Theodor Zahn, theoloog in de Evangelische Kerk, 90 jaar geworden. Bij die gelegenheid heeft de montere grijsaard gaarne willen toestemmen aan het verlangen zijner leerlingen en vrienden, uit hun dictaten — 50 jaar lang doceerde hij aan drie universiteiten — vier werkjes te doen samenstellen en deze door te zien. De *Grundrisz der Geschichte des Lebens Jesu* is de eerste van deze serie, welke nauw is verbonden aan de vierde en daar eigenlijk één geheel mee vormt. Met teksten, die hij zorgvuldig uit de H. Schrift heeft bijeengezocht, heeft hij dit leven samengesteld, dat, het dient gezegd, wel wat droog is. De bedoeling echter was niet een vrome lectuur dan wel een historisch tractaat den lezer aan te bieden. Niemand zal zich verbazen dat er sommige punten in voorkomen, die lijnrecht ingaan tegen het katholieke geloof. Zahn gelooft niet aan de maagdelijkheid van Maria en noemt Jacobus, Jozef, Simon en Judas broeders in den eigenlijken zin des Heeren, zich daarbij baseerend op een vijftal niet dan waarschijnlijkheden, zonder de weerlegging van andersgeloovigen aan te halen. Ook maakt hij geen voldoende onderscheid tusschen de twee naturen in Christus en meent dat Deze geenszins kennis droeg van het wonder zijner geboorte uit een maagd. — Verder identificeert hij het feest van Joan V-1 met het loofhuttenfeest Joan VII-2 en plaatst hij de reis naar Samaria 4 maanden voor December, hetgeen voor wat betreft het openbare leven des Heeren een jaar verschil geeft. Maar overigens ademt het werkje een goeden, geloovigen geest.

Dom. A. Beekman. O.S.B.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

L. C. T. Bigot, **6990.**
HET KIND. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen*, 1930. (21.5×15) 136 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.25.

Dit 2e deeltje behandelt de paedagogie van 't kind buiten de school tot na de puberteitsjaren. Na 'n algemeene inleiding over opvoeding en kinderpsychologie komt de schrijver tot z'n onderwerp. In drie perioden is de leeftijd van 't kind verdeeld; ze zijn: de kleuterperiode tot 6 à 7 jaar;

de schoolleeftijd van 7 tot 12 à 14 jaar; de overgangsperiode van 12 à 14 tot 20 jaar. De eerste periode wordt vooral gekenmerkt door de ontwikkeling langs den weg van 't spel; 't is de tijd van de ontwikkeling der zintuigen. In de tweede periode komt de arbeid naast het spel: 't geheugen, 't leeren de belangstelling voor de wereld treden naar voren. In de laatste periode moet karakter en persoonlijkheid gevormd worden: daarin komt zelfstandigheid in denken en werken; de sexueele gevoelens ontwaken: er komt'n levendige belangstelling voor godsdienst, voor kunst. Deze periode is de beslissende voor 't leven. Spranger omschrijft ze als de periode, waarin we kunnen waarnemen: de ontdekking van het eigen ik, het ontstaan van 't levensplan, het ingroeien in de verschillende levensterreinen. In deze periode valt ook de beroepskeuze, 't beslissende punt voor de rijpende jeugd.
't Is neutraal gehouden, wat wel 't sterkste in het eerste en derde gedeelte voor den dag komt. Gebruiken we er katholieke boeken naast over dezelfde onderwerpen, dan valt er veel te leeren uit dit boek.

v. L.

Henry Thomas Hamblin, 6991.
GOED DENKEN. Vertaald uit het Engelsch door H. S. *Hollandia, Baarn,* 1929. (17×12.5) 117 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.50.

De mensch is in werkelijkheid een geest en het zichtbare lichaam is slechts zijn stoffelijke uitdrukking. Alleen door geestelijke kracht derhalve kan de mensch slagen. Alles wat hem overkomt, is het resultaat van die geestelijke kracht in hem, die het denken is. Denk dus goed, dat wil zeggen, denk van het standpunt, dat ge één zijt met het oneindige Leven, dat leven en derhalve goed is, en alleen het goede kan u overkomen en alleen goede dingen kunnen van u uitgaan.
Deze theosofische redeneering, waar heel het boekje om draait zou juist zijn, als de praemissen maar juist waren. Nu kan ze onevenwichtige menschen alleen nog maar verder uit hun evenwicht slaan.

G. Vrijmoed O.F.M.

FRANSCH.

A. Auffray, 6992.
LA PÉDAGOGIE D'UN SAINT. *Em. Vitte, Paris* 6, 1930. (19×11.5) 181 blz. ing. Ffr. 8.—.

De schrijver van 't beste leven van Don Bosco, dat onmiddellijk na z'n verschijnen moest herdrukt worden in een oplaag van 30.000 exemplaren, heeft 'n apart boek gewijd aan z'n paedagogie, zooals Fr. Rombouts bij ons heeft gedaan. 'n Echt opvoeder is Don Bosco geweest, die naast Philippus Nerius, naast Joh. Bapt. de la Salle, moet geëerd worden. Veertig jaar heeft hij practisch meegewerkt aan de opvoeding der jeugd, altijd 't hooge doel van 's menschen bestemming voor oogen. Verlicht door zulk een ondervinding zet hij aan 't einde van z'n leven de hoofdzaken der opvoedkunde kort bijeen in eenige practische voorschriften. Wat hij leert is de opvoeding van 't Evangelie, de opvoeding, zooals Jezus die onder de menschen bracht. Hij wil toezicht ieder oogenblik, maar geen hinderlijk, geen zwaarwegend toezicht, maar voor de rest vrijheid, vrije ontwikkeling. Dan komt de echte sfeer, die voor 'n gelukkige ontwikkeling noodig is, dan komt datgene, wat op de eerste plaats noodzakelijk is, vertrouwen. Is er geen vertrouwen bij den leerling, dan kan er van vorming geen sprake zijn.
Maar om vertrouwen te krijgen, moet men zich geven, totaal geven aan 't welzijn van 't kind, zonder de noodzakelijken afstand ooit te verbreken. Als men het hart van z'n leerlingen krachtig in handen heeft, dan brengt men het, waar men wil, naar 't gebed, naar Maria, naar biecht en H. Communie, ten slotte naar 't leven der genade. In acht hoofdstukken zijn deze opvattingen over de opvoeding samengevat. Aan 't slot zijn twee levens beschreven van leerlingen van Don Bosco, waarin men de vruchten kan zien van de opvoeding van 'n heilige.

P. v. Luyk S.J.

DUITSCH.

Johannes Eyberg, 6993.
DIE FREIMAUREREI IM GEISTESKAMPFE DER GEGENWART. *Johannes Baum, Pfüllingen i. Wurtt,* 1930. (23.5×16) 102 blz.

Wie meent, in dit met een groot maçonniek embleem op den omslag getooid boekje een belangrijk werk te vinden over de Vrijmetselarij, hetzij pro of contra, ziet zich aldra ontgoocheld. Het is een symposium van ongeordende en verwarde, elkaar vaak tegensprekende invallen, diemet oudemans-eigenzinnigheid als onomstootelijke levenswijsheid gedebiteerd worden. Reeds in de eerste bladzijden verraadt de schrijver zich als astroloog, wat al heel goed klopt met zijn in het begin van het tweede vel blijkende voorkeur voor de theosophie. Het eene oogenblik doet hij aan Ludendorff denken, b.v. waar hij fabelt, dat overheden der Vrijmetselaars en overheden der Jesuïeten samen in één geheime broederschap zitten, en dat met de Vrijmetselarij drie machtige organisaties samenwerken: de Katholieke Kerk, de socialistische Internationale en de „Hochfinanz"; — het andere moment critiseert hij Ludendorff en toont zich bewonderaar van wijlen dr. Steiner, den mysteriënzoeker en stichter van de „anthroposophie". Van Pan-Europa, Volkenbond en verzoeningsstrevingen moet hij niets hebben, en hij huppelt met den lichtsten cadans over onderwerpen heen, zoo verscheiden als de komst van den Antichrist, de geschiedenis van Maximiliaan en Charlotte van Mexico, het Gouden Vlies, volksprofetieën over den slag bij den berkeboom, enz. enz.
De auteur karakteriseert zich zelf 't best, waar hij op pag. 33 de zwart-wit-roode vlag de mooiste voor Duitschland zegt te vinden, omdat.... hij daarin het symbool ziet van den lichtenden ridder tusschen dood en duivel!
Geen enkele boekerij zal er de afwezigheid van op haar schabben missen.

Van Term.

S. v. Houwensvelt, 6994.
DER DARWINISMUS: EINE IRREFÜHRUNG DER MENSCHHEIT. Vertaald uit het Hollandsch door Rita Eastwood. *Johannes Baum, Pfullingen in W.,* 1930. (23×15) 90 blz.

Van dit boek, door een schrijfster met Engelschklinkenden naam in het Duitsch uit het Nederlandsch overgezet, kennen wij het oorspronkelijke niet. Het wordt, blijkens de achterin voorkomende nomenclatuur van aanbevolen werken

uitgegeven van eene zijde, die zich druk met de uitingen van het moderne spiritualisme bezighoudt. Vandaar dan ook, dat men in de bestrijding van het natuurwetenschappelijk materialisme, waarvan het Darwinisme een der kenmerkende uitvloeisels was, niet alleen het biologisch terrein betreden vindt, maar ook uitstapjes ziet ondernomen op het gebied der astrologie, profetie en iris-diagnose, alles ten betooge, dat men met de zuivere stofleer niet tot de verklaring der natuurverschijnselen komt.

Als samenvatting van de inderdaad sterke argumenten tegen het trouwens reeds verouderd Darwinisme en de evolutie-theorie heeft het werkje zeker zijne waarde, en de bovenvermelde bijkomstigheden zijn niet van dien aard, dat zij het voor katholieken ongeschikt maken. Juist omdat deze bestrijding van de leer der Darwinisten ditmaal eens niet van orthodox-geloovige zijde komt, kan dit boekje in sommige gevallen als extra-arsenaal dienst doen.

Van Term.

Oswald Kroh, **6995.**
DIE PSYCHOLOGIE DES GRUNDSCHULKINDES. *Hermann Beyer & Söhne, Langensalza,* 1930. (21.5 × 14) 345 blz. ing. M. 6.60.

't Eerste gedeelte van 't werk van Oswald Kroh geeft 'n uitvoerige beschrijving van de drie levensperioden van 't kind; van de vroegste kindsheid, van de schoolperiode en van de puberteitsjaren. Deze levensphasen zijn telkens weer onderverdeeld om zoo'n scherp-mogelijk beeld van de kinderpsychologie te krijgen. 't Tweede gedeelte werkt uit, wat in den titel staat aangegeven: de psychologie van 't kind in den „Grundschulalter." Hier treedt de schrijver in veel details: hij beschrijft de intellectueele ontwikkeling, de ontwikkeling van 't gevoel, van de godsdienstige en zedelijke ontwikkeling etc. etc. Met de bewering over de kennis van God, van goed en kwaad, van onrecht en recht, gaan wij katholieken niet mee. Een apart hoofdstuk is ook aan de quaestie gewijd, hoelang de „Grundschule" moet duren en wat daar moet geleerd worden.

De schrijver meent, dat in die jaren vooral eigen taal en eigen land moeten bestudeerd worden. De verhouding tusschen psychologie en paedagogiek was in 'n eerste hoofdstuk uitgelegd: de practische gevolgen voor de school staan aan 't slot van 't boek goed bijeen. 'n Zeer rijke litteratuur voor verdieping der vraagstukken is aan 't einde van 't werk bijeengebracht.

v. L.

Max Maurenbrecher, **6996.**
DER HEILAND DER DEUTSCHEN. *Vandenhoeck & Rupprecht, Göttingen,* 1930. (22.5 × 15). 216 blz. ing. M. 5.80, geb. M. 7.50.

Zooals 'n oudere generatie in Frankrijk haar land een providentieele rol in de wereldgeschiedenis toebedeeld achtte („Gesta Dei per Francos") zoo gelooven vele moderne Duitschers aan een wereldmissie van het „Germanentum." Wijlen Max Maurenbracher was een derzulken. Hij was een onevenwichtig man: hij is in zijn leven van het protestantisme naar het atheïsme, en van daar weer naar het vrijzinnig-religieuze geslingerd, terwijl zijn overgangen van de eene naar de andere, vaak tegenovergestelde staatkundige partij die wisselvalligheid ook in zijn verhoudingen tot het maatschappelijk leven weerspiegelden. Zijn boek biedt weinig houvast. Hij beschouwt den Christus niet anders, dan de moderne Hollandsche dominé 't doet: als een min of meer historische, met sagen omkleede figuur van in zekeren zin profetische, in ieder geval hooge ethische waarde. Hij ziet de Kerk in de gemeenschap dergenen, die elk voor zich den Bijbel lezen en verklaren, vertrouwend, dat bij de aldus ontstaande „verkalking" tot een dor systeem God wel weer een profeet zal wekken, om den chaos te hernieuwen en om te scheppen.

Voor katholieken is het boek waardeloos. Hoogstens kan het dienen voor wie het verval van het moderne protestantisme bestudeeren, voor den gewonen leek zonder dispensatie valt dit werk stellig onder de algemeene bepalingen van den index.

Van Term.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Menno ter Braak, **6997.**
HET CARNAVAL DER BURGERS. *Van Lochum Slaterus, Arnhem,* 1930. (21.5 × 13.5) 273 blz. ing. f 3.25, geb. f 4.25.

Ofschoon er niet vaak in Nederland zulke boeken geschreven worden, is *Het Carnaval der Burgers* toch een echt Hollandsch werk: zonder een bepaald systeem philosopheerend, met virtuositeit, maar volkomen uitzichtloos. Ter Braak's thesis is als die der oude Hollanders: liever overwinteren op Nova Zembla, dan langs de gewone weg naar de Oost!

Gedeeltelijk is zijn aanval gericht tegen de „dichterlijke" significa, en daardoor een verdediging van de „burgerlijke" moraal geworden; gedeeltelijk besteedt de schrijver zijn scherpzinnigheid aan identificeering van „den burger" met diens vele vermommingen.

Aan de voornaamste dezer vermommingen zijn speciale hoofdstukken besteed, aan liefde en sexualiteit; aan godsdienst en moraal; aan schoonheid en georganiseerde artisticiteit. Het allerbelangrijkste in 's menschen leven wordt door ter Braak als carnavals-ernst — een ernstige grap wellicht? — beschouwd, en met zware Duitsche philosophemen welke zwierig en als „terloops" worden opgediend, tracht hij dit te bewijzen.

Hij gaat van axioma's uit, die maken dat men a priori zijn geestverwant is, of... het nooit wordt. Voor lezers met een andere levensovertuiging dan zijn nihilistische is hij daarom ongevaarlijk, als men hem eenmaal volkomen verstaat, en zijn sofismen doorziet.

Te betreuren is het, dat zijn keurige verzorgde stijl geen dankbaarder onderwerp vond.

— C — *Albert Helman.*

Victor Bridges, **6998.**
DE MAN VAN NERGENSHUIZEN. Vertaald uit het Engelsch door F. van Velzen. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1930. (19 × 13.5) 375 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Dat is pas een roman van avontuur. Hoe iemand de boel zoo in de knoop krijgt, is een raadsel. Ziehier de geschiedenis: een rijk man wordt be-

laagd door een troep schurken, hij weet dat! Daar komt hij zijn dubbelganger tegen, als twee druppels water, en een gesjochte jongen. In 't kort, ze sluiten een contract om voor drie weken elkaars plaats in te nemen. Som bepaald, avonturen beginnen. Eerste avond al, op zijn slaapkamer zocht een jonge dame hem dood te schieten. Mis. Hij de held is geenszins wraakzuchtig. Doch zij is vol haat. En U begrijpt, die krijgen elkaar, wat ze ook doen.
Moordaanslag op moordaanslag, en ook altijd heldhaftige ontsnapping. Aardige verwisselingen totdat ze op zekeren dag den arme drommel, die rijkaard werd, aanhouden omdat hij den rijkaard, die arm werd, zou gedood hebben. Daar komt nog een trouwe huisknecht in, een schoft van een neef, een Zuid Amerikaansche bende, groote en kleine deugnieten. Kort en goed: alles komt terecht, maar de rijkaard, die arm werd, valt toch nog als slachtoffer. Verdiend had hij wel wat. En dan ten laatste: de arme, die rijk werd, is erfgenaam en hij trouwt met de dame, die hem wou vermoorden. Niets tegen voor groote menschen. Spannend omtelezen, vooral 's avonds. Gewoon geschreven, alleen maar dat een ander het kan weten: voor de rest geen pretentie.
— **B** — *P. Quirinus.*

Hedwig Courths-Mahler, **6999.**
TROUW TOT IN DEN DOOD. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1928. (20 × 12.5) 223 blz.
Frieda Sörrensen en Frits von Steinbach beminnen elkaar oprecht. Maar Lizzi, Frieda's bekoorlijke en aanhalige zuster, lokt Frits in haar netten, zoodat ze samen trouwen, terwijl Frieda die trouw blijft aan haren Frits, een goedhartige, verstandige en rijke jongejuffrouw wordt en blijft. Maar Frits wordt ten slotte zoo ongelukkig in zijn huwelijk, dat hij zich een kogel door het hoofd jaagt. Het zelfde spel zou zich bijna herhalen bij de twee dochters van Lizzi: de luchthartige Elsa en de flinke trouwhartige Ruth, beide verliefd op denzelfden jongenman. Gelukkig is er tante Frieda ook nog, die op 'n gegeven oogenblik nog al hardhandig ingrijpt, zoodat de twee nichtjes dezen keer beide den waren Jacob krijgen. — Om dit schema is 'n boeiend romannetje gegoten; maar dat veel weg heeft van een lekker suikerhuisje van Sinterklaas. In den grond is alles oppervlakkig gedroom en de teerhartige lezers kunnen zich vergasten op den zoeten smaak van suikere sentimentaliteit.
— **Bc** — *K. v. K.*

Hedwig Courths-Mahler, **7000.**
DE VERLOREN RING. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (20.5 × 13) 217 blz.
Wat een geluk voor deze schrijfster dat er onwillige zoons bestaan, die verliefd worden op gemeene tooneelspeelsters, trouwen, hun papa een beroerte bezorgen, hun uitverkorenen verjagen na haar ontmaskering (een ringetje in de brandkast!) en tenslotte toch terecht komen in de armen van het brave meisje dat voor hen bestemd was.
Fondantsmaak!
— **B** — *Vincent Cleerdin.*

Hedwig Courths-Mahler, **7001.**
IN STILTE GETROUWD. Vertaald uit het Duitsch door A. Vuerhard-Berkhout. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (20.5 × 12.5) 211 blz.
'T Konden vijftig paartjes zijn, die in stilte trouwden, doch 't zijn er maar twee. De boosdoeners verliezen de partij en de minnende harten worden aaneengesmeed. De deugd wordt beloond.
Dit fabriekswerk heeft nu eenmaal veel aftrek en dat zal welzoo blijven.
— **B** — *Vincent Cleerdin.*

Warwick Deeping, **7002.**
BUREN. Vertaald uit het Engelsch door C. Bienfait. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. (19 × 13) 552 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.75.
Een modieuze society-roman, die de liefde van een onpractische schoon niet onbegaafde jongeman voor zijn meer realistisch aangelegde buurmeisje behandelt. Zonder bizonder spannende avonturen komen ze bij elkaar, trotseeren in hun min of meer ontoelaatbare verhouding — een van die halfslachtige situaties waaraan de meeste van dergelijke romans hun succes schijnen te danken — de blaam der openbare meening; en worden natuurlijk gelukkig.
Er zijn ook in hetzelfde genre nog heel wat aardiger en geschikter romans te vinden.
— **Bc** — *A. H.*

Gerald Fairlie, **7003.**
DE IDEALE VROUW. Vertaald uit het Engelsch door R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (20 × 13.5) 272 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.
Gerald Fairlie is een vlot romancier en in zijn soort een heele kraan. De luchtige, lichtelijk badineerende toon is echt Engelsch en wat hij schrijft is dikwijls pittig en geestig.
Het bovenvermeld romannetje is een ademloos spannend niemendalletje: 'n Uitvinding, 'n professor die er om vermoord wordt, 'n dubbelganger, allerliefste meisjes, wreede schurken, wat wilt U nog meer. Als ontspanningslectuur zouden wij het boek zonder veel voorbehoud hebben kunnen aanbevelen wanneer enkele coupures zouden zijn aangebracht. Zoo b.v. op blz. 122-190-192. Op blz. 262 lezen wij omtrent de held van het verhaal: „Wat mij betreft, een stroom van godslasteringen vloeide mij over de lippen, en ik deed geen moeite om ze tegen te houden. Waarom zou ik? Het was mijn eigen manier om aan mijn gevoelens lucht te geven..." enz. *„Waarom zou ik?"* Vraag U dit laatste af, alvorens dit overigens aardige boek te koopen.
— **Bc** — *M. v. M.*

A. H. van der Feen, **7004.**
KASSIAN. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (21.5 × 15.5) 289 blz. ing. f 2.50, geb. f 3.50.
Kassian heet 't eerste verhaal uit dezen bundel en daarnaar is ook 't heele boek genoemd. Het zou doen veronderstellen, dat de schrijver 't eerste verhaal de eereplaats wil geven, die in een boek verondersteld mag worden vooraan te zijn. Waarom dat verhaal nu voorop staat en de bundel ernaar gedoopt is, blijft een groot geheim. De schrijver meent vast niet, dat dit 't beste verhaal is: 'n onbeduidend, wat pikant gemaakt gevalletje, waarin 'n neurasthenisch heertje in voorkomt. Dat laatste is heel goed geteekend, het is waar, maar zoo'n gevalletje heeft geen recht op zestig pagina's.

De rest staat ettelijke étage's hooger. „Mark Faber als Cyrano" en „Gerrit Zwart", zijn fijn geteekende verhalen. Hier en daar liet de schrijver zich verleiden tot 'n te ver doorgevoerde uitspinnerij, een euvel waar „Zeevlam" heelemaal in ten onder gegaan is.
Lezers en bezitters van dezen bundel, zullen den schrijver dankbaar zijn, dat hij Dirk Coster's verlangen thans vervuld geeft en in den bundel opnam 't verhaal, dat op sommige plaatsen van een buitengewone teerheid is en de geaardheid van den schrijver, in volkomen evenwicht van humor en weemoed, 't best weergeeft.
— **Bc** — *J. H. P. Jacobs.*

Edna Ferber, 7005.
NIEMANDSLAND. Vertaald uit het Engelsch door G. J. Werumeus Buning-Ensink. *Em. Querido, Amsterdam,* 1930. (19×12.5) 255 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Er is veel begaafdheid voor noodig om een vaker bewerkt thema, in een nieuwe variatie aannemelijk en aantrekkelijk te maken. Edna Ferber heeft in haar roman echter ongetwijfeld den goeden toon getroffen. In *Niemandsland* worden de opkomst en de groei in levendige verve geteekend van een landstreek, van een „run" die daarheen ondernomen werd en na welks afloop eenieder beslag mocht leggen op het land, dat hij ge- „claim"d heeft, tot den huidigen dag toe. Dat is interessant en waar de schrijfster in het slot, sterker nog dan in de rest van het verhaal, hekelt wat er in een geldzuchtige, leege wereld te hekelen valt, wordt haar vertelkunst tot gezonde lectuur.
De hoofdpersoon groeit op mét de krant,die hij gesticht heeft, vanaf handzetsel en handpers, tot groot linotype-gedaver met „een directeur, een hoofdredacteur, een advertentie-afdeeling, een redacteur-stadsnieuws, een secretaris van de redactie en minstens een dozijn kleinere goden." Het oude drama van Indianen die van eenvoud met levenskracht, via vuurwater, een territorium en luiheid, tot weelde en degeneratie gebracht worden, wordt hier meteen weer eens naar voren geschoven. Een mooi boek, dat een gezonden geest ademt en nu eens niet hals over kop vertaald is.
— **B** — *J. H. P. Jacobs.*

Marnix Gijsen, 7006.
ODUSSEUS ACHTERNA. Geïllustreerd. *Standaard-Boekhandel, Brussel,* 1930. (22.5 × 16) 67 blz.

Van kennis en begrip beladen, maar nergens te zwaar zijn de reisnotas uit Griekenland, die Marnix Gijsen in een klein, mooi geïllustreerd boekje heeft verzameld. Zijn scherpe blik, zijn gecultiveerde geest, zijn verzorgde stijl vindt men ook hier in deze beschrijvingen waaruit bijna al het anecdotische geweerd is, maar waardoor men een haast fotografisch-nauwkeurig beeld krijgt van eenige klassieke plaatsen in Griekenland. Een beschrijving die al deze doode historie weer levend maakt, en die waarlijk een „Invitation au voyage" is. Een superieure vorm van didactische journalistiek.
— **B** — *A. H.*

S. Horler, 7007.
HET ZWAARSTE HART. Vertaald uit het Engelsch door Jhr. R. H. G. Nahuys. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (19×12.5) 274 blz. gecart. f 1.90.

Een detective-geschiedenis, of eigenlijk ook niet. Een avonturen-roman, met al het avontuurlijke van een avontuur. Ieder hoofdstuk het tegenovergestelde van het ander. Het gaat over een geweldige bende, in letterlijke en figuurlijken zin. Het wel en wee van heel Europa staat op het spel. Navertellen gaat doodgewoon niet. Een respektabel getal schurken treedt op, op een echt schurkachtige manier. Ontvoeringen zijn aan de orde op iedere bladzij. Daar komt een liefdesgeschiedenis invoor. Ze krijgen mekaar op de laatste pagina; ze hebben er allemaal heel veel voor moeten doen. Pijnlijke scènes, toevallige slimheden, niets blijft den lezer gespaard. We zouden voor volwassenen, die wat spanning kunnen verdragen het willen aanbevelen. Moreel in den gewonen zin, kan het er mee door, maar we vinden echter zeer immoreel en beslist verderfelijk dat doodeenvoudige werken met revolvers, dat knevelen, ontvoeren, neerslaan, dat zonder wroeging anderen te lijf gaan.
Dat moet in dezen verwarrenden tijd verbazend slecht werken op de moraal.
— **Bc** — *P. Quirinus O.Cap.*

R. Hughes, 7008.
KINDEREN EN PIRATEN. Geïllustreerd. *Kosmos, Amsterdam,* 1930. (20×14) 278 blz. ing. f 2.90, geb. f 3.90.

Het portret van den schrijver voor in het boek geeft het boek weer: wazig, droomerig, onvatbaar, langs het onwezenlijke af en toch ook werkelijk, ernstig, zuiver gezien en o zoo eenvoudig gezegd. Kinderen op Jamaica, worden door hun ouders naar Engeland gezonden. Hun schip wordt overvallen door piraten. Op dat zeeschuimerschip zijn ook kinderen waarmede ze allerhande lotgevallen beleven onderweg. Ze enteren een schip vol beesten. De kapitein ligt gebonden in de hut van de kleine Emily, een hysterisch, fantastisch ding van goed tien jaar. In een vlaag steekt die kleine den kapitein zoo met een mes, dat hij doodbloedt. De kinderen op zee overgegeven aan een andere boot, komen in Engeland, waar men hen tracht uit te hooren voor het gerecht. Een zeer vreemd boek, met verbazend knappe gedeelten van kinderbeschouwing en beschrijving. Alleen voor zeer ontwikkelden.
— **Bc** — *P. Quirinus O.Cap.*

Henry Herbert Knibbs, 7009.
TEMESCAL. *N.V. Ontwikkeling, Amsterdam,* 1930. (20×13.5) 308 blz.

Dit is 'n verhaal uit 't land, waar men nooit moet trachten den president op te bellen, want eer de verbinding er is, is er meteen een nieuwe president. U raadt reeds, dat Mexico bedoeld wordt? Temescal is een legendarische figuur uit dat land, die er de wisselingen des levens, zooals die alleen daar mogelijk zijn, in alle opzichten ervaart. Die figuur van Temescal is mooi geteekend en het heele verhaal is een avonturenverhaal van de beste soort. Daarbij komt de zonderlinge omgeving, die uitsluitend aan zon en zand doet denken, wat het geheel nog aantrekkelijker maakt.
— **B** — *J. H. P. J.*

Radaf Meyseune, 7010.
HET KLOKHOF. *Excelsior, Brugge,* 1930. (22×16) 292 blz. ing. Bfr. 18.—.

De historie van een jongen boer, die een engel van een vrouw heeft, en zich toch gaat vergooien aan vreemde vrouwen en sletten. Al langer hoe erger. Voor zijn vrouw wordt hij een schijnheilige beul; hij wil haar zelfs van kant laten maken, maar komt zelf in de gevangenis. Daar komt hij tot inkeer, en zoo zien we hem plotseling in den grooten oorlog aan het IJzerfront, geheel en al veranderd tot een goed en dapper soldaat. Veel brieven schrijft hij aan zijn arme vrouw, met veel berouw en de beste gevoelens. Hij wordt gedood bij den terugtocht der Duitschers.
Een goede roman, goed geschreven, zelfs als taal en beschrijving meer dan gewoon; maar 't verhaal loopt vaak te langzaam en te slap, hier en daar wat lang van stof. Het derde deel, dat vertelt van den oorlog, heeft voor 't verhaal zelf weinig belang meer, het behelst veel stichtelijks van berouw en beloften van beter leven.
— **Bc** — *K. v. K.*

Randall Parrish, 7011.
SHEA VAN DE IERSCHE BRIGADE. Vertaald uit het Engelsch door A. Raeskin. *Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg,* 1930. (19×13.5) 238 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.75.

Een tweegevecht in het leger, jaren en jaren terug: Shea steekt d'Enville overhoop. 't Is oorlog, hij gaat vluchten, verbergt zich in een huis, waar vijanden komen, die een gevangen dame hebben... U begrijpt het al, niet? Juist, op den hooizolder maakt hij zich aan die dame bekend, zij is de zuster van d'Enville... Hij komt beneden in moeilijkheden met een dronken kapitein: hij Shea redt ze, maar ze raken elkaar kwijt, want zij werd gevangen genomen, immers haar boodschap was maar verzonnen, zij zou in handen vallen van iemand, die haar wilde trouwen. Die schurkentroep huisde op een oud kasteel. Daar kwam Shea binnen. Vond hij dus een gevangene, en ook de dame, en niet minder toevallig ook de broer van die dame, want die broer was niet gedood, had alleen maar een vleeschwond. Slot van het liedje: de barometer van liefde stijgt, daar wordt gevochten tegen die schurken. D'Enville sneuvelt en alles sneuvelt behalve Shea en de dame... Natuurlijk kregen ze elkaar. Zoo staat het op de laatste bladzijde:
„De lange wimpers gingen heel voorzichtig omhoog en in haar diepe oogen las ik een blik van oneindige teederheid. „Dat ik u liefheb, Monsieur.''
Och ja, waarom niet! Het boek heeft geen bijzondere waarde, als dat het een avontuur bevat, en dus avontuurlijk is. Het doet alles nog al oud aan, omstreeks 1830.
— **B** — *P. Quirinus. O.Cap.*

Margaret Pedler, 7012.
HET BITTERE ERFDEEL. Vertaald uit het Engelsch door A. E. C. Vuerhard-Berkhout. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (19×12.5) 320 blz. ing. f 1.75, geb. f 2.50.

Het zooveelste boek over een meisje, dat door haar vader, zwendelaar en zelfmoordenaar, onverzorgd wordt achtergelaten.
Na vele ja- en neen's huwt ze met een man, wiens vader, eveneens speculant, zich wilde zelfmoorden, toen een vriendelijke hartverlamming dit onnoodig maakte.
Verder maken we kennis met een jonge vrouw, uit opoffering met een ouderen rijken man getrouwd. Na korten tijd vindt ze die opoffering welletjes en troost zich met een jongeren man, terwijl ze aan het slot van het verhaal de verblijdende mededeeling krijgt, dat haar man wegens hartziekte nog maar een korten levensduur beschoren is. Hartziekten komen in dit boek merkwaardig juist op tijd.
Hopen we, dat de schrijfster haar talent van goed verhaalster in het vervolg aan betere, minder naargeestige onderwerpen zal besteden.
— **C** — *A. C. de B.*

E. J. RATH, 7013.
MACHTIGER DAN DE STERREN. Vertaald uit het Engelsch door Diet M. Kramer. *Uitg. Mij. Holland, Amsterdam,* 1930. (19.5×13.5) 288 blz.

Eindelijk nu eens 'n onderhoudenden roman waar niets dan lof van gesproken kan worden. Een lichtplek in de duffe massa van onbenulligheden, die voor 't gemak romanliteratuur wordt genoemd. Dit verhaal is sterk, geestig, boeiend en spannend. Het vrouw-worden van een professor, die nog vrouw was, voor ze professor werd. Op een expeditie naar een eiland, om daar een zonsverduistering gade te slaan, roept de nabijheid van een geestigen, gezonden verstekeling aan boord van het schip haar wakker. Heusch: ze krijgen elkander ook. Ver van alle psychologie, (die in romans zelden anders dan van verdacht allooi is), ver van allerlei vunzigheid staat deze roman. Een gezond boek dat niet alleen door iedereen gelezen mag worden, maar dat we een ook als voorbeeld zouden willen stellen aan al de fabrikanten, die om hun boterhammetje, boeken maken naar den wansmaak van het publiek.
— **B** — *J. H. P. J.*

Jeanne Reyneke van Stuwe, 7014.
RESIDENTIELEVEN. *L. J. Veen, Amsterdam,* 1929. (21.5×15.5) 160 blz. ing. f 2.40, geb. f 2.90.

Drie verhalen, waarvan het eerste misschien iets typisch uit het residentieleven is, d.w.z. rijke jonge meisjes en heeren, die veel samenkomen, wat vrijen, wat praten over spelen en uitgaan, tot er ten slotte enkele paartjes geëngageerd zijn. 't Is wel jammer als de rijke jongelui van de residentie van binnen zoo arm zijn. Men kan er niet meer van zeggen. De twee volgende stukjes zijn ten minste nog wat humoristisch van opzet.
— **Bc** — *K. v. K.*

Wilh. Riem-Vis, 7015.
OM DE DINGEN DIE VERGAAN. Geïllustreerd *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1929. (19.5×13.5) 140 blz. ing. f 1.—.

Een protestantsch vrome geschiedenis van enkele goudzoekers in Californie, ten tijde van Indianen en Roodhuiden, die door allerlei wederwaardigheden eindelijk leeren inzien, dat er iets voornamer bestaat dan goud en de dingen die vergaan.
— **A** — *K. v. K.*

Sax Rohmer, 7016.
HET MYSTERIE DER GROENE OOGEN. Vertaald uit het Engelsch door J. G. H. v. d.

Bovenkamp Jr. *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20.5×14) 214 blz. ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Een „Sax Rohmer", dus griezelig en fantastisch. Een halfbloed-dokter voedt een meisje op, dat met dierlijke eigenschappen behept is: een psycho-hybride noemt hij het.
Tesamen met dit meisje vormt hij een heel aardig stel schurken, dat met succes verschillende weinig menschlievende, voor de slachtoffers ongezonde, dingen op touw zet en op sluwe wijze volvoert. Als de dokter op het punt staat door inspecteur Gatton ontmaskerd te worden, wordt het tot een psychisch monster opgegroeide meisje hem noodlottig en veroorzaakt zijn dood.
Voor hen, die gaarne griezellectuur lezen.
— Bc — *A. C. de B.*

Sax Rohmer, 7017.
DE GELE DUIVEL. Vertaald uit het Engelsch door J. v. d. Kamp. *De Combinatie, Rotterdam,* 1930. (20×14) 229 blz.

De schrijver heeft Fu-Manchu weder tot het leven teruggeroepen, op wien wederom dapper jacht wordt gemaakt.
Het geheel hangt aaneen als los zand.
We maken kennis met geheime vergiften, met klei werpende Laskaren, schoone duivelsche vrouwen, geheime gangen en vertrekken, giftgassen, wurgkoord, hypnotisme, schorpioenen, slangen, apen, luipaarden en zoowaar ook nog een leeuwenkuil.
Om al dat moois te vervolmaken wordt nog een onderaardsch vertrek ontdekt, waarin monniken vroeger „de zwarte mis" hielden en zich aan „duivelsaanbidderij" schuldig maakten.
Belachelijke apekool.
— C — *A. C. de B.*

W. Schippers, 7018.
HERMIEN. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1930. (19×13) 143 blz. ing. *f* 0.65.

Een zeer boeiende roman met een sterk „christelijke" tendenz. Letterkundige waarde heeft het boek niet, de schrijver schijnt erg geschoold op ouderwetsche sentimentaliteit. Toch zal dit boek lezers vinden en zij kunnen er veel goeds uit leeren: omdat de inzet is: godsvertrouwen. 't Is geen liefdesroman en toch speelt de liefde een voorname rol. De liefde tot God overwint alle moeilijkheden.
Een jong meisje verliest reeds jeugdig haar ouders en wordt door „Grootje" met liefde opgevoed. Deze opvoeding kenmerkt zich door groote godsdienstzin. Het meisje verlooft zich met de zoon van een rijkgeworden bouwmeester. De moeder van de jonge man vindt zijn keuze „te min". De verloving raakt af en het meisje, gezelschapsdame bij een overspannen rijke dochter, die godsdienstloos is en een geliefde en haar vader door trotschheid zooveel leed bezorgde, dat zij beide zijn gestorven. Hermien brengt door haar mooie godsdienstzin de zieke en overspannen Nora tot betere gedachten en tot genezing. En als de vroegere verloofde van Hermien, die ongelukkig getrouwd was, door een ongeval om het leven komt, neemt zij zijn kind als pleegkind tot zich.
— A — *W. S. J.*

C. Staal, 7019.
ZELDZAME TROUW. Geïllustreerd. *J. N. Voorhoeve, Den Haag,* 1930. (19×13) 143 blz. ing. *f* 0.65.

Een zeer ouderwetsche roman, die heel ouderwetsche menschen wel boeiend zullen vinden. 't Is onbegrijpelijk, dat men op heden nog zoo iets schrijven kan. Aanneembaar kan zijn, dat de schrijver de Bartholomëus-nacht, naar eigen overtuiging, heeft beschreven, maar mag van een verstandig man, op heden niet gevraagd worden, dat hij ook eens gaat onderzoeken buiten zijn eigen enge kringetje. Er loopt door het verhaal van die bloednacht — dat is de spil — een geschiedenis van mooie trouw van een gedienstige, die op de meest fantastische wijze zijn meesters redt. Natuurlijk, speelt een „roomsche" abbi, die dan kapelaan, dan pater is, dan weer abt genoemd wordt, een afschuwlijke rol. Ontwikkelde katholieken zal dit boek niet schaden, omdat het onhistorische en het onwaarschijnlijke er té dik opligt, maar de katholiek verliest niets, als hij dit boek niet leest. Voor niet-katholieken, die maar een klein beetje anti-katholiek zijn, is dit boek absoluut misleidend.
— C — *W. S. J.*

Edward Thompson. 7023.
HET OOSTEN ONTWAAKT. Vertaald uit het Engelsch door Jeanne Reyneke van Stuwe. *Nederlandsche Uitg.-Mij., Amsterdam,* 1930. (21.5×16) 276 blz.

Dit boek speelt in Britsch-Indië, en behandelt heel veel van het eentonige leven daar. Ook komen er protestantsche zendelingen in voor, en tracht men den lezer iets bij te brengen van de Indische gedachtenwereld over Engeland, en de Engelsch over Indië. Op de laatste bladzijde krijgt Hilda Mannering den heer Vincent Hamar, na hem onder romantische omstandigheden, als onweer, storm en een tempel ergens in de bergen geweigerd te hebben. Die Hilda scheen eerst familie van een oude Nederlandsche Hilda, en probeerde heel geëmancipeerd te doen. Aan het boek kan men gerust een paar dagen besteden. We zullen eerbied hebben voor dengene die dat volhoudt.
Het is taai, eentonig. Voor de rest kunnen we er niets van zeggen. Dat een mijnheer eindelijk een soort pantheïsme als „den" godsdienst ontdekt, is onze schuld niet, dat de protestantsche zendingsarbeid in geen ander licht staat, evenmin, en nu ja, menschen in Indië houden van een ruw woord, naar het schijnt.
— Bc — *P. Quirinus O.Cap.*

Piet van Veen, 7021.
DE GEVAARLIJKE LEEFTIJD. *Nederlandsche Uitg.-Mij., Amsterdam.* 1930. (20×14) 310 blz.

Zo'n eenvoudig geschreven boekje, zonder veel literair vertoon en bespiegelingetjes tussen de regels kan wel eens weldadig zijn, maar we moeten dit boekje toch sterk ontraden voor alle niet volwassen lezers. 't Is 'n meewarig verhaal van 'n achtergebleven weeuwtje, 'n arme sloof met drie arme kinderen in „de gevaarlijke leeftijd". 't Is echter te doen om 't jongetje, de goeie Frits, die wanneer hij aan't rijpen gaat, zich zelf o.a. verliest in een bordeel, waarvan we 't hele verhaal door de troebele vechterijtjes moeten meemaken. 't Is uitsluitend analyse van dat eroties ventje, die ook niets anders in z'n jongenshart draagt dan dat gevaarlike, maar

tenslotte echt verliefd raakt op 't ziekelik dochtertje van zijn patroon. Belachelijk is 't kwajongensachtig atheïstjespelen van 't ventje. Zielzorgers kunnen van dat boekje misschien iets leren. Te genieten valt er weinig.
— C — *Ed. A. Serrarens.*

Garcilaso de la Vega, 7022.
DE TOCHT NAAR FLORIDA IN 1539. Vertaald uit het Spaansch door M. W. J. van Balen. *H. P. Leopold, Den Haag,* 1930. (22×16.5) 233 blz. ing. *f* 4.50.

De Inca Garcilaso, wiens prachtig boek over het oude Peru reeds door Mr. W. van Balen vertaald werd, schreef ook een ander, cultuurhistorisch minder belangrijk, maar zeker even boeiend boek, over de ongelukkige tocht van een der moedigste conquistadores, Hernando de Soto, die een groot deel van Florida en de daaromheen liggende landstreken ging verkennen en eindelooze gevechten had te voeren met de weerbare Noord-Amerikaansche Indianen.
De vertaler en bewerker heeft er vooral naar gestreefd van deze mooie geschiedenis een waarachtig „indianenverhaal'' te maken; endat is hem volkomen gelukt. Wie van avonturenromans houdt, leest het boek in één adem uit.
Het wordt door historici in twijfel getrokken of Garcilaso in alle détails een betrouwbaar geschiedschrijver was. Maar zeker is het, dat niemand zoo goed als hij de geest en beteekenis van al die gebeurlijkheden begreep.
Het is dan ook jammer dat de bewerker niet nog nauwkeuriger heeft aangegeven waar en wat hij precies van het origineel wegliet. De wetenschappelijke beteekenis van deze uitgave zou er door vergroot zijn, en de belletristische evenaren.
— B — *A. H.*

Edgar Wallace, 7023.
DE VIERDE BEZOEKING. Vertaald uit het Engelsch door J. van Gelder. *Nederlandsche Uitg.-Mij., Amsterdam,* 1930. (20.5×14) 213 blz.

De vierde bezoeking is de pestziekte, die langs chemischen weg veroorzaakt wordt door de bende der Roode Haard en een vreeselijke bedreiging wordt voor Londen, waar deze roman „speelt''. Het is een verwikkelde geschiedenis met de noodige moordpartijen. De anthropoloog-detective Tillizini houdt er theorieën op na over het neerschieten van misdadigers, die niet goed te keuren vallen. Een ontrouwe echtgenoote, die gebruik maakt van den „zijden'' ladder, sticht heelemaal niet, ook al wordt ze een beetje heldin. De rest voor de liefhebbers van zooiets.
— Bc — *P. Quirinus O.Cap.*

Augusta de Wit, 7024.
DE WIJDERE WERELD. Geïllustreerd door Jan Wittenberg. *Em. Querido, Amsterdam,* 1930. (21.5×17.5) 208 blz.

Onder dezen titel werden zes verhalen over dieren bijeengebracht, waarin de schrijfster vooral ageert tegen het egoïsme der eigenaars van luxe-beesten, die vaak hun hond of poes beschouwen als een kostbaar stuk speelgoed, dat alle waarde verliest wanneer de schoonheid ervan verloren gaat. Daarom legt Augusta de Wit vooral de nadruk op het innerlijk der dieren, en betoogt zij dat deze zooveel goede en edele eigenschappen hebben. Ook verhaalt zij van de wraak der dieren tegen degenen die hen uit gastronomische wellust naar het leven stonden. En over een eenzame vrouw in Indië, die een eveneens eenzaam aapje in de dierentuin geneest van zijn ziekte.
Het uitgebreidste verhaal behandelt het leven der vogels. Een zonderling richt zijn landgoed geheel voor vogelstudie in, en ontdekt met de hulp van een jong fotograaf menig wonderlijk en wetenswaardig feit omtrent deze dieren. Hoewel de geheele bundel een abnormale dierverheerlijking predikt, en vooral het citaat van Rebbecca West op de voorpagina een voor ons onaanvaardbare absurditeit is, vormen de verhalen bij elkaar toch een prettig en geschikt boek.
— B — *Albert Helman.*

FRANSCH.

Gabriel Chevallier, 7025.
LA PEUR. *Stock & Cie., Paris,* 1930. (19×12) 319 blz. ing. Ffr. 15.—.

Weer 'n oorlogsroman!
Van 'n nuchtere schrijver die de vier jaren heeft doorgemaakt in die afgrijselijke hel en eindigt met 'n sergeant te laten zeggen aan z'n generaal: „laten we 't verder maar aan de Voorzienigheid, om de kerkhoven vol te krijgen!''
Hij geeft als titel aan z'n roman — lugubere roman — „de vrees'', omdat de vrees domineert over alle gevoelens, de vrees als instinctieve repulsie van 't lichaam. En wat volgens hem 't meest uitputtend is geweest, was de voortdurende strijd van de gedisciplineerde geest tegen 't opstandige vleesch, „notre chair étalée et geignante qu'il fallait rosser pour la remettre debout''. volgens hem begint de bewuste moed met de vrees. Ook hém heeft de oorlog niet dichter bij God gebracht, getuige z'n eigen woorden.
Enkele passages maken 't boek tot voorbehouden lectuur.
— Bc — *W. v. d. Griendt.*

Georges Duhamel, 7026.
SCÈNES DE LA VIE FUTURE. *Mercure de France, Paris,* 1930. (19×12) 251 blz. ing. Ffr. 12.—.

Van het 20-tal boeken,dat we in den laatsten tijd over Amerika lazen is dit op alle gebied het interessantste en het schitterendst geschreven. Duhamel is een man met een meesterlijke pen, die van alle markten thuis is en wiens gedachten ongedwongen overgaan van Egypte naar Moskou en van daar over Frankfurt en Parijs naar New-York en Chicago. In een 15-tal hfdst. met een prachtige inleiding schetst hij de Amerikaansche beschaving in haar verschillende uitingen. Doch de uiterlijke schijn heeft hem niet bedrogen en ondanks al de snelheid en 't lawaai heeft hij zielesterkte en zenuwen genoeg gehad,om zich eenzaam te voelen te midden van al die overzeesche drukte en na te denken over alles waar een Amerikaan luchtig overheen stapt. Er is geen blz. in dit boek, waar we ons potlood niet noodig hebben om een schitterende gedachte, een prachtig gezegde of een woord als een mokerslag op te teekenen. Er ware een resumé op te maken van een 40-tal zinnen die de quintessens van deze diepzinnige overwegingen zouden uitmaken.
Laat ons u echter den raad geven dit boek zelf te lezen. Ge bewijst er u zelven en anderen een

goeden dienst mee en het zal u nog lang heugen.
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers*

Helene Eliat, 7027.
SABA VISITE SALOMON. Vertaald uit het Duitsch door Hélène Eliat. *Bern. Grasset, Paris* 6, 1930. (19×12) 239 blz. ing. Ffr. 13.50.

De auteur, die een Duitsche is, heeft zelf dit romannetje vertaald in het Fransch. Heel knap: men zou het voor oorspronkelijk Fransch werk kunnen houden. Dat de schrijfster te Parijs woont, verklaart veel.
Het verhaal heeft ook een Fransch karakter. Een paar liefdesgeschiedenissen, gesponnen om Bijbelsche figuren. Lang niet iedereen houdt daarvan. De ironie van de schrijfster zou beter aan een ander onderwerp kunnen worden besteed. Een enkel grapje in den trant van Hasenclever doet veronderstellen, dat de roman niet geheel vrij is van politieke toespelingen.
— C — *Vincent Cleerdin.*

Claire Geniaux, 7028.
Charles Geniaux,
FONT-COLOMBES. *La Vraie France, Paris* 6 1930. (19×12) 263 blz. ing. Ffr. 12.—.

't Schijnt dat 'n kinderloos huwelijk bij veel auteurs zoo normaal wordt gevoeld,dat elk woord over kinderen vermeden wordt. 't Boek is *niet* levensecht, omdat dit essentieël deel ontbreekt. 't Probleem „liefde" is niet zuiver uitgewerkt. De ondertitel: „l'amour et l'art" doet veronderstellen óf conflict óf 'n harmonie, maar we zijn bedrogen in onze verwachting: alles vervaagd in oppervlakkigheid, ofschoon 't genre van Charles Geniaux wel is 't weergeven van conflicten in rassen of wel in gedachten. In andere romans is hij beter geslaagd dan in deze.
— Bc — *W. v. d. Griendt.*

Navac, 7029.
DIVORCE, DIVORCE QUAND TU NOUS TIENS... *E. Figuière, Paris,* 1929. (19×12) 189 blz. ing. fr. 12.—.

Veel geschreeuw, maar weinig wol! 'n Weinig ironisch,niet scabreus, maar evenmin verheffend; daarbij 'n niet buitengewoon-gelukkige intrige. Er komen 'n paar goed-getypeerde geestelijken in 't boek voor, die de kool en de geit willen sparen.
Verder: 'n onbelangrijk boek en als 't meerendeel der Fransche romans frivaal en luchtjes spottend met het huwelijk. Met zulk soort lectuur verdoet men nutteloos z'n tijd.
— Bc — *W. v. d. Griendt.*

A. A. Pienaar, 7030.
HISTOIRE D'UNE FAMILLE DE LIONS. *P. Stock, Paris.* 1930. (19.5 × 12) 250 blz. ing. Ffr. 12.—.

Een Zuidafrikaander trekt Noordwaarts en jaagt in de tropen op leeuwen en neushoorndieren. Op verzoek van vrienden vertelt de jonge jager onopgesmukte jachtgeschiedenissen met een talent, dat hem een plaats verleent naast de beste Duitsche en Amerikaansche dierenbeschrijvers. Daarbij stelt hij zich op het standpunt van het achtervolgde dier, nuchter en eenvoudig maar bewonderenswaardig. Deze beschrijving is zóó levendig, dat men de afbeeldingen niet mist.
— A — *Rietsema.*

Jérome Tharaud, 7031.
Jean Tharaud,
L'AN PROCHAIN A JERUSALEM. *Plon-Nourrit & Cie., Paris* 6, 1930. (16×11.5) 246 blz. geb. Ffr. 3.50.

'n Geschiedenis over de Zionistische beweging, en 't leven van degenen die 't geloof in 't nieuwe Sion hebben, en zich vestigden in Palestina. Daarna is de groote teleurstelling gekomen en de armoede. „Ah! comme est loin du roman imaginé par Herzl!"
Als alle boeken van de gebroeders Tharaud, is ook dit vlot geschreven.
— B — *W. v. d. Griendt.*

DUITSCH.

Derr Biggers, 7032.
GESPERRT FÜR LANGWEILE. *Universitas, Berlin.* 1930. (18.5×12) 255 blz. ing. M. 3.—.

Een geestig geschreven detective-roman, welke men eenmaal aangevangen, in een adem uitleest. Uit twee moorden en het verdwijnen van drie vrouwen, weet de schrijver een speurdersroman te scheppen, die er zijn mag.
De geduldige Chinees-detective, Charlie Chan zorgt voor de oplossing, waaromtrent we tot het laatste in twijfel of liever onwetendheid blijven.
Hij, die een dergelijke boeiende roman kan schrijven, kan toch ook wel iets beters bedenken, dan de traditioneele zelfmoord van den dader aan het slot.
— B — *A. C. de B.*

Adam Karrillon, 7033.
MEINE ARGONAUTENFAHRT. *G. Grote, Berlin S.W.* 11, 1929. (18.5×12.5) 171 blz. ing. f 3.—. geb. f 4.50.

Na den grooten oorlog heeft de Moermannlijn met haar schepen het transport op de Oostzee ondernomen van Russische en Duitsche krijgsgevangenen naar hun vaderland. Scheepsdokters worden gevraagd, om de transporten te begeleiden. Ook Adam Karrillon meldt zich aan,en krijgt een plaats toegewezen op den ouden oceaanstoomer, de „Regina". Het boek vertelt nu warm en geestig, in bondige en plastische taal, van de kleine en groote gebeurtenissen die zich voordeden op deze grauwe transportreizen.
— Bc — *K. v. K.*

J. Schneider Foerstl, 7034.
DAS ERBE DES HERRN VON ANSTETTEN. *Verlag Oscar Meister, Werdau i.S.,* 1929. (13×19) 255 blz.

Wanneer men van verwikkelingen houdt, kan men hier z'n hart ophalen. Twee neven, Hans Peter en Günther von Anstatten, gelijken sprekend op elkaar. Hans Peter is gehuwd en heeft een zoon. Maar — zooals in meer romans en ook in werkelijkheid gebeurt — het huwelijk is niet gelukkig, zoodat de echtgenooten besluiten eenige jaren te scheiden. Hans Peter vertrekt naar Indië, waar z'n neef Günther woont. Beiden worden door de moeraskoortsen aangetast: Hans Peter sterft: z'n neef Günther verzoekend, naar z'n vrouw te gaan en zich als haar man voor te doen.

hetgeen gelukt. Brünhilde, Hans Peter's vrouw, had een avontuur; ook haar man. 'n Duel volgt en Günther wordt gewond. Er heeft verzoening plaats en beiden gaan, nadat ze een zoon hebben gekregen naar Capri. Brünhilde ontmoet hier een dokter die haar meedeelt dat haar man in Indië is gestorven. Ze laat niets merken. Günther vertrekt weer naar Indië en verzoekt den dokter een telegram te zenden, dat ook hij dood is. Brünhilde begrijpt echter alles en komt zelf naar Indië, waar alles in orde komt.
Behoudens enkele passages, die minder geslaagd zijn, is dit een roman waar de spanning geen verboden grenzen overschrijdt.

— Bc — *M. de L.*

Richard Specht, 7035.
DIE NASE DES HERRN VALENTIN BERGER *Phaidon-Verlag, Wien,* 1929. (18 × 11) 256 blz.

Richard Specht, die als muziekcriticus en levensbeschrijver naam verworven heeft, treedt met dit boek voor 't eerst als verteller op. Hij ontleende zijn stof aan het leven van de filmspelers in Weenen. Bepaald opvroolijkend is de geschiedenis niet. Valentin Berger heeft een neus als Cyrano de Bergerac en begaat op een kwaden dag de dwaasheid zijn neus door chirurgische behandeling te laten fatsoeneeren. Hij denkt dan van de ellende verlost te zijn, maar het dochtertje, dat hem geboren wordt, is nog erger mismaakt dan de vader. De wanhoop van Berger kost het arme wicht zijn leven.
Het verhaal, dat wordt aangediend als een belichaming van het Weensche leven, doet allesbehalve prettig aan. Of het met deernis dan wel met cynisme geschreven is, valt moeilijk uit te maken. Boven den gewonen feuilleton-trant komt het in ieder geval niet uit.

— C — *Vincent Cleerdin.*

D. Traven, 7036.
DAS TOTENSCHIFF. *Buchmeister-Verlag, Berlin,* 1930. (18.5 × 12.5) 355 blz.

Een aangrijpend boek. Een meesterlijk verhaal van het leven op zee, beter van het leven als zeeman, zonder papieren aan land, aan boord van een „tramp." Wat een geweldige schildering van 't leven aan boord — voor de vuren als stoker. Inderdaad, daar ligt al de oude romantiek aan stukken en brokken: gelukkig, want het is een leven. Wie denkt het wilde leven van den zeeman in realisme hier te vinden, behoeft het niet te lezen.
De verteller is een zeeman, die in Antwerpen aan wal gaat, zijn schip vertrekt zonder hem; hij is zonder geld of papieren. Valt natuurlijk in handen van de politie: doolt naar Holland over de grens, van Holland naar België terug, naar Frankrijk en Spanje, daar met een smokkelschip mee. Ten slotte lijdt hij op een ander schip schipbreuk. Het is vol geest, vol bitteren geest soms geschreven, met de onmeedoogendheid van een... mensch, zouden we zeggen. Het is nog al eens ruw, maar het leven is geen pensionaat. Menschen, die op bei hun beenen staan, en niet omvallen voor een andere meening kunnen het lezen. Het boek is het dubbel en dwars waard.

— Bc — *P. Quirinus, O.Cap.*

IV. DICHTWERKEN.

FRANSCH.

Marie Noel, 7037.
LES CHANSONS ET LES HEURES; *G. Cres et Cie., Paris.* 1930. (23 × 16) 126 blz.

Marie Noël staat in het letterkundige leven van Frankrijk geheel alleen. Haar dichtwerk heeft een ritme, dat ge vergeefs elders zult zoeken. Het kent niet de nog al te zeer gewilde vloeiing der klanken en de geijkte rijmschemas der symbolisten; het toont zich evenzeer afkerig van het gebroken proza der modernen. De vernieuwing heeft zich als noodzakelikheid in haar gedichten baan gebröken, en mist de pose der teoretici.
Over het algemeen is het geluid sterk persoonlik: overwegingen van leven en dood of haar schepper. Hier en daar werd de verhaaltoon echter op uiterst bevredigende wijze beproefd.
De bizondere charme van deze gedichten is dat zij het leven wisten te schilderen in al zijn ellende en ontgochelingen zonder tot de sensualiteit der voorgangers of de brutale en cyniese realiteit veler tijdgenoten te geraken.
Daarnaast een keur van diepzinnige paraphraseringen van getijden en mysteriën, die aan de jeugdverzen van Moens en de intieme regels van Pater Schreurs herinneren.

Teo de Witte.

ENGELSCH.

W. van Doorn, 7038.
A PRIMROSE PATH. *Kemink & Zoon, Utrecht,* 1929. (20 × 14) 93 blz.

Er verscheen, nog niet zoo heel lang geleden, een volumineus pamflet tegen bloemlezingen van de hand van Laura Riding en R. Graves. In de oogen van die twee literatoren hadden zelfs de bloemlezingen van Quiller-Couch, Dr. Bridges, E. Lucas en A. Methaen, geen genade. „Wat zal er dan met het groene hout geschieden"? Enkele van de argumenten door die twee critici aangehaald treffen ook deze bloemlezing. O.m. waar 't gaat over het groepeeren van gedichten onder één en 't zelfde onderwerp. Doch we betwisten juist, dat uit het groepeeren onduidelijkheid in de gedachten voort zou spruiten. Integendeel, die oogenschijnlijke tegenspraak in de verschillende gedichten verscherpt het beeld en toont de veelzijdigheid van een en dezelfde waarheid. We geven juist hierom Van Doorn een pluimpje. We denken niet als Graves, dat een gedicht aan waarde verliest, omdat we het overal aantreffen. Doch hier zal ook Van Doorn door Graves niet in 't ongelijk worden gesteld. Van de vijf en vijftig gedichten die hij geeft is er juist één, dat we aantroffen in een van de talrijke bloemlezingen, die we er voor deze gelegenheid op na sloegen. Wie dit boekje ernstig doorleest, zal moeten toegeven, dat de keuze keurig is en op zich zelf al een argument tegen andere anthologiën, die deze juweeltjes niet wisten te ontdekken.
Oorspronkelijkheid is het hoofdkenmerk van dit boekje. Het is niet al te oud en ook niet al te nieuw. Het overziet een terrein dat reikt van Southey en Th. Campbell tot J. Campbell en P. Colum. Er zijn maar acht schrijvers, waarvan meerdere stukken werden gegeven.

Het is bedoeld als een voorbereiding op de *Golden Hours with English Poets* van denzelfden schrijver. En we twijfelen er geen oogenblik aan of iedereen moet uit dit boekje een duidelijk inzicht krijgen in het wezen en de gave schoonheid der poëzie.

Dr. Raph. Kreemers.

VI. KUNST.

NEDERLANDSCH.

Wouter Hutschenruyter, 7039.
VAN DE PIANO EN VAN HET PIANO-SPEL. *J. J. Lispet, Hilversum*, 1930. (19 × 13.5) 111 blz. ing. *f* 1.50.

Een heel beknopt, maar bruikbaar boekje voor populaire voorlichting. In enkele kleine details vindt men onnauwkeurigheden of onjuistheden; doch deze zijn voor degenen voor wie dit boekje bestemd is, van weinig of geen belang.
De plaatjes zijn zeer goed gekozen, en beantwoorden volkomen aan hun doel: inzicht te geven in de hoofdmomenten der geschiedenis van het belangrijkste muziekinstrument der laatste eeuwen.

L. L.

FRANSCH.

Jean Brunhes, 7040
RACES. Geïllustreerd. *Firmin Didot, Paris.* 1930. (29 × 26) ing. Ffr. 30.—.

Deze verzameling fotografiese beelden der gehele wereld (Europa uitgezonderd, waaraan een apart deel zal worden gewijd) is gebaseerd op het zeer lofwaardige streven van de gedocumenteerde en knappe inleider Jean Brunhes van het institut. Brekende met de oude materialistiese school,die uitsluitend rekende en telde, wenst hij de antropologie nauwer te verbinden aan de etnologie, de sociologie en de menselike geographie. Zoo werd dit kostelik album een onmetodies gerangschikte verzameling beelden, die ons de in vorm en leefwijze zo zeer verschillende mensentypen toont in hun afgerondheid van individu in de soort en de soort in het ras. Brunhes koos voor zijn plaatwerk uit de meest recente verzamelingen als Wide Worldpress, Metro Goldwyn, Caravane Citroën, UFA, Nordenskjöld. Er zit een prettige variatie in van verrassend naar het leven genomen eenheden of suggestieve massabetogingen. Fraaie momenten van sterk decoratieve werking wisselen er met de grote koppen, die tot rustiger beschouwing lenen. De in een dergelike verzameling altijd zo précaire kwestie van het naakt werd door Brunhes op lofwaardige wijze opgelost. Waar dit op uiterst zeldzame wijze kon dienen om de documentatie te vervolledigen, behield het tegelijkertijd zijn gaafheid en koele charme.
Dit boek verheft zich aanmerkelik boven zovele vulgarisatiewerken van onze commerciele tijd. Het zal in onze bibliotheden een werk zijn waardig ter documentatie.

Teo de Witte.

ENGELSCH.

A. Bosker, 7041.
LITERARY CRITICISM IN THE AGE OF JOHNSON. Geïllustreerd. *J. B. Wolters, Groningen*, 1930. (24 × 16) IX-294 blz.

Herhaaldelijk werd er op gewezen dat de geschiedschrijvers der literaire kritiek niet voldoende aandacht schonken aan de beoordeeling van kunst en letteren in Johnson's tijd. Zoo b.v. Gayley & Scott in hun *Introduction to the methods and materials of titerary criticism.*
Daarom heeft Bosker niet alleen een waardevol doch tevens een noodzakelijk werk verricht met ons een flinke uitwerking te geven van hetgeen vervat is in het korte résumé van bovenvermeld boek. Ook de gewone geschiedenisboeken der Engelsche letterkunde springen al te luchthartig heen over deze zoo voorname periode der kritiek,waaraan wij op onze dagen nog zooveel hebben te danken. Het boek van Bosker is dus tevens een flinke aanvulling voor al de bezitters van zoo'n volledige geschiedenis. Hij verklaart ons zooveel, zoowel door zijn vergelijkende getuigenissen als door het zijlicht,dat hij zoo gepast te werpen weet op andere takken van artistieke bedrijvigheid b.v. de schilderkunst, die toch in zoo'n nauw verband staat met literatuur. De vergelijking van Johnson met Lessing valt, volgens hem, uit in het voordeel van den laatste. Hier vernemen we ook voor 't eerst waarom de Shakespeare uitgave van Warburton zoo „unfortunate'' wordt genoemd. Schr. is soms zeer voorzichtig, b.v. in zijn vergelijking van Fransche en Engelsche critici en elders zeer uitgesproken vóór of contra de een of andere partij. Iets wat erop wijst, dat hij zelf in hooge mate dien critischen zin bezit, dien hij ons in enkele groote figuren der Engelsche letterkunde doet bewonderen, o.m. Johnson, Fielding, Sterne, Goldsmith, Reynolds, J. & Th. Warton, Young, Hurd en enkele dii minores. De schitterende bibliographie die het werk besluit, wijst er tevens op, dat Bosker geen enkele bron van waarde onaangesproken heeft gelaten.
En de alphabetische inhoudstafel op het einde, die op zich zelf al een merkwaardig stuk werk vertegenwoordigt vergemakkelijkt ten zeerse het naslaan van dit werk, dat een plaats vinden moet in de bibliotheek van eenieder die zich ernstig met literaire kritiek bezig houdt.

Dr. Raph. Kreemers.

VII. LETTERKUNDIGE GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

Dr. Stracke, S.J., 7042.
BEATRIJS IN DE WERELDLETTERKUNDE. *N.V. Standaard-Boekhandel, Brussel.* 1930. (20 × 13.5) 34 blz. ing. Bfr. 2.50.

Dr. Stracke heeft z'n bekende lezing over de Beatrijsmaterie uitgegeven als verhandeling in de reeks: Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding. Trekt men er de bladzijden af, die ons wat flaminganties-heftig en daardoor zelfs enigszins onzakelik voorkomen, dan blijft er nog voldoende belangrijks over, om de druk van 's schrijvers lezing te rechtvaardigen. We wijzen op de volgende inzichten, door Pater Stracke ontwikkeld: We weten niet, waar, wanneer, door wie de Beatrijs werd geschreven: van de datéring valt dus absoluut niets met zekerheid te zeggen. Caesarius van Heisterbach boekte Beatrijs' leven en bekéringswonder van 1225 af, in twee zijner werken: *Dialogus Miraculorum* en *Liber Miraculorum.*

't Mirakel is nooit gebeurd. Belangrijk is 's schrijvers beschouwing naar aanleiding van de vraag: hoe kwam iemand er toe zo'n mirakel te verzinnen? die hem leidt tot 't vastleggen van de stoffelike inhoud der Beatrijs-legende in haar grote en wel oorspronkelike lijnen.
Aan de hand van Robert Guiette's boek gaat Stracke na, wat er over de legende in den loop der jaren bekend is geworden. Hij zet uiteen, wat onze dichter heeft toegevoegd aan 't Latijnse origineel, wijst op de letterkundige waarde. 't Twede deel behandelt pas, wat door de tietel wordt beloofd: 150 auteurs hebben zich met de legende bezig gehouden. De bewerking van Teirlinck wordt gemotiveerd verworpen.
Ten slotte: opmerkenswaard is 't verschil in stijl tussen Noord- en Zuid-Nederlandse „verhandelaars": de raillérende, gemoedelike toon van Stracke's lezing tipeert o.i. sterk de laatste soort.

Leo Fens.

VIII. GESCHIEDENIS.

NEDERLANDSCH.

George Clemenceau, **7043.**
DE ZEGE. Vertaald uit het Fransch door Mr. H. van den Bergh en J. Godschalk. *H. J. W. Becht, Amsterdam,* 1930. (21.5×15.5) 242 blz.
Geheel zijn leven was Clemenceau „man van de daad" in het politieke leven van Frankrijk. Door de overwinning der geallieerde legers op het hoogtepunt van zijn roem gekomen, verdween hij daarna voor goed van het politieke tooneel, en bleef een hardnekkig stilzwijgen bewaren. Totdat Maarschalk Foch Clemenceau in zijn „Memorial" in het gedrang brengt. Dan zet hij zich tot een verweer,zooals men dat van Clemenceau verwachten kon: snijdend, niets ontziende, onverbiddelijk. Hij keert zich o.a. scherp tegen Maarschalk Foch in de kwestie van de eenheid van het opperbevel der geallieerde legers, en tegen Poincaré, die Foch in deze dekte. Hij behandelt verder de wording van het verdrag van Versailles, en oefent een scherpe kritiek op de wijze, waarop de opeenvolgende Fransche ministeries en de geallieerde en geassocieerde mogendheden het verdrag hebben toegepast. Op allerlei belangrijke vraagstukken van binnen- en buitenlandsche politiek laat Clemenceau zoodoende zijn licht schijnen, en de personen, die hij in zijn politieke carrière ontmoette,worden kort en scherp getypeerd, het is een niet te onderschatten bijdrage voor de geschiedenis van den wereldoorlog. Om deze hartstochtelijke bestrijding te verstaan, moet men eenig idee hebben van dezen republiekein, met zijn geweldige energie, met zijn gloeiende liefde voor Frankrijk en met zijn onuitroeibaar wantrouwen in het Duitsche volk.
Dit boek toont ons den waren Clemenceau, die de smadelijke nederlaag van zijn land in 1878 ten volle meeleefde en die na een glansrijke overwinning in 1928 volgens zijn meening de zoo duur gekochte vruchten ziet verloren gaan. Men kan zijn kritiek in verschillende opzichten billijken o.a. op de politiek der Amerikaansche regeering, toch zou een voortgezette regeering van Clemenceau als president of premier na de oorlogsjaren niet bevorderlijk zijn geweest voor de verzoening der volken. Clemenceau schreef zelf geen memoires, wel teekende Martel zijn secretaris, vele levensbijzonderheden op, en publiceerde reeds enkele bijdragen over hem. Daarom heeft de aanval van Foch dit voordeel gehad, dat hij Clemenceau tot schrijven heeft gepresl.

P. Placidus O. Cap.

A. O'Flanders, **7044.**
TOEN VLAANDEREN GROOT WAS. *Excelsior, Brugge,* 1930. (21×15) 276 blz. ing. Bfr. 20.-
Er is niets dat 't Vlaamse zelfbewustzijn zo rechtvaardigt als de luister van zijn historie. Ook dit boek van O'Flanders bedoelt de Vlaamse fierheid te wettigen en de toekomst te waarborgen door het verleden te doen herleven.
We geloven echter niet dat de schrijver daarin slagen zal, ondanks de bemoedigende inleiding van Cyriel Verschaeve en de opdracht aan de nagedachtenis van Gezelle. Er zit geen fut in dit boek van dorre dokumentjes. Wat kan 't de strijdbaarheid der Vlamingen voor voordeel doen, wanneer ze weten wie d'r zoal in Rome begraven liggen van hun stam. En de ijverige nasporingen naar invloeden op kerkbouw, wandtapijten, handel, nijverheid, naar militaire en religieuze relaties zijn stellig uit 'n historisch oogpunt niet onverdienstelik, maar we missen er juist die allerbelangrijkste momenten uit de Vlaamse beschavingsgeschiedenis, die de glorie zijn geweest van Vlaanderens verleden. We denken hier aan Vlaamse kunst en wetenschap, we denken aan de exodus van zovele eminente Vlamingen naar 't Noorden der Nederlanden in de 16e eeuw. We denken ook aan de belangrijke Vlaamse kultuurinvloed in Duitschland in de 12e eeuw. En zo meer. We betreuren 't werkelijk dat in dit boek, dat als bijdrage z'n grote waarde kan hebben, geen machtige stimulerende elementen te vinden zijn, waaraan 't de Vlaamsche beschavingsgeschiedenis toch allerminst ontbreekt.

Ed. A. Serrarens.

Mr L. F. Jansen, **7045.**
DE GRONDTREKKEN VAN DEN SOVJET-STAAT. *Visser & Co., Amersfoort,* 1930. (25×16) 284 blz. ing. f 5.—.
Slechts *De grondtrekken van den Sovjetstaat* is de inhoud dezer dissertatie, om het doctoraat te verkrijgen in de rechten aan de rechtshoogeschool te Batavia. Want om de geschiedenis en den feitelijken toestand van Sovjet-Rusland met behoorlijke kennis van zaken en met objectiviteit te schrijven, staat de auteur nog te dicht bij het geweldig gebeuren in 't Oosten. Temeer lijkt zulks nog een hachelijke onderneming, omdat Rusland met zijn half Aziatisch karakter met onze Westersche mentaliteit moeilijk te doorgronden valt. Wel behandelt de schrijver enkele historische hoofdfeiten tot aan de Octoberevolutie van 1917, die een inleiding vormen op het thema van zijn boek. Vooreerst zet hij daarin de algeheele omverwerping van het Tsaristisch regiem uiteen,geen geleidelijke omvorming maar radikale afbreuk van den oudersstaat volgens de methode van Lenin. Daarin wordt het Westersche marxisme ingeplant, ter oorzake van de eigenaardige Russische toestanden tot een nationaal marxisme hervormd, naar zijn grooten promotor Leninisme genoemd. In dezen nieuwen staat moet zich de klassenlooze samenleving ontwikkelen, waarin de vrijheidsrechten van het individu, dat slechts middel is,

verlegd zijn naar de collectiviteit die doel voor alles is.
Uitvoerig worden de organen der Sovjetregeering ieder afzonderlijk uiteengezet,eveneens Rusland's Staatshuishoudkunde die,wat handel,bankwezen, industrie en landbouw betreft, in den vollen zin des woord in eigendom, controle en beheer van den staat is. Bij zulke radicaal doorgevoerde hervormingen stapelen zich, gelijk niet anders te verwachten, is de moeielijkheden reusachtig op, vandaar telkens oprijzend verzet en revoluties die ook telkenmale onmeedoogend onderdrukt worden. Van alle problemen blijft volgens Stalin het nationaliteitenvraagstuk voor de Sovjet-unie het belangrijkste; n.l. van de volken der randgebieden tegenover het centrum van den Sovjetstaat, dat zich verscherpt door groote economische en cultureele verschillen,komt daarbij nog het vijfjarenplan en de socialisatie van het platteland. Dit merkwaardig boek kan ieder orienteeren in de groote ingewikkelde regeeringsmachine van den Sovjetstaat, een moderne vorm van dictatuur, die in wezen geheel verschilt van de Westersche regeeringssystemen. Bovendien wint het nog aan actualiteit omdat het de eerste uitvoerige en volledige studie is van den Sovjetstaat, die in Nederland verscheen.
Een uitgebreide litteratuurlijst over de Sovjet-Unie met de tekst van de grondwetten van 1923 en 1925 sluit de inhoud af van dit degelijk boek, dat een ruime verspreiding verdient.

P. Placidus.

DUITSCH.

Reinhold Conrad Muschler, **7046.**
PHILIPP ZU EULENBURG. Geïllustreerd. *Fr. Wilh. Grünow, Leipzig,* 1930. (21×13) 696 blz. ing. M. 11.—, geb. M. 14.—.

Tusschen twee Duitsche revoluties (1848-1918) staat Eulenburg, een der fel omstreden personen van het Duitsche keizerrijk. Uit een adellijk geslacht gesproten trad hij in de ambtenarenloopbaan, die hij weldra verwisselde voor den Duitschen diplomatiekendienst, achtereenvolgens is hij werkzaam in Stockholm, Parijs, wordt gezant in Brunswijk, Stuttgart, München en ten slotte in Weenen. Dit alles wordt naast familieaangelegenheden vrij uitvoerig behandeld.
Eulenburg was van aanleg en neiging meer een Zuid-Duitsche type, hij was voor alles gevoelsmensch. Hij dichtte en componeerde niet onverdienstelijk, in geleerden- en kunstenaarskringen had hij talrijke relaties o.a. met de familie Wagner onderhield hij innige vriendschapsbetrekkingen. Groot ook was zijn invloed op keizer Wilhelm. Reeds als kroonprins was hij nauw met Eulenburg verbonden, als keizer was deze zijn vertrouweling en raadsman. Maar daardoor was Eulenburg in een omgeving van hovelingen geraakt, die den keizer om strijd voor hun inzichten en eigen belang gebruikten, vooral als Bismarck gevallen is. Het is genoeg aan de namen van Waldersee Moltke en Holstein te herinneren, 'n hofcamarilla, die de Duitsche politiek op noodlottige wijze beinvloedde. Ten slotte laat de keizer Holstein gaan, hij is gedwongen door de publieke opinie, die door de publicaties van Harden over zedenschandalen en hofintriges in beroering is gebracht. Dan keert volgens schrijver Holstein ditmaal gesteund door Harden al zijn wraak tegen Eulenburg, de geheel onschuldige. De perscampagne en de intriges doen hun werk, ook bij den keizer. Eulenburg volgt Holstein in den val, om zedenschandalen hem ten laste gelegd, vordert de keizer zelfs de ridderorden van Eulenburg terug. Volgt een compromitteerend proces, dat hij naar ziel en lichaam gebroken niet meer te boven komt. Schrijver schildert in felle kleuren de gewetenloosheid van Holstein en boosaardigheid van Harden tegenover Eulenburg, den edelen en eerlijken mensch, den trouwen vriend. Toch zal de schrijver, wil hij eerlijk en objectief zijn, na de onthullingen van Harden en de na-oorlogsche publicaties de onschuld van Eulenburg moeilijk staande kunnen houden, omdat hij te nauwbetrokken is in de intriges en de zedenschandalen aan het Berlijnsche hof. Al heeft de schrijver de figuur van zijn held niet kunnen redden, toch blijft zijn breed opgezet werk een belangrijke bijdrage voor de geschiedenis van het tijdvak van keizer Wilhelm II.

P. Placidus.

ENGELSCH.

Stephan Gardiner, **7047.**
OBEDIENCE IN CHURCH AND STATE. Geïllustreerd. *The Cambridge University Press, Cambridge,* 1930. (22×14) LXX-221 blz. geb. Sh. 15.-.

Dit boek is geen volledige studie van de staatkundige en godsdienstige beteekenis van Stephen Gardiner, maar slechts de publicatie zijner drie vroegere geschriften; en hieraan laat Pierre Janelle een inleiding voorafgaan, die het karakter en den samenhang dezer geschriften uitvoerig belicht.
Stephen Gardiner (± 1483-1555) ontving een uitstekende klassieke vorming en trad in den geestelijken stand. Voor Hendrik VIIII van Engeland onderhandelde hij te Rome in het echtscheidingsproces, en werd daarna tot staatssecretaris benoemd; in1532 werd hij bisschop van Winchester. In den strijd van Hendrik VIII met den Paus koos hij partij voor den vorst en verdedigde de echtscheiding des konings in zijn tractaat: *De vera obedientia*; tevens verwerpt hij daarin het primaat des Pausen. Een practische toepassing hiervan is het tractaat: *Si sedes illa,* dat hij tegelijkertijd schreef, ter verdediging der terechtstelling van Kardinaal Fischer. Het zijn beide diplomatieke documenten door Gardiner geschreven, om de positie van Hendrik VIII ná zijn breuk met Rome te rechtvaardigen en te versterken. Gardiner werkte dus mede aan de vestiging van een caesaro-papisme in Engeland. Hij wilde het gezag in de Kerk of aan den koning of aan den Paus toegekend zien. Daarom hield hij Hendrik VIII van de Confessie van Augsburg terug, en keerde zich tegen Bucer, den Straatsburgschen reformator. In zijn antwoord: Contemptum humanae legis, voegde hij Bucer o.a. verwijtend toe: „Gij hebt de autoriteit in Rome weggehaald, en overgebracht naar Wittenberg.''
Van de drie teksten die hier gepubliceerd worden, is *De vera obiedentia* in druk verschenen, zoowel in het Latijnsche origineel als in Engelsche vertaling. Omdat echter geen van beiden bevredigen, volgt hier een kritische bewerking van deze beide uitgaven. De twee andere tractaten worden hier voor het eerst gepubliceerd;

deskundig en met zorg is de tekstuitgave verzorgd. Wel actueel is de uitgave dezer geschriften, die een helder licht werpen op het ontstaan der Engelsche staatskerk, die nu een zeer ernstige crisis doormaakt en in verband met de pogingen tot hereeniging der Anglicaansche met de Roomsche Kerk.

P. P.

IX. LAND- EN VOLKENKUNDE.

NEDERLANDSCH.

Dr. J. P. Lotsy, 7048.
VAN DEN ATLANTISCHE OCEAAN NAAR DE ZUIDZEE. Geïllustreerd. *G. Naeff, Den Haag,* 1930. (22×16.5) 491 blz.

Een reisverhaal van een vermaard Nederlandsche plantkundige door de Vereenigde Staten van Noord-Amerika in 1922, waarin naast een onnoemelijke hoeveelheid planten-geografische gegevens ook ondervindingen van menschkundigen en van persoonlijken aard worden medegedeeld. Het verhaal is daarom voor ieder botanicus en voor ieder, die een reisverhaal weet op prijs te stellen, zeer belangwekkend geworden. Stellig zonder het te willen, teekent de schrijver zich zelf ten voeten uit en een zoo levendig schilderij van een beroemd landgenoot is een waardevol bezit.

Rietsema.

DUITSCH.

Emil Lederer, 7049.
JAPAN-EUROPA. Geïllustreerd. *Frankfurter Societäts-Druckerei, Frankfurt a.M.,* 1929. (24×16. 355 blz. ing. M. 10.—, geb. M. 12.50.

Een der beste boeken over het Verre Oosten, dat ons ooit onder de oogen kwam. De schrijvers zanikken niet wat over de ziel van het Oosten maar leggen deze met forsche pennestreeken voor ons bloot. Elk aanrakingspunt tusschen Morgen- en Avondland, dat zij entameeren, werken zij voorbeeldig uit. Bijzonder doorwrocht is hun hoofdstuk over de schriftteekens, dat eene geheel nieuwe visie op deze aangelegenheid geeft. Maar ook elk ander hoofdstuk, onverschillig of het over fabrieken, godsdienst, kunst of zeden gaat, is het lezen overwaard.

G. S.

XII. LEERBOEKEN.

ENGELSCH.

R. Meurer, 7050.
THE WONDERS OF LONDON. Geïllustreerd. *Kemink & Zn., Utrecht,* 1929. (19×13.5). 108 blz. ing. *f* 0.90.

Dit is de Hollandsche tegenhanger van Kron's *The little Londoner,* Guibillon's *Britannia,* D'Hangest's: *This Engeland,* Lepointe's: *Jean in England* en tutti quanti. Zooals men ziet ontbreekt de literatuur op dit punt niet. Doch we verkiezen dit Hollandsche werkje boven uitvoeriger edities, omdat het zich weet te beperken; omdat het in uiterst bevattelijken vorm is gegeven; omdat de conversatietoon heerscht van het begin tot het einde en juist dit den leerling de studie van het Engelsch aangenaam moet maken. Uit andere boekjes zal hij wellicht nu minder trekken, omdat men te veel wenscht te geven en dus het doel voorbij streeft. Een goede noot voor dit boekje is ook dat het niet Baedekerachtig aandoet.

Dr. Raph. Kreemers.

George Moore, 7051.
THE UNTILLED FIELD. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1930. (16.5×11.5) 176 blz. ing. M. 1.80, geb. M. 2.50.

Met een verbazende regelmatigheid zet Dr. Karl Wildhagen zijn student's series voort. We zijn met deze vijf boekjes al aan No. 26 en we hebben maar één verlangen, dat er nog meer mogen komen. Toch is hier geen spraak van overhaasting. Ieder deeltje is af en we aarzelen niet elk deeltje een model te noemen van klassieke uitgave van moderne levende schrijvers. Galsworthy is nogmaals met het leeuwenaandeel gaan strijken. Er zijn nu al negen deeltjes aan hem gewijd. En het is niet te veel — gezien zijn klassieke taal en de voorname plaats, die hij inneemt in de literatuur van onzen tijd. We krijgen hier het verband tusschen deel I en II van de *Forsyte Saga* en tusschen het IIde en IIIde deel. Als slotdeeltje is er een bundel essay's genomen uit *Castles in Spain* en *The inn of tranquillity.* Interessant zijn hier G.'s gedachten over kunst en drama, doch zijn gedachten over godsdienst en sommige sociale en internationale ideeën kunnen we niet deelen. Daarom achten we dit bundeltje niet voor de eerste jeugd geschikt. Het vorige deeltje van Bennett *Elsie and the Child* was voor meisjes geschikt. Dit bundeltje is meer algemeen van inhoud. Het werd ontleend aan *The woman who stole everything.* Ook in de short-story toont Bennett al zijn kunst en talent en verdient hij zijn naam van „grootmeester in de Engelsche taal." Buitengewoon verzorgd is het deeltje van G.Moore, den grooten Ierschen schrijver, die echter moraliter genomen geen al te goeden naam heeft. Als verdieping van de Iersche ziel zijn deze drie verhalen heel mooi. Doch de contrasten met het katholieke geloofsleven zijn wat al te schril, om het boekje voor het M.O. goed te keuren. De biographie van den schrijver is bijzonder gelukkig uitgevallen en aan de nota's wordt een overzicht toegevoegd, van de hand van Dr. Wildhagen, over de Iersche geschiedenis, taal en letterkunde.

Dr. Raph. Kreemers.

H. E. Palmer, 7052.
J. V. Martin,
F. G. Blanford,
A DICTIONARY OF ENGLISH PRONUNCIATION WITH AMERICAN VARIANTS. *W. Heffer & Sons, Cambridge,* 1930. (18.5×12.5) 436 blz. geb. $ 5.—.

Palmer en zijn medehelpers hebben in dit woordenboek zoo wat 10.000 van de in 't Engelsch en Amerikaansch meest gebruikte woorden bij elkaar verzameld. In de eerste kolom geven ze de traditioneele schrijfwijze van 't woord, in de tweede de standaarduitspraak en in de derde de Amerikaansche afwijkingen. Het nut voor 't onderwijs van een boek als dit is onschatbaar. Want niet alleen wordt het woord op zichzelf aangegeven, doch ook de meervouds- en buigingsvormen enz. zoodat ook dat hachelijke terrein wordt betreden. De phonetische schrijfwijze is die, welke gebruikt

wordt door de International Phonetic Association. Slechts zelden wordt afgeweken van Jones. Doch Jones is practisch te volumineus. Het doel van dit boek is niet *alles* te geven, doch wel dit vocabulair dat van 't grootste nut is voor de gebruikers.
En dat zijn eerst en vooral alle vreemdelingen en leeraren in 't Engelsch. De Amerikaansche en Canadeesche gegevens zijn gebaseerd op Hempl, Krapp en Kenyon en voor dialectische vormen die zich in 't Standard Engelsch hebben binnengedrongen, baseert Palmer zich op Wyld. Het is dus een alleszins vertrouwbare gids te meer, wijl niet strict gehouden wordt aan de gewone phonetische schrijfwijze, doch het „narrower system of Eng. Phon. notation" wordt gebezigd, waarover in de inleiding voldoende uitleg wordt gegeven.

Dr. R. K.

Oscar Wilde, 7053.
THE YOUNG KING & THE STAR-CHILD. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1929. (15.5 × 11) 76 en 74 blz. ing. M. 1.80.

Deze zeer interessante serie klassieke uitgaven waar we vroeger reeds op wezen is dit jaar weer met een vijftal nummers aangegroeid. De twee stukken van Wilde werden ontleend aan *A house of Pommegranates.* Ze behooren tot het mooiste en reinste dat Wilde schreef. Vooral het tweede verhaaltje is, als we aan Wilde's liefde voor zijn moeder denken, als autobiographisch materiaal belangrijk.
Het drama van Galsworthy dateert van een 10 tal jaar terug en geeft een goeden kijk op den kastegeest en de „Nieuwe Rijken" in 't na-oorlogsche Engeland. De inleiding over 't drama in Engeland vóór Galsworthy is zeer lezenswaard. *A silent Wooing* in 't volgend deeltje van den zelfden schrijver, legt het verband tusschen *The white Monkey* en *The silver Spoon.* Het andere verhaal *Passens by* is de schakel tusschen het laatstgenoemde en *Swan Song,* het einde van de bekende roman-trilogie *A modern comedy.* Bij de aanmerkingen is een zeer interessant lijstje van een twintig tal boeken over modern Engelsch en Amerikaansch.
Van de vijf stukjes van Hardy is 't eerste ontleend aan *The return of the Native*; het laatste aan: *Life's little Ironies* en de drie laatste zijn uit *A few crusted Characters.* De nota's zijn bijzonder verzorgd en er is een mooi kaartje voor *The Wessex of the Novels.*
Van Kipling krijgen we 60 blz. proza en 15 pagina's poëzie. De verhaaltjes zijn uit *Plain Tales from te Hills, The second Jungle Book* en *Just so stories.* Er zijn een paar duidelijke kaartjes van het Z.O. van Engeland en Eng. Indië en een even nuttig als noodzakelijk aanhangsel over Indië met bibliographie.
Dit deeltje vinden we het interessantste van alles. Doch ook voor de andere kunnen we nietanders doen dan herhalen, wat we van de vroegere afleveringen in deze serie zeiden. Ze zijn eenig in hun soort. Het voorbehoud voor den ouderdom der leerlingen dat de werken zelf treft geldt ook voor deze uittreksels.

Dr. R. K.

Dr. A. J. de Jong, 7054.
UIT VEELBEWOGEN JAREN. *W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle,* 1930. (17 × 12) 152 blz. ing. *f* 1.25.

'n Voortreffelike inleiding over de verschillende verschijnselen, die worden ondergebracht onder de naam „romantiek": 'n inleiding, die terecht de nadruk legt op 't Europees karakter van deze beweging op maatschappelik, wijsgerig en artistiek gebied: 'n inleiding die doet verlangen naar bewijsmateriaal uit de toenmalige litteraturen. De schrijver heeft aan dat verlangen niet voldaan: hij heeft zich bepaald tot 'n reeks Nederlandse gedichten en proza-fragmenten, die men overal elders vinden kan. Dat is 'n tegenvaller: voor wie deze bloemlezing is bestemd, wordt niet vermeld. Dus was Dr. de Jong betrekkelijk vrij, zelfs als hij 'n boekje bestemd heeft voor de H.B.S. of 't Gymnasium. Misschien, dat de schrijver ons nog 'ns met 'n boek verrast, waarin hij illustratie-materiaal geeft bij z'n breed-opgezette inleiding.

L. F.

J. v. d. Vondel, 7055.
GIJSBRECHT VAN AEMSTEL-LEEUWENDALERS. *J. B. Wolters, Groningen,* 1930. (21 × 15.5) 72 blz. gecart. *f* 1.25.

't Kommentaar van Dr. Lansberg is kort en krachtig, de illustraties aardig (al hadden we wel graag 'n reproduksie opgenomen gezien van 't moderne dékor, dit voor de niet-Amsterdamse leerlingen.).

Leo Fens

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

Paul Kiroul, 7056.
OUDE KOBUS EN PRIKKELSTAARTJE. Geillustreerd. *Excelsior, Brugge.* 1930. (12.5 × 16) 51 blz. ing. Bfr. 5.—.

Paul Kiroul is 'n geestige en frissche sprookjesschrijver, 'n echte humorist en keurige verteller. Dit boekje is reeds No 10 in de serie. Hier wordt de vreemde geschiedenis van 'n betooverd koningskind verteld, dat veranderd was in 'n wijs en verstandig hondje. Kobus, die 't vond op straat, is er goed mee gevaren. 't Tweede verhaaltje over de trotsche konijnen met haar jongen zal zeker bevallen. Leuk en doodeenvoudig is alles verteld: dat lezen kinderen achtereen uit.

v. L.

Charles Krienen. 7057.
DE TWEE VISSCHERS VAN DE VIJF SLUIZEN. Geillustreerd door J. G. Kesler. *Gebr. Kluitman, Alkmaar.* 1930. (20.5 × 14.5) 180 blz. ing. f 1.10, geb. f 1.20.

'n Frisch jongensboek, waarin de geschiedenis verteld wordt van een paar echte flinke Hollandsche boys, die door hun rondborstigheid en blijmoedigheid in al hun meewarigheden en door de gezonde humor in hun kostelijke avonturen onze jonge lezers prettig zullen bezighouden. De geschiedenis lijkt op sommige plaatsen wel wat onwaarschijnlijk, doch dit doet weinig ter zake. Neutraal.

P. B.

Kunstbücher als Festgeschenke

Herausgeber Dr. h. c. Alexander Koch

Einzelmöbel und neuzeitliche Raumkunst
Eine umfangreiche Sammlung von Musterbeispielen gediegenster Einzelmöbel und Schmuckstücke neuester Geschmacksrichtung nach Entwürfen erster Künstler. Quartband mit über 200 groszen Abbildungen und Kunstbeilagen. Neuerscheinung 1930. Preis in Leinen elegant gebunden . . . RM. 22.—

1000 Ideen zur künstlerischen Ausgestaltung der Wohnung
Quartband von 210 Seiten mit etwa 250 Abbildungen, dabei 20 ein- und mehrfarbigen Kunstbeilagen, sowie kurzem einleitenden Text. In gelblich Ganzleinen mit Titelprägung in Rot RM. 20.—
Vorzugs-Ausgabe weisz echt Japan mit reicher Goldprägung RM. 25.—

Das Haus eines Kunstfreundes
Das Haus des Herausgebers, Dr.-Ing. h. c. Koch, Darmstadt, in seiner Gesamtarchitektur den wichtigsten Wohnräumen sowie der Gartengestaltung und seiner Sammlung an Bildern und Plastiken. 150 grosze Abbildungen mit farbigen Beilagen und beschreibendem Text von Graf Kuno von Hardenberg. In Ganzleinen gebunden RM. 24.—

Farbige Wohnräume der Neuzeit
Preisgekrönte Entwürfe und ausgeführte Räume in 140 farbigen und schwarzen Abbildungen. Mit Einführungsworten des Herausgebers und Geleitwort von Wilhelm Michel. Grosz-Quart mit 106 Tafeln und 32 Textseiten Gebunden RM. 48.—

Das schöne Heim
Ein textlicher Ratgeber für die Ausgestaltung und Einrichtung der Wohnräume. Unter Mitarbeit von etwa 30 Kunst- und Fachschriftstellern herausgegeben von Alexander Koch. In reich ornamierten Einband RM 10.—
Vorzugs-Ausgabe in echt Japan mit Goldprägung RM. 20.—

Verlagsanstalt Alexander Koch G.m.b.H. Darmstadt SW 47

N.V. Van Loo's Wijnhandel, Arnhem, Tel 24771
Oud betrouwbaar adres voor BORDEAUX-, RIJN- EN MOSELWIJNEN. — MISWIJN.

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)
Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Stelt U belang in:
„De katholieken en het evolutievraagstuk"
„Katholieke moraal en rasverbetering"
Tientallen andere actueele vraagstukken
?
Vraagt een proefnummer van
„HET SCHILD"
Postbus 39 Schiedam. — Reeds 10000 ab.

N.V. Provinciale IJzerhandel
Willemsplein 7-8 - Arnhem - Tel. 23598
Huishoudelijke Artikelen,
Gereedschappen en IJzerwaren.
Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied
Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres
in gemaakte goederen

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. No. 19. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

Iets over gebieden of verbieden aan kinderen en anderen. De meeste menschen kunnen dat niet: ze prikkelen veel meer tot verzet dan wel dat ze brengen tot blijde onderworpenheid. Er hoort veel zelftucht en nog meer kennis van kinderen toe om goed te kunnen bevelen. Het hoofdartikel toont dat heel duidelijk. W. E. Froger vertelt weer door, over al de voordeelen der verkennersbeweging. Misschien komt er ook wel eens 'n ander jeugdvormer, die het niet heelemaal eens is met deze actie. Een derde artikel naar aanleiding van de tentoonstelling te Rotterdam vertelt een en ander over school en leven van de Sovjet-unie en over de z.g. pioniers. De Architect Jan van Dongen legt uit, wat er voor de aesthetische opvoeding tehuis kan gedaan worden: in dit tweede vervolgartikel wordt plaatsing, vorm etc. van schoorsteenen binnenshuis besproken. Over de onkuischheid van kinderen volgt 'n goed artikel een harde waarschuwing aan 't adres der ouders. Eén onvoorzichtigheid van ouders is dikwijls voldoende om 'n kind voor goed te bederven. Eenige zeer practische wenken bij kinderverlamming worden hier afgedrukt.

ZO EVEN VERSCHENEN:

SINT AUGUSTINUS

Cultuurbeschouwingen door

C. R. DE KLERK

Het belangrijke geestelik werk van dit jaar.

MET EEN KEUR VAN VRIJWEL ONBEKENDE VERTALINGEN UIT ALLE WERKEN VAN DEN H. AUGUSTINUS.

Prijs: in artistiek omslag 1.75 gld.; in fraai linnen Stempelband 2.50 gld.

Bestel nog heden bij Uw Boekhandelaar of rechtstreeks bij de uitgevers.
POSTREKENING 141397

UITGEVERIJ „DE KEMPEN"
— TILBURG —

EEN WONDERMOOI FEESTGESCHENK

VOOR KINDEREN VAN 8—12 JAAR
noemt o.a. het „R.K. Tijdschrift voor Kerk, School, Armwezen en Kinderbescherming", dit **schitterende, kolossale boek.**

N. J. P. SMITH: DE WONDERBALSEM

is inderdaad een begeerlijk bezit voor de jeugd. Het voorname formaat en de 12 grappige platen trekken ieders aandacht.

Prijs in royalen prachtband f 2.90. Bij iederen boekhandelaar verkrijgbaar. — Uitgegeven door de

N.V. Uitgeverij P. D. BOLLE, Koningin Emmaplein 2, Rotterdam

Prospectus gratis op aanvraag.

Fa. W. VAN ROOY & Zn. - BREDA - Tel. 735
VULHAARDEN, KACHELS, FORNUIZEN.

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

CAREL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

N.V. EUREKA's BAKKERIJEN - NIJMEGEN — HET BESTE BROOD MET 10% KORTING
DE FIJNSTE KOEKJES, GEBAK EN BONBONS. — ZEER CONCURREEREND.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

J. LIGTHART-BERKEL - Tilburg - Leonardstraat No. 5
Groothandel in vleeschwaren, Speciaal levering aan kloosters en gestichten.

S. MENHEERE-DUSEE - TILBURG BOUWMATERIALEN, WAND- EN VLOERTEGELS, SANITAIREN
Kantoor: Molenstraat 144 - Telefoon 1058 Magazijnen: Besterdstraat 3 - Rosmolenplein 36

Katholieke Pedagogen
Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden.

Reeds verschenen:
H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:
Leidraad voor Katholieke Scholen
Vertaling en inleiding van Pr. WOLTERS
In soepel kartonnen band .... f 2.25
BERN. OVERBERG.
Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht
Vertaling van L. KNUVELDER
Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 3.50
Thans verkrijgbaar:
LUDWIG AUER:
Nieuwe wegen naar 't oude doel
„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".
Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 2.25
Uitgaven:
Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg
Ook in iederen degelijken Boekhandel

Firma Wed. J. A. Wouterlood v. Doesburg & Zn
WIJNHANDEL
N. Ginnekenstraat 22 — BREDA
Telefoon No. 354.

Eerste klas Banketbakkerij
Theo van Aerde
Korte Burchtstr. 14
Nijmegen
Telef. 1824

Coöperatieve Melkinrichting
„St. Petrus"
Willemstraat
Eindhoven, Tel. 87
Centrale Fabriek te Son
Telefoon 2.
Gerechtigd tot het voeren van het Rijksbotercontrôle-merk.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Uitgaven van Foreholte te Voorhout

St. Nicolaas-Cadeaux

ST. THERESIA VAN HET KINDJE JESUS door Gaëtan Bernoville.
Ingenaaid f 250 - Gebonden f 3.50.
VOOR GODS AANSCHIJN door Nils Beskow.
Ingenaaid f 2.40 - Gebonden f 3.20. (5e druk).
GODS WEGEN door Nils Beskow.
Ingenaaid f 2 4J - Gebonden f 3 20
ST. AUGUSTINUS door Giovanni Papini.
Ingenaaid f 5.50 - Gebonden f 6.50.
ANNIE DE GUIGNÉ door Et. Mar. Lajeunie O.P.
Ingenaaid f 2.00 - Gebonden f 2.90.
JONGE HELDEN door H. Schilgen S J.
Prijs per exemplaar f 1.00.
WARE HELDEN door Etha Fles.
(Drie Heiligen Levens) Per exemplaar f 0 75
DOKTER EN PUBLIEK door Dr. W. B Huddleston Slater. Deel I en deel II. Per deel:
Ingenaaid f 2.50 - Gebonden f 3.25.
HET LEVEN ANTWOORD, door Marie Koopmans.
ngenaaid f 2.50- Geb onden 3. 50

Vraagt onzen Catalogus!!

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
UITGEVERIJ „FOREHOLTE" TE VOORHOUT

Zoo juist verschenen:

J. Kleijntjens S. J. en
Dr. H. H. Knippenberg

VAN GODEN EN HELDEN

MYTHEN EN SAGEN VAN GRIEKEN, ROMEINEN EN GERMANEN.
ACHTSTE DRUK
Geïllustreerd
PRIJS, ING. . F 1.90
GEBONDEN . - 2.25

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN — DEN HAAG

De beteekenis van het christelijk gezinsleven voor de toekomst van Nederlandsch-Indië

Een Koloniaal-Maatschappelijke Studie

door

Mr. H. SCHAAPVELD

Uitgevoerd op opdikkend papier,
formaat 16×14½ c.M. Groot 32 bladzijden.

Prijs per exemplaar f 0.60.

De conclusie van schrijver is, dat wanneer ook niet de katholieke huwelijksopvatting n.l. het monogame huwelijk zonder echtscheiding bij de inlandsche bevolking in Ned. Indië gaat doordringen, opdat door het voorbeeld daarvan ook bij de Mohammedaansch blijvende gezinnen de gezinsband verstevigd worde en het aantal echtscheidingen afneme, de opbouw van een modernen staat in Ned.-Indië met een daarbij behoorende economische ontwikkeling op zeer groote bezwaren zal stuiten.

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

GERESERVEERD VOOR
FIRMA M. KROPMAN
HAZEKAMPSCHEWEG 30
NIJMEGEN
▼

Vermijdt teleurstelling.
VRAAGT BONBONS FINS
Levering uitsluitend aan Particulieren, Hotels, enz. Prijscourant op aanvraag. Gebr. Smits, Bonbonfabrikanten. Telefoon 721, Breda

Fa. A. SCHREURS—A. DAAMS
v.h. Fa. Stutz — HOFFOTOGRAAF
Veemarkt 19, Breda, Tel. 852 - Zomerstr. 34, Tilburg, Tel. 641

STOFFENMAGAZIJN „DE LELIE"
TOLBRUGSTRAAT 1 hoek Nieuwstr.
BREDA.

Frans de Kort, Torenstraat 27 en 29
En Gros BREDA En Detail
Handel in Land- en Tuinbouwzaden, Kunstmeststoffen en Tuinbouwgereedschappen. Tel. Int. 661
Catalogus op aanvraag gratis.

No 23 1 DECEMBER 1930 25 CENT

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN
EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

ALBERTUS MAGNUS

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

STORM OVER RUSLAND

samengesteld door Dr. Hein Hoeben in samenwerking van de R.W.P. en den bekenden Ruslandkenner Dr. Jos. Froberger.

DE PRIJS IS 35 CENT. Iedereen moet deze brochure lezen!

Uitgave van DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE, TILBURG

INHOUD.

Het volledige auteursrecht van alle artikelen in dit tijdschrift berust bij de Uitgevers. Nadruk verboden.

L. J. M. Feber : . . *Verhalen uit het verre Oosten*

H.H. : . . . . *De Oostenrijksche Jongeren*

F. H. . . . . *Het Land aan de Kim*

Dr. H. v. d. M. . . . . . . *Scheppende beloften*

Jos Vandervelden . . *Anton van de Velde's Tijl*

F. M. . . . . . . *Athanasius in de groote stad*

P. Placidus O.Cap.: *Maarschalk Foch en de Oorlog*

UIT BOEK EN BLAD :

De Vrije Bladen. — Deutsche Kunst und Dekoration.

VERSCHEIDENHEDEN :

Sinclair Lewis : Nobelprijs voor Letterkunde 1930. Pirandello heeft genoeg van Europa. — Rjepin en Tolstoi. — Agatha Christie hertrouwd. Haar mysterieuze verdwijning in 1926.

N.V. Distilleerderij J. J. Seba, Arnhem
Advocaat- en Bitterfabrikanten,
Wijnhandelaren, Importeurs van Cognac.
Staan Eén Boven Allen.

TURKENBURG's
ZAADHANDEL
BODEGRAVEN

Landbouwzaden
Groentezaden
Bloemzaden
Vraagt prijscourant

M. BAKKEREN
AANNEMER
Kantoor en Werkplaatsen
Nijverheidssingel
Breda.
Telefoon No 320.

EDUARD VAN WEES
R.K. Boekhandel
Boekdrukkerij
BREDA.

FREEWHEELING CAR
Studebaker
Eenig op de wereld.
FIRMA P. OTTEN
Havermarkt 18—21—23—25.
Telefoon 213 BREDA.

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

SERVA RIJWIELEN - Nieuwlandstraat 1, Tilburg

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers.
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen)

J. B. VERMULST-SCHEFFER - Strijpschestraat 23d - EINDHOVEN
AGENTSCHAP GILLET MOTOREN — KESTEIN'S EAK RIJWIELEN
Soliede personen gemakkelijke betalingsconditiën.

NEUIGKEITEN.

Eine Klug-Biographie. Ignatius Klug. Ein Werden und Wirken. Dargestellt von Hermann Josef Klug. Ganzleinen M. 6.—.
Das Reich der Werte. Von Dr. I. Klug. Mit einem Geleitwort von Hochschulprofessor D. Eppendorfer. 166 S. Ganzleinen Mk. 4.80.
Joseph und seine Brüder. Kulturhistorische Erzählung aus biblischer Zeit. Von Vinzenz Zapletal. Kart. 2.85. Ganzleinen 3.85 R.M.
Parzival. Roman. Kart. 3.85.
W. **Shakespeares.** Sonette. **Lied an die Schönheit** von Beatrice Barnstoff Frame. Kart. 4.-. Ganzl. 5.80 R M.
Der göttliche Schmerz. Von Francis Jammes. Kart. 3.50. Ganzl. 4.50.
Die Glückliche Ehe. Ein ethischer Lebensführer. Von Dr. F. E. May. 195 Seiten und sechs Bildern. 2. Auflage. Mk 3.50 Ganzleinen Mk. 5.—.
Mehr Sonne. Ein Buch der Lebensfreude Von Dr. F. E. May. 155 S. u. II Bildern. Ganzl. Mk. 5.—.
Um dein Lebensglück. Ein Wegweiser durch die modernen Sexualfragen. Von Dr May. Ganzl. 5.—.
Ihre Wege nach Rom. Eine Apologie des kath. Glaubens aus Konvertitenmund. Von Adrian. Werburg. 318 Seiten. Ganzleinen Mk. 6 50.

Verlangen sie unseren illustrierten WEINACHTSKATALOG

Verlag Ferdinand Schöningh
PADERBORN.

HET BOEK VAN DE PERS
DOOR
JOHN KOOY
MET 52 ILLUSTRATIES
IN OMSL. f 2 90, geb f 3.90

Een zeer belangrijk en boeiend boek, dat een uitstekend overzicht geeft over alles wat samenhangt met de wereld van de drukpers en van de krant. Een onderwerp dat zeer actueel is en daarom zal dit boek voor de jeugd en voor den oudere een prachtig St. Nicolaasgeschenk zijn.

Dr. H. van der Mark besluit zijn interessante en uitvoerige critiek op dit boek in **Boekzaal der geheele Wereld** met de woorden:
„Het beste en meest actueele deel uit de serie „Door Alle Eeuwen Heen".

W. DE HAAN - UITGEVER - UTRECHT

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003

Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

H. BOOGERS-VAN HOORN
DEMER 10 EINDHOVEN
Specialiteit in Bedden en Matrassen.

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc. uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Uitgaven van Foreholte te Voorhout

St. Nicolaas-Cadeaux

ST. THERESIA VAN HET KINDJE JESUS door Gaëtan Bernoville. Ingenaaid f 250 - Gebonden f 3.50.
VOOR GODS AANSCHIJN door Nils Beskow. Ingenaaid f 2.40 - Gebonden f 3.20. (5e druk).
GODS WEGEN door Nils Beskow. Ingenaaid f 2.40 - Gebonden f 3.20
ST. AUGUSTINUS door Giovanni Papini. Ingenaaid f 5.50 - Gebonden f 6.50.
ANNIE DE GUIGNÉ door Et. Mar. Lajeunie O.P. Ingenaaid f 2.00 - Gebonden f 2.90.
JONGE HELDEN door H. Schilgen S.J. Prijs per exemplaar f 1.00.
WARE HELDEN door Etha Fles. (Drie Heiligen Levens) Per exemplaar f 0 75.
DOKTER EN PUBLIEK door Dr. W. B. Huddleston Slater. Deel I en deel II. Per deel: Ingenaaid f 2.50 - Gebonden f 3.25.
HET LEVEN ANTWOORD, door Marie Koopmans. ngenaaid f 2.50- Gebonden 3.50

Vraagt onzen Catalogus!!
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
UITGEVERIJ „FOREHOLTE" TE VOORHOUT

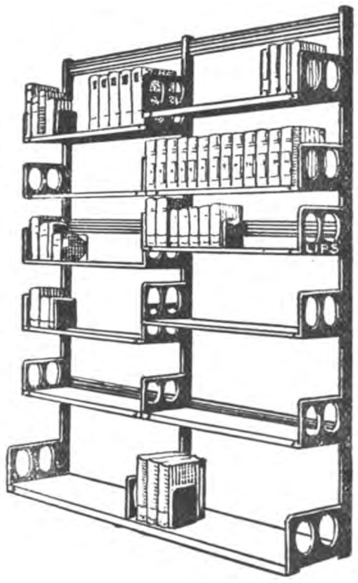

LIPS HANDIG VERSTELBARE

BOEKENSTELLINGEN

IN ELKE LENGTE

LICHT, SIERLIJK, ENORM STERK.

Fa. P. v. d. WEEGEN & Zn., Tilburg

TIMMERFABRIEK

Briefadres: GASTHUISSTRAAT 48.

BAHLMANN & Co - NIJMEGEN

K. Burchtstraat hoek Broerstraat

Solied adres voor Heeren- en Kinderkleeding

Steeds groote keuze. - Nieuwste modellen.

Zeer voordeelige prijzen.

Specialiteit „PRIESTERKLEEDING".

FABRIEK VAN MACHINALE HOUTBEWERKING

„DE MARK"

JACQ. VAN GROENENDAEL — BREDA

Alle timmerwerken, speciaal kerkbanken, kerkstoelen, schoolbanken enz.

Fa. Vermeulen & Bloem

Waalsteenfabrikanten

te Beuningen bij Nijmegen.

Tel. 3. Fabriek te Deest gem. Druten.

N V. „Jacobine-Hollandia"

v/h MERKX & BOERBOOM

NIJMEGEN

Weezenlaan 71 -. Tel. 2197

Centrale—Verwarming

Sanitaire Installaties.

Vraagt kosteloos plan en prijsopgave

STOOMEN **L. C. ROELOFF - BREDA** VERVEN

Fabriek Balfortstraat 59-63, Telef. 16-19 — Winkel Markt 41, Telef. 431

Firma Alph. van Laarhoven - Het aangewezen adres voor goud, zilver, doublé, alpacca. - Klokken, Horloges, Luxe Klokjes. - Eigen reparatie-inrichting.

VISCHMARKT 8 BREDA

Electr. Koekfabriek „Het Zuiden" Eindhoven

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

GOEDKOOP ROOKEN **HERMANS Sigarenhandel** Stratumseind 36 A EINDHOVEN

VRAAGT PRIJSCOURANT Zendingen van 300 stuks franco over het geheele land.

VICTORIA-WATER

OBERLAHNSTEIN

Heeft gunstigen invloed op de spijsvertering.

VERHALEN UIT HET VERRE OOSTEN.

Annie Salomons

Om te beginnen wappert de vlag van den titel wat al te breed over de lading van dezen bundel vertellingen uit — Het Verre Oosten is heel 'n wereld; daarbij vergeleken is, volgens Collin Ross, Europa maar een schiereiland van Azië. En de Europeesche mensch zal goed doen, ten einde zich niet al te pijnlijk in de verhoudingen te vergissen, met zich van het schiereilandschap van zijn werelddeel wél-bewust te zijn. Daarnaast is Medan met inbegrip van zijn achterland, waar de schielijke schrijfster haar vluchtige ervaringen heeft opgedaan, maar een deel van Indië, welk Indië op zijn beurt niet meer is dan een deel, en geenszins een leidend deel van het Verre Oosten. Wel zijn ter Oostkust van Sumatra exemplaren van verscheidene groote Aziatische volkeren saamgestroomd onder de aantrekkingskracht van Europeesche activiteit, maar het is een open vraag, of en in hoeverre deze landverhuizers hun respectievelijke volkeren en dezelver karakters en kwaliteiten representeeren. Deze vraag open zijnde, zij in ieder geval vooropgezet, dat dit boek moet worden genomen zonder zijn eenigermate pretentieuzen titel.

Bizonder belangwekkend is de groote hoop van deze vertellingen niet. Een enkele uitzondering daargelaten, dringt zich na lezing en herlezing dezelfde vraag op als bij minstens driekwart van onze vaderlandsche litteratuur — de vraag natuurlijk: waarom is dit alles nu eigenlijk geschreven en gedrukt? Deze vertelsels komen bijna nergens boven het anecdotische uit. De schrijfster heeft een zekeren zin voor het komische, dat zij, natuurlijk, in zelfgerustheid weet te beschouwen met een air van cultureele superioriteit. Maar het schijnt ons een zeer bedenkelijk procédé toe, om, met een zekere mate van vlotte en handige schrijfvaardigheid toegerust, allerlei Indische moppen en grollen uit te rekken tot de lengte van een vertelling. Wanneér daar al iets geestigs aan viel te bekennen, gaat dit jammerlijk naar de maan, zoo gauw het, bij het volpennen der bladzijden, boven zijn elasticiteitsgrens wordt belast. Geestigheid en geladenheid hooren bij mekaar, overal en altijd; en geladenheid en bondigheid ook — althans waar dit genre wordt beoefend door gewone menschen, die meenen litteraire blijken van de geladenheid van hun gemoed of hun geest te moeten geven. Zondigen ze tegen de bondigheid, dan ontlaadt de geladenheid zich bij weinig effectieve stukjes en beetjes en worden ze vervelend. De meeste van deze verhalen, in het bizonder, die welke als geestig zijn bedoeld, zijn vervelend. Op een paar lofwaardige uitzonderingen komen wij straks terug.

Wij zullen ons wachten voor de onvruchtbare methode, om van een auteur altijd datgene te eischen, waaraan hij krachtens zijn „houding'' en stijl naar geest en kunst, net niet voldoet. Wij houden, in dit geval, onze bizondere verlangens naar het monumentale en synthetische en uit dien hoofde imposante in toom. Wij geven grif toe, dat ook in het anecdotische genre machtig schoone gewrochten mogelijk zijn. Maar dan moet de anecdote met haar luchtig en vluchtig spel een dieper grond, een verdoken verweving der dingen suggereeren, die dóórstraalt door het los verteld geval. Dan moet de anecdote minstens representatief zijn voor de menschen en de omgeving en de verhoudingen, waarin zij zich afspeelt. Dit nu is met verreweg de meeste dezer verhalen niet het geval. Zij komen niet boven hun gegeven uit; zij schrijven 't niet uit naar zijnen zin; het blijft bij het geval zonder meer. De meeste dezer vertelsels zijn vlak; zij bereiken het plan van een Justus van Maurik. Alleen zijn ze beschaafder van toon en van verzorgde literaire factuur. Dát kan trouwens gauw! En wat de litteraire verzorging aangaat, de vloeiende volzin,

Collin Ross

met, voor het uiterlijk althans, de wel afgemeten aanhef en stijging en val en uitvloeiing, niet ál te gespannen voor de consumptie door het letterlievend publiek en anderzijds niet te voddig en te slap in de rythmische lendenen, dáár is de schrijfster van thuis als de beste. Als de beste wel te verstaan van de vaderlandsche litteraten, die aanzeulen achter tachtig... in den jare 1930, met een halve eeuw gelegen heid om tot bezinning te komen, met het groote cataclysme tusschen toén en nu. Als schilderijen in de verf, zoo zijn de meeste dezer verhalen in de litteratuur, in de

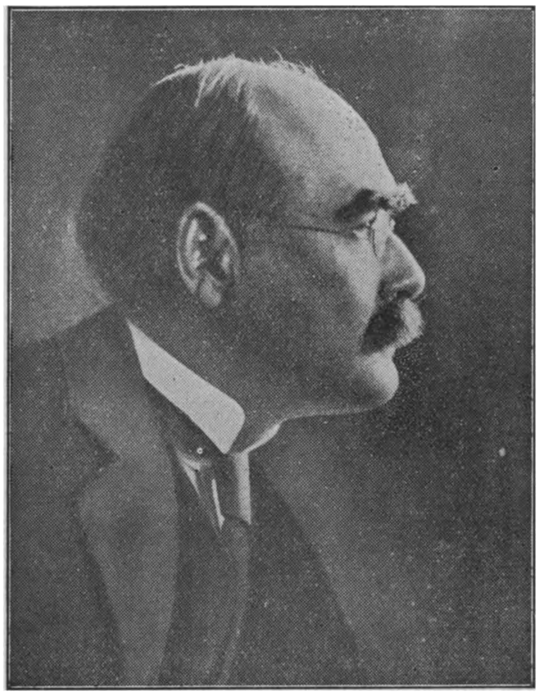

Rudyard Kipling

woordkunst, en niet eens in een hoog soort woordkunst blijven steken. Het zijn verhaaltjes gebleven; het is geen door macht van bezielende herschepping bloeiend leven geworden. Vergelijk deze vertelsels met de verbeeldingen van een Augusta de Wit in de zuivere oogenblikken, waarin zij niet aan de bezoekingen der woordkunstigheid ten prooi is; vergelijk ze met de ondefenieerbaar waarachtige atmosfeer van Kipling's Jungle-boeken en de krachtdadige vitaliteit van diens ***Solotiers Three***, en voel hoe weinig ze met het Verre Oosten, met de levende werkelijkheid van het Verre Oosten te maken hebben. Het is kaal en schamel, vlak en oppervlakkig, geen leven maar litteraire radheid en gladheid zonder meer; het getuigt van hetzelfde woordkunstig handwerk, waarmee de epigonen van tachtig bezig waren heel onze litteratuur in den grond te schrijven, toen de alles schijn en camouflage verscheurende catastrophe losbrak. Die vaardigheid in het schrijven — wij zeggen niet: in het verbeelden — is hier zoo groot, zoo ijzingwekkend en hopeloos groot, dat men onder het lezen snakt naar onvolkomenheden, naar onbeholpenheden, in het horten en stooten en stamelen waarvan de harteklop van een warm voelend en hevig levend mensch te voelen is.

De meeste dezer verhalen vertellen van gebeurlijkheden, die zich afspelen in de contactzone tusschen blank en gekleurd. Nieuwe perspectieven worden hier echter niet geopend. Over de verhouding van den assistent tot het koelievolk naar omlaag en tot zijn „geweldige'' van een administrateur naar omhoog, van het door heimwee aangeknaagd jongmensch tot zijn natuurlijk gracieuze en docie le en naar den oosterschen bloede zoo zuiver beschaafde huishoudster, van den verloopen blanda tot genever en whiskey, over de schrikkelijke wraaknemingen waarin gezegde concubine's de geladenheid harer jaloersche gemoederen plegen uit te vieren aan lijf en leven van onschuldig in de warnetten der oostersche complicaties infladderende Europeesche vrouwen — over al deze zaken en situaties en gebeurlijkheden is al zooveel verteld, zooveel gelitteratuurd, zelden vaardiger en handiger en meestal ook niet veel slechter dan door de schrijfster dezer verhalen is gedaan, dat dezelve, zooals wij reeds zeiden, evengoed ongeschreven hadden kunnen blijven. Men krijgt zeer sterk den indruk van grootendeels met maakwerk te doen te hebben.

Naar onze meening is de wordingsgeschiedenis dezer vertellingen een eigenaardige en bedenkelijke en tegelijk teekenend voor de houding, die men in zekere artistiekerige en hevig cultureerende kringen meent te moeten aannemen. Er gaat van het vroegere werk van deze schrijfster een bepaald irriteerenden invloed uit; onuitgesproken ventileert het een pretentie van wereldwijsheid, van intellectualistische superioriteit, van te behooren tot wat zich in alle bescheidenheid de intellectueele reserve der natie noemt. Ook was zij zoowel met haar lyrische ontboezemingen als met haar levensverbeelding, of pogingen daartoe, altijd haar ervaringen, haren staat van rijpheid,

een eind vooruit. Als bakvisch pleegde zij verzen waar het publiek van dien tijd van omver viel; met de universiteit in het verschiet, of ternauwernood over den drempel, had zij het meisje-studentje, toentertijd een heel fenomeen op ongewisse wegen al van alle kanten dóór. En natuurlijk verwerkte zij hare bevindingen en vooral niet te vergeten voorloopige veronderstellingen, tot een boek. Ge zijt nu eenmaal niet voor niets in de litteratuur.
Wij kunnen ons levendig indenken, hoe, in welke gesteldheid des gemoeds, in het en fenomenen op een afstand leeren zien, in het verband der groote wereld in het heden en in het verleden. Aldus kunnen zij tot zuiverder waardeschatting komen dan wanneer zij, onder het verslinden van boeken en periodieken „bij'' blijven. Wij stellen ons voor, dat de zeer litteraire Annie Salomons voor weinig mogelijkheden in haar leven tusschen de keerkringen zoo beducht is geweest als voor de mogelijkheid van niet „bij'' te blijven. Zij kan gerust zijn; zij is bijgebleven, heelemaal bij de school, waaruit zij is voortgekomen; zij is daar in

'n Beeld uit het verre Oosten.

besef van welke cultureele roeping Annie Salomons naar het Verre Oosten is gestevend. Zij moet vast besloten zijn geweest zichzelf cultureel en intellectueel en litterair op peil te houden in het verre land van de trivialiteit en den materialistischen wereldzin en andere onbeschaafdheden meer. Men kan dit nobele voornemen bezwaarlijk anders dan hooglijk prijzen. Hoogstens zou hiertegen kunnen worden opgeworpen, dat het saneerend effect eener jarenlange aziatische vereenzaming op verstekelingen en litteraten niet moet worden onderschat. Zij kunnen daarginds de vaderlandsche figuren de Oost volstrekt niet achterop geraakt, zij is ook geen stap verder gekomen.
Overigens heeft zij met het Verre Oosten een niet dan zeer oppervlakkig contact gehad. Haar aanraking heeft zich bepaald tot het contactvlak tusschen Oost en West, dat wij hierboven hebben aangeduid. Zij is niet tot, nu ja, tot de „ziel van het Oosten'' ingegaan. Zij heeft tegen den buitenkant van Oost-Azië, voor zoover vallend binnen haar gezichtskring, aangekeken. Zij heeft dus het leven gezien zooals de naturalisten het gezien hebben, van wie zij artistiek en methodisch familie is. Dat ze, naar het

voorbeeld van de meeste dames, die Indische novellen en romans begaan, hier en daar wat maleisch door haar dialogen spekt, giet haar Inlandsche figuren het bezielde leven niet in. Al zal het groote publiek vinden, dat het op zoo'n moment echt Indisch toegaat.
Van de veertien verhalen komen er twee boven het middelmatige uit, zonder juweelen van korte vertelling te zijn. Het eerste verhaal van de civiel-gezaghebbers vrouw op Halmaheira, die moederziel alleen kind en recht met mannenmoed en vastberadenheid verdedigt te midden van het geweld van benden ontevreden Alfoeren, heeft tenminste iets representatiefs. In de beknoptheid en gebondenheid van een schets synthetiseert het iets van het leven der pioniersvrouw, iets van de natuurlijke superioriteit die aan het blanke individu eigen is, zoolang het zichzelf hoog houdt, in zichzelf en in zijn zedelijke kracht gelooft.
Het beste stuk van den bundel, ook litterair, is het verhaal van de non, die zich offert tot soulaas voor de melaatschen. Wij hebben onszelf bij het vormen van dit, ons oordeel de noodige controle opgelegd, ons vergewist, dat wij onze zuiver aesthetische waardeering hebben losgemaakt van onze ethische instemming. Die twee eenmaal gescheiden zijnde, dit verhaal van zuivere ethisch-aesthetisch twee-eenheid beoordeeld volgens zijn aesthetisch aspekt, geven wij het graag de eer dat het, om te beginnen, is geschreven met groote overtuiging, met sterke inleving in het gegeven, in het offer, dat de vertegenwoordigers van beide rassen, boven zichzelf uit, samenvoert en vereenigt. Het zijn deze sterke overtuiging en inleving waaruit de scheppensvaardige bewogenheid zichtbaar is gegroeid. Dit verhaal leeft in dezen bundel te sterker, omdat de rest vrijwel er op los is geschetst, zonder verdieping, zonder herschepping. Hier wordt een zekere mate van dat plastisch effect bereikt, dat door de beelding van het uitwendige van menschen en dingen het innerlijk gebeuren suggereert — ten slotte de hoogste opgave van het beeldende woord. Hier zijn ook een zekere spanning en geladenheid aanwezig, die niet door gebrek aan bondigheid verwateren, niet in gerektheid, onder het vullen der bladzijden, verloopen. Deze beide verhalen, en vooral het laatste, zijn de eenige, die eenigermate mogen gelden als een verrijking onzer litteratuur over Indië. Al halen ze op geen stukken na bij een poeem als *Orpheus in de Dessa*.
Deze schetsjes, in mekaar gezet volgens het veel gebruikt en feitelijk opgebruikt recept der epigonen van '80, missen atmosfeer; naar aanleiding van het verre Oosten geschreven, is de ziel van het Oosten hen niet in het letterkundig lichaam gevaren. Het leven moet overwonnen worden, eer men het in herschepping kan dwingen tot een tweede bestaan in schoonen vorm. Annie Salomons heeft den geest van het Oosten niet overwonnen; zij is zelfs aan het aanbinden van den strijd niet toe geweest; zij heeft met dien geest ternauwernood aanraking gehad. Anderen, grooter en rijker en wijdscher van geest, hebben zich een menschen leven lang verzonken, om dat contact te vinden, om dien strijd te bestaan, om heer te worden over de Oostersche ziel. Annie Salomons heeft gemeend het in een paar Medansche jaren, met het Oosten klaar te kunnen spelen, zoo ras als bijvoorbeeld als met de psyche van het meisje-studentje van een paar decennia geleden. Het gevolg is zichtbaar aan haar vertelseltjes — ze zijn vlak en oppervlakkig, ze draaien rond den buitenkant van het verre Oosten heen, waarmee ze bitter weinig te maken hebben — ondanks hun Indische ensceneering.

L. J. M. Feber.

---

[1]) **Annie Salomons**,
VERHALEN UIT HET VERRE OOSTEN.
Goede en Goedkoope Lectuur, Amsterdam, 1930.
(19×12,5) 207 blz. Geb. f 3.50. — **Bc** —

DE OOSTENRIJKSCHE JONGEREN.

Julius Haidvogel

Leopold Steiner laat zeven jongeren uit Oostenrijk in dezen novellenbundel [1]) aan het woord komen om hun de positie der groote beroemdheid te ontsluiten. Wij willen hiertoe ook het onze bijdragen door naam en geboortejaar aan te geven; de volgorde kan tevens gelden als 'n voorloopige waarde-bepaling: Friedrich Schreyvogel, 1899; Carl Julius Haidvogel, 1891; Mühlgrabner, 1901; Guido Zernatto, 1900; K. H. Waggerl, 1897; Josef Robert Harren, 1896; Paul Anton Keller, 1897.
De uitgave dezer zeven novellen of schetsen beteekent niet de stichting van een literaire school

of de uitvoering van een letterkundig program. Ook zijn het niet de eerstelingen van een ontontwakend talent, daar bijna allen reeds boeken publiceerden, die eigenlijk, beter dan deze novellen, de signatuur van hun schrijvershand dragen. Veel opmerkelijks valt er van dezen bundel dan ook niet te zeggen. Hij is zelfs niet eens doorpolsd van een hartstochtelijke beleving en minder nog modern van accent, in de beteekenis gelijk wij gewoon zijn er bij ons aan te geven. Wel zijn hier menschen aan het woord, die goed 't schrijversvak verstaan, die scherp en raak hun indrukken weten weer te geven, die de gave bezitten een oorspronkelijk gegeven op een oorspronkelijke wijze uit te werken, die het levensrhythme van den modernen tijd ten volle aanvoelen en begrijpen.

Haidvogel is vertegenwoordigd — we volgen den inhoud van het boek — met een grotesk verhaal, dat we het liefdesavontuur van een primitief zouden kunnen noemen.

Josef Harrer

Harrer vertelt over de eerste samenkomst van een verliefd paartje onder het ruischende loover der boomen, maar geeft tevens een zeer realistische visie van heel het concrete alledaagsche leven.

Na een halve pagina over Ernst en Grita laat hij zijn kaleidoscopische rolprent afdraaien met een suizelende snelheid en toont ons in zijn korte, jagende zinnen wat er zich zooals afspeelt op dit ondermaansche, hetgeen hij steeds in verband tracht te brengen met den draad van z'n relaas. Het is wel de moeite waard dit litteraire procédé even te illustreeren.

„Grita, wilt gij mijn vrouw worden?"

Zij laat het hoofd zinken. Haar mond raakt zijn haren. Zij fluistert een woord: Ja."

„Ja, ja, ja."

Wachtende blikken, gebalde handen......

„Ja..."

„Gij hebt dus den juwelier vermoord?"

„Ja."

„Waar is mijn dochter? Hebt gij haar naar het bordeel gesleept?"

„Ja!"

„Zult gij mij altijd trouw blijven?"

„Ja!"...

„Gij hebt de handteekening van uw vader nagemaakt. Bekent gij, dat dit uw onderteekening is?"

„Ja!"

„Gij wilt dus probeeren het vlieg-hoogterecord te slaan?"

„Ja!"...

„Hebt gij van harte berouw over uwe zonden?"

„Ja!"

„Zult gij de vrouw, die gij voornemens zijt te huwen, altijd trouw blijven, haar steeds voor kommer en verdriet bewaren, met haar voorspoed en tegenspoed deelen, haar nooit in den steek laten?"

„Ja!"

Paul Anton Keller

„Gelooft gij, dat ik talent heb om eens een groot kunstenaar te worden?"

„Ja!"

„Gelooft gij aan de onsterfelijkheid der ziel?"

„Ja!"

„Zult gij...... Gelooft gij...... Wilt gij...... Zoudt gij... Hebt gij...... Kunt gij........ Belooft gij... Hoopt gij..."

„Ja...... ja...... ja...... Jaaaa!"......

Keller stond een jachtverhaal af, waarin hij met een fijne ondergrondsche psychologie eenparallel trekt tusschen de jacht van den mensch op het dier en de jacht van den man op de vrouw, beide geboren uit denzelfden drang naar bezit en genieting, beide zelfzuchtig tot in de uiterste consequenties.

De meest gave novelle is de van alle erotiek vrije bijdrage van Mari Mühlgrabner, die midden uit het gewone, normale leven is opgebloeid als de teere vrucht van het verlangen naar moederweelde. De dichter, die houtvester wordt en een eenvoudig meisje trouwt, laat zijn hoofd niet op hol brengen door de knallende leuzen zijner kunstbroeders, die heel het maatschappelijk leven hervormen willen, die een nieuwe aarde willen scheppen, maar die vergeten, dat ze daarmee eerst in hun eigen hart moeten beginnen.

Maria Mühlgrabner

In ideologisch opzicht geeft Fr. Schreyvogel de toon aan, terwijl hij ook in de technische uitwerking zijn eigen wegen gaat: hij schijnt trouwens de aangewezen leider dezer jongeren te zijn. Zijn novelle speelt in de toekomst op de blootgelegde kuststrook van de Middellandsche Zee, wier spiegel door de afdamming van de Straat van Gibraltar en de Gouden Hoorn aanmerkelijk gedaald is. In dit nieuw land is een vrouwenrepubliek gesticht, waar de mannen hoogstens geduld worden en zeer spaarzaam vertegenwoordigd zijn. De diepe verachting van deze vrouwen voor de heeren der schepping is niet bestand tegen de verlokking van den hartstocht:

Friedrich Schreyvogel

ook deze vrouwen hebben het eeuwig vrouwelijke bewaard en als dit haar duidelijk wordt op den feestavond van het vijf en twintig jarig bestaan van de republiek, betreden ook zij weer den ouden en altijd nieuwen weg der liefde.

K. H. Waggerl

Waggerl schildert ons het tragische leven van een landlooperspaar: Thomas is blind, Maria misvormd. De man komt in een kliniek terecht waar hij een operatie ondergaat, die hem het licht der oogen terugschenkt. Om haar mismaaktheid vreest zijn vrouw, dat hij haar in den steek zal laten, daar hij haar voor mooi en schoon houdt. Deze gedachte is haar ondragelijk en zij laat zich stil neerglijden in het donkere water. Thomas, die haar lijk niet herkend heeft, trekt wederom de wijde wereld in op zoek naar zijn schoone vrouw.

Guido Zernatto beschreef den zedelijken ondergang van een braaf en vroom jongmensch die eigenlijk priester had moeten worden. Zijn makkers nemen hem mee naar een dorpsfeest, waar een „vamp'' hem zijn onschuld ontrooft. Heel zijn persoonlijkheid wordt als het ware gespleten; al het goede vloeit uit hem weg, alleen het slechte blijft over. Dan komt hij tot bezinning en hij tracht de twee deelen zijner persoonlijkheid weer met elkaar te vereenigen door het meisje te dooden. Als hij dit gedaan heeft in de overtuiging, dat God dit van hem vraagt, gaat hij zich aangeven bij de politie.

Guido Zernatto

Wat hier geboden wordt is te beperkt om aan de hand van dit werk dieper op de levenshouding van het zevental te kunnen ingaan. Allen staan oppervlakkig tegenover het leven, welks tragiek ze kennen, maar welks groote en blijvende waarde hun verborgen bleef. Bijna allen huldigen de zedelijke ongebondenheid als de opperste levensdaad en vergeten, dat de mannelijke en ridderlijke zelfbeheersching alleen groot maakt, dat de mensch alleen dan zijn diepsten rijkdom aanboort, als hij zich iets te ontzeggen weet. Toch houdt deze bundel ook beloften in en kan men van eenige dezer auteurs rijper werk verwachten. Zooveel is echter reeds thans zeker: een zedelijke beinvloeding ten goede zal niet van hen uitgaan op het geslagen en zoekende volk van Oostenrijk en de katholieke literatuur is met hun publicaties allerminst gebaat.

H. H.

[1]) **Leopold Steiner,**
DIE 7 JUNGEN AUS OESTERREICH. *L. Staackmann, Leipzig,* 1930. (20×13.5) 229 blz.
— C —

HET LAND AAN DE KIM.

De Roemeen Panait Istrati heeft zich naast zijn landgenoote Princesse Bibesco in de Fransche roman-literatuur een blijvende plaats veroverd. Zijn letterkundige bijnaam van Gorki van den Balkan zegt ons voldoende, waar de kracht van zijn scheppend en beeldend vermogen gelegen is. Van zijn jeugd af is hij 'n overtuigde communist geweest, de warme verdediger van de belangen der arbeiders, uit wier rangen hij zelf voortgekomen is, maar tevens de voorstander van het politieke ideaal der communisten, die alle staatsmacht aan de handen der arbeiders willen toevertrouwen. In deze hoedanigheid werd Panait Istrati op het einde van 1927 door de Sovjetregeering uitgenoodigd, om Rusland te bezoeken: men wilde hem de dictatuur van het proletariaat in werking toonen en verwachtte van hem een gloedvolle propaganda in het buitenland ten haren voordeele. Zeventien maanden heeft hij

Princesse Bibesco

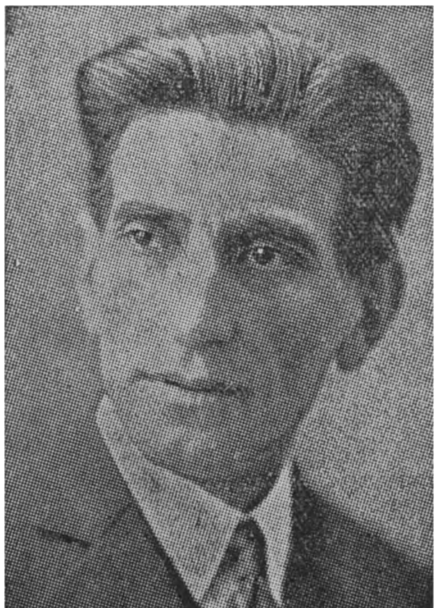

PANAIT ISTRATI

in Rusland doorgebracht. Per trein, per schip, per auto, te paard, per telega doorkruiste hij op staatskosten het heele land in alle richtingen, drie keer reisde hij van Leningrad naar Petrograd op en neer; ook bezocht hij de naburige Sovjet-republieken van de Moldau, den Krim en de Wolga. In de hoogste kringen van de Sovjet telde hij talrijke vrienden en bekenden; hij verstond het Russisch en de ziel van den Rus was voor hem geen gesloten boek. Lang heeft het geduurd, vóór hem de oogen open gingen, voor hij de satanische werkelijkheid zag, voor hij de tegenwoordige Sovjet het bedriegelijke masker harer leugenachtigheid en mensch-onteerende corruptie kon afrukken, vóór hij kon doordringen in de binnenkamers van haar schandelijke bureaucratie. Toen hij ziende geworden was, stond zijn plan vast: uit te schreeuwen over heel de wereld, wat zijn oogen hadden aanschouwd: de waarheid over Rusland in haar barre, brute naaktheid, de verwording van het communistische ideaal der oorspronkelijke leiders onder de tegenwoordige Sovjet-regeering. Nauwelijks een tiende gedeelte van het internationale communistische proletariaat weet precies, wat er in Rusland gebeurt. Zijn eerlijk geweten verbood hem dan ook te zwijgen: al bleef hij ondanks deze pijnlijke desillusie, een overtuigde aanhanger van de ideeën van Lenin en Trotzki. Aan de arme, verdrukte, uitgehongerde en geknoete Russen had hij trouwens beloofd, het ware gelaat van de Sovjet te toonen en hun vlammend woord kon hij niet vergeten: „Uit hetgeen onze bladen over u schrijven, zullen wij kunnen opmaken, of gij in het buitenland uw woord gehouden heb of een schoft bent, gelijk de anderen."
De publicatie van het driedeelige werk over de hedendaagsche toestanden in Rusland — de oorspronkelijke uitgave verscheen in het Fransch en bereikte reeds haar 50ste duizendtal — is een daad van moed en onverschrokkenheid. Panait Istrati beschouwt zich als een geslagene, die getuigenis komt afleggen voor de waarheid

Russische Caricatuur.
Maxim Gorki.

en die de tragische draagkracht van zijn boek ten volle beseft.
„Mijn getuigenis, dat ben ik. Onpartijdigheid ken ik niet. bij mij is geen sympathie en geen antipathie, maar liefde en haat. Wat ik hier naar voren breng zijn *overtuigingen*, die mij duur te staan komen en die mij op een goeden dag het leven kunnen kosten."
Het zou te ver voeren, zoo wij op ieder detail van den rijken en veelzijdigen inhoud moesten ingaan.

'n Groep hongerige boeren en kinderen: een alledaagsch tafereel in 't huidige Rusland.

Het eerste deel is een bondig verhaal van zijn tochten door Sovjet Rusland; in het tweede en derde deel wordt het staatkundige, zedelijke en maatschappelijke leven in de Sovjet-Republieken belicht aan de hand van de koude cijfers der werkelijkheid. Het is een angstwekkende aanklacht van de machteloosheid van het huidige régime der Sovjets over heel de linie, een striemende beschuldiging van de weergalooze corruptie van de hooge en lage Sovjet-ambtenaren, een felle belichting van het sociaal-economisch bankroet der communisten.
Hij geeft een vernietigend en deprimeerend beeld van de Russische volkswelvaart en de Russische rechtspraak; hij schildert ons in navrante tooneelen de zedelijke ontreddering en de hopelooze verwildering der Russische jeugd en het tragische slavinnenlot der Russische arbeidsters.

Russische boeren aan de thee in hun clubhuis.

teekeningenen, de buitengewone steun-bijdragen, die zich in een telkens sneller tempo herhalen. Ook worden de loonen met groote vertraging, soms van meer dan een half jaar, uitbetaald. De wet verbiedt, kinderen te laten werken beneden de 14 jaar. Van de 5.400.000 landarbeiders zijn er 1.300.000 onder de 18 jaar en 638.000 tusschen 11 en 14 jaar. Kinderen van 9 en 10 jaar moeten op het veld 15 tot 16 uur per dag werken, en worden door hun ouders nog afgebeuld, als ze dit bagno willen ontvluchten. Bij de huisindustrie worden zelfs jochies van 4 en 5 jaar gebruikt. De vrouwen moeten hun eer en deugd prijsgeven, als zij werk willen vinden of hun betrekking willen behouden. In de gestichten voor de verwaarloosde jeugd is het een hel van vuil en zonde, van honger en koude, van een onmenschelijke, beulachtige behandeling.

Enkele bijzonderheden uit het leven der communistische arbeidersbevolking, ontleend aan de officieele Sovjet-bladen willen we hier overnemen, om althans eenigszins een idee te geven van den Russischen heilstaat.
De woningtoestanden zijn allerarbarmelijkst met 8 en 9 personen hokt men bijeen in één vertrek; men slaapt op den grond in zijn werkkleeren; de lucht is om te stikken, iedere ventilatie ontbreekt, vaak beschikken drie arbeiders slechts over één bed, die zich dan regelmatig aflossen. De nieuwgebouwde arbeiderswoningen zijn thans reeds bouwvallig en kunnen met de allerellendigste krotten concurreeren. De regeling van de ziekenondersteuning bestaat alleen op papier: een hospitaal met 20 bedden moet voor 8000 arbeiders volstaan. Op de fabrieken worden niet alleen de meest elementaire wetten der hygiene over het hoofd gezien, maar alle beveiligingsmaatregelen ontbreken eveneens, zoodat het aantal ongelukken op de verschillende bedrijven, onrustbarend stijgt. De Russische arbeider bezit letterlijk niets als wat hij aan zijn lijf heeft, hoogstens een bundeltje lompen. Het loon is in doorsnee geringer dan vóór de revolutie en wordt nog aanmerkelijk ingekort door de hooge belastingen, de verplichte in-

De jongens en meisjes groeien daar op voor misdaad en prostitutie en zelfmoorden zijn er geen zeldzaamheid.
De indruk die de lezing van dit werk achterlaat is niet onder woorden te brengen. In onze ziel schreit deernis, bittere deernis, om het rampzalige lot van dit reuzenrijk van verschoppelingen, die zich weerloos buigen moeten onder den knoet der Sovjets, die harder slaat en dieper doordringt dan de Tsaristische zweep. Maar ook stijgt in ons omhoog een onzegbare walging voor de moordenaars van het Russische volk, die met hun klinkende leuzen van sociale bevrijding en cultureele verheffing heel het land hebben neergeploft in een duizel-diepen afgrond van ellende en zonde. Al beoordeelen wij de Russische revolutie in menig opzicht ook anders dan Panait Istrati, toch heeft hij recht op de hulde en de erkentelijkheid van alle welgezinden. Zijn boek is een tijdsdocument van den eersten rang.

F. H.

) **Panait Istrati,**
AUF FALSCHER BAHN, Deel I: 264 blz.
R. Piper & Co., München, 1930. (17.5×10.5).

Deel II: So geht es nicht: 214 blz. Deel III: Russland nackt: 388 blz.
— C —

[1]) **Panait Istrati,**
HET LICHT VAN DE KIM. *E. M. Querido, Amsterdam,* 1930. (19×13) 450 blz. ing. f 6.50.
— C —

SCHEPPENDE BELOFTEN.

Herluf van Merlet, de bekwame en vaardige redacteur van *De Tijd,* was ons voorheen enkel bekend als dichter van droomerige, ietwat zwaar moediggetinte stemmingsverzen. De novelle, die onlangs van hem verscheen, was voor velen dan ook een verrassende openbaring van zijn werkelijk kunnen, van zijn groeiend en worstelend talent onder den drang van 'n nieuwe bezieling.

Herluf van Merlet

Voor vele anderen, ook in eigen kamp, was het boek echter een deerlijke mislukking en het werd onvoorwaardelijk veroordeeld, als een grove blamage voor de katholieke levenshouding van den schrijver. Zeker, ook wij geven grif toe, dat *De Soutane*[1])— zoo luidt de alles-zeggende titel der novelle — geen lichte amusements-lectuur is, geschikt voor Jan-en-alleman. Ook wij hebben het aanvankelijk in twijfel getrokken of Herluf van Merlet er goed aan deed, 't roerend relaas van een hartstochtelijk priesterleven te publiceeren. Maar van den anderen kant meenen wij toch ook de rechten van den schrijver te moeten eerbiedigen in de keuze van zijn onderwerp. Wij raken hier een heel delicate kwestie, die niemand gaarne ex cathedra, met absolute onfeilbaarheid kan en zal oplossen. In ieder land zijn om het uiteenloopend standpunt der critici, katholieke auteurs in het gedrang gekomen. We herinneren hier slechts aan de Fransche romanschrijvers François Mauriac, Emile Baumann en Georges Bernanos, aan den Duitscher Franz Herwig en ten onzent aan de critiek op den realistischen roman van Kees Meekel *De stad des Levens,* Herluf van Merlet koos een zeer teer gegeven en moest dus a priori haast voor velen in den lande een steen des aanstoots worden. Voor ons gaat een katholiek kunstenaar echter vrij uit, als hij bij de behandeling van zijn gegeven katholiek blijft, als hij zich hierbij laat leiden door de eeuwige en onveranderlijke wetten der christelijke zedelijkheid, als hij de zedelijke waarden en onwaarden niet dooreen haspelt, maar de zonde blijft beschouwen als perversie en de deugd als deugd, als hij bijtijds den sluier laat vallen, over dingen, die wij, naar de Paulinische vermaning, niet eens met name mogen noemen, als hij de sfeer van het boek gezond houdt en iedere zinnelijke prikkeling uit den weg gaat, als hij zonder geestelijk nadeel of zedelijk gevaar gelezen kan worden door gave en rijpe menschen. We willen reeds nu verklaren, dat Herluf van Merlet aan deze eischen der katho-kunst getrouw geweest is.

Een Parijsche geestelijke is te zeer ingenomen met z'n uiterlijke zielzorg, zoekt te veel zich zelf, ziet in zijn apostolische roeping alleen een beroep met goede carrièrekansen en mist de stabiele deugdbasis der nederigheid. Het zinnelijke begeeren is tot nu toe bij hem latent gebleven, maar wordt door een onvoorzichtige ontmoeting met een eigenaardige, door schr. psychologisch niet geheel doorwerkte vrouwenfiguur, gewekt en de priester voelt van dat uur af den doem van het steigerend vleesch in al zijn prikkelende hartstochtelijkheid. Hij strijdt, maar met de verkeerde wapenen, half overgegeven, omdat hij niet zegevieren wil. Als hij moe gevochten is, strijkt hij de vlag, verlaat de pastorie en begint een dolersleven van hevige zondigheid. Met een plotselingen ruk is de bekoring over hem gekomen: even snel en even onverwacht zet de springvloed der genade op, om hem mee te voeren naar de reinigende loutering. In een opperste daad van menschenliefde schenkt hij zijn leven weg, om haar van den ondergang te redden, wier zondenkluisters door zijn zedelijke nederlaag nog vaster aaneen gesmeed zijn.

Ook de priester blijft mensch. Het is deze waarheid vooral, die Herluf van Merlet koos als den achtergrond van het psychologische gebeuren, door hem ontleed. Hij deed dit met een opmerkelijk talent. Vele bladzijden zijn van een boeiende, meesleepende spanning: 'n werk van literaire kracht met zwakke en doordringende fragmenten. Al zegt hij de dingen ook met ronde, open woorden, toch wist hij zich 'n beperking op te leggen, zoodat z'n relaas nooit kwetsend werd voor Roomsch gevoel.

Georges Bernanos

De verschillende situaties zijn met een sterk dramatisch talent uitgewerkt, ofschoon de motiveering

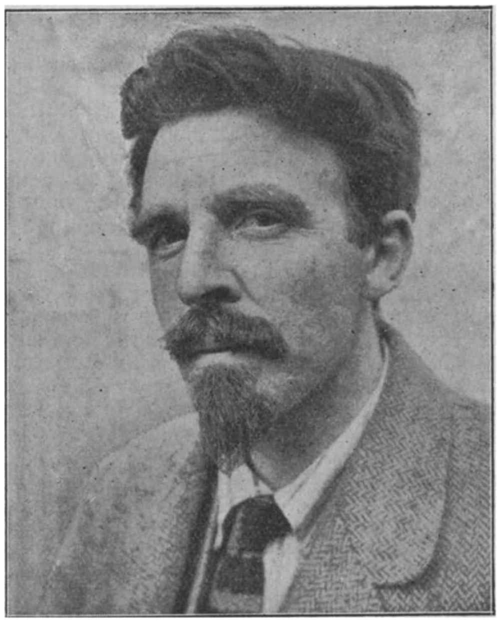

Kees Meekel

der psychologische stijgingen en dalingen, de zieleconflicten niet overdreven doorzichtelijk is. Dit gegeven vergde o.i. een breeder en dieper psychologische ontvouwing als binnen het kader van een novelle mogelijk was.
Ondanks deze onevenwichtigheid is deze overigens gaaf en zakelijk geschreven novelle, rijk aan beloften.
Met dezen eersteling — moed en durf spreken voldoende uit de keuze van het onderwerp — heeft Herluf van Merlet een worp gedaan naar den grooten psychologischen roman, dien hij ons eens schenken zal, wanneer zijn kijk op het leven nog dieper en scherper geworden is en hij de innerlijke samenhangen der bonte levensuitingen met fijner aanvoeling en logischer verstandelijkheid beheerscht en ontleedt.
De Soutane is een boek voor enkelen, die het zullen weten te waardeeren: zij, die het leven kennen, den polsslag van den tijd in eigen levensrhythme voelen meebewegen en voor menschen die 't Diesseits mild en ruim weten te beoordeelen.
En wanneer het in handen komt van iemand, die met het gevaar speelt, zooals abbé Garnot eens deed, zal deze er 'n kracht in vinden, om staande te blijven om den harden strijd der zelfbeheersching uit te vechten tot het einde. Het is een boek, dat zielen redden kan en van hoeveel romans kan dit laatste gezegd worden? *De Soutane* vindt hierin zijn sterkste rechtvaardiging.

Dr. H. v. d. M.

---

[1]) **Herluf van Merlet,**
DE SOUTANE. *Paul Brand, Hilversum.* 1930. (20.5×14) 104 blz.
— **Bc** —

ANTON VAN DE VELDE'S TIJL.

Bij het nadenken over de jongste gedaantewisseling van dezen Vlaamschen held, over zijn aard en het wezen zijner nieuwe verschijning op het Vlaamsche tooneel, werden we telkens herinnerd aan een tafereel van Charles de Coster's Uylenspiegel n.l. aan het zoo meesterlijk gecomponeerde gebeuren in de herberg „de Regenboog'', buiten de stad Kortrijk gelegen. Wie herinnert zich deze prachtscène niet? Uylenspiegel en Lamme zijn verraden door de bazin Stevenijne; sergeanten in huis verstoken, staan op het punt hen gevangen te nemen als de baas uit het Kortrijksche logement „de Bie'' binnen komt met zeven Vlaamsche slagers, die aan een tafel naast de helden plaats nemen. Gilline zingt haar lied van hoon en verleiding. Laat ons drinken! klinkt het ten allen kant: laat ons drinken! De beste wijn wordt bij kannen uit de kelder gehaald, want de vreugde der soldeniers over de vangst van Uylenspiegel is groot. Maar plots tikt deze met zijn glas op de tafel en mompelt: „'t is van te beven de klinkaard''! En daarbij bootst hij het gerucht na dat behangers maken, als zij wol op een horde uitkloppen. De slagers erkennen het geheimzinnige teeken, sluiten zich bij Uylenspiegel aan en weldra beginnen, in de plots gevallen

De Lamme en de Markiezin in een séance.

angststemming, glazen, kruiken, schalen, pinten en bekers te dansen, stooten tegen elkander aan, breken of springen van den eenen kant recht om van den anderen weer neer te vallen! Dreigend en vervaarlijk stijgt het krijgszuchtig refrein steeds luider en woester, tot eindelijk de Vlamingen alles kort en klein slaan in de kamer. Boven het geraas klinkt onvermoeid: 't is van te beven de klinkaard! 't is van te beven de klinkaard!
Aan den geest die dit geweldige crescendo bezielt en de vijandige stemming opvoert tot vernielend geweld is de geest van Van der Velde's *Tijl* verwant. De vinnige maatslag, de koortsige cadans waarin de gebeurtenissen van zijn Tijl zich bewegen, hebben dezelfde stormkracht. Er is echter een groot verschil. Bij de Coster loopt de herrie uit op gewelddaden. Menschenlevens zijn er mee gemoeid. In Van der Velde's *Tijl* daarentegen eindigt de dolle drift in een bestorming met peperkoek en de potsierlijke overgave van den (officieelen) vijand. Men heeft den schrijver deze burleske wending van het gebeuren verweten en gezegd, dat het werk op een teleurstelling uitliep. Wellicht hadden velen een revolutionnair bloedbad verwacht. Wij achten het zeer gelukkig dat de schrijver zich niet heeft laten verleiden door een dergelijke verouderde opvatting en zijn slot heeft weten te verheffen verre boven het melodramatische eener traditioneele conventie. Juist door de transpositie in het burleske heeft de schrijver een hooger plan bereikt. Het is of hij ons zeggen wil: alle strijd is monsterachtige waanzin, gruwelijke caricatuur.
Nochtans kon hij zich moeilijk onttrekken aan de uitbeelding van een dergelijk slot conflict, omdat het slot van een bevrijdingsstrijd op dit oogenblik nog niet anders tot de massa spreken kan. Maar het is juist door het caricaturale van zulk een hoera-apotheose, dat de schrijver ons toeroept: niet op deze manier!
Dat door deze onvoorziene wending van het slotgebeuren menigeen onthutst is geweest, wekt geen verbazing, temeer waar het slottooneel doorspekt is met traditioneele hoera-formules en strijdkreten, die het Vlaamsche volk in het bloed zitten en al gauw de oude bombarie-sfeer hoogtij doen vieren. Wij verheugen er ons echter ten zeerste over, dat men algemeen erkende dat het enthousiasme in de zaal oppervlakkig bleek. Wij zijn er ook van overtuigd, dat hiermede het doel van den schrijver werd bereikt. Maar misschien is deze bedoeling nog niet genoeg naar voren gebracht door de regie? Het is ongetwijfeld geen gemakkelijke taak zich los te maken van het holle, demagogische geschreeuw en het burleske karakter van dergelijke demonstraties tot caricatuur aan te dikken, vooral waar het luisterend publiek op oude gewoontes drijft en bij het zwaaien eener vlag automatisch alle orientatievermogen verliest.
De mechanisatie van het gebeuren, die op zoo vele plaatsen van v. d. Velde's werk tot treffende effecten leidt, had hier ongetwijfeld een zeldzaam gelukkige toepassing kunnen vinden. Hij had bovendien een uitstekende gelegenheid, om aldus Tijl een wonderbare gedaanteverandering te laten beleven, en een prachtovergang te vinden voor een nieuwe bewerking, een voortzetting van de twee bestaande werken, een Tijl III: Tijl zooals hij inderdaad zijn moet, n.l. tot inzicht en wijsheid gekomen, die door zijn volk begrepen wordt en het zelfs tegen zijn wil op nieuwe banen leidt, van verdieping en beheersching.
Deze ideeele wending is geen ijdele verbeelding, we meenen er goede gronden voor te vinden in de aangestipte evolutie van Lamme. Om al deze rede-

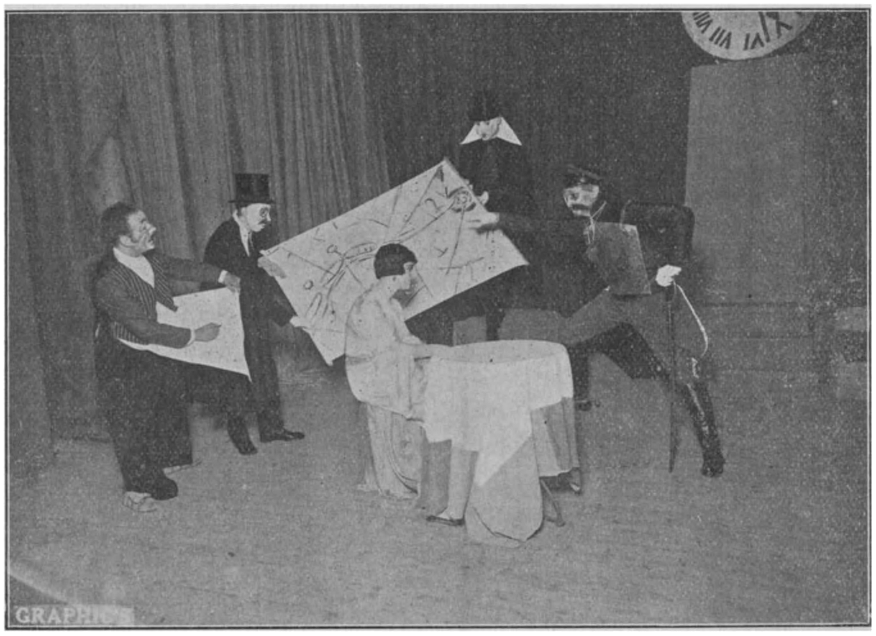
Het plan van den aanval wordt voorgelegd aan de markiezin.

nen kunnen we niet instemmen met degenen, die beweren dat Tijl II niet op de hoogte van Tijl I staat. Men kan deze twee deelen niet van elkander scheiden, omdat zij ondanks de verscheidenheid van het opgehoopte gebeuren eene strenge eenheid van wezen vertoonen, gebonden als zij zijn door deze twee deelen dezelfde koorts; er heerscht in alle schakeeringen eenzelfde opgestuwde spanning, die ons niet loslaat en onmeedoogend meevoert tot de finale schaterlach van het eindtooneel. Het gaat hier minder om de logische of zelfs om de waarschijnlijke ontwikkeling van het verhaal, dan wel om de manier, de polsslag waarmede alles bezield wordt (de episodische ontwikkeling van Tijl I en II is terug te brengen tot den tweevoudigen terugkeer van Tijl senior.) Belangrijker dan enkele verrassende gebeurtenissen en boeiende episodes lijkt ons dit fundamenteele karakter van het werk.

Het opstuwen van het dramatische rhythme tot dolle dynamische werking heeft een nieuwe klank op de planken gebracht, een schrille lach doen ontstaan van schrijnend wee in een burleske sfeer, welke sinds Bredero uitgestorven scheen. Alhoewel het publiek vreemd stond tegenover deze nieuwe strekking en er wellicht niets van vermoedde, ligt toch juist hierin de oorspronkelijkheid en de toekomst van Van der Velde's werk.

Jos Vandervelden.

Anton van de Velde,
TIJL. *Gebr. van Aelst, Maastricht.* 1930. (21 × 15) 131 blz. ing. f 1.50.

ATHANASIUS IN DE GROOTE STAD.

Paul Morand

In een beroemdgeworden boek *New York* heeft de Fransche publicist Paul Morand een uitbeelding gegeven van de grootste metropool ter wereld — de factoren zijner snelle groei in de gang der historie, het klimaat en de geesteshouding van de inwoners van deze dollar-stad. Geen stad ter wereld leende zich zoo geheel voor zijn scherpe observatie zijn fijn aanvoelingsvermogen en radde intelligentie. Toch was Paul Morand er zich van bewust, dat hij slechts het karakteristieke van New-York wilde geven. Daarom zegt hij ook, dat hij heel wat, b.v. het kerkelijke en het godsdienstige leven, heeft overgeslagen. 't Is echter de vraag, of niet juist de ontwikkeling van deze innerlijke kwesties in verband met den aard der groote stad heel wat karakteristieks zou bieden. Zou het niet een mooi en dankbaar werk zijn, te onderzoeken, in hoeverre de Kerk opgewassen is tegen de uitwassen van het groote-stads-leven? Misschien zal Paul Morand op z'n volgende reis naar New-York daar zijn aandacht eens aan wijden. Want zóó blijft zijn werk onvolledig en onbevredigend.

Het contrast tusschen de groote stad en 't Christendom vinden we op indrukwekkende manier uitgewerkt door Cosmus Flam in zijn boek *Athanasius kommt in die Grosz stadt.* 't Is een soort legende, die den eenvoudigen katholieken kunstenaar, den bijna naief-vromen Athanasius in 't Teilopa der toekomst brengt, in een dierenhol. We krijgen een stad te zien in al haar schoonheid, maar ook in al haar schrikwekkende ellende: het eindelijke resultaat, naar des schrijvers meening, van de ontwikkeling van de huidige groote stad. Met een geweldig dichterlijk beeldingstalent laat Flam de boven- en ondergrondsche reuzenstad voor ons geestesoog ontstaan, diep blikt hij in de zielen der menschen, die God niet meer kennen. Over den vriend van den schilder lezen we deze passage: ,,Hij werd door de demonen uitgedreven in de uiterste leegte. Daar, waar niets meer is, geen vreeze en geen hoop, geen licht en geen duisternis, in 't tusschenrijk, dat vol troosteloosheid is, waar geen dag is en geen nacht, geen God en geen afgod, waar de leege mensch, 't groote Teilopa der ziel, de troostelooze nietstad en het leege niemandsland is, daar leefde nu de arme Andreas.'' Op een geweldige wijze stijgt uit dit werk de eeuwigheidsgedachte op voor de oogen van den modernen mensch, aan wien met bijtende en toch ook weer aangrijpende satyre het onzinnige van zijn rusteloos streven wordt voorgehouden. 't Is duidelijk, dat de satyre slaat op bekende toestanden van onzen tijd, zoodat het boek ons van de eerste bladzijde tot de laatste onweerstaanbaar boeit. Al is schr. dan hard in zijn oordeel, toch komt deze, aan dramatische passages rijke legende niet voort uit een farizeïsche houding, maar uit christelijk medelijden, uit een apostolischen ijver, uit een drang om te bevrijden. We beleven 't, hoe in dit goddeloos Teilopa toch enkele menschen elkaar vinden in den naam van Christus, maar hun faalt de kracht, om 't verderf tegen te houden. Ten slotte verlaten ze de brandende stad, hopend op 'n jeugd die weer tot een leven met meer inhoud, in de vrije natuur, genezen zal. 't Is alsof over dit alles zweeft de droom van den Groot-Inquisiteur van Dostojewski, die grootsch heeft geschilderd het inwendige afsterven van mensch en cultuur, wanneer eenmaal de samenhang met den goddelijken grond verloren is gegaan. Humaniteit wordt tot bestialiteit en dat moet aan onzen tijdgeest immer weer gezegd worden. Alleen komt het mij voor, dat het vrijheidsprobleem, dat zoo machtig aan den dag treedt in deze ,,mierenhoop'', waartoe volgens den Rus de samenleving is ontaard, toch niet tot het laatste toe is vastgehouden, hoe imposant de diepte der ideeën in dit werk ook blijft.

Of wij werkelijk naar zoo'n Teilopa aansturen? Het ziet er wel naar uit. Het dunkt ons echter, dat de schrijver voedsel geeft aan een pessimisme, dat ten slotte toch lijnrecht staat tegenover de christelijke levensbeschouwing. Lang niet in alle opzichten ontwikkelt de groote stad zich in de richting van dit toekomstbeeld; immers, ze heeft haar poorten wijd opengezet voor de natuur. Er zijn in haar krachten aanwezig, die met succes kunnen optreden tegen de volledige mechani-

seering. Wanneer reeds één Athanasius zooveel weet te bereiken in dit dierenhol, wat zal er dan kunnen gebeuren, wanneer vele van zulke apostelen gaan opstaan, wanneer het Christendom eenmaal de dingen met alle krachten der natuur en der genade ter hand neemt?
In elk geval willen wij, zoolang dit Teilopa van onzen tijd niet brandt en zichzelf verteert en ons dus nog niet dwingt de wijk te nemen naar een beter land, in z'n straten en stegen, op z'n markten, in zijn centrales, in z'n mijnen, samen met den Verlosser, onze taak trachten te vervullen, zooals deze Athanasius het ook heeft gedaan. In onze sombere toekomstvisioenen zullen we gedachten weven van een liefdevolle Voorzienigheid, Die in 't eind alles ten beste zal schikken. Eens immers zullen er toch wel meer dan tien rechtvaardigen leven in 't moderne Teilopa en wanneer die tien rechtvaardigen in het Oude Testament reeds in staat waren, om de eeuwige erbarming over de stad af te smeeken, mogen wij dan ver. twijfelen in ons moderne Sodoma?... Dit boek, dat buitengewone dichterlijke kwaliteiten bezit, heeft op den huidigen dag een grootsche zending te vervullen.

F. M.

---

[1]) **Cosmus Flam,**
ATHANASIUS KOMMT IN DIE GROSZSTADT. *Bergstadt-Verlag, Breslau,* 1930. 374 blz. geb. M. 6.—.
— **Bc** —

MAARSCHALK FOCH EN DE OORLOG.

Wat maarschalk Foch in de laatste periode van den wereldoorlog verrichtte, is voldoende bekend, hij maakte een groot stuk wereldgeschiedenis. Echter is het gevaar niet denkbeeldig, dat deze wereldberoemde generaal op het hoogtepunt zijner militaire glorie met de hoogste onderscheidingen en eerbewijzen, bij het nageslacht geleidelijk een legendarische figuur wordt. Daarom is het wel een voordeel en een groote verdienste, dat een ingewijde, een medewerker van maarschalk Foch, commandant Charles Bugnet, den maarschalk voor het publiek laat spreken en handelen. En dan zien wij den mensch, wel toegerust met groote gaven van geest en hart, maar die van jongs af zich steeds van alles rekenschap gevend methodisch vormt. Altijd actief, zijn wilskracht sterkend, de moeielijkheden, ook de grootste overwinnend, plichtsgetrouw, maar niet zonder de kleine menschelijke gebreken, veeleischend voor anderen, maar niet minder voor zich zelven. Helder en eenvoudig in zijn werkzaamheden, omdat zijn leidende beginselen klaar en eenvoudig zijn, iemand die niet alleen weet wat hij kent, maar ook weet, wat hij wil en alles in een werkzaam leven op een vast doel concentreert. Zoo wordt ons Maarschalk Foch geteekend.
Als in den wereldoorlog het groote uur voor Frankrijk slaat, dan staat een man ter beschikking die een reusachtigen taak kan vervullen en ten slotte ook te vervullen kreeg; het opperbevel zoowel over alle Fransche als over alle geallieerde legers, ieder met hun eigen karakter en vaak tegenstrijdige aspiraties, en leiding én eindresultaat was schitterend, wat ook Clemenceau in zijn werk: *De zege, haar zon- en schaduwzijden* daarop moge afdingen.
Anders is ons oordeel, wanneer de soldaat Foch het terrein van den vrede betreedt, waar de wonden van den wereldoorlog moeten geheeld worden. Hier kan men zich losmaken van zijn meening over de samenstelling en de uitvoering van het vredesverdrag van Versailles. Foch stelt zich hier immers te veel op eenzijdig militair

Maarschalk Foch.

nationaal standpunt, wat voor de pacificatie der volkeren niet bevordelijk is. Evenwel zal dit werkje ook buiten militaire kringen weldadigen invloed uitoefenen, omdat van het voorbeeld van een groot man in zijn plichtsbesef en gestagen arbeid en in de hooge opvatting van zijn taak een opvoedende kracht uitgaat.

P. Placidus O.Cap.

---

[1]) **Charles Bugnet,**
MAARSCHALK FOCH AAN HET WOORD. *Uitg. Flora, Hillegom,* 1930. 161 blz. ing. f 1.90.

UIT BOEK EN BLAD.

Als proloog voor een bundel anti-papistische schrifturen schreef Menno ter Braak een opstel dat hij noemde „Waarom Ketters'', 'n zeer kortzichtige persiflage waarmee hij zich als denker en dichter verregaand blameerde.
Aan 'n andere bijdrage in het zelfde no. van boven vermeld periodiek, die zich bezig houdt met de meest-gave roman van dit jaar: *Het Fregatschip Johanna Maria* van Arthur van Schendel ontleenen we met volle instemming 't volgend citaat.
„Dit is niet langer literator Van Schendel, wiens stijl, volgens een aardig woord van Scharten, altijd ietwat op de teenen liep, maar de schrijver Van

Schendel, de lezer en liefhebber van kronieken en verhalen. Hier is de zin niet langer versieringsmiddel der „literatuur", maar mededeelingsmiddel. Hier legt van Schendel al het onechte, aanwensel uit den tijd der „woordkunst"-vergoding af om eenvoudig, klaar en menschelijk-ontroerend te schrijven. En was vroeger het onderwerp borduurmotief voor een bezigheid, die

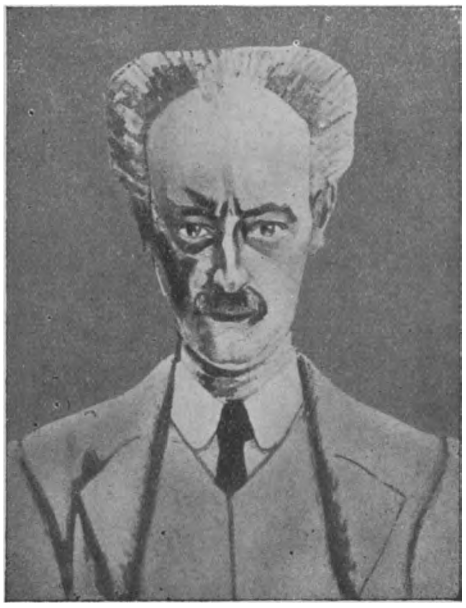

Arthur van Schendel

het best te vergelijken is met een soort weefwerk, waarin de zinnen de draden, de woorden de kleuren zijn, en legde de schrijver al zijn kracht in den „fraaien" stijl, in het kunstige, het bijzondere, dat feitelijk met de herschepping van de levende krachten van zijn onderwerp maar heel weinig van doen had, nu is in zijn stijl alles onderstreeping van het levende van zijn onderwerp geworden. Hier treedt inderdaad die moderne verhouding tot het onderwerp naar voren, die in de spanning tusschen twee zinnen, in de sobere, maar beslissende details de gevoelige golf van het leven voelbaar weet te maken. In wezen ondergaat zijn stijl een verhoudingswijziging tot het onderwerp en deze verhoudingswijziging, waardoor aan de krachten van de taal hergeven wordt wat de krachten van het woord haar hadden ontnomen bewijst wel, dat moderniteit niet, zooals zoo vaak wordt beweerd, een streven naar het bijzondere en ongewone is, maar, integendeel, een vereenvoudiging, een zoeken naar waarheid en klaarheid in de uitdrukkingswijze, het levende herscheppend na het maken van „literatuur." In zekeren zin een *nieuwe* ontdekking van de werkelijkheid, al is deze werkelijkheid natuurlijk niet nieuw en alleen te veel ontgaan aan de Hollandsche schrijvers, die Flaubert boven Stendhal hebben gesteld.
Met *Het fregatschip Johanna Maria* heeft van Schendel zich niet alleen onder onze moderne prozaschrijvers geplaatst, maar dit boek is tevens het eerste Europeesche boek van onze Hollandsche literatuur geworden."

Deutsche Kunst und Dekoration.

Naar aanleiding van den zeventigsten verjaardag van den stichter en leider van dit waardevolle en inzichtgevende kunst periodiek, Dr. Alexander Koch geeft een inleidend artikel een overzicht van het kunstzinnig streven en werken van dezen veelzijdigen artist en verdienstelijken stimulator van zoovele jonge krachten op picturaal en plastisch gebied in Duitschland. Voor 't overige is dit November No. wederom rijk aan artistieke vondsten, gedolven zoowel in Duitschland als Italië en Frankrijk —: boeiende stillevens van Oskar Kokoschka, stads- en landschapsbeelden van Othon Friesz, veelsoortig werk van Böckstiegel, wiens oeuvre een verre verwantschap vertoont met onzen Van Gogh, Chineesche houtplastieken en zeer zelfstandige doeken van Wilhelm Eischenschitz.
Een fraai verlucht opstel maakt ons vertrouwd met het architectonisch kunnen van Prof. Holzmeister, wiens landhuizen in 't berggedeelte van Oostenrijk wijd en zijd beroemd zijn.
De nieuwe modellen op 't gebied der huisinrichting-kunst, meer in 't bijzonder van de inrichting van studie-vertrekken worden ons in beeld gebracht door het overzichtelijk artikel van Dr. S., die tevens ons eenige fraaie ontwerpen naar Fransche kunstenaars van wandbekleeding voor oogen voert.
Wie zich orienteeren wil in het Europeesche domein der kunsten schaffe zich dit tijdschrift aan, dat in woord en beeld de kunstproductie weergeeft, zooals deze zich in Europa en ook daarbuiten demonstreert op den huidigen dag.

VERSCHEIDENHEDEN.

Sinclair Lewis: Nobelprijs voor Letterkunde 1930.

Deze nieuwe benoeming door het Nobelprijscomiteit zal in de angelsaksische wereld nog al met gemengde gevoelens worden begroet. In Amerika zal men even aangenaam door dit feit verrast zijn, als men in Engeland met leede oogen

Sinclair Lewis

deze hooge eer naar overzee ... zien vertrekken. Men had er immers vroeger het comitee al een verwijt van gemaakt, dat men den Spanjaard Benavente had aangewezen in plaats van Th. Hardy, en later was er men niet goed over te spreken dat men Kipling had vergeten. Doch dat zal zoo wel blijven duren tot in der eeuwigheid. Het stoute feit ligt er: Sinclair Lewis is de uitverkorene voor dit jaar. Wij voor ons zullen onzen tijd niet gaan verbeuzelen met na te gaan, in hoeverre deze eer door Lewis of misschien nog meer door anderen was verdiend. Het werk van Lewis is in alle landen wel zoo verspreid, dat iedereen ermee accoord zal gaan dat die prijs hem vroeg of laat toekomen moest. Nu komt hij misschien wel een beetje onverwacht vroeg te meer wijl we er van overtuigd zijn, dat Lewis zijn laatste woord op 't gebied der literatuur nog niet gesproken heeft.

Th. Dreiser

Evenals Th. Dreiser is S. Lewis afkomstig uit Amerika's Midden-Westen. Hij werd geboren te Sauk Center in den staat Minnesota in 1885. Hij is de zoon van een geneesheer. Die dubbele afkomst verklaart den grond van veel van zijn werk. Gopher Prairie, de plaats waar een van zijn voornaamste werken speelt ligt in dien staat. Een van zijn helden, Kennicot, is geneesheer evenals Arrowsmith in den roman met dien naam, welke heelemaal besteed wordt aan geneesheeren en de geneeskunde. Lewis heeft gestudeerd aan de universiteit van Yale,waar hij zijn A.B. graad haalde in 1907. De universiteit neemt ook een voorname plaats in in de geschiedenis van Carol Kennicot en in Arrowsmith. Evenals Dreiser en zoo veel anderen heeft Lewis zijn sporen eerst verdiend op journalistiek gebied. Daar heeft hij waarschijnlijk dien zin voor de publiciteit, en vooral die Amerikaansche zucht naar reclame geleerd, die hij zoo pittig weet te parodieeren in zijn werk. Eerst was hij verbonden aan een krant in Connecticut, dan in Iowa en tenslotte in Californië en werd vervolgens uitgever van een tijdschrift in Washington In latere jaren heeft hij veel gereisd. Hij heeft de meeste staten doorloopen en doorreisd, zoodat hij van meer dan 26 'n eerstehands kennis heeft opgedaan. Deze periode vinden we denkelijk terug in een van zijn eerste romans *Free Air*. Hij voorzag verder in zijn levensonderhoud door het schrijven van short stories en experimenteele romans o.a. *Our Mr. Wren* 1914, *The trail of the Hawk* 1915, *The Job* 1917, welke samen de grondslagen legden voor zijn ongewoon succesvol boek *Main street* 1930. In *Our Mr. Wren* ligt heel wat autobiographisch werk besloten. *Arrowsmith* 1925 kreeg den Pulitzer prijs in 1926, doch Lewis weigerde hem. Andere werken van hem zijn *Babbitt* 1922, *Mantrep* 1926, *Elmer Gentyr* 1927, *Dodsworth* 1927; verder een bundel satirische schetsen *The man who knew Coolidge* 1928 en een bundel critisch werk *John dos Passos' Manhattan Transfer*.

Over *Dodsworth* Lewis' laatsten roman leze men wat hier vroeger werd gepubliceerd (*Boekzaal* 1929, blz. 129).

Main street is de strijd van het persoonlijk initiatief tegen de tyrannie van de massa, een levend protest tegen het philistinisme van de kleine Amerikaansche steden, die zich tot een model willen uitroepen en waarin de mediocriteit zegeviert.

Babbitt, de andere meest beroemde roman van Lewis, is de triomf van het automatisme op den vrijen wil, de tragedie van den enkeling, opgeofferd voor de massa, wiens innerlijk wezen in opstand komt tegen die verdrukking en het heele boek dus maakt tot een zeer pathetisch gegeven.

Arrowsmith is een pleidooi tegen het euvel van de reclame overgebracht op de hoogere sferen der intellectueele bedrijvigheid.

Wat zijn stijl betreft: hij is de fotograaf bij uitnemendheid, een wonderbare improvisator, „l'effusion verbale toute pure", in zijn typen en zijn vormgeving een op en top Amerikaan.

Pirandello heeft genoeg van Europa.

De *New York Herald* heeft gemeld, dat Pirandello het plan heeft, zich in Amerika te vestigen. Een telegram uit Berlijn aan het *Neuer Wiener Journal*

Italiaansche caricatuur.

Pirandello

bevestigt dit. Pirandello is Dinsdag negen September l.l. op een Italiaansche boot van Genua naar New-York vertrokken. In een gesprek met den journalist Swinnerton liet Pirandello zich tamelijk nijdig uit over „het oude, verkalkte Europa", dat hij den rug ging toekeeren. Hij verklaarde: „Het leven in de Oude Wereld begint ondragelijk te worden, het is alsof men aan een kind op zou willen dringen, om in een klooster onder monniken gelukkig te zijn. Vóór den oorlog, ja, toen was er nog een jonge generatie, volken die jong wilden blijven en jong wilden denken. Tegenwoordig schijnt de jeugd uit Europa weg te zijn. Zelfs de babies worden al oud geboren. Men is formeel bang om er jong uit te zien. Zelfs de zoogenaamd ultra-moderne lui apen alleen maar het oude na. Ik voel mij hier in 't geheel niet meer op mijn plaats, want ik voel mij erg jong. Ik zoek toevlucht in Amerika. Ik heb zooeven mijn villa in Rome verkocht en heb mijn geld onder mijn drie kinderen verdeeld."

Op de vraag van Swinnerton, of hij veel gereisd had, antwoordde Pirandello: „Ik heb vele jaren in Duitschland, Frankrijk, Oostenrijk en Polen doorgebracht. Het is overal hetzelfde. In Londen was het erger dan wáár ook. Ik ben daar maar één enkelen jongen man tegengekomen en dat is Shaw. Wat alle anderen betreft, had ik den indruk, onder levende lijken rond te loopen. De theater-directeuren hebben stukken van mij verlangd, die ik voor twintig, ja voor veertig jaar geschreven heb. Eén dat ik, heel in 't begin van mijn loopbaan, voor de groote Duze schreef. De Amerikanen zijn heel anders. Die willen geen oude stukken. Die willen geen oude menschen. Die vragen mij aldoor: Hebt U niet iets nieuws? Een van hun bekendste impressario's Schubert, heeft mij onlangs zelfs vier stukken afgekocht, die ik nog schrijven moet. Hij wil die opvoeren zoodra ze klaar zijn. Zooiets vindt een tooneelschrijver prettig. Wat heb ik aan een monument, als ik dood ben? Ik heb nog liever een fiasco, terwijl ik nog leef, honderdmaal liever dan honderd lauwerkransen op mijn graf."

Swinnerton vroeg hem nog: „A propos van fiasco, ik heb gehoord, dat uw nieuwe stuk: ***Heute Abend wird auf dem Stegreif gespielt***, in Berlijn gevallen is. Waarom?

„Omdat het in Köningsberg in den smaak viel", antwoordde Pirandello. „Dat kon niet anders loopen. Als men in Berlijn applaudisseert, wordt in Köningsberg gefloten, en omgekeerd. De Duitschers zijn zeer intelligent, maar ook zij hebben hun jeugd ingeboet, zij zijn eenvoudig een eeuw overgesprongen, een treurig gevolg van den wereldoorlog."

Het zal ons benieuwen, hoe het „Pirandello, op zoek naar de jeugd", in Amerika vergaan zal.

Rjepin en Tolstoi.

De groote Russische schilder Rjepin, die reeds zoo vaak dood verklaard werd, maar nu werkelijk in zijn Finsche kluis gestorven is, zal in de geschiedenis niet alleen als de grootste schilder van het Russische impressionisme voortleven, maar ook als de geniale ontwerper van Tolstoi's portret. Hij heeft den grooten dichter vereeuwigd op een schilderij, waarop hij als eenvoudige „moeszjik" achter den ploeg loopt en deze schilderij wordt vaak als het schoonste zinnebeeld van Tolstoi's leven beschouwd, dat n.l. bestond in het omploegen van den Russischen grond en van de Russische ziel... tot op groote diepte!

Rjepin heeft den kluizenaar van Jasnaja Poljana

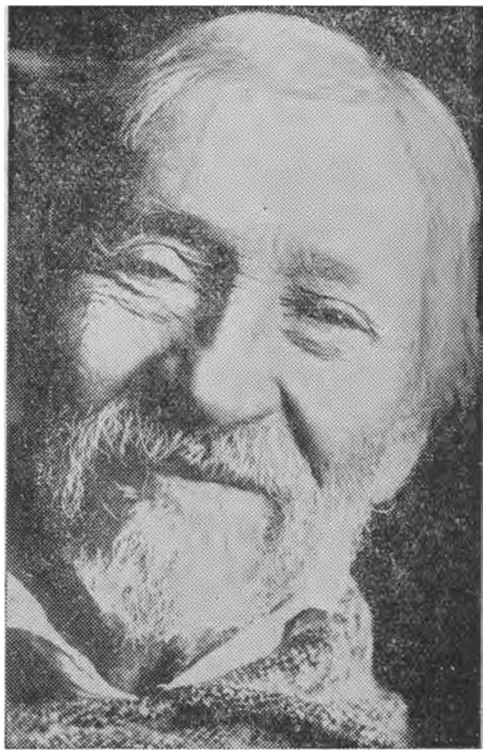

Rjepin, de onlangs gestorven schilder.

ook in andere houdingen geschilderd. Zoo b.v. in zijn werkkamer en het was voor hem lang niet gemakkelijk om den dichter te bewegen om te blijven zitten. Onder het poseeren moest Tolstoi, zooals Rjepin eens vertelde — rustig aan zijn werktafel blijven zitten lezen of schrijven, terwijl de dichter rond hem liep. Meermalen keek hij op en vroeg: „Stoor ik u?"

„Neen, integendeel, ik stoor u", antwoordde Rjepin.

„Absoluut niet", zei Tolstoi, „maar ik denk er voortdurend aan, dat u bezig bent mij te schilderen en ik verander telkens van plaats. Ik heb het gevoel, alsof mijn haren geknipt worden."

Agatha Christie hertrouwd.
Haar mysterieuze verdwijning in 1926.

Mrs. Agatha Christie, de schrijfster is de vorige week in alle stilte getrouwd.

Behalve door haar boeken heeft Agatha Christie ook van zich doen spreken door haar hoogst geheimzinnige verdwijning in December 1926, aldus lezen wij in het *Alg. Hdbl.*

Ze verliet toen haar woning in Sunningdale (Bechshire) per auto; de auto werd later leeg teruggevonden op een mooi plekje in Surrey, maar de eigenares bleef elf dagen zoek. Toen pas werd zij aangetroffen in een sanatorium in Harrogate, waar zij onder een aangenomen naam was neergestreken. De medici verklaarden dat zij aan „verlies van haar geheugen" leed.

Gebr. Teurlinckx - Oirschot
A. 360 — Telef. No. 20
SPECIALITEITEN IN
KERKSTOELEN
Oirschotsche Stoelen
voor vergaderzalen enz.
Nergens goedkooper of solider
Minzaam aanbev.

LUXE BROODBAKKERIJ
Albert J. Terstegen
St. Annastraat 46 - NIJMEGEN - Telef. 189

A. TH. EGGING v/h G. J. SWIJTINK TELEPHOON 23003.
Spoorwegstraat 26 Arnhem
Het adres voor eerste klas
WILD EN GEVOGELTE

Het best adres voor Breda en omgeving voor
Brood, Beschuit, Banket en Koek is
Bredasche Luxe-Broodfabriek F. T' SAS
Lange Brugstraat 10 Telefoon 72

APOTHEEK H. GERRIS
Hinthamerstraat 44, DEN BOSCH, Tel. 456
Cursus voor apothekers-assistenten

De Bijenkorf Ginnekenstraat 38 Tel. 652 - BREDA
Porselein — Aardewerk — Tafelserviezen — Theeserviezen — Speelgoederen — Luxe artikelen — Lederwaren.
Groote sorteering. Billijke prijzen.

N.V. STEENKOLENHANDEL
v.h. GIESBERTZ
WAALKADE 109-111-113, NIJMEGEN
EN GROS TELEFOON 43 EN DETAIL

Modelslagerij G. BANNENBERG
Kleine Berg 33. EINDHOVEN Telefoon Int 352
Leverancier van prima 1e kwaliteit Runds- Kalfs- en Varkensvleesch aan Kloosters, Gestichten en Pastorie's door het geheele land. - Vraagt prijscourant en condities.

Rijwielhandel Firma L. VAN BERKOM
BURGERS E.N.R -, SIMPLEX-
EN KAMPEER-RIJWIELEN
Ginnekenweg 69 - BREDA - Telef. 1656

STER-UITGAVEN

Leven van den H. Gerardus Maria Majella
door
J. A. F. KRONENBURG C.ss R.
oud-Provinc. der Paters Redemptoristen.
6e DRUK.
Geheel herzien en bijgewerkt.
Omslagteekening van Joan Collete.

Het Nieuwe Dagblad: Wij mogen het als overbodig werk beschouwen, het leven van dezen heilige bij onze lezers aan te bevelen; eveneens kan het overbodig geacht worden, dit werkje nog eens te gaan aanbevelen, waar thans reeds een zesde druk het licht heeft gezien. Slechts willen willen wij er eens den nadruk op leggen, hoe speciaal dit heiligenleven moet gelezen worden, omdat het zoo'n bijzonder en eigenlijk toch ook weer zoo'n heel gewoon leven weergeeft.

Ingenaaid f 1.90, ingeb. f 2.65
Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
J. J. ROMEN & ZONEN, ROERMOND

F. H. BOSHOUWERS — BREDA
GROOTHANDEL IN TABAKSFABRIKATEN
„DE BARONIE"
Boschstraat 67 Telefoon 617

Neemt proef met ons
Nieuw Seriemerk „Corona"
van 8 — 10 — 12 ct.
IETS APARTS BIJZONDER FIJN
Proefpakket van ieder 50 stuks
Franco huis met 20 pCt korting
Aanbevelend,
Firma A. Rooymans-Müller
SIGARENVERZENDHUIS EINDHOVEN.
N.B Wij leveren alle bekende merken met de hoogste korting
Vraagt prijscourant en reizigersbezoek.

Fa. A. SCHREURS—A. DAAMS
v.h. Fa. Stutz — HOFFOTOGRAAF
Veemarkt 19, Breda, Tel. 852 - Zomerstr. 34, Tilburg, Tel. 641

Firma Wed. J. A. Wouterlood v. Doesburg & Zn
WIJNHANDEL
N. Ginnekenstraat 22 — BREDA
Telefoon No. 354.

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. No. 21, 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. f 5.45 per jaar.

De straat is voor kinderen 'n bedenkelijke leermeester. Dat toont 't eerste stukje in deze aflevering. Met erg vreemde vragen komen de kinderen naar huis, bij moeder. De tram is misschien nog gevaarlijker. Zonder twijfel is het 'n zeer nuttige les 'n verklaring te geven van de liturgie van den advent aan de kinderen over den val van Adam, van Lucifer, van de Engelen en de belofte van den toekomstigen redder. Door Arn. Sloots wordt hier goed aangegeven, hoe dat eenvoudig kan gebeuren. Een prachtig complex gebouwen van 'n Semi-openluchtschool te Eindhoven wordt beschreven en met illustraties verduidelijkt. Een echte weelde voor de kinderen. Er is met kunst en opoffering voor zoo'n schitterend en uiterst-practische school gewerkt. Een kleine populaire studie over paedagogische pathologie ten dienste van Ouders en Opvoeders zal zeker uiterst welkom zijn. Over de voorlichting inzake beroepskeuze wordt een en ander verteld: meer artikelen zullen nog volgen over dit moeilijke onderwerp. Verder nog eenige Boekbesprekingen aan 't slot.

Voor de vrienden van het boek.

W. Pett Ridge.

Den 29sten September overleed te Chislehurst in Kent, na een ziekte van een paar maanden de bekende Cockney-schrijver W. Pett Ridge, wiens werk *Just like aunt Bertha* we destijds in *J. B.* resenceerden.
Hij was geboren in de provincie, in de buurt van Canterbury, doch kwam naar Londen rond 1880 en zette zich aan het schrijven in 1895. Eerst was hij journalist en dan romancier. Hij debuteerde in 1898 met den bekenden roman *Mord Em'ly*, geïnspireerd door Morrisons *A child of Jago* doch die zelf weer de stof leverde voor Kimmin's: *Poly of Parker's Rents.* De twee laatste werken zijn de vrouwelijke tegenhangers van Jago. Ridge geeft hier een studie over den cockney van Zuid Londen uit Walworth Road en Pandora Buildings. Zijn figuren zijn erg plastisch weergegeven. Hij was een van de groote vertegenwoordigers van de school der Lokale Kleur die wel veel aan Hardy verschuldigd is, doch haar vogue vooral te danken heeft aan Toynbee Hall en andere instellingen waarmee de elite in contact wenschte te komen met de arbeidende klas. Buiten Morrison zouden we in deze categorie nog kunnen plaatsen: W. W. Jacobs, Edwin Pugh, H. W. Nevinson, Neil Lyons en Th. Burke. Deze schreven vooral short stories doch in den roman vallen vooral te vermelden: W. S. Maugham, R. Whiteing en Fr. Swinnerton. Vanaf 1895 publiceerde Ridge regelmatig een boek per jaar, soms zelfs meer. Zijn laatste literaire productie was *Afectionate Regars* het vorig jaar verschenen. Vroeger verschenen nog van zijn hand *Miss Mannering* (1923), *Rare Luck* (1924) *Ernest Escaping* (1926), *Hayward's Fight* (1927) benevens enkele bundels korte verhalen en twee deelen herinneringen. Evenals Dickens sleet hij een groot deel van zijn tijd tusschen de menschen die hij daarna zoo intiem wist te beschrijven in zijn werk. Doch over 't algemeen is zijn blik oppervlakkig; hij dringt niet door tot de ziel van den cockney en blijft ongevoelig voor de universeele tragedie die eronder verscholen ligt. Nu en dan is zijn visie getemperd door een tikje sentimentaliteit. De cockney is zoetjes aan het uitsterven doch hij zal blijven leven in het werk van Ridge.

Een luxe-uitgave van Shaw.

Zoo juist is verschenen een nieuwe complete luxe-uitgave van de verzamelde werken van Bernard Shaw.
De uitgave bestaat uit dertig deelen en kost compleet dertig guineas (f 378.—), „alleen voor idioten en speculanten", verklaarde G. B. S. zelf in een interview.

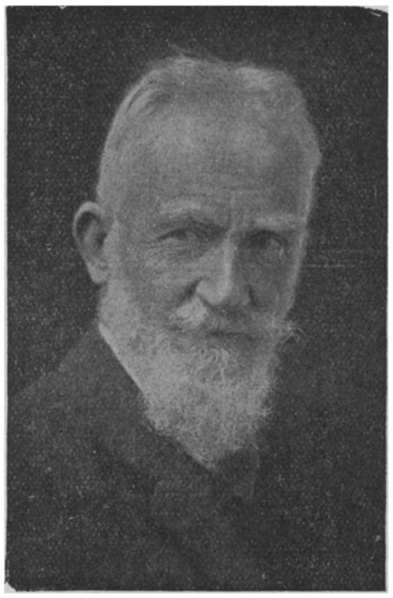

Bernard Shaw

Er worden 1025 exemplaren van elk deel gedrukt en de totale uitgave kost 32.287 pond, 10 shilling. Zij bevat alle romans, novellen, tooneelspelen, korte verhalen, essays, en afzonderlijke publicaties van Bernard Shaw. Thans zijn vijf deelen verschenen. Binnen een maand verschijnt het volgende deel, dat o.a. *The Aplecart* bevat.

Stoomwasch- en Fijnstrijkinrichting
Fa Gez. Sinnema, Sneek, Tel. 405

Alle waschgoederen, dus wollen, zijden, gekleurde en witte voldoen aan de HOOGSTE eischen door onze vakkundige behandeling.

H. N. B. T.

JOS. PANHUIJSEN:

HET HOOPVOLLE TEKORT

Formaat 19×13½ c.M. — 143 blz.

INGENAAID f 1.50 GEBONDEN f 2.50

De auteur, een der R.K. jongeren, behandelt in deze roman een oud gegeven maar op een bijzonder aantrekkelijke wijze, boeiend en geestig en met een zuiver psychologisch inzicht in het karakter der hoofdpersonen.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978

Luxe Autoverhuurinrichting voor Binnen- en Buitenland. Dag en nacht geopend. — **AARGA GARAGE**
H. C. STRIJBOSCH-VAN ZANDVOORT — EINDHOVEN
Laagstraat 39B — Telefoon 2306.

J. Steylen v. d. Brûle — Firma P. ten Have
St. Jansstraat 26 - BREDA - Giro no. 24273 - Tel. 620
Magazijn voor fijn en grof werk. Complete Serre ameublementen

Verschenen:

De Russische Ziel

door Pater CONSTANTINUS O.Cap.

INHOUD:

1. De Russische Ziel van het standpunt der volkerenkunde en zielkunde.
2. De Russische Ziel en de godsdienst.
3. De Russische Ziel en de staat.
4. De Russische Ziel en het Katholiek internationalisme.

Het werkje is 60 pagina's groot.

Prijs gebrocheerd f 0.75, franco per post f 0.80.

Uitgave Drukkerij „Helmond"
TE HELMOND.
Alom verkrijgbaar in den Boekhandel.

Fa. H. Latour
Brandstoffenhandel
Eindhoven
Eindje 56 - Telef. 4000

Algemeen Bureau voor Pers-Informatiën
Directeur: Johs van Haarlem Gzn. Stichter voor Nederland en Koloniën
Opgericht 1 April 1895, Gevestigd te AMSTERDAM
Spoorbaanstraat 8 bij de Grensstraat en Weesperzijde.
In navolging van de reeds bestaande Bureaux te Parijs, Londen, Weenen, Berlijn, New-York enz.

Stelt U belang in:

„De katholieken en het evolutievraagstuk"
„Katholieke moraal en rasverbetering"
Tientallen andere actueele vraagstukken

?

Vraagt een proefnummer van

„HET SCHILD"

Postbus 39 Schiedam. — Reeds 10000 ab.

J. HURKMANS, Teteringenstr. 31, BREDA
LUXE BAKKERIJ — Hoek Ceresstraat — Telefoon 1731
Specialiteit in alle soorten FIJN GEBAK.

Uitgevers-Mij. „De „Combinatie"
ROTTERDAM.

GOEDE BOEKEN VOUR HET A.S. LEESSEIZOEN

Spannend — Boeiend — Interessant

Leest, wat katholieke bladen over onze uitgaven zeggen.

Ruby M. Ayres: **Langs een omweg.** Ing. f 2.25
In 't begin iets gerekt, wordt 't boek later ademloos boeiend. Spannende lectuur.
Boekzaal der geheele Wereld.

H. M. Bower: **De Dondervogel.** Ing. f 2.25
Een boek als dit, spannend en interresant, zonder een ongezond luchtje is in dezen tijd een blijde uitzondering.
Boekzaal der geheele Wereld.

Max Brand: **De dood van Dan Barry.** Ing. f 2.25
Liefhebbers van sensatielectuur vinden hier iets van hun gading. Boekzaal der geheele Wereld.

E. R. Burroughs: **Het Opperhoofd.** Ing. f 2.25
Een boek vol avontuur. Goede volkslectuur.
Boekzaal der geheele Wereld.

H. Footner: **Voortvluchtig.** Ing. f 2.—
Prettig te lezen en humoristisch beschreven.
Boekzaal der geheele Wereld.

Zane Grey: **Het ras dat verdwijnt.** Ing. f 2.25
Amusementslectuur met veel afwisseling.
Boekzaal der geheele Wereld.

Louise Jordan Miln: **De ziel van China.** Ing. f 2.—
Wie bij wijze van ontspanning van de menschen in China meer wil weten, zal met deze verdienstelijke ontspanningslectuur gebaat zijn. Boekzaal der geheele Wereld.

M. Rodion: **Nieuws van het oostelijk front.** Ing. f 3.25
Een aangrijpend verhaal van den oorlog aan het Russisch front. Boekzaal der geheele Wereld.

Edgar Wallace: **Het gevaarlijk geheim.** Ing. f 2.25
Vlotte Volkslectuur voor iedereen.
Boekzaal der geheele Wereld.

Edgar Wallace: **Ontmaskerd.** Ing. f 2.25
Een buitengewoon aardig verhaal met onverwachte ontknoopingen. Boekzaal der geheele Wereld.

Edgar Wallace: **Doodsvijanden.** Ing. f 3.25
Een buitengewoon spannende detective-roman.

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN
DEN HAAG

Dr. GERARD BROM, Barok en Romantiek Prijs, gebonden . . . . f 2,50

Romantiek en Katholicisme in Nederland. Eerste deel: Kunst. Tweede deel: Wetenschap en Staatkunde. Gewone uitg. geb. in linnen. Prijs p. deel f 7,90, twee dln tezamen f 15,80. Luxe uitgave, geb. met perkamenten rug, kop verguld, uitsluitend twee deelen tezamen . . . . f 19.80

Dr. G. KALFF, Westeuropeesche Letterkunde der 15e en 16e Eeuw. Prijs, geb. in 2 deelen à f 5,90

Dr. G. KALFF Jr, Frederik van Eeden Psychologie van den Tachtiger. Met karikaturen en portretten. Bandteekening van C. A. Lion Cachet. Prijs, gebonden . . . . f 4,90

M. A. P. C. POELHEKKE, Lyriek. Bandteekening van Johan Dijkstra. Prijs, gebonden . . . f 5,90

Dr. J. PRINSEN J.Lzn. De Roman in de 15de eeuw in West-Europa. Prijs, gebonden . f 4,90

WERKT VOOR UW FINANTIEELE ONAFHANKELIJKHEID

EN SLUIT EEN FLINKE LEVENSVERZEKERING MET WINSTAANDEEL
BIJ DE

HAVBANK

SCHIEDAM.

Vraagt onze lage tarieven en brochure inzake onze hooge winstuitkeeringen.

VRAAGT UWEN WINKELIER DIT MERK. GEEN ANDER GEEFT DEZELFDE VOLDOENING OOK IN ONGEBLEEKT VERKRIJGBAAR.

100 GRAM
EVERLASTING
4 THREADS KNITTING
DE ALTIJD DURENDE BREIKATOEN
VERKRIJGBAAR IN ALLE KLEUREN

ADRESSEN VAN WINKELIERS VERSTREKT OP VERZOEK, DE FABRIKANTE N. V. STOOMBANDFABRIEK VAN ENGELEN EN EVERS HEEZE (N.-B.)

ENORME SORTEERING: Karpetten, Linoleums, Vloerzeilen, Matten, Gordijnstoffen, Vitrages, Bedspreien.
— — ZEER LAGE PRIJZEN! — —

ROOKT
HENRI I

Gebrs van Laarhoven
's Bosch.

N.V. Melkinrichting
„DE MIJNSTREEK"
Heerlen

Doet Uwe inkoopen bij hen, die in dit blad adverteeren.

BOEKZAAL

DER GEHEELE WERELD ◘ GEILLUSTREERD INTERNATIONAAL TIJDSCHRIFT VOOR BOEK EN BLAD, FILMKUNST EN TOONEELKUNST ◘ VERSCHIJNT DEN 1en EN 15en VAN ELKE MAAND ◘ NADRUK VERBODEN EIGEN REDACTEUREN IN DE VOORNAAMSTE LANDEN DER WERELD

Onze bibliographische arbeid geschiedt in overleg met—en onder aanbeveling van den Bond van R.K. Openbare Leeszalen en Boekerijën en is meermalen gezegend en aanbevolen door Z. H. den Paus, Kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, de Primaten der Kerk.

DE AELOUDE BOEKSAEL WERT DOOR PIETER RABUS OPGERIGT IN 1692

De abonnementsprijs per jaar bedraagt bij vooruitbetaling f 5.— verhoogd met 40 ct. voor Nederland en 75 ct. voor 't Buitenland aan expeditie per post. — Men verplicht zich voor den geheelen jaargang. — Abonnementen kunnen alleen worden — opgezegd vóór den ingang v.d. nieuwen jaargang —

No 24 | 15 DECEMBER 1930 | 25 cent

REDACTIE-RAAD:

PROF. DR. B. VAN BENTHEM O.P., IR. L. J. M. FEBER, DR. JACOBA HOL, MR. G. KROPMAN, WIES MOENS, FRIEDRICH MUCKERMANN S.J., FR. S. ROMBOUTS, PROF. DR. FERD. SASSEN, JOS. VANDERVELDEN.
Redacteur-Secretaris: DR. H. VAN DE MARK.

INHOUD

Opvoedkunde en Wijsbegeerte . . . . Nederlandsch, Duitsch
Romans en Ontspanningslectuur . . . . Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch
Geschiedenis . . . . Fransch, Duitsch
Voor de Jeugd . . . . Nederlandsch
INHOUD EN BOEKENREGISTER OVER 1930.

Gratis verzekering tegen ongevallen voor onze abonné(e)'s!
f 3000.- bij overlijden f 5000.- bij geheele invaliditeit. f 1000.- bij gedeeltelijke invaliditeit.

GESCHER, KEMPER ARNHEM, Ketelstraat 36, Telefoon 25601
COMPLETE MEUBILEERING BEZOEKT ONZE MODELKAMERS

ADMINISTRATIE: BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD, PER ADRES:
HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS, TILBURG
Telefoon: 978 — Postrekening: 31583 — Telegram-adres: Boekhuis, Tilburg

H. N. B. T.

JOS. PANHUIJSEN:

HET HOOPVOLLE TEKORT

Formaat 19×13½ c.M. — 143 blz.

INGENAAID f 1.50 GEBONDEN f 2.50

De auteur, een der R K. jongeren, behandelt in deze roman een oud gegeven maar op een bijzonder aantrekkelijke wijze, boeiend en geestig en met een zuiver psychologisch inzicht in het karakter der hoofdpersonen.

HET NEDERLANDSCHE BOEKHUIS
Giro 31583 - TILBURG - Telef. 978
Verkrijgbaar in den Boekhandel.

Zoo juist verschenen:

JOHN. RUSKIN

**zijn leven en zijn werken
zijn opvoedkundige beginselen
en zijn invloed.**

Met een algemeene bijgewerkte bibliographie door
Dr. Raph. Kreemers
Leeraar a.h. Kon. Atheneum en de Sted. Handelsschool te Verviers.
Late Graduate-Fellow: The University of Chicago.

Over een uittreksel uit dit werk verschenen de volgende recensies:
Boekzaal: Dr. Kreemers laat wel duidelijk de groote machtige ideëen van Ruskin over opvoeding zien. Ze zijn goed bestudeerd en becritiseerd.
Boekengids: „Een synthese die stevig ineenzit en echt weldadig aandoet."
Hooger Leven: „Deze verhandeling, ten zeerste aanbevolen, zou haar plaats mogen vinden in elke onderwijzersbibliotheek".
L'Athénée: „Een verhandeling die om haar diepgang en stijlhoedanigheden een plaatsje verdient in de wetenschappelijke Ruskin-bijdragen."

Op mooi opdikkend papier, groot 8°, 256 bldz.
Prijs: ingen. f 4.50. Geb. f 5.25.
Met een portret van Ruskin.

Uitgeverij „OISTERWIJK"
TE OISTERWIJK

Van uit het „Wingewest" Brabant
Bij de N.V. Boekdrukkerij „HELMOND" (Helmond) is verschenen:

DE BEKEERING VAN SOPHIA ALBERTS

en de gevolgen daarvan voor de Katholieken in de Meijerij door
JAC. J. M. HEEREN
PRIJS INGEN. f 1.50.

Deze geschiedenis — op onderhoudende en toch streng wetenschappelijke wijze behandeld — geeft een duidelijk beeld van de volslagen machteloosheid der Katholieken in de Generaliteitslanden en van de meer dan ergerlijke wijze waarop door de Heeren uit den Haag hiervan werd misbruik gemaakt.
Dit boekje levert een zeer juiste illustratie van het verhaal van ellende en onderdrukking gedurende een halve eeuw van Arm Brabant en kan als een zeer lezenswaardige bladzijde worden toegevoegd aan de hedendaagsche publicaties „Van uit Wingewesten".

N.V. Berntsen & Braam's Aannemersbedrijf
Graafscheweg 132 Telefoon 1005
NIJMEGEN.

TURKENBURG's
ZAADHANDEL
BODEGRAVEN

Landbouwzaden
Groentezaden
Bloemzaden
Vraagt prijscourant

W. M. M. VAN DEN GOORBERGH
Teteringenstraat 40 - BREDA - Tel. 761
Groothandel in Verfwaren, Japanlakken en Vernissen.
Speciaal adres voor Kloosters en Gestichten.

GIO. A. CIOLINA — ROTTERDAM
— (FIRMA H. & A. INSELMINI) —
AANNEMER EN BOUWKUNDIGE
MOLENSTEEG 32b, TELEFOON 15915 EN 43827

W. HAVENGA - Garage „Cosmopolite" - Ceresstr. 32 - Breda

TEL. 2067

Luxe Verhuurinrichting met 8 persoons „BUICK"
Speciaal ingericht voor stalling en onderhoud
GRATIS AFHALEN EN THUISBEZORGEN VAN WAGENS

AGENTSCHAP: NEW-HUDSON MOTOREN EN DEPôT GASOLINE OLIËN.

Doelmatige publicatie van Uw zakennieuws is van groot belang voor Uw onderneming.

CHR. EKELS
s-HERTOGENBOSCH
Sanitaire Artikelen.
Lood- en Zinkwerken.
VUGHTERDIJK 65.

FILMGIDS

OFFICIEEL ORGAAN
DER KATHOLIEKE
FILMCENTRALE
onder Hoofdredactie van Pater
HYACINTH HERMANS

De prijs is f 2.15 per half jaar, f 4.25 p. jaar

Proefnummers kan men verkrijgen bij de Administratie:

Drukkerij H. Bergmans & Cie
Langestraat 35 — TILBURG — Tel. 301

P. J. Looymans & Zonen
Koninklijke Boomkweekerijen
OUDENBOSCH.
OPGERICHT 1800
Telegram-adres ROYAL Oudenbosch — Telefoon Interc. No. 7.
Sierboomen, Coniferen, Rozen Struiken, Groenblijvende bladplanten, enz., kortom alles wat voor aanleg en bijplanting in tuinen noodig is.
Ook aan de kleinste opdrachten wordt de grootste zorg besteed

Het beste en voordeeligste adres voor Uwe BRANDSTOFFEN is:
A DE KANTER's BRANDSTOFFENHANDEL
Oranjeplein 16A — Ginneken — Telef. 2004

Fa. C. F. SLOOTMANS - BREDA
SPORTARTIKELEN VEEMARKT 43
Kloosters en gestichten extra korting.

W. BIERMANS & ZOON — BREDA
EINDSTRAAT 24 — TELEFOON 317
Hoek Ginnekenstraat-Karnemelkstraat.
IJzerwaren, Gereedschappen, Bouw-Artikelen. Agent van Lips' Sloten- en Brandkastenfabriek. Prima kw. Kogellagers

„ZE ZIJN ER" Stationstraat 9 - TILBURG -

J. P. PETERS, NIJMEGEN
SLEEPERIJ — GRIND & ZANDHANDEL
VERHUIZINGEN
TELEF. 444 BOTTELSTRAAT 66 TELEF. 2444

A. BIERMANS - Houtmarkt 9 - Breda.
Goedkoope Bazar. — Alles op 't gebied van Huishoudelijke Artikelen aan goedkoopste prijzen.

Handel in Fruit, Aardappelen, Groenten, Comestibles. - Vruchten-jams en Blikgroenten.
Th. Pieters, Boschstraat 66, Breda
Binnen- en Buitenl. Fijne Tafelvruchten.
Speciaal adres in Fyffes Bananen. Heerlijk en gezond.

Stelt U belang in:
„De katholieken en het evolutievraagstuk"
„Katholieke moraal en rasverbetering"
Tientallen andere actueele vraagstukken
?
Vraagt een proefnummer van
„HET SCHILD"
Postbus 39 Schiedam. — Reeds 10000 ab.

Centrale Kaashal
EINDHOVEN
Kleine Berg 18 B
TEL. 715.
EN GROS — KLOOSTERS EN GESTICHTEN SPECIALE CONDITIES. — EN DETAIL

„DE KENNEMER"
INRICHTING VOOR ZENUW- EN GEESTESZIEKEN
HAARLEM
WESTERHOUTPARK 18
TELEFOON 12003
Dir.: E. C. WESSELS-MEIJNEMA

TIJDSCHRIFT voor ZIELKUNDE en OPVOEDINGSLEER

22e JAARGANG.

Abonnementsprijs f 8.75 per jaar. Driemaandelijksch Tijdschrift

TIJDSCHRIFT VOOR TAAL EN LETTEREN

18e JAARGANG.

Abonnementsprijs f 7.50 per jaar. Driemaandelijksch Tijdschrift

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

8e JAARGANG.

Abonnementsprijs f 5.50 per jaar. Driemaandelijksch Tijdschrift

Bovenstaande drie tijdschriften vormen op hun gebied de schatkamer der Katholieke Wetenschap. Steunt ze door het nemen van een abonnement en het aanwerven van nieuwe abonné's.

DE BELANGRIJKE ENCYCLIEK VAN Z.H. PAUS PIUS XI

OVER DE CHRISTELIJKE OPVOEDING DER JEUGD

vertaald door F A J VAN NIMWEGEN C.s.s.R. is door de heele pers uiterst gunstig beoordeeld om zijn correcte vertaling en overzichtelijkheid; de Encycliek is voorafgegaan door een „Kort Overzicht" en een „Schets van den Gedachtengang." PRIJS 75 CENT.

DEZER DAGEN VERSCHIJNT:

„UIT BRABANT'S CENTRUM"

verzameld door A. J. A. C. VAN DELFT, met belangrijke artikelen van: Mr. Dr. F. L. G. Z. M. Vonk de Both, Burgemeester van Tilburg, Mr. B. J. M. van Spaendonck, A van Rijen, Dr. P. C. de Brouwer, Ir. J. Krügers, Dr J. Gimbrère, Drs de Vries, enz. ¶ Dit boekwerk wordt uitgevoerd op zwaar, getint kunstdrukpapier, is verlucht met meer dan 100 illustratie's en is gebonden in prachtigen stempelband. De prijs zal f 4.90 zijn.

Bestel heden nog bij Uwen Boekhandel of bij de Uitgevers:

DRUKKERIJ HENRI BERGMANS & CIE

LANGESTRAAT 35 TILBURG

BOEKENNIEUWS.

II. OPVOEDKUNDE EN WIJSBEGEERTE.

NEDERLANDSCH.

Janet Erskine Stuart, **7058.**
DE OPVOEDING VAN KATHOLIEKE MEISJES. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1930. (19 × 15 265 blz.

De schrijfster van dit boek heeft 't grootste gedeelte van haar leven in de verschillende internaten van haar orde meegewerkt aan de opvoeding der meisjes; de groote lijnen, die zij volgde en wilde gevolgd zien, liggen hier uitgeteekend. Haar rijpe ondervinding, haar diepe kennis van de psyche van haar leerlingen naast haar vurige geloofsovertuiging komen in al haar voorschriften voor den dag. Op de eerste plaats wil zij godsdienstige overtuiging bij haar leerlingen. Ze moeten godsdienstig voelen, wanneer ze de school verlaten, 't volle leven der Kerk mee willen leven. Ze moeten 'n Roomsch karakter hebben, dat z'n kracht en uitgangspunt heeft in ons geloof. Hoe ze daartoe practisch komen wil, legt ze uit in de drie eerste hoofdstukken. Op haar program staat de katholieke wijsbegeerte. Zij meent, dat dit noodig is om vastheid en eenheid te brengen in 't leerprogram. Juist door de wijsbegeerte wordt de algemeene ontwikkeling aangebracht, die inleidt voor iedere vakstudie in 't later leven. Veel heeft ze nagedacht over nadeelen en voordeelen van 't internaatsleven. Ze durft de nadeelen onder de oogen te zien, maar ze meent ze ook door goede leiding te ondervangen. Lid te zijn van 'n groote organisatie oefent zeker krachtigen invloed uit op den geest. Diepe levensindrukken zitten vast aan instituten met 'n glorievol verleden, aan den hoogen klank van hun naam, aan 't intieme samenleven. Over vorming tot kunst heeft ze mooie opvattingen; kunst geeft dikwijls levensrichting; de opvoeding kan er sterk door beinvloed worden. Van haar breeden blik over meisjesopvoeding getuigt zeker 't hoofdstuk over 't hooger onderwijs der vrouw. Over de vormende waarde van geschiedenis, wiskunde, natuurlijke historie etc. etc. heeft ze juiste opmerkingen. Drie eigenschappen wil ze vastleggen in 't gemoed: 'n sterk geloof, rustige zelfbeheersching en sterke wilskracht.

v. L.

F. D. Wagemakers, **7059.**
MARCELLIN CHAMPAGNAT. *R.K. Jongensweeshuis, Tilburg,* 1930. Opvoedkundige Brochurenreeks. (20.5 × 13.5) 93 blz. ing. f 1.20.

P. Champagnat is de stichter van de Broeders Maristen, een onderwijsgevende Congregatie, die op 't oogenblik 598 scholen telt, met 125.590 leerlingen. Hij is 'n man geweest van Godsvoorzienigheid na de Fransche revolutie, de periode van godsdienstige inzinking, maar tevens van herleving van 't oude geloof. In de eerste vijftig bladzijden wordt in 't kort 't leven verteld van P. Champagnat, zijn stichting en de vele moeilijkheden, die God hem te doorworstelen gaf. Een apart hoofdstuk teekent 't groote, diepgodsdienstige karakter. Hij eischt veel van z'n leerlingen, maar hij toont bij zichzelf 'n strenge zelftucht. Mgr. Laveille schreef 'n breeder leven, dat door de Academie Française werd bekroond. In het tweede gedeelte der brochure is 'n hoofdstuk vertaald uit den leiddraad voor de opvoeding, n.l. het hoofdstuk over tucht, toezicht, tuchtmiddelen en straffen. 't Karakter van P. Champagnat komt uit/deze goed-overwogen voorschriften nog duidelijker voor den dag, zooals z'n hooge opvatting over de verantwoordelijkheid van de opvoeding. Ze getuigen ook van diep inzicht van de kinderpsyche en van veel practische ondervinding. „Straffen'' zoo zegt hij, „is 't moeilijkste, wat 'n opvoeder te verrichten heeft; 't eischt 't meeste nadenken, de meeste voorzichtigheid, kalmte en geduld.''
Lichamelijke straffen weerde hij uit de school in 'n tijd, dat ze nog erg in zwang waren. 'n Schat van opvoedkundige raadgevingen liggen er in deze brochure.

v. L.

Dr. Toth Tihamer, **7060.**
REINE JEUGDRIJPHEID. Vertaald uit het Hongaarsch door Dr. A. Cardijn. Geïllustreerd. *De Vlaamsche Drukkerij, Leuven,* 1930. (21 × 13.5) 216 blz. ing. f 1.50.

In zeven hoofdstukken, diep overdacht en pakkend voorgesteld heeft Toth Tihamer 't moeilijke vraagstuk over 't behoud der reinheid bij de opgroeiende jeugd behandeld. De titels dier hoofdstukken zijn: De plannen van den Schepper; Waarheen? In welke richting?; Vorst in een Meinacht. In 't diepste van den modderpoel; Strijd tegen den draak met zeven koppen; Strijd en het betrouwen: Glimlachende ziel; Glinsterende oogen. Ieder hoofdstuk is onderverdeeld in talrijke onderdeelen, die als zooveel gezichtspunten zijn op 't zoo pijnlijke vraagstuk, b.v. De eerste liefde: Nieuwe gedachten en onbekende begeerten: Makkers; Heiligschennis; De eerste misstap: Wetenschappelijke studenten; Schouwburg; Boeken; In vrouwelijk gezelschap; De vreugde der overwinning; etc. etc. Alleen wat de rijpende jeugd noodig heeft, wordt hier aangeraakt.
Boven de vele andere werken, die dezelfde stof behandelen, munt dit uit door zijn stijl en voorstelling. In 'n frisschen jongensstijl weet Tihamér alles voor te stellen, zegt hij alles eerlijk en juist met de afdoende middelen erbij om rein te blijven. Hij is voorzichtig en kiesch; hij wist 't juiste evenwicht te bewaren. Goed voelt men, dat 't vraagstuk der zuiverheid niet alleen 'n godsdienstig is, maar ook 'n sociaal. Geen wonder, dat de *Osservatore Romano* het boek uitbundig heeft geprezen. 't Is over het algemeen 'n vlotte vertaling, ofschoon we hier en daar wel eens zullen vallen over 'n Vlaamschklinkende uitdrukking. Dat de geschiedenis van Hercules op den tweesprong van 't leven in *Cyropaedie* van Xenophon zou staan is natuurlijk 'n verschrijving: ze staat in de „Gedenkwaardigheden'' van Xenophon.

v. L.

DUITSCH.

Elisabeth Schneider, **7061.**
HANDBUCH DER WEIBLICHEN JUGENDPFLEGE. Geïllustreerd. *Herder & Co., Freiburg i. Br.* 1930. (20 × 12.5) 164 blz.

In dit populair geschreven handboek wordt de opvoeding en leiding beschreven van meisjes tusschen 14 en 18 jaren ongeveer. Deze jaren zullen gewoonlijk wel beslissen over 't volgend leven. Karakter en persoonlijkheid zullen nu gevormd worden. Om dat in goede banen te leiden moet 't kind in die woelige periode juist gekend worden en 'n flinke leiding hebben. Die leiding echter moet langs vaste lijnen gaan, niet maar luk-raak. Daarom geeft de schrijfster voorop 'n uitgebreid hoofdstuk over de psychologie van 't meisje in die jaren. Dat is veel ingewikkelder dan de kennis der jongenspsyche. De macht van 't milieu is in die jaren van den grootsten invloed. In het derde hoofdstuk wordt dat uitgelegd in drie afdeelingen over den tijdgeest, de familie en de beroepskeuze. Kennis der psyche en beinvloedende omgeving is natuurlijk geen doel: 't is de inleiding voor de practische jeugdverzorging. De twee laatste hoofdstukken handelen daarover; ze leggen uit, hoe geloof en zedeleer in die jaren moeten gedoceerd worden, hoe gezorgd moet worden voor gezelligheid, voorbereiding voor 't toekomstige leven, etc. etc., hoe 't vereenigingsleven kan ingericht zijn, hoe 'n afwisselend program van uitspanning en ernstige bezigheden in elkaar gezet kan worden, etc. etc. Een zeer aanbevelenswaardig boek voor leiders en leiders van meisjes in deze woelige en niet makkelijk-doorzichtbare jaren.

v. L.

III. ROMANS EN ONTSPANNINGSLECTUUR.

NEDERLANDSCH.

Pierre Bouchardon, **7062.**
HET KASTEEL VAN BITREMONT. *Excelsior, Brugge.* (22×16) 181 blz. ing. Bfr. 12.—.

Al mogen de beste bedoelingen ter wereld aanwezig geweest zijn bij 't schrijven van dit boekje, men kan er geen medelijden mee hebben. Het is 'n detective-verhaal of zooiets. De schrijver hield zich klaarblijkelijk aan een dossier, dat de betreffende justitiëele stukken bevatte. Derhalve werd het een relaas van een misdaad — een vergiftigingsgeval — dat de meest gewone rechtbankverslaggever van 'n krant beter doet. Waar er 'n poging gedaan wordt, om 't verhaal spannend te maken, wordt het belachelijk. Wij weten echter niet of we den schrijver harder moeten vallen dan den vertaler. Want het verhaal moge kreupel gaan, tot ergernisgevend toe, het is inmiddels toch ook om te gieren van 't lachen. Het staat voor een groot gedeelte in een soort Nederlandsch, zooals de kranten bij ons dat wel eens overnemen, om aan te toonen, wat men in België alzoo van de Nederlandsche taal kan vervaardigen. Soms zou men het er bijna voor houden, dat de schrijver parodiëert en 't hem erom doet, maar de hoofdoorzaak zal toch wel zijn, dat de vertaler het Fransch met meer liefde beoefent dan het Nederlandsch.

— B — *J. H. P. J.*

Michael Carvin, **7063.**
DE HEIMELIJKE STRIJD. *J. T. Swartsenburg, Zeist,* 1930. (20×14) 245 blz. ing. f 1.50, geb. f 2.25.

Esther Raleigh, correspondente bij de „Welt" te Berlijn, wordt van haar blad naar Londen gestuurd. Zoogenaamd om verslag uit te brengen over de Engelsche uitgaande wereld, doch in werkelijkheid om eenige politieke handelstoestanden te onderzoeken. Al spoedig raakt ze verward in spionnage en contra-spionnage, totdat een vlucht de eenige redding is.
Doch ook in Duitschland terug komt er nog geen einde aan alle verwarringen en gevaren. Een zeer spannende roman, die een interessanten kijk geeft op de vele ingewikkelde toestanden in de handelspolitiek.

— B — *C. B.*

Ilja Ehrenburg, **7064.**
HET LEVEN DER AUTO'S. Vertaald uit het Russisch. *W. de Haan, Utrecht,* 1930. (18×13.5) 240 blz. ing. *f* 2.50, geb. *f* 3.50.

Het groote-stads-vraagstuk en het problematige van onze technische eeuw, ziet men telkens weer naar voren komen in de scheppingen der dichters, zonder dat men echter zeggen kan, dat de zaak op de juiste wijze wordt aangepakt.
Zoo schildert Ehrenburg ons het leven der auto's, op klare en boeiende wijze uiteenzettend de ontwikkeling van een moderne uitvinding; hij schetst hoe een geslacht dat noch zichzelf, noch zijn machines kan beheerschen, wordt meegesleurd door de gevolgen. Al staat er weinig nieuws in, toch is het boek in literair opzicht uitstekend. — Het heeft de uitwerking van een anti-kapitalistisch propagandaschrift, zonder dat erin wordt aangetoond, hoe dit kapitalisme zich door zichzelf liet overwinnen.

— Bc — *F. M.*

Gerard Fairley, **7065.**
IN DE KLAUWEN DER GIEREN. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (19.5×13.5) 260 blz. ing. f 1.25, geb. f 1.90.

Met een kleine variatie op den *Paljas*, zou men kunnen zeggen: „Het volk wil sensatie! 't Heeft er voor betaald."
Gerard Fairlie staat nog lang niet op het penvaardige peil van zijn literaire rivalen, maar hij geeft sensatie en weet enkele uren ontspanning te verschaffen aan de liefhebbers.
Schurken met vogelsnavels gemaskerd maken het Scotland Yard, die natuurlijk de uiteindelijke overwinning behaalt, danig lastig.

— B — *M. v. M.*

Ivans, **7066.**
LICHTEN OP DE KUST. *A. W. Bruna & Zn., Utrecht,* 1930. (19.5×13.5) 253 blz. ing. f 1.25.

De ring van Gravin De Corriëntes vormt de hoeksteen van dit vlotte verhaal. G.G. en zijn vriend Mr. Hendriks komen een heele serie misdaden op het spoor. Het boek boeit en leest aangenaam, maar de avonturen zijn wel wat fantastisch zoo nu en dan!
Hoe de auteur de held van het verhaal zonder blikken of blozen, iemand, die zich zoo juist te buiten is gegaan aan „een godslasterlijk vloeken" niet onvriendelijk laat toeknikken met een „dat zal je hebben opgelucht" is ons 'n raadsel. Deze slib of the pen maakt eenig voorbehoud gewenscht.

— B — *M. v. M.*

Ronald A. Knox, **7067.**
DE DRIE KRAANTJES. Vertaald uit het Engelsch door Teo de Witte. *Het Nederlandsche*

Boekhuis, Tilburg, 1930. (19.5×14) 269 blz. ing. *f* 1.25, geb. *f* 1.75.

Voor de lange winteravonden een geschikt ontspanningsboek. Het aardige ervan is, dat men den inhoud kan navertellen als een kranten-verslag van een „geheimzinnige zaak", en ten slotte bij loting uitmaken of de bisschop, die een legaat weigert, al dan niet gelijk heeft.

— A — *Vincent Cleerdin.*

Sarah Stalt, 7068.
MODERN MINNESPEL. Vertaald uit het Engelsch. *„De Voortganck", Amsterdam.* 1930. (22×16) 265 blz. ing. *f* 2.75.

De schrijfster van dezen moraliseerenden roman toont in enkele figuren de verwording van liefdesopvattingen. Zij meent dat die verwording vooral eigen is aan onzen tijd. Of zij hierin gelijk heeft, laten wij in 't midden. Wellicht is de wijze waarop die verwording zich uit, iets karakteristieks van onzen tijd. In alle gevallen weet Sarak Salt haar geschiedenis vrij aannemelijk te maken. Ook ontkomt zij, door haar pittigen verteltrant, aan dreigende banaliteit.

— Bc — *Vincent Cleerdin.*

W. Schippers, 7067.
EIBERSLUST. *J. N. Voorhoeve, Den Haag.* (19×13.5) 191 blz.

Eiberslust is de naam van een boerenhofstede. 't Gaat over twee boerenfamilies: misverstand, twist en gekrakeel in de eene; liefde en eendracht in de andere familie; daarbij nog tweedracht tusschen de twee familie's onderling. Uit die verhouding, en uit de botsing der karakters komt veel leed en ellende voort; maar over alles heen wil aangetoond worden de weldoende invloed van geloof en godsvertrouwen. Een mooi boek voor het volk; het zal met spanning gelezen worden.

— A — *K. v. K.*

James Yoland, 7069.
DE OMROEPER. *De Branding, De Bilt,* 1930. (20×14) 288 blz.

We hadden 'm eigenlik al veel eerder verwacht; hij moest komen, maar nu, halo, halo... nu is ie er dan toch, de radioroman. Hij hing in de lucht en nu is 't James Yoland gelukt deze nieuwe vogel te kooien in 't kevieke onzer roman-kunst.

We hebben ons al zo dikwijls afgevraagd, hoe 't daar zou zijn in die wijde geheimzinnige verte van 't onroepbedrijf, wij luistervinkjes. Die stem, die regelmatige stem, dat vertrouwd geluid, dat zo vriendelik ons over de eenzame uren heenhielp, ons deelgenoot maakte van 's werelds lief en leed; die man met zijn heroiese stiptheid, boeide ons. En nu, dank zij James Yoland, nu weten we er heus wat meer van, maar ook veel van de geheimzinnige bekoorlikheid is geweken. We weten al weer te veel.

Voor de weetgierigen is dit boekje echter zeer instruktief. Met het nerveuze en veelomvattende omroepbedrijf komen ze prachtig op de hoogte. Om ons prettig in te lichten heeft de schrijver echter door z'n didakties verhaal 'n lyriesgesuikerd romannetje gevlochten, dat veel lieve bewogenheid zal verwekken.

't Succes van dit boekje, dernier cri, is verzekerd en we hebben er niets tegen, mits men 't begrip roman niet te ernstig neemt.

— B — *Ed. Serrarens.*

FRANSCH.

André Beucler, 7070.
A DROITE PAR QUATRE. *Emile Paul frères, Paris.* 1930. (19×12) 227 blz. ing. Ffr. 12.—.

Vier schetsen, waarvan de eerst vrij onbeduidend is, en de laatste 't best geslaagd, zelfs 'n uitstekende psycho-analytische studie van een die eenzaam en verlaten wordt. Wat hij had beschouwd als „bevrijding", wordt z'n grootste verdriet.

De gegevens zijn voor volwassenen, ofschoon niet immoreel. Zuiver van taal en goed van uitbeelding.

— B — *W. v. d. Griendt.*

Claude Farrère, 7071.
LE CHEF. *Ernest Flammarion, Paris.* 1930. (18.5×12) 282 blz. ing. Ffr. 12.—.

De geschiedenis van een omwenteling en die van een verliefdheid heeft Claude Farrère handig door elkaar gedraaid. Het stuk speelt op Portugeesch grondgebied en op zee. Vasco Ortigao heet de hoofdpersoon, — Maria-Pia, die de vrouw van zijn tegenstander is, heet zijn (tijdelijke) vriendin. Het drama, als het zoo genoemd mag worden, lijkt veel op allerlei omwentelings-pogingen, die Zuid-West-Europa gedurende de jongste halve eeuw beleefd heeft; hierbij is dan de werkzaamheid van Moskou gevoegd. Ter versiering heeft Farrère geschiedkundige aanteekeningen en beschrijvingen van stad en land van Portugal in zijn verhaal gelascht.

In enkele weken tijds steeg het oplaagcijfer met sprongen. Wie het boek gelezen heeft zal die stijging eer aan de reclame, dan aan de innerlijke waarde van den roman toeschrijven.

— Bc — *Vincent Cleerdin.*

Louis Lecoq, 7072.
CAIN. *Denoël & Steele, Paris,* 1930. (19×12) 202 blz. ing. Ffr. 13.50.

In deze roman over de kinderen van het eerste menschenpaar komt het sobere bijbelverhaal tamelijk in het gedrang. De schrijver laat z'n fantasie werken, en 'n geheel andere Abel, die om totaal andere motieven wordt gedood ontstaat uit 't brein van de niet-onverdienstelijke auteur. Twee problemen beheerschen 't geheele werk: de dood; en de ontwakende wellust in Caïn. — door dit laatste is 't boek alleen voor volwassenen. — 't Is 'n vreemd mengelmoes van primitief leven en moderne psychologie: natuurdrift en zoeken naar genot. 't Verloren Paradijs dat Caïn betreedt bevat 't geheim van de menschelijke verlangens, die eindigen met de dood in liefde-vereeniging gevonden.

— Bc — *W. v. d. G.*

Stephane Manier, 7073.
LES VARDOT. *Denoël & Steele, Paris,* 1930. (19×12) 277 blz. ing. Ffr. 13.50.

Vardot is de burgemeester van 'n klein dorp, 'n koning die langzaam onttroond wordt en eenzaam sterft, nadat de ontrouw van z'n vrouw hem totaal heeft geknakt.

'n Scherpe analyse van de hoofdpersonen die

allen meewerken aan de ondergang van Vardot —' onbewust ook zij die van hem houden.
De schrijver verliest zich niet in nuttelooze details, alleen de psychologie van 't dorpsgebeuren interesseert hem en weeft hij samen met 't leven van 't hoofd dezer gemeente.
— Bc — *W. v. d. G.*

DUITSCH.

Nathanael Jünger, 7074.
KUDDELMUDDEL, LEONIDAS UND ZOPF. *Hinstorff Verlag, Wismar i. Meckl.* 1930. (18 × 13) 282 blz.

Kuddelmuddel, Leonidas en Zopf zijn drie broers die 't goed met elkaar kunnen vinden. Op een gezamelijk uitstapje vindt Kuddelmuddel een reistaschje met passen en geld, toebehoorend aan een groot industrieel van Hamburg. Het taschje wordt aan den eigenaar terugbezorgd, en zoo maken ze kennis met de drie jonge dochters van den rijken Hamburger. De kennismaking leidt tot vriendschap, en 't is een tref, want elk der drie broers vindt in de gezusters een meisje naar zijn hart. Het boek verhaalt nu van het ernstige, harde werken der broeders om hun plaats in de maatschappij te veroveren, waarbij ze buitengewoon geholpen worden door de kranige drie gezusters. — Het komt tot een goed eind, en ook tot een goed huwelijk tusschen de drie paartjes. Een man met een gouden hart is aan 't woord, die 't goed meent met zijn lezers. Opbouwende lectuur: echte Duitsche vaderlandsliefde, sterke familiezin, ronde gezonde karakters, volhardend werk om zich een levenspositie te veroveren. In het gezonde, krachtig opwaarts streven van de personen, zit dan ook vooral de waarde en de aantrekkelijkheid van dit boek.
— B — *K. v. K.*

ENGELSCH

J. B. Priestley, 7075.
BENIGHTED. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1930. (16.5 × 11.5) 279 blz. ing. M. 2.00.

Het gehuwde paar Philip en Margarte Waverton en een vriend van hen, Penderel, raken met hun auto den weg kwijt in een stormweer en worden gedwongen in een huis langs den weg hun intrek te nemen voor den nacht. Even later worden ze daar ontdekt door Sir William Porterhouse en zijn liefje Gladys, die ook door het onweer werden verrast en wier auto onder een rotsafschuiving ligt bedolven. De avond brengen ze zoek met een spelletje waarbij ieder op de beurt een vraag stellen mag, die door den buurman moet beantwoord worden. De schr. maakt van dit origineel middeltje gebruik om ons de personen intiemer te doen kennen en ook zijn eigen gedachten mee te deelen over allerhande interessante onderwerpen. Daarna zoekt elk zijn eigen bezigheden. Penderel raakt met Gladys in den auto en wordt daar op haar verliefd. Margaret heeft eerst een scène met de bewoonster van het huis die fanatiek godsdienstig is en later met den stommen huisknecht Morgan die bedronken is en haar te lijf wil. Doch Philip ontvangt hem op 'n bokspartijtje en slaat hem knockout. Om zich te wreken gaat Morgan een razenden gek loslaten, die opgesloten is, Saul Femm, broer van de hospita. Penderel neemt hem voor zijn rekening. Doch ze vallen samen over de trapleuning en verongelukken allebei. Philip en Sir William houden Morgan in bedwang, na eerst de vrouwen in veiligheid te hebben gebracht. En als de morgen daagt, vinden we heel het gezelschap, dat het er heelhuids heeft afgebracht in de armen van Morpheus rond het knapperende haardvuur.
Een avonturenroman van het zuiverste water, die gelukkig niet te lang is volgehouden doch waarin de schr. toch mogelijkheid heeft gezien, om enkele onwaarschijnlijkheden te laten insluipen.
Overigens genietbaar, doch om een paar minstens eigenaardige opvattingen, voorbehouden.
— C — *Dr. Raph. Kreemers.*

Arnold Bennett, 7076.
JOURNAL 1929. *Bernhard Tauchnitz, Leipzig,* 1930. (16.5 × 11.5) 239 blz. ing. M. 2.00.

De naam van den schr. is voldoende waarborg, dat het werk afzet vinden zal. Doch daarmee is dan ook alles gezegd. Personomanie vindt hier voedsel zat. Wie graag weet, waar goede hotels te vinden zijn in Europa, en waarom sommige geen recommendatie verdienen, en een wandelingetje per auto maken wil naar de Cote d'Azur, Oslo, Parijs, Moskou, enz., vindt hier iets naar zijn gading. Doch dan in het gezelschap en achter den persoon van Bennett, die fier voorop zal stappen. Het geheel geeft niet den indruk van een wel besteed jaar en ons heeft het enkel kunnen boeien, waar het gaat over literatuur en kunst. B.v. over premières in 't theater, Ibsen, Gaboriau, Max Reinhardt en andere bekende figuren, het ontstaan van kunstwerk en het overwinnen van sommige moeilijkheden, die rechtstreeks in verband staan met den oorsprong van een paar werken van den auteur zelf. Met een zeker welgevallen verklaart B. dat hij voor den oorlog zijn „elephantine edition'' van Ruskin verkocht heeft. Meer dan een lezer van dit boek van Bennet zal het na lezing voor een appel en een ei kwijt willen zijn. Intelligenti sat!
— Bc — *Dr. Raph. Kreemers.*

VIII. GESCHIEDENIS.

FRANSCH.

Marquis le Roux, 7077.
LA RESTAURATION. *A. Fayard. Paris,* 1930. (19 × 12) 465 blz. ing. Ffr. 16.50.

In de onlangs verschenen werken van P. de la Gorce werd reeds — op duidelijke en overtuigende wijze een rehabilitatie beproefd van het rijk van Lodewijk XVIII en Karel X. Wie echter dit boek leest zal moeten toegeven, dat hier beide koningen nog beter begrepen en juister beoordeeld werden en vooral in hun waarachtig historisch kader geplaatst. We zullen deze bewering met eenige voorbeelden staven.
Neem vooreerst het herstel der Bourbons, deze werd in ballingschap te Hartwell voorbereid, en werd een fait accompli te Parijs door medehulp van Talleyrand. Over deze delicate en duistere periode laat Roux het juiste licht schijnen. Vooral de rol, welke Talleyrand in 1814 speelde, doet hij juist uitkomen. Dan de stichting van het rijk, hoe het gouvernement en de ministeries daar het bewind voerden met beleid en overleg. Daarop volgen twee belangrijke hoofdstukken

over de buitenlandsche politiek van Karel X in Spanje en het oosten en de wereldpolitiek der Bourbons, die haar hoogtepunt bereikte in de verovering van Algiers en plots onderbroken werd door het stupiede optreden der „Trois glorieuses".

Het beste gedeelte van het boek is ongetwijfeld: „het werk der Bourbons en hun tijd", zeer objectief in het hoofdstuk, waar de balans opgemaakt wordt tusschen revolutie en herstel en niet minder belangwekkend waar Roux bewijst dat de restauratie het laatste gouvernement geweest is, dat ook de kerk steunde en de zielen bedacht in haar „plichten van staat" —

J. de Vathaire O.S.B.

DUITSCH.

D. Mereschkowsky, **7078.**
NAPOLEON. Vertaald uit het Russisch door S. van Praag. *J. Ploegsma, Zeist,* 1930. (22 × 14.5) 229 blz.

D. Mereschkowsky, **7079.**
NAPOLEON. Vertaald uit het Russisch door Arthur Luther. *Grethlein & Co., Zürich,* 1930. (20.5 × 12.5) 534 blz.

Dit is wel het meest boeiende en het diepst borende boek over Napoleon. Het is gegroeid uit een sterke bewondering en een volledige aanvoeling; het is opgebouwd als het magistrale epos van het grootste heldenleven uit den modernen tijd. Het is alles behalve alledaagsch en vulgair, dufwetenschappelijk en eng-critiseerend; integendeel, het is vol leven en ritme, vol kracht en gevoel, vol bezieling en geestdrift, vol intuitie en introinspectie. Het is het boek van een groot mensch, een groot dichter en een groot ziener tegelijk. Het is zoo echt geschreven voor onzen tijd, die zoekt naar groote mannen, naar sterke persoonlijkheden, naar dragers van breede gedachten. Het is een boek van helden-vereering, zoo sterk zelfs dat Napoleon niet meer een gewoon mensch blijft, maar de mythe wordt van „den heros".

Het eerste gedeelte behandelt met een zinrijke beknoptheid de uitwendige levenslijnen van Napoleon: sober en toch sterk suggestief, met verwaarloozing van alle bijkomstigheden, maar met constante verwijzing naar de wondere voorzienigheid van dit leven en naar de groote gedachte, die alle, ook de contradictorische, daden schraagde: de vestiging van een wereldrijk ten gunste van een permanenten wereldvrede.

Het tweede deel is een karakterstudie van Napoleon's onvatbare en onontleedbare psyche en begint met een meesterlijke beoordeeling van de groote historici, die over Napoleon geschreven hebben. Hier wordt Mereschkowsky een intuitief psycholoog en doet hij prachtige, verbluffende vondsten van psychische motiveering en ontleding. Eén kleine aanmerking: schrijver is niet op de hoogte met de katholieke dogmatiek, anders zou hij de keizerskroning niet tot de sacramenten hebben gerekend.

H. Rongen.

Paul Scheffer, **7080.**
SIEBEN JAHRE SOVJET-UNION. *Bibliographisches Institut, Leipzig,* 1930. 451 blz. geb. M. 7.00.

In den barren winter van het jaar 1921 ging Paul Scheffer als reporter van het *Berliner Tageblatt* naar Rusland. Zeven bittere en donkere jaren aaneen heeft hij al de phasen van 't nieuwe Sovjet-regieme als ooggetuige meegeleefd. Hij was voortdurend in relatie met de bewindvoerders van het roode rijk, van Trotzki tot Stalin en kreeg aldus een diepen en overtuigden kijk op de verhoudingen in dit millioenen rijk. Boven-vermeld werk bevat een samenvattende keuze uit zijn artikelen en informatieve-berichten welke door geheel de wereldpers bekend zijn geworden. Met een zakelijke onpartijdigheid en wetenschappelijke constructie heeft hij z'n feiten gerapporteerd, oorzaken en gevolgen gepeild en daaruit z'n conclusies getrokken. Daarenboven heeft hij z'n bevindingen gesteld in een boeiend relaas, dat hier en daar tintelt van humor en ironie, zoodat men dit boek leest als een roman. Z'n journalistieke werkzaamheid werd in November 1929 plotseling afgebroken, aangezien de Sovjetregeering hem het visum weigerde, toen hij zich weer in Duitschland bevond. Met een scherpe gedachtenwisseling over dit zonderlijke ingrijpen der Russische bevelhebbers eindigt dit ongemeen interessante boek, dat ook buiten Duitschland veel gelezen moge worden, daar Scheffer zoowel in z'n kritiek tegenover het Kremlinregiem als de buitenlandsche politiek van de Wilhelmstrasze zich door kennelijk-objectieve overwegingen liet leiden. Kortom, een zeer levendig geschreven en vertrouwbaar-wetenschappelijk werk over zeven jaren Sovjet-republiek.

Dr. H.

Dr. Franz Schnürer, **7081.**
BRIEFE KAISER FRANZ JOSEPHS I AN SEINE MUTTER 1838-1872. Geïllustreerd. *Jos. Kösel & Friedr. Pustet, München,* 1930, (21.5 × 13) 412 blz. geb. M. 15.—.

Na lezing, moeten we den inleider en bezorger der brieven onmiddellijk bijvallen, als deze getuigt, dat zij in 't algemeen onze historische kennis weinig verrijken. O.i. had er dan ook heel wat in geschrapt kunnen worden. Een zekere piëteit en de wil der familie hebben dat mogelijk verhinderd. 't Spreekt, dat dergelijke, werkelijk erg persoonlijke brieven, 'n heel goeden kijk geven op den groei van Franz Joseph vanaf zijn kinderjaren tot op den mannelijken leeftijd (1838-1872). De toekomstige biograaf, die de aangeboren eigenschappen, den groei en de ontwikkeling van het karakter van dezen vorst goed wil beoordeelen of beschrijven, kan niet zonder deze brieven. In tegenstelling met 'n veel verbreide meening, blijkt er ook uit, dat de keizer met z'n moeder maar heel weinig over politieke aangelegenheden sprak. Slechts een enkele keer blijkt in deze brieven zijn of haar meening, ook in de moeilijke jaren' 48, 59, '66.

Wie zich met de Oostenrijksche geschiedenis van dezen tijd bezig houdt, zal stellig veel gemak hebben van de werkelijk keurige annotaties, welke Dr. Schnürer achter iederen brief laat volgen. We veronderstellen, dat in Oostenrijk deze lectuur vele lezers vindt, anders zou men niet tot 'n dergelijke fraaie uitgave komen. Zulks duidt dan op 'n eigenaardige mentaliteit. Bij 'n soortgelijk boek als dit merkten we al 'ns op: ons Nederlanders interesseert het — behalve streng wetenschappelijk — zeer weinig, en we kunnen het voor dit werk zeker herhalen.

C. Slootmans.

XV. VOOR DE JEUGD.

NEDERLANDSCH.

W. F. Arends, 7082.
DE ROBBEDOESEN. Geïllustreerd. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1930. (20×14) ing. f 1.—, geb. f 1.75.

Een aardig boek over de vele avonturen van de vier vriendinnetjes Annie, Bets, Lies en Miep, op school in de stad en in de vacantie bij een Oom buiten. De kinderlijke verteltrant is goed volgehouden. Voor meisjes van 10-14 jaar. Neutraal.

C. B.

Emmy Bernard, 7083.
JONGEMEISJESDROOMEN. Geïllustreerd. *Van Holkema & Warendorf, Amsterdam,* 1930. (22×16) 192 blz. geb. f 1.75.

'n Erg „goedkoop" jongemeisjesboek. De jongemeisjesdroomen bepalen zich tot 'n aanhoudend geflirt met jongens. Joke, die als leelijk en onaantrekkelijk wordt beschreven, begint op school al met haar avonturen, doet 'n beetje raar met 'n oudere jonkheer, gaat schilderen leeren om 'n schilder te krijgen, tot we haar voor haar eindexamen met een zucht van verlichting verloofd zien.
Jammer als zulke onbenulligheid de ontspanningslektuur is voor onze meisjes.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Elise Bronkhorst, 7084.
LOEKI EN HAAR CLUBJE. Geïllustreerd. *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 1930. (19×13) 153 blz. geb. *f* 1.20.

Loekie is 'n aardig leuk kind, dat alleen haar broertje maar heeft, doch er een heel stel vriendinnetjes op nahoudt. Onder toezicht van 'n verstandige oom gaat heel 't clubje kampeeren en ze beleven van allerlei. Ook later maakt het clubje prettige èn minder prettige dingen mee. 'n Frisch boek voor meisjes van 8-12 jaar.

A. S.

M. Deldigo, 7085.
DE WRAAK VAN DEN NEGERKNAAP. Geïllustreerd door Jan Wiegman. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1930. (25.5×17) 217 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

Haoussa, uit de stam der Mandingo's, wordt door een slavenkoopman, die heel zijn stam uitmoordt, meegenomen en bijna doodgemarteld. Door de Touaregs van den dood gered, wordt hij door een zandstorm overvallen en is de eenige die ontsnapt. De Fransche militairen nemen hem mee naar het fort. Daar wordt hij Christen door Charles de Faucould en diens vertrouwde knecht. Eindelijk, vliegenier in 't Fransche leger, maakt hij de groote oorlog mee en sterft in z'n laatste oogenblik z'n vijand helpend.
Avonturen genoeg! Een weinig te veel zelfs. Er is te veel bijeengebracht en dat maakt het verhaal, waarvan de stijl ook niet prima is, eenigzins onrustig. Ook worden, ofschoon er even gematigd tegen den oorlog gepreekt wordt, de gevechten der vliegeniers veel te veel verheerlijkt voor de jeugd. En dat de Mahommedanen zoo enthousiast voor de Franschen stierven in den wereldoorlog is ook wel de moeite waard aan onze jongens te vertellen.
Wanneer 'n boek voor de Keurraad komt, spreekt dan de vredesgedachte in de opvoeding geen woordje mee?
Den oorlog verschrikkelijk noemen en dan gelijktijdig zoo geestdriftig mogelijk er over vertellen bevordert die vredesgedachte niet.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Therese Hoven, 7086.
OP DEN DAKTUIN. Geïllustreerd. *G. B. van Goor & Zn., Den Haag,* 1930. (19×13) 179 blz. geb. f 1.—.

Is Thérèse Hoven 'n petekind van de schrijfster, die we in onze jeugd lazen? Dit meisjesboek heeft 'n aardig gegeven. Twee meisjes uit den Achterhoek komen naar den Haag, om haar brood te verdienen en vinden beiden 'n betrekking in de groote „Bijenkorf." De meisjes schelen tien jaar en de oudste is even ernstig als de jongste lichtzinnig. Hoe het oudere zusje de jongste trouw helpt en beschermt is aardig beschreven, maar met dat groote bedrijf en al z'n drama's en comédies als achtergrond had toch nog heel wat anders van het verhaal kunnen komen. Ook de taal had veel beter verzorgd kunnen zijn. Hier en daar is er een zinnetje,dat we in een katholiek boek zouden schrappen, maar in z'n geheel kan 't aanbevolen worden voor meisjes boven zestien jaar.

Alb. Steenhoff-Smulders.

J. F. P. Jansen, 7087.
RITA. Vertaald uit het Fransch Geïllustreerd door Jan Wiegman. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam,* 1930. (25×17) 192 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.50.

't Boeiend verhaal speelt onder de regeering van den huichelachtigen en wreeden Franschen koning Lodewijk XI. Als kroonprins heeft hij door 'n gril een edelman diep ongelukkig gemaakt door hem z'n kinderen te ontnemen, waarna de moeder van verdriet stierf. Later sloot zich de edelman bij de tegenpartij aan en werd door den koning in een der afschuwelijke kerkers levenslang opgesloten. Van de beide kinderen heeft hij de jongen tot monnik doen opvoeden, het meisje hield hij bij zich aan 't hof. In z'n vreemde opvattingen, waarmee hij de godsdienst tot 'n huichelachtig bijgeloof verminkte, wilde hij dat't meisje steeds bad voor zijn belangen. Rita ontdekt, dat haar vader nog leeft en redt hem op vrij onwaarschijnlijke wijze, maar op die vlucht wordt de uitgeputte edelman toch gedood. Dat de godvruchtige vader z'n kinderen aanspoort den koning te vergeven is christelijk, maar dat hij hen laat beloven alles te doen, wat den koning van hen vraagt is alweer heel zonderling. Men geeft z'n kinderen niet aan 'n slecht mensch. Door die belofte doet Rita allerlei leelijke politieke boodschappen voor Lodewijk XI.
Er had van de historische gegevens wel nog 'n mooier jeugdboek kunnen gemaakt worden. 't Zonderlingste is nog dat de schrijver den koning „in de beste gesteltenissen onder't aanroepen van zijn geliefde Patronesse" doet sterven. Aan God het oordeel en Lodewijk XI kan *boetvaardig* gestorven zijn, maar wat moet de jeugd denken van zulk een slot? Een bladzijde tevoren

wordt de Koning nog huichelachtig, wreed en barbaarsch genoemd.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Erich Kästner 7088.
EMIEL EN Z'N DETECTIVES... *De Voortganck, Amsterdam,* 1930. (21.5×16) 168 blz. ing. *f* 1.40, geb. *f* 1.90.

Emiel Tischbein, die in Neustadt woont, op de burgerschool gaat en de zoon is van 'n hardwerkende en vroolijke weduwe, gaat in de vacantie naar z'n familie in Berlijn. Hij is nooit zoover geweest en gaat weg met honderd goede raadgevingen van z'n moeder, óók om goed te zorgen voor de 120 mark, die hij voor grootmoeder meeneemt. 'n Treindief ontfutselt hem z'n kostbare enveloppe en dan komt het allergrappigst verhaal hoe Emiel, geholpen door de Berlijnsche jeugd, weer in 't bezit van z'n eigendom komt. Iedere jongen en ieder meisje zal dit verhaal „reuze" vinden en de vaders en moeders behoeven zich niet te schamen, als ze er een amusant uurtje mee zoek brengen. Want Erich Kästner *kan* schrijven en vond het niet beneden z'n waardigheid deze hoogst amusante kinderroman aan groote en kleine kinderen te geven.

Alb. Steenhoff-Smulders.

H. J. Krebbers, 7089.
TOON REVERS. Geïllustreerd door J. G. Kesler *Gebr. Kluitman, Alkmaar,* 5e druk: 1930. (20×14) 156 blz. ing. *f* 1.10, geb. *f* 1.20.

Toon Revers, wiens vader men op zee verongelukt dacht en wiens moeder stervend op reis in 't huis van Willems wordt gebracht. Willems neemt de knaap op, ofschoon z'n vrouw er niet veel mee op heeft, vooral nadat ze zelf een jongen heeft gekregen. Die jongen wordt door z'n moeder verwend en groeit op als 'n deugniet. Toon wordt verwaarloosd, tot 'n vreemdeling ontdekt hoeveel talent voor schilderen de jongen heeft en hem meeneemt. Later komt z'n vader terug; dan is Toon al 'n beroemd man; hij ontfermt zich over z'n vroegeren plaaggeest, de zoon van Willems, die 'n arme kreupele is geworden.
De taal is wel wat stijf en gekunsteld, lang niet frisch genoeg — maar de geschiedenis boeit en 't boek heeft 'n goede strekking.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Jan Lamers, 7090.
Joop de Groote,
SNUFFIE'S UITVINDING. *P. D. Bolle, Amsterdam, Rotterdam,* 1930. (22 × 16) 208 blz. ing. f 1.60, geb. f 2.50.

De eerste indruk van dit jongensboek is: wat al te fantastisch, zelfs wat grotesk. De eene onwaarschijnlijkheid wordt op de andere gestapeld, tot ten laatste de bedoeling der schrijvers ál duidelijker gaat worden: ze wilden propaganda voeren voor de wereldvrede. 't Is 'n anti-oorlogsroman dus en als zoodanig zullen we hem moeten beoordeelen. 't Streven is buitengewoon sympathiek, want de vredesgedachte kan niet vroeg genoeg in de hoofden onzer kinderen worden vastgezet. Alleen vreezen we, dat de jongens, die in staat zijn de geestigheden van dit verhaal te begrijpen en dat kunnen onmogelijk anders wezen dan scholieren, die middelbaar onderwijs ontvingen, deze al te simplistische oplossing van 't vraagstuk van de wereldvrede niet zullen slikken. En zoo wordt aan 't eind van ál die oubolligheid, waar de ernst 'n hartig woordje moest gaan spreken, de ernst toch nog spel, toch nog grapjasserij. Dat spijt ons, want schoten de auteurs hun doel zoo niet voorbij? Als de oorlog-uitbanning werkelijk zoo eenvoudig was als hier wordt voorgesteld (en 't moet toch de bedoeling zijn, dat de neerslag van 't gelezene in de harten der lezers zij: 't behoud van de vrede is 'n kwestie van „wij vertikken" van de soldaten) dan waren we al heel wat verder. Behalve dat geeft 't boek geen bevrediging aan onze jongens, die humor wel kunnen apprecieeren, en avontuurlijkheid ook, wanneer de eerste zich maar boven de kwasterigheid verheft en de tweede de grenzen van de waarschijnlijkheid niet te zeer overschrijdt. Voorts hebben we wezenlijk bezwaar tegen de rol van de leeraar „Kippie": ook die deelt in de paedagogische tendenz en wordt opgevoed tot 'n bruikbaar en overigens alleszins sympathiek docent. In deze tijd van eigenwijze kinderen zouden we zoo'n precair gegeven liever geschrapt zien.
Als de auteurs echter zulke zwaarwichtige bedoelingen 'ns niet gehad hadden, als ze eenvoudig amusementslectuur hebben willen geven, ja, dan blijft 't bezwaar van de overdrijving, maar dan is 't ook 'n „lollig" boek. We gelooven 't echter niet en 't zou zonde zijn van 't talent der beide heeren ook, want ze kunnen schrijven en goed! Vlot, levendig, vol variatie naar gelang 't milieu waarin ze ze ons verplaatsen, al wordt 'n enkele keer 't clowneske dicht benaderd. En als ze hun fantasie nu wat aan banden gaan leggen, dan voorspellen we hun 'n goede toekomst als auteurs. Met de opvoeding zullen ze op goeden voet komen, als ze wat minder willen gaan doen aan „heldenvereering" ten opzichte van jochie's en hun lezertjes wat meer houvast willen meegeven, waar die dat op zekere momenten vragen zullen.

Leo Fens.

Grace Moon, 7091.
TSJIE-WIE. Vertaald uit het Engelsch. Geïllustreerd. *De Arbeiderspers, Amsterdam,* 1930. (20.5×15) 185 blz. geb. *f* 2.50.

Tsjie-Wie is een Indiaansch meisje, dat met haar moeder in 'n klein dorpje woonde. Door 'n toeval vindt zij de roode leem, die haar moeder noodig heeft voor 't potten-bakken en verder heeft zij allerlei avonturen met haar buurvriendje. Later redt zij haar broertje en krijgt weer een nieuwen vader. 't Boek vertelt wel aardig van Indische toestanden. Neutraal.

Alb. Steenhoff-Smulders.

E. Nesbit, 7092.
SPOORWEG-KINDEREN. Vertaald uit het Engelsch. Geïllustreerd. *G. B. van Goor, Den Haag,* 1930. (22.5×15) 191 blz. ing. f 1.—, geb. f 1.65.

De kinderen van „Spoorzicht" zijn in dat kleine huis boven op den heuvel gekomen toen het groote verdriet in hun leven kwam. Vader is valschelijk beschuldigd en zit in de gevangenis, maar dat weet alléén Moeder en Roberta, de oudste, die het later te weten komt en er zoo vreeselijk bedroefd over is. Moeder is 'n schat en de drie wilde, „in vrijheid gedresseerde" kinderen zijn

ondanks alles van 't echte goede soort. Nesbit kan allerprettigst vertellen en kinderen doen begrijpen, hoe je voor anderen kan leven, zonder één enkele maal in de preektoon te vallen. 't Is een vermakkelijk boek vol avonturen en toch niet overdreven. En er zit een goede kern in.

Alb. Steenhoff-Smulders.

E. Nesbit, **7093.**
WIJ MET ONS VIJVEN EN MADELEINE. *G. B. van Goor Zonen., Den Haag*, 1930. (22×16) 224 blz. ing. f 1.90, geb. f 2.75.

Nesbit heeft de prettige manier om kinderboeken te schrijver, maar in dit verhaal is hier en daar 'n steekje los. De oudste van 't vijftal — Clifford — is degene die de avonturen vertelt, maar de schrijfster óf de vertaalster heeft de eerste en de derde persoon voortdurend doorelkaar gehaspeld, zoodat Clifford soms „ik" soms „hij" en soms „de held" is. De vertaling is over 't geheel vrij slecht, de dwaas plechtige schrijverstrant van den jongen is niet goed weergegeven en hier en daar is de taal onnoodig ruw. Ook 't hoofdstuk waarin Clifford droomt dat hij 'n worm is en de schat ziet, die de dieven begraven hebben, is vrij dwaas. We kunnen dit boek niet aanbevelen voor onze jeugd.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Kees Spierings, **7094.**
DE URUGUEES. *G. B. van Goor Zonen, Den Haag*, 1930. (25×16.5) 275 blz.

'n Fijn jongensboek heeft Kees Spierings geschreven. 'n Boek dat iedere jongen, die aan den voetbal z'n hart verpand heeft, tien keer achtereen zal lezen, zonder dat het hem verveelt. En dat hem toch niet tot voetbal-maniak zal maken, maar hem zal leeren hoe de sport geen doel maar middel moet zijn. Uit den krachtigen, vluggen, lenigen jongen groeit 'n goed gymnastiek leeraar en vooral 'n uitstekend christen.
Misschien is Spierings iets te optimist, waar het betreft de wedstrijden, vooral in het buitenland. De meeste jongens staan niet zoo stevig in hun schoenen als zijn „Uruguees". Maar de sport, „als 'n reine smetteloo̱ze levensgenieting", de sport als 'n aanleiding om anderen met je krachtig lichaam en stalen spieren te helpen, heeft hij met warmte en overtuiging bezongen en verdedigd.

A. S.

J. Stamperius, **7095.**
UIT HET LEVEN VAN EDISON. Geïllustreerd door Pol Dom. *Gebr. Kluitman, Alkmaar*, 1930. (20×14) 157 blz. geb. *f* 1.20.

De vijfde druk van 'n boek, dat vooral jongens zal blijven boeien. Welke jongen leest er niet graag over het leven van 'n beroemd man, vooral als die man als 'n héél gewone jongen is begonnen. En *buiten de school* wil ook iedere jongen wel eens iets van telegrafie en allerlei uitvindingen weten. Stamperius vertelt alles eenvoudig en prettig.

Alb. Steenhoff-Smulders.

Frits van Vlijmen, **7096.**
'N WONDERBARE REDDING. *R.K. Boek-Centrale, Amsterdam*, 1930. (19.5×13.5) 64 blz. ing. f 0.65.

'n Vertelsel uit de bekende „Kinderkruistocht." De inleiding en 't verhaaltje zelf is tegelijk te wijs en te flauw. De kinderlijke toon zoekt men vergeefs. De „riddertjes" die met groote zwaarden op de Turken los gaan en zoo vreeselijk eigenwijs doen, de wonderlijke Turken en 't wonder in de gevangenis — 't is alles zoo verbazend goedkoop, zoo naar 't oude recept: dat 't maar voor kinderen is.
Heeft Frater Rombouts niet gezegd, dat „bij het katholieke jeugdboek met alle mogelijke middelen moet gestreefd worden naar schoonheid van vorm en compositie"?

Alb. Steenhoff-Smulders.

Piet van Vorden, **7097.**
ALKMAAR VOOR DEN PRINS. *Nederlandsche Uitg.-Mij., Amsterdam*, 1930. (24×16) 198 blz.

Een historisch jongensverhaal uit den tijd van den tachtigjarigen oorlog. Natuurlijk wordt er verschrikkelijk veel in gevochten. Ook de jongens doen mee en Laurens, de jonge held van 't verhaal, sneuvelt zelfs. Hoewel telkens gezegd wordt dat „de oorlog wreed" is, wordt er van de bestorming enz. toch wel 'n soort pretje gemaakt. Jongens krijgen door zulk soort boeken den indruk, dat de oorlog toch wel iets heel moois is en dat onze vaderen, toen ze vochten, niets dan edele en dappere daden hebben gesteld.
Onze jeugdschrijvers mogen wel eens gaan denken aan de vredesgedachte in de opvoeding.

Alb. Steenhoff-Smulders.

INHOUD JAARGANG 1930.

ARTIKELEN.

		Blz.
A. F. van Beurden:	Een boek van de Zee	331
F. A. Brunklaus	Het onzichtbare Rusland	141
Anton van Duinkerken:	Kroniek der dichtkunst: „De Jongeren en de Poëzie	328
Anton van Duinkerken:	Kroniek der dichtkunst: „Opstandigen"	169
F. X. P. Duijnstee, O. E. S. A.:	Augustinus' weg naar het Christendom	69
L. J. M. Feber:	Byron	197
L. J. M. Feber:	Tolstoi, Gandhi en Daan van der Zee	37
L. J. M. Feber:	Verhalen uit het verre Oosten	357
Leo Fens	Het verloren land	8
Leo Fens	Arie	337
F. H.	Het land aan de Kim	362
Hein Hoeben	Kardinaal Pacelli als publicist	79
Hein Hoeben	Rathenau	326
Hein Hoeben	Een merkwaardige roman	229
Hein Hoeben	De Oostenrijksche Jongeren	360
Hein Hoeben	Eenige Duitsche Jongeren	165
Kees van Hoek	Mary Grace Asthon	10
Kees van Hoek	Literatuur in Canada	298
Albert Helman	Peruviaansche Novellen	268
Dr. Jacoba B. L. Hol	Met een zeilboot den aardbol rond	232
Dr. Jacoba B. L. Hol	Een vacantiereis van 23000 kilometer	112
Dom. J. Huijbers, O.S.B.	De Theresia der nieuwe wereld	101
J. H. P. Jacobs	Arme arbeiders	269
J. H. P. Jacobs	Bij de Indianen	175
J. H. P. Jacobs	Een halve eeuw brommen	42
Dr. Raph. Kreemers	Engelsche Kroniek	134
Dr. Raph. Kreemers	Van het land der Chrysanthen en het Hemelsche Rijk	72
Dr. Raph. Kreemers	Theodore Dreiser	333
Dr. Raph. Kreemers	James Branch Cabell	12
Dr. Raph. Kreemers	In het land van den dollar	270
Dr. Raph. Kreemers	Van reizen en trekken	303
Dr. Raph. Kreemers	Vrouwen in de Literatuur	204
F. M.	Athanasius in de groote stad	368
M. M.	De greep van den tijd	336
M. M.	Sagen van Brabant	172
Dr. H. v. d. Mark	Hauptmann's Huwelijks-roman	296
Dr. H. v. d. Mark	Een „moderne" roman van Sigrid Undset	70
Dr. H. v. d. Mark	Stormenland	230
Dr. H. v. d. Mark	Nikolaus Schwarzkopf	301
Dr. H. v. d. Mark	Een roman uit den Inflatie-tijd	201
Dr. H. v. d. Mark	Scheppende beloften	365
Dr. H. v. d. Mark	Guido Gezelle	133
P. v. d. Meer-de Walcheren	Vingt Neuf mois d'Exil	209
P. v. d. Meer-de Walcheren	Fransche Romans	201
P. v. d. Meer-de Walcheren	Vernieuwingen	40
P. v. d. Meer-de Walcheren	Een kosmisch drama van Paul Claudel	102
P. v. d. Meer-de Walcheren	Het nieuwe Sparta	297
Herluf van Merlet	De film Atlantic	77
P. P.	Dr. Seipel aan de schrijftafel	332
Jos. Panhuijsen	Russische Literatuur	264
P. Placidus, O.Cap.	Lloyd George	14
P. Placidus, O.Cap.	Maarschalk Foch en de Oorlog	369
P. Placidus, O.Cap.	Tusschen twee revolutieën	140
Fr. Hieronymus Rongen, O.Cist.	Het land van Oltremare	45

		Blz.
Fr. Hieronymus Rongen, O.Cist.	Het witte Paradijs	3
Fr. Hieronymus Rongen, O.Cist.	Sint Bernardus vertaald	325
Ellen Russe	Maurice Baring	236
Russische Redacteur	Russische Emigranten-Literatuur	109
S.	Kerk en Staat naar St. Augustinus	293
G. de Van der Schueren	Naar de Pool	173
G. de Van der Schueren	Naar Centraal-Afrika	239
Ed. A. Serrarens	Herfsttij van Willem Kloos	106
Ed. A. Serrarens	De God der wereld	9
C. Slootmans	J. Pz. Coen	5
C. Slootmans	Keizer Karel	107
Kees Spierings	Antoon Coolen	208
Van Term	De vrijmetselarij	139
Dom. J. de Vathaire, O.S.B.	Philips II	47
Dom. J. de Vathaire, O.S.B.	De oorlog in dienst van den vrede	261
Jos. v. d. Velden	Anton van de Velde's Tijl	366
G. Vrijmoed O.F.M.	Het Katholicisme	294
B. W.	Het wonderbare leven van Thérèse Martin	15

UIT BOEK EN BLAD.

De Gemeenschap: blz. 16, 80, 143, 241, 306. Aristo, blz.: 210. De Stem, blz.: 16, 51, 210, 274, 338. Der Kunstwanderer, blz.: 177. Roeping, blz.: 50, 80, 337. Opgang, blz.: 241. Leven en Werken, blz.: 115. Het Tooneel, blz.: 51. Die Bergstadt, blz.: 306. Dietsche Warande en Belfort, blz.: 114, 177. De Paal, blz.: 115, 143. Deutsche Kunst und Dekoration, blz.: 144, 370. Der Gral, blz.: 308. De Vrije Bladen, blz.: 369.

VERSCHEIDENHEDEN.

Blz.: 16, 51, 81, 116, 144, 178, 211, 242, 275, 308, 339, 370.

REGISTER BOEKENNIEUWS.

De cijfers onder de 400 duiden de bladzijde aan, waarop de recensie voorkomt, de verdere cijfers zijn volgnummers.

Aalders (Prof. Dr. W. J.) Van Godsdienst en leven 6720
Adam (Karl) Het wezen van het Katholicisme 294
Agatha, Frida en haar nichtjes 6614
Agnel (A. d' en Dr. d'Espiney) Le Scrupule 6403
Ajam (Tom) De vrouwelijke spion 6558
Alden (Isabella M.) An interrupted night 6202
Alders (G. A.) Blinde Hendrik 6907
Allers (Dr. Rudolf) Das Werden der sittlichen Person 6820
Alsen (Gutti) Requiem 6500
Ammon (D.) Ich kenne dich 6235
Anderson (Isabel) Circling Africa .. 239
Andrews (Dr. G.) Ends of the Earth 303
Anker Larsen (J.) Heiliging 6327
Andriessen (Suze) Augusta 6615
Andriessen (Suze) Constance de Wild 6616
Aquino (Thomas van) De gelukzaligheid des hemels 6139
Arends (W. F.) De Robbedoesen .. 7082
Aristoteles, Over de vriendschap .. 6476
Arland (Marcel) L'Ordre 201
Arlen (Michael) Lily Christine 6587
Arnoux (Alexandre) Tristan Corbière 6699
Arts (P. Jos. M.) Onze voorbeelden 6865
Ashton (Mary Grace) Sons of Jacob 10
Askew (Alice), **Askew** (Claude) Niet bewezen 6328
Askew (A.), **Askew** (C.) Wilde Sheba 6166
Astaes (C.) Zomerzegen 6167
Astaes (C.) Herfstgenoegens 6237
Aulair (Comte De Saint) La Mythologie de la Paix 261
Averkamp (Ant.) Grootmeesters der Toonkunst 6370
Ayres (Ruby M.) Bedorven muziek .. 6329
Ayres (Ruby M.) Zij die met liefde spelen 6560
Ayres (Ruby M.) De roman van een leelijken man 6239
Ayres (Ruby M.) Langs een omweg 6238
Ayres (Ruby M.) De tweede huwelijksreis 6559

Bahr (Hermann) Das Labyrinth der Gegenwart 6955
Bakker (H.) Stroomingen en sekten van onzen tijd 6140
Baring (Maurice) The coat without seam 236
Baring (Maurice) Tinker's leave 236
Baring (Maurice) Daphne Adeane 236
Barlett (Vernon) No man's land 6508
Barrière (P.) Balzac et la tradition littéraire classique 6284
Bartlet (Thonna) l'Evangelie commencé par Saint Augustin 6808
Bauer (Cl. M. H.) Miesje 6714
Bauer (Cl. M. M.) Twee zwervelingen in Amerika 6715
Bauer (Cl. M. H.), **Breebaart** (K.) Een gelukkig jaar 6219
Bauer (Marie Theres) Das Hannele vom Herrenhaus 6501
Baum (Vicky) De dansen van Ina Raffay 6825
Baumstark (Prof. Dr. Anton) Missale Romanum 6226
Baxa (Dr. Jacob) Adam Müller 6960
Beach (Rex) De zoon der goden 6730
Been (Joh. H.) Twee Jonkers 6617
Béhaine (René) Au prix même du bonheur 6843
Behn (Dr. Siegfried) Allgemeine Geschichte der Pädagogik 6822
Behn (Dr. Siegfried) Allgemeine Geschichte der Pädagogik 6821
Bejot (Louis) Au Sahara: l'Assassinat du Père de Foucauld 6897
Bellevales (Pierre) Le jeune homme aux cheveux blancs 6258
Belloc (Hilaire) Overschot en aanvoer 6642
Belloc (Hilaire) Shadowed 6203
Bennett (Arnold) Accident 6766
Bennett (Arnold) Journal 1929 7076
Benson (Robert Hugh) De God der wereld 9
Benson (E. F.) Paying guests 134
Berg (Prof. Dr. Ludwig) Was sagt Sovjet Rusland von sich selbst .. 6530
Berge (Willem ten) De zoon van het hemelsche rijk 328
Berlage Jr. (Dr. H.) Het ontstaan en vergaan der werelden 6378
Bernard (Sint) Verhandeling over de liefde tot God 325
Bernardsz (Daan) Joost Dircksz onder de Vrijbuiters 6538
Berndt (Martin) Leidenschaft und List 6197
Bertheaume (Dr. Marthe) l'Age mystique 6578
Bertrand (Louis) Philippe II, une tenébreux affaire 47
Bertrand (Louis) Philippe II, A l'Escorial 47
Besnard (Emmy) Jongemeisjesdroomen 7083

Bessedowski (G.) Im Dienste der Sovjets 6961
Beucler (André) A droite par quatre 7070
Beusekom (Dr. Ir. H. G. van) Gandhi en zijn beteekenis voor de toekomst van Britsch-Indië 6701
Beversluis (Martien) Liederen van den arbeid 169
Beversluis (Martien) Aanklacht 6948
Bieger (N. K.) Flips Indische lotgevallen 6716
Biggers (E. D.) En een vrouw verdwijnt 6561
Biggers (E. D.) De zeven sleutels van Baldplate 6658
Bijnen Pr. (Lambert) De liturgie in haar wezen en beteekenis 6223
Birkner (Friede) Raffke's nieuwe chauffeur 6826
Birmingham (George A.) The Runaways 6933
Bittner (Dr. Konrad) Herder's Geschichtsphilosophie und die Slawen 6164
Bittremieux (Leo) Wit en zwart 6659
Blanken, C.ss.Ra (H. H. F.) Roomsche Liturgie voor school en huisgezin 6643
Blei (Franz) Het boek van liefde en huwelijk 6229
Blink (Prof. Dr. H.) Woeste gronden, ontginning en bebossching in Nederland voormaals en thans 6459
Blijstra (R.) Graphische voorstelling 6660
Bloem (Walter Julius) Feuer im Norden 6758
Blokzijl (Max) Ik trok er op uit 6168
Blonk (Dr. A.) Fabrieken en menschen 6454
Bockling (J. J. C.) De ridder van den Eikenhorst 6380
Boens (Daan F.) De late passagier 169
Boens (Daan F.) De schoone reis 169
Bollery (Joseph) Leon Bloy 6285
Bologne (Maurice) De proletarische opstand van 1830 in België 6782
Bolthuis (A. G. van) De liefde van Cora Noret 6731
Bos (Fokko) De moord in het slop 6908
Bouchardon (Pierre) Het kasteel van Bitremont 7062
Boudens (Aug. A.) Opwaarts 6974
Boudier-Bakker (Ina) Tooverlantaarn 6169
Bouman (L. F.) Het wonderboek der luchtvaart 6710
Bower (B. M.) De lachende cowboy 6170
Boyton S. J. (Neil) De zwartrok van de Missisipi 6171
Brand (Max.) De dood van Dan Barry 6909
Brand (Max) Op het spoor 6827
Brand (Max) Dan Barry de ontembare 6479
Brock (Emma L.) The runaway Sardine 6641
Brey (Henriette) Van eeuwige liefde 6562
Broedelet (Joh. W.) 'n Bont zestal .. 6828
Broedelet (Joh. W.) Het late leven van Johannes Roozeboom 6910
Bronkhorst (Elise) Loekie en haar clubje 7084
Brown (Walter C.) The second guess 134
Bruun (Laurids) Een merkwaardige nacht 6661
Bruyère (André) Le convive oublie .. 6352
Bruyn (Cor) Keteltje's thuisvaart 6801
Bruyn (Cor) Keteltje in de Lorrie 6618
Buchanan (Robert) Een winternacht 6172
Bugnet (Charles) Maarschalk Foch aan het woord 369
Bunkler Ph. D. (Francis F.) China and Japan 72
Burger (Lisbeth) Als de ooievaar komt 6553
Burnat-Provins (M.) Le voile 6677
Busset (Herman Eris) Das schlafende Feuer 6848
Butterfield (H.) The peace tactics of Napoleon 1806-1808 6963
Buysse (Cyriel) Tusschen Leie en Schelde 6829
Byron (Robert) The Station 6281

Calcar (Prof. R. P. van) Die Ursache des Carcinoms 6296
Calderon (Ventura Garcia) Das Weinen des Urwalds 268
Callewaert O.P. (L. J.) Aristocratie 6813
Campbell (Henriette) Claudius de la Colombière S.J. 6141
Cannegieter (H. C.) Grootvader's Glorie 6732
Cannon (Cornelia) Red Rust 6686
Carra (Bruno) Sanya 6330
Carrick (Valery) Tarakan 6460
Cartland (Barbara) If the tree is saved 204
Carvin (Michael) De heimelijke strijd 7063
Castel (Paul) Saint Augustin 6898
Cauberghe (J. R. S.) Spreekwoorden 6779
Cavelier (Ru le) De vlam der steden 6830
Chapuis (Alfred) l'Homme dans la lune 6259
Chateaubriant (Alphonse de) Instantanés aux Pays-Bas 6794
Claes (Tobie) Frans Notelaars 6911
Claes (Ernest) Zichemsche Novellen 6733
Clark (Barrett H.) European theories of the drama 6697
Claudel (Paul) Le solier de satin .. 102
Granville Caldwell (Prof. Dr. Rob.) A short history of the American people 270
Canby (Henry Seidel) American estimates 270
Cabell (James Branch) Something about eve 12
Cabell (James Branch) The way of Ecben 12
Cendrieux (Jehan) François Phuac .. 6196
Cleerdin (Vincent) Sagen van Brabant 172
Chiesa (Francesco) Märzenwetter .. 6759
Chollier (A.), **Lesbros** (H.) Le fiel du Calice 6353
Cocteau (Jean) Les enfants terribles 6756
Cohen (Kadmi) l'Abomination Américaine 270
Cohen (J. L.) Dante in de Nederlandsche letterkunde 6207
Comenius (J. A.) Unum Necessarium 6143
Conington (F. I.) Chopsticks 72
Conner (Sabra) De tocht met de „Zeeotter" 6734
Conquest (Joan) The Sale 6509
Conquest (Joan) Verleiding 6912
Conte a Cornata O.C. (Mattheus) Institutiones Juris Canonici 6475
Cool O.F.M. (Anicetus) Ons Bieke .. 6142
Coolen (Antoon) Het donkere licht 208
Cooper (Lettige U.) Daer slae gheluck toe 6240
Coopman. S. J. (C.) Bij Jezus 6978
Corcos (Fernand) l'Amérique.... un Paradis? 6455
Cornelissen (J.) **Vervliet** (J. B.) Grappige vertelsels 6539
Cornelissen (J.) **Vervliet** (J. B.) Hekel- en spot-vertelsels 6381
Cornelissen (Jozef) Nederlandsche volkshumor 6214
Corsari (Willy) Chimaera 6662
Coster (K. I. B. A. de) Het afbetalings (huurkoop)-systeem 6216
Coudenhove-Kalergi (H. Graf) Antisemitismus 6873
Coulon (Marcel) Verlaine, poète saturnien 6372
Couperus (Louis) Der verliebte Esel 6357
Courths-Mahler (H.) Liefde en plicht 6663
Courths-Mahler (H.) In den vreemde 6735
Courths-Mahler (H.) Het geheim van Marlene Laszberg 6913
Courths-Mahler (H.) Gij zijt mijn uitverkorene 6736
Coyle (Kathleen) A flock of birds .. 6588
Crawford (F. Marion) Haar geheim 6563
Crols. Pr. (Fr.) Heeroom's nichtje en haar gezin 6480
Crols. Pr. (Fr.) Het wonder der appelen 6406
Cruse (Amy) The Englishman and his books in the early nineteenth century 6056
Cullum (Ridgwell) De noodlottige overeenkomst 6407
Cunningham (L. A.) This thing called love 6365
Dael (Dr. Jac. van) Geschiedenis der empirische psychologie 6230
Dane (Clemence) Legend 236
Daudet (Léon) Vingt-neuf mois d'Exil 209
Daudet (Léon) Flammes 6443
Davaud (Pierre) Ce qu'il faut connaître de l'histoire des états unis 6709
Davis (Richard Hardind) De witte muizen 6834
Deloe (Daniel) Robinson Crusoe 6802
Dekker (Maurits) De aarde splijt .. 6331
Delafield (E. M.) Turn back the leaves 6589
Delarue-Mardrus (Lucie) Les amours d'Oscar Wilde 6444
Deldigo (M.) De wraak van den negerknaap 7085
Dell (Ethel M.) De wedloop met hindernissen 6241
Delmont (Joseph) Krösus Vagabund 6358
Demaison (André) Dieren, die men „wild" noemt 6564
Dempf (A.) Die symbolische Franziskuslegende 6704
Denille, O.P. (P. H.) De weg van loutering 6889
Denny (Ludwell) America Conquers Britain 270
Derème (Tristan) Patachon, petit Garçon 6579
Devanny (Jean) Bushman Burke 204
Dewey (Joh.) School en maatschappij 6232
Deyssel (Lodewijk van) Nieuwe kritieken 6208
Diepenhorst (Mr. P. A.) Grondbeginselen der economie 6218
Diers (Marie) De kinderen van Heckedam 6565
Diffelen (E. M. van) Speel je mee? 6620
Dine (S. S. van) The green murder case 6934
Dinesen (Thomas) Merry Hell! 6687
Dreest (Willem van) Het stuwende leven 6566
Dreiser (Th.) Twelve men 333
Dreiser (Th.) A Gallery of women 333
Dreiser (Th.) Plays naturel and supernatural 333
Dreiser (Th.) A book about myself 333
Doff (Nell) Elva 6924
Dominik (Hans) John Workmann 6888
Dorey (Jacques) Three and the moon 6511
Douglas (Lloyd C.) Magnificent obsession 6512
Doyle (A. Conan) The Maracot deep and other Stories 134
Droonberg (Emil) Eileen Malony's reis naar Klondyke 6831
Drouven S. J. (Ernst) Manua'os Schwur 6313
Duiker (A.) Handleiding voor de lichte athletiek 6713
Duiker (Ir. J.) Hoogbouw 6951
Duncker (J. C. W.) De groote vergissing 6664
Duplessy (Eug.) Historie d'un Défi 6224
Duynstee (Fr. X. P.) Maarten Luther in de kritiek 6814
Duynstee (D. Fr. X. P.) St. Augustinus over kerk en staat 293
Dwinger (Edwin Erich) Die Armee hinter Stacheldraht 114

Easton (John) Red Sap 6513
Ebermayer (Erich) Nacht in Warschau 165
Eeckel (Herwin) 't Onzent in 't Westland 6481
Eeckels (Constant) De maalstroom .. 6242
Egge (Pere) Hansine Solstad 6914
Ehrenburg (Ilja) De steeg aan de Moskwa 6567
Ehrenburg (Ilja) Die ungewöhnlichen Abenteuer des Julio Jurentio und seine Jünger 264
Ehrenburg (Ilja) Het leven der auto's 7064
Eindhoven (W. van) Bernadette 6300
Eisenmenger (Victor) Franz Ferdinand 6213
Eleuther, O.F.M.Cap. (P.) Genietingen der goddelijke liefde 6890
Elsensohn (Johan) Arie 337
Emonts (Pater) De geest der verschrikking 6382

Engelke (Wilhelm) Theodor Obermeyer 6265
Engelman (Jan) Sine Nomine 328
Epstein (Paula) Brieven aan een doode moeder 6832
Erren, O.P. (W. M.) Hooge toppen .. 6871
Erskine Stuart (Janet) De opvoeding van Katholieke meisjes 7058
Eschbach (Walter) **Hofmann** (Willi) Lachendes volk 6926
Esme (Jean d') l'Homme des sables 6354
Eygen, C.ss.R. (Urbaan van) Meer volmaaktheid 6891

Fabricius (Johan) Mario Ferraro's ijdele liefde 6173
Fairlie (Gerard) De man die lachte 6174
Fairley (Gerard) In de klauwen der gieren 7065
Farrell (Andrew) John Cameron's Odyssee 6606
Farrère (Claude) Le chef 7071
Favre (Lucienne) Orientale 1930 6678
Federer (Heinrich) Von Heiligen, Räubern und von der Gerechtigkeit 6580
Fedin (Constantin) Steden en jaren 6568
Feith (Jan) De levende mummie 6463
Feith (Jan) De geheimzinnige uitvinding 6462
Feith (Jan) De reis om de wereld in veertig dagen 6464
Feith (Jan) Het Indische monster .. 6461
Feli (Victor) Mgr. Anger Billards et Barbey d'Aurevilly 6863
Fergusson (Harvey) In those days .. 6366
Ferguson (John) Murder on the marsh 6767
Ferrière (Dr. Ad.) De opvoeding in het gezin 6158
Ferry (Marcelle) Pour elle 6355
Feuillet (Octave) Geknechte adel .. 6243
Feuvre (Amy le) Haar eigen keuze 6833
Fey (Moeder Clara) Korte overwegingen 6144
Finbert (Elian J.) Un homme vint de l'orient 6844
Finch (Dr. J.) Die Nervösitat 6404
Flaherty (Liam O') De verklikker .. 6737
Flam (Cosmus) Athanasius kommt in die Groszstadt 368
Flanagan (Hallie) Shifting scenes of the modern European theatre 6520
Foght (Harold) **Foght** (Alice) Unfathomed Japan 72
Foppe (Leo) Heintje de pechvogel .. 6718
Forbes-Mosse (Irene) Don Juan's daughters 6514
Forest (Ellen) Een vacantiereis van 23000 kilometer per Hudson door Europa 112
Foster (William) **Catchings** (Waddill) Der Weg zum Ueberflusz 6217
Fourest (Georges) La négresse Blonde 6859
Fox (Frances Margaret) Nannette 6804
Franken (Fritz) De blijde kruisvaart 6482
Franz (Arno) Sohr der Knecht 6928
Franz (Arno) Mata Hari 6927
Frenssen (Gustav) Dummhans 6849
Freund (Dr. Ludwig) Am Ende der Philosophie 6823
Fülopp Miller (Rene) Erinnerungen der Fürstin Narisschkin 6788

Gael (Cuye-na) An Irishman's difficulties with the Dutch language .. 6510
Gallichan (Walter M.) Jeugdige ouderdom. Hoe men jong blijft 6815
Galvez (Manuel) Nacha Regules 6915
Garrison (W. E.) Catholicism and the American mind 6402
Garrold, S.J. (R.P.) De zwarte broeders 6220
Gavelle (Emile) l'Ecole de peinture de Leyde et le romantisme Hollandais au début de la renaissance: Cornelis Engebrechtsz 6594
Geerebaert, C.ss.R. (V.) De Godmensch 6471
Geerebaert, C.ss.R. (V.) De litanie van O.L. Vrouw 6892
Geerke (H. P.) Jan Pieterszoon Coen 5
Geiger-Gog (Anni) Heini Jermann .. 6680
Gengler (Dr. Nikolaus) Heilige Saat 6811
Gerbault (Alain) Met mijn zeilboot den aardbol rond 232
Gervasius O.M.C. (P.) Opvoeding tot rechtvaardigheid en godsdienst .. 6656
Gieber (Karel) Het booze oog 6540
Gilbert (Anthony) Mystery of the open window 6768
Gilson (E.) **Bohner, O.F.M.** (Ph.) Der Heilige Bonaventura 6557
Giraud (Victor) Sainte Jeanne de Chantal 6473
Gleichen Russwurm (Alexander von) Im grünen Salon 6198
Glyn (Elinor) The flirt and the flapper 204
Gobius (Tine) Kasplantje 6221
Godefroy (J.) Het Mahommedaansche ornament 6698
Gogh-Kaulbach (Anna van) De groote vijand 6175
Goldsmith (Margaret) Frederick the Great 6452
Goll (Ivan) Sodome et Berlin 6417
Gorter (Ir. R. A.) Doe het veilig .. 6969
Goyau (Georges) Le cardinal Mercier 6604
Grabenhorst (Georg) Fahnenjunker Volkenborn 6199
Graves (Robert) Good bye to all that 6688
Gregory (Jackson) Het spoor der smaragden 6738
Gregory (Jackson) Toch overwinnaar 6408
Gregory (Jackson) Woestijnkind 6332
Grey (Zane) De verborgen stad 6333
Groessen (P. Dr. Hubertus van) Leiddraad voor bestuurders van leden der III O. V. St. Franciscus 6644
Grotjohan (Prof. Dr. Med. A.) Aerzte als Patienten 6297
Guedella (Philip) D. Lloyd George, Gedanken eines Staatsmannes 14
Guérin (Eddie) Vijftig jaar gevangenis 42
Guette (Madame de la) Memoires .. 6867
Guichard (Louis) The naval Blockade 6453
Gumbel (E. J.) Verräter verfallen der Feme 6298

Häberlin (Paul) Das Wunderbare ... 6165
Haden Guest (C.) Kinderen van den mist 6484
Hager (Franziska) Die Schulmeisterkinder 6359
Hahn, Sr. (Albert) Schoonheid en samenleving 6521
Halevy (Daniel) La fin des notables 6958
Hall (James Norman) Under the South 6293
Hamsun (Knut) De laatste vreugde .. 6334
Hans (D.) Liberalisme en Protestantisme 6721
Hans (D.) Het N.V.B. boek 6379
Harbou (Thea von) De Maangodin 6335
Harland (Oswald) Dominance 6769
Harmsen (Ir. W.) Hoe maak ik zelf een electro-dynamischen luidspreker 6798
Harraden (Beatrice) De Vogelaar 6176
Harris (Frank) Unpath'd Waters 6270
Harris (Muriel) The seventh gate .. 6590
Hartl (Eduard) Die Textgeschichte des Wolframschen Parzival 6527
Hartoy (Maurice d') Dieu nous voit 6260
Hartung (Fritz) Deutsche Geschichte vom Frankfurter Frieden bis zum Vertrag von Versailles 6962
Harvey (George) Belgium and Luxemburg 6966
Harvey Darton (F. J.) Writers of the day 6447
Haugen (Kristian) De zeven raadsels 6244
Hauptmann-Rieder (H. R.) Buffelkind Langspeer 175
Hauptmann (Gerhard) Buch der Leidenschaften 296
Hauser (Heinrich) Brachwasser 165
Havelaar (Just) Hildo Krop 6277
Heemstra-Schimmelpenninck (Sixma van) Uit het grijs verleden 6449
Heilborn (Ernst) Zwischen zwei Revolutionen 140
Heinrich (Carl) Orphan of Eternity 6428
Hemingway (Ernst) A farewell to Arms 6689
Henle (Dr. Günter) Eine Fahrt nach Patagonien 6964
Henty (G. A.) Door de Russische Sneeuwvelden 6621
Henty (G. A.) De lotgevallen van twee jongens in Transvaal 6878
Hergesheimer (Joseph) Swords and roses 134
Hergesheimer (Joseph) The party dress 6690
Hers (Anna) De Almenhoeve 6979
Hewson (V. Y.) The King of Lamrock 6855
Heuschele (Otto) Der Weg wider den Tod 165
Heydecker-Langer (Olga) Lebensreise im Komödiantenwagen 6502
Heyman (Dr. Hugo Th.) Untersuchungen über die Praemonstratenser-Gewöhnlichheiten 6288
Heymann (Robert) Panik in Chikago 6581
Hibben (Paxton) The Peerless Leader W. J. Bryan 270
Hill (Headon) Het huisje in het ravijn 6245
Hill (Headon) Achter een masker .. 6246
Hille-Gaerthé (C. M. van) Kool en rozen 6541
Hoditz (Graf Polzer) Kaiser Karl .. 107
Hoffmann (Franz) Neuer deutscher Jugenfreund 6392
Hohlfeld (D.) Das Kind des Tollen Arnheim 6421
Holden (Inez) Sweet Charlatan 204
Hole (Hug Marshall) Lobengula 6340
Hondt (Gustaaf d') Als 't harte onrustig is 6916
Honig (Dr. C. J.) **Tazelaar** (Dr. G.) Het huwelijksprobleem 6609
Hook (F. A.) Eastwards 303
Hoornaert (Abbé Rodolphe) l'Ame ardente de St. Jean de la Croix 6154
Horler (Sydney) Ontmaskerd 6739
Horles (Sydney) De vampier van Doone Hall 6835
Hoste (Huib) Van wonen en bouwen 6950
Houte (I. C. van) **Vos** (G. J.) Moeilijke kinderen 6231
Hoven (Therese) Op den daktuin .. 7086
Hovre (Dr. Frans de) 't Katholicisme, zijn paedagogen en paedagogiek .. 6320
Huddleston Slater (W. R.) Dokter en Publiek 6608
Huizinga-Annekes (E. J.) **Ter Laan** (K.) Groninger volksverhalen 6918
Hull (E. M.) The Lion Tamer 6935
Hulzen (G. van) De zwarte wagen .. 6247
Huna (Ludwig) Der Goldschmied von Segovia 6503
Hurn (P. D.) **Root** (W. L.) La Vérité sur Wagner 6593
Hurst (Fannie) De roman van een Amerikaansch meisje 6483
Hutschenruyter (Wouter) Consonanten en Dissonanten 6776

Iersel (Charles van) De tegenslagen van Thomas Quinn 6177
Inber (Wera) Der Platz an der Sonne 264
Ingwersen (G.) De das 6719
Istrati (Panait) Auf falscher Bahn 362
Istrati (Panait) Het licht aan de kim 362
Ivans, Verborgen angels 6919
Ivans, Het masker 6569
Ivans, Dubbel spel 6485
Ivans, Lichten op de kust 7066
Ives (Catharine) When the cook is away 6877
Iwanow, Der Buchstabe G 264

Jacob (Heinrich Eduard) Dämonen und Narren 6929
Jager-Meursing (T.) De 52 Zondagen 6383
James (Norah) La vaine équipe 6497
Jansen (J. F. P.) Rita 7087
Jeans (James) Het heelal 6711
Jensen (Joh. N.) Jorgine 6850
Jenneskens (M.) Onze rijkdom in Christus 6145
Jepson (Edger) The Emerald Tiger 6936
Johanesson (Adolf) Leitfaden für Sprechchöre 6280
Johann (A. E.) Die innere Kühle 6422
Johnston (Priscilla) The narrow world 204
Jolivet (Régis) La notion de substance 6233

Jones (Idwal) Steel Chips 6770
Jong (Dr. A. J. de) Van Vondel s dood tot Bilderdijk 6523
Jonge, S. J. (L. de) De orde der Jezuieten 6374
Jongh (Sophie de) Patiënten 6741
Jordon (Louise) De ziel van China 6740
Jorga (N.): Geschichte der Rumänen und ihrer Kultur 6451
Joyce (Peggy Hopkins) Men, Marriage and me 204
Jung (C.) Das Geheimniss der goldenen Blüte 6534
Jünger (Nathanael) Kuddelmuddel, Leonidas und Zopf 7074

Kaas (Dr. L.) Die deutschen Reden des Nunzius Pacelli 79
Kaiser (Isabelle) Letzte Garbe 6200
Kan (Mr. J. B.) Sport als levensgeluk 6613
Kankeleit (Dr. Otto) Die Unfruchtbarmachung aus rassenhygienischen und sozialen Gründe 6869
Karg (S.) In de school van Jezus .. 6472
Kästner (Erich) Emiel en z'n detectives 7088
Kawa (Elisabeth) Dies und Das 6812
Kayser (Anna) Der Sohn des Freimaurers 6760
Kempis (Thomas a) It neifolgjen fen Christus 6397
Kenna (P. Elisaeus Mc) Het grafelijke geslacht Huyn van Amstenrade en Geleen 6375
Kessler (Harry graaf) Walther Rathenau 326
Ketner (Dr. C. H.) Mensch en wereld 6228
Keuchenius (E. A.) De verleugening in den schoolstrijd historisch belicht 6902
Keulers (Dr. Jos.) Waar Jezus leefde 45
Kieviet (C. Joh.) Het kamp in 't Spookbosch 6222
Kieviet (C. Joh.) De moord bij den hertenkamp 6742
Kinau (Rudolf) Schreben Schrift 6582
Kiroul (Paul) Hoe Klaas Roggebrood koning werd van het Zonneland .. 6301
Kist (Mr. J.) De ondergang van het rijk van Montezuma 6622
Kitchin (C. H. B.) Death of my Aunt 6367
Kivi (Aleksis) Die sieben Brüder 6583
Klages (Victor) Die Neger 6681
Klabund, Borgia 6584
Kloos (Willem) Letterkundige inzichten en vergezichten 106
Kloppers (Piet) Middernacht 6665
Klotz (Dr. Alfred) Geschichten der Römischen Literatur 6603
Klug (Dr. J.) Inkeer 6645
Knox (Ronald A.) Caliban in Grubstreet 6654
Knox (Ronald A.) De drie Kraantjes 7067
Knuvelder (Gerard) Zwervers 6442
Kober (A. H.) Rund um die Manege 6504
Koenen (Marie) Stormenland 230
Koenen (Marie) Der wilde Jäger .. 6505
Kohnstamm (Prof. Dr. H.) Individu en gemeenschap 6816
Kok (Truida) De Vlierkamp 6542
Kok (H. L. C.) Modellen en formulieren 6537
Kok (H. L. C.) Handelsrekenen voor het staatspraktijk diploma 6612
Koolhove, e.a. (H.) De Britannia M.U.L.O.-serie 6712
Koning (Johan) Het verloren land .. 8
Koppen (Edlef.) Heeresbericht 6682
Korff (Dr. A. D.) Een vacantiereisje naar Java 6623
Kramer (Diet) Kleine levens 6336
Kraft (Hubert) De held van Heiligerberg 6302
Kramer (M.) Het weidebedrijf 6458
Kramer (M.) Fernando Malini 6384
Krasnow (Peter) De wreker 6920
Krebbers (H. J.) Toon Revers 7089
Krebs (Engelbert) Um die Erde 6291
Kreemers (Dr. Ralph.) John Ruskin 6724
Kreuser (Dr. Martin) Jezus, de Heiland der vrouw 6646
Kuhl (Gen. von) Der Weltkrieg 6376
Kuiper (Johanna E.) Renzo en Lucia 6624
Kuiper (A. C.) Het geheime kamertje 6303
Kunkel (Dr. Fritz) Opvoeding tot persoonlijkheid 6477
Kurz (Karl Friedrich) Die Goldene Wage 6761
Kurze (Dr. Th.) Die Methaphysik des Samuel Clarke 6324
Kutschbach (A.) Der Brandherd Europas 6705
Kvaran (Einar Hjorleifsson) Ranwig's heide 6917
Kyne (Peter B.) Jim de veroveraar .. 6666
Laar (Otto van) Boutje 6545
Laar Kraift (A. M. van) Ridder en Heilige 6722
Lacombe S.J. (R. P.) Rao Sahib Mahadeva Aiyer 6225
Lacour Gayet (G.) Talleyrand M. II 261
Lagasse (Lode) Zonnelach 6667
Lamande (Andre) Les Leviers de Commande 6418
Lamberts Hurrelbrinck (Mr. L. J. H.) Ruzies in het dorp 6409
Lambotte (Paul) La peinture anglaise 6595
Lamerant Pr. (Hulst.) Vlaamsche wondervertellingen 6385
Lamers (Jan) Het geheim van Eemdaele 6625
Lamers (Jan) **De Groote** (Joop) Snuffies uitvinding 7090
Lämmel (Rudolf) Galileo Galilei 6227
Lampen, O.F.M. (P. Dr. Willibrordus) B. Johannes Duns Scotus et Sancta Sedes 6552
Lampen, O.F.M. (P. Dr. Willibordus) Eucharistica 6647
Landon (Herman) Whispering Shadows 6771
Lange (Fritz) Johann Strausz de Walskoning 6371
Langerhorst (Tine) De avontuurlijke jaren van Kees Melders 6304
Langland (James) The Chicago Daily News Almanac and Year-Book for 1930 6531
Lauspeer Hauptling Langspeer Buffelkind) 175
Lantschoot (J. v.) Vertelsels uit het Meetjesland 6386
Larreta (Enrico) Versuchungen des Don Ramiro 6360
Lascar (Dr. Maria Louise) Hildegard von Bingen der Weg der Welt .. 6316
Lasserre (Pierre) Trente Années de vie littéraire 6524
Laughlin Joerissen (Gertrude) The lost flute and other Chinese lyris 131
Laurence (D. H.) The woman who Rode Away, and other stories 134
Leacock (Stephen) The iron man and the tin woman 6691
Lebbe (Pater) Kruisweelde 6668
Lecoq (Louis) Cain 7072
Lederer (Joe) Musik der Nacht 6683
Lehman (Lucien) La seule issue 6786
Lehne (Fr.) Ein Frühlingstraum 6361
Lennhoff (Eugen) Die Freimaurer .. 139
Léonard (Edward) Bouwen in het dorp en op het land 6279
Levinson (André) Figures Américaines 6525
Ley (N. van der) De Kegelaars 6179
Lewis (Sinclair) Der Mann der den Präsidenten kannte 6684
Lewisohn (Ludwig) De zaak Crump .. 6743
Lichtenberger (André) Mevrouwtje .. 6486
Liepmann (Heinz) Rijpende jeugd 6744
Ligt (B. de) Een wereldomvattend vraagstuk 6783
Lille Hoogerwaard (C. E. de) In en om de boerderij 6543
Linzen (Karl) Der Spiegel des Herrn von Aichda 6362
Locke (William J.) The town of Tombarel 6692
Lofting (Hugh) De geschiedenis van juffrouw Tubbs 6879
London (Jack) Des Mondtal 6423
Looy (Jac. van) Nieuw proza 6209
Lundborg (Einar) The arctic rescue 173
Lüdtke (Franz) Menschen um Achtzehn 6262
Lydsman, C.ss.R. (B.) Introductio in jus canonicum 6319
Madelung (Aage) Het landgoed op de maan 6410
Madjoe, Jonge jaren 6387
Mahon (John T. Mc) Some methods of teaching religion 6906
Manier (Stephane) Les Vardot 7073
Manly (J. M.) **Rickert** (Edith) Contemporary American literature! .. 6448
Mann (Heinrich) Der Tyrann 6581
Mann (Heinrich) Professor Unrat .. 6762
Mann (Heinrich) Moeder Maria 6248
Mann (Klaus) Abenteuer 165
Maria O.F.M. (P. Gabriel) De Thien Marien 6593
Maritain (Jacques) Gino Severine .. 6596
Markovitch (U.) Tolstoi et Gandhi 37
Markow (Sergev von) Hoe ik de Czarina wilde bevrijden 141
Marle (E. Barth van) Rusland's nacht en dageraad 6729
Marle (Jeanne de) Tulliola 6886
Marsaux (Lucien) Le carnaval des Vendanges 201
Martien (Max) Hoe Koning Karel de Saksen overwon 6388
Martin (Dom Claude) Marie de l'Incarnation 101
Masefield (John) The Hawbucks .. 6429
Mathar (Ludwig) Die Rache der Cherardesca 6363
Matthieszen (Wilhelm) Das Engelkind 6394
Maurois (André) Byron 197
Max, Giovanni 6305
Maximilanus, O.M.C. (P.) St. Franciscus en zijn donna in onze letteren 6861
Maxwell (W. B.) Himself and Mr. Raikes 6271
May (Betty) Tiger-woman 204
Mayer (Emilo) Nos chiefs de 1914. .. 6703
Maylan (Charles E.) Freuds tragischer Komplex 6905
McKenna (Stephen) Divided Allegiance 6937
Mea (Alma de) Levensdrang 6570
Meenk (E. J. B.) De wondere invloed van het magnetisme 6903
Meer de Walcheren (Pieter van der) Het witte paradijs 3
Mehring (Frans) Zur Literaturgeschichte von Calderon bis Heine 6287
Mehring (Franz) Zur Literaturgeschichte von Hebel bis Gorki 6528
Melville (Herman) The Piazza tales 6693
Mencken (Henry) Préjuges 6526
Mereschkowsky (D.) Napoleon 7078
Mereschkowsky (D.) Napoleon 7079
Mergelen (Hans van) Het tiende gebod 6180
Merlet (Herluf van) De Soutane 365
Mermieux, l'Histoire romain 6959
Meurier (Dom) Sous la garde des Anges 6155
Meyboom-Italiaander (Jos.) De gevonden schat 6306
Meyer (G. K.) De waterwolf 6465
Merzger (Max) Aufruhr auf Madagaskar 6796
Mieszkis-Czerski (Felix) Der Dämon des Krieges 6405
Michaëlis (**Karin**) Bibi 6307
Michaud (Regis) ....
Le roman Américain d'aujourd'hui 6601
Mickel (O.) Schicksal 6763
Milne (A. A.) Winnie-de-Poeh 6626
Millay (Kathleen) Against the wall .. 6272
Miller (Arthur Maximilian) 6263
Miller (Ronald) Sunrays health 6800
Millot (J.) Une histoire pour chaque jour du mois de Marie 6899
Millot, Ce que c'est qu'une église .. 6314
Missiaen, O.Cap. (Dr. Berthold) Communisme en familieleven 6791
Miterre (Paul) Saint Bernard de Clairvaux 6156
Moberly (L. G.) Zijn kleine meisje 6337
Moerken (P. H. van) Jan van den Dom 6487
Molerly (L. G.) De strijd eener vrouw 6181
Molt (E.) Oranje boven 6866
Molt (E.) De kluizenaar 6627
Moon (Grace) Tsjie-Wie 7091

Montgomery Bird (Robert) Nick of the Woods 6932
Morand (Paul) Champions du monde 6757
Morand (Paul) De la vitesse 6419
Morand (Paul) New-York 6795
Morland (Peter) Lost wolf 6938
Moreau (Dom Hadelin de) Dom Hildebrand de Hemptine 6597
Morgan Young (A.) Japan under Taisho Tenno 1912-1926 72
Morley (Tait) Wanted an Aristocracy 6299
Morrison (T. J.) Tony Potter 6939
Mottram (R. H.) Europe's Beast .. 6772
Moult (Thomas) The best poems of 1929 6206
Mulford (Clarence E.) Mesquite Jenkins 6940
Mulford (Clarence E.) Het erfgoed van Bob Corson 6836
Munnik (H. J. van der) Psalmen in den nacht 6745
Muls (Jozef) Melancholia 6598
Murdoch Peedie (Jean) Donald in Numberland 6640

Nazareth (Beatrijs van) Seven manieren van minnen 6210
Nesmy (Jean) A l'ombre des Chataigniers 6498
Nes-Uilkens (G. van) Maretakken .. 6338
Neugart (P. Alfons) Handbuch der Liturgie 6901
Newman (Isidora) Elfenblüten 6393
Nimwegen C.ss.R. (P. A. J. van) Over de christelijke opvoeding der jeugd 6904
Ninck (M.) Hölderin-Eichendorff 6445
Nisbet (E.) Spoorweg-kinderen 7092
Nisbet (E.) Wij met ons vijven en Madeleine 7093
Nitchie (Dr. Elisabeth) The criticism of literature 6781
Noel (L.) Het eiland der onschuld 6488
monetary history of Ireland 6532
Nolan, O.S.B. (Dom. Patrick) A
Nohain (Franc) l'Art de vivre 6234
Nolet (W.) **Gorris S.J.** (Dr. G. C.) De Alkmaarsche martelaren 6450
Norden (Lida van) Het uurtje van Klaas Vaak 6880
Nörregaard (Jens) Augustinus weg tot het Christendom 69
Norris (Kathleen) Red Silence 6515
Nuyens (J. F.) Het Vaticaansch concilie 6146
Nuyens (P. J. J.) De rakker 6546

Odie-Kintzel (R.) Cultive la statue 6777
Olbrechts (Dr. Frans M.) Kunst van vroeg en van verre 6522
Oldfield (Peter) The death of a diplomate 6856
Oldham (J. H.) White and black in Africa 6870
Oosterlee (J.) Alexander Vinet als opvoeder 6817
Oppenheim (E. Phillips) Gabriel Samara 6922
Oppenheim (E. Phillips) Peter Ruff, de koning der detectives 6571
Oppenheim (E. Phillips) De republiek San Marino 6489
Oppenheim (E. Phillips) De groote Prins Shan 6746
Oppenheim (E. Phillips) Michaël's misdaden 6182
Oppenheim (E. Phillips) De eenoogige boeddha 6921
Oppenheim (E. Phillips) De geheimzinnige moord van Glenlitten 6490
Oppenheim (E. Phillips) De valsche getuigenis 6339
Oppenheim (E. Phillips) Geheimzinnigheden in de Riviera 6249
Oppenheim (E. Phillips) Matorni's wijngaard 6669
Oppenheim (E. Phillips) De vrouwenhater 6183
Orbaix (D. J. D') De tijd der Kollerbloemen 6491
Orr (Clifford) The dartmouth murders 6431
Oterdahl (J.) Een uit velen 6250
Ott (Estrid) Gerd en haar vrienden 6881

Paeuw (L. de) Voor meer gezondheid door een betere opvoeding .. 6152
Panrath, O.F.M. (Dr. Tharcisius) Gott, Herr und Vater 6651
Palmer (H. E.) The oral method of teaching languages 6975
Panzini (Alf.) Gelsomino's Koningsnar 6670
Paradijs (Cornelis) Grasprietjes of liederen op het gebied van deugd 6949
Paris, O.P. (Ger. M.) Tractatus de ecclesia Christi 6655
Parmentier (Florian) l'Ouragan 6496
Pastor (Ludwig Freiherr von) Geschichte der Päpste seit dem Ausgang des Mittelalters 6706
Pauwels, O.P. e.a. (P.) Verantwoordelijkheden 6648
Payer (Alice de) Elise et Antoinette 6261
Pease (T. C.) The United States .. 270
Pederson (Wilhelm) Contes d'Andersen 6887
Pedler (Margaret) Bescherming 6747
Pedler (Margaret) Zoolang de asch nog gloeit 6573
Peitsch (Otto) The Devil's Nets 6591
Peisson (Edouard) Hans le Marin .. 6420
Peskens (Pater) Bloemen uit Maria's hof 6147
Peters (Franz Joseph) Im Reiche Christi 6550
Peters (Prof. Dr. Norbert) Unsere Bibel 6652
Petri (J.) Literatuur en levensverdieping 6282
Philippi (Maura) De parochieele vrouwelijke hulp 6556
Plessis (Frederic) Le clos varin 6679
Pleysier (A.) De reuze midvoor 6308
Pierami Abt (Benedetto) Leven van Z. H. Paus Pius X 6148
Pijper (Willem) De Quintencirkel .. 6278
Pilet S.M.M. (Francois) Le secret Marial de la Sainteté 6315
Pillecijn (Dr. Filip) Monseigneur Bermijn 72
Plivier (Theodor) Des Kaisers Kulis 6424
Plivier (Theodor) 's Keizers Koelies 6572
Plomp (H. W.) De Beukenhof 6466
Plus S.J. (Raoul) Consummata 6149
Plus, S. J. (R.) God in ons 6893
Poincaré (R.) R. Gérin les responsabilités de la guerre 261
Poll (Max van) De dreiging van het bolsjewisme 6784
Pollard (James) Bushland vagabonds 6941
Pompe (Prof. Dr. W. P. J.) Het keerpunt 6970
Poucel (Victor) l'Esprit d'André Gide 6602
Ponten (Joseph) Seine Hochzeitsreise 6930
Pressensé (E. de) Huishoudstertje .. 6628
Priestley (J. B.) The good companions 6516
Priestley (H. I.) The coming in the White Man 270
Priestley (J. B.) Benighted 7075
Przywara (Erich) Das Geheimnis Kierkegaards 6236

Querido (Israel) Groote figuren 6954
Quirinus, O.Cap. (P.) Bij den lijdenden Godmensch 6806

Râ (Bô Yin) Le livre de l'Au-dela .. 6727
Raedt (Leo de) De ronde van de Middellandsche zee 6289
Ratcliffe (S. H.) What the Simon report means 6790
Ratel (Simone) Trois parmi les autres 6925
Rathenau (Walther) Le Kaiser 6787
Ramuz (C. E.) Jean Luc Persecuté 6845
Rank (Dr. Otto) Wahrheit und Wirklichkeit 6325
Rea (Lorna) Six Mrs. Greenes 6205
Redesdale (Lord) Tales of old Japan 72
Reeding (Francis) De zes 6411
Régis G. Gerest O.P. (R. P.) Veritas 6153
Reyneke van Stuwe (Jeanne) Jeugd 6838
Reynolds (Baillie) Het verlaten kasteel 6340
Reynolds (Baillie) Het dubbele leven van Avril Eden 6492

Rhodes (Kathlyn) De meedoogenlooze woestijn 6431
Rhodes (Kathlyn) De rechte weg .. 6748
Rhodes (Kathlyn) Haar liefdesstrijd 6412
Ribaud (P. Guiboud-) Ou va la Russie? 6872
Ricard (Olfert) Jeugdleven 6818
Richter (Hans) Der Springer von Pontresina 6425
Riesch (Helena) Frauengeist der Vergangenheit 6707
Riesen (Wouter van) Miniatuur .. 6252
Riesenberg (Felix) East side west side 134
Rinehart (Mary Roberts) Het wondere leven 6184
Rinehart (Mary Roberts) De man in bed No. 10 6749
Ring (Barbara) Petra 6506
Ring (Barbara) Peik 6264
Robinson (E.) De korte golf 6607
Roche (Mazo de la) Jalna 298
Roggeveen (Leonard) Van den sneeuwman die praten kon 6882
Rohmer (Sax) The emperor of America 6432
Roland Holst (Henriette) Vernieuwingen 40
Rolfe (William J.) A satchel guide to Europe 6611
Rölvaag (Ole Edward) Peder der Sieger 6585
Rombouts (Fr. Sigm.) Don Bosco als opvoeder 6321
Rombouts (Fr. S.) Te wapen tegen 't bederf onzer dagen 6725
Romein (Jan) De dood van Nicephorus Phokas 6671
Roosevelt (Nicholas) America and England 270
Rops (Daniel) l'Ame obscure 201
Rosamond (Una) Little fairy day dreams 6983
Rosch, O.M.Cap. (P. Konstantin) Das neue Testament 6399
Rosebauldt (Charles J.) Saladin 6533
Rosny Ainé (J. H.) La vie amoureuse de Balzac 6864
Rotter (A.) Der Arbeiterroman in England seit 1800 6373
Roubaud (Louis) La chose judicare .. 6846
Roule (Louis) La vie des rivières 6799
Roulin (Dom E.) Linges, insignes et vêtements liturgiques 6157
Roux (Marquis le) La restauration .. 7077
Royde-Smith (Noami) The Island 6857
Royen (Dr. P. Gerlach) Kollewijnspellingen en taalwetenschap 6875
Roza (Pol) Volksopvoeding 6160
Rubbrecht (Dr. Raphael) Levensgedachten 6807
Ruck (Berta) One of the chorus 6433
Rümke (Dr. H. C.) Inleiding in de karakterkunde 6726
Runestam (A.) Psycho-analyse en christendom 6161
Russell (John) Far wandering men .. 6942
Russel (Gravin) De mooie mevrouw Luke 6672
Russel (Bertrand) Marriage and morals 6610
Ruysbroeck, O.C.R.S.A. (Jan van) Die Chierheit der Gheestlicker Brulocht 6211

Sabatini (Rafael) Een speelbal der fortuin 6413
Sabbe (Maurits) 't Kwartier der Jacobijnen 6414
Sabbe (Maurits) In 't gedrang 6839
Salaman (M. C.) The now woodent 6778
Salisbury (William) The Squareheads 6273
Salomons (Annie) Verhalen uit het verre Oosten 357
Saltoun (J. M.) After 204
Salvaneschi (Nino) Brevier van het geluk 6185
Sanzara (Rahel) Das verlorene Kind 6852
Sapper, Temple Tower 6434
Sartorius (Prof. Joh.) Die Feldherrnkunst des Lebens 6728
Savi (E. W.) Wij allen zijn zondaars 6342
Savi (E. W.) Gevaarlijk liefdesspel .. 6750
Savi (E. W.) Smeulende vuren . . . 6840

Schaaf (Nine van der) Naar het onzichtbare 169
Schamelhout (Dr. G.) De volkeren van Europa en de strijd der nationaliteiten 6535
Scharroo (P. W.) Leert werken 6971
Scheffer (Paul) Sieben Jahre Sovjet-Union 7080
Schellekens (Nelly) In het land van den vrede 6389
Schepens (Jan) De helletocht 6493
Scherr (Johannes) Menschliche Tragikomödie 6868
Scheurmann (Erich) De Papalagi 6186
Scheurmann (Erich) Die Lichtbringer 6292
Schilgen, S.J. (Hardy) Jonge helden 6555
Schillings (André) Het vluchtelingske 6251
Schippers (W.) Oog om oog 6343
Schippers (W.) De visscher van Nispenrode 6673
Schippers (W.) Eiberslust 7067
Schlipköter (Gustav) **Böhme** (Albert) Der Kampf um die Ehe 6400
Schmalhausen (Samuel D.) Our changing human nature 6478
Schmidt (C. W.) Wörterbuch der Geologie, Mineralogie und Paläontologie 6965
Schmitz (Marie) De open tuin 6187
Schneider (Foerstl) Die Liebe des Geigerkonigs Radanyi 6931
Schneider (Elisabeth) Handbuch der Weiblichen Jugendpflege 7061
Schnürer (Dr. Franz) Briefe Kaiser Franz Josephs I an seine Mutter 1838-1872 7081
Schreiner (Olive) Tijden en perioden 6894
Schrijvers C.ss.R. (Jos) De Goddelijke vriend 6150
Schröer (Gustav) Heimat wider Heimat 6267
Schroo (H.) Dapat de meester van de wonderzwaan 6309
Schulte Jr. (Dr. H.) Het Byronianisme in Nederland 6283
Swalve (Wilko) De heilige plicht 6191
Schweigman, O.P. (Dr. F. A. A.) De eigendomsphilosophie van Hugo de Groot 6322
Schweitzer (Prof. Albert) Het christendom en de wereldgodsdiensten .. 6549
Seabrook (W. B.) Avonturen in Arabië 6253
Seamark, De wraak van Damon Grey 6344
haal van een ouden zeeman 269
Sébastien (Robert) Bacchanales 201
Seipel (Dr. Ignaz) Der Kampf um die Oesterreichische Verfassung 332
Sen (Soen Yat) De ziel van het moderne China 6785
Serres (Paul) Le don suprême 6356
Seymour (Beatrice Kean) False Spring 6517
Sheppard (Alfred Tresider) Het ver-
Simon-Baumann (Dr. Lotte) Die Darstellung der Charaktere in George Eliots Romanen 6446
Sinclair (Upton) De millionnair 6674
Sinclair (F de) De Bridgeclub van Oom Sorry 6188
Singh (Sadhoe Soendar) Met en zonder Christus 6649
Smith (Susan) Made in America 6805
Soer (Elise) Het hooge huis 6189
Speck (Wilhelm) Joggeli's derde vaderland 6751
Spesz (Alexander) Summarium philosophiae Christianae 6326
Spierings (Kees) De ster van Blauw-Wit 6629
Spierings (Kees) De Uruguees 7094
Spit, De erkerkamer 6345
Stab (Jakob) Versuchungen des Priesters Anton Berg 6426
Stabanejew (Leonid) Modern Russian composers 6441
Stabanejew (L.) Russische muziek en componisten 6438
Stamperius (J.) Edison 7095
Stalt (Sarah) Modern minnespel 7068
Stein (H. J. A. M.) Boileau en Hollande 6286
Steiner (Leopold) Die 7 Jungen aus Oesterreich 360
Steinkeller (Else von) Herzblättchens Zeitvertrieb 6638
Stevenson (R. L.) Een broederveete .. 6346
Stockley (Cynthia) Tagati 6858
Stokvis (Mr. Benno J.) De Rooie .. 6347
Störmer (Carl) Van uit de diepten der wereldruimte tot in het binnenste der atomen 6215
Stormen (Jan) De wonderlegende van St. Servaas 6780
Stout (Rex) How like a God 6274
Stöwer (Willy) Zur See mit Pinsel und Palette 331
Stracke, S.J. (D. A.) De doornenkroon van Onzen Heer 6599
Strang (Herbert) Sultan Jim 6190
Stratz (Rudolph) Das Geheimnis von Fünsanta 6685
Strecker (Karl) Rufe aus dem Dunkel 6764
Strottmann Pr. (Dr. Feodor) Johwe Schaphat 6151
Strunz (Franz) Johannes Hus 6317
Stuten van Ysselstein (Mevr. H.) Droomprinsesje 6467
Stuten-van Ysselstein (Mevr. H.) Het bruine boontje 6468
Stuten-van Ysselstein (Mevr. H.) Lappenkoning 6630
Svensson (Jon) De stad aan de zee 6631
Svensson (Jon) Abenteuer auf den Inseln 6853
Süszkind (W. E.) Het hellende vlak 201
Süszkind (W. E.) Jugend 201
Sutherland (Joap) Omdat vader misdeed 6494

Ttaupin (Dr. René) l'Influence du symbolisme Français sur la poésie Américaine 6700
Tazelaar (Dr. C.) A. M. de Jong's Merijntje Gijsen-cyclus 6212
Tcheng (Cheng) Mijn moeder 6348
Terlingen (Greet) Kleine Fritsje uit 't slopje 6632
Termier (Pierre) La vocation de savant 6377
Thibaut (P. J. B.) l'Ancienne liturgie Gallicane 6723
Thiel (Johannes) Der kleine Autoheld 6395
Thel (Johannes) Die tanzende Uhr .. 6396
Thiry (Antoon) Izegrim 6254
Thompson (Dorothy) Nieuw Rusland 6702
Thompson (Sylvia) Chariot Wheels 6368
Thorndke (Ashley H.) English comedy 6437
Thurston (Temple) Portrait of a spy 6275
Thurston Hopkins (R.) The lure of London 6457
Tiemeyer (W.) Eenvoudige warenkennis 6977
Tichelen (Th. van) Beelden uit het evangelie 6895
Tinhofer (Carl) Lukas Hain 6507
Tissier (J. M.) Les puissances morales et surnaturelles des femmes 6809
Toth Tihamer (Dr.) Reine jeugdrijpheid 7060
Tomlinson (H. M.) All our Yesterdays 6774
Torre (Agni van der) Bakvischland 6547
Torrund (Jassy) Die vier Mädel vom Himmelhof 6266
Toulemonde (Abbe) l'Art de Commander 6819
Towsend Warner (Sylvia) Lolly Wilowes 6435
Tracy (Lous) Het rad der fortuin .. 5439
Trott (Magda) Schach dem Tode 6427
Tschuppik (Karl) Elisabeth, Kaiserin von Oesterreich 6708
Tully (Jim) Shadows of men 6733
Turkenburg (C.) De avonturen van Wimpie Wegloop 6310
Twain (Mark) Prins en Bedelknaap 6883

Undset (Sigrid) Gymnadenia 70
Unruh (Fritz von) The way of Sacrifice 6694

Vachell (Horace Annesley) The best of England 6797
Vallet (Dr. Auguste) Guérisons de Lourdes en 1927-1928-1929 6810
Vandeur (Dom. Eugen) Das Heilige Meszopfer 6653
Valvekens, O.P. (P. Emil) De Zuid-Nederlandsche Norbertijner Abdijen en de opstand tegen Spanje 6529
Vechten (Carl van) Spider Boy 6943
Velde (Anton van de) Tyl 366
Velde (Emile van der) Le pays d Israel 6398
Verbeeten (J. J.) Naar Lourdes 6980
Verhoeven (Bernard) Guido Gezelle 133
Vermeer (Dr. H. B. C. W.) Het tractaat „Ortus et Decursus Ordinus Cartusiensis" 6152
Vermeer (H. J.) **Lakerveld** (M. J. van) Selamat Djalan 6976
Verscheure O.F.M. (P. Antonellus) Berten Bartels 6192
Versteeg (M. C.) Voor mijn kind 6981
Veth (Johanna) De kunst van muziek-lezen 6952
Viebig (Clara) Charlotte von Weisz 6364
Villard (Leonie) Le théatre Américain 6369
Ville de Mrecont (J. de la) l'Horizon chimérique 6860
Villinger (Dr. Bernard) Die Arktis ruft 173
Vioux (Marcelle) Au Sahara 6456
Virres (Georges) De gloeiende heide 6193
Vista (Tula de) In het land der Boschnegers en der Magiers 6290
Vletter (A. C. C. de) De lange midvoor van T.T.T. 6634
Vlijmen (Frits van) De club van 4 en 5 6884
Vlijmen (Frits van) Beloonde edelmoedigheid 6633
Vlijmen (Frits van) 'n Wonderbare redding 7096
Vloemans (Dr. Antoon) Het leven is heilig 6162
Voorde (Urbain van de) Per Umbram Vitae 169
Voorde (Urbain van de) Het donker vuur 169
Voorde (Urbain van de) Critiek en beschouwing 6600
Voorhoeve (Coby) Benita Terhaeren 6752
Vorden (Pieter van) Alkmaar voor den Prins 7097
Vortum O.Cap. (M. van) Het land van geluk 6554
Vos (Hendrik de) Guido Gezelle 6862

Wadsley (Olive) Tweestrijd 6574
Wagemakers (F. D.) Marcellin Champagnat 7059
Wagenaar (J.) Het geheim van den boschrand 6885
Wahlen (Frans J.) Augustinus op zoek naar de waarheid 6635
Waldeyer-Hartz (Hugo v.) Helden der Freiheit 6201
Wallace (Edgar) The Gunner 6944
Wallace (Edgar) Een huwelijksreisje 6194
Wallace (Edgar) Het gevaarlijk geheim 6842
Wallace (Edgar) Millioenen voor het grijpen 6676
Wallace (Edgar) Het geheimzinnige eiland 6841
Wallace (Edgar) Again Sanders . . 6945
Wallace (Edgar) Doodsvijanden 6575
Wallace (Edgar) Hindernissen 6195
Wallace (Edgar) The Squeaker 6592
Wallace (Edgar) Ontmaskerd 6923
Wallace (Edgar) Roode azen 6350
Walles, De moord om het document 6576
Walter (Reinhold von) Ernst Barlach 6440
Wanderer (Walter) Mit Meiszel und Bohrer 6854
Waning (Dr. H.) De doodsbloem 6255
Ward (Justine) De Gregoriaansche zang 6439
Ward (Lynd) God's man 6518
Wassermann (Jacob) Golowin 6268
Waters (Miriam van) Ouders en botsende jeugd 6163
Webb (Marion St. John) Het leegstaande huis 6311
Weeren (Ina) Viooltje 6312
Weeren (Ina) Sparrenheuvel 6458
Weiss (F.) Shu Pi 6789
Wells (H. G.) Mariage 6847

Wells (Carolyn) Niets dan de waarheid 6754
Wells (Carolyn) The doomed five .. 6695
Wells (Carolyn) De bronzen hand 6753
Wells (Carolyn) De misdaad in den grafkelder 6256
Wenz (Paul) Il était une fois un gosse 5499
Werfel (Franz) Barbara 229
Werkendam (Edith) Het boekje van de flirt 6792
Weyland (Marie) Levensernst en levensvreugd 6755
Weyman (Stanley J.) The lively Peggy 6946
White (William Patterson) De cowboy-detective 6495
White (Walter) Rope & Faggot 270
Wibaut (M.) **Tilanus** (L.) Een zonnig thuis 6469
Wilbur (Sibyl) The life of Mary Baker Eddy 6474
Wilder (Thornton) The woman of Andros 6519
Williamson (Henry) Tarka the otter 6947
Wodehouse (P. G.) Piccadilly Jim .. 6775
Wolk (P. C. van der) Doodendans .. 6323
Wolters (M. F. J.) Beatrijs 6876
Wolthuis (G. W.) Het drama in de middeleeuwen 6597
Woo (T. C.) The Kuomintang and the future of the Chinese revolution 72
Wood (Willy) De blanke inlander .. 6577
Wood (Willy) Blauw bloed 6415
Worboise (Emma Jane) Lady Clarissa 6351
Worne (John) Unrest on the home front 6696
Wrench (Stanley) More stories of famous operas 6276
Wijdeveld (Gerard) Het vaderland .. 328
Wijnberg (Netty) Noortje 6982

Yoland (James) De omroeper 7069

Zahn (Theodor) Grundrisz der Geschichte des Apostolischen Zeitalters 6318
Zahn (Ernst) Gewalt über Ihnen .. 6269
Zahn (Theodor) Grundrisz der Einleitung in das neue Testament 6401
Zee (Daan van der) De S.D.A.P. en Indonesië 37
Zeehandelaar (Dr. I.) Geestelijke hygiëne 6657
Zeeuw, J.Gzn. (P. de) De val van het roofslot 6391
Zehner (Dr. Med. Karl) Zur Aufklärung 6536
Zerkaulen (Heinrich) Musik auf dem Rhein 6765
Zey, S.J. (Jac. J.) Claudius de la Colombière 6650
Ziehen (Prof. Dr. Theodor) Die Grundlagen der Charakterologie .. 6824
Zoetmulder (A. Jurriaan) De greep van den tijd 336
Zoomers-Vermeer (J. P.) De verloren droom 6416
Zoomers-Vermeer (J. P.) Reintje van den watermolen 6636
Zwalf (M.) De socialistische arbeiders-beweging in Nederland 6294
Zweig (Arnold) De strijd om sergeant Grischa 6257
(Zonder naam) Tijdsignalen 169
(Zonder naam) Gabriele 6586
(Zonder naam) Kyriale 6896
(Zonder naam) Rapport over bedrijfsleven en verruiming van de arbeidsmarkt in Nederland 6972
(Zonder naam) Mère Marie de la passion 6900
(Zonder naam) Nooit meer oorlog .. 6793
(Zonder naam) Der grosze Brockhaus 6973
(Zonder naam) Comment acquérir la maitrise de soi-même 6295

Tijdschriftenschouw

Tijdschrift voor R.K. Ouders en Opvoeders. No. 22. 1930. Het Nederlandsche Boekhuis, Tilburg. Ab. *f* 5.45 per jaar.

De brieven van 'n permanente-heer-op-kamers zijn er weer. Hij heeft 't hier over stiefouders en vertelt van die echte huiselijke toestanden, waarvan de meeste ouders niets weten en niets vermoeden. 't Zijn rijke lessen voor de practijk, die hier gegeven worden. 'n „Paedagogische-ascetische behandeling der Liturgie'' gaat de liturgie na van den advent; hoe opbeurend en godsdienstig kan dat alles in 't huisgezin behandeld worden, zooals 't hier verklaard is: twee platen kunnen ter illustreering goed gebruikt worden. 'n Treurige geschiedenis, dikwijls maar al te waar, van 'n typiste, die 's avonds moet terugkomen op 't kantoor; als ze dan nog maar 'n moeder hebben, zooals deze hier, die tot bekentenis weet te brengen. Dr. J. Deelen vertelt wat men den laatsten tijd gevonden heeft voor de genezing van de Engelsche ziekte: 't is zeker 'n heugelijk nieuws, dat die ziekte kan genezen worden. Een kort paedagogisch opstel legt uit hoe men aan kinderen moet leeren trouw te blijven aan 't geen men beloofd heeft, dat is van zooveel waarde voor 't later leven. Een leuke bijdrage vertelt nog, hoe vroeger onderwijzers werden opgeleid.

Zoo juist is verschenen:

DE NIEUWE GEILLUSTREERDE CATALOGUS VAN BOEKWERKEN

Uitgegeven bij

N.V. Paul Brand's Uitg. Bedrijf

HILVERSUM

Bevattende o.a. De Portretten van de voornaamste Nederl. Katholieke Auteurs

Op aanvraag wordt deze U gratis toegezonden

WITTE VONKEN

VAN DE H. PASTOOR VAN ARS

Verzameld en vertaald door Jac. van Hal

„'n Haard, zoo fel brandend van Liefde, dat de vonken wit zijn''.
Residentiebode.

PRIJS f 1.50 fr. p. p., luxe exempl. f 4.00.

Uitgeverij Het Sinjaal, Alphen (N.-Br.)

STOOMWASSCHERIJ „DE HUNEKAMP" LOENEN (VEL)

Ingericht naar de eischen des tijds. Verzending door geheel het land.

Drinkt „St. Geertruydts" Bronwater

N.V. Provinciale IJzerhandel

Willemsplein 7-8 - Arnhem - Tel. 23598

Huishoudelijke Artikelen, Gereedschappen en IJzerwaren.

Steeds het nieuwste op huishoudelijk gebied

Kloosters, Gestichten en Hotels genieten korting.

Het beste en oudste adres op het gebied van Huishoudelijke artikelen. Electr., Gas- en Petroleumhanglampen. Aanleg van gas, waterleiding en electriciteit. Verwarmings-installatien. Koper — Lood — Zinkwerken.
Fa. W. SCHELLEKENS & Zn. — BREDA
HALSTRAAT 14 TELEFOON 48

P. W. DERKS
NIJMEGEN
Afrasteringen, Harmonicagaas, Kippengaas, Puntdraad enz. uit eigen vlechterij.
Zeer concurreerend.

Manufacturenmagazijn
„DE STER"
A. VAN RUTH-VOS
Hemelrijken 96E, Eindhoven
Speciaal adres in gemaakte goederen

Draagt Ameldo schoenen met marathon zoolen. Gebr. A. M. Ligtenberg

EUCHARISTISCH SECRETARIAAT — BRAKKENSTEIN-NIJMEGEN
Alle moderne boeken over de H. Eucharistie zijn voorradig. — Ook alle bekende ascetische werken.
De lectuur van en over den Eucharistischen Kruistocht is compleet.

Fa. W. VAN ROOY & Zn. - BREDA - Tel. 735
VULHAARDEN, KACHELS, FORNUIZEN.

ADRESWIJZIGING

Met ingang van 1 JANUARI 1931 luidt het adres van

BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD

niet meer LANGESTRAAT 70, TILBURG, doch uitsluitend

TETERINGSCHE DIJK 63 - BREDA

TELEFOON 2044 GIRO 77216

Alle correspondentie betreffende redactioneele of administratieve aangelegenheden, over advertentiën, abonnementen, enz., alle — **boeken ter bespreking**, uitsluitend aan —

Boekzaal der geheele wereld

TETERINGSCHE DIJK 63 BREDA

BANDEN 1930.

Wij stellen in beperkte hoeveelheid linnen stempelbanden beschikbaar (groen met goudopdruk) voor

Boekzaal der geheele wereld

JAARGANG 1930.

U gelieve omgaand te bestellen, daar naar gelang de hoeveelheid bestellingen een aantal banden worden aangemaakt. Om teleurstelling te voorkomen: Bestelt dus nog heden!

Een gebonden jaargang behoudt altijd zijn waarde.

PRIJS f 1.50.

BOEKZAAL DER GEHEELE WERELD

TETERINGSCHE DIJK 63 — BREDA

Specialiteit in SPECULAAS EN BANKETLETTERS
A. P. DE KANTER Firma J. Ballintijn & Zn.
GINNEKEN bij Breda — Giro 26744 — Telefoon 1072
Alleenverkoop voor Hubertus- en Sofabrood.

Wie in Nijmegen een
MOOIE FILM
wil zien, gaat naar **LUXOR-THEATER**
Mariënburg — Telef. 20

RECLAME
is alleen een uitgave, als zij slecht verzorgd wordt

Vakkundig samengestelde Reclame
is een belegging met ruime rente

DRUKKERIJ —
HENRI BERGMANS & Cie.
TILBURG —

ALB. W. BURGERS Steenfabrikant WEURT bij Nijmegen — — — Kantoor: WEURT
Ringoven, Metselsteenen en overslaande Vlamovenstraatklinkers)
Ligging der fabrieken: IJzendoorn en Echteld (Station Tiel en Kesteren) Deest bij Druten - Tel. 2705 (Nijmegen.

CARAL TEULINGS ATELIER VOOR KERKELIJKE EDELSMEEDKUNST **'S-HERTOGENBOSCH** Alleen: JULIANAPLEIN 17

N.V. Brandstoffen- en Bouwmaterialenhandel
v/h VAN DE VEN & Co., Eindhoven
Alles van de beste Mijnen en fabrieken
Tel. No. 2721, 2722 en 2562.

BAKKERIJ M. VAN KOEVERDEN
Platenmakerstraat 7 — NIJMEGEN — Tel. 1460
is HET goede adres voor alle soorten Brood, Beschuit en Banket.
— Bovendien op al mijn broodsoorten 10% korting. —

N.V. SCHEEPSBOUW GEBR. v. d. WERF - Deest bij Nijmegen
NIEUWBOUW IN MODERNE EN PRIMA UITVOERINGEN. BILLIJKE PRIJZEN

Fa. GEBR. KEMKES, Nijverstraat 14-20, Tilburg, Tel. Int. 1229
Speciaal in Kerkmeubelen.

LEWENSTEIN'S NAAIMACHINES. DE BESTE!! **Filiaal NIJMEGEN.** MOLENSTRAAT 68

SPECIAALZAAK
DERWIG & VAN DER WAARDEN
TAPIJTEN - GORDIJNEN - BEDDEN
EINDHOVEN - WILLEMSTRAAT 17 - TEL. 3303

J. LIGTHART-BERKEL - Tilburg - Leonardstraat No. 5
Groothandel in vleeschwaren, Speciaal levering aan kloosters en gestichten.

S. MENHEERE-DUSEE - TILBURG BOUWMATERIALEN, WAND- EN VLOERTEGELS, SANITAIREN
Kantoor : Molenstraat 144 - Telefoon 1058 Magazijnen: Besterdstraat 3 - Rosmolenplein 36

Katholieke Pedagogen
Geschriften van bekende opvoedkundigen in volledige vertaling voor hoofdacte-studeerenden en belangstellenden.

Reeds verschenen:
H. JOH. BAPT. DE LA SALLE:
Leidraad voor Katholieke Scholen
Vertaling en inleiding van Pr. WOLTERS
In soepel kartonnen band .... f 2.25
BERN. OVERBERG.
Anweisung zum Zweckmäszigen Schulunterricht
Vertaling van L. KNUVELDER
Inleiding van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 3.50
Thans verkrijgbaar:
LUDWIG AUER:
Nieuwe wegen naar 't oude doel
„Alte Ziele, neue Wege", oder: „Die Aufgaben des Cassianeums".
Inleiding, vertaling en aanteekeningen van Fr. S. ROMBOUTS
In soepel kartonnen band .... f 2.25
Uitgaven:
Drukkerij R.K. Jongensweeshuis — Tilburg
Ook in iederen degelijken Boekhandel

Firma Wed. J. A. Wouterlood v. Doesburg & Zn
WIJNHANDEL
N. Ginnekenstraat 22 — BREDA
Telefoon No. 354.

Eerste klas Banketbakkerij
Theo van Aerde
Korte Burchtstr. 14
Nijmegen
Telef. 1824

DUC GEORGE
SIGAREN ZIJN

OVERWELDIGEND

WUESTEMANN
NIJMEGEN.
Houtstr. 30, Tel. 3125
Grootste sorteering delicatessen, fijne Vleeschwaren, conserven etc uitsluitend in betere soorten.
Voor gestichten bijzondere condities.

H. SMITS Jr.
Verfhandel
Jansplaats 28, Arnhem
Schabloneer- en Silka-artikelen
voor beschildering van stoffen, hout, celluloïd, enz.

Uitgaven van Foreholte te Voorhout

Kerst-geschenken.

ST. THERESIA VAN HET KINDJE JESUS door Gaëtan Bernoville.
Ingenaaid f 250 - Gebonden f 3.50.

VOOR GODS AANSCHIJN door Nils Beskow.
Ingenaaid f 2.40 - Gebonden f 3.20. (5e druk).

GODS WEGEN door Nils Beskow.
Ingenaaid f 2.40 - Gebonden f 3.20

ST. AUGUSTINUS door Giovanni Papini.
Ingenaaid f 5.50 - Gebonden f 6.50.

ANNIE DE GUIGNÉ door Et. Mar. Lajeunie O.P.
Ingenaaid f 2.00 - Gebonden f 2.90.

JONGE HELDEN door H. Schilgen S.J.
Prijs per exemplaar f 1.00.

WARE HELDEN door Etha Fles.
(Drie Heiligen Levens) Per exemplaar f 0 75.

DOKTER EN PUBLIEK door Dr. W. B. Huddleston Slater. Deel I en deel II. Per deel:
Ingenaaid f 2.50 - Gebonden f 3.25.

HET LEVEN ANTWOORD, door Marie Koopmans.
ngenaaid f 2 50- Gebonden 3.50

Vraagt onzen Catalogus!!

Verkrijgbaar in den Boekhandel en bij
UITGEVERIJ „FOREHOLTE" TE VOORHOUT

UITGAVE VAN
J. B. WOLTERS
GRONINGEN
DEN HAAG

Dr. GERARD BROM, Barok en Romantiek
Prijs, gebonden . . . . f 2,50

Romantiek en Katholicisme in Nederland. Eerste deel: Kunst. Tweede deel: Wetenschap en Staatkunde. Gewone uitg. geb. in linnen. Prijs p. deel f 7,90, twee dln tezamen f 15,80. Luxe uitgave, geb. met perkamenten rug, kop verguld, uitsluitend twee deelen tezamen . . . . f 19 80

Dr. G. KALFF, Westeuropeesche Letterkunde der 15e en 16e Eeuw. Prijs, geb. in 2 deelen à f 5,90

Dr. G. KALFF Jr, Frederik van Eeden Psychologie van den Tachtiger. Met karikaturen en portretten. Bandteekening van C. A. Lion Cachet. Prijs, gebonden . . . . f 4,90

M. A. P. C. POELHEKKE, Lyriek. Bandteekening van Johan Dijkstra. Prijs, gebonden . . . f 5,90

Dr. J. PRINSEN J.Lzn. De Roman in de 15de eeuw in West-Europa. Prijs, gebonden . f 4,90

PRACTISCHE RECEPTEN

van de Huishoudschool „Mariakroon", Culemborg

Verzameld door Elisabeth.
Uitgevoerd op zwaar papier. — Bevat 360 bladz.
In drie kleuren geteekend omslag.

Dit is een geheel nieuw en buitengewoon practisch kookboek. Het geeft de ervaring van een jarenlange practijk in de Huishoudschool „Mariakroon" te Culemborg.
Dit nieuwe kookboek bevat meer dan 1200 ongeëvenaarde recepten; het is zeer overzichtelijk ingedeeld en het geeft goede vingerwijzingen voor het samenstellen van het gewone dagelijksche menu, maar ook voor menu's bij feestelijke gelegenheden.
Practische Recepten bevat een zeer uitgebreide collectie voorgerechten. Hiervan verscheen reeds een afzonderlijk boekje in vele duizendtallen. Alle andere onderdeelen van de menu's komen in een zelfde verscheidenheid in dit werk voor. Aan de rubriek
is de
aantrekk
lepelma
kost is
ven. O
wenken.

Inger

Verkr

J. J. R

201058_042
_boe016boek05
Boekzaal der geheele wereld. Jaargang 6

GERESERVEERD VOOR
FIRMA M. KROPMAN
HAZEKAMPSCHEWEG 30
NIJMEGEN

Vermijdt teleurstelling.
VRAAGT BONBONS FINS
Levering uitsluitend aan Particulieren, Hotels, enz. Prijscourant op aanvraag. **Gebr. Smits, Bonbonfabrikanten, Telefoon 721, Breda**

Fa. A. SCHREURS—A. DAAMS
v.h. Fa. Stutz — HOFFOTOGRAAF
Veemarkt 19, Breda, Tel. 852 - Zomerstr. 34, Tilburg, Tel. 641

IJN „DE LELIE"
1 hoek Nieuwstr.
DA.

---

enstraat 27 en 29
DA En Detail
ibouwzaden, Kunstmest-
dschappen. Tel. Int. 661
anvraag gratis.